T. C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
RAGIP P... KİTAPLIĞI
MÜD... ...ĞÜ
Sayı: 37
36

مكهٔ مكرمه ده بولنان عسكر نقاميه يوقلمه جيسى
سيد محمد عطاء الله ايه حسبه افندينك
راغب پاشا كتبخانه سنه وقفيدر
سنه ١٢٨٤

٢٩

(فهرست الجزء الاول من التبيان)

السورة	صحيفه
سورة الفاتحه	٢
سورة البقرة	١٣
سورة آل عمران	١٢٤
سورة النسا	١٧٢
سورة المائدة	٢٢٧
سورة الانعام	٢٦١
سورة الاعراف	٢٩١
سورة الانفال	٣٣١
سورة التوبه	٣٤٦
سورة يونس	٣٧٦
سورة هود	٣٩٠
سورة يوسف	٤٠٧
سورة الرعد	٤٢٧
سورة ابراهيم	٤٣٧
سورة الحجر	٤٥٢
سورة النحل	٤٥٨
سورة الاسرا	٤٧٥

جزء اول من التبيان

بسم الله الرحمن الرحيم

اشبو سوره یه (فاتحة الکتاب) دینلدی زیرا که قرآن انکله افتتاح وابتدا اولنمشدر ودخی (ام القرآن)
دینلدی * زیرا که اول قرآنك اصلیدرکه قرآن انکله باشلندی ودخی اکا (اساس) دینلدی زیرا اول قرآنده
اولان معانینك جمله سنی مشتملدرکه اول حکم نظریه واحکام عملیه درکه انکله طریق مستقیمه سلوك ایدیلور
ومراتب سعدایه ومنازل اشقیایه اطلاع اولنور وبو معنی اجلیچون اکا (سورة الکنز) (وسورة الوافیة
والکافیة) دخی دینلدی (وسورة الحمد والشکر والدعاء) و(تعلیم المسئلة) دخی دینلدی اول انلری مشتمل
اولدیغیچون (وسورة الصلوة) دخی دینلدی آنك نمازده قرائتی واجب ویا مستحب اولدیغیچون (وسورة
الشافیة والشفاء) دخی دینلدی * زیرا پیغمبریمز علیه السلام فاتحه هر داء ه شفادر دیدی (وسورة السبع
المثانی) دخی دینلدی زیرا اول بالاتفاق یدی آیتدر * بسمله یی آندن آیت عد ایدنلر (أنعمت علیهم) بشقه آیت
دکلدر دیدی وبعضیلر بسمله و(الحمد لله رب العالمین) جمله سی بر آیتدر دیوب (أنعمت علیهم) دخی جمله سی بر آیتدر
دیدی * ویاخود اول ایکی کره نازل اولدیغیچون اکا (مثانی) دینلدی که انك بر کره سی مکه ده نماز فرض اولدیغنده
وبر کره سی دخی مدینه ده قبله نك کعبه یه تحویل اولندیغنده ایدی * ویاخود اول نمازك ایکی رکعتنده قرائتی
فرض اولدیغیچون اکا مثانی دینلدی لکن صحیحی بودرکه اول مکیه اوله (بسم الله الرحمن الرحیم) معناسی
اوقورم وباشلرم اول الله تعالینك اسمیله که آنك عظمت وجلالتنه ناظرون متحیرلردر * ودنیاده کافهٔ خلقه
رزق ونفع ایصالیله رحمت ایدیجیدر * ویوم قیامتده خاصة مؤمنلره عقوبته مستحقلرینی عفو ایله وجنتده
هر برینی ثوابه ایصالله رحمت ایدیجیدر * بسمله ده اختلاف ایتدیلر بعضیلر انی نه فاتحه دن ونه سائر سوره لردن
آیت دکلدر دیدی * مصحفلرده یازلمسی سوره لرینی فصل ایچون وتبرکا انکله ابتدا اولنسون ایچوندر دیدیکه
امام أبو حنیفه واتباعی اکا ذاهبلردر اول اجلدن انلرك عندنده نمازده اول جهرا ایله اوقونمز
وبعضیلر دخی انی فاتحه دن وهر سوره دن آیتدر دیدیکه اکا امام شافعی وأصحابی ذاهبلردر اول اجلدن
قرائتی جهرا اولنور نمازلرده انلرك عندنده اول دخی جهرا ایله اوقنور * ابن عباس رضی الله عنهمدن مرویدر

دیشکه

دیشکه بر کسه کیم بسمله یی ترك ایده کتاب اللهدن یوز اون درت آیتی ترك ایده * امام رازی تفسیرنده ایدر امام
شافعی رحمه الله دیدیکه بسملهٔ شریفه سورهٔ فاتحه اولندن بر آیتدر نمازده فاتحه ایله بیله انك دخی قرائتی واجب
اولور * وامام مالك رحمه الله واوزاعی دیدیکه اول سورهٔ نملدن غیریده قرآندن دکلدر نمازده نه سرا ونه
جهرا اوقنمز الا قیام رمضانده قرائت اولنور * أما امام أبو حنیفه اول نمازده اوقنور دیدی لکن انك سوره
اولنده آیت ایدوکن ویا دکل ایدوکن ذکر ایتمدی * وأمام أحمد بن حنبل دیدیکه اول فاتحه دن بر آیتدر
والا بوکه اول هر رکعتده سرا اوقنور مدینه وبصره قراسی وکوفه فقهاسی دیدیلرکه اول فاتحه دن دکلدر ومکه
وکوفه قراسی وحجاز فقهاسنك اکثری دیدیلرکه اول فاتحه دن آیت دکلدر بلکه اول ابن المبارکك قولیدر أبو
هریره رضی الله عنهدن مرویدرکه پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه فاتحة الکتاب یدی آیتدر اولی بسملهٔ شریفه در
أبو هریره رضی الله عنه ایدر مسجدده پیغمبریمز علیه السلام ایله ایدم بر رجل کلوب نمازه طوردی تعوذدنصکره
(الحمد لله رب العالمین) دیدی پیغمبریمز علیه السلام اکا خطاب ایدوب بیلمزمیسنکه (بسم الله الرحمن الرحیم)
سورهٔ حمددن بر آیتدر اولکه انی ترك ایده اول سوره دن بر آیت ترك ایدر حالبوکه فاتحه سز نماز اولمز فاتحه دن
بر آیت ترك ایدنك نمازی باطل اولور * روایت اولندیکه معاویه رضی الله عنه مدینه یه قدوم ایدوب ناسه
بر نماز قیلوویردیکه انده قرائت جهرا اولنوردی فاتحه یی بسمله سز اوقودی نمازدن فارغ اولیجق هر جانبندن
مهاجرون وانصار اکا ندا ایدوب قرآنه باشلدیغکده بسمله اوقومدڭ یوخسه اونوتدکمی دیدیلر اول اوله
اول نمازی اعاده ایدوب فاتحه یی بسمله ایله بدأ ایتدی * اشبو خبر دلالت ایدرکه صحابه نك اجماعیله بسملهٔ
شریفه فاتحه دن بر آیت اوله (قال النبی علیه السلام کل امر ذی بال لم یبدأ فیه بسم الله فهو ابتر) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر هر امر ذی بالکه بسمله ایله بدأ اولنمیه اول ابتردر حالبوکه ایماندنصکره اعمالك اعظمی
نمازدر * امدی آنده فاتحه بسمله سز اوقونیجق ایجاب ایدرکه اول نماز ابتر اوله ابتر لفظی ایسه غایتده نقصان
وخلله دلالت ایدر * امدی بو دخی انك فاتحه دن اولوب نمازده قرائتی واجب اولور ایدوکنه دلیلدر *
امام أبو یوسف ومحمد وحسن بن زیاد امام أبو حنیفه رحمه اللهدن روایت ایتدیلرکه چن مصلی هر رکعتك
اولنده قرائت ابتدا اسینده بسمله یی اوقوسه سوره اوللرنده اوقومسی واجب اولمز لکن هر سوره اولنده
اوقورسه کوکجك ایدر سورهٔ توبه قتال امرینی مشتمل اولدیغیچون اولنه بسمله یازلمشدر * اولیا اولسه ذبح
عندنده سنت اولدرکه بسم الله الله اکبر دینله یوخسه (بسم الله الرحمن الرحیم) دینلمیه * زیرا قتال وقتل وقتنده
لایق دکلدرکه رحمان ورحیم ذکری اوله چون حق تعالی حضرتلری سکا هر کونده صلوات مفروضه ده اول ایکی
اسم شریفی ذکر یتی توفیق ایده بیلکه اول سنی قتل وعذاب ایچون خلق ایتمیوبدر بلکه رحمت وفضل واحسان
ایچون خلق ایدوبدر عارفیندن بری (بسم الله الرحمن الرحیم) یازوب وصیت ایتدیکه وقتی عندنده کفننه
قونیله دینلدیکه اندن سکانه فائده وار درجوابنده یوم قیامتده دیرمکه الهی عبادیکه کوندردیکك کتاب کریمك
عنوانی قیلدیغك (بسم الله الرحمن الرحیم) درکه اول اون طقوز حرفدر آنده ایکی فائده بولدم * بری بودرکه
زبانیه دخی اون طقوزدر بسملهٔ شریفه ایله حق تعالی مؤمنلردن انلرك بأسنی کیدرر * ایکنجی بودرکه حق تعالی
کیجه وکوندوزی یکرمی درت ساعت قیلدی بش ساعتنده بش وقت نمازی فرض ایلدی * امدی بسمله نك اون
طقوز حرفی نماز ساعتلرندن ماعدا اون طقوز ساعتده واقع اولان ذنوبه کفارت اولور * عیسی علیه السلام
بر قبره اوغرایوب کورسه که رحمت ملکلری نوردن طبقلرله اول قبره کلدیلر عیسی علیه السلام اول حاله تعجب
ایدوب حق تعالیدن کشفن دیلدی بیورلدیکه یا عیسی اول قبرك صاحبی بر عبد عاصی اولوب موتندنبری
عذابده ایدی وفات ایتدیکنده خاتونی حامل قالوب بر ولد طوغردی حتی اول آنی بسلیوب بیوتدی ومکتبه
کوندروب معلم اکا بسمله یی تعلیم ایتدی * اولیا اولسه بن اندن اوتاندم انك ولدی یریوزنده بنی ذکر ایدرکن
یرالتنده بن انا کا عذاب ایدم * عمر رضی الله عنه قیصر خبر کوندروب بنم باشم دائما آغرر سا کن اولمزسندن
دیلرمکه بر دوا کوندره سن * عمر رضی الله عنه دخی اکا بر قلنسوه کوندردی چن اول انی باشنه کیسه آغریسی

کیدردی انی باشندن چیقارسه آغریسی عودت ایدردی اول حاله تعجب ایدوب قلنسوه‌یی یوقلدی انده
برکاغد بولدیکه اوزرینه (بسم الله الرحمن الرحيم) یازلمشدی مکر خاصیت انده ایمش بیلدی * خالد بن الولید
رضی الله عنهدن برمجوسی دین اسلامك حقیقتنه برعلامت استدیکه انی کوروب اسلامه کله خالد دخی نعم
دیوب برطاس سم قاتل استدی (بسم الله الرحمن الرحيم) دیوب جمله‌سنی ایچدی باذن الله ضررا یتمیجك مجوسی
اسلامه کلدی * پیغمبرعز علیه السلام ایدر برکسه بسمله یازیلوبر کاغدی حق تعالینك اسمنه اجلال وتعظیم
ایچون یردن قالدرسه حق تعالی انی صدیقلردن یازه ووالدینك عذابن تخفیف ایده اکرچه مشرك ایسه‌ده
لواقح الانوارده ایدر اسم الله براسم جامعدر چنکه برقائل یا الله دیه نظر اولنمه‌که اول ندایه باعث نه حالتدر واول
حالته قنغی اسم الهی مختصدر * امدی انك اسم الله‌له نداسی اول اسم الهی منابنه نائب اولور * تفسیر زاهدیده
ایدر الله جل شانه رحمان ورحیم اسملریله تسمیه ایتمشیکن ظن اولنور میکه اهل ایمان قوللرینه رحمت ایتمیه
حکایت اولندیکه برسائل برباب رفیعده طوروب سؤال ایلدی اکا اندن شیء قلیل ویریلیجك ایکنجی کونده
بالته ایله انی یقمغه بونلدی یا بابکی عطیه‌که لایق ایت ویاخود عطیه‌کی بابکه لایق ایت دیدی * امدی یاربنا
بحار سبعه بحر رحمتکه نسبتله ذره‌دن اقلدر ومع ذلك عبادیکه کوندردیکك کتاب کریم اولنمه صفت رحمتك
القا ایلدك رجامز بودرکه فضل ورحمتکدن هیچ بریمزی محروم ایتمیه‌سن * روایت اولنورکه ملوك عبیدی
خیل وبغالدن برشیء اشترا ایتسه‌لر اکثریا ملکلرینك سمه‌سیله اکا علامت ایدرلرکه اعدا اکا طمع ایتمیه *
امدی حق جل وعلا کانه عبادینه دیرکه طاعتکزه بنم سمه‌م اولان بسمله‌یی وضع ایدك عدوکز شیطان
اکا طمع ایتمیه * روایت اولنورکه فرعون الوهیت ادعاسندن اول برقصر یاپوب طشره‌کی قپوسی اوزره اسم الله
یازدردی بعده الوهیت ادعا ایدوب موسی علیه السلام اکا ارسال اولندی چون اول انی توحید وعبودیته
دعوت ایدوب انده رشد اثرین کورمدی دیدیکه الهی انده خیر اثری کورلمزنیچه به دك انی دعوت ایده‌یم
بیوردیکه یا موسی سن انك کفرینه نظر ایدوب هلاك دیلرسن بن ایسه انك قپوسی اوزره یازیلان اسمیمه
نظر ایدوب اکا امهال ایدوب * امدی انی طشره‌کی قپوسنه یازان کافر هلاکدن امین اولیجق اول عمرندن
آخرینه دکین سویدای قلبنه انی یازان مؤمنه ظنك ندر * روایت اولندیکه موسی علیه السلام وجع بطنه
مبتلا اولوب حق تعالی حضرتلرندن شفا دیلیوب دعا ایلدی مفازه‌ده برعشبه‌یه دلالت بیوریلوب انی
استعمال ایتدیکی کبی اول علت اندن زائل اولدی * بعده ایکنجی کره اول علت اکا معاوده ایدیجك
ینه اول عشبی استعمال ایتدیکنده علتی زیاده اولدی * دیدیکه الهی اول کره‌ده انی استعمال ایله نفعلنوب
صکره ایکنجی دفعه‌ده آندن ضرر کوردم حکمتك ندر * بیورلدیکه اول کره‌ده بندن اذن ایله اول عشبه
کیدوب اول اجلدن شفا حاصل اولمشیدی * اما ایکنجی کره‌ده کندیلککدن اکا کتدیککچون اندن
سکادوا حاصل اولمدی * بیلمزمیسنکه دنیانك کاسی سم قاتل اولوب تریاقی بنم اسم شریفمدر * روایت
اولندیکه زید بن حارث رضی الله عنه مکه‌دن طائفه سفرده برمنافق اکا رفیق اولوب برخرابه‌یه ایردیلر منافق
اکا کل بوخرابه‌یه کیروب برازوقت استراحت ایده‌لم دیوب کیردکلرنده زید رضی الله عنه اویقویه واریجق
منافق طوروب انی محکم باغلدی جوابنده محمدی سنی سور ایسه بزانی سومزم دیوزیدی اولدرمکه قصد ایلدی
زید یا رحمان بکا مددایرکوردیو حق تعالی‌یه یلواردی * همان دم غائبدن زنهار انی اولدرمه دیو برصوت مهیب
کلدی منافق انی قویوب خرابه‌دن طشره‌ده اطرافه باقندی برشیء کورمیجك کاوب تکرار زیده قصد ایلدی
برکره اولکیدن قریب مکاندن زنهار که انی اولدیرمه‌سن دیو اولکی کبی صوت مهیب کلدی منافق ینه چیقوب
برشیء کورمیجك کیروزیده کلدی اوچنجی کره‌ده اول صوتی اولکیدن قریب مکاندن ایشیدوب کیرو
طشره‌یه کتدی کورسه‌که برفارس النده رمحی وارهمان دم اول کلان اول حرامی‌یی اوروب اولدردی
وخرابه‌یه کیروب زیدك ینی چوزدی * زید اکا سن کیمسن‌که بنی اول منافقك شرندن قورتاردك دیدی اول
ایتدیکه بن جبرائیلم حق تعالی‌یه دعا وندا ایتدیککده بن ینجی سماده ایدم عبدم زیده ایرش دیو امر الهی اولوب

منافقه برصیحه ایتدم ایکنجی صیحه‌یی سماء دنیاده ایتدم اوچنجیسن اشبو خرابه عندنده ایدوب منافقی اولدردم
معلوم اوله‌که اسم الله برنیچه خواص ایله مختصدرکه سائر أسماء الهیه‌ده اول بولنمز * بری بودرکه اندن الفی حذف
ایتسك لله صورتنده قالور (ولله جنود السموات والارض) قولی کبی ولله‌دن لام اولی‌یی دخی حذف ایتسك
له صورتنده قالور (له مقاليد السموات والارض) کبی ولام ثانیه‌یی حذف ایتسك هو قالور (قل هو الله أحد)
کبی واوایسه زائده‌در تثنیه وجمعده سقوطی دلالتیله‌که هما هم دینور * ایکنجی بودرکه کلمهٔ شهادت کبی انك
سببیله کافر کفرندن اسلامه انتقال ایدر اسم الله‌دن غیری اسمله اول حاصل اولمازاویله اولسه کافر اشهد
أن لا اله الا الرحیم ویاخود الا الملك ویاخود الا القدوس دیسه کفردن چیقوب اسلامه دخول ایتمش اولماز
مادامکه (اشهد أن لا اله الا الله) دیمیه * کتب تذکیرك بعضیسنده ایدر الله تعالینك درت بیك اسمی واردر
انك بیکی قرآنده واخبار صحیحه‌ده در وبیکی توراتده وبیکی انجیلده وبیکی زبورده‌در * دینلدیکه بیکی دخی لوح
محفوظده قالوب بشر عالمنه واصل اولمیوبدر * ودینلدیکه علومك کلیسی کتب ثلاثه‌ده توراة وانجیل وزبورده
مندرجه‌در وبو اوچ کتابك علومی قرآنده وقرآنك علومی فاتحه‌ده وفاتحه‌نك علومی (بسم الله الرحمن الرحيم)ده
وبسمله‌نك علومی بسم اللهك باسنده درج اولنمشدر * زیرا جمله علومدن مقصود عبدك رب تعالی‌یه وصولیدر
با ایسه الصاق ایچوندر عبدی رب جل شانه‌یه الصاق ایدرکه اول کمال مقصوددر * لواقح الانوارده ایدر علوم
مهلکه‌دندرکه کشف ایچون ویا قلوب ناسده تحصیل جاه ایچون اسماء الهیه‌یه مداومت ایده وناسه تخییل
ایده‌که اول حالت انك طریقه سلوکنده صدقندن اوله * امدی اول ظن کاذبدر زیرا بعض شیء کاهی صاحبنه
بالخاصه ویریلور اول انی تقربات حقدن صانور روالحال اول دواء مسهل کبیدرکه آوان استعمالده انی اسهال
ایدر استعمالی ترك ایتسه اسهالی کسیلور بی فائده اولور (الحمد لله) جمیع محامد وانتها اولکرك عینه
ویا عرضیه درز خلقك بالحق معبودی الله تعالی ایچون ثابتدر انکه عبادینه حمدك کیفیتن تعلیم ایدوب کانه
الحمد لله دیکز دیدی * تفسیر زاهدیده ایدر پیغمبرعز علیه السلام دیمشکه چون الله تعالی عبدینه برنعمت ویروب
اول عبد الحمد لله دیه الله تعالی دیرکه نظر ایدك اشبو عبدیمه کیم بن اکا عندمده قدری اولمیان شیئی ویروب اول
بکا شول کمال نفاستندن قیمتی نهایتده برشیئله مکافات ایتدی * یعنی چون حق تعالی برعبده اشیاء معتاده‌دن
برشیء انعام ایده مثلا آج ایسه طیوره صوسز ایسه قاندیره چپلاق ایسه کیوره واول عبد الحمد لله دیه
معناسی اولدرکه هرحمدکه حامدیندن بری آنی اتیان ایتدی ویا حامدیندن هیچ بری انی اتیان ایتمیوب لکن
عقل حکمنجه وجودده دخولی ممکن اوله انك جمله‌سی الله تعالی ایچون ثابتدر * اشبو حمده داخل اولور جمیع
محامدکه انی ملائکهٔ عرش وکرسی وسکان سموات ذکر ایلدی ودخی جمیع محامدکه انی آدم علیه السلامدن
محمد علیه السلامه کلنجه‌یه چون انبیا انی ذکر ایلدی ودخی جمیع محامدکه انی جمیع اولیا وعلما وجمیع خلق ذکر
ایلدی ودخی جمیع محامدکه ذکر اولیسر درشول وقته دکین‌که اهل جنتك آخر دعوالری (الحمد لله رب العالمين)
اولور * واشبو محامدك جمیعی متناهیه‌در نهایتسز اولان محامد اولدرکه خلق انی ابد الاباد شمدنکیروده
ذکر ایدیسرلردر * امدی بونهایتی اولمیان محامدك اقسامی عبدك (الحمد لله رب العالمين) دیدیکی
قولنده داخلدر * وبو بابده بردخی آخر قول واردرکه الله تعالینك دنیاده عبدینه ویردیکی نعمتلر نهایتلودر
اما که عبدك الحمد لله دیو حمدی نهایتسزدر چونکه نهایتسزدن نهایتلو ساقط اوله باقیسی ینه نهایتسز
اولور * امدی چون برعبد برنعمت مقابله‌سنده (الحمد لله) دیه اتکیچون نهایتسز طاعتلر قیلور اویله اولسه
انکه عبد ثواب آلوب وخیر سرمدی‌یه مستحق اولور تا که اول نهایتسز طاعتك جزاسی دخی نهایتسز سعادت
اوله (الحمد لله) برکلمهٔ جلیلهٔ شریفه‌درکه ذکری ایچون محلنه رعایت لازمدر تا که اندن مقصود حاصل اوله *
شیخ سری السقطیدن حکایت اولنورکه اول برکره الحمد لله دیدیکیچون اوتوز ییلدنبرو استغفار ایدرم
دیدی شول سببدنکه بغدادده حریق واقع اولوب ناسك دکانلری یاندیغنده بنم دکانم یانمدیغن بکا خبر
ویردکلرنده الحمد لله دیمشم کانه اول ناسك دکانلری یانوب بنم دکانم قالدیغنه سوندم دیمش اولور حالبوکه

دین ومروتك حق اكاسوغك دكلیدی * ایدی بونكله ثابت اولدیكه (الحمد لله) كلمه‌سی اكرچه جلیل القدردر
لكن انكله اولان مقاصدك حصولنه محل رعایتی واجب اولور * اذكار نوویده ایدر بركسه یمین
ایتسه كه الله تعالی یه مجامع حمد ایله ویااجل محامد ایله حمد ایده یمیننده باراولمغه طریق بودركه (الحمد لله حمدا
یوافی نعمه ویكافی مزیده) دیه واكر یمین ایتسه كه الله تعالی یه احسن ثنا ایله ثنا ایده باراولسنه طریق بودركه
(لا احصی ثناء علیك انت كما اثنیت علی نفسك فلك الحمد كما ترضی) دیه ابو النصر السمار روایت ایدر آدم
علیه السلام دیدیكه یارب بنی كسب یدیمه اشغال ایتدك بكابرشی تعلیم ایتكه انده مجامع حمد وتسبیح
اوله بیورلدیكه صباحده واخشامده اوچ كره (الحمد لله رب العالمین حمدا یوافی نعمه ویكافی مزیده) دیه
(رب العالمین) كه اول عالملك مربیسی ومالكیدر * بستان العارفینده ایدر پیغمبریمز علیه السلام
دیدیكه حق تعالی اون سكز بیك عالم یاراتدی اول عالملردن دنیا یالكز برعالمدر * عمر بن الخطاب رضی الله عنه
پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدر دیمشكه یرده حق تعالینك بیك مخلوقی واردر انك التیوزی بحرده
ودرتیوزی برده در پیغمبریمز علیه السلامدن مرویدركه حق تعالی برارض بیضاء یاراتدیكه اول اوتوز دنیا
دكاودر خلقله طلودر طرفة عین دكاوزمان حق تعالی یه عصیان ایدن مخلوق وارایدوكنی بیلمزلر دیدیلركه
یارسول الله انلر آدم اولادندمیدر دیدیكه انلر آدمك یاراتلدیغن دخی بیلمزلر دیدیلركه یارسول الله ابلیس انلره
ایرشدیمی دیدیكه ابلیسك دخی یاراتلدیغن بیلمزلراندن (ویخلق مالا تعلمون) حق تعالی سزك بیلمدیككز
شیئی یاراددر بویوزیلان قول شرینی اوقودی * خریدة العجائبده ایدر عوالمك عددنده سكز قول واردر *
اوالكیسی ضحاك قولیدركه عوالم یوزیكرمی سكزدر * التمش سكزی یالن ایاق بدنلری جیلاقدر خالق جل شانه‌یی
بیلمزلر دروالتمشی لباسلودر * واكنجیسی سعید بن المسیب قولیدركه الله تعالینك بیك عالمی واردر التیوزی
دریاده ودرتیوزی قره‌ده در * واوچنجیسی وهب قولیدركه اول اون سكزبیكدر دنیانك بریدر
ودنیانك حیواناله معموری غایتده آزدر خرابه نسبت اولنسه براولو صحراده برچادر كبیدر * دردنجیسی
ابوسعید الخدری قولیدركه الله تعالینك قرق بیك عالمی واردر دنیاشرقدن غربه دكین اول عالملك بریدر *
بشنجیسی ابن عباس قولیدركه اول یتمش بیكدركه انس وجن برعالمدر وملائكه وكرو بیون برعالم
آخردرانلرك ماعداسنی الله تعالیدن غیری احد بیلمز * التنجیسی مقاتل بن حبان قولیدركه اول سكسان
بیك اولمسیدر قرق بیكی قره‌ده وقرق بیكی دخی دریاده در * یدنجیسی ابی بن كعب قولیدركه اول رؤساء
متبوعیندندر اون سكز بیك ملكدر اما كه اتباعی احصا اولنوردكلدر انلردن درت بیك بشیوز ملك
مشرقده ودرت بیك بشیوز ملك مغربده ودرت بیك بشیوز ملك جنوبده ودرت بیك بشیوز ملك شمالده در
وانلرك وراسنده كومش كبی بیاض برارض واردركه عرضی كونش یوریسیله قرق كونلك مسافه‌در
طولنی الله تعالیدن غیری احد بیلمز ملائكه ایله طلودر * انلرك بری دنیایه ظاهر اولسه صورتنك هولندن اهل
ارض هلاك اولیدی انلرك هربری عالمدر منتهالری عرشدر * سكزنجیسی كعب قولیدركه عالملك عددین
(ومایعلم جنود ربك الاهو) مصداقنجه الله تعالیدن غیری احد بیلمز * مقاتل بن سلیمان ایدر اكر بن عالمی تفسیر
ایتسم بیك جلده محتاج اولدمكه هرمجلد بیكر ورق اولیدی * لواقح الانوارده ایدر حق جل وعلا آدم علیه
السلامی یاراتدیغی بالچقدن برمقدار آرتوب اندن نخله یاراتدی واندن دخی برسمسه دكاوارتیجق اندن
برارض واسعه یاراتدیكه اكر كرسی وسموات وارضون وجنان وماتحت الثری ایچنه قونسه بركیش
صحرایه براغلمش حلقه مثالنده اولیدی * شیخ اكبر محیی الدین بن عربی ایدر انده كی عجائبك وصفنده
عقول عقلا حیرانلردر هرنفسده حق تعالی انده عوالم یاراددركه تسبیحدن انلره فتور كلمز انلره الله تعالینك
عظم قدرتلری ظاهراولوبدر محالات عقلیه‌دن اشیاء كثیره انده موجوده‌در علماء باللهك اول مسرح
عیونلری درانده جولان ایدرلر وانده بساتین وجنات ومعادن وحیوانات واردركه قدرینی الله تعالیدن غیری
احد بیلمز ودنیاده كی اشیامثلی انده دخی واردر جمله‌سی حی وناطقدر وباقی اولوب هیچ برینه تبدل وفنا ایرمز

اول ارض اجسام طینیهٔ بشریه‌یی قبول ایتمزاویله اولسه عارفینك اكادخولی ارواحله اولوراجساملهدكل
بحانكه اكادخول ایدرلرهیا كلیلرینی ارض دنیاده آلیقورلروانده عجیبة النشأة بدیعة الخلقه صورتلر واردركه
انده بوعالم دنیایه مشرف زقاقلرباشنده طورورلرعارفیندن بریكه اكامرادخول ایده ابتداهیكلندن تجرد
ایدرومقامی حسبنجه اول ارض حله‌لرندن اكابرحله كیورلروانی اول ارضه قویوب الله تعالینك
مصنوعاتنه اكا كوسترلرودیلدیكی مكانده استدیكی دكاوزمان انی اكندیرلروحجر وشجروسائر اشیا كه اكا
اوغرارسو یلسین دیلسه سویلرواندهلغات مختلفه واردراكاداخل اولانلر بالخاصة جمیعن فهم ایدرلرچن اول
ارضدن حاجتن بتوره وكیر وموضعنه رجوعن دیلیه رفیق ایله یورورحتی كه ابتداده اول ارضه كیردیكی زقاق
باشنه واروراكندن اول كیوریلن حله‌یی آلوروبری برلریله وداعلشوب عارف كیدر اول انده قالوروانده
مسك اذفردن برارض واردركه اكرانی بودارا هلی شم ایتسه هلاك اولیدی وانده بومشاق قرمزی التوندن
دخی برارض واردركه اشجارو ثماری وسائر اشیاسی جمله التوندندر بركسه انك یمشندن آلوب ییسه انده برمرتبه
طراوت ولذت ورایحهٔ طیبه ونعومت بولوركه وصاف‌لرانی وصف ایده‌مزوانك یمشنده اولان نقش بدیع وزینت
غریبه‌یی نفوس تخیل ایده‌مز وبزم عندمزده كی یوم واحد زمانی انلرعندنده سنین متعدده‌دروانده آق
كومشدن برارض دخی واردركه اشجاروانهاری وانواع ثماری واهلنك اجسامی جمله كومشدندر واكر
انك ثمارندن برشی تناول اولنسه شول وصفه كلمزطعم ورایحهٔ طیبه بولنوروانده كافور ابیضدن برارض دخی
واردرانده بعض اماكن حرارتده ناردن اشددرلكن انسانه اكا كیرسه احراق ایتمزوانده بعض اماكن
معتدله‌درو بعضی بارده‌در وانده زعفراندن برارض دخی واردراهلی انبساط وبشاشتده سائر ارضین اهلندن
زیاده‌درانلره ورود ایدنی استقبال واجلال ایدرلروانك مطعوماتی عجائبندندركه اندن برشیٔ قوپارلسه اول
حینده كورنسكه یرینه انك نظیری بتربر حیثیتله كه انی قوپارانك اكاشعوری اولمزوبالجمله انده نقص كورلمز
ونساسنك حسنی برمرتبه‌ده دركه جنتده‌كی حوریلرك حسنی انلره نسبت اولنسه نساء آدمیه‌نك حسنی
حوریلر حسننه نسبت كبی اولور وانلرده تكلیف الهی یوقدر بلكه تعظیم حق اوزره مجبوللردرحتی انك خلافنی
قصد ایتسه‌لر استطاعتلری اولمزوبنالرینك بعضی همتلرندن بنااولوروبعضی ایسه دنیاده‌كی كبی آلاتله استادلر
دوزرودریالری بری برینه قارشمزكوررسنكه التون دریاسی دمور دریاسنه مجاورایكن برینك صوندن اول
برینه برقطره كیرمز مع ذلك حركت وسیلانده هوادن زیاده رقیق ولطیفدر وصفاسی برمرتبه‌ده دركه دوابندن
برشیٔ اول ارضكه دریانك اوزره جاریدر ناظره خفی اولمزوصو ینده برلذت ورایحهٔ طیبه واردركه هیچ
برمشروبده اول بولنمزوصافی نباتات كبی تناسلسزارضندن بتربزم عندمزده حشرات تكونی كبی ارضندن
تكون ایدربوخسه جماعله نازل اولان ماءدن ولدمنعقد اولمز * زیراكه مجامعتلری مجرد شهوت ونعیم ایچوندر
وامامراكبلری راكبك ارادتی حسبنجه كاهی كبیرو كاهی صغیراولووچن بربلده‌دن بلدهٔ آخره سفرایتك
مراد ایتسه‌لربرو بحردن قنغیسنده اولورسه یورولر برمرتبه سرعتله كیم اكا كوزلرایرشمزوخلقنك احوالی
متفاوته دربعضنه شهوات وبعضنه ایسه تعظیم جناب حق غالب اولوبدروم دینه‌لرینك قپولری اوزره احجار
یاقوتیه‌دن عقود واردركه اندن هربرحجربشربوزذراعدن زیاده اولوروانده كونشسز نور وظلمت واردركه
بری برین تعاقب ایدوب انكله زمانی بیلورلر لكن ظلمتلری مدركك كوزینه حجاب اولمزنورحجاب اولدیغی
كبی وشحناوعداوتسزبری برلرینه غزا ایدرلرچن بحردن سفرایدوب غرق اولسه‌لر اوزرلرینی صو باصدرمز
بلكه یوریه‌رك كناره چیقارلرواول ارضك خصائصندندركه ملك نزول ایتمز مكركه انك اهلندن ویا اهل دنیادن
انده بولنانك بری وفات ایده وانده كعبه واردراهلی آنی طواف ایدركسوه‌سزدر مكه‌ده‌كی بیت شریفدن
بیوكدردرت دیركلودرآنی طواف ایدنلره سویلرو بیلمدكاری علوممی انلره افاده ایلروانده طپراقدن دریا واردر
صوكبی جریان ایدرواول دریاده طاشلرواردربری برلرینه منضم اولوب سفینه اولورواول دریادن سفر مراد
ایتسه‌لر اول سفینه‌یه كیروب اول دیاردن دیلدكاری بلاده كیدرلرواول ارضده مدائن النور دیو مدینه‌لر

واردرعارفیندن اکادخول ایتمزمکراولکه مصطفی ومختاراوله اول اون اوچ مدینه دربری برینک اوزره
بنا اولنوبدرغایتده کوچکی الک آشاغیده بیوکی انک اوزرنده بو ترتیب اوزره انک بیوکی الک اوستنده در واول
مدائنک غایتده کی کوچکن برراکب اوچ بیاده قطع ایده من واندە ملوک واردرکه لطف واحسان صاحبلریدر
انلرک برینه تالی دینور ذکراللهی اکثاری انی تدبیرمملکتدن آلیقویدر وبرینه دخی ذوالعرف دینور
اول ارض ملوکینک عظیمیدر وسائرملوکدن اکاچوق رسول کلور کثیرالحرکه هین ولیندر هراحدا کاواصل
اولور غضبنه هیچ شی قائم اولمز حق تعالی اکا برمرتبه قوت ویرویدرکه وصفه کلمز واول ارضک دریاسنک ملکنه
سایح دینوراني قصدایدنله مجالستی آزدر وانک جانبنده برسلطان عظیم واردرکه اکاسائق دینور اکاوفدداخل
اولسه مجلسندن طورر انک قدومنه سرورواظهار ایدر اول وفدا کاسؤال ایتمزدن اول انک جمیع حوایجن
بتورروبرکه کراهت ایدرمکه سائلک وجهنده کندی مثلی مخلوق ایچون سؤال مذلتن کورم غیرت ایدرین که
الله تعالیدن غیری احد ایچون تذلل ایدلمیه واندە برملک آخر واردرکه اکاقائم بامرالله دینور قلبنه الله تعالینک
عظمتی استیلا ایتمسیله وافده التفات ایتمز عارفیندن نیجه لرانک اول حالنه نظر ایچون انی زیارت ایدر
کوررسنکه اول عبدذلیل جانی کبی الی کوکسنده ایاغن طورر باشن اکمش ایکی قدمنه نظر قیلور
اندن برشعره تحرک ویابرمفصل اضطراب ایتمز عارفلراندن مراقبه حالن تعلم ایدرلر وانلردن برملکه وادع دینور
مهیب المنظر لطیف المخبر شدید الغیره دائم الفکره درو انلرک جمیع ملوکی اون سکزدرهر برینک احکام وسیرت
مخصوصه سی واردر وانلرک ملکی رعیه سی رزقنه طور یشورر عیه ندکلو چوق ایسه دخی طعام پیشیرلسه
حسابه کلمز خلق کثیرا کاحاضر اولورکه انلره جباة دینوراهل بیوتک رسوللریدر اویله اولسه امین المطبخ اول
جابیلرک هر برینه عائله سی دکلو اول طعامدن ویرروانی اول جابیلر قسمت ایدن شخص واحددر جابیلر
عدد نجه اللری واردرزمان واحدده غرف ایدوب هرشخصک قابنه طعامن قوبارکوندرر هر کونده بوعادت
ادا اولنور روینه هر برملکک برخازنی واردرابدا انی عزل ایتمز وبرحسن الهیئه شخص ملکک قاتنده اوتوررکه
اول معماردر اول ارضده دوروماسا کن وقری ومدائن بناسنه اول طوریشور * شیخ اکبر ایدر
هرشیئکه عقل انی اشبودارد نیاده محال کورر بزانی اول ارضده ممکن بولدق وبیلدک که عقول قاصره در
وحق تعالی قادردرکه ایکی ضدی جمع ایده وبرجسمی ایکی مکانده بولندیره وعرض بنفسه قیام وانتقال ایده
ومعنی معنی ایله طوره وهرآیت وحدیثکه عقل انی ظاهرندن صرف ایده بزانی انده ظاهری اوزره جاری بولدق
وهرجسدکه انس وجندن اندن روحانیته تشکل ایدروهرصورتکه انسان کندوبی منامنده اکامتحول کورر
اول کوردیکی اول ارضک اجسادندندر واول ارض اهلیچون جمیع عوالمه ممتدازقه اولوب هرزقاق اوزره
برامین واردرچن اول امین ارواحدن برشیئی بدنده کی صورتلردن برصورته مستعد کوره اکا اول صورتی
کیوررجبرائیل علیه السلام دحیه صورتن کیمسی کبی واول ارضده برطرف واردرکه اندن جنته کیررلر اول
ارضک عجائبی احصا اولنوردکلدربودکلو ایله اکتفا اولندیکه کاتب وسامعه ملال کلمیه (الرحمن الرحیم) اشبو
ایکی اسم شریف بسمله ده ذکراولنمشکن خلق اوزره رحمتن تأکید وغضبی اوزره رحمتی سبقتنی بیان ایچون
تکرار ایلدی (مالك یوم الدین) حساب وجزا کوننک اول حاکیدرانک ملک وحکمنه اول کونده اکاهیچ احد
نزاع ایدراولمز (ایاك نعبد) توحید وعبادته سنی تخصیص ایدرز (وایاك نستعین) وجمیع امورمزه سندن
معونت طلبیله دخی سنی تخصیص ایدرز * اشبوآیتده خضوع وتذللی طلب حاجت اوزره تقدیم ده انلره
استعانتی تعلیم ایلدی اکرعبدک فعلندن اول استطاعتی اولسیدی استعانته احتیاج اولمزدی بواجلدن
انلردن قدرتی نفی ایتدی * قاضی بیضاوی ایدرحق تعالی قارئک عبادتن سائرموحدینک عباداتی تضاعیفنده
درج ایتدی وانک حاجتن انلرک حاجاتنه خلط ایتدی تاکه انکله قبول واجابتن رجا ایده اشبوسبیدن نمازده
جماعت مشروعه اولدی * تفسیرزاهدیده ایدرچانکه عبد (ایاك نعبد) دیه کانه دیمش اولورکه الهی عبادتمی
برحده ایرکورمدمکه آنی یالکزذکرایتمکه مستحق اوله * زیراکه اول جهات تقصیرله ممزوجه دربلکه انی جمیع

عابدین عبادتنه خلط ایدوب کانی عبادت واحده ایله ذکرایدرم (ایاك نعبد) دیرم اشبومحلده برمسئلهٔ شرعیه
واردرکه نچن برر جل آخره اون عبید بیع ایتسه اول مشتری مخیردریا انلرککلنی قبول ایدر ویاهیچ برینی
قبول ایلمز اما انک اول صفقه ده کیمن قبول ایدوب وکیمن رد ایتسه جائزاولمزبونده دخی آنجلایندرچن عبد
(ایاك نعبد) دیه جمیع عابدلرک عبادتن الله تعالی یه عرض ایدرانک کرمنه لایق دکلدرکه بعضنی بعضندن
تمیزایده اما کلنی رد ایتمسی جائزاولمز زیرا (ایاك نعبد) قولنده ملائکه وانبیا واولیانک عباداتی انده داخل
اولوبدروکلنی قبول ایتدیکی تقدیرجه اول قائلک دخی عباداتی انده داخل اولوبدرغیرلک عباداتی قبولیله
انک دخی قبول اولور والله اعلم * کانه عبد دیمش اولورکه الهی اکرعبادتم مقبوله دکل ایسه بنی رد ایتمکل زیرا
بو عبادتده بن یالکزدکلم بلکه کثیرلرزوا کر بن اجابت وقبوله مستحق دکل ایسم سائرمتعبدینک عبادتن سکا
شفیع ایدینورم انلرک عباداتی حرمتنه بنم عبادتمی دخی قبول ایله * اهل تحقیق ایدرعبادت ایچون اوچ
درجه واردر * اولکیسی بودرکه الله تعالی یی وسیله ایتمشدر اول کسنه که احوال خلقدن برشیٔ بالذات
مطلوب ایدینوب حق تعالی یی اکاوسیله ایده اول خسیسدر * ایکنجیسی بودرکه الله تعالی یه عباداتی انکیچون
اوله که عبادتیله ویاتکالیف الهیه یی قبولله ویا اکا انتساب ایله تشرف ایده اشبودرجه اولکیدن اعلادر
لکن بودخی اخلاین خالصه دکلدر * زیرا که بالذات مقصودی الله تعالینک غیریدرا کرچه عبادتله تسمیه
اولنورسه ده * اوچنجیسی بودرکه الله تعالی یه عباداتی اول اله خالق اولوب اول اکاعبدمخلوق اولدیغیچون
اوله والوهیتک موجبی هیبت وعزتدر وعبودیتک موجبی خضوع وذلتدر ایمدی عبودیتده اشبودرجه
اعلای مقامات واشرف درجاتدر اول اجلدن مصلی نمازاقلندہ (اصلی لله) یعنی الله ایچون نمازقیلورم دیو
نیت ایدرحتی اکرالله تعالینک ثوابیچون ویاعقابندن امین اولمغیچون قیلورم دیسه نمازی فاسد اولور (اهدنا
الصراط المستقیم) بزی تثبیت ایت شول صراط اوزره که انکله مطلوبه ایریشیلوراول برطریق واضحدرکه
انده اعوجاج یوقدرانکله مراد اسلامدر ودخی قرآن وایچنده کی آداب واحکامدرتفسیرزاهدیده ایدر
دینورسه که نیچون اهدنی دینمدی بلکه اهدنا دینلدی اکا ایکی وجهله جواب ویریلوربری بودرکه دعاعام
اولسه اجابته اقرب اولور اول اجلدن بعض علما تلامذه سنه دیردیکه درسه باشلادیغکزده دیکزکه رضی الله
عنك وعن جماعة المسلمین یوخسه دعاده رضی الله عنك دیمکله بنی تخصیص ایتمکز* زیرا جائزدرکه یالکزبکا
ایتدیککزدعا قبول اولمیه اما جمله یه مسلمون دخی ذکراولنیجق لابدانلرده براجابته مستحق کسنه بولنور
چانکه انلردن بری حقنده دعایی حق تعالی روا ایده اکرم الاکرمیندن باقیسنی دخی قبول وروا ایدررد ایتمز*
پس بواجلدن دعا ابدنه سنت اولدیکه ابتدا پیغمبرعلیه السلامه صلوات ایده اندن دعاسین دیلیه بعدده ینه
پیغمبرعلیه السلامه صلواتنه کلامن ختم ایلیه زیراکه حق تعالی پیغمبرعلیه السلامه اولان صلواتی روا ایدر
وقتاکه دعانک اولی وآخری روا اوله ممتنع اولورکه وسطنده کی شیء رد اولنه * ایکنجیسی اشبوهدایتدرکه
(قال النبی علیه السلام ادعوا الله بألسنة ماعصیتموه بها قالوا یارسول الله ومن لنا بتلك الالسنة قال یدعو
بعضكم لبعض لانك ماعصیت بلسانه وهوماعصی بلسانك) پیغمبرمزعلیه السلام ایدرالله تعالی یه دعا ایدك
شول لسانلرله کیم انکله الله تعالی یه عصیان ایتمدیکز * دیدیلرکه یارسول الله انک کبی لسان بزه قندن حاصل
اولوردیدیکه بری بریکزه دعاایدک زیرانه سن انک لسانیله وته اول سنک لسانکله عصیان ایتمشدر * تفسیر
قاضیده ایدرالله تعالینک هدایتی انواعنه حدوعد یوقدرکه حتی عدانی عدایده لکن اجناسی درده منحصر
اولور * اولکیسی شول قوی افاضه سیدرکه انسان انکله مصالحنه اهتدایه تمکن ایدرقوهٔ عقلیه وحواس
باطنه ومشاعرظاهره کبی ایکنجیسی شول دلائلدرکه اول حقله باطل وصلاحله فسادینی فرق ایدیجیدرکه
(وهدیناه النجدین) ودخی (فهدیناهم فاستحبوا العمی علی الهدی) قول شریفی اکااشارت ایدر *
اوچنجیسی رسوللر ارسالیله وکتابلر انزالیله اولان هدایتدرکه انی (وجعلناهم ائمة یهدون بأمرنا) ودخی (ان
هذا القرآن یهدی للتی هی اقوم) قول شریفیله عنایت ایدر * دردنجیسی قلوبه اسرار کشفیدر ووحی والهام

ومنامات صادقه ایله اشیاء کوسترلمسیدر اشبو قسمك نیلنه انبیا واولیا مختص اولورکه (اولئك الذین هدی
الله فبهداهم اقتده) ودخی والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا) قول شریفی ایله انی عنایت ایدرایدی مطلوب
اولان یا هدادن و یریلانك زیاده سیدرویا اول ویریلان اوزره ثباتدرویا انك اوزره مرتب مرتبه حصولیدر
تجن عارف واصل (اهدنا الصراط المستقیم دیه) یاالهی بزی سکا سیر طریقنه ارشاد ایتکه احوالمز ظلمتنی
کندیمزدن محو ایده وزوابد اغزغو اشیستی ازاله ایدهوز تا که نور قدسکله ضیالنوب نورکاه سنی کورهوز امر
ودعا ایکیسی لفظ ومعناده متشارکه اولوب استعلا وتسفلله متفاوتلردر (صراط الذین انعمت علیهم) که اول
انبیا وصدیقیندن وشهداء وصالحیندن انعام ایتدیکاندوستلرکك طریقیدر * تفسیر قاضیده ایدر نعم الله
اکرچه (وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها) مصداقنجه احصا اولنور دکلسه ده لکن مجموعی ایکی جنسه
منحصر اولور یادنیوی ویا اخرویدر دنیوی یعنی ایکی قسمدر یاموهبی ویا کسبیدر وموهبیسی ایکی قسمدر
یاروحانیدرا کا روح نفخ اولنمسی کبی وعقلله واکا تابع قوادن فهم وفکر ونطقله اشراقی کبی ویا جسمانیدر تخلیق
بدن کبی وا کا حلول ایدن صحت وکمال اعضادن قوی وهیأت عارضه کبی * اما کسبیسی نفسنی رذائلدن
تزکیه سی واخلاق وملکات فاضله ایله تحلیه سی کبی وبدنك هیأت مطبوعه وحلی مستحسنه ایله زین اولمسی
کبی وجاه ومال حصولی کبی واخرویسی حق تعالی انك تقصیراتنی عفو ایتمسی واندن راضی اولمسی واعلای
علیینده انی ملائکهٔ مقربین ایله ابد الابدین تمکین ایتمسی کبی وبو آیت کریمه ده کی نعمتله مراد اولان اشبو
قسم اخیردر زیرا انك ماعداسنده مؤمن وکافر مشترکلردر تفسیر رازیده ایدر نفع ودفع ضرردن هرشیئ که
خلقه واصل اولور (وما بکم من نعمة فمن الله) مصداقنجه الله تعالیدن اول انلره نعمتدر ونعمت اوچ قسمدر
* بریسی الله تعالینك ایجادیله اولان نعمتدر خلق ورزق کبی * ایکنجیسی شول نعمتدر که ظاهر امرده اول
اول بزه غیر الله جهتندن واصل اوله لکن حقیقتده اول دخی بزه الله تعالیدن واصل اولوبدر زیرا که اول
نعمتی وانی انعام ایدنی وانك قلبنه انعام داعیه سنی خلق ایدن جمله الله تعالیدر الا بوکه انی اول عبد یدیله اجرا
ایتدیکیچون اول عبد مشکور اولدی لکن حقیقتده مشکور الله تعالیدر اول اجلدن (ان اشکر لی ولوالدیك)
دیو شکرله امرده کندی ایله ابتدا ایلدیکه خلق انعامنك تمامی حق تعالینك انعامیله ایدوکن بیان ایده *
اوچنجیسی طاعتمز نعمتلریدرکه الله تعالینك توفیق واعانت وهدایتیله در وبزدن اعذاری ازاله ایله اول بزه
واصل اولدی والا بزاندن برشیئه نائل اولمزدق ایدی بو تقریردن ظاهر اولدیکه نعمتلرك جمیعی حقیقتده الله
تعالینکدر وبو آیتده کی نعمتله مراد نعمت ایماندر آنك اوزره احکام متفرع اولور حکم اول اولدرکه چون اول
نعمتله مراد نعمت ایمان ایدوکی ثابت اوله وآیتك صریحی دلالتیله انی انعام ایدن الله تعالی ایدوکی بیانه انی
خلق واعطا ایدن دخی بنه اول ایدوکی ثابت اولورا کر انك فاعلی عبد اولیدی عبدك انعامی الله تعالینك
انعامندن اعلا واشرف اولوردی وحق تعالی انی معرض تعظیمده ذکری حسن اولمزدی * حکم ثانی
اولدرکه مؤمن نارده مخلد قالمیه زیرا (انعمت علیهم) قولی اول انعامی تعظیم معرضنده ذکر اولنوبدر اکر
عقاب مؤبد رفعنده انك اثری اولمسه قلیل الفائده اولوردی اولیله اولسه حق تعالی انی معرض تعظیمده ذکری
حسن اولمزدی * حکم ثالث آیتك دلالتندندرکه دینده اصلحك رعایتی الله تعالی یه واجب اولمیه زیرا
واجب اولسه اشبو انعام اولمزدی * ایمدی انی انعام دیو تسمیه سندن بیلندیکه اول اکا واجب
اولمیه * اکابلدهایدر اشبو آیتده سلف صالحه اقتدایه اشارت واردر (غیر المغضوب علیهم ولا الضالین)
لعنت وخذلانله اوزرلرینه غضب ایدوب اسلامی ترك ایدنلرك طریقنه دکل که انلر یهوددر (من لعنه الله
وغضب علیه) دلالتیله ومتابعت هوا ایله طریق هدادن آزمشلرك طریقنه دخی دکل که انلر نصارادر
(ولا تتبعوا أهواء قوم قد ضلوا من قبل) دلالتیله * دینلدیکه مغضوب ایله مراد عصاتدر وضالین ایله مراد
جاهلوندر زیرا که منعم علیه اول کمسه درکه حقی ذاتیچون وخیری عمل ایچون بیلمك بینی جمع ایده کانه
اکا مقابل اول کمسه اولورکه یا قوهٔ عاقله ویا قوهٔ عامله سنه خلل ایره اما عملنه خلل ایرکورن فاسق ومغضوب

علیهدر عمدا قتل ایدن حقنده (فماذا بعد الحق الا الضلال) دلالتیله * تفسیر رازیده ایدرکه منعم
علیه اولان کشینك مغضوب علیه ویا ضال اولمسی ممتنع ایکن (انعمت علیهم) عقبنده (غیر المغضوب علیهم
ولا الضالین) ذکرینك فائده سی نه اولوردیو سؤال ایدنه دینورکه ایمانك کمالی رجا وخوفله درنتکیم پیغمبریمز
علیه السلام دیدیلرکه اکر مؤمنك خوف ورجاسی وزن اولنسه ایکیسی برابر کلیدی * ایمدی (صراط الذین
أنعمت علیهم) قولیله رجاسی کامل اولور (غیر المغضوب علیهم ولا الضالین) قولیله ایسه خوفی کامل اولور
اویله اولسه ایمان ایکی رکنی وایکی طرفیله قوتلنوب کمالده نهایت بولور (آمین) یارب استجابت ایت ویا ذکر
اولنانی ایت * پیغمبریمز علیه السلامدن روایت اولنور دیمشکه جبرائیل علیه السلام بکا تلقین ایتدیکه
فاتحه دن فراغم عندنده آمین دیم ودخی دیدیکه اول کتاب اوزره ختم کبیدرکه ایچنده اولانه اطلاعدن غیری
منع ایدر اول نه فاتحه دن ونه قرآندندر زیرا که امام مصحفنده اول یازلمیوبدر وسلفدن هیچ احد انی قرآن
دیمیوبدر اول اجلدن فاتحه دن مفصول اوقنور امام ابو حنیفه واتباعندن مرویدرکه اول فاتحه
قرائتندنصکره اخفا اولنور وامام شافعی واصحابندن مرویدرکه آمین لفظنی امام ومأموم جهر ایدر زیرا وائل
ابن حجر رضی الله عنه پیغمبر علیه السلامدن روایت ایدرکه اول (ولا الضالین) دیدیکنده رفع صوتیله
(آمین) دیدی ایمدی بو خبر دلالتیله انك قرائتی بالاجماع سنتدر حذیفة بن الیمانی رضی الله عنه روایت ایدر
پیغمبر علیه السلام دیدیکه (ان القوم لیبعث الله علیهم العذاب حتما مقضیا فیقرأ صبی من صبیانهم
فی الکتاب الحمد لله رب العالمین فیسمع الله تعالی فیرفع عنهم العذاب اربعین سنة) حق جل وعلا برقوم
اوزره عذابن کوندرمکه تبده کی صبیانلردن بری (الحمد لله رب العالمین) سوره سن اوقویجق قرق ییل
انلردن عذابی قالدیره (فصل) امام رازی تفسیرنده ایدر امام شافعی قول جدیدنده ایدر مقتدی یه قرائت
واجب اولور کرکسه امام قرائتی اسرار ویا جهر ایتسون واول قول قدیمنده ایدر امام اسرار ایتدیکنده
مقتدی یه واجب اولور جهر ایتدیکنده دکل که اول امام مالك وابن المبارك واحمد قولیدر امام ابو حنیفه
ایدر امام آردنده هر حالده قرائت مکروه اولور لکن بزم ایچون برنیجه وجه واردر * اولکیسی حق تعالینك
(فاقرؤا ما تیسر من القرآن) قرآندن میسر اولانی اوقو یکزدیو امریدرکه منفرد ومأمومه متناول اولور
ایکنجیسی پیغمبریمز علیه السلام نمازده اوقوردی (واتبعوه) امر الهی مقتضاسنجه اکا اتباع بزه واجب
اولور مکرکه مأموم اولمسی اندن منع ایدر دینله الا بوکه اکا معارضه اولور * اوچنجیسی (وأقیموا الصلاة)
صلاتی اقامت ایدلك دیو قولی مجموع افعال ایله امردرکه پیغمبر علیه السلام انی ایشلردی انك نمازده کی
افعالندن بری فاتحه یی قرائت ایدی ایمدی (اقیموا الصلاة) دیو امرده فاتحه قرائتی داخل اولور * دردنجیسی
پیغمبر علیه السلامك (لا صلوة الا بفاتحة الکتاب) دیو قولی فاتحه سز اولان نمازی نفی ایتمشدر اکر دینورسه که
بو خبر حال انفراده مخصوصدر زیرا جابر پیغمبر علیه السلامدن روایت ایدردیمشکه (من صلی صلوة لم یقرأ
فیها بام القرآن فلم یصل الا أن یکون وراء الامام) برکمسه که نماز قیلوب انده فاتحه یی اوقومیه اول کشی
نماز قلمامشدر مکرکه امام آردنده اوله دینورکه اشبو حدیثه طعن اولنمشدر * بشنجیسی پیغمبر علیه السلام
حضرتلرینك اعمال صلاتی تعلیم ایتدیکی اعرابی یه (ثم اقرأ ما تیسر معك من القرآن) اندن سکا قرآندن
میسر اولانی اوقو دیو قولیدرکه اول منفرد ومأمومه متناول اولور * التنجیسی عبادة بن الصامت رضی الله
عنهدن مرویدر دیمشکه برصباح نمازنده پیغمبر علیه السلامك آردنده ایدلنا اکا قرائت ثقیل اولوب فارغ
اولدیغنده دیدیکه (لعلکم تقرؤن خلف امامکم قلنا نعم یا رسول الله قال لا تفعلوا الا بفاتحة الکتاب لانه لا صلوة
لمن لم یقرأ بها) یوخسه امامکز آردنده اوقورمیسز دیدککه نعم یا رسول الله اوقورز دیدیکه فاتحه دن غیریسن
اوقومکز زیرا انی اوقومیانك نمازی نمازدکلدر * یدنجیسی ابو هریره رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام
دیدیکه (من صلی صلوة لم یقرأ فیها بام القرآن فهی خداج فهی خداج غیر تمام) برکمسه که قیلدیغی
نمازنده فاتحه یی اوقومیه اول نماز ناقصدر ناقصدر ناقصدر تمام دکلدر * سکزنجیسی ابو هریره رضی الله

عنه پيغمبر عليه السلامدن روايت ايدوب ديديكه (ان الله يقول قسمت الصلوة بيني وبين عبدي نصفين)
حق جل وعلا ديركه نمازى بنمله عبدم بيننده ايكى نصف ايتدم بيان ايتديكه انك نصفى نمازك لوازمندر ونصفى
اينسه قرائتله حاصل اولور اويله اولسه فاتحه قرائتى لوازم صلاتدن اولمسى واجب اولور اشبو دليل كرك منفرد
وكرك مقتدى نمازى حقنده قائمدر * طقوزنجيسى عبادة بن الصامت رضى الله عنه ايدر پيغمبر عليه السلام
صلوات جهريه دن برين بزه قيلوب بدراندنصكره بزه اقبال ايدوب ديديكه (هل تقرؤن اذا جهرت قلنا نعم قال وأنا
أقول مالى ينازع القرآن ولا تقرؤا بشئ من القرآن اذا جهرت الا بأم القرآن فانه لا صلوة لمن لم يقرأ بها) بن
نمازده قرائتى جهر ايتديكمده سز دخى قرائت ايدرميسز ديدكه نعم قرائت ايدرز ديديكه اول سببدن كوكلمه بكا
نه اولدى قرآن بكا نزاع ايدر ديرم ايمدى بن قرآنى جهر ايتديكمده فاتحه دن غيرى برشئ قرائت ايتمكز زيراكه
نماز اولماز اولكه انده فاتحه قرائت اولنميه * اونجيسى امام ابو حنيفه قتنده امام آردنده فاتحه قرائتى نمازى
ابطال ايتمز اما انى قرائتك تركى بزم عندمزده نمازى ابطال ايدر ايمدى انك قرائتى احوط وواجب اولور زيرا
پيغمبر عليه السلام ديمشدركه (دع ما يريبك الى ما لا يريبك) سكا ريب ويرنى ترك ايدوب ريب ويرمينه كيت
ابو حامد الاسفراينى ايدر نمازك هر ركعتنده قرائت واجبه در اشبو قول صحابه بيننده مجمع عليهدر وابو بكر وعمر
وعلى وابن مسعود رضى الله عنهم انى ديمشلردر وبو قولك صحتنه بش وجه ايراد اولنمشدر برى بودركه پيغمبر
عليه السلام نمازك هر ركعتنده قرائت ايدردى ايمدى (فاتبعوه) ديو امر ه امتثالا بزه دخى اول فعل واجب
اولور * ايكنجى وجه پيغمبر عليه السلام نماز تعليم ايتديكى اعرابى يه امر ايلديكه انده قرآن اوقويه بعده
بيورديكه انى هر ركعتده ايشليه امر ايسه وجوب ايچوندر * اوچنجيسى ابو سعيد الخدرى ايدر پيغمبر عليه
السلام بزه امر ايلديكه نمازك هر ركعتنده فرضنده ونافله سنده فاتحه يى قرائت ايده وز * دردنجى قرائتك هر
ركعتده اولمسى احوطدر اويله اولسه انك وجوبيله قول واجب اولور * بشنجيسى ركعاتك كلنده قرائتله
عهده دن قالمق واجب اولورا كرديلورسه كه عائشه رضى الله عنهادن روايت اولنديكه دردر ركعتلو فرض نمازلر
اصلنده ايكيشر ركعت ايدى سفرده انك اوزره اقتصار اولنوب حضرده زيادة قلندى ديرزكه ايكى اولكى
اصلدر وايكى صكره كى تبعدر وتبعك مدارى تخفيف اوزره در اول معنى اجلچون اول ايكيسنده فاتحه دن
زياده سوره اوقنمز وقرائتده جهر اولنمز * معلوم اوله كه (فاقرؤا ما تيسر من القرآن) قراندن سزه ميسر اولانى
اوقويكز ديو بيوريلان قول شريف فاتحه قرائتنك وجوبنه دليل اولمغه صالحدر زيرا اول ميسر اولانيله مراد
فاتحه در ويا غيريدر ويا فاتحه ايله غيرى بيننده تخييردر * اولكيسى اقتضا ايدركه فاتحه نك بعينها قرائتى واجب
اوله كه اول مطلوبدر * ايكنجيسى اقتضا ايدركه فاتحه دن غيرينك قرائتى واجب اوله كه اول بالاجماع باطلدر *
اوچنجيسى اقتضا ايدركه مكلف فاتحه قرائتيله فاتحه دن غيرك قرائتى بيننده مخير اوله بو دخى بالاجماع باطلدر
زيراكه امتك اجماعى انك اوزره دركه فاتحه يى قرائت غيرى قرائتدن اولى اوله وفاتحه قرائتنسز اولان نمازك
ناقص ايدوكى حديث دلالتيله مسلمدر وناقصله كامل بيننده تخيير ايسه جائز اولمز * معلوم اوله كه حق جل وعلا
فاتحه قرائتن قرآندن ميسر قرائتيله تسميه قيلدى زيراكه فاتحه سوره سى مسلماندن مكلفينك غالبده محفوظلريدر
اويله اولسه اول انلره ميسره در اما كه سائر سوره لر كيمنه محفوظ وكيمنه دكلدر اول تقديرجه ما تيسر اولمش
اولمازبر كمسنه فاتحه يى بتون بيلمسه بلكه بعضنى بيلسه ايمدى اول اندن بيلديكى برآيت ايسه انكله بيله سائر
قرآندن التى آيت دخى اوقويه واكر فاتحه دن برشئ بيلميوب لكن قرآنك سائرندن بيلسه ايمدى (فاقرؤا ما تيسر
من القرآن) فحواسنجه اول بيلديكنى قرائت اكا واجب اولور واكر قرآندن بيلديكى يوغيسه اكا لازم اولور كه
(الحمد لله والله اكبر) ديه رفاعة بن مالك رضى الله عنه روايت ايدر پيغمبر عليه السلام ديديكيم (اذا قام
احدكم الى الصلوة فليتوضأ كما أمره الله ثم يكبر فان كان معه شئ من القرآن فليقرأ وان لم يكن معه شئ من
القرآن فليحمد الله وليكبر) يعنى بريكز نماز قيلمق مراد ايده الله تعالينك امر ايتديكى كيفيت اوزره آبدست
آلوب تكبير ايله نمازه باشلسون اكر قرآندن بيلديكى وار ايسه انى اوقوسون واكر اندن بيلديكى يوغيسه الله

تعالى يه حمد وتكبير ايلسون واكر انك قرآندن واذكار عربيه دن بيلديكى يوغيسه امام رازى ايدر ايمدى اول
قادر اولديغى لسان ايله الله تعالى يى ذكر ايتمكه امر اولنور زيرا پيغمبر عليه السلام ديمشدركه (اذا
أمرتكم بشئ فأتوا منه ما استطعتم) يعنى نه كه بن سزه برشئ امر ايدم اندن قادر اولديغكز شيئى ايشليكز * اذكار
نوويده ايدر اكر فاتحه يى كوكلدن بيلمزسه اول دكلوبى قرآندن انك غيرى كوكلدن بيلديكن اوقوسون واكر
قرآندن هيچ برشئ كوكلدن بيلمزسه اذكاردن تسبيح ويا انك مثللى فاتحه نك آيتلرى دكلو ديسون واكر اذكاردن
دخى برشئ كوكلدن بيلمزسه اكر تعلم ايده جك دكلو زمان يوغيسه فاتحه يى اوقويه جق دكلو زمان قيامدنصكره
ركوعه وارسون تعلمده تقصير ايتمش ايسه اول قيلديغى نماز كفايت ايدر تقصير ايتمش ايسه اعاده سى واجب
اولور وهر تقدير اوزره تعلمه امكان اولديغنه بناء فاتحه يى تعلم اكا واجب اولور واكر فاتحه قرائتنى عربيه ايله
كوكلده ايتمزسه عجميه ايله قرائتى جائز اولمز زيرا اول عاجزدر بيلديكن كتوره

سورۀ بقره مدنيه در الا ايكى آيت كه اول (فاعفوا واصفحوا) ودخى (ليس عليك هداهم)
مكيه در وآيتلرى ايكيوز سكسان بش ويا التى ويا يديدر

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(الم) معالم التنزيلده ايدر حروف هجا كه اشبو سوره وسائر سوره لر اولنده در متشابهاتدندركه الله تعالى انك
علميله استئثار ايدوبدر قرآنك سريدر ظاهرينه ايمان كتوروب علمى الله تعالى يه حواله ايدرزانى ذكرك
فائده سى اكا ايمان طلبيدر ابو بكر الصديق رضى الله عنه ايدر هر كتابده الله تعالينك سرى واردر وقرآنده
سرى سوره لر اوائلنده كى حروف هجادر * ديلديكه نك هر برحرفى اسماء اللهدن براسمك مفتاحيدر (الف)
الله و (لام) لطيف و (ميم) مجيد اسمنه مفتاحدر ديلديكه (الف) الله تعالينك آلائنه (ولام) لطفنه (وميم)
ملكنه اشارتدر (ذلك الكتاب) اشبو شول كتاب كاملدركه انك انزاليله سكا وعد ايتدم (لاريب فيه) انك
الله تعالى عندندن ايدوكنده شك يوقدر (هدى للمتقين) اهل تقوايه رشد وبياندر وهدادن مراد اول
شيدركه انسان انكله مطلوبنه ايرر ومتقى اولدركه شركدن وكبائردن واحشدن صاقنه حديثده كلديكه تقوانك
جميعى (ان الله يأمر بالعدل والاحسان وايتاء ذى القربى وينهى عن الفحشاء والمنكر والبغى) قولنده ذكر
اولنمشدر * شهر بن حوشب ايدر متقى اول كمسنه دركه بأس اولورشيدن صاقنوب لا بأس اولان شيئى ترك ايده
متقيلرى ذكرله تخصيص انلرى تشريف ايچوندر ويا هدايت ايله انتفاعلندلغى ايچوندر (الذين يؤمنون بالغيب)
شونلركه حالا غيبده پيغمبر عليه السلامك خبرويرديكى بعث وجنت ونار وغيرى تصديق ايدرلر وايمانك
حقيقتى قلبله تصديقدر واول شريعتده قلبله اعتقاد ولسانله اقرار واركانله عملدر وا اقرار وعمله ايمان ديلدى
شريعتدن اولديغى مناسبتله واسلام ايسه خضوع وانقياددر ايمدى هر ايمانده اسلام بولنور اما كه هر اسلامده
ايمان بولنمز مادامكه تصديق بولنميه (قالت الاعراب آمنا قل لم تؤمنوا ولكن قولوا اسلمنا) لاتيله وا عمالك
ايماندن ايدوكنه دليل پيغمبر صلى الله عليه وسلم ديمشدر (الايمان بضع وسبعون شعبة أفضلها قول لا اله
الا الله وأدناها اماطة الاذى عن الطريق والحياء شعبة من الايمان) ايمان يتمشدن زياده شعبه در افضلى لا اله
الا الله ديمك وادناسى يولدن اذايى كيدرمكدر وحياء ايماندن برشعبه در * ديلديكه ايمان امانتدن مأخوذدر
مؤمن كندوبى عذاب اللهدن امين قيلديغيچون مؤمن ديلدى وحق تعالى يه مؤمن ديلمسى عبادينى
عذابدن امين قيلديغيچوندر * لواقح الانوارده ايدر ايمان بش قسمدر * برى ايمان تقليدركه اول عوامكدر *
وبرى ايمان علميدركه اول اصحاب دليلكدر * وبرى ايمان عينيدركه اول اهل مشاهده نكدر * وبرى ايمان
قلبيدركه اول عارفينكدر * وبرى ايمان حقيدركه اول واقفكدر * وبرى ايمان حقيقة الحقيقه دركه اول
مرسلينكدر عارفون انى كشفدن ممنوعلردر * معلوم اوله كه نور ايمان ايكى قسمدر اهلى ايكى قسم اولديغى
كبى * برى شول مؤمندركه ايمانى نظر واستدلال وبرهانله اوله * ايمدى انك ايمانته وثوق اولنمز ونورى
بشاشت قلوبه مخالط اولمز * زيرا صاحبنك اكا نظرى وراى حجابدندر * وبرى دخى شول مؤمندركه برهانى قلبنده

عين ايمانك حصوليدر * ايمدى بشاشت قلوبه مخالط اولان اول ايماندركه صاحبى حقنده شك تصور
اولنمز * تنبيه الغافلينده ايدر ناس ايمانده ايكى قسمدر برقسمك ايمانى عطائيدر علامتى اولدركه صاحبى
ذنوبدن ترهيب وطاعاته ترغيب ايدر وبرقسمك ايسه ايمانى عاريتدر علامتى اولدركه صاحبنى ذنوبدن منع
ايتمز وطاعته رغبت ايتدرمز * خبرده كلديكه بنى اسرائيلده ايكى رجل وار ايدى برى عابد وبرى فاجر
ايدى ايكيسىده بر زمان قريبده وفات ايدوب موسى عليه السلام وحى الهى ايله اول عابدك أهل جهنم وفاجرك
أهل جنت ايدوكنى خبر ويردى موسى عليه السلام اول ايكيسنك حالنى خاتونلرندن سؤال ايلدى عابدك
خاتونى ايتديكه اول دوشكنه ياتورا ولسه سعادت بزه اگر موسانك بزه كتورديكى دين كرچك ايسه دير ايدى
وفاجرك خاتونى ايتدى اول دوشكنه ياتورا ولسه لا اله الا الله ديوب دين موساده اولديغمه حق تعالى يه
حمد اولسون دير ايدى * وغيبله مراد هر خفيدركه انى حس ادراك ايدميه وعقل اقتضا ايتميه بوغيب ايكى
قسمدر برقسمى اولدركه اكا دليل اولميه كه اول (وعنده مفاتح الغيب لا يعلمها الا هو) ايله عنايت اولنمشدر
وبرقسمى دخى اولدركه اكا دليل نصب اولنه حق تعالينك ذات وصفاتنه ويوم آخر وحالاتنه ايمان كبى
اشبو آيتدن مراد اولدر ويا خود معنى بودركه انلر سزدن غائبين اولدقلرى حالده ايمان كتوررلر بوخسه
منافقلر كبى مؤمنلره ملاقى اولدقلرنده ايمان اظهار ايدرلر وشيطانلريله تنها قالدقلرنده بز سزكله يز ديرلر اول
اجلدن ابن مسعود رضى الله عنه الله تعالى يه قسم ايدوب ايمان بالغيبدن أفضل هيچ بر كمسه ايمان
كتورميوبدر ديدى * ديدلر يكه غيبله مراد قلبدر يعنى قلبلريله ايمان كتوررلر بوخسه اول قلبلرنده يوغيكن
انى سويلينلر كبى ايتمزلر (ويقيمون الصلاة) ودخى انلر نمازك اركانى تعديل ايدرلر وافعالنه خلل اير كورمدن
صاقنورلر ويا اكا مواظبت ايدرلر ويا خود اداسنه فتور وتوانى يتمز قيام ايدرلر وصلات لغتده دعادر
(وصل عليهم) دلالتيله يعنى انلره دعا ايت وشرعده أفعال مخصوصه نك اسميدركه اول قيام وركوع وسجود
وقعود ودعا وثنادر (ان الله وملائكته يصلون على النبي يا أيها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما) آيتنده
ديلديكه صلات الله تعالىدن رحمت وملائكه دن استغفار ومؤمنلردن دعادر * امام رازى ايدر اشبو صلاتله
أمرى متضمندر * ديلديكه بونكله مراد صلوات خمسدر ولفظ واحد ايله ذكرى (وأنزل معهم الكتاب) ده
كتاب ذكريله كتب مراد اولنمى كبيدر (ومما رزقناهم ينفقون) ودخى بزم انلره ويرديكمز نعم ظاهره وباطنه دن
الله تعالى جل شانه نك طاعتنه فرضنه ونفلنه صرف ايدرلر * رزق اول شيدركه خلقدن ذوالحياة انكله
نفعلنه وحق تعالى انى كندويه اسنادى ايذاندركه اول حلال صرف اولنه واكامن ادخالى اسراف وتبذيردن
منع ايچوندر (والذين يؤمنون بما أنزل اليك وما أنزل من قبلك) ودخى شونلركه سكا انزال اولنان قرآنه وسندن
اوكدين انزال اولنان توارت وانجيل وزبور وسائر كتب سابقه يه تصديق ايدرلر * بستان العارفينده ايدر
وهب بن منبهدن روايت اولنديكه حق تعالى يوز اون درت كتاب انزال ايدوبدر * اللى صحيفه شيث عليه
السلامه * واوتوز صحيفه ادريس عليه السلامه * ويكرمى صحيفه ابراهيم عليه السلامه * واون
صحيفه آدم عليه السلامه وزبور داود عليه السلامه كه اكا كتب ستة ديرلر وتورات موسى عليه السلامه
وانجيل عيسى عليه السلامه وقرآن آخر زمان پيغمبرى محمد صلى الله عليه وسلم حضرتلرينه انزال اولنوبدر
(وبالآخرة هم يوقنون) ودخى دار آخرتى شكسز بيلورلر * دنيايه دنيا ديلدى آخرته دنو وقربى اولديغيچون
وآخرته آخرت ديلدى دنيادن تأخر ايدوب دنيانك فناسندن صكره اولديغيچون (اولئك على هدى من ربهم)
ايمدى ذكر اولنان صفاتله متصف اولنلر بلرى جل شانه دن رشد وبيان وبصيرت اوزره درلر (واولئك هم
المفلحون) ودخى يوم قيامتده ناردن نجات بولوب جنته ايرنلردر وفلاح بقا معناسنه دخى كلور يعنى نعيم
مقيمده باقى قالانلردر (ان الذين كفروا) شونلركه حقى انكار وستر ايله كافر اولديلر * كفر درت نوعدر برى كفر
انكاريدركه الله تعالى يى أصلا بيلميه واكا اعتراف ايتميه * وبرى كفر جحوديدركه قلبله الله تعالى يى بيله لسانله
اكا اقرار ايتميه ابليس ويهودك كفرى كبى (فلما جاءهم ما عرفوا كفروا به) دلالتيله * وبرى كفر عناديدركه

قلبيله الله تعالى يى بيله ولسانيله اعتراف قيله لكن انكا تدين ايتميه أبو طالبك كفرى كبى اول محمدك دينى جميع
أديانك خيرلوسى ايدوكنى بيلدم اگر ناسك بكالوم وسبندن حذر ايتمسم بنى اكا دخول ايدنلردن بوليدك ديدى
وبرى كفر نفاقدركه لسانله اقرار وقلبله انكار ايده * ايمدى بودرت نوع كفردن هرقنغيسيله بركمسنه الله
تعالى يه ملاقى اولورسه مغفرت أولنمز (سواء عليهم) انلرك قتنده برابردر (أأنذرتهم أم لم تنذرهم)
كركسه انلرى تخويف وتحذير ايت ويا ايتمه (لا يؤمنون) انلرسنى وسكا ويريلان قرآنى تصديق ايتمزلر
* اشبو آيت شول اقوام حقنده نازل اولوبدركه سابق علم الهيده أوزرلرينه كلمه شقاوت حق أولمشدر بعده
تصديق تركلرينك سببين ذكر ايدوب ديديكه (ختم الله على قلوبهم وعلى سمعهم) حق تعالى انلرك قلبلرى
أوزره كفرى ختم ايتدى اويله اولسه انلر حقى قبول وتفقه ايتمزلر وسمعلرى أوزره دخى ختم ايتدى حتى كه
حقى ايشتمزلر وانكله نفعلنمزلر (وعلى ابصارهم غشاوة) وبصرلرى أوزره آيات اللهيه دن تعامى غطاسى
اولوب نظر واستدلال ايله هدايى كورمزلر (ولهم عذاب عظيم) وانلره دنياده أسر وقتل وعقباده عذاب
دائم واردر وعذاب شول عقابدركه جانى انك سببيله جنايته عوددن ارتداع ايده (ومن الناس من يقول آمنا
بالله وباليوم الآخر وماهم بمؤمنين) بعض ناس الله تعالى يه ويوم قيامته ايمان كتوردك ديرلر حالبوكه انلر
ايمان كتورمش دكللردر * اشبو اون اوچ آيت دكينجه وددن منافقين شاننده نازل اولوبدركه انلر مؤمنلردن
سالم اولمغيچون كفرى ابطان ايدوب انلره اسلام اظهار ايدرلردى * تفسير رازيده ايدر ايمان وكفر ونفاقك
حكمى اعتقادك اون ايكى قسمه انقساميله بيلنور * قسم أول اولدركه قلبده عرفان ولسانده اقرار اوله اكر اول
اقرار اختيارى ايسه انك صاحبى بالاتفاق مؤمندر واكر اقرارى اضطرارى ايسه برحيثيتله كيم خوفى
اولسه اقرار ايتمزدى بلكه انكار ايدردى ايمدى انك صاحبى منافقدر * قسم ثانى اولدركه قلبده عرفان
ولسانده انكار اوله اكر اول انكار اضطرارى ايسه (الا من أكره وقلبه مطمئن بالايمان) دلالتيله انك صاحبى
مؤمندر واكر اول انكار اختيارى ايسه صاحبى كافر معانددر * قسم ثالث اولدركه قلبده عرفان ولسانده
نه اقرار ونه انكار اوله اكر سكوتى اضطرارى ايسه مثلا اقراردن خوف ايتسه وياخود حق تعالى يى دلائلله
بيلوب نظرين اتمام ايتديكى كبى اقرار ايتمدين آكسزين وفات ايتسه قطعا اول مؤمندر زيرا تكليف اولنديغى
امورك جميعن برينه كتوردى وزمان بولمديكه اقرار دخى ايديدى * ايمدى اول اقرارى تركنده معذوردر
واكر اقراردن سكوتى اختيارى ايسه مثلا حق تعالى يى دلائل ايله بيلوب لكن لسانله اقرارى اولسه پيغمبريز
عليه السلامك (فيخرج من النار من كان فى قلبه مثقال ذرة من الايمان) قلبنده ذره دكلو ايمانى اولان كيشى
جهنمدن چيقاردى اخبارى مقتضاسنجه امام غزالى انك مؤمن اولمسنه ميل ايتدى والحال اول كمسنه نك
قلبى ايمانله طولودر اويله اولسه اول جهنمده نيجه قالور * قسم رابع اولدركه قلبده اعتقاد تقليدى ولسانده
اقرار اختيارى اوله * اشبو مسئله مشهوره دركه مقلد اولان كمسنه مؤمنميدر ويا دكلميدر اختلاف اولندى *
ايمدى قلبده اعتقاد تقليدى ولسانده اقرار اضطرارى اولسه صورت اولايده كيمسنك كفرينه حكم اولنورسه
اشبو صورة ثانيه ده كيمسنك كفرنده كلام اولمز واكر صورة اولايده كيمسنك ايمانينه حكم اولنور ايسه اشبو صورة
ثانيه ده كيمسنك نفاقنه حكم واجب اولور زيرا صورة ثانيه ده كيمسنك قلبى عارف فرض اولنسه اقرارى
اضطرارى اولديغيچون منافق اولوردى * ايمدى اعتقادى تقليدى اولديغى صورتده اقرارى اضطرارى
اولديغيچون منافق اولمسى بالطريق الاولى اولور * قسم خامس اولدركه قلبده اعتقاد تقليدى ولسانده انكار
اختيارى اولسه انك صاحبى كفرنده شك يوقدر واكر اعتقاد تقليدى وانكارى اضطرارى ايسه اكا ايمانله
حكم واجب اولور زيرا كه مقلده مؤمن ديو حكم اولنور قسم سادس اولدركه قلبده اعتقاد تقليدى ولسانده
سكوت اوله اول سكوت كركسه اختيارى ويا اضطرارى اوله انك حكمى قسم ثالثك حكمى كبيدر قسم سابع
اولدركه قلبده انكار ولسانده اقرار اضطرارى اوله صاحبى منافقدر واكر قلبده انكار ولسانده اقرار اختيارى
ايسه مثلا عالمك قديم ايدوكنه شبهه ايله اعتقاد ايدوب لسانله عالم محدثدر ديو اقرار اختيارى ايده مستبعد اولمز

قلبله عرفان ولسانله انکار جائز اولیجق که کفری جحود وعناددر قلبله جاهل اولوب لسانله اقرار ایچون جائز اولمیه
اشبو قسم قسملندن اولان نفاقده داخلدر * قسم ثامن اولدرکه قلبده ولسانده انکار اوله انك صاحبی کافردر
یوخسه منافق دکلدر زیرا باطننه مخالف برشیء اظهار ایتمشدر * قسم تاسع اولدرکه قلبده انکار ولسانده
سکوت اوله انك صاحبی کافردر * قسم عاشر اولدرکه قلب جمیع اعتقاداتدن خالی اولوب لسانده اقرار
اختیاری اوله اکر مهلت نظرده ایسه اکا کفر لازم کلمز لکن جائز اولمیان شیئی ایتمشدرکه صدق وحقیقتك
بیلمدیکی شیئدن خبرویرمشدر واکر مهلت نظرده دکل ایسه انده نظر واردر اماکه قلب خالی ایله اقرار اضطراری
اولورسه انك صاحبنه کافر دینلمز * زیرا توقفی مهلت نظرده ایسه واقراری ترکندن نفسی اوزره
خوف ایدرسه اول فعلی قبیح اولماز * قسم حادی عشر اولدرکه قلب خالی ایله لسانده انکار اوله * ایمدی
انك ایکی حکمی قسم عاشر حکمنك عکسیدر * قسم ثانی عشر اولدرکه قلب خالی ایله لسان خالی اوله اکر
توقفی مهلت نظرده ایسه اکا واجب اولان دخی توقفدر واکر توقفی مهلت نظردن خارج ایسه اکا
کافر دینلمك واجب اولور انتهی * احیاء علومده ایدر ایمانله اسلامك ایکی حکمی واردر بری دنیوی وبری
اخرویدر * اخرویسنك حکمی اولدرکه صاحبنی جهنمده مخلد ایتمزجه قارر اکرچه اول ایمان ذره دکلو
ایسه‌ده * ایمدی بو حکم نه شیئك اوزرینه مرتبدر وایمان نه شیئدر علما اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیلرکه
ایمان یالکز قلبله اعتقاددر وبعضیلر ایسه قلبله اعتقاد ولسانله اقراردر دیدی وبعضیلری قلبله اعتقاد ولسانله
اقرار وارکانله عملدر دیدی اویله اولسه اول التی درجه‌یه منقسم اولور * اولکیسی اولدرکه انده اعتقاد
واقرار وعمل اوچی دخی بولنه خلافسز انك مکانی جنتدر * ایکنجیسی اولدرکه انده اعتقاد واقرارله
بعض اعمال بولنه لکن کبائرك بعضنی ویا کافه‌سنی ارتکاب ایدوب توبه ایتمش اولمیه کتاب وسنت مقتضاسنجه
یوم قیامتده حق تعالی انی اکر عفو ایتمیوب حسابده عدل ایدرسه اکر حسنات وسیئاتی برابر کلورسه
ارادة الله دکلو زمان اعرافده حبس اولندیغندنصکره انك فضلی ورحمتیله جنته کیرر * واکر سیئاتی
حسناتندن زیاده کلورسه ارادة الله دکلو زمان جهنمده یاندیغندنصکره جنته کیرر اوچنجیسی اولدرکه
انده اعتقاد واقرار بولنه لکن عمل بولنمیه * دردنجیسی انده اعتقاد بولنه لکن اقرار ایتمدین
ویاخود اعماله مشغول اولمدین وفات ایده * اشبو ایکی درجه‌ده اولنلرك حکمنده علما اختلاف ایتدیلر
اولکه ایمانی اعتقاد واقرار وعملدر دیدی اشبو ایکی درجه‌نك برنده انك بریسی برنده ایسه ایکیسی
بولنمامشدر اول مذهب اوزره بونك ایکیسی دخی مؤمن اولمامق لازم کلور لکن پیغمبر عزعلیه السلامك
(الایمان أن تؤمن بالله وملائکته وکتبه ورسله والیوم الآخر وتؤمن بالقدر خیره وشره) دیو بیوریلان
تعریف ایمانده لسانله اقرار وارکانله عمل منعدمدر بلکه ایمان انجق تصدیق ایدیککی ظاهردر ودخی
(یخرج من النار من کان فی قلبه ذرة من الایمان) قلبنده ذره‌جه ایمانی اولان جهنمدن چیقار دیو بیوریلان
حدیثنده دخی قلبك تصدیقندن غیری شیء ذکر اولنمیوبدر * ایمدی اشبو ایکی حدیث مقتضاسنجه انجق تصدیق
اولان دخی مؤمندر نارده مخلد اولماز * بشنجیسی اولدرکه قلبنده تصدیق بولنه و (لا اله الا الله محمد رسول
الله) دیمکه دکلو زمان عمری مساعد اولمشیکن وانی دیمك اکا واجب ایدوکن بیلمشیکن دیمیه *
ایمدی انی دیمکدن امتناعی نماز قیلمقدن امتناعی کبی اولور اولدخی مؤمندر نارده مخلد اولماز * التنجیسی
اولدرکه لسانله لا اله الا الله محمد رسول الله دیه لکن قلبی انی تصدیق ایتمیه * ایمدی اول کمسنه آخرت
حکمنده شکسز کافردر ونارده مخلددر ودنیا حکمنده مسلمدر * زیرا که قلبنده‌کی یه اطلاع اولماز اما اشتباه انده
درکه انك قلبی تصدیق ایتمامشیکن اقرباسندن بری وفات ایتسه اکا وارث اولدیغندنصکره قلبی تصدیق
ایتمامشیکن برمسلمه خاتون تزوج ایدوب بعده قلبی تصدیق ایتسه تجدید نکاح لازم اولورمی ایکی وجهله اکا
جوابی محتملدر * بری بودرکه دنیا احکامی ظاهر وباطنده هرکسه‌نك ظاهر حالنه اعتبار اولنه اویله اولسه
اول میراث اکا مباح اولور وخاتوننك نکاحنی تجدید لازم اولماز * وبرجوابی دخی بودرکه اول اظهر واحوطدر
الله تعالی اعلم اول میراث اکا حلال اولماز وخاتوننك نکاحنی تجدید لازم اولور زیرا انك ظاهر حالنه اعتبار

ایتمك غیرلك حقنده‌درکه انك باطن حالنی بیلمز اماکه کندی حقنده باطن حالی ظاهردر * دینلورکه تصدیقدن
اوکدین عندالله کافر حکمنده ایدی وکافرله مسلم بیننده ایسه توارث جاری اولمز وکافره مسلمه‌یی تزوج
حلال اولمز حذیفه رضی الله عنه پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم منافقلری بیلدرمشیدی چونکه انلرك بری
فوت اولسه اول انك جنازه‌سنه وارمزدی عمر بن الخطاب رضی الله عنه دخی اکا مراقب اولوب انك
وارمدیغی جنازه‌یه اولدخی وارمزدی (یخادعون الله والذین آمنوا) الله تعالی‌یه ویارسولنه مخادعه
ایدرلر لسانلریله ایمان اظهار ایدوب قلبلرنده‌کی کفری ستر ایله ومؤمنلره دخی مخادعه ایدرلرکه مؤمن دکللر
ایکن انلری کوردکلرنده مؤمنلرز دیرلر * مخادع اولدرکه اضمار ایتدیکنك خلافنی اظهار ایده
ویخادعهم قولنده الله تعالینك خداعی اولدرکه آخرتده انلر ایچون کیزلدیکی عذابك خلافنی دنیاده انلره نعیم
تعجیل واظهار ایده * دینلدیکه خداعك اصلی فساددر اویله اولسه معناسی ایماندن اظهار ایتدکلرینی
کفردن اضمار ایتدکلریله افساد ایدرلر وحق تعالی دنیاده انلره ویردیکی نعیمی آخرتده انلره ایرکوره‌جکی
عذابله افساد ایدر (ومایخدعون الا أنفسهم) حالبوکه انلر خداعی ینه کندیلرینه ایدرلر انك وبالی
کندیلره عودت ایدر * زیرا که حق تعالی انلرك نفاقلرین رسولنه بیلدیر اویله اولسه دنیاده رسوای
اولوب عقباده انلره عقاب ایرکورر (ومایشعرون) والحال خداعلرینك وبالی کندیلره عودت ایدر
ایدوکنی بیلمزلر (فی قلوبهم مرض) قلبلرنده شك ونفاق مرضی واردر ومرضك اصلی ضعفدر ودینده شکه
مرض دینلدی * زیرا که مرض بدنی ضعیف ایتدیکی کبی شك دخی دینی ضعیف ایدر (فزادهم الله مرضا)
حق تعالی انلره مرضلرین زیاده ایلدی * زیرا که آیات کریمه‌لری برینك آردنجه نزول ایدردی هر آیتکه
نزول ایدوب انلر اکا کافر اولدیلر انکله کفر ونفاقلرین ارتوردیلر (ولهم عذاب الیم) انلره برمرتبه
عذاب واردرکه الم ووجعی قلبلرینه ایریشور (بما کانوا یکذبون) شول سببله کیم سرده الله تعالی‌یی
ورسولنی تکذیب ایدرلردی (واذا قیل لهم لاتفسدوا فی الارض) چونکه انلره مؤمنلر قبلندن کفر ایله
ونامی رسول الله وقرآنه ایماندن تعویقله یریوزنده فساد ایتمکز دینلسه (قالوا انما نحن مصلحون)
دیرلرکه بز دکل الا اصلاح ایدیجیلرز (ألا انهم هم المفسدون) آکاه اولك که انلر کندیلرین کفرله
ونامی ایماندن تعویقله افساد ایدیجیلردر (ولکن لایشعرون) لکن کندیلرین اهل فساد ایدوکن بیلمزلر
(واذا قیل لهم) چونکه اول منافقلره ویاهودیلره دینلسه‌که (آمنوا کما آمن الناس) سزدخی اهل
کتابدن ایمانه کلنلر کبی ویامهاجرون ویانصار کبی ایمانه کلك (قالوا انؤمن کما آمن السفهاء) دیرلرکه
شول عقللری خفیف جاهللر کبی بزدخی ایمانمی کتوررز * اکر دینورسه‌که مجاهره ایله نفاق نیجه صحیح اولور
دینورکه انلر بو قولی ارالرنده اظهار ایدرلردی یوخسه مؤمنلر آراسنده دکل الا بوکه حق تعالی انی رسولنه
ومؤمنلره بیلدردی (الا انهم هم السفهاء ولکن لایعلمون) آکاه اولك که جاهللر آنلردر الا بوکه جاهل
ایدوکلرین بیلمزلر (واذا لقوا الذین آمنوا قالوا آمنا) چونکه اول منافقلر مؤمنلره قاوشسه‌لر بزدخی سزلك
کبی ایمان کتورمشزدیرلر (واذا خلوا الی شیاطینهم قالوا انا معکم) چونکه رؤساء وکهنه‌لرینه رجوع
ایتسه‌لر دیرلرکه بز سزلك دینکز اوزره ثابتلرز (انما نحن مستهزؤن) محمد واصحابنی اسلام اظهاریله استهزاء
ایدرز (الله یستهزئ بهم) الله تعالی دخی انلره استهزالری ایله جزا ایدر * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر یوم
قیامتده انلره جنتدن برقپو آچیلور اکا یردکلرنده کیرو بر کیدیلوب انلر ناره کوندریلور * دینلدیکه صراط
اوزره مؤمنلر ایچون برنور قوریله منافقلر چونکیم اکا ایریشه‌لر انلرکه مؤمنلر بیننده بر سور اوریله کیم انك برباب
اوله ایچروسنده جنت وطشره‌سنده نار اوله منافقلر نورك اوراسندن مؤمنلره چاغروب دیه‌لرکه دنیاده بز سزکله
نماز قیلور وصائم اولوردك کیدلك مؤمنلر بلی اویله ایدك دیه‌لر الا بوکه سز کندیکزی کفر ونفاقله هلاك ایتمشدیکز
وایمان وتوبه‌ده تربص ایدوب پیغمبر عزعلیه السلامك نبوتنده وکتوردیکی وعد ووعیدنده شك واباطیل ایله
اغترار ایتمشدیکز حتی که اول حالده ایکن سزه موت ایرشدی تکبیر سوره حدیده ذکر اولنمشدر

(ويمدهم فى طغيانهم يعمهون) وانلرى ضلالتلرنده متحيرين تردد ايدراولدقلرى حالده ترك وامهال ايدر
(اولئك الذين اشتروا الضلالة بالهدى) ايعدى انلر كفرى ايمانه دكشديلر (فما ربحت تجارتهم) تجارتلرنده
ربح وفائده ايتمديلر (وما كانوا مهتدين) وضلالتده قالوب هدايته ايرمديلر (مثلهم كمثل الذى استوقد نارا)
انلرك مثلى شول كمسنه نك مثلى كبيدركه نارايقاد ايده (فلما أضاءت ما حوله) وقتاكه اول نارانى ايقاد ايدنك
چوره سنده كى اشيايه ضيا ويره (ذهب الله بنورهم) الله تعالى انلردن نورى كيدره (وتركهم فى ظلمات
لا يبصرون) وانلرى ظلماتده برشئ كورمز اولدقلرى حالده آليقويه * يعنى منافقلرك نفاقده مثلى شول رجل
مثليدركيم برصحراده قرا كوكيجه ده آتش ياقه ده انكله ايصنه وچوره سنده كى اشيايى كوروب سباع وسائر
مخوفدن صاقنه اول بو حالتده ايكن آتش سونوب ظلمتده خائف ومتحير قاله * ايعدى منافقلردخى كذلك كلمهٔ
ايمانى اظهار ايله اموال واولادلرى اوزره امين اولورلر ومؤمنلردن نسانى نكاح ايدرلر وانلردن ميراث آلورلر
وانلركله غنائمى اولشورلر نورلرى دنياده اشبو حالتلريدر وقچانكه فوت اولهلر اول نور كيدوب ظلمت وخوفه
عودت ايدهلر (صم) انلر حقى استماع وقبولده تصامم ايدرلر (بكم) ومؤمنلره اظهار ايتدكلرينك
خلافنى ابطانله كانه حقى سويلمزلر (عمى) وهدايه ايركوررآياته نظردن امتناعلرانى كانه كورمزلر يعنى
حق جل وعلا اشبو مشاعر ثلاثه يى خلق ايتديكه آنكله نفعلنهلرچون آنكله نفعلنمديلرمع هذا سالم ايكن
كانه انلك جمعن يوردلر (فهم لا يرجعون) ايعدى انلر ضلالتدن هدايته رجوع ايتمزلر (أو كصيب
من السماء) وياخود منافقلرك مثلى شول كمسه لرك مثليدركه آنكله سمادن يغمور اينه (فيه ظلمات)
كه انده ظلمات اوله اول كركسه يغموردن تكاثف وتتابع وظل غمام ظلماتيدر وياخود سمانك سواد
وظلمت ليل اجتماعندن حاصل اولان ظلماتيدر (ورعد وبرق) دخى انده رعد اوله كه اول اندن ايشيديلن
صوتدرودخى برق اوله كه اول اندن چيقان ناردر * اكثر مفسرين ايدر رعد سحابى سوق ايدن ملكك اسميدر
وبرق نوردن سوط لمعانيدركه ملك انكله سحابى زجر ايدر (يجعلون أصابعهم فى آذانهم من الصواعق
حذر الموت) اول كمسنه لرصواعقدن كنديلره موت وهلاك ايريشمك خوفيله انى ايشتمامك ايچون
بارمقلرك قولاقلرينه صوقرلر * صواعق صاعقه نك جمعيدر وصاعقه برآتش پاره سيدركه اكا يلدرم ديرلر
حق تعالى هلاكنى ديلديكى كمسنه نك اوزرينه انى ايندير * ديلديكه صاعقه سمادن ايشيديلور شول
صيحهٔ شديده دركه انى ايشيدن اولورويا بايلورويا قلبنه خوف كلور اول اجلدن پيغمبريز عليه السلام رعد
وصواعق صوتن ايشتسه (اللهم لا تقتلنا بغضبك ولا تهلكنا بعذابك وعافنا قبل ذلك) ديرايدى
(والله محيط بالكافرين) الله تعالى علم وقدرتيله كافرلرى احاطه ايديجيدر تعذيب وقتنده انلرك هيچ
برى اندن قورتلمز (يكاد البرق يخطف أبصارهم) قريب اولوركه برق شدت ضوئندن انلرك كوزلرينك
نورينى سرعتله استلاب ايده (كلما أضاء لهم مشوا فيه) هربار كه ايلهٔ مظلمه ده برق طريقه ضيا ويره
انده يورورلر (واذا أظلم عليهم قاموا) وقچانكه برقك ضوئى كيدوب طريق مظلم اوله حيرتده قالوب
طورورلر * ايعدى حق تعالى منافقينى نفاق وضلالتلرنده برقومه بكزتديكه انلر برقرا كوكيجه ده
برصحراده بولنوب اوزرلرينه بر يغمور ياصه كه انده ظلمات ورعد وبرق اوله ظلمات انلرى يورتميه ورعدك
هولندن هر برى بارمقلرى ايله قولاغنه سد ايليه وبرق ايسه شدت ضوئيله قريب اوله كه كوزلرى نورين سلب
ايليه طريق ضيا اندقچه يوريه لر ظلمت باصديغنجه يرلرنده حيرتله قالوب كتميه لر * اشبو مثلدركه حق تعالى
انى قرآنده وضع منافقين وكافرين ايچون ضرب ايلدى * ايعدى يغمور قرآندركه قلوبك حياتيدر يغمور
ابدانك حياتى اولديغى كبى ظلمات قرآنده كى كفر وشركك ذكريدر ورعد انده كى وعيد وناره ذكريدر وبرق ايسه
انده كى هدى وبيان ووعد وجنت ذكريدر كافرلر قرآن اوقوندقده قولاقلرين بركيدرلركه قلبلرى اكا ميل
ايتميه زيرا كه ايمان انلرك عندنده كفردر كفر ايسه موتدر وبرق كوزلرى نورين سلبه قريب اولمسى قرآن
قلبلرينه تأثير ايتمكه قريبدر وبرق وقولده اشبو اسلامه مثلدر يغمور اسلامه وظلمات انده كى بلاء وعذاب

ورعد ايسه انده كى وعيد وآخرتده كى مخاوف دروبرق ايسه انده كى وعددركه بارمقلرك قولاقلرينه قيالرى
منافقلرك اسلامده بلاء وشدت كوردكارنده هلاكدن صاقنوب قاچلريدر حالبوكه قاچلرى انلره نفع ايتمز
زيراكه حق تعالى انلرى احاطه ايدوب دريلديكى وقتده جمع ايدوب عذاب ايدر برق ابصارلرك خطفه قريب
اولمسى اكر اوزرلرينه شقاوت سبقت ايتمش اولمسه دلائل اسلام انلرى نظره ازعاج ايدردى برق ضيا ويردكچه
يوريملرى كلمهٔ ايمانى اظهار ايتدكارنده امين اولملرى وفوت اولدقلرنده ينه ظلمته عودت ايتملريدر * ديلديكه
انلك معناسى اسلامده غنيمت وراحته ايردكارنده بزمزكه يرديوب اسلام اوزره ثابت اولملريدرو بلاء وشدت
كوردكارنده تأخر ووقوف ايتملريدر (ولو شاء الله لذهب بسمعهم وأبصارهم) اكر الله تعالى ديلسه ظاهرده كى
اسماع وابصارلرين كيدريدى باطنده كى اسماع وابصارلرين كيدرديكى كبى (ان الله على كل شئ قدير)
الله تعالى هر موجود اوزره قادردر اولكه حق تعالى انك وجودين ديليه اول فى الجمله موجوددر * ديلديكه
انسانك قدرتى برهيأتدركه انكله فعله تمكن ايدر والله تعالىنك قدرتى اندن عجزى نفيدن عبارتدر وقادر
اولدركه ديلرسه ايشليه وديلرسه ايشلميه وقدير اولدركه ديلديكى شيئى ديلديكى كيفيت اوزره ايشليه اول
اجلدن انكله بارى تعاليدن غيرى احد وصف اولنمز وقدرتك اشتقاقى قدردندر زيراكه قادر بر فعلى قوتى
مقدارى اوزره ويا مشيئتى اقتضا ايتديكى مقدارى اوزره ايقاع ايدر * اشبونده دلالت واردركه حادث
حدوثى حالنده وممكن بقاسى حالنده مقدوردر اوله وعبدك مقدورى الله تعالىنك مقدورى اوله زيراكه شيئدر
وهرشئ ايسه مقدوردر (يا أيها الناس) اشبو جميع ناسه خطاب عامدر الا بوكه اول خطابده صغار ومجانين
داخل دكلدر مكلف اولمدقلرى ايچون * ابن عباس رضى الله عنهما ايدر قرآندن بوندن ماعداده هر محلده كه
يا أيها الناس ديو خطاب ايله مراد اهل مدينه در (اعبدوا ربكم) ربكز جل شأنه نك وحدانيتنه اعتقاد
واقرار ايدك (الذى خلقكم والذين من قبلكم) كه اول سزى وسزدن اوكدين كچن امتلرى مثال سابقه سز
اختراع ايلدى (لعلكم تتقون) تاكه عذابندن نجات بوله سز وياخود عذاب اللهدن ستروقايه ده اولمق
رجاسنده اولك وحكم الله ايسه وراكزده درديلديكى ايشلر * سيبويه ايدر لعل وعسى عباددن اولسه ترجى
ايچوندر الله تعاليدن اولسه وجوب ايچون اولور كانه بيورلديكه ربكز جل شانه يه عبادت ايدك شول رجاتله كه
اهل تقوى سلكنه منخرط اولوب صلاحده فائق وجوار الهيه لايق اوله سز زيرا تقوى درجات سالكينك
نهايتيدركه اول الله تعاليدن غيرى هرشيئدن الله تعالى يه تبرؤدر * ودخى بونده عابدلره تنبيه واردركه
عبادتيله اغترار ايتميه لر بلكه دائما الله تعاليدن رحمتك رجا ايدوب عذابندن خوف ايليه لر وبو آيتده دلالت
واردركه الله تعالىنك وحدانيت وربوبيتى معرفتنه طريق دال صنعنه نظر بال وافعال ايله استدلال اوله وعبد
عبادتى اوزره ثوابه مستحق اولميه زيراكه حق تعالى انكچون اعداد ايتديكى نعم سابقه اوزره شكرا ولنمسى
واجب اوليجق عبدك عبادتى اول نعمك شكرى اولوب كنديسى شول اجير كبى اولوركه اجرتن عملدن اوكدين
آلمشدر (الذى جعل لكم الارض فراشا) كه اول الله تعالى سزكچون يريوزينى صلابت ولينت ولطافت بيننده
فراش مبسوط كبى اوزرنده قيام وقعود ونيامه مهيأ مكان قيلدى * اكثر مفسرين ارضك بسيط اولوب كرى
الشكل دكل ايدوكنه بونكله استدلال ايتديلر اما كه انى كرى الشكلدر ديلر انك عظم حجمى واتساع جرمى ايله
كرى الشكل ايكن فراش اولمسى ممتنع اولمز ديو توفيق ايتديلر (والسماء بناء) وسمايى بنا وقبه كبى سزكچون
سقف مرتفع قيلدى (وأنزل من السماء ماء) وسمادن سحابه وسحابدن ارضه يغمور ايندريدى
(فأخرج به من الثمرات) اول يغمور سببيله سزه انواع ثمرات والوان نباتات بتوردى (رزقا لكم) تاكه ثمرات
كنديكزه طعام ونباتى دابه لريكزه علف اوله وانكله الله تعالىنك خالق ورزاق ايدوكن بيلوب يالكزاكا
عبادت ايليه سز (فلا تجعلوا لله أندادا) ايعدى اول الله تعالى يه امثال اعتقاد ايدوب اكا عبادتكز كبى انلره
دخى عبادت ايتمكز (وأنتم تعلمون) والحال انك شريكى يوق اله واحد ايدوكنى بيلورسز * اشبو آيت اخيره ده
خلق انسانك واكا افاضه اولنان معانى وصفاتك تمثل طريقى اوزره تفصيلنه اشارت واردركه بوندن ارضه

ونفس سمایه وعقل مائه بکزروانك اوزره افاضه اولنان فضائل عملیه وعقلی استعمال ایله حاصل اولان فضائل
نظریه حواسه بکزر وقوای نفسانیه وبدنیه ازدواجی شول ثمراته بکزرکه حضرت فاعل مختار جل شانه قدرتیله
قوای سماویهٔ فاعلیه وقوای ارضیهٔ منفعله ازدواجندن تولد ایدوب درود نخی اشبو آیتده جمیع عقول استعمالنه
وتقلیدك ابطالنه دلالات واردر (وان کنتم فی ریب ممانزلنا علی عبدنا) اکر عبدمز محمد علیه السلامه
تدریجله تنزیل ایتدیکمز قرآنده الله تعالی عندندن ایدوکنده شك وریبده ایسه کز (فأتوا بسورة من مثله)
سزدخی بیان وغرابت وحسن نظم وبلاغتده انك مثلی برسوره کتورك ویاخود بشر وامی اولوب کتابلر اوقومش
وعلوم اوکرنمامش اولدیغی حالده محمد حالنده اولان کمسه دن برسوره کتورك (وادعوا شهداءکم من دون الله) والله
تعالیدن غیری عبادت ایتدیککز آلهه کزدن دخی اکا استعانت ایدك ویاخود الله تعالیدن غیری سزه
حاضر اولوب انس وجندن معونتن رجا ایتدیککز کسنه لری چاغرك که سزه محمد علیه السلامك کتوردیکی
کبی برسوره کتوره (ان کنتم صادقین) اکر محمدانی کندیلکندن سویلشدر دیدیککزده صادقلر ایسه کز
(فان لم تفعلوا ولن تفعلوا) چون اکا معارضه یه جهد ایدوب اکا مساوی ویاموازن برشیء اتیاننده جمیعکز
عاجز اولدیکز ومن بعد ابدا اکا اقتدار یکز اولمز ایدوکن بیلوب اندن مأیوس اولدیککز زیرا اول محمد علیه
السلام حضرتلرینه معجزه در (فاتقوا النار التی وقودها الناس والحجارة) ایعدی ایمانه کلوب انکله
کندیکزی صاقنك شول ناردنکه انك اکثر وقودی ناس وحجاره در * اکثر مفسرین ایدر یعنی کبریت
طاشلریدرکه اول تیز طوتشور کبی سونوب بدنه یك یاپشور * دینلدیکه انکله مراد صنملریدرکه انی طاشدن
دوزلردی وانی ارباب اتخاذ ایدوب اکا عبادت ایدرلردی (أعدت للکافرین) اول نار تهیئه اولنوبدر
شونلر ایچونکه قرآن ومحمد علیه السلامه کافر اولدیلر اشبو آیه کریمه دلیلدرکه نار الآن مخلوق اوله (وبشر الذین
آمنوا وعملوا الصالحات) یا محمد بشارت خیر ایله سویندر شول مؤمنلری که اعمال صالحه ایشلدیلر * معاذ
ایدر عمل صالح اولدرکه انده علم ونیت وصبر واخلاص اوله (أن لهم جنات تجری من تحتها الانهار) انلر ایچون
بساتین کثیره واردرکه اغاجلرینك ومسکنلرینك التندن ایرمقلر اقار * حدیثده کلدیکه (أنهار الجنة تجری
فی غیر اخدود) جنتك صولری خندقسز صاحبلرینك دیلدیکی مکانه اینشه ویقوشه جاری اولور (کلما رزقوا
منها من ثمرة رزقا قالوا هذا الذی رزقنا من قبل) هر بارکه انلر جنتك ثمارندن برشیء اطعام اولنه لر اشبونی
بزدنیاده اطعام اولنمشدق دیه لر زیرا که ثمار جنتك الوانی بری برینه بکزر لکن طعملری مختلفدر ویاخود انلر
برثمره دنصکره برآخرین اطعام اونسه لر انی شول اوکدین یدکلرین ظن ایدوب انی دیه لر (وأتوا به متشابها)
وانلر اسمده متشابه وطعمده مختلف رزق ویریله لر * دینلدیکه یعنی لون ووجودده بری برینه بکزیه (ولهم فیها
أزواج مطهرة) وانلر ایچون انده نساء وجواری واردرکه غائط وبول وحیض ونفاس وبزاق ومخاط وولد وهر
وهرقذردن مبرالردر (وهم فیها خالدون) وانلر انده دائملردر حیاتده قالورلر اندن چیقمزلر * ابوهریره رضی
الله عنه ایدر پیغمبرمز علیه السلام دیدیکه جنته اول کیرن زمره نك یوزلری آیك اون دردی کبی منوّر اوله
انلردنصکره کیرن زمره نك یوزلری کوکب دری کبی منوّر اوله انده بول وغائط وتفل ومخاط اولمز طراقلری
التون ودرلری مسك ومجمره لری الوه وزوجه لری حورعیندن جمیعی آدم علیه السلام صورتنده وقامتنده
التمش ذراع بویلولردر * ابوسعید رضی الله عنه پیغمبرمز علیه السلامدن روایت ایدر دیدیکه جنتده
هر رجلك ایکیشر زوجه سی اولور هر زوجه نك اکننده یتمشر حله کیدیرلر ومع هذا اول حله لرك وراسندن
صاقلرینك مخی کورینور * انس رضی الله عنه پیغمبرمز علیه السلامدن روایت ایدر دیدیکه اکر اهل جنتك
نساسندن بری ارض اهلنه کورنسیدی ضیاسی ورایحهٔ طیبه سی مشرق ومغرب اراسین طولدروردی
وانك باشنده کی صیغی دنیا ومافیهادن خیرلودر * ابوهریره رضی الله عنه پیغمبرمز علیه السلامدن روایت
ایدر دیدیکه اهل جنت صقالسز تازه یکیتلر کوزلری سرمه لودر یکیتلکلرینه فنا ایرمز وثوبلری اسکیمز * علی
رضی الله عنه ایدر جنتده برسوق واردرکه انده بیع وشرا اولمز بلکه انك متاعی رجال ونساء صورتلریدر اهل

جنتدن استیان انده وارروصورتلردن بکندیکی صورته کیرر * أنس رضی الله عنه پیغمبرمز علیه السلامدن
روایت ایدر دیدیکه جنتده برسوق واردرکه أهل جنت اکا هر جمعه ده وارررلر پس شمال اسوب یوزلرینه
وثوبلرینه ایریشه انکله حسن وجماللری آرته اهللری انلره رجوع ایتدکلرنده دیرلر که والله بزدنصکره حسن
وجمالکز آرتوبدر انلردخی اهللرین زیاده حسن وجمالده بولوب انلرك کبی اول سوزی انلره دیه لر (ان الله
لایستحی أن یضرب مثلا ما بعوضة فما فوقها) حق تعالی یی بعوضه واندن فوق شیئله حتی وصف وبیان
ایچون ضرب مثلدن حیا منع ایتمز * وقتا که حق تعالی ذباب وعنکبوتله ضرب مثل ایتدی یهود دیدیلرکه
حق تعالی اشبو اشیاء خسیسه یی ذکرله نه دیلر حالبوکه انك کبیله مثل ضربندن استحیا اولنور انلرك اول
کلامنی رد ایچون بوآیه کریمه نازل اولدی بعوضه که سوری سکك دیرسکونله کیزلنور تحرکله ظاهر اولور
انکله مثل ضربندن انسانه تعریض واردرکه انك عیشی جوعله وموتی شبعله اولمسی کبی انسان دخی (ان
الانسان لیطغی أن رآه استغنی) مصداقنجه طغیان ایدر چقانکه کندینی غنی کوره (فأما الذین آمنوا فیعلمون
أنه الحق من ربهم) اما شونلرکه قرآنه ومحمد علیه السلامه ایمان کتوردیلر بعوضه ایله ضرب مثل رب تعالیدن
ثابت وحق ایدوکن بیلورلر (وأما الذین کفروا فیقولون ماذا أراد الله بهذا مثلا) اما انلرکه کافر اولدیلر حق
تعالی اشبو شیء خسیسی مثل ضربیله نه مراد ایتدی دیرلر حق تعالی انلره جوابنده دیدیکه (یضل به کثیرا) الله
تعالی اول مثل سببیله برنیجه کافرلری انی تکذیب ایتدکلری ایچون خذلانه ایرکورر (ویهدی به کثیرا) وینه
اول مثل سببیله نیچه مؤمنلر دخی تصدیق ایتدکلری ایچون هدایتلرین آرتورر * اشبو دلیلدرکه هدی وضلال
ایکیسی دخی الله تعالیدن اوله (وما یضل به الا الفاسقین) واول مثلی تکذیب سببیله خذلانه ایرکورمز
مکر انلری که حد ایماندن خارجلردر * شرعده فاسق اولدرکه کبیره یی ارتکابیله امر اللهدن خروج ایده
وانکیچون اوچ درجه واردر * اولکیسی تغابیدرکه اول کبیره یی استقباح ایدر اولدیغی حالده احیانا
ارتکاب ایده * ایکنجیسی انهماکدرکه اول کبیره یی ارتکابنه اعتیاد ایدرکه مبالات ایتمکسزین * اوچنجیسی
جحوددرکه اول کبیره یی ارتکابدر انی استصواب ایدر اولدیغی حالده چقانکه بو مقامه مشارف اوله عنقندن
ربقهٔ ایمان خلع اولنوب کفری ملابس اولور ومادامکه تغابی ویا انهماك درجه سنده اوله اندن مؤمن اسمی
سلب اولنمز مسمای ایمان اولان تصدیقله متصف اولدیغیچون (الذین ینقضون عهد الله من بعد میثاقه) انلر
عهد اللهی نقض ایدرلر انی توکید واحکامدنصکره * دینلدیکه عهد الله اوچدر بری شول عهددرکه یوم
میثاقده (ألست بربکم قالوا بلی) بن سزك ربکز دکلمیم دیو خطاب الهی یه بلی ربمزسن دیو اولان ذریه آدمك
جوابیدر وبری دخی تبیین اوزره اخذ عهد ومیثاقدرکه (أن أقیموا الدین ولا تتفرقوا فیه) دینی اقامتله امر دینده
تفرقدن نهی اولنمشدر * وبری دخی علماء اوزره اخذ اولنان عهددرکه (لتبیننه للناس ولا تکتمونه) انی ناسه
بیلدیره لر کتم ایتمیه لر دیو تأکید بیورلمشدر * ومیثاقله مراد ایکیدن خالی دکل یا الله تعالی آیات وکتبله عهدینی
احکامیدر ویاخود عباد عهد اللهی التزام وقبوللریدر (ویقطعون ما أمر الله به أن یوصل) ودخی الله تعالینك
وصل اولنمسیله امر ایتدیکی شیئی قطع ایدرلر اشبو قطیعه یه محتملدرکه حق تعالینك اکا رضاسی اولمیه قطع رحم
وموالات مؤمنیندن اعراض وانبیاء وکتب بیننی تصدیقده تفرقه وجماعات مفروضه یی ترك وسائر اشیا
کبی یی که انلره رفض خیر ویا تعاطیٔ شر اوله زیرا اول الله تعالی ایله عبد بیننده کی وصلتی قطع ایدر حالبوکه
هر فصل ووصلدن مقصود بالذات اولان اول وصلتدر (ویفسدون فی الارض) وایماندن منع وحقی استهزاء
وعالمك نظام وصلاحی اولان وصلی قطع ایله یریوزنده فساد ایدرلر (أولئك هم الخاسرون) ایعدی انلر عقلی نظردن
وحیات ابدیه یی افاده ایدر شیئی اقتناصدن اهمال ایله وآیات الله ایمانی وحقایقنه نظری وانوارندن اقتباسی
انکار وطعنه استبدال ایله ووفاء وصلاح وثواب مقابله سنده نقض وفساد وعقابی اشترا ایله زیان ایدیجیلردر
(کیف تکفرون بالله) بکا خبرویرك که نه حال اوزره الله تعالی یه کافر اولورسز (وکنتم امواتا فأحیاکم)
والحال بیلورسزکه آباکز اصلابندن روحسز نطفه لر ایدیکز زروحلر خلق ایدوب امهاتکز ارحامنده ایکز

اول روحلری نفخ ایله سزی دیرکوردی (ثم یمیتکم) بوندنصکره آجالکز انقضاسی عندنده سزی اولدرر
(ثم یحییکم) بعده صوره نفخ اولندیغنده و یاقبورده سؤال ایچون ینه سزی دیرکورر (ثم الیه ترجعون)
بعده آخرتده اول الله تعالی یه رد اولنورسز خیر وشردن اعمالکزه کوره سزه جزا ایدرویاخود حساب ایچون
قبوریکزدن اکا نشر اولنورسز * اشبو آیتده تنبیه واردرکه انلری اولا احیایه قادر اولان رب تعالی ثانیا دخی
احیالرینه قادر اوله * زیرا که بدأ خلق اعاده دن اهون دکلدر ویاخود اشبو آیت کریمه ایله خطاب اولنان مؤمنلر
وهم کافرلر اوله * زیرا که حق جل وعلا وحدانیت ونبوت دلائلن بیان ایلدی وایمان اوزره وعد وکفر اوزره
وعید دنصکره نعم عامه وخاصه سنه عدل ایله اوزرلرینه تأکید ایلدی وبو یله نعم جلیله ایله انلردن کفر صدورین
استقباح واستبعاد ایلدی * زیرا که نعمتک عظمی انی انعام ایدنه معصیتک عظمن ایجاب ایدر ویاخود خطاب
اولنان خاصة مؤمنلر اوله وانکله تقریر منت وانلردن تبعید کفر اراده ایدیله شول معنی اوزره که سزدن
کفر نیجه تصور اولنور حالبوکه سز اموات کبی یعنی جاهللر ایکن افاده ایتدیکی علم وایمان ایله سزی دیرکوردی
بوندنصکره سزی موت معروفله اماته ایدر بعده حیات حقیقیه ایله احیاء ایدر بعده اول الله تعالی یه رجوع
ایدوب شول کوزلر کورمدک وقولاقلر ایشتمدک وبشر قلبنه خطور ایتمدک شیئله سزی ثواب ایلندیرر (هو الذی
خلق لکم ما فی الارض جمیعا) اول الله تعالی یرده اولان اشیانک جمیعن سزکیچون خلق ایلدی تاکه دنیاده
ابدانکز امرنده انکله استنفاع ایده سز ودینکز امرنده آخرتده کی لذات وآلامی ملائم ومشابهیله تعرف
ایده سز ودخی انکله ربکز جل شانه نک قدرت ووحدانیتنه استدلال ایده سز اشبو آیت کریمه اشیاده اباحت
اصل ایدوکنه دلیلدر مادامکه حرمتنه نص صحیح وارد اولمیه (ثم استوی الی السماء) ارضی خلقندنصکره
ارادتیله سمایی خلقه قصد ایلدی (فسویهن سبع سموات) حتی که یدی سمایی فطور وعوجدن سز
مستویات خلق ایلدی اگر دینورسه که أصحاب ارصاد افلاک طقوز عدایدرلر دینور که انلرک اول ذکرنده
شکوک واردر صحیح اولدیغی تقدیرجه آیتده زیاده یی نفی یوقدر مع ذلک اکا عرش وکرسی دخی ضم اولنورسه
انده خلاف قالمز (وهو بکل شیء علیم) اول الله تعالی هر شیئک اجمالی وتفصیلی بیلمککده کاملدر
(واذ قال ربک للملائکة انی جاعل فی الارض خلیفة) یا محمد ذکر ایت شول وقتیکه ربک جل شانه
مشاورت طریقی اوزره آدم علیه السلامدن اوکدین ارضده ساکن اولان ملائکه یه دیدیکه اشبو ارض
یوزنده بکا سزدنکه رامتلو بر خلیفه خلق ایدرم که اول آدم علیه السلامدر وقتا که حق جل وعلا سموات
وارضی وملائکه وجنی خلق ایتدی ملائکه یی سماده وجنی ارضده اسکان ایتدی دهر طویل اول جن
ارضده عبادت ایتدکلرندنصکره ارالرنده بغی وحسد ظاهر اولوب فساد وقتال ایتدیلر حق جل وعلا انلره
ملائکه دن بر جند کوندردیکه انلره جن دینور خزنۀ جنان ایدیلر رئیس ومرشدلری ابلیس ایدی
حتی که یرده اولان جنی سوردیلر طاغلره ووادیلره وجزیره لره ایرکوردیلر وکندیلر یرده ساکن اولوب
عبادته دورشدیلر حق تعالی انلره عبادتی تخفیف ایتدی وابلیسه یر ملککنی وسماء دنیا وخزانۀ جنتی
ویردی او یله اولسه اول کاهی یرده وکاهی سماده وکاهی جنتده عبادت ایدردی اول حالتدن نفسنه
عجب ایردی انکله کندو یی ملائکه دن اکرم کوردی حق تعالی اکا وجندینه ذکر اولنان کلامی دیدی اول
خبردن کراهت ایتدیلر * زیرا که ارضده عبادت خفیفه ایله اطمئنان ایتمشدیلر (قالوا أتجعل فیها من یفسد
فیها ویسفک الدماء) یاربنا ارضده خلیفه قیلور میسین اول کمسه یی که انده معاصی ایله افساد ایده
وقانلر دوکرلر دیدیلر وبو حالی الله تعالیدن اخبار ایله ویالوحدن تلقی ایله ویاعقوللرنده مرکوز شیئدن استنباطله
ویااحد ثقلینی آخره قیاس ایله بیلدیلر (ونحن نسبح بحمدک ونقدس لک) حالبوکه بز سنی سوءدن
تبعید ایده رز بزه الهام ایتدیککک معرفتک اوزره حمدکی ملتبس اولدیغمز حالده ودخی سنک اجلک ایچون
نفوسمزی ذنوبدن تطهیر ایده رز * انلرک بو سؤالی ارضک عمارت واصلاحنه وانده افساد ایده جکلری
واهل طاعت یرینه انده معصیت ایشلیه جکلری استخلافنه تعجب ایدوب کندیلره خفی اولان حکمتک

کشفن بیلدیررو شبهه لرین کیدروب حقیقت حاله ایرکورر شیئدن استخبار ایدی یوخسه عصمتلریله عجب
وتفاخر ایدوب حق تعالی یه اعتراض ویابنی آدمه غیبت طریقی اوزره طعن دکل ایدی * زیرا انلر حق
تعالینک (بل عباد مکرمون لا یسبقونه بالقول وهم بأمره یعملون) دیو تزکیه سیله سوء ظن اولنمقدن انلر
مبرالردر کانه انلر بیلدیلرکه خلیفه قیلنه جغک مداری اوچ قوت یعنی شهوت وغضب وعقلیه اوزره
اولیسردر اما شهوت وغضبک مقتضاسی فساد وسفک دماءدر وعقلیه نک مقتضاسی معرفت وطاعتدر
انلر ایسه یالکز قوت عقلیه یه نظر ایدوب آیا که انی استخلافده حکمت نه اوله حالبوکه شهوت وغضب اعتباریله
حکمت انک ایجادینی اقتضا ایتمزدککیف که اکا خلافت دخی منضم اوله بز ایسه اول خلافتدن توقع
اولنان شیئی مفاسد مذکوره معارضه سنسز اقامت ایده رز وغفلت ایتدیلر شهوت وغضبدن هر برینک
فضلندنکه چقان عقله مطاوعت ایدوب عفت وشجاعت ومجاهدۀ هوی وانصافله متصف اوله وبیلدیلرکه آحادک
قاصر اولدیغی شیئی ترکیب افاده ایدر احاطۀ جزئیات واستنباط صناعات واستخراج منافع کائنات کبی که
انی قوتدن فعله کتوررکه اول استخلافله قصد اولنور * ایمدی اشبو معانی یه حق جل وعلا اشارت ایدوب
(قال انی أعلم ما لا تعلمون) سزک بیلمدیککز شیئی بن بیلورم دیدی اشبو آیتده عبادی مشاوره یه ارشاد واردر
ونص قرآنک وجودیله یالکز رأیه رخصت اولمدیغنه وخیری شرینه غالب اولان شیئک ایجادنده حکمت
اولدیغنه دلالت واردر * زیرا که شر قلیل ایچون خیر کثیری ترک ایتمک شر کثیردر ودخی آدم علیه السلام
حضرتلرینک عظم شاننه اشارت واردرکه خلق اولنمزدن اوکدین وجودیله حق تعالی انی سکان ملکوته
تبشیر ایتدی وانی خلیفه دیو لقب ایتدی وانده کی مفاسد اوزره راجح اولان فضلنی اظهار ایتدی (وعلم آدم
الاسماء کلها) حق جل وعلا آدم علیه السلامی خلقندنصکره جمیع اشیانک اسملرینی اکا تعلیم ایتدی یا انده
علم ضروری خلقیله ویاروحه القا ایله * دینلدیکه انکله مراد وجوده کلمش ویوم قیامته دککینکله جکک
اسماسی ویاملائکه نک ویاذریتنک ویاهر اشیانک حرفت وصنعتنک اسماسی اکا بیلدردی * اصحاب تأویل ایدر
حق تعالی اکا جمیع لغاتی تعلیم ایدوب اولدخی اولادینک هر برینه برلغتله سویلدی بعده اولادی بلاده تفرق
ایدوب انلردن هر فرقه برلغتله مختص اولدی (ثم عرضهم علی الملائکة) بعده اول مسمیاتک عقلاء وغیر
عقلاسنی ملائکه یه عرض ایتدیکه آدمک فضلی وانلرک عجزی ظاهر اوله (فقال أنبئونی باسماء هؤلاء) اشبو
مخلوقاتک اسمائنی بکا خبرویرک (ان کنتم صادقین) اگر صادقلر ایسه کز دیدی یعنی شول زعمکزده کی
هر خالقمدن سز اعلم وافضل اوله سز (قالوا سبحانک) ملائکه عجز وقصورلرینه اعتراف ایدوب دیدیلرکه
یاربنا سنی تنزیه ایده رز هر شیئدنکه عظمت وکبریاکه لائق اولمیه (لا علم لنا الا ما علمتنا) بزم هیچ برشیئه علممز
یوقدر مگر اکا که انی بزه الهام ایتمش اوله سن (انک أنت العلیم الحکیم) سن اول علیم سنکه سکا برشیء خفی
اولمز حکیم سنکه فعلکده حکمت بالغه اولان شیئی ایشلرسن (قال یا آدم أنبئهم باسمائهم) حق تعالی دیدیکه
یا آدم ایمدی انلره اسماء موجوداتی خبرویرکل (فلما أنبأهم باسمائهم) وقتا که اول انی انلره امر اولندیغی
منوال اوزره خبرویردی (قال الم اقل لکم انی اعلم غیب السموات والارض) حق تعالی ملائکه یه دیدیکه
بن سزه دیمدممیکه سموات وارضک غیبنی اولمش واوله جغنی بیلورم زیرا انلره سزک بیلمدیککزی بن بیلورم
دیمش ایدی (واعلم ما تبدون) ودخی بیلورم انی که اظهار ایدرسز که اول اولاینی ترک اوزره
معاتبه لرینی تعریضدر حالبوکه اکا نک اولاسی توقف ایدوب بیانه مترصدین اولملیدر ویاخود مراد بو زنده
خلیفه قیلور میسن انی که انده فساد ایدر دیمشدیلر (وما کنتم تکتمون) دخی بیلورم انی که کتم ایدردیکز که
اول کندیلرینک خلافته احقاء زعم ایتملریدر ویاخود حق تعالی کندیلردن افضل شیئی خلق ایتمز ظن
ایتملریدر * ابن عباس ایدر اول کتم اولنان شیئله مراد شول حالتدرکه آدم علیه السلامک جسدی
وقتا که مکه وطائف بیننده روحسز بر اغاش یاتوردی ابلیس اکا اوغرایچک اغزندن کیروب دبرندن
چیقدی ودیدیکه بو بر امر ایچون خلق اولنوبدر لکن انده تماسک اولمز * زیرا که اجوفدر بعده بیله سنجه اولان

ملائکه‌یه دیدیکه اکر بو اوزریکزه تفضیل اولنوب وانکا اطاعتله بیورلور ایسه‌کز نیجه ایدرسز دیدیلرکه ربمز
جل شانه‌نك امرینه اطاعت ایدرز ابلیس نفسندن دیدیکه والله اکر بن بونك اوزرینه تسلیط اولنورسهم انی
هلاك ایدرم واکر بنم اوزریمه تسلیط اولنورسه انکا عصیان ایدرم * ایدی آیتده ابداء اولنان ایله مراد
ملائکه‌نك اشبو طاعته عزملری دروکتم اولنان ایله مراد ابلیسك اشبو مخالفته عزمیدر * معلوم اوله‌که اشبو آیتده
انسانك شرفنه وعلمك عبادت اوزره فضلی ومزیتنه وخلافته علم شرط بلکه عمده ایدیکنه والله تعالی‌یه تعلیم
اسنادنك صحتنه اکرچه انکا معلم اطلاقی صحیح دکل ایسه ده انی احتراف ایدنه مختص اولدیغیچون ولغات
توقیفیه ایدوکنه وعلم لغت وبطریق الاولی علم شریعت عبادته تخلیدن فوق ایدوکنه وآدم علیه السلام اول
ملائکه‌دن افضل ایدوکنه دلالت واردر * زیرا حق تعالی آدم علیه السلامك فضلنی علمله اظهار ایلدی
اکر امکانده علمدن اشرف شیء اولیدی اول شیء ایله انك فضلنی اظهار ایدردی یوخسه مال ایله دکل وعلمك فضلی
اجلیچون ملائکه‌یه انکا سجده ایله امر اولندی وحق تعالینك یا آدم قولیله پیغمبریمز علیه السلام آدمك نبی
متکلم ایدوکنه استدلال ایتدی (واذ قلنا للملائکة اسجدوا لآدم) ودخی ذکر ایت شول وقتیکه
آدم علیه السلامه سجده ایلدیدیو ملائکه‌یه امر ایتدك * مفسرین اول خطاب اولنان ملائکه‌ده اختلاف
ایتدیلر بعضیلری دیدیکه انلر سکان ارض اولان ملائکه ایدی لکن اصح اولان (فسجد الملائکة کلهم
أجمعون) دلالتیله ملائکه‌نك جمیعی ایدی وسجود ایکی قولك اصحنده حقیقتده آدمه اولوب الله تعالی‌یه
معنای عبادتی متضمن ایدی امرینه امتثال سبیله واول سجودله مراد انحناء ایدی یوخسه آلنی یره قومق
دکل ایدی اسلام کلیجك سلاملاه اول انحنا ابطال اولندی وملائکه‌نك انکا سجودی سجود تعظیم وتحیه
ایدی یوسف علیه السلامه اخوه‌سنك سجودی کبی یوخسه سجود عبادت دکل ایدی * دینلدیکه آدم
علیه السلام قبله اولوب سجود الله تعالی‌یه ایدی صلاة ایچون کعبه قبله اولوب سجود الله تعالی‌یه اولمسی کبی
(فسجدوا الا ابلیس أبی واستکبر) اول ملائکه انحناء سجود ایتدیلر الا ابلیس سجوددن اباء ایتدی
وانی رب تعالی‌یه عبادتده وصله اتخاذندن استکبار ایتدی وانك اسمی سریانیه ده عزازیل وعربیه ده
حارث ایدی عصیان ایدیجك اسم وصورتی متغیر اولوب انکا ابلیس دینلدی یعنی الله تعالینك رحمتندن
مأیوس اولدی اکثر مفسرین ایدر ابلیس ملائکه‌دن ایدی حسن ایدر اول جندن ایدی یوخسه ملائکه‌دن
دکل (الا ابلیس کان من الجن) دلالتیله واول جنك اصلیدر آدم علیه السلام انسك اصلی اولدیغی کبی * زیرا
اول ناردن وملائکه نوردن خلق اولنوبدر وانك ذریتی واردر وملائکه‌نك ایسه ذریتی اولمز لکن قول اول
اصحدر (وکان من الکافرین) علم الهده اول کافرلردن ایدی ویاخود کافرلردن اولدی شول سببدنکه
حق تعالینك انکا آدمه سجودله امرینی استقباح ایتدی شول اعتقادله کیم اول آدمدن افضلدر اوله افضلك
ایسه مفضول علیه ایچون تخضع وتوسل ایله امر اولنمسی حسن اولمز تکیم (انا خیر منه) بن آدمدن
خیرلویم دیو قولی انی اشعار ایدر یوخسه یالکز واجب ترکیله دکل * تفسیر قاضیده ایدر اشبو آیت کریمه
دلالت ایدرکه ابلیس ملائکه‌دن اوله اکر انلردن اولمسه انلره سجود امری انکا متناول اولمزدی وانلردن انك
استثناء صحیح اولمزدی (الا ابلیس کان من الجن) ابلیس جندن ایدی دیو قولیله سؤال ایراد اولنورسه
دینورکه جائزدرکه فعلده جندن ونوعده ملائکه‌دن اوله * زیرا ابن عباس رضی الله عنهدن مرویدرکه
ملائکه‌نك بر نوعنه جن دینور توالد ایدرلر ابلیس انلردن ایدی واولکه انی ملائکه‌دن دکل زعم ایدر ویاخود
اول جنی ایدی ملائکه ارسنده مستثنی اولمسیله ملائکه انکا تغلیب اولندی دیر ویاخود جن دخی ملائکه ایله
بیله سجوده مأمورین ایدیلر ملائکه ذکریله انلرك ذکرندن استغنا اولندی دیر * تکیم اکابر برشخصه
تذلل وانی توسلله امر اولنسه‌لر اصاغرلرك دخی انکله امر اولندیغی بالطریق الاولی بیلنور اولیله اولسه سجودله
امر اول ایکی قبیله‌یه اولوب ابلیس انك برندن مستثنی اولور ودخی ملائکه‌ده اکرچه عصمت غالبدر لکن
بعضنده عصمت اولمز ایسه عدم عصمت غالب اولوب بعضنده عصمت بولندیغی کبی * اشبو آیتك فوائدندرکه

استکباردن حذر ایدیله که زیرا اول کبردن کاهی کفره ایرکوریلور واول امراقه ایله اثماره حث اوله
وامرلرینه خوضدن صاقنله واولکه انك کفر اوزره وفات ایدر ایدوکن حق تعالی بیله اول حقیقتده
کافردر زیرا که عبرت خواتمه‌در اکرچه حال حیاتنده حکمده مؤمن ایسه ده بعده حق تعالی ملائکه‌یه
امر ایلدی آدمی التوندن سریر اوزره کتوردیلر حتی که جنته قویدیلر حالبوکه انده انکا مجانس یوغیدی
اویقویه واردی اول حالتده حق تعالی انك شق ایسری اضلاعنك قصیرندن حوایی خلق ایتدی والحال
آدم علیه السلام نه انی حس ایتدی ونه اندن المه کالم ایردی اویانیجق انی باشی اوجنده اوتورر کوردی دیدیکه
سن کیمسین دیدیکه خاتونکم حق تعالی بنی سنکیچون خلق ایتدی تاکه بری بریمزه سکون ایده‌وز (وقلنا
یا آدم اسکن أنت وزوجك الجنة) حق جل وعلا ایدر دیدك که یا آدم سن وخاتونك جنت خلدده سکون وقرار
ایدك * دینلدیکه اول سماء سابعه‌ده ایدی (وکلا منها رغدا حیث شئتما) واول جنتدن دیلدیککز مکانده
هرنه وقتده ایسه نیجه دیلرسکز وسعت ورفاهیت اوزره اکل وتناول ایدك (ولا تقربا هذه الشجرة) لکن
اشبو شجره‌یه قریب اولمکز (فتکونا من الظالمین) قریب اولورسکز ایکیکز دخی ظالملردن معصیتله
نفسلریکزه ضرر ایدیجیلردن اولورسز * بعض علماء ایدر نهی شجره‌دن برجنس اوزره وآخرون ایدر شجرهٔ
مختصه اوزره واقع اولوبدر واول شجره‌ده اختلاف اولندی حنطه ویاکرم ویاتین ایدی یابر شجره ایدیکه اندن
اکل ایدنه حدث ایریشیر ایدی ولکن اولی اولان تعیین اولنمامقدر آیتده تعیین اولنمدیغی کبی ما هو
المقصود انکا متوقف اولمدیغیچون * وانکا قربدن نهیدن اندن اجتنابك وجوبنه دلالت وار وحرامه واقع
اولمق خوفیله لایق اولان انکا اقترابدن حذر لازم ایدوکنه اشارت وار * زیرا که برشینك قربی داعیسی
ایراث ایدر ومجامع قلبله انی اخذ ایدر حتی که انی عقل وشرع مقتضاسندن انی آیرر (فازلهما
الشیطان عنها) اول ایکیسنی شیطان جنتدن آیرمغه باعث اولدی (فأخرجهما مما کانا فیه)
واولدقلری نعمدن انلری چیقاردی * روایت اولندیکه ابلیس دیلدیکه جنته کیره وآدم وحوایی انده‌کی
نعملرندن آیره خزنه انی منع ایتدیلر مکر خزنه‌نك بری حیه ایدی بعیر کبی درت ایاقلو اولوب دواب جنتك
احسنلرندن ایدی ابلیسك صدیقی ایدی ابلیسی اغزینه قویوب جنته کیردی واغزندن چیقاردی * حسن
ایدر آدم وحوا کاهی جنتدن طشره‌یه چیقرلردی ابلیس انلری انده کورردی مکر آدم علیه السلام جنته
کیردیکنده انده‌کی نعمی کوریجك نولیدی دائم اولسه دیمش ایدی ابلیس انی ایشیدوب وسوسه القاسنه
مدارا ایتمکه عزیمت ایتمشدی چون ایکی وجهك بریله ابلیس انلره بولشدی والحال انلر انك ابلیس
ایدوکن بیلمزدی خزنه‌نك نیاحه‌سی کبی نوحه ایدوب اغلادی * دینلدیکه اول نیاحه ایدن ابلیس ایدی
آدم وحوا انکا دیدیلرکه نیه اغلرسن دیدی انلره که سزلر اولورسز وبو نعمدن آیریلورسز انك بوحیله‌لی
سوزی قلبلرینه تأثیر ایتدی ابلیس ایسه انلردن آیریلوب کتدی وقت آخرده ینه کلوب دیدیکه یا آدم سکا
برشجره‌یی دلالت ایده‌یمی که اندن ییدیککزده اولدیغك نعیم دائم اولور وملککه زوال ایرمز الکده
قالور آدم علیه السلام انی قبولدن امتناع ایدیجك ابلیس بن سزه نصیحت ایدیجیلردنم دیو یمین بالله ایتدی
ایکیسیدخی انکا الداندیلر هیچ کیمسه‌یی یلان یره یمین ایتمز صاندیلر همانده حوا شجره‌یه یوریدی اندن ییوب آدم
علیه السلامه ییدردی * سعید بن المسیب یمین بالله ایدوب دیدیکه آدمك اندن ییمسی عقلی باشنده ایکن
دکل ایدی بلکه حوا انکا خمر ایچروب سکران ایکن انی ییدی اندن حق جل وعلا آدمه دیدیکه جنتدن سکا
مباح ایتدکلرم اول شجره‌دن سکا غنا ویرمدیمی آدم دیدیکه بلی یارب والله بکا غنا ویرمشدی لکن عزتك
حقیچون هیچ کیمسه‌یی ظن ایتمدمکه یلان یره یمین ایده حق تعالی دیدیکه عزتم حقیچون سنی یره ایندرم رزق
ومعاشکی مشقت چکدیککدن صکره ایرکورم اندن انی جنتدن ارضه ایندردی زراعت وحراثت طریقندن
انکا رزقنی ویردی * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر آدم علیه السلام شجرهٔ منهیه‌دن اکل ایدیجك حق تعالی
انکا دیدیکه یا آدم نیچون بکا ویله عصیان ایتدك دیدیکه یارب حوا بکا انی تزیین وترغیب ایتدی حق تعالی

دیدیکه ایدی اکا حمل وضعنده کراهت ایرکورم وهر ایده آندن قان اقیدم ویوم قیامته دکین اول مشقتلری بناتکه دخی چکدیرم چون آدم وحوا شجره‌دن یدیلر درعقب اوزرلرندن حله‌لری وحلیه‌لری صویلوب عریان قالوب عورت یرلری آچلدی (وقلنا اهبطوا بعضكم لبعض عدو) حق تعالی ایدر آدم وحوا وابلیس وحیه‌یه دیدک که جمیعکز یره اینک حالبوکه بری برلریکزه عداوت ایدیسرمز که اول آدم ذریتیله حیه بیننده ومؤمنین ایله ابلیس بیننده اولان عداوتدر اویله اولسه آدم علیه السلام سرندیب طاغنه وحوا جده‌یه وابلیس ایله وحیه اصفهانه ایندرلدی ابلیسک اشبو ایندرلمسی ایکنجی کره ایدیکه اول وسوسه ویا مسارقه ایچون جنته کیرمشدی ویا سمادن اینمش ایدی (ولكم فی الارض مستقر ومتاع الی حین) وسزلک ایچون یریوزنده قرارگاه ودخی آجالکزه دکین عیش وتمتع اولیسردر (فتلقی آدم من ربه كلمات) آدم علیه السلام رب تعالیدن کلمات مخصوصه‌یی تلقی واخذ وحفظ ایتدی حتی اول اکا سبب توبه اولدی اول کلماتده اختلاف اولندی * دینلدیکه اول (ربنا ظلمنا أنفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين) ایدی ویاخود (لا اله الا أنت سبحانك وبحمدك رب عملت سوءا وظلمت نفسي فاغفر لي انك أنت الغفور الرحيم) ایدی ابن عباس رضی الله عنه ایدر آدم وحوا ایکیوز ییل اغلدیلر قرق کون ییوب ایچمدیلر ویوز ییل آدم حوایه قربان ایتمدی * دینلدیکه اکر اهل ارضک دموعی جمع ایدلسه داود علیه السلامک دموعی اندن اکثر اولیدی شول سببدنکه اول خطیه‌یه ایردی واکر داودک واهل ارضک دموعی جمع ایدلسه نوح علیه السلامک دموعی اندن اکثر اولیدی واکر داود علیه السلامک واهل ارضک ونوح علیه السلامک دموعی جمع ایدلسه آدم علیه السلامک دموعی اندن اکثر اولیدی شول سببدنکه جنتدن چیقارلدی دینلدیکه آدم علیه السلام وقتاکه ارضه ایندرلدی حیا وحجابندن اوچیوز سنه‌یه دکین رأسنی سمایه رفع ایتمدی (فتاب علیه) اول اجلدن حق تعالی انک توبه‌سنی قبول ایدوب رحمتیله اکا رجوع ایتدی آدم ذکریله اکتفا اولنوب حوا ذکر اولنمدی زیرا که حوا حکمده اکا تبع ایدی * پس بو سببدن قرآن وسنتک اکثرنده نسانک ذکری طی اولنمشدر (انه هو التواب الرحيم) اول الله تعالی عبادینه مغفرت ایله رجوع ایدیجیدر ورحمتده مبالغدر (قلنا اهبطوا منها جميعا) بز دیدککه جمیعکز یعنی آدم وحوا وابلیس وحیه یره اینک هبوط امری تکرار اولندی مقصودک اختلافی ایچون * زیرا که هبوط اول دار بلیه‌یه معادات ایچون ایدی * واشبو هبوط ایسه تکلیف ایچوندر * تکلیم مابعدی انی اشعار ایدر ویاخود هبوط اول جنتدن سماء دنیایه وهبوط ثانی سماء دنیادن ارضه ایدی (فاما یأتینكم منی هدی) یا ذریه آدم اکر بندن سزه رشد وبیان ثمر بعث ویاخود کتاب ورسول کله (فمن تبع هدای) اول کمسه که اکا کلانه اتباع ایده عقل شهادت ایتدیکی شیئی رعایت ایدر اولدیغی حالده (فلا خوف علیهم) انلره خوف یوقدر مکروه حلولندن مبرالردر (ولا هم يحزنون) ومحزون دخی اولمزلر زیرا که محبوبلری حاصلدر * خوف توقع اولنور شیئدن اولور وحزن ایسه واقع شیئه اولور حق جل وعلا اوکدوا بلغ وجه اوزره انلردن عقابی نفی وانلر ایچون ثوابی اثبات ایلدی (والذين كفروا وكذبوا بآياتنا) شونلرکه الله تعالی‌یه کافر اولوب آیاتنی تکذیب ایتدیلر ویاخود جنانله آیاتنه کافر اولوب لسانله تکذیب ایتدیلر (اولئك اصحاب النار هم فيها خالدون) ایدی انلر یوم قیامتده اهل ناردر اندن چقمزلر انده دائملردر * تفسیر قاضیده ایدر آدم علیه السلام قصه‌سیله انبیانک عدم عصمتنه برقاچ وجه اوزره تمسک ایدر * اولکیسی آدم علیه السلام نبی ایدی منهی عنهی ارتکاب ایتدی وانی ارتکاب ایدن ایسه عاصیدر * ایکنجیسی انی ارتکابیله ظالملردن قلندی (فتكونا من الظالمين) قولنجه * اوچنجیسی حق جل وعلا (وعصى آدم ربه فغوى) قولیله اکا عصیان وبغی اسناد ایتدی * دردنجیسی اکا توبه تلقین ایتدی توبه ایسه ذنبدن رجوع وندامتدر * بشنجیسی انک خاسر ایدوکنه اعترافدر اکر حق جل وعلا اکا مغفرتی اولمسه توبه تلقین ایتمزدی وخاسر ایسه صاحب کبیره‌در التنجیسی اکر اول ذنب ایتمش اولسه اول مصائبه اوغرامزدی ایدی اکا جواب برنیچه وجه اوزره‌در * اولکیسی اول وقتده اول نبی دکل ایدی ومدعی ایسه بیانله

مطالبدر * ایکنجیسی اول نهی تنزیه ایچون ایدی وانک ظالم وخاسر تسمیه اولنمسی اولایی ترکیله نفسنه ظلم وحظنده خساری ایچون ایدی واکا بغی وعصیان اسنادینک بیانی محلنده کلور ان شاء الله تعالی وانک توبه ایله امر اولنمسی فوت اولانه تلافی ایچون ایدی واکا ایریشن مصائب اولایی ترکی اوزره معاتبه ایدی اوچنجیسی انی ایشلمسی (فنسي ولم نجد له عزما) دلالتیله ناسیا ایدی لکن اسباب نسیاندن تحفظی ترک ایتدیکیچون عتاب اولندی اکرچه اول امتدن حط اولنورسه‌ده انبیادن اولنمز رتبه‌لری عظیم اولدیغیچون دردنجیسی انک اکا اقدامی اجتهاد سببیله ایدیکه انده خطا ایتدی * زیرا اول ظن ایلدیکه اول نهی تنزیهی اوله ویاخود اول شجره‌نک عینینه اشارت اولوب اول ایسه انک نوعندن شجرهٔ اخرادن تناول ایتمش اوله حالبوکه انکله مراد نوعنه اشارت ایدی وانک اوزرینه جاری اولان مصائب خطیئه‌نک شانی تعظیم ایچون ایدی تاکه اولادی اندن اجتناب ایده‌لر * واشبو قصه‌ده دلالات واردرکه جنت مخلوقه اوله وجهت عالیه‌ده اوله وتوبه مقبوله اوله وهدایه اتباع ایدن مأمون العاقبه اوله وعذاب نار دائم اوله وکافر انده مخلد اوله کافرلک غیری دکل وقتاکه حق جل وعلا توحید ونبوت ومعاد دلائلن ذکر ایلدی انی تقریر وتأکید ایچون نعم عامه تعدادیله انی تعقیب ایتدی زیرا اول حوادث محکمه اولدیغی حیثیتدن بر محدث حکیمه دلالت ایدرکه خلق وامر یالکز انک اوله وانی کتب سابقه‌ده ثابت اولدیغی اوزره شول تعلم وبرشیئه ممارستی اولمیان کشینک اخباری معجزه اولوب نبوتنه دال اوله واول انسان واندن اعظم شیئک خلقنی مشتمل اولدیغی حیثیتدن انی ابدایه قادر اولان رب تعالی اعاده‌سنه دخی قادر ایدوکنه دال اوله انلردن اهل علم واهل کتابه خطاب وامر ایلدیکه اوزرلرنده اولان نعم اللهی ذکر ایده‌لر وحقه اتباعده وحججه افتقارده وعهودده وفا ایده‌لر تاکه محمد علیه السلامه واکا انزال اولنان کتابه ایمان کتورمکه مبادرت ایده‌لر دیدیکه (یا بنی اسرائیل) یا اولاد یعقوب واسرائیل یعقوب پیغمبر علیه السلامک لقبیدر عبریه لسانجه‌در ومعنیسی عبدالله ویا صفوت الله دیمکدر (اذكروا نعمتي التي أنعمت عليكم) سزه انعام ایتدیکم نعمتی ذکر ایدک انی تفکر وشکرینه قیام ایله وانکله مراد انلرک آباء واجدادینه اولان نعمدرکه انلر ایچون دریانک یارلمسی وانلراندن چوب فرعون وقومی انده غرق اولمسی واولوجهله انلرک اندن قورتلمسی وتیهده اوزرلرینه غمام کولکه اولمسی وانلره من وسلوی ایندرلمسی وانلره من عند الله تورات کلمسی ودخی بونک غیری نعملک انلره ویرلمسیدر (واوفوا بعهدی) بکا ایمان وطاعته وفا ایدک (اوف بعهدكم) بن دخی سزه حسن اثابته وفا ایدم * وفانک بزدن اول مراتبی ایکی کلمهٔ شهادت کتورمه‌در وحق تعالیدن دم ومالمزی آخرلک تعرضندن صیانتدر وانک آخر مراتبی بزدن بحر توحیده استغراقدر بر حیثیتله کیم نفسمزدن غافل اوله‌وز فکیف که غیریدن واما که حق تعالیدن بزی اقاء دائم ایله اثابتدر بو ایکی عهدک تفصیلی سورهٔ مائده‌ده (ولقد أخذ الله ميثاق بني اسرائيل) آیتنده کلور ان شاء الله تعالی (واياي فارهبون) وبندن قورقک فعلکزده وترککزده خصوصا نقض عهده * دینلدیکه یعنی برشیئدن رهبت ایدرسه‌کز بندن رهبت ایدک ورهبت برخوف درکه بیله سنجه تحرز دخی اوله * اشبو آیت کریمه‌ده وعد ووعید تضمن وار وشکر ووفاء عهدک وجوبنه دلالات وار مؤمنه لایق اولان الله تعالینک غیریدن قورقمامق ایدوکنه اشارت وار (وآمنوا بما أنزلت مصدقا لما معكم) وانزال ایتدیکم قرآنه ایمان کتورک اول توحید ونبوت واخبار ونعت محمد علیه السلامده سزکه اولان کتابه موافق اولدیغی حالده وتفاوت اعصار سببیله جزئیات احکامدن اکا مخالف اولانه دخی ایمان کتورک که انک هربری زمانته اضافتله حقدر انکله مخاطبلک اندن صلاحی رعایت اولنمشدر حتی اکر متقدم أیام متأخره‌ده نزول ایتسه وقتنه موافق نزول ایدیدی اول اجلدن پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه (لو كان موسى حيا لما وسعه الا اتباعي) اکر موسی علیه السلام بنم زمانمده حیاتده اولیدی بکا اتباعدن غیری حاله وسعی اولمزدی * اشبو آیتده تنبیه واردرکه انک پیغمبریمز علیه السلامه اتباعندن کتابنه ایمانی نفی ایتمیه بلکه ایجاب ایده (ولا تكونوا أول كافر به) یوخسه اول قرآنه اول کافر اولمکز اولورسه‌کز کتدیکزلک وسزه متابعت ایدنلرک وبالیله مؤاخذه اولنورسز (ولا تشتروا بآياتي ثمنا قليلا) بنم آیاتمه ایمان

واتباعی حظوظ دنیایه استبدال ایتمکزکه اول نه مرتبه ده جلیله ایسه حظوظ آخرتدن فوت اولانه اضافتله قلیله در * دینلدیکه یهود رؤسا وعلماسنك سفله وجهالندن ما آکل ورسوملری اولوب هر ییل انی انلرك زروع وضروع ونقودندن آلورلردی خوف ایتدیلرکه اکر محمد علیه السلامك صفتن انلره بیلدیررلر واکا متابعت ایدرلرسه اول ما آکل ورسوملری فوت اوله اویله اولسه انك صفتن تغییر واسمنی کتم ایدوب دنیایی آخرت اوزره اختیار ایتدیلر (وایای فاتقون) آیاتم ورسولم حقنده ایمانله وحقه اتباعله ودنیادن اعراضله بندن خوف وخشیت ایدك * رهبت که مبدأ سلوکدر آیت اولیده انکله امری عالم ومقلده تعمیم ایتدی وتقوی که منتهای سلوکدر اشبو آیت ثانیه ده انکله امری اهل علمه تخصیص ایتدی (ولاتلبسوا الحق بالباطل) حق منزلی خلط ایتمکز شول باطله کیم انی سز اختراع ایدرسز تاکه حقله باطل بینی تمییز اولنمیه (وتکتموا الحق) وحقی باطله لبسله کتمان حق بینی جمع ایتمکز * حق باطله لبسك معنی سی انلرك باطلی توراته یازملریدر تاکه اول حق ظن اولنه وحقی کتمانك معنی سی بز انی توراتده بولمدق دیملریدر (وأنتم تعلمون) والحال کندیکزك لابسین وکاتمین ایدوککزی بیلورسز * اشبونده لبسك استقباحنه اشعار واردرکه زیرا اکا کتمان حق مقارن اولور خصوصا که اول عالمدن صدور ایده * زیرا که جاهل کاهی معذور اولور (واقیموا الصلوة وآتوا الزکوة) وصلوات خمسی مواقیت وحدودیله اقامت ایدك واموالکزك زکاتنی ادا ایدك مسلمینك صلات وزکاتی کبی حق جل وعلا انلره اصول اسلامله امر ندنصکره فروعیله ده امر ایلدی اشبونده دلالت واردرکه کفار فروع اسلامله ده مخاطبین اوله لر اصولیله مخاطبین اولدیغی کبی (وارکعوا مع الراکعین) نمازده رکوع ایدنلرك جماعتنده انلرکله بیله سزدخی رکوع ایدك زیرا که جماعتله قلنان نمازك یالکز قلنانك اوزرینه یکرمی یدی درجه فضلی وارد روصلواتدن رکوعله تعبیرده صلات یهوددن احتراز واردر زیرا انلرك صلاتنده رکوع یوقدر * امام رازی ایدر اشبو نمازده رکوعك فرضیتن افاده ایدر (أتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسکم) ناسه برله امر ایدوب کندیکزی بردن اونودرمیسز برك معناسی خیرده توسعدر اوچ نوعدر بریسی عبادت اللهده بردر * ایکنجیسی اقارب مراعاتنده بردر * اوچنجیسی أجانب معامله سنده بردر ابن عباس ایدر اشبو آیت کریمه مدینه احبارینك حقنده نازل اولوبدرکه یهوددن نصیحت ایتدکاری کسه لره سز محمد صلی الله علیه وسلمه اتباعله امر ایدوب کندیلر ایسه اکا اتباع ایتمزلردی ودینلدیکه انلر تصدقله امر ایدوب کندیلر ایسه امری تصدیق ایتمزلردی (وانتم تتلون الکتاب) حالبوکه سز توراتی اوقورسز انده ایسه عناد وترك بر وقولك عمله مخالفتی اوزره وعید وارد اولمشدر (افلا تعقلون) یوخسه عقلکز یوقیدرکه قبیح صنعکزی بیلوب اندن امتناع ایده سز اشبو نکله مراد واعظی ارشاددر اکاکه ناسه برخیر ایله امر ایتدیکنده انکله ائتمارده ناسك اشدی اوله وناسی برشردن نهی ایتدیکنده اندن انتهاده ناسك اشدی اوله اما که مراد فاسق وعظدن ابعاد دکلدر * زیرا که ایکی امرله مأمورك برینه اخلالی آخره اخلالی ایجاب ایتمز * أنس بن مالك رضی الله عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدردیدیکه لیلهٔ اسراده برقومه اوغرادمکه دوداقلرینی آتشدن مقراضلر ایله کسیورلر ایدی جبرائیل علیه السلامه دیدمکه بونلر نه حاللو قومدر دیدیکه امتك علماسیدرکیم ناسه برله امر ایدوب انی کندیلر ایشلمزدی حالبوکه انلر کتاب اللهی اوقوردی اسامه بن زید پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدردیدیکه یوم قیامتده بر رجل کتوریلوب جهنمه براغله باغرسقلری سورینور اولدیغی حالده دکرمن چکر حمار کبی طولندیریله انك شدت عذابن کورمکیچون اهل جهنم انك قاتنه کله لر سن بزه امر معروف ونهی منکر ایتمزمیدك دیه لر اول دیه که بن سزه کرچه امر معروف ایدردم لکن اول معروفی کندم ایشلمزدم وسزی منکردن نهی ایدردم لکن منکری کندم ایشلردم (واستعینوا بالصبر والصلاة) حوایجکز حصولنه الله تعالیدن استعانت ایدك اکا توکل اولدیغکز حالده فرج ونجاحه انتظارله ویا صومله کیم اول مفطراتدن صبردر ودخی صلاتی توسلله که اول عبادات نفسانیه وبدنیه ده انواعی جامعدر طهارت وستر عورت وتوجه کعبه واعتکاف واظهار خشوع واخلاص نیت ومجاهدهٔ شیطان ومناجات حق

وقرائت قرآن وکلمهٔ شهادتین وبونلرك غیری کبی (وانها) اول ایکیسیله استعانت ویا صلات (لکبیرة) ثقیله وشاقه در (الا علی الخاشعین) الا خوف وطاعات اهلنه دکل که انلر الله تعالی یه اطاعته سکون ایدیجیلر (الذین یظنون انهم ملاقوا ربهم وانهم الیه راجعون) که انلر رب تعالی یی کورملرین وحساب وجزا ایچون اکا حشر اولنملرین توقع ایدرلر (یا بنی اسرائیل اذکروا نعمتی التی انعمت علیکم) یا اولاد یعقوب سزه انعام ایتدیکم نعمتی ذکر ایدك (وانی فضلتکم علی العالمین) وسزی زمانکزك عالمینی اوزره تفضیل ایتدم یعنی آبالرك که فرعون یدنده ممالیك ایکن قورتاروب کیمنی انبیا وملوك قیلمغله * اکرچه بو تفضیل کندیلره دکل ایسه ده لکن آبالرینك اول فضلندن کندیلره شرف حاصل اولوبدر (واتقوا یوما) شول کونك حساب وعذابندن قورقکزکه (لاتجزی نفس عن نفس شیأ) هیچ کمسه آخرك اوزرینه لازم اولان حقوقدن برشیء قضا ایتمز * اشبو آیت نازل اولدی شول وقتنکه یهود بز ابراهیم خلیل الله واسحاق ذبیح الله اولادیز دیو افتخار ایتدیلر یعنی اول کونده نفس مؤمنه نك نفس کافره یه برشیء نفعی اولمز (ولا یقبل منها شفاعة) ودخی نفس مؤمنه دن نفس کافره ایچون شفاعت قبول اولنمز (ولا یؤخذ منها عدل) واول نفس کافره دن فداء مال ویا رجل دخی اخذ اولنمز (ولا هم ینصرون) وعذابندن دخی منع اولنمزلر معتزله اهل کبائر ایچون شفاعتك نفیینه اشبو آیتی تمسك ایتدیلر انلره دیرزکه بو آیت کریمه کفاره مخصوصدر عصات مؤمنین ایچون شفاعتك جوازی حقیقتده وارد اولان آیات واحادیث دلالتیله * ودخی خطاب یهوده اولمسی ارادتیله انلرك شول زعمنی رد ایچوندرکه قورتیله لر آبالری شفاعتیله (واذ نجیناکم من آل فرعون) یا آل یعقوب ذکر ایدك شول وقتیکه اسلاف وآباء واجدادیکزی فرعون واتباعی واهل دیننده ن قورتاردق وفرعون لقبدر اکاکه عمالقه یه ملك اوله کسری وقیصر فرس وروم ملکلرینه لقب اولدیغی کبی وموسی علیه السلام زماننده کی فرعونك اسمی ولید بن مصعب بن الریان ایدی عمالقه نك بقایاسندن قبطدن ایدی درتیوز سنه دن اکثر معمر اولدی (یسومونکم سوء العذاب) که انلر سزه عذابك اشد واسوءنی تکلیف واذاقه ایدردی * روایت اولندیکه فرعون بنی اسرائیلدن اصناف قیلمشدی برصنفی یاپو یاپار وبرصنفی یر سوررو برصنفی اکین اکر وبرصنفی کندیلره خدمت ایدردی وبرصنفی ایسه عمله اولمیوب هرکون جزیه ویرردی * وهب ایدر بنی اسرائیل فرعونك اعمالنده اصناف متفرقه ایدیلر برطائفه سی طاغلرده طاش کسردی وانی آرقه لرنده کتوررلردی وبرطائفه سی قصور وحصون یاپاردی وبرطائفه سی ایسه نجار وحداد وسائر لوازمی ایرکورردی وضعفلری اوزره جزیه تعیین اولنوب هرکون کونش باتمدین هربری انی کتوروب ویرردی اولکه انی ادا ایتمدین کونش باتسه صاغ الی بوینینه دمورلنوب برآی اول حال اوزره قالوردی ونسالری ایسه فرعون وقومی ایچون ایپلك اکیروب بز طقوردی (یذبحون ابناءکم ویستحیون نساءکم) انلر طوغان اولادکزك ارککلرینی اولدرروب دیشیلرینی الیقورلر ایدی * سببی اولدرکه بر وقتده فرعون منامنده کوردیکه بیت المقدسدن برآتش چیقوب مصری قابلدی فرعونك قومنك جمیعن یاقوب بنی اسرائیله ضرر ایتمدی بو رؤیادن قورقوب کاهنلردن تعبیرن سؤال ایلدی دیدیلرکه بنی اسرائیلدن براوغلان طوغسه درسنك هلاکك وملکك زوالی انك یدنده اولیسردر اویله اولسه فرعون قابله لری جمع ایدوب امر ایلدیکه بنی اسرائیلدن هر طوغان اوغلانی اولدره لر ودیشیلرینی الیقویه لر حتی دینلدیکه موسی علیه السلامك طلبنده اون ایکی بیك اوغلان اولدرلدی بوندنصکره بنی اسرائیلك پیرلرینه موت ایردی فرعونه قومنك رؤساسی دیدیلرکه بنی اسرائیلك صغارینی سن اولدروب وکبارلری ایسه قیریلور اکر بو حال مستمر اولور ایسه بنی اسرائیلدن ارکك قالمز اعمال کیمه ایشلدیلور اویله اولسه امر ایلدی بر ییل طوغانلری اولدروب بر ییلده الیقویه لر اولدرلمین ییلده هارون علیه السلام طوغدی واولدریلان ییلده موسی علیه السلام طوغدی (وفی ذلکم بلاء من ربکم عظیم) اعنی فرعونك اوزریکزه تسلطندن وموسی علیه السلام بعث اولنوب فرعوندن خلاصکزده ربکز جل شانه دن محنته صبر ونعمتنه شکرده سزی اختبار عظیمی واردر اشبو آیتده

تنبیه واردرکه خیروشردن عبده اصابت ایدن شی الله تعالیدن اختبار در عبده لازم اولدرکه انك مسارینه
شکرومضارینه صبرایده تاکه اختبارا ولنانلرك خیرلوسی اوله (واذفرقنا بکم البحر) ودخی ذکرایدك شول
وقتیکه آباء واجدادکزه دریایی اسباط عددنجه اون ایکی مسلك ایتدك تاکه هر برندن برسبط سلوك ایده
(فأنجینا کم) سزه غرقدن نجات ویردك (واغرقنا آل فرعون) فرعون وقومنی اکا غرق ایتدك (وانتم
تنظرون) حالبوکه انلرك مسارعت هلاکنه نظرایدرسز * روایت اولنورکه فرعون وقومنك هلاکی
وقتی قریب اولیجق برکیجه امر الهی ایله موسی علیه السلام بنی اسرائیله بیوردیکه هربری اولرنده سراجلر
یاقدیلروحق تعالی اول کیجه ده فرعون قومنك بیکلرینه موت القا ایتدی انلر اول موتایی دفنه مشغول
ایکن بنی اسرائیل یوله کیردیلر هارون علیه السلام اوکلرنجه وموسی علیه السلام آردلرنجه حتی که قصد
ایتدکاری دریایه ایردیلر کونش طوغنجه کورسه لرکه آردلرندن برتوز بلوردی مکرفرعون قومیله ایمش
بیلدیلرکه کندیلردن انتقامه کلوردی موسی علیه السلام عصاسیله دریایه اوردی اسباط عددنجه اون ایکی
یول آچیلوب هر برسبط بریوله کیردی هر یولك ایکی جانبندن صوطاغلر کبی طورردی واونده پنجره لر اولوب
بریولدن کیدن یانندکی یولده یوریلری کوررو کلاملرین ایشدردی حتی اندن کچوب سلامته ایردیلر فرعون
وقومنك شرلرندن قورتلدیلر چون فرعون قومیله دریایه ایردی کورك دریانك هیبتندن نیجه باریلوبدر
دیدی تاکه بندن قچان قوللریمه ایریشم اندن قومنه کیرك دیو بیوردی هیچ بریسی کیرمکه جرأت ایده میوب
چون ربزسن اوکدین سن کیرکل کورکه موسی علیه السلام نیجه کیردی دیدیلر مکرفرعون بر آیغرآته بنوب
قومنك بندکاری دخی جمیعا آیغرلردی ارالرنده هیچ قصراغه بنمش یوغیدی همان دم جبرائیل علیه السلام
برکوسنك قصراغه بنمش اوکلرنجه دریانك ایچنه کیردی فرعون بندیکی آیغری انی شم ایدیجك ضبط
اولنیوب آردنجه اکا ایردی قومی دخی ناچار فرعونه اویوب کیردی میکائیل علیه السلام ایسه برآته بنمش
اصحابکزه ایریشك دیو جملهسنك آردنجه انلری سورردی چون هیچ بری قالمیوب جملهسی دریایه کیردی انلر
ایسه انك نهایتنه ایردی چقمق صددنده ایکن اوزرلرینه دریا یومولدی جملهسی دفعة غرق اولوب صویه
کوملدی اول دریانك برطرفندن طرف آخرینه دکین درت فرسخ مسافه ایدی * دینلدیکه اول بحر قلزم
ویا بحر اساف ایدی (واذواعدنا موسی اربعین لیلة) ودخی ذکرایدك شول وقتیکه فرعون وقومنی هلاك
ایدوب بنو اسرائیل مصره دخول لرندنصکره موسی علیه السلامه وعدا یتدك که اکا توراتی ویره وزیرا ارالرنده
عمل ایده جك شریعتلری یوغیدی وانکیچون قرق کیجه یعنی ذی العقده وذی الحجه نك اونن میقات تعیین
ایتدك * روایت اولنورکه چون موسی علیه السلام اول وعداوزره طورده رب تعالی یه مناجاته کیدراولدی
قرنداشی هارون علیه السلامی بنی اسرائیل اوزره یرینه خلیفه ایتدی وجبرائیل علیه السلام فرس الحیاته
بنمش انی ایلتمکه کلدی مکراول فرس هرمکانه باصردیسه اول مکان یشللنوردی مکرموسی علیه السلامه تابع
سامری دینورقیومجیلق صنعتن بیلوربرکسه وارایدی فرسدن اول خاصه یی کوریجك بونده لابدبرشان واردر
دیو باصدیغی مکاندن برقبضه تراب آلوب صقلامش ایدی چون موسی علیه السلام کیدوب بنواسرائیل
وعدندن یکرمی کون کچدکدنصکره کونی کیجهسیله ایکی کون صایدیلر اوتوز کون تمام اولیجق موسی علیه
السلام رجوع ایتمدی دیوب فتنه یه دوشدیلر * دینلدیکه موسی علیه السلامك انلره وعدی اوتوز کیجه ایدی
صکره دن اون کیجه دخی زیاده قیلندی فتنه لر اول زیاده ده ایدی چون موسی علیه السلام انلره رجوع ایتمدی
سامری بنی اسرائیله دیدیکه مصردن چیقار اولدیغکزده عرس بهانهسیله فرعون قومنك نساسندن
استعاره ایتدیککز حلیلری بکا کتورك که انلر هلاك اولیجق اول سزه غنیمت اولمشدر غنیمت ایسه سزه حلال
اولمز تاکه انی برچقوره قویه لم موسی کلنجه انك امرنده صبرایلیه لم چون انك دیدیکی کبی ایتدیلر مکرسامری
منافق ایدی اول حلیدن اوچ کون ایچنده برعجل دوزوب اوزرینه شول فرس الحیات اثرندن آلدیغی
قبضه ترابی صاچدی همان دم طوارهینتنده آغزندن برصدا چیقدی بنواسرائیله دیدیکه اشبو سزك وموسی

علیه السلامك الهیدر موسی یولن یا کاوب ربیسی بونده ایکن انی استیوکتدی اویله اولسه هارون
علیه السلامله اون ایکی بیك کشیدن غیریسی اول عجلی اله ومعبود ایدندیلر اول اجلدن حق تعالی انلره توبیخ
ایدوب دیدیکه (ثم اتخذتم العجل من بعده وانتم ظالمون) موسی علیه السلام طوره کتدکدنصکره سز اول عجلی
اله ایدندیکز حالبوکه سز اول فعلکزایله ربکز جل شانه یه مشرکارسز (ثم عفونا عنکم من بعد ذلك) عجله
عبادتکزدنصکره ذنوبکزی محو ایتدك وقتاکه اندن توبه ایتدیکز (لعلکم تشکرون) تاکه بزعفومه شکر
ایدهسز * دینلدیکه شکر جمیع جوارحله سرده وعلانیهده الله تعالی یه طاعتدر * دینلدیکه شکرك حقیقتی
شکردن عجزدر * حکایت اولنورکه موسی علیه السلام دیدیکه الهی بکا نعم سابقه انعام ایدوب شکرله بکا امر
ایتدك حالبوکه سکا شکرم نعمت اخرادر وحی الهی کلدیکه یا موسی برعلم تعلیم اولندك که انك فوقنده علم اولمز
عبدمدن بکا بوشکر یترکه اندهکی نعمتك جمیعی بندن ایدوکنی بیله (واذاتینا موسی الکتاب والفرقان) ذکر
ایدك شول وقتیکه موسایه توراتی ویردك که اول کتاب وحجت اولسی بینی جامعدر حقله باطل بینی فرق ایدر
دینلدیکه فرقانله مراد انك معجزاتیدرکه دعواده محق ومبطل بینی ویا کفرله ایمان بینی فرق ایدر ویاانکله
مراد شرعیدرکه حلال وحرام بینی فرق ایدر (لعلکم تهتدون) تاکه کتابی تدبر وآیاتی تفکرله اهتداء
ایدهسز (واذ قال موسی لقومه یا قوم انکم ظلمتم انفسکم باتخاذکم العجل) ذکرایدك شول وقتیکه موسی
علیه السلام عجله عبادت ایدنلره دیدیکه یا قوم سز عجلی اله ایدنمکله نفسلریکزه ظلم ایتدیکز دیدیلرکه اکا چاره
ندر بیورکیم انی ایدهلم دیدیکه (فتوبوا الی بارئکم) خالقکز جل شانه یه رجوع وتوبه یه عزم ایدك
دیدیلرکه اکا نیجه رجوع وتوبه ایدرز دیدیکه (فاقتلوا انفسکم) عجله عبادتدن بریئلریکز اکا عبادت
ایدنلری اولدرسون (ذلکم) قتلله الله تعالی یه رجوعکز (خیرلکم عند بارئکم) خالقکز جل شانه
عندنده سزك ایچون خیرلیدرکه شرکدن طهره وحیات ابدیه یه وسیلهدر * چون موسی علیه السلام انلره انی
خبرویردی دیدیلرکه الله تعالینك امرینه صبرایدهرز اویله اولسه حق تعالی اوزرلرینه برسیاه بولوت کوندردی
وطومان چوکردی تاکه کشی باباسن ویا اوغلن ویا قرنداشن ویاقرینن کوروب حق تعالینك امرینی امضادن
تحاشی ایتمیهلر صباحدن اخشامهدکین بربرلرینی سیف وخنجرله مجروملرین اولدردیلر آندن موسی وهارون
علیهما السلام آغلاشوب دعا ایلدیلر بنواسرائیل بقیهسنك عفوین دیلدیلر دعالری مستجاب اولوب اوزرلرندن
سحابه قالدیرلدی بقیهدن قتل دفع اولدی (فتاب علیکم) چون حق تعالینك امرین یرینه کتوردیکز اول
دخی سزك توبهکزی قبول ایدوب کناهلریکزدن کچدی (انه هو التواب الرحیم) اول الله تعالی کناهکارلره
چوق توبه یی توفیق ایدروامرینه اطاعت ایدنلره چوق رحمت ایدر * دینلدیکه انلردن قتل اولنان یتمش بیك
ایدی اول قتل اولنانلر شهید وقلانلری مغفور اولدیلر (واذ قلتم یا موسی لن نؤمن لك حتی نری الله جهرة)
ودخی ذکرایدك شول وقتیکه موسی علیه السلامه دیدیکزکه سنك قولکی تصدیق ایتمزز مکرکه الله تعالی یی
حجابسز آشکاره کورهوز (فاخذتکم الصاعقة) اول اجلدن سمادن نار محرقه اینوب سزی احراق ایتدی
(وانتم تنظرون) حالبوکه اول ایریشن مصیبتی بعینه ویا اثرینی کوردیکز (ثم بعثناکم من بعد موتکم) بعده اول
نار محرقه ایله موتکزدنصکره سزی دیرکوردك (لعلکم تشکرون) تاکه اول دیرکورلمکز نعمتنه شکرایدهسز
* روایت اولنوروقتاکه حق جل وعلا موسی علیه السلامه امرایلدیکه بنواسرائیلدن ناسله عجلك
عبادتندن ندامت واعتذار ایچون موسی علیه السلام ایله بیله طوره وارهلر اویله اولسه موسی علیه السلام
قومنك اخیارندن یتمش کسهیی انکیچون اختیارایدوب صومله وتطهیر ثیابله تفرغلرندنصکره طورسیناده
میقاته یوللدیلر موسی علیه السلامه دیدیلرکه رب تعالیدن دیله کل که بزکلامن ایشتدیره موسی علیه السلام
دخی نعم دیوب طوره قریب اولیجق اوزرینه برعمود غمام اینه دی حتی که اول جبلی قاپلادی موسی علیه
السلام اول غمامه کیروب قومنه دخی اکا کیرك دیو بیوردی موسی علیه السلام ایسه قچان اکا رب تعالی
سویلسه یوزینه برنورساطع واقع اولور دیکه بنی آدمدن هیچ احد انك یوزینه باقمغه استطاعت ایده مزدی

اول اجلدن موسى عليه السلام كنديله انلر بيننده برده قوردى حق جل وعلا موسى عليه السلامه كلامنى انلره دخى ايشتدردى وقتاكه موسى عليه السلام مناجاتدن فارغ اولدى غمام كيدوب انلره بونلدى ديديلركه رب تعالى يى آشكاره كورمينجه سنى تصديق ايتمزز اول سببدن انلرى موت ويا نار محرقه اخذ ايتدى حالبوكه انلرك بعضى بعضنك كيفيت موتنه نظر ايدردى حتى كه جمله سى هلاك اولدى موسى عليه السلام آغلايوب رب تعالى يه يلواردى يارب انلر بنو اسرائيلك اخيارلريكن بنم سببمله انلرى هلاك ايتدك شمدى بن قوممه نه جواب ويره يم ديدى حتى كه انك دعاسيله انلرى بر بر حق تعالى ديركوردى اوكدين ديريلنلر صكره كيلرك نيجه ديريلور ايدوكنى كورردى انلرك اول ديرلمرى آجال وارزاقلرينك بقيه سين تكميل ايچون ايدى يوخسه موتلرى اجللريله اولسيدى يوم قيامتدن بروده ديريلمزلردى (وظللنا عليكم الغمام) وتيهده بولتلرى سزه كولكه لك ايتدككه سزى كونش اسيسندن صاقلردى (وانزلنا عليكم المن والسلوى) وينه تيهده سزه من وسلوى انزال ايتدك * اكثرين ايدر من ايله مراد ترنجبيندر مجاهد ايدر اول صمغه بكزر برشيئدر كه اشجار اوزره واقع اولوردى طعمى شهد كبى ايدى وهب ايدر كه اول مصرلك رقاقى ايدى زجاج ايدر كه اول هر شى ايديكه حق تعالى انى انلره تعبسز اير كورردى * سعد بن زيد پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ايدرديكه حضرت فخر عالم بيورديكه كمأة يعنى منترمندر صويى كوزه شفادر ديديلركه من هر كيجه ده قار كبى انلرك آغاجلرى اوزره ياغردى هر كشى اندن برصاع آلوردى * ديديلركه يا موسى اشبو من حلاوتيله بزى اوصاندردى ديلكلكه رب تعالى بزه لحم ايندريدى اويله اولسه حق تعالى انلره سلوى دخى ايندرديكه اول سمانى يه بكزر برنوع طائر ايدى ويا سمانينك عينى ايدى هر كون طلوع فجردن طلوع شمسه دكين بر بولت بر ميل دكاويره دكين سلوى نام نوع طائرى ياغدرردى هر برى اندن بر كون وبر كيجه لك كفايتن آلورلردى جمعه كونى اولديغنده ايكى كونلك كفايتلرك آلورلردى زيرا سبت كوننده اول ياغمزدى (كلوا من طيبات ما رزقناكم) وانلره ديدككه سزه ويرديكمزلك حلالاتندن يكز لكن ادخار ايتمكز انلر ايسه مخالفت ايدوب ادخار ايديجك اول ادخار ايتدكلرى شى قورتلنوب من بعد كلمدى ايتمز اولدى (وما ظلمونا) حق تعالى ايدر انلر بو نعمتلره كفرله ورزقى ادخارله بزه ضرر ايتمديلر (ولكن كانوا انفسهم يظلمون) بلكه ضررى كنديلره ايتديلر شول حيثيتدنكه دنياده مؤنت وتعبسز وعقباده حساب وتعبسز اير يشن رزقك ماده سن سوء فعاللريله كسدرديلر * اكليلده ايدر اشبو نسكله استدلال اولنديكه ضيف اكا تقديم اولنان شيئه مالك اولميه وانى اذن ايله تصرف ايليه (واذ قلنا ادخلوا هذه القرية) وذكر ايدك شول وقتيكه آباكزه ديدك كه بيت المقدسه ويا اريحايه كيرك كه اول قريه جبارلردن ايدى انده عاد بقيه سندن عمالقه دينور برقوم ساكن اولوردى رئيسلرى عوج بن عنق ايدى ويا بلقا ايدى انلرك اول قريه يه دخوليله امر اولنملرى تيهدن صكره ايدى (فكلوا منها حيث شئتم رغدا) واول قريه دن نيجه ديلرسكز توسيع اولنمش رزق طيب يكز (وادخلوا الباب سجدا) واول قريه نك يا قبه نك بابنه ساجدين اولديغكز حالده كيرك كه نمازده توجهلرى اكا ايدى * زيرا انلر موسى عليه السلامك حياتنده بيت المقدسه كيرممشلر ايدى يعنى اكا كيرديككزده حق تعالى سزى تيهدن چيقارديغنه شكران ايچون سجده يه واريكز (وقولوا حطة) وديكزكه الهى سندن سؤالمز ذنوبمزى حط ايده سن ويا امر اولندقكه بو قريه ده اقامت ايده وز (نغفر لكم خطاياكم) تاكه اول سجود ديكزو دعاكز سببيله ذنوبكزى ستر ايده وزكه مراد محله عبادت ايدوب صكره توبه ايدنلر ايدى (وسنزيد المحسنين) واحسان ايدنلره فضلمزدن بر ثوابى زياده ايده يسرزكه مراد محله عبادت ايتمينلر ايدى حق تعالى انلرى امثالى اسائت اهلنه توبه واحسان اهلنه سبب زياده ى ثواب قيلدى * زيرا كه محسن احسان صددنده در اكرچه انى ايشلمزسه ده فكيف كه انى ايشليه (فبدل الذين ظلموا قولا غير الذى قيل لهم) معصيت ايله نفسلرينه ظلم ايدنلر امر اولندقلرى قولى تغيير ايتديلر تاكه اعراض دنيادن اشتها ايتدكلرينه نائل اوله لر (فانزلنا على الذين ظلموا رجزا من السماء) شول امر اولندقلرى شيئى تغيير ايدنلرك اوزرينه سمادن طاعون ايندردك (بما كانوا

يفسقون

يفسقون) طاعاتدن خروجلرى سببيله * روايت اولنديكه حق تعالى انلره طاعون كوندروب ساعت واحده ده يتمش بيك كشى هلاك اولدى * اكليلده ايدر اشبو آيتده دلالت واردركه اقوال منصوص عليهانى تغيير جائز اولميه (واذ استسقى موسى لقومه) ذكر ايت شول وقتيكه تيهده موسى عليه السلام قومى ايچون حق تعالى دن طاتلو صو استدى (فقلنا اضرب بعصاك الحجر) بز اكا وحى ايتدك كه عصاك ايله طاشى اوره * ديلديكه اول عصا جنت آسندن اولوب طولى موسى عليه السلام طولنده اون ذراع ايدى ايكى شعبه لو ايدى ظلمتده اندن ايكى نور ظاهر اولوب سراج كبى آيدينلق ايدردى آدم عليه السلام انى بيله سنجه جنتدن چيقارمشدى انبيانك برندن برينه انتقال ايدرك شعيب عليه السلامه واصل اولمشدى اول دخى انى موسى عليه السلامه ويرمشدى وحجرده اختلاف اولندى ديلديكه اول برحجر طورى مكعب اولوب موسى عليه السلام انى بيله سنجه كتوردى واول درت يوزلو اولوب هر يوزنده اوچر كوزى وار ايدى هر كوزندن برسبط صولنوردى وبنو اسرائيلك عددى التيوز بيك دكاو اولوب اون ايكى ميل مساحه يى طوترلردى وياخود حجرى آدم عليه السلام جنتدن بيله سنجه ايندرمشدى شعيب عليه السلامك انه ايروب اولدخى انى عصا ايله بيله موسى عليه السلامه ويرمشدى وياخود شول حجر ايديكه موسى عليه السلام بر وقتده اغتسال ايچون صو ينوب ثوبنى انك اوزرينه قويديغنده ثوبنى آلوب قاچمشدى موسى عليه السلام ايسه عريان آردنجه سكردوب اكا يرمشدى شو سببدنكه بنو اسرائيل اكا ادره عيبن اسناد ايدوب اول بهانه ايله انك اول عيبدن مبرا ايدوكن حق تعالى انلره بيلدرمش ايدى وجبرائيل عليه السلام اشارتيله اولدخى انى آلوب بيله سنجه كتورمشدى * ديلديكه حق جل وعلا اكا ضرب ايچون هيچ حجر تعيين ايتمامش ايدى لكن بنو اسرائيل اكا ديديلركه بز نيجه ايدرز زيرا طاشسز مكانه ايرشيجك جمعمز صوسزلقدن اولورز * اول اجلدن موسى عليه السلام دخى انى مخلاتى ايچنه قيوب كتورمشدى برمكانه نزول ايتسه لر عصا ايله انى اوروب اندن اون ايكى چشمه روان اولوردى رحلت ايدر اولسه لر كذلك عصا ايله اوروب قورى آقمسى كسيلوردى ديلديكه اول حجر رخامدن ايدى طول وعرضى برذراع ايدى (فانفجرت منه اثنتا عشرة عينا) اول حجردن اسباط عددنجه اون ايكى چشمه روان اولوردى (قد علم كل اناس مشربهم) هر سبط اندن چشمه لرينى بيلدى بز انلره ديدككه (كلوا واشربوا) من وسلوادن يكز وصودن ايچكز (من رزق الله) الله تعالينك رزقندنكه اول سزه تعب ومشقتسز اير يشور (ولا تعثوا فى الارض مفسدين) يوخسه افسادكز حالنده يريوزنده فساده تمادى ايتمكز (واذ قلتم يا موسى لن نصبر على طعام واحد) ذكر ايدك شول وقتيكه تيهده ايكن ديديكزكه يا موسى بز هر كونده يديكمز طعام واحد اوزره صبر ايده مزز * زيراكه انلر من وسلوادن طعام واحد ايدوب دائم انى يرلردى اندن ملالت وكراهت كلوب اصحاب حراثت اولدقلرى سببدن الفت ايتدكلرى شيئى اشتها ايدوب ديديلركه (فادع لنا ربك) بزم ايچون ربك جل شانه يه دعا ايت كه (يخرج لنا مما تنبت الارض) ارض بتورديكندن بزه اظهار ايده (من بقلها) سبزواتندن (وقثائها) وخيارندن (وفومها) وحنطه ويا حبوبندنكه بتورويا تومندن (وعدسها) ومرجمكندن (وبصلها) وصوغانندن (قال اتستبدلون الذى هو ادنى بالذى هو خير) حق جل وعلا ويا موسى ديديكه طلب ايدرميسز شول اخس واردنى شول سزه تعب ومشقتسز ويريلان اشرف وافضل مقابله سنده (اهبطوا مصرا فان لكم ما سألتم) ايندى امصاردن برمصره ويا فرعون مصرينه نزول ايدككه طلب ايتديككز سزه انده حاصل اولور (وضربت عليهم الذلة والمسكنة) پس اول كفران نعمته مجازات ايچون اوزرلرينه ذلت ومسكنت الزام اولندى * پس بو اجلدن يهود غالب امرده اذلا ومساكين كوريلور يا حقيقتده ويا جزيه لرى تضاعفى خوفيله انى تكلفده ديلديكه ذلتدن مراد فقر قلبدر اول اجلدن هيچ برملتده يهوددن ذليل وماله حريص ملت كورلمز (وباؤا بغضب من الله) وحق تعالى دن غضبه احقاء اولديلر (ذلك) يهود اوزره ذلت ومسكنت الزامى وغضب الهى يه استحقاقلرى (بأنهم

كانوا يكفرون بآيات الله) شول سببدنكه حق تعالينك آيتلرينه كافر اولورلرديكه اول بحرك يارلمسى
وبولت اوزرلرينه كولكه اولمسى وانلره من وسلوى ايغمسى وطاشدن چشمه لر آقمسى وغيريدر * ودخى انجيل
وقرآنه ورجم آيتنه وتوراتده ذكر اولنان محمد صلى الله عليه وسلمك نعتنه انكارلريدر (ويقتلون النبيين
بغير الحق) وانلر ناحق يره پيغمبرلرى اولدررلردى * روايت اولنديكه برنهارك ايچنده يتمش پيغمبر اولدرديلر
ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون) ذكر اولنان حالات سيئه نك انلره اصابتى شول سببدن ايديكه حق تعالينك
امرينه عصيان ايدوب حدودينى تجاوز ايدرلردى (ان الذين آمنوا) أهل نفاقدن شونلركه مجرد لسانلريله
ايمان كتورديلر قلبلريله دكل (والذين هادوا) وشونلركه يهوددن دين موسى عليه السلامى ترك ايتديلر
(والنصارى) وشونلركه دين عيسايى ترك ايتديلر (والصابئين) وشونلركه يهوديت ونصرانيتدن عدول
ايدوب ملائكه يه عبادت ايتديلر * بعضيلرى ايدركه (ان الذين آمنوا) ايله مراد تحقيق ايمانه كلنلردر * لكن
اندنصكره كلانرايله اراده اولنانده اختلاف ايتديلر بر قوم ديديلركه * انلر قبل البعثه ايمانه كلمش دين حق
طالبلريدر * حبيب النجار وقيس بن ساعده وزيد بن عمرو بن نفيل وورقة بن نوفل والبراء السنى وأبوذر
الغفارى وسلمان الفارسى وبحيرا الراهب ووفد النجاشى كبى انلرك كيمى پيغمبر عليه السلامه ايريشوب
اندن متابعت ايتمشدر وكيمى ايسه ايرشمامشدر * ودينلديكه انلر امم ماضيه دن وياشبو امتدن ايمانه
كلنلردر ودخى دين موسى اوزره اولوب دينلرين تبديل ايتمانلردر ودخى دين عيسى اوزره اولوب دينلرين تغيير
ايتميانلردر وبو ايكى صنف موسى وعيسى زماننده اولوب انلك اوزره فوت اولنلردركه انلر دين حق اوزره ايديلر
وصابئين ايسه امرلرينك زمن استقامتنده مؤمنلر ايكن وفات ايدنلردر * ودينلديكه يعنى شونلركه انبياى
ماضيه يه ايمان كتوروب سكا ايمان كتورمديلر (من آمن بالله واليوم الآخر) ايمدى انلركه قلب ولسانله
الله تعالى يه ويوم آخره ايمان كتورديلر (وعمل صالحا) وعمل صالح ايشلديلر (فلهم اجرهم عند ربهم)
انلر ايچون رب تعالى عندنده ايمان وعمللرى اوزره وعد اولنان اجرلرى واردر (ولا خوف عليهم) انلره
خوف يوقدر شول حينده كه كفار عقابدن خوف ايدر (ولا هم يحزنون) وانلر محزون اولمزلر شول
حينده كه مقصرون تضييع عمر وتفويت ثواب اوزره محزون اولور (واذ اخذنا ميثاقكم) يابنى اسرائيل ذكر
ايدك شول وقتيكه سزدن ميثاق اخذ ايتدك كه موسى يه اتباع وتوراتله عمل ايده سز (ورفعنا فوقكم الطور)
باشكز فوقنده طورى رفع ايتدك * روايت اولنور وقتا كه حق جل وعلا توراتى موسى عليه السلامه
ايندردى اولدخى قومنه امر ايلديكه انى قبول واحكاميله عمل ايده لر انلر ايسه اندهكى آصار واثقالى
كوريجك قبولدن امتناع ايتديلر اويله اولسه حق جل وعلا جبرائيل عليه السلامه امر ايلديكه انلرك عسكرى
اولديغى مكان دكاوكه طول وعرضى بر فرسخ ايدى فلسطين طاغلرندن بر طاغى يرندن قوپاروب باشلرندن
بر رجل قامتى دكاو يوكسكده طوتدى واوكلرينه آتش وآردلرينه دريا كاوب طوردى (خذوا ما آتيناكم بقوة)
اشبو سزه ويرديكمز كتابى جد وعزيمتله اخذ ايدك (واذكروا ما فيه) وايچنده اولانى دوام وحفظ وموجبيله
عمل ايدك (لعلكم تتقون) تاكه دنياده هلاكدن وعقباده عذابدن قورتيله سز قبول ايدرسه كز فبها يوخسه
شمدى بو طاغى اوزريكزه باصديريلور وآتشله ياقيلور ودريا ايله غرق اولنورسز * چون اندن هرب وفراره مجال
بولمديلر قبول ايدوب سجده يه واردیلر حالبوكه سجده يى يوزلرينك برى اوزره ايدوب طاغى ملاحظه ايدرديلر
من بعد اول يهوده سنت اولوب اشبو وجه اوزره سجود مزاوريزدن عذاب دفعنه سبب اولوبدر ديديلر
(ثم توليتم من بعد ذلك) اخذ ميثاقدنصكره اكا وفادن اعراض ايتديكز (فلولا فضل الله عليكم ورحمته)
اكرحق تعالينك سزه امهال وادراج وتأخير عذابى اولمسيدى (لكنتم من الخاسرين) دنيا وآخرتكز
ذهابيله زيانكارلردن اولوردیكز (ولقد علمتم الذين اعتدوا منكم فى السبت) يابنى اسرائيل اسلافكزدن
سبت كوننده حدى تجاوز ايدنلرك حالنى بيلديكز * زيراكه يهود اول كونده قطع اعمال ومجرد عبادته
اشتغال ايله مامورلر ايدى * روايت اولنوركه داود عليه السلام زماننده ايله ديارنده يهودن بر طائفه ساحل

بحرده

بحرده اولوردى يوم سبتده سمك صيدنى حق تعالى انلره حرام ايتمشيدى اويله اولسه يوم سبت اولديغنده
بحراخضرده كى بالقلر اول محله كلورلردى باشلرين صودن طشره چيقارورلر ايدى يوم سبت كچجك انده هيچ
بر بالق قالمز طاغيلورلردى انلردن بر جماعت حيله طريقنه سالك اولوب دريانك كنارنده حوضلر قازديلر
وجدوللر ايدوب دريادن اكا آقتديلر جمعه كونى اوليجق اول جدوللرى آچرلردى سبت كوننده كلان بالقلردن
امواج سوروب اول حوضلره قويردى بعده كيرو كتمكه امكانلرى اولمزانده قالوردى وياخود جمعه كوننده
آغلرين قوروب احد كوننده چكرلردى (فقلنا لهم كونوا قردة خاسئين) بز انلره ديدك كه الله تعالينك
رحمتندن ابعاد وطرد اولنديغكز حالده ميمون صورتنه تحول ايدك فى الحال جملهسى ميمون اولديلر من بعد
اوچ كون يشايوب اندن هلاك اولديلر توالد ايتديلر واندن زياده تفصيل اوزره اشبو قصه سورۀ اعرافده
كلور ان شاء الله تعالى (فجعلناها نكالا لما بين يديها وما خلفها) بز اول عقوبتى بر عبرت قيلدقكه انكله
معتبر اولانى انلرك صنيعى مثلنه اقدامدن منع ايدر تاكه انلرك معاصرلرينه وانلردنصكره كلنلره اول موعظه
اوله (وموعظة للمتقين) وامت محمد عليه السلامدن مؤمنلرينه وهر آنى ايشيدنلره وعظ ونصيحت اوله
(واذ قال موسى لقومه ان الله يأمركم ان تذبحوا بقرة) ذكر ايدك شول وقتيكه موسى عليه السلام قومنه
ديديكه حق تعالى سزه امر ايدركه بر بقره ذبح ايده سز * روايت اولنوركه بنى اسرائيلده بر رجل غنى
وار ايدى انك بر فقير ابن عمندن غيرى وارثى يوغيدى ابن عم انك ميراثنه نائل اولمغيچون انى اولديروب بر قريه
اخريه براقدى ارته سى انك آثارين استيوب اول قريه اهلندن بر جماعتى موسى عليه السلام قتنه كتورديلر
انلر ايسه بز انى قتل ايتمشز ديديلر حق تعالى انلره امر ايلديكه بر بقره يى ذبح ايدوب بعضى ايله اول مقتولى
اوره لر تاكه اول قاتلنى خبر ويره (قالوا اتتخذنا هزوا) ديديلركه بزى استهزامى ايدرسز (قال اعوذ بالله
أن اكون من الجاهلين) ديدى كيم مؤمنلرى استهزا ايدر اولمقدن الله تعالى يه صيغنورم چون قوم ذبح
بقره نك الله تعالىدن عزيمت ايدوكن بيلديلر (قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما هى) موسى عليه السلامه
ديديلركه ربك جل شانهدن ديلكل كه بزه اول بقره نك سن وصفتنى بيان ايده (قال انه يقول انها بقرة لا فارض
ولا بكر عوان بين ذلك) موسى عليه السلام ايتدى حق جل وعلا ديركه اول بقره نه كبيره ونه صغيره در
بلكه بو ايكيسى بيننده اورتا ياشلى كچمشدر (فافعلوا ما تؤمرون) امر اولنديغكز شيئى ايشلكز يوخسه
تكريره سؤال ايتمكز (قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما لونها) ينه موسى عليه السلامه قومى ديديلركه ربك
جل شانهدن ديلكل كه بزه اول بقره نك لوننى بيان ايده (قال انه يقول انها بقرة صفراء فاقع لونها) موسى
عليه السلام ايتدى حق جل وعلا ديركه اول بقره نك لونى شديد الصفره در (تسر الناظرين) انك حسنى
وصفاء لونى اكا نظر ايدنلرك قلوبنه سرور ويرر (قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما هى) ينه موسى عليه السلامه
ديديلركه ربك جل شانهدن ديلكل كه اول بقره نك سائمه وياعامله ايدوكن بزه بيان ايده (ان البقر تشابه علينا)
زيرا اول وصفلو بقره كثير اولديغندن امر اولنان بقره بزه متشابه اولوبدر (وانا ان شاء الله لمهتدون)
الله تعالينك مشيتيله اول ذبحى مراد اولنان بقره نك وصفنه ايريشورز * ابن عباس ايدر اكر انى الله تعالينك
مشيتنه تعليق ايتمسه لر ابد الدهر اكا اهتدا اولنمزلردى (قال انه يقول انها بقرة لا ذلول تثير الارض ولا تسقى
الحرث) موسى عليه السلام ايتدى حق جل وعلا ديركه اول زراعت ايچون ير سوررروا كين صوارمغيچون
صو چكر بقره دكلدر (مسلمة) عيوبدن سالمه در (لا شية فيها) انده جلدى لوننده غيرى لون يوقدر
(قالوا الآن جئت بالحق) ديديلركه الآن بيان تام شافى ايله كلدك كه انده اشكال يوقدر اندن اول وصفلو
بقره يى استديلر بر شابدن غيريده بولنموب دريسى طلو سنجه التونه انى الديلر (فذبحوها وما كادوا يفعلون)
وانى ذبح ايتديلر حالبوكه انك بهاسى چوقلغندن وياقاتل قبيله لرندن اولمسى خوفندن وياشدت
اضطرابدن برحالته ايرديلركه انى ايشلمكه قريب اولميه لر * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن مرويدركه اكر
انلر ذبح بقره ايله ابتدا امر اولندقلرنده ديلدكارى بقره يى ذبح ايتمش اولسه لر كفايت ايدردى لكن

نفسلری اوزره تشدید ایتدکاری ایچون الله تعالی دخی انلره تشدید ایتدی * روایت اولندیکه بنی اسرائیلده
بر رجل صالحك بر ابن طفلی وار ایدی ومالده بر عجله سی یعنی دیشی بوزاغیسی اولوب انی اورمانه ایلتدی
الهی بو عجله سنده امانت اولسون ابنم بیودکده انی ابنمه تسلیم ایده سن دیدی بعده اول رجل وفات ایتدی عجله
ایسه اورمانده بیودی وقالدی کمسه یه طوتلمز اولدی کوردیککندن قاچردی وابن دخی صالح وانا سنه بار
اولدیغی حالده بیوییوب یکت اولدی کیجه نك بر ثلثنده نماز قیلوردی وبر ثلثنده اویوروبر ثلثنده اناسنك باشی
اوجنده اوتورردی وکوندزده ارقه سیله اودون کتوروب صاتاردی بهاسنك بر ثلثنده کفافلنوروبر ثلثن
فقرایه وبر ثلثن اناسنه ویرردی برکون اکا اناسی دیدیکه بابانك بر عجله سی فلان اورمانده سنکچون
الله تعالی یه امانت قومشدی وارانی کتوروب صاتغل ابن دخی واروب انی انده بولدی وبوینیه یاپشوب
اناسی قتنه کتوردی اناسی اکا ایمدی بونی بازاره ایلتوب التی دیناره صاتغل بنمله مشورت شرطیله دیدی
چون ابن دخی انی ایلتدی آدمی صورتنده برملك انی التی دیناره استدی اناسیله مشورتسز ابن اکا راضی
اولمیوب کیروا ناسنه کلدی وانی خبرویردی اناسی دیدیکه اول ملك کدرسنی اختیار ایچون کاوبدر
ایمدی اکا دیکل که بو بقره یی صاتیم ویا صاتمه می بکا نه امر ایدرسن ابن دخی آنجلین ایدیجك ملك دیدیکه
امدی انی در یسی طولسنجه دینارلردن اکسکه صاتغل حالبوکه انك بهاسی اوچ دینار ایدی بعده الله تعالینك
تقدیری ایله اول قتیلك قاتلن بیلمکه ذبح ایله امر اولنان بقره نك اوصافی انك غیریده بولنمیحق بالاخره
بنی اسرائیل اول ابندن ملکك دیدیکی بهایه صاتون آلدیلر (واذ قتلتم نفسا) ذکر ایدك شول وقتیکه بر نفس
قتل ایتدیکز که انك اسمی عامیل ایدی * اشبو ذکر اولنان قصه نك اولیدر اگرچه تلاوتده مؤخر ایسه ده
(فادارأتم فیها) اول قتیلك شاننده اختصام ویا تدافع ایدشدیکز (والله مخرج ما کنتم تکتمون) والحال
الله تعالی سزلك کتم ایتدیککزی اظهار ایدیجیدر (فقلنا اضربوه ببعضها) وانلره دیدك که اوقتیلی
اول ذبح ایتدیککز بقره نك بعضی ایله اورك * اول بعضده اختلاف اولندی دینلدیکه اول انك لسانی
ویا فخذ ایمنی ویا عجب ذنبی ایدیکه اول بعد الموت اعضادن آخر چوریاندر وعند البعث ابتدا اول خلق اولنوب
سائریدن انك اوزره ترکیب اولیسردر چون اول بعضله قتیلی اوردیلر اذن حقله دیریلوب طوردی کادی
حالبوکه اوداجندن قان آقردی بنی اولدورن ابن عمم فلاندر دیوسویلدیکندنصکره یرنده دوشوب وفات
ایتدی وقاتلی میراثدن محروم اولمسیله بیله قتیلك یرینه قتل اولندی (کذلك یحیی الله الموتی) حق تعالی اول
قتیلی احیا ایتمسی کبی یوم قیامتده نفخه ثانیه ده موتایی احیا ایدر (ویریکم آیاته) وسزه کمال قدرتنه دلالت
ایدر آیتلرین کوستررر (لعلکم تعقلون) تا کیله سزکه نفس واحده یی احیایه قادر اولان باری تعالی نفوس
کثیره نك دخی احیاسنه قادر اولور ونفوسکزی هواسندن منع ایدوب الله تعالینك امرینه اطاعت ایلیه سز
حق جل وعلا انی ابتدا احیا ایتمیوب انکچون بعض اموری شرط ایلدی تا که انده ذبح بقره ایله تقرب
واداء واجب ونفع یتیم حاصل اوله وتوکل برکتنه واولاده شفقته تنبیه اوله وطالبك حقندن بری تقدیم قربت
اوله ومتقرب قربتك احسنن وثمنده اغلاسین اختیار ایلیه * روایت اولنورکه حضرت عمر رضی الله عنه
بر بخته یی اضحیه ایچون اوچیوز دیناره اشترا ایتدی * زیراکه حقیقتده مؤثر الله تعالیدر اسباب
ایسه امارات در اثری اولمزو دلالت واردرکه استهزا ایدن کشی سمت جهله مستحق اوله وامور مشیئة
اللهیه تعلیق احب اوله * وامر امتثال علی الفور اوله (ثم قست قلوبکم من بعد ذلك) احیاء قتیل ویاذکر
اولنان جمیع آیاتدنصکره قلوبکزه قسوت کلدی حالبوکه اول لین قلب ایجاب ایدر اموردن ایدی (فهی
کالحجارة او اشد قسوة) ایمدی قسوتده اولوحجاره کبیدر ویاحجاره دن دخی اشددر بعده حجاره قلب قاسی
اوزره تفضیل اولنوب دینلدیکه (وان من الحجارة لما یتفجر منه الانهار) والحال حجاره نك بعضندن نهرلر
جاری اولور (وان منها لما یشقق فیخرج منه الماء) وانك بعضی دخی یاریلوب ایچندن صو چیقار یعنی پیکارلرکه
نهرلردن دوندر (وان منها لما یهبط من خشیة الله) وانك بعضی دخی الله جل شانه دن قورقوب طاغك

باشندن اشاغه سنه اینر (وما الله بغافل عما تعملون) حالبوکه ربك جل شانه انلرك اعمال سیئه لرینك عقوبتن
ترك ایدردکلدر بلکه اکا مجازات ایدر * اهل سنت مذهبی انك اوزره درکه جماداتده وعقلادن غیری حیواناتده
حق تعالی بر علم وضع ایتمشدر اکا اندن غیری احد واقف اولمز * ایمدی انده کذلك صلات وتسبیح وخشیت دخی
واردر * تنکیم قرآنده بیورلدیکه (وان من شیء الا یسبح بحمده ولکن لا تفقهون تسبیحهم) هیچ برشی یوقدر
الا اول الله تعالی یی تسبیح ایدر اکا حمدی ملابس اولدیغی حالده لکن سز انلرك تسبیحنی بیلمزسزو دخی
بیورلدیکه (والطیر صافات کل قد علم صلاته وتسبیحه) قوشلر هواده قنادلرین دوشرلرکه اول انلرك صلاتیدر
وصلاتلری تسبیحدر انلردن هربرینك صلات وتسبیحنی الله تعالی ویاکندیلر بیلورو دخی بیورلدیکه (الم تر أن الله
یسجد له من فی السموات ومن فی الارض والشمس والقمر والنجوم والجبال والشجر والدواب وکثیر من الناس)
بیلمزمیسنکه ویاقلبکله کورمزمیسن اینکه سموات وارضده اولنلر وکونش وآی ویلدزلر وطاغلر واغاجلر
ویرده یورر حیوانات وناسدن نیجه لری الله تعالی یه سجده ایدرلر * یعنی اکا اطاعت وخشوع ایدرلر اولیله
اولسه هرکشی یه واجب اولورکه اکا ینانوب علمنی الله تعالی یه حواله ایده * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلم بشیر طاغی اوزره طوردی ایدی کفار ایسه انی طلب ایدردی طاغ دیدیکه یا رسول الله اوزرمدن
کیتکل قورقارمکه کفار سنی بنم اوزرمده بولهلر اول سببدن حق تعالی بکا عقاب ایده حرا طاغی ایتدی
ایمدی یا رسول الله بکا کل بکا کل دیو انی کندو یه چاغردی * جابر بن سمره ایدر پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه
مکه ده برحجر بیلورم بعثمدن اول بکا سلام ویرردی شمدی دخی انی بیلورم * انس رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز
علیه السلام احد طاغنی کوستروب دیدیکه اشبو طاغدرکه بزی سور بزدخی انی سورز * ابو هریره رضی الله عنه
ایدر پیغمبریمز علیه السلام بر صباح نمازینی قیلدیغندنصکره ناسه یوزلنوب دیدیکه بر رجل بربقره یی سوروب
کیدرکن یوریلوب اوزرینه بندی واوردی بقره دیدیکه بز بونکچون یرادلمامشز بلکه یرسورمك ایچون
یرادلمشز ناس انی ایشیدیجك سبحان الله بقره سویلدی دیدیلر پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه بن اکا ینانددم
ابوبکر وعمر رضی الله عنهما دخی ایناندیلر حالبوکه اول ایکیسی انده حاضر دکللر ایدی * علی کرم الله وجهه
ایدر پیغمبریمز علیه السلام ایله مکه دن طشره ده طاغلر اراسنده کیدردك هر قنغی طاغه وشجره اوغرادیسه
کلمدی الا اول اکا السلام علیك یا رسول الله دیدی * جابر بن عبد الله رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه
السلام خطبه اوقودیغنده مسجدك ساریه لرندن بر جذع نخله یه استناد ایدردی چون انکچون منبر دوزیلوب
اوزرینه چیقدی اول ترك ایتدیکی جذع النخله حنین ناقه کبی ایکلدی حتی اهل مسجد انی ایشیدوب دکلدی
فی الحال پیغمبریمز علیه السلام منبردن اینوب انی قوجاقلدی اویله اولسه انك ایکلدیسی کسلدی * مجاهد
ایدر هیچ بر طاشك اعلادن اسفله نزولی دکل الا انك الله تعالیدن خوفیله درواکا شاهد حق تعالینك قول
شریفیدرکه (لو انزلنا هذا القرآن علی جبل لرأیته خاشعا متصدعا من خشیة الله) اگر بز بو قرآنی بر طاغك
اوزرینه ایندیریدك سن انی الله تعالینك عظمتندن خوفله خشوع ایدرو منشق اولور کوریدك (افتطمعون
ان یؤمنوا لکم) یا محمد وانك اصحاب کرامی رجا ایدرمیسزکه یهودسزی انلره خبرویردیککز امورده تصدیق
ایدهلر (وقد کان فریق منهم یسمعون کلام الله) حالبوکه موسی علیه السلام زماننده انلردن بر طائفه
حق تعالینك کلامنی یعنی توراتی ایشیدرلردی (ثم یحرفونه من بعد ما عقلوه) بعده انده کی احکامی
بیلدکلرندنصکره تغییر ایدرلردی (وهم یعلمون) والحال انك حق اولوب کندیلر کاذبلر ایدوکن بیلورلردی * ابن
عباس ومقاتل ایدر اشبو آیت کریمه موسی علیه السلامك اختیار ایتدیکی یتمش کمسه حقنده نازل اولوبدرکه
اول انلری رب تعالینك میقاتنه ایلتمش ایدی انده انك کلامنی ایشیدوب قوملرینه رجوع ایتدکلرنده ایکی
صنف اولدیلر بر صنفی ایشتدکلری کلام اللهی حقیقتی اوزره قوملرینه تبلیغ ایتدیلر وبر صنفی ایسه دیدیلرکه
کلام اللهی ایشتدك اول کلامك آخرنده دیدیکه اشبو دیلانی اگر ایشلمکه استطاعتکز اولورسه
ایشلکز ویادیلرسکز ایشلمکز * ایمدی انلر کلام اللهی تغییر ایتملری اشبو منوال اوزره ایدی (واذا لقوا الذین

آمنوا قالوا آمنا) چقان یهودك منافقلری كه لسانلریله ایمان اظهار ایدرلردی خالص مؤمنلره ملاقات ایتدكلرنده بزدخی سزك كبی خالص مؤمنلرز دیرلردی (واذا خلا بعضهم الی بعض) وچقان اول یهودك منافق اولمیانلری منافق اولنلریله رجوع ایتسه‌لر (قالوا اتحدثونهم بما فتح الله علیكم لیحاجوكم به عند ربكم) لوم وعتاب وجهی اوزره دیرلر كه یوخسه محمد واصحابنه خبرویررمیسزانی كه حق تعالی سزه توراتده محمدك نبوتندن یا انك حقیقتن بیلدرمشدر تاكه انلرسزی ربكز عندنده دنیاده وآخرتده انكله الزام ایده‌لر (افلا تعقلون) انی انلره خبرویرمكز اوزریكزه حجت اولوراید وكنی بیلمزمیسز * مجاهد ایدر اشبو قریظه یهودینك بری برلرینه خطابیدر چقانكه پیغمبر علیه السلام انلری محاصره ایدوب یا قرده وخنازیرا خوانی حصنكزدن اینك دیدی بو حالتی محمده كیم خبرویردی بودكل الاسزدن ظاهر اولوبدر دیو اول منافقلرینه عتاب ایتدیلر (اولا یعلمون ان الله یعلم ما یسرون وما یعلنون) انلر بیلمزلرمیكه حق تعالی انلرك قلبلرنده اخفا ایتدكلری كفری ولسانلرنده اظهار ایتدكلری ایمانی بیلور (ومنهم امیون لا یعلمون الكتاب) یهودك بعضی امیلردركه كتاب اوقومشلر ومعناسنی بیلمامشلردر (الا امانی) لكن شول اشیایی بیلمشلردركه علمالری انی كندیلكلرندن یازوب الله تعالی یه اضافتله افترا ایتمشلردر محمد علیه السلامك صفتن تغییر كبی ونارده عذاب اولنمالری ایام معدوده اولوب صكره انلردن اول عذاب زائل اولور ادعالری كبی وآبالرندن انبیا انلر ایچون شفاعت ایدیسردرو خطالریله مؤاخذه اولنمیوب رحمت اولنورلر دیدكلری كبی (وان هم الا یظنون) حالبوكه انلرك اكا تیقنی یوقدر انجق ظن ایدرلر (فویل للذین یكتبون الكتاب بایدیهم) عقوبت عظیمه شونلره كه انلر یهودك رؤساسیدر محرف اولان كتابی اللریله یازرلر (ثم یقولون هذا من عند الله) بعده عواملرینه اشبو توراتده یازیلوا الله تعالی عندندندر دیرلر (لیشتروا به ثمنا قلیلا) تاكه انكله اعراض دنیادن برعرض تحصیل ایده‌لر وعرض دنیا نه دكلو جلیل ایسه ده مستحق اولدقلری عقاب دائمه نسبتله قلیلدر اشبوندده مصاحفی اجرتله یازمنك كراهتنه دلالت واردر (فویل لهم مما كتبت ایدیهم) انلره عقوبت عظیمه ایدنكه اللریله یازدیلر (وویل لهم مما یكسبون) وكذلك انلره عقوبت عظیمه شول اجلدنكه اخذ رشوت وعمل معاصیله كسب ایدرلر * ویل بر كلمه دركه انی مهلكه یه واقع اولان كشی دیر ویا اول كفارك نفسلرینه ویل وثبور ایله دعا ایدررو یاخود عقوبت عظیمه درویا اول جهنمده بر وادیدركه اكر جبال دنیا اكا تسییر اولنسه انك شدت حرندن محو اولوردی * ابو سعید الخدری پیغمبر یمز علیه السلامدن روایت ایدر دیدیكه ویل جهنمده بر وادیدركه كافر انك اعلاسندن براقلدیغنده اسفلنه قرق ییلده ایرشمز * روایت اولنوركه پیغمبر یمز صلی الله علیه وسلم مدینه یه قدوم ایتدیكنده یهودك علمالری مأكللرینك ذهابی وریاستلرینك زوالی خوفیله یهود طائفه سنی اكا ایماندن تعویق ایچون انك توراتده كی صفتنی تغییر ایتدیلر انك انده صفتی كوزل یوزلو كوزل صاچلو سرمه لو كوزلو اورطه بویلو دیو یازلمشیكن یرینه اوزون بویلو كوك كوزلو وقو یرجق صاچلودر دیو یازدیلر سفله‌لری انلردن انك صفتن سؤال ایتدكده كندیلرك یازدقلری تغییراتی انلره اوقورلردی سفله‌لری دخی پیغمبر یمز علیه السلامی انلرك ذكر ایتدیكی صفته مخالف بولدقلرندن انی تكذیب ایدرلردی (وقالوا لن تمسنا النار الا ایاما معدودة) ودیدیلركه بزه نار ایرشمز الا قرق كونكه انده آبالری عجله عبادت ایتمشدی ویاخود ایام دنیانك عددیكه یدی بیكدر هر بیك ییل مقابله سنده بر كون عذاب اولنوب یدی كونده عذاب كسیلور (قل اتخذتم عند الله عهدا) یا محمد انلره دیكل كه یوخسه الله تعالی عندنده عهد اتخاذ ایتدیكزمی كه سزی مدت مذكوره دن زیاده عذاب ایتمیه ویاخود لا اله الا الله دیدیكزمیكه سزی عذابندن امین ایلیه (فلن یخلف الله عهده) اكر الله تعالی عندنده عهد اتخاذ ایتدیكزسه اول البته عهدینه خلف ایتمز (ام تقولون علی الله ما لا تعلمون) یوخسه حقیقتنی بیلمدیككز شیئی الله تعالی یه افترامی ایدرسز (بلی) حقیقت حال سزك دیدیككز كبی دكلدر بلكه سزه نار ایرشور وانده سزه عذاب دائم اولور (من كسب سیئة) بر كسه كه شركی كسب ایده (واحاطت به خطیئته) وخطیئه سی

هرجانبندن

هرجانبندن انی احاطه ایده‌وا كا اصرار ایدر اولدیغی حالده وفات ایده (فاولئك اصحاب النار) ایمدی انلر جهنم اهلیدر (هم فیها خالدون) انده دائملردر اشبو آیت كریمه دلیلدركه ایكی شرطه تعلیق اولنان شیء بالكز بریله تنجیز اولنمیه (والذین آمنوا وعملوا الصالحات) شونلركه الله تعالی یه ورسولنه ایمان كتوردیلر وفرائضی ادا ایدوب معاصیدن صاقندیلر (اولئك اصحاب الجنة) ایمدی انلر جنت اهلیدر (هم فیها خالدون) انلر انده دائملردر (واذ اخذنا میثاق بنی اسرائیل) ذكر ایلك شول وقتیكه بنی اسرائیلدن برعهد شدید اخذ ایتدككه (لا تعبدون الا الله) الله تعالیدن غیری یه عبادت ایتمیه‌سز (وبالوالدین احسانا) ووالدینكزه بر وداد وامر الالهیه مخالف اولمیان امرلرینه انقیاد ایده‌سز (وذی القربی والیتامی والمساكین) وصاحب قرابتكزه حسن خلق وایصال نفعله وبابایی اولمیان اطفاله حسن تربیه وحفظ حقوق ایله ومسكینلره صدقه ایصالنده حسن قولله احسان ایده‌سز (وقولوا للناس حسنا) وناسه محمد علیه السلامك شان وصفتنده صدق سویلككز وانلره حسن معاشرت وحسن خلقله تلیین قول ایلككز وانلره معروفله امر ومنكردن نهی ایلككز (واقیموا الصلاة) وصلاة مكتوبه یی اوقاتنده ادا ایلككز (وآتوا الزكاة) واموالكزده اوزریكزه فرض اولان زكاتی مستحقنه توزیع ایلككز دیوذكر اولنان اموری قبول ایتمشدیكز (ثم تولیتم) بوندن صكره یا بنی اسرائیل عهد مذكوردن ومحمد علیه السلامه ایماندن اعراض ایتدیكز (الا قلیلا منكم) الاسزدن آز كسه‌لر عبدالله بن سلام واصحابی كبی اول عهد اوزره ثابت اولوب اندن اعراض ایتمدی (وانتم معرضون) سز ایسه بر قومسزكه عادتكز اعراضدر آباكزك اعراضی كبی (واذ اخذنا میثاقكم) وذكر ایلك یا بنی اسرائیل شول وقتیكه سزدن میثاق آخر اخذ ایتدككه اول (لا تسفكون دماءكم) بری بریكزك قانی دوكمیه‌سز * دینلدیكه غیرك قانی دوكمكزكه انك مقابله سنده قصاص اولنغله كندیككزك قانی دوكمیه‌سز (ولا تخرجون انفسكم من دیاركم) وبری بریكزی داریندن چیقارمیه‌سز * دینلدیكه جار اولدیغكز كسه یه جوارده اساءت ایتمكزكه سوء جواریكز سبیله انی خروجه الجا ایتمیه‌سز (ثم اقررتم) بوندن صكره اول میثاقه اقرار ولزومنه اعتراف ایتدیكز (وانتم تشهدون) حالبوكه یا معشر یهود اسلافكزك بو میثاقنه بو كونده سز شهادت ایدرسز ویاخود انی توراتده كورورسز (ثم انتم هؤلاء) بوندن صكره یا معشر یهود (تقتلون انفسكم) بری بریكزی قتل ایدرسز (وتخرجون فریقا منكم من دیارهم) وسزدن بر فریقی دارلرندن چیقاررسز (تظاهرون علیهم بالاثم والعدوان) انلرك اوزرینه معصیت وظلمله تعاون ایدرسز (وان یأتوكم اساری تفادوهم) واكر انلر اسیرلر اولدقلری حالده سزه كلسه‌لر انلری مال ایله دكیشورسز * روایت اولندیكه قبائل یهوددن قریظه اوسه اعانت ایدردی ونضیر ایسه خزرجه اعانت ایدردی چقن اول ایكی قبیله دوكشسه‌لر هر فریق قتاله وتخریب دیارده واجلاءه اهالیده حلفاسنه اعانت ایدردی وایكی فریقدن بری اسیر اولسه انكیچون مال جمع ایدوب انی اسیرلكدن قورتاررلردی (وهو محرم علیكم اخراجهم) حالبوكه انلری دارلرندن اخراجكز سزه حرام قیلنمشدی * حق تعالی انلردن درت عهد اخذ ایتمشدیكه اول ترك قتل وترك اخراج وترك مظاهره وفداء اساری ایدی انلر ایسه اول درت عهددن فداء اساری عهدینه وفا ایدوب اوچندن اعراض ایتدیلر (افتؤمنون ببعض الكتاب وتكفرون ببعض) یوخسه توراتده اوزریكزه فرض اولانك بعضنه مؤمن اولورسزكه اول فداء اساردر وبعضنه ایسه كافرمی اولورسزكه اول باقی عهودر (فما جزاء من یفعل ذلك منكم الا خزی فی الحیاة الدنیا) سزدن بو نقض عهد ومیثاق ایدنك جزاسی دكل الا دنیاده خزیدر اویله اولسه قریظه نك خزیی قتل وسبی اولدی وبنو النضیرك خزیی ایسه منازلرندن اذرعات واریحایه نفی واجلا اولدی (ویوم القیامة یردون الی اشد العذاب) ویوم قیامتده انلر اشد عذابه رد اولنورلركه اول عذاب ناردر (وما الله بغافل عما تعملون) الله تعالی انلرك عملندن غافل دكلدر اكا برشیء خفی اولمز یوم قیامتده انلره مجازات ایدر (اولئك الذین اشتروا الحیاة الدنیا بالآخرة) ایمدی انلر شول قومدركه آخرتدن

بدل حيات دنيايي اختيار ايتديلر (فلا يخفف عنهم العذاب) آخرتده انلردن عذاب تخفيف اولنمز (ولا هم ينصرون) وعذاب اللهدن منع دخي اولنمزلر (ولقد آتينا موسى الكتاب) بز موسايه توراتي دفعة واحدده جمله ويردك (وقفينا من بعده بالرسل) وموسادنصكره بري برينك اثرنجه رسوللر كوندردك (وآتينا عيسى ابن مريم البينات) وعيسى عليه السلامه معجزات واضحات ويردك موتايي ديركورمك واكمه وابرصك اول علتن كيدرمك ومغيباتدن خبرويرمك كبي ويا كه انجيل ويردك وعيسانك لغت عبريه ده اسمي ايشوع در ومريم ايسه خادم ديمكدر (وايدناه بروح القدس) واني روح قدس ايله تقويه ايتدك وروح قدسدن مراد جبرائيل عليه السلامدر ويا روح عيسادر انكله وصف اولنمسي مس شيطاندن طهارتي ويا الله تعالى به كرامتي ايچون اوله * ويا روح قدس ايله مراد الله تعالينك اسم اعظمي اوله كه اول انكله موتايي ديركوردي ويا قدس ايله مراد الله تعالى وروح ايله مراد جبرائيل عليه السلام اوله وعيسانك جبرائيل ايله تقويه اولنمسي اول امر اولنمشيدركه عيسى عليه السلام قنده كيدرسه اول انك ايله سنجه كيده حتى كه انكله سمايه صعود ايتدي * وجبرائيل عليه السلامه روح تسميه سي لطافتي ووحيدن مكانتيچون ايديكه اول حيات قلبه سببدر * ديندي يكه روح قدس ايله مراد انجيلدر انك عيسايه روح اولمسي قرآنك پيغمبريمز عليه السلامه روح اولمسي كبيدر زيرا كه حيات قلبه سببدر (افكلما جاءكم رسول بما لا تهوى انفسكم استكبرتم) يامعشر يهود هربارك سزه نفسلريكز سومديكي شيئله امر رسول كلسه اكا ايمان واتباعدن تكبر وتعظم ايتديكز (ففريقا كذبتم) رسوللردن برطائفه يي تكذيب ايتديكز موسى وعيسى كبي (وفريقا تقتلون) وبرطائفه يي ايسه اولدرديكز يحيى وزكريا وشعيا وسائر قتل اولنان انبيا كبي (وقالوا قلوبنا غلف) ويهود ديديلركه بزم قلوبمز جمله علومه اوعيه در يا محمد سنك علمكه احتياجمز يوقدر ويا خود اول هر علمه اوعيه در هر ايشتديكمز علمي اخذ ايدرز الا سندن ايشتديكمزي نه اخذ ونه فهم ايدرز اكر انده خير اولسيدي قلوبمز سائر علومي اخذ وفهم ايتديكي كبي انيدخي اخذ وفهم ايدردي (بل لعنهم الله بكفرهم) بلكه الله تعالى انلري كفرلري سببيله هر خيردن طرد وابعاد ايتدي (فقليلا ما يؤمنون) انلردن ايمانه كلور آز اولدي (ولما جاءهم كتاب من عند الله مصدق لما معهم) وقتا كه الله تعالى عندندن انلره قرآن كلديكه اول كنديلرده اولان توراته موافقدر (وكانوا من قبل يستفتحون على الذين كفروا) حالبوكه انلر محمد عليه السلامك بعثتندن اوكدين اني توسل ايله مشركين اوزره الله تعاليدن نصرت استرلردي روايت اولنوركه چقان اوزرلرينه عدو واستيلا ايتسه ديرلرديكه يا ربنا شول آخر زمانده بعث ايده جكك پيغمبر حرمتنه بزه اعدامز اوزره نصرت ايتكه بز انك صفتني توراتده بولمشزدر اويلا اولسه انكله اعدالري اوزره غالب اولورلردي (فلما جاءهم ما عرفوا) وقتا كه نعت وصفتن بيلدكلري پيغمبركه محمد عليه السلامدر بنو اسرائيلك غيريدن كلدي (كفروا به) بغي وحسدلرندن اكا كافر اولديلر (فلعنة الله على الكافرين) الله تعالينك لعنتي كافرلر اوزرينه در (بئسما اشتروا به انفسهم) نه مبؤس شيء اولوراولكه انك سببيله نفسلرين بيع ايتديلر يعني حقي باطل ايله دكشديلر ويا كفري اختيار ايدوب نفسلرين ناره بذل ايتديلر (ان يكفروا بما انزل الله) كه اول الله تعالينك انزال ايتديكنه كافر اولمقدر (بغيا ان ينزل الله من فضله على من يشاء من عباده) حسد ايدوب اكا كه حق تعالى عبادندن ديلديكي كمسنه يه فضلندن نبوت ويره وكتاب ايندره (فباؤ بغضب على غضب) انلر غضب الله اثرنجه غضبي استجلاب ايتديلر غضب اول توراتي تضييع وتبديل ايلدكلريچون وغضب ثاني محمد عليه السلامه وقرآنه كفرلريچوندر * ويا اولكيسي عيسى وانجيله كفرلريچوندر * وايكنجيسي محمد عليه السلامه وقرآنه كفرلريچوندر (وللكافرين عذاب مهين) محمد عليه السلامك نبوتن انكار ايدنلر ايچون عذاب مخزي واردركه انده اهانت اولنورلر (واذا قيل لهم آمنوا بما انزل الله) چقان مدينه نك يهودينه الله تعالينك انزال ايتديكي قرآنه ايمان كتورك ديناسه (قالوا نؤمن بما انزل علينا) ديرلر كه بزه انزال اولنان توراته ايمان كتوررز اول بزه كفايت ايدر (ويكفرون بما وراءه) واندن

ماعدا كتابلره كافر اولورلر (وهو الحق مصدقا لما معهم) حالبوكه اول قرآن حقدر انلرك يانلرنجه اولان توراتي تصديق ايدر اولديغي حالده (قل فلم تقتلون أنبياء الله من قبل ان كنتم مؤمنين) يا محمد انلره ديكل كه چون توراته ايمان كتوررسز نيچون انبيايي قتل ايتديكز حالبوكه توراتده انبيايي قتلدن نهي اولنمشديكز اشبو آيت كريمه دلالت ايدركه برمعصيته راضي اولان كشي اني ايشلين كبي اوله والله تعالى يه وكتابنه مؤمن اولان كشي يه لايق اولان بودركه افعالي اقوالني تصديق ايده (ولقد جاءكم موسى بالبينات) موسى عليه السلام سزه دلالات واضحه ومعجزاتله كلدي (ثم اتخذتم العجل) بوندنصكره سز عجلي عبادت ايچون اله ايدنديكز (من بعده) موسانك جبل طوره مناجات ايچون كتمسندنصكره (وانتم ظالمون) حالبوكه اني اله اتخاذكزايله ظالملرسكز (واذ أخذنا ميثاقكم ورفعنا فوقكم الطور) ذكر ايدك شول وقتيكه سزدن اخذ ميثاق وفوقكزه طوري رفع ايتدك وديدككه (خذوا ما آتيناكم بقوة واسمعوا) سزه ويرديكمز كتابي جد واجتهادله اخذ ايدك واندهكي اوامري ايشيدوب موجبيله عمل ايدك (قالوا سمعنا وعصينا) ديديلركه قولكي ايشتدك وامريكه عصيان ايتدك ويا آذانله قولكي ايشتدك قلوبله اكا عصيان ايتدك (واشربوا في قلوبهم العجل بكفرهم) وقلبلرينه عجل محبتي ادخال وخلط اولندي صبغك ثوبه وشرابك اعماق بدنه دخولي كبي شول كفر سببيله كه قلبلرنده تمكن ايتمشدي * روايت اولنديكه موسى عليه السلام اول عجلي مبرد له خرد ايتديروب اول خردي نهره صاچدردي واول نهردن هربرينه ايچوردي اولكه عجل محبتندن قلبنده شيء قالمشدي اول نهره صاچيلان خردهدن انك شاربنده ظاهر اولوردي (قل بئسما يأمركم به ايمانكم ان كنتم مؤمنين) يا محمد انلره ديكل كه نه مبؤس ايمان اولور اولكه عجل عبادتنه امر ايدر اكرزعمكزده مؤمنلر ايسه كز ويا خود اكر توراته مؤمنلر ايسه كز اول سزه بو قبايحي امر ايتميوبدر ويا اكا ايمانكز بوكا رخصت ويرميوبدر زيرا مؤمنه لايق اولوركه ايماني مقتضاسندن غيري يه تعاطي ايتميه وتوراته ايمان ايسه اني امر ايتمز * ايمدي سز اكا مؤمنلر دكلسز (قل ان كانت لكم الدار الآخرة عند الله خالصة من دون الناس فتمنوا الموت ان كنتم صادقين) يا محمد انلره ديكل كه اكر جنت عند الله خالصة سزيكيچون ايسه سائر ناس ايچون دكل ايسه موتي استكزا كرسوزيكزده صادقلر ايسه كز زيرا مأواسي جنت ايدوكن بيلن كمسنه اكا اچكنوركه كيره واكا كيرلمك ايسه موتدنصكره اولور * ايمدي موتي استكزتمني ايلكزكه اكا كيره سز * ابن عباس پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن روايت ايدرديلديكه اكر يهود موتي تمني ايدهلردي انلرك هربري توكركن بوطميدي يريوزنده هيچ بريهودي قالميوب جملهسي اولبدي (ولن يتمنوه ابدا) حالبوكه انلر ابدا اني تمني ايدردكلدر (بما قدمت أيديهم) موجبات ناردن تقديم ايتدكاري امور سببيله محمد عليه السلامه وقرآنه كفرلري وتوراتي تحريفلري كبي (والله عليم بالظالمين) الله تعالى ظالملري بيلور يوم قيامتده جزالرين ايركورر (ولتجدنهم احرص الناس على حياة) يا محمد سن يهود طائفه سين حيات متطاوله يه ناسلك زياده حريصي بولورسك (ومن الذين اشركوا) ومشركلردن دخي انلري حياته زياده حريص بولورسن * زيرا كه انلرناره عذاب اولنوررلر ايدكارين تحقيق بيلورلر اما كه مشركين اني بيلمزلر بلكه جنتلري حيات دنيالريدر * ديندي يكه اشبو مشركينله مراد مجوسدر (يود احدهم لو يعمر الف سنة) اول مشركينك بعضي اراده وتمني ايدركه بيك ييل معمر اوله حتى تحيه لرنده وعطالرنده وغيريده (عش الف سنة) يعني بيك ييل معمر اول ديرلر (وما هو بمزحزحه من العذاب ان يعمر) حالبوكه معمر اولمسي اني عذابدن تبعيد ايدر دكلدر (والله بصير بما يعملون) الله تعالى انلرك عمللرين كورر يوم قيامتده اكا كوره جزا قيلور (قل من كان عدوا لجبريل) يا محمد ديكل اول كمسنه يه كه جبريله عدو اوله غضبندن هلاك اولسون اكا عداوتك وجهي يوقدر (فانه نزله على قلبك باذن الله) زيرا اول جبريل قرآني الله تعالينك امر وتيسيريله سنك قلبكه تنزيل ايتدي تا كه اني حفظ وفهم ايدهسن (مصدقا لما بين يديه) اندن اوكدين اولان كتابلره موافق (وهدى وبشرى للمؤمنين) ومؤمنلري دين حقه هدايت وجنته دخولله بشارت ايدر اولديغي حالده * روايت اولنوركه احبار يهوددن عبد الله

ابن صوريا پیغمبریمزعلیه السلامه دیدیکه سمادن سکا قنغی ملك کاوردیدیکه جبرائیل ابن صوریا دیدیکه اول بزم عدومزدر اگر کالان میکائیل اولسیدی سکا ایمان کتوردردك * زیرا که جبرائیل عذاب وقتال وشدتله کاورواول بزه برنیچه کره عداوتن اظهار ایتمشدر واول بزم پیغمبریمز موسی علیه السلامه کاوب خبر ویردیکه فلان زمانده بخت نصر نام رجل یدیله بیت المقدس خراب اولیسردر * بزدخی انك طلبنه بنو اسرائیلدن برقوی رجلی کوندردك که انی بولدیغنده اولدیره چون رجل انی بابلده برغلام مسکین بولدی انی اخذ وقتل ایتمك دیلدیکنده جبرائیل اریشوب انی رجلك الندن قورتاردی بعده اول غلام بیوبوب قوتلندی واوزریمزه عسکر چکوب بیت المقدسی تخریب ایتدی اول اجلدن انی عدو اتخاذ ایتمشزدر * قتاده ایدر عمر بن الخطاب رضی الله عنهك مدینه نك یوقاروسنده برارضی وارایدی یهودك مدارسی انك یولی اوزره ایدی ارضنه کیدر وکاورکن مدرسه لرینه اوغرار وانلری دکلردی دیدیلرکه محمد اصحابندن بزه سندن سوکلو کمسنه یوقدر زیرا انلر اوغرادیغنده بزه اذا ایدرلرسن ایسه بزه اذا ایتمدیکندن ماعدا بزم درسمزی دکلرسن عمر رضی الله عنه ایدر والله بن سزه کلدیکم سزی سودیکم ایچون ویادیغمده شکم اولوب انی سؤال ایچون دکلدر بلکه سزه کلدیکم انکچوندرکه محمد علیه السلامك امرنده بصیرتم آرتورم وانك آثارنی کتابکزده کورم دیدیلرکه صاحبك محمده ملائکه دن قنغی ملك کاوردیدیکه جبرائیل علیه السلام دیدیلرکه اول بزم عدومزدر بزم اسرارمزه محمدی مطلع قیلور اول هر عذاب وخسف وقحط وشدت صاحبیدر اما که میکائیل کلسه خصب وسلامتله کلور * عمر رضی الله عنه دیدیکه جبرائیلی بیلورو محمد علیه السلامی منکرمی کوررسز دیدیلرکه نعم دیدیکه الله تعالی عندنده جبرائیل ومیکائیلك منزلتندن بکا خبرویرك دیدیلرکه جبرائیل انك یمیننده ومیکائیل یسارنده در ومیکائیل جبرائیله عدودر * عمر رضی الله عنه دیدیکه هرکسه که جبرائیله عدو اوله میکائیله دخی عدودر * ومیکائیله عدو اولان جبرائیله دخی عدودر * وبو ایکیسنه عدو اولان الله تعالی یه عدودر * اندن عمر رضی الله عنه انلردن آیریلوب پیغمبریمز علیه السلام قاتنه کلدی جبرائیل علیه السلامی انك قاتنده اشبوبابده وارد اولان آیات کریمه یی کتورمش بولدی پیغمبریمز علیه السلام اول آیتلری اوقیوب دیدیکه یا عمر ربك جل شانه سکا موافقت ایتدی * عمر رضی الله عنه ایدر بوندنصکره کندیمی دین اللهده حجردن اصلب بولور اولدم (من کان عدوا لله وملائکته ورسله وجبریل ومیکال فان الله عدو للکافرین) اول کمسه که الله تعالی یه وملکلرینه ورسوللرینه وجبرائیله ومیکائیله عدو اوله الله تعالی کافرلره عدودر * اشبو آیتده تنبیه واردرکه مقربینك برینه ویا کلینه معادات الله تعالیدن عداوت استجلابنده وکفرده مساوی اوله ودخی ملائکه ورسلینه عداوت کفر اوله * ابن صوریا پیغمبریمز علیه السلامه دیدیکه سن بزه هیچ برشی کتورمدك که انی بیله وز وهیچ برآیت نازل اولمدیکه انکا اتباع ایده وز اوبله اولسه نازل اولدیکه (ولقد انزلنا الیك آیات بینات) یا محمد بزسکا آیتلر ایندیردك که اول حلال وحرامی وحدود واحکامی بیان ایدر (وما یکفر بها الا الفاسقون) اول آیتلره کافر اولمزلر الا انلرکه الله تعالینك طاعتندن خارجلردر (اوکلما عاهدوا عهدا نبذه فریق منهم) هربارکه یهود برعهد ایتسه لر انلردن طوائف انی نقض ایدر (بل اکثرهم لا یؤمنون) بلکه انلرك اکثری توراته اینانمزلر ونقض عهدی گناه صایمزلر * زیرا یهود عهد ایتمشلردیکه محمد علیه السلام نبوتله کلدکده انکا ایمان کتورهلر کلیجك کافر اولدیلر (ولما جاءهم رسول من عند الله مصدق لما معهم) وقتاکه یهود طائفه سنه الله تعالی عندندن کتابلرینه موافق کتابله ایمانه دعوت ایدر عیسی ومحمد علیهما السلام کبی رسول کلدی (نبذ فریق من الذین اوتوا الکتاب کتاب الله وراء ظهورهم کأنهم لا یعلمون) کتاب ویریلنلردن برطائفه توراتی آردلرینه براقدیلرکانه انك کتاب الله ایدوکن بیلمزلر * زیرا انلرك کتابلرینی تصدیق ایدر رسوله کافر اولملری کتابلرینك اول رسولی تصدیق ایدرشینه دخی کفر ووراء ظهره انی نبذ اولور * حق جل وعلا اشبو ایکی آیتله یهودی درت فرقه ایدوکنه دلالت ایتدی برفرقه سی توراته ایمان کتوروب حقوقنی رعایت ایتدیلر اهل کتابك مؤمنلری کبی که انلر اقلوندر

وبرفرقه سی تمرد ایدوب وفسوقلرندن انده کی عهودی نبذه مجاهره ایتدیلر وبرفرقه سی ایسه انی نبذه مجاهره ایتمدیلر بلکه انی بیلمدکلرندن نبذ ایتدیلرکه انلر اکثرونلر وبرفرقه سی ایسه ظاهرده انی تمسك ایدندیلر وحقیقت حالده عالم ایکن تجاهله بغی وعناد ایدوب نبذ ایتدیلر (واتبعوا ما تتلوا الشیاطین علی ملك سلیمان) یهود اتباع ایتدیلر اکا که سلیمان علیه السلام زماننده شیاطینی اوقیوب انکله عمل ایدرلردی قصه سی اولدرکه شیاطین استراق سمع ایدوب واکا اکاذیب کثیره ضمندنصکره کهنه یه القا ایدرلردی کهنه دخی انی ناسه تعلیم واوقودقلرینی کتابلرده تدوین ایدرلردی اشبو حالت سلیمان علیه السلام زماننده منتشر اولوب بو علم سلیماندر انك ملکی بو علمله تمام اولوبدر * انس وجن وریحی کندویه انکله تسخیر ایلیوبدر دیدیلر وشیاطین غیبی بیلورزعم ایتدیلر اوبله اولسه سلیمان علیه السلام اول کتابلری جمع ایتدیروب کرسیسی التنده دفن ایتدی سلیمان علیه السلام وفات ایدیجك شیطان آدمی صورتنده کلوب ناسه دیدیکه اگر علم سلیمانی مراد ایدرسه کز اشبو موضعی قازیکز دیو کرسینك التنی کوستردی چون قازدیلر اندن کفر وسحر یازیلو چوق کتاب چیقاردیلر بنو اسرائیل اول کتابلری الدیلر انکله سلیمان علیه السلامه ساحر ایمش دیو افترا قیلدیلر پیغمبریمز علیه السلام کلیجك حق جل وعلا سلیمان علیه السلامی اندن تبرئه ایچون اشبو آیت کریمه یی انکا انزال ایتدی (وما کفر سلیمان) سلیمان علیه السلام ساحر اولمدی * زیرا که ساحر کافردر (ولکن الشیاطین کفروا) بلکه شیاطین سحری استعمال وتعلیم وکتبیله کافر اولدیلر (یعلمون الناس السحر) ناسه سحر تعلیم ایدر اولدقلری حالده * اهل سنت قتنده سحرك وجودی حقیقتدر لکن انکله عمل کفردر * امام شافعی رضی الله عنهدن حکایت اولندیکه سحر انسانی خسته ایلر وانکله حیل ایدر وکاهی قتل دخی ایدر حتی سحرله قتل ایدن کشینك اوزرینه قصاص ایجاب ایدر * دینلدیکه سحرله اعیان منقلب اولور * حتی آدمی حمار صورتنه وحمار کلب صورتنه متحول اولور اصح اولان بودرکه اول تخییلدر (یخیل الیه من سحرهم انها تسعی) لکن انك ابدانده مرض وموت وجنون ایله اثری اولور * جندب ابن عبد الله رضی الله عنه پیغمبریمز علیه السلامدن روایت ایدردیدیکه (حد الساحر ضربة بالسیف) ساحرك حدی سیفله انی ضربدر (وما انزل علی الملکین ببابل هاروت وماروت) ودخی انلر بابلده هاروت وماروت نام ایکی ملکه الهام وتعلیم اولنان شیئی ناسه تعلیم ایدرلر ویا خود انلر اول ایکی ملکه الهام اولنان شیئه اتباع ایدرلر * اگر دینورسه که ملائکه دن سحر تعلیمی نیجه جائز اولوردینورکه انکچون ایکی تأویل وارد ربری بودرکه انلر تعلیمی تعمد ایتمزلر بلکه سحری وصف وبطلانینی ذکر ایدرلر واندن اجتناب ایله امر ایدرلر شقی اولان انلرك نصیحتن ترك ایدوب مجرد وصفلریله انی تعلیم ایدرلر * وایکنجی تأویل اولدرکه حق تعالی اول وقتده اول ایکی ملکه ناسی امتحان ایتدی شقی اولان انلردن سحر تعلم ایدوب کافر اولوردی * سعید اولان تعلمی ترك ایدوب ایمانی اوزره قالوردی * واول ایکیسی تعلیمله عذابلرك آرتوررلردی * وانده معلم ومتعلمه ابتلا اولوردی * ابن عباس ومفسرین اول ایکی ملکك قصه سنده ایدرادریس علیه السلام زماننده بنو آدمك اعمال خبیثه سین ملائکه کوروب تعییر ایتدیلر یاربنا بونلرك کبی مخلوقی یریوزنده خلافته اختیار ایتدك حالبوکه انلر سکا عصیان ایدرلر دیدیلر حق تعالی دیدیکه اگر بن سزی یره ایندرسم وانلرده ترکیب ایتدیکم شیئی سزده دخی ترکیب ایتسم سزدخی انلرك ارتکاب ایتدیکنی ارتکاب ایدردیکز دیدیلرکه یاربنا بزه لایق دکلدرکه سکا عصیان ایده وز حق تعالی دیدیکه * اعدی خیارکزدن ایکی ملك اختیار ایدك که انلری یره ایندیرم مکر هاروت وماروت انلرك بیننده صلاح وعبادتده افضلی ایدی انلری اختیار ایتدیلر اوبله اولسه ایکیسی یره ایندرلدیلر وخلق بیننده عدل اوزره حکومتله بیورلدیلرکه کوندزده یرده حکومت وکیجه سماده عبادت ایدرلردی حالبوکه انلر شركك وقتل وزنادن وشرب خمردن نهی اولنمشلردی برکون اهل نسادن زهره نام مرأه زوجیله جدال ایدرك انلره کلدیلر انلر اکا لطف وملاحتله یوزکوستروب وانك نفسندن مراوده ایتمك دیلدیلر مرأه دیدیکه اکا تمکین ایتمزم مکرکه بغیر حق بنم ایچون زوجمی اوزره

قضا ایده سزنعم دیوب انی ایتدیلربوندنصکره ینه سزی تمکین ایتمزم مکرکه بنمله شرب خمر ایده سز انی
دخی ایتدیلربعده ینه سزی تمکین ایتمزم مکرکه زوجمی قتل ایده سز دیدی انی دخی ایتدیلربعده ینه
سزی تمکین ایتمزم مکرکه بنمله بیله صنمه سجده ایده سز دیدی انی دخی ایتدیلر انلر بو حالتده ایکن حق تعالی
انلرکه ملائکه بیننده حجابی کشف ایلدی حتی که ملائکه انلرک بو ذکر اولنان عملرین کوردیلر من بعد
أهل ارضک عذرین بیلوب انلر ایچون استغفار ایدر اولدیلر چون کیجه اریشوب سمایه صعود ایتمک مراد
ایتدیلر قنادلری کندیلره مساعده ایتموب محنته اوغرادقلرین بیلدیلر * ادریس علیه السلامه واروب
انی حق تعالی یه شفیع ایدندیلر حق تعالی انلری عذاب دنیا ایله عذاب آخرت بیننده تخییر ایدوب انلر عذاب
دنیایی اختیار ایتدیلر برمدت نصکره کسیلوب اما که آخرت عذابی کسلمز قالوردیدیلر وانلرک کیفیت
عذابنده اختلاف اولندی دینلدیکه قیامته دکین صاچلرندن آصیلوب طورررلر ویا باشلری آلتنه بوکلمش
طورررلر * ویا باشلری اشاغه آصیلوب دموردن سوطلر ایله ضرب اولنورلر * روایت اولندیکه بر رجل سحری
تعلم ایچون هاروت وماروته واردی کوره که انلر ایاقلرندن باشی اشاغه آصلمش کوزلری کوکرمش
ودریلری قرارمش لسانلری صویه ایرمکه درت پارمق دکار قالمش صوسزلقله عذاب اولنورلر رجل انی
کوریجک قلبنه خوف ودهشت کلوب (لا اله الا الله) دیدی انلر اکا سن قنغی امتدنسن دیدیلر
دیدیکه امت محمد علیه السلامدنم انی ایشیدیجک سوندیلر الحمد لله آخر زمان پیغمبری کلمش عذابمزک
انقضاسی قریب اولمش دیدیلر * اما زهره نک قصه سی اول انلره دیدیکه سزی کندیمه تمکین ایتمزم
مکرکه سمایه صعودکزه سبب اولدیککز نسنه یی بکا دخی بیلدیره سز دیدیلرکه الله تعالینک اسم اعظمی ایله در
وانی اکا تعلیم ایتدیلر * زهره انی سویلیوب سمایه صعود ایتدی حق تعالی انی مسخ ایدوب صورتن
کوکبه تحویل ایتدی * پس بولیدادن بعضلری ذاهب اولدیکه زهره دینلان کوکب اول مرأة
ممسوخه نک عینیدر * وآخرون آنی انکار ایدوب دیدیلرکه زهره کواکبدن سبعهٔ سیاره نک بریدرکه
قرآنده (فلا اقسم بالخنس) دیو انکله قسم اولنمشدر اول زهره نام مرأه بغی ایدیجک شهابه مسخ اولنوب
سائر اشیاء ممسوخه ایله ناره کوندرلمشدر یوخسه سماده کی زهره دینلان کوکب دکلدر (وما یعلمان من أحد
حتی یقولا انما نحن فتنة فلا تکفر) اول ایکی ملک هیچ کمسه یه سحری تعلیم ایتمزلر حتی که تعلمدن اول اکا
نصح ایدوب دیرلرکه بز الله تعالی قبلندن خلقه ابتلا وفتنه یز اولکه سحری بزدن تعلم ایدوب انکله عمل
ایده کافر اولور * واولکه انی تعلم ایدوب عملدن صاقنه ایمانی اوزره ثابت اولور اشبونده دلالت واردرکه
سحرک وسائر اتباعی جائز اولمیان شیئک تعلمی محظور اولمیه بلکه محظور اولان اکا اتباع ومقتضاسیله
عملدر * عطا وسدی ایدرلر اولکه لابد انی تعلم ایلیه اکا دیرلرکه وار ایدی اشبو رماد اوزره تبول ایت چقانکه
تبول ایده اندن بر نور چیقوب سمایه سطوع ایدرکه اول معرفتدر ودخانه بکزر بر سیاه شی انک جوفنه حتی
مشامنه کیررکه اول غضب اللهدر (فیتعلمون منهما ما یفرقون به بین المرء وزوجه) ناس اول ایکی ملکدن
تعلم ایدرلر اول شیئی که انکله زوج وزوجه بینی تفریق ایدرلر زیرا که سحرک باذن الله اثری اولور عین وطیره نک
کبی اما که نفسنده انک اثری یوقدر حتی کوررسنکه بر رجلک مرأۀ مخصوصه دن رجولیتی آلنوب اکا جماعه
قادر اولمز (وما هم بضارین به من أحد الا باذن الله) حالبوکه ساحرلر هیچ برکمسه یه سحرله ضرر ایدردکلردر
مکرکه ضرر ایرسه الله تعالینک امری اوله اول کمسه که الله تعالی اندن سحرک منعن دیلیه اکا سحرک
ضرری اولمز واولکه اکا ضرر اصابتن دیلیه انک اذنیله سحرک اکا ضرری اریشور زیرا سحر وسائر اسباب
بالذات مؤثر دکلدر بلکه تاثیری حق تعالینک امر وتکوینیله در (ویتعلمون ما یضرهم ولا ینفعهم) انلر انی
تعلمله کندیلره ضرر ایدر شیئی تعلم ایدرلر زیرا انکله عمل قصد ایدرلر وزیرا علم غالبا عمله جر ایدر ومجرد انک
علمی ایسه نه دنیایه ونه آخرته نفع ایدر (ولقد علموا لمن اشتراه ماله فی الآخرة من خلاق) یهود بیلدیلرکه اول
کمسه کیم کتاب اللهدن بدل سحری اختیار ایده انکیچون جنتده نصیب یوقدر (ولبئس ما شروا به انفسهم)

نه مبؤس شی اولور اولکه حظ نفسلرین اکا دکشدیلر یعنی دین حقدن بدل سحری وکفری اختیار ایتدیلر
(لو کانوا یعلمون) اکر بیلسه لر یعنی اکر علملریله عمل ایتسه لر زیرا علمیله عمل ایتمیان علی اولمیان کبیدر
(ولو أنهم آمنوا) اکر انلر محمدو قرآنه ایمان کتورسه لر (واتقوا) ویهودیتدن وسحردن صاقنسه لر (لمثوبة
من عند الله خیر) الله تعالینک ثوابی انلر ایچون خیرلو ایدی (لو کانوا یعلمون) اکر بیلسه لر ایدی لکن حق
تعالی انلره انی بیلدرمدی عمله انتفاعلری اولمدیغیچون (یا ایها الذین آمنوا لا تقولوا راعنا) یا شول انلرکه ایمان
کتوردیلر محمد علیه السلامه راعنا دیمکز که انک معناسی بزه مراقب اولغل وبزه تبلیغ ایتدیکک شیئده
تأنی ایلکل تاکیم انی فهم ایده وز لکن لسان عبریده بری برلرینه سب ایدر اولسه لر راعنا دیرلردی
پس بو معنا ارادتیله یهود هر زمانده پیغمبریمز علیه السلامه انی دیر اولدیلر مؤمنلرک راعنا دیمه لری معنای
اول ارادتمله ایکن اندن نهی اولندیلر واول معنای صحیحه یی افاده ایدوب تلبیسی قبول ایتمز لفظ ایله خطابه
تحویل اولنوب (وقولوا انظرنا) بلکه اندن بدل انظرنا دیکز یعنی بزه نظر ایت وکلامکده تأنی ایت
تا که انی حفظ ایده وز (واسمعوا) واستماعکزی حسن ایدلک که طلب مراعاته محتاج اولمیه سز ویا استماع
قبولله استماع ایدلک یوخسه استماع یهود کبی دکل ویا امر اولندیغکز شیئی جدله استماع ایدلک تا که
نهی اولندیغکز شیئه عودت ایتمیه سز (وللکافرین عذاب أليم) محمد علیه السلام حضرتلرینه تهاون
وسب ایله کافر اولانلر ایچون عذاب أليم واردر * روایت اولنورکه یهود لساننده چقان برکمسه یی تحمیق مراد
ایتسه لر راعنا دیرلردی وقتا که یهود راعنا کلمه سنی مسلمیندن ایشتدیلر بری برلرینه سر ایدیلرکه بوندن
اوکدین بز محمدی سرا سب ایدردک شمدن کیرو انی آشکاره سب ایده لم اویله اولسه اکا کاورلر راعنا یا محمد
دیوب اندن کولیشورلردی انی سعد بن معاذ رضی الله عنه تفطن ایتدی * زیرا که لغتلرین بیلوردی اندن
یهود طائفه سنه شمدن کیرو هر قنغیکز یکه رسول اللهه انی سویلر ایشیدم بوینی اوررم دیدی اویله اولسه
اشبو آیت کریمه نازل اولوب اول قولدن نهی اولندی تا که رسول اللهی شتمه یهودک چاره سی اولمیه
(ما یود الذین کفروا من أهل الکتاب ولا المشرکین أن ینزل علیکم من خیر من ربکم) أهل کتابدن کافر اولانلر
ودخی مشرکلر سومزلر واستمزلر که ربکز جل شانه دن سزه خیر نزول ایده * روایت اولندیکه مسلمون
یهوددن آشنالرینه دیرلردیکه محمد علیه السلامه وقرآنه ایمان کتورلک انلر ایسه اول شیئکه بزی اکا دعوت
ایدرسز بزم صددنده اولدیغمز شیئدن خیرلو دکلدر اکر سزک صددنده اولدیغکز شیء خیرلو اولسه بز دخی انی
سورودیلردک حق تعالی انلری تکذیب ایچون بو آیت کریمه یی انزال ایتدی (والله یختص برحمته من یشاء)
الله تعالی دیلدیکی کمسه یی پیغمبر ایدر واکا حکمت اوکردوب اعداسی اوزره غالب ایدر ونصرتن ایرکورر
(والله ذو الفضل العظیم) الله تعالی فضل عظیم صاحبیدر احسانی علتسزدر هیچ برکمسه ایچون اکا برشیء
واجب اولمز اشبونده اشعار واردرکه نبوت حق تعالینک فضلندن اوله وبعض عبادینی اندن محروم ایتمسی
ضیق فضلندن دکلدر بلکه مشیت ایچوندر اکرچه انده حکمتی نه شیء ایدوکن بیلمدیسه ده (ما ننسخ من آیة
او ننسها نأت بخیر منها او مثلها) هر آیت کریمه که بز انی اذهاب وحکمنی ابقا ایدرز ویاخود معناسنی
اذهاب ولفظنی ابقا ایدرز ویاخود لفظنی ومعناسنی معا اذهاب ایدوب عمل اولنمز ایدرز اندن بدل بر آیت
کریمه کتوررز که اول عباده أنفع واسهل واجری اکثر اوله یوخسه خیریتده آیاتک کلیسی مساویدر
زیرا جمله سی کلام اللهدر ویاخود منفعت واجرده انک مثلنی کتوررز هر آیتکه اسهله نسخ اولنسه اول عملده
ایسردر وهر آیتکه اشقه نسخ اولنسه اول اجرده اکثردر (ألم تعلم ان الله علی کل شیء قدیر) بیلدکمیکه الله
تعالی هر شیئه قادردرکه بر آیتی نسخ ایتسه اندن بدل منفعتی زیاده اولسن ویا انک کبیسن کتورمکدن عاجز اولمز
(فصل) امام سیوطینک اتقان نام مؤلفندن مترجمدر * ایدرکه علما نسخ امرنده اختلاف ایتدیلر * دینلدیکه
قرآن ینه قرآنله نسخ اولنور (ما ننسخ من آیة أو ننسها نأت بخیر منها أو مثلها) دلالتیله ودینلدیکه قرآن سنتله ده
نسخ اولنور زیرا اول دخی الله تعالی عندندندر (وما ینطق عن الهوی) دلالتیله دینلدیکه اکر سنت

وحی طریقندن بامر الله ایسه انکله قرآن نسخ اولنور اجتهادله ایسه اولنمز * امام شافعی ایدرهربارکه قرآن سنتله نسخ اولنه لابد انی تأیید ایدر قرآن دخی اولور وهربارکه سنت قرآنله نسخ اولنه لابد انی تایید ایدر سنت دخی ضم اولنور ونسخ امر ونهیده اولور اکرچه خبر لفظیله ایسه ده اما شول خبرکه انده طلب معناسی اولمیه اکا نسخ داخل اولمز قرآنده نسخ اوچ نوعدر * بری بودرکه تلاوت وحکمی معا نسخ اولنه ویا حکمی نسخ اولنه تلاوتی دکل ویا تلاوتی نسخ اولنه حکمی دکل اکردینورسه که حکمی باقی ایکن تلاوتی رفعنده حکمت ندر نیچون تلاوتی دخی قالوب حکمیله عمل وتلاوتیله ثوابی بینی جمع ایدلمدی * دینورکه تا انکله اشبو امتک بطریق الظن طاعته مسارعتده مقدارلری ظاهر اوله مقطوع به طریقنی طلبسزابسرشیئله اکا مسارعت ایده لر ابراهیم علیه السلامک مناماله ولدی ذبحنه مسارعتی کبی حالبوکه منام طریق وحیک ادناسیدر * ابن عمر رضی الله عنه ایدر سزدن بریکز قرآنک کلیسنی اخذ ایتدم دیمسون زیرا انک کلیسی نه یبلورزیرا اندن قرآن کثیر کیدوبدربلکه اندن ظاهر اولانی اخذ ایتدم دیسون * حضرت عائشه رضی الله عنهادن مرویدر دیمشکه پیغمبریمز علیه السلام زماننده سورهٔ احزاب ایکیوز آیت اوقنوردی حضرت عثمان رضی الله عنه مصاحفی یازاراولدیغنده الآن موجود اولاندن زیاده سنه قادر اولمدی * ابی بن کعب رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه سورهٔ احزاب مقدارده سورهٔ بقره یه عدیل ایدی وبزانده رجم آیتنی اوقوردقکه (الشیخ والشیخة اذا زنیا فارجموهما البتة نکالا من الله والله عزیز حکیم) قولیدر حضرت عائشه رضی الله عنهانک مصحفنده یازلمشکه (ان الله وملائکته یصلون علی النبی یا أیها الذین آمنوا صلوا علیه وسلموا تسلیما وعلی الذین یصلون الصفوف الاول) دینلدیکه عثمان رضی الله عنهک مصاحفی تغییرندن اوکدینندن ایدی * ابو واقد اللیثی رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه پیغمبریمز علیه السلامه وحی نازل اولسه انک قتنه کلوردک بزه انی تعلیم ایدردی * برکون اکا کلدیکمده دیدیکه حق جل وعلا دیرکه (انا أنزلنا المال لاقام الصلاة وایتاء الزکاة ولو أن لابن آدم وادیا من ذهب لاحب أن یکون الیه الثانی ولو کان له الثانی لاحب أن یکون الیهما الثالث ولا یملأ جوف ابن آدم الا التراب ویتوب الله علی من تاب) أبی بن کعب رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه پیغمبریمز علیه السلام بکا دیدیکه حق جل وعلا بکا امر ایلدیکه سکا لم یکن اوقویم اندن لم یکن سورهسنی اوقودی انک بقیه سندن ایدیکه (لو ان ابن آدم سأل وادیا من مال فأعطیه سأل ثانیا وان اعطیه سأل ثالثا ولا یملأ جوف ابن آدم الا التراب ویتوب الله علی من تاب وان ذات الدین عند الله الحنیفیة غیر الیهودیة ولا النصرانیة ومن یعمل خیرا فلن یکفره) أبو موسی الاشعری رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه سورهٔ براءه دکلو بر سوره نازل اولوب صکره رفع اولندی اندن اشبو آیت حفظمده قالدیکه (ان الله سیؤید هذا الدین بأقوام لاخلاق لهم ولو أن لابن آدم وادیین من مال لتمنی وادیا ثالثا ولا یملأ جوف ابن آدم الا التراب ویتوب الله علی من تاب) أبو موسی الاشعریدن مرویدر دیدیکه بز بر سوره اوقوردقکه انی مسبحاتک بری تسمیه ایدردک انسا اولندق اندن اشبو آیت حفظمده قالدیکه (یا أیها الذین آمنوا لا تقولوا ما لا تفعلون فتکتب شهادة فی أعناقکم فتسألون عنها یوم القیامة) عمر رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه بز قرآنده اوقوردقکه (لا ترغبوا عن آبائکم فانه کفر بکم) اندن زید بن ثابت رضی الله عنهه بویله دکلمیدر دیوب اول دخی نعم دیو جواب ویردی * عمر رضی الله عنه عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنهه دیدیکه بزه انزال اولناندن بولمدکمکه (ان جاهدوا کما جاهدتم أول مرة) زیرا انی بولمیورز دیدیکه قرآندن ساقط اولانله اول دخی ساقط اولوبدر * أبو سفیان الکلاعیدن مرویدرکه اول مسلمة بن مخلد الانصاری یه دیدیکه بکا ایکی آیتدن خبر ویرککه اول مصحفه یازلمیوبدرکسه اکا خبر ویرمدی مکر انده ابو الکنود سعد بن مالک حاضر ایدی مسلمه یه دیدیکه اول (ان الذین آمنوا وهاجروا وجاهدوا فی سبیل الله بأموالهم وأنفسهم الا ابشروا وأنتم المفلحون والذین آووا ونصروهم وجادلوا عنهم القوم الذین غضب الله علیهم اولئک لا تعلم نفس ما أخفی لهم من قرة أعین جزاء بما کانوا یعملون) قول شریفیدر * ابن عمر رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه پیغمبریمز علیه

السلام ایکی رجله بر سوره اوقودوب انی اوقورلردی برکیجه طوردیلر که نماز قیله لر اول سوره دن بر حرف اوقومغه قادر اولمدیلر صباحی سرعتله پیغمبریمز علیه السلامه کلوب ماجرایی خبر ویردیلر دیدیکه اول نسخ اولنوبدر اول اجلدن اول سوره اونوتدیریلوبدر حضرت انس رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه بئر معونه ده قتل اولنان صحابیلرک قاتللرینه پیغمبریمز علیه السلام بددعا ایدیجک اول صحابیلرک لسانندن نازل اولدیکه (بلغوا عنا قومنا انا لقینا ربنا فرضی عنا وأرضانا) بر مدت انی قرائت ایتدیکمزدنصکره رفع اولندی * حذیفه رضی الله عنهدن مرویدر دیمشکه سورهٔ براءه الآن اوقودیغکز انک ربعیدر ابو الحسین المنادی ایدر قرآنده رسمی رفع اولنوب حفظی قلوبده باقی اولانک جملهسندن وترده اوقونان ایکی سورهٔ قنوتدرکه اول سورهٔ خلد وحفد دیو تسمیه اولنمشدر (الم تعلم ان الله له ملک السموات والارض) یا محمد بیلمدکمکه سموات وارض ومافیهمانک ملکی الله تعالینکدر عبادته صالح وفاسد اولانه اعلمدر * مصالحلری حسبنجه نسخ ایتدیکی آیتدن بدل اندن انفعی ویا مثلنی کتورر زیرا زمانه اختلافیله صلاح وفساد اختلافینک شرع حکمنده مثلی صیف وشتا اختلافیله امزجه نک طب حکمنده معالجه ده اختلافی مثللیدر (وما لکم من دون الله من ولی ولا نصیر) یا معشر کفار الله تعالینک عذابی نزولنده اندن سزی قورتارر ولی وناصریکز اولمز (ام تریدون ان تسألوا رسولکم کما سئل موسی من قبل) یا معشر یهود دیلرمیسز که سزه کوندریلان پیغمبر محمد علیه السلامدن طلب ایده سز محمددن اوکدین موسی علیه السلامدن بنی اسرائیلک طلب ایتدیکی کبی سبب نزولی اولدرکه یهود پیغمبریمز علیه السلامه دیدیلر که اکر پیغمبر ایسک بزدن غطایی کشف ایتکه الله تعالی یی آشکاره کوره وز ویا خود بزه سمادن برکتاب کتور موسانک توراتی کتوردیکی کبی ایمدی بونلرک کبی سؤالاتی ترک ایدک وامور تعبدیه دن نازل اولانده وثوقکزی الله تعالی یه ایدک (ومن یتبدل الکفر بالایمان فقد ضل سواء السبیل) اول کسه که اموره مذ کورده الله تعالی یه وثوقی ترک ویا انده شک ایدوب غیری یی اقتراح ایده اول طریق مستقیمدن چیقوب ایماندنصکره کفره واقع اولور * ایمدی اقتراح ایتمکزکه اول سزی وسط سبیلدن چیقارمیه ایماندن بدل کفری اختیار ایتدیرمیه (ود کثیر من اهل الکتاب لو یردونکم من بعد ایمانکم کفارا) اهل کتابدن چوق کسه لر استر ودیلرکه یا معشر مؤمنین سزی ایمانکزدنصکره کفره رد ایده لر (حسدا من عند انفسهم) کندیلکلرندن سزه حسد ایدر اولدقلری حالده (من بعد ما تبین لهم الحق) انلره توراتده محمدک قولی صدق ودینی حق ایدوکی ظاهر اولدیغندنصکره (فاعفوا واصفحوا) ایمدی انلری ترک وانلردن اعراض ایدک (حتی یأتی الله بامره) حتی که حق تعالی امرینی کتوره که اول قتال امری واوزرلرینه جزیه وضعیدرکه سورهٔ توبه ده ذکر اولنان (قاتلوا الذین لا یؤمنون بالله ولا بالیوم الآخر ولا یحرمون ما حرم الله ورسوله ولا یدینون دین الحق من الذین اوتوا الکتاب حتی یعطوا الجزیة عن ید وهم صاغرون) آیتیله اول بیورلمشدر (ان الله علی کل شئ قدیر) الله تعالی هرشیئه قادردر * مؤمنلر ایچون کفار اوزرینه نصرت وانلردن انتقام ایدر (واقیموا الصلاة) صلوات مکتوبه یی تعدیل ارکان وخشوعله اوقات مستحبه سنده ادا ایدک (وآتوا الزکاة) واموالکزک زکاة مفروضه سن ویرک (وما تقدموا لانفسکم من خیر تجدوه عند الله) خیردن هرنه شیئکه انی نفسلریکز ایچون آخرته ایلرو کوندررسز الله تعالینک عندنده انک ثوابن بولورسز * دینلدیکه خیردن مراد مالدر ویا صدقه درکه اندن بر خرمه ویابر لقمه یی احد طاغی دکلو بیوک بولورسز (ان الله بما تعملون بصیر) الله تعالی سزلک اعمالکزه بصیردر انک قتنده عمل ضایع اولمز کتب منزله نک بعضنده یازلمشدرکه یا ابن آدم کنزکی بنم قتمده قوغل که اکا سرق وحرق وفساد ارمیه وا کا قتی احتیاجک وقتنده حاضر بوله سن (وقالوا لن یدخل الجنة الا من کان هودا او نصاری) یهود دیدیلرکه جنته کیرمز مکر که اول یهودی اوله ویهودیتدن غیری دین یوقدر ونصاری دیدیلرکه جنته کیرمز مکر اولکه نصاری اوله ونصرانیتدن غیری دین یوقدر (تلک امانیهم) اشبو انلرک شهوات باطله لریدر حقیقتی یوقدر (قل هاتوا برهانکم) یا محمد انلره

دیکالکه زعمکز اوزره جنتکزی کتوریکز (ان کنتم صادقین) اکر دعوا کزده صادقلر ایسه کز *
زیرا هر قولکه اکا دلیل اولمیه اول ثابت اولمز (بلی) حکم انلرک دیدیکی کبی دکلدر بلکه حکم اسلامکدر
(من اسلم وجهه لله) برکسه که کندینی ویا قصدینی الله تعالی ایچون خالص ایده (وهو محسن) حالبوکه
عملنده محسن ویا مؤمن ویا مخلص در (فله اجره عند ربه) انکیچون رب تعالی عندنده عملی اوزره وعد اولنان
اجری واردر (ولا خوف علیهم) انلره خوف عذاب یوقدر چنانکه اهل نارک خوفی ایدرلر (ولا هم
یحزنون) وامر دنیادن تخلف ایتدکلرینه محزون اولمزلر (وقالت الیهود لیست النصاری علی شیء) یهود
دیدیلر که نصاری امر دیندن برشیء اوزره دکلاردر وعیسایه وانجیله کافر اولدیلر (وقالت النصاری
لیست الیهود علی شیء) ونصاری دیدیلر که یهود امر دیندن برشیء اوزره دکلردر وموسایه وتوراته کافر
اولدیلر (وهم یتلون الکتاب) حالبوکه ایکی فریقدن هربری کندیلرینه نزول ایدن کتابی اوقورلردی برینه
مؤمن اولانه حقدرکه کاینه مؤمن اوله کافر اولمیه * زیرا کتب منزله نک هربری آخری مصدقدرچون
کتابلرین اوقیوب ایچنده اولانه مخالفت ایتدیلر اول حاللری انلرک جهل وضلالتده ایدوکلرینه دال اولدی
(کذلک) انلر کبی (قال الذین لا یعلمون مثل قولهم) عبدهٔ اصنام ومعطله وغیریدن کتاب بیلمینلر محمد
واصحابی دیندن برشیء اوزره دکلدر دیدیلر (فالله یحکم بینهم یوم القیامة فیما کانوا فیه یختلفون) الله تعالی
یوم قیامتده اول ایکی فریق بیننی دین امرنده اختلافلرین قضا ایدر ایکیسنده نخی تکذیب ایدوب جهنمه
کیرردوجنته کیرنلری انلره کوستروب بیلدیرر * اکر دینورسه که الله تعالی انلره نیچون توبیخ ایتدی
حالبوکه هر فریق قوللرنده صادقلر ایدی * زیرا اول ایکی دینک هربری نسخ اولندیغندن نصکره برشیء دکل
ایدوکی ظاهردر * دینورکه انلرک اول قوللرله قصدی هر فریق آخرک دینینی اصلندن ابطال ونفی وکتابنه کفر
وانکار ایدی حالبوکه انک هربری نسخ اولنمزدن اول حق اولوب واجب القبول والعمل ایدی (ومن أظلم
ممن منع مساجد الله أن یذکر فیها اسمه) الله تعالینک مسجدلرنده اسم شریفی ذکر اولنمغی منع ایدندن
زیاده ظالم نه کسه در (وسعی فی خرابها) ودخی اول مساجدک خرابنه سعی ایده مسجین ومصلینی اندن
منع ایله ویا هدم ایله * قصه سی اولدرکه ططیوس الرومی واصحابی بنی اسرائیل اوزره سفر ایدوب بنو اسرائیلدن
مقاتله سین قتل وذراریسین سبی ایتدیلر وتوراتی یاقوب بیت المقدسی خراب ایتدیلر وایچنه جیفه لرین آتوب
وانده خنزیرلرین ذبح ایتدیلر عمر بن الخطاب رضی الله عنه زمانته دکین خراب قالوب انک زماننده مسلمون انی
ایوب تعمیر ایتدیلر * اشبو آیت کریمه نک سبب نزولی اکرچه خاصدر لکن حکمی عامدر هر مسجدی
تخریب ایدنه ویا صلات ایچون تهیئه اولنمش مکانک تعطیلنه سعی ایدنه عامدر (اولئک ما کان لهم ان یدخلوها
الا خائفین) ایدی مساجدی ذاکرلردن منع ایدنلره ویا تخریبنه سعی ایدنلره لایق بو ایدیکه اکا خشیتله
وخشوعله کیره لردی ویاخود حق بو ایدیکه مؤمنین انلری بطش ایتمسندن خوفله کیره لردی * اشبو دلیلدرکه
اهل ذمت مساجده دخولدن منع اولنه ومسلمین اوزره انلری اندن اخراج واجب اوله اکر بویله اولمسه انلرک
اکا دخولی خوفله اولمزدی (لهم فی الدنیا خزی) انلره دنیاده عذاب وهوان اولور حربی یی قتل وسبیله وذمی یه
ضرب جزیه ایله (ولهم فی الآخرة عذاب عظیم) وآخرتده عذاب نار اولور * عطاء ایدر اشبو آیت کریمه مکهٔ
مکرمه مشرکلری حقنده نازل اولوبدر ومساجدله مراد مسجد حرامدر عام حدیبیه ده پیغمبریمز علیه السلامی
واصحابنی حجدن منع ایتدیلر انلرکه انی ذکر الله ایله تعمیردن منع ایدهلر خرابنه سعی ایتمشلردر وانلرک اکا خائفین
اولدقلری حالده دخوللرینک معناسی پیغمبریمز علیه السلام مکه یی فتح ایتدکده ندا ایتدردیکه بو ییلدن نصکره
مشرکلر حج ایتمیه شارع انلری دخوله تمکین ایتمیجک دخوللری خوفله اولور (ولله المشرق والمغرب) ارضک
کاسی الله تعالینکدر مالک حقیقی اولدر ملکی برمکانه مختص اولوب برمکاندن منتفی اولور دکلدر (فاینما
تولوا فثم وجه الله) هر قنغی جهته استقبال ایدرسه کز اول حق تعالینک شوجهتیدرکه نمازیکزده انی قبله
ایدنمکزه راضی اولوبدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر صحابه دن برجماعت قبله کعبه یه تحویل اولنمزدن اول

برسفرده ایکن اوزرلرینه طومان چوکوب اول حالتده نماز وقتی ایرشدی قبله ده تحری ایدوب نمازی قیلدیلر
طومان کدیجک قبله یه اصابت ایتمدکلری ظاهر اولدی مدینه یه کلوب اول نمازلرینک حکمندن پیغمبریمز
علیه السلامه سؤال ایتدکلرنده اشبو آیه کریمه نازل اولدی * ابن عمر رضی الله عنه ایدر اشبو آیت شول
مسافر حقنده نازل اولوبدرکه نافله نمازی راحله سی متوجه اولدیغی جهته قیلور (کان النبی علیه السلام
یصلی علی راحلته فی السفر حیثما توجهت به) پیغمبریمز علیه السلام سفرده نافله یی راحله سی اوزرنده انک
متوجه اولدیغی جهته استقبال ایدوب قیلردی * عکرمه ایدر اشبو آیت تحویل قبله حقنده نازل اولوبدر *
وقتا که قبله بیت المقدسدن کعبه یه صرف اولندی یهود مؤمنلری تعییر ایدوب دیدیلر که هیچ بر بیلنور قبله کز
یوقدر کاهی برجهته وکاهی برجهت اخرایه استقبال ایدرسز اویله اولسه اشبو آیت نازل اولدی * مجاهد
وحسن ایدر وقتا که (وقال ربکم ادعونی استجب لکم) ربکز جل شانه سزه دیرکه بکا دعا ایدککه انی روا ایدم دیو
بیورلدی دیدیلر که قنغی جهته توجه ایدوب دعا ایده لم اشبو آیه کریمه نازل اولدی (ان الله واسع) الله تعالی
واسع المغفرتدر (علیم) نیات خالصه کزی بیلیجیدر (وقالوا اتخذ الله ولدا) کفار دیدیلر که الله تعالی ولد اتخاذ
ایتدی یهود عزیر ابن الله دیدیلر ونصاری المسیح ابن الله دیدیلر ومشرکین عرب الملائکة بنات الله دیدیلر
(سبحانه) الله تعالی اول ظالملرک قوللرندن منزه ومعظم اولوبدر (بل له ما فی السموات والارض) بلکه
سموات وارضده اولان جمله اشیانک وعزیر ومسیح وملائکه نک خالق ومالکیدر (کل له قانتون) جمله سی اکا
منقاددرلر مشیئت وتکوینندن امتناع ایتمزلر وهمه شیئکه بوصفتده اوله واجب الذات اولان مکونی جل
شانه یه مجانس اولمز * ایمدی هیچ احدا کا ولد اولمز زیرا ولدک حقندندرکه والدینه مجانس اوله * فقها اشبونکله
احتجاج ایتدیلر که برکسنه کیم ولدینه مالک اوله اول ولد اندن آزاد اولور * زیرا که حق تعالی ملک اثباتیله
ولدی نفی ایتدی (بدیع السموات والارض) الله تعالی سموات وارضی مثال سابقسز ابداع وانشاء ایدیجیدر
(واذا قضی امرا فانما یقول له کن فیکون) چنان امور دن برامری حکم وکوننی اراده ایده اکا حادث اول
دیوب اول دخی حادث اولور * اکر دینورسه که معدومه نیجه خطاب اولور دینورکه وجودی مقدر اولیجق
اول موجود کبی اولور اویله اولسه اکا خطاب صحیح اولور (وقال الذین لا یعلمون) مشرکینک جاهللری
واهل کتابک متجاهللری دیدیلر که (لولا یکلمنا الله) نولیدی الله تعالی بزه سویلییدی وسن انک رسولی
ایدوککی بزه خبر ویریدی (او تأتینا آیة) ویاخود صدقه دلالت ایدر بزه برعلامت کتوریدک
(کذلک قال الذین من قبلهم مثل قولهم) امم ماضیه دن جهله ومتجاهلین دخی اشبونلر کبی موسایه بزه
الله تعالیی آشکاره کوستر وعیسایه ربک قادر اولورمیکه سمادن بزه مائده ایندیره دیدیلر (تشابهت قلوبهم)
اشبونلرک وامم ماضیه دن انلرک قلبلری کفر وقسوت وطلب محالده بری برلرینه بکزیوبدر (قد بینا الآیات)
بز آیتلری تبیین ایتدک (لقوم یوقنون) شول قوم ایچونکه یقین طلب ایدرلر ویاخود حقائقی ایقان ایدوب
انلرک قلوبنه شبهه وعناد اعترا ایتمز * اشبونده اشارت واردرکه انلرک انی دعسی آیتده خفا اولدیغیچون
ویاخود یقینلری زیاده اولمسیچون دکل ایدی بلکه عتو وعناد ایچون ایدی (انا ارسلناک بالحق بشیرا ونذیرا)
یا محمد بز سنی قرآن وشرایع اسلامله کوندردک که اولما واهل طاعته ثواب کریمله تبشیر ایدهسن واعداء
واهل معصیتی عذاب الیمله تخویف ایده سن (ولا تسئل عن اصحاب الجحیم) اصحاب جحیمک کفر ومعاصی
اوزره اصرارلرندن سن سؤال اولنمزسن چنانکه سن انلره رسالتی تبلیغ ایده سن (ولن ترضی عنک الیهود
ولا النصاری حتی تتبع ملتهم) یا محمد یهود ونصاری ابداسندن راضی اولور دکلاردرندکا انلرک رضاسی
طلبنده جهد ایدرسک مکرکه دینلرینه کیره وقبله لرینه نماز قیلهسن (قل ان هدی الله هو الهدی)
یا محمد انلره دیکل که حق تعالینک هداسی که دین حق وطریق اسلامدر بر هدادرکه انک وراسنده هدی یوقدر
(ولئن اتبعت اهواءهم) شویله که سن انلرک آراء زائغه لرینه اتباع ایده سن (بعد الذی جاءک من العلم)
شوندنصکره که دین الله اسلام ایدوکی وقبله کعبه ایدوکی سکا بیلدیریله (مالک من الله من ولی ولا نصیر)

سنکچون الله تعالینک عذابندن تخلیصه هیچ بر قریب نافع ونصیر مانع اولمز (الذین آتیناهم الکتاب) شونلر که بز انلره کتاب ویردک * ابن عباس ایدر اشبو نسکله مراد شول اهل سفینه درکه جعفر بن أبی طالب رضی الله عنه ایله قدوم ایتدیلر قرق کشی اولوب اوتوز ایکیسی حبشدن وسکزی شام راهبلرندن حتی که انلرک بریسی بحیرا راهب ایدی * ضحاک ایدر که انلر اهل کتابدن ایمان ایله کیدنلردر (یتلونه حق تلاوته) اول کتابی لفظنی مراعات ومعناسنی تدبر ومقتضاسیله عمل ایدراولدقلری حالده تلاوت ایدرلر (اولئک یؤمنون به) ایدی انلر کتابلرینه ایمان کتورنلردر یوخسه تحریف ایدنلردن دکل (ومن یکفربه) واولکه کتابنه کافر اوله تحریفله وحقنه کفرله (فاولئک هم الخاسرون) ایدی انلر ایمان یرینه کفری اختیارله دینلرنده زیان ایدیجیلردر (یابنی اسرائیل اذکروا نعمتی التی انعمت علیکم) یابنی اسرائیل ذکر ایدک شول نعمتی که سزه تیهده ایکن منّ وسلوی وغیری سزه انعام ایتمشدم (وانی فضلتکم علی العالمین) واول نعمتی خاصة آباکزه ویروب انکله انلری زمانلرنده کی سائر ناس اوزره تفضیل ایتدم (واتقوا یوما) وشول کوندن قورقک که (لاتجزی نفس عن نفس شیأ) هیچ کسنه آخرک اوزره لازم اولان حقوقدن برشیء قضا ایتمز (ولا یقبل منها عدل) واندن فدا قبول اولنمز (ولاتنفعها شفاعة) وانکیچون شفاعت نفع ایتمز اکر کافر ایسه (ولاهم ینصرون) وانلر عذاب اللهدن منع اولنمزلر (واذابتلی ابراهیم ربه بکلمات) ذکر ایت شول وقتیکه رب تعالی ابراهیم علیه السلامی کلماتله ابتلا ایتدی * وابتلانک معناسی امتحان واختبار وامردر والله تعالینک عبادینی ابتلاسی ارادتی احواللرینی بیلمک ایچون دکلدر * زیرا اول انلرک احوالنه عالمدر بلکه عبادی برلرینک احواللرینی بیلسونلر ایچوندر (فاتمهن) ابراهیم علیه السلام اول کلماتی اتمام ایتدی اول کلمانده اختلاف اولندی ابن عباس رضی الله عنه دیدیکه اول اوتوزشیدر اونی (التائبون العابدون) آیتنده واونی دخی (ان المسلمین والمسلمات) آیتنده واونی دخی (قدافلح المؤمنون) اوائلنده (وسأل سائل) سورهسنده (الاالمصلین) دن ذکر اولنان خصال حمیدهدر * دینلدیکه حق تعالی انی اون شیئله ابتلا ایتدی انک بشی رأسده درقص شارب ومضمضه واستنشاق ومسواک وفرق رأسدر * وبشی دخی بدنده در تقلیم اظافر ونتف ابط وحلق عانه وختان واستنجا بالماءدر دینلدیکه اول مناسک حجدر * حسن ایدر حق تعالی انی یدی شیئله ابتلا ایتدی کوکبله وقمرله وشمسله وانلرده نظرین حسن ایدوب رب تعالانی دائم لایزال ایدوکن بیلدی ونارله دخی که اکا صبر ایلدی وهجرتله وذبح ابن ایله وختانله که انلرده دخی صبر ایلدی (قال انی جاعلک للناس اماما) حق تعالی اکا دیدیکه یا ابراهیم سنی ناسه امام قیلدم که خیرده اقتدا اولنه سن پس بو اجلدن امامتی عامه اولدی من بعد بعث اولنان انبیاء انک ذریتندن اولوب اکا اتباعله امر اولندیلر (قال ومن ذریتی) ابراهیم علیه السلام دیدیکه یارب اولادمدن دخی ائمه قیلغل که انلره دخی اقتدا اولنه اشبوندن کشی ذریت وقرابهسنک منافعنه سعیک اباحتی اخذ اولنور (قال لاینال عهدی الظالمین) حق تعالی دیدیکه یا ابراهیم سکا عهد ایتدیکیم نبوت وامامت اولادکدن ظالملره ایرشمز * اشبوده تنبیه واردر که انک ذریتندن ظلمه دخی اولوب امامته نائل اولمیهلردر * زیرا که امامت حق تعالینک امانت وعهدیدر ظالم ایسه اکا صالح اولمز بلکه اکا نائل اولان انلرک بر واتقاسیدر * وبودلیلدر که انبیا بعثلرندن اوکدینده کبایردن معصوملر اوله لر اندن صکره نه کی کبی اکا ایلمه ایدر بودلیلدر که ظالمک امورد ینده قولی قبول اولنور مقامه اقامت اولنمسی جائز اولمیه قاضی ومفتی وشاهد وراوی حدیث اولمق کبی وائمه صلوات صالحین اولمری شرط اوله (واذجعلنا البیت مثابة للناس) ذکر ایت شول وقتیکه بز کعبهیی ناس ایچون مرجع ومعاد قیلدق هر جانبدن اکا زوار وحج واعتمار له ثوابلنورلر (وامنا) ودخی موضع امن قیلدق که انک اهلنه تعرض اولنمز ویا خود حج ایدن آخرت عذابندن امین اولور * زیرا حج اندن اول کچن کناهلری محو ایدر * ویا خود اکا التجا ایدن جانی اخذ اولنمزاندن چیقمدقچه اول امام ابو حنیفه مذهبیدر (واتخذوا من مقام ابراهیم مصلی) مقام ابراهیم علیه السلامی موضع صلات ایدینک اول مسجد حرامده شول حجردر که ابراهیم علیه السلام کعبهٔ مکرمهیی بناء عندنده انک

اوزره طورردی ایاغی بارمقلرینک اثری ارزنده کوریلور ایدی * أیدی ایله کثرت مسحدن مندرس اولدی ویا اول شول موضعدر که اول انک اوزره طوروب ناسی حجه دعوت ایتدی * روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه السلام عمر رضی الله عنهک الینه یاپشوب اکا اشبو مقام ابراهیمدر دیو کوستردی عمر رضی الله عنه دیدیکه یارسول الله انی مصلی ایدنمیه امی دیدیکه انکله امر اولنمدم بعده کونش باتمدین اشبو آیهٔ کریمه نازل اولدی دینلدیکه انکله مراد طواف ونمازایله امردر جابر رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام طوافدن فارغ اولیجق مقام ابراهیمه واروب انک خلفنده ایکی رکعت نماز قیلدی (واتخذوا من مقام ابراهیم مصلی) قول شریفن اوقودی * دینلدیکه حرمک کایسی مقام ابراهیمدر ویا انکله مراد موافق حجدر وانک مصلی اتخاذ اولنمسی انده دعادر والله تعالی یه تقرب ایدلمسیدر * اما مقام قصهسنک ابتداسی اولدر که ابن عباس رضی الله عنه ایدر وقتا که ابراهیم علیه السلام اسماعیل علیه السلامله هاجری کتوروب مکهده قودی برمدت دنصکره جرهمیون کلوب انده نزول ایتدیلر اسماعیل علیه السلام انلردن بر مرأهیی تزوج ایتدی وانامی هاجر وفات ایتدی ابراهیم علیه السلام ایسه شامده اولوردی خاتونی سارهدن استئذان ایتدیکه مکهده هاجری کورمکه کیده ساره دخی اکا اذن ویردی لکن شول شرطله که اکا وارد یغنده آتندن اینمیهچون ابراهیم علیه السلام مکهیه قدوم ایدوب هاجری وفات ایتمش بولدی اسماعیل علیه السلامک اوینه واروب اول ایسه مکر صیدا یتمکه کتمش ایدی مرأهسنه بزه ضیافتک وارمیدر دیوب اول ایسه اکا ضیق معیشتدن شکایتندن ماعدا انی ضیافت ایتمدی ابراهیم علیه السلام اکا دیدیکه زوجک کلدیکنده بندن اکا سلام ایدوب دیکلکه قپوسی ایشیکنی دکشدیرسن چون ابراهیم علیه السلام کیدوب اسماعیل علیه السلام صیددن اوینه کلدی خاتونی اکا شو صفتده بر پیر کلوب ماجراسنی خبرویردی اسماعیل علیه السلام دیدیکه اول بنم بابامدر سندن مفارقتهمه بکا امر ایتمش اندن انی تطلیق ایدوب ینه جرهملردن بر مرأهٔ اخرایی تزوج ایتدی چون برمدت دنصکره ینه ابراهیم علیه السلام سارهنک اذنیله نزول ایتمک شرطیله اسماعیل علیه السلامی زیارته کلوب انی کالاول صیده کتمش بولدی خاتونی انی لبن ولحمله ضیافت ایتدی واسماعیل علیه السلامله معیشتلرندن سؤال ایدوب خیر وسعتده اولدقلرین حکایت ایتدی اکر اول حینده اکا خبز یابر ویا شعیر ویا تمر کتورمش اولسه یریوزنده بر وشعیر وتمرده اول اکثر بلاد اولیدی اندن خاتونا اکا نزول ایتکه باشکی یویایم دیو تکلیف ایتدی نزول ایتمیوب بلکه مقامه واردی بر ایاغن اکا صوب بر ایاغی اوزنکیده ایکن باشنک بر جانبن یودردی جانب آخرینی دخی بومنوال اوزره اول بر ایاغی اکا صدی بر ایاغی اوزنکیده ایکن یودردی اندن کیدر اولدیغنده دیدیکه زوجکه بندن سلام ایدوب دیکل که قپوسنک ایشیکی استقامت ایتمش اول کیدوب اسماعیل علیه السلام صیددن کلدی خاتونی اکا ابراهیم علیه السلامی وصف ایتدیکندنصکره ماجرایی خبرویردی اسماعیل علیه السلام دیدیکه اول بنم بابامدر سنکله اقامت وثباته امر ایتمشدر * بعدما شاء الله زمان مرورندنصکره ابراهیم علیه السلام اکا کلوب دیدیکه یا اسماعیل الله تعالی بکا بر ایش بیوردی بدرسن یکاانده اعانت ایدرمیسن دیدیکه نعم اعانت ایدرم ایعدی اول بکا بیوردیکه بو اراده انکیچون بر بیت بنا ایدم اندن ایکیسی انی بنایه باشلدیلر اسماعیل علیه السلام طاش کتوروب اکا صونردی اول ایسه انی الوب بنا ایدردی بنا یوکسلیجک اول مقام دینلن حجری اسماعیل علیه السلام کتوروب ابراهیم علیه السلامک ایاغی التنه قودی اول اجلدن اکا مقام ابراهیم دینلدی (وعهدنا الی ابراهیم واسماعیل أن طهرا بیتی للطائفین والعاکفین والرکع السجود) بز ابراهیم واسماعیله امر ایتدککه ایکیکز بنم بیتم کعبهیی اوثان وانجاس وهرکا لایق اولمیان شیئلردن تطهیر ایدیکز انک حوالنده طائفلر ومقیم ومجاورلر انده عاکفلر واوردوانده نماز قیلوب راکعلر وساجدلر ایچون دینلدیکه غربایه افضل اولان طوافدر وأهل مکهیه افضل اولان صلاتدر (واذ قال ابراهیم رب اجعل هذا بلدا آمنا) ذکر ایت شول وقتیکه ابراهیم علیه السلام دیدیکه یارب اشبو مکانی بر بلده قیل که اهلی انده امن اوزره اوله که اول حرمدر (وارزق

اهله من الثمرات من آمن منهم بالله واليوم الآخر) وانلك اهلندن الله تعالى يه ويوم آخرته ايمان كتورنلری
ثمراتدن رزقلندر * روايت اولنديكه طائف شام مدينه‌لرندن ايدی ابراهيم عليه السلام دعا ايديجك حق
تعالى جبرائيل عليه السلامه امر ايلدی انی اصلندن قلع ايدوب بيدی كره بيت شريفی اداره ايتدكدنصكره
حالا اولديغی موضعه وضع ايتدی اهل مكه نك اكثر ثمراتی اندن كاور (قال ومن كفر) حق تعالى ديديكه
كافر اولانلره دخی رزقلنديررم * ابراهيم عليه السلام رزقی امامته قياس ايدوب دعاسنده انی انجق مؤمنلر
ايچون ديلدی حق تعالى اكا تنبيه ايتديكه رزق رحمت دنيويه در مؤمن وكافره عام اولور امامت وديننده تقدم
انلك خلافنه ملابسدر (فامتعه قليلا) بن انی زمان يسيريعنی نهايت اجلنه دكين انكله تمتيع ايدرم تا كه
لذات دنيا ايله التذاذ ايدوب انكله ارزرينه حجت اوكداوله * انی قليل ايله قيد ايتدی زيرا متاع دنياندكاو كثير
اولسه آخرتك نعم مؤبده‌سنه نسبتله قليلدر (ثم اضطره الى عذاب النار) بعده آخرتده انی عذاب ناره الجا
ايدرم (وبئس المصير) واول نه مبؤس مصير اولور (واذ يرفع ابراهيم القواعد من البيت واسمعيل) ذكر
ايت شول وقتيكه ابراهيم واسماعيل بيت شريفدن قواعدی رفع ايلدی * روايلر روايت ايتديلركه حق تعالى
ارضی يراتمزدن ايكی بيك ييل اول بيت شريفك موضعن يراتديكه اول صو اوزره بر زبدهٔ بيضا ايدی ارضی انك
التندن بسط ومد ايتدی وقتاكه آدم عليه السلام يره ايندرلدی وحشتدن حق تعالى يه شكايت ايتدی
اويله اولسه اكا بيت المعموری ايندرديكه اول جنتك يواقيتندن ايدی يشل زمرددن شرقی وغربی ايكی قپوسی
وار ايدی حالا بيت شريف اولان موضعه وضع ايتدی وديديكه يا آدم سكا بر بيت ايندردم مكه انی طواف
ايده سن عندنده نماز قيله سن * نتكيم عرشم طواف اولنور وعندنده نماز قيلنور روا كا حجر اسودی ايندردی
اول غايتده بياض ايدی زمان جاهليتده حائضلرك لمسندن قرار دی اويله اولسه آدم عليه السلام يياق هنددن
مكه يه توجه ايتدی حق جل وعلا كا بر ملك كوندردی حتی اكا ايندريلن بيت شريفه دلالت ايدوب
حج ايتدردی ومناسكی اقامت ايتدردی فارغ اولنجق ملائكه انی قارشولديلر يا آدم حق تعالى حجكی قبول ايده
بزسندن ايكی بيك ييل اول اشبو بيتی طواف ايدردك ديديلر ابن عباس ايدر آدم عليه السلام يياق هنددن
مكه يه قرق حج ايتدی طوفان زمانه دكين اول بيت يرده قالوب طواف اولندی اندن اول سماء رابعه يه رفع
ايلدی هر كون اكا يتمش بيك ملك كيرر بر كيرن من بعد اكا عودت ايتمز اولور طوفان ايريشجك حق تعالى
جبرائيل عليه السلامی كوندردی حجر أسودی غرقدن صيانت ايچون جبل ابی قبيسه قودردی ابراهيم
عليه السلام زمانه دكين موضع بيت خالی طوردی * ابن عباس رضی الله عنه ايدر حق جل وعلا كعبه نك
ساحه‌سی دكاور بر سحابه كوندردی حتی كه كعبه نك موضعی فوقنده طورردی انك ظلی دكاو زياده ونقصانسز
بنا ايت ديو بيورلدی بيت شريفك طاشی بش عدد طاغدن كتورلديكه اول طور سينا وطور زيتا و بستانكه
شامده در وجودی كه جزيره‌ده در وحرا كه مكه‌ده در اندن قواعدی بنا اولندی وقتاكه ابراهيم عليه السلام
بنايی حجر اسود موضعنه ايركوردی بكا بر حجر حسن كتوركه اشبو موضعه قويه يم ديو حضرت اسماعيل
عليه السلامه بيوردی چون اول انی استيو كتدی ابو قبيسدن برندا كاديكه يا ابراهيم سكا وير يله جك
طاش بنده امانتدر وارانی الغل مكر اول حجر اسود ايش الوب مكاننه قودی وقتاكه ابراهيم واسماعيل كعبه نی
بنادن فارغ اولديلر ديديلركه (ربنا تقبل منا) يارب اشبو بنامزی بزدن قبول ايت (انك انت
السميع العليم) كه سن دعامزی ايشيدروب نيازمزی بيلورسن (ربنا واجعلنا مسلمين لك) يارب بزی
سكا خضوع واخلاص واطاعت وتوحيد ايديجی قيلغل (ومن ذريتنا امة مسلمة لك) وذريتمزك بعضنی
دخی اسلام واعماللرنده اخلاص ايدر جماعت قيل (وأرنا مناسكنا) وبزه حجده‌كی متعبد اتمزی
ويامذابحمزی كوستروبيلدر اويله اولسه حق تعالى انلرك دعاسنه اجابت ايدوب انلره جبرائيل عليه السلامی
كوندردی ويوم عرفه‌ده مناسكی انلره كوستردی اندن اكا عرفت يعنی بيلدكمی يا ابراهيم ديدی اول دخی نعم
ديدی اول اجلدن اول وقته عرفه وموضعنه عرفات دينلدی (وتب علينا) صغائر ذنوبمزدن وذريتمزك

كبائر ذنوبندن تجاوز ايت (انك انت التواب الرحيم) سن تجاوز ده بليغسن عباد مؤمنينه رحيمسن
(ربنا وابعث فيهم رسولا منهم) يارب اول امة مسلمه ده انلردن رسول بعث ايت كه انكله مراد محمد مصطفى
صلى الله عليه وسلمدر * عرباض بن ساريه رضی الله عنه پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ايدر ديديكه
بن الله تعالى عندنده خاتم النبيين يازلمشم حالبوكه آدم عليه السلام طينتنده منجدل ايدی و بن اول اسرم
ابراهيم عليه السلامك دعوتی وعيسى عليه السلامك بشارتی ووالده‌مك بنی وضع ايتديكی حينده
رؤياسيدركه اندن بر نور چيقوب اندن قصور شام ضيالندی * ابن عباس رضی الله عنه ايدر انبيانك
كليسی بنی اسرائيلدندر الا اونی دكل كه * اول نوح وهود وصالح وشعيب ولوط وابراهيم واسماعيل واسحق
ويعقوب ومحمددر صلوات الله وسلامه عليهم اجمعين (يتلوا عليهم آياتك) كه انلره آيتلريكی
اوقور وتوحيد ونبوت دلائلن انلره بيلديرر (ويعلمهم الكتاب والحكمة) وانلره قرآنی ونفسلرين تكميل
ايدر معارف واحكامی تعليم ايدر (ويزكيهم) وانلری شركدن وذنوبدن تطهير ايدر (انك انت العزيز)
سن اول عزيزسنكه اكا بر شيء غالب اولمز * واراده ايتديكی شيئدن انی بر شيء عاجز ايتمز (الحكيم)
حكيمسنكه فعلی علمنه موافق اولور (ومن يرغب عن ملة ابراهيم الا من سفه نفسه) ابراهيم عليه السلامك
شريعت ودينين ترك ايتمز كه اول اسلامدر مكر اول كه نفسنه جاهل اوله * ايمدی اول كه الله تعالينك
غيری يه عبادت ايده نفسنی بيلميوبدر ونفسنی بيلميان ربينی دخی بيلمز حق جل وعلا داود عليه السلامه وحی
ايتديكه يا داود نفسكی بيلكه بنی بيله سن ديديكه يارب نفسمی نيجه بيلوب سنی نيجه بيله يم بيورديكه انی ضعف
وعجز وفنا ايله بيلكه بنی قوت وقدرت وبقا ايله بيله سن * سبب نزولی اولدركه عبد الله بن سلام رضی الله عنه
قرنداشی اوغللری سلمه ومهاجری اسلامه دعوت ايدوب ديديكه بيلورميسزكه حق جل وعلا توراتده
ديمشدركه اولاد اسماعيلدن بر پيغمبر كوندريسرم كه اسمی احمد اولور اول كه اكا ايمان كتوره هدايت
بولور اول كه اكا ايمان كتورميه ملعون اولور اويله اولسه سلمه اسلامه كلوب مهاجر امتناع ايتدی اول سببله
اشبو آيه كريمه نازل اولدی (ولقد اصطفيناه فى الدنيا) بز انی دنياده نبوت ودين حق ايچون اختيار ايتدك
(وانه فى الآخرة لمن الصالحين) وجنتده اول صالحلر ايله‌در (اذ قال له ربه اسلم) زيرا اكا ربی تعالى اسلام
اوزره استقامت ايدوب ثابت اول ديدی شول وقتنكه غاردن چيقوب كوكب وقمر وشمسه نظر ايتدی (قال
اسلمت لرب العالمين) ابراهيم عليه السلام ديديكه ديني اول عالملرك ربی جل شانه ايچون خالص ايتدم
(ووصى بها ابراهيم بنيه ويعقوب) ابراهيم عليه السلام اوغللرينه كه انلر درتدر اسماعيل واسحاق ومدين
ومداين دروياسكزدر ويا اون درتدر ويعقوب عليه السلامك دخی اوغللريكه انلر اون ايكيدر روبين وشمعون
ولاوی ويهوذا وشوجون وزيلون ودونا ونفتونی وكودی واوشير وبنيامين ويوسفدر اول ملته وصيت ايدوب
ديديكه (يا بنى) ای اوغللرم (ان الله اصطفى لكم الدين) الله تعالى سزكيچون دين اسلامی اختيار ايتديكه
اول اديانك صفوه‌سيدر (فلا تموتن الا وأنتم مسلمون) ايمدی اسلام اوزره دائم اولك كه سزه موت مصادف
اولديغنده مسلمون بولنه سز ويا خود ربكز جل شانه يه حسن الظن اولك كه موتكز اول حالده ايكن واقع اوله
جابر بن عبد الله ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم موتندن اوچ كون مقدمدن ايشتدمكه دير (لا يموتن
احدكم الا وهو محسن الظن بالله) سزدن بريكز وفات ايدراولسه الله تعالى يه ايو ظن ايتسون (ام كنتم شهداء)
بيزحاضرردكللرايديكز (اذ حضر يعقوب الموت) شول وقتنكه يعقوب موته قريب اولدی * كلبی ايدر
وقتاكه يعقوب عليه السلام مصره داخل اولدی انك اهالی كورديكه كيميلری اوثانه وكيميلری ايسه نيرانه
عبادت ايدرلر بو حالتدن خوفله (اذ قال لبنيه ما تعبدون من بعدى) اوغللرينه ديديكه بنم اجلم قريب
اولوبدربندنصكره نه شيئه عبادت ايدرسز (قالوا نعبد الهك واله آبائك ابراهيم واسمعيل واسحاق الها
واحدا) ديديلركه سنك وآبائك ابراهيم واسماعيل واسحاقك الهی اولان اله واحده عبادت ايدرز (ونحن له
مسلمون) حالبوكه بز انی توحيدده مخلصلرز اسماعيل عليه السلام انلرك عمی ايدی عرب ايسه عمه اب دير

خاله به امدیمی کبی (تلك امة قد خلت) اشبونلر بر جماعتدر که کچدیلر (لها ما کسبت ولکم
کسبتم) اعمالدن انلرك کسبی انلر کدر وسزك کسبکز سزکدر انلرك هر برینه نفع ایدن کسبیدر وسزه دخی
نفع ایدن کسبکزدر (ولا تسئلون عما کانوا یعملون) یوخسه سز انلرك ایشلدیککی سیئاتله سؤال
ومؤاخذه اولنمزسز ایشلدیکلری حسناتله مثاب اولمدیغکز کبی * یعنی انبیا واولیایه انتسابکز انلرك اعمالیله
انتفاعکزی ایجاب ایتمز بلکه انلردن انتفاعکز انلره موافقت واتباعله اولور * اول اجلدن پیغمبریمز علیه
السلام دیدیکه (یا بنی هاشم لا یأتینی الناس بأعمالهم وتأتونی بأنسابکم) یا بنی هاشم یوم قیامتده ناس بکا اعمال
صالحه ایله کلدکلرنده سز ایسه مجرد بکا انتسابله کلمش اولمکز * زیرا انك نفعی اولمزمادامکه بکا اتباع
ومو افقت ایتمکز اولیه (وقالوا کونوا هودا او نصاری تهتدوا) یهود ونصارادن هر فرقه مسلمینه دیدیلر که
بزم دینمزه کیرك که هدایته ایره سز * روایت اولندیکه یهود مدینه ونصارای نجراندن هر فرقه دینده مسلمینه
اختصام ایدوب یهود دیدیلر که بزم نبیمز موسی علیه السلام افضل انبیادر وکتابمز توراة افضل کتبدر ودینمز
افضل ادیاندر اندن عیسی وانجیله ومحمد علیه السلام وقرآنه کافر اولدیلر ونصاری دیدیلر که نبیمز عیسی
علیه السلام افضل انبیادر وکتابمز انجیل افضل کتبدر ودینمز افضل ادیاندر اندن محمد علیه السلام وقرآنه
کافر اولدیلر وایکی فرقه دن هر بری مؤمنلره بزم دینمز اوزره اولك زیرا که دین بزم دینمزدر دیدیلر (قل بل ملة
ابراهیم) یا محمد دیکل که بلکه ابراهیم علیه السلام ملتنه اتباع ایدرز (حنیفا) هر دین باطلدن دین حقه
مائل اولدیغی حالده (وما کان من المشرکین) اول مشرکلردن دکل ایدی اشبونده اهل کتابك کفارینه
تعریض واردر که انلر ملت ابراهیم اوزره اولملرین ادعا ایدرلر حالبوکه شرکلر اوزره ثابتدرلر بوندنصکره حق
جل وعلا مؤمنلره طریق ایمانی تعلیم ایچون دیدیکه (قولوا آمنا بالله) دیکز که ایمان کتوردك الله تعالی یه
(وما انزل الینا) وبزه اینن کتابه (وما انزل الی ابراهیم) وابراهیم علیه السلامه اینن صحیفه که اول اون
صحیفه در (واسمعیل واسحاق ویعقوب والاسباط) واسمعیل واسحاق ویعقوب واسباطه اینن که اول صحف
ابراهیمدر وقتا که انلکله تعبد ایتدیلر احکامنده داخل اولوب کانه اول صحف انلره دخی اینمش کبی اولدیلر
وبنو اسرائیلدن اسباط وبنو اسماعیلدن قبائل وعجمدن شعوب کبیدر * دینلدیکه اسباط ایله مراد یعقوب
علیه السلامك صلبندن وجوده کلن اون ایکی اوغلی کلیسی انبیا علیهم السلامدر (وما اوتی موسی وعیسی)
وموسایه ویریلن توراته وعیسایه ویریلن انجیله (وما اوتی النبیون من ربهم) وجمیع انبیایه رب تعالیدن
ویریلن آیات وکتبك جمعنه یعنی انبیانك جمعنه ذکر اولنمش اولنمامشنه وانلره اینن کتب وصحفك
جمعنه ایمان کتوردك (لا نفرق بین احد منهم) یوخسه انلردن هیچ برینك بیننی ایمانده تفریق ایتمزز
یهود ونصارانك انلرك بعضنه ایمان وبعضنه کفرله تفریق ایتدکلری کبی * زیرا انلرك کلیسی تصدیق
مؤمنلره واجبدر (ونحن له مسلمون) بز اول الله تعالی یی توحیدده مخلصلرز * ابو هریره رضی الله عنه
ایدر یهود توراتی عبرانیه لغتنجه اوقیوب وعربیه لغتنجه مسلمینه تفسیر ایدرلردی پیغمبریمز علیه السلام
دیدیکه اهل کتاب کتابلرنده سزه بر شئ خبر ویردکلرنده سز انی نه تصدیق ونه تکذیب ایدك بلکه حق تعالینك
اشبو آیتده تعلیم ایتدیکی منوال اوزره تقریر ایدیکز (فان آمنوا بمثل ما آمنتم به فقد اهتدوا) اکر یهود
ونصاری سزك ایمان کتوردیککز شیئه ایمان کتوردیسه لر ضلالتدن هدایته ایررلر (وان تولوا) واکر
محمد علیه السلامه وقرآنه وجمیع انبیایه ایماندن اعراض ایدرلرسه (فانما هم فی شقاق) بیلکه انلر خلاف
ومنازعه ده در یوخسه طلب حقدن برشیده دکللردر (فسیکفیکهم الله) یا محمد الله تعالی یهود
ونصارانك شرینی سندن دفع ایدیسردر کانبا حق جل وعلا یهوددن قریظه یی قتل وسبی ایله ونضیری
اجلا وطنله وایکی فریق اوزره ضرب جزیه ایله انجاز وعد ایتدی (وهو السمیع العلیم) اول الله تعالی
انلرك اقوالنی ایشیدیجی واحوالنی بیلیجیدر (صبغة الله) دین اللهی نفسکزه الزام ایدك اندن مفارقت ایتمکز
صبغك ثوبه لزومی کبی * دینلدیکه انکله مراد ختاندرکه صاحبنی دمه صبغ ایدر * ابن عباس رضی الله عنهما

ایدر نصارادن بر ینك ولدی طوغسه یدنجی کوننده انی بر صاری صویه باتوررلر کدا کا معمودی دیرلر
ختاندن بدل اول ولدی انکله یو یارلر وانی ایتدکلرنده تحقیق نصرانی اولدی دیرلر وانی تطهیر تام عد ایدرلر
ایدی زعم باطللرنجه نصاری انی طهارت عد ایتدیلرسه سز دخی انلره مخالف نفوسکزی صبغ ایمانله صبغ
ایدك که اول شرك وکفردن طهر حقیقیدر (ومن احسن من الله صبغة) الله تعالینك صبغه سندن
احسن شیئله کیمدرکه صبغ اوله (ونحن له عابدون) حالبوکه بز انکا عابدلرز (قل اتحاجوننا فی الله)
یا محمد سن انلره دیکل که حق تعالینك شاننده وعربدن بنی اصطفاسنده بزمله جدال می ایدرسز * روایت
اولنورکه یهود ونصاری پیغمبریمز علیه السلامه دیدیلر که انبیا بزدن وبزم دینمز اوزره ایدیلردینده بز سزدن
اقدم وحق تعالی یه اولا یز یا محمد اکر سن نبی اولسیدك بزدن اولوردك او یله اولسه اشبو آیة کریمه نازل اولدی
(وهو ربنا وربکم) اول الله تعالی بزه وسزه رب اولمقده سوا ویدر عبادندن دیلدیککی رحمتنه مختص
قیلورکمسه نك انکا حکمی وسلطنتی یوقدر (ولنا اعمالنا ولکم اعمالکم) بز کندی اعمالمزله جزالنورز
سز دخی کندی اعمالکزله جزالنورسز (ونحن له مخلصون) اول الله تعالی یی توحیدده بز مخلصلرز سز ایسه
مشرکلرسز توحیدده خالص دکلسز (ام تقولون ان ابراهیم واسمعیل واسحاق ویعقوب والاسباط کانوا
هودا او نصاری) یوخسه دیرمیسز که ابراهیم واسمعیل واسحاق ویعقوب واسباط یهود ویا نصاری ایدیلر
(قل ءأنتم اعلم ام الله) ایدی انلره دیکل که انلرك دیننه سزمی اعلمسز یوخسه الله تعالی می والحال اول
الله تعالی خبر ویردیکه (ما کان ابراهیم یهودیا ولا نصرانیا ولکن کان حنیفا مسلما) ابراهیم علیه السلام
یهودی ویا نصرانی دکل ایدی بلکه حنیف مسلم ایدی وانبیاء مذکورینده دخی (ونحن له مسلمون) دیو
قوللرندن حکایتله مسلم ایدکلرین خبر ویردی (ومن اظلم ممن کتم شهادة عنده من الله) شول کمسنه دن زیاده
ظالم کیمدرکه الله تعالینك عندنده اولان شهادتی کتم ایده یعنی اهل کتابدن اظلم کمسه وارمیدرکه حق تعالینك
ابراهیم علیه السلام حقنده حنیفیتله یهودیت ونصرانیتدن برائتله وبنیسی حقلرنده مسلمیت ایله ومحمد
علیه السلام حقنده رسالتله کتابلرنده ذکر ایتدیکی شهادتی کتم ایده (وما الله بغافل عما تعملون)
الله تعالی انلرك اعمالندن غافل دکلدر یوم قیامتده جزالرین ایدر * اشبونده ظالمه وعید ومظلومه
تسلیه واردر (تلك امة قد خلت) اشبونلر بر جماعتدرکه دنیاده کچدیلر (لها ما کسبت ولکم ما کسبتم)
اعمالك خیر وشرندن کسب ایتدکاری کندیلرکدر انك اوزره مثاب ومعاقب اولورلر واعمالدن سزك
کسب ایتدیککز دخی سزکدر انك اوزره مثاب ومعاقب اولورسز (ولا تسئلون عما کانوا یعملون)
یوخسه سز انلرك عملندن سؤال اولنمزسز * امام رازی ایدر اشبو دلالت ایدرکه ابنا آبانك طاعتیله مثاب
وذنوبیله معاقب اولمیه لر ودخی اولاد مشرکینك آبالرینه تبعیتله تعذیبنی تجویز ایدنلرك مذهبی باطل اوله
(سیقول السفهاء من الناس ما ولاهم عن قبلتهم التی کانوا علیها) ناسدن جهال دیسردرکه محمد
واصحابنی قبله لرندن نه شئ صرف وتحویل ایتدی * روایت اولندی وقتا که قبله بیت المقدسدن کعبه یه
تحویل اولندی مکه نك مشرکلری دیدیلر که محمد امرنده تردد ایدر اولدی ومولدینه مشتاق اولوب اندن
یکا یوندی یقیننده دینکزه دخی رجوع ایدر او یله اولسه حق تعالی اکا دیدیکه (قل لله المشرق والمغرب)
انلره دیکل که مشرق ومغرب وایکیسی اراسنده کی اماکن وبلاد ونفوس وعباد جمله سی الله تعالینك خلق
وملکیدر (یهدی من یشاء الی صراط مستقیم) عبادندن دیلدیککی مرضیسی اولدیغی دینه هدایت ایدر اکا
اعتراض اولنمز دیلرسه بیت المقدسه ویا کعبه یه یوندرر * روایت اولنورکه یهود معاذ بن جبل رضی الله عنهه
دیدیلر که محمد علیه السلام بزم قبله مزی حسدندن ترك ایتدی والحال بیلورکه بزم قبله مز قبلهٔ انبیادر
وناس بیننده بز حق وعدل اوزره یز معاذ دیدیکه اول صفت وحالتده اولان بلکه بززاو یله اولسه حق تعالی
انزال ایتدیکه (وکذلك) ابراهیم وذریتنی اصطفا واختیار ایتدیکمز کبی (جعلناکم امة وسطا) سزی امت
وسط یعنی خیار وعدل قیلدق که علم وعمل ایله تزکیه اولنمشلرسز اشبونکله استدلال اولندیکه اشبو أمت

سائر امتدن خبرلو اوله واجماعلری حجت اوله زیرا اکر اتفاق ایتدکاری شیئده باطل اولیدیلر عدالتله اتصافلری
صحیح اولمزدی (لتكونوا شهداء على الناس) تا که یوم قیامتده نبیون ایچون وحی امتلرینه تبلیغ
ایتدکارینه سز شاهدلر اوله سز چونکه انلرك کفاری انکار ایدهلر (ویكون الرسول علیكم شهیدا) وسزی
محمد علیه السلام تعدیل وتزکیه ایده * روایت اولنور که وقتاکه حق جل وعلا اولین وآخرینی صعید
واحدده جمع ایده سائر امتلرك کفارینه دیه که سزه نذیر کلدیمی انکار ایدوب بزه نه بشیر ونه نذیر کلدی دیهلر
اندن حق جل وعلا انبیایه سؤال ایدوب یاربنا بز انلره تبلیغ ایتمشزدیهلر وانلردن بینه استنوب امت محمدی
انلرا وزره شهود کتوره لرکا یجك یاربنا انبیادن هربری وحیکی تبلیغ ایتدیلردی دیهلر امم ماضیه یاربنا بو امت
بزدنصکره کلمشلرایکن بزم حالمزی نوجهله بیلمشلردر دیو اعتراض ایدهلر حق تعالی بو امتدن سؤال ایدیجك دیهلر که
یاربنا بزه رسول ارسال وقرآن انزال ایتدك وانده بزه رسوللرك تبلیغن خبر ویردلك سن ایسه اخبارکده
صادقسن اندن محمد علیه السلام کتوریلوب امتنك حالندن اکا سؤال ایده اول انلرك صدقنه شهادت ایده
(وما جعلنا القبلة التی كنت علیها) بز قبلهیی سنك صددنده اولدیغك جهتی قیلدقکه اول کعبهدر * ابن عباس
رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلامك هجرتندن اول نمازده کعبهیی اوکنه آلوب بیت المقدسی قبله
ایدینوردی هجرت ایدیجك یهودك قلوبنی تألیف ایچون نمازده صخرهیه استقبال الله امر اولندی یعنی اصل
امرك کعبهیی استقبال ایدی بیت المقدسی سکا قبله قیلمزدك (الا لنعلم من یتبع الرسول ممن ینقلب على
عقبیه) الا انکچوندرکه تحویل قبلهده رسوله اتباع ایدنی شول اکا اتباع ایتمیوب دین اسلامدن رجوع
وارتداد ایدندن تمییز ایدهوز ویا خود اول ایکی صنف حقنده کی علم ازلیمزی ظهوره کتورهوز که اول برقومك
هدایتنه وبرقومك ضلالتنه سبب اولیسردی * پس بوا جلدن قبله بیت المقدسدن کعبهیه تحویل اولنیجق
مسلمیندن برجماعت یهودیته دوندیلر * زیرا محمد آبائی دیننه رجوع ایتدی دیدیلر (وان كانت لكبیرة)
اکرچه تحویل قبله ثقیله وشدیدهدر (الا على الذین هدى الله) الا شونلره دکل که حق جل وعلا انلری
دین حقه ارشاد ایدوب متابعت رسوله اسعاد ایتدی * روایت اولنورکه وقتاکه قبله بیت المقدسدن کعبهیه
تحویل اولندی یهود مسلمینه دیدیلرکه بیت المقدسه استقبال ایله قیلدیغکز نمازدن بزه خبر ویرلکا کر اول هدی
اوزره ایدیسه هدادن تحول ایتمش اولدیکزوا کر اول ضلالت ایدیسه سز ضلالتی دین ایدنمش ایدیکز اول
حالتده وفات ایدهنکزك موتی ضلالت اوزره اولور حالبوکه مسلمیندن برنیچهلر قبلهنك کعبهیه تحویلندن
اول وفات ایتمشلردی مسلمون دیدیلرکه هدایت الله تعالینك امرینه متابعت وضلالت اکا مخالفتدر
اندن پیغمبریمز علیه السلامه واروب بیت المقدسه استقبال الله وفات ایدنلرك نمازی حکمندن سؤال ایتدیلر
حق تعالی انلره دیدیکه (وما كان الله لیضیع ایمانكم) الله تعالی سزك قبله تحویلندن اول بیت المقدسه
استقبال الله قیلدیغکز نمازی قبول ایدر ضایع ایتمز (ان الله بالناس لرؤف) الله تعالی ناسه زیاده مرحمتلودر
اجرلرین ضایع ایتمز وصلاحلرین ترك ایتمز (رحیم) زیاده اسیرکیجیدرکا عملرین یارلغار وروزقلرین ایصال ایدر
(قد نرى تقلب وجهك فی السماء) یا محمد بز سنك جهت سمایه تردد نظرکی بیلورو مشاهده قیلورز (فلنولینك
قبلة ترضیها) ایدی بز سنی سودیکك ودیلدیکك قبلهیه تحویل ایدرز (فول وجهك شطر المسجد الحرام)
اویله اولسه یوزیکی مسجد حرامه وجانبنه صرف ایت کل چنانکه نماز قیلهسن مسجد حرامه توجهله بیورلدی
کعبهیه دینلمدی زیرا پیغمبریمز علیه السلام مدینهده ایدی بعید اولان کشییه جهت رعایتی کفایت ایدر
زیرا اکا کعبهنك عینی استقبالده حرج واردر قریب اولان کشی انك خلافیدر * روایت اولندیکه پیغمبریمز
علیه السلام مدینهیه قدوم ایتدیکنده اون التی آیدکا وزمان نمازده بیت المقدسی قبله ایدندی صکره
پیغمبریمز علیه السلام اصحابیله بنوسلمه مسجدنده ظهرك ایکی رکعتنی قیلدقلرنده نصکره نمازده ایکن تحویل
ایدوب میزابی استقبال ایتدیلر اول اجلدن اول مسجده قبلتین دیدیلر (وحیث ما كنتم فولوا وجوهكم شطره)
بروبحردن هرقنده اولسهکز نماز قیلدیغکزده یوزلریکزی انك جانبنه صرف ایدك (وان الذین اوتوا الكتاب)

یهود ونصارادن شونلرکه کتاب ویرلدیلر (لیعلمون انه الحق من ربهم) بیلورلرکه قبلهنك کعبهیه تحویلی
رب تعالیدن ثابتدر بوخسه محمد علیه السلامك تلقاء نفسندن دکلدر زیرا انك ایکی قبلهیه نماز قیلمسی
کتابلرنده متضمن ایدی (وما الله بغافل عما تعملون) یا معشر مؤمنان الله تعالی سزك اعمالکزدن
غافل دکلدر سزه انك ثوابن ویرر ویا معشر یهود سزك سوء افعالکزدن اول غافل دکلدر دنیاده وآخرتده سزه
جزاکزی ایرکورر اندن یهود ونصاری دیدیلرکه صدقکه دلالت ایدر بزه برعلامت کتور سیدك بیورلدیکه
(ولئن اتیت الذین اوتوا الكتاب بكل آیة ما تبعوا قبلتك) یا محمد اکر سن یهود ونصارایه کعبهنك قبله ایدوکنه
حجت وبرهانله کلسك انلر سنك قبلهکه تابع اولمزلر (وما انت بتابع قبلتهم) وسن دخی انلرك قبلهسنه تابع
اولمزسن (وما بعضهم بتابع قبلة بعض) وانلرك بعضی بعض آخرك قبلهسنه تابع اولمز زیرا انلردن هرفریق
کندی دینی حق اعتقاد ایدر اویله اولسه سن نیجه رجا ایدرسنکه انلر سکا اتباع ایدهلر وقبلهکه نماز قیلهلر
(ولئن اتبعت اهواءهم) اکر انلرك هوالرینه اتباع ایدرسك مثلا (من بعد ما جاءك من العلم) شونده نصکره که
دینك حق وکعبهنك قبله ایدوکی ظاهر اوله (انك اذا لمن الظالمین) اول تقدیر اوزره سن ظالملردنسن
(الذین آتیناهم الكتاب یعرفونه) شونلرکه بز انلره کتاب ویردك یعنی انلرك علماسی محمد علیه السلامك نعتنی
اوصافیله بیلورلر (كما یعرفون ابناءهم) صبیان بیننده اوغللرینی بیلدکلری کبی * عمر بن الخطاب عبد
الله بن سلام رضی الله عنهمایه دیدیکه حق جل وعلا پیغمبریمز علیه السلامه اشبو آیتی انزال ایتدی * ایدی
اول معرفتی بکا تعریف ایت دیدیکه یا عمر بن انی کوردیکم حینده بیلدم اوغلمی بیلدیکم کبی بلکه انی بیلدیکم
اوغلمی بیلدیکمدن زیادهدر * زیرا که حق جل وعلا انی توراتده وصف ایتمشدی واما که اوغلم احتمالدرکه
اناسی خیانت ایتمش اوله (وان فریقا منهم) انلردن برفریق که معاندلردر (لیكتمون الحق) حقی ستر ایدرلر
(وهم یعلمون) حالبوکه بودین حق ایدوکن بیلورلر (الحق من ربك) یا محمد حق اولدرکه ربك جل شانهدن
ایدوکی ثابت اوله صددنده اولدیغك امورکبی بوخسه ثابت اولمیان دکل اهل کتابك اوزرینه اولدقلری
امور باطله کبی (فلا تكونن من الممترین) ایدی اول سنك ربكدن ایدوکنده واهل کتاب حقی بیلورلر
ایکن کتمانلرندن شك ایدنلردن اولمغل (ولكل وجهة) هرامتك برقبلهسی واردر (هو مولیها)
الله تعالی انی اکا صرف ایدر (فاستبقوا الخیرات) ایدی طاعاته مبادرت ایدك (اینما تكونوا یأت بكم
الله جمیعا) سز واعداکز قنده اولورسهکز یوم قیامتده جزا ایچون سزی ارض محشره جمع ایدر ویا اعماق ارض
وقلل جبالدن قنده اولورسهکز ارواحکزی قبض ایدر (ان الله على كل شیء قدیر) الله تعالی هرشیئه
قادردر * ایدی سزی اماته واحیا وجمعه دخی قادر اولور (ومن حیث خرجت فول وجهك شطر المسجد
الحرام) قنغی مکاندن سفره چیقسك نماز قیلدیغکده یوزکی مسجد حرام جانبنه دوندرکل (وانه للحق من
ربك) نمازنده کعبهیه توجه امری ربك جل شانهدن حقدر (وما ربك بغافل عما تعملون) الله تعالی سزك
اعمالکزدن غافل دکلدر (ومن حیث خرجت فول وجهك شطر المسجد الحرام) هرنه مکاندن سفره
چیقسك نماز قیلدیغکده یوزکی کعبه جانبنه صرف ایت (وحیث ما كنتم فولوا وجوهكم شطره) وهرنه
مکانده اولسهکز یوزلریکزی انك جانبنه صرف ایدك (لئلا یكون للناس علیكم حجة) تا که یهود ایچون
اوزریکزه حجتلری اولمیهچون ابراهیم علیه السلام دینی اوزره سز نیچون انك قبلهسی اولان کعبهیی ترك
ایتدیکز دیمیهلر (الا الذین ظلموا منهم) ومکه مشرکلرینك دخی اوزریکزه حجتلری اولمیه محمد علیه السلام
نیچون جدی ابراهیم علیه السلام قبلهسن ترك ایدوب یهود قبلهسنه تحول ایتدی دیمیهلر (فلا تخشوهم)
ایدی انلردن خوف ایتمکز انلرك مطاعنی سزه ضرر ایتمز (واخشونی) بلکه بندن خوف ایدوب امریمه
مخالفت ایتمکز (ولأتم نعمتی علیكم) وتا که سزی قبله ابراهیمه تحویل ایله ملة حنیفهیه اتباع
نعمتی سزکیچون تمام اوله * علی رضی الله عنه ایدر نعمتك تمامی اسلام اوزره موتدر * وحدیثده کلدیکه
نعمتك تمامی جنته داخل اولمقدر (ولعلكم تهتدون) وتا که ضلالتدن هدایته ایرشهسز (كما ارسلنا

فيكم رسولا منكم) كندى جنسكزدن سزه رسول ارسال ايله نعمتى اتمام ايتديكم كبى تاكه انكله انسكز
ودنياده اكا نظر ايكز متمكن اوله كه اول محمد عليه السلامدر (يتلو عليكم آياتنا) كه اول سزه بزم آيتمزى
يعنى قرآنى تلاوت ايدر (ويزكيكم) وسزى كفر وجهالتدن تطهير ايدر (ويعلمكم الكتاب والحكمة)
وسزه كتاب وسنت تعليم ايدر (ويعلمكم مالم تكونوا تعلمون) وسزه احكام وشرائع اسلامدن بيلمدكاريكزى
تعليم ايدر (فاذكرونى اذكركم) بنى طاعتله ذكر ايدلك كه بن سزى ثوابله ذكر ايدم سز بنى نعمت ورخاده
ذكر ايدلك كه بن سزى شدت وبلاده ذكر ايدم * پيغمبريمز عليه السلام ايدر حق جل وعلا ديركه (انا مع عبدى
ماذكرنى وتحركت بى شفتاه) بن عبدمله يم مادامكه بنى ذكر ايده ودوداقلرى بنى ذكرله تحرك ايده * براعرابى
پيغمبريمز عليه السلامه كلوب ديديكه يارسول الله اعمالك قنغيسى افضلدر ديديكه اول سنك دنيادن مفارقتك
ذكر اللهدن لسانك رطب اولديغى حالده اولمقدر (واشكروا لى ولا تكفرون) بكا طاعتله شكر ايدلك ومعصيتله
كفران ايتمكز زيرا كه اكا اطاعت ايدن اكا شكر اوزره در وعصيان ايدن كفر اوزره در (يا ايها الذين
آمنوا استعينوا بالصبر والصلوة) يا مؤمنلر الله تعاليدن عون ايستكز معاصيدن وحظوظ نفسدن صبرله
ودخى ام عبادات ورب تعالى يه مناجات اولان صلواتله (ان الله مع الصابرين) الله تعالينك عون
ونصرتى صابرلره مقارندر صبر وصلاتى ذكر ايله تخصيص ايتدى زيرا كه صبر اعمال باطنه نك اشديدر وصلات
ايسه اعمال ظاهره نك اشديدركه اول طاعات كثيره يى جامعه در (ولا تقولوا لمن يقتل فى سبيل الله اموات
بل احياء ولكن لا تشعرون) فى سبيل الله قتل اولنانلر حقنده اموات ديمكز بلكه انلر احيادرلكن
سز انلرك كيفيت حياتنى بيلمزسز زيرا انلرك حياتى جسدله ويا حيواناتدن حس اولنور شيئله دكلدر بلكه
اول برامردركه عقلله بيلنمز بلكه وحى ايله بيلنور * حسن بصريدن مرويدركه ايدر شهدا الله تعالى عندنده
احيادر رزقلرى روحلرينه عرض اولنور اندن انلره روح وفرح ايريشور آل فرعون ارواحنه صباحده
واخشامده نار عرض اولنمسى كبى حتى اندن انلره وجع وترح كلور * اشبو آيت بدرده قتل اولنان شهدا حقنده
نازل اولوبدركه انلر اون درت كشى ايديلر التيسى مهاجريندن وسكزى انصاردن ايدى ناس ديديلركه فلان
كشى اولدى دنيانك نعم ولذتى اندن زائل اولدى حق تعالى آنلره اموات ديمسندن ناسى منع ايتدى زيرا انلر
حكمنده احيا كبيدركه ثوابلرى يوم قيامته دكين جارى اولور (ولنبلونكم) يا امت محمد بز سزى اختبار ايدرز
تاكه مطيعى عاصيدن تميز ايده وز يوخسه بيلديكمزى بيلمك ايچون دكل (بشىء من الخوف) برشيله كيم
اول عدودن خوفدر * ويا الله تعاليدن خوفدر (والجوع) ويا قحطدر ويا صوم رمضاندر (ونقص من
الاموال) واموالدن نقصدر اول كرك خسران ويا هلاك ويا اداء زكات ويا صدقه ايله در (والانفس)
ويا انفسدن نقصدر اول كرك قتل ويا موت ويا مرض ويا ضعف ويا هرمدر (والثمرات) وثمراتدن نقصدر اكا
آفت ايرمكله ويا اولاد موتيله زيرا اول ثمرة فؤاددر * پيغمبريمز عليه السلام ايدر قچان بر عبدك ولدى فوت اوله
حق تعالى ملائكه يه ديركه عبدمك ولدين وثمرة قلبن قبض ايتديكزمى انلر ديركه نعم يارب حق تعالى ديه كه اول
حالده عبدم نه ديدى ديه لركه يارب سكا حمد ايلدى (انا لله وانا اليه راجعون) ديدى حق تعالى ديه كه ايمدى اول
عبدم ايچون جنتده بربيت بنا ايدوب آدينى بيت الحمد ديكز (وبشر الصابرين) يا محمد بلايه واذايه صبر ايدنلره
تبشير ايت (الذين اذا اصابتهم مصيبة) كه انلره مصيبت ايريشسه * ومصيبت عامدر هر مكروهه كه انسانه
ايريشور زيرا پيغمبريمز عليه السلام ديديكه (كل شىء يؤذى المؤمن فهو له مصيبة) هر شيكه مؤمنه ايذا ايدر
اول اكا مصيبتدر (قالوا) ديديلركه (انا لله) بز حياتمزده الله تعالينك عبيد ومماليكيز (وانا اليه
راجعون) وموتمزدنصكره اكا رجوع ايدرز وصبر يالكز لسان استرجاعيله دكلدر بلكه قلبك دخى اكا
موافقتى لازمدركه اول نه ايچون خلق اولنمسن ولابد بنه رجوع ايتمسن وصددنده اولديغى نعمتلرى ذكر
ايدوب ابتلا اولنانى استرداد اولنانك اضعافى ايدوكن قلبنده تصور ايده كه انكله اكا مصيبت آسان اولوب
شدتى كيده * سعيد بن جبير رضى الله عنه ايدر مصيبت عندنده اشبو امته ويريلان خصلت حسنه هيچ

برامته

برامته ويرلمويدركه اول استرجاعدر اكر اول ويرلمش اولسه يعقوب عليه السلامه ويريليدى ايشتدكى
انى كه يوسفى يتورديكنده (يا اسفا على يوسف) ديدى (اولئك عليهم صلوات من ربهم ورحمة) ايمدى بو صفت
اهلنه ربلرى جل شانه دن تزكيه وغفران ولطف واحسان واردر (واولئك هم المهتدون) وانلردركه دنيا
وآخرت سعادتنه اهتدا اولنمشلردر شول حيثيتله كه مصيبته استرجاع ايدرلر والله تعالينك قضاسنه
رضا ويررلر أبو هريره رضى الله عنه پيغمبريمز عليه السلامدن روايت ايدرديمشكه (من يرد الله به خيرا يصب
منه) بركسه كه حق تعالينك اكا خير اراده اوله اكا مصيبت ايركورور بنه اول پيغمبريمز عليه السلامدن
روايت ايدرديمشكه (ما يصيب المسلم من مصيبة ولا وصب ولا هم ولا حزن ولا اذى ولا غم حتى الشوكة
يشاكها الا يكفر الله بها من خطاياه) بركسه كيم اكا مكارهدن برمكروه ايريشه اكرچه ديكن باتمقله ايسه ده
حق تعالى انكله انك خطيئه لرين تكفير ومحو ايدر * بنه ابو هريره رضى الله عنه ايدر برخاتون پيغمبريمز
عليه السلامه كلدى حالبوكه اول لمه مبتلا ايدى ديديكه يارسول الله بكا دعا ايتكه حق تعالى بكا اندن
عافيت ويره پيغمبريمز عليه السلام ايتدى ديلرسك الله تعالى يه دعا ايده يم اندن عافيت بوله سن ويا ديلرسك
صبر ايتكه يوم قيامتده حساب اولنميه سن ديديكه صبر ايده يم تاكه حساب اولنميه يم * سعد رضى الله عنه ايدر
پيغمبريمز عليه السلامه سؤال اولنديكه ناسدن بلاسى اشد كيملردر ديديكه انبيادر شدتى انلرك رتبه لرى
حسبنجه در هر مؤمن دينى حسبنجه مبتلا اولور اكر دينده صلب ايسه بلاسى اول دكلو اولور اكر دينده
رقت اوزره ايسه اكا بلا آسان قيلنور بو حالتدن زائل اولمز حتى كه يريوزنده كناهسز يورر * انس رضى الله
عنه ايدر جزانك عظيم اولسى بلانك عظيم اولمسنه كوره در حق تعالى قچان بر قومى سوسه انلرى مبتلا قيلور
اولكه اكا راضى اوله اول دخى حق تعاليدن رضا بولور واكر اكا سخط ايدرسه حق تعاليدن اكا سخط
ايرر * ابو هريره رضى الله عنه ايدر پيغمبريمز عليه السلام ديديكه مؤمن ومؤمنه دن بلا زائل اولمز اول كرك
نفسنده ويا مالنده ويا ولدنده در حتى كه حق تعالى يه لقاسى كناهسز اولديغى حالده اولور پيغمبريمز
عليه السلام ايدر مؤمنك حالى عجيبدركه اكا خير ايرسه الله تعالى يه حمد وشكر ايدر ومصيبت ايرسه الله
تعالى يه حمد ايدوب بلايه صبر ايدر * ايمدى مؤمن هر امرنده اجرلنور حتى امرأه سنك آغزينه قويديغى
لقمه ايله ده (ان الصفا والمروة من شعائر الله) صفا ومروه مكه ده مسعانك ايكى طرفنده ايكى جبل معروفدر
دين اللهك اعلاملرندن وحج مناسكندندر * روايت اولنوركه زمان جاهليتده اساف ديرلر بر رجل نائله ديرلر
بر مرأه ايله زنا ايدوب حق تعالى انلرى طاش ايتمشيدى اوليا اولسه ناس آنك برينى صفايه وبرينى مروه يه قيوب
انلره عبادت ايدرلر وسعى ايتدكارنده مسح ايدرلردى اسلام كلجك اول ايكيسنك اراسنده سعيدن تحرج ايتديلر
جاهليت افعالندن اولديغيچون حق تعالى اول ايكى جبل بيننده سعى حجك مناسكندن ايدوكن بيلديروب اكا
اذن ويردى (فمن حج البيت او اعتمر فلا جناح عليه ان يطوف بهما) بركسه كه بيت شريفى حج ويا زيارت ايده
اكا اثم يوقدركه اول صفا ومروه بيننده سعى ايده * جابر رضى الله عنه ايدر پيغمبريمز عليه السلام
مسجد حرامدن چيقوب صفا اوزره وقوف ايتدى واوچ كره تكبيردنصكره (لا اله الا الله وحده لا شريك له
له الملك وله الحمد وهو على كل شىء قدير) ذكرينى اوچ كره ديدى * ودعا ايدوب يوريه رك صفايه كندى بطن
وادى يه ايريشجك هبوط وصعودنده سعى ايتدى اندن مروه يه يوريه رك واروب انده صفاده ايتدوكن
ايتدى علما صفا ومروه بيننده سعيك حكمنده اختلاف ايتديلر * امام احمد ديديكه اول سنتدركه اول ابن عباس
وانس قوليدر (فلا جناح عليه) دلالتيله كه اندن تخيير فهم اولنور حال بوكه بو قول ضعيفدر زيرا كه نفى جناح
شول جوازه دلالت ايدركه اول وجوب معناسنده داخلدر * واما ابو حنيفه ديديكه اول واجبدر دم ايله جبر
اولنور واما امام مالك وشافعى ديديلركه اول ركندر * زيرا پيغمبريمز عليه السلام ديديكه (اسعوا فان الله كتب
عليكم السعى) صفا ومروه بيننده سعى ايدلك زيرا حق تعالى انى اوزريكزه فرض ايدوبدر (ومن تطوع خيرا)
بركسه كه برطاعتى ايشلسه اول كرك سه فرض ويا نافله در وياخود حج ويا عمره ويا طوافده فرض اوزره زياده ايليه

(فان الله شاكر عليم) اول الله تعالى اكا طاعتنك ثوابن ويررا كا برشئ خفى اولمز جمله سين بيلور (ان الذين يكتمون ما انزلنا من البينات والهدى) شونلركه بينات وهدادن بزم انزال ايتديكمزى كتم ايدرلر (من بعد ما بيناه للناس فى الكتاب) بز انى توراتده بيان ايتديكمزدنصكره (اولئك يلعنهم الله) ايمدى بو صفت اهلنه حق تعالى لعنت ايدر (ويلعنهم اللاعنون) وملائكه وثقلين دخى لعنت ايدر * ابن مسعود رضى الله عنه ايدر مسلميندن ايكى كسه كه برى برينه لعنت ايدر الا اول لعنت يهود ونصارايه رجوع ايدر كه انلر محمد عليه السلامك امر وصفتلرينى كتم ايتديلر * مجاهد ايدر اول (لاعنون) ايله مراد بهايمدر كه ييل قحط اولوب يغمور كسلديكنده بنى آدمك عاصيلرينه لعنت ايدر بو حالت بزه انلرك ذنوبى شومندندر ديرلر (الا الذين تابوا) الا شونلركه كتماندن توبه ايتديلر (واصلحوا) وكنديلر ايله الله تعالى بيننده كى عمللرين اصلاح ايتديلر (وبينوا) وكتم ايتدكلرين اظهار ايتديلر (فاولئك اتوب عليهم) ايمدى بن انلرك توبه لرينى قبول ايدرم وكناهلرندن كچرم (وانا التواب الرحيم) حالبوكه توبه قبولنده ورحمتى افاضه ده مبالغم (ان الذين كفروا) كتم ايديجيلردن شونلركه كافر اولديلر (وماتوا وهم كفار) وكافر اولدقلرى حالده فوت اولديلر (اولئك عليهم لعنة الله والملائكة والناس اجمعين) ايمدى انلرك اوزره مماتلرى حالنده الله تعالينك وجميع ملائكه وناسك لعنتى اولور حياتلرنده الله تعالينك ولاعنونك لعنتى اولديغندنصكره ودينلديكه ناس ايله مراد خاصة مؤمنلردر ويا جميع ناسدر زيرا كه مخالفين يوم قيامتده (ويلعن بعضكم بعضا) دلالتيله برى برلرينه لعنت ايديسرلردر ويا انلر ظالمره وكافرلره لعنت ايدركنديلرايسه انلردن اولمغله لعنتى كنديلره ايتمش اولورلر (خالدين فيها) انلر لعنته ونارده دائمين اولدقلرى حالده (لا يخفف عنهم العذاب) انلردن عذاب تخفيف اولنمز (ولاهم ينظرون) وانلره مهلت ويرلمز ويا اعتذارا يتملرينه انتظار اولنمز ويا رحمتله انلره نظر ايديلمز (والهكم اله واحد) سزلك ايچون اول اله معبود بالحق بردر (لا اله الا هو) اندن غيرى اله يوقدر (الرحمن) جميع نعمتلرى ويرن اولدر (الرحيم) آخرتده خاصة مؤمنلره رحمت ايديجيدر وقتا كه قريشك كافرلرى يا محمد بزه ربكى وصف ايت ديديلر * اول سببدن اشبو آيه كريمه وسورهٔ اخلاص نازل اولدى * ابو الضحى ايدر وقتا كه بو آيت نازل اولدى مشركون ديديلركه محمد بزه الهكز اله واحددر دير ايمدى بزه بر آيت كتورسونكه انكله انك صدقنى بيله وز اوليله اولسه نازل اولديكه (ان فى خلق السموات) سموماتك خلقنده وسبككنده وعمد وعلاقه سز ارتفاعنده وشمس وقمر ونجومله زينتنده (والارض) ارضك خلقنده مد وبسط وسعتنده واندهكى اشجار وانهار وجبال وبحار وجواهر ونباتاتنده (واختلاف الليل والنهار) كيجه وكوندزلك برى كتديكنده عقبنده آخرى كلمسنده نور وظلمتده زياده ونقصانده (والفلك التى تجرى فى البحر بما ينفع الناس) وسفينه لرك ناسه نفع ايدر شيئله كنديلر اوزرينه يمكله ومتاعلرين بوكلمكله بحرده يورتمسنده (وما انزل الله من السماء من ماء) والله تعالينك سمادن مطر انزالنده * دينلديكه سما ايله مراد سحابدر حق تعالى مائى سحابده خلق ايدوب اندن يره اينديرر * دينلديكه سما ايله مراد سماء معروفه در حق تعالى مائى اندن خلق ايدر بعده انى اندن سحابه وسحابدن يره ايندرر (فاحيى به الارض بعد موتها) واول ما ايله ارضى يبس وجدوبتندنصكره انده اوتلر بتورمكله احيا ايدر (وبث فيها من كل دابة) وحيواناتك هر نوعندن اول ارض اوزره تفريق ونشر ايدر (وتصريف الرياح) ورياحك هبوبى حالنده جنوب وشمال وصبا ودبوره انتقالنده ولينه وعاصفه حاره وبارده ايله احوالى اختلافنده * دينلديكه رياح سكزدر دردى رحمت ايچوندركه اول مبشرات وناشرات وذاريات ومرسلاتدر * ودردى ايسه عذاب ايچوندركه انك ايكيسى عقيم وصرصردركه برده در ويا ايكيسى دخى عاصف وقاصفدركه بحرده در * ابن عباس ايدر الله تعالينك اعظم جنودى ريح وماءدر * شريح ايدر هر ريحكه هبوب ايدر اندن يا سقيمه شفا يررويا صحيحى سقيم ايدر ويا رياحك اوچنده بشارت واردركه اول صبا وشمال وجنوبدر اما دبوركه ريح عقيمدر انده بشارت يوقدر (والسحاب المسخر بين السماء والارض) وغيمك

سماء وارض بيننده رياح ايچون مذلل اولوب بمشيئة الله هواده تقلبنده وامطارنده * وهب بن منبه ايدر اوچ شيئك قندن كلور ايدوكى بيلنميوبدركه اول رعد وبرق وسحابدر (لآيات لقوم يعقلون) علامتلر وعبرتلر واردر شول قوم ايچونكه انده تفكر ايدرلر وعيون عقولله انا نظر ايدرلر * پيغمبر عليه السلامدن مرويدركه ويل اول كمسه يه كيم اشبو آيتى اوقويه لكن انك معناسن تدبر وتفكر ايتميه اشبو آيتده حجج عقليه ايله استدلالى اثبات واردر (والفلك التى تجرى فى البحر) قولنده تجارت وغيرى ايچون دريادن سفرك جوازينه دلالت واردر بعض اكابر (ما فرطنا فى الكتاب من شئ) قولنده بز كتابده هيچ برشئ تفريط ايتمدك ديدلمش ايكن فلفل وانك امثالى اشيانك ذكرى قنده در ديدلكده ديديكه (والفلك التى تجرى فى البحر بما ينفع الناس) قولنده در اشبو آيتده علم هيئتك شرفنه تنبيه واردر (ومن الناس من يتخذ من دون الله اندادا) مشركيندن بعضى واردركه الله تعاليدن غيرى عبادت اولنقدما كا امثال اتخاذ ايدرلر (يحبونهم كحب الله) اول انداده تعظيم واطاعت ايدرلر الله تعالى يه تعظيم واطاعتلرى كبى يعنى محبت واطاعتده انكله انلر بيننى برابر كوررلر (والذين آمنوا اشد حبا لله) شونلركه ايمانه كلديلر الله تعالى يه محبتلرى اوزره اثبت وادوملردر زيرا انلك اوزره غيرين اختيار ايتمزلر اما كه مشركون بچان برصنمى اتخاذ ايدوب وبعده اندن احسننى كورسه لر اولكيسن براقوب صكره كيسن اختيار ايدرلر * قتاده ايدر كافر بلا وقتنده معبودندن اعراض ايدوب الله تعالى يه اقبال ايدر اما كه مؤمن سراده وضراده شدت ورخاده الله تعاليدن اعراض ايتمز مؤمنلرك الله تعالى يه محبتى اشددر ديو بيورلدى زيرا كه اول الله تعالى انلره محبت ايتدى بعده انلر دخى اكا محبت ايتديلر اول كمسه كه معبودا كا محبتله شهادت ايده تا كه اكا محبتى اتم اولور (يحبهم ويحبونه) قول شريفى دلالتيله وعبدك الله تعالى يه محبتيله مراد اكا طاعتى اراده ومراضيسى تحصيلن اختيار ايده والله تعالينك عبدينى محبتيله مرادانى طاعتده استعمال ومعاصيدن صيانت وانك كرامتى ارادت ايده (ولو يرى الذين ظلموا اذ يرون العذاب) يا محمدا كرسن شول اتخاذ انداد له ظلم عظيمى ارتكاب ايدنلرى كوريدك شول وقتن كه انلر شدت عذابى كوره لر اندادلرينك نفعى اولمديغن تيقن ايدوب اشد ندامته ايره لر (ان القوة لله جميعا) قوتك جميعى الله تعالى يه مختص اولوب انك غيريدن نفع وضرر ايرمز ايدوكن بيلهلر (وان الله شديد العذاب) والله تعالينك عذابى شديد ايدوكن نفسلرنده بوله لر (اذ تبرأ الذين اتبعوا من الذين اتبعوا) شول وقتن كه متبوعلر تابعلرندن تبرى ايده لر (ورأوا العذاب) حالبوكه عذاب اللهى كوره لر (وتقطعت بهم الاسباب) وانلرك دنياده كى قرابات ومصادقاتندن بينلرنده كى وصلات كسيله (وقال الذين اتبعوا لو ان لنا كرة فنتبرأ منهم كما تبرؤا منا) تابعلر ديه كه اكر بزه تكرار دنيايه رجوع ايتسيدك شمدى انلر بزدن تبرى ايتديككى كبى بز دخى انلردن تبرى ايدردك (كذلك) حق تعالى انلره عذابى كوستر ديكى كبى (يريهم الله اعمالهم حسرات عليهم) اعماللرى دخى انلره ندامت كوستره يعنى سيئاتدن ايشلدكلرين كوروب بز نيچون بونى ايشلمشز ديو نادم اوله لر ويا حسناتدن ترك ايتدكلرين كوروب ايشلمدكلرينه نادم اوله لر ويا كنديلرك الله تعالى يه تقرب ايچون عبادت ايتدكلرى اوثانك انلرى عذابدن تخلصه فائده سى اولمديغن كوروب نادم اوله لر ويا انلره جنت كوستر يلوب انده كى مكانلرينه نظر ايده لر اكر الله تعالى يه اطاعت ايتمش اولسه كز بو كا كيرر ايديكز ديو خبرويرلدكلرندنصكره جميعى مؤمنلره قسمت اولنوب كنديلرى ناره سورلديكده مخالفتلرينه نادم اوله لر (وماهم بخارجين من النار) حالبوكه انلر جهنمدن چيقارد كلردر (يا ايها الناس كلوا مما فى الارض) يا ناس بر يوزنده اولانك بعضيسنى ييكزكه اول شرعك حرام ايتمدكاريدر (حلالا طيبا) اول سزه حلال طيب اولديغى حالده * حلال اولدركه شرع انى احلال ايده وطيب اولدركه شرع ويا شهوت مستقيمه انى طيب كوره (فصل) احياء علومده ايدر حلال التى قسمدر * قسم اول اولدركه اول مالكدن اخذ اولنميه معادن واحياء موات واصطياد واحتطاب واستقاء واحتشاش كبى اشبو مذكورلك جميعى حلالدر اول مأخوذ برذى حرمته مختص اولمامق شرطيله انك تفصيلى كتاب احياء مواتده در * قسم ثانى اولدركه

اول كفار محاربيندن قهرا اخذ اولنه نيجانكه انك خمسى اخراج اولنوب مستحقين بيننده قسمت ايديله بو خصوصده حرمت واماني اولان كافردن الغش اولميه تفصيلي كتاب السيرده در * قسم ثالث اولدركه اول استحقاقله ممتنعدن قهرا اخذ اولنسه حلال اولور نيجان سبب استحقاق تمام اوله ومستحقك وصف استحقاقى دخى تمام اوله وقدر استحقاق اوزره اقتصار ايديله واستيفا يه مالكدن استيفا ايديله تفصيلي كتاب الزكوة وكتاب الوقف وكتاب النفقاتده در * قسم رابع اولدركه اول عاقدينك رضاسيله معاوضه طريقى اوزره اخذ اولنه نيجانكه انده شروط عقد بولنه حلال اولور تفصيلي كتاب البيوعده وساٸر معاوضاتده در * قسم خامس اولدركه عوضسز رضا ايله اخذ اولنه حلال اولور نيجانكه شروطى رعايت اولنه ووارث غيره ضررى مؤدى اولميه تفصيلي كتاب الهبه وكتاب الوصايا وكتاب الصدقاتده در * قسم سادس اولدركه اول اكا اختيارسز حاصل اوله ميراث كبى اول حلال اولور نيجانكه مورث انى ذكر اولنان جهات خمسه دن بريله وجه حلال اوزره اكتساب ايده واول اكا قضاء ديون وتنفيذ وصايادنصكره واصل اوله (فصل) معلوم اولهكه حلالك كليسى طيبدر لكن بعضى بعضندن اطيب واصفادر * تكيم طبيب هر حلوا اوزره حرارتله حكم ايدر لكن حرارتده بعضى بعضيسندن متفاوتدر سكر وفانيد ودبس وعسل كبى اشبو ترتيب اوزره حرارتده ادنى درجه سنده سكر واعلاسنده عسلدر مع هذا سكرك بعضى بعضيسندن حرارتده اشددر وساٸر حارتده اولان دخى انجليندر * ايمدى انك درت درجه يه قسمى فهمه تقريب ايچوندر بو خصوصده حصر ايچون دكل * ايمدى حلال طالبنده حرامدن ورع دخى درت درجه ده در * اولكيسى ورع عدولدركه انى اقتحامله فسق استيجاب ايده وصاحبى عدالتدن دوشه وعصيان اسمى اوزره ثابت اوله وانك سببيله ناره متعرض اوله * ايمدى اول فقهانك فتواسى تحريم ايتديكى شيئدن ورعدر * ايكنجيسى ورع صالحيندركه اول هر شيئدن امتناعدركه اكا حرام احتمالى تطرق ايده اكرچه انك ظاهرينه بناء تناولنه مفتى رخصت ويرسه ده * اوچنجيسى ورع متقيندركه اول هر شيئدن ورعدركه مفتى انى تحريم ايتميه وحلنده شبهه دخى اولميه الا بوكه حرامه مؤدى اولمسندن خوف ايديله ايمدى اول باس امرينك خوفيله لا بأسى تركدر حديثنده بيورلدركه (لا يبلغ العبد درجة المتقين حتى يدع ما لا بأس به مخافة ما بأس به) مؤمن أهل تقوى درجه سنه ايرشمز مادامكه بأس خوفيله لا بأسى ترك ايتميه * دردنجيسى ورع صديقيندركه اول هر شيئدن ورعدركه انده اصلا بأس اولميه وبأسه مؤدى اولمسندن دخى قورقلميه الا بوكه تناولى لغير الله اوله يوخسه عبادته قوى اولمق نيتيله اولميه وياانى آسان ايدن اسبابه كراهيت ويامعصيت تطرق ايده سو يلسه لر صدق ايدرلر امانت ويرلسه شيئى صاحبنه ايركورلر (ولا تتبعوا خطوات الشيطان) اماكه شيطانك آثار وطرقنه اتباع ايتمكزكه انكله حلالى تحريم وحرامى تحليل ايدرسز * ديندليكه خطوات شيطان ايله مراد معاصى ايشلمكلكدر * اشبو قول شريف دلالت ايدركه بركمسنه كيم بر طعام وياثوب وياغيرى نفسنه حرام ايده اول اكا حرام اولمز * بر رجل ابن مسعود رضى الله عنهه ديديكه بن نفسمه ضرع اكلنى حرام ايتمشم ديديكه اول فعلك خطوات شيطاندر وارانى اكل ايت وكفارت ايت * ابن عباس رضى الله عنه ايدر غضب حالنده كى يمين وياندر خطوات الشيطاندركه كفارتى كفارت يميندر (انه لكم عدو مبين) اول شيطان سزه برعدودركه اصحاب بصيرت عندنده عداوتى ظاهردر اكرچه اغوا ايتديكى كمسنه موالات اظهار ايدرسه ده اول اجلدن اول انلره (أولياؤهم الطاغوت) قول شريفنده ولى تسميه اولنمدى * بعده حق تعالى انك عداوتن بيان ايدوب ديديكه (انما يأمركم بالسوء والفحشاء) اول شيطان سزه وسوسه ايدركه اول اطاعته داعى اولور واول وسوسه ايله سزه سوء وفحشا فعلنى ترغيب ايدر سوء وفحشا اولدركه انى عقل انكار وشرع استقباح ايده * ديندليكه سوء جميع قباحته عام اولور وفحشا كبائردن اول شيئدركه قبحده حدى تجاوز ايده وديندليكه سوء حدى ايجاب ايتميندر وفحشا ايسه انى ايجاب ايدندر (وان تقولوا على الله ما لا تعلمون) وحق تعاليك حقنده بيلمديكزشيئى ديمكه وسوسه ايدر * اشبو قول شريفده اتباع ظندن منعه دلالت وارد اماكه مجتهدلك شول مدركه شرعيه

مستند ظنى مؤدى اولديغى شيئه اتباعى واجبدر (واذا قيل لهم اتبعوا ما انزل الله) نيجانكه انلره الله تعالينك انزال ايتديكى قرآنه اتباع ايدك تحليل وتحريمده اكا موافقت طريقنه كيدك ديلنسه (قالوا بل نتبع ما الفينا عليه آباءنا) ديرلركه تحريم وتحليلده آبامزى بولديغمز طريقته اتباع ايدرز * زيرا كه انلر بزدن اعلم ايديلر (أولو كان آباؤهم لا يعقلون شيئا ولا يهتدون) اكرانلرك آبائى جهلا اولوب دين امرنده تفكر ايتمز وطريق حقه كتمز اولسه لر انده انلره اتباع ايدرلر ميدى * اشبو آيت كريمه تقليددن منعه دليلدر اول كمسنه يى كه نظر واجتهاده قادر اوله واما انك غيرى به دينده اتباع جائز اولور نيجان انك محق ايدوكن بردليل ايله بيله انبيا كبى واحكامده مجتهدين كبى زيرا انك حقنده اولى انزال اولنانه اتباعدر (ومثل الذين كفروا كمثل الذى ينعق بما لا يسمع الا دعاء ونداء) وواعظ وداعينك كفارله مثلى شول راعى مثلدركه غنمه نعق ايدر غنم ايسه اندن انجق صوت وندا ايشيدر يعنى كفره تقليده انهماككارندن اذنلرين كندلره تلاوت اولنان كلام الهيه القا ايتمكده شول بهايمه بكزمشلردركه انلره نعق اولنسه صوت ونداءدن غيريسن ايشتمزلر امر ونهيدن برشئ فهم ايتمزلر وياخود كفارك آنلرينه حالارينك حقيقتن بيلمدن مجرد ظاهرلرينه اتباعده مثللرى شول بهايم مثلدركه صوتى ايشيدوب معناسنى فهم ايتميه وياخود كفارك شول تفقه وتعقل ايتميان اصنامه دعاده مثللرى غنمه نعق ايدن مثليدركه دعا ونداسنده عنادن غيرى نفعى اولمز كذلك كفارك الهلرينه عبادت ودعادن حاصللرى عناو بلادن غيرى شئ دكلدر وياخود كفارك اوثانه دعاده مثلى شول رجل مثليدركه جوف جبالده صيحه ايده اندن صدا ايشيدوب انك غيرى برشئ فهم ايتميه (صم بكم عمى) انلر كانه صاغردرلر حقى ايشتمزلر ودلسزدرلر حقى سويلمزلر كورسزدرلر هدايى كورمزلردرلر (فهم لا يعقلون) مواعظ قرآندن برشئ فهم ايتمزلر (يا أيها الذين آمنوا كلوا من طيبات ما رزقناكم) يامؤمنلر سزه ويرديكمزك حلالندن ييكز (واشكروا الله) والله تعالى يه شكر ايدكز كه انى سزه ويردى وحلال ايتدى (ان كنتم اياه تعبدون) اكر اكا عبادت ايدرسه كز زيرا عبادتك تمامى شكرله در (عن النبى صلى الله عليه وسلم يقول الله تعالى أنا والانس والجن من نبأ عظيم أخلق ويعبد غيرى وأرزق ويشكر غيرى) پيغمبر عزيز عليه السلام ايدر حق جل وعلا ديركه بن وانس وجن نبأ عظيمده يز بن انلرى خلق ايدرم انلر ايسه بنم غيرى يه عبادت ايدرلر وانلره رزق ويررم انلر ايسه بنم غيرى يه شكر ايدرلر (انما حرم عليكم الميتة والدم) سزه ميته ودم حرام قيلندى ميته اولدركه سمك وجراددن غيرى حيواناتك بوغزلنمدن اولمسيدر زيرا پيغمبر عزيز عليه السلام ايدر (أحلت لنا ميتتان ودمان الميتتان الحوت والجراد والدمان الكبد والطحال) بزه ايكى ميته وايكى دم حلال قيلندى اما اول ايكى ميته دن مراد بالق وچكركه در وايكى دمله مراد جكر وطلاقدر ودم ايله مراد (أو دما مسفوحا) دلالتيله دم جاريدر (ولحم الخنزير) وخنزير جميع اجزاسيله حرام قيلندى ذكر ده لحمى تخصيص ايتمسى حيواندن اكل اولنانك معظمى اولديغيچوندر ساٸر اجزاسى ايسه اكا تابع كبيدر (وما أهل به لغير الله) وحق تعاليدن غيرينك اسميله ذبح اولنان دخى حرام قلندى (فمن اضطر) اول كمسه كه حق تعالينك حرام ايتديكلرندن برشيئى اكلنه محتاج ومضطر اوله (غير باغ) بر مضطر آخره ظالم اولمديغى حالده يعنى انكله نفسنى استيثار ايتميه (ولا عاد) وانى اكلده حد شبعى تجاوز ايتمديكى حالده * ديندليكه غير باغ سلطان اوزره خروج ايتمش اولميه ولا عاد سفرنده عاصى اولميه * پس بو اجلدن ديديلركه سفرنده عاجز وعاصى اولانه جائز اولمزكه اضطرارى حالنده ميته يى اكل ايده ومسافرين رخصتلرندن بريله ترخص ايده مكركه اندن توبه ايده كه اول امام شافعى قوليدر زيرا انى اباحتده فساده اعانت اولنور * وديندليكه غير باغ ميته يى طلب ايتميه انك غيرى بولنوركن ولا عاد واندن طويمجه ييمه بلكه يديكى قوت دكل اولوب انكله سد رمق ايليه زياده دكل وديندليكه غير باغ انى استحلال ايتميه ولا عاد اندن تزود دخى ايتميه * وديندليكه غير باغ انكچون حلال اولنانك مقدارى تجاوز ايتميه ولا عاد مباح قلنان شيئدن قصور وياترك ايتميه * وديندليكه غير باغ اكا اضطرارى حالنده جماعتدن مفارق اولميه ولا عاد مبتدع ومخالف سنت دخى اولميه

ایدی مبتدع ایچون ضرورت عندنده محرم اكلنه رخصت اولمز علما اختلاف ایتدیلر مضطرك میتهدن اكلی
حلال اولانك مقدارنده بعضیلر دیدیكه اول سد رمق دكلودركه اول ابو حنیفه قولیدر * وشافعینك احد
قوللرندندر وقول آخرنده طویمجه یمسی جائز اولوركه اول امام مالكك دخی قولیدر * مسروق ایدر بركسنه كه
اشبو محرمات اكلنه مضطر اولوب اكلدن امتناعی سببیله فوت اوله ناره داخل اولور (فلا اثم علیه) ایعدی
اول مضطر اوزره محرمات مذكوره یی اكلده حرج یوقدر (ان الله غفور) الله تعالی انی محرم اكل
ایتمسنی مغفرت ایدیجیدر (رحیم) انی ترخیص ایله اسیرگیجیدر (ان الذین یكتمون ما انزل الله من الكتاب)
شونلركه توراتده حق تعالینك انزال ایتدیكنی كتم ایدرلر (ویشترون به ثمنا قلیلا) واول كتملری مقابله سنده
شیء یسیر اختیار ایدرلر * اشبو آیت كریمه علماء یهود حقنده نازل اولوبدركه سفله واتباعلرندن
مأكل ووظائفلرینك فوتی خوفیله محمد علیه السلامك نعت شریفنی تغییر ایتدیلر سنده محمد علیه السلامك
صفتنی توراتده تغییر ایتدكاری نعته مخالف بولیجق اكا متابعت ایتمدیلر (اولئك ما یأكلون فی بطونهم
الا النار) ایعدی انلر بطنلرنده یدكاری دكل الا ناردر * زیرا كه اول انلری ناره مؤدی اولور ویاخود اول
یدكاری بطنلرنده یوم قیامتده نار اولیسردر (ولا یكلمهم الله یوم القیامة) ویوم قیامتده حق تعالی انلره
مرحمتله ویا انلری مسرور ایدر رشیله سویلمز بلكه سویلسی توبیخله اولور (ولا یزكیهم) وانلری دنس
ذنوبدن تطهیر ایتمز (ولهم عذاب ألیم) وانلره عذاب وجیع اولور (اولئك الذین اشتروا الضلالة بالهدی)
انلر هدایی ضلالته (والعذاب بالمغفرة) ومغفرتی عذابه تبدیل ایتدیلر (فما اصبرهم علی النار) انلری
نه شیء نلره صبر ایتدردی ویا انلری نه شیء ناره تقریب ایدر عمله جرأت ایتدردی (ذلك بان الله نزل الكتاب بالحق)
انلره اشبو عذاب شول سببدندركه الله تعالینك ایندردیكی كتابی تكذیب وكتمانله رفض ایتدیلر
(وان الذین اختلفوا فی الكتاب) شونلركه كتابده اختلاف ایتدیلر بعضنده اقرار وبعضنده انكار ایتدكلرله
(لفی شقاق بعید) حقدن بعید خلافده درلر (لیس البر أن تولوا وجوهكم قبل المشرق والمغرب
بر اول دكلدركه وجوهكزی مشرق ومغرب جانبنه تحویل ایدهسز * اشبو آیتله خطاب اولنان كیملر
ایدوكنده اختلاف اولندی بر قوم دیدیلركه انكله مراد یهود ونصارادر * زیرا كه یهود نمازلرین مغرب
جانبنه بیت المقدسه قبلوردی ونصاری ایسه مشرق جانبنه قبلورلردی وهر فریق بو بابده صددلرنده اولدیغی
اجری بر زعم ایلدی الله تعالی خبر ویردیكه بر انلرك دین وعلی دكلدر بلكه بر اشبو آیتده من بعد ذكر اولنانلردر
وبر قوم آخرین دیدیلركه انكله مراد مؤمنلردركه ابتدای اسلامده فرائضك نزولندن اول شهادتی كتورسه
ونمازی قنغی جهته اولورسه قیلسه بعده وفات ایتسه اكا جنت واجب اولوردی وقتا كه پیغمبر علیه
السلام مدینه یه هجرت ایدوب فرائض واحكام نازل اولدی وقبله كعبه یه صرف ایدلدی وبو آیت كریمه
نزولیله بیوردیكه برك كلیسی اول دكلدركه نمازی مشرق ومغرب جانبنه قیلوب انك غیری عمل ایلمیه سز
(ولكن البر من آمن بالله والیوم الآخر والملائكة والكتاب والنبیین) بلكه بر شول كمسنه نك بریدركه
یعنی ایمان وتقوا سیدركه ایمان كتوره كیم الله تعالی بردر شریكی ونظیری یوقدر ویوم قیامت لابد اولیسردركه
خلقلك خیر وشر عمللرینه جزا اولنه وملائكه حق تعالینك عباد مكرمینیدر وقرآن ویا كتب منزله نك جمیعی
الله تعالینك عندندن یسندن اولوب حلال وحرامی بیان ایچون كلوبدر وپیغمبرلر خلقه كوندریلوبدركه
انلری حقه دعوت ایدهلر (وآتی المال علی حبه) ومالدن صدقه ویره اول ماله محبتی اوزره * ابن مسعود
ایدر مالندن صدقه ویره حالبوكه صحیح وشحیح در غنایی تأمیل ایدر فقردن خوف ایلر * روایت اولندیكه
بر رجل پیغمبر علیه السلامه كلوب دیدیكه یا رسول الله قنغی صدقه نك اجری اعظمدر دیدی اولكه سن انی
تصدق ایدهسن حالبوكه سن صحیح وماله حریص غنا یتمهدر فقردن قورقارسن غنایه تأمیل ایلرسن یوخسه
شول وقته تأخیر ایتمكلكه جانك حلقومه ایریشوب مالك شوذكاوسی فلانه وشوذكاوسی دخی فلانك
اولسون دیهسن حالبوكه اول فلانك ایدی ویاخود انی الله تعالی یه محتاج اوزره ویره (ذوی القربی) اهل

قرابتك

قرابتك فقراسنه ویره (عن النبی صلی الله علیه وسلم الصدقة علی المسكین صدقة وهی علی ذی الرحم ثنتان
صدقة وصلة) پیغمبر علیه السلامدن مرویدركه مسكینه ویریلن صدقه بر صدقه در اما كه ذی رحم
قرابته ویریلن ایكی صدقه دركه اول صدقه وصله در (والیتامی) ویتیملرك فقراسنه ده ویره (والمساكین)
ومسكینلره ده ویره (وابن السبیل) وشول مسافره ده ویره كه اهلندن كسلوب یولی سكا وغرایه ویا انكله
مراد ضیفان اوله (قال النبی صلی الله علیه وسلم من كان یؤمن بالله والیوم الآخر فلیكرم ضیفه) پیغمبر علیه
السلام ایدر اول كسنه كه الله تعالی یه ویوم قیامته ایمان كتوره قنوغنه اكرام ایتسون (والسائلین) وشونلره ده
ویره كه حاجت انلری سؤاله الجا ایده (قال النبی صلی الله علیه وسلم للسائل حق وان جاء علی فرس) پیغمبر
علیه السلام ایدر سائلك حقی واردر اگرچه فرس اوزره كلورسه ده (وفی الرقاب) ورقاب تخلیصنه ده ویره
مكاتبلره معاونت واسیرلر فكاكنه اعانت ورقاب اشترا ایدوب اعتاقله اثبات كبی (واقام الصلاة)
وفرض نمازلری قیله (وآتی الزكاة) وزكاتن ویره احتمال اولوركه كچن وآتی المال ایله اشبو وآتی الزكاة
ایكیسیله ده مراد زكاة مفروضه اوله الا بوكه اوّلكیسی مصارفن بیان وایكنجیسی اداسنی اذعان
ایچون اوله واحتمالدركه اوّلكیسیله مراد نوافل صدقات اوله ویا مالك زكاتدن غیری حقوقی اوله كه اول
زكاتله نسخ اولنوبدر (والموفون بعهدهم اذا عاهدوا) ودخی بر شونلرك بریدركه كندیلر ایله الله تعالی بیننده
ویا ناس بیننده اولان عهدلرینه وفا ایدرلر یعنی وعدلرین انجاز وحلف ونذرلرین ایفا ایدرلر وسویلسهلر صدق
ایدرلر امانت ویریلن شیئی صاحبنه ایركورلر اگر اكا مرض عسرت ایده ویاخود ایام صیامده سفر اوزره اوله
وبو ایكی عذرك بریله انده افطار ایده قاچ كون افطار ایدرسه انی مرض وسفرك غیری ایامده متوالیا
ویا منفردا اصائم اولمق اوزرینه واجب اولور (والصابرین فی البأساء والضراء وحین البأس) شونلركه
شدت وفقرده ومرض قتنده وقتال وحربده صبر ایدرلر (اولئك الذین صدقوا) ایعدی انلر ایمانلرنده وحقه
اتباعلرنده وبر طلبنده صدق ایتدیلر (واولئك هم المتقون) وكفر وسائر رذائلدن صاقندیلر اشبو آیت كریمه
كمالات انسانیه یی باسرها جامعه در صریحا ویا ضمنا اكا داله در واول كثرت وسعتله اوچ شیئه منحصره دركه
اول صحت اعتقاد وحسن معاشرت وتهذیب نفسدر اوّلكی یه اشارت من آمن دن والنبیینه دككدر
وایكنجی یه اشارت وآتی المالدن وفی الرقابه دككدر واوچنجی یه اشارت واقام الصلاةدن آخرینه دككدر اول
اجلدن اشبو خصالی جمع ایدن كشی ایمان واعتقادینه نظرا صدقله وصف اولندی وخلقله معاشرت
وحقله معاملهسنه اعتبارا تقوی ایله وصف اولندی اول اجلدن پیغمبر علیه السلام ایتدی بركسنه كه
بو آیتله عمل ایده ایمانی استكمال ایده (یا أیها الذین آمنوا كتب علیكم القصاص فی القتلی) یا مؤمنلر
سزه فرض قیلندیكه قتیللرده قصاص ایده سز یعنی جانی یه جنایتنك مثلنی ایده سز اگر عمدا ایسه * زمان
جاهلیتده احیاء عربدن ایكی حی بیننده دماء واقع اولوب استیفا اولنمامشدی واول ایكی حیدن برینك آخر
اوزره شرفی اولوب یمین ایتدیلركه كندیلردن عبد وانثی یرینه انلردن حر ورجل قتل ایدهلر وبر رجل یرینه انلردن
ایكی رجل قتل ایدهلر وجراحتده كندیلره اولانك ضعفنی انلره ایدهلر چون ایكی حی امرلرین پیغمبر علیه
السلامه رفع ایتدیلر اشبو آیت كریمه نازل اولوب مساوات ایله امر اولندیلر جملهسی اكا راضی اولوب
بینلرنده كی نزاعی قالدردیلر وحكم اولدركه (الحر بالحر والعبد بالعبد والانثی بالانثی) یعنی احرار مسلمین
ویا عبید مسلمیندن واحرار معاهدین وعبید معاهدیندن ایكی دم تكافؤ ایتسهلر هر صنفدن ذكر قتل اولنور
قتل ایتدیكی كركسه ذكر ویا انثی اولسون ودخی انثی قتل اولنور قتل ایتدیكی كركسه ذكر ویا انثی اولسون
واما كه مؤمن كافر ایچون وحر عبد ایچون ووالد ولد ایچون قتل اولنمز ودخی كافر مسلم ایچون وعبد حر
ایچون وولد والدی ایچون قتل اولنور اشبو صحابه وتابعیندن اكثر علمانك قولیدر * علی رضی الله عنهدن
مرویدركه (لا یقاد مؤمن بكافر) مؤمن كافری قتل ایتمكله قتل اولنمز وحدیثده كلدیكه (لا یقاد الوالد
بالولد) والد ولدینی قتل ایلسه والد قتل اولنمز وشعبی ونخعی ذاهب اولدیلركه مسلم كافر ذمی ایچون قتل اولنه

وحر عبد ایچون قتل اولنه وواحد ایچون جماعت قتل اولنه * سعید بن المسیب رضی الله عنهدن مرویدرکه
عمر بن الخطاب رضی الله عنه بر رجل ایچون بش ویایدی کمسنه یی قتل ایتدی اکر انك قتلنه اهل صنعا
اجتماع ایتسه لر انکچون انلرك جمیعنی قتل ایدردم دیدی وقصاص اطرافده دخی جاری اولور نفوسده جاری
اولدیغی کبی الاشیٔ واحده دکلدرکه اول صحیح سوی مریض وزمن ایچون قتل اولنور اما که اطرافده
برکسنه آخرك ایدشلاسنی قطع ایتسه انکچون اول قاطعك ید صحیحه سی قطع ایدلمز ائمهٔ حنفیه عندنده اطرافده
قصاص جریانی ایکی حر ویا ایکی حره بیننده اولور اما که ذکر وانثی ویا حر وعبد بیننده جاری اولمز اما که آخرین
عندنده اطرافك قصاصی نفسك قصاصنه قیاس اولنمشدر * انس رضی الله عنهدن مرویدرکه انك عمی
ربیع بر جاریه نك ثنیه سنی کسر ایتدی جاریه نك اهلی ربیعدن قصاص اولنسن دیلدیلر عفو وارشه
رضا ویرمدیلر حتی پیغمبر عزیز علیه السلامه مرافعه اولدیلر بیوردیکه کتاب اللهك حکمی قصاصدر ربیع
واهلی سمعا وطاعة دیجك جاریه واهلینك قلوبن حق تعالی تحویل ایدوب حتی که قصاصدن کچدیلر
(فمن عفی له من أخیه شیٔ) قاتلکه مقتولدن انکچون برشیٔ ترك اولنه ویا قتل عمدده اوزرینه واجب اولان
قصاصدن صفح اولنه ودیته رضا ویریله (فاتباع بالمعروف) دیت طلب ایدنه واجب اولورکه مطالبنه
معروف ایله اتباع اولنه یوخسه حقدن اکثر له دکل (واداء الیه باحسان) ومطالب اوزره واجب
اولورکه دیتك اداسنده احسان ایده مماطله ایتمیه صحابه وتابعیندن اکثر علما ذاهب اولدیلرکه
ولی الدم نچان قصاصدن دیت اوزره عفو ایده انکچون اخذ دیت جائز اولور اکرچه قاتل اکاراضی
اولمزسه ده وبر قوم دیدیلرکه قاتلك رضاسی اولمدقجه دیت اوزرینه عفو جائز اولمز (ذلك) اشبو عفو
ودیته ذکر اولنان حکم (تخفیف من ربکم ورحمة) ربك جل شانه دن تخفیف ورحمتدر * زیرا یهود
اوزره قصاص حصر ایدی ونصارا یه ایسه اخذ دیت حصر ایدی حق تعالی بو امتی قصاص واخذ دیت بیننده
تخییر ایتدی (فمن اعتدی بعد ذلك) اول کمسنه که قاتلی عفو ایدوب دیتی قبو اندنصکره انی قتل ایده (فله
عذاب الیم) انکچون آخرتده عذاب وجیع واردر * دینلدیکه قصاصا قتل اولنوب اندن دیت قبول اولنمامق
واردر * پیغمبر عزیز علیه السلام ایدر (لا اعافی احدا قتل بعد أخذه الدیة) عفوا یتمزم اول کمسه یی که
دیتی اخذندنصکره قتل ایده اشبو آیت کریمه ده دلالت واردرکه قاتل قتل ایله کافر اولمیه * زیرا که حق تعالی
اکا قتلندنصکره خطابده ایمانله وصف ایلدی (ومن اخیه) قول شریفنده اخوت ایمان اراده ایدوب قتلله
بینلرنده کی اخوت کسلمدیکنه اشارت ایلدی (ولکم فی القصاص حیاة) قاتلك قصاص اولنمسنده
سزکیچون بقا واردر * زیرا که قتله قصد ایدن کشی قتل ایتدیکی تقدیرجه کندی دخی قتل اولنور ایدوکن
بیلیجك قتلدن امتناع ایدر اولیله اولسه انده هم کندینك بقاسی وهم قتلنی قصد ایتدیکی کمسنه نك بقاسی واردر
اول اجلدن مثلده (القتل قلل القتل) یعنی قصاص قتلی تقلیل ایدر دینلدی ویاخود قصاصله آخرت قصاصندن
قورتیلور * زیرا که قصاص اولنجق آخرتده حیاتده قالور اما که دنیاده قصاص اولنمزسه آخرتده اول قصاص
اولنور (وفی القصص) قرائتی اوزره یعنی حکم قتلدن سزه حکایت اولنانده ویا قرآنده قلوبه حیات واردر
(یا اولی الالباب) یا عقول کامله صاحبلری انلره ندا ایتدی تاکه قصاصك حکمتنده تأمل ایده لرکه
انده نیجه استبقاء ارواح وحفظ نفوس واردر (لعلکم تتقون) تاکه قصاص اولنمق خوفیله قتلدن منتهی
اوله سز (کتب علیکم اذا حضر احدکم الموت) یا مؤمنلر اوزریکزه فرض قیلندی نچانکه بریکزه
موتك اسبابی حاضر وامارانی ظاهر اوله (ان ترك خیرا) اکر مال ویا مال کثیر ترك ایدرسه * علی
رضی الله عنهدن مرویدرکه انك بر مولاسی وصیت ایتمك دیلدی حالبوکه انك یدی یوز درهمی وار ایدی
وعلی رضی الله عنه انی اندن منع ایتدی ودیدیکه حق جل وعلا اکر خیر ترك ایدرسه دیدی خیر ایسه
مال کثیردر * وعائشه رضی الله عنهادن مرویدرکه بر رجل وصیت ایدنجه مالك نه قدر اولوردیدی
رجل دیدیکه اوچ بیك درهمدر وعیالك قاچ نفسدر دیدی اول ایتدیکه دردتدر عائشه رضی الله عنها ایتدی

حق جل وعلا وصیتی خیر کثیر یعنی مال کثیر ترك ایتمکه شرط ایلدی بودکلو مال ایسه شیٔ یسیردر
اعدی انی عیالکه ترك ایلکل (الوصیة للوالدین والاقربین) والدینکزه واقربینکزه وصیت ایده سز ابتدا
اسلامده والدین واقربین ایچون وصیت فرض ایدی اول کمسه اوزره که مال ترك ایدیدی صکره آیت میراث ایله
نسخ اولندی (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله اعطی کل ذی حق حقه ألا لا وصیة لوارث) پیغمبر عزیز
علیه السلام ایدر حق جل وعلا هر حق صاحبنه حقنی ویردی آکاه اولك که وارثه وصیت ایتمك یوقدر
وبر جماعت دیدیلرکه وصیتك وجوبی منسوخدر شول اقارب حقنده که موصی یه وارث اوله لر اما که انلردن
وارث اولمیانلر حقنده وجوبی باقیدرکه اول ابن عباس وطاوس وقتاده وحسن قولیدر طاوس ایدر
برکسنه بر قومه وصیت ایدوب ذی قرابتلرین محتاج ترك ایتسه اول قومدن انتزاع اولنوب ذی قرابتلرینه
رد اولنور * دینلدیکه وارث اولمیان اقربینك فقراسنه وصیت مستحبه در (قال النبی صلی الله علیه وسلم
ما حق امریٔ مسلم له شیٔ یوصی فیه یبیت لیلتین الا ووصیته مکتوبة عنده) پیغمبر عزیز علیه السلام ایدر بر مسلم که
انك وصیت اولنه جق شییٔ اوله حقی اولدرکه ایکی کیجه کچمیه الا وصیتنامه سی یاننده کیجه لیه (بالمعروف)
معروفله وصیت ایده سز یعنی ثلث اوزره زیاده ایتمیه وفقیری ترك ایدوب وصیتن غنی یه ایتمیه * سعد بن مالك
رضی الله عنه ایدر * پیغمبر عزیز علیه السلام بنی عیادته کلوب دیدمکه یا رسول الله مالمك کلی وصیت ایتمك
دیلرم سعادتله بیوردیلرکه ایتمکل دیدمکه نصفنی انی دخی ایتمکل دیدمکه اعدی ثلثنی ایده یم دیجك دیدیکه
(الثلث والثلث کثیر انك ان تدع ورثتك اغنیاء خیر من ان تدعهم عالة یتکففون الناس بایدیهم) ثلث
وصیتن ایتسکل که اول وصیت درجاتنك اکثریدر اعدی سن وارثلریکی اغنیا دن ایتمکك سکا خیرلودر اندنکه
انلری فقرا ترك ایده سن تاکه انلر ال آچوب کفافلرین سؤال ایده لر * حضرت علی کرم الله وجهه ایدر خمس
وصیتی بکا احبدر اندنکه ربع وصیت ایده وربع وصیتی احبدر اندنکه ثلث وصیت ایدر اولکه ثلث
وصیت ایده مراتب وصیتدن برشیٔ ترك ایتمش اولمز زیرا وصیتده اندن اکثر یوقدر (حقا علی المتقین) وصیت
مذکوره مؤمنلر اوزره حق قیلندی (فمن بدله) اوصیا ویا اولیا ویا شهوددن اول کمسه که وصیتی تغییر
ایده (بعد ما سمعه) موصینك قولنی ایشتدکدنصکره (فانما اثمه) اول ایصانك مغیرلك ویا تبدیلك وبالی
(علی الذین یبدلونه) انی تبدیل ایدنلرك اوزره در میت اندن بریدر (ان الله سمیع) الله تعالی موصینك
ایصائنی ایشیدر (علیم) مبدلك تبدیلنی بیلور اشبو آیت کریمه دلالت ایدرکه نفس وصیتله موصیدن
فرض ساقط اوله تبدیلدن اکا اثم لاحق اولمیه ودخی اولکه اوزرنده دین اولوب قضاسین وصیت ایده ورثه تاتدن
قورتیله ودخی برشیٔ خاصه وصی قلنسان کشی انك غیری یه وصی اولمیه (فمن خاف من موص جنفا
او اثما) اول کمسه که موصیدن وصیتده خطایه میل ویا حیفه تعمدین توقع ایده ویا بیله (فاصلح بینهم)
وصیت اولنانلر بیننده نهج شرع اوزره اجرا ایله اصلاح ایتسه (فلا اثم علیه) اشبو تبدیلده اکا وبال یوقدر
زیرا که باطلی حقه تبدیلدر (ان الله غفور) ظلمدن حذر ایدنی حق تعالی مغفرت ایدیجیدر
(رحیم) انك امرینه اطاعت ایدنه رحمت ایدیجیدر * اشبو آیت کریمه ده دلالت واردرکه موصی نچان
عمدا ویا خطا ایله وصیت ویا وقفده جور ایتسه وصی ووارثك انی عدله ردی جائز اوله وآیت سابقه ده کی
(بعد ما سمعه) قولیله مراد وصیت عادله در یوخسه جائره دکلدر ودخی دلالت واردرکه غالب ظنله
اجتهاد وعمل جائز اوله زیرا که میلدن خوف خائفك ظن غالبنده اولور ودخی رخصت واردرکه کشی وصیت
اولنانلرك بیننه اصلاح ایچون دخول ایده اکرچه انده حقدن زیاده نقصان اولورسه ده نچانکه جمله سی
اکا راضی اوله ودخی دلالت واردرکه موصی نچان ثلثدن اکثرله وصیت ایتسه اول وصیتك کلیسی باطل اولمیه
بلکه باطل اولان ثلث اوزره زیاده سی اوله زیرا که حق جل وعلا اشبو آیتده جورله وصیتی ابطال ایتمدی
بلکه انده اصلاحی وجه ایتدی (یا ایها الذین آمنوا کتب علیکم الصیام) یا مؤمنلر صوم رمضان
اوزریکزه فرض قیلندی (کما کتب علی الذین من قبلکم) انبیا وامم دن سزدن اولکدن کچنلره فرض

قیلندیغی کبی * سعید بن جبیر رضی الله عنه ایدر بزدن اوکدین کچنلرك صومی اخشامدن لیلهٔ قابله یه دکین
ایدی ابتداء اسلامده اولدیغی کبی * علمادن بر جماعت دیدیلر که صیام رمضان بزه فرض اولدیغی
کبی نصارایه دخی واجب ایدی حرشدید و یا برد شدید زماننده واقع اولیجق سفرلرده کندیلره مشقت ویرر
ومعاشلرینه ضرر کلوررا ولدی علما و رؤسالری رأی ایتدیلر که انی شتا وصیف بیننده زمان ربیعده قیله لر
و اول تحویللرینه کفارت ایچون انك اوزرینه اون کون زیاده ایتدیلر بعده ملكلرینك اغزی آغریوب اندن
بری اولورسه قومنك صومدرین یدی کون زیاده ایتمکه نذرایتدی چون اندن بری اولدی نذرین یرینه
کتوردی بعده اول ملك فوت اولوب یرینه کلان ملك انلره صوملرین اللی کون تمام ایتدردی * شعبی ایدر
اکرسنه نك کلیسنی صائم اولسم شعبان و یا رمضاندن ایدوکی شك اولنان کونی افطار ایدردم شول سببدنکه
نصارایه شهر رمضان فرض ایدی برکون اولنه و برکون آخرینه ضم ایدوب صکره کلنلری کچنلرینك
فعلنی ایشلیه رك صوملرینی اللی کونه ایرکوردیلر (لعلکم تتقون) تا که معاصیدن صاقنه سز زیرا که
صوم شهوتی کسر ایدر که اول معاصینك مبدئیدر و یا انی ادا حالنده اخلالدن صاقنه سز (ایاما معدودات)
عدد معلوم ایله موقت ایامی صائم اولك * روایت اولنور که ابتداء اسلامده هر آیده اوچ کون صومی
وعاشورا صومی واجب ایدی صکره شهر رمضان صومیله نسخ اولندی ابن عباس رضی الله عنه ایدر
هجرتدن صکره اول نسخ اولنان امر قبله وصوم ایدی * عائشه رضی الله عنها ایدر زمان جاهلیتده قریش
یوم عاشورایی صائم اولورلردی پیغمبریمز علیه السلام دخی صائم اولوردی مدینه یه قدوم ایدیجك ینه
انی صائم اولدی و ناس دخی انکله بیله انی صائم اولدیلر رمضان صومی فرض اولیجق عاشورا صومی
ترك اولندی استین انده صائم و استین مفطر اولوردی (فمن کان منکم مریضا او علی سفر فعدة من ایام اخر)
سزدن اول کمسنه که مریض اولوب صوم اکا ضرر ویره وانکله اکا عسرت ایره و یا خود ایام صیامده
سفر اوزره اوله و بو ایکی عذرك بریله انده افطار ایده قاچ کون افطار ایدرسه انی مرض و سفرك غیری ایامده
متوالیا و یا متفرقا صائم اولمق اوزرینه واجب اولور (وعلی الذین یطیقونه فدیة طعام مسکین) و شونلرکه
شبابلری حالنده صومه قادرلر ایکن کبرلری حالنده اندن عاجز اوله لر اعدی اوزرلرینه واجب اولورکه هر افطار
ایتدیکی یومدن بدل ابو حنیفه عندنده نصف صاع یعنی بش یوز یکرمی درهم بغدادی بر مسکینه
اطعام ایده و اکرانك غیری حبوبدن ویرسه بر صاع یعنی بیك قرق درهم اطعام ایده (فمن تطوع خیرا)
اول کمسه که اوزرینه اطعامده واجب اولان بر مسکینی و یا ایکی مسکینی و یا اکثری اطعام ایده و یا خود
واجبك قدری اوزره زیاده ایده مثلا اوزرینه واجب اولان نصف صاع بغدادی ایکن اندن زیاده ویره (فهو
خیر له) اول تطوع و یا خیری انکیچون خیرلودر (وان تصوموا خیر لکم) اما که ای صومه قادر اولانلر
تکلف ایدوب صائم اولمکز سزکیچون خیرلودر فدیه دن و تطوع خیردن و افطاردن (ان کنتم تعلمون)
اکر صومده کی فضیلتی و برائت ذمتی بیلورسه کز * معلوم اوله که مؤمن مکلف ایچون رمضان افطارینه رخصت
یوقدر الا اوچ نوع حالت ایچون اول جائز اولوربری اولدرکه قچان حامل و یا مرضع ولدلری اوزره خوف
ایتسه لر اعدی انلر افطار ایدوب صکره قضا ایدرلر و فدیه دخی ویررلر که اول ابن عمر و ابن عباس قولیدر
امام شافعی دخی اکا ذاهبدر و بر قوم دیدیلر که انلره فدیه لازم اولمزکه اول حسن وعطاء ونخعی و زهری
قولیدر امام ابو حنیفه و اوزاعی و ثوری دخی اکا ذاهبدر * ایکنجی اولدرکه قچان مریض و یا مسافر و حائض
ونفسا افطار ایده لر اوزرینه انجق قضا واجب اولور * اوچنجی اولدرکه قچان شیخ کبیر و مریض که
مرضنك زوالی رجا ایتمیه افطار ایتسه لر انجق فدیه واجب اولور (شهر رمضان) اوزریکزه شول فرض
اولان صوم رمضان صومیدر (الذی انزل فیه القرآن) که انده قرآن انزال اولندی یعنی قرآنك جملهسی شهر
رمضاندن لیلهٔ قدرده لوح محفوظدن سماء دنیاده بیت العزته اندریلوب بعده جبریل علیه السلام یکرمی
اوچ ییلده پیغمبریمز علیه السلام حضرتلرینه منجما اندردی ابو ذر رضی الله عنه پیغمبریمز علیه السلامدن

روایت ایدردیکه شهر رمضاندن اوچنجی کیجه ده بر روایتده اول کیجه سنده صحف ابراهیم نازل اولدی وانك
التنجی کیجه سنده تورات و اونی اوچنجی کیجه سنده انجیل و اون سکزنجی کیجه سنده زبور و یکرمی دردنجی
کیجه سنده قرآن نازل اولدی (هدی للناس) ناسی ضلالتدن حقه هدایت ایدر (وبینات من الهدی
والفرقان) و حلال و حرامدن و حدود و احکامدن حقه هدایت اولنور و حق و باطل بینی مجلو رشیته
دلالت واضحه اولدیغی حالده برحیثیتله که یوم قیامتده اکا هیچ کمسنه نك عذری قالمز (فمن شهد منکم
الشهر فلیصمه) برکمسنه که حضرده صحیح ومقیم ایکن اکا شهر رمضان ایرسه انی صائم اولسون علما اختلاف
ایتدیلر اول کمسنه حقنده اول مقیم ایکن رمضان ایریشوب صکره مسافر اوله * علی کرم الله وجهه
ایدر انکیچون فطر جائز اولمز بلکه اشبو آیت کریمه دلالتیله انك کانی صائم اولورکه اول عبیدة السلمانینك
دخی قولیدر اما که صحابه و فقهانك اکثری دیدیلر که اکر بر کمسنه شهر رمضانده سفره چیقسه انکیچون
افطار جائز اولور و آیتك معناسی اولدرکه سزدن اول که شهر رمضانه ایریشه اندن ایرشدیکی دکلو سن صائم
اولسون * ابن عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام عام فتحده شهر رمضانده مکه یه سفر ایتدی
کدید نام موضعه ایریشنجه دکین صائم اولوب اندن افطار ایتدی ناس دخی انکله بیله افطار ایتدیلر
(ومن کان مریضا او علی سفر فعدة من ایام اخر) اول کمسنه که مریض و یا مسافر اولوب شهر رمضانده
افطار ایده اول افطار ایتدیکی ایام عددنجه رمضانك غیریده انی قضا واجب اولور اکر افطار ایتدیکی
ایام دکلو زمان مریض صحتده و مسافر اقامتده اولورسه و اکر افطاری دکلو ایام کچمدین فوت اولورسه
صحت و اقامتی دکلوسنك قضاسی واجب اولور * علما اختلاف ایتدیلر شول مرض و سفرده که فطری
مباح قیلور * حسن و ابراهیم نخعی ایدر اول شول مرضدرکه انکله اوتوررکن نماز قیلمق جائز اوله
واما که اکثرون ایدر اول شول مرضدرکه صومله انك زیادهسی قورقیلور و بالجمله اکر صوم انی اجهاد ایدرسه
افطار ایده اجهاد ایتمزسه اول صحیح کبیدر و سفر فطری مباح قیلور و عامهٔ علما عندنده انده صوم جائز اولور
الا ابن عباس و ابو هریره و عروة بن الزبیر و علی بن الحسین قولنده که انلر سفرده صومی تجویز ایتمزلر
صائم اولورسه قضاسی واجب اولور دیدیلر زیرا پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه (لیس من البر الصیام
فی السفر) سفرده صائم اولمق صلاحدن دکلدر و آخرون عندنده افطار جائز اولور شول مسافر حقنده که
صوم انی اجهاد ایده بلکه اکا اولی اولان افطاردر شول دلیل ایله کیم پیغمبریمز علیه السلام سفرده ایدی
کوررسه که ناس بر رجل اوزره جمع اولوب اوزرینه کولکه ایتمشلر دیدیکه بو کانه حالت ایردی دیدیلرکه صائمدر
دیدیکه سفرده صائم اولمق صلاحدن دکلدر و اما سفرده صومی تجویز ایدنلرك دلیلی اولدرکه ابو سعید الخدری
رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلامله بر رمضانده سفرده ایدك انده بعضیلریمز صائم و بعضیلریمز مفطر
ایدی نه صائم مفطره و نه مفطر صائمه تعییب ایدردی و صوم و فطردن قنغیسی افضل ایدوکنده دخی اختلاف
ایتدیلر بر طائفه سفرده فطر صومدن افضلدر دیدیلر که اول ابن عمردن مرویدر و سعید بن المسیب و شعبی
کاذاهبدر و بر قوم ایسه صوم افضلدر دیدیلر که اول معاذ بن جبل و انسدن مرویدر * و ابراهیم نخعی
وسعید بن المسیب اکا ذاهبدر و بر طائفه ایسه اول ایکیسندن ایسر اولانی افضلدر دیدیلر (یرید الله بکم الیسر)
دلالتیله که اول مجاهد و قتاده و عمر بن عبد العزیز قولیدر * برکمسنه مقیم صباحلیوب صائم اولسه بعده اثناء
نهارده سفره چیقسه اکثر علما عندنده اکا اول کونی افطار جائز اولمز و بر طائفه دیدیلر که انکیچون افطار جائز
اولورکه اول شعبی قولیدر و اما احمد اکا ذاهبدر اما مسافر صائم صباحلسه بالاتفاق انکیچون افطار جائز اولور
شول دلیل ایله کیم جابر رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام عام فتحده شهر رمضانده مکه یه سفر ایتدی
کراع نام موضعه ایریشیجك صائم اولدی ناس دخی انکله بیله صائم اولدیلر دیدیلر که یا رسول الله صوم ناسه
مشقت ویردی اولیله اولسه ایکندیدن صکره ایدی بر قدح صو ایستیوب ناس نظرنده انی ایچدی انی ناس کوروب
کیمی افطار ایتدی و کیمی افطار ایتمدی پیغمبریمز علیه السلامه ناسك بعضی صوملرین افطار ایتمدکاریغی خبر

و بز بلمجك ديديكه انلر عاصيلردر * وفطری مباح قیلور سفرك مسافه سنده علما اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلرکه
برکونلك مسافه دروبر جماعت دیدیلرکه اول ایکی کونلك مسافه درکه اول شافعی قولیدر وبر جماعت اخری
دیدیلرکه اول اوچ کونلك مسافه درکه اول ثوری وائمهٔ حنفیه قولیدر (یرید الله بکم الیسر ولا یرید بکم العسر)
حق تعالی سزه تیسیر ایتمك دیلر یوخسه تعسیر ایتمك دیلمز * پس بو اجلدن سفر ومرض حالنده سزه فطری
مباح قیلدی شعبی ایدر بر رجل که ایکی امر بیننده تخییر اولنسه ایسرینی اختیار ایده الا اول انك اختیار
ایتدیکی الله تعالی یه احب اولور * اشبو آیت کریمه قاعدهٔ عظیمه یه اصلدر انك اوزره فروع کثیره مبتنیدرکه
اول (المشقة تجلب التيسير) مشقت یسری جلب ایدر ودخی (الضرورات تبيح المحظورات) ضرورتلر
محظورلری مباح قیلور ودخی (اذا ضاق بك الامر اتسع) قچان بر امر ضیق اولسه انده وسعت ایدیلور
ایدی بو قواعدك جمله سنه آیت مذکوره اصلدر (ولتكملوا العدة) تا که ایام شهر عددینی تکمیل ایده سز
مرض وسفرکزده افطار ایتدیککز ایامی قضا ایله * ابن عمر رضی الله عنه پیغمبر عزعلیه السلامدن روایت ایدر
دیمشکه (الشهر تسع وعشرون فلا تصوموا حتى تروا الهلال ولا تفطروا حتى تروه فان غم عليكم فاكملوا العدة
ثلاثين) آی یکرمی طقوز دخی اولور * ایدی هلال رمضانی کورمینجه صائم اولمکز وهلال شوالی کورمینجه
مفطر اولمکز واکر سماده غیم حائل اولوب هلال رمضانی ویا هلال فطری کوره مزسه کز شعبان آیینی اوتوز کون
عد ایدوب اندن صوم رمضانه شروع ایدك ورمضانی اوتوز کون عد ایدوب افطار ایدك * اشبو قول قرآنی
دلیلدرکه هلال کورلمدیکنده عدد اعتبار اولنه وانده حساب اوتوز کونه اولور ومنجمین قولنه اعتبار اولنمیه
واولکه اهل بلده سنك رؤیتی اعتبار دریکرمی طقوز کون صائم اوله حالبوکه بلدهٔ اخری اهلی اوتوز کون صائم
اولسه لر * ایدی اول بلدهٔ اولی اهلنه لازم اولورکه برکون صومنی قضا ایده لر زیرا انلرك رؤیتنده اکمال عده
اولدی (ولتكبروا الله على ما هداكم) وتا که حق تعالی یه تعظیم ایده سز صوم رمضاندن راضی اولدیغی شیئه
سزی ارشاد ایتدیکی وانی سزه تخصیصنه سائر ملل اهانه دکل * اشبو نده عید فطر تکبیرنك مشروعیتنه دلالت
وارد روقتی اکمال عددنده یعنی رمضانك آخر کوننك شمسی غروبنده در ابن عباس رضی الله عنه ایدر مسلمین
اوزره حقدرکه هلال شواله نظر ایتدکلرنده عیدلرندن فارغ اولنجیه دکین حق تعالی یه تکبیر ایده لر (ولعلكم
تشكرون) وتا که انك نعمتلرینه شکر ایده سز * ابو هریره رضی الله عنه ایدر پیغمبر عزعلیه السلام دیدیکه
رمضان آیی داخل اولدیغنده شیطانلر دمورلنور وجنت قپولری آچیلور وجهنم قپولری برکدیلور
ابو هریره رضی الله عنه ایدر پیغمبر عزعلیه السلام دیدیکه شهر رمضانك اول کیجه سنده شیاطین دمورلنور
وجن دمورلنور وجهنم قپولری برکدیلور هیچ برقپوسی آچق قالمز وجنت قپولری آچیلور هیچ برقپوسی
برکدیلمز وبر منادی ندا ایدرکه یا خیر طالبی خیره اقبال ایت ویا شر طالبی شردن تباعد واهمال ایت
وانك هر کیجه سنده حق تعالینك ناردن عتقاسی اولور * ابو هریره رضی الله عنه ایدر پیغمبر عزعلیه السلام
دیدیلرکه برکسنه که شهر رمضانی ایمان واحتساب ایله صائم اوله ذنوب متقدمه سی مغفرت اولنه واولکه لیلهٔ
قدری ایمان واحتساب ایله قائم اوله کذلك ذنوب متقدمه سی مغفرت اولنه سلمان رضی الله عنه ایدر پیغمبر عز
علیه السلام شعبانك آخر کوننده ناسه خطاب ایدوب دیدیکه سزی بر شهر عظیم وبر شهر مبارك اظلال ایتدی
انده بر کیجه واردرکه انده کی عبادت سائر زمانده کی بیك آیده اولان عبادتدن اول خیرلودر حق تعالی انك
کوندزنده صیامی فرض وکیجه سنده قیامی تطوع قیلدی اولکه خصال خیردن برخصلت ایله حق تعالی یه
تقرب ایده سائر زمانده فریضه اداسیله تقرب ایدن منزلتنده اوله واولکه انده حق تعالی یه فریضه اداسیله
تقرب ایده سائر زمانده یتمش فریضه اداسیله تقرب منزلتنده اوله اول صبر آییدر وصبرك ثوابی ایسه جنتدر
واول آیده بر صائمی افطار ایدنك ذنوبی مغفرت اولنه ورقبه سی ناردن آزاد قیلنه واول افطار اولنانك
صومی اجر نجه اول اجر انه حالبوکه انك صومی اجرندن برشیء اکسلمیه دیدیلرکه یا رسول الله هر بریمزده
صائم افطار ایده جك شیء بولنمز دیدیکه بو ثوابه نائل اولور اکرچه افطاره قدرتی بر ایچیم صو ایله وبر دانه خرما ایله

ایسه ده انك اولی رحمت واوسطی مغفرت وآخری ناردن اعتاقدر انده کلمهٔ توحیدی واستغفاری اکثار
ایدککه ایکیله رب تعالی سزدن راضی اوله وانده حق تعالیدن جنت سؤال وناردن تعوذی اکثار ایدککه
حاجتکز روا اوله * ابن عمر ایدر پیغمبر عزعلیه السلام دیدیکه یوم قیامتده صیام وقرآن عبد ایچون
شفاعت ایدیسر در صیام دیه که یا رب بن انی کوندزده شهواتدن منع ایتمشدم وقران دیه که یا رب بن انی کیجه ده
نوم وراحتدن الیقومشدم اویله اولسه ایکیسنك دخی شفاعتلری قبول اولوب عبدی مقصودینه ایرکورلر
ابو هریره رضی الله عنه ایدر پیغمبر عزعلیه السلام دیدیکه ابن آدمك هر حسنه سی اون مثلی ایله تا یدی یوزه
وارنجه صاحبنك ایمانی واخلاصی حسنجه تضعیف اولنور حق جل وعلا ایدر الا امتنك صومنه جزاسی
بن ایدرم که زیرا اول بنم ایچون طعام وشهواتن ترك ایدر صائم ایچون ایکی فرحه اولور بری حین افطارنده
وبری رب تعالی یه لقاسی عندنده وصائمك اغزی قوقوسی الله تعالی عندنده مسك قوقوسندن اطیبدر
وصوم صاحبنه جنتدر (واذا سألك عبادي عني فاني قريب اجيب دعوة الداع اذا دعان) یا محمد قچان
عبادم سکا بندن سؤال ایدرلر ایسه دیکل که بن قریبم دعا ایدنك دعوتنه اجابت ایدیسرم قچانکه بکا
دعا ایده * ابن عباس رضی الله عنه ایدر مدینه نك یهودلری پیغمبر عزعلیه السلامه دیدیلرکه ربمزبزم
دعامزی نیجه ایشیدیر والحال سن زعم ایدرسنکه بزمله سمانك بینی بشیوز ییللق مسیره در وینه هر سمانك
غلظی دخی اول دکلودر اویله اولسه اشبو آیت کریمه نازل اولدی * ضحاك ایدر بعض صحابه دیدیلرکه حق
تعالی قریبمیدرکه اکا مناجات ایده وز بعیدمیدرکه اکا ندا ایده وز اکا جواب ده اشبو آیت نازل اولدی ابو
موسی الاشعری ایدر وقتا که پیغمبر عزعلیه السلام خیبره توجه ایتدی ناس بر وادی اوزره اشراف ایدیجك
رفع صوتله تکبیر ایتدیلر پیغمبر عزعلیه السلام دیدیکه (اربعوا على أنفسكم انكم لا تدعون اصم
ولا غائبا انكم تدعون سميعا قريبا) نفسکز اوزره تحبس ایدك زیرا که سز دعای اصم ویا غائبه ایتمزسز بلکه
دعای سمیع وقریبه ایدرسز * اشبو آیتده حق تعالینك مکاندن تنزیهنه وداعی یه اجابتنه ودعایه ترغیبنه
دلالت واردخی عبادلك افعال واقوال واحوالنه علم واطلاعنك کمالی کانی قریبك حالنه تمثیل وار
(فليستجيبوا لي) ایدی ایمان وطاعتك دعوتمه اجابت ایتسونلر * نتکیم بن انلره اجابت ایدرم قچان مهملری
ایچون بنی دعوت ایده لر (وليؤمنوا بي) وبکا ایمانلری اوزره ثابت ودائم اولسونلر (لعلهم يرشدون)
تا که رشد وحقه اصابت ایده لر وقتا که حق جل وعلا حضرتلری انلره شهر رمضان صومیله وعدتی مراعاتله
امر ایتدی ووظائف تکبیر وشکره قیام اوزره تنبه نصکره بو آیتله تعقیب ایتدی که اول انلرك احوالنه خبیر
واقوالنه سمیع ودعالرینه مجیب واعمالنه مجازی ایدوکنه تنبیه وتوجیه وجیه اوله اکر دینورسه که
حق جل وعلا (اجيب دعوة الداع) ودخی (ادعوني استجب لكم) دیو بیورمشکن نیجه لرا کا دعالر ایدوب
دعالرینه اجابت اولنمدیغنك وجهی ندر دینلورکه * اشبو آیتك معناسنده اختلاف اولندی دینلدیکه
اشبو راده کی دعانك معناسی واطاعت واجابتك معناسی ثواب درودخی دینلدیکه اشبو ایکی آیتك معناسی
خاصدر اکرچه لفظلری عام ایسه ده اویله اولسه معنی بو اولورکه داعینك دعوتنه اجابت ایدرم اکر انی دیلرسم
نتکیم بو معنایه (فيكشف ما تدعون اليه ان شاء) قول شریفی دلالت ایدر ویا خود داعینك دعوتنه اجابت
ایدرم اکر قضایه موافق اولورسه ویا اجابت اکا خیر ایسه ویا محال اولان شیئی سؤال ایتمدیسه ابو هریره
رضی الله عنه ایدر پیغمبر عز صلی الله تعالی علیه وسلم دیدیکه (يستجيب الله لاحدكم ما لم يدع باثم
او قطيعة رحم أو يستعجل) حق جل وعلا سزدن هر بریکزك دعاسنه اجابت ایدر مادامکه اثم
ویا قطیعهٔ رحمله دعا ایتمیه ویا خود دعاسنك اجابتنه عجله ایتمیه یعنی حق تعالی یه دعا ایتدم روا اولمدی
ظنیله دعادن کسلمیه ودینلدیکه ایتك معناسی حق تعالی عبدك دعاسنه اجابت ایدر اکر انك مسؤلی
مقدر ایسه ویرور اکر مقدر دکل ایسه انك ایچون اخرتده ثواب ادخار ایدر ویا اندن بر سوئی کیدرور *
عبادة بن الصامت رضی الله عنه ایدر پیغمبر عزعلیه السلام دیدیکه (ما على الارض رجل مسلم يدعو الله

بدعوة الا آتاه الله اياها أو كف عنه من السوء مثلها ما لم يدع باثم أو قطيعة رحم) يعنى زنده بر رجل مسلم كه
الله تعالى دن بر حاجت دیلسه الا اول اكا حاجتن ویردویا انك مثلی اندن بر سوئی کیدرر مادامکه اثم
ویا قطيعة رحمله دعا ایتمیه * و دينلديكه حق جل وعلا بر عبديني سوسه دعاسنه فى الحال اجابت ايدوب
اعطاسنى تأخير ايدر تاكه اول اكا دعا ايتديكى صوتن ايشيده و بر عبدى سومسه دعاسنك اجابت واعطاسنده
تأخير ايتمز تاكه صوتن ايشتميه * دينلديكه دعانك آداب وشروطى واردركه اول اسباب اجابتدر انى
استكمال ايدن اجابته اهل اولور اكا اخلال ايدن اجابته استحقاقدن قالور (احل لكم ليلة الصيام
الرفث الى نسائكم) صيامكز كيجه سنده نساكزه جماعكز سزه حلال قيلندى * روايت اولنوركه
اوائل اسلامده صائم غروب شمسدن تا يتسو نمازين قيلنجه ويا يتسودن اول اويونجه اكا طعام وشراب حلال
ايدى اندنصكره ده كل اويله اولسه بر صوم كيجه سنده حضرت عمر بن الخطاب رضى الله عنه يتسوبى
قيلديغندنصكره اهلنه جماع ايتدى بعده غسل ايدوب حالنى عرض ايچون آغليه رق پيغمبريز عليه السلامه
واردى مكر صحابه نك بعضيلرى دخى انك كبى حالده ايدلر اولوب هر برى ماجراسين پيغمبريز عليه السلامه
خبر ويردى اويله اولسه اشبو آيت كريمه ايله حكم اول نسخ اولنوب صيام كيجه سنك كلنده جماع مباح قيلندى
(هن لباس لكم وانتم لباس لهن) نساكز سزلره لباس وسز دخى انلره لباس سز يعنى نوم عندنده
زوجاندن هر برى تجرد ايدوب ثوب واحدده اجتماعلرى ايچون ويا ايكيسندن هر برى صاحبنه حلال اولميان
شيئدن ستره اولديغيچون * حديثده كلديكه (من تزوج فقد أحرز ثلثى دينه) بر كسه كيم تزوج ايده
دينك ثلثانى آفاتدن حراست ايدر (علم الله انكم كنتم تختانون انفسكم) حق تعالى بيلديكه سز ليلة
صيامده عشادنصكره مجامعتله نفسلريكزى خيانت وظلم ايدرسز * براء رضى الله عنه ايدر صوم رمضان
فرض اولنجق شهر رمضانك كاندى ناس نسايه قربان ايتمزلردى وبعضيلرى ايسه نفسلرينه خيانت ايديجك
اشبو آيت نازل اولدى (فتاب عليكم) الله تعالى سزلك اول جنايتكزدن تجاوز ايتدى زيرا اول عمل
حرامدن توبه ايتديكز (وعفا عنكم) وانك اثرين سزدن عفو ومحو ايتدى (فالآن باشروهن) ايمدى
شمدنصكره ده ليالى صومك جميعنده ديلديككز وقتده نساكزه مجامعت ايدك (وابتغوا ما كتب الله لكم)
وحق تعالينك سزكيچون قضا ايتديكنى وياسزكيچون تقدير ايتديكى ولدى ويا اكل وشرب وجماعدن
ليالى صومده سزكيچون مباح قيلديغى رخصتى طلب ايدك (وكلوا واشربوا حتى يتبين لكم الخيط الابيض
من الخيط الاسود من الفجر) وأكل وشرب ايدك شول وقته دكين كه صباحك اولى وقتنده سوادليلدن بياض
نهار متبين اوله * صحابه دن ابو قيس بن صرمة الانصارى ديرلر بر رجل وار ايدى صائم اولديغى حالده
طول نهارده ارضنده عمل ايدردى كيجه اهلنه رجوع ايديجك اهلى اكا آشده طعامك ايصيدوب كتورمك
صددنده ايكن اول ايسه يورغون اولغله اويقويه وارمش چون انى اويارد ى حالبوكه الآن ذكر
اولنديغى اوزره اويودقدنصكره و يتسو نمازنى قيلدقدنصكره انلره اكل وشرب وجماع تا كه يارينده سى
كيجه يه دكين حرام اولوردى ابو قيس انى تذكر ايدوب الله تعالى يه ورسولنه عصياندن كراهتله اكلدن امتناع
ايتدى ايرته سى اول حال اوزره صائم اولوب نهارك نصفى اولمدين بايلدى افاقت بولنجق پيغمبريز عليه السلامه
كلوب ماجراسين ذكر ايلدى اويله اولسه * اشبو آيت نازل اولوب ليالى صومك كلنده جماعه
رخصت ويرلديكى كبى أكل وشربه دخى رخصت ويرلدى * معلوم اوله كه فجر ايكيدر برى فجر كاذبدركه
طولانى طلوع وسمايه صعود ايدر بعده زائل ولاشئ اولوب كيدر و برى دخى فجر صادقدركه افقدن عريضا
طلوع ايدر و منتشر اولوب انكله صبحك اول وقتى ايرر (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان بلالا ينادى بليل
فكلوا واشربوا حتى ينادى ابن ام مكتوم) پيغمبريز صلى الله عليه وسلم حضرتلرى ايدر بلال اذانى
كيجه ده اوقور ايمدى صائم اوله جق كمسه لر اكل وشرب ايدك تا ابن ام مكتوم اذان اوقو ينجه دكين زيرا
اول رجل اعمى ايدى صباح اولدى ديمينجه اذانى اوقومزدى (ثم اتموا الصيام الى الليل) وصيامى فجر

صادق طلوعندن غروب شمسه دكين اتمام ايدك تا انكه شمس غروب ايده فطر حلال اولور * اشبو ليلدركه
غروبده شك ايدن كشى يه اكل جائز اولميه وصومى وصال حرام اوله * ابو ذر رضى الله عنه ايدر پيغمبريز
عليه السلام ايكى كونى صوم ايله اولاشدردى جبرائيل عليه السلام اكا كلوب ديديكه حق تعالى
صوميكى وصالكى قبول ايتدى لكن سندنصكره اول هيچ كمسه يه حلال اولماز * زيرا كه حق تعالى صيامى
كيجه يه دكين امر ايتدى كيجه اولديغندنصكره ده ايسه صيام اولماز (ولا تباشروهن وأنتم عاكفون
فى المساجد) نسائكزه مجامعت ايتمكز حالبوكه سز مساجدده اعتكاف نيتيله مقيملرسز * ايمدى
اعتكاف سنتدر مسجدك غيريده جائز دكلدر اما كه مساجدك جميعنده جائزدر * حضرت عائشه صديقه
رضى الله عنها ايدر پيغمبريز صلى الله عليه وسلم وفاتنه دكين هر رمضانك عشر اخيرنده معتكف
اولورلردى واندنصكره ده زوجاتى دخى معتكفه اولورلردى صحابه دن برجماعت مسجدده معتكف اولوردى
انلردن بريسنك اهلنه حاجتى اولسه واروب اكا جماع ايدردى وغسل ايدوب مسجده عودت ايدرلردى
اشبو آيتله ليل ونهارده اعتكافدن فراغتلرينه دكين اندن نهى اولنديلر * ايمدى حال اعتكافده جماع
حرامدر انكله اعتكاف فاسد اولور اما جماعدن ماعدايه مباشرت قبله وشهوت ايله لمس مكروهدر اكثر
علما عندنده انكله اعتكاف فاسد اولمزكه اول امام شافعى حضرتلرينك اظهر قوليدر و بر طائفه ديديلركه
انكله اعتكاف باطل اولور اول امام مالكك قوليدر دينلديكه انزال اولورسه اعتكاف باطل اولور انزال
اولمزسه باطل اولماز اما شول لمس كه انكله تلذذ قصد اولنميه انكله اعتكاف فاسد اولماز * حضرت عائشه صديقه
رضى الله عنها ايدر پيغمبريز صلى الله عليه وسلم اعتكافده ايكن باشنى بكا ادنا ايدوب بن انك مبارك
صاچنى طراردم وبيته دخولى حاجت انسان ايچون ايدى (تلك حدود الله فلا تقربوها) ذكر اولنان
احكام ويا محرمات حق تعالينك حق وباطل بينى حاجز ومانعلريدركه اكا قريب اولمكز فكيف كه انى
تخطى ايده سز (قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم ان لكل ملك حمى وان حمى الله محارمه فمن رتع حول الحمى
يوشك أن يقع فيه) پيغمبريز صلى الله عليه وسلم ايدر هر پادشاهك حماسى واردر والله تعالينك حماسى
محارميدر اول كسه كه حمانك حولنده رتع ايده قريب اولوركه حمانك ايچنه دخى كيره (كذلك) اشبو
تبيين مثلى (يبين الله آياته للناس) الله تعالى ناسه اوامر ونواهيسنى تبيين ايدر (لعلهم يتقون) تا كه
اندن قورقوب مخالفتدن صاقنه لر (ولا تأكلوا اموالكم بينكم بالباطل) بعضكز بعضنك مالنى
حق تعالينك مباح قيلديغى وجهك غيريله اكل ايتمكز * روايت اولنوركه پيغمبريز عليه السلام
حضورنده ربيعه بن عبدان الحضرمى رضى الله عنه امرئ القيس بن عابس الكنديدن بر ارض دعوى
ايدوب اول انى بندن قهرله آلوبدر ديدى كندى انى انكار ايديجك پيغمبريز صلى الله عليه وسلم
حضرميدن بينه استدى اول ايسه بينه م يوقدر ديجك * ايمدى اكا يمين ويرسن ديدى چون كندى يى تحليفه
عرض ايتدى پيغمبريز عليه السلام ديديكه (اما ان حلف على ماله ليأكله ظلما ليلقين الله وهو عنه معرض)
آكاه اولغيل كه اول مدعى عليه كه مدعينك مالنى ظلما اكل ايچون يمين ايده الله تعالى يه ملاقى اولور
حالبوكه اول اندن معرضدر * اويله اولسه اشبو آية كريمه نازل اولوب اندن نهى اولندى وجه باطل ايله
اكل انواعيسندندر اولكه كاهى غصب ونهب طريقى اوزره وكاهى لهو طريقى اوزره قمار ومغنى يه اجرت كبى
وكاهى رشوت وخيانت طريقى اوزره اولور (وتدلوا بها الى الحكام) ودخى اول اموالك امورينى
وياحكومتنى ظلم ايدرامرا وقضاته القا ايتمكز وياخود انى باطله اكل ايدوب حكامه نسبت ايتمكز
قتاده ايدر قرنداشك مالنى حاكمه القا ايتمكل حالبوكه سن ظالم ايدوكنى بيلورسن * ايمدى حاكمك حكمى
حرامى حلال ايتمز * شريح رضى الله عنه ديرديكه بن سنكيچون قضا ايدرم مع هذا ظنم بودركه
دعواكده ظالم اوله سن لكن بكا وسعت يوقدركه ظنمه موافقت ايدم بلكه بكا واجب اولان بينه نك مقتضاسيله
قضا ايتمكدر و بنم قضام له سكا حرام اولان شئ حلال اولماز * ام سلمه رضى الله عنها ايدر (قال النبى

صلى الله عليه وسلم انما انا بشر وانكم تختصمون الى ولعل بعضكم ان يكون الحن بحجته من بعض فاقضى له
على نحو ما اسمع منه فمن قضيت له بشىء من حق اخيه فلا يأخذنه فانما اقطع له قطعة من النار) پیغمبریمز
عليه السلام دیدیکه بن سزك كبی بشرم سز بكا خصومتله كاورسز كاه بریكز حجتنی تقریرده
آخردن الحن اولور بندخی اندن ایشتدیكمك مقتضاسی اوزره انكچون قضا ایدرم بركسنه كه انكچون
قرنداشی حقندن برشیء قضا ایدم زنهار انی اخذ ایتمسون زیرا كه بن اكا قضامله جهنمدن برقطعه قطع ایدرم
(لتأكلوا فريقا من اموال الناس بالاثم) تا كه اموال ناسدن بر طائفه‌یی شهادت زور ویا یمین كاذبه ایله اكل
ایده‌سز (وانتم تعلمون) حالبوكه مبطل ایدوككزی بیلورسز * اشبو آیتده دلالت واردركه وجه شرعیسز مال
اكلی حرام اوله ورشوت حرام اوله وناحق یره مخاصمه حرام اوله وحاكم ظاهر حكمیله فعلنده مصیب اولوب
لكن مدعی مبطل ایسه انكله حكم اولنان شیء باطنده اكا حلال اولمیه (يسألونك عن الاهلة) یا محمد انلرسكا
اهله‌دن سؤال ایدرلر * روایت اولنوركه انصاردن معاذ بن جبل وثعلبة بن غنم دیدیلركه یا رسول الله
حكمت ندركه هلال ابتداده اینجه ظاهر اولوراندن تدریج ایله قالینلنور حتی كه نورله طولوب طولو اولور بعده
اكسیلهرك اولكی قرارینه بولور اول سببدن اشبو آیه كریمه نازل اولدی (قل هى مواقيت للناس والحج)
انلره دیكل كه بزانی انجلین ایتدك تا كه ناس انكله حج وعمره وصوم وافطار وآجال دیون وعدة نساء ودخی
انك غیری وقتلری بیله‌لر اول اجلدن انكله شمس بیننده مخالفت اولدی شمس على الدوام حالت واحده اوزره
قالدی (وليس البر بان تأتوا البيوت من ظهورها) بر وتقوی اول ذكلدركه محرم اولدیغكزده بیوتكزك
ظهورندن دخول وخروج ایده‌سز * روایت اولنديكه انصار احرامه كیردكلرنده دار وفسطاطه بابندن
كیروب چیقمزلردی بلكه وراسندن ثقب ویا فرجه ایدوب اندن كیروب چیقارلردی وانی بر عد ایدرلردی
اشبو آیه كریمه نازل اولوب اول فعللری بر دكل ایدوكی انلره بیلدرلدی (ولكن البر من اتقى) لكن بر اولدركه
محارمدن وشبهاتدن صاقنه‌لر (وأتوا البيوت من أبوابها) بلكه بیوتكزه قپولرندن كیرك چیقك اول
امرده حال احرامك حال احلالدن فرقی یوقدر (واتقوا الله) الله تعالینك احكامنی تغییردن وافعالنه
اعتراضدن صاقنوب اندن قورقكز (لعلكم تفلحون) تا كه هدی وبره ظفر بوله‌سز (وقاتلوا فى سبيل
الله الذين يقاتلونكم) الله تعالینك كلمه‌سنی اعلا ودیننی اعزاز ایچون سزكله قتال ایدن كفاره شهر
حرامده وكرك حرمده الله تعالینك طاعتنده جهاد ایدك (ولا تعتدوا) سز انلره قتال ایله ابتدا ایتمكز
ویاخود معناسی نساء وصبیان وشیوخ ورهبانی وسزه القاء سلم ایدنی قتل ایتمكز (ان الله لا يحب
المعتدين) الله تعالى حد مشروعی تجاوز ایدنلری سومز (واقتلوهم حيث ثقفتموهم) سز انلری هرقنده
حالده وكرك حرمده بولورسه‌كز قتل ایدك (وأخرجوهم من حيث اخرجوكم) وانلری دیارلرندن چیقارك
انلر سزی دیاریكزدن چیقاردقلری كبی زیرا مشركار مسلمانلری مكه‌دن چیقارمشلردی مسلمانلر دخی یوم
فتحده انلرك اسلامه كلمینلرین مكه‌دن چیقاردیلر وقتا كه مشركون حرمده قتالی استعظام ایدوب انكله
مسلمینی تعییر ایتدیلر اشبو آیت نازل اولدیكه (والفتنة اشد من القتل) سزك الله تعالى یه شرككز مسلمونك
حرم واحرامده سزی قتللرندن اشد واعظمدر (ولا تقاتلوهم عند المسجد الحرام حتى يقاتلوكم فيه)
مسجد حرام عندنده مشركینه قتال ایله بدأ ایتمكز مكركه انلر سزه انده قتال ایله بدأ ایده‌لر (فان قاتلوكم
فاقتلوهم) اكر انلر سزه قتال ایله بدأ ایدرلرسه سزدخی انلری انده قتل ایدك مبالات ایتمكز * زیرا كه
مسجد حرامك حرمتنی انلر هتك ایتمش اولور (كذلك جزاء الكافرين) كافرلرك جزاسی بونك كبیدر
انلره ایشلدكلرینك مثلی ایشلنور (فان انتهوا) اكر انلر قتال وكفردن منتهی اولورلرسه (فان الله
غفور) حق تعالى توبه ایدنی مغفرت ایدر (رحيم) اكا اطاعت ایدنه رحمت ایدر (وقاتلوهم حتى
لا تكون فتنة) مشركینه قتال ایدك تا كه شرك اولمیه (ويكون الدين لله) وعبادات وطاعات یالكز
الله تعالى یه اوله شیطانك انده نصیبی اولمیه اویله اولسه عربك مشركارندن اسلام ویا قتلك غیریسی

مقبول اولمز (فان انتهوا) اكر شركدن منتهی اولورلرسه منتهیلره اعتدا ایتمكز زیرا ظلم ظالمك غیری یه
حسن اولمز ویاخود اكر سز منتهیلره تعرض ایدرسه‌كز ظالمین اولورسز (فلا عدوان الا على الظالمين)
اویله اولسه ظلم ینه ظالملره اولوركه اول (وجزاء سيئة سيئة مثلها) قولنك مصداقیدر * ایدی ظالمینك جزاسنه
ظلم دینلمسی مشاكلت ایچوندر (الشهر الحرام بالشهر الحرام) شهر حرامك هتك حرمتنده شهر حرامه مقابل
اولور وقتا كه پیغمبریمز صلى الله علیه وسلم عام حدیبیه‌ده معتمر اولدیغی حالده شهر ذی القعده‌ده مكه یه
خروج ایتدی مشركون انی بیتدن صد ومنع ایتدیلر شول شرطله كیم اول سنه‌ده كیرو مدینه یه كیده كله جك
سنه‌ده كلوب اول عمره‌سنی قضا ایده پیغمبریمز صلى الله علیه وسلم دخی اول شرط اوزره اول سنه عمره ایتمدین
كیرو مدینه یه كتدی وكله جك سنه‌ده شهر ذی القعده‌ده كه اول هجرتك یدنجی سنه‌سیدر ایدی كلوب
عمره‌سین قضا ایتدی اویله اولسه آیتك معناسی اولوركه چون مشركون عام حدیبیه‌ده شهر حرامك
حرمتن هتك ایتدیلر * ایدی انلرك هتكنه مقابل سزدخی اول شهرده انلره قتال ایله انك حرمتن هتكدن
مبالات ایتمكز (والحرمات قصاص) هر حرمتكه انی محافظه واجب اوله انده قصاص جاری اولور
چون مشركون شهر یكز حرمتنی صد ایله هتك ایتدیلر سزدخی انلره ایتدكلری مثلنی ایدك عنوة اوزرلرینه
دخول ایدك قتال ایدرلرسه سزدخی انلری قتل ایدك (فمن اعتدى عليكم فاعتدوا عليه بمثل ما اعتدى عليكم)
اول كمسه كه شهر حرامده قتال ایله سزه اعتدا ایده سزدخی اكا اعتدا ایدك سزه اعتدا ایتدیكینك
مثلیله * امام شافعی رحمه الله اشبو آیتی احتجاج ایله دیدیكه قاتل قتل ایتدیكی شیء مثلیله قتل اولنور
محدد ویا خنق ویا حرق ویا تجویع ویا تغریقدن هر قنغیسیله قتل ایدرسه اولدخی انكله قتل اولنور حتی قتلی
انی طاتلو صویه براقغله ایسه اولدخی طاتلو صوده غرق اولنور آجی صوده دكل (واتقوا الله) انتصارده
الله تعالیدن قورقوب حقكزدن اكثر وزیاده‌یی ظالملركزدن اخذ ایتمكز (واعلموا أن الله مع المتقين)
وبیلك كه حق تعالینك عونی ونصرتی اعتدادن صقینانلرله بیله‌در (وأنفقوا فى سبيل الله) الله تعالینك
طاعتی یولنه انفاق ایدك اول كركسه جهاد ویاسائر خیراتدر (ولا تلقوا بايديكم الى التهلكة) وكندیكزی
تهلكه یه القا ایتمكز اسرافله ویا وجه معاشی تضییعله ویا غزودن ویا اكا انفاقدن كفله كه اول عدوینی
توانانديرروهلاككزه سبب اولور ویا مالكزی امساكه وحب ماله كه اول هلاك مؤبده مؤدی اولور
ویا الله تعالینك رحمتندن قنوطله (وأحسنوا) واعمال واخلاقكزی حسن ایدك ویا محتاجلره تفضل ایدك
ویا حق تعالى یه حسن ظن ایدك (ان الله يحب المحسنين) الله تعالى احسان ایدنلری سور (وأتموا
الحج والعمرة لله) حج وعمره‌یی لله اتمام ایدك اول ایكیسنك اتمامنده علما اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیكه
اول ایكیسنك مناسك وحدود وسننیدر * واركان حج بشدر احرام وعرفه یه وقوف وطواف كعبه وصفا
ومروه بیننده سعی وحلق رأس ویا تقصیردر * وحج ایچون ایكی تحلل واردر واسباب تحلل اوچدر یوم
نحرده رمی جمرهٔ عقبه وطواف زیارت وحلق رأسدر قچان بو اوچ شیئدن ایكیسی بولنسه تحلل اول
حاصل اولور * وثالثه تحلل ثانی حاصل اولور وتحلل اول اولدقده نسادن غیری محظورات احرامك
جمیعی مباح اولور وتحلل ثانیده نسا دخی مباح اولور * واركان عمره درتدر احرام وطواف بیت
وسعی وحلقدر * قتاده رضی الله عنه ایدر تمام عمره اولدركه اشهر حجك غیریده عمل ایده واكر اشهر حجده ایسه
انده اقامت ایدوب حج ایدرسه اول تمتع اولوب اوزرینه هدی واجب اولوراكر بولنور ایسه ویا صیام
واجب اولور هدی بولنمز ایسه وتمام حج اولدركه مناسككك كلیسنی اقامت ایده بر وجهله كه عاملنه قرآن
ویا تمتع سببیله دم لازم كلمیه * ضحاك ایدر اول ایكیسنك اتمامی نفقه‌سی حلالدن اولوب مناهیدن
صاقنمقدر * سفیان ثوری ایدر اول ایكیسنك اتمامی اهلندن انكچون چیقوب تجارت ویا حاجتی
اولمامقدر وحج وعمره‌نك اداسی اوچ وجه اوزره جائز اولوركه اول افراد وتمتع وقراندر * اما افرادك صورتی
حجی افراد دراندن فارغ اولدیغنده عمره كتورمكدر وتمتعك صورتی اشهر حجده عمره كتوروب عمره

اعمالندن فارغ اولديغنده حج ايچون احرامى وحجى اول سنه ده مكه دن اولمسيدر وقرانك صورتى
حج وعمره ايچون معا احرامه كيرمسيدر وياعمره ايچون احرامه كيروب بعده اول عمره اوزره حجه داخل
اولمسيدر عمره طوافنه افتتاحندن اوّل اعدى انكله اول قارن اولور (فان احصرتم فما استيسر من الهدى)
اكر بيت شريفى طوافدن منع اولنسه كز هديدن ميسر اولان اوزريكزه واجب اولور * علما اختلاف ايتديلر
شول احصارده كه محرم ايچون احرامدن تحللى مباح قيلور برجماعت ذاهب اولديلركه اول هر مانعدركه
انى بيت شريفه وصولدن واحرامنى مضيدن منع ايده اول كركسه عدو ويامرض ويا حرج ويا ذهاب نفقه
ويا ضلال راحله در * اعدى اشبو اشيادن هرقنغيسى ايسه محرم ايچون تحللى مباح قيلور كه اول ابن مسعود
وغيرينك قوليدر * وبرجماعت اخرى ذاهب اولديلركه حبس عدودن غيريله تحلل مباح اولمزكه
اول ابن عباس وغيرينك قوليدر (ولا تحلقوا رؤسكم حتى يبلغ الهدى محله) واحرامدن حلول ايچون
حال احصاريكزده رؤسكزى حلق ايتمكز الا شول وقتده حلق ايدك كه هديكز ذبح اولنمسى واجب اولور محله
ايريشه وهديك محل ذبحى اكثر علما عندنده محرمك حصر اولديغى مكاندر زيرا پيغمبريمز صلى
الله عليه وسلم عام حديبيه ده هدينى حديبيه ده ذبح ايتدى وبرقوم ديديلركه محصر احرامى اوزره مستمردر
تاشول وقته دكين كه هدينى حرمه كوندره وذبح اولنه جق كونى ذابحله مواعده ايديشه * اعدى انك ذبح
اولنديغى وقتده محصر دخى احرامندن حلول ايدركه اول اهل عراق قوليدر واكر محصر هدى
بولمسه انده ايكى قول وار برقولده هدى اولمينجه اولمز * اعدى اول تحلل ايدر وهدى ذمتنده اولوب
بولديغنده ذبح ايدر وقول آخرده اول هديدن بدل صوم تمتع واجب اولور وياخود هدى تقويم اولنور قيمتى
قاچ درهم اولورسه انكله طعام اشترا اولنوب فقرايه تصدق ايديلور واكر اطعامدن عاجز اولورسه
هر مد ايچون طعامدن بدل بركون صائم اولور (فمن كان منكم مريضا أو به أذى من رأسه)
سزدن اول كمسنه كه حال احرامنده مريض وياخود رأسنده جراحت ويا صداع ويا انك مثلى اذا اولغله
باشنى تراش ايدرسه (ففدية من صيام أو صدقة أو نسك) اكا فديه واجب اولور ويا اوچ كون
صائم اولور ويا اوچ صاع طعامى التى مسكينه هر برينه يارمشر صاع ويرر ويا بر ذبيحه ذبح ايدركه انك
اعلاسى بدنه واوسطى بقره وادناسى شاتدر قنغيسنى ديلرسه انى ذبح ايدر هر هدى ويا اطعامكه محرمه
لازم كاور مكه ده ادا اولنور وحرم مسكينلرينه تصدق ايديلور اما شول هدى كه محصره لازم كاور اول انى
حصر اولنديغى مكانده ذبح ايدر وصومى هر نه مكانده ديلرسه اداسى جائز اولور (فاذا أمنتم) چنان
احصاردن امين اولسه كز ويامرضدن قورتلسه كز (فمن تمتع بالعمرة الى الحج) اول كمسه كه استمتاع ايده
وعمره ايله الله تعالى يه تقرب انتفاعن ايده اشهر حجده حجله تقرب انتفاعن ايتمردن اوكدين وياخود اول كمسه كه
عمره سندن محظورات احرامى استباحه ايله تحلل ايتدكدنصكره حج احرامنه دكين استمتاع ايده (فما استيسر من
الهدى) اعدى اكا تمتعى سببيله شاة ويا سائر نعمدن ميسر اولان دم واجب اولوركه انى يوم نحرده ذبح
ايدر واكر انى يوم نحردن اوّل حج ايچون احرامدنصكره ذبح ايدرسه بعضيلر ديديكه جائز اولمز دم اضحيه
كبى وبعضيلر ديديكه جائز اولور دم جنايات كبى (فمن لم يجد فصيام ثلاثة ايام فى الحج) اول كمسه كه
هدى بولميه اكا واجب اولوركه احرامدنصكره حج اشتغال ايامنده تحللدن اوّل اوچ كون صائم اوله احب
اولان ذى الحجه نك سابع وثامن وتاسعن صائم اولمقدر واكثرون عندنده يوم نحرده وايام تشريقده انى
ادا جائز اولمز (وسبعة اذا رجعتم) ويدى كون دخى صائم اوله سز چنانكه اهلكزه رجوع ايده سز
ويا اعمال حجدن فارغ اوله سز (تلك) اشبو اوچ كون صومله يدى كون صومى (عشرة كاملة) مجموعى
اون كوندركه هديدن بدل صومه اقامتله مراد اولنان شيئده كامله در ويا شروط وحدود ايله كامله در
ويا اون كون صومله تكميل ايدك اندن ناقص ايتمكز (ذلك) اشبو ذكر اولنان حكم (لمن لم يكن اهله
حاضرى المسجد الحرام) شول كمسه ايچوندركه اهلى مسجد حرام مقيملرندن اولمديلركه حرمدن مسافة

قصرده در * زيرا اولكه اندن اقلده اوله اول مقيم حرمدر ويا مقيم حرم حكمنده در والحاصل (حاضرى
المسجد الحرام) ايله مراد ابو حنيفه عندنده اهل مواقيتدر ومادونده ساكنلردر * وشافعى عندنده
مكه دن مسافة قصردن اقلده توطن ايدنلردر (واتقوا الله) اوامر ونواهى محافظه سنده الله تعاليدن
قورقكز (واعلموا ان الله شديد العقاب) وبيلك كه الله تعالينك عقابى شديددر انلره كيم نواهيسندن
اجتناب ايتميه لر (الحج اشهر معلومات) حجك وقتى اشهر معروفه دركه اول شوّال وذوالقعده آيلريدر
وذوالحجه نك طقوزيدر (فمن فرض فيهن الحج) اول كمسه كه احرام وتلبيه ايله اشهر حجده نفسى اوزره حجى
ايجاب ايده * اشبو دليلدركه بركمسنه اشهر حجك غيريده حج ايچون احرام ايده حج ايچون احرامى منعقد اولميه كه
اول ابن عباس قوليدر شافعى دخى اكا ذاهبدر وديديكه عمره ايچون احرامى منعقد اولور * زيراكه الله تعالى
اشبو اشهرى فرض حجك احرامى ايجابنه تخصيص ايتدى * اعدى اول اشهرك غيريده منعقد اولسه اشبو
تخصيصك فائده سى اولمزديدى تشكيم صلواتى مواقيتنه تعليق ايتدى حتى بركمسنه صلوات مكتوبه نك
برينه وقتى داخل اولمدين شروع ايتسه انكله مكتوبه سى ادا اولنمز وبرجماعت ذاهب اولديلركه اشهر حجك
غيريده حج ايچون اولان احرامى منعقد اوله كه اول ابو حنيفه ومالك وثورى قوليدر اما كه عمره ايام سنه نك
جميعى اكا وقتدر (فلا رفث ولا فسوق ولا جدال فى الحج) ايام حجده جماع ويا فحش كلام ايتمك ودخى
سيئات وارتكاب محظورات ايله حدود شرعدن خروج ايتمك ودخى خدم ورفقه ايله جدال ايتمك يوقدر
(قال النبى صلى الله عليه وسلم من حج لله ولم يرفث ولم يفسق رجع كيوم ولدته امه) پيغمبريمز صلى الله تعالى
عليه وسلم ايدر بركمسنه كه حج ايده وانده رفث وفسوق ايتميه اناسندن طوغديغى كون كبى كناهسز اهلنه
رجوع ايده (وما تفعلوا من خير يعلمه الله) خير وطاعتدن هر نه شيئكه انى ايشلرسز حق تعالى انى بيلور
يوم قيامتده سزه جزاسن قيلور (وتزودوا فان خير الزاد التقوى) معادكز ايچون تزود ايدك كه اول زادك
خيرلوسى تقوادر * ديلديكه اشبو آية كريمه اهل يمندن برناس حقنده نازل اولوبدركه انلر حجه زادسز كيدرلر
بز الله تعالى يه توكل ايده رز اول بزى اطعام ايدر ديرلر مكه يه قدوم ايديجك ناسدن سؤال ايدرلر حتى كه بعضيلرى
غصب ونهبه كيدرلر اويله اولسه حق تعالى انلره امر ايتديكه زاد انه لر وناس اوزره كل وثقلت اولمقدن
صاقنه لر (واتقون يا اولى الالباب) وبندن قورقكز اى عقول كامله صاحبلرى * ابن عباس رضى الله عنه
ايدر عكاظ وذوالمجاز ومجنه زمان جاهليتده اسواق ايدى اسلام كليجك انده تجارتدن ناس تأثم
ايتديلر اويله اولسه نازل اولديكه (ليس عليكم جناح أن تبتغوا فضلا من ربكم) سزه اثم وحرج يوقدركه
مواسم حجده تجارتله ربكز جل شانه دن رزق طلب ايده سز (فاذا افضتم من عرفات) چنانكه عرفاتدن
كونشك غروبندنصكره رجوع ايده سز موقفه عرفات ويومنه عرفه دينلمسنك سببنده علما اختلاف ايتديلر
عطا ايدر جبرائيل عليه السلام ابراهيم عليه السلامه مناسكى كوستروب عرفت يعنى بيلدكمى ديوب ابراهيم
عليه السلام دخى عرفت بيلدم ديدى * ضحاك ايدر آدم عليه السلام وحوّا يره ايندرلدكلرنده آدم
عليه السلام هندده سرنديبه وحوّا جده يه واقع اولوب هر برى صاحبن طلبنده اولدى حتى كه عرفاتده
بولشوب بيلشديلر * سدى ايدر وقتاكه ابراهيم عليه السلام ناسى حجه دعوت ايدوب تلبيه ايله اجابت ايتديلر
حق تعالى اكا امر ايتديكه عرفاته كيده وانكا انى وصف ايتدى جمره يه ايريشيجك شيطان انى قارشولدى ابراهيم
عليه السلام اكا يدى طاش آتدى وهر طاشله تكبير ايتدى شيطان اوچوب ايكنجى جمره نك اوزرينه قوندى
ابراهيم عليه السلام اكا اوّلكى جمره ده ايتديكنى ايتدى شيطان اندن دخى اوچوب اوچنجى جمره نك
اوزرينه قوندى ابراهيم عليه السلام انده دخى اوّلكيلرده ايتديكن ايتدى شيطان انكله مقاومته طاقتى
اولمديغن كوريجك اوچوب كتدى اندن ابراهيم عليه السلام كيدوب عرفاته طوردى وانى حق تعالينك
وصفيله بيلدى اول اجلدن اول وقته عرفه وموضعه عرفات دينلدى (فاذكروا الله عند المشعر الحرام)
مشعر حرام عندنده الله تعالى يى دعا وتلبيه ايله ذكر ايدك كه اول عرفاتك ايكى مأزمله وادئ محسر

ما بنیدر جابر رضی الله عنه ایدر پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم وقتا که مزدلفه ده صبحی قیلدی اندن ناقه سنه بنوب مشعر حرامه واردی وانده دعا ایدوب وتکبیر وتهلیل ایتدی ووقت اصفراره دکین وقوفدن زائل اولمدی * اکا مشعر دینلدی زیرا معلم عبادتدر وحرمتیچون حرامله وصفلندی (واذکروه کما هدیکم) وانی توحید وتعظیمله ذکر ایدلک تسکیم اول هدایتله سزی ذکر ایلدی شول وجهله کیم سزی دین اسلامه ومناسك حجه هدایت ایتدی (وان کنتم من قبله لمن الضالین) اکرچه انك هدایتندن اول ایمان وطاعتی جاهللردن ایدیکز (ثم أفیضوا من حیث افاض الناس) ناسك افاضه یعنی رجوع ایتدیکی مکاندن یعنی عرفاتدن افاضه ایدلك * سبب نزولی اولدرکه قریش ناس اوزره ترفع ایدوب وقوف مزدلفه ده ایدرلردی بز اهل الله وسکان حرمز سائر ناسله مساوی دکلزدیوب وقوف ایچون حرمدن طشره عرفاته وارمزلردی سائر ناس ایسه عرفاتده وقوف ایدوب اندن افاضه ایدرلردی اویله اولسه حق تعالی قریشه امر ایتدیکه سائر ناسك وقوف ایتدیکی مکانده وقوف وانلرك افاضه ایتدیکی مکاندن افاضه ایدهلر (واستغفروا الله) وقوف وافاضه وسائر مناسکی تغییرده کی جاهلیتکزدن الله تعالی یه اعتذار واستغفار ایدلك (ان الله غفور رحیم) اول الله تعالی ذنبدن توبه ایدنه مغفرت ایدر وجنتله اثابت ایدر (فاذا قضیتم مناسککم) چقان حجکزدن فارغ اولوب ذبایحکزی ذبح ایده سزکه اول جمرهٔ عقبه یی رمیدنصکره منا ده استقرار عندنده در (فاذکروا الله) الله تعالی یی تکبیر وتحمید وثنا ایله وصف وذکر ایدلك (کذکرکم آباءکم) آباکزی ذکر ایتدیکز کبی * عربك عادتندن ایدیکه حجدن فارغ اولدقلرنده بیت شریف عندنده طوروب آبالرینك مفاخرینی ذکر ایدرلردی حق تعالی امر ایلدیکه ایمدی بنی ذکر ایدلك که اول مفاخری سزه وآباکزه بن ویرمشم واحسان ایلشم * ابن عباس وعطا ایدرلر یعنی الله تعالی یی ذکر ایدلك صبیان وصغارلك آبالرینی ذکر ایتدیکی کبی صبی ابتدا سویلرا ولدیغنده باباسنی ذکر ایدر وغیریسنی ذکر ایتمز * ایمدی سزدخی انك کبی الله تعالی یی ذکر ایدلك غیریسنك ذکرینی ترك ایدلك (او اشد ذکرا) بلکه اندن اشد واکثر ذکر ایدلك * امام رازی تفسیرنده ایدر اشبو آیت کریمه دلالت ایدرکه ذکر الهی اعلان واجب اوله * زیرا معلومدرکه انسان ابیله افتخار ایدر اولسه انك ذکرینی اعلان واظهارنده مبالغه ایدر استنکاف ایتمز اما یچان انك ذکرینی اخفا ویا اسرار ایتسه اول انك اندن استنکافنه دلالت ایدر چون ابیله افتخار ایدن اظهار واعلانده مبالغه ایدر اوله * اشبو آیه کریمه مقتضاسنجه ذکر الهی اعلان بالطریق الاولی واجب اوله ودخی ذاکرلك ذکر الهی جهری دلالت ایدرکه اول انکله افتخار ایدوب منکرلك انکارینه مبالات ایتمزدروشك یوقدرکه بو فعل عقلاده استحسان اولنور شرعده دخی استحسان اولنور * زیراکه حدیثده کلدیکه (ماراه المؤمنون حسنا فهو عند الله حسن) اول شیئکه انی مسلمون حسن کوره اول عند الله دخی حسندر وبو معنا یی تقویه ایدرکه ستر واخفایه لایق اولاز الا اولکه عیب ونقصان اوله تاکه خلقه منکشف اولمیه اما اولکه انواع فخر وفضلی ومنقبه نك اعظمی مفید اوله نیجه لایق اولورکه اول اخفا اولنه * ومعلومدرکه عبد مؤمنه الله تعالی یی تعظیمله ذکردن اعلا واکمل منقبه اولمز اول اجلدن پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم دیدیکه (طوبی لمن مات ولسانه رطب من ذکر الله) سعادت اول کمسه یه کیم لسانی الله تعالینك ذکریله رطب ایکن وفات ایده وعلی رضی الله عنه دعاسنده (یا من ذکره مشرف للذاکرین) ای باری تعالی که ذکرك ذاکرینه شرف ویردیو سویلردی * ایمدی بونك کبی اعلای مفاخری اخفا عاقله نیجه لایق اولور * پس بو اجلدن نقل اولندیکه علی کرم الله وجهه بسمله شریفه یی جمیع صلواتنده جهرا ایدردی امام رازی ایدر * اشبو حجت عقلاده برمرتبه ده قوت ورسوخ بولمشدرکه مخالفینك کلماتی سیلله زائل اولوردکادر (فمن الناس من یقول ربنا آتنا فی الدنیا) بعض ناس که انلر مشرکوندر حجده سؤاللری دکل الا دنیا ایدی دیرلرکه یا ربنا بزه دنیاده غنم وابل وبقر وعبید ویرحتی انلرك کیمی دیردیکه الهی بابامك قبهٔ عظیمه سی وجفنهٔ کبیره سی وار ایدی بکا دخی انك کبی ویر * قتاده ایدر اشبو شول عبددرکه

نیتی دنیادر انفاق وعمل ونصیبی جمله دنیا ایچوندر (وماله فی الآخرة من خلاق) ایمدی انکچون آخرتده حظ ونصیب یوقدر زیرا که همتی دنیایه قصرایتمشدر (ومنهم من یقول) وناسك بعضیلری دیرکه انلر مؤمنلردر (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الآخرة حسنة) یا ربنا بزه دنیاده صحت وکفاف وتوفیق خیر ویر وآخرتده ثواب ورحمت ویر (وقنا عذاب النار) وعفو ومغفرتکله بزی عذاب ناردن حفظ ایت * حضرت علی رضی الله عنه دیدیکه دنیاده کی حسنه مرأهٔ صالحه در وآخرتده کی حسنه حور ادر وعذاب نار مرأهٔ سوءدر وحسن دیدیکه دنیاده کی حسنه علم وعبادتدر وآخرتده کی حسنه جنتدر وعذاب نار شهوات وذنوبدرکه ناره مؤدیدر * انس بن مالك رضی الله عنه ایدر پیغمبر عز علیه السلام بر رجلی کوردیکه فرخ کبی اولمش دیدیکه حق تعالی یه دعا ایلر ویا اندن برشیء دیلرمیسن دیدی دیرم که الهی بکا آخرتده ایده جکك عقابی دنیاده تعجیل ایت پیغمبر عز علیه السلام دیدیکه سبحان الله سن اکا استطاعت ایده مزسن وطاقت کتوره مزسن * ایمدی سکا لایق اولان دیمکدرکه (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار) (اولئك لهم نصیب مما کسبوا) ایمدی انلر ایچون کسب ایتدکلری خیر ودعادن نصیب ثواب وجزا واردر (والله سریع الحساب) الله تعالی سریع الحسابدر عبادکثرتده وعملری وفرتده ایکن جمیعن لحظه دکاوزمانده حساب ایدر ویا خود قریب اولوبدرکه قیامت قائم اوله وناس حساب اولنه ایمدی طاعاته واکتساب حسناته مبادرت ایدلك (واذکروا الله فی ایام معدودات) ایام تشریقده که اول ایام منی ورمی جماردر صلوات مکتوبه ادبارنده وقرابین ذبحی عندنده ورمی جمار وغیر حالاتده الله تعالی یی تکبیر ایله ذکر ایدلك یعنی دیکزکه (الله اکبر الله اکبر لا اله الا الله والله اکبر الله اکبر ولله الحمد) * روایت اولندیکه عمر واوغلی عبد الله رضی الله عنهما ایام تشریقده منا ده صلوات مفروضه عقیبنده مجلسده وفراش اوزرنده وفسطاطده وطریقده تکبیر ایدرلردی وناس دخی انلره تکبیرده موافقت ایدرلردی * عامهٔ علما عندنده اشبو تکبیر ایام تشریقده حاج وغیر حاج حقنده مشروعدر وانك قدرنده علما اختلاف ایتدیلر بر قوم دیدیلرکه اول یوم عرفه نك صلات صبحی عقیبنده بدأ اولنوب ایام تشریقك آخرنده ایکندیدنصکره ختم اولنورکه اول علی رضی الله عنهدن مرویدر ومکحول انی دیوب ابو یوسف اکا ذاهب اولوبدر وبر قوم دخی دیدیلرکه اول یوم عرفه نك صلاة صبحی عقیبنده بدأ اولنوب یوم نحرك ایکندیسی عقیبنده ختم ایدیلورکه اول ابن مسعوددن مرویدر ابو حنیفه اکا ذاهبدر وبر قوم دخی دیدیلرکه یوم نحرك صلاة ظهری عقیبنده بدأ اولنوب آخر ایام تشریقك صبحندنصکره ختم ایدیلورکه اول ابن عباس رضی الله عنهدن مرویدر مالك وشافعی اکا ذاهبدر (فمن تعجل فی یومین فلا اثم علیه) اول کمسه که منادن خروجی ایام تشریقده یوم نحردنصکره یوم ثانیسنده استعجال ایده * ایمدی اول استعجالنده ویوم ثالثك رمیینی ترکنده اکا اثم یوقدر * زیرا اول اکا رخصتدر ابو حنیفه عندنده یوم ثالثك فجری طلوعندن اول خروجی جائز اولوراندنصکره دکل (ومن تأخر) اولکه منادن خروجی یوم ثالثده رمی جماردن فراغنه دکین تأخیر ایده (فلا اثم علیه) رخصتی ترکنده اکا اثم یوقدر ایمدی حاج منادن خروجنی تعجیل وتأخیر ایتمسی بیننده مخیردر اکرچه تأخیر افضل ایسه ده (لمن اتقی) اول کمسه ایچونکه حجدن انصرافدنصکره مناهیدن صاقنه (واتقوا الله) جمیع امورکزده الله تعالیدن قورققز (واعلموا انکم الیه تحشرون) وبیلك که جمعکز اول الله تعالی یه جمع ایدیلور واعمالکز ایچون جزا اولنورسز (ومن الناس من یعجبك قوله فی الحیاة الدنیا) ناسدن بعض کمسه واردرکه امور دنیاده واسباب معاشده سویلدیکی سنی اعجاب ایدر ویا خود دنیاده کلامنك حلاوت وفصاحتی سنی اعجاب ایدر آخرتده دکل زیرا اول وقتده اکا دهشت وخشیت ایرر * دینلدیکه اشبو آیت اخنس بن شریق الثقفی حقنده نازل اولوبدرکه بنی زهره نك خلیفه سیدر اول طتلو سوزلی خوب یوزلی رجل ایدی پیغمبر عز علیه السلامه کلور واظهار اسلام قیلوردی واکا محبت کوستردی وحلف کاذبله کندینی اکا اینانیدیردی وپیغمبر عز علیه السلام انی یانینه اوتوردردی حالبوکه اول منافق ایدی صفات ذمیمه سی اشبو آیه

کریمه ایله بیلدرلردی (ویشهد الله علی ما فی قلبه) ویمین ایدروقولی قلبنده اولانه موافق ایدوکنه
الله تعالی یی اشهاد ایدردی (وهو الد الخصام) حالبوکه مسلمینله خصومت وجدالی شدیددر (واذا تولی)
قچان سنک قتکدن چیقوب کیده (سعی فی الارض لیفسد فیها) سعی ایدرکه یریوزنده فساد ایده
(ویهلک الحرث والنسل) اکینلری یاقه وحیوانلری تلف ایده * مکر اخنسک بنی ثقیف ایله خصومتی
وارایدی برکیجه واروب انلرک زروعنی احراق ومواشیلرین هلاک ایتدی ضحاک ایدر یعنی قچان اول
امور خلقه والی اوله یریوزنده فساده سعی ایدر * مجاهد ایدر قچان اول والی اوله عدوان وظلم عمل ایدر
اول سببدن حق تعالی مطری امساک ایدوب انکله حرث ونسله هلاک ایرر * سعید بن المسیب ایدر درهمی
قطع ایتمک یریوزنده فساددندر (والله لا یحب الفساد) الله تعالی فساد عملنه راضی اولاز (واذا قیل له
اتق الله اخذته العزة بالاثم) قچان اکا الله تعالیدن خوف ایدوب سوء صنعکدن منتهی اول دینلسه انفه
وحمیت جاهلیت انی حمل ایدرکه اول نهی اولندیغی سوء صنیعی ایشلیه (فحسبه جهنم) اکا جزا عذاب جهنم
کفایت ایدر (ولبئس المهاد) اول نه مبؤس فراش اولور * ابن مسعود ایدرکه اهلک بیوکارندندرکه
برکسنه یه الله تعالیدن خوف ایت دینلدکده کندی حالکی کورد یه فعل سیئی اوزره اصرار ایلیه * عمر
ابن الخطاب رضی الله عنه الله تعالیدن خوف ایت دینلسه لله تواضعندن یوزین یره قوردی (ومن الناس
من یشری نفسه ابتغاء مرضاة الله) ناسدن کسنه واردرکه الله تعالینک رضاسن ایستیو نفسنی بیع ایدر
یعنی الله تعالینک رضاسیچون جهاد ایدر * ویامر بالمعروف وینهی منکر ایدر حتی که قتل اولنور
والله رؤف بالعباد) الله تعالی عبادینه کثیر الرحمتدر شول حیثیتدنکه اشبونک کبی شرایه انلری ارشاد
ایتدی وجهاد تکلیفیله غزات وشهدا ثوابنی انلره عرض ایتدی ابن عباس رضی الله عنهما ایدر اشبو آیه کریمه
سریة الرجیع حقنده نازل اولوبدرکه کفار قریش پیغمبریمز علیه السلامه مدینه یه خبر کوندردیلرکه بز اسلامه
کلشز اصحابک علماسندن بزه برقاچ کسنه کوندرکلکه کاوب بزه دینک احکامنی تعلیم ایدهلر حالبوکه مرادلری
مکر ایدی پیغمبریمز علیه السلام دخی انلره صحابه دن حبیب بن عدی الانصاری ومرثد بن ابی مرثد
الغنوی وخالد بن بکری وعبد الله بن طارق بن شهاب البلوی وزید بن الدثنه یی کوندردی واوزرلرینه
عاصم بن ثابت الانصاری یی امیر ایتدی چون انلر کیدوب مکه ومدینه اراسنده بطن الرجیع نام موضعه
قوندیلر * تمر عجوه لری وارایدی ییهدیلر اول اراده برعجوزه اوغرایوب خرما چکردکن کوریجک فی الحال مکه یه
دوندی اصحاب محمددن اشبو طریقه کسه سلوک ایتمشدردیوب قومنه مدینه خرماسی چکردکن علامت
کوستردی فی الحال مکه دن یتمش کسنه رماحله رکبان اولدقلری حالده اول صحابه یه ایردیلر حتی که مرثد
وخالد وعبد الله بن طارقی اولدردیلر وعاصمک ترکشنده یدی اوقی وارایدی هر بریله عظماء مشرکیندن
بررجلی اولدررایدی اندن دیدیکه الهی صدر نهارده بن سنک دینکی حمایت ایتدم سن دخی آخر نهارده بنم
لحمی حمایت ایت چون مشرکون انی احاطه ایدوب اولدردیلر فی الحال جسدی اوزره زنابیر اوشوب
مشرکینی اکا ال ایرکورهمدیلر * ایدی کیجه یه صبر ایدهلمکه بوزنابیر کیده اندن باشن کسوب مکه یه
ایلتهلم وسلاقه بنت سعد نام مرأه یه بیع ایدهلم دیدیلر * مکر اول عاصم احد غزاسی کونتده سلاقه نک
ایکی اوغلی اولدرمشدی اول حالتده یمین ایتمشکه هر قچانکه عاصمک باشنی النه کیره قفاسنک ایچنده شرب
خمر ایده کیجه اولیجق باذن الله برعظیم یغمور ایردی عاصمک جسدین کوتوروب جنته ایرکوردی
ومشرکیندن الی کسنه نک جیفه لرینی سوروب ناره قیوردی وحبیبی وزیدی اسیر ایدوب مکه یه ایلتدیلر
مکر حبیب بدر غزاسنده حارث بن عامر نام مشرکی اولدرمشدی اول حارثک اوغللری حبیبی صاتون الدیلرکه
باباری یرینه قتل ایدهلر اندن انی حرامدن طشره یه قتل ایچون ایلتدیلر دیدیکه برآن بکا مهلت ویرک که ایکی
رکعت نماز قیلهیم مهلت ویردیلر قیلدی من بعد هر جبرا قتل اولنان مسلمه اول ایکی رکعت اندن سنت قالدی
بعده انی صلب ایتدیلر دیدیکه الهی بیلورسنکه قتمده برکسه یوقدر سلامی رسولک علیه السلامه

ایرکوره الهی سندن دیلرمکه سلامی اکا ایرکوره سن اندن سلمان دینور برمشرکک طوروب رمحله انی
اولدردی وزید بن الدثنه یی صفوان بن امیه صاتون الدیکه باباسی امیه بن خلف یرینه قتل ایده اویله اولسه
انی مولاسی نسطاس نام مشرکله تنعیمه کوندردیکه انده قتل ایده قریشدن برجماعت انده انک قاتنه
کلدیلرکه انلرک بری سفیان بن حرب ایدی دیدیکه یازید سورمیدلک که محمد بزم قتمزده اولیدی سنک یرینه انی
اولدریدک سن ایسه اهلک قاتنده آزاده اولیدک زید دیدیکه والله سومزم که محمد علیه السلام الآن اولدیغی
مکانده برشوکه دن متأذی اوله بن ایسه اهلم قاتنده آزاد اولم ابو سفیان ایتدی ناسده اصحاب محمدک محمدی
سوملری کبی کورمدمکه کسه کسه یی سوه اندن نسطاس انی شهید ایتدی چون بو خبر مخبر صادق پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلمه ایرشدی اصحابنه ایتدی قنغیکزدرکه حبیبی خشبه سندن ایندیره که مقابله سنده حق تعالی
انی جنته کیردیره زبیر ومقداد رضی الله عنهما دیدیلرکه یا رسول الله انی ایکیمز ایدهلم ان شاء الله تعالی
اندن ایکیسی برابر طوروب کتدیلر حتی که کیجه تنعیمه ایردیلر کورسه لرکه خشبه نک حوالنده مشرکیندن قرق
دکلو کشی اویویوب یاتورلر انلر اول حالتده بی خبر ایکن خشبه دن انی ایندیروب فرسه یوکلتدیلر حالبوکه
اول قرق کوندنبرو تروتازه متغیر اولمامش الی یاره سی اوزره قومش دمی دملونده قوقوسی مسکه دونمش
ایکیسی انی آلوب کتدیلر انی بکلینلر اویانوب بولمیجق قریشدن یتمش کشی یی فی الحال اول ایکیسی
اردنجه کوندردیلر ایرشیجک زبیر حبیبی یره ایندردی اول حینده یر حبیبک جسدین یوطوب اکا بلیع
الارض دینلدی اندن زبیر انلره بزدن نه استرسزدیلرسکز کاشسز که اوقلشه لم ویاخود دوکشمدین
سزکه آیریلشه لم اولیه اولسه قتال ایتمکسزین انلر مکه یه دونوب کتدیلر * وزبیر ومقداد ایسه مدینه یه
پیغمبریمز علیه السلامه قدوم ایتدیلر حالبوکه جبرائیل علیه السلام انک قاتنده ایدی دیدیکه یا محمد
اصحابکدن بو ایکی کسه ایله ملائکه مباهات ایدر * اشبو آیه کریمه اول ایکیسی حقنده نازل اولدی شول
وقتکه حق تعالینک رضاسی طلبنده حبیبک جسدین خشبه دن انزال ایچون نفسلرین فدا ایتدیلر
اکثر مفسرین ایدر اشبو آیه کریمه صهیب بن سنان الرومی رضی الله عنه حقنده نازل اولوبدر شول وقتکه
اول مؤمنلردن برجماعتله مشرکینه اسیر اولدیلر مشرکون انلره دینکزدن دونک دیو عذاب ایتدیلر
صهیب انلره دیدیکه بن بر پیر کشییم سزدن ویا غیریدن اولدیغم سزه نه ضرر ایدر سزه جمله مالم فدا ایدهیم قولکی
بنی اننجق دیمله کیدهیم انلر دخی اکا راضی اولدیلر مالن آلوب کندوبی صالیویردیلر * سعید بن المسیب وعطا
ایدرو قتاکه صهیب پیغمبریمز علیه السلامک قاتنه هجرته اقبال ایتدی قریشدن برطائفه انک اردنجه
کیدوب اکا ایردیلر فی الحال صهیب راحله سندن اینوب تیرکشندن اوقلرین اوکنه دوکدی ودیدیکه
یا معشر قریش اوق آتقده مهارتمی بیلورسزدیلرسکز مکه ده اولان مالی سزه ویرهیم قولکی یولمه کیدهیم
اکر راضی اولمزسه کز اشبو اوقلرک هر برین بریکزک یورککزه صنجارم اول نه کند کدن قلجمله المده اولدیغنجه
ایردیکمه اورورم اشبو ایکی آلتدن قنغیسن دیلرسه کز اختیار ایدک اویله اولسه مالنی المق شرطیله انی صالیویردیلر
حقنده اشبو آیه کریمه نازل اولدی * مغیره دن مرویدرکه ایدر برغزاده ایدک بررجل کافرلر اوزره هجوم ایدوب
قتل اولنجه قتال ایتدی ناس دیدیلرکه اشبو رجل کندوبی تهلکه یه القا ایتدی عمر رضی الله عنه انک
حکمندن استفتا ایتدیلر اول انلرک زعم ایتدیکی کبی دکلدر بلکه اول حق تعالینک (ومن الناس من
یشری نفسه ابتغاء مرضاة الله) جمله سندندر دیدی عمر رضی الله عنه برکسنه یی اشبو آیتی اوقور ایشیدیجک
استرجاع ایدوب دیدیکه اول شول رجلدرکه امر معروف ونهی منکر ایتدیکی ایچون قتل اولنه (یا ایها الذین
آمنوا ادخلوا فی السلم کافة) جمله کز ظاهرده وباطنده حق تعالی یه استسلام واطاعت ایدک خطاب منافقلره
اولمسی تقدیر اوزره ویاخود کافه کزله اسلامه داخل اولک اکا غیری خلط ایتمکز خطاب اهل کتابک
مؤمنلرینه اولمسی تقدیر اوزره * زیرا که انلر اسلاملرندنصکره سبت کوننه تعظیم ولحم ابلی والبانی تحریم
ایدرلردی ویاخود شرائع اللهک کافه داخل اولک انبیا وکتبک کافه ایمانله خطاب اهل کتابه اولمسی تقدیر

اوزره ویاخود اسلامك جمیع شعب واحكامنه داخل اولوب اندن هیچ برشیئه خلل ایركورمكز خطاب مسلمینه اولمسی تقدیر اوزره (ولاتتبعوا خطوات الشیطان) یوخسه شیطانك آثار وسننه اتباع ایتمكز حالبوكه حضرت محمد صلی الله علیه وسلم سزه سبل اسلامی بیان ایدوبدر (انه لكم عدو مبین) زیرا كه اول شیطان سزه ظاهر العداوه در * جابر رضی الله عنه ایدر عمر رضی الله عنه پیغمبریمز علیه السلامه كلوب دیدیكه یارسول الله بز یهوددن بعض احادیث ایشیدیرز كه اول بزه خوش كلور اجازت ویررمیسنكه انك بعضنی بز یازه لم پیغمبریمز علیه السلام دیدیكه یوخسه سزدخی یهود ونصارا لركبی متحیرلرمیسز بن سزه برشریعت بیضا ونقیه ایله كلشمكه اكر موسی علیه السلام بنم زمانمده حیاتده اولسه بكا اتباعدن غیری یه وسعی اولمزدی (فان زللتم من بعد ما جاءتكم البینات) اكرسز آیات ظاهره وحجج باهره كلدیكندنصكره اسلامه دخولدن میل ایدرسه كز (فاعلموا ان الله عزیز حكیم) پس بیلك كه حق تعالی عزیزدر انتقامدن انی برشیء عاجز ایتمز حكیمدر كه انتقامنده اصابت ایدر (هل ینظرون) اسلامه دخولی ترك وخطوات شیطانه اتباع ایدنلر منتظر اولمزلر (الا أن یأتیهم الله) الا كه منتظر اولورلر كه حق تعالینك امر وبأسی انلره كله (فی ظلل من الغمام) بیاض بولتدن ظله لرده اول مظنهٔ رحمت ایكن انده عذاب اولمسی اقطع اولور زیرا كه شرك حسبان اولنمدیغی حیثیتدن كلسی اصعبدر نكیف كه خیر حسبان اولنور حیثیتدن كله (والملائكة) ملائكه دخی كله كه انلر امر عذاب اتیانه واسطه در (وقضی الامر) وحسباندن فراغ اولنوب هلاكلرینك امری اتمام اولنه (والی الله ترجع الامور) وامورك كلیسی الله تعالی یه رجوع ایدر (سل بنی اسرائیل) یا محمد مدینه نك یهودینه سؤال ایت كه (كم آتیناهم من آیة بینة) بز انلرك آبا واسلافلرینه معجزهٔ ظاهره دن ویا انبیا یدیله حق وصوابه شهادت ایدر كتابلرنده آیتدن ویرمیشز (ومن یبدل نعمة الله) اول كمسه كه الله تعالینك آیاتنی بیلدیكندنصكره تغییر ایده كه اول اجل نعم اولان هدایه سببدر انی ضلالته وازدیاد درجه یه سبب قیله (من بعد ما جاءته) اكا واصل اولوب معرفتنه تمكن ایتدكدنصكره اشبونده تعریض واردركه انلرك انی تغییری بیلدكلرندنصكره اوله (فان الله شدید العقاب) اول الله تعالی نعمتنی تغییر ایدوب شكردن بدل كفران ایدنه عقاب شدید ایدر جرمك شدیدینی مرتكب اولدیغیچون (زین للذین كفروا الحیاة الدنیا) حیات دنیا كافرلرك كوزلرینه تحسین ومحبتی قلبلرینه تمكین اولندی حتی انك اوزرینه تهالك ایدوب غیریدن اعراض ایتدیلر (ویسخرون من الذین آمنوا) ومؤمنینك فقراسنی استرذال ایدرلر ویاخود انلری دنیایی ترك ایدوب عقبایه اقباللری اوزره استهزا وسخره ایدرلر (والذین اتقوا فوقهم یوم القیامة) حالبوكه اتقا ایدن مؤمنلر یوم قیامتده انلرك فوقنده اعلای علیینده انلر ایسه اسفل سافلینده در ویاخود مؤمنلر كرامتده انلر ایسه مذلتده در ویا مؤمنلر انلرك اوزره تطاول ایدوب انلری سخره ایدرلر * تنكیم دنیاده انلر مؤمنلری سخره ایدرلردی * اسامة بن زید رضی الله عنهما پیغمبریمز علیه السلام دیدیكه جنت قپوسنده طوروب ایچروسنه نظر ایتدم اهلنك اكثرینی مساكین كوردم وجهنم قپوسنده دخی طوروب ایچروسنه نظر ایتدم اهلنك اكثرینی نسا كوردم واهل جد ایسه محبوسلر ایدی مكر انلردن اوله كه اهل ناردن اولوب ناره ادخاله امر اولنمش اوله * سهل بن سعد ایدر پیغمبریمز علیه السلام قاتنه بر رجل اوغرادی پیغمبریمز علیه السلام برمجالسنه بونك حقنده نه دیرسن دیدی اول ایتدیكه بو رجل ناسك اشرافندندر لایقدر كه نسادن دیلدیكنی اكا تزویج اولنه وشفاعت ایتسه طوتیله وسوزی دیكلنه بعده پیغمبریمز علیه السلام قاتنه بر رجل آخر اوغرادی پیغمبریمز علیه السلام ینه اول مجالسنه یا بونك حقنده نه دیرسن دیدی اول ایتدیكه بو رجل مسلمونك فقراسندندر لایقدر كه نسادن دیلدیكی اكا تزویج اولنمیه شفاعت ایتسه طوتلمیه سویلسه سوزی دیكلنمیه پیغمبریمز علیه السلام دیدیكه ایمدی یالكز بو رجل اوكدینكی رجلك امثالندن دنیا طولوسی رجالدن خیرلودر (والله یرزق من یشاء بغیر حساب) الله تعالی دیلدیكی كمسه یه دنیاده وآخرتده رزقی حسابسز ویرر دنیاده ویرمسی كاهی

استدراج

استدراج وكاهی ابتلا اولور ویاخود اكا انی دنیاده زحمتسز ویررو آخرتده انك اوزره اكا حساب ایتمز ویاخود حق تعالی رزقی ناسك كیمنه قترو كیمنه بسط ایدر هربرینه حاجتی دكاو ویرمز بلكه احتیاجی اولمیانه كثیر ویررو احتیاجی اولانه قلیل دخی ویرمز اكا اعتراض وحساب اولنمز نیچون بوكا ویردك وبوكا ویرمدك ویا نیچون بوكا آز بوكا چوق ویردك دینلمز ویاخود اول خزانه سنی نفادندن اوشنمزكه اندن چیقانك حسابنه احتیاج اوله (كان الناس امة واحدة) ناس دین حق اوزره متفقلر ایدیكه اول آدم وادریس بیننده كی زمانده ویا آدم ونوح بیننده ویا طوفاندنصكره ایدی ویاخود جهالت وكفرده متفقلر ایدیكه اول ادریس ویا نوح فترتنده ایدی (فبعث الله النبیین) وقتاكه انلر اتفاقدنصكره اختلاف ایتدیلر حق تعالی انلره نبیلر كوندردی * كعب ایدر انبیانك عددنده بنم بیلدیكم یوز یكرمی درت بیكدر انلردن مرسل اوچیوز اون اوچدر وقرآنده اسمیله ذكر اولنان یكرمی سكزدر (مبشرین ومنذرین) ایمان واطاعت ایدنلره ثوابله تبشیر ایدر وكفر وعصیان ایدنلری عقابله تحذیر ایدر اولدقلری حالده (وانزل معهم الكتاب) وانلركله بیله كتاب انزال ایتدی (بالحق) حق ملتبس واكا شاهد اولدیغی حالده (لیحكم بین الناس فیما اختلفوا فیه) تاكه الله تعالی ویا بعث اولنان نبی ویا انزال اولنان كتاب ناس بیننده اختلاف ایتدكاری حقده ویا انلره ملتبس اولان شیئده حكم ایده (وما اختلف فیه) اول حق ویا كتابده اختلاف ایتمدی (الا الذین اوتوه) الا اینه اول كتاب ویریلنلر اختلاف ایتدی خلاقی كیدرر شیئی خلافلك استحكامنه سبب قیلدیلر كتابك بعضنه مؤمن وبعضنه كافر اولدیلر (من بعد ما جاءتهم البینات) انلره تورات وانجیل احكامی كلدیكدنصكره (بغیا بینهم) ارالرنده ظلم وحسد ایدوب دنیاده حسد وحرصلری سببیله (فهدی الله الذین آمنوا لما اختلفوا فیه من الحق باذنه) اویله اولسه حق تعالی مؤمنلره حقدن اختلاف ایتدكلری شیئه امری ویا اراده ولطفی ایله هدایت ایتدی * ابن زید ایدر ناس قبله امرنده اختلاف ایدوب كیملری نمازی مشرقه وكیملری مغربه وكیملری بیت المقدسه قیلوب حق تعالی مؤمنلره كعبهٔ مكرمه یی هدایت وصیام امرنده دخی اختلاف ایدوب حق تعالی مؤمنلره شهر رمضانی هدایت ایتدی * وایامده دخی اختلاف ایدوب یهود یوم سبتی ونصاری یوم أحدی اخذ ایتدیلر حق تعالی یوم جمعه یی بزه هدایت ایتدی * وابراهیم علیه السلام امرنده دخی اختلاف ایدوب كیمی انی یهودی وكیمی انی نصرانی دیدیلر حق تعالی مؤمنلره انك حنیف مسلم ایدوكن هدایت ایتدی (والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم) الله تعالی دیلدیكی كمسه یی دین اسلامه هدایت ایدر (ام حسبتم أن تدخلوا الجنة ولما یأتكم مثل الذین خلوا من قبلكم) ظن ایدرمیسز ای مؤمنلر كه جنته كیره سز حالبوكه سزدن اوكدین كچن انبیا ومؤمنینه كلان مثلی سزه كلمیه (مستهم البأساء والضراء) انلره شدت فقر وبلا وامراض اصابت ایتدی (وزلزلوا) واصابت ایدن شدائددن برمرتبه ازعاج اولندیلركه (حتی یقول الرسول والذین آمنوا معه) حتی تناهی شدت واستطالهٔ مدتدن حبال صبرلری اوزیلوب رسول وبیله سنجه اولان مؤمنلر دیدیلركه (متی نصر الله) الله تعالینك نصری بزه نوقت ایررو اوزریمزدن بلا كیدر انلره دینلدیكه (الا ان نصر الله قریب) آگاه اولك كه الله تعالینك نصری قریبدر * دینلدیكه اشبو آیهٔ كریمه خندق غزاسنده نازل اولدی شول وقتن كه مسلمینه جهد وبرد وشدت خوف وضیق عیش وانواع اذی ایردی * عطا ایدر وقتا كه پیغمبریمز علیه السلام اصحابیله مدینه یه كیردیلر ماسزا اولدقلرندن ودیار واموالرین مشركینه الیقودقلرندن ویهودك عداوت اظهار وبرقوم ایسه نفاق اسرار ایتدكلرندن زیاده هموم وغمومه ایردیلر اویله اولسه حق جل وعلا انلرك قلوبن تطییب ایچون اشبو آیتی انزال ایتدی اشبو آیتده اشارت واردركه عبدك الله تعالی یه وصولی عندنده كرامت حصولی دكل الا ترك هوی ولذات ومكابدهٔ شدائد وریاضاتله در * اول اجلدن پیغمبریمز علیه السلام دیدیكه (حفت الجنة بالمكاره وحفت النار بالشهوات) جنت طولدیریلدی شول تكالیف شرعیه نك اداسیله كیم اول نفوسه ثقیل كلور

وجهنم طولادرلدی حب دنیا ومستلذات ومحرماتدن نفوس امارهٔ بالسوءلدمرارتیله کیم اول اکا جمیل اولور (یسئلونك ماذا ینفقون) یا محمد سکا سؤال ایدرلرکه نه شیء انفاق ایده‌لر وانی کیملره فی سبیل الله صرف وتصدق ایده‌لر اشبو آیت عمرو بن جموح حقنده نازل اولوبدرکه اول مالدار بر کمسه ایدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیکه یارسول الله نه شیء تصدق وکیملره صرف ایده‌لم (قل ما أنفقتم من خیر) یا محمد انلره دیکل که مالدن اول شیئکه فی سبیل الله انفاق ایدرسز (فللوالدین والاقربین والیتامی والمساکین وابن السبیل) ایعدی انی والدینکزه وسزه قرابتلو اولره وباباری اولمیان اولاد صغاره ومسکینلره ومسافرلیندن یولده قالمشلره انفاق ایدك (وما تفعلوا من خیر فان الله به علیم) خیردن هرشیئکه انی ایشلرسز حق تعالی انك کنهنی بیلور وثوابنی ویرر * اشبو آیت دینلدیکه زکات آیتیله نسخ اولنوبدر ودخی جائزدرکه اشبو حکم نفله حمل اولنه اویله اولسه مراد فقرادن اصناف مذکوره یه تطوع عابرا اولوب منسوخ اولمیه (کتب علیکم القتال) جهاد اوزریکزه فرض قیلندی * اشبو آیتك حکمنده علما اختلاف ایتدیلر * عطا دیدیکه جهاد تطوعدرو بو آیتله مراد پیغمبریمز علیه السلامك اصحابیدر غیری دکلدر * امام ثوری دخی اکا ذاهبدر شول دلیل ایله کیم قرآنده (فضل الله المجاهدین بأموالهم وانفسهم علی القاعدین درجة وکلا وعد الله الحسنی) حق تعالی شول اموال وانفسلریله جهاد ایدنلری قاعدین اوزره بردرجه تفضیل ایتدی ومجاهد وقاعدن هر صنفه جنت وعدا ایتدی دیو بیورلدی اکر قاعد فرضی ترك ایتمش اولیدی انکیچون جنت وعد اولنمزدی وبعضیلر ایسه آیتك ظاهرینه نظر ایدوب تا قیامته دك کافهٔ مسلمین اوزره جهاد فرضدر دیدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم من مات ولم یغز ولم یحدث نفسه بالغزو مات علی شعبة من النفاق) پیغمبریمز علیه السلام ایدر برکمسه‌که غزا ایتمدین ویا نفسنی غزا ایتمکه تحدیث ایتمدین وفات ایده نفاقدن برشعبه ایله متصف اولدیغی حالده وفات ایدر * وبرقوم دیدیلرکه جمهورانك اوزره‌درکه جهاد فرض کفایه‌در صلات جنازه ورد سلام کبی چونکه بعض انی اقامت ایتسه باقیسندن فرض ساقط اولور * امام زهری واوزاعی ایدر حق جل وعلا ناس اوزره جهادی فرض قیلدی اولکه غزا ایده نه کوکیلك ایدرو اولکه قعود ایده اول عدهٔ دراکراندن استعانت اولنورسه اعانت ایده استنفار اولنورایسه نفور ایده استغنا اولنور ایسه قعود ایده (وهو کره لکم) حالبوکه اول سزه شاقدر وطبعا مکروهدرکه انده مؤنت مال ومشقت نفس وخطر روح واردر بوخسه امر اللهدن مؤمن کراهت ایتمز (وعسی أن تکرهوا شیئا وهو خیر لکم) کاهی برشیئدن کراهت ایدرسزکه اول غزادر حالبوکه اول سزه خیرلودرکه انده ایکی حسنانك بری واردرکه اول ظفر وغنیمت ویا شهادت وجنتدر (وعسی أن تحبوا شیئا وهو شر لکم) وکاهی برشیئی سورسزکه اول غزادن قعوددر حالبوکه اول سزه شرلودرکه انده غنیمت واجرك فوتی واردر * دینلدیکه مکروهده اوامرك جمیعی داخلدرکه طبع اندن کراهت ایدر حالبوکه اکا تباعده اکا مؤمنلك صلاحی وسبب فلاحی واردر ومحبوبده مناهینك جمیعی داخلدرکه زیرا نفس انی سور حالبوکه انسان اندن منتهی اولمزسه مرداوهلاککه ایرر (والله یعلم وأنتم لا تعلمون) حق تعالی سزه خیرا ولانی بیلور سز بیلمزسز * اشبودلیدرکه احکام شرعیه مصالح راجحه‌یه تابع اولورا کرچه عینی بیلمزسه‌ده روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله تعالی علیه وسلم بدر غزاسندن ایکی آی اول شهر جمادی الآخره‌ده مهاجریندن سکز کشینك اوزرینه ابن عمه‌سی اولان عبدالله بن جحش رضی الله عنهی امیر ایدوب قریش قافله‌سنی ترصد ایچون کوندررا ولدقه دیدیکه حق تعالینك اسم شریفیله تیمن ایدوب اصحابکله یوله کیرکل والیکه دورلمش برورقه ویره‌یم ایکی کون کتدیکده کزدن عسکره نزول ایتدیککز مکانده اشبو ورقه‌یی آچوب اوقوغل نه امر اولنمش ایسه موجبیله عمل ایدك چون مدینه‌دن قالقوب یوله کیردیلر ایکی کون کتدکلرندن عسکره برمنزله نزول ایتدیلر عبدالله ورقه‌یی آچوب اصحابنه اوقودی ماکی بوکه یا عبدالله بن جحش اصحابکله کیدوب بطن نخله‌ده نزول ایده‌سن وانده قریش قافله‌سنی بکلیه‌سن الله تعالیدن رجا اولنورکه

اصحابکله اندن خیرایله عودت ایلیه‌سن هر بری سمعا وطاعة دیوب یوله کیردیلر حتی که محل مأموره‌یه واردیلر بروقتدنصکره کوردیلرکه قریش قافله‌سی اوزرلرینه چیقه کلدی فی الحال اصحاب طوروب اول قافله اهلی ایله جنك ایتدیلر بجمله‌درت کشی ایدیلر بری عمرو بن الحضرمی ایدی اولدردیلر * وایکیسن اسیرا ویدب بریسی قاچردیلر * وقافله‌نك یوکی طائف تجارتی ایدی صوروب انی واسیرلری مدینه‌یه ایرکوردیلر مکر اول جنك غرهٔ رجبده واقع اولمش اصحاب ایسه انی جمادی الآخره‌نك آخر کوننده واقع اولدی ظن ایتمشلر چون اول خبر قریشه ایردی دیدیلرکه محمد علیه السلام شهر حرامده قتالی استحلال ایتدی * بوسوزلر اول اصحابك قلبلرنده اثر ایتدی پیغمبریمز علیه السلام دخی اول قافله متاعندن برشیئه تعرض ایتمدی واول ایکی اسیر امرنده توقف ایتدی تا شول وقته دکین که اشبو آیهٔ کریمه نازل اولدی اویله اولسه پیغمبریمز علیه السلام اول قافله‌دن خمسنی چیقاردی باقیسنی اول اصحابه اولشدردی اسلامده اول قسمت اولنان غنیمت اول ایدی واول ایکی اسیرك برینه حکم بن کیسان وبرینه عثمان بن عبدالله دینوردی اول ایکیسندن بدل سعد بن ابی وقاص وعتبه بن غزوان نام ایکی صحابی‌یی مکه‌دن کیرو کتورتدی انلر کلیجك اول ایکی اسیری صالیویردی اشبو قصه سبب اولدی شول آیت کریمه‌نك نزولنه کیم الآن ذکر اولنورکه (یسئلونك عن الشهر الحرام قتال فیه) یا محمد سکا سؤال ایدرلرکه شهر حرامده قتالك حکمندن که اول نیجه‌در (قل قتال فیه کبیر) دیکل که انده قتال ذنب کبیردر (وصد عن سبیل الله) وناسی اسلامدن والله تعالی‌یه ایرکوررطاعاتدن صرف ومنع (وکفر به) والله تعالی‌یه کفر (والمسجد الحرام) ومسجد حرامدن منع (واخراج اهله منه) ومسجد حرامدن اهلی اخراج (اکبر عند الله) الله تعالی عندنده وبالی اعظمدر اول اصحابك فعلندن که قریش قافله‌سنك اهلنه شهر حرامده ایتدیلر (والفتنة اکبر من القتل) ومشرکینك ارتکاب ایتدکاری اخراج وشرك اکبردر شول قتلدنکه مسلمانلر انی شهر حرامده ارتکاب ایتمشلردر (ولا یزالون یقاتلونکم حتی یردوکم عن دینکم ان استطاعوا) یا مؤمنلر بیلك که مشرکینك سزه عداوتی دائمدرسزکله قتالدن منفك اولمزلر تا که سزی دینکزدن صرف ایده‌لر اکا اقتدارلری اولسه وانلرك اکا اقتدارلری اوله‌جق دکلدر (ومن یرتدد منکم عن دینه فیمت وهو کافر) سزدن اول کمسه‌که سرده ویا جهرده دین اسلامدن دین کفره رجوع ایده وکافر اولدیغی حالده فوت اوله (فاولئك حبطت اعمالهم فی الدنیا والآخرة) ایعدی انلرك دنیاده وآخرتده اعمال حسنه‌لری حبط اولور یعنی فوائد دنیویه‌سی کیدر وفوائد اخرویه‌سی دوشر * امام شافعی بو آیتك دلالتیله دیدیکه مرتدك عملی حبط اولماز مادامکه ردت اوزره اولمیه * امام ابو حنیفه دیدیکه ردت ایله اعمال سالفه‌سی باطل اولورا کرچه اسلامه رجوع ایدرو موتی کفر اوزره اولمزسه‌ده (واولئك اصحاب النار هم فیها خالدون) وانلر اصحاب ناردن سائر کفره کبی انده دائملردر وقتا که عبدالله بن جحش واصحابی یارسول الله اشبو قافله ایچون ایتدیککمز سفری غزا اولمسنی طمع ایدرزدیدیلر نازل اولدیکه (ان الذین آمنوا) شونلرکه ایمانه کلدیلر (والذین هاجروا) عشائر ومنازل واموالرندن آیرلدیلر (وجاهدوا فی سبیل الله) وحق تعالینك طاعتنه چالشدیلر ومشرکینه جهاد ایتدیلر (اولئك یرجون رحمة الله) ایعدی انلر حق تعالینك رحمتن رجا ایدرلر (والله غفور) الله تعالی خطا ایله وقلت احتیاطله ایشلدن ذنوبی مغفرت ایدر (رحیم) رحمتیله عبادینی جنته قویار (یسئلونك عن الخمر والمیسر) یا محمد سکا خمرك ومیسرك حکمندن سؤال ایدرلر * روایت اولندیکه مکه‌ده سورهٔ نحلده‌کی (ومن ثمرات النخیل والاعناب تتخذون منه سکرا) آیتی نازل اولدی ناس انی ایچردی بر وقتده عمر ومعاذ صحابه‌دن برجماعتله یارسول الله بزه خمرك حکمندن خبر و یرکه اول عقلی کیدرردیدیلر اشبو آیت نازل اولدی اویله اولسه ناسك کیمی انی ایچروکیمی ایچمز اولدی * بعده بروقتده عبدالرحمن بن عوف رضی الله عنه ناسدن برجماعته طعام ییدیروب خمر ایچوردی اندن بری نمازه طوردی سورهٔ کافرونی باشلیوب (اعبد ما تعبدون) دیو اوقودی اویله اولسه سورهٔ نسادن

(لاتقربوا الصلاة وانتم سكارى) آيتى نازل اولوب انى ايچركشيلر ازاولدى * اندن عتبان بن مالك
رضى الله عنه سعد بن ابى وقاص رضى الله عنهى برجماعتله اوينه چاغروب ييدردى وايچردى سكران
اولنجق افتخار وانشاده مشغول اولديلر سعد برشعر اوقيوب انده انصارى هجو ايتدى بر انصارى انى
اينه ديجك بركوكله سعدك باشنى اوروب ياردى سعد رضى الله عنه اندن پيغمبر عليه السلامه شكايت
ايتدى عمر رضى الله عنه انده حاضر ايدى ديديكه الهى خمرك حقنده بزه حكمكى تبيين ايت اوبله اولسه سورهٔ
مائده ده كى (انما الخمر والميسر) آيتى (فهل انتم منتهون) قولنه دكين نازل اولدى * عمر رضى الله
عنه انى ايشيدك منتهى اولدق يا ربنا ديدى * وخمرك ماهيتنده فقها اختلاف ايتديلر برقوم ديديلركه
اول عصير عنب ويا عصير رطبدركه پشورلمكسزين اشتداد وغليان ايده واقمه اتفاق ايتديلركه اول نجسدر
شاربنه حد اوريلور وفاسق دينور وانى استحلال ايدن تكفير اولنور * وامام ابو حنيفه وسفيان ثورى
وبرجماعت ذاهب اولديلركه اشبو تحريم عنب ورطبك غيريدن اتخاذ اولنان مشروباته تعدى ايتميه مكركه
مسكر اوله اول تقديرجه حرام اولور اولور كركسه حنطه ويا شعير وياذره ويا عسل ويا زبيبدندر ديديلركه قچان
عنب ويا رطبك عصيرى پشوريلوب نصفى كيدهمع الكراهه حلال اولور واكر اول پشوريلوب ثلثانى
كيدرسه ديديلركه حلال وشربى مباح اولور وسكر ويرسه حرام اولور شول دليل ايله عمر بن الخطاب
رضى الله عنه بعض عماله نامه كوندروب ديديكه مسلمينك طلادن اولان ارزاقى حلالدر ثلثانى كيدوب
ثلثى قالورسه واكثر علما ذاهب اولديلركه هر شرابكه كثيرى اسكار ايده اول خمردر قليلى حرامدر
(قال النبى صلى الله عليه وسلم ما اسكر كثيره فقليله حرام) هر شرابكه كثيرى سكر ويره انك قليلى حرامدر
(قال النبى صلى الله عليه وسلم كل مسكر خمر وكل مسكر حرام ومن شرب الخمر فى الدنيا فمات وهو مدمنها
ولم يتب لم يشربها فى الآخرة) پيغمبرمز عليه السلام ايدر هر شرابكه مسكردر خمردر وهر مسكر حرامدر
بركسه كه دنياده شرب خمر ايده وانكا مدمن اولديغى حالده توبه ايتمدين وفات ايده آخرتده اول جنت خمرينى
شرب ايتميه (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان من العنب خمرا وان من التمر خمرا وان من العسل خمرا وان من
البر خمرا وان من الشعير خمرا) پيغمبرمز عليه السلام ايدر عنب وتمر وعسل وبر وشعيرك هر برندن خمر اولور
اشبو حديث دلالت ايدركه خمر عنب وتمردن اتخاذ اولنانه مختص اولميه (عن انس رضى الله عنه أن النبى
عليه السلام سئل عن الخمر ايتخذ خلا قال لا) انس رضى الله عنهدن مرويدركه ايدر پيغمبرمز عليه السلامه
سؤال اولندى كه خمردن سركه ايديلورمى ديديكه ايد اسون * اما ميسر عربك قماريدر انكله تسميه
اولنمغه سبب اول اولديكه رجل قمار ايله آخرك مالنى سلب وسهولت اوزره اخذ ايدر اصل قماركه زمان
جاهليتده واقع اولان نصكره ده عرب انى ايشلدى وكلشلر درصفتى تفاسيرده ذكر اولنمشدر * على رضى الله عنهدن
مرويدركه نرد وشطرنج ميسردندر حرامدر ايمدى يا محمد سكا خمر وميسر تعاطيسنك حكمندن سؤال
ايدرلرسه (قل فيهما اثم كبير) ديكل كه اول ايكيسندن هر برنك تعاطيسنده ومأموردن
انفكاكه ومخاصمه ومشاتمه مثللى محظور واتى ارتكابه مؤدى اولديغى حيثيتدن اثم كبير واردر (ومنافع
للناس) وناسه منفعتلرى واردر اما خمرك منفعتى تشجيع جبان وتوفير مروت وتقويهٔ طبيعت ولذت
وفرح واستمراء طعامدر * واما ميسرك منفعتى تعب ونصب سز كسب مال وطرب والتذاذ ومصادقهٔ فتياندر
(واثمهما اكبر من نفعهما) والحال اول ايكيسنك تحريمندن نصكره كى اثمى تحريمندن اوكديندهكى
نفعلرندن اكبردر ويا اول ايكيسندن منتشى اولان مفاسد شول توقع اولنان منافعلرندن اعظمدر
(ويسئلونك ماذا ينفقون) يا محمد سكا سؤال ايدرلركه نه كيفيت اوزره انفاق ايدهلر (قل العفو) ديكل كه
عفوى انفاق ايتسونلر وعفوك معناسنده ديديلركه اول مالك حاجتندن فاضلهدر اوبله اولسه صحابه
مالدن كسب ايتدكلرينك حاجتلرندن فضلهسن تصدق ايدرديلر * صكره زكات آيتيله اول نسخ اولندى
وياخود اول ظهر غنادن تصدق قدرتا كه ناس اوزره كل اولميه پيغمبرمز عليه السلام ديمشدركه (خير

الصدقة ما كان عن ظهر غنى واليد العليا خير من اليد السفلى وابدأ بمن تعولن) صدقه نك خيرلوسى اولدركه
ظهر غنادن ويريله ويد عليا يد سفلادن خيرلودر وتصدقده شول عيالكدن اولانله بدأ ايت * روايت
اولنوركه بر رجل بعض مغانمده التوندن بر بيضه يه مالك اولوب انى پيغمبرمز عليه السلامه كتوردى
پيغمبرمز عليه السلام ايسه اندن اعراض ايدوب انى آلمدى رجل ايسه مرارا انى اكا آلمسين تكليف
ايديجك غضبله انى اندن الوب آتدى حتى اكر اول بركسه يه طوقنسه شرحه ايدردى وديديكه (يأتى
احدكم بماله كله يتصدق به ويجلس يتكفف الناس انما الصدقة عن ظهر غنى) سزدن بريكز مالنك كلنى
كتوروب تصدق ايدر وكندى محتاج قالوب ناسدن كفاف ايستيوكيدر * ايمدى صدقه نك خيرلوسى اولدركه
ظهر غنادن ويريله وياخود عفودن مراد تصدقده نه اسراف ونه اقتار اوله حق تعالينك (والذين اذا
انفقوا لم يسرفوا ولم يقتروا) قول شريفى دلالتيله وياخود مراد ميسر اولان اوله * روايت اولنوركه بر رجل
پيغمبرمز عليه السلامه كلوب ديديكه يا رسول الله بر دينارم وار ديديكه نفسكه انفاق ايت ديديكه بر دينارم
دخى وار ديديكه ولديكه انفاق ايت ديديكه بر دينارم دخى وار ديديكه اهلكه انفاق ايت ديديكه بر دينارم
دخى وار ديديكه خادمكه انفاق ايت ديديكه بر دينارم دخى وار ديديكه سن بيلورسن (كذلك
اشبو سزه بيان اولنان عفو جهددن اصلح ايدوكى مثلى ويا احكامدن ذكر اولنان مثلى (يبين الله لكم الآيات)
اوامر ونواهيسنى سزه تبيين ايدر (لعلكم تتفكرون فى الدنيا والآخرة) تا كه دنيا وآخرتكز امورنده
تفكر ايدوب اندن انفع واصلح اولانى اخذ ايدهسز وضررى اولوب نفعى اولميادن ويا ضررى نفعندن
زياده اولاندن حذر ايدهسز ويا اموالكزدن معاش دنيايه سزه صالح اولانى اليقويوب باقيسنى آخرتكزه
نفع ايدر شيئه انفاق ايدهسز ويا دنيانك زوالنى وفناسنى تأمل ايدوب اندن زهد ورهبت ايدهسز وآخرتك
اقبال وبقاسنى تفكر ايدوب اكا حرص ورغبت ايدهسز (ويسئلونك عن اليتامى) يا محمد اموال
يتامى يه مخالطه نك حكمندن سكا سؤال ايدرلر * سبب نزولى اولدركه وقتاكيم (ولاتقربوا مال
اليتيم الا بالتى هى احسن) آيتى ودخى (ان الذين يأكلون اموال اليتامى ظلما انما يأكلون فى بطونهم
نارا) آيتى نازل اولدى مسلمون اموال يتامى دن زياده تحرج ايتديلر وكندى مالّلرين انلرك ماللرندن ايرديلر
حتى يتيم ايچون بشقه طعام پشوررلردى اندن ارتانى بوزلر فاسد اولوب كيدردى پيغمبرمز عليه السلامه
سؤال ايديجك بيورلديكه (قل اصلاح لهم خير) سكا اندن سؤال ايدرلرسه سن انلره ديكل كه انلرى
اصلاح ايچون ماللرينه مداخله كز انلره خيرلودر وياخود انلرك ماللرينى اجرت وعوضسز اصلاح ايتمككز
خيرلودركه انلرك ماللرين آرتورر وكنديكز ثواب عظيمه ايريشورسز وياخود مراد كندى مالندن يتيمه توسيع
ايدى اما كندى مال يتيمده توسع ايتميه * اكليلده ايدر اشبونده دلالت واردركه ولى مالنى انك مالنه خلط
وانى غيرى يه مضاربه يه دفع وانده بيع وشرا ايله تصرفى جائز اوله اكر اصلاحه موافق اولورسه ودخى احكام
حوادثده اجتهاد جائز اوله * زيرا آيتك متضمن اولديغى اصلاح طريق اجتهاد وغالب ظنله بيلنور
ودخى ازواد اخوانك خلطى جائز اوله ودخى يتيمى اصلاح ايچون رفقله ضرب وتأديب لابأس اوله
(وان تخالطوهم) واكر اموال يتامى يى كندى اموالكزه خلط ايدر ونفقات ومساكن وخدم
ودوابده انلره مشاركت ايدر وامواللرندن اصابت ايتديككزك مكافاتنى ايدر وياندن عوض اعورلرينه
قيام ايدرسهكز (فاخوانكم) انلر سزلك اخوانكزدر اخوان ايسه بربرلرينه اعانت ايدر واصلاح
ورضا وجهى اوزره بربرينك مالنه اصابت ايدر (والله يعلم المفسد من المصلح) حق تعالى بيلور اول
كمسه يى كه اكا مخالطه ايله قصدى خيانت وافساد وآكل بغير حق اوله اندنكه انكله قصدى اصلاح اوله
(ولو شاء الله لأعنتكم) اكر حق تعالى سزه تضييق اراده ايدوب مخالطه يى مباح ايتمسه ايدردى
(ان الله عزيز) الله تعالى غالبدر ديلديكنه قادر اولور (حكيم) حكمت اقتضا ايتديكى شيئى حكم
ايدر * روايت اولنوركه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ابو مرثد الغنوى رضى الله عنهى مكه يه كونديكه

مسلمیندن بر طائفه‌یی سرا اندن چیقاره * زیرا که اول بهادر کسه ایدی واریجق عناق دینور
بر مرأة مشرکه انک قاتنه کادی مکر اول زمان جاهلیتده انک حلیله‌سی ایدی بری بریزله صفا انسق اولازمی
دیدی * ابو مرثد ایتدی اسلام ارامزده حائل اولوبدر دیدیکه ایمدی بنی تزوج ایت دیدیکه نعم لکن رسول الله
علیه السلامه طانشه‌یم اول امر ایدرسه ایده‌یم چون مکه‌دن حاجتن قضا ایدوب مدینه‌یه رجوع ایتدی
وعناقی تزوج ایچون پیغمبریمز علیه السلامه امر یکزندردیدی نازل اولدیکه (ولا تنکحوا المشرکات
حتی یؤمن) مشرکه‌لری نکاحلمیکز مکرکه ایمانه کله‌لر ومشرکاتله مراد وثنه عبادت ایدن کافره‌لردر
یوخسه کتابیه اولانلردکل که زیرا کتابیه‌لرک (والمحصنات من الذین اوتوا الکتاب) آیتی دلالتیله
نکاحی مؤمنلره حلال اولمشدر اگرچه اهل کتاب دخی مشرکلر ایسه‌ده * زیرا که قرآنده (وقالت الیهود
عزیر ابن الله وقالت النصاری المسیح ابن الله) دیوب آخرنده (تعالی عما یشرکون) دیو شرکلرینه شهادت
بیورلمشدر * روایت اولنور که عثمان رضی الله عنه نائله بنت قرافصه‌یی نکاحلندی حالبوکه اول نصرانیه
ایدی انک تحت نکاحنده ایکن اسلامه کلدی * وطلحه بن عبید الله رضی الله عنه دخی بر نصرانیه‌یی تزوج
ایتدی * وحذیفه رضی الله عنه بر یهودیه‌یی تزوج ایدیجک عمر رضی الله عنه اکا نامه کوندردیکه انی تطلیق
ایده حذیفه اکا یازدیکه یوخسه حرامی زعم ایدرسز عمر دیدیکه انی حرام زعم ایتمزم الا بوکه انی مؤمناتک
انلرکله تعاطیسندن قورقرم (ولأمة مؤمنة خیر من مشرکة) الله تعالینک امالرندن بر مرأة مؤمنه‌نک
نکاحی خیرلودر اول کرکسه حره ویا امه درحره مشرکه نکاحندن (ولو اعجبتکم) اگرچه اول
مشرکه‌نک جمالی ومالی سزی اعجاب ایدرسه‌ده * حذیفة بن الیمانی رضی الله عنهمک خنسا دینور
برسیاه جاریه‌سی حقنده نازل اولوبدر حذیفه اکا دیدیکه یا خنسا سیاه‌لغک وچرکینلکک ملأ اعلاده
ذکر اولندی اوبله اولسه انی اعتاق وتزوج ایتدی * دینلدیکه عبد الله بن رواحه‌نک بر سیاه جاریه‌سی
وار ایدی اکا اوزلنوب بر طبانچه اوردی بعده اول فعلنه نادم اولوب پیغمبریمز علیه السلامه واردی
وماجراسینی اکا خبر ویروب واول جاریه‌سنک صلاح واسلامنی ذکر ایتدی پیغمبریمز علیه السلام اول جاریه
مؤمنه‌دردیدی اوبله اولسه عبد الله انی اعتاق وتزوج ایتدی ناس انی جاریه تزوج ایتدیکی اوزره تعییر
ایدوب بر حرهٔ مشرکه عرض ایدیجک اشبو آیت نازل اولدی (ولا تنکحوا المشرکین حتی یؤمنوا)
ومؤمنه اولان نسانی مشرکلره تزویج ایتمکز مکرکه ایمانه کله‌لر * اشبو آیت نکاحده ولی اعتبارینه دلالت
ایدر (ولعبد مؤمن خیر من مشرک) الله تعالینک عبادندن بر عبد مؤمنک نکاحی خیرلودر اول کرکسه
حرویا رقیقدر بر مشرک رجل نکاحندن (ولو اعجبکم) واگرچه مشرکه انکاحکز سزی اعجاب ایدرسه‌ده
اشبو عبدک حرمی نکاحلمسنک جوازینه دلیلدر (اولئک یدعون الی النار) اول مشرکون
ومشرکات ناری ایجاب ایدر اعماله دعوت ایدرلر اوبله اولسه اهل ایمانه لایق اولمزکه انلرکله موالات
ومصاهرت ایده‌لر (والله یدعوا الی الجنة والمغفرة باذنه) الله تعالی توفیق وتیسیری ویا قضا وارادتیله
اعمال جنته واسباب مغفرته دعوت ایدر (ویبین آیاته للناس) واوامر ونواهیسنی ناسه بیان ایدر
(لعلهم یتذکرون) تا که اتعاظ ومعاصیدن انتها ایده‌لر * انس بن مالک رضی الله عنه ایدر یهودیان
انلرک نساسندن بری حائض اولسه انی بیتلرندن چیقاررلر انکله یمزلر وایچمزلردی پیغمبریمز
علیه السلامه انک حکمندن سؤال اولنجق (ویسئلونک عن المحیض) اشبو آیت نازل اولدی یا محمد
سکا محیضک حکمندن سؤال ایدرلرسه (قل هو اذی) انلره دیکل که محیض شیء مستقذردر اکا قریب
اولانی نفرت اولنسیله ایذا ایدر (فاعتزلوا النساء فی المحیض) ایمدی نسادن عزلت ایدلک یعنی انلرکله
مجامعت ایتمکز حائض اولدقلری مدتده (ولا تقربوهن حتی یطهرن) وانلره جماعله قریب اولمکز تا دم
حیضلری کسیلوب غسل ایدنجه دکین اما که انکله جماعدن غیری معامله جائزدر حیض اکا مانع اولمز
عائشه رضی الله عنها ایدربن وپیغمبریمز علیه السلام ایکیمزبیله جنب ایکن بر اناءدن غسل ایدردک

وبن

وبن حائض ایکن بکا ازارطوتندیروب بکا مباشرت ایدردی واول معتکف ایکن رأس شریفن چیقاروب
بن حائض ایکن انی یوردم وبن صو ایچون انایی اکا ویررردم اولدخی اغزیمی بن اغزیمی قودیغم موضعه قویوب
ایچردی حالبوکه بن انی حیضم حالنده ایدردم * معلوم اوله که حائضک وطئی حرامدر ایدن الله تعالی یه
عاصی اولور اگر اول فعلک صدوری اندن بیلنورسه امام تعزیر ایدر واکا کفارت وجوبنده علما اختلاف
ایتدیلر اکثری دیدیلر که انده کفارت یوقدر بلکه اول فعلک صاحبی توبه واستغفار ایدر * وبر قوم انده کفارت
واجب اولور دیدیلر شول دلیل ایله کیم ابن عباس رضی الله عنهما ایدر پیغمبریمز علیه السلام سؤال اولندی
شول رجل امرندنکه مرأه‌سنی حائض ایکن جماع ایده دیدیکه اگر دم حیض عبیط ایدیسه بر دینار تصدق
ایتسون واگر صفرت اوزره ایدیسه نصف دینار تصدق ایتسون * وحیض صلاتک جوازینی ووجوبنی
منع ایدر * واما صومک انجق جوازینی منع ایدر ووجوبنی دکل طاهره اولدیغنده صومی قضا ایدر صلاتی
دکل نفسا دخی انکبیدر * عائشه رضی الله عنها ایدر بز پیغمبریمز علیه السلام عندنده حائض اولور
وطاهر اولدیغمزده صومک قضاسیله امر ایدر صلاتک قضاسیله دکل وحائض ایچون جائز اولمز که کعبه‌یی
طواف ایده ویا مسجدده اعتکاف ایده ویا مس مصحف ویا قرائت قرآن ایده (فاذا تطهرن) پس چونکه حیضلری
کسیلوب غسل ایده‌لر (فأتوهن من حیث امرکم الله) انلره جماع ایدک شول محلدنکه الله تعالی انی سزه
امر وحلال ایتدی که اول فرجدر * معلوم اوله که حیض منع ایتدیکی اشیادن هیچ برشینک حرمتی انقطاع
دمله مرتفع اولمز مادامکه غسل ایتمیه ویا تیمم ایتمیه صو بولنمدیغنده الا صومک حرمتی مرتفع اولور حتی اگر
حائضک دمی کیجه‌ده کسلسه وصومه نیت ایدوب غسل نهارده واقع اولسه صومی صحیح اولور (ان الله یحب
التوابین) الله تعالی ذنوبدن توبه ایدنلری سور (ویحب المتطهرین) وفواحش واقذاردن تطهر ایدنلری دخی
سور (نساؤکم حرث لکم فأتوا حرثکم أنی شئتم) نساکز سزه مزرع ومنبت ولددر ارض زرعه محل اولمسی کبی
ایمدی حرثکزه نیجه دیلرسکز اتیان ایدلک سزه اول کرکسه قائمه ویا قاعده درونه وقتده دیلرسکز اول کرکسه
کیجه‌ده ویا کوندزده در سعید بن المسیب ایدر اشبو آیت عزل حقنده دریعنی دیلرسکز عزل ایدلک ویا دیلرسکز
عزل ایتمکز * ابن عباس رضی الله عنهمه عزلدن سؤال اولندقده دیدیکه اول حرثکزدر دیلرسکز
انی صواریکزود یلرسکز صوارمکز * وینه ابن عباسدن مرویدرکه عزل حره‌دن اذن دیلنور جاریه‌دن
دکل امام احمد اکا ذاهبدر * وبر جماعت عزلی کریه کوروب اول وادئ خفیه دردیدیلر * ابو هریره
رضی الله عنهدن مرویدرکه (قال النبی صلی الله علیه سلم ملعون من أتی امرأته فی دبرها) پیغمبریمز علیه
السلام ایدر ملعوندر اول کسه که مرأه‌سنه لواطه ایده (وقدموا لانفسکم) کندیکز ایچون اعمال
صالحه تقدیم ایدلک ویا جماع عندنده الله تعالینک اسمنی ذکر ایدلک * پیغمبریمز علیه السلام ایدر چونکه بریکز
اهلنه جماع مراد ایتسه دیسونکه (بسم الله اللهم جنبنا الشیطان وجنب الشیطان ما رزقتنا) اگر
اول جماعدن ولد خلق اولنورسه اکا ابدا شیطان ضرر ایرکورمیه ویا خود جماعله حق تعالیدن
ولد استکز (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا مات الانسان انقطع عمله الا من ثلاث صدقة جاریة أو علم
ینتفع به او ولد صالح یدعو له) پیغمبریمز علیه السلام ایدر چونکه بر کسه وفات ایده انک عملی کسیلور
الا اوچ شیئدن دکل که اول صدقهٔ جاریه در وعلمدرکه انکله انتفاع اولنور وولد صالحدرکه انک ایچون
دعا قیلور * دینلدیکه انکله مراد نساء عفایف تزوجدر تا که اندن وجوده کلان ولد صالح اوله (قال النبی
صلی الله علیه وسلم تنکح المرأة لاربع لمالها ولحسبها ولجمالها ولدینها فاظفر بذات الدین تربت یداک) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر مرأه درت خصال ایچون تزوج اولنور که اول مال وحسب وجمال ودیندر * ایمدی سن
دین صاحبه‌سنی طلب ایتکه ایکی الک خیر ایله طوله ودینلدیکه انکله مراد تقدیم افراطدر (وقال النبی
صلی الله علیه وسلم لا یموت لاحد من المسلمین ثلاثة من الولد فتمسه النار الا تحلة القسم) پیغمبریمز علیه
السلام ایدر مسلمیندن بر کسنه‌نه که انک اوچ صغیر ولدی فوت اوله اکا نار جهنم مس ایتمز مکرکه

(وان منکم الا واردها) دیو بیوریلان قسمی تحله ایچون اوله (واتقوا الله) وهر حالده حق تعالی یه
عصیان ایتمکدن صاقنك (واعلموا انکم ملاقوه) و بیلك که اکا ملاقات ایدرسنز * ایمدی انی تزود ایدك که
اول سزی انك قتنده رسوای ایتمیه (وبشر المؤمنین) و یا محمد تبشیر ایت شول ایمانی کامللره کیم ایرنه
انلر نعیم ابدی و عز سرمدی بولیسردرلر (ولا تجعلوا الله عرضة لایمانکم) الله تعالی یه حلفکزی بر وتقوایه مانع
وحاجز قیلمکز بریکز صله رحم یاپمه دعوت اولندیغنده بن انی ایتممکه یمین ایتمشم دیو تعلل ایدوب صله وسائر
برّی ترك ایتمکز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر حق تعالی دیرکه یمینکی خیر ایشلمکه عرضه ایتمکل بلکه
اول یمینك ایچون کفارت ایدوب خیری ایشلکل (قال النبی صلی الله علیه وسلم من حلف یمینا فرأی غیرها
خیرا منها فلیکفر عن یمینه ولیفعل الذی هو خیر) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بر کمسنه که فعل ویا ترك ایچون
بر شیئه یمین ایده بعده اول یمینك غیرینی اندن خیرلو کوره یمینی ایچون کفارت ایدوب اول خیر اولان شیئی
ایشلیه ویا خود معنی الله تعالینك اسم شریفی معرض ایدوب کثرت حلفله مبتذل ایتمکز اول اجلدن
(ولا تطع کل حلاف مهین) دیو چوق یمین ایدیجی ذم اولندی اگرچه یمیننده صادق ایسه‌ده (ان تبروا
وتتقوا وتصلحوا بین الناس) ایمدی اسم الهی ایمانکزه عرضه قیلمقدن سزی نهی ایدرم تا که بر وتقوی
اوزره اوله سز وناس بیننی اصلاح ایده سز * زیرا که حانثی اکثار ایدن کشی الله تعالی یه جرأت ایدیجیدر وا کا
جرأت ایدن ایسه بر ومتقی اولمز وذات البین اصلاح ایتمده سوزینه وثوق اولنمز (والله سمیع علیم) الله تعالی
ایمانکزی ایشیدر و نیاتکزی بیلور اکا کوره جزا کز ایدر (لا یؤاخذکم الله باللغو فی ایمانکم) الله تعالی
ایمانکزده لغوکز سببیله سزی مؤاخذه ایتمز ولغو کلام وغیریدن هر ساقطدرکه اکا اعتبار اولنمیه یمین لغوده علما
اختلاف ایتدیلر بر قوم دیدیلرکه اول عمد وقصدسز صادر اولان کلام ایچون عجله اوزره لسانه سبق ایدن شیدر قائلك
لا والله و بلی بالله وکلا والله دیمسی کبی * شعبی وعکرمه وشافعی اکا ذاهبدر وحضرت عائشه رضی
الله عنهادن مرویدرکه ایمان لغو اول شیدرکه هزل ومرا وخصومت وحدیثده صادر ایدوب انك اوزره
قلب منعقد اولمیه وبر قوم دخی دیدیلرکه اول بر شیء اوزره حلفدر صادق اولمسی اعتقادیله مکر انك خلافی
ایدوکی متبین اوله که اول زهری وحسن ونخعی وقتاده ومکحول قوللریدر امام ابو حنیفه دخی اکا ذاهبدر
ودیدیلرکه انده کفارت یوقدر * حضرت علی کرم الله وجهه ایدر اول غضب حالنده کی یمیندر وطاوس دخی
انی دیوبدر * سعد بن جبیر ایدر اول معصیت ایتمکه یمیندرکه ایمدی انده حنثله الله تعالی حلافی مؤاخذه
ایتمز اویله اولسه انده حنث وتکفیر لازم اولور * شعبی ایدر بر کمسنه که معصیته یمین ایده کفارتی اولدرکه
اندن توبه ایده هر یمین که انده وفا حلال اولمیه اکا کفارت اولمز اگر اکا کفارتله امر اولنسه اول قولی اوزره
استمراره دخی امر اولنیدی کفارت ایتدیکی تقدیرجه * زید بن اسلم ایدر اول کشینك نفسی اوزره بد دعاسیدر
اگر شول ایشی ایشلرسم حق تعالی بکا شونك کبی بلا ویرسون ویاخود اول کافر اولسون دیمسی کبی * ایمدی
اول لغودر حق تعالی عبدی انکله مؤاخذه ایتمز اگر انکله مؤاخذه ایتسه عقوبتن تعجیل ایدردی
قرآنده بیورلدیکه (ولو یعجل الله للناس الشر استعجالهم بالخیر لقضی الیهم أجلهم) اگر حق تعالی ناسك
شر ومکروه اولان دعالری اجابتنه تعجیل ایدیدی انلره خیره اولان دعالری اجابتن سودکاری کبی انلری
اهلاك کدن فراغ اولنمه میدی وجمیعی فوت اولیدی * دینلدیکه اول غالب ظنله یمیندر ایمدی انده اثم وکفارت
یوقدر کرکسه انی قصدا ایتسون وکرکسه قصدا ایتمسون نخعی ایدرکه اول شیئك اوزره یمین ایدوب بعده انی
اونوتمیدر ایمدی انده کفارت یوقدر * ابن عباس رضی الله عنهما ایدرکه اول حق تعالینك بکا حلال ایتدیکی
حرام اولسون اگر شونك کبی ایشی ایشلرسم دیمسیدر ایمدی انده دخی کفارت یوقدر امام مالك بوکا ذاهبدر
الا زوجه‌ده دکل * دینلدیکه لغو یمین مکره‌ك یمینیدر (ولکن یؤاخذکم بما کسبت قلوبکم) لکن سزی
عقوبت وکفارت ایله ویا ایکیسندن بریله مؤاخذه ایدر ایمانده قصد ایتدیککز شیئله قچان انده قلوبکز
السنه‌کزه مواطئت ایده (والله غفور) الله تعالی غفوردر لغوله مؤاخذه ایتمز (حلیم) یمین جد

ایدنی مؤاخذه یه تعجیل ایتمز توبه یه تربص ایدر * معلوم اوله که یمین منعقد اولمز مگر که الله تعالی یه
ویا اسمائندن بر اسمه ویا صفاتندن بر صفته اوله اولکیسی اول الله حقیچونکه اکا عبادت ایدرم ویا انکیچون
نماز قیلورم ویا انك حقیچونکه روحم ویا نفسم انك یدنده‌در دیمسی کبی * ایکنجیسی الله حقیچون
رحمن حقیچون وسائر اسماسیله یمین کبی * اوچنجیسی حق تعالینك عزتی وقوتی وقدرتی وعظمتی
حقیچون وسائر صفاتیله یمین کبی * قچان اشبو اوچ قسم ایمانك بریله زمان مستقبلده بر امره یمین ایدوب
حنث ایدرسه کفارت واجب اولور واگر انکله بر امر ماضی اوزره مثلا اول شویله اولدی ویا اولمدی دیو یمین
ایتسه اگر اول انك دیدیکنك خلافی اوزره ایدوکن بیلورسه اول یمین غموس اولور که اول کبائردندر بعض
علما عندنده انکله کفارت واجب اولور کرکسه انی دیدیکنك خلافی اوزره ایدوکنی بیلسون وکرکسه
بیلمسون * امام شافعی اکا ذاهبدر وبعضیلر عندنده انکله کفارت واجب اولمزکه اول ائمه حنفیه
قوللریدر ودیدیلرکه اگر انی دیدیکنك خلافی اوزره ایدوکنی بیلورسه کبیره اولور کبیره‌ده ایسه کفارت اولمز
سائر کبائرده اولمدیغی کبی واگر انی دیدیکنك خلافی اوزره ایدوکنی بیلمزسه انلر عندنده یمین لغو اولور
اگر بر کمسنه الله تعالینك غیری یه یمین ایتسه مثلا کعبه ویا نبی الله حقیچون دیسه ویا باباسنه ویا اوغلنه
ویا انك مثلنه ایتسه اول یمین اولمز مخالفت ایتسه کفارت واجب اولمز یمین مکروهدر * امام شافعی انك
معصیت اولمسنه ذاهبدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله ینهاکم أن تحلفوا بآبائکم فمن کان حالفا
فلیحلف بالله أو لیصمت) پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق تعالی سزی آباکزه یمیندن نهی ایدر اگر یمین
ایدرسکز الله تعالی یه یمین ایدك ویا خود یمیندن صامت اولوب الله تعالینك غیری یه یمین ایتمکز (للذین یؤلون
من نسائهم تربص اربعة اشهر) نسالرینه جماع ایتممکه یمین ایدنلر ایچون درت آی حق انتظار واردر اول
مدتده نه فیئه ونه طلاق ایله مطالب اولور * سعید بن المسیب ایدر اشبو ایلا اهل جاهلیت ضرارندن
ایدی قچان انلرك بری زوجه‌سنی سومسه تطلیق ایتدیکی تقدیرجه غیرانی تزوج ایتمسندن خوف ایلسه
ابدا اکا قربان ایتممکه یمین ایدردی اویله اولسه انی نه ارلو ونه ارسز ایقوردی ابتدای اسلامده دخی بو حالت
ایدیلوردی حق جل وعلا نسادن ضراری دفع ایچون ایلایه مدت تقدیر ایلدی * علما انده اختلاف
ایتدیلر اکثرون ذاهب اولدیلرکه اگر بر کمسنه یمین ایتسه که ابدا زوجه‌سنه قربان ایتمیه ویا خود درت
آیدن اکثر مدت معینه‌ده قربان ایتمیه اول مولی اولور درت آی کچمزدن اول اکا تعرض اولنمز درت
آی نصکره‌ده اکا توقف اولنوب مرأه‌نك طلبیله اول فیئه وطلاقدن دیلدیکن ایتمکه امر اولنور
وفیئه زوجك اول دیدیکندن رجوعیدر یا وطئله اگر اکا قادر اولورسه ویا قولله اگر وطئه قادر اولمزسه واگر
زوج فیئه وطلاقك هر بریندن امتناع ایدرسه انك اوزره تطلیق اولنور درت آی کچدیکندنصکره توقف
اولنمز عمر وعثمان وعلی وأبو الدرداء وابن عمر رضی الله عنهم أجمعین مذهبیدر وسعید بن جبیر وسلیمان
بن یسار ومجاهد ومالك وشافعی واحمد واسحاق دخی اکا ذاهبلردر وبعضیلری دیدیکه درت آی کچدیکنده
طلقه بائنه واقع اولورکه اول ابن عباس وابن مسعود قوللریدر وسفیان ثوری وائمه حنفیه دخی اکا ذاهبلردر
سعید بن المسیب وزهری دیدیلرکه طلقه رجعیه واقع اولور واگر درت آیدن اقلده وطئ ایتممکه یمین ایدرسه
مولی اولمز بلکه حالف اولور اول مدت کچمزدن اول وطئ ایدرسه کفارت یمین واجب اولور وحر وعبد
ایچون مدت ایلاء درت آیدر * امام شافعی عندنده مدت عنه کبی زیرا اول طبعه راجع معنی ایچون
تقدیر اولنوبدرکه اول مرأه‌نك زوجدن قلت صبریدر انده ایسه حر وعبد مساویدر * وامام مالك
وابو حنیفه عندلرنده مدت عنه رق ایله تنصیف اولنور الا بوکه ابو حنیفه عندنده مرأه‌نك رقیله ومالك عندنده
زوجك رقیله نتکیم طلاقده ایکیسی انجلاین دیدیلر (فان فاؤا) اگر ایلا ایدنلر حنثله نسالرینه رجوع
ایدرلرسه (فان الله غفور رحیم) حق تعالی مولیلری ایلا ایله ضرار نسادن رجوع ایتدکلری ایچون
مغفرت ایدر واندن کفارته رخصت ویرمسیله رحمت ایدر قچان زوج ایلا ایتدیکی مرأه‌سنی وطئ ایده انکله

ایلادن چیقاروا کثر علماء عندنده اوزرینه کفارت یمین واجب اولور * واما حسن وابراهیم وقتاده
قتنده اوزرینه کفارت یمین واجب اولمز * زیرا که حق تعالی مغفرت وعد ایتدی (وان عزموا الطلاق)
اکر مدت ایلاده ترک جماعله طلاقی ایقاع ایدرلرسه (فان الله سمیع علیم) حق تعالی انلرك مقالەسنی
ایشیدر قصدلرینی بیلور اشبو دلیلدرکه مدت ایلا مضی اولنجه زوج انی تطلیق ایتمینجه طالق اولمیه * زیرا
انده عزم شرط قیلندی (والمطلقات یتربصن بأنفسهن ثلاثة قروء) نساء ذات اقراءدن مدخول بها اولوب
حبال ازواجدن تطلیق اولنانلر اوچ قروئی کچمینجه تزوج ایتیوب انتظار ایتسونلر * قروءده علما اختلاف
ایتدیلر بر جماعت انی حیضدر دیدیلر شول دلیل ایله که پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم بر مستحاضه یه (دعی
الصلوة ایام اقرائك) اقرائك ایامنده نمازی ترك ایت دیدی امرأه ایسه نمازی حیضی ایامنده ترك ایدرکه اول
عمر وعلی وابن عباس رضی الله عنهم قوللریدر وائمهٔ حنفیه واوزاعی وثوری مذهبیدر وبر جماعت اخری
انی طهردر دیدیلر شول دلیل ایله کیم ابن عمر رضی الله عنه مرأه سنی تطلیق ایتدیکنده حالبوکه اول حائض
ایدی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم عمر رضی الله عنه دیدیکه اوغلك عبد الله ه امر ایت که اول
مطلقه سنه مراجعت ایتسون بعده دیلرسه انی امساك ویا مس ایتمدین تطلیق ایتسون اشبو شول عدتدرکه
حق تعالی انده نسائك تطلیق اولنمسنی امر ایتدی * ایمدی انکله زمان عدت طهر ایدوکنی خبر ویردیکه
اول زید بن ثابت وعبد الله بن عمر وعائشهٔ صدیقه رضی الله عنهم قوللریدر ومالك وشافعی مذهبیدر وثمرهٔ
خلاف انده ظاهر اولورکه معتده حیضهٔ ثالثه یه شروع ایتدیکنده قرئی طهردر دیانك قولی اوزره عدت
منقضیه اولور وبقیهٔ طهرکه انده طلاق واقع اولوبدر انی قرء حساب ایدر * حضرت عائشه رضی
الله عنها ایدر مطلقه چقان حیضهٔ ثالثه دن دمه شروع ایده مرأه زوجدن وزوج مرأه دن بری اولور * اما قرئی
حیضدر دیانك قولی اوزره حیضهٔ ثالثه دن طاهره اولمینجه عدتی منقضیه اولمز * واحکام عدتك
اجمالی اولدرکه اکر مرأهٔ مطلقه حامل ایسه عدتی وضع حملیدر کرکسه زوجندن فرقتی طلاقله ویا موتله
اولسون (واولات الاحمال اجلهن أن یضعن حملهن) دلالتیله واکر حامل دکل ایسه اکر فرقتی موت
زوجله ایسه عدتی درت آی اون کوندر کرکسه زوجنك موتی اکا دخولدن اول ویا صکره اولسون وکرکسه
مرأه حیض کوررویا حیض کورمز اولسون (والذین یتوفون منکم ویذرون ازواجا یتربصن بأنفسهن
اربعة اشهر وعشرا) دلالتیله واکر ایکیسی بیننده فرقت حیاتده طلاقله اولوب قبل الدخول ایسه انده
عدت یوقدر (اذا نکحتم المؤمنات ثم طلقتموهن من قبل أن تمسوهن فما لکم علیهن من عدة تعتدونها)
دلالتیله واما بعد الدخول ایسه نظر اولنورکه صغیره ویا آیسه ایسه عدتی اوچ آیدر (واللائی یئسن من
المحیض من نسائکم ان ارتبتم فعدتهن ثلاثة أشهر) دلالتیله واکر حیض کوررسه عدتی اوچ قروءدر
(والمطلقات یتربصن بأنفسهن ثلاثة قروء) دلالتیله واما امه نك عدتی اکر حامل ایسه وضع حمل ایله در حره
کبی واکر حامل دکل ایسه وفاتده عدتی ایکی آی ایله بش کوندر وطلاقده عدتی حیض کوررسه ایکی قرءدر
حیض کورمز ایسه عدتی بر بچق آی بر قولده ایکی آیدر عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایدر عبد ایکی
مرأه یی نکاحلنور * وایکی طلقه ایله تطلیق ایدر وامه ایکی حیضه ایله عدت چکر وحیض کورمزسه ایکی
آی وبر بچق آی عدت چکر (ولا یحل لهن ان یکتمن ما خلق الله فی ارحامهن) اول مطلقات ایچون
حلال اولمزکه عدتده استعجال وحق رجعه یی ابطال ایچون رحملرنده الله تعالینك خلق ایتدیکی ولد ویا حیضی
کتم ایدهلر * اشبو دلیلدرکه مرأه نك ولد وحیض وحقنده قولی مقبول اوله (ان کن یؤمن بالله
والیوم الآخر) اکر الله تعالی یی ویوم آخری تصدیق ایدرلرسه * زیرا که اداء حقوق انی تصدیق ایدنلرك
شاننده در (وبعولتهن احق بردهن فی ذلك) مطلقه لرك ازواجی حال عدتده انلری نکاحه وانلری
رجعه یه طلاق رجعی ایسه اولیدر (ان ارادوا اصلاحا) اکر رجعه ایله اصلاح وحسن عشرتی
مراد ایدرلرسه یوخسه اضرار دکل که انی جاهلیتده ایدرلردی شول وجهله کیم بر رجل مرأه سنی تطلیق ایدر

عدتی انقضایه قریب اولدیغنده اکا مراجعت ایدر بعده بر مدت ترکندنصکره تطلیق ایدر عدتی انقضایه
قریب اولدیغنده اکا مراجعت ایدر وبر مدتدنصکره تطلیق ایدر وانکله اکا عدتن تطویل قصد ایدردی
(ولهن مثل الذی علیهن بالمعروف) وجوب واستحقاق مطالبه ده زوجات ایچون ازواج اوزره حقوق
واردر ازواج ایچون زوجات اوزره اولان حقوق کبی (قال النبی صلی الله علیه وسلم اتقوا الله فی النساء
فانکم أخذتموهن بامان الله واستحللتم فروجهن بکلمات الله ولکم علیهن أن لا یوطئن فرشکم أحدا تکرهونه
فان فعلن ذلك فاضربوهن ضربا غیر مبرح ولهن علیکم رزقهن وکسوتهن بالمعروف) پیغمبر عز علیه السلام
ایدر نساء حقنده الله تعالیدن خوف ایدك که سز انلری الله تعالینك امانیله اخذ ایتدیکز وانك کلمه سیله
فرجلرینی استحلال ایتدیکز سزکیچون انلر اوزره واجب اولورکه کراهت ایتدیککز کسه یی فراشلریکزه
باصدرمیه لر ایدرلرسه انلری ضرب ایدك برضربله کیم مبرح اولمیه وزوجات ایچون اوزریکزه واجب اولورکه
رزق وکسوه لرین معروف اوزره ویره سز (وللرجال علیهن درجة) ازواج ایچون زوجات اوزره زیاده حق
وفضل حق واردر زیرا ازواجك حقوقی انلرك نفسلرنده در وانلرك ازواج اوزره اولان حقوقی مهر وکفاف
وترك ضرار وبونك امثالیدر یاخود ازواج ایچون انلر اوزره شرف وفضیلت واردر سورهٔ نساده کی
(الرجال قوامون علی النساء بما فضل الله بعضهم علی بعض وبما أنفقوا من أموالهم) دلالتیله (قال النبی
صلی الله علیه وسلم لو أمرت أحدا أن یسجد لاحد لامرت المرأة أن تسجد لزوجها) پیغمبر عز علیه السلام
ایدر اکر بن کمسه نك کمسه یه سجده سنی اراده وامر ایدر اولسم مرأه یه امر ایدردم که زوجنه سجده ایده
(والله عزیز حکیم) الله تعالی قادر اولورکه احکامنه مخالفت ایدندن انتقام ایده واحکامنی حکم
ومصالح ایچون مشروع قیلوبدر (الطلاق مرتان) طلاق که عقیبنده زوج رجعه یه مالك اولور ایکی
کره در چقان اوچنجی کره تطلیق ایده اول مرأه اکا حلال اولمز مکرکه زوج آخره نکاحدنصکره ده اوله
ویاخود تطلیق شرعی ایکی تطلیقه یی بینی تفریقدر * اول اجلدن ائمهٔ حنفیه ایکی ویا اوچ تطلیقه بینی جمع
بدعتدر دیدیلر (فامساك بمعروف) چقان طلقهٔ ثانیه دنصکره اکا مراجعت ایده واجب اولورکه اداء
حقوق نکاحدن وحسن صحبتدن شرعده معروف اولان شیئله امساك ایتسون (أو تسریح باحسان)
ویاخود طلاقدنصکره عدتی انقضاسنه دکین ترك ایتسون * وطلاقك جملهٔ احکامی اولدرکه چقان
حر کمسه مرأه سنی بر تطلیقه ویا اکا دخولدنصکره ایکی تطلیقه ایتسه انك رضاسی یوغیکن عدتده اولدیغنجه
مراجعتی جائز اولور واکر مراجعت ایتمدین عدتی چیقارسه ویا قبل الدخول تطلیق ایدرسه ویا خلع
ایدرسه اول اکا حلال اولمز مادامکه اول مرأه نك ولیسنك اذنیله تجدید نکاح ایتمیه واکر اوچ تطلیقه
ایدرسه انك غیری زوجه نکاح اولنمینجه اول اکا حلال اولمز * واما عبدك زوجه سی امه ایسه وایکی
تطلیقه ایله انی تطلیق ایتسه اول اکا حلال اولمز مادامکه زوج آخره نکاح اولنمیه * علما اختلاف
ایتدیلر انده که زوج وزوجه دن بری رقیق اوله اکثرون دیدیلرکه عدد طلاقده معتبر اولان زوجك حالیدر
ایمدی حر کشی زوجهٔ امه یی اوچ کره یه دکین تطلیق ایدر وعبد زوجهٔ حره یی انجق ایکی کره تطلیق ایدر
ابن مسعود رضی الله عنه دیدیکه (الطلاق للرجال والعدة للنساء) عدد طلاقده معتبر اولان رجلك حالیدر
وقدر عدتده مرأه نك حالیدرکه * اول عثمان وزید بن ثابت وابن عباس وعطاء وسعید بن المسیب قوللریدر
ومالك وشافعی وأحمد واسحاق اکا ذاهبدر وبر قوم دیدیلرکه عدد طلاقده معتبر اولان مرأه نك حالیدر
ایمدی عبد زوجهٔ حره یی اوچ کره یه دکین تطلیقه مالك اولور اماکه حر زوجهٔ امه یی انجق ایکی کره تطلیق
ایدر سفیان ثوری وائمهٔ حنفیه اکا ذاهبدر (ولا یحل لکم أن تأخذوا مما آتیتموهن شیئا) وسزه حلال
اولمزکه زوجاتکزه ویردیککز مهر وغیریدن برشیئ اخذ ایده سز (الا ان یخافا أن لا یقیما حدود الله) مکرکه
زوج وزوجه دن هربری زوجیته متعلق اولان حقوقی رعایت ایتمکدن خوف ایده لر مرأه خوف ایده که
زوجی امرنده حق تعالی یه عصیان ایده وزوج دخی خوف ایده که مرأه اکا اطاعت ایتمزسه اکا اعتدا ایده

اوله اواسه حق تعالی رجلی نهی ایتدیکه مرأه سنه ویردیکندن برشیء اخذ ایده مکرکه نشوز مرأه قبلندن
اوله (فان خفتم أن لا یقیما حدود الله) ایمدی ای حاکملرا کر زوج زوجه نك وزوجیته متعلق احکام
الهیه یی اقامت ایتمملرندن خوف ایدرسه کز (فلا جناح علیهما فیما افتدت به) زوجه اوزره حرج
یوقدر که هلاك ومعصیت خوفن ایدرسه نشوز ایده وزوجندن کندوبی خلع ایچون اکا مالندن ویره وزوج
اوزره دخی حرج یوقدر که زوجه نك اکا طوعا ویردیکی خلع مقابله سنده کی مالی اخذ ایده اکثر علما دیدیلر که
زوجك مرأه یه ویردیکی شیئدن اکثرله ده جائز اولور زهری ایدر ویردیکی مهردن اکثرله خلع جائز
اولمز سعید بن المسیب ایدر زوج خلع ایچون مرأه یه ویردیکنك جمیعنی آلمسون بلکه برمقدارین اکا
البقوسون وخلع نشوز سز دخی جائز اولور الا بوکه مکروهدر بلا سبب قطع وصله اولدیغیچون (قال النبی
صلی الله علیه وسلم ان من ابغض الحلال الی الله الطلاق) پیغمبریمز علیه السلام ایدر الله تعالی یه حلالك
ابغضی طلاقدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم أیما امرأة سألت زوجها الطلاق من غیر بأس فحرام علیها
رائحة الجنة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر قنغی مرأه که بأسنسز زوجندن طلاقن استسه اکا جنت
قوقوسی حرامدر (تلك حدود الله) اوامر ونواهیدن ذکر اولنان الله تعالینك حدودیدر (فلا تعتدوها)
انی تجاوز ایتمکز (ومن یتعد حدود الله) اول کمسه لرکه الله تعالینك حدودین تجاوز ایدرلر (فاولئك هم
الظالمون) ایمدی اول حاللو کمسه لر نفسلرینه ظلم ایدیجیلردر (فان طلقها فلا تحل له من بعد حتی تنکح
زوجا غیره) اکر زوجه سنی اوچنجی کره تطلیق ایده اول تطلیقدنصکره اول اکا حلال اولمز مکرکه انك غیری
زوجی تزوج ایدوب اول زوج ثانی اکا جماع ایده حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها ایدر رفاعة القرظینك
مرأه سی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیکه یا رسول الله بن رفاعه نك تحت نکاحنده ایدم بنی تطلیق
ایتدی طلاقم اندن اوچ اولمغله کسلدی اندنصکره عبد الرحمن بن زبیر بنی تزوج ایتدی حالبوکه بیله سنچه اولان
شیء هدبه ثوب کبی ایدی پیغمبریمز علیه السلام تبسم ایدوب دیدیکه دیلرمیسنکه ینه رفاعه یه وارهسن
دیدیکه نعم دیدیکه سن اکا وارمزسن تاکه زوج ثانی سنك عسیله کی ذوق ایده وسن انك عسیله سنی ذوق
ایده سن * ایمدی آیه کریمه مطلقه درسنتله تقییدا ولنوبدر واحتمال اولورکه نکاح اصابتله تفسیر اولنوب
عقد لفظ زوجدن مستفاد اوله (فان طلقها) اکر زوج ثانی انی جماعدنصکره تطلیق ایدرسه (فلا جناح
علیهما أن یتراجعا) مرأه وزوج اول اوزره حرج یوقدر که نکاح جدیدله ازدواجه رجوع ایدهلر (ان
ظنا أن یقیما حدود الله) اکر حقوق زوجیتدن حق تعالینك تحدید ایتدیکی اموری اقامت ایتملرین
ظن ایدرلرسه * سفیان ثوری واوزاعی ومالك واحمد واسحاق دیدیلرکه اکر مطلقهٔ ثلاث
زوج آخر تزوج ایتسه که زوج اوله انه حلال اوله اول نکاح فاسددر وبرجماعت ذاهب اولدیلرکه
اکر زوج ثانی یه نکاحده مفارقت شرط اولنمزسه اول نکاح صحیحدر وانکله تحلیل اولور
ومهر مثل لازم کلور الا بوکه عزمنده مفارقت وار ایسه مکروه اولور (قال النبی صلی الله علیه وسلم
لعن الله المحلل والمحلل له) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر حق تعالی لعنت ایده اکا که مطلقهٔ
ثلاثی تطلیق ایدنه حلال اولسون ایچون تطلیق عزمیله نکاحلنه ودخی زوج اوله کیم بوفعل انکیچون
ایدیله * روایت اولنورکه برکسنه ابن عمر رضی الله عنهما یه کلوب دیدیکه بر رجل مرأه سنی اوچ کره
تطلیقدنصکره انك براخی انکله مؤامره سز اول مرأه یی تزوج ایتسه که رجل اوله انی تحلیل ایده نیجه در
دیدیکه نکاح رغبت اولمینجه اندن محذور زائل اولمز پیغمبریمز علیه السلام زماننده بز انی سفاح عد
ایدردك اندن حدیث مذکوری اوقودی (وتلك حدود الله یبینها لقوم یعلمون) اشبو ذکر اولنان
الله تعالینك احکامیدر بیان ایدر شول قومه کیم بیلورلر وموجبیله عمل ایدرلر (واذا طلقتم النساء فبلغن
أجلهن) چقان سز نساکزی تطلیق ایدوب عدتلری انقضاسیله باین اولمغه اشراف ایدهلر (فأمسکوهن
بمعروف) ایمدی عدتلری انقضاسندن اول انلره معروفله مراجعت ایدك یعنی مراجعتکز اوزره اشهاد

ایدك ومراجعتکزی قول ایله ایدك یوخسه وطیء ایله دکل (اوسرحوهن بمعروف) ویا خود ترك
ایدك که عدتلری منقضیه اولوب کندیلره مالك اولهلر (ولا تمسکوهن ضرارا) یوخسه عدتلری طویل
اولسون ایچون آخر عدتلرنده مراجعتله انلره اضرار ایتمکز (لتعتدوا) تاکه تطویل حسبیله انلره ظلم
ایده سز ویا انلری افتدایه الجا ایدهسز (ومن یفعل ذلك فقد ظلم نفسه) برکسنه که انلره اضرار ایده
نفسنه ظلم ایدر انی عقابه تعریضله (ولا تتخذوا آیات الله هزوا) والله تعالینك آیتلرینی هزؤا اتخاذ
ایتمکز امر شرعه مخالفت ویا موجبیله عملده تهاونله زیرا برکسنه امر اولندیغی شیئده جد ایتمسه هزؤ
ایدردینور * دینلدیکه برکسنه تزوج وتطلیق واعتاق ایتدکدنصکره بن انکله هزؤ اراده ایتدم دیردی
اویله اولسه اشبو آیتله اندن منع اولندی (قال النبی صلی الله علیه وسلم ثلاث جدهن جد وهزلهن جد الطلاق
والنکاح والعتاق) پیغمبریمز علیه السلام ایدر اوچ خصلت واردر جدی جددر وهزلی دخی جددرکه
اول طلاق ونکاح وعتاقدر (واذکروا نعمة الله علیکم) وحق تعالینك سزه انعام ایتدیکی ایمان نعمتنی
شکرله وحقوقنی قیامله ذکر ایدك (وما انزل علیکم من الکتاب والحکمة یعظکم به) وقرآن وسنت
ویا مواعظ قرآنیهدن اول شیئکه حق تعالی انی سزه انزال ایتدی انکله سزه وعظ ایدر (واتقوا الله)
والله تعالی یه مخالفتدن حذر ایدك (واعلموا أن الله بکل شیء علیم) وبیلك که حق تعالی هرشیئی بیلورسر
وجهرکز اکا مساویدر (واذا طلقتم النساء فبلغن أجلهن) چقان نساکزی تطلیق ایدوب عدتلری
انقضا ایده (فلا تعضلوهن أن ینکحن ازواجهن) ایمدی سز ای ولیلر اول نسانی ازواجلرینه نکاحدن
منع ایتمکز (اذا تراضوا بینهم بالمعروف) چقان بینلرنده عقد حلال ومهر جائزله تراضی ایدهلر اشبو آیتده
دلالت واردرکه مرأه کندیسی عقد نکاحه تولی ایتمیه زیرا اول اکا مالك اولیدی ولینك انی منعنده معنی
اولمزدی (ذلك یوعظ به من کان منکم یؤمن بالله والیوم الآخر) اشبو نهیدن ذکر اولنان ایله متعظ اولور
سزدن اول کمسه که الله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورر (ذلکم أزکی لکم وأطهر) ذکر اولنان احکامله
عمل سزه انفع ودنس آثامدن اطهردر (والله یعلم) الله تعالی شرائع واحکامدن سزه نفع وصلاحی اولان
شیئی بیلور (وأنتم لا تعلمون) سز بیلمزسز علمده قصورکز اولدیغیچون (والوالدات یرضعن اولادهن)
شول مطلقات که ازواجلرندن اولادلری اوله انلری ارضاع ایتسونلر اشبو امر استحبابیدر یوخسه امر
وجوب دکل زیرا والدات اوزره ارضاع واجب اولمزچقانکه آخردن ولدی ارضاع ایدربولنه سورهٔ طلاقده
(فان ارضعن لکم فآتوهن اجورهن) دلالتیله واکر أم ارضاعه رغبت ایدرسه اول غیریدن اولیدر (حولین
کاملین) کامل ایکی سنه ارضاع ایدهلر علما اشبو حدده اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیکه اشبو بعض
مولودینه حددر * ابن عباس رضی الله عنهمادن مرویدر چقان بر ولد التی آیده طوغسه اول ایکی سنه
کامل ارضاع اولنور واکر یدی آیده طوغرسه یکرمی اوچ آی ارضاع اولنور طقوز آیده طوغرسه یکرمی
بر آی ارضاع اولنور حاصلی ولدك بطن امده طورمسیله ارضاع اولنمسی لازم اولورکه (وحمله وفصاله ثلاثون
شهرا) مقتضاسنجه اوتوز آی اوله وبرقوم دیدیلرکه اول هر مولود ارضاعنه حددر هرنه وقتده
طوغرسه رضاعی ایکی ییلدن نقص ایدیلمزکه والدین اکا اتفاق ایدهلر (فان أرادا فصالا عن تراض
منهما وتشاور فلا جناح علیهما) دلالتیله یوخسه یا الکزبرینك ارادتیله دکل * دینلدیکه اشبو
آیتله مراد شول رضاعدرکه انکله حرمت رضاع ثابت اوله * ایمدی ایکی ییلدنصکره ده کی رضاعله حرمت
ثابت اولمز (لمن أراد أن یتم الرضاعة) اشبو ارضاعك ایکی سنه اولمسی شول کمسه ایچوندرکه رضاعه نك
اتمامنی اراده ایده اشبو دلیلدرکه ارضاعك اقصای مدتی ایکی سنه اوله اندنصکره کی ارضاعه عبرت
اولمیه وایکی ییلدن اکسلدلمسی جائز اوله (وعلی المولود له رزقهن وکسوتهن بالمعروف) ومرضعه لرك
طعام وکسوه لری اب اوزره در شول دکلو که انی حاکم رأی ایدر وابك اکا وسعی ایرر (لا تکلف نفس
الا وسعها) هیچ برنفس وسعندن زیاده یه تکلیف اولنمز اشبو دلیلدرکه حق جل وعلا عبدینه طاقتندن

زیاده‌یی تکلیف ایتمه (لاتضار والدة بولدها ولا مولود له بولده) والده ولدیله اضرار اولنمز اول انك
رضاعنه راضیه ایکن اول اندن نزع اولنوب غیری یه ویرلمز ووالد دخی ولدیله اضرار اولنمز اول والده سنه
الفت ایتمشیکن انی والدینه براغوب مرضعه استیجارینه تکلیف ایدلمز (وعلى الوارث مثل ذلك) وصبینك
وارثی اوزره دخی اب اوزره واجب اولان مثلی واجب اولور واول وارثده اختلاف اولندی بعضیلر دیدیکه
اول صبینك رجالدن اولان عصبه‌سیدر جد واخ وابن الاخ وعم وابن العم کبی که * اول عمر بن الخطاب
رضی الله عنه قولیدر ابراهیم وحسن ومجاهد وعطا وسفیان الثوری اکا ذاهبلردر دیدیلرکه چقان
صبینك اتفاق اولنه جق شیئی اولمسه اکا وارث اوله جق عصبه‌سی انی استرضاعه جبر اولنور و بعضیلر
دیدیکه اول صبینك رجال ونسادن وارثی اولاندرکه اول قتاده وابن أبی لیلی قولیدر واسحاق واحمد مذهبیدر
ودیدیلرکه انك نفقه‌سنه جبر اولنور هر وارث اندن میراثی دکلو ده اول کرك عصبه ویا غیریدر و بعضیلر دیدیکه
اول مولودك ورثه‌سندن هر ذی رحم محرمدر اما اول ذی رحم که اکا محرم اولمیه ابن عم ومولی کبی آیتله
مراد دکلدرکه اول ابو حنیفه قولیدر * برجماعت دیدیلرکه وارثله مراد صبینك کندیدرکه اب متوفانك
وارثیدر * ایعدی اجرت رضاعی ونفقه‌سی مالنده در اکر مالی یوغیسه امی اوزره در وصبینك نفقه‌سی اوزره
والد ووالده دن غیری کسه‌یه جبر اولنمز که اول مالك وشافعی قولیدر و بعضیلر دیدیکه اول وارثله مراد
مولودك والدینندن بری وفاتندنصکره حیاتده قلانیدر * ایعدی اجرت رضاع ونفقه وکسوه دن اب اوزره
واجب اولان مثلی اول حیاتده اولانه واجب اولور (فان أرادا فصالا عن تراض منهما وتشاور فلا جناح
علیهما) اکر والد ووالده ولدلرین ایکی ییلدن اول رضا ایله واهل علمدن استشاره ایله فطام مراد ایدرلرسه
انلره انده حرج یوقدر (وان أردتم أن تسترضعوا أولادكم) اکر سز اولادکزی والده‌لرندن غیری مرضعه‌لره
ارضاع مراد ایدرسکز چونکه والده‌لری ارضاعدن ابا ایده ویاخود انلرده برعلت عروضیله ویا البنلری
انقطاعیله ویا زوج آخره نکاح اراد تیله انلره ارضاع متعذر اوله (فلا جناح علیکم اذا سلمتم ما آتیتم بالمعروف)
سزه حرج یوقدرکه اول مرادکزی ایده سز چونکه مرضعه‌لره متعارف ومستحسن وجهله اجرت رضاعدن
تسمیه ایتدکاریکزی تسلیم ایده سز (واتقوا الله) اطفال ومراضع امرنده الله تعالینك شرعنه مخالفتدن
حذر ایدك (واعلموا ان الله بما تعملون بصیر) وبیلك که الله تعالی سزلك هر عملکزی کورر واکا کوره سزه
جزا قیلور (والذین یتوفون منکم ویذرون أزواجا) سزدن شونلرکه وفات ایدوب زوجاتن ترك ایده‌لر
(یتربصن بأنفسهن أربعة أشهر وعشرا) درت آی اون کون زینت وطیب وکحلی ترکله اول زوجات
ازواجلرینك فراقنه اعتداد ایتسونلر * معلوم اوله که زوجی وفات ایدن مرأه اوزره عدت وفاتکه اول درت
آی اون کوندر زینت وطیبدن امتناعله احداد واجب اولور ایعدی اکا جائز اولمز که باشنی ادهان ایده
کرکسه انده طیب اولسون ویا اولمسون اما که جسدین طیبسز دهنله ادهان ایتسه جائز اولور طیبلو سیله دکل
وکذلك شول کحله اکتحال جائز اولمزکه انده طیب ویا زینت اوله اکر زینت اولان کحله مضطر اولورسه ائمه
حنفیه ومالك قتنده اکا رخصت اولور * شافعی دیدیکه ایعدی اول کیجه اکتحال ایدوب کوندزده
مسح ایتسون واکا جائز اولمز که خضاب اوره یا دیباج وحلی ویا وشی کینه وجائز اولورکه ثیابدن بیاض
ویاصوف ویا وبر کینه اما جائز اولمز که قرمزی ویاصاری ویا یشل لونلو ثوب کیه (قال النبی صلى الله علیه
وسلم لا یحل لامرأة تؤمن بالله والیوم الآخر أن تحد على میت فوق ثلاث لیال الا على زوج أربعة أشهر
وعشرا) پیغمبریمز علیه السلام ایدر الله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورن مرأه‌یه حلال اولمز که هیچ برمیت
اوزره اوچ کوندن زیاده احداد ایده الا زوجنك موتنه درت آی اون کون احداد ایدروا کر زوجی وفات
ایدن مرأه حامل ایسه انك عدتی صحابه دن اکثر علما عندنده وضع حمل ایله در وعلی وابن عباس رضی الله
عنهمادن مرویدرکه انك عدتی وضع حملدن وعدت موتدن قنغیسی تأخر ایدرسه اول تأخر ایدنیدر
(فاذا بلغن أجلهن) چونکه عدتلری انقضا ایده (فلا جناح علیکم فیما فعلن فی انفسهن بالمعروف)

ای اولیا وائمه ومسلمین سزه حرج یوقدر انلرك کندیلره ایتدیکی زینت وکحل وخضاب ودهن رأس
وغیر امورده بروجهله کیم اول شرعده معروف اوله * ایعدی انلری اندن منع ایتمکز (والله بما تعملون
خبیر) الله تعالی سزلك اعمالکزه خبیردر معلوم اوله که احداد عدت وفاتده مرأه اوزره واجب اولور
اما طلاق عدتنده اکر رجعیه ایسه انده احداد اولمز بلکه زوجنك قلبنی کندویه میل واماله ایچون تزین
ایدرتا که مراجعت ایده اما که طلاق بائنده اول کرك خلعله ویا طلقات ثلاثه ایله درانده ایکی قول واردر
برقولده عدت وفاتده کبی احداد ایدرکه اول سعید بن المسیب قولیدر وابو حنیفه اکا ذاهبدر وقول
آخرده اکا احداد لازم اولمزکه اول عطا قولیدر ومالك اکا ذاهبدر (ولا جناح علیکم فیما عرضتم به
من خطبة النساء) سزه حرج یوقدر شول کلامده که انکله شول زوجی وفات ایدن مرأه‌یه تخاطب ایله
نکاحی طابن تلویح واشارت ایدرسز * معلوم اوله که معتده‌یی زمان عدتنده رجلك تعریضیله انك نکاحنه
راغب ایدوکنی بیلدرمسی جائز اولور مثلا سن جمیله سن وصالحه سن و بن سکا راغبم سنی تزوج ایتمك
دیلرم اکر الله تعالی وجه حلال ایله جمع ایتسه قتی استردم اکر بن سنی تزوج ایتسم سکا احسان ایدردم
ودخی بوکا بکزر کلام کبی ومرأه‌نك دخی اکا جواب ویرمسی کبی واکر مرأه فرقت حیاتدن معتده ایسه
نظر اولنور اکر اندن مفارقت ایدن زوجه نکاحی حلال اولور دکل ایسه طلقات ثلاثه ویا لعان ایله و یا رضاع ایله
باین کبی * ایعدی انی تعریضله خطبه جائز اولوروا کر اندن مفارقت ایدن رجله نکاحی حلال اولور ایسه
مختلعه کبی ونکاحی مفسوخ کبی ایعدی انك زوجنه تعریض وکرك تصریح ایله انی خطبه ایتمسی جائز
اولور اما که زوجدن غیرینك تصریحنده ایکی قول واردر برقولده جائز اولور مطلقه ثلاثه کبی و برقولده
جائز اولمز زیرا که صاحب عدت ایچون معاوده ثابته در رجعیه کبی اولیله اولسه غیر ایچون انی تعریضله
خطبه جائز اولمز (أو أکننتم فی انفسکم) ویاخود اول معتده‌نك نکاحنی قلوبکزده اضمار ایده‌سز
اکرچه انی نه تعریض ونه تصریح ایله ذکر ایتمزسکزده مثلا اکا واروب سلام ویرمك ویا هدیه کوندرمك
کبی انده دخی سزه حرج یوقدر (علم الله انکم ستذکرونهن) الله تعالی بیلورکه سز انلری ذکر ایدیسرسز
وانلردن سکوته صبر ایدیمزسز * ایعدی انلری ذکر ایدك (ولکن لا تواعدوهن سرا) لکن انلرکله نکاح
ویا جماع مواعده‌سن ایتمکز ویاخود انلرکه مواعده‌یی سرا ایتمکز زیرا اهل مرأه عقدنده اول مستقبحدر
(الا أن تقولوا قولا معروفا) مکرکه قول معروف ایله عزم ویاخود مواعده معروف ایده سز تعریضده
ذکر اولندیغی وجه اوزره (ولا تعزموا عقدة النکاح) وعقده نکاح عقدینه عزم ایتمکز ویا عقده نکاحی
قطع ایتمکز (حتی یبلغ الکتاب اجله) مکرکه عدتدن کتب وفرض اولنان منقضیه اوله (واعلموا ان
الله یعلم ما فی انفسکم) وبیلك که الله تعالی قلوبکزده جائز اولمیان شیئه عزمکزی بیلور (فاحذروه)
ایعدی الله تعالیدن قورقوب انك امرینه مخالف اولان شیئه عزم ایتمکز (واعلموا ان الله غفور حلیم)
وبیلك که الله تعالی مغفرت ایدر اول کمسه‌یی که اندن قورقوسندن عزم ایتدیککی منکری ایشلمیه
وحلیم ایدر عقوبتن تعجیل ایتمز (لا جناح علیکم ان طلقتم النساء ما لم تمسوهن او تفرضوا لهن فریضة)
سزه حرج یوقدر شول نسانی تطلیقده که انلری مس ایتمامش ویا انلر ایچون صداق تقدیر ایتمامش اوله‌سز
نه وقتده دیلرسکز که کرکسه انلر حائض ویا طاهر اولسونلر زیرا قبل الدخول انلری تطلیقده نه سنت
ونه بدعت واردر (ومتعوهن) ایعدی انلری تطلیق ایدك وانلره مالکزدن تمتع ایده جك شیئی
ویرك حالکز حسبنجه (على الموسع قدره) وسع و یسری اولانه واجب اولورکه انی سعتی دکلو ویره
(وعلى المقتر قدره) وضیق وعسری اولانه واجب اولورکه انی امکان وطاقتی دکلو ویره (متاعا
بالمعروف) ایعدی انلری تمتیع ایدك برمتاعله کیم شرع ومروت انی استحسان ایده (حقا على المحسنین)
اشبو حکم حق اولدی شول کمسه‌لره کیم مطلقاتی تمتیعله احسان ایدیجیلردر اشبو آیة کریمه حکمنك
بیانی اولدرکه اکر برکمسنه برمرأه‌یی مهر تقدیرسز تزوج ایده ومس ایتمدین تطلیق ایده اول مرأه ایچون

بالاتفاق متعه واجب اولوروا کرانکچون مهر تقدیر ایدوب مس ایتمدین تطلیق ایدرسه اکثرون قولنده
انکچون متعه یوقدر بلکه تقدیر اولنان مهرك نصفی واجب اولور ومتعه نك مقدارنده اختلاف اولندی
ابن عباس رضی الله عنه دیدیکه انك اعلاسی خادمدر واوسطی درع وخمار وازاردر وادناسی وقایه
ویاورقدن برشیدر وآیه کریمه ده دلالات واردرکه عسر ویسرده زوجك حالی اعتبار اولنه (وان طلقتموهن
من قبل ان تمسوهن وقد فرضتم لهن فريضة فنصف ما فرضتم) اکرسز نسانی مس ایتمدین تطلیق ایدرسکز
حالبوکه سز انلر ایچون مهر تقدیر ایتمش ایسه کزدر • ایدی زوج ازره واجب اولورکه اول تقدیر اولنان
مهرك نصفنی ویره وا کرمس ایتمدین زوج وزوجه دن بری وفات ایدرسه اول تقدیر اولنان مهرك کامل
مرأه ایچون واجب اولور وبو ایکی آیتده ذکر اولنان مس ایله مراد جماعدر وعلما اختلاف ایتدیلر انده که
رجل مرأه ایله خلوت اولوب داخل اولمدین تطلیق ایتسه برجماعت ذاهب اولدیلر که اکا نصف مهر واجب
اولور وعدت لازم کلمیه که اول ابن عباس وابن مسعود قولیدر وشافعی اکا ذاهبدر وبرقوم دیدیلر که
اکا کامل مهر وعدت واجب اولور زیرا عمر رضی الله عنهدن مرویدر دیشکه (اذا ارخیت الستور
فقد وجب الصداق) یعنی که پرده لر صالیویریله صداقك کلی واجب اولور زید بن ثابتدن دخی بونك کبی
مرویدر (الا أن یعفون) مکرکه نسا مهرلرین زوجلرینه ترك ایده لر (او یعفو الذی بیده عقدة النکاح)
ویاخود یدنده عقدۀ نکاح اولان کسنه انی ترك ایده اول کسنه ایله مراد نه وصفلو شخص ایدوکنده اختلاف
اولندی • ابن عباس رضی الله عنه دیدیکه اول ولیدر اولیله اولسه معناسی مکرکه مرأه نصیبنی زوجنه ترك
ایده اکر ثیب اولوب اهل عفودن ایسه ویاخود مرأه نك نصیبنی ولیسی انك زوجنه ترك ایده اکر مرأه
بکر ایسه ویا جائزة الامر دکل ایسه که اول علقمه وعطا وحسن وزهری وربیعه نك دخی قولیدر وبعضیلر
دیدیلر که ولی نی ترك ایتمسنك جوازی اکر مرأه بکر ایسه در * واما ثیب ایسه ولیسنك ترکی جائز اولماز وبعضیلر
دیدیکه یدنده عقد نکاح اولانله مراد زوجدر حضرت علی رضی الله عنه انی دیمشدر وسعید بن المسیب
وسعید بن جبیر وشعبی وشریح ومجاهد وقتاده رضی الله عنهم اکا موافقت ایتمشلردر ودیدیلر که مرأه
کرکسه بکر ویا ثیب درولیسی ایچون انك صداقندن هیچ برشینك ترکی جائز اولماز • نتکیم طلاقدن اول
بالاتفاق اول جائز اولدیغی کبی اولیله اولسه معنای آیت اولورکه مکرکه مرأه نصیبنی ترك ایدوب
صداقك جمیعی زوجه عودت ایده ویاخود زوج نصیبنی ترك ایدوب صداقك جمیعی مرأه نك اوله (وأن تعفوا
اقرب للتقوی) بعضیکز بعضیکزه حقنی ترك ایتمسی تقوایه اقربدر * اشبونده دلالات واردرکه زوجك ترکی
عکسندن اولی اوله جانب مرأه ده ضعف اولدیغیچون وطلاقله حاصل اولان انکساری جبرایچون وصداق
عین ایسه هبه سی ودین ایسه ابراسی جائز اوله ومشاع کرکسه منقسم ویاغیر منقسم درهبه سی جائز اوله
زیرا که حق تعالی سکا نصف صداقی مباح قیلدی دین ویاعین اولسی یعنی وقسمتی محتمل وغیر محتمل اولسی
بینی فرق ایتمدی (ولا تنسوا الفضل بینکم) بعضیکز بعضیکزه فضل ایتمکی اونوتمکز رجل صداقك
کلنی ویره که ویامرأه صداقدن نصیبنی ترکله (ان الله بما تعملون بصیر) الله تعالی اعمالکزی کورر فضل
واحسانکزی ضایع ایتمز جزاکزی ایرکورر (حافظوا علی الصلوات) صلوات مکتوبه یی مواقیتنی اصابت
وحدودینی رعایت وارکانی اقامتله اداسنه مداومت ومحافظه ایدك (والصلاة الوسطی) اول جمله دن
علی الخصوص صلوة وسطی یه • اشبو صلوة وسطاده صحابه وغیریدن علما اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلر که
اول صلاة فجردر زیرا حق جل وعلا (وقوموا لله قانتین) دیدی قنوت ایسه طول قیامدر وصلاة فجر
طول قیامله مختصه در وبرآیت اخراده (وقرآن الفجر ان قرآن الفجر کان مشهودا) دیو سائر صلوات
بیننده انی تخصیص ایتدی یعنی اکا ملائکة اللیل وملائکة النهار حاضر اولور اول دیوان لیل ودیوان نهاردن
هر برینه یازیلورکه اول عمر وابن عباس ومعاذ وجابر رضی الله عنهم قولیدر وعطا ومجاهد انلره موافقلردر
ومالك وشافعی اکا ذاهبلردر وبرقوم دیدیلر که اول صلاة ظهردر زیرا اول اوسط نهارده ادا اولنورکه

اول زید بن ثابت وابو سعید الخدری واسامة بن زید قولیدر * زید بن ثابت رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه
السلام صلاة ظهری حرك شدتنده ادا ایدردی صحابه یه اندن اشد صلات یوغیدی اول اجلدن اشبو آیتله سائر
صلواتدن اول مختص قیلندی واکثرون ذاهب اولدیلر که اول صلاة عصر اوله که اول علی وابن مسعود
وابو ایوب وابو هریره وعائشه قولیدر وابراهیم نخعی وقتاده وحسن دخی انده انلره موافقلردر * حضرت عائشه
رضی الله عنهانك مولاسی ابو یونسدن مرویدرکه ایدر عائشه رضی الله عنها بکا امر ایتدیکه انکیچون
برمصحف شریف یازه یورم بو آیته کلدیکمده اکا خبر ویرم چون کاتبی بو محله ایر کوردم دیدی یازغل که (حافظوا
علی الصلوات والصلاة الوسطی صلوة العصر وقوموا لله قانتین) ودیدیکه بن انی پیغمبریمز علیه السلامدن
بویله ایشتدم وحفصه رضی الله عنها دخی انجلاین دیدی حضرت علی رضی الله عنهدن مرویدرکه ایدر یوم
خندقده پیغمبریمز علیه السلامی ایشتدمکه دیر (شغلونا عن الصلوة الوسطی صلوة العصر ملأ الله اجوافهم
وقبورهم نارا) کفار بزی صلوة وسطی اولان صلوة عصردن الیقودیلر حق تعالی جوفلرین وقبرلرین نارله
طولدیره * قبیصه بن ذویب دیدیکه اول صلاة مغربدر زیرا اول اقل صلوات ایله اکثر صلوات بیننده وسطادر
یعنی عدد رکعاتی ایکی ایله درت بیننده در وماسلفدن هیچ بری صلاة عشانی صلاة وسطی دیمامشدر
وبعض متأخرین دیدیکه اول صلاة عشادر زیرا اول ایکی قصر اولنمز صلاتك بیننده واقع اولوبدر وبعضیلر
دیدیکه اول صلوات خمسه نك بیننده بلا تعیین برسیدر حق تعالی انی ابهام ایتدی تاکه عباد صلوات خمسك
جمیعی اداسنه مداومت ایده لر لیلة قدری شهر رمضانده وساعت اجابتی یوم جمعه ده واسم اعظمی اسماء
اللهده اخفا ایتدیکی کبی (وقوموا لله قانتین) ولله نمازه طورك طائعین اولدیغکز حالده زیرا که
قنوت طاعت معناسنه کلور (ان ابراهیم کان امة قانتا) دلالتیله * کلبی ومقاتل دیدیلر که هر دین اهلنك
صلاتی وار عاصین اولدقلری حالده انی اقامت ایدرلر * ایدی سز صلاتکزی مطیعین اولدیغکز حالده اقامت
ایدك ودینلدیکه قنوتله مراد شول صلاتده تکلمی جائز اولان شیئدن سکوتدر زید بن ارقم رضی الله عنه
ایدر پیغمبریمز علیه السلامك ارخلفنده نمازده ایکن بری بریمزه سویلردك حتی که بو آیت نازل اولوب سکوتله
امر وکلامدن نهی اولندق مجاهد ایدر قنوتله مراد شول خشوعدرکه اول طول رکوع وغض بصر وخفض
جناحدر * علما سلف قچان نمازه طورسه لر التفات ویا قلب حصی ویرشیئله عبث ویا امر دنیادن برشیئله
نفسلرینی تحدیث ایتمزلردی مکرکه نسیانله اولیدی ودینلدیکه قنوت ایله مراد طول قیامدر پیغمبریمز
علیه السلامه دینلدیکه صلاتك قنغیسی افضلدر دیدیکه قیامی طویل اولانی ودینلدیکه قنوت ایله مراد
صلاتدر (أمن هو قانت آناء اللیل) دلالتیله (فان خفتم فرجالا او رکبانا) اکر عدو ویا سبع خوفیله نمازك
حقنی وفایه امکانکز اولمزسه * ایدی ایاغکزله یورر ویا دوابکز ارقه سنده اوتورر اولدیغکز حالده نمازیکزی
ادا ایدك کرکسه توجهکز جانب قبله یه ویاجانب آخره اولسون رکوع وسجودنده ایما ایدوب رکوعن
سجودندن اخفض ایدیکز * اکثر علما عندنده خوفله رکعاتك عددی نقص ایدیلمز * مجاهد ابن عباس رضی
الله عنهمدن روایت ایدر دیدیکه حق جل وعلا پیغمبریمز علیه السلام لسانیله صلاتی حضرده درت رکعت
وسفرده ایکی رکعت وخوفده بر رکعت فرض ایتدیکه اول عطا وطاوس وحسن ومجاهد وقتاده قولیدر
دیدیلر که شدت خوفده بر رکعت قیلنور * سعید بن جبیر رضی الله عنه ایدر قچان قتالده ناس بری برلرینه
اورر اولدیغی حالده سنك نمازك (سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله أکبر) دیمکدر والله تعالی یی
ذکر ایتمکدر (فاذا امنتم فاذکروا الله) قچانکه عدودن امین اولوب خوفکز زائل اوله صلوات خمسی
حقوقینی اتمام ایدر اولدیغکز حالده ادا ایدك (کما علمکم مالم تکونوا تعلمون) نتکیم سزه شرائع
واحکام صلاتدن بیلمدکلریکزی تعلیم ایتدی (والذین یتوفون منکم ویذرون ازواجا) یا معشر رجال
سزدن شونلر که وفات ایدوب زوجاتن ترك ایده لر (وصیة لازواجهم متاعا الی الحول غیر اخراج) وارثلرینه
وصیت ایتسونلر که ترکه لرندن بریله دکین اول زوجاته نفقه لرین ویره لر واول وفات ایدنلرك بیوتنده انلری اسکان

ایدوب اندن چیقارمیه‌لر * روایت اولنورکه اهل طائفدن حکیم بن الحارث دینور بر رجل اولاد وابوان
ومرأه سیله مدینه‌یه هجرت ایدوب وفات ایتدی حق تعالی انك حقنده بو آیتی انزال ایدیجك پیغمبریمز علیه
السلام انك میراثنی والدینه واولادینه ویردی اما که مرأه سنه برشی ویرمدی وانلره امر ایلدیکه بریله دکین
اول متوفانك ترکه سندن اول مرأه‌یه انفاق ایده‌لر * ابتدای اسلامده عدت وفات بریل ایدی وبریل
تمام اولمدین بیتندن انی اخراج ورثه‌یه حرام ایدی واول بیتدن چیقمادیجه اول مدتده نفقه وسکناسی
زوجنك ترکه سندن ویرلمسی واجب ایدی واکا میراث یوغیدی واکر زوجی بیتندن چیقرسه اندن نفقه
وسکناسی ساقط اولوردی ورجل اوزره واجب ایدیکه انی وصیت ایدیدی حتی که میراث آیتی نزولیله که
اول ربع وثمندر بیلك نفقه‌سی نسخ اولندی وعدت وفاتله که درت آی اون کوندر بیل عدتی نسخ اولندی
(فان خرجن فلا جناح علیکم فیما فعلن فی أنفسهن من معروف) اکر اول زوجات ورثه‌نك اخراجنسز
بریلدن اول کندی اختیارلریله زوجلری بیتندن چیقارلرسه یا اولیاء میت اول زوجاتك شرع انکار
ایتمدیکی شیئدن نفسلرینه ایشلدکاری تزین وطیبدن سزه حرج یوقدر * ایعدی اولیادن اخراج دفعیچون
ایکی وجه واردر بری بودرکه اول زوجاتدن نفقه‌لری قطعنده سزه حرج یوقدر رجحان بیل تمامنده اول
زوجلری بیتندن چیقارلرسه وبری بودرکه اول زوجاتی خروجدن منعی ترککزده سزه حرج یوقدر زیرا
زوجاتك زوجلری بیتنده بریل اقامتلری اوزرلرینه واجب دکل ایدی (والله عزیز حکیم) الله تعالی
عزیزدر اکا مخالفت ایدنه انتقام ایدر حکیمدر مصالحلرینی رعایت ایدر (وللمطلقات متاع بالمعروف
حقا علی المتقین) هر مطلقه ایچون شرع ومروت استحسان ایتدیکی شیئله تمتیع هر متقی‌یه واجب اولدی
اول مطلقه کرکسه دخولدن اوکدن ویا صکره دروکرکسه رجعیه ویا مختلعه ویا بائنه ثلاثدر وکرکسه
حره ویا امه دروبونکله استدلال ایدرا ولکه فسوخ واعانده متعه‌یی ایجاب ایتمز * زیرا که فسخه طلاق
دینلمز وقتا که آیه سابقه‌ده (حقا علی المحسنین) دیو بیورلدی بر رجل دیدیکه احسان ارادتم اولورسه
انی ویررم احسان ارادتم اولمزسه ویرمزم اوبیله اولسه (والمطلقات متاع) دیو متعه‌یی انلرایچون
لام تملیك ایله ایراد ایتدکدنصکره متقین اوزره حق ایتدی (کذلك) طلاق وعدت احکامنده ذکر
اولنان کبی (یبین لکم آیاته) دلائل واحکامدن معاش ومعادکزه احتیاج اولدیغکز اشیایی
بیان ایدیسردر (لعلکم تعقلون) تاکه انی فهم ایدوب موجبیله عمل ایده‌سز (الم تر) یا محمد بنم سکا
اعلامیله بیلمدکمی ویا قلبکله کورمدکمی (الی الذین خرجوا من دیارهم) شونلریکه داوردان نام قریه
لرندن چیقدیلر (وهم الوف) حالبوکه انلر الوف کثیره ایدیلر * دینلدیکه انلر اون بیکدن زیاده
ایدیلر (حذر الموت) اول چیقملری موتدن خوف ایتملرندن ایدی (فقال لهم الله موتوا ثم احیاهم)
حق تعالی انلری اولدردیکدنصکره دیرکوردی * اکثر اهل تفسیر ایدردا وردان نام قریه‌ده طاعون واقع
اولوب اهلندن بر طائفه قاچوب کتدیلر وبر طائفه ایسه قالوب قریه‌دن کتمدیلر اول کتمینلرك اکثری هلاك
اولدی قاچوب کیدنلر طاعون دفع اولندیغندنصکره جمیعی سالمین کلدیلر اول قریه‌ده قالنلر انلره دیدیلرکه
سز بزدن عقللو ایمشسز اکر بزدخی سزك کبی کیدیدك فوت اولانلریمز اولمزقالوردی * ایعدی من بعد طاعون
اولدیغنده جمله‌مز طاعونسز یره کیده‌لم چونکه جلك سنه سی ینه طاعون اولدی اهل قریه‌نك جمیعی اندن
چیقوب کتدیلر حتی که نجات رجا ایتدکاری بر وادی‌یه نزول ایتدیلر بر ملك اول وادینك اسفلندن وبر ملك
دخی انك اعلاسندن باذن الله جمله کز میت اولك دیدیککی کبی دفعة جمیعی جان ویردیلر * کلبی ومقاتل
وضحاك ایدر بنو اسرائیل ملوکندن بر ملك قومنه امر ایلدیکه عدولری اوزره غزا ایده‌لر انلر ایسه موتی
کراهتلرندن اول وراجغمز یرده وبا وار ایمش دفع اولدیغندنصکره کیده‌لم دیو ملکلرینه تعلل ایتدیلر
حق تعالی انلره موتی ارسال ایتدی اندن فرار ایچون دیارلرندن چیقدیلر حق تعالی انلره عتاب ایچون
کندولرینك ودابه‌لرینك دفعة واحده‌ده روحلرین قبض ایدوب میت اولدیلرسکز کون موتی اولدقلری حالده

شیشوب قوقدیلر حتی اوزرلرینه انبیادن حزقیل علیه السلام اوغرادیکه اول موسی علیه
السلامدنصکره دردنجی خلیفه ایدی طوروب انلرك امرینه تعجب وتفکر ایتدی وحق تعالی‌یه یالواروب
انلرك احیاسن دیلدی حق تعالی دخی اکا اجابت ایدوب جمله‌سنی دیرکوردی قالقوب قوملرینه کتدیلر
آجال مکتوبه‌لرینه دکین تعیش ایدوب اندن اولدیلر اکر اول موت آجاللری انقضاسیله اولسیدی من بعد
بعث اولنمزدیلر مدت حیاتلرنده یوزلرنده محنه موت کوریلوردی ایدی کیدکلری ثوبه کفن کبی دسم عارض
اولوردی * ابن عباس رضی الله عنهمدن روایت اولنورکه یهوددن اول سبطده انلرك رایحه کریهه‌سی
الی الآن بولنور (ان الله لذو فضل علی الناس) حق تعالی ناسه فضل ایدیجیدر شول حیثیتدنکه انلری
دیرکوردی تاکه اندن اعتبار وحاللرندن استبصار ایده‌لر (ولکن اکثر الناس لا یشکرون) الابوکه
ناسك اکثری لائق اولدیغی وجه اوزره اکا شکر ایتمزلر (وقاتلوا فی سبیل الله) الله تعالی‌یه اطاعت
ایچون اعداسنه جهاد ایدلك وقتا که حق جل وعلا موتدن فرار ایله قورتلمز ومقدر اولان ایردفعه چاره
اولمز ایدوکن بیلدردی انك سبیلنده قتال ایتمکه امر بیوردی تاکه اجللری ایردیسه شهادته ایره‌لر ویا ثواب
ونصرت کوره‌لر (واعلموا ان الله سمیع علیم) تحقیق بیلك که الله تعالی مقالکزی ایشیدر واضمار ایتدیککز
شیئی بیلور (من ذا الذی یقرض الله قرضا حسنا) نه کمسه درکه الله تعالینك طاعتنده طیب نفس
واخلاصله مال حلالدن من واذاسز عباد اللهه انفاق ایده (فیضاعفه له اضعافا کثیرة) حق جل
وعلا دخی اکا اضعاف کثیره ایله جزا ایده یعنی برمقدارله که نی الله تعالیدن غیری احد بیلمیه ویاخود
هر برینه یدی یوز مثلیله جزا ایلیه (والله یقبض ویبسط) الله تعالی صدقه‌یی قبولله قبض واکا خلف
وثواب ویرمکله بسط ایدر ویاخود اماته ایله قبض وعمرینی مدایله بسط ایدر ویاخود بعض قلوبی قبض
ایدوب خیره انتسابی اولمز وبعضی ایسه بسط ایدوب نفسنی خیره اقدام ایدرقیلور نته‌کیم حدیثده کلدی
(القلوب بین اصبعین من اصابع الرحمن یقلبها کیف یشاء) قلوبك کلیسی اصابع رحماندن ایکی اصبع
بیننده در نیجه دیلرسه انی تقلیب ایدر (والیه ترجعون) الله تعالی‌یه رجوع ایدرسز تقدیم ایتدیککز
اعمال اوزره سزه مجازات ایدر (الم تر الی الملأ من بنی اسرائیل من بعد موسی) حضرت موسی علیه السلامك
موتندنصکره تشاور ایچون اجتماع ایدن بنی اسرائیلك اشراف ورؤساسی جماعتنه علمك ایرمدیمی
(اذ قالوا لنبی لهم) که انلر نبیلری یوشع ویا شمعون ویا اشمویل علیهم السلام حضرتلرینه دیدیلرکه (ابعث
لنا ملکا نقاتل فی سبیل الله) بزه بر ملك بعث ایتکه اول قتال امرینی تدبیر ایده وبز انك امرینه انقیاد
ایدوب انکله اعدامزه جهاد ایده‌وز (قال هل عسیتم ان کتب علیکم القتال ألا تقاتلوا) نبی انلره دیدیکه
قورقرم که اوزریکزه قتال فرض قیلنورسه قولکزه وفا ایتمیه‌سز قتالدن امتناع ایلیه‌سز (قالوا وما لنا
ألا نقاتل فی سبیل الله وقد اخرجنا من دیارنا وابنائنا) دیدیلرکه فی سبیل الله قتالدن بزی نه شی منع
ایدرکه انی ایتمیه‌وز حالبوکه بز اوطانمزدن چیقارلدق واولادمزدن آیرلدق * روایت اولنورکه موسی
علیه السلام وفات ایدیجك یرینه یوشع علیه السلام خلیفه اولوب توراتده‌کی اوامر واحکامی بنی اسرائیل
بیننده اقامت ایتدی * بعده کالب علیه السلام بعده حزقیل علیه السلام بعده الیاس علیه السلام
بعده الیسع علیه السلام کلوب هربری زماننده احکام توراتی اقامتده موسی علیه السلامه خلافت ایتدی
الیسع علیه السلام وفات ایدیجك بنی اسرائیلده خلوف ظهور ایدوب عهد اللهی اونوتدیلر وعصیانی بیوتدیلر
حتی که بلساسان دینور عمالقه‌دن برقوم ظهور ایتدیکه امیرلرینه جالوت دینور بحر روم ساحلنده مصر ایله
فلسطین بیننده ساکن اولورلردی بنی اسرائیل اوزره ظفر ایدوب دیارلرینك چوغن آلدیلر وذریتلرینی سبی
ایدوب حتی بنو اسرائیل ملوکنك اوغلارندن درتیوز قرق کشی‌یی اسیر ایتدیلر وسائرلرینك اوزرینه جزیه وضع
ایتدیلر وتوراتی اللرندن آلوب کتدیلر انلردن بنو اسرائیله زیاده بلا وشدت ایردی وارالرنده نبی یوغیدیکه
امرلرین تدبیر ایدیدی وسبط نبوتدن بر حامل مرأه‌دن غیری کمسه قالمشدیکه انلره صالح اولان اوری

كورستره ايدى اول مرأه‌يى بر راهبه‌نك قتنده حبس ايتديلركه قزطوغرسه اوغلانه تبديل ايتمسه
انلك طوغوره جغنه بنو اسرائيلك رغبتن كورمسيله حيله يولنه كتمه‌يه جون اول مرأه‌نك طوغرمسنك
وقتى ايردى اندن بر اوغلان وجوده كلوب اكا اشموئيل ديو تسميه ايتديلر اكا توراتى تعليم ايچون بيودكده
بيت المقدسده بنى اسرائيل علماسندن بر پيركسنه قتنه كوندرديلر وقتا كه اشموئيل بالغ اولدى بر وقتده
اول پير عالمك قتنده اويوركن اكا جبرائيل عليه السلام كلدى اول پيرك صوتنه بكزر صوتله يا اشموئيل
ديو چاغردى اول ايسه اندن بكلوب پيره يا ابت بنى نيه چاغردك ديدى پير ايسه اكا بن سنى چاغرمدم ديمكه
اوشنوب كيرو يرينه ياتمغه كوندردى چون ايكنجى كره جبرائيل عليه السلام اول كره‌ده‌كى كبى انى چاغردى
اولدخى اول كره‌ده‌كى كبى ايتدى اوچنجى كره‌ده جبرائيل عليه السلام اكا ظاهر اولوب ديديكه وارقومكه
كيت وربك تعاليننك رسالتن انلره تبليغ ايت زيرا حق تعالى سنى انلره نبى كوندردى چون اول انلره واردى
وامر اولنانى ابركوردى ديديلركه سنك هنوز نبى اوله جق وقتك دكلدر دعواكده صادق ايسك
بزه بر ملك بعث ايت بيله لم انكله نبوتكه اعتقاد قيله لم زيرا كه بنى اسرائيلك قوامى ملوكلرينه انقياد و ملوكلرى
انبيايه اطاعت واعتقاد ايتملريله ايدى (فلما كتب عليهم القتال تولوا الا قليلا منهم) وقتا كه
انلرك اوزره جهاد فرض قيلندى جهاددن اعراض ايتديلر الا انلردن آزكشيلر عهد سابق اوزره ثابت
اولوب امر الهيه امتثال ايتديلركه انلر طالوتله نهرى عبور ايدوب شربه غرفه اوزره اقتصار ايدنلردركه من بعد
ذكرى كلور ان شاء الله تعالى (والله عليم بالظالمين) قتالدن قعود ايله نفسلرينه ظلم ايدنلرى الله تعالى
بيلور * اندن اشموئيل عليه السلام بنو اسرائيلك طلبيله انلر ايچون الله تعالى‌دن ديلديكه بر ملك ويره
اويله اولسه اكا بر عصا و بر قرن ايچنده دهن قدس ويريلوب ديلديكه بنى اسرائيله ملك شول كمسه اولوركه
طولى بو عصا طولنده اوله واول سكا كلديكنده بو قرنده‌كى دهن طاشوب قاينيه * ايدى اول دهندن
انك باشن ياغلغل وانى انلره ملك ايلكل طالوت ايسه بر رجل دباغ ايدى ويا سقاء ايدى نيلدن صو طاشوردى
حمارين يتوروب ايستيوجيقدى ويا طالوتك باباسى حمارلرين يتوروب انلرى ارامغه طالوتله بر غلامن
كوندردى ايكيسى اشموئيل عليه السلامك اوى يانته اوغراديلر غلام اكا ديديكه كل نبى يه كيره لم بتن حماريمز
امرنده صوره لم اوله كيم بزه مكانلرين دلالت ايليه و كنديمزه حق تعالى‌دن خبر ديليه چون ايكيسى اكا كيرديلر
حمارلرين امورينى ذكر ايده طورركن قرنده‌كى دهن قاينيوب طاشدى كورديلر همان‌دم اشموئيل
عليه السلام طوروب عصايى طالوتك قامتنه قياس ايتدى برابر بوليجق اول قاتنده‌كى دهن قدسله انك
باشنى ياغلدى وديديكه سن بنى اسرائيلك اوزره ملك اولدك حق تعالى بكا انى انهما ايلدى وبو قولك
صدقنه علامت اولدركه چاغ انكه باباك قاتنه وارمه‌سن انى حمارلرين بولمش كوره‌سن چون طالوت طوروب
باباسى قاتنه كتدى اشموئيل عليه السلامك اخبارينى حاله موافق بولوب صدقنه تيقن ايتدى (وقال لهم
نبيهم ان الله قد بعث لكم طالوت ملكا) اشموئيل عليه السلام انلره ديديكه حق جل وعلا طالوتى سزه ملك
كوندردى (قالوا أنى يكون له الملك علينا ونحن احق بالملك منه) ديديلركه ملوكت اكا قندن اولور حالبوكه
بز ملوكته ارث ومكنت جهتندن اندن احق واولايز * بو اعتراضلرينه سبب اولدركه بنو اسرائيلده سبط
نبوت لاوى بن يعقوب سبطندن ايدى موسى وهارون عليهما السلام اندن كلمش ايدى وسبط ملوكت
ايسه يهوذا بن يعقوب سبطى ايدى داود وسليمان عليهما السلام اندن كلمش ايدى طالوت ايسه بو ايكى
سبطك هيچ برندن دكل ايدى بلكه بنيامين بن يعقوب عليه السلام سبطندن ايدى اول ايسه سبط مذمومه
ايدى زيرا كه ذنب عظيم ايشلمكدن قاچمزلردى حتى كه يول اوزره نسايه نكاحدن اوشنمزلردى اول اجلدن
حق تعالى انلره غضب ايدوب ملك ونبوتى اول سبطدن نزع ايتمشيدى وانلره سبط الاثم دينلمش ايدى
(ولم يؤت سعة من المال) واول مالدن كثرت دخى ويرلمدى حالبوكه ملوكته مال لازمدركه انكله
اعتضاد ايده (قال ان الله اصطفاه عليكم) اشموئيل عليه السلام ديديكه حق تعالى انى سزلك

اوزريكزه ملوكته اختيار ايتدى (وزاده بسطة فى العلم والجسم) وانى علمده وقرتله وجسمده عظم
وهيبتله سزلك اوزره زياده قيلدى تا كه علمله امور سياستك معرفتنه تمكن ايده وجسامتله مقاومت عدويه
ومكابده حروبه قوى اوله * دينلديكه اول زمانده بنو اسرائيلك اعلمى ايدى وجسامتى شول حدده ايديكه
انك جلوسى حالنده بر رجل قائم الى اوزادوب انك باشنه ايرردى (والله يؤتى ملكه من يشاء) الله تعالى
مالك الملكدر ملكنى ديلديكى كمسه‌يه ويرر (والله واسع عليم) الله تعالى واسع الفضلدر فقيره وسعت
وغنا ويرر ونسيب وغيريدن ملكه لايق اولانى بيلور (وقال لهم نبيهم ان آية ملكه) وقتا كه بنو اسرائيل
اشموئيل عليه السلامدن الله تعالى طالوتى اصطفا ايدوب انلرك اوزره ملك ايتديككنه حجت استديلر
ديديكه انك ملكنه علامت اولدركه (ان يأتيكم التابوت) سزه تابوتى كتوره كه حق جل وعلا انى آدم
عليه السلامه اينديرمشدى شمشاد اغاجندن طولى اوچ ذراع وعرضى ايكى ذراع ايدى آلتون صو ايله
يالدزلو ايدى ايچنده صور انبيا طورردى آدم عليه السلامك وفاتنه دكين قاتنده ايدى اندن شيث
عليه السلامه اندن اولاد بنى آدمدن برى برلرينه انتقال ايدرك ابراهيم عليه السلامه اندن اسماعيل عليه
السلامه اندن يعقوب عليه السلامه ايردى بعده بنى اسرائيل بيننده تداول ايدرك موسى عليه السلامه
واصل اولدى اول انك ايچنه توراتى قودى اندن انبيا بيننده تداول ايدرك اشموئيل عليه السلامه ايردى
(فيه سكينة من ربكم) اول تابوتك ايچنده ربكز جل شانه‌دن سكينه وار ايدى يعنى انك اتيانى سزه
سكون وطمأنينه اولور ويا انده قلبكزه سكون ويرريشى ايداع اولنمشدركه اول تواردندر موسى عليه السلام
قتال ايدرا ولسه انى تقديم ايدردى اويله اولسه بنو اسرائيلك نفوسى اكا سكون ايدوب فرار ايتمزلردى
دينلديكه انده زبرجددن ويا ياقوتدن بر صورت وار ايديكه انك هره‌نك كبى باشى وقويروغى وار ايدى ودخى
ايكى قنادلو ايدى اندن صوت ايشتسه‌لر نصرتى تيقن ايدرلردى حين قتالده تابوت يورسه يوررلر طورسه
طوررلردى * دينلديكه اول سكينه جنتدن چيقارلمش آلتون لكن ايدى قلوب انبيا انك ايچنده يونوردى
ويا اول الله تعالى‌دن بر روح ايديكه بر شيده اختلاف ايتسه‌لر اول انى انلره بيان ايدردى (وبقية مما ترك
آل موسى وآل هارون) ودخى اول تابوتده موسى وهارون عليهما السلامك تركه‌سندن بقيه وار ايديكه
اول كسر اولنان الواحدن رضاض وموسى عليه السلامك عصا وثيابى وهارون عليه السلامك
عمامه‌سى ايدى بنو اسرائيله اينن مندن بر قفيز ايدى وتابوت بنو اسرائيل عندنده اولقدن زائل اولمدى تا شول
وقته دكين كه فساد وعصيانلرين آرتورديلر اوزرلرينه حق جل وعلا عمالقه‌يى تسليط ايدوب مغلوب
ومقهور اولديلر واللرندن تابوتى آلوب ديارلرينه ايلتديلر فلسطين قراسندن ازدود نام قريه‌ده بيت اصنامده
صنم اعظملرينك آلتنه قوديلر ايرته وار وب كورسه‌لر كه صنم تابوتك آلتنده در صنملرين قالديروب
انك فوقنه قوديلر وصنمك ايكى قدمن تابوت اوزره اكسرلديلر واريجق كورسه‌لركه صنمك اللرى وقدملرى
كسلوب روجسدى تابوتك آلتنه براغلوب روساء اصنام ايسه يوزلرى اوزره يقلوب در اويله اولسه تابوتى
بيت اصنامدن چيقارديلر وقريه‌لرينك بر جانبنه قوديلر انك جوارنده اولان قومه وجميع اعناق عارض
اولوب بر نيچه‌لرى اول وجعدن هلاك اولديلر بر برلرينه بو بليه بزه تابوت اجليچون بنو اسرائيلك الهندن
ايروبرديلر وانى قريه اخرايه ايلتديلر حق تعالى اول قريه اهلنه فاره كوندردى كيجه انلرك برى ياتاغنده
ياتور صباحن جوفى يئلمش ميت بولنوردى اويله اولسه انى چيقاروب صحراده بر خرابانه دفن ايتديلر هركه
بروزا ايچون انده وارسيدى انى باسور ياقولنج اخذ ايدردى انك امرنده متحير اولديلر مكر اولاد انبيادن
انلرده اسير بر خاتون وار ايدى ديديكه بو تابوت سزده اولديغنجه بلادن قورتلمزسز وانك اشارتيله انى بر عجله‌يه
يوكلتديلر واكا ايكى ثور قوشوب بنى اسرائيل جانبنه يوللنديلر حق تعالى ثورلره درت ملك تسليط ايدوب
سوق ايدرك حتى كه بنو اسرائيل ارضنه ايركورديلر اكا ايرشيجك ثورلرك ايپلرى قيريلوب قورتلديلر تابوت
انده قالوب ثورلر كتديلر (تحمله الملائكة) انى ملائكه كتوردى دينلر قول شريفله مراد بودركه ديديلر ابن

عباس رضی الله عنه ایدر ملائکه تابوتی سما وارض بیننده کتوروب کادیلر ناس اکا نظر ایده طوردکن طالوت قاتنه قودیلر ٭ حسن ایدر تابوت سماده ملائکه قاتننده ایدی طالوت ملك اولیجق کوندروب اکا ایرکوردیلر قتاده ایدربلکه تابوت تیهده ایدی موسی علیه السلام انی یوشع علیه السلامه تخلیف ایدوب انده قالمشدی اول اراده ملائکه انی کتوروب طالوتك داری نه قودیلر (ان فی ذلك لآیة لكم) ایمدی تابوتك سزه ورد اولنمسنده طالوتك ملکنه سزه علامت واردر (ان كنتم مؤمنین) اکر اکا ملك الله تعالیدن ایدوکنه مصدقلر ایسه کز اویله اولسه انی بیلدیلر وامرینه اطاعت ایتدیلر و سکسان بیك کشی اکا جند اولوب قاتنه کلدیلر (فلما فصل طالوت بالجنود) وقتا که طالوت جنود ایله بیت المقدسدن چیقدیلر اندن تخلف ایتمدی مکر اولکه پیر ویا مریض ویا معذور اوله ایدی ٭ زیرا که تابوتك کلمسیله نصری تیقن ایدوب جهاده مسارعت ایتدیلر طالوت عامه یه خطاب ایدوب دیدیکه بکا حاجت دکل اول کمسه که بنا یه باشلیوب دوکتمیه و تاجر اولوب تجارته اشتغال ایده ویا مدیون اولوب داینی قیوب کیده ویا متزوج اولوب زفافی ترك ایده بلکه بنم استدیکم شول وصفلو کمسه لردرکه شاب نشیط فارغ اوله لر ٭ شدت حرده ایدی یوله کیردیلر و صوصایوب طالوته حق تعالیدن دیله که بزه نهر آقتسون دیدیلر (قال ان الله مبتلیكم بنهر) طالوت انلره دیدیکه حق تعالی سزی نهر ایله اختبار ایدرکه اول نهر فلسطینده دریا اردنله فلسطین بیننده نهر عذبدر (فمن شرب منه فلیس منی) اول کمسه که اول نهردن ایچه اول بنم اشیاعمدن دکلدر (ومن لم یطعمه فانه منی) اولکه اول نهردن طاتمیه اول بنم اشیاعمدندر طالوتك انی بیلمسی وحی ایله ایدی انی نبی دیانلك قولی اوزره ویاخود نبیلری اخباریله در (الا من اغترف غرفة بیده) مکر اولکه اندن برکفه ایچه (فشربوا منه الا قلیلا منهم) اول نهردن ایچدیلر الا انلردن آز کمسه لر ایچمدیکه انلر درت بیك کشی ایدیلر لکن قول صحیح اولان اوچیوز اون اوچ دکلو کشی ایدی چون نهره ایردیلر صوسزلقلری غالب اولوب ذکر اولنان عدد قلیلدن غیریلری اول نهردن ایچدیلر اولکه اول اندن برکفه ایچدی قلبی قوی وایمانی صحیح اولوب اول نهری سالم کچدی واول کفه انك شربنه وحملنه ودوابنه کفایت ایتدی وانلرکه اندن ایچدیلر دوداقلری قراروب صوسزلقلری ارتغله نهرك کنارنده قالدیلر ٭ وعدیه لقادن قورقوب نهری کچمدیلر وفتحه حاضر اولمدیلر (فلما جاوزه هو والذین آمنوا معه) وقتا که طالوت واکا اطاعت ایدن قوم قلیل نهری کچدیلر (قالوا لا طاقة لنا الیوم بجالوت وجنوده) بری برلرینه دیدیلرکه اشبو کونده بزم جالوت وجنودیله مقاومته طاقتمز یوقدر ٭ زیرا که انلر کثیر بز ایسه قلیلز (قال الذین یظنون انهم ملاقوا الله) انلرکه الله تعالی یه لقاسنی تیقن وثوابنی توقع ایتدیلر وشهادته حق تعالی یه لقالرین بیلدیلر دیدیلرکه (كم من فئة قلیلة غلبت فئة كثیرة باذن الله) الله تعالینك ارادت وقضاسیله نیجه جند قلیل جند کثیره غالب اولور (والله مع الصابرین) الله تعالینك نصرت واثابتی صابرلر ایله در (ولما برزوا لجالوت وجنوده) وقتاکه طالوت وجنودی صف اولوب جالوت وجنودینه مقابل طوردیلر (قالوا ربنا افرغ علینا صبرا وثبت اقدامنا وانصرنا علی القوم الكافرین) الله تعالی یه دعا ایله التجا ایدوب دیدیلرکه یاربنا اوزریمزه صبر انزال وصب ایت وقلوبمزه قوت القا ایت وکافرلر اوزره نصرتك اعطا ایت (فهزموهم باذن الله) حق تعالی دعالرینه اجابت ایدوب الله تعالینك اذن ونصرتیله اول کافرلری صیدیلر (وقتل داود جالوت) وداود علیه السلام جالوتی اولدردی ٭ اهل تفسیر ایدر داود علیه السلامك باباسی ایشا اون اوچ اوغلیله بیله طالوتك جنودندن نهری عبور ایدنلردن ایدیلر وداود علیه السلام ایشانك اصغر ابناسندن ایدی قدافه یعنی صپان آتمقده ماهر ایدی هرنه حیوانه آتسه انی دوشوررردی ویا اولدرردی چون طالوت وجنودی جالوت وجنودینه مقابل صف اولوب طوردیلر جالوت میدانه چیقوب طالوته دیدیکه جنکی ایکیمز ایدهلم قنغیمز غالب اولورسه مغلوبك ملکی انك اولسون اندن آیریلوب کیدهلم ویاخود جنودکدن برین اختیار

ایت جنکی انکله ایدهلم کاسون غالب ومغلوبده شرطمز ذکر اولندیغی اوزره اولسون جالوتك بو جوابی طالوته زیاده مشقت ویردی جنودینه ندا ایتدیکه هر کمسنه که کیم جالوتی اولدیره قزیمی اکا تزویج ایدوب مالکمك نصفینی دخی ویریم چون ناس جالوتك جرأتن کوردیلر هیچ کمسه انکله جنکه اقدام ایتمیوب طوردیلر نبیلرینه وحی الهی کلدیکه جالوتی اولدیره جك ایشانك اولادندن بریدر اویله اولسه داود علیه السلامدن غیریسنی اکا عرض ایتدیلر ربم جل شانه نك بکا وصف ایتدیکی صفات بونلرده یوقدر دیدی ایشا دیدیکه بنم بر اوغلم دخی واردر قیونلریمزی کودر قامتی قصیر وهیئتده حقیر اولدیغیچون ناسدن اوتانوب کتورمدم اویله اولسه طالوت اکا کندیسی واردی کورسه که اول بر وادیده درا کابر ازسیل کلمش اقرابکی قیونی المش کچوررر کوریجك قلبی شهادت ایتدیکه مطلوبی اولان کمسنه اولدر جالوتی اولدیره جك غیری دکل الا اولدر اندن انی آلوب جنودینه کتوردی داود علیه السلام یولده کیدرکن اوچ طاشه اوغرادی بری دیدیکه بن هارون علیه السلامك شول طاشیم که انکله فلان ملکی اولدردی وبری دخی دیدیکه بن موسی علیه السلامك شول طاشیم که انکله فلان ملکی اولدردی وبری دخی دیدیکه بن شول طاشم که بنمله سن جالوتی اولدیرسن اویله اولسه داود علیه السلام اول طاشلری اوچنی دخی آلوب مخلاتنه قویدی چون ایکی جانبدن جنود صف اولوب طوردیلرینه جالوت میدانه کیروب طالوته بنمله جنکه کندکی کاورسن ویا بریه لوانکی کوندررسن دیدی طالوت داود علیه السلامه فرس ودرع وسلاح ویردیکه جالوتله جنکه واره داود علیه السلام دیدیکه بکا بونلرك هیچ بری حاجت دکل ربم جل شانه بکا نصرت ایدرسه بن سلاحی نیدرم اندن نصرت اولمزسه ندکلو سلاح اولسه مقهور اولورکیدرم اندن داود علیه السلام صپانن آلوب جالوتدن یکا یوریدی جالوت ایسه شدت وقوتی برمرتبه ده ایدیکه یالکز جیوشی صیردی وداود علیه السلام مخلاتندن اول اوچ طاشی چیقاروب صپانته قویدی وبسم الله دیوب جالوتدن یکایه آتدی حق تعالی انی جالوته ایرکوروب اولدردی وانکله عسکرینه دخی انهزام ایردی مسلمون اکا زیاده سوندیلر کفاره چوق زمان نبرد ومغلوب ایکن غالبیته ایردیلر اندن داود علیه السلام طالوته کلدی وعدکی انجاز ایت دیوب قزین اندن دیلدی طالوت ایتدی ملك قزین صداقسزمی المق دیدیلرسن داود علیه السلام ایتدی سن بنمله صداق شرط ایتمدك وبنم ایسه برشیئم یوقدر ٭ ایمدی دیلدکك دکلو قزلك ایچون صداق تقدیر ایدوب بکا افراض ایت تاکه بن سکا انی تدریجله ادا ایدم طالوت دیدیکه ملکدن نصیبکی قزیمه صداق ایت بنو اسرائیل طالوته اتفاقله هجوم ایتدیلر نیچون داوده ظلم ایدروعدکه وفا ایتمزسن دیدیلر طالوت بنو اسرائیلك داوده میل ومحبتلرین کوریجك دیدیکه بن قزم ایچون اندن مال استمزم وطاقتی اولمیان شیئی اکا تکلیف ایتمزم بلکه اول جهاده قادر براروبهادرد رجوارمزده چوق دشمنمز وار انلردن ایکیوزین اولدروب غلفه لرینی بکا کتورسون قزمی اکا تسلیم ایدهیم داود علیه السلام دخی نعم دیوب کندی اول دشمنلره غزا ایدوب اولدردیکن غلفه سن برایبه دیزدی حتی که انلرك جملهسنی اولدریجك غلفه لرین کتوروب طالوتك اوکنه براقدی اولدخی قزینی اکا ویردی ودخی داودی ملکنه شریك ایتدی اویله اولسه بنو اسرائیل اکا اوندیلر داوده میل ایدوب محاسن خصالن ذکر ایدندیلر طالوت اکا حسد ایلدی حتی که اکا حیله ایله قتلن دیلدی مکر اول زمانده انبیا علیهم السلام وملوك عصا ایله یوررردی طالوتك دخی باشی التون طوپلی ودیبی دمرنلی عصاسی اولوب کوتورردی ٭ بر وقتده داود علیه السلام منزلنده اوتورر ایدی طالوت عصاسن اکسزین انك اوزرینه آتدیکه اولدوره انی هلاك ایله مرادینه ایره داود علیه السلام ایسه اول ایرمدن ندن آیرلدی عصا دیواره صانجلوب داود علیه السلام هلاکدن قورتلدی داود علیه السلام اکا دیدیکه یوخسه بنم قتلمهمی قصد ایتدك طالوت دیدیکه مرادم جرأتکی وخصمکدن قاچیوب ثبات واقامتکی امتحان ایدی یوخسه اندن خوفی ایتدك داود علیه السلام دیدیکه العیاذ بالله بن ربتعالینك غیریدن خوف ایدم اندن داود علیه السلام عصایی دیواردن چیقاروب طالوتی تحذیر وتخویف ایچون ایمدی یا طالوت

سندخی بنم كبی عصایه قارشو طورغلكه جرأتك نیجه دربكا كوسترکوره یم ودیدیكه حق جل وعلا توراتده
سینه نك برابری مثلی سینه در دیدی واول سینه یه بادی اولان اظلمدر طالوت اكا بلوا روب اقسام ایتدی
ودیدیكه هابیلك قابیله دیدیكی ذكر ایتسكه اكرسن بنی قتله یدیكی بسط ایدرسك بن سنی قتله یدیمی بسط ایتمزم
اویله اولسه داود علیه السلام ایتدی ایمدی لوجه الله سنی عفو ایتدم بعده طالوت بركیجه داود علیه
السلامك قتلنه عزم ایلدی اول خبر داود علیه السلامه ایریشیجك زوجه سنه برطلوم خمر كتوردی
وياتدیغی سریر اوزره قیوب یورغانله اورتدی طالوت انی داود ظن ایدوب كیجه اكسزین قلیجله اوردی
خمر صاچیلوب قوقوسی منزلك ایچن طولدردی طالوت انی اولدردی ظنیله سوینه رك چیقوب كتدی
الله تعالی داوده رحمت ایده عجب چوق خمر ایچمش دیدی بعده طالوت مقصودندن خائب اولدیغن بیلیجك
قلبنه داود علیه السلامدن خوف ایردی یاتسه اوزرینه قپولر بركیدردی وجوانبنده حارسلره
كندوبی بكلدیردی بركیجه ناس اویودیغنده نصكره داود علیه السلام اكاواردی كورسه كه حارسلر اویقویه
وارمش وقپولرك جمله سی آچلمش ایچرویه كیروب طالوتی اویوربولدی باشی وایاغی اوجنه وصاغ وصول
یانلرینه براوق دیكوب كیرو كتدی چون طالوت اویانوب اول اوقلری كوردی حق تعالی داوده رحمت
ایده بن اكا فرصت بولیجق قتلنه قصد ایلدم اول ایسه بكا فرصت بولوب ضرر ایر كورمدی ایكنجی كیجه ده
ینه داود علیه السلام اكا وبوركن واروب آبدستی ابریغن وبرداغن آلدی وصقالندن برقاچ قیل یولدی
وثیابندن برپاره كسوب كتوردی وقاچوب غیبت ایتدی بعده طالوت بركون آتلنوب بریه یه چیقدی
كورسه كه داود علیه السلام انده یيان كیدردی قتلیچون طالوت انك اوزره آت سوردی داود علیه السلام
ایسه چابك ایدی قاچوب برمغاره یه كیردی براورمجك فی الحال اول مغاره نك اغزینه یوه یاپدی طالوت
اول اراده ایریشوب انی كوریجك اكر داود بوكا كیرمش اولسه بواورمجك یوه سنی بوزردی دیدی ودونوب
اول ارادن كتدی وداود علیه السلام آنده عابدلره قاتیلوب عبادته یوزطوتدی بعده علماء وعباد
طالوته داود علیه السلامه سوءقصدی ایچون طعن ایتدیلر طالوت ایسه انی انك قتلندن نهی ایدنی قتل
ایتدی حتی بوسببدن قتل ایدرك علمادن برمرأه دن غیری كمسه قالمدی انی دخی قتله امر ایدیجك حق تعالی
جلادك قلبنه مرحمت القا ایتدی برعالمه احتیاج اولنه یغنده یاری بومرأه بوالنسون دیوب انی كیزلدی
وطالوته انی قتل ایتدم دیوب حالنی كتم ایلدی * بعده طالوتك قلبنه توبه وانابت وایشلدیكی
معاصی یه ندامت كلدی كیجه یی كوندزه قاتوب اغلامغه یوزلدی هركیجه مقابر مسلمینه واروردی بكا توبه
وار ایدوكنی بیان الله حقیچون بكا خبرویرسون دیو اموانه یلواروردی * قبوردن برندا كلدیكه یاطالوت
بزم دنیاده دیری اولدیغمزه راضی اولیوب حتی كه ناحق یره بزی قتل ایلدك شمدی كلوب قبرلریمزده دخی
ایذا ایتمكه عزم ایلدك اویله اولسه طالوتك حزنی وملالتی دخی زیاده اولدی جلاد اكا مرحمت ایدوب
دیدیكه أی ملك سنك مثلك شول ملك مثلیدركه اویله دنصكره برقریه یه نزول ایدیجك انده خروس اوتدی انك
اوتلی وقتده اوتمسنی شوم توهم ایدوب اول قریه نك جمیع خروسلرینی بوغزلتدی بعده كیجه یاتور
اولدیغنده اصحابنه دیدیكیم خروس اوتدیكنده بزی اویارلكه یوله كیده لم انلر دیدیلركه سن قریه ده خروس
القودكی كه اوتدیكنی ایشیده وزایمدی سندخی ای ملك هیچ برعالم القودكی كه اندن دین امورین سؤال ایده
وزاویله اولسه طالوتك حزن وملالتی زیاده اولدی جلاد انك اول حالنی كوریجك دیدیكه سكابن برعالم خبر
ویرردم لكن قورقرمكه انی دخی اولدیره سن طالوت ایتدی العیاذبالله كه شمدن كیرو ناحق یره
بركمسه یی اولدرم اویله اولسه جلاد اكا اول عالمه یی خبرویردی بعده جلاد طالوتله طوروب ایكیسی اكا
وردیلر طالوت طشره ده طوروب جلاد ایچرویه كیردی وعالمه یه دیدیكه سنی قتلدن قورتاروب كزلدیكمده
اوزركده حقم عظیم اولمشدی دیدیكه بلی اولوبدر جلاد ایتدی ایمدی سندن حاجتم اولدركه طالوت قپویه
كلوبدر سندن دیلركه اكا توبه یه چاره وارمیدر خبرویره سن دیدیكه بن اكا چاره بیلمزم الا بوكه اشموئیل

علیه السلامك قبرینی بیلورسكز اكا وارهلم اوله كیم اندن مقصوده ایره لم نعم دیوب اوچی اكا واردیلر
عالمه دعا ایدوب انلر آمین دیو الله تعالی یه یلواردیلر انی كورسه لركه اشموئیل علیه السلام باشنك طپراغن
سلكوب قبردن چیقدی عالمه اكا دیدیكه طالوت كندی ایچون توبه یه چاره وارمیدر دیو سؤال ایتمكه
كلدی اشموئیل علیه السلام طالوته بندنصكره نه ایشلدك دیدی اول ایتدیكه شروردن برشئ قالمدیكه بن
انی ایشلمدم شمدی توبه یه چاره استیوسكا كلدم اشموئیل علیه السلام ایتدی توبه ك اولدركه اوغلانركله غزایه
وارهسن وانلری ایلروجنكه كوندره سن حتی كه جمیعی اوكنده قتل اولنه لر بعده كندك دخی جنكه چیقه سن
آخرده سندخی قتل اولنه سن بعده اشموئیل علیه السلام قبرینه رجوع ایدوب میت اولدی اویله اولسه
طالوت اولكیدن زیاده حزنه واردی اوغللری اول امرده اكا مطاوعت ایتمامه لری خوفی یاره اوزره
یاره اولدی * چون اوغللری اكا واردیلر حزنی زیاده لنمش كوردیلر دیدیلركه ای اوغللرم بن ناره براغلسم
نیجه ایدردیكز بنی خلاص ایچون جانكزی فدا ایدرمیدیكز دیدیلركه نعم بیورلك انی ایده لم سنك محنتده
اولمكله بزه راحت كركزیده لم اویله اولسه اشموئیل علیه السلامك امرینی انلره خبرویردی دیدیلركه چون سن
قتل اولنغی اختیار ایتدك سندنصكره بزحیاتی نیده رز قانده كیدرسك سندن آیرلمیزبیله كیدرز اویله
اولسه طالوت اون اوغلیله غزایه كندی بربر قتل اولندقدنصكره حق تعالینك رحمتی رجاسیله آخرده
طالوت دخی جانی فدا ایتدی طالوت ملوكنده قرق ییل قرار ایتدی * بعده بنواسرائیلك جمیعی داود علیه
السلامه یونلدی نبوت وملك انده جمع اولدی حالبوكه اندن اول نبوت وملكدن هربری باشقه بركمسه ده
اولوردی * وبنواسرائیلده ملوك كثیره ومتفرقه ایدی اشبو معنایی مبین بیورلدیكه (وآتاه الله الملك
والحكمة) الله تعالی داود علیه السلامه ملك ونبوت ویردی ویاخود اكا علم وعمل بینینی جمع ایدوب ویردی
(وعلمه مما یشاء) واكا دیلدیكی اشیایی تعلیم ایتدی * دینلدیكه اول درع دوزرواني بیع ایدوب یدی عملندن
اكل ایدردی * ویا اول منطق الطیر ویا كتاب زبور ویا صوت طیب ایدی حتی اول زبوری قرائت ایتسه وحوش
انك قاتنه كلورلر بوینلرین اوزادرلردی وقوشلر انك باشی اوزره هواده قنادآچوب طورررلردی واكا كولكه
اولورلردی وصوا قارکن طوررد ویل اسركن ساكن اولوردی * ابن عباس رضی الله عنه ایدرحق تعالی
اكا برسلسله ویرمش ایدیكه برطرفی آنك صومعه سنده طرف آخری بجرده ایدی قوتی حدیده ولونی ناره
بكزردی حلقه لری مدور وجواهرله مرصع ولآلی ایله مدسر ایدی هواده برامرحدوث ایتسه همان اول
سلسله صدا ویردی داود علیه السلام انكله انی بیلوردی * وبرمریض انی مس ایتسه عافیت بولوردی
وداود علیه السلامدنصكره ناس كاوب اكا تحاكم ایدردی بركمسه آخره تعدی ایتسه ویاحقنی انكار ایتسه
ایكی خصم اكا كاوردی صادق اولان اكا ایرركاذبدن اول حكیلوردی بوحالت انده مستمر اولدی تا شول
وقته دكین كه ملوكك بری برآغربها لو جوهرهسنی بررجله امانت ویردی استرداد ایدیجك رجل انی
انكار ایتدی ایكیسی سلسله یه تحاكم ایتدیلر مكر اول عنده نده جوهره اولان رجل النده كی عصایی اویمش
اول جوهره یی ایچنه قویمش اكا طیانه رق سلسله قاتنه واردی * ملك دیدیكه سنده امانت اولان جوهره یی
بكا ردایتكل * رجل دیدیكه سنك بنم قاتمده امانتك بوقدر صادقسك سلسله یی تناول ایت دیدی نعم دیوب
تناول ایتدی * بعده اول انكار ایدن رجله ایمدی سندخی سلسله یی تناول ایت دینلدی نعم دیوب عكازه سنی
جوهره صاحبنه ویردی شونی طوت صاقلغلكه بندخی سلسله یی تناول ایدم دیدی * چون جوهره
صاحبی عكازه یی الینه آلدی انكار ایدن سلسله قاتنه واروب دیدیكه الهی سكا معلومدركه بوكمسنه نك
بندن دعوا ایتدیكی شئ كندویه واصل اولوبدر * ایمدی بكا سلسله یی تقریب ایت اندن الینی اوزادوب
سلسله یی تناول ایتدی * اویله اولسه ناس تعجب ایدوب شكه واردیلر * ایرته سی سلسله یی رفع اولنمش بولدیلر
(ولولا دفع الله الناس بعضهم ببعض لفسدت الارض) اكر الله تعالینك جنود مسلمین ایله ناسی
دفع ایدرا اولمیدی مشركون ارضه غالب اولوب مؤمنون قتل اولنه ومساجد وبلاد خراب اولهیدی

(ولكن الله ذو فضل على العالمين) لكن الله تعالى عالمره فضل صاحبيدر مؤمن سببيله كافردن وصالح
سببيله فاجردن شروری دفع ایدر (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ان الله یدفع بالمسلم الصالح عن مائة أهل
بیت من جیرانه البلاء) پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا بر مسلم صالح سببیله انك جیرانی یوز بیت
هالندن بلایی دفع ایدر (تلك) اشبو ذکری سبق ایدن حدیث الوف وتملیك طالوت واتیان تابوت
وقتل جالوت (آیات الله نتلوها علیك بالحق) حق تعالینك آیتلریدر که انی سکا تلاوت ایدرز بر وجه
اوزره که أهل کتاب وارباب تواریخ انده شك ایتمزلر (وانك لمن المرسلین) وسن یا محمد انبیاء مرسلیندنسن
زیرا انی تعریف واستماعسز ناسه خبر ویردك (تلك الرسل) اشبو سورهده قصه لری مذکور ویا محمد
علیه السلامه معلوم اولان رسل (فضلنا بعضهم علی بعض) انلرك بعضنی منقبه مخصوصه ایله بعض آخر
اوزره تفضیل ایتدك (منهم من كلم الله) انلردن بعضی واردر که الله تعالی ایله سفیرسز سویلشدیکه
انکله مراد موسی علیه السلام ویا اول محمد علیه السلامدر که حق جل وعلا موسی علیه السلامه لیلهٔ
خیرهده وطورده سویلدی وپیغمبر علیه السلام لیلهٔ معراجده سویلدی شول حینده که قاب قوسین دکاو
ویا اندن ادنی اولدی (ورفع بعضهم درجات) وانلرك بعضنی غیر اوزره وجوه متعدده ومراتب متباعده ایله
تفضیل ایتدی * دینلدیکه هر بر نبی یه کیم اکبر آیت ویردی الا اول آیتك مثلی پیغمبرمز علیه السلامه
دخی ویرلمشدر و پیغمبرمز صلی الله تعالی علیه وسلم غیریلر اوزره برنیجه آیات ایله تفضیل اولنمشدر اشارته قمرك
شق اولسی کبی وانك مفارقتنه جذع حنین ایتمسی کبی وحجر وشجرلر انکا سلام ویرمسی کبی وبهایم انك
رسالتنه شهادتی وپارمقلری اراسندن صو قاینمسی کبی وبو کا بکزر نیجه آیات ومعجزات کورلمسی کبی
وانك اظهر آیاتی قرآن ایدیکه أهل سماء واهل ارض انك مثلنی اتیاندن عاجز اولدیلر (وآتینا عیسی ابن مریم
البینات وأیدناه بروح القدس) وعیسایه معجزات ودلائل واضحات ویردك که احیاء موتی وابراء اکمه
وابرص وانی روح قدس ایله یعنی جبرائیل علیه السلام ایله تأیید ایتدك شول وقتن که یهودانی قتل ایتمك مراد
ایتدیلر * ویاخود بزانی حیاة الهیه ایله احیا ایتدك یوخسه ماءمنی ایله دکل (ولو شاء الله ما اقتتل
الذین من بعدهم) اکر حق تعالینك مشیئتی اولسه رسللرندنصکره امتلر قتال ایتمزلردی (من بعد ما جاءتهم
البینات) انلره شول بینات کلدیکندنصکره که انکله اهتدا اولنور (ولكن اختلفوا) لکن انلر
رسللرندنصکره دینلرنده اختلاف ایتدیلر (فمنهم من آمن) انلرك بعضی اول الله تعالینك توفیقیله مؤمن
اولوب دین انبیایی التزام ایتدیلر (ومنهم من كفر) وانلرك بعضی انك خذلانیله مرتد اولوب دین اسلام
انبیایی ترك ایتدیلر (ولو شاء الله ما اقتتلوا) اکر حق تعالی دیلسه انلر قتال ایتیوب جمیعی هدایه
اتفاق ایدرلردی (ولكن الله یفعل ما یرید) لکن اول الله تعالی دیلدیکن ایشلر فضلیله کیمنه ایمانی
توفیق ایدر وعدلیله کیمن ضلالنده ترك ایدر * اشبو آیت دلیلدر که انبیا متفاوتة الاقدار اوله ودلیل
قاطعله بعضی بعض اوزره تفضیل جائز اوله زیرا که ظنك اعتباری عمله متعلق شینده اولور یوخسه حوادثده
دکل زیرا اول الله تعالینك یدنده در مشیئتنه تابعدر اول کر کسه ایمان ویا کفردر وخیر وشر دیر در جل
حضرت علی کرم الله وجهه یه قدردن سؤال ایدیجك دیدیکه اول بر طریق مظلمدر انکا سلوك ایتمکل
وبر بحر عمیقدر انکا ولوج ایتمکل وسکا خفی بر سر الهیدر اندن سؤال وتفتیش ایتمکل (یا أیها الذین
آمنوا انفقوا مما رزقناكم) یا مؤمنلر سزه ویردیککمز مالدن اوزریکزه انفاقی ایجاب ایتدیکمز شیئ
ادا ایدك (من قبل أن یأتی یوم) شول کون ایرشمدنکه انده تفریطکز تدارکنه وعذابندن خلاصه قادر
اولمیه سز شول حیثیتدنکه (لا بیع فیه) انده بیع یوقدرکه انفاق ایده جك شیئ تحصیل ایده سز
ویا بر شیئکزی فدا ایدوب عذابندن قورتیله سز (ولا خلة) ومودت دخی یوقدرکه اخلاکزسزی مؤاخذه
ایتدیرمیه (ولا شفاعة) وحق تعالینك اذنسز شفاعت دخی یوقدرکه ذممکزده اولان شیئی حطایتدیرمکده
انلرك شفاعتنه اتکال ایده سز (والكافرون هم الظالمون) زکاتی ترك ایدنلر نفسلرینه ظلم ایدیجیلردر

زیرا که مالی وضعنه وضع ووجهی اوزره صرف ایتمدیلر * انلره کافرون دینلدی زیرا که زکات ترکی کفار
صفاتندندر حق تعالینك (وویل للمشركین الذین لا یؤتون الزكاة) قول شریفی دلالتیله (الله لا اله الا هو)
الله تعالی خالق معبود بالحقیدر انك غیری دکل (الحی) حیات صفتیله متصف باقی دائم ابدیدر
(القیوم) خلقك امورینه قائمدر (لا تأخذه سنة ولا نوم) انی نعاس ونوم اخذ ایتمزسنه او یقونك اوایلدر
اکا نعاس دخی دینور ونوم شول غشیهٔ ثقیله درکه قلب اوزره واقع اولغله آنکله اشیایی معرفتدن
قالور * دینلدیکه سنه رأسده ونعاس عینده ونوم قلبده در حق جل وعلا کندیدن نومی نفی ایتدی زیرا که
نوم آفتدر وتغیردر اول ایسه آفاتدن منزهدر وانکا تغییر عارض اولمز (له ما فی السموات وما فی الارض)
سموات وارضده اولان اشیانك کلیسی انك ملکیدر هیچ احدك انده مشارکتی یوقدر خلق وملکده
متفرددر (من ذا الذی یشفع عنده الا باذنه) نه کیمدرکه انك عندنده شفاعت ایده مکرکه اذنیله ایده
زیرا هیچ احد انکا مساوی ومدانی دکلدرکه دیلدیکی شیئی شفاعتیله دفع ایده مستقل اوله عنادله
انکا مقاومتدن قنله (یعلم ما بین أیدیهم وما خلفهم) اول الله تعالی بیلور انلرك امر دنیادن اوکارنده
اولانی وامر آخرتدن اردلرنده اولانی ویا اوکارنده کی آخرتی که زیرا انکا قدوم ایدرلر وآردلرنده کی دنیایی که
زیرا انی آردلرینه الیقورلر * ویاخود اوکارنده کی کچن امورلری وآردلرنده کی انلردنصکره اوله جق
امورلریدر ویاخود اوکارنده کی ملائکه خلقندن اول اولان اشیادر وآردلرنده کی ملائکه خلقندنصکره
اولان اشیادر ویا اوکارنده کی تقدیم ایتدکلری خیر وشردر وآردلرنده کی اولدرکه انی ایشلیسرلردر
(ولا یحیطون بشیء من علمه الا بما شاء) الله تعالینك معلوماتندن بر شیئی انلر احاطه ایتمزلر مکر انیکه
اول دیلیه (وسع كرسیه السموات والارض) اول الله تعالینك کرسیسی سموات وارضی احاطه
ایلدی * مفسرون کرسیده اختلاف ایتدیلر حسن دیدیکه اول عرشك کندیدر ابو هریره رضی الله عنه ایدر
کرسی عرشك اوکنه وضع اولنوبدر وسعتی سموات وارض وسعتنجه اولوبدر اخبارده کلدیکه سموات وارض
کرسی جنبنده بر صحراده حلقه کبیدر وکرسی عرشك جنبنده کذلك صحراده حلقه کبیدر * ابن عباس ایدر
یدی سما کرسینك ایچنده بر ترس اوزرینه براغلمش یدی درهم کبیدر علی ومقاتل ایدرلر که کرسیدن
هر قائمه نك طولی یدی سما ویدی ارضجهدر عرشك اوکنده در وکرسی یی درت ملك کوتورر ودرت
یوزلولردر ایاقلری ارض سابعه نك التنده در بشیوز ییللق مسیره در اول درت ملائکه نك بری ابو البشر آدم
علیه السلام صورتنده در بریلدن بریله دکین آدمیلر ایچون الله تعالیدن رزق ومطر سؤال ایدر وبری
دخی سید الانعام نور صورتنده در بریلدن بریله دکین انعام ایچون رزق طلب ایدر عجله عبادت
اولنالندن بو یوزنده غصه واردر وبری دخی سید السباع اسد صورتنده در بریلدن بریله دکین
سباع ایچون الله تعالیدن رزق سؤال ایدر وبری دخی سید الطیر نسر صورتنده در بریلدن بریله دکین
طیر ایچون حق تعالیدن رزق سؤال ایدر بعض اخبارده کلدیکه جملهٔ عرش ایله کرسی بیننده ظلمتدن یتمش
حجاب ونوردن یتمش حجاب وارد وهر حجابك غلظتی بشیوز ییللق مسیره در اکر اول حجابلر اولمسه حملهٔ
عرش نورندن حملهٔ کرسی محترق اولیدی ابن عباس ایدر کرسی ایله مراد علم الهیدر اول اجلدن علم
صحیفه سنه کراسه دینوردینلدیکه کرسیدن مراد انك ملك وسلطنتیدر زیرا که عرب ملك قدیمه کرسی
دیرلردی (ولا یؤده حفظهما) اول سموات وارضك حفظی انکا ثقلت ویا مشقت ویرمز (وهو العلی
العظیم) اول الله تعالی اشباه وانداددن متعالیدر * وماسوی انکا اضافتله مستحقر واول ایسه
عظیمدر اشبو آیهٔ کریمه مسائل الهیه نك امهاتنی مشتملدر * زیرا اول دلالت ایدرکه الله تعالی
موجوددر والهیتده واحددر صفت حیات ایله متصف واجب الوجوددر غیری یی موجددر زیراکه
قیوم اولدوکه بنفسه قائم غیری مقیم اوله تحیز وحلولدن منزهدر تغیر وفتوردن مبرادر واشیایه
مناسب اولمز ارواحه اعترا ایدن انکا اعترا ایتمز مالك الملك والملکوتدر مبدع الاصول

والفروعدربطشی شدیددر وانك عندنده شفاعت ایتمز مکر اولکه اکا مأذون اوله اشیانك کلیسی
جلی وخفیسی کلی وجزئیسی عالمدر ملك وقدرتی واسعدر هرشیئه اول اکا مالك وقادر اولهانك
حفظی اکا مشقت ویرمز وانی هیچ شان اشتغال ایتمز وهم وغصه ادراکندن اول متعالیدر انی
فهم احاطه ایده مز عظیمدر اول اجلدن پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه قرآنده اعظم آیت آیة الکرسیدر
برکسه که انی اوقویه حق تعالی اکا بر ملك کوندرر ایرته یه دکین تا اوقودیغی ساعته ایرشنجه انك
حسناتنی یازار وسیئاتنی محو ایدر ودخی دیدیکه برکسنه هرفرض نماز اردنجه آیة الکرسی یی اوقویه انی جنته
دخولدن موتدن غیری شی منع ایتمیه واکا مواظبت ایتمز مکر اولکه صدیق ویا عابد اوله * وبرکسنه که
انی دوشکنه یاتدیغنده اوقویه حق تعالی انك کندویه وجارینه وجارینك جارینه وچوره سنده کی بیوت
اهلنه آفاتدن امن ویره (لا اکراه فی الدین) دینده اکراه یوقدر زیرا که اکراه حقیقتده غیری برفعله
الزامدرکه غیر اول فعلده خیر اعتقاد ایتمیه اشبو نهی معناسنده اخباردر یعنی دینه کمسه یی اکراهله ادخال
ایتمکز (قد تبین الرشد من الغی) آیات واضحه ایله ایمان کفردن تمیز ایتدی وایمان رشد اولوب
سعادت ابدیه یه ایرکورر وکفر غی اولوب شقاوت سرمدیه یه مؤدی اولور ایدوکنه دلائل دلالت ایتدی بجان
عاقله بو حالت متبین اوله نفسی ایمانه مبادرت ایدر تاکه سعادت ونجاته ایره اکراه والجایه احتیاج
اولمز * دینلدیکه اشبو حکم عامدر (جاهد الکفار والمنافقین واغلظ علیهم) قولیله منسوخدر
ویاخود بو حکم اهل کتابه خاصدر زیرا روایت اولندیکه بر انصارینك ایکی اوغلی مبعثدن اول نصرانی
اولمشلردی بعده نصارادن برجماعتله طعام کتوروب مدینه یه کلدیلر انصاری اول ایکیسنی طوتوب تا اسلامه
کلنجه سزی صالیویرمزم دیدی انلر ایسه امتناع ایدیجك انلری پیغمبریمز علیه السلامك قاتنه ایلتدی
اشبو آیه کریمه حکمیله انصاری یی انلره تعرضدن منع ایتدی (فمن یکفر بالطاغوت) اول کمسه که شیطانه
ویا اصنامه ویا الله تعالیدن غیری عبادت اولنان ویا عبادتدن صد ایدن هر شیئه کافر اوله (ویؤمن بالله)
والله تعالینك الوهیت ووحدانیتنه مؤمن اوله (فقد استمسك بالعروة الوثقی) دینده اول بر محکم ووثیق
عقده یه اعتصام وتمسك ایتمشدرکه اول انی رضاء اللهه ایرکورر (لا انفصام لها) که اکا انقطاع
یوقدر (والله سمیع علیم) الله تعالی اقوالی ایشیدر ونیاتی بیلور (الله ولی الذین آمنوا) الله تعالی
مؤمنلرك ناصر ومعینی ویا محبی ویا متولی اموریدر انلری غیری یه اصمرلمز ویا خود ولی هدالیدر (یخرجهم
من الظلمات الی النور) انلری هدایت وتوفیق ایله ظلمات جهلدن واتباع هوا وقبول وساوسدن وکفره
مؤدی اولور شبهه لردن چیقاررلردن انی نور هدایته ادخال ایدرکه انکله ایمان کامل حاصل اولور
(والذین کفروا أولیاؤهم الطاغوت) وشونلرکه کافر اولدیلر انلرك اولیاسی شیاطیندر ویا هوی
ویا شیطان وغیریدن مضلاتدر (یخرجهم من النور الی الظلمات) انلری اول اولیالری اعطاء اولندقلری
نور فطرتدن کفر وفساد استعداده وانهماك شهواته ویا خود نور یقینیاتدن ظلمات شکوکه چیقارر
دینلدیکه اشبو قول کریم برقوم حقنده نازل اولوبدرکه انلر اسلامدن مرتد اولدیلر (اولئك اصحاب النار
هم فیها خالدون) ایمدی انلر اصحاب ناردر انده خالدلردر (الم تر الی الذی حاج ابراهیم فی ربه) شول
کافرك خبری سکا ایرمدیمیکه اول رب تعالی حقنده ابراهیم علیه السلامه جدال وخصومت ایتدیکه اول
نمرودرکه بریوزنده ابتدا اول تجبر ایدوب ربوبیت ادعا ایتدی (ان آتاه الله الملك) حق تعالینك
اکا ملك ویرمسی انی بطره ایرکوردی ومحاجه یه تحمیل ایتدی اشبو بحثدر معتزله دن انك اوزره که الله
تعالینك کافره ملك ویرمسی منع ایلدی * مفسرون اشبو مناظره نك وقتنده اختلاف ایتدیلر * مقاتل ایدر
شول وقتده ایدیکه ابراهیم علیه السلام اصنامی کسر ایدوب نمرود انی زندانه قویدی وچیقاردیکه انی آتشه
یاقه ودیدیکه یا ابراهیم ربك کیمدرکه بزی اکا دعوت ایدرسن * وآخرون دیدیلرکه بو محاجه نمرودك انی
آتشه آتدیغندنصکره ده ایدی شول وقتنکه انك عهدنده برسنه ده قحط عظیم اولوب بغدای وسائر حبوباتانك

غریده

غریده بولنمزدی هرکه انی اشترا ایچون اکا وارسه ربك کیمدر دیو سؤال ایدردی ربم سنسن دیانه ویردی
چون ابراهیم علیه السلام دخی بغدای اشترا سنه اکا واردی ربك کیمدر دیو سؤال ایتدی نمرودك سؤالنه
جوابنده ربم اولدرکه دیرکورر واولدیرر دیدی اویله اولسه ابراهیم علیه السلامه اول بغدای ویرمکسزین
دوندردی ابراهیم علیه السلام اهلی قلوبن تطییب ایچون بر رملکنیندن غرارلرین طولدیروب اهلنه
ایلتدی اهلی اول غرارلری آچدیغنده کورسه که اول اجود طعامدر انی اتمك ایدوب پشوردی ابراهیم علیه
السلامك اوکنه کتوردی اهلنه دیدیکه بو طعامی قندن ایتدیکز دیدیکه کتوردیککدن اویله اولسه ابراهیم
علیه السلام حق تعالینك اول رحمتندن ایدوکنی بیلدی اکا حمد وشکر ایتدی (اذ قال ابراهیم ربی الذی
یحیی ویمیت) شول وقتنکه نمرود ابراهیم علیه السلامه ربك کیمدر دیو سؤال ایتدی ابراهیم علیه السلام
ربم اولدرکه اجساده حیات وموت خلق ایدر (قال انا احیی وامیت) نمرود دیدیکه بن دخی انی ایدرم
قتلدن عفو ایله احیا وقتل ایله اماته ایدرم اندن ایکی رجل کتوروب برینی اولدردی وبرینی صالیوردی (قال
ابراهیم فان الله یأتی بالشمس من المشرق فأت بها من المغرب) ابراهیم علیه السلام اکا دیدیکه بنم ربم الله
تعالی کونشی مشرقدن کتورر * ایمدی سن انی مغربدن کتور کل ابراهیم علیه السلامك معارضهٔ
فاسده سنه اعتراضدن اعراض ایدوب شول انك قادر اولمیه جغی شیئله احتجاجه انتقال ایتدیکه اول مثال
خفیدن مثال جلی یه انتقالدر تاکه نمرود کندویی حق تعالینك فعلی جنسنه قادر زعم ایتدیکنده عجزی ظهوره
ملزم اوله (فبهت الذی کفر) اول کافر مبهوت اولوب ابراهیم علیه السلام اکا غالب اولدی (والله
لا یهدی القوم الظالمین) الله تعالی هدایت ایتمز شول قومه که هدایتی قبولدن امتناع ایله نفسلرینه ظلم
ایتدیلر * دینلدیکه یعنی الله تعالی انلره محجهٔ احتجاجی ویا سبیل نجاتی ویا یوم قیامتده طریق جنتی هدایت
ایتمز (أو کالذی مر علی قریة) ویا شول کمسه نك خبری کبی خبر سکا ایرمدیمیکه اول بر قریه یه اوغرادی
اول اوغرایان نه کمسه ایدوکنده اختلاف اولندی * دینلدیکه عزیر بن شرخیا ایدی ویا خضر علیه السلام
ایدی ویا بعثی منکر بر کافر ایدی واول قریه ده دخی اختلاف اولندی * دینلدیکه اول بیت المقدس
ایدی ویا شول طاعوندن قاچوب کیدنلرك قریه سی ایدی ویا بیت المقدسدن ایکی فرسخ مسافه ده قریة
العنب ایدی (وهی خاویة علی عروشها) حالبوکه اول قریه نك سقفلری دوشمش ودیوارلری اول سقفلرك
اوزره یقلمش ایدی (قال انی یحیی هذه الله بعد موتها) دیدیکه الله تعالی بو موتانی نیجه دیرکورر *
قائل اکر مؤمن ایسه بو قولی طریق احیا معرفتندن قصورینه اعتراف والله تعالینك احیایه قدرتنی
استعظام ایچون اولور * واکر قائل کافر ایسه بو قولی انی استبعاددن اولور (فأماته الله مائة عام
ثم بعثه) اویله اولسه الله تعالی انی اماته ایدوب یوز ییل میت اولدیغندنصکره دیرکوردی (قال
کم لبثت) قائل اکا دیدیکه میت اولدیغك حالده نه قدر زمان لبث ایتدك قائل جائزدرکه الله تعالی اوله *
زیرا اول اکرچه کافر ایسه ده بعد البعث ایمانه کلدیکی ویا ایمانه مشارف اولدیغی ایچون الله تعالینك اکا تکلمنه
مساغ اولور ویا خود قائل ملك ویا نبیدر (قال لبثت یوما او بعض یوم) اول ایتدیکه برکون ویا برکونك بعضن
لبث ایتدم دینلدیکه انك موتی ضحی وقتنده ایدی وبعثی یوز ییلدنصکره غروب شمسدن اوکجه ایدی
اویله اولسه شمسه نظرا ایتمکسزین برکوندر دیدی بعد الالتفات اندن بقیه کوریجك برکونك بعضی دیدی
(قال بل لبثت مائة عام) قائل دیدیکه بلکه موت حالنده یوز ییل لبث ایتدك (فانظر الی طعامك وشرابك
لم یتسنه) ایمدی طعام وشرابکه نظر ایتکه مرور دهور ایله نیجه متغیر اولمیوبدر * دینلدیکه طعامی تین
ویا عنب ایدی وشرابی عصیر ویا لبن ایدی (وانظر الی حمارك) وحمارکه نظر ایتکه عظامی نیجه طاغلوبدر
ویاخود انی نیجه ربط ایتدکسه مکاننده صوسز وجومسز وعلفسز سالم قالوبدر لکن معنای اول حاله ادلدر
وما بعدینه اوفقدر (ولنجعلك آیة للناس) بز بو فعلی ایتدك تاکه سنی ناسه آیت قیلهوز روایت اولندیکه
اول حمارینه بنوب قومنه کلدی وبن عزیرم دیو انلره خبر ویردی انی تکذیب ایتدیلر وتوراتی ازبر اوقیوب

حالبوکه اندن اول هیچ کمسه انی ازبراش دکل ایدی انکله انی بیلدیلر وحاشا انی ابن الله دیدیلر * دینلدیکه
اول منزله رجوع ایدیجک کوردیلرکه اول شابدراولادی ایسه شیوخ ایدی انلره بعض حدیث تحدیث
ایدوب یوزییللق حدیثدر دیدیلر (وانظر الى العظام) وحمارک ویاشول احیالرینه تعجب ایتدیکک امواتک
عظاممنه نظر ایتکه (كيف ننشزها) انی نیجه احیا ایدرز ویابعضی بعض اوزره رفع ایدوب نیجه ترکیب ایدرز
(ثم نكسوها لحما) بعده اول عظامه لحم کیوررز (فلما تبين له) وقتا که حق تعالینک هرشیئه قادر ایدوکی
اکا ظاهر وبیان اولدی ویاخود وقتا که اکا مشکل اولان شیء متبین اولدی (قال أعلم أن الله على كل شيء
قدير) دیدیکه بیلدمکه حق جل وعلا احیا واماته یه وانک غیری هرشیئه قدرتده بلیغدر (واذ قال ابراهيم ربي
أرني كيف تحيي الموتى) ذکرایت شول وقتیکه ابراهیم علیه السلام الله تعالی یه دیدیکه یارب بکا کوسترکه
موتایی نیجه دیرکوردرسن * دینلدیکه انک بوسؤالنه سبب اولدرکه بردریا کنارنده اول برمیته یه اوغرادی انی
بروبحرک دوابی توزع ایتشدی دریا انی ایچرو یه چکسه حیتان وسائردواب بحرا کا اوشوب یرلردی
وانلردن واقع اولان دریایه دوشوب طاغلوردی ودریا انی طشره یه براقسه اکا سباع وطیور اوشوب
یرلردی وانلردن واقع اولانی روزکار هوایه صاوریردی دیدیکه یارب بومیته نک اجزاسی بویله متفرق
اولمشیکن بیلورمکه دیررودیر کوررسن لکن دیلرمکه انی نیجه ایدرایدوکن بکا کوسترهسن تاکه انی
کوزمله کورم انکله یقینم ارتورم (قال اولم تؤمن) حق تعالی اکا عتاب ایدوب دیدیکه یوخسه بنم
احیایه قادرایدوکمه ایمان کتورمدکی (قال بلى ولكن ليطمئن قلبي) ابراهیم علیه السلام دیدیکه بلی
یارب ایمان کتوردم لکن دیلرمکه قلبم معاینه ومشاهده ایله سکون بوله علم یقینم عین یقینه ایره *
زیرا خبرمعاینه کبی دکلدر (قال فخذ أربعة من الطير) حق تعالی اکا دیدیکه ایمدی درت نوع قوشلردن
بردین الغلکه اول طاوس ودیک وحمامه وغراب اشبونده ایما واردرکه نفسنی حیات ابدیه ایله
احیانک حصولی حب شهواتی اماته ایله در حب زخارف که طاوس صفتیدر وصولت که دیک صفتیدر
وترفع وهوایه مسارعت که حمامه صفتیدر وخست نفس وبعد امل که غراب صفتیدر ایمدی انسانیتده کمال
اشبوخصالی قالبدن ازاله واماته ایله در (فصرهن اليك) ایمدی انلری کندیکه اماله وتوجیه ایت ویا انلری
جمع وکندیکه ضم ایت وشکللرین تعرف ایت تا احیادنصکره انلر سکا ملتبس اولمیه (ثم اجعل على كل جبل
منهن جزءا) بعده انلری جزء جزء ایدوب اجزالرینی حضرتکده اولان جباله تفریق ایت (ثم ادعهن) بعده
انلره باذن الله قاتمه کلک دیوچاغرکل (يأتينك سعيا) انلر سرعتله سعی ایدرک طیران ویامشی ایدرک سکا کلهلر
(واعلم ان الله عزيز حكيم) وبیلکه الله تعالی عزیزدر اراده ایتدیکی شیدن عاجز اولمز ایشلدیکنده
وياترک ایتدیکنده حکمت بالغه صاحبیدر * مفسرون ایدر حق تعالی ابراهیم علیه السلامه امر ایلدیکه
اول طیوری بوغازلیه وریشلرین یوله وانلرین طوغرایه وریش ودماء ولحومن بریبرلرینه خلط ایلیه بعده
هرطیری دردر جزء ایدوب هربرینی بر جانبه یعنی برطاغک اوزرینه قویه ویاخود یدیشر جزء ایدوب هربرندن
برجزئی یدی طاغدن برطاغک اوزرینه قویه وباشلرینی ابراهیم علیه السلام عندنده امساک ایده بعده باذن
الله تعالی کلک دیوچاغره چون بیورلدیغی کبی ایتدی کوردیکه هربرطائرک دمندن قطره قطرهٔ اخرایه
وریشه ریشهٔ اخرایه اوچه رق قاوشدی وعظم عظم آخره وبضعه بضعهٔ اخرایه کیدوب بولشدی حتی که هوا
یوزنده باشسز درت جثه اولدیغندنصکره هرجثه باشنه واردی یتشدی * اشبو آیتده اشارت واردر
اکا که برکسنه کیم حیات ابدیه ایله نفسنی احیا ایتمک دیلیه قوای بدنیه سنه اقبال ایدوب قتل ایلیه
وبعضنی بعضنه مزج ایله سورتن کسر ایلیه تاکه عقل قبول ایده ویاشرع داعیه سیله انی دعوت
ایتدیککنده هربری سرعتله اکا مطاوعت ایلیه ابراهیم علیه السلامک فضلنه بوشاهدیترکه دعاده یمن
وضراعت وسؤالده ادبه رعایت ایتمسیله کورمسن مراد ایتدیکی شیء ایسروجه اوزره کوستردی
واما که عزیر علیه السلام یوزییل میت اولدیغندنصکره کوستردی (مثل الذين ينفقون أموالهم

في سبيل الله) الله تعالینک سبیلنده اولکرکسه جهاد ویاسائرخیراتدر نفقه لرینک مثلی (كمثل
حبة) شول حبه یی بذر ایدنک مثلیدرکه (أنبتت سبع سنابل) اول یدی سنبله بتوره (في كل سنبلة
مائة حبة) هرسنبله ده یوزرحبه اوله * اشبوتمثیلدر وقوعی اقتضا ایتمز وکاهی ذره ودخن وشعیرده
واراضیء مغله نک برنده دخی اولور (والله يضاعف لمن يشاء) الله تعالی دیلدیکی کمسه ایچون اشبو
مضاعفه یی ویابونک اوزره مضاعفه یی ویرر * منفقک اخلاص وتعبدک حالی حسبنجه نفقه سی ثوابنی
اوندن یتمشه ویدی یوزه واندن زیاده یه دکین بتوررکه مقدارینی اول الله تعالیدن غیری احد بلمیه (والله
واسع عليم) الله تعالی واسعدر فضلندن ویردیکی زیاده اکا ضیق ویرمز * وعلیمدر منفقک نیتن وقدر
انفاقن بیلور (الذين ينفقون اموالهم في سبيل الله) شونلرکه مالارینی الله تعالینک طاعتنه انفاق
ایدرلر * اشبوآیت کریمه عثمان بن عفان وعبدالرحمن بن عوف رضی الله عنهما حقلرنده نازل اولوبدرکه
عثمان بن عفان رضی الله عنه جیش العسره ده بیک بعیری اقتاب واحلاسیله کتوروب الله ویردی
وعبدالرحمن ایسه درت بیک درهم صدقه ویردی (ثم لا يتبعون ما انفقوا منا ولا اذى) وانفاق ایتدکاری
شیئه من واذی اتباع ایتمزلردی * من اولدرکه عطاسنی فقیر اوزره منت یوکاده بن سکا شونک کبی شیء
ویرمشم دیه ویانعمتلری اکا عد ایله عطاسنه کدر ایرکوره * واذی اولدرکه نیجه برسؤال ایدر وبزی ایذا
ایدرسن دیو فقیری تعییر ایده ویا اکا انفاقی ذکر ایده شول کمسنه عندنده که فقیرانک وقوفن کراهت ایلیه
سفیان ایدر من واذی اولدرکه بن سکا شونک کبی شیء ویردم سن اکا شکر ایتمدک دیه * عبدالرحمن بن زبیر
ابن اسلم ایدر بابام بکا دیردیکه چقان برکسه یه برشیء ویروب سلامک اکا ثقلت ویرر کورهسن اندن سلامکی
کف ایلکل حق جل وعلا عبادا اوزره فعل جمیلی ایچون منی حرام ایتدی وانی کندویه مختص صفت قیلدی
زیراکه عبادلمنی تعییر وتکدیردر * وحق تعالینک منی افضال وتذکیردر (لهم اجرهم عند ربهم)
انلر ایچون رب تعالی عندنده ثواب مهیا واردر (ولا خوف عليهم) وآخرتده انلره خوف یوقدر (ولا هم
يحزنون) وامر دنیادن تخلف ایتدکارینه محزون اولازلر (قول معروف) کلام حسن ویاسائلی
قول جمیل ایله رد ویاوعدهٔ حسنه ویادعاء صالح که براخیچون ظهر غیبده دعا ایلیه ویاذات البین اصلاحیچون
اولان کلام (ومغفرة) وسائلدن تجاوز والحاحی سببیله ویارد جمیل ایله الله تعالینک مغفرتنه میل
ویاسائلدن عفو طلبی چقانکه انی رد ایده (خير من صدقة يتبعها اذى) شول صدقه دن خیرلودرکه
اکا من ویاتعییر ویاذی لاحق اوله (والله غني حليم) الله تعالی من واذا ایلا اولان انفاقدن
غنیدر صدقه سیله من واذی ایدنه عقوبتی تعجیل ایتمز (يا أيها الذين آمنوا لا تبطلوا صدقاتكم بالمن
والاذى) یامؤمنلر صدقاتکزک اجورینی من واذی ایله ابطال ایتمکز (كالذي ينفق ماله رئاء الناس)
شول منافقک ابطالی کبی که انفاقیله ریا ایدرتاکه انک نفقه سنی کوره لر واکا کریم وسخی دیه لر (ولا يؤمن بالله
واليوم الآخر) والله تعالی یه ویوم آخره مؤمن اولمازکه انکله الله تعالینک رضاسن دیلیه وآخرتده انکچون
ثواب رجا ایلیه (فمثله كمثل صفوان) ایمدی اول مرائینک مثلی شول حجر املس مثلیدرکه (عليه تراب)
انک اوزرنده تراب اوله (فاصابه وابل فتركه صلدا) اول حجرک اوزرینه مطر عظیم ایریشوب اوزرنده کی
ترابی یویه انی ترابدن نقی حجر املس ترک ایلیه * امدی بومثلدر شول نفقه یه کیم انی منافق ویامرائی اعطا
ایلیه ویاشول مؤمنک نفقه سنه کیم انکله من واذی ایلیه (لا يقدرون على شيء مما كسبوا) انلر یوم
قیامتده دنیاده کسب ایتدکاری اول وصفلو عملاری اوزره ثوابه نائل اولمیه لر بلکه جمله سی باطل ومضمحل
اوله * حجر املسده کی ترابک مطر ایله زائل اولدیغی کبی اول اعمال دخی صاحبنه نفعی اولمیوب کیده (والله
لا يهدي القوم الكافرين) الله تعالی کافرلری خیر وارشاده هدایت ایتمز * اشبوقول کریمده تعریض
واردرکه انفاق اوزره ریا ومن واذی ایتمک کافر صفتندن اوله * ومؤمنک اندن تجنبی لابد اوله (قال النبي
صلى الله عليه وسلم ان أخوف ما اخاف عليكم الشرك الاصغر قالوا يا رسول الله وما الشرك الاصغر

قال الرياء * يقول الله تعالى لهم يوم يجازى العباد باعمالهم اذهبوا الى الذين كنتم تراؤن لهم فانظروا هل تجدون عندهم جزاء) پيغمبر عليه السلام ايدر معاصيدن سزلك اوزره زياده خوف ايتديكم معصيت شرك اصغردر ديديلر كه يا رسول الله شرك اصغر ندر ديديكه ريادر * حق جل وعلا يوم قيامتده عباده اعماللرينك جزاسن ايتديكنده مرائيلره ديه كه واريكز شول دنياده مرائات ايتديككز كسنه لره انلرك عندنده جزا بولور ميسز كورك * پيغمبر عليه السلام ايدر حق جل وعلا يوم قيامتده عباددن اول حساب ايده جكى اوچ صنف كسنه لر اوله * برى شول رجلدركه دنياده قرآنى لفظ ومعناسيله جمع ايتمشيدى حق تعالى اكا ديه كه سكا ويرديكم علم ايله نه عمل ايتدك ديه كه يا رب آناء الليلده سكا عبادت ايچون قيام ايتدم حق تعالى وملائكه انى تكذيب ايده حق تعالى اكا ديه كه بلكه انكله مرادك ناس سكا قارى وعالم ديملرى ايدى اول ايسه سكا ديلندى * وبرى دخى صاحب مالدر حق تعالى اكا ديه كه سكا ويرديكم مالده نه عمل ايتدك ديه كه يا رب انكله صلهٔ رحم ايتدم وانى خيراته صرف ايتدم حق تعالى وملائكه انى تكذيب ايده وحق تعالى اكا ديه كه بلكه انكله مرادك ناس سنى جود وسخا ايله ذكرايتملريدى اول ايسه سكا دنياده حاصل اولدى * وبرى دخى شول رجلدركه غزاده قتل اولندى حق تعالى اكا ديه كه نه ايچون نه عمل ايتدك ديه كه يا رب سنك سبيلكده قتال ايدوب قتل اولندم حق تعالى وملائكه انى تكذيب ايده وحق تعالى اكا ديه كه بلكه انكله مرادك ناسك سنى جرأتلو وشجاعتلودر ديملرى ايدى اول ايسه سكا دنياده ديلندى * ايدى يوم قيامتده اشبو اوچ صنف قومله جهنم قزديريلور (ومثل الذين ينفقون اموالهم ابتغاء مرضاة الله) شول مالّلرين انفاق ايدنلرك مثلى كه اول انفاقله حق تعالىنك رضاسن طلب ايدرلر (وتثبيتا من انفسهم) ودخى نفسلرينك بعضى ايمان اوزره تثبيت مراد ايدرلر * زيرا كه مال روحك شقيقيدر واكه مالنى لوجه الله بذل ايده نفسك بعضى تثبيت ايدر واكه مالنى وروحنى بذل ايده نفسك كلى تثبيت ايدر * ويا انلركه ركاتلرين طيب نفسله اخراجده حق تعالىنك ثوابنى تحقيق ووعدينى تصديق ايدرلر * زيرا كه اول اخراج ايتدكلرى كندولرده قلاندن خيرلو ايدوكن بيلورلر * حسن ايدر سلف قچان بر صدقه يه قصد ايتسه لر تثبيت ايدرلردى اكر الله ايسه امضا ايدرلر واكر ما كاشنك مخالط اولورسه امساك ايدرلردى * اشبو آيتده تنبيه واردركه انفاقده حكمت نفسى بخلدن وحب مالدن تزكيه اوله (كمثل جنة بربوة) شول بستانه بكزركه اول يوكسك يرده اوله ايچنده نهرلر جارى اوله بو وصفلو بستانك اشجارى احسن كورينور وميوه سى ازكى اولور (اصابها وابل) اكا مطر شديد عظيم القطر ايريشه (فآتت اكلها ضعفين) اول مطر سببيله ميوه سى برسنه ده ايكى سنه ده ويرديككى دكاو ويا درت سنه ده ويرديكى دكاو ويره (فان لم يصبها وابل فطل) اكر اكا مطر ايرشمزسه ده طل ايريشور * زيرا يوكسك يرده اولديغى سببدن برودت هواسى وكرم منبتى اجليچون طل اكا كافى اولور * ايدى انلرك نفقاتى عند الله زاكيه در هيچ بر حالده ضايع اولمز نتكيم بستان مذكور هر حالده ريعدن خالى اولماز مطرى كركسه قليل ويا كثير اولسون * كذلك حق جل وعلا مؤمن مخلصك صدقه سنى تضعيف ايدر اول كركسه قليل ويا كثير اولسون مادامكه انده من واذى اولميه (والله بما تعملون بصير) الله تعالى اعماللكزه بصيردر ايدى دائما اخلاص اوزره اولوب ريادن صاقنك (ايود احدكم ان تكون له جنة من نخيل واعناب تجرى من تحتها الانهار) سزدن بريكز سور ميدى كه انك نخيل واعناب واشجاردن بر بستانى اوله انك التندن نهرلر جارى اوله (له فيها من كل الثمرات) وانكيچون اول بستانده هر ميوه لردن بولنه (واصابه الكبر وله ذرية ضعفاء) حالبوكه اكا پيرلك ايريشه واولاد صغارى اوله لركه انكيچون كسبه قدرتلرى اولميه (فاصابها اعصار فيه نار فاحترقت) انلر اول حالده ايكن اول بستانه ريح عاصف ايريشه كه انده آتش اوله يغندن انى احراق ايده * اشبو منافق ومرائينك عملنه مثلدركه حسنده بستانه بكزه يه صاحب بستانك بستانيله انتفاعى كبى اولدخى عمليله منتفع اوله قچانكه پير اولوب محتاج كيده واولاد صغارى

دخى اوله ودخى اول بستانه قاصرغه ايريشوب ياقه اكا غايت حاجى وقتنده اول اندن كيده نه كندنده ونه اولادنده قوت يوقدركه انى اصلاح ايده لر ويا معيشتلريچون كسب ايتمكه كيده لر منافق ومرائى دخى انجلين ريا ومن واذى ايله عملنى حبط ايليه يوم قيامتده اكا كمال احتياجى وقتنده عملن ضايع كوريجك سوء حالنه نادم اوله حالبوكه انده كى ندامت اكا برشئ مفيد اولميه (كذلك) اشبو بيان ككى كه ذكر اولندى (يبين الله لكم الآيات) حق تعالى سزه توحيدى تحقيق ودينى تصديقده دلالات واضحات ايراد ايدر (لعلكم تتفكرون) تا كه انى تدبر ايدوب مقتضاسيله عمل طريقنه كيده سز (يا ايها الذين آمنوا انفقوا من طيبات ما كسبتم) يا مؤمنلر كسب ايتديككز اشيانك حلال ويا جيادندن الله تعالىنك طاعتنده انفاق ايدك * اشبو قول كريمده دلالات واردركه تجارت وكرك صناعتله كسب مباح اوله وكسب طيب وخبيثه منقسم اوله (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان اطيب ما اكل الرجل من كسبه وان ولده من كسبه) پيغمبر صلى الله عليه وسلم ايدر كشينك اطيب مأكولى كسبندن اولانيدر وكشينك ولدى كسبندندر (قال النبى صلى الله عليه وسلم لا يكسب عبد مالا حراما فيتصدق به فيقبل منه ولا ينفق منه فيبارك له فيه ولا يتركه خلف ظهره الا كان زاده الى النار ان الله لا يمحو السيئ بالسيئ ولكن يمحو السيئ بالحسن ان الخبيث لا يمحو الخبيث) پيغمبر صلى الله عليه وسلم ايدر عبد كه مال حرام كسب ايده اندن تصدق ايتسه قبول اولنمز انفاق ايتسه انده بركت بولنماز آرديسنه القوسه نارده انكيچون زاد اولور سيئى سيئ محو ايتمز بلكه سيئ حسنه له محو اولور خبيث خبيثى محو ايتمز * معلوم اوله كه اكثر علما عندنده مال تجارتده زكات واجب اولور برسنه مرور ايتدكده عروض بهايه طوتيلور اول بهادن ربع عشرى چيقاريلور اكر بهاسى يكرمى دينار ويا ايكيوز درهم اولورسه (ومما اخرجنا لكم من الارض) ويردن سزكيچون اخراج ايتديكمز حبوب وثماردن دخى انفاق ايدك * علما اتفاق ايتديلركه نخيل وكرومده وحبوبدن سقى اولنور اشياده عشر واجب اوله اكر سقى اولنمسى شتاده يغمورلرله ويا مؤنتسز جارى اولان نهر صويله ايسه واما كه سقى اولنمسى سانيه ويا نضحله ايسه انده نصف عشر واردر تفصيلى فقه كتابلرنده مذكوردر * وبر قوم ديديلركه اشبو حكم صدقات تطوع حقنده در (قال النبى صلى الله عليه وسلم ما من مسلم يغرس غرسا او يزرع زرعا فيأكل منه انسان او طير او بهيمة الا كانت له صدقة) پيغمبر صلى الله عليه وسلم ايدر بر مسلم كه براغاج ديكه ويا اكين اكه انسان ويا طير ويا بهيمه دن هر مخلوق كه اندن يسه الا اول يننانكيچون صدقه اولور (ولا تيمموا الخبيث منه) ومالدن ردينى قصد ايتمكز (تنفقون) كه انى انفاق ايده سز (ولستم بآخذيه) حالبوكه حقكزمقابله سنده اول ردى سزه ويرلسه آلمزديكز (الا ان تغمضوا فيه) مكركه انى اخذده اغماض عين ايديديكز جميع حقكز فوت اولمسى خوفيله انى المغى اختيار ايديديكز * براء رضى الله عنه ايدر كانه حق تعالى ديركه اكر اول ردى سزه اهدا اولنسه انى المزديكز مكركه صاحبندن استحيا ايله الديكز * ايدى كنديكز ايچون اولمسنه راضى اولديغكز شيئى بنم ايچون نيچه راضى اولورسز اشبو حكم قچان مالك كليسى جيد اولسه ردينى ويرمك جائز اولمز واكر كليسى ردى اولورسه ردى ويرمسنده بأس اولمز (واعلموا ان الله غنى حميد) وبيلك كه الله تعالى سزلك انفاقكزدن غنيدر سزه انى امر ايتمسى كنديكزه نفع اولسون ايچوندر انى قبول واثابتيله حميددر (الشيطان يعدكم الفقر) شيطان سزى فقرله تخويف ايدر انسانه ديركه مالكى امساك ايت تصدق ايدرسك فقير اولورسن (ويأمركم بالفحشاء) وسزه بخل ومنع زكاتله امر ايدر (والله يعدكم مغفرة منه وفضلا) وحق تعالى ايسه تصدق واخراج زكاتله سزه ذنوبكز مغفرتك دنياده ويا آخرتده انفاق ايتديككزدن افضل شيئ خلف ايتمكى وعد ايدر (والله واسع عليم) الله تعالى انفاق ايدنكشى يه فضلى واسعدر انك انفاقنى بيلور آخرتده ثوابن ويرر (يؤتى الحكمة من يشاء) حق تعالى ديلديكى كسنه يه علم نافع ويرر وموجبيله عمل ايتديررحتى اول سببله انى رضاسنه ايركورر (ومن يؤت الحكمة فقد اوتى خيرا كثيرا) اول كسنه يه كه حكمت ويريله خير

كثيروبزيلوبدركه اول خيرآخرتده درار تارا كسلمز (وما يذكر الا اولوا الالباب) ذكر اولنان آياتله متعظ
اولمز مكر انلركه عقول كامله صاحبلريدركه شائبهٔ وهمدن ومتابعت هوايه وكوندن خالصه در
(وما انفقتم من نفقة) نفقه دن اول شيئكه سزانى انفاق ايدرمز اول كركسه قليله ويا كثيره درسرده
وياء علانيه ده درحق وياباطله در (اونذرتم من نذر) وياندردن اول كه انى نذر ايدرسز اول كركسه
شرطله وياشرطنسز وياطاعت ويامعصيتدر (فان الله يعلمه) حق تعالى انى بيلور انك اوزره جزا كز
ايركورر (وما للظالمين من انصار) شول معاصى يه انفاق وياندرله وصدقاتى منعله وياندورده عدم وفاتله
نفسلرينه ظلم ايدنلره اعوان اولمزكه انلرى حق تعالينك عذابندن قورتره (ان تبدوا الصدقات
فنعماهى) اكرسز صدقاتى اظهار ايدرسكزنه كوكچك شيء اولوركه انى اظهار ايدرسز (وان تخفوها
وتؤتوها الفقرآء فهو خير لكم) انى اخفا ايله فقرايه ويررسكز اول اخفا سزه خيرلودر * اعدى صدقه نك
كركسه اظهارويا اخفاء اولسون هربرى مقبولدر اكرنيت صادقه اولورسه لكن صدقه سرا افضلدر
زيرا حديثده (صدقة السر تطفئ غضب الرب) اخفا ايله اولان صدقه رب تعالينك غضبنى سوندررر
دينلمشدر * دينلديكه اشبو آيت كريمه صدقهٔ تطوع حقنده درا ما كه صدقهٔ مفروضه ده اظهارى افضلدر
تاكه ناس انده اكا اقتدا ايدهلر * دينلديكه اشبو صدقهٔ مفروضه حقنده ده پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم
زماننده انى اخفا افضل ايدى اما كه زمانمزده انى اظهار افضلدر تاكه مانع زكاتدر ديو اكا سوء ظن
اولنميه * ابن عباس رضى الله عنهدن روايت اولنديكه صدقهٔ تطوعك اسرارى اظهارندن يتمش مرتبه
افضلدر وصدقهٔ مفروضه نك اظهارى اسرارندن يكرمى بش مرتبه افضلدر (ويكفر عنكم من سيئاتكم)
وانكله سيئاتكزك بعضنى محو ايدر (والله بما تعملون خبير) حق تعالى سزك اعمالكزه خبيردر
صدقه كزى اظهار ويا اسرار ايدك ثوابن ويرر (ليس عليك هداهم) ناسك هدايتى سكا واجب دكلدر بلكه
سكا واجب اولان انلرى محاسن خصال اوزره حث وارشاددر وقبايحدن نهى وترهيبدر روايت
اولنديكه صحابه دن بعضيلرك يهوددن ذى قرابه واصهارلرى اولوب اسلاملرندن اول انلره انفاق ايدرلردى
اسلامه كلجك انلرك دخى اسلامن اراده ايتدكلرنده انلره انفاقدن كراهت ايدرا ولديلر * سعيد بن جبير
ايدر مسلمون اهل ذمتك فقراسنه تصدق ايدرلردى فقراء مسلمين كثيرا وليجق پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم
انلره تصدقدن مسلمينى نهى ايتدى تاكه فقر وحاجت انلرى اسلامه دخوله تحميل ايده اوبله اولسه بوآيت
كريمه نازل اولدى يعنى يا محمد انلرك هدايتى اوزريكه واجب دكلدر انلرى اسلامه تحميل ايچون صدقه يى
انلردن منع ايده سن (ولكن الله يهدى من يشاء) لكن الله تعالى ديلديكى كمسه يه هدايت ايدركه اول
هدايت توفيقدر اما كه بيان ودعوت هدايتى پيغمبريمز عليه السلام اوزره واجب ايدى اوبله اولسه بوآيتك
نزولندنصكره مسلمين انلره كما كان تصدق ايدرا ولديلر اشبو آيت كفاره تصدقك اباحتنه دليلدر
(وما تنفقوا من خير فلانفسكم) مالدن اول كه انى انفاق ايدرسز انك نفعى كنديكزه عائددر انى
كمسه يه امتنان ايتمكز (وما تنفقون الا ابتغاء وجه الله) وانفاقكزى حق تعالينك رضاسن
استدايدك (وما تنفقوا من خير يوف اليكم) ومالدن هر شيئكه انى طاعتده انفاق ايدرسزانك ثوابى سزه
اضعاف مضاعفه ايله توفيه اولنور (وانتم لا تظلمون) اعمالكز ثوابندن هيچ برشئ نقصله ظلم اولنمزسز
(للفقراء الذين احصروا فى سبيل الله) صدقاتكزى شول فقرايه ويرك كه انلر فى سبيل الله جهاد ايچون
نفسلرين حبس ايتديلر * دينلديكه انلركله مراد اهل صفه دركيم فقراء مهاجريندن درتيوزدكو كسنه ايديلر
پيغمبريمز عليه السلامك مسجدى صفه سنده ساكن اولوردي لر او قاتلرين تعلم وعبادته صرف ايدرلردى
پيغمبريمز عليه السلامك كوندرديكى سريه يه قاتيلوب كيدرديلر * دينلديكه اول فقرآء ايله مراد طاعت الله
اوزره نفسلرين حبس ايدن فقرادر وياخود فقر وعدم سببيله جهاددن حبس اولنانلردر وياخود جهادده
ايريشن جراحتدن مرض وزمانته ايرشمكله جهاددن حبس اولنانلردر (لا يستطيعون ضربا فى الارض) كه

انلر اول سببدن يريوزنده كسب وتجارته كتمكه استطاعتلرى اولمز (يحسبهم الجاهل اغنياء من
التعفف) انلرك حالنى بيلمين سؤالدن تعففلرى ايتدكلرى ايچون انلرى اغنيا ظن ايدرلر (تعرفهم بسيماهم)
سن انلرى ضعف ورثاثت حاللريله بيلورسن (لا يسئلون الناس الحافا) انلر ناسدن سؤال ايتمزلر
ضرورتله سؤال ايتدكلرى تقديرجه الحاح ايتمزلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم لأن يأخذ أحدكم حبله
فيذهب فيأتى بحزمة حطب على ظهره فيكف بها وجهه خير له من أن يسأل الناس شيأ أعطوه أو منعوه)
پيغمبريمز عليه السلام ايدر سزدن بريكز برايب الوب كيده انكله بردمت اوطون يغلوب ارقه سنده
كتوره انكله سؤال مذلتن يوزندن كف ايده اول اكا خيرلودر برشئ سؤالندنكه انى اكا ويره لر ويا منع ايده لر
(قال النبى صلى الله عليه وسلم من سأل وله اوقية أو عدلها فقد سأل الحافا) پيغمبريمز عليه السلام ايدر
بركسنه كه سؤال ايده حالبوكه انك براوقيه طعامى ويا انك عدلى اوله * اعدى اول الحاحله سؤال ايتمشدر
(قال النبى صلى الله عليه وسلم ان المسئلة حرمت الا فى احدى ثلاث فى رجل أصابته حاجة فاجتاحت ماله
فيسأل حتى يصيب قواما من عيشه ثم يمسك وفى رجل أصابته حاجة حتى يشهد ثلاثة نفر من ذوى الحجى من
قومه ان المسألة قد حلت له فيسأل حتى يصيب قواما من العيش ثم يمسك وفى رجل تحمل بحمالة فيسال حتى
اذا بلغ امسك وما كان غير ذلك فانه سحت يأكله صاحبه سحتا) پيغمبريمز عليه السلام ايدر سؤال حرام
اولدى مكركه ساٸلده اوچ خصلتك برى بولنه * برى بودركه اكا شدت ايريشوب انكله مالى هلاك
اوله * اعدى اكا جائز اولوركه عيشى قوامنه دكين سؤال ايدوب اندن امساك ايده وبرى دخى بودركه اكا فقر
وحاجه ايريشوب قومنك ذوى العقولندن اوچ كمسنه اكا سؤال حلال اولدى ديو شهادت ايده * اعدى اكا
دخى جائز اولوركه عيشى قوامنه دكين سؤال ايدوب اندنصكره امساك ايده سؤال ايتميه * وبرى دخى
اولدركه برتحماله يى تحمل ايده * اعدى اولدخى عيشى قوامنه دكين سؤال ايدوب اندنصكره امساك ايده
سؤال ايتميه واول سؤال كه بواوچ خصالك غيرايچون اوله اول حرامدر صاحبى حرام اكل ايدر (قال النبى
صلى الله عليه وسلم من سأل الناس وله ما يغنيه جاء يوم القيامة ومسألته فى وجهه خموش أو خدوش او كدوح
فقيل يا رسول الله وما يغنيه قال خمسون درهما أو قيمتها من الذهب) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركسنه كه
سؤال ايده حالبوكه انك سؤالندن غنا ويرشيئى اوله اول مسئله سى يوزنده طرمق اولديغى حالده يوم قيامتده
كله * اشبو آيتده دلالت واردركه فقيرك ثياب وكسوه وصلاحى انى فقر اسمندن چيقارميه وناسدن سؤال
مذموم وتعفف ممدوح اوله (وما تنفقوا من خير فان الله به عليم) مالدن اول شيئكه انى انفاق ايدرسز الله
تعالى انى بيلور اجورينى ويرر * اشبو قول كريمده انفاقه ترغيب واردر على الخصوص انفاق مذكور ايله
منفقلره (الذين ينفقون اموالهم بالليل والنهار سرا وعلانية) شونلركه حق تعالينك سبيلنده كيجه ده
وكوندزده وكيزلوده وآشكاره ده مالارين انفاق ايدرلر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر اشبو آيه كريمه حضرت
على بن ابى طالب كرم الله وجهه حقنده نازل اولوبدركه انك عندنده درت درهم بولنوب انك غيرى يه مالك
دكادى انك برينى كيجه ده وبرينى كوندزده وبرينى كيزلوده وبرينى آشكاره ده انفاق ايتدى * ابو الدرداء
رضى الله عنه ايدر اشبو آيه كريمه جهاد ايچون خيل ربط ايدنلر حقنده نازل اولوبدر (قال النبى صلى الله عليه
وسلم من احبل فرسا فى سبيل الله ايمانا بالله وتصديقا بوعده كان شبعه وريه وروثه وبوله فى ميزانه يوم القيامة)
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركسنه كه الله تعالى يه ايمان ووعدينه تصديق ايدوب انك سبيلنده جهاد
ايچون فرس بسليه اول فرسك يديكى وايچديكى وروثى وبولى يوم قيامتده ميزانته قونور (فلهم أجرهم عند
ربهم) انلرك اجرلرى ربلرى عندنده حاضردر (ولا خوف عليهم) زمان مستقبلده انلره خوف يوقدر
(ولا هم يحزنون) وماضى ايچون محزون اولمزلر (الذين يأكلون الربوا لا يقومون الا كما يقوم الذى
يتخبطه الشيطان من المس) شونلركه ربا معامله سن اكل ايدرلر يوم قيامتده انلرك قبورندن قيامى
شول كمسه نك قيامى كبى اولوركه شيطان انى مسندن عقلنه خلط وخلل ايده * اعدى اول انلره علامت

اولوب اهل موقف انلری انکله بیله‌لر ویاخود انلرك نهوض وسقوطی مصروعلر کبی اولوب اول حالت انلره
عقللری اختلال اندن اولیه بلکه حق جل وعلا انلرك اكل ایتدکاری ربایی قارنلرنده بیوتمسندن اوله
(ذلك بانهم قالوا انما البیع مثل الربوا) عقاب مذکور انلره شول سببدن اوله که بیع ربا کبیدر دیدیلر
ایکیسندخی ربحی اقتضا ایتمکده اولیه اواسه بیع کبی انی دخی استحلال ایتدیلر اهل جاهلیتك
بری دخی بقجان غریمی اوزرنده کی مالنك اجلی ایریشوب مانی طلب ایتسه غریم اکا دیردیکه سن اجلی
آرتورسن دخی سکا مالی آرتوره یم نم دیوب انجاین ایدرلردی انلره بوفعلکزربا دردینلسه بیعك اولنده کی زیاده
آخرنده کی زیاده کبیدر دیرلردی ربایی بیعه قیاس ایدرلردی ایکیسندخی بری برندن فرق ایتمزلردی
حالبوکه ایکیسی بیننده فرق ظاهردرکه ایکی درهمی بردرهمه ویرن کشی بردرهمنی ضایع ایدر
اما اولکه بردرهم دکر سلعه‌یی ایکی درهمه صاتون آلسه جائزدرکه اکا حاجتی مس ایتمسیله اوله
ویاخود اول آلدیغنك رواجن توقع ایدوب انکله رغبتی مجبراوله اوبله اولسه حق تعالی انلری تکذیب وجهی
اوزره دیدیکه (وأحل الله البیع وحرم الربوا) والحال حق جل وعلا بیعی حلال وربایی حرام
قیلدی * معلوم اوله که تجارت طریقی اوزره مالده زیاده طلبی حرام اولاز بلکه حرام اولان پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلمك بیان ایتدیکی مال مخصوصده صفت مخصوصه اوزره اولان زیاده‌در (قال النبی صلی الله علیه
وسلم لاتبیعوا الذهب بالذهب ولا الورق بالورق ولا البر بالبر ولا الشعیر بالشعیر ولا التمر بالتمر ولا الملح بالملح الا سواء
بسواء عینا بعین یدا بید ولكن بیعوا الذهب بالورق والورق بالذهب والبر بالشعیر والشعیر بالبر والتمر بالملح
والملح بالتمر یدا بید کیف شئتم فمن زاد او استزاد فقد اربی الآخذ والمعطی فیه سواء) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
ایدر التونی التونه وکومشی کومشه وبغدایی بغدایه واربه‌یی اربه‌یه وخرمایی خرمایه وطوزی طوزه صاتمکز
مکرکه آلینوب ویریلان برابر اوله وعین عینه اوله ایکیسی دفعة تسلیم وتسلم اولنه لكن التونی کومشه
وکومشی التونه وبغدایی اربه‌یه واربه‌یی بغدایه وخرمایی طوزه وطوزی خرمایه صاتك زیاده ونقصانله
نیجه دیلرسکز ایتمکز جائز اولورا کر ایکیسی برجنسدن دکل ایسه لكن مجلس عقدده تسلیم وتسلم بولنمق
شرطیله اما که ایکیسی برجنسدن ایسه زیاده‌سی ربا اولور وربانك وبالنده آلان وویرن برابردر * پیغمبریمز
علیه السلام ربایی التی شیء اوزره نص ایتدی عامهٔ علما دیدیلرکه ربانك حکمی اشبو ذکر اولنان
التی شیئده ثابت اولورانلرده بولنان اوصاف اجلیچون واول اوصافده اختلاف اولندی برقوم دیدیلرکه
دراهم ودنانیرده اولان نقدیت ووصفیدرکه اول مالك وشافعی قولیدر ائمهٔ حنفیه دیدیلرکه انده ربانك
ثبوتی وزن علتی ایله‌در اویله اولسه جمیع موزوناتده ربایی اثبات ایدرلر اول کرکسه مطعوم وغیر
مطعومدر جص ونوره وامثالی کبی وبرجماعت ذاهب اولدیلرکه انده ربانك ثبوتی طعمدر کیل ایله
ویا وزن ایله * ایمدی هر مطعوم که مکیل ویا موزوندر انده ربا ثابت اولور مکیل ویا موزون اولمانده دکل که
اول سعید بن المسیب قولیدر وشافعینك قول قدیمیدر واما قول جدیدنده انده ربانك ثبوتی طعم وصفیله‌در
اویله اولسه انك عندنده ربا ثابت اولور اشیاء مطعومه‌نك جمیعنده اول کرك ثمار ویا فواکه ویا بقول
ویا ادویه‌در اول کرکسه مکیل ویا موزونه‌در (قال النبی صلی الله علیه وسلم الطعام بالطعام مثلا بمثل)
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه طعامك مثلی طعامه بیعده حکم ایکیسی برابر اولمقدر اویله
اولسه شافعی عندنده مال ربانك جمله‌سی ثمن ویا مطعوم اولمقدر وربا ایکی نوعدر بری ربای فضل
وبری ربای نسأدر * ایمدی بقجان مال ربایی جنسنه بیع ایتسه ایکی نقدك برینی جنسنه بیع ایتمسی کبی
ویا مطعومی جنسنه مثلا حنطه‌یی حنطه‌یه بیع ایتمسی کبی انده ربانك ایکی نوعی دخی ثابت اولور
حتی معیار شرعیله ایکیسنك مساواتی شرط اولورا کرمکیلاتدن ایسه حنطه وشعیر کبی کیلك
مساواتی شرط اولور ومجلس عقدده تقابض دخی شرط اولور وبقجان مال ربایی خلاف جنسنه
بیع ایتسه اکر وصف ربا ده اکا موافقت اولمیان شیئه بیع ایتدیسه مثلا مطعومی دراهم ویا دنانیره

بیع ایتمسی کبی انده ربا اولمزانی مال ربانك غیری‌یه بیعندن ربا اولمدیغی کبی واکرانی وصفندن اکا
موافق شیئه بیع ایدرسه مثلا دراهمی دنانیره ویابغدایی اربه‌یه ویا مطعومی مطعوم آخره بیع ایتمسی
کبی ایکیسی برجنسدن اولمیه انده ربای فضل ثابت اولمز حتی تفاضل وجزاف طریقی اوزره بیعی جائز
اولور اما که انده ربای نسأ ثابت اولور حتی مجلس عقدده تقابض شرط اولور اکر برکسه برشیء اقراض
ایتسه اندن افضلی ردایتمك شرطیله اول برقرضدرکه نفعی جرایدروهر قرضکه منفعتی جرایده اول ربادر
(فمن جاءه موعظة من ربه فانتهی فله ماسلف) اول کسه که رب تعالیدن اکا وعظ وزجر ایریشورانکله ربا
اکلندن منتهی اوله انکیچون نهیدن اول کیجن ذنبی مغفرت اولنور واخذایتدیکی ربااندن استرداد اولنمز
(وامره الی الله) ونهیدنصکره شانی الله تعالی‌یه مفوض اولوردیلرسه عظمتیله انی انتهاسی اوزره ثابت
ایدرویا خذلانیله منهی‌یه عودت ایتدیرر (ومن عاد) اولکه ربا تحریمندنصکره استحلال وجهی اوزره انی
اکله عودت ایده (فاولئك اصحاب النار هم فیها خالدون) ایمدی اول وصفلو کسه‌لر اصحاب ناردر انده
دائملردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لعن الله آكل الربا وموكله وكاتبه وشاهده وقال هم سواء) روایت
اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ربایی الانه وویرنه ویازانه واکا شاهد اولانه لعنت ایتدی
واول لعنته استحقاقده جمیعی برابردر دیدی (وقال النبی صلی الله علیه وسلم الربا سبعون بابا اهونها عند الله
کالذی ینکح امه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر ربا اکل ایدنه یتمش مرتبه عذاب اولور انك اخفی
اناسه زنا ایدنك عذابی دکلودر (یمحق الله الربوا ویربی الصدقات) الله تعالی ربانك برکتن کیدررور ربا
داخل اولان مالی هلاك ایدروصدقاتك ثوابن مضاعف ایدروایچندن صدقه چیقان ماله برکت ویرر
(قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله یقبل الصدقة ویربیها کما یربی احدکم مهره) پیغمبریمز علیه السلام
ایدر حق جل وعلا صدقه‌یی قبول ایدروارتوروب بیودرسزدن بریکز طاینی بیوتمسی کبی (وقال النبی علیه
السلام مانقصت زکاة من مال قط) پیغمبریمز علیه السلام ایدر مالدن ویریلن زکاتی انی اکسلتمز (والله
لایحب کل کفار أثیم) الله تعالی راضی اولمز ومحبت ایتمز هر کسه دنکه محرماتك تحلیلنه اصرار وارتکابنه
انهماك ایده (ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات) شونلرکه مؤمن اولوب اعمال صالحه ایشلدیلر (واقاموا
الصلاة) وصلوات خمسی اوقاتنده ارکان وآدابنه رعایت ایله ادا ایتدیلر (وآتوا الزكوة) وزکاة مفروضه‌یی
ویردیلر (لهم اجرهم عند ربهم) انلرایچون ربلری جل شانه عندنده اجرلری واردر (ولا خوف علیهم
ولا هم یحزنون) زمان مستقبلده انلره خوف یوقدرواحوال ماضیه‌لریچون محزون اولمزلر (یا أیها الذین
آمنوا اتقوا الله) یا مؤمنلر الله تعالیدن قورقکز (وذروا ما بقی من الربوا) وناس اوزره شرط ایتدیککز ربادن
بقایایی ترك ایدیکز (ان کنتم مؤمنین) اکر ربانك تحریمنه ایمانکز وار ایسه * روایت اولندیکه عباس
ابن عبد المطلب وعثمان بن عفان رضی الله عنهما خرما ایچون ناسه سلم ویره‌شلردی بولنمسی وقتی ایریشجك
خرما صاحبلری دیدیلرکه اکرسز خرمادن جمله حقکزی الورسکز کندیمزه وعیالمزه کفایت ایتمز قالمز رضا کز
اولورسه حقکزك نصفنی ویره لم ونصفنی کله‌جك سنه‌یه الیقوکز که انی زیاده ایله ویره لم راضی اولوب زیاده‌یی
تقدیر ایتدیلرچون مدت تأخیرلری ایریشوب حقلرین الدقلرندنصکره زیاده‌یی دخی استدیلر اشبو آیهٔ کریمه
نازل اولوب پیغمبریمز علیه السلام انلری اول شرط ایتدکلری زیاده‌یی طلبندن نهی ایتدی انلردخی سمعا
وطاعة دیوب رأس مالاری اخذله اکتفا ایتدیلر (فان لم تفعلوا) اکر ربادن بقایایی ترك ایتمزسکز (فأذنوا
بحرب من الله ورسوله) سزك غیریلره اعلام ایدك که سز الله تعالی‌یه ورسولنه محاربلرسز * ابن عباس رضی
الله عنه ایدر یوم قیامتده ربا اکل ایدنلره سلاحکزی الك حق تعالی ایله حرب ایتمکه کالك دینور * دینلدیکه
الله تعالینك حربی ناردر ورسولنك حربی سیفدر (وان تبتم) واکر استحلال ربادن توبه ورجوع ایدرسکز
(فلکم رؤس اموالکم) سز کیچون اخذی جائز اولان رأس مالریکزدر (لا تظلمون) رأس مال اوزره
زیاده طلبیله غیری‌یه ظلم ایتمزسز (ولا تظلمون) رأس مالکزدن نقص اولنمغله ظلم اولنمزسز * اشبو آیات نازل

اولیجق ربا اکل ایدنلر دیدیلرکه بز الله تعالی ورسولنه حربه قدرتمز یوقدر وتوبه ایدوب راس ماللریله راضی
اولدیلر بو آیتدن فهم اولنورکه اول کمسه که اکل ربادن توبه ایتمیه اکا رأس مالی ویرلمیه * زیرا انی تحلیل اوزره
اصرار ایدن مرتددر ومالی فیئدر (وان کان ذو عسرة فنظرة الی میسرة) ایمدی انده حکم اول غریمك یساری
وقتنه دکین امهال وانتظاردر (وان تصدقوا خیر لکم) وسزلك غریم معسردن دینك کلنی اسقاطله
تصدقکز انتظاردن سزه خیرلودر * ودینلدیکه تصدقدن مراد انتظاردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا یحل
دین رجل مسلم فیؤخره الا کان له بکل یوم صدقة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بر مسلم کمسه که آخرلك ذمتنده کی
دیننك اجلی حلول ایدوب اکا امهال وتأخیر ایده انکیچون هر کونده اول مالی تصدق ثوابی اولور (ان کنتم
تعلمون) اکر انده اولان ذکر جمیلی واجر جزیلی بیلورسکز (قال النبی صلی الله علیه وسلم من انظر معسرا
او وضع عنه انجاه الله من کرب یوم القیامة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بر کمسنه که بر غریم معسره امهال
ایده ویا اوزرنده کی مالنك بعضنی ویا کلنی اندن حط ایده حق تعالی انی قیامت کربلرندن قورتاره (وقال النبی
صلی الله علیه وسلم من انظر معسرا او وضع عنه اظله الله فی یوم لا ظل الا ظله) پیغمبریمز علیه السلام ایدر
بر کمسنه که غریم معسره امهال ایده ویا دیننك بعضندن ویا کاندن فارغ اوله یوم قیامتده انی عرشنك
ظلنده اظلال ایده حالبوکه اول کونده انك ظلندن غیری ظل اولمیه بر رجل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك
عهده سنده کی حقی ایچون تقاضی واغلاظ ایتدی اصحاب انی زجر وعتاب مراد ایتدکارنده پیغمبریمز علیه
السلام انلری اندن منع ایدوب (ان لصاحب الحق مقالا) حق صاحبی ایچون حقی طلبنده غریمنه
سویلمك وارددیدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم مطل الغنی ظلم فاذا اتبع احدکم علی ملیئ فلیتبع) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر غنینك دینی ادادن تأخیری ظلمدر وچان بریکز غنی اوزرنده کی حقی اخذ ایچون اتباع
ایدرسه ایتسون اندن اکا بأس یوقدر (وقال النبی صلی الله علیه وسلم نفس المؤمن معلقة بدینه حتی یقضی عنه)
پیغمبریمز علیه السلام ایدر مؤمنك روحی معلقه در تا دینی قضا سنه دکین مقامنه واصل اولمز (واتقوا
یوما ترجعون فیه الی الله) شول کوندن خوف ایدوب قورقك که انده الله تعالی یه رجوع ایدرسز که اول
یوم قیامت ویا یوم موتدر (ثم توفی کل نفس ما کسبت) هر کشی دنیاده خیر وشردن کسب ایتدیکنك
جزاسی اول کونده اکا توفیه اولنور (وهم لا یظلمون) انلر نقص ثواب ویا تضعیف عقابله ظلم
اولنمزلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اشبو آخر آیتدرکه جبرائیل علیه السلام انی پیغمبریمز علیه
السلامه انزال ایتدی ودیدیکه بو آیتی سورهٔ بقره دن ایکیوز سکسان آیتك رأسنه وضع ایت وبوندنصکره
پیغمبریمز علیه السلام یکرمی بر کون ویا طقوز ویا یدی کون ویا اوچ ساعت حیاتده اولوب هجرتك اون برنجی
سنه سی ربیع الاولنك التنجی کونی یوم اثنینده کونشك زوالی وقتنده وفات ایتدی صلی الله تعالی علیه وسلم
ابن عباس ایدر اخر نازل اولان آیهٔ کریمه ربا آیتی ایدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر حق جل وعلا
ربانی حرام ایدیجك سلمی حلال ایدوب دیدیکه (یا ایها الذین امنوا اذا تداینتم بدین الی اجل مسمی فاکتبوه)
یا مؤمنلر چان ایام ویا اشهر له اولی واخری معلوم اجله دکین بری بریکزله دین اخذی ویا اعطاسی معامله سن
ایتسکز انی یازك اول دین کرکسه مبیع ویا سلم ویا قرضدر واجل اکر عقدده ویا بیعده ویا سلمده ایسه رعایتی
لازم اولور حتی حق صاحبی ایچون اجلك حلولندن اول انی طلب جائز اولمز واکر اجل قرضده ایسه
اکثر علما عندنده رعایتی لازم اولمز اشبو کتابتك کمنده اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیکه اول واجبه در
واما اکثرون عندنده اول امر استحبابدر ترکنده بأس یوقدر وبر قوم دیدیلر که دین واشهاد ورهنك کتابتی
جمله سی فرض ایدی (فان أمن بعضکم بعضا فلیؤد الذی اؤتمن امانته) قولیله نسخ اولندیکه اول شعبی
قولیدر (ولیکتب بینکم کاتب بالعدل) ومدیننك بیننده اختیار ایتدکاری بر کاتب فقیه دینی زیاده
ونقصانسز واجلی تقدیم وتأخیرسز عدل اوزره یازسون (ولا یأب کاتب أن یکتب کما علمه الله) والله
تعالینك امر وشرع ایتدیکی کیفیت اوزره کاتب انی یازمقدن امتناع ایتمسون کاتب اوزره کتابتك

وشاهد اوزره تحمل شهادتك وجوبنده علما اختلاف ایتدیلر بر قوم ایکسنك دخی وجوبنه ذاهب اولدیلرکه
اول مجاهد قولیدر وحسن ایدر وجوبی انك غیری کاتب وشاهد بولنمزسه در وبر قوم دیدیلرکه اول مندوبدر
ومستحبدر ضحاك ایدر کاتب وشاهد اوزره اول واجب ایدی (ولا یضار کاتب ولا شهید) قولیله نسخ اولندی
(فلیکتب ولیملل الذی علیه الحق) ایمدی کاتب انی الله تعالینك امر ایتدیکی کیفیت اوزره یازسون واوزرنده
حق اولان کشی اسانیله نفسی اوزره اقرار ایتسونکه ذمتنده اولان شیئی بیله (ولیتق الله ربه ولا یبخس منه
شیئا) وکاتب ویا اوزرنده حق اولان کشی رب تعالیدن قورقسون اول حقدن برشی تنقیص ایتمسون (فان کان
الذی علیه الحق سفیها) اکر اوزرنده حق اولان کشی ناقص العقل ویا مبذر ایسه (أو ضعیفا) ویا شیخ
کبیر ویا عته ویا جنون ویا عمی سببیله ضعیف العقل ایسه (اولا یستطیع ان یمل هو) ویا خرس ویا عمی
ویا عجمه ویا حبس ویا غیبه ویا بو کا بکزر بر عذر سببیله کندوسی غیریدن حقنی طلبه ویا غیر ایچون اقراره
استطاعتی یوغیسه (فلیملل ولیه بالعدل) ایمدی اول طلب ویا اقراری انك مقامنه قائم اولان وصی ووکیل
ومترجمدن هر قنغیسی ایسه حق وصدق اوزره اقامت ایتسون (واستشهدوا شهیدین من رجالکم) ورجال
مسلمیندن ایکی کمسه طلب ایدك که دین اوزره انی اشهاد ایده سز (فان لم یکونا رجلین فرجل وامرأتان)
اکر اول ایکی شاهد ایکی رجل اولمزسه بر رجل ایله ایکی مرأه یی اشهاد ایدك (ممن ترضون من الشهداء) شول
شاهدلردنکه دیانت وامانتده راضی اولدیغکز کمسنه لر اوله لر (ان تضل احداهما فتذکر احداهما الاخری)
اول اشهاد اولنان ایکی مرأه نك بری شهادتی اونوتدیغنده اخراسی اکا شهادتی تذکیر ایده * اشبو قول
شریف اشعار ایدرکه نسانك عقللرنده نقصان وضبطلرنده قلت ونسیان اوله * معلوم اوله که قبول شهادتك
شرائطی یدیدر اول اسلام وحریت وعقل وبلوغ وعدالت ومروت وانتفاء تهمتدر * ایمدی کافرلك شهادتی
مردوددر * زیرا ناس اوزره کذبله معروفلرك شهادتی جائز اولمز کفار ایسه الله تعالی یه کذب ایتدکارندن
شهادتلری رد اولنمغه اولی اولورلر وائمهٔ حنفیه قتنده اهل ذمتك بری برلرینك اوزرینه شهادتلری جائز اولور
وعبدلك شهادتی مقبول دکلدر الا شریح وابن مسعود تجویز ایتدیکه اول انس بن مالك رضی الله عنهك قولیدر
ومجنون ایسه قولی معتبر دکلدرکه شهادتی مقبول اوله وصبیانك شهادتی ایسه جائز اولمز * زیرا که حق
تعالی (ممن ترضون من الشهداء) دیمشدر وعدالت ایسه شرطدرکه اول کبائردن اجتناب وصغائر اوزره
عدم اصراردر ومروت دخی شرطدرکه اول آداب نفسله اتصافدر هیبت وسیرت وعشیرت وصناعتك حسن
اولمسی کبی وانتفاء تهمت دخی شرطدر حتی که عدونك عدو اوزره شهادتی مقبول دکلدر اکرچه غیر اوزره
مقبول ایسه ده وکشینك ولدی ووالدی ایچون شهادتی جائز اولمز اکر اول شهادتدن انلره منفعت اولورسه
واما که مضرت اولورسه شهادتی جائز اولور وکذلك شول کشینك شهادتی مقبول اولمزکه شهادتله کندویه
نفع حاصل اوله * نتکیم وارث بر رجل اوزره که مورثنی قتل ایتدی دیو شهادت ایده ویا شهادتیله کندودن
ضرر دفع ایده * نتکیم کندونك ضررینه شهادت ایدن کشینك جنسنه شهادت ایده (قالت عائشة رضی الله
عنها لا تجوز شهادة خائن ولا خائنة ولا ذی غمر علی أخیه ولا ظنین فی ولاء ولا قرابة ولا القانع مع أهل البیت)
عائشه رضی الله عنها دیدیکه خائن وخائنه نك شهادتی وایکی خصمدن برینك آخر اوزره شهادتی وولاء
ویا قرابتله بینلرنده انتسابی اولانلرك بری برلری ایچون شهادتی وکشینك اهل بیتله معاملاتده بری برلری ایچون
شهادتی جائز اولمز (ولا یأب الشهداء اذا ما دعوا) وشاهدلر شول تحمل ایتدکاری شهادتك اداسنه دعوت
اولندقده امتناع ایتمسونلر * شعبی ایدر شاهد اداء شهادتده مخیردر مادامکه اشهاد اولنمیه حسن ایدر تحمل
وکرك اداسنه دعوت اولنسه لر امتناع ایتمسونلر (ولا تسأموا ان تکتبوه صغیرا أو کبیرا الی اجله) وحق
حلول وقتنه دکین یازمقدن اوصانمکز امر ایله حق کرکسه قلیل ویا کثیر اولسون (ذلکم اقسط عند الله) اشبو
یازمکز الله تعالی عندنده اعدلدر * زیرا انکله امر ایدوبدر انك امرینه اتباع ایسه ترکندن اعدلدر (واقوم
للشهادة) وشهادتی اقامته اعوندر * زیرا یازمسی شهودی تذکیر ایچوندر (وادنی ان لا ترتابوا) ودینك

جنسنده وقدرنده واجلنده ومشهودنده شك ايتمكزه اقربدر (الا أن تكون تجارة حاضرة تديرونها بينكم فليس عليكم جناح ان لا تكتبوها) مكركه تجارت حاضره اولوب تبايعكزى يد بيد اداده سز اوله اولسه انى يازمقكزده بأس اولمز تنازع ونسياندن بعيد اولديغيچون (وأشهدوا اذا تبايعتم) وقچان تبايع ايتسكز تبايعكزا اوزره اشهاد ايدك اول كركسه نقد ويا مؤجل اولسون نكه زيرا اول احوطدر * دينلديكه اشبو آيتده كى اوامرا كثر ائمه عندنده ندب ايچوندر * زيرا اشهادى ترك ايتسه بيعك جوازينه خلل ايرمز (ولا يضار كاتب ولا شهيد) وكاتب وشاهد انلردن طلب اولنان شيئه اجابتى تركله حق صاحبنه اضرار ايتمسونلر كاتب كتابتدن وشاهد شهادتدن اباتله ويا خود كاتب وشاهده كمسه مضرت ايركورمسون كندى مهملرينه مشغول للرايكن وانلرك مقامنه قائم اولورو ارايكن انلرى مهملرندن اشغال ايتمسونلر ويا خود كاتبه جعلنى وشاهده مؤنه مجيئنى ويرمكله اضرار ايدلمسون (وان تفعلوا) اكر اضرار ونهى اولنديغكز شيئى ايشلرسكز (فانه فسوق بكم) اول طاعتدن خروجدركه سزه لاحق اولوبدر (واتقوا الله) حق تعالينك امرينه ونهينه مخالفتدن صاقنوب انك عذابندن قورقكز (ويعلمكم الله) حق تعالى مصالحكزى متضمن اولان احكامنى سزه تعليم ايدر (والله بكل شئ عليم) الله تعالى هرشيئى بيلور (وان كنتم على سفر ولم تجدوا كاتبا فرهان مقبوضة) اكر سز مسافرين اولوب آلات كتابتى بولمز سكز انده استيثاق اولنان شئ ذمتنده مالكز اولان كمسنه دن رهن آلوب قبض ايتمكزدر تا كه اول رهن اموالكزه وثيقه اوله اول ارتهانده سفر شرط دكلدر حتى حضرده دخى كاتبك وجوديله رهن النسه جائز اولور * زيرا عائشه رضى الله عنهادن مرويدركه پيغمبريمز عليه السلام مدينه ده اهليچون بر يهوديدن يكرمى صاع اربه اولوب درعنى اكا رهن ويردى حالبوكه اول نه سفرده ونه كاتب انعدمنده ايدى (فان أمن بعضكم بعضا فليؤد الذى ائتمن أمانته) اكر ذمتنده حق اولان كمسنه صاحب حق عندنده امين اولوب اندن رهن آلمزسه اول مديون امين ذمتنده كى رهنسزديني صاحب حقنه قضا ايتسون (وليتق الله ربه) والله تعاليدن قورقوب خيانتدن وحقى انكاردن صاقنسون (ولا تكتموا الشهادة) وشهادته دعوت اولنديغكزده انى اداادن امتناع وكتم ايتمكز (ومن يكتمها فانه آثم قلبه) اولكه انى كتم ايده انك قلبى فاجردر * دينلديكه يعنى اول ممسوخ القلبدر نعوذ بالله (والله بما تعملون عليم) الله تعالى سزنك شهادتى اقامت وكتمان ايتديككزى بيلور (لله ما فى السموات وما فى الارض) سموات وارض وايكيسنك ايچنده اولان اشيا خلقى وملكى الله تعالى يه مخصوصدر (وان تبدوا ما فى أنفسكم او تخفوه يحاسبكم به الله) اكر قلوبكزده اولان سوئى واكا عزمى كركسه اظهار ويا اخفا ايدك حق جل وعلا انك اوزره سزه حساب وجزا ايدر (فيغفر لمن يشاء ويعذب من يشاء) ديلديكى كمسه يى مغفرت ايدر وديلديكنه عذاب ايدر * حسن ايدر وقتا كه حق جل وعلا قلب ايچون كسب اثبات ايلدى (بما كسبت قلوبكم) دلالتيله * ايمدى عبد جوارحى عملن وقلبى همتن كرك اظهاره ويا اخفا ايتسون حق تعالى انى اكا خبرويرروانك اوزره اكا حساب قيلور بعده ديلديكنه مغفرت وديلديكنه عذاب ايدر (ان السمع والبصر والفؤاد كل اولئك كان عنه مسئولا) دلالتيله آخرون ديديلركه حق تعالى خلقى اعماللرندن اظهار واخفا ايتدكلرينك جميعى اوزره حساب ايدر بعده ديلديكنى مغفرت وديلديكنه عقاب ايدر الا بوكه اخفا ايدوب عمل ايتمدكلرينك عقابى دنياده انلره حدوث ايدن نوائب ومصائبله ودخى حزن ويرر امورله دفع اولوركه اول حضرت عائشه رضى الله عنها قوليدر (قال النبى عليه السلام ان اراد الله تعالى بعبده الخير عجل له العقوبة فى الدنيا وان اراد بعبده الشر امسك عليه بذنبه حتى يوافيه يوم القيامة) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر حق جل وعلا قچان بر عبدينه خير اراده اولسه اكا ذنوبى عقوبتن دنياده تعجيل ايدر وبر عبدينه شر اراده اولسه ذنبى اوزره اكا عقوبت ايتمز تا كه انى يوم قيامتده ايده وبعضلر ديديكه يعنى اكر سز قلوبكزده اولوب عزم ايتديككز شيئى كركسه اظهار ويا اخفا ايدك حالبوكه سز اكا عازملرسز انكله يوم قيامتده حق تعالى سزى محاسبه ايدر واما اول كه انى نفوسكز تحديث ايدر حالبوكه

عازم

عازم دكللرسز انكله مؤاخذه اولنمزسز * زيرا كه (لا يكلف الله نفسا الا وسعها) دلالتيله حق تعالى هيچ كمسه يه وسعى اولميان شيئى تكليف ايتمز * دينلديكه محاسبه دن مراد اخبار وتعريفدر يعنى اكر قلوبكزده كى شوئنى اظهار ايدوب عمل ايدرسكز ويا انى اخفا ايدوب اضمار ونيت ايدرسكز حق تعالى انك سببيله سزه محاسبه ايدر وانى سزه خبر ويرر وتعريف ايدر بعده فضلنى اظهار ايچون مؤمنلرى مغفرت ايدر وعدلنى اظهار ايچون كافرلره عذاب ايدر اشبو معنى ضحاكك قوليدر وبو معنايى مؤيد ابن عباس رضى الله عنهمادن مرويدركه ايدر حق تعالى سزى محاسبه ايدر ديمدى يوخسه مؤاخذه ايدر ديمدى محاسبه ايسه مؤاخذه نك غيريدر (والله على كل شئ قدير) الله تعالى مغفرت وعقوبتدن ديلديكنه وهر اراده تى اولديغنه قادردر (آمن الرسول بما انزل اليه من ربه والمؤمنون) محمد عليه السلام ومؤمنلر رب تعاليدن اكا انزال اولنان آيات قرآنيه يه تصديق ايتديلر (كل آمن بالله وملائكته وكتبه ورسله) محمد عليه السلام ومؤمنلردن هر برى الله تعالينك وحدانيتنه وملائكه نك عباد مكرمينى ايدوكنه وكتابلرانك كلام قديمى اولوب انده كى حلالك حلنه وحرامك حرمتنه ورسوللرك امر ونهى ووعد ووعيدينى عبادينه تبليغ ايديجى واجب الاتباع قوللرايدوكنه تصديق ايتديلر (لا نفرق بين أحد من رسله) اول الله تعالينك رسوللرندن هيچ برينك بينى يهود ونصارى ايتديكى كبى كيمن تصديق وكيمن تكذيبله فرق ايتمزز (وقالوا سمعنا وأطعنا غفرانك ربنا واليك المصير) وديديلركه يا ربنا قولكزى ايشيتدك وامركه اطاعت ايتدك سندن غفرانكى ديلرز مرجعمز سكادر (لا يكلف الله نفسا الا وسعها) الله تعالى هيچ كمسه يه طاقتى اولميان شيئى تكليف ايتمز (لها ما كسبت وعليها ما اكتسبت) نفس ايچون كسب ايتديكى خيرك اجر وثوابى اولور واكتساب ايتديكى شرك انك اوزره وزر وعقابى اولور خيرك نفعى كنديه در وشرى كمسه يه ضرر ايتمز (ربنا لا تؤاخذنا ان نسينا أو أخطأنا) يا رب بزى مؤاخذه ايتمكل شول شيئ سببيله كيم بزى تفريط وقلت مبالاتدن نسيان وخطا ايتمزه مؤدى اوله ويا خود مراد نسيان وخطانك كنديدى اوله * زيرا ذنوب سموم مثابه سنده در نته كه سم خطا يله اچيلسه ده هلاكه مؤدى اولمسى كبى بعيد اولمز كه ذنوبك تعاطيسى دخى عقابه مؤدى اوله اكرچه عزيمت دكل ايسه ده لكن حق جل وعلا فضل ورحمتندن اندن تجاوزه وعد ايتدى (قال النبى صلى الله عليه وسلم رفع عن امتى الخطأ والنسيان وما استكرهوا عليه) پيغمبر عليه السلام ايدر بنم امتمدن رفع اولندى شول كناهلرك مؤاخذه سى كه اول خطا ونسيانله ويا اكراه اولنغله ايشلنه (ربنا ولا تحمل علينا اصرا) ويا ربنا اوزريمزه شول عهد ثقيلى تحميل ايتمكل كه انى اقامته استطاعتمز اولميوب تركيله بزه عذاب ايتميه سن (كما حملته على الذين من قبلنا) نته كيم بزدن اول بنو اسرائيله انى تحميل ايدوب اقامت ايتمدكلرنده عذاب ايتمشدك * روايت اولنديكه حق جل وعلا انلره كيجه ده وكوندزده اللى نماز ومالارينك ربعى زكات فرض ايتمشيدى وثوبلرينه نجاست بولشسه كسرلردى وبرى بر ذنب ايتسه اول ذنبى صباحن قپوسنده يازلمش بولوردى ودخى بونك امثالى واثقال واغلال اوزرلرينه تحميل اولنمشيدى دينلديكه اصر بر ذنبدر كه اكا توبه اولميه اوله اولسه معناسى يا رب بزى انك كبى ذنب ايشلمكدن عصمت ايت ديمك اولور (ربنا ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به) ويا رب شول طاقتمز اولميان اعمالى بزه تحميل ايتمكل دينلديكه اول حديث نفس ووسوسه ويا شدت شهوت ويا حب ويا عشق ويا شماتة اعدا ويا فرقت ويا قطيعه در نعوذ بالله من ذلك (واعف عنا) وبزدن تجاوز ايت وذنوبمزى محو ايت (واغفر لنا) وذنوبمزى ستر ايدوب بزى رسواى ايتمكل (وارحمنا) وبزه رحمت ايت زيرا سكا طاعتمز توفيقكله ومعصيتى تركمز سنك رحمتكله در (أنت مولانا) سن بزم ناصر وحافظ وولى امورمزسن (فانصرنا على القوم الكافرين) ايمدى قوم كافرين اوزره بزه نصرت ايت * زيرا مولانك شانى مواليسنه اعداسى اوزره نصرت ايتمكدر * ابن عباس رضى الله عنهما ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اشبو دعوات له دعا ايديجك هر بريچون روا ايتدم ديو جواب ويرلدى (روى عن النبى صلى الله عليه وسلم انزل الله تعالى آيتين من كنوز الجنة كتبها الرحمن بيده قبل ان يخلق الخلق

بالنبی سنة من قرأهما بعد العشاء الاخیرة اجزأتاه عن قیام اللیل) پیغمبر علیه السلامدن مرویدرکه حق جل وعلا جنت کنوزندن ایکی آیت ایندردیکه خلق خلقا یتمزدن ایکی بیك ییل اول انی ید قدرتیله کتب ایتشیدی برکسنه یتسو نمازندنصکره اول ایکی آیتی اوقوسه قیام لیلدن اوله کفایت ایده (وعن النبی صلی الله علیه وسلم من قرأ الآیتین من آخر سورة البقرة فی لیلة کفتاه) پیغمبریمز علیه السلامدن مرویدرکه برکسنه کیم کیجه ده سورهٔ بقرهنك آخری اولان ایکی آیتی اوقوسه اوله کفایت ایلیه تا قیام لیل مقامنه اقامتده ویا شیطان مکرندن ویا آفاتدن حراستده * زیرا اول کتب ورسله ایمانی وادعیهٔ جلیله یی مشتملدر (وقال النبی صلی الله علیه وسلم السورة التی تذکرفیها البقرة فسطاط القرآن فتعلموها فان تعلمها برکة وترکها حسرة وان تستطیعها البطلة قیل وما البطلة قال السحرة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر شول ایچنده بقره قصه سی ذکر اولنان سوره قرآنك فسطاطیدر انی تعلم ایدك تعالی برکت وترکی حسرتدر انی اوقیانه بطله یعنی ساحرلر سحره قادر اولمزلر

(سورة آل عمران وهی مائتا آیة مدنیة)

بسم الله الرحمن الرحیم

(الم الله لا اله الا هو الحی القیوم) الله تعالی اله معبود بالحقدر الوهیتده شریکی یوقدر باقی دائمدر خلقنك امورینه قائمدر * کلبی وربیع بن انس رضی الله عنه وغیریلری دخی دیدیلرکه اشبو صدرسورهدن سکسان آیتدن زیاده یه دکین نزولنه سبب وفد نجران ایدیکه انلر نصارادن التمش کسنه پیغمبریمز علیه السلامه کلوب مسجد شریفه کیردیلر ونمازه طوروب مشرقه استقبال ایتدیلر ولی الامرلرینه عاقب وسیدد نوردی نمازلرندن فارغ اولیجق پیغمبریمز علیه السلامه سویلدیلر پیغمبریمز علیه السلام انلره اسلامی تکلیف ایدوب انلر بزسنك ظهورکدن اول اسلامه کلمشزدر دیدیلر پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه حق تعالی یه ولد اسنادکز وصلیبه عبادتکز وخنزیر لحمی اکلکز اسلام ادعاکزی تکذیب ایدر * دیدیلرکه عیسی ولد الله اولمیجق انك ولدی کیم اولور دیدیکه بیلمزمیسز که ولد لابد والدینه بکزر حالبوکه ربمز جل شانه حی لایموتدر وعیسایه فنا ایر یسردرو ربمز الله تعالی هر شیئك حافظ ورازقیدر * وعیسی ایسه بوندن هیچ برشیئه مالك دکلدر * وحق تعالی یه ارض وسماده هیچ برشی خفی اولمزاما که عیسی هیچ برشیئی بیلمزمادامکه حق اکانی بیلدرمیه * وربمز تعالی عیسایی انا سی رحمنده دیلدیکی کیفیت اوزره تصویر ایتدی وربمز تعالی یمز وایچمزدر حالبوکه عیسا ده اشبو خصالك هیچ بری یوق ایدوکنی بیلورسز اویله اولسه ملزم اولوب سکوته واردیلر (نزل علیك الکتاب بالحق) یا محمد حق جل وعلا سکا قرآنی عدل ایله ویا اخبارنده صدقله ویا انك من عندالله ایدوکنی تحقیق ایدرجه تنزیل ایتدی (مصدقا لما بین یدیه) اندن اول نازل اولان کتابلری توحید ومثوبات واخبار وبعض شرایعده تصدیق ایدرا ولدیغی حالده (وأنزل التوراة والانجیل من قبل) وقرآنی تنزیلندن اول توراتی موسایه وانجیلی عیسایه انزال ایتدی (هدی للناس) انك هربری وموسی وعیسانك اتباعلرینه هادی اولدیغی حالده (وأنزل الفرقان) وحق وباطلك بینی فرق ایدر سائرکتب الهیه یی انزال ایتدی (ان الذین کفروا بآیات الله لهم عذاب شدید) شونلرکه حق تعالینك کتب منزله سنده وغیریده اولان آیاتنه کافر اولدیلر دنیاده وآخرتده انلره کفرلری سببیله عذاب شدید واردر (والله عزیز ذو انتقام) الله تعالی غالبدر تعذیبیدن منع ایدیلمز کندویه عاصی اولانه انتقام ایدر بروجهله که هیچ احد اکا قادر اولمز (ان الله لا یخفی علیه شیء فی الارض ولا فی السماء) وحق تعالی یه ارض وسماده برشیء خفی اولمز جمیع اشیایی بیلور کافرلرك کفرینه ومؤمنك ایمانینه مطلعدر یوم قیامتده هرکشی یه اعمالنك جزاسین قیلور (هو الذی یصورکم فی الارحام کیف یشاء) اول الله تعالی سزی ارحامده صور مختلفه ده تصویر ایدر ذکر وانثی ابیض واسود حسن وقبیح تام وناقصدن دیلدیکنی ایدر (لا اله الا هو العزیز الحکیم) اندن غیری اله یوقدر انك بیلدیکنك جمله سنی انك غیری احد بیلمز انك ایشلدیکی مثلنه احد قادر اولمز هرشیئه غالب اولوب قدرتی غایتده

وحکمتی نهایتده در (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان خلق احدکم یجمع فی بطن امه اربعین یوما نطفة ثم یکون علقة مثل ذلك ثم یکون مضغة مثل ذلك ثم یبعث الله الیه الملك باربع کلمات فیکتب رزقه وعمله واجله وشقی أو سعید وان احدکم لیعمل بعمل اهل الجنة حتی ما یکون بینها وبینه غیر ذراع فیسبق علیه الکتاب فیعمل بعمل اهل النار فیدخلها وان احدکم لیعمل بعمل اهل النار حتی ما یکون بینها وبینه غیر ذراع فیسبق علیه الکتاب فیعمل بعمل اهل الجنة فیدخلها) پیغمبریمز علیه السلام ایدر سزدن بریکزا صل خلق اولان نطفه اناسی قارننده قرق کون جمع ایدیلور بعده قرق کون علقه بعده قرق کون مضغه اولور بعده حق جل وعلا اکا برملك کوندررحتی که انك رزقنی وعملنی واجلنی وشقی ویا سعید ایدوکنی یازار اویله اولسه بریکز اهل جنت اعمالنی ایشلیه انکله جنت بیننده برذراع دکلو قالورا کا کتاب قدر ایریشوب اهل نار عملن ایشلیوب ناره کیرر وکذلك بریکز اهل نار عملن ایشلیه انکله ناربیننده برذراع دکلو قالورا کا کتاب قدر ایریشوب اهل جنت عملن ایشلیوب جنته کیرر (هو الذی انزل علیك الکتاب) اول الله تعالی سکا قرآنی انزال ایتدی (منه آیات محکمات هن ام الکتاب) اول قرآنك بعضی آیات مبینات مفصلاتدرکه اول آیتلرك هربریسی اصل قرآندرکه احکام انك اوزره حمل اولنور (واخر متشابهات) واول قرآنك بعض آخری ایسه آیات مجملاتدرکه اجمالی ویا ظاهره مخالفتی ایچون انکله قصد اولنان متضح اولمز الا تفحص ونظر ایله تا که انده علمانك فضلی ظاهر اوله وانك تدبیرنده اجتهاده حرصلری زیاده اوله اکر دینورسه که بو محلده محکم ایله متشابه بیننده فرق ندر حالبوکه موضع آخرده (کتاب احکمت آیاته) دیو قرآنك کلیسی محکم قیلندی وموضع آخرده ایسه (کتابا متشابها) دیو قرآنك کلیسی متشابه قیلندی * دینورکه اما انك کلیسی محکم اولمسیله مراد انك کلیسی حقدر انده عبث وهزل یوقدر واما انك کلیسی متشابه اولمسیله مراد صدق وحسنده بعضی بعضنه بکزه یوبدر امابو محلده بعضی محکم وبعضی متشابه اولمسیله مرادنه اولدیغنده مفسرین اختلاف ایتدیلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدرکه محکمات اولان سورهٔ انعامده (قل تعالوا اتل ما حرم ربکم علیکم) دن اوچ آیت تمامنه دکین درو دخی انك نظیری سورهٔ اسراده (وقضی ربك) دن برنیجه آیتدر واندن غیری آیتلرده متشابهاتله مراد سورهلرا وائلنده ذکر اولنان حروف تهجیدر مجاهد وعکرمه ایدرلرکه محکمات ایله مراد حلال وحرام بیاننده اولان آیتلردر ومتشابهاتله مراد انك ماعداسیدرکه حقیقتده بعضی بعضنه بکزر وبعضی بعضنی تصدیق ایدر (وما یضل به الا الفاسقین) (ویجعل الرجس علی الذین لا یعقلون) ودخی بونك امثالی آیتلر کبی * دینلدیکه محکم ناسخدرکه انکله عمل اولنور ومتشابه منسوخدرکه اکا ایمان کتوریلور ویا خود محکمات ناسخ وحلال حرام وحدود وفرائض ودخی هر اعتقاد وهر عمل اولنان آیتلردر ومتشابهات ایسه منسوخ ومقدم ومؤخر وامثال واقسام ودخی اعتقاد اولنوب عمل اولنمیان آیتلردر ویا خود محکمات اولدرکه الله تعالی انك معناسنی خلقه بیلدیره ومتشابهات ایسه انك علمی الله تعالی یه مختص اولوب غیریه بیلدرمیه اشراط ساعتدن خبرکبی ویا خود محکمات اولدرکه بروجهدن غیری تأویلی محتمل اولمیه ومتشابهات ایسه علمی نظر ایله ادراك اولنه اما که عوام انده حقك تفصیلنی باطلدن بیلمیه ویا خود محکمات اولدرکه معناده مستقل اوله ومتشابهات ایسه معناده مستقل اولمیوب انکه غیره رد ایله بیلنه (فاما الذین فی قلوبهم زیغ فیتبعون ما تشابه منه) اما که انلرك قلبلرنده حقدن عدول اولان مبتدعه کبی اندن متشابه اولان شیئك ظاهرینه ویا تأویل باطله تعلق ایدرلر (ابتغاء الفتنة) ناسی تشکیك وتلبیس ومحکم ومتشابه بینی مناقضه ایله اضلال طلب ایدوبدر (وابتغاء تأویله) واشهادلری اوزره انی تأویل طلب ایدوب واحتمال اولورکه اتباعه داعی ایکی طلبك مجموعی اوله ویا ایکیسندن هربری علی التعاقب اوله اوایکیسی معانده مناسب ایکنجیسی جاهله ملایم اولور (وما یعلم تأویله الا الله والراسخون فی العلم یقولون آمنا به) حالبوکه متشابهك تأویلنی الله تعالی بیلور وعلمده راسخلر بیلور ومع ذلك اکا ایمان کتوردك دیرلر بو معنایی تأیید ایدرکه ابن عباس رضی الله عنهدن مرویدر

کیم اول بن علمده راسخلردنم دیردی یعنی متشابه تأویلنی بیلمسنه تعریض ایدردی ومجاهد ایسه بن متشابه تأویلنی بیلورلردنم دیو تصریح ایدردی اما که اکثرون عندنده معناسی متشابهك تأویلنی انجق الله تعالی بیلور وعلمده راسخلر اکا مؤمنلرز دیرلر وعلمده راسخ انلردرکه علمی ایقان ایده‌لر بر حیثیتده‌نکه معرفتلرینه شك داخل اولمیه دینلدیکه علمده راسخ اول کمسه درکه انك علمنده درت شی بولنه انکله الله تعالی بیننده تقواسی اوله وانکله خلق بیننده تواضعی اوله وانکله دنیا بیننده زهدی اوله وانکله نفسی بیننده مجاهده‌سی اوله (کل من عند ربنا) محکمات ومتشابهاتدن هربری ربعز جل شانه عندندندر (وما یذکر الا اولوا الالباب) وقرآنده اولان الله متعظ اولاز مگر انلرکه عقول کامله صاحبلری اوله ودخی راسخون دیرلرکه (ربنا لا تزغ قلوبنا بعد اذ هدیتنا) یارب بزی دین اسلامه توفیق وکتابکدن محکم ومتشابهات ایله تحقیق قدنصکره متشابهاتی شول راضی اولمدیغك تأویله قلوبمزی میل ایتدرمکل (وهب لنا من لدنك رحمة) وسنك عندکدن بزه توفیق وایمان وهدی اوزره ثبات بغشله غل ویاذنوبمزی مغفرت ایلکل (انك انت الوهاب) مؤمنلرك هر سؤالنه اجابت ایله مرادلرینی هبه ایدیجیسن اشبونده دلالت واردرکه هدی وضلال الله تعالی ایدن اوله وعبادینه انعامله متفضل اوله * زیرا اکا هیچ برشی واجب دکادر (قال النبی صلی الله علیه وسلم مثل القلب کریشة بارض فلاة تقلبها الریاح ظهرا لبطن) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر قلبك مشیئة الهیه عندنده مثلی ارض فلاتده ریشه مثلیدرکه ریاح انی هرجانبنه تقلیب ایده (وقال النبی صلی الله علیه وسلم ما من قلب الا وهو بین اصبعین من اصابع الرحمن ان شاء ان یقیمه اقامه وان شاء أن یزیغه ازاغه) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر هیچ برقلب یوقدرکه الا اول اصابع رحماندن ایکی اصبع بیننده دردیلرسه انی طوغرور دیلرسه ایرغورر (وکان النبی صلی الله علیه وسلم یقول اللهم یا مقلب القلوب ثبت قلوبنا علی دینك) پیغمبریمز علیه السلام دعاسنده ای قلبلری حالدن حاله تحویل ایدر باری تعالی قلوبمزی مرضیك اولان دین اسلام اوزره تثبیت ایت دیردی وکذلك راسخون دیرلرکه (ربنا انك جامع الناس لیوم لا ریب فیه) یارب سن ناسی جمع ایدرسن شول کونده که انك اوله جغنه مؤمن عندنده شك یوقدر (ان الله لا یخلف المیعاد) الله تعالی وعدینه خلاف ایتمز * زیرا که الهیت انی منافیدر (ان الذین کفروا لن تغنی عنهم أموالهم ولا اولادهم من الله شیئا) شونلرکه کافر اولدیلر انلره کثرت اموال واولادلری الله تعالینك عذابندن برشی دفع ایتمزنه دنیاده ونه آخرتده (واولئك هم وقود النار) انلر جهنمك طوتشدیره جق اوطونیدر (کدأب آل فرعون) اول کفارك رسول اللهی تکذیبده وحقی انکارده عادتلری آل فرعونك عادتلری کبیدر (والذین من قبلهم) وانلردن اوکدین کچن امتلرك کافرلری (کذبوا بآیاتنا) بزم کتابلریمزه ورسوللره ویردیکمز دلائلمزی تکذیب ایتدیلر مکه قومنك تکذیب ایتمسی کبی (فاخذهم الله بذنوبهم) حق تعالی انلره ذنوبلری سببیله عقاب ایتدی (والله شدید العقاب) الله تعالی شول انك آیتلرینه ورسوللرینه تکذیب ایدنلره عقابی شدیددر (قل للذین کفروا ستغلبون وتحشرون الی جهنم وبئس المهاد) یا محمد کافرلره دیکل که سز مغلوب اولیسرسز وجهنمده بریره کتوریلورسز اول نه مبؤس مقر وفراش اولور * ابن عباس رضی الله عنهمادن مرویدرکه وقتاکه پیغمبریمز علیه السلام بدر غزاسنده قریش اوزره غالب اولوب مدینه‌یه رجوع ایتدی بنو قینقاع سوقنده یهودی جمع ایدوب دیدیکه یا جماعت یهود الله تعالینك عذابندن قورقوب اسلامه کلك که قریشه ایریشن مصیبت سزه دخی ایرمیه حالبوکه بنم نبی مرسل ایدوکمی کتابکزده بولوب بیلورسز * دیدیلرکه یا محمد سن اکا الدانمغل شول حرب امرنده غافل برقومه فرصتکله بزی دخی انلره قیاس ایدوب کندیکی اوزریمزه غالب صانمغل اوله اولسه بو آیت نازل اولوب دینلدیکه یا محمد یهوده دیکل که سز منهزم اولیسرسز وجهنمده بریره کلیسرسز اندنصکره قریظه قتل وبنو النضیر اجلاء وخیبر فتح وسائرلری اوزره جزیه وضعله حق تعالینك وعدکریمی وفا بولدی (قد کان لکم آیة فی فئتین التقتا) بزم صدق قولمزه سزه دلالت اولندی شول ایکی فرقه‌ده که یوم بدرده ایکیسی قاوشدیلر

دینلدیکه * اشبو خطاب قریشه ویا یهوده ویا مؤمنلره در (فئة تقاتل فی سبیل الله) برفرقه‌سی حق تعالینك طاعتنده قتال ایدرکه اول رسول الله واصحابی فرقه‌سی ایدی مجموعی اوچیوز اون اوچ کشی ایدیلر یتمش یدیسی مهاجریندن وایکیوز اوتوز التیسی انصاردن ایدی مهاجرینك صاحب رأیی علی کرم الله وجهه ایدی وانصارك رئیسی سعد بن عباده ایدی انلرده یتمش بعیر وایکی فرس وار ایدی فرسك بری مقداد بن عمروك وبری دخی مرثد بن ابی مرثدك ایدی اکثری یایاق ایدیلر سلاحدن التی درعله سکز سیفلری وار ایدی (واخری کافرة) وفرقة اخری ایسه کافره ایدیکه انلر مکه مشرکلرندن طقوزیوز اللی کشی ایدیلر رئیسلری عتبه بن ربیعه ایدی انلرك یوز فرسلری وار ایدی وبدر وقعه‌سی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك اول غزاسی ایدی (یرونهم مثلیهم رأی العین) یا معشر یهود مشرکینی مسلمینك ایکی دکاوسنجه کوررسز زیرا یهوددن برجماعت بدر غزاسنه حاضر اولمشلردی تاکه نصرت ایکی فریقدن قنغیسنك اولور نظر ایلیه‌لر کورسه‌لرکه مشرکین مسلمینك ایکی مثلنجه درومع ذلك نصرت مسلمینك اولدی ایمدی بو حالت پیغمبریمز علیه السلامه وصدقنه دلالت اولدی بعضیلر دیدیلرکه مسلمون مشرکینی ایکی دکاوجه کوردیلر باذن الله مشرکینك کوزلرینه مسلمین قلیل کورینوب مسلمینك اوزرلرینه هجوم ایتدیلر ملاقات ایتدکلرنده کوزلرینه مسلمین چوق کورینوب قلبلرینه مسلمیندن خوف کلوب بوزلدیلر (والله یؤید بنصره من یشاء) الله تعالی دیلدیکی کمسه‌یه نصرت ایله تقویه ایدر انی عدوسی کوزلرینه تکثیر ایله کوسترر (ان فی ذلك لعبرة لاولی الابصار) حق تعالینك قلیلی کثیر اوزره نصرتنده بصیرت صاحبلرینه موعظه واردر (زین للناس حب الشهوات) ناسه مشتهیات محبتی تزیین اولندی وانی تزیین ایدن الله تعالیدر زیرا که افعال ودواعی‌یی خلق ایدن اولدر وانی انلره تزیینی ابتلا ایچوندر ویا اول انلرك سعادت اخرویه‌لرینه وسیله اولسون ایچوندر نیجانکه اول الله تعالینك راضی اولدیغی وجه اوزره اوله * ویا اول تعیشه وبقاء نوعه سبب اولسون ایچوندر ویا انی تزیین ایدن شیطاندر * زیرا که آیه کریمه معرض ذمده وارد اولوبدر (من النساء) نسادرکه انلرك فتنه‌سی هرشیئك فتنه‌سندن اشددر (والبنین) واولاددرکه انلرك سببیله انسان حلال وحرامدن مال جمعنه حریص اولور حدود اللهی محافظه‌دن قالور * دینلدیکه اولادمز بزه فتنه‌در حیاتلریله مفتون ومماتلرینه محزون اولورز (والقناطیر المقنطرة من الذهب والفضة) والتوندن وکومشدن مال کثیردرکه یوز بیك دینار در * ویا برثورك دریسی طلوسنجه درم مقنطره ایسه قناطیری تأکیددر * یعنی اول قناطیر محصنه مخلدر ویامدفونه درویا مضروبه منقوشه درکه دراهم ودنانیر اولوبدر ویا مضعفه درقناطیر اوچ اولوب مقنطره طقوز اولمسیدر (والخیل المسومة) واوفراسدرکه علامتلیدرلر (والانعام) وابل وبقر وغنمدر (والحرث) وزرعدر اشبو اشیانك هربری ناسه فتنه‌در اما نساء واولاد ناسك جمعنه عامدر والتون وکومش تجاره فتنه وخیل ایسه ملوکه فتنه در وانعام ایسه بادیه اهلنه فتنه در وحرث ایسه قری اهلنه فتنه در (ذلك متاع الحیوة الدنیا) اشبو اشیاء مذکوره حیاة دنیا متاعیدر (والله عنده حسن المآب) اما که حسن مرجع الله تعالی عندنده در اشبونده دنیادن ترهیب وآخرته ترغیب واردر (قل أؤنبئکم بخیر من ذلکم) یا محمد دیکل که ناسه تزیین اولنان اشیادن خیرلوسنی سزه خبرویره‌یمی (للذین اتقوا عند ربهم جنات) شرکدن ومعاصیدن وزینت دنیا ایله تزییندن صاقننلر ایچون رب تعالی عندنده جنتلر واردرکه (تجری من تحتها الانهار) انك التندن ایرمقلر اقار (خالدین فیها ابدا) انلر انده اقامتده دائم اولدقلری حالده (وازواج مطهرة) انده عیوب ظاهره وباطنه‌دن طاهره زوجات واردر (ورضوان من الله) والله تعالینك انلردن رضاسی واردرکه اول نعمتلرك اکبریدر (والله بصیر بالعباد) الله تعالی عبادلك اعمالنی کورر احسان اهلنه ثواب ویرر واساءت اهلنه عقاب ایرکورر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر حق جل وعلا جنت اهلنه بندن راضی اولدیکزمی دیه انلر دیه‌لرکه یارب بزنیچون راضی اولمیه‌وز والحال بزه ویردیکك کراماتی محض فضلکدن افضلی ویررسن اعمالمز بزی اکا ایرکوررد کل ایدی دیه‌که ایمدی سزی

اولدیغکز کراماتدن افضل رضامه سزی محل قیلدم شمدنکیرو ابداسزه سخط ایتمزم اشبو آیۀ کریمه‌ده الله
تعالی نعمتلرینه تنبیه ایتدیکه ادناسی متاع دنیادر و اعلاسی رضوان اللهدر و اوسطی جنت ونعیمدر
(الذین یقولون) کهانلر حق تعالی یه تضرع ایدوب دیرلرکه (ربنا اننا آمنا فاغفر لنا ذنوبنا وقنا عذاب النار)
یارب بز سکا و رسولکه ایمان کتوردک ایمدی ذنوبمزی مغفرت ایلیه‌کل و بزدن عذاب ناری دفع ایلیه‌کل
(الصابرین) کهانلر طاعاته ومصیباته و عصیان ومخالفتدن امتناعه صبر ایدیجیلردر (والصادقین)
وایمانلرنده و اعمال صالحه‌لرنده وکندیلر ایله الله تعالی ویاناس بیننده‌کی وعدلرنده صدق ایدیجیلردر
(والقانتین) والله تعالی یه اطاعت ایدیجیلردر (والمنفقین) والله تعالینک طاعاتندهماللرین انفاق
ایدیجیلردر (والمستغفرین بالاسحار) وسحرلرده نماز قیلیجیلردر ویا صباح نمازینی جماعتله قیلیجیلردر سحرله
قیدایتمسی اول صبحه قریب اولدیغیچوندر ویا انلرکه تهجدلرین سحره دکین مد ایدوب بعده استغفار ایدیجیلردر
نافع ایدر ابن عمر رضی الله تعالی عنه کیجه‌یی احیا ایدردی سحر اولیجق تا صباح اولنجیه دکین استغفار ودعایه
مشغول اولوردی (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم ینزل الله الی سماء الدنیا کل لیلة حین یبقی ثلث اللیل
فیقول أنا الملك من الذی یدعونی فاستجیب له من الذی یسألنی فاعطیه من الذی یستغفرنی فاغفر له) پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم ایدر هر کیجه‌نک ثلثی قالدیغنده حق تعالینک امری سماء دنیایه نزول ایدوب دیرکه بن اول
ملکم وهر شینک خالق ومالکی یم کیمدرکه بکا دعا ایده‌ا کا اجابت ایدم کیمدرکه بندن سؤال ایده‌ا کا
سؤالنی ویرم کیمدرکه بندن کناهی مغفرتن دیلیه انی یارلغه‌یم * حکایت اولنورکه لقمان حکیم اوغلنه دیدیکه
خروسدن اعجز اولمغلکه اول سحرلرده اوتیجک‌سن او یوربوا یغفل (شهد الله أنه لا اله الا هو) الله تعالی
کندودن غیری اله یوق ایدوکنه ووحدانیتنه دلالت ایدردلائل نصبیله وانی ناطق آیات کریمه انزالیله
تبیین ایتدی * کلبی ایدر شام احبارندن ایکی حبر مدینه‌یه سفر ایدوب مدینه شهرینی کوریجک بری
صاحبنه دیدیکه بو شهر آخر زمانده ظهور ایده‌جک پیغمبرلک شهرینه عجب بکزر بو رحون پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلمه داخل اولدیلر صفتیله انی بیلدیلر دیدیلر که سندن برشی سؤال ایدەلم اکر انی بزه خبرویررسک
صدقکی بیلوب سکا ایمان کتوره‌لم کتاب اللهده اعظم شهادت ندر دیکل که کوره‌لم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
انلره بو آیتی خبرویریجک ایکیسی دخی اسلامه کلدیلر (والملائکة) وملائکه الله تعالینک وحدانیتنه
اقرار ایتدیلر (واولو العلم) وعلم صاحبلری انک وحدانیتنه احتجاجله ایمان کتوردیلر (قائما بالقسط)
اول الله تعالی ارزاق و آجال قسمتنده واثابه ومعاقبه‌ده وعباده امر ونهیسنده عدلی اقامت ایدر اولدیغی حالده
(لا اله الا هو) اندن غیری اله یوقدر توحیدی تاکیدایچون تکرار ایتدی تا که انی برلیوب اکا غیری اشراك
ایتمیه‌لر (العزیز الحکیم) که اول انی توحید ایتمیانه انتقام ایدرکه انک مثلنه هیچ برمنتقم قادر اولمز و خلقی
اوزره دیلدیکن حکم ایدر هیچ احد انی اندن تحویله قادر اولمز (قال النبی صلی الله علیه وسلم یجاء بصاحبها یوم
القیامة فیقول الله تعالی ان لعبدی هذا عندی عهدا وأنا احق من وفی بالعهد ادخلوا عبدی الجنة) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر یوم قیامتده اشبو شهادت صاحبی کتوریله حق جل وعلا دیه که اشبو عبدمك بنم عندمده
عهدی وار در و عهده وفایه بن خلقمدن احقم ایمدی عبدمی جنته قویك دیو ملائکه‌یه بیوره (ان الدین
عند الله الاسلام) الله تعالی عندنده مرضی اولان دین اسلام دینیدرکه اول توحیددر و پیغمبریمز علیه
السلامك کتوردیکی شریعتدر (وما اختلف الذین اوتوا الکتاب) کتاب ویریلنلردن یهود ونصاری
ویا سائر کتب متقدمه اربابی دین اسلامده اختلاف ایتمدیلر (الا من بعد ما جاءهم العلم) الا آیات وحججله
حقیقت امری بیلمکه تمکنلرندنصکره اختلاف ایتدیلر (بغیا بینهم) بینلرنده حسد ویا طلب ریاست ایدوبن
یوخسه حقیقتنده شبهه‌لری اولمقدن دکل انلردن برقوم دین اسلامی حقدر دیدیلر و برقوم ایسه انی غیریه
مخصوصدر دیدیلر و برقوم ایسه انی مطلقا نفی ایتدیلر ربیع بن انس رضی الله عنه ایدر موسی علیه السلام
محتضر اولدیغنده بنی اسرائیل احبارندن یتمش کسنه‌یی چاغروب توراتی انلره ایداع ایدوب یوشع بن نون

علیه السلامی دخی برینه خلیفه ایتدی قرن اول وقرن ثانی وثالث کچجک اول یتمش احبارك ابناسی بیننده
فرقه واقع اولوب قتال ایتدیلر و شرور و اختلافه دوشوب حتی که عزیر ابن اللهدر دیدیلر * دینلدیکه اشبو
آیۀ کریمه وفد نجران حقنده نازل اولوبدرکه انلر عیسی علیه السلام امرنده اختلاف ایدوب انی حاشا ابن
اللهدر دیدیلر (ومن یکفر بآیات الله فان الله سریع الحساب) اول کسنه که الله تعالی آیتلرینه کافر
اوله حق تعالی خیر وشرلك جزاسین ایتمکده سریعدر زیرا که خلقك اعمالنه عالمدر تذکر وتفکره محتاج
دکلدر ویا خود جمیع خلائقك محاسبه‌سنی کورمکده سریعدر حتی جمیعن بر لمحه‌دن اقل زمانده حساب
ایدر هر بری انجق کندوبی حساب اولدی ظن ایدر (فان حاجوك فقل اسلمت وجهی لله ومن اتبعن)
یا محمد اگر دینك امرنده یهود ونصاری سکا مخاصمه ایدرلرسه انلره دیکل که کندیمی بکا اتباع ایدنلرله بیله الله
تعالی ایچون خالص ایتدم اکا غیری اشراك ایتمزم (وقل للذین اوتوا الکتاب والامیین) یا محمد کتاب
ویریلنلره وعربك مشرکلرینه دیکل که (أأسلمتم) سزدخی اسلامه کلدیکزمی (فان اسلموا فقد اهتدوا)
اگر توحیدده و محمد علیه السلامه تصدیقده اخلاص ایدرلرسه ظلالتدن چیقوب هدایته ایردیلر (وان تولوا)
اگر اسلامدن اعراض ایدرلرسه (فانما علیك البلاغ) سکا واجب اولان رسالتکی تبلیغدر یوخسه هدایت
دکل (والله بصیر بالعباد) الله تعالی عبادندن مؤمن اولانه‌ده وامانه‌ده عالمدر (ان الذین یکفرون بآیات
الله ویقتلون النبیین بغیر حق ویقتلون الذین یأمرون بالقسط من الناس فبشرهم بعذاب الیم) شونلرکه
حق تعالینک آیاتنه و پیغمبرلرینه ویردیکی معجزاتنه کافر اولدیلر و آبالرینك ناحق یره پیغمبرلری قتللرینه
رضی اولدیلر وناسدن عدله امر ایدنلری دخی اولدیردیلر ایمدی انلره عذاب الیمله تبشیر ایلیه‌کل (اولئك
الذین حبطت اعمالهم فی الدنیا والآخرة وما لهم من ناصرین) انلرك عمللری دنیاده قبول اولنمامغله وآخرتده
انکیچون جزا بولمامغله باطل اولدی وانلری عذاب اللهدن قورتارر کسنه‌ده اولمدی ابن جریج رضی الله عنه ایدر
بنو اسرائیلك انبیاسنه کتاب کلمزدی بلکه وحی کلوردی چانکه اول کلان وحیی قوملرینه تذکیر ایتسه‌لر قوملری
انلری اولدیررلردی واول تابع اولوب تصدیق ایدنلردن رجال طوروب انلره امر معروف ونهی منکر ایتسه‌لر
انلری دخی اولدیررلردی ابو عبیدة بن الجراح رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلامه دیدمکه یا رسول الله
یوم قیامتده عذابی زیاده شدید اولان نه کسنه‌لردر دیدی شول رجلدرکه پیغمبر اولدیره وشول رجلدرکه
منکرله امر ایده ومعروفدن نهی ایده اندن اشبو آیتی مذکوری اوقودی بعده دیدیکه یا ابا عبیده بنو
اسرائیل اول نهاردن ساعت واحده‌ده قرق اوچ نبی اولدردیلر بعده بنو اسرائیلك عابدلرندن یوز اون ایکی
کسنه انلره امر معروف ونهی منکر ایدیجك اول نهارك آخرنده انلرك جمیعنی اولدردیلر ایمدی انلردرکه حق
جل وعلا کتاب کریمنده ذکر ایلدی (الم تر الی الذین اوتوا نصیبا من الکتاب) شول توراتدن ویا کتب سماویه‌دن
نصیب ویریلنلره بزم اعلام مزله علمك ایرمدیمی (یدعون الی کتاب الله لیحکم بینهم) انلر کتاب اللهه دعوت
اولنورلرکه بینلرنده حکم اولنه * روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه السلام بر وقتده یهودلك مدراسنه کیردی
نعیم بن عمرو وحارث بن زید دیدیلرکه یا محمد سن نه دین اوزره‌سن دیدیکه دین ابراهیم علیه السلام اوزره‌یم
دیدیلرکه ابراهیم یهودی ایدی دیدیکه کلك توراته مراجعت ایده‌لم اول بزمله سزلك بینکزده حکم اولسون اوبله
اولسه اندن امتناع ایتدیلر (ثم یتولی فریق منهم وهم معرضون) انلردن برفریق حقی قبولدن معرضین
اولدقلری حالده تولی ایدر * ابن عباس رضی الله عنهدن مرویدرکه خیبر اهلندن بر رجل وبر مراه زنا ایتدیلر
کتابلرنده انلره رجم ایجاب ایدر ایدوکن بیلورکن اول ایکیسی ارالرنده شریف اولدیغیچون انلری رجمدن
کراهت ایتدیلر و رخصت اولاق رجاسیله اول ایکیسنك امرنده حکمی پیغمبریمز علیه السلامه حواله ایتدیلر
پیغمبریمز علیه السلام انلره رجمله حکم ایدیجك یهوددن نعمان بن اوفی و بحری بن عمرو انلره رجم یوقدر
دیدیلر * پیغمبریمز علیه السلام دیدیکه بنمله سزلك ارا کزده تورات حکم اولسون نعم دیوب جمله‌سی اکا
راضی اولدیلر انلرك اعلمی ابن صوریا یه توراتی کتوردیلر رجم ذکر اولنان محلی آچدی الینی رجم آیتی

اوزره قیوب انك مابعدنی اوقودی عبدالله ابن سلام رضی الله عنه انده حاضر ایدی دیدیکه یارسول الله
رجم آیتنی اوقومیوب کچمشدر * اندن ابن صوریانك الینی اول آیتك اوزرندن قالدیروب آیتی پیغمبر عزعلیه
السلامه وانلره اوقودی بیورلمشکه (المحصن والمحصنة اذا زنیا وقامت علیهما البینة رجما وان كانت المرأة
حبلی تربص بها حتی تضع ما فی بطنها) یعنی محصن ومحصنه زنا ایدوب اوزرلرینه بینه اقامت اولنه ایکیسیدخی
رجم اولنورا گر اول مرأه زانیه حامل ایسه حملنك وضعنه دکین توقف اولنور اولیله اولسه پیغمبر عزعلیه
السلام اول زنا ایدن رجل ومرأه‌یی رجم ایتدی یهودا کازیاده انجندیلر اول سببدن اشبو آیة کریمه نازل
اولدی (ذلك بانهم قالوا لن تمسنا النار الا ایاما معدودات) انلرك حقدن تولی واعراضلری شول اعتقاد
زایغ وطمع فارغلری سببیله ایدیکه بزه نارك مس ایتمسی ایام قلیله ده اولوردیو عقاب امرنی تسهیل ایدرلردیکه
انك ذکری جزؤ اولك اوچنجی حزبنده کچمشدر دیو عقاب امرنی تسهیل ایدرلردی (وغرهم فی دینهم ما كانوا
یفترون) وانلری دینلری امرنده افترا ایتدکاری شیء مغرور ایتدیکه اول اباءلرندن انبیاء انلر ایچون شفاعت
ایلیه وحق تعالی یعقوب علیه السلامه وعدا یتمش اوله که انك اولادنی تعذیب ایتمیه مکرکه زمان قلیله ده
تحلة قسم ایچون ایلیه (فكيف اذا جمعناهم ليوم لا ريب فيه) انلرك حالی نیجه اولور چونکه بز انلری
جمع ایده وز برکون ایچونکه انده ریب یوقدر * روایت اولنورکه یوم قیامتده کفارك رایتلرندن اول رفع
اولنان رایه یهودك رایه‌سی اوله خلائق بیننده افضاح اولنلرقلرندنصکره جهنمه سوریله‌لر (ووفيت كل نفس
ما كسبت) وهر نفس خیر وشردن کسب ایتدیکنك جزاسی توفیه اولنور (وهم لا يظلمون) انلر ظلم
اولنمزلر * اشبونده دلالت واردرکه عبادت حبط اولنمیه ومؤمن نارده مخلد اولمیه زیرا ایمان وعملك توفیه‌سی
نه نارده ونه اکا دخولدن اوله اولور بلکه اندن خلاصدنصکره ده اولور (قل اللهم مالك الملك) یا محمد
دیکل که یا الله بزی خیرله قصد ایت ویا عبادك ومالك اولدقلرینك مالکی * حق جل وعلا کتب سالفه‌نك
بعضنده دیمشدرکه (أنا الله ملك الملوك ومالك الملوك قلوب الملوك ونواصيهم بيدي فان العباد أطاعوني جعلتهم
عليهم رحمة وان عصوني فلا تشتغلوا بسب الملوك ولكن توبوا الي اعطفهم عليكم) بن اول الله تعالی یم که
ملوکك ملکی ومالکی یم ملوکك قلوب ونواصیسی بنم یدمده درا گر عباد بکا اطاعت ایدرلرسه ملوکی انلره رحمت
قیلورم واگر عصیان ایدرلرسه ملوکی انلرك اوزره عقوبت قیلورم * ایمدی ملوکك سبنه اشتغال ایتمکز
بلکه بکا توبه ایدك که انلرك قلوبنی سزه رحمتله اماله ایدم * ابن عباس وانس رضی الله عنهما ایدرلر پیغمبر عز
صلی الله علیه وسلم مکه‌یی فتح ایدیجك امتنه وعد ایتدیکه فارس وروم ممالکی دخی باذن الله انلرك اوله *
منافقون ویهود دیدیلرکه محمد علیه السلامه مکه ومدینه یتمدیمیکه حتی فارس وروم ممالکنه دخی طمع
ایلدی اول اکاقندن اولورزیرا که انلر قوتده وعسکرلری کثرتده در اولیله اولسه اشبو آیة کریمه نازل
اولدی (تؤتی الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء) ملکی دیلدیککه کمسه‌یه ویررسن ودیلدیککدن انی نزع
ایدرسن ملکی عربه ویروب وفارس ورومدن کیدررسن ویا خود ملکی انبیایه ویروجبابره‌دن کیدررسن
ویا خود ملکی آدم اولادینه ویرروابلیس وجنودندن کیدررسن (وتعز من تشاء وتذل من تشاء)
ودیلدیککی عزیز ودیلدیککی ذلیل ایدرسن محمد واصحابنی عزیز ایتدك حتی که غالبین اولدقلری حالده اون
بیك کشی مکه‌یه کیردیلر * وابوجهل واصحابنی ذلیل ایتدك حتی که باشلری کسیلوب جسدلری قلیبه
براغلدی ویا ایمان وهدایتله عزیز وکفر وضلالتله ذلیل ایدرسن ویا طاعتله عزیز ومعصیتله ذلیل ایدرسن
ویا نصرتله عزیز وقهر ایله ذلیل ایدرسن ویا غنا ایله عزیز وفقر ایله ذلیل ایدرسن ویا قناعت ورضا ایله عزیز
وحرص وطمعله ذلیل ایدرسن (بيدك الخير) خیر وشر سنك یدکده در (انك على كل شيء قدير)
اعزاز واذلالدن هر برینه قادرسن یالکز خیر ذکریله اکتفا اولندی زیرا که اول مقتضی بالذات در واما که
شر مقتضی بالعرض در زیرا شر جزئی بولنمز مادامکه خیر کلی‌یی متضمن اولمیه ویا خطابده ادبی مراعات
ایچون اوله ویا کلام خیرده واقع اولدیغیچون اوله * زیرا روایت اولندیکه پیغمبر عز علیه السلام خندق

غزاسنده

غزاسنده خندق ایچون خط ایدوب صحابه‌دن هر اون کشی‌یه اندن قرق ذراع قازمغه تعیین ایلدی
ماشاء الله قازدقلرندنصکره انده بر صخرۂ عظیمه ظاهر اولدی اکا معول تأثیر ایتمدی اولیله اولسه پیغمبر عز
علیه السلامه انی اخبار ایچون سلمان رضی الله عنهی کوندردیلر همان دم پیغمبر عز علیه السلام کلوب
معولله بر کره انی اوردیغی کبی اول پاره اندی شول بیت مظلمده مصباحك ضیا ویرمسی کبی اندن برضوء پیدا
اولوب انك ایکی لابه‌سنه ضیا ویردی پیغمبر عز علیه السلام وانکله بیله اولان مسلمین تکبیر ایتدیلر و پیغمبر عز
علیه السلام دیدیکه بکا حیره‌نك قصرلری وکلابنك انیابی کوزکدی بعده ایکنجی کره معول ایله اوریجق
دیدیکه بکا اندن ارض رومدن قرمزی قصرلری کوزکدی بعده اوچنجی کره معولله اوریجق دیدیکه بکا
اندن صنعانك قصرلری کوزکدی * وبکا جبرائیل علیه السلام خبر ویردیکه امتم اشبو کوردکلرینك کانه
غالب اولیسردر ایمدی سزه بشارت اولسون * منافقون دیدیلرکه کورك که بویله وعدله اول سزی
نیجه الدایور و یثربدن حیره‌نك قصرلرینه الیکز ایرسدر دیو سزه خبر ویرر والحال سز ایسه قورقکزدن خندق
قازه طورورسز اولیله اولسه اشبو آیة کریمه نازل اولدی (تولج الليل في النهار) کیجه‌یی کوندزه ادخال
ایدرسن حتی انکله کوندز اون بش ساعت اولور وکیجه طقوز ساعت قالور (وتولج النهار في الليل)
وکوندزی کیجه‌یه ادخال ایدرسن حتی انکله کیجه اون بش ساعت اولور وکوندز طقوز ساعت قالور
(وتخرج الحي من الميت وتخرج الميت من الحي) واولیدن دیری ودیریدن اولی چیقاررسن نطفه‌دن
حیوان وحیواندن نطفه چیقاررسن ویا بیضه‌دن طائر وطائردن بیضه چیقاررسن ویا کافردن مؤمن
ومؤمندن کافر چیقاررسن زیرا که مؤمنك قلبی دیریدر وکافرك قلبی میتدر (أومن كان ميتا فأحييناه)
دلالتیله ویا تازه اوتلری حب یابسدن وحب یابسی تازه اوتلردن چیقاررسن (وترزق من تشاء بغير حساب)
ودیلدیککه مالی تضییق وتقتیرسز ویا حسبان وظن اولنمیان حیثیتدن ویررسن * علی بن أبی طالب
کرم الله وجهه ورضی الله عنه پیغمبر عز صلی الله علیه وسلمدن روایت ایدر دیدیکه حق جل وعلا سوره
فاتحه‌یی وآیة الکرسی‌یی وشهد الله آیتنی الاسلامه دکین وقل اللهم‌دن بغیر حسابه دکین انزال ایتمك
دیلدی عرشه تعلق ایتدیلر حالبوکه انلر که الله تعالی بیننده حجاب یوغیدی دیدیلرکه یاربنا بزی دار ذنوبه
وعصیان اهلنه ایندررسن بز ایسه عرشه متعلقلرز حق جل وعلا دیدیکه عزم وجلالم حقیچون بر کمسنه که
هر فرض نمازدنصکره سزی اوقویه انك مکانی جنت ایدم وانی حظیرۂ قدسده اسکان ایدم وهر کونده
اکا یتمش کره نظر رحمت ایدم وهر حاجتنی روا ایدم ادناسی مغفرت اوله وانی هر عدو وحاسددن حمایت ایدم
وانلرك اوزره نصرت ایرکوردرم (لا يتخذ المؤمنون الكافرين اولياء من دون المؤمنين) مؤمنلر مؤمنلردن
غیری کافرلری قرابت ویا صداقة جاهلیه ایچون دوست ایدنمسونلر تا که حب وبغضلری خاصة فی الله اوله *
ابن عباس رضی الله عنه ایدر منافقیندن عبدالله بن ابی اصحابی مشرکون ویهود ایله موالات ایدرلردی
وانلره مسلمینك احوالنی خبر ویررلردی انلرك پیغمبر عز علیه السلام حضرتلرینك اوزره ظفر بولملرین امیدلنور
لردی حتی که بو آیة کریمه نازل اولدی مؤمنلر انلرك فعلی مثلندن نهی اولندی (ومن يفعل ذلك فليس
من الله في شيء) اول کمسه که کافرلری دوست ایدینه الله تعالی دوستلغندن بر شیئده دکلدرکه اکا دوستلق دینلسی
صحیح اوله زیرا که حق تعالی ایله وهم عدوسیله دوستلغی جمع ایتمك ممکن اولمز (الا أن تتقوا منهم تقاة) مکرکه
کافرلردن خوف ایده‌سز انلر ظاهرده غالبین اولمسیله ویا مؤمنلر انلرك اراسنده اولمغله ایمدی کندودن انلرك
شرنی دفع ایچون قلبی ایمانله مطمئن اولدیغی حالده لسانله مدارات ایتمسی جائز اولور لکن دم حرامی ومال
حرامی استحلال ایتمسز وانلره عورات مسلمینی اظهار ایتمسز (ويحذركم الله نفسه) حق تعالی سزی کفارله
موالاتدن ومنهی‌یی ارتکابدن ومأموره مخالفتدن عقوبتله تحذیر ایدر (والى الله المصير) مرجعکز
الله تعالی‌یه در اعمالکزك جزاسین ایدر (قل ان تخفوا ما في صدوركم أو تبدوه يعلمه الله) یا محمد انلره دیکل که
اگر صدورکزده اولان موالات کفاری کرك اخفا ویا اظهار ایدك حق تعالی انی بیلور (ويعلم ما في السموات

ومافی الارض) وسموات وارضده اولان اشیایی دخی بیلور او بیله اولسه کفارله موالاتکزا کلیجه خفی
اولور (والله علی کل شیء قدیر) حق تعالی هر شیئه قادر در عقابندن صاقنك (یوم تجد کل نفس
ماعملت من خیر محضرا وماعملت من سوء تود لو أن بینها وبینه أمدا بعیدا) یوم قیامتده هر نفس خیر وشردن
دنیاده ایشلدیکن حاضر بولور خیرینه سونور وشرینه یرنوب تمنی ایدرکه تولیدی اول شرله انك بیننده مسافهٔ
بعیده اولیدی ویا کا ابدا ملاقات ایتمیدی ویا انی ایشلمییدی (ویحذرکم الله نفسه) حق تعالی سزی
عقوبتندن تحذیر ایدر (والله رؤف بالعباد) الله تعالی عبادینه رأفتلودر که انلرك صلاحنی مراعات
ایچون نهی وتحذیر ایدر (قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله) یا محمد یهود ونصارایه دیکل که
اکر سز الله تعالی یی سور سکز بکا اتباع ایدك که الله تعالی سزی سوه زیرا بن انك سزه رسولی یم واوزر یکزه
حجتم ایدی مؤمنلرك الله تعالی یی سومسی امرینه اتباع اطاعتن ایشلرورضاسنی ابتغا ایلدر والله
تعالینك مؤمنلری سومسی اول خصال اوزره انلره ثناسی واثابتی ودخی (ویغفر لکم ذنوبکم) وذنوبکزی
مغفرت ایلمه دیو وعد کریمه انجاز ایدر (والله غفور رحیم) الله تعالی مغفرت ورحمت ایدیجیدر انلره که الله
تعالی یه طاعت ورسولنه متابعتله وبعثله سویلیه لر * روایت اولندیکه اشبو نزوله سبب یهود ونصارانك بز الله
تعالینك انبیاء واحباسییز دیدیلر ویاخود وفد نجران بزم عیسی علیه السلامه عبادتمز الله تعالی یه
محبتمزدندر دیدیلر ویاخود پیغمبریمز علیه السلام زماننده برقوم کندولرین الله تعالی یی سور زعم ایتدیلر
اویله اولسه قوللرینی تصدیق ایدر عمله امر اولندیلر اشبو آیهٔ کریمه نازل اولیجق عبد الله بن ابی اصحابنه
دیدیکه محمد کندویه طاعتی الله تعالی یه طاعت کبی قیلور وبزه امر ایدرکه انی سوه یز نصاری عیسایی
سومسی کبی اویله اولسه نازل اولدیکه (قل اطیعوا الله والرسول) دیکل که الله تعالی ورسولنه
اطاعت ایدك (فان تولوا) اکر الله تعالی یه ورسولنه اطاعتدن اعراض ایدرسکز (فان الله لا یحب
الکافرین) سز کافرلرسز حق تعالی ایسه کافرلری سومز فعللرینه راضی اولاز وانلری مغفرت ایتمز (قال
النبی صلی الله علیه وسلم کل امتی یدخلون الجنة الا من أبی قالوا ومن یأبی قال من اطاعنی دخل الجنة ومن
عصانی فقد أبی) پیغمبریمز علیه السلام ایدر جمیع امتم جنته کیدر اباء ایدن کیرمز دیدیلر که کیمدر که اندن
اباء ایدر دیدیکه بکا اطاعت ایدن کیرر بکا عصیان ایدن جنته کیرمکدن اباء ایدر اشبونده دلالت واردر که
شرعه اطاعتدن اعراض کفر اوله والله تعالینك محبتنه منافی اوله وانك محبتی مؤمنلره مختص اوله
(ان الله اصطفی آدم ونوحا وآل ابراهیم وآل عمران علی العالمین) حق جل وعلا رساله وخصائص روحانیه
وجسمانیه ایله آدم ونوح وآل ابراهیم وآل عمرانی عالمین اوزره اختیار ایلدی * اشبو نکله انلرك ملائکه اوزره
فضلی اولدیغنه استدلال اولندی اما آدم ابو البشردر وآل ابراهیم وآل عمران ایله مراد ابراهیم وعمرانك
کندیلریدر دینلدی وقول آخرده آل ابراهیم ایله مراد اسماعیل واسحاق وایکیسنك اولادیدر وانلرده
پیغمبریمز علیه السلام دخی داخلدر وآل عمران ایله مراد موسی وهاروندر که ایکیسی دخی عمران بن
یصهر بن فاهث بن لاوی بن یعقوب اوغللریدر ویاخود آل عمران ایله مراد عیسی علیه السلامدر که اناسی
مریم بنت عمران بن ماثاندر اویله اولسه اشبو ایکی عمران بیننده بیك سکزیوز سنه کچوبدر (ذریة بعضها من
بعض) انلر ذریهٔ واحده در بعضی بعضیسندن منشعبدر ویادینده بعضی بعضیسندندر (والله سمیع علیم) الله
تعالی ناسك اقوالنی ایشیدر واعمالنی بیلور قول وعملی مستقیم اولانی اصطفا ایدر ویا امرأهٔ عمرانك قوالنی
ایشیدر ونیتنی بیلور (اذ قالت امرأة عمران) عمران بن ماثانك زوجه سی حنه بنت فاقوذ که عیسی علیه
السلامك جده سیدر * اشبو موسی علیه السلامك باباسی اولان عمران دکلدر که انك مریم نام برقزی وار ایدی
هارون علیه السلامدن بیوك ایدی ایدی امرأة عمران دیدیکه (رب انی نذرت لك ما فی بطنی محررا)
یارب قارنمده اولان شیئی سنك خدمتکله معتق اولسنی نذر ایلدم روایت اولنورکه امرأة عمران عاقر عجوز
ایدی براغاج کولکه سنده ایکن کورسه که برطاوس یاوریسن بسلدرراندن کوکلی کندینك بر ولدی اولمسن

تمنی ایدوب دیدیکه الهی اکر بکا بر ولد روزی قیلورسك انی بیت المقدس خدمتنه قومغه نذر ایتدم اویله
اولسه مریم رضی الله عنهایه حامله اولوب زوجی عمران ایسه اول اثناده فوت اولدی * کلبی ومحمد بن اسحق
ایدر بر کسنه اول زمانده ولدینی نذر ایتسه کنیسه یه قویاردی تا بلوغنه دکین کنیسه خدمتندن زائل اولاز
طورردی بالغ اولدیغنده دیلرسه انده اقامت ایدر ویادیلدیکی یره کیدردی وقبل البلوغ کتمسی جائز
دکلدی ونذره غلماندن غیری جائز اولمزدی وزکریا علیه السلام وعمران ایکیسی اختین تزوج ایتمشلردی
برینه ایشاع بنت فاقوذ دینور زکریا علیه السلامك تحت نکاحنده اولوب یحیی علیه السلامك
اناسی ایدی وبرینه دخی حنه بنت فاقوذ دینوردی عمرانك تحت نکاحنده اولوب مریم رضی الله عنهانك
اناسی ایدی لکن طوغرمقدن قالمشدی ذکر اولندیغی کیفیت اوزره نذر ایدیجك مریم رضی الله عنهایه
حامله اولدی زوجی اکا دیدیکه عجب مشکل ایشه اوغرادك قارنکده کی قیز اولورسه نیجه ایدرسنکه اول
نذرکه صالح اولمز ایکیسی اول وهمه دوشدیلر حنه مریمه حامله ایکن عمران فوت اولدی وقتاکه حنه
قارننده کن نذر ایلدی دیدیکه (فتقبل منی) ایدی الهی اول نذرمی قبول ایله کل (انك انت السمیع
العلیم) زیرا کسن بنم قولمی ایشیدر ونیتمی بیلورسن (فلما وضعتها قالت رب انی وضعتها انثی) وقتاکه
حنه انی طوغردی کورسه که قیزدر تحسر وتحزن ایدوب دیدیکه یارب قیز طوغردم اول ایسه انی ارکك
اولمسین امید انوردی (والله اعلم بما وضعت) الله تعالی ایسه انك نه شیء طوغردیغن بیلور (ولیس الذکر
کالانثی) طلب اولنان ذکر ایسه کنیسه خدمتنده دیشی کبی دکلدر زیرا انثی کاحیض ونفاس واعذار نساء
اعتراسندن خالی اولماز (وانی سمیتها مریم) وانی مریم دیو تسمیه ایتدمکه اول انلرك لغتنده عابده وخادمه
دیمکدر (وانی اعیذها بك وذریتها من الشیطان الرجیم) یارب انی وذریتنی سکا اعاذه ایدرم شول
شیطاندنکه رحمتکدن طرد اولنمشدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ما من مولود یولد الا والشیطان یمسه حین
یولد فیستهل من مسه الا مریم وابنها) پیغمبریمز علیه السلام ایدر هر ولد که طوغار الا اول طوغارکن شیطان
انی مس ایدر ابتدای ظهورندن تأثیرین طمع ایدوبدر اویله اولسه اصابتندن ولد استهلال ایدر الا مریمی
واوغلو عیسایی مس ایتموبدر الله تعالی حنه نك استعاذه سی سببیله اول ایکیسین شیطاندن عصمت ایتدی
(فتقبلها ربها بقبول حسن) رب تعالی حنه دن انی نذرنده ارکك یرینه قبول ایتدی وولادتی عقبنده انی
مسلم ایتدی (وانبتها نباتا حسنا) وانی تربیهٔ حسنه ایله تربیه ایتدی ویا خلقنی زیاده ونقصاندن تسویه ایتدی
سائر مولودك بریلده بیودیکی دکلو انی برکونده بیوتدی * روایت اولنورکه حنه انی طوغریجك برخرقه یه
صاردی ومسجده ایلتوب احبار قاتنه قودی اشبو الله تعالی یه نذردر انی بیلدیککز کبی ایدك دیدی احبار
مریمك تربیه سی امرنده تنافس ایتدیلر زیرا که امامارینك وصاحب قرابتلرینك قزی ایدی وماثان
اولادی ایسه رؤس ملوکلری ایدی زکریا علیه السلام دیدیکه بن انی تربیه یه احقم * زیرا که خالته سی بنم
تحت نکاحمده در اندن ابا ایدوب قرعه یی اختیار ایتدیلر یکرمی یدی کشی ایدیلر بر نهرك کنارینه واروب
قلملرینی نهر ایچنه براقدیلر * زکریا علیه السلامك قلمی صو یوزنده قالوب سائرینك قلملری ایچنه باتدی
اویله اولسه (وکفلها زکریا) زکریا علیه السلام مریم رضی الله عنهایی کندی کفالتنه آلدی وانکچون
بر موضع استیجار ایتدی بیوبوب نساء حدینه اریشجك مسجدده انکچون بر محراب بنا ایلدی وانك قپوسین
وسطنده ایدوب اکا نردبان ایله چیقلوردی واکا زکریا علیه السلامدن غیری کمسه وارمزدی هر کون اول
اکا طعام وشراب ویرردی (کلما دخل علیها زکریا المحراب وجد عندها رزقا) هر بار که زکریا علیه السلام
اکا محرابنه وارسه که اول غرفه مسجد رومحراب ایسه مجالسك اشرف مقامیدر که اول دخی مسجددندر وزکریا
علیه السلام انك قاتنه واروب چیقدیغنده اوزرینه یدی قپو برکیدردی انك قتنده قیشدیماز یمشین
ویازده قیش یمشین بولوردی (قال یا مریم أنی لك هذا) یا مریم بو رزق نه کاندن کاویدر حالبوکه بو وقتنده
بو نوع یمش بولنمز واوزریکه ایسه قپولر برکیدیلوبدر دیدی (قالت هو من عند الله) دیردیکه اول الله

تعاليدندر (ان الله يرزق من يشاء بغير حساب) حق تعالى ديلديكى كسه يه رزقى حسابسز ويرر
وياحسابانسز ويرر * اشبو احتمال اولوركه مريم كلامندن اوله والله تعالى كلامندن اولسى دخى احتمالدر
روايت اولنوركه بنو اسرائيله قحط ايردى مريم ايسه اول حالده ايدى حتى كه زكريايه انى حملدن ضعف
ايردى بركون بنو اسرائيله ديديكه بيلورسزكه بن پير اولمشم و مريمى كتورمكه بى مجال قالمشم بريكز انك
كفالتنى تعهد ايتسون بندن انى آلوب كتسون قحط وفقردن هر برى اعتذار ايله كنديدن انى دفع ومنع ايتدى
آخرا كا قرعه آتمغى رأى ايتديلر مكر مريمك عمى اوغلى يوسف بن يعقوب دينور بر رجل نجار وار ايدى
قرعه انك اوزرينه واقع اولوب مريمى كتوردى مريم انك يوزنده شدت مؤنتدن ملالت كوروب ديديكه
يا يوسف حق تعالى يه ظنكى حسن ايت اول سنى رزقلنديرر اويله اولسه هر كونده يوسف كسبندن اكا كفايتى
كاور رزق كتورردى انى كيديه قويديغى كبى حق تعالى انى آرتورردى زكريا عليه السلام اكا واروب
قاتنده حاجتندن زياده رزق بولوردى يامريم بو رزق سكا قندن كلوبدر ديسه الله تعالى عندندن ديو جواب
ويرردى * اهل اخبار ايدر وقتا كه زكريا عليه السلام مريمدن بو كرامتى كوردى قلبندن ديديكه مريمه وقتسز
بوقا كه ميوه لرى ويرن رب تعالى قادردركه بنم زوجه مى اصلاح ايدوب ايكيمزه دخى مأيوسلر ايكن بر ولد ويره
(هنالك دعا زكريا ربه) اول حالده زكريا عليه السلام كندى محرابنه كيروب قپولرين بركتدى ووروب
تعالى يه مناجات ايدوب (قال رب هب لى من لدنك ذرية طيبة) ديديكه يارب بكا سنك عندكدن بر ولد
مبارك تقى رضى باغشلغل (انك سميع الدعاء) كه سن دعايه اجابت ايديجيسن (فنادته الملائكة)
اكا جبريل عليه السلام ندا ايتدى (وهو قائم يصلى فى المحراب) حالبوكه اول محرابده طوروب نماز قيلوردى
(ان الله يبشرك بيحيى) حق تعالى سكا يحيى نام ولد ايله تبشير ايدر (مصدقا بكلمة من الله) حق تعاليدن
عيسى عليه السلامك رسالتله كلمسنى تصديق ايدر (وسيدا) وقومنك سيد وفائقى اولور (وحصورا)
وشهوات وملاهيدن نفسنى حبسده مبالغ اولور (ونبيا من الصالحين) وصالحلردن ناشى نبى ويا كبيره
وصغيره دن معصوم نبى اولديغى حالده * دينلديكه عيسى عليه السلامه كلمه دينلمسنك حكمتى زيرا كه
اول حق تعالينك كن كلمه سندن وجوده كلديكيچون انك اوزره كلمه اسمى واقع اولوبدر وياخود كلام الله ايله
اهتدا اولنديغى كبى انكله دخى اهتدا اولنديغيچون اكا كلمه دينلدى وياخود اول مريم رضى الله
عنهايه كلام حق جبرائيل عليه السلام تبليغ وجهى اوزره بشارت اولديغيچون اكا كلمه دينلدى
وياخود حق جل وعلا انبيايه انزال ايتديكى كتابلرنده خبر ويرديكه اول باباسز بر نبى ارسال وخلق ايديسردر
ايدى اول وعد ايله حاصل اولديغيچون اكا كلمه دينلدى ويحيى عليه السلام ايسه عيسى عليه السلامه اول
ايمان كتوروب تصديق ايلدى ويحيى عليه السلام عيسى عليه السلامدن التى آى بيوك ايدى بعده
عيسى عليه السلامك رفعندن اول قتل اولندى (قال رب أنى يكون لى غلام) ديديكه يارب بنم نيجه
غلامم اولور (وقد بلغنى الكبر) حالبوكه بكا كبرسن ايريشوب بنده اثر ايتدى زيرا اول كندى طقسان
طقوز ياشنده وخاتونى ايسه طقسان سكز ياشنده ايدى (وامرأتى عاقر) وخاتونم ايسه اولاد
طوغرمقدن كسلوبدر اكر ديرسه كه زكريا عليه السلام نيچون حق تعالينك اكا ولد وعدى
اولديغندن نصكره بنم نيجه غلامم اولور ديدى حق تعالينك وعد ووعيدنده ايسه شك جائز اولمز دينوركه زكريا
عليه السلام ملائكه نك نداسين ايشتديكنده شيطان اكا كلوب ديديكه يا زكريا اول ايشتديكك صوت الله
تعاليدن دكلدر بلكه شيطاندندر زيرا اول اكر الله تعاليدن اولسه اول سكا انى وحى ايدردى سائر اموردده وحى
ايتديكى كبى اويله اولسه زكريا عليه السلامك سؤالى وسوسه يى دفع ايچون ايدى وياخود زكريا عليه السلامك
اولى سؤالى وعد اللهده شكندن دكلدى بلكه انك كيفيتندن ايديكه يارب انى ايتمك بنى وخاتونمى شاب
ايتمكله ميدر ويا ايكيمز دخى كبير اولديغى حالده ميدر ويا بكا انى مرأة اخرادنمى ويريسردر (قال كذلك
الله يفعل ما يشاء) الله تعالى ديديكه يا زكريا ديديكك كبى سن كبير وخاتونك عاقر ايكن ايكيكزدن اول بر ولد

ايجاد ايدر انك فعلنه اعتراض اولنمز (قال رب اجعل لى آية) زكريا ديديكه يا ربى بكا بر علامت تعيين
ايتكه انكله خاتونمك حملنى بيلم وسكا شكر ايچون عبادتمى آرتورم (قال آيتك أن لا تكلم الناس ثلاثة أيام)
حق تعالى ديديكه علامتك اولدركه اوچ كون ناسله مكالمه يه قادر اولميه سن تاكه اول مدتده نعمت موعوده نك
حقنى قضا ايچون الله تعالينك ذكر وشكرينه مشغول اوله سن (الا رمزا) مكركه عين ويا يد اشارتيله
اوله وزكريانك اشارتى مسبحه ايله ايدى (واذكر ربك كثيرا) وربك جل شأنه يى چوق ذكر ايت (وسبح بالعشى)
وانى تسبيح ايت زوالدن غروبه دكين ويا عصر ويا غروبدن صدر ليلك ذهابنه دكين (والابكار) وطلوع
فجردن ضحايه دكين (واذ قالت الملائكة) ذكر ايت شول وقتيكه جبرائيل عليه السلام ديدى
(يا مريم ان الله اصطفاك) يا مريم حق تعالى سنى امكدن تقبل ايده لدنبرو سنى اختيار ايتدى (وطهرك)
وسنى ذنوبدن وحيض ونفاسدن ومسيس رجالدن تطهير ايتدى (واصطفاك على نساء العالمين) وسنى زمانكك
نساسى اوزره ويا جميع نساء اوزره سنى تفضيل ايتديكه بكر ايكن باباسز عيسايى طوغرتدى ومهدده كى
بر طفلى انطاقيله يهودك قذفندن انى تبرئه ايتدى ونسانك استقذار اولنور اشياسندن انى تطهير ايتدى وانى
واوغلنى عالمينه آيت ايتدى (قال النبى صلى الله عليه وسلم كمل من الرجال كثير ولم يكمل من النساء الا مريم
بنت عمران وآسية امرأة فرعون وفضل عائشة على النساء كفضل الثريد على الطعام) پيغمبر عليه
السلام ايدر رجالدن چوق كسنه كامل اولوبدر الا كه نسادن كامل اولان انجق مريم بنت عمران وآسيه امرأة
فرعوندر وعائشه نك نساء اوزره فضلى ثريدك سائر طعام اوزره فضلى كبيدر (وقال النبى صلى الله عليه وسلم
حسبك من نساء العالمين مريم بنت عمران وخديجه بنت خويلد وفاطمة بنت محمد وآسية امرأة فرعون)
پيغمبر عليه السلام ايدر نساء عالميندن كماله ايرمشلرى بيلمكه سكا كفايت ايدر كه انلر مريم بنت عمراندركه
عيسى عليه السلامك اناسيدر وبرى ام المؤمنين خديجه بنت خويلددركه محمد عليه السلامك زوجه سيدر
وبرى فاطمة الزهرادركه حضرت محمد مصطفى عليه السلامك كريمه محترمه لريدر * يعنى قيزيدر وبرى ايسه
آسيه بنت مزاحمدركه اول فرعونك خاتونيدر (يا مريم اقنتى لربك) يا مريم ربك جل شانه يه اطاعت ايت
ويا نمازكده قيامكى اطاله ايت * اوزاعى ايدر وقتا كه مريم رضى الله عنهايه بونكله امر اولندى نمازده طورمقدن
اياقلرى شيشدى هر برندن قان وارين آقدى (واسجدى واركعى مع الراكعين) نمازى جماعتله قيلانلرله بيله
سن دخى ركوع وسجود ايت آيتده سجودك ركوع اوزره تقديمى زيرا كه شريعتلرنده نماز انجلين قيلنوردى
ويا اندن ايچونكه نمازلرنده ركوع اولميانلر انلر مصلين دكلدر ودينلديكه قنوتله مراد طاعته ادامتدر
(ام من هو قانت آناء الليل ساجدا وقائما) دلالتيله وسجود ايله مراد صلاتدر (وادبار السجود) دلالتيله مراد
خشوع واخباتدر (ذلك) يا محمد سكا اشبو ذكر اولنان زكريا ويحيى ومريم وعيسى قصه سى (من انباء
الغيب) اخبار غيبدندركه اول وحيدن غيرى شيئله بيلنمز (نوحيه اليك) سكا انى وحى ايدرز
(وما كنت لديهم اذ يلقون اقلامهم) يا محمد سن انلرك قتنده حاضر دكل ايدك شول وقتده كه انلر اقتراع
ايچون تبركا تورات يازدقلرى قلملرين صويه براقديلر تا بيله لركه (ايهم يكفل مريم) انلرك قنغيسى مريمى
حضانت وتربيه سنه آلور (وما كنت لديهم اذ يختصمون) وكذلك سن انلرك قتنده دكل ايدك شول وقتده كه
انك كفالتنه تنافسا اختصام ايتديلر (اذ قالت الملائكة) ذكر ايت شول وقتيكه ملائكه ديديكه (يا مريم
ان الله يبشرك بكلمة منه اسمه المسيح عيسى ابن مريم) الله تعالى سكا تبشير ايدر بر ولد ايله كيم اول كن
كلمه سندن خلق اولنور اسمى مسيح ابن مريمدر واكا مسيح ديو تسميه نك حكمتنده مفسرون اختلاف ايتديلر
دينلديكه زيرا اول اقذاردن مسح وذنوبدن تطهير اولنوبدر ويا اول اناسى قارننده چيقديغنده دهنله ويا بركتله
مسح اولنوبدر ويا جبرائيل عليه السلام انى قناديله مسح ايدوبدركه شيطان اكا يول بوليه ويا قنغى عاهتلويه
مسح ايتسه عافيت بولوردى ويا يربوزنده سياحت ايدر بر مكانده قرار ايتمزدى اما كه دجاله مسيح دينلمسى
ايكى كوزينك برى ممسوح اولديغيچون ايدى (وجيها فى الدنيا والآخرة) دنياده وآخرتده شريف ورفيع

اولدیغی حالده دنیاده یکه وجاهتی دنیاده نبوتله وآخرتده شفاعتله در (ومن المقربين) وعندالله مقربیندن
اولدیغی حالده جنتده درجه سی رفعتله وسمایه رفع اولنمسیله وملائکه صحبتیله (ویکلم الناس فی المهد وکهلا)
وناسه سویلیه حالبوکه مهدده طفل ایکن سورهٔ مریمده ذکر اولندیغی اوزره * روایت اولنورکه مریم رضی
الله عنها ایدرین اوغلم عیسی ایله طفولیتی حالنده تنها ایکن اولدیغمزده سویلشوردک وکهل ایکن دخی
ناسه سویلیه سمادن نزولندنصکره اشیاء معجزه دن خبرویره دینلدیکه انک مهدده کلامی معجزه وکهولتده
کلامی دعوت ایدی (ومن الصالحين) حالبوکه عباد صالحیندندر (قالت رب أنى یکون لی ولد ولم یمسسنی بشر)
مریم دیدیکه یاسیدی جبرائیله خطاب ایسه ویاخود یا رب الله تعالی یه خطاب ایسه بکا بر ولد قندن اولور
والحال بکا بر رجل مس ایتمدی (قال) جبرائیل ویا الله تعالی دیدیکه (کذلك) دیدیکک کبی رجل سکا
مس ایتمدین (الله یخلق مایشاء) الله تعالی دیلدیکی شیئی خلق ایدر (اذا قضى امرا) چقان برشیئک خلق
وحدوثنی اراده ایده (فانما یقول له کن فیکون) اکا دیرکه اولغل اول دخی اسرع وقتده اولور * اشبونده
اشارت واردرکه حق جل وعلا اشیایی اسباب وموادله مندرج خلق ایتمکه قادر اولدیغی کبی اسباب
وموادسزدخی خلق ایتمکه قادر اولور (ویعلمه الکتاب والحکمة والتورية والانجيل) وحق جل وعلا
اکا کتاب ودخی فقه ومعرفت وتوراة وانجیل تعلیم ایده (ورسولا الى بنى اسرائيل) وانی بنی اسرائیله پیغمبر
ایده واول انلره دیه که (انی قد جئتکم بآیة من ربکم) بن سزه ربکز جل شانه دن قولمی تصدیق ایدر علامتله
کلدم دیدیلرکه اول علامت ندر دیدیکه (انی اخلق لکم من الطين کهيئة الطير) بن سزه بالچقدن طیر صورتی
کبی برشیئ دوزرم (فانفخ فيه فیکون طيرا باذن الله) واول دوزیلن شیئه اوفوررم اول باذن الله طیر
اولورکه اول یراسه در * امامعنده دینلدیکه اول خلقده شکل طیوردر امامعناده عورت کبیدر زیرا
انک ممه لری ودیشلری واردر حیض کورر وطوغرر وهب ایدر اول اوچار مادامکه ناس اکا نظر ایتسه چقان
ناسک نظرندن غائب اولسه دوشوب میت اولور حتی که انک له فعل حقدن ممتاز اوله وهر شیئده کمال الله
تعالی یه مختص ایدوکی بیلنه (وابرئ الاکمه والابرص) وکمه وبرص نام ایکی دائی باذن الله تعالی
انی کیدررم * اکمه اولدرکه اناسندن اعمی طوغه ویا اعمش اوله وکوندزده کورر کیجه ده کورمز اوله وابرص
اولدرکه انده وضح اوله اشبو ایکی دائی تخصیص ایتدی زیرا که اطبا اکا علاجدن عاجزلردر * روایت
اولنورکه عیسی علیه السلام زماننده اطبا غالب ایدی اویله اولسه اول زمانک خلقنه حق تعالی عیسی علیه
السلام قتنه مرضادن برکونده اللی بیک کسه جمع اولدیلر انلردن طاقتلولری عیسی علیه السلام قتنه
واردی وطاقتسزلر قتنه عیسی علیه السلام کندی کیدردی ایمان شرطی اوزره هرقنغیسنه دعا ایدردیسه
فی الحال اکا شفا وعافیت ایرردی (وأحيى الموتى باذن الله) وموتایی باذن الله تعالی دیرکورم * ابن
عباس رضی الله عنهما ایدر عیسی علیه السلام درت میت دیرکوردیکه اول عازر وابن العجوز وابنة العاشر
وسام بن نوح علیه السلام ایدی اما عازر عیسی علیه السلامک صدیق ایدی وفات ایدیجک یحیی عیسی علیه
السلامه خبرکوندردیکه قرنداشنک عازر وفات ایدوبدر حالبوکه امکله انک مابینی اوچ کونلک مسافه ایدی
عیسی علیه السلام اصحابیله سفر ایدوب اکا کلدیلر وقبری اوزره واردیلر * عیسی علیه السلام دعا ایتدیکی
کبی عازر قبرندن طوری کلدی وماشاء الله دنیاده قالوب اولادی اولدی واما ابن العجوز وقتا که وفات ایدوب
میت اولدیغی حالده عیسی السلام قتنه اوغرایجق عیسی علیه السلام انکچون دعا ایتدیکی کبی
سریری اوزره جلوس ایتدی واعناق رجالدن اینوب ثیابن کیدی وسریری ارقه سنه الوب محلنه
ایلتدی واولادی اولوب ماشاءالله معیشت ایتدی واما ابنة العاشر که ناسدن عشور آلور جلق قیزی ایدی
فوت اولوب برکوندنصکره عیسی علیه السلام اکا دعا ایتمسیله حیات بولدی وولدی اولوب برمدت دنیاده
معیشت ایتدی واما سام بن نوح عیسی علیه السلام انک قبرینه واروب اسم اعظمله اکا دعا ایدیجک قبرندن
طوری کلدی قیامتک قیامی خوفیله باشنک یاری صاچی آغرمش ایدی حالبوکه انلرک زماننده صاچ آغرمز

ایدی

ایدی عیسی علیه السلام ایتدی بوخسه قیامت قوبدیمی دیلدیکی امردن اکا سؤال وجوابلرد نصکره ینه
انک دعاسیله میت اولدی (وأنبئکم بما تأكلون وما تدخرون فى بيوتكم) وسزه خبرویررم شول کورمدیکم
شیئلر یکه انی اولریکزده برسز وانی که ادخار ایدرسز * روایت اولندیکه عیسی علیه السلام هرکیمه ایسه کیجه
نه یدوکن واول کونده نه یدوکن واخشامه نه الیقودیغن خبرویرردی سدی ایدر عیسی علیه السلام صباوتی
حالنده مکتبده ایکن اندهکی غلمانه باباری نه ایشلدیکن خبرویرردی حتی غلمانک بعضنه دیردیکه اهلک شونک
کبی شیئ یدیلر واندن سکادخی الیقودیلر وفلان یره صاقلدیلر اول دخی اهلنه واروب انکار ایتسه لر علامتیله
انلری الزام ایدردی وصاقلنان یردن انی آلوب یردی چون انی غلمانه خبرویرن عیسی علیه السلام ایدوکنی
بیلدیلر هرغلامی اندن منع ایدر اولدیلر اول ساحردر انکله ملاعبه ایتمکز دیدیلر اندن غلمانی بربیته قویدیلر
عیسی علیه السلام کلوب انلری بولمیجق بوبیتده نه واردردیدی دیدیلرکه خنازیر واردر دیدیکه انجلیلرین
اولسون چون اول بیتک قپوسن آچدیلر جمیعی خنازیر اولمش بولدیلر بنواسرائیل بوحالتدن قتی اغجندیلر حتی
عیسی علیه السلام حضرتلرینک قتلنه یوروديلر * مریم رضی الله عنها اندن خوف ایدوب عیسایی حماریته
یوکلتدی وقاچروب اهل مصره ایلتدی (ان فى ذلك لآية لکم ان کنتم مؤمنين) اشبوذکر اولنانده
عیسی علیه السلامک نبوتنه علامت واردر اکر ایمانده موفقلر ایسه کز زیرا که انلردن غیری معجزاتله منتفع
اولمزویاخود حقی تصدیق ایدر بوخسه عناد ایدردکلر ایسه کز (ومصدقا لما بين يدى من التورية) وبندن
اول نازل اولان توراتی تصدیق ایدر اولدیغم حالده سزه کلدم (ولأحل لکم بعض الذى حرم علیکم) ودخی
لحوم وشحومدن سزه حرام اولانی حلال ایتمککیچون کلدم (وجئتکم بآية من ربکم) وربکز جل شانه دن
سزه ذکر اولنان آیاتدنصکره آیات اخری ایله کلدم (فاتقوا الله) الله تعالیدن قورقکز که بن سزه اندن
معجزات ظاهره وآیات باهره ایله کلمشم * ایمدی اکا مخالفت ایتمکز (واطيعون) وسزی اکا دعوت ایتدیکم
شیئده بکا اطاعت ایلکز (ان الله ربى وربکم) الله تعالی بنم وسزلک جمله مزک ربیسیدر (فاعبدوه) اکا
عبادت ایدک (هذا صراط مستقيم) که اول برطوغری یولدرکه صاحبن معرفت اللهه ایرکورر (فلما احس
عیسی منهم الکفر) وقتا که عیسی علیه السلام انلردن کفری حس ایلدی وانی قتله قصد ایتدکارینی بیلدی
انلرک اوزره استنصار ایدوب (قال من انصارى الى الله) دیدیکه الله تعالی یه سبیلنده کیملردرکه بکا انصار
واعواندر (قال الحواريون نحن انصار الله) حواریون دیدیلرکه بزدین اللهده انصارز (آمنا بالله) بزالله
تعالی یه ایمان کتوردک (واشهد بانا مسلمون) یاعیسی سن شاهد اول بزمسلمرز (ربنا آمنا بما انزلت
واتبعنا الرسول فاکتبنا مع الشاهدين) یارب عیسایه انزال ایتدیکک انجیله ایمان کتوردک ورسولک عیسایه
دعوت ایتدیکی دینه اتباع ایتدک ایمدی بزی وحدانیتکه شهادت ایدنلرک جمله سندن کتب ایت * سدی ایدر
وقتا که حق جل وعلا عیسی علیه السلامی بنواسرائیله نبوتله بعث ایتدی بنواسرائیل عیسی علیه السلامی
وانامی مریم رضی الله عنهایی آرالرندن نفی واخراج ایتدیلر اویله اولسه ایکیسی یریوزنده سیاحت ایدردیلر
بروقتده برقریه ده ایکیسی بر رجله قونق اولدیلر رجل انلره ضیافت ایدوب زیاده اکرام واحسان ایلدی مکر
اول قریه نک برجبار امیری وارایدی برکون اول رجل حزین ومغموم اوینه کلدی اول حینده مریم
رضی الله عنها انک مرأه سی قتنده ایدی سبب نه اوله که زوجک حزین کلوبدر دیدی مرأه انک حالنی اخباردن
امتناع ایدوب مریم ایسه اکا الحاح ایدیجک دیدیکه قریه مزک برجبار امیری واردرکه ... یی وجنودینی
استدکاری دکاو طعام یدرمکی وخمر ایچرمکی هرکونده اهل قریه دن برکسه نک اوزره الزام ایتمشدر بوکون
ایسه نوبت بزه کلمشدر بزم ایسه وسعتمز بوقدر تقصیری اولانه فقیردر دیو مرحمت ایدرلردکلدر اول اجلدن
محزون ومغموم در چون مریم رضی الله عنها انک حالن عیسی علیه السلامه خبرویردی عیسی علیه السلام
ایتدی دعا ایدرسم کرچه بونک ضرورتی دفع اولور لکن اول سببدن شرعظیم ظهوره کلور مریم
رضی الله عنها ایتدی بزه احسان واکراملری سبیله اوزریمزده حقلری سبقت ایتمشدر لازم اولمشدرکه

انك مكافاتن ایده وز عیسی علیه السلام ایتدی * ایمدی امیرك کلسی وقتنده قدرلریکزی وخابیه لریکزی
صو ایله طولدرلك انلر دخی انك کبی ایشلدیلر اندن عیسی علیه السلام کلوب دعا ایتدی کورسه لر که
قدرلرده صولر آش وات اولدی وخابیه لرده کی صولر خمر اولدی چون امیر کلوب اندن ییوب وخمردن
ایچدی دیدیکه بو خمری قندن کتوردو بسن دیدیکه فلان یردن امیر ایتدیکه بنم ایچه کلدیکم خمر اول یرك
خمرندندر لکن بونك کبی دکلدر * ایمدی لابد بو خمری قندن تحصیل ایتدن بکا خبر ویرمینجه شرمدن
قورتلمزسن دیجك عیسی علیه السلام ایله اولان ماجرایی خبر ویردی مکر اول امیرك بر سوکلو اوغلی
وار ایدیکه برینه آنی خلیفه ایتمك صددنده ایکن بو قصه دن برقاچ کون اول فوت اولمشدی امیر دیدیکه
ایمدی بو تحویلاته قادر اولان کشی الله تعالی عندنده انك دعاسی مستجابدر بنم اوغلومی دخی دعاسیله
دیر کورمکه قادر اولور اندن عیسی علیه السلامی چاغروب اکا انی سویلدی عیسی علیه السلام ایتدی
اکر اوغلوکی دیری کوردرلر ایسه قومك بیننه شر وفتنه دوشر امیر دیدیکه مبالات ایتمزم عیسی علیه السلام
ایتدی دیر کوره یم لکن بنی وانامی دیلدیکمز یره کتمکدن منع ایتمامك شرطیله نعم دیوب اندن عیسی
علیه السلام اکا دعا ایتدیکی کبی دیرلدی اهل مملکت انی کوریجك جمله سی سلاحه کلدیلر بو بزی بو قدر
مدتدنبرو یرشمدی دیلدیکه کندیدنصکره اوغلونه بزی یدیره اندن انکله قتاله بولندیلر اول حالتده عیسی
علیه السلام اناسیله یوله کیردیلر حتی که حواریونه اوغرادیلرکه انلر سمك صید ایدردیلر عیسی علیه
السلام بونلره دیدیکه کلکسز که کیده لم بوندن خیرلو ایشه مباشرت ایدوب ناس صید ایده لم دیدیلرکه سن
کیمسن دیدیکه عیسی ابن مریم الله تعالینك عبدی ورسولیم اندن اکا جمله سی ایمان کتوروب واکا اصحاب
ورفیق اولوب انکله یوله کیردیلر * دینلدیکه حواریون صیادین ایدیلر ثوبلری بیاض اولدیغیچون انکله
تسمیه اولندیلر ویا قصارین اولوب ثوب آغردیجیلر ویا نیتلرنده خلوص وسریرتلرنده نقا اولدیغیچون انکله
تسمیه اولندیلر * عطا ایدر یعنی بویه جیلر ایدیلر مریم رضی الله عنها عیسی علیه السلامی انلرك رئیسنه ویردیکه
اندن صباغت تعلم ایده بر وقتده اکا سفر عارض اولوب عیسی علیه السلامه دیدیکه اشبو قاتمزده کی
اولان ثوبلری هربرنده وضع اولنان علامتله لوننه نظر ایدوب هر نوع لونده اوله جغی محلنه وضع ایده سن
تا بن کلنجه هر ثوب صاحبنك دیلدیکی لونه بویانوب بن کلدکده هر ثوبی صاحبنه تسلیم ایده وز چون اول
سفرینه کیدوب عیسی علیه السلام انك یرینه قالدی لون واحد اوزره اولان بر جبك ایچنه اثوابك جمیعنی
قویدی وهر ثوب باذن الله مراد اولنان لونده اولسون دیدی چون استاد اولان صباغ برقاچ کوندنصکره
چیقه کلدی وعیسی علیه السلامك فعلنه مطلع اولدی دریغا که ناسك اثوابنی افساد ایتمشسن دیدی عیسی
علیه السلام ایتدی طور کوره لم اثواب نه کونه لونه کیرمش ایسه صاحبلرینه ویره لم اندن عیسی علیه السلام
بسم الله دیوب اول جبدن اثوابی بر بر چیقاردی کورسه لر که انك کیمی قرمزی وکیمی صاری وکیمی مائی
وکیمی یشل وبالجمله هر ثوب صاحبنك دیلدیکی لونه کیروبدر تعجب ایدوب حق تعالینك اکا ارادت کریمه سی
اولدیغن بیلدی اول بویاجیلر اصحابی جمیعا ایمانه کلدی اون ایکی کمسه ایدیلر جمله سی خلافته صالح
وعیسی علیه السلامك اصفیاسندن اولدیلر (ومکروا) عیسی علیه السلامه مکر ایتدیلر یهوددن شول
قومکه اول انلردن کفری حس ایتمشیدی انك قتلنه تدبیر ایتمشلریله (ومکر الله) الله تعالی دخی انلره مکر
ایلدی شول وجهله کیم عیسایی سمایه رفع ایدوب انك قتلنی قصد ایدنی انك صورتنه قویدی حتی کندی
اللریله عیسادر دیو صاحبلرین قتل ایتدیلر (والله خیر الماکرین) الله تعالی مکر ده ماکرینك اقواسی
وحسبان اولنمیان حیثیتدن ضرر ایصالنه انلرك اقدریدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر عیسی علیه
السلام یهوددن بر قومه استقبال ایدوب انلر انی کوریجك کندی واناسنی قذف ایتدیلر عیسی علیه
السلام انلره بد دعا ایدوب جمله سنك صورتلری خنازیر صورتنه تحویل اولندی اول قومك رئیسنه یهوذا
دینوردی بو حالتدن قورقوب یهوددن اتباع عیسایی قتل ایچون جمع ایلدی حق جل وعلا جبرائیل علیه

السلامی کوندردی حتی که عیسی علیه السلامی بر خوخه یه قویدیکه انك سقفنده بر روزنه وار ایدی اول
روزنه دن حق تعالی انی سمایه رفع ایتدی ویهوذا ایسه اصحابندن ططیانوس دینور بر رجله بیوردیکه اول
خوخه یه کیره وعیسی علیه السلامی اولدیره کیریجك عیسی علیه السلامی انده بولمدی بر از وقت انده اکلنیجك
انی انده عیسی علیه السلام ایله قتال ایدر زعم ایتدیلر حالبوکه اول عیسی علیه السلام صورتنه تحویل
اولنمشدی طشره چیقدیغی کبی انی عیسی ظن ایدوب قتل وصلب ایتدیلر * روایت اولنورکه وقتاکه
اول عیسی علیه السلام صورتنه تحویل اولنان صلب اولندی مریم رضی الله عنها بر مرأه ایله اول
مصلوب قتنه اغلیو کلدیکه اول مرأه عیسی علیه السلامك دعاسیله جنوندن قورتلمش ایدی عیسی علیه
السلام انلره کلوب دیدیکه نیه اغلشورسز حق تعالی بکا هیچ کسه دن ضرر ایرکورمکسزین بنی سمایه رفع
ایدوبدر * اشبو مصلوب ایسه بنم صورتمه تحویل اولنمش بر یهودیدر اندن حواریون انك قتنه جمع اولدیلر *
هر برینی ناسی الله تعالی یه دعوت ایچون بلاده تفریق ایتدی بعده کندیسی سمایه رفع اولندی مریم
رضی الله عنها عیسی علیه السلامه حامل اولدیغنده اون اوچ یاشنده ایدی وادی سلم ارضنده بیت لحمده
انی طوغردی وعیسی علیه السلام اوتوز یاشنه ایردکده رسالتله مبعوث اولدی واوتوز اوچ یاشنده
ایکن شهر رمضاندن لیلة قدرده بیت المقدسده ایکن سمایه رفع اولندی انك رفعندنصکره اناسی مریم رضی
الله عنها التی ییل یشادی (اذ قال الله یا عیسی) ذکر ایت شول وقتیکه حق جل وعلا عیسی علیه
السلامه دیدیکه (انی متوفیك) بن سنك آجالکی استیفا ایدرم وانلرك قتلندن سنی عاصم اولوب اجل
مسماکه سنی الیقورم ویا سنی ارضدن قبض ایدرم ویا نوملك حالنده سنی توفیه ایدرم زیرا روایت
اولنورکه انك رفع اولنمسی نومی حالنده ایدی ویا سنی عالم ملکوته عروجدن عوق ایدر شهواتدن امساك
ایدرم دینلدیکه حق جل وعلا انی یدی ساعت توفی ایتدکدنصکره سمایه رفع ایتدیکه نصاری اکا ذاهبدر
(ورافعك الی) وسنی محل کرامتمه ومقر ملائکه مه رفع ایدرم (ومطهرك من الذین کفروا) وسنی کافرلرك
اراسندن چیقارر وشرلرندن قورترم * دینلدیکه آیتده تقدیم وتأخیر واردر یعنی سنی سمایه رفع
ایدرم وکافرلردن سنی تطهیر وانجا ایدرم وآخر زمانده سنی سمادن انزالدنصکره توفی ایدرم * پیغمبریز
علیه السلام نزول عیسی علیه السلام حقنده دیدیکه انك زماننده اسلامدن غیری ادیان زائل اوله ودجال
هلاك اوله ویریوزنده قرق ییل مکثندنصکره وفات ایدوب مسلمین انك نمازین قیله لر حسین بن فضل رضی
الله عنهدن سؤال اولندیکه عیسانك سمادن نزولی ذکرینی قرآنده بولدکمی دیدیکه نعم (وکهلا) قولنده
بولدم زیرا اول دنیاده کهولت حدینه ایرشمدی بلکه سمادن نزولندنصکره کهل اولیسردر (وجاعل
الذین اتبعوك فوق الذین کفروا الی یوم القیامة) وسکا اتباع ایدنلری یوم قیامته دکین سکا ودینکه کافر
اولانلرك فوقنده قیلورم حتی که حجت وسیفله غلبه انلرك اولور * دینلدیکه اکا اتباع ایدنلر اهل اسلامدرکه
انی تصدیق وتوحیدده دیننه متابعت ایتدیلر * ایمدی انلر الی یوم القیامه کافرلر اوزره عزت ومنعه
وحجتله ظاهر وقاهرلردر * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر انلر امت محمددرکه اصل اسلامده متبوعلردر
اکرچه شرائع مختلفه ایسه (ثم الی مرجعکم) ایمدی اکا تابع وکرك کافر اولانلریکزك آخرتده رجوعی
بکادر (فأحکم بینکم فیما کنتم فیه تختلفون) اراکزده حکم ایدرم انده که دینکز امرنده اختلاف
ایدردیکز (فأما الذین کفروا فاعذبهم عذابا شدیدا فی الدنیا والآخرة وما لهم من ناصرین) اماشونلرکه
کافر اولدیلر انلره عذاب شدید ایدرم دنیاده قتل وسبی وجزیه وذله ایله وآخرتده عذاب نار ایله حالبوکه عذاب
ناری انلردن منع ایدر اولمز (واما الذین آمنوا وعملوا الصالحات فیوفیهم أجورهم) اماشونلرکه مؤمن
اولوب عمل صالح ایشلدیلر بز انلره خیر عمللرینك ثوابنی بلانقصان توفیه ایدرز (والله لا یحب الظالمین) الله تعالی
کافرلره رحمت ایتمز وانلره جمیله دخی ثنا ایتمز (ذلك) اشبو سکا ذکر اولنان عیسی ومریم وحواریون
خبریکه (نتلوه علیك) جبریل علیه السلام تلاوتیله سکا خبر ویررز (من الآیات) نبوتکه دلالت ایدر

علاماتدندر زیرا انی بیلمزلر الا اولکه کتاب الله اوقویه ویا رحیله بیله سن ایسه امیسن برشیئی اوقومش
دکلسن (والذکر الحکیم) وذکردندرکه حکمتلری مشتملدر ویا محکمدرکه باطلدن ممنوعدر دینلدیکه ذکر حکیمله
مراد لوح محفوظدرکه عرشه تعلیق اولنمشدر (ان مثل عیسی عند الله) الله تعالی عندنده عیسانك باباسز
خلق اولنمقده مثلی (کمثل آدم) باباسز واناسز خلق اولنمقده آدم مثلی کبیدر (خلقه من تراب) اول آدمك
قالبنی ترابدن خلق ایلدی (ثم قال له کن فیکون) بعده اکا بشر اول دیوب بشر اولدی (الحق من ربك
فلا تکن من الممترین) خبر عیسی وانك مثلی ذکر اولنوبدر ربك جل شانه دن ایدوکی ثابتدر * ایمدی
انده شك ایدنلردن اولمغل اشبو خطاب کرچه پیغمبریمز علیه السلامه در لکن مراد امتیدر (فمن حاجك فیه
نصارادن اول که عیسی حقنده سکا جدال ایدر (من بعد ما جاءك من العلم) اول الله تعالینك عبدی ورسولی
ایدوکنه علمی ایجاب ایدر بینات تدنصکره (فقل تعالوا) اول جدال ایدنلره دیکل که کلك (ندع ابناءنا
وابناءکم ونساءنا ونساءکم وانفسنا وانفسکم) بزدن وسزدن کندیمزی واعزه اهلمزی وقلبه الصقمزی
مباهله یه چاغره لم وانك اوزره جمله سنی تحمیل ایده لم انلری نفس اوزره تقدیم ایلدی زیرا کشی انلر ایچون
کندوبی مخاطره یه اوغرادر * دینلدیکه ابناءله مراد فاطمة الزهرا رضی الله عنها ایدی وانفس ایله مراد
پیغمبریمز علیه السلام حضرتلرینك کندیسی وحضرت علی رضی الله عنه ایدی (ثم نبتهل فنجعل لعنة الله
علی الکاذبین) بعده بز وسز الله تعالی یه دعا ایدوب یلواره لم اندن الله تعالینك لعنتن بزدن وسزدن عیسی
امرنده کذب ایدنلرك اوزرینه قیله لم * وقتا که پیغمبریمز علیه السلام اشبو آیه کریمه یی وفد نجرانه اوقیوب
انلری مباهله یه دعوت ایتدی دیدیلرکه واره لم آرامزده مشورت ایده لم ایرته جواب ویره لم چونکه تنهایه واروب
بریره درلدیلر صاحب رأیلری اولان عاقبه نه دیرسین دیدیلر دیدیکه یا معشر نصاری والله محمدك نبی ومرسل
ایدوکن بیلدیکز بر قومکه نبی ایله ملاعنه ایده انلرك نه کبیری ونه صغیری قالور جمله سی هلاك اولور اکر عیسی
علیه السلام امرنده سوزیکزدن دونمزسکز اشبو رجله وداعلشوب بلادیکزه کیدلك ایرته سی پیغمبریمز علیه
السلام قاتنه کلدیلر حالبوکه پیغمبریمز علیه السلام حضرت امام حسین رضی الله عنهی قوجاغنه المش وامام
حسنك الینه یاپشمش وفاطمه رضی الله عنها اندن علی رضی الله عنه آردینه اویمش کلدی ودیدیکه ایمدی
بن دعا ایتدیکمده سز آمین دیکز نجرانك اسقفی چونکه انلره نظر ایتدی دیدیکه یا معشر نصاری بن وجوه
کوردمکه بر جبلی مکانندن ازاله ایچون حق تعالیدن دیلسه لر اول انلرك دیلدیکن رد ایتیوب ازاله ایدیدی
ایمدی زنهار مباهله ایتمکزکه هلاك اولورسز اویله اولسه هرسنه ده ایکی بیك حله ویرمك اوزره پیغمبریمز
علیه السلامی ارضا ایدوب کتدیلر پیغمبریمز علیه السلام ایتدی والله اکر مباهله ایتسه لردی جمله سی
قرده وخنازیر صورتنه مسخ اولنوردی واوزرلرینه وادی نار اولوب اضطراب ایدیدی والله تعالی نجرانه
واهلنه حتی شجره اوزرنده طیره عذاب ایرکوردیدی ونصارادن بر ییلده کین یوزنده بر کسنه قالمیه هلاك
اولدی (ان هذا) اشبو سکا ذکر اولنان عیسی علیه السلام ومریم رضی الله عنها خبری (لهو القصص
الحق) خبر صادقدرکه اول الله تعالینك عبدی ورسولیدر (ومامن اله الا الله) والله تعالیدن غیری اله
یوقدر (وان الله لهو العزیز الحکیم) اول الله تعالی عزیز وحکیمدر وقدرة تامه ده وحکمة بالغه ده اکا
مساوی یوقدرکه الوهیتده اکا مشارکت ایده (فان تولوا فان الله علیم بالمفسدین) اکر انلر حقدن ابا ایدرلر
ایسه الله تعالی افساد ایدنلری بیلور اشبو دلیلدرکه حجتدن تولی وتوحیددن اعراض نفسك فسادینه بلکه
عالمك فسادینه مؤدی اولور اعتقاد افساددر (قل یا اهل الکتاب) دیکل که یا اهل کتاب که اول ایکی کتاب
اهلنه عامدر ویا مراد وفد نجراندر ویا یهود مدینه در (تعالوا الی کلمة سواء بیننا وبینکم) کلك بر قصه یه که
اول بزمله سزك بینکزده امر مستویدر انده رسل وکتب سماویه اختلاف ایتمیوبدرکه اول (ان لا نعبد
الا الله) الله تعالینك غیریه عبادت ایتمیه وز (ولا نشرك به شیئا) وخلقدن برشیئی عبادته استحقاقده
اکا شریك ایتمیه وز (ولا یتخذ بعضنا بعضا اربابا من دون الله) وحق تعالیدن غیری بری برلریمزی ارباب

ایدنمیه وز واحبارك تحریم وتحلیلدن احداث ایتدکلرینه اطاعت ایتمیه وز وابا الله تعالینك غیریه
سجود ایتمیه وز ویا معصیتده کمسه یه اطاعت ایتمیه وز (فان تولوا) اکر توحیددن اعراض ایدرلرسه
(فقولوا) انلره دیکزکه (اشهدوا بانا مسلمون) سز شاهد اولك که بز توحیدده مخلصلرز (یا اهل
الکتاب لم تحاجون فی ابراهیم وما انزلت التوراة والانجیل الا من بعده افلا تعقلون) یا یهود ونصاری
نیچون ابراهیم علیه السلام حقنده تنازع ایدوب ایکیکزدن هر فریق انی کندی دیننده زعم ایدر حالبوکه
یهودیت ونصرانیت موسی علیه السلامه تورات وعیسی علیه السلامه انجیل نزولندنصکره حادث
اولوبدر وابراهیم علیه السلام موسی علیه السلامدن بیك ییل اول وعیسی علیه السلامدن ایکی بیك
ییل اول کلوبدر اویله اولسه اول انلرك دینی اوزره اولمق نیجه ممکن اولور قولکزك بطلانی ادراك ایتمز
میسکز که بیله سز (ها انتم هؤلاء حاججتم فیما لکم به علم) یا شونلرکه تورات وانجیلده بولنغله موسی وعیسی
علیهما السلام امرندن بیلدکاری شیئده عناد طریقی اوزره جدال ایتدیکز (فلم تحاجون فیما لیس لکم
به علم) فاماکه کتابکزده ذکری اولمیان دین ابراهیمدن بیلمدیککز شیئدن نیچون جدال ایدرسز (والله
یعلم وانتم لا تعلمون) سزك جدال ایتدیککز شیئی الله تعالی بیلور حالبوکه سز انی بیلمزسز (ما کان ابراهیم
یهودیا ولا نصرانیا ولکن کان حنیفا مسلما وما کان من المشرکین) ابراهیم علیه السلام نه یهودی
ونه نصرانی ایدی بلکه عقائد زایغه دن مائل الله تعالی یه منقاد ایدی ومشرکلردن دخی دکل ایدی (ان
اولی الناس بابراهیم) ناسك ابراهیم علیه السلامه اخص واقربی (للذین اتبعوه) امتندن انلردرکه
زماننده اکا اتباع ایتمشلردی (وهذا النبی والذین آمنوا) دخی محمد صلی الله علیه وسلمدر وامتندن
اکا ایمان کتورنلردر (والله ولی المؤمنین) الله تعالی مؤمنلرك ولیسیدر انلره نصرت ایدر واعمالری ایچون
مجازات ایدر (ودت طائفة من اهل الکتاب لو یضلونکم) اهل کتابدن بر جماعت تمنی ایتدیلرکه سزی دین
اسلامدن یهودیته رد ایده لر معاذ بن جبل وحذیفة بن الیمانی وعمار بن یاسر حقنده نازل اولوبدر شول وقتکه
یهود انلری دینلرینه دعوت ایتدیلر (ومایضلون الا انفسهم) حالبوکه اضلاللرینك وبالی ینه کندیلرینه
عودت ایدر (ومایشعرون) انلر ایسه انی بیلمزلر (یا اهل الکتاب لم تکفرون بآیات الله) یا اهل کتاب نیچون
قرآنه ومحمد علیه السلامك نعتنه کافر اولورسز (وانتم تشهدون) حالبوکه سز انی تورات وانجیلده کورورسز
(یا اهل الکتاب لم تلبسون الحق بالباطل) یا اهل کتاب نیچون اسلامی یهودیت ونصرانیته خلط ایدرسزکه
اول باطلدر ویا موسایه نازل اولان توراتی شول الکزله یازدیغکزی تحریف باطله خلط ایدرسز (وتکتمون
الحق وانتم تعلمون) وحقی کتم ایدرسز حالبوکه انی بیلورسز (وقالت طائفة من اهل الکتاب آمنوا بالذی
انزل علی الذین آمنوا وجه النهار واکفروا آخره لعلهم یرجعون) اهل کتابدن بر جماعت اخرایه دیدیلرکه شول
مؤمنلره نازل اولان قرآنه اول نهارده ایمان اظهار ایدوب کعبه یی استقبال ایله نماز قیلك بعده آخر نهارده
اول قرآنه کافر اولوب نمازیکزی صخره یه یونلوب قیلك تاکه مؤمنلر دینلرنده شك ایدوب سزلك دینکزه رجوع
ایده لر حسن وسدی ایدر خیبر وقرای عربیه یهودندن اون ایکی حبری بر برلرینه دیدیلرکه اول نهارده قلبکزده
اعتقادسز ظاهر لسانله محمدك دیننه کیرك آخر نهار اولیجق دیکزکه کتابلریمزه نظر وعلمالرمزله مشورت
ایدوب بیلدك که محمد توراتده کی نعوت انده بولنمیوبدر دعواسنده کذاب ایدوکی بیلنوبدر تاکه سز بو ایشی
ایشلیه سز محمدك اصحابی دینلرنده شك ایدوب اندن دونرلر اهل کتاب بزدن اعلمدر دیو سزی دینلرندن دونلرینه
اسوه ایدرلر (ولا تؤمنوا الا لمن تبع دینکم) وتصدیق قلبله اهل دینکزدن غیری یه اقرار ایتمکز ویاخود وجه
نهارده ایمان اظهارینی سابقه دینکز اوزره اولاندن غیری یه ایتمکز * زیرا انلرك رجوعی ارجی واهمدر
(قل ان الهدی هدی الله) دیکل که هدایت الله تعالینك هدایتیدر دیلدیکنی ایمانه هدایت وانك اوزره تثبیت
ایدر سزك کندو حیله کز اکا ضرر ویرمز (ان یؤتی احد مثل ما اوتیتم) ودخی اعتقاد ایتمکزکه سزه ویریلان
علم وحکمت وکتاب ومعجزات مثلی که من وسلوی وفلق بحر وغیریدر بر کسنه یه ویریلمش اوله (او یحاجوکم

عندربكم) وياسزكه ربكز عنـدنده محاجه ايدوب حجتكزى ابطال ايده‌لرانى دخى اعتقاد ايتمكز (قل ان
الفضل بيدى الله يؤتيه من يشاء) ديكل كه هدايت وتوفيق وايتاء علم حق تعالينك مشيئت وقدرتنده‌در
عبادندن ديلاديكنه انى ويرر (والله واسع عليم) الله تعالى كثيرالفضلدركاهل اولانى بيلور (يختص
برحمته من يشاء) اول الله تعالى ديلاديكى كسه‌يى نبوتنه ويادينه مختص قيلور (والله ذوا الفضل العظيم)
اول من جزيل صاحبيدركه دين واسلام اعطا ايدر (ومن اهل الكتاب من ان تأمنه بقنطار يؤده اليك)
اهل كتابدن بركسنه واردركه سن اكا ذهب وفضه‌دن برقنطار امانت ويرسك جحد وتقصير ايتمزاول كركسه
مطالبه وياترافع ويااقامت بينه ايله درانى سكا ادا ايدر عبدالله بن سلام كبى كه بر رجل اكا بيك ايكيوز
وقيه ذهب ايداع ايتدكده ادا ايتمسيله مدح اولندى (ومنهم من ان تأمنه بدينار لا يؤده اليك) وينه اهل
كتابدن بركسنه واردركه اكا بردينار امانت ويرسك انى سكا ادا ايتمز خيانت ايدر فنحاص بن عاذورا
كبى كه قريشدن بررجل اكا بردينار ايداع ايتدكده انكار ايتمسيله ذم اولندى * دينلديكه كثيرا اوزره
مأمونيتله مراد نصارادركه انلرده غالب امانتدر قليل اوزره خيانتله مراد يهوددركه انلرده غالب خيانتدر
(الا مادمت عليه قائما) مكركه انك اوزره تقاضيده مبالغ اولديغك حالده اكا ملازم اوله‌سن اول
كركسه مطالبه وياترافع ويااقامت بينه ايله دربعضيلر اشبو كلامله حبس اتخاذينى وانده حبسى استنباط
ايتدى (ذلك بانهم قالوا ليس علينا فى الاميين سبيل) انلرك امانت ويريلان شيئك اداسنى ترك ايتملرى شول
سببدن ايديكه اول خيانت ايدن اهل كتاب ديرلر كه بزه عربك مالنى اخذده وبال يوقدر زيرا انلر بزم دينمزده
دكلردر پس بو وجهله دينلرينه مخالفت ايدنه ظلمى استحلال ايدرلر* كبى ايدريهود ديرلركه اموالك كليسى بزم
ايدى عربك يدنده اولان انك بعضيدركه انى بزدن ظلم وغصبله اخذ ايدوبدر * امدى بزم انلردن مالمزى
اخذمزده وبال اولمز* حسن ايدر يهوددن برجماعت مسلميندن بعض رجاله جاهليتده مبايعت ايدوب اسلامه
كلديكلرى اولوقت يهوددن بقيه اموال ربلرينى تقاضى ايتديلر يهود انلره ديديلر كه بزمله سزك بينكزده حق
يوقدر زيرا سزدينكزى ترك ايتديكز عهدكسيلوبدر كه عزده بويله بولمشزدر ديو ادعا ايتديلر (ويقولون على
الله الكذب وهم يعلمون) وانى ادعا ايله الله تعالى يه كذب ايدرلر والحال كنديلرك كذب ايدوكنى بيلورلر
ابن عباس رضى الله عنهما اشبو آيه كريمه‌دن اهل ذمت اموالنى اخذك حرمتنى استنباط ايتدى وكتابى
كافرك شهادتى مقبوله دكل ايدوكنه استدلال ايتدى زيرا حق تعالى انلرى كذبله وصف ايلدى (بلى)
بلكه انلرك اوزرلرينه شول ناحق يره الدقلرى مالده وبال واردر (من اوفى بعهده واتقى) شول كسنه كه
الله تعالينك عهدينه وفا ايده وقرآن ومحمد عليه السلامه ايمان كتوره وامانتنى ادا ايده كفروخيانت ونقض
عهددن صاقنه (فان الله يحب المتقين) ايمدى الله تعالى اول امورمنكره‌دن صاقننلرى سور (قال النبى
صلى الله عليه وسلم اربع من كن فيه كان منافقا خالصا ومن كانت فيه خصلة منهن كانت فيه خصلة من النفاق
حتى يدعها اذا أؤتمن خان واذا حدث كذب واذا عاهد غدر واذا خاصم فجر) پيغمبريمز عليه السلام ايدر
بركسنه‌كه انده درت خصلت بولنه اول منافق خالص اولور واكه انده اول دردك برى بولنه اول نفاقك
ربعيله صفتلنور انى ترك ايتمينجه نفاقدن قورتلمز اول برشيئه امين قيلنسه اكا خيانت ايده وبرشيئدن
خبرويرسه عمدا كذب ايدروبركسنه‌يه عهد ايتسه اكا وفا ايتميه وبركسنه ايله خصومت ايتسه كلامنده
فجور ايده (ان الذين يشترون بعهد الله وأيمانهم ثمنا قليلا) شونلركه رسول الله‌ه ايمان وامانته ووفاى
عهدينى والله تعالينك اسم شريفنه يمينلرينى متاع دنيايه استبدال ايدرلر (اولئك لا خلاق لهم فى الآخرة)
ايمدى انلر ايچون آخرت نعمتندن نصيب يوقدر (ولا يكلمهم الله) وحق تعالى انلره سرور ويرر شيئله سويلمز
(ولا ينظر اليهم يوم القيامة) ودخى يوم قيامتده انلره رحمتله‌ده نظر ايتمز (ولا يزكيهم) وانلره ثنا
دخى ايتمز (ولهم عذاب اليم) وافعال سيئه‌لرى اوزره انلره عذاب اليم اولنور * دينلديكه اشبو آيه
كريمه احبار يهود حقنده نازل اولوبدركه انلر محمد عليه السلامك شاننده الله تعالينك توراتده‌كى عهدينى

كتم

كتم ايتديلر وتبديل ايتديلر وانك خلافنى يازوب مأكل ورشالرى فوت اولماسى ايچون اول يازدقلرين من عند
الله‌در ديو يمين ايتديلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم من اقتطع حق امرئ مسلم بيمينه حرم الله عليه الجنة
واوجب له النار قالوا وان كان شيئا يسيرا يارسول الله قال وان كان قضيبا من اراك قالها ثلاث مرات)
پيغمبريمز عليه السلام ايدر بركسنه‌كه يمين كاذبله برمسلمك حقنى ابطال ايده حق تعالى اكا عقاب وياعفو
ايتمينجه انى جنته قومية وجهنمى ايجاب ايليه اكرچه اول حق شئ يسير اولوب اراك دن برقضيب ايسه‌ده
(قال النبى صلى الله عليه وسلم ثلاثة لا يكلمهم الله ولا ينظر اليهم ولهم عذاب اليم رجل حلف على مال مسلم
فاقتطعه ورجل حلف بعد صلاة العصر انه اعطى بسلعته اكثر مما اعطى وكذب ورجل منع فضل مائه فان
الله يقول اليوم امنعك فضلى كما منعت فضل مائك) پيغمبريمز عليه السلام ايدر حق جل وعلا يوم قيامتده
ناسدن اوچ صنفه رأفتله تكلم ونظر ايتمز بلكه انلره عذاب أليم اولور * برى بودركه حلف كاذبله
برمسلمك مالنى ابطال ايده وبرى دخى ايكندى نمازندنصكره يمين ايده‌كه سلعه‌سنه ويريلاندن اكثر
بهاويريلوبدر ديو كذب ايده وبرى دخى اولدركه فضل مائى منع ايده حق تعالى يوم قيامتده اكا ديه‌كه سن
ايتديكك كبى بنده بوكون سكا فضلمى منع ايدرم دنياده فضل مائى منع ايتديكك كبى * دينلديكه اشبو آيه
كريمه شول كسنه حقنده نازل اولوبدركه حلف كاذبله غيرمالنى ابطال ايده ودخى سلعه‌سنى ترويج ايچون
اشترا ايدنك ويرديكى بهادن زياده بها ويرلمشدردر ديو حلف كاذب ايده وبو دليلدركه عهد الله اوزر يمين
اولسون ديمك كفارت ايجاب ايدر يمين اوله (وان منهم لفريقا يلوون السنتهم بالكتاب لتحسبوه من الكتاب
وما هو من الكتاب) اهل كتابدن برطائفه واردركه اول كعب بن الاشرف ومالك بن الضيف وحيى بن
اخطب وابو ياسر وثعلبه بن عمرو وغيريلردركتاب الالهى تغييروتحريفله السنه‌لرينى اماله ايدرلر تاكه اول تحريف
اولنانى كتابدن ظن ايده‌سز حالبوكه اول كتابدن دكلدر (ويقولون هو من عند الله وما هو من عند الله)
وديرلركه اول الله تعالى عندندندر حالبوكه اول انك عندندن دكلدر (ويقولون على الله الكذب وهم يعلمون)
وكذب ايدوب انى الله تعالى يه اسناد ايدرلر والحال انك كذب ايدوكنى بيلورلر (ما كان لبشر أن يؤتيه الله
الكتاب والحكمة والنبوة) هيچ برشيره جائز اولمديكه الله تعالى اكا كتاب وفهم علم ونبوت ويره (ثم يقول
للناس كونوا عبادا لى من دون الله) بعده ناسه ديه‌كه حق تعالى‌دن غيرى بكا عباد اولك * دليلدركه يهوددن
ابورافع القرظى ورئيس نصارى اهل نجران ديديلركه يا محمد ديلرميسنكه سكا عبادت ايدوب سنى رب ايدينه‌وز
ديديكه معاذ الله كه الله تعالينك غيرى يه عبادت ايتمكه امر ايدم بن انكله نه بعث ونه امر اولنمشم اوبله اولسه
بو آيه كريمه نازل اولدى (ولكن كونوا ربانيين) ولكن ديرزكه علم وعملده كاملين اولك (بما كنتم
تعلمون الكتاب) شول شئ سببيله كيم كتاب الالهى غيره تعليم ايدرسز (وبما كنتم تدرسون) ودخى انى كنديكز
قرائت وموجبيله عمل ايدرسز (ولا يأمركم ان تتخذوا الملائكة والنبيين اربابا) كذلك هيچ برشر ايچون جائز
اولمزكه حق تعالى اكا كتاب وحكم ونبوت ويردكدنصكره سزه ملائكه وانبيالى ارباب ايدنمكه امر ايده صابئينك
وقريشك ملائكه‌يى حاشا بنات الله‌در ديملرى كبى ويهودك عزير حاشا ابن الله‌در ونصارانك حاشا مسيح ابن
الله‌در ديملرى كبى (أيأمركم بالكفر بعد اذ أنتم مسلمون) هيچ اولورميكه سز مسلمون اولديغكزدنصكره اول
سزه كفرله امر ايده (واذ أخذ الله ميثاق النبيين لما آتيتكم من كتاب وحكمة ثم جاءكم رسول مصدق لما معكم
لتؤمنن به ولتنصرنه) ذكر ايت شول وقتيكه حق جل وعلا محمد عليه السلام حقنده انبيا وامم‌دن اخذ
ميثاق ايتديكه سزه ويرديكم كتاب وحكمت اجليچون من بعد كه سزكه اولان تورات وانجيلى تصديق
ايدر رسول كلديكه اول محمددر اكا ايمان كتوره‌سز وانك اعداسى اوزره دين حقى اظهار ايچون اكا نصرت
ايده‌سز چنانكه حياتده بولنانلرى اكا عون ايده (قال ءاقررتم واخذتم على ذلكم اصرى) حق جل وعلا
انبيايه ديدى شول وقتنكه ذريتى صلب آدم عليه السلامدن استخراج ايتدى حالبوكه انبيا انلرك بيننده
مصابيح وسرج كبى ايديلر اكا اقرار وعهدى قبول ايتديكزمى (قالوا أقررنا) ديديلركه اقرار ايلدك

قال فاشهدوا وانا معكم من الشاهدين) حق تعالى انلره ديديكه ٭ امدى سز كنديكزه وا تباعكزه اوزره شاهد
اولك بن دخی سزكا بيله شهادت ايدنلردنم (فمن تولى بعد ذلك فاولئك هم الفاسقون) اول كمسه كه
بو اقراردنصكره اعراض ايده انلر عاصيلر و ايماندن خارجلردر (افغير دين الله يبغون) الله تعالينك عبادتيچون
اختيار ايتديكی دين اسلامدن غيری دينی طلب ايدرلر ٭ ديلديكه اهل كتاب اختلاف ايدوب هر فريق
كنديلرك دين ابراهيم اوزره اولمق ادعاسيله پيغمبريمز عليه السلام حضرتلرينه اختصام ايتديلر يا وزانوب
بزسنك حكمكه راضی اولمزوز ديديكه كيرمز زديدلر اول سببدن اشبو آية كريمه نازل اولدی (وله اسلم من
فی السموات والارض طوعا وكرها) اول الله تعالى يه خضوع و انقياد ايتدی اهل سموات طوعا و اهل ارضك
بعضی سيف وسبی خوفيله كرها انقياد ايتدی ٭ ديلديكه اشبو حالت يوم ميثاقده ايديكه حق جل وعلا
انلره بن سزك ربكز دكليم ديدكده جميعسی بلی ربمزسن ديديلر لكن بعضنك انی ديمسی طوعا و بعضينك
كرها ايدی ٭ قتاده ايدر مؤمن طوعا انقياد ايدوب اول اكا نفع ايتدی و كافر يأس وقتنده انقياد
ايدوب اول اكا نفع ايتمدی ٭ كلبی ايدر انقيادی طوعا اولان اسلامده طوغانلردر و كرها اولان كفاردن
سبيلردركه اسلامه زنجيرلر ايله كتوريلور (واليه ترجعون) آخرتده جميعی اول الله تعالى يه رجوع ايدر
(قل آمنا بالله) يا محمد اهل كتابه ديكل كه بن و مؤمنلر الله تعالى يه و انبياسنه ايمان كتوردك (وما انزل علينا)
و بزه انزال اولنانه (وما انزل على ابراهيم واسمعيل واسحق ويعقوب والاسباط) و ابراهيم عليه السلامه
انزال اولنان اون صحيفه يه ودخی اسماعيل و اسحق و يعقوب عليهم السلامه و ابناء يعقوبه انزال اولنانه دخی
ايمان كتوردك اول ابراهيم عليه السلامه انزال اولنانلركه انكله تعبد ايتدكاريچون كانه اول انلره دخی نازل
اولمشدر (وما اوتى موسى وعيسى والنبيون من ربهم) ودخی موسى عليه السلامه و يريلان توراته و عيسى
عليه السلامه و يريلان انجيله ايمان كتوردك و سائر انبيايه ربك جل شانه دن و يريلان كتابلرك جميعنه
ايمان كتوردك (لانفرق بين احد منهم) اول انبيادن هيچ كمسه نك نبوتده بينلرنده بعضنه ايمان و بعضنه
كفر ايله تفريق ايتمزز اهل كتابك تفريق ايتدكلری كبی (ونحن له مسلمون) اول الله تعالى يه عبادتنده
منقاد و مخلصلرز (ومن يبتغ غير الاسلام دينا فلن يقبل منه) اول كمسه كه اسلامدن غيری دين طلب ايده
اول مطلوبی اولان دين اندن قبول اولنمز (وهو فی الآخرة من الخاسرين) اول كمسه آخرتده خاسرلردندر
زيرا جنتدن بدل نارا اختيار ايلديلر و ايمان و اسلام ايكی اسم مترادفدر ديان بونكله استدلال ايتدی (كيف
يهدی الله قوما كفروا بعد ايمانهم وشهدوا أن الرسول حق وجاءهم البينات) حق جل وعلا نيجه هدايت ايدر
شول قومه كيم ايمانلرندنصكره كفره رجوع ايدرلر حالبوكه محمد عليه السلامك رسالتنك حقيتنه شهادت
ايتمشلردی و انك صدقنه انلره قراندن شواهد كلمشدی (والله لا يهدی القوم الظالمين) حق تعالى هدايت
ايتمز شول قومه كه نظرده اخلاله و ايمان و اسلامله اتصاف صورتن كوستروب بعده ارتداد ايله نفسلرينه
ظلم ايلديلر و حقی انكار ايله ظالم اولديلر الله تعالى بويله اولان ظالمره هدايت ايتمز اكر سؤال ايدرلرسه كه
بو آيتك ظاهری اكا دلالت قيلور كه اسلامدنصكره كافر اولنلره حق تعالى هدايت ويردی و چوق ظالمر دخی
كوردك كه ظلمدن توبه قيلديلر هدايت اوزره اولديلر بونده توفيق نيجه اوله ٭ جواب بودركه مراد بومعنادن
اولدركه مادامكه كافر كفرا اوزره قائم اوله و ظالم ظلم اوزره قائم اوله و اول اسلامه و توبه يه اقبال ايتميه هدايت
بولمزلر اما قچانكه جهد ايدوب اول حالدن دونمكه قصد ايتسه لر الله تعالى انلره توفيق و يروب هدايته كتورر
بوندنصكره بيورلديكه (اولئك جزاؤهم أن عليهم لعنة الله والملائكة والناس أجمعين) يعنی انلركه
اسلامدنصكره كافر اولديلر اسلامدن غيری دين طلب ايتديلر انلرك جزالری الله تعالى قتنده لعنتدر يعنی
غضب و سخطدر و رحمتدن بعيد اولوب سورلمكدر و فرشته لردن دخی خلائقدن دخی نصيبی انك لعنتدر
زيرا قچان بر كشی بر كمسه يه لعنت قيلسه اول لعنت قيلديغی كشی لعنته مستحق اولمسه اول لعنت دونر كافره
وارر و دخی دنياده شول كمسه كه اكا دنداش اولميه اول اكا لعنت قيلور اما اولكه دينداشی اوله آخرتده

اولدخی لعنت قيلور پس جميع خلقدن اكا لعنت حاصل اولور (خالدين فيها لا يخفف عنهم العذاب ولاهم
ينظرون) بو حالتده كه اول لعنتلره واجب اولان عذاب ايچنده مخلد اولهلر هركز اول عذابلری كسلميه و براز
وقت مهلت دخی ويرلميه ايدی اول وقتی عذاب ايچنده قالهلر (الا الذين تابوا من بعد ذلك وأصلحوا فان الله
غفور رحيم) الا مكر كه اخلاصله اول حالدن دونوب توبه قيله و عمللرينی فساددن صلاحه و ظلمدن عدله و كفردن
ايمانه و شردن خيره تحويل ايده الله تعالى غفور ردر اول كفر ايچنده اولمالنی يارلغيجيدر توبه قيلانلری اسركر
بوندنصكره دخی بيورديكه (ان الذين كفروا بعد ايمانهم ثم ازدادوا كفرا لن تقبل توبتهم واولئك هم الضالون
ان الذين كفروا وماتوا وهم كفار فلن يقبل من أحدهم ملء الارض ذهبا ولو افتدى به اولئك لهم عذاب اليم
وما لهم من ناصرين) يعنی چونكه انلره رخصت ايتدی توبه ايدن قبول اولنه ٭ حارثك قرنداشی حارثه يه
يازديكه الله تعالى سزك اوزريكزه توبه عرض ايلدی بو خبر مكه ده انك دوستلرينه ايرشدی انلر ديديلركه
تحقيق محمد عليه السلام نه ايدرسه ايتسونكه بز منتظر اولمشز زمانك واقعه لرينه اكا براولوم ايريشسه بز مكه ده
طورهلم بو كفر اوزره و قتاكه بزم كوكلزده شنلك دوشه دونمك ديلمه وز اول وقت دونه وز حارثه اينن توبه
بزم حقمزده دخی ايتسه توبه مز قبول اولنه الله تعالى بو آيتی ايندروب بيورديكه شو انلركيم ايمانلرندنصكره
كافر اولديلر دخی اول كفر اوزره ثابت اولديلر بلكه دخی زياده قيلديلر انلرك توبه لری قبول اولنمز ٭ زيرا انلر
توبه قيله جق دكللردر ٭ پس انلركه كفری آرتوروب توبه قيلمديلر انلر اسلام بولنده كمراه اولوب هلاك اولمشلردر
دخی شو انلركه كافر اولديلر اول كفر اوزره اولديلر اكر دنيا طولوسی آلتونی اولسه كنديوی قورترمق ايچون
ويرسه اندن قبول اوله جق دكل و انكله خلاص اوله جق دكل انلره عذاب اليم اوله جقدركه هيچ بر كمسه بولنميه كه
انلره نصرت ايدوب اول عذابدن قورتره ٭ پس بو آيت دلالت ايدركه يارين هيچ بر كمسه يی عمل صالحدن غيری
بر نسنه خلاص قيلمز ايمش عاقل اولان باطلی ترك ايدوب اسلامی و اركان دينی محكم طوتوب اخلاصله
كوزل عمله مشغول اوله وقتی فوت اولمدن كنديو يه سعادت قپوسن آچه ودخی بيورديكه (لن تنالوا البر حتى
تنفقوا مما تحبون وما تنفقوا من شیء فان الله به عليم) يعنی سز ايرشمزسز اول الله تعالى عندنده كی قونديغی
ثوابلره جنت ايچنده تا اول سوديككز مالدن صدقه ايتميجه ٭ بعضيلر ديديلر كه بو آيتك حكمی منسوخدر
زكات آيتيله اما اصحی بودر كه منسوخ اولميه بو صدقه دن دخی مراد زكات اوله معنی بو اوله كه سز اوچه
كيروب سعادته ايرمزسز اول سوديككز مالدن زكات ويرمينجه كه انكله نفسكزی بخلدن و محبت مالدن
پاك ايده سز ودخی بر آدمكه زكات ويرديكدنصكره صدقه تطوع حقنده بو آيت حكمی دخی ثابت اوله
پس الله تعالى يه كيزلو نسنه يوق هر نه نسنه كه سزانك يولنده انفاق ايده سز الله تعالى انی بيلور زياده حقن
ويروب آخرتده ثوابلری و درجه لری زياده قيلور و بوندن اوتوری ديلديكه عمر بن عبد العزيز بوكازله شكر آلوب
صدقه ايدردی دير زديكه بو شكره ويرديكك اقچه لری نيچون صدقه قيلمزسن بو شكری صدقه ايدرسن ديديكه
بو شكر بكا اقچه دن سوكلودر ٭ ودخی روايتدر كه عبد الله بن عمر دن بر كوركلو حسنا جاريه صاتون آلدی
انی غايت سوردی بر قاچ كون بيله سنده طوردقدنصكره انی آزاد ايلدی بر كمسه يه ترويج ايتدی اول كشيدن
بر اوغلان ظهوره كلدی اول اوغلانجغی الوب كوكسنه قوچاردی و ديرديكه اناكك قوقوسنی سنده بولورم
ديرلرديكه الله تعالى انك اناسنی سكا رزق ايتمش ايدی حالا كه چون سوردك نيچون ترك ايلدك بر كونيكوبه
ويردك اول ديديكه بو آيتی ايشتمديكزمی كشی سوديكن ويرمينجه سوديكی اله كيرمز ودخی هارون الرشيدك
خاتونی زبيده اوتوز بيك آلتون خرج ايدوب بر مصحف يازديردی چون تمام اولوب الينه الدقده آچوب بو آية
شريفه ظهور ايلدی فی الحال قپايوب ديديكه وارك بونی هديه ويرك ايمدی بكا مصحفدن سوكلو نسنه
بوقدر پس عاقل انلردركه فانی محبوبی ويره لر باقی محبوبی آله لر ودخی حق تعالى بيوردی (كل الطعام كان
حلا لبنی اسرائيل الا ما حرم اسرائيل على نفسه من قبل أن تنزل التوراة) كل الطعام بنی اسرائيل اوزره حلال
اولمشدی قان و مردار اولمشدن و خنزير اتندن غيری الاشول نسنه كه اسرائيل انی نفسی اوزره حرام قيلدی

توراتی ایتمزدن اول که انک حراملغی تورات ایچنده یوقدر ابن عباس رضی الله عنه ایدر یعقوب علیه السلام
قرنداشی عیصدن قاچوب حراندن بیت المقدسه کیدرکن اکا بر ملک قارشو کلدی یعقوب علیه السلام انی اص
ظن ایدوب انی یقمغه قصد ایلدی ملک بوکز یعقوبک فخذینی غمز ایتدی صکره سمایه صعود ایتدی یعقوب علیه
السلام ایسه اکا نظر ایدردی اول حینده اکا عرق النسا عارض اولدی کیجه اویوموق وجعندن اویومز
فریاد ایله کچوروردی اول حالتده نذر ایلدیکه اکر حق تعالی اکا اندن عافیت ویررسه من بعد عرقی اولان طعامی
کندویه حرام ایده * پس بو اجلدن ولدینی ذبح ایتمک دیلدی ملک کلوب دیدیکه بن سنی غمز ایتدمکه نذرکه
مخرج اوله * ایمدی انکله نذرک وفا اولنمشدر شمدنکیرو ولدک ذبحی اوزرکدن ساقط اولمشدر پس
بو اجلدن اوغللری اندنصکره عروقی لحمدن تتبع ایدوب چیقاردیلر * ضحاک ایدر اشبو ذکر اولنانلردن هیچ
برشی انلره حرام دکل ایدی اندن توراتده انلره حق تعالی حرام ایتمشدی بلکه بابالری یعقوب علیه السلام
حضرتلرینه تبعیتله نفسلرینه حرام ایتدکلرندنصکره تحریمنی الله تعالی یه کذبا مضاف قیلدیلر (قل
فأتوا بالتوراة فاتلوها ان كنتم صادقين) ایمدی انلره دیکل که توراتی کتوروب تلاوت ایدک که زعمکز اوزره
صادقلر ایسه کز صدقکز ظاهر اوله پیغمبر عزعلیه السلام انلره انی دیجک مبهوت اولوب توراتی کتوروب
اول محلک تلاوتنه جسارت ایتمدیلر (فمن افترى على الله الكذب من بعد ذلك) شول کمسنه که
حجت قاطعه لزومندنصکره کذب ایدوب الله تعالی یه افترا ایده (فاولئك هم الظالمون) ایمدی اول وصفلو
کمسه لر ظالملردر مکابره وعنادلری سببیله نفسلرندن انصاف ایتمامشلردر (قل صدق الله) دیکل که حق
تعالی انزال ایتدیکنده صادق وانلر کاذبلردر (فاتبعوا ملة ابراهيم حنيفا) ایمدی ملت اسلامه اتباع ایدک که
اول اصلده ملت ابراهیمدر ویا ملت ابراهیم کبیدرتا که یهودیتدن خلاص اوله سز که اول سزی اعراض
دنیویه یی تسویه ایچون تحریف ومکابره یه ابرام وابراهیم واتباعنه حلال اولان طیباتی تحریمنه الزام
ایتدی (وما كان من المشركين) وابراهیم علیه السلام مشرکلردن دکل ایدی (ان أول بيت وضع للناس للذى
ببكة مباركا وهدى للعالمين) اول بیت الله که ناسه عبادت ایچون وضع اولندیکه انک واضعی الله تعالیدر مکه ده
اولان بیت شریفدر انی حج واعتمار وانده اعتکاف وحوالی طواف ایدنلره خیر ونفعی کثیر وعالمینه هدی
اولدیغی حالده که اول انلره قبله ومعبد اولمشدر * روایت اولندیکه کعبه اول بیتدرکیم سما خلق اولنمدیغنده
اول صو یوزینه ظاهر اولدی وحق جل وعلا انی ارضدن ایکی بیک یل اول خلق ایلدی اول صو اوزرنده بدنه
بیضا ایدی ارض انک التندن بسط ومد اولندی * دینلدیکه حق جل وعلا عرشک التنده بیت معموری وضع
ایدوب ملائکه یه امر ایلدیکه انی طواف ایدهلر بعده سکان ارض اولان ملائکه یه امر ایتدی انک مثالی
وقدرنده ارضده ضراح نام بیتی بنا ایدوب اهل سما بیت معموری طواف ایتدیکی کبی انلر دخی اول ضراحی
طواف ایدهلر * دینلدیکه حضرت آدم علیه السلامدن ایکی بیک یل اول ملائکه کعبه یی بنا ایدوب حج
ایدرلردی آدم علیه السلام خلق اولنوب انی حج ایدیجک ملائکه اکا دیدیلرکه حجک مبرور اوله بز سندن ایکی بیک
یل اول بو بیتی حج ایتدک روایت اولنورکه پیغمبر عزعلیه السلام یرده اول وضع اولنان بیتدن سؤال اولندقده
دیدیکه اول مسجد حرامدر بعده مسجد اقصادر ایکیسنک وضع اولنمسی بیننده قرق یل کچمشدر (فيه آيات
بينات مقام ابراهيم) انده علامات واضحه واردرکه اول جملهدن بری مقام ابراهیم علیه السلامدرکه اول صخرهٔ
صما ایکن انده انک اثر قدمی اولوب ایچنه کعبه دکین باتمشدر ونیچه بیک یلدنبرو حفظ وابقا اولنمشدر ومع
هذا اعدامی کثیر ایکن وینه اول جملهدن بری حجر اسود وحطیم وسائر مشاعردر * دینلدیکه مقام ابراهیمله
مراد حرمک کلیسیدر وینه آیات جملهسندن قوشلرک کعبه اوزرندن کچمدکلریدر وجارحه قوشلر برصیده قصد
ایدوب اول صید حرمه کیرسه جارحه نک اندن امتناعیدر ومکهٔ مکرمه بر بلدهدرکه انبیا ومرسلین واولیا
وابرار قبلهسی اولوب انده صدور ایدن طاعات وصدقات سائر اماکن شریفهدن زیاده مضاعف اولور (ومن
دخله كان آمنا) برکمسنه که بیتک حرمنه داخل اوله اول قتل وغارتدن آمن اولور ویا اکا داخل اولانی ضرردن

امنده قیلور پس بو اجلدن برکمسنه نک اوزرینه قصاص ویا حد واجب اولدیغنده حرمه التجا ایتسه اول انده
اولدیغنجه قصاص وحداندن استیفا اولنمز الا بوکه ابو حنیفه عندنده خروجه الجا اولنور اما که جریمهیی
حرمده ارتکاب ایتسه بالاتفاق عقوبتی انده استیفا اولنور وبرقوم ذاهب اولدیکه شرعک ایجاب ایتدیکی
قتل انده استیفا اولنورکه اول ابن عباس رضی الله عنه قولیدر * دینلدیکه یعنی برکمسنه انی تعظیم وحق
تعالی یه تقرب ایدرک اولدیغی حالده داخل اوله یوم قیامتده عذابدن امین اوزره اولور (قال النبي صلى الله عليه
وسلم من صبر على حر مكة ساعة من نهار تباعدت عنه جهنم مسيرة مأتى عام) پیغمبر عزعلیه السلام ایدر
برکمسنه که مکه نک حرینه نهاردن برساعت صبر ایده ایکیوز ییللق مسافه جهنم اندن ایراق اوله (قال النبي صلى
الله عليه وسلم من مات فى أحد الحرمين بعث يوم القيامة آمنا) پیغمبر عزعلیه السلام ایدر برکمسنه که حرم مکه
ویا حرم مدینه ده وفات ایده یوم قیامتک شدایدندن امین اولدیغی حالده بعث اولنور (ولله على الناس حج البيت
من استطاع اليه سبيلا) الله تعالی ایچون ناس اوزره بیت شریفی وجه مخصوص اوزره قصد زیارت فرض
اولدی انلردن شول وصفلو کمسهلره که اول بیته ذهاب ورجوعه استطاعتی اوله * علما دیدیلر که حجک
وجوبنه بش شرط واردرکه اول اسلام وعقل وبلوغ وحریت واستطاعتدر اوله اولسه کافر ومجنون اوزره حج
واجب اولمز زیرا کافر اهل قربتدن دکل ومجنونک قربتی ایسه معتبر اولمز وصبی وعبد اوزره دخی واجب اولمز
اکر صبی عاقل ویا عبد حج تطوع ایدرسه انکله فرض ساقط اولمز صبی بالغ اولدیغنده وعبد آزاد اولدیغنده
اکر وجوب حج شرائطی حقنده جمع اولورسه ایکنجی کره حج ایتملری واجب اولور واستطاعتی اولمیانه دخی
واجب اولمز واستطاعت ایکی نوعدر بری بدنله وبری بدنک غیری ایله درامابدنله اولان استطاعت
اولدرکه بنفسه کتمکه قادر اوله وزاد وراحله بوله برراحله که انک مثلنه صالح اوله وزادکه ذهاب ورجوعنه
وفا ایده واول زاد شول اوزرینه نفقهسی وکسوهسی واجب اولور کمسهنک نفقه وکسوهسندن فاضل اوله
ودینی وار ایسه اندن دخی زائد اوله واهل بلدهنک حجه عادت ایتدکلری وقتنده رفقا بوله یوخسه اول وقتدن
اوله ویا صکره ده بولورسه خروجی لازم اولمز وشرط اولورکه طریقده امن اوله اکر عدودن خوف
اولورسه اول کرک مسلم ویا کافر درویا لازم اولمیان شیئی طلب ایدرا اولورسه خروجی لازم اولمز واکر
راحله بولنموب لکن مشیه قادر اولورسه ویا خود زاد بولمیوب لکن طریقده اکتسابه امکان اولسه اکا حج
لازم اولمز لکن فعلی مستحب اولور اما امام مالک عندنده لازم اولور اما بدنک غیریله استطاعت اولدرکه رجل
بنفسه کتمکه قادر اولمیه زمن ویا زوالی رجا اولنمز مرضی اوله لکن کندینک یرینه آخری استیجار ایدهجک مالی
اوله واجب اولورکه استیجار ایدوب یرینه حج ایتدیره واکر مالی اولمیوب لکن ولدی ویا براجنبی انک ایچون حج
ایتمکه مال بذل ایدرسه لازم اولورکه انکله اکا امر ایده اکر صدقنه اعتماد ایدرسه امام ابو حنیفه عندنده
اکا حج واجب اولمز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر خثعمدن برخاتون پیغمبر عزعلیه السلامه کلوب دیدیکه
یا رسول الله بابام پیرفانی اولدیغی حالده اوزرینه حج فرض اولدی اول ایسه راحله اوزرنده قرار ایدمز بن انک
یرینه حج ایده یم می دیدیکه نعم حج ایت (ومن كفر فان الله غنى عن العالمين) اول که اوزرینه حج واجب
اولدیغندنصکره عمدا حج ایتمیه ویا حجک وجوبنی اعتقاد ایتمیه الله تعالی حجی ایدندن وکرک ایتمیاندن غنیدر
(قال النبي صلى الله عليه وسلم من لم يحبسه حاجة ظاهرة أو مرض حابس أو سلطان جائر ولم يحج فليمت ان شاء
يهوديا أو نصرانيا) پیغمبر عزعلیه السلام ایدر برکمسنه که انی حجدن حاجت ظاهره ویا مرض حابس
ویا سلطان جائر حبس ایتمزایکن حج ایتمیه دیلرسه انک موتی یهودیت ویا نصرانیت اوزره اولسون (قل يا اهل
الكتاب لم تكفرون بآيات الله) دیکل که یا اهل کتاب نیچون الله تعالینک آیات سمعیه وعقلیهسنه کافر اولورسز
حال بوکه اول محمد علیه السلامک ادعا ایتدیکی حجک وغیرک وجوبنده صدقنه دلالت ایدر (والله شهيد على
ما تعملون) والحال الله تعالی اعمالکزه مطلعدر انک اوزره سزه جزا ایدر تحریف واستسرار سزه نفع ایتمز
(قل يا اهل الكتاب لم تصدون عن سبيل الله من آمن) دیکل که یا اهل کتاب نیچون ایمانه کلانلری دین اسلامدن

صرف ايدرسزا (تبغونها عوجا) حالبوكه انسكله ناسى استقامتدن ميل ايتمك ديلرسزشول ايهامله كم شريعت
موسى نسخ اولنمامش اوله (وأنتم شهداء) والحال بيلورسزكه اول اسلام دين اللهدركه انك غيرى مقبول دكلدر
واندن صدضلالات واضلالدر (وما الله بغافل عما تعملون) الله تعالى سزلك مؤمنلرى اسلامدن صدويا اخفا
واحتيالكزدن غافل دكلدر (يا ايها الذين آمنوا ان تطيعوا فريقا من الذين اوتوا الكتاب يردوكم بعد ايمانكم
كافرين) يا مؤمنلر اكر سز اهل كتابدن برفريقه اطاعت ايدرسه كز سزى ايمانكزدنصكره كفره رد ايدرلر اشبو آية
كريمه اوس وخزرجدن برجماعت حقنده نازل اولوبدركه انلر برمكانده اوتوروب تحدث ايدرلر ايكن اوزرلرينه
شاس بن قيس اليهودى اوغرايوب تأليف واجتماعلرى انى اويكلندردى يهوددن بريكنه امرايلديكه
انلرك قاتنه اوتوره ويوم بغاث وقعه سنى انلره اكديره وانك امرنده سيلان اشعارى انشادايده واول كونده
ايسه ظفر اوسك ايدى چون اول يكت اكاد سيلانى ايتدى ايكى قبيله اربابى نزاعه دوشديلر وغضبه كاوب
سلاحه دورشديلر چون پيغمبريمز عليه السلامه خبر اولدى مهاجريندن برجماعتى يانته آلوب اول ارايه كلدى
وديديكه يا معشر مسلمين بن سزلك آرا كزده ايكن جاهليت اغواسنه مى دورشريسز حالبوكه حق تعالى سزى
اسلامله اكرام وامر جاهليتى قطع ايدوب بينكزده الفت ومودتله انعام ايلدى اويله اولسه اول حالت انلردن
كيدوب انلره كيد عدو ونزغة شيطان ايدوكن بيلديلر سلاحلرين براغوب استغفاره كلديلر بعده برى برلريله
معانقه ايدوب پيغمبريمز عليه الصلاة والسلام ايله بيله منصرف اولديلر * حضرت جابر رضى الله عنه ايدر
هيچ اول كون كبى اولى اقبح وآخرى احسن وافتح كون كورمدك (وكيف تكفرون وأنتم تتلى عليكم آيات
الله وفيكم رسوله) سز نيجه كافر اولورسز حالبوكه سزه الله تعالينك آيتلرى تلاوت اولنور وآرا كزده اولان
رسولى در سزه وعظ ونصيحت قيلور * اشبو خطاب جائزدركه خاصة صحابه يه اوله وامتك جميعنه دخى
اولمسى ممكندر زيرا كه قرآن كما كان انلرده در ورسول عليه السلامك احاديث شريفه سى وجوديله كانه اول
كندى ارالرنده در (ومن يعتصم بالله فقد هدى الى صراط مستقيم) اول كمسنه كه دين الهى تمسك
ايده ويا خود مجامع امورنده الله تعالى يه التجا ايده اول انى جنته ايركورر صراط مستقيمه اهتدا اولنور
ا كليل نام كتابده ايدر اعتصام ايكى قسمدر برى اعتصام باللهدركه اول هرموهومدن ترقى وهر ترقيدن تخلص
وناسدن انقطاع ورفض علائقدر وبرى اعتصام بحبل اللهدركه اول طاعتى محافظه واوامره موافقتدر
(يا ايها الذين آمنوا اتقوا الله حق تقاته) يا مؤمنلر الله تعاليدن حق تقوى ايله اتقا ايدك كه اول واجبه
قيامده وسعى استفراغ ومحارمدن اجتنابدر * ابن مسعود رضى الله عنه ايدركه اول اطاعت ايدوب عصيان
ايتمكدر وشكر ايدوب كفران ايتمكدر وذكر ايدوب نسيان ايتمكدر * ديلديكه اول كشى طاعتنه
التفاتدن وطاعات اوزره مجازات توقعندن تنزهيدر * لواقح الانوارده ايدر تقوى الله ايكى قسمدر برقسمى
استطاعتمز دكاو اتقامزدر * وبر قسمى ايسه حق تقوى ايله اتقامزدركه اول متقى تقواسنى الله تعاليدن
كوروب كنديسنك اندن انعزاليدر لكن اكا تكليف نسبتندن دكل * زيرا اندن انعزالى مع الله سوء ادبى
اقتضا ايدر اشبو آية كريمه صحابه يه غايتده صعب كلوب درحتى تقواده آيت استطاعتمز دكاو تخفيف اولندى
تخيل ايتديلر والحال اندن اشده انتقال اولنديلر * زيرا غايتده عزيزدركه انسان عملنده جمله استطاعتن بذل
ايده بلسكه لابد كسلله ويا نفسى اوزره تدايسله استطاعتدن فضله قالور امدىكه حق تقواده اوله دكلدر *
انس رضى الله عنه ايدر كشى حق تقوى ايله اتقا ايده مز الا مكركه لسانن حفظ ايده (ولا تموتن الا وأنتم
مسلمون) وسزه موت ايرشديكنده حال اسلامدن غيرى حالت اوزره اولمكز (واعتصموا بحبل الله جميعا)
جميعكز حبل الهى تمسك ايدك * ديلديكه انكله مراد دين اسلامدر * ابن مسعود رضى الله عنه ايدركه اول
جماعتدركه الله تعالينك اعتصاميله امر ايدر حبل اللهدن مراد اولدركه سزلك جماعت وطاعتده كراهت
ايتديككز شى سزه خيرلودر اندنكه فرقتدن اكا محبت ايدرسز ديلديكه اول قرآندر (قال النبى عليه السلام
القرآن حبل الله المتين) پيغمبريمز عليه السلام ايدر قرآن عظيم الله تعالينك حبل متينيدر (ولا تفرقوا)

بوخسه بينكزده اختلاف ووقوعيله اهل كتاب كبى دين حقدن تفرق ايتمكز ويا خود برى بربكزله محاربه ايله
زمان جاهليتده كى تفرقلركبى تفرق ايتمكز ويا خود تفرقى ايجاب والفتى ازاله ايدرشيئى ذكر ايتمكز
(واذكروا نعمة الله عليكم) وحق تعالينك سزه اولان نعمتنى ذكر ايدك انك جمله سندن برى سزه اسلامه
هدايت وتوفيقيدر انكله ارا كزدن غل وغش كيدوب برى برلريكزه الفت ومودت ايتديككزدر
(اذ كنتم اعداء فالف بين قلوبكم) زيرا سز زمان جاهليتده برى بربكزايله قتال ايدر اعدا ايكن اسلام سببيله
حق تعالى قلوبكزى تأليف ايتدى (فاصبحتم بنعمته اخوانا) انك اول نعمت ورحمتيله فى الله اخوت اوزره
مجتمعين ومتحابين اولديكز ديلديكه اوس وخزرج لابوين ايكى قرنداشلر ايديلر اولادلرى بيننه عداوت دوشوب
يوز يكرمى ييل دكلوزمان محاربه لرى اوزاندى حتى كه حق تعالى انى اسلامله كيدروب پيغمبرمز عليه السلام
بينلرين تأليف ايتدى (وكنتم على شفا حفرة من النار فانقذكم منها) وسز يا معشر انصار جهنمدن
برحفره طرفنده ايديكز كفر يكز حالنده حق اكر سزه اول حالتده موت ايرشسه جهنمه دوشرديكز لكن حق
جل وعلا اسلامكز سببيله سزى اكا دوشمكدن قورتاردى (كذلك يبين الله لكم آياته لعلكم تهتدون)
اشبو تبيين كبى حق جل وعلا سزه دلائل تبيين ايدرتاكه هدى اوزره ثابت اوله سز (ولتكن منكم امة يدعون
الى الخير ويأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر) سزدن برجماعت اولسونكه ناسى خيره دعوت ايده لر اول
خيركه كسه افعالدن وياتركندن وكركسه اول صلاح دينى ويا دنيويدر ودخى معروفله امر ومنكردن نهى
ايده لر (قال النبى صلى الله عليه وسلم والذى نفسى بيده لتأمرن بالمعروف ولتنهن عن المنكر اوليوشكن
الله عز وجل ان يبعث عليكم عذابا ثم لتدعنه فلا يستجاب لكم) پيغمبرمز عليه السلام ايدر اول الله تعالى
حقيچون كه نفسم انك يدنده در امر معروف ونهى منكر ايدك ايتمزسكز قورقيلوركه حق تعالى سزه عذاب
كوندره بعده انك دفعيچون دعا ايتديككزده دعاكزى كيرو دوندره (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان الناس
اذا رأوا منكرا فلم يغيروه يوشك ان يعمهم الله بعذابه) پيغمبرمز عليه السلام ايدر ناس چن منكر كوروب تغيير
ايتميه لر قورقيلوركه حق تعالى عذابنى انلره تعميم ايده * احياده ابوذر الغفارى رضى الله عنه ايدر حضرت
ابا بكر الصديق رضى الله عنه ديديلركه يا رسول الله مشركينله قتالدن غيرى جهاد وارميدر ديديكه نعم يا ابا بكر
حق تعالينك ير يوزنده مجاهد قوللرى واردركه انلر شهدادن افضلدر ويرلرده رزقلنورلر ير يوزنده يورلر حق
جل وعلا انلركله سماده كى ملائكه يه مباهات ايدر وانلر ايچون جنتى تزيين ايدر ام سلمه نك رسول الله صلى الله
عليه وسلم ايچون تزيينى كبى ابو بكر رضى الله عنه ديديكه يا رسول الله انلرنه وصفلو كسه لردر ديديكه امر
معروف ونهى منكر ايدنلردر وصالحلره محبت وفاجرلره بغض واهانت ايدنلردر اول الله تعالينك حقيچونكه
نفسم انك يدنده در انلرك برى شهدا غرفه لرندن اعلى غرفه ده اولوركه انك اوچيوز قپوسى واردركه هر برى
برنوع جوهردن دوزيلور وانلرك هر برينه اوچر يوز حور اتزويج اولنور هر باركه نظر ايتسه حورا اكا ديركه
ذكر ايدرميسنكه فلان كون فلان يرده امر معروف ونهى منكر ايتمشدك (واولئك هم المفلحون) وانلر
كمال فلاحله مخصوصلردر امر معروف مأموربه حسبنجه كاهى واجب وكاهى مندوب اولور واما نهى منكرك
كليسى واجب اولور * زيرا شرعك جميع انكار ايتديكى اشيا حرامدر واظهر اولان بودركه عاصى يه
واجب اولوركه ارتكاب ايتديكى منكردن نهى ايده * زيرا واجب اولوركه انى ترك وانى ايشليانه انكار ايده
وانك بربنى تركله آخرك وجوبى ساقط اولماز * اشبو آية كريمه ده علم دين تعليمنه وامر معروف ونهى
منكره حث وترغيب وارد ربوخصال شريفه فرض كفايه اولوب انكله مخاطب امتك بعضى اوله كلى دكل
(ولا تكونوا كالذين تفرقوا واختلفوا من بعد ما جاءهم البينات) يهود ونصارى كبى اولمكز كه انلره شول
اتفاقى ايجاب ايدر آيات وحجج مبينه كلديكندنصكره تفرق ايتديلر وتوحيد وتنزيه واحوال آخرتده اختلاف
ايتديلر اظهر اولان بودركه اشبو نهى اصولده تفرقدن اوله بوخسه فروعده دكل * زيرا پيغمبرمز عليه
السلام امتك اختلافى رحمتدر ديمشدر ودخى بركمسنه كه اجتهادايده اصابت ايدرسه اكا ايكى اجر اولور

خطا ایدرسه اکا بر اجر اولور دیمشلردر (اولئك لهم عذاب عظیم) امدی انلر ایچون تفرق واختلافلری
سببیله عذاب عظیم واردر (یوم تبیض وجوه وتسود وجوه) ذکر ایت شول کونیکه انده مؤمنلرك ایمانله
یوزلری بیاض اولور وکافرلرك یوزلری سیاه اولور ● ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم قیامتده هر قوم
عبادت ایتدکلری شیئه وارمغه امر اولنورلر چانکه کاوارمه‌لر محزون اوله‌لر حزنلرندن یوزلری قاراره واهل
قبله ویهود ونصاری قالورنه شیئه کوندریله جکلرین بیلمیه‌لر اویله اولسه حق تعالی انلره ارادت کریمه‌سی
اولدیغی وجه اوزره اتیان ایده دنیاده مؤمن مطیع اولدیغی حالده اکا سجده ایدنلر فی الحال سجده یه وارەلر
واهل کتاب ومنافقون اکا سجده یه قادر اولمیه بعده اذن الهی ایله باشلرین قالدیریجق مؤمنلرك یوزلری
ثلج کبی بیاض اوله منافقون واهل کتاب انلرك یوزینه نظر ایدیجك شدت حزنلرندن یوزلری سیاه اوله
دیه‌لرکه یاربنا بزه نه حالت ایردیکه مشرکین دکالرایکن یوزیمز سیاه اولدی ● حق جل وعلا ملائکه یه دیه‌که
نظر ایدك شونلره کیم نفسلری اوزره نیجه کذب ایتدیلر ● اهل معانی ایدر یوزلرك بیاض اولدیغیله مراد
اعمال صالحه یه وثواب الهیه مسرورلرندن اشراق واستبشاریدر و یوزلرك سوادیله مراد اعمال سیئه یه
وعذاب الهیه حزنلرندن کآبت وکسوفیدر (فاما الذین اسودت وجوههم اکفرتم بعد ایمانکم
فذوقوا العذاب بما کنتم تکفرون) اما انلرکه یوزلری سیاه اولدی انلره دینورکه ایمانده نصکره یوخسه کافرمی
اولدیکز امدی کافر اولدیغکزسببیله سزه حاصل اولان عذابی ذوق ایدك ● دینلدیکه انلرکه مراد یوم
میثاقده بن سزلرك ربکز دکلمیم دیدکده بلی ربمزسن دینلردر ویا منافقوندرکه لسانلریله ایمان اظهار ایدوب
قلبلریله کافر اولدیلر ● ویا اهل کتابدرکه انبیالرینه ایمانلری کبی محمد علیه السلامه بعثندن اول
ایمان کتورمشیکن بعث اولندقده کافر اولدیلر ویا اهل قبله دن اقوامدر (قال النبی صلی الله
علیه وسلم انی علی الحوض حتی انظر من یرد علی منکم وسیؤخذ ناس دونی فاقول یارب منی ومن امتی
فیقال لی هل شعرت ما عملوا بعدك والله مازالوا یرجعون علی اعقابهم) پیغمبریمز علیه السلام ایدر
یوم قیامتده بن حوضمه واریرم وسزدن انده ورود ایدنلره نظر قیلورم کورمکه بر طائفه بکا ورودا تمدین
آخذ اولنه دیرم که یارب انلر بندن وبنم امتمدندرلر بکا دینله که بیلورمیسن انلرسندن نصکره نه ایشلدیلر والله
اردلرینه دونمکدن زائل اولمدیلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم بادروا بالاعمال الصالحة قبل ان تجیئ
فتن کقطع اللیل المظلم یصبح الرجل مؤمنا ویمسی کافرا ویمسی مؤمنا ویصبح کافرا یبیع دینه لعرض الدنیا)
پیغمبریمز علیه السلام ایدر اعمال صالحه یه مبادرت ایدك شول لیل مظلم قطعه‌لری کبی فتنه‌لر ظهورندن
اول که کشی مؤمن صباحلیوب کافر اخشاملر ومؤمن اخشاملیوب کافر صباحلر دینی دنیادن شیئه بیعه
دکیشور (واما الذین ابیضت وجوههم ففی رحمة الله هم فیها خالدون) اما انلرکه یوزلری بیاض اوله
انلر حق تعالینك جنت وثوابنده دائملردر حق تعالینك جنتدن رحمتله تعبیرنده تنبیه واردرکه مؤمن عمرنی
طاعة اللهه استغراق ایدرسه ده ینه جنته دخولی حق تعالینك رحمت وفضلیله اولور (تلك آیات الله
نتلوها علیك بالحق) اشبو الله تعالینك وعد ووعیدنده وارد اولان آیاتیدرکه انی سکا حق ملتبس
اولدیغی حالده تلاوت ایدرز (وما الله یرید ظلما للعالمین) الله تعالی عالمینه ظلم مراد ایتمز زیرا اندن ظلم
مستحیلدر اکا برشی خفی دکادر برشیئك نقصیله ظلم ایده وبرشیدن منع اولنمز که فعلیله ظلم ایده زیرا اول علی
الاطلاق مالك الملکدر (ولله ما فی السموات وما فی الارض) سموات وارضده اولان اشیانك جمیعی
الله تعالینك خلق وملکیدر (والی الله ترجع الامور) آخرتده خیر وشردن عبادلك اموری جمیعا اکا رجوع
ایدر هربرینه جزاسنی ایدر (کنتم خیر امة اخرجت للناس) علم الله ده ویا لوح محفوظده ویا امم متقدمین بیننده
خیر امت اولدیکزکه ناسه اظهار اولندیکز ● دینلدیکه انلرکه مراد مکه دن مدینه یه هجرت ایدن صحابه در
ویاخود خاصة اصحاب محمددرکه روات وردعاتدرلر حق تعالی مسلمینه انلره اطاعتله امر ایلدی ● عمر بن
الخطاب رضی الله عنه ایدر بو خصلت بزدن اولنمزایچوندر آخریمز ایچون دکل (قال النبی صلی الله علیه وسلم

خیرکم قرنی ثم الذین یلونهم ثم الذین یلونهم) پیغمبریمز علیه السلام ایدر سزلرك خیرلیکز بنم قرنم اهلیدر یعنی بنم
عصرمدن یوز ییل ایچنده حیاتده بولنانلردر بعده بنم قرنمه ولی ایدن قرن اهلیدر بعده اول قرن اهلنه ولی
ایدن قرن ثالث اهلیدر ● راوی ایدر بیلمزمکه پیغمبریمز علیه السلام کندی قرنندن نصکره ذکر ایتدیکی
قرن ایکیمیدی ویا اوچ قرنمیدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا تسبوا اصحابی فوالذی نفسی بیده لو ان احدکم انفق
مثل احد ذهبا ما ادرك مد احدهم ولا نصیفه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بنم اصحابمه سب ایتمکز اول
الله تعالینك حقیچونکه نفسم انك یدنده در اکر سزدن بریکز احد طاغنجه فی سبیل الله التون انفاق
ایتسه کز بنم سزلرك اول دکلو انفاقکز انلرك بر مد بلکه نصف مد انفاقی ثوابنه ایرشمیه ● اکثرون دیدیلرکه اشبو آیتله
مراد مؤمنلرك جمیعیدر ● ابو هریره رضی الله عنه ایدر یعنی سز ناسك ناسه خیرلوسیسز که انلری سلاسل ایله
کتوروب اسلامه ادخال ایدرسز ● قتاده ایدرکه انلر امت محمددرکه بر پیغمبرك امتی بونلردن اول قتال الله
امر اولنمیوبدر اماکه بو امت کفارله قتال ایدرلر وکندی دینلرینه قویارلر اول اجلدن ناسك خیرلیسی
اولدیلر پیغمبریمز علیه السلام ایدر اشبو آیه کریمه ده دیدیکه (انکم تتمون سبعین امة انتم خیرها واکرمها
علی الله) سز تمش امتی تتمیم ایدوب سز اول امتلرك خیرلوسیسز والله تعالی یه زیاده کرامتلوسز (قال النبی
صلی الله علیه وسلم مثل امتی مثل المطر لا یدری اوله خیر ام آخره) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بنم امتم مثلی
یغمور مثلیدر بیلنمزکه اولیمی خیرلودر یوخسه آخریمی خیرلودر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الجنة حرمت
علی الانبیاء کلها حتی ادخلها وحرمت علی الامم حتی تدخل امتی) پیغمبریمز علیه السلام ایدر انبیایه بندن
اول وامتلرینه بنم امتمدن اول جنته کیرمك حرام قیلندی (قال النبی صلی الله علیه وسلم اهل الجنة عشرون
ومائة صف ثمانون من هذه الامة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر اهل جنت یوز یکرمی صف اولور سکسان صفی
اشبو امت اولیسیدر (تأمرون بالمعروف) معروفله امر ایدرسز (وتنهون عن المنکر) ومنکردن نهی
ایدرسز ● دینلدیکه معروف اقامت سنت وجماعتدر ومنکر اقامت بدعت وضلالتدر (قال النبی صلی الله علیه
وسلم من امر بالمعروف ونهی عن المنکر فهو خلیفة الله فی الارض وخلیفة کتابه وخلیفة رسوله) پیغمبریمز
علیه السلام ایدر برکسه‌که امر معروف ونهی منکر ایده اول الله تعالینك وکتابنك ورسولنك خلیفه‌سیدر
دینلدیکه سنده اوچ خصلت اولمیجه امر ونهی ایتمکه مباشرت ایتمکل که اول تصحیح نیت ومعرفت
حجت وصبر علی المصیبة (وتؤمنون بالله) والله تعالینك توحیدی اوزره وهر ایمان واجب اولور شیئه
اوزره ثابت اولورسز (ولو آمن اهل الکتاب لکان خیرا لهم) اکر اهل کتاب کما ینبغی ایمان کتورسه‌لر اول انلره
خیرلو ایدی (منهم المؤمنون) انلرك بعضی مؤمنلردر عبد الله بن سلام واصحابی کبی (واکثرهم الفاسقون)
لکن انلرك اکثری متمردلر وطاعة اللهدن خارجلردر کعب بن الاشرف واصحابی کبی مقاتل ایدر رؤس یهود
انلردن ایمانه کلنلره عبد الله بن سلام واصحابنه ایذا ایتدیلر اشبو آیه کریمه نازل اولدی (لن یضروکم الا اذی)
یا مؤمنلر اول یهود سزه اسانله وعید وطعندن غیری ضرره قادر اولمزلر (وان یقاتلوکم یولوکم الادبار) واکر
سزکله قتاله چیقسه‌لر منهزم اولدقلری حالده کیرو دونوب قچرلر (ثم لا ینصرون) بوندن نصکره کسه‌دن انلره
نصرت ایرشمز بلکه انلرك اوزره نصرت سزك اولور (ضربت علیهم الذلة اینما ثقفوا) انلرقنده بولنورلرسه
ارزلرینه قتل ویاخود ذلت الزام اولندی (الا بحبل من الله وحبل من الناس) مکرکه ذمت اللهده ویا انلره
کلان کتابه ویا ذمه مسلمین ویا دین اسلامه اعتصام ایدەلر (وباؤا بغضب من الله) والله تعالینك غضبنه
مستوجبین اولدقلری حالده رجوع ایدەلر (وضربت علیهم المسکنة) ودخی اوزرلرینه زی افتقار الزام
اولنیدی حتی انلر کندیلردن فقر اظهار ایدرلرتا که جزیه‌لری تضعیف اولنمیه (ذلك) ذکر اولنان ذلت
ومسکنت اوزرلرینه الزام اولنمسی والله تعالیدن غضبله رجوعلری (بانهم کانوا یکفرون بآیات الله ویقتلون
الانبیاء بغیر حق) شول سببیله ایدیکه الله تعالینك آیتلرینه کافر اولدیلر ویاخود ناحق یره پیغمبرلری
اولدردیلردی (ذلك بما عصوا وکانوا یعتدون) اشبو کفر وقتل وعصیانلری وحدود الله اعتداسیله ایدی

زیرا که صغائره اصرار کبائره مفضی اولور و کبائره استمرار ایسه کفره مؤدی اولور * ابن عباس رضی الله عنه
ایدر عبد الله بن سلام رضی الله عنه و اصحابی اسلامه کلدکده احبار یهود دیدیلر که محمده ایمان کتورنلر بزم
شرارمزدر اگر اویله اولماسیدی آبادینی ترک ایتمزلردی اویله اولسه نازل اولدیکه (لیسوا سواء) اهل
کتاب عند الله درجه ده برابر دکللردر (من اهل الکتاب امة قائمة) اهل کتابدن جماعت واردر که دین
اللهده ایمانله مستقیمه و کتاب اللهه عامله و صلات و طاعته قائمه در (یتلون آیات الله آناء اللیل وهم یسجدون)
کیجه نک ساعاتنده نماز قیلورلر اولدقلری حالده قرآنی تلاوت ایدرلر (یؤمنون بالله والیوم الآخر) الله تعالینک
وحدانیتنه و یوم آخرتک حقیقتنه ایمان کتوررلر (ویأمرون بالمعروف) و معروفله امر ایدرلر (وینهون
عن المنکر) و منکردن نهی ایدرلر (ویسارعون فی الخیرات) و اعمال صالحه یه مبادرت ایدرلر (واولئك
من الصالحین) اشبو صفاتله وصفلو کسه لر عند الله احواللری صالح اولوب رضا و ثناسنه مستحقلردندر
(وما تفعلوا من خیر فلن تکفروه) خیردن اول شیئی که انی ایشلرسز آخرتده انک ثوابندن محروم اولمزسز (قال
النبی صلی الله علیه وسلم البر لا یبلی والاثم لا ینسی والدیان لا یفنی) پیغمبرمز علیه السلام ایدر عمل خیر اسکیمز
و عمل شر اونودلمز و حضرت قهار جل شانه یه فنا ایرمز هر عملک جزاسین ایدر (والله علیم بالمتقین) الله تعالی
تقوی اهلنی بیلور اشبونده بشارت و اشعار واردر که خیرک مبدئی و عملک حسنی تقوی اوله و عند الله فائز
اهل تقوی اوله (ان الذین کفروا لن تغنی عنهم اموالهم ولا اولادهم من الله شیئا) شونلر که کافر
اولدیلر انلردن الله تعالینک عذابنی ماللری فدیه ایله و نه اولادلری نصرتله دفع ایتمز (واولئك اصحاب
النار) امدی انلر جهنم ملازملریدر (هم فیها خالدون) انلر انده دائملردر اشبو آیه کریمه ده انلرک (نحن
اکثر اموالا واولادا وما نحن بمعذبین) بزم مالمز و اولادمز چوقدر بزه عذاب اولنمزز دیو قوللرینه رد واردر
(مثل ما ینفقون فی هذه الحیوة الدنیا) اشبو حیات دنیاده کفره نک قربت و یا مفاخره و سمعه ایچون و منافقونک
اقرباء و خوف ایچون اولان انفاقلرینک مثلی (کمثل ریح فیها صر اصابت حرث قوم ظلموا انفسهم فاهلکته)
شول ریح مثلیدر که انده سموم حاره و یا برد شدیده اولوب کفر و معصیتلریله نفسلرینه ظلم ایتمش قومک زرعنه
اصابت ایدوب هلاک ایده * امدی انلرک انفاقی دخی انجلین ضایع اولوب نه دنیا و نه آخرتده صاحبنه نفعی
ولیسردر (وما ظلمهم الله ولکن انفسهم یظلمون) الله تعالی انلرک نفقاتنی ضیاعیله انلره ظلم ایتمیوبدر بلکه
انلر اعدا اولنور وجه اوزره انفاق ایتدکلری ایچون نفسلرینه ظلم ایتمشلردر (یا ایها الذین امنوا لا تتخذوا بطانة
من دونکم) یا مؤمنلر کندی جنسکز مؤمنلرک غیریدن صدیق و خلیل ایدنمکز تا که انلر سزلک
اسراریکزه مطلع اولمیه لر (لا یألونکم خبالا) انلر سزه شر و فساد ایراث ایدرشنده جهد و قدرتلرین
بذلده قصور ایتمزلر (ودوا ما عنتم) سزه ضرر و هلاک اصابتیله مشقت ویرمکی استیوبدرلر (قد بدت البغضاء
من افواههم) کلاملرندن مؤمنینه عداوتلری ظاهر اولوبدر که صدورلرنده کی فرط بغضلرین کتمه قادر
اولمدقلرندن اسرار مسلمینی کفاردن اخوانلرینه بیلدیررلر (وما تخفی صدورهم اکبر) انلرک صدورلرنده اخفا
ایتدکلری بغض و عداوت اظهار ایتدکلرندن اعظمدر زیرا که اظهارلری اختیارله دکلدر (قد بینا لکم
الآیات) بز سزه شول آیات قرآنیه‌یی بیان ایتدک که اول الله تعالینک اولیاسیله مصادقه و اعداسیله معادات
وجوبنه دلالت ایدر (ان کنتم تعقلون) اگر سزه بیان اولنانلری بیلورسه‌کز و جمیله عمل قیلورسه‌کز (ها انتم
اولاء تحبونهم ولا یحبونکم) سزای مؤمنلر انلری سورسکز اگرده کی قرابت و رضاع و مصاهرت سببیله مع
هذا انلرله موالاتدن نهی اولنمشسکزدر انلر ایسه سزی سومزلر دینلرینه مخالفکز ایچون و یا انلر که مراد
منافقین اوله که مؤمنین انلری سورلر ایماندن اظهار ایتدکلری ایچون حالبوکه قلبلرنده کی کفری بیلمزلر (وتؤمنون
بالکتاب کله) والحال سز کتابلرک کافه‌سنه ایمان کتوررسز انلر ایسه سزلک کتابکزه ایمان کتورمزلر (واذا
لقوکم قالوا امنا) نچقن انلر سزه ملاقات ایدسه‌لر نفاق و تغریر ایدوب بز دخی سزلک کبی الله تعالی یه و رسولنه
ایمان کتوردک دیرلر (واذا خلوا عضوا علیکم الانامل من الغیظ) و نچقن بری برلریله تنها اولسه‌لر

اوبکه‌لرندن پارمقلری اوجن اصررلر * زیرا که مؤمنلرک بری برلرینه الفت و محبت و اسلامک قوت و اهالی
عزتنده کوررلر و تشفی یه ایسه هیچ بر وجهله چاره‌لری اولمدیغندن برینورلر (قل موتوا بغیظکم) موتکزه دکین
اوبکه‌دن قورتلیوب اول حسرتده هلاک اولک (ان الله علیم بذات الصدور) الله تعالی انلرک قلوبنده
اولان مؤمنلره عداوتلرین بیلور و انک اوزره انلره جزا قیلور (ان تمسسکم حسنة تسؤهم) اگر سزه ای مؤمنلر
حسنه ایرشسه اول کسه اعدا اوزره غلبه در و یا انلردن غنیمه در و یا ناسک اسلامه دخولده تتابعیدر
و یا اهل اسلامک معیشتنده خصبدر انلری بیزار ایدر (وان تصبکم سیئة یفرحوا بها) و اگر سزه سیئه ایرشسه
اول کسه هزیمت و یا ضرر و یا شدتدر انکا سوینورلر (وان تصبروا وتتقوا لا یضرکم کیدهم شیئا) اگر سز
انلرک اذاسنه صبر ایدوب رب تعالیدن خوف ایدرسه‌کز الله تعالینک صابرین و متقینه موعود فضل و حفظیله
سزه انلرک مکری نقص ویرمز (ان الله بما تعملون محیط) الله تعالی سزلک صبر و تقوی و سائر اعمالکزی بیلور
جزاکزی ایرکورر (واذ غدوت من اهلك تبوئ المؤمنین مقاعد للقتال والله سمیع علیم) ذکر ایت شول
وقتیکه مدینه ده بر صباح اهلک عائشه حجره‌سندن چیقدک که مؤمنلره قتال ایچون مواطن تهیئه ایده‌سن
الله تعالی سزلک اقوالکزی ایشیدوب نیاتکزی بیلور * روایت اولندیکه هجرتک اوچنجی سنه‌سی شوالک
اون ایکیسی اربعا کوننده مشرکون کلوب احد طاغنه قوندیلر پیغمبرمز علیه السلام مشورت ایچون
اصحابنی و انلرکله بیله عبد الله بن ابی‌یی دخی چاغردی حالبوکه اندن اول انی چاغرمش دکل ایدی بعد
المشوره اول و اکثر صحابه دیدیلر که یا رسول الله مدینه ده اقامت ایدوب انلره جمعا چیقمیه‌لم اگر چیقرسه‌وز
انلر بزدن اصابت ایدرلر و اگر انلر مدینه یه کیررلر ایسه رجالمز انلرکله قتال ایدر و نساء و صبیانمز انلره حجاره
رمی ایدر بز انلردن اصابت ایدرز اقامت ایدرلر ایسه شر مجلسده اقامت ایدرلر و اگر رجوع ایدرلر ایسه خائب
و خاسر کیدرلر و انلرک بعضی چیقمغه اشارت ایتدی پیغمبرمز علیه السلام دیدیکه بن منامده کوردم که حولمده
صغرلر بوغازلنور انی خیره تأویل ایتدم و کوردم که سیفمک زبانده ثلم وار انی هزیمته تأویل ایتدم اگر مدینه ده
اقامتی رأی ایدرسه‌کز رأی وجیهدر که انلر کیرجک زقاقلرده قتال ایدرز شول بدر غزاسنی فوت ایدن رجال که
حق تعالی انلری شهادتله اکرام ایده‌جک ایمش دیدیلر که یا رسول الله بزی اعدامز اوزره چیقر غلبه دیو قتاله
رغبتدن زائل اولمدیلر حتی که پیغمبرمز علیه السلام بیتنه کیروب سلاح قوشاندی انی کورنجک نادم اولدیلر
پیغمبرمز علیه السلامه وحی کلورکن انک رأیی قویوب کندی رأیمزی انکا الزام ایتدک اندن طوروب انکا
اعتذار ایتدیلر دیدیلر که ایشلیکل رأی سنکدر یا رسول الله دیدیلر پیغمبرمز علیه السلام دیدیکه هیچ بر پیغمبره
لایق اولمزکه سلاح قوشاندیغندن صکره قتال ایتمدین انی اوزرندن براغه اویله اولسه مشرکون احد طاغنده
اربعا و خمیس کونلرنده اقامت ایتدیلر جمعه نمازینی پیغمبرمز علیه السلام اصحابیله ادا ایتدکدن صکره مکرا اول
کونده بر انصاری وفات ایتمشدی نمازین قیلوب اندن احده کتدیلر یوم سبتک صباحنده احدک شعبنده
بولندیلر (اذ همت طائفتان منکم ان تفشلا) زیرا سزدن ایکی جماعت که اول خزرجدن بنو سلمه و اوسدن
بنو الحارثدر قتالدن جبن و تخلف قصدین ایتدیلر حالبوکه انلر عسکر اسلامک ایکی جناحی ایدیلر زیرا پیغمبرمز
علیه السلام احدده بیک کشی و یا طقوز یوز الی کشیله چیقمشلردی و مشرکون ایسه اوچ بیک کشی ایدیلر
وقتا که شوط نام موضعه ایردیلر عبد الله بن ابی اوچیوز کشی ایله اردلرینه دوندیلر نیچون کندیلریمزی
و اولادلریمزی قتل ایتدیررز دیدیلر عمرو بن حزم الانصاری انلره ایریشوب پیغمبریکزی براغوب قنده
کیدرسز الله تعالیدن قورقوب بو فعلی ایتمکز دیو منع ایده کوردی چاره ایده‌مدی اگر قتال حق ایدوکن
بیلسیدک سزه اتباع ایدردک لکن رأی خطا ایله اولمشدر قتال حق دکلدر اویله اولسه نیچون کندیمزی تهلکه‌یه
براغورز دیدیلر اول ایکی جناح اولان ایکی جماعت دخی عبد الله بن ابی‌یه تبعیتله کیرو دونمک قصدین ایتمشلر
ایکن حق جل وعلا قلبلرین تثبیت ایدوب پیغمبرمز علیه السلام ایله بیله قالدیلر (والله ولیهما) حالبوکه
اول ایکی جماعتک قلوبلرین حفظ و کندیلرینه نصرت ایدن الله تعالیدر (وعلی الله فلیتوکل

المؤمنون) امدی مؤمنلر الله تعالی یه توکل ایتسونلر که اول انلره نصرت ایدراندن حق جل وعلا انلره منت
سابقه سنی تذکیر ایدوب دیدیکه (ولقد نصرکم الله ببدر وأنتم اذلة) الله تعالی سزه بدر غزاسنده نصرت ایتدی
حالبوکه سز عددده بر جماعت قلیله ایدیکز زیرا که مسلمون اندهٔ اوچیوز اون اوچ کشی و مشرکون ایسه طقوز
یوز اللی کشی ایدی (فاتقوا الله لعلکم تشکرون) امدی ثباتده اتقا ایدک تاکه تقوا کز سببیله سزه انعام
ایندیکی نصرته شکر ایده سز (اذ تقول للمؤمنین الن یکفیکم أن یمدکم ربکم بثلاثة آلاف من الملائکة منزلین)
شول وقتکه مؤمنلره دیرسن که سزه کفایت ایتزمیکه ربکز جل شانه سمادن سزه اوچ بیک ملك انزالیله
امداد ایده دینلدیکه یوم بدرده حق تعالینك مؤمنلره امدادی اولا بیك ملکله ایدی بعده اوچ بیك بعده بش
بیك اولدیلر (بلی ان تصبروا وتتقوا ویأتوکم من فورهم هذا یمددکم ربکم بخمسة آلاف من الملائکة
مسومین) بلی اکر عدوبه صبر ایدر و پیغمبریکزه مخالفتدن صاقنورسه کز و مشرکون بدرده کی هزیمتلرینه
غضبلرندن سزه کاورلر ایسه ربکز جل شانه فی الحال سزه بش بیك ملکله امداد ایدر انلر علامتلو اولدقلری
حالده * دینلدیکه اول باشلرنده صاری عمامه لر اولوب خیل بلق اوزرنده طورردیلر و یا عمامه لری بیاض اولوب
کتفلری اراسنه صالیویرمشلردی و یا اتلرینك النلرینه وقولاقلرینه صوف علامت ایتمشلردی (قال النبی
صلی الله علیه وسلم لاصحابه یوم بدر تسوموا فان الملائکة قد تسوموا بالصوف الابیض فی قلانسهم
ومغافرهم) پیغمبریمز علیه السلام یوم بدرده اصحابنه دیدیکه علامتلنکز زیرا که ملائکه قلنسوه لرینه
ومغفرلرینه صوف ابیض ایله علامتلر ایتمشلردر * حسن ایدر اشبو بش بیك ملائکه یوم قیامته دکین مؤمنلره
غزالرده عون و نصرت ایدرلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم بدر معرکه سندن غیریده ملائکه غزا محلنه
واردلر لکن قتال ایتزلر مؤمنلره مدد اولوب طورورلر (وما جعله الله الا بشری لکم) حق جل وعلا سزه اشبو
وعد و ملائکه ایله امدادی بشارت قیلدیکه استبشار ایده سز (ولتطمئن قلوبکم به) وتاکه قلوبکز اکا سکون
ایله خوفدن قورتیله سز (وما النصر الا من عند الله العزیز الحکیم) سزه عدوکز اوزره نصر دکل الا الله تعالی
عندندندرکه اول بر غالبدرکه اکا غلبه ایدلمز و حکمتی مقتضاسنجه ایکی جنددن دیلدیکنی منصور و یا مقهور
ایدر امدی نصری ملائکه وجنده احاله ایتمکز بلکه نصری الله تعالیدن بیلوب اندن استعانت و اکا توکل
ایدك (لیقطع طرفا من الذین کفروا) حق تعالی یوم بدرده سزه نصرت ایتدی تاکه ارکان شرکدن ایردوکنی
قتل و اسرله هدم ایده اویله اولسه اول کونده مشرکونك مقاتله و رؤساسندن یتمش کشی مقتول و یتمش کشی
مأسور اولدی (او یکبتهم) و یا انلری جبهه و یوزلری اوزره دوشوره ریاجکرلرینه خون و غیظ ایرکوره
(فینقلبوا خائبین) اویله اولسه آمالاری منقطع اولدیغی حالده منهزم اوله لر (لیس لك من الامر شئ او یتوب علیهم
أو یعذبهم فانهم ظالمون) انلرك امرندن سنکچون برشئ یوقدر بلکه جمله امورك مالکی الله تعالیدر دیلرسه
انلری هلاك ایدر و یا اویکلندیررو یا توبه لرین قبول ایدر اسلامه کاورلرسه و یا انلره عذاب ایدر اصرار ایدرلرسه
زیرا که انلر ظالملردر بلکه سز انلری انذار و انلره جهادله مأمور عبیدسز * اشبو آیه کریمه نك سبب نزولنده
مفسرون اختلاف ایتدیلر دینلدیکه اشبو بئر معونه اهلنك حقنده نازل اولوبدر که انلر قرادن یتمش رجل
ایدیلر که پیغمبریمز علیه السلام بئر معونه یه انلری کوندردیکه انده کی ناسه قرآن و علم تعلیم ایده لر * انلر ایسه
انلری اولدردیلر اول حالتدن پیغمبریمز علیه السلامه زیاده الم کاوب برآی هر صباح نمازنك رکعت ثانیه سنده
رکوعندن رأسنی رفع ایتدیکنده انلره بد دعا ایدرایکن اشبو آیت نازل اولدی * دینلدیکه یوم أحدده
پیغمبریمز علیه السلامك مبارك باشلری یاره لنوب رباعیه سی کسر اولدیغنده مبارك یوزندن قانی
سیلروانلره بد دعا ایلرودیردیکه نیجه فلاح بولور شول قوم که پیغمبرلرینك باشین یاره لر ودیشن قیره لر اویله اولسه
اشبو آیت نازل اولدی * دینلدیکه یوم أحدده پیغمبریمز علیه السلام اصحابندن کیملرك یوزلری و کیملرك
قولاقلری ومذاکیری کسلمش کوردی و اول مسلمون دیدیلر که اکر حق جل وعلا بزه فرصت ویررسه بزه
ایتدکلری مثله مثلنی بزدخی انلره ایده لم اندن منع وجهی اوزره اشبو آیت نازل اولدی دینلدیکه پیغمبریمز

علیه السلام انلره استیصال وجهی ایله بد دعا مراد ایدیجك بو آیتله اندن منع اولندی زیرا که انلردن جمع کثیر
اسلامه کلجك ایدی (ولله ما فی السموات وما فی الارض یغفر لمن یشاء ویعذب من یشاء والله غفور رحیم)
سموات وارضده اولان اشیانك کافه سی الله تعالینك خلق و ملکیدر عبدندن دیلدیکنی ذنب کبیره ایچون
مغفرت ایدر و دیلدیکنی ذنب صغیره ایچون اصراری سببیله عذاب ایدر اول عبادینه مغفرت و رحمت ایتمکده
بلیغدر امدی انلردن هیچ کسه یه بد دعا ایتمکه مبادرت ایتمکز (یا ایها الذین آمنوا لا تأکلوا الربوا اضعافا
مضاعفة) یا مؤمنلر ربانی اضعاف کثیره متزانده ایله اکل ایتمکز که اول دینك حلولی عندنده طلبی
تأخیر ایچون مالی زیاده ایتمکدر (واتقوا الله لعلکم تفلحون) ربا امرنده الله تعالیدن قورقك که
آخرت عقوبتندن امانده اوله سز (واتقوا النار التی أعدت للکافرین) وشول ناردن صاقنك که اول
کافرلر ایچون اعداد اولنمشدر اشبونده تنبیه واردر که نار کفار ایچون بالذات و عصات مسلمین ایچون
بالعرض معده اوله (وأطیعوا الله والرسول لعلکم ترحمون) والله تعالی یه ورسولنه اطاعت ایدك که
رحمت اولنه سز (وسارعوا الی مغفرة من ربکم) ربکز جل شانه نك مغفرتن ایجاب ایدر اعمال
صالحه یه مبادرت ایدك اسلام و توبه و اداء فرائض و جهاد و تکبیرهٔ اولی کبی (وجنة عرضها السموات
والارض) وجنته مبادرت ایدك که انك عرضی سموات وارضك عرضنجه در * روایت اولندیکه حضرت
عمر بن الخطاب رضی الله عنه بعض اصحابیله بر مجلسده ایدیلر یهوددن بر جماعت کاوب دیدیلر که سز
جنتك عرضی سموات وارض عرضنجه دردیرسز اویله اولسه جهنم قنده در حضرت عمر بن الخطاب رضی الله
عنه دیدیکه کیجه کلجك کوندوز قنده اولور و کوندوز کلجك کیجه قنده اولور دیدیلر که توراتده
دخی بویله این دینلمشدر یعنی الله تعالینك دیلدیکی مکانده در * انس بن مالك رضی الله عنهدن سؤال
اولندیکه جنت سماده و یا ارضده میدر دیدیکه قنغی سما وارضه جنت صغر بالکه سموات سبعه نك فوقنده
وعرش اعلانك تحتنده در * فتوحات مکیه ده ایدر فلك مکوکب فلك اطلسك جوفنده خلق اولنوبدر
اول ایکیسنك اراسنده جنان و ما فیها در امدی فلك مکوکب جنتك ارضیدر و فلك اطلس سماسیدر
(اعدت للمتقین) اول متقیلر ایچون تهیئه اولنمشدر اشبونده دلالات واردرکه جنت الآن مخلوقه اوله
(الذین ینفقون فی السراء والضراء) که انلر رخاده و شدتده و یا احوالك کلیسنده انفاق ایدرلر زیرا انسان
مسرت و یا مضرتدن خالی اولاز یعنی انلرینه حالده اولسه لر قلیل و کثیردن قادر اولدقلری انفاقدن
خالی اولمزلر (والکاظمین الغیظ) و غیظلرین امسال ایده لر حالبوکه انی امضایه قادر لرایکن (قال النبی
صلی الله علیه وسلم من کظم غیظا وهو یقدر أن ینفذه دعاه الله یوم القیامة علی رؤس الخلائق حتی یخیره من
أی الحور شاء) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بر کمسنه که غیظنی انفاذه قادر ایکن کظم ایده یوم قیامتده خلائق
بیننده حق تعالی قبلندن چاغریلوب حور الردن دیلدیکنی اکاویره (والعافین عن الناس) و ناسدن
مؤاخذه یه مستحقلرك عفو بتن ترك ایدرلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان هؤلاء من امتی قلیل الا من
عصم الله وقد کانوا کثیرا فی الامم التی مضت) پیغمبریمز علیه السلام ایدر ناسدن مؤاخذه یه مستحقلری عفو
ایدر بنم امتمدن ازدر مکر اول که حق تعالی عصمت ایده لکن امتلرده چوق ایدی (والله یحب المحسنین)
الله تعالی احسان ایدنلری سور (والذین اذا فعلوا فاحشة أو ظلموا انفسهم) وشونلر که فاحشه ایشلسه لر
و یا نفسلرینه ظلم ایتسه لر * دینلدیکه فاحشه زنادر و ظلم نفس ایسه زنانك دونی قبله و معانقه در * دینلدیکه
فاحشه مادون زنا قبله و ملسه و حلال اولمیان شیئه نظر در و ظلم نفس صغایردر * و یا خود فاحشه فعل ایله
و ظلم نفس قول ایله اولان معاصیدر * ابن مسعود رضی الله عنه ایدر مؤمنون دیدیلر که یا رسول الله
بنو اسرائیل بزدن الله تعالی یه اکرم ایدیلر شول سببدنکه بری برکناه ایشلسه انك کفارتی قپوسنك عتبه سنده
یازیلو بولوردی پیغمبریمز علیه السلام سکوت ایدوب اندن بو آیه کریمه نازل اولدی * روایت اولنورکه
ابو معبد دینور بر کمسنه وار ایدی تمر بیع ایدردی بر مرأه حسنا اندن تمر المغه کلجك دیدیکه اشبو دکانده کی

ترجيد دكلدرلكن بيتمده بونك جيدى وارد رسكا اندن ويره يم ديوانى بيتنه ايلتدى وكندويه ضم ايدوب
تقبيل ايتدى مرأه اندن امتناع ايديجك نادم اولوب انى ترك ايلدى اندن پيغمبرمز عليه السلام حضرتلرينه
واروب ماجراسنى ذكر ايديجك اشبو آيه كريمه نازل اولدى (ذكروا الله) حق تعالينك وعيدنى وياحكمنى
وياحق عظمتنى تذكر ايدرلر (فاستغفروا لذنوبهم) ندامت وتوبه ايله الله تعاليدن مغفرتن طلب ايدرلر
(ومن يغفر الذنوب الا الله) والحال الله تعاليدن غيرى كيمدركه ذنوبى مغفرت ايده اشبونكله مراد
حق تعالينك سعت رحمتله وعموم مغفرتله وصفدر واستغفار وصادر اولان توبه لرينى قبولله وعدينه حث
وترغيبدر (ولم يصروا على ما فعلوا) يوخسه ايشلدكلرى ذنوب اوزره اصرار ايتمزلر استغفارى تركله
زيرا پيغمبرمز عليه السلام ديمشدركه (ما أصر من استغفر وان عاد فى اليوم سبعين مرة) استغفار ايدن
كشى اصرار ايتمش اولمز اكرچه بركونده كناهه يتمش كره عودت ايدرسه ده (وهم يعلمون) والحال انك كناه
اولوب اكا اصرار ضرر ايدوكنى بيلورلر والله تعالينك ذنوب مغفرتنه مالك ايدوكنى ويا انلرك ذنوب مغفرت
ايديجى ربلرى وار ايدوكنى بيلورلر وياذنوب ندكلو كثير اولسه انك عفوى الله تعالى يه عظيم دكل ايدوكنى
بيلورلر (اولئك جزاؤهم مغفرة من ربهم) اشبو صفات مذكوره اهلنك ثوابى ربلرى جل شانه دن
مغفرتدر (وجنات تجرى من تحتها الانهار) وجنتلردركه تحتندن نهرلر جارى اولور (خالدين فيها)
انده دائمين اولدقلرى حالده (ونعم اجر العاملين) اشبو مغفرت وجنات طاعت اهلنه نه كوزل اجر اولور (روى
عن النبى صلى الله عليه وسلم عن ربه تعالى انه قال ابن آدم انك ما دعوتنى ورجوتنى غفرت لك على ما كان فيك
ابن آدم انك ان تلقنى بقراب الارض خطايا لقيتك بقرابها مغفرة بعد أن لا تشرك بى شيأ ابن آدم انك ان تذنب
حتى يبلغ ذنبك عنان السماء ثم تستغفرنى أغفر لك) پيغمبرمز عليه السلام الله تعاليدن روايت ايدرديشكه
ابن آدم اكرسن بكا دعا ايدروبندن رجا ايلرسك سنى مغفرت ايدرم سنده كى ذنوب اوزره ابن آدم اكرسن بكا
يرقريه طولوسى كناهله ملاقى اولورسك بن سكا انك طولوسى مغفرتله ملاقى اولورم مادامكه بكا برشئ اشراك
ايتميه سن ابن آدم اكرسن كناه ايدرسك كه عنان سمايه ايريشه بعده بندن انك مغفرتن ديلسك
مغفرت ايدرم (قال النبى عليه السلام قال الله تعالى من علم انى ذو قدرة على مغفرة الذنوب غفرت له ولا ابالى
مالم يشرك بى شيئا) پيغمبرمز عليه السلام ايدر الله تعالى ديديكه بركمسنه كه بنم ذنوب مغفرتنه قدرتم
اولديغن بيله انى مغفرت ايدرم مبالات ايتمزم مادامكه بكا برشئ اشراك ايتميه (قد خلت من قبلكم سنن)
سزدن اول وقائع كچديكه حق تعالى انى امم مكذبه ده سنت ايتمشدى وياهر امت ايچون سنت ومنهاج كچديكه
اكا تابع اولدقلرنده حق تعالى انلردن راضى اولوردى وياخير وشرده اتباع اولنور طريقت ايچون اهل كچدى
(فسيروا فى الارض فانظروا كيف كان عاقبة المكذبين) امدى يريوزنده اقدامله سير ايدك كه مكذبينك آثار
هلاكن كوروب اعتبار ايده سز (هذا بيان للناس) اشبو قرآن عامه ناسه مكذبينك احوالنى بياندر
(وهدى) وارواح بصائرلرين علم ويقين نوريله معرفة اللهه اهتدايه نوردر (وموعظة للمتقين) وخاصه
متقيلره موعظه دركه انلرى نسك وخشوع وطاعت اوزره ومصائب اوزره صبره دعوت ايدر واثم وفسوقدن
قولى وكرك فعليدر اقترافدن انلرى صرف ايدر (ولا تهنوا ولا تحزنوا) يوم أحدده سزه اصابت ايدن شئ
سببيله جهاددن ضعيف اولمكز وسزدن قتل اولنانلرك اوزره محزون اولمكز زيرا اول كونده مهاجريندن بش
كمسه وانصاردن يتمش كمسه قتل اولندى (وانتم الاعلون) والحال سز انلردن شانده اعلاسز كه سز حق
اوزره سز وقتلالكز الله ده در وقتلاكز جنتده در وانلر ايسه باطل اوزره در وقتالرى شيطان ايچوندر وقتلالرى
جهنمده در ويا سزلك يوم بدرده انلردن اصابتكز انلرك يوم احدده كى سزدن اصابتلرندن اكثردر ويا نصرت
وظفر ايله عاقبت سزلك اولور (ان كنتم مؤمنين) زيرا كه سز حق تعالينك نصر ووعدينه مصدقلرسز
(ان يمسسكم قرح فقد مس القوم قرح مثله) اكر يوم احدده انلردن سزه جراحت والم ايرديسه يوم بدرده انك
مثلى سزدن انلره ايردى مع هذا انلر ضعف وجبن اظهار ايتمديلر امدى سز اول خصلتله انلردن اولاسز شول

سببدنكه انلر الله تعاليدن رجا ايتمديكن سز رجا ايدرسز (وتلك الايام نداولها بين الناس) ظفر
وغلبه ايامنى مسلمون وكافرون بيننده صرف ايدرز برصنفى بركون سويندررز صنف آخرى بركون يندررز (وليعلم
الله الذين آمنوا) وتاكه الله تعالى ايمان اوزره ثابتلرى ثابت اولميانلردن تمييز ايده اشبونك امثالنده
تعليل صددن قصد الله تعالينك علمى اثبات ونفى دكلدر بلكه قصد برهان طريقه سى اوزره معلومى اثبات
ونفيدر وياخود معنى اولدركه تاكه الله تعالى انلره بيلديره انى كه اكا جزا متعلق اولوركه اول برشئ موجود
بيلنمسيدر (ويتخذ منكم شهداء) وتاكه سزدن برطائفه يى شهادتله اكرام وياخود سزدن شهود
معدلين اتخاذ ايده شول سببله كه انلر ايمان اوزره قائمه وشدائد اوزره صبره مصادف اولديلر (والله لا يحب
الظالمين) حق تعالى ظالملرى سومز كه انلر اضمار ايتدكلرينك خلافن اظهار ايدرلر * اشبونده تنبيه واردركه
الله تعالى كافرلره على الحقيقه نصرت ايتميه بلكه احيانده انلرك تغلبى انلره استدراج ومؤمنلره ابتلا
ايچون اوله (وليمحص الله الذين آمنوا) وتاكه الله تعالى مؤمنلرى ذنوبدن تطهير وتصفيه ايده اكر قتل
اولنورلرسه (ويمحق الكافرين) وكافرلرى افنا واهلاك ايده اكر مؤمنلر انلرى قتل ايدرسه (أم حسبتم
أن تدخلوا الجنة ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم ويعلم الصابرين) ظن ايدرميسز كه جنته كيره سز
حالبوكه حق جل وعلا سزدن جهاد ايدنلرى وشدائده صبر ايدنلرى بيلميه اشبونده دلالت واردركه جهاد
فرض كفايه اوله (ولقد كنتم تمنون الموت من قبل أن تلقوه فقد رأيتموه وأنتم تنظرون) سز اسباب
موتدن حربى وياشهادت اوزره موتى اكا ملاقات ايتمزدن اول تمنى ايدرديكز ايمدى سز معاينه اولديغكز
حالده اخوانكزك قتل اولنملرى حيننده انى كورديكز * اشبو خطاب شول بدر غزاسنه حاضر اولميان
صحابه يه دركه انلر تمنى ايتديلركه پيغمبرمز عليه السلام ايله غزايه حاضر اولوب شهداء بدرده نائل اولديغى
كرامته انلردخى نائل اوله لر اوليله اولسه يوم احد اولديقده اكا خروج ايچون پيغمبرمز عليه السلامه الحاح
ايتديلر * اشبونده انلره توبيخ واردركه حرب تمنى ايتدكلرندنصكره جبانلق ايدوب منهزم اولديلر
وياضمنا كفارك غلبه سنى تمنى ايتديلر (وما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل) محمد عليه السلام دكل
الا رسولدركه اندن اول رسوللر كچوبدر اول دخى انلر كبى كچيسردر (أفإن مات أو قتل انقلبتم على أعقابكم)
اكر اول وفات ايدر ويا قتل اولنورسه سز دينده اعقابكزه مى منقلب اولورسز (ومن ينقلب على عقبيه فلن
يضر الله شيأ) اول كه ارتداد له عقبنه منقلب اوله اول الله تعالى يه برشئ ضرر ايتمز بلكه ضررى ينه كندويه
ايدر زيرا كه حق تعالى يه ضرر ونفع ايرلمكدن منزه وعاليدر (وسيجزى الله الشاكرين) نعمت اسلامه وانك
اوزره ثباتله شكر ايدنلره الله تعالى جزاء جزيل ايديسردر * اصحاب مغازى ذكر ايدرلر كه چون رسول الله صلى
الله عليه وسلم يديوز كشيله احد طاغنده شعبه يه نزول ايتدى * عبد الله بن جبير رضى الله عنهى پياده لر اوزره
رئيس ايتديكه انلر اللى كشى ايديلر وديديكه سز طاغك ذيلنده طوروب كفارى بزدن اوقله دفع ايدك تاكه
اردمزدن كلميه لر غالب ويا مغلوب اوله لم سز مكانكزدن آيرلمكز زيرا سز انده ثابت اولدقجه بز غالبين اولمقدن
زائل اولمزز اندن مسلمون مشركينه جنكه كيرشديلر * پيغمبرمز عليه السلام مبارك النه برسيف الوب
ديديكه كيمدركه بوسيفى الوب حقن يرينه كتوره * ابو دجانه اقبال ايدوب انى الدى وبر قرمزى عمامه صاروب
ضالينه رق ميدانه يوريدى * پيغمبرمز عليه السلام ايتدى اشبو بر يوريشدركه حق تعالى انى سومز مكر
بونك كبى محلده اوله اندن قتال شديد اولوب پيغمبرمز عليه السلام اصحابيله مشركون اوزره هجوم
ايتديلر حتى كه مشركونى صيديلر * عبد الله واصحابى مشركينك صنديغن كوريجك انلردن غنيمته سكردشديلر
انلر مكانن قويوب كيديجك مشركيندن خالد بن الوليد ايكيوز اللى فارسده شعب جانبندن ايريشوب عبد اللهك
اصحابندن بقيه يى قتل ايتديلر انكله مسلمينه انهزام ايردى * ابن قمئه برطاشله پيغمبرمز عليه السلامك
رباعيه سنى قيردى ووجه كريمن قان بورودى * مصعب بن عمير رضى الله عنه پيغمبرمز عليه السلامدن
دفع ايچون ايلرويوريجك ابن قمئه انى قتل ايتدى شول ظنله كيم اول پيغمبرمز عليه السلام اوله محمدى قتل

ایتدم دیونداء ایتدی مسلمون انی ایشیدیجك هر برینه دهشت كاروب انهزام وحیرت ایردی چون پیغمبریمز علیه السلام اول حالتی كوردی یا عباد الله فاتئكلكْ دیو چاغردی * اولیله اولسه اصحابدن اوتوزدكاو كشی قاتنه دیرلدیلر سائری ایسه انك حیاتنده اولدیغن بیلیوب طاغادیلر * حتی منافقیندن برجماعت دیدیلر كه اول پیغمبر اولیدی قتل اولنمزدی ایمدی اخوانكزه ایرلینه اولكی دینكزه كیرك انس بن النضر رضی الله عنه انس بن مالك رضی الله عنهك عمیسیدی دیدیكه یاقوم اكر محمد قتل اولندیسه محمدك ربی جل شانه حی لایموتدر اول كیدیجك اندنصكره بو قلان حیاتی نیدرسز ایمدی انك قتال ایتدیكی امر اوزره قتال ایدلك اندن سیفن الوب میدانه كیردی حتی كه قتال ایدرك جان ویاشن حق تعالینك رضاسی یولنه فدا ویردی ایمدی پیغمبریمز علیه السلامك قتل اولندی دینلسنی عذر ایدوب منهزم اولنلری توبیخ ایچون حق جل وعلا حضرتلری اشبو (وما محمد الا رسول) آیة كریمه سن انزال ایتدی (وما كان لنفس أن تموت الا باذن الله كتابا مؤجلا) هیچ برنفسه موت ایرمز الا الله تعالینك قضا ومشیئتیله ایرر زیرا هر نفس ایچون الله تعالینك علم ازلیسنده اجل مسمی واردر اول نه برساعت قتالدن اجتنابله تأخر ایدر ونه قتاله اقدامله تقدم ایدر (ومن یرد ثواب الدنیا نؤته منها) بركسه كه طاعتیله دنیا مراد ایده ودنیا ایچون عمل ایده بز اكا دنیادن تقدیر ایتدیكمزدن دیلدیكمزی ویررز (ومن یرد ثواب الآخرة نؤته منها) واولكه طاعتیله آخرت ثوابن مراد ایده بز انك ثوابندن اكا ویررز (وسنجزی الشاكرین) بز شاكرلره آخرتده جزا ایدیسرز (قال النبی صلی الله علیه وسلم من كانت نیته طلب الآخرة جعل الله غناه فی قلبه وجمع له شمله واتته الدنیا وهی راغمة ومن كانت نیته طلب الدنیا جعل الله الفقر بین عینیه وشتت علیه امره ولا یاتیه منها الا ما كتب له) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بركسه كه نیتی طلب آخرت اوله حق تعالی غناسن قلبنده ایدر امورنك متفرقاتن انكیچون جمع ایدر وانك دنیایه برنیتی یوغیكن دنیاده اكا كلور واول كسه كه نیتی طلب دنیا اوله حق تعالی فقری انك ایكی كوزی اراسنده قیلور وامور مجتمعه سنی تفریق ایدر ودنیانك حاصلی انجق انكیچون ازلده تقدیر اولنان اولور (قال النبی صلی الله علیه وسلم انما الاعمال بالنیات وانما لكل امرئ مانوی فمن كانت هجرته الی الله ورسوله فهجرته الی الله ورسوله ومن كانت هجرته الی دنیا یصیبها أو امرأة یتزوجها فهجرته الی ما هاجر الیه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر اعمال دنیویه واخرویه نك صحتی نیت خالصه ایله در وهركشی ایچون عملندن حاصل اولان نیت ایتدیكی شیدر اولكه هجرتی ایله قصدی الله تعالینك ورسولنك رضاسی اوله اجری الله تعالینك عهدینه اولور واولكه هجرتی ایله قصدی متاع دنیادن برشیئه نیل ویابر مرأه یی تزوج اوله حظی انجق اول قصد ایتدیكی شیء اولوب هجرتیچون آخرت ثوابندن اكا نصیب اولمز (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله تعالی لا ینظر الی صوركم وأموالكم ولكن ینظر الی قلوبكم وأعمالكم) پیغمبریمز علیه السلام ایدر حق تعالی سزلك خوب صورتلریكزه واموال واحتشامكزه نظر ایدوب آخرت ثوابن وكرامتن سزه اول حیثیتله ویرمز بلكه محل نیت واخلاص اولان قلبكزه وشرعه موافق اعمال صالحه كزه نظر ایدوب ثواب وكرامتی سزه اول حیثیتله ویرر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان العبد لیعمل اعمالا حسنة فیصعد بها الملائكة فی صحیفة مختمة فتلقی بین یدی الله عز وجل فیقول الله تعالی ألقوا هذه الصحیفة فانه لم یرد بما فیها وجهی ثم ینادی الملائكة اكتبوا له كذا اكتبوا له كذا فیقولون یاربنا أنه لم یعمل شیأ من ذلك فیقول الله تعالی أنه نواه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر عبد مؤمن بعض اعمال صالحه ایشلیوب ملائكه انی مهرلودفترلره یازلمش اولدیغی حالده دركاه حقه ایلتورلر حق تعالی اول ملائكه یه بیوره كه اول صحیفه لرك بعضنی براغه لر زیرا اندهكی اعمال الله صاحبی بنم وجهمی مراد ایتمیوبدر اندن ملائكه یه امر ایدركه اول عبد ایچون شونك وشونك كبی اعمال حسنه یازك ملائكه دیرلركه یاربنا اشبو یازمغه امر ایتدیكك اعمالك هیچ برینی ایشلمیوبدر حق تعالی دیركه انی ایشلمدیسه لكن ایشلمكه نیت ایتمشدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم اكثر شهداء امتی اصحاب الفراش ورب قتیل بین الصفین الله اعلم بنیته) پیغمبریمز علیه السلام ایدر امتم شهداسنك اكثری دوشكلرنده وفات

ایدنلر

ایدنلردر ایكی صف اراسنده قتیلك نیتی صحیحه میدر دكلمیدر الله تعالی بیلور (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا التقی الصفان نزل الملائكة یكتبون الخلق علی مراتبهم فلان یقاتل للدنیا فلان یقاتل حمیة فلان یقاتل عصبیة الا فلا تقولوا فلان قتل فی سبیل الله فمن قاتل لتكون كلمة الله هی العلیا فهو فی سبیل الله) پیغمبریمز علیه السلام ایدر چقان قتال ایچون ایكی صف بری برینه ملاقی اوله سمادن ملائكه اینوب اهل اسلام صفنده كی ناسی مراتبنجه یازرلر فلان دنیا وفلان حمیت وفلان عصبیت ایچون قتال ایدردیو یازرلر ایمدی فلان كشی فی سبیل الله اولور (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا التقی المسلمان بسیفیهما فالقاتل والمقتول فی النار قیل یارسول الله هذا القاتل فما بال المقتول قال لانه أراد قتل صاحبه) پیغمبریمز علیه السلام ایدر چقان ایكی مسلم سیفلریله بری برلرینه قاوشه لر قاتل وكرك مقتول ایكیسیده نی نارده دردینلدیكه یارسول الله قاتلك نارده اولسنك وجهی بلدك اما كه آخری مقتول ایكن نارده اولسنك وجهی ندر دیدیكه زیرا اولدخی صاحبی قتله قصدا ایتمشدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم من تزوج امرأة علی صداق وهو لا ینوی أداءه فهو زان ومن أدان دینا وهو لا ینوی قضاءه فهو سارق) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بركسه برمرأه یی صداق معلوم ایله تزوج ایدوب لكن اول صداقك اداسی نیت ایتمسه اول عند الله زانیدر وبركسه كه آخردن استدانه ایتدیكی شیئك قضاسی نیت ایتمسه اول عند الله سارقدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من تطیب لله تعالی جاء یوم القیامة وریحه اطیب من المسك ومن تطیب لغیر الله جاء یوم القیامة وریحه انتن من الجیفة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بركسه كه لله تطیب ایده یوم قیامتده قوقوسی مسكدن اطیب اولدیغی حالده محشره كلور وبركسه كه لغیر الله تطیب ایده یوم قیامتده قوقوسی جیفه دن انتن اولدیغی حالده محشره كلور * ابو هریره رضی الله عنه ایدر توراتده یازیلوبدر حق تعالی دیمشكه اول شیئكه انكله بنم وجه كریمم قصد اولنه انك قلیلی كثیردر * واولكه انكله وجهمدن غیری قصد اولنه انك كثیری قلیلدر اخبار بنی اسرائیلده ایدر برقحط ییلنده بررجل رملدن تپه لر اوغرایوب كوكلندن دیدیكه اكر بو رمل طعام اولسه انی الله ناسه اولشدیررردم الله تعالی اول قومك پیغمبرینه وحی ایتدیكه اكا دیه كیم حق جل وعلا صدقه كی قبول وحسن نیتكی تحسین ایتدی واول رمل تپه لری طعام اولوب انی تصدق ایتمكك ثوابن سكا اعطا ایتدی * بعض سلف ایدر نیت صالحه عملك صغیرینی كبیر ایدر ونیت غیر صالحه عملك كبیرین صغیر ایدر وبعض علما ایدر نیت طالبی عملك اولیدرمادامكه خیره نیت ایدرسن سن خیرده سن * دینلدیكه استطاعتك اولدیغنجه خیری ایشلكل چقان عملدن یوریله سن ویا عمل ایتمز اولهسن خیر عملی ایشلمكی قصد ایلكل كه خیر عمله قصد ایدن انی ایشلین كبیدر ایمدی عملك عمادی نیتدر عمل نیته محتاجدركه نیت سببیله عمل خیر اولور ونیتك كندوسی خیردر اگرچه علائق سببیله عمل متعذر اولورسه ده اول اجلدن پیغمبریمز علیه السلام (نیة المؤمن خیر من عمله) مؤمنك نیتی عملندن خیرلودر دیدی * یعنی هر طاعت نیت وعملله منتظم اولوب اول ایكیسندن هر برینك مقصودده اثری واردر لكن نیتك اثری عملك اثرندن اكثردر * ایمدی مؤمنك طاعتندن نیتی جمله طاعتندن اولان عملدن خیرلودر بونه اخبارده ایدر معلوم اوله كه اعمال اوچ قسمدر معاصی وطاعات ومباحاتدر اما قسم اول كه معاصیدر نیتله موضوعاتندن متغیر اولمزلانی دكلدركه پیغمبریمز علیه السلامك (انما الاعمال بالنیات) قول شریفی عمومندن نیتله معصیت طاعته منقلب اولور ظن اولنه تكیم بركسه نك قلبنی مراعات ایچون اخری انجیده ویاغیرك مالی ایله برفقیری اطعام ایده ویا حرام مالله مدرسه ویامكتب ویا مسجد بنا ایده وقصدی خیر اوله كلیسی جهلدر ظلم وعدوان ومعصیت اولقدن اخراجده نیتك تأثیری اولمز بلكه مقتضای شرعك خلافی اوزره شرله خیر قصد ایتمیان شرتأخردر اگر انی بیلوب ایدرسه شرعه معانددر * واكر بیلیوب ایدرسه جهل سببیله عاصیدر وقسم ثانی كه طاعاتدر اصل صحتده واصل تضاعفده نیته مربوطلردر اما اصلنك صحتی انكله دركه حق تعالی یه عبادتن ایده غیره دكل اكر ریا ایدرسه معصیت اولور واما تضاعفك تضاعفی نیت حسنه كثرتیله اولور زیرا

طاعت واحده ده ممکندرکه نیت کثرتیله اعمال مقربین درجه سنه ایریله مثلا مسجدده قعود طاعت ایکن نیت کثیر ایله اول طاعات متعدده ایدینله بری بودرکه مسجد بیت اللهدر اکا کیرن الله تعالی یه زیارت قیلور ایدی مسجده دخول ایله مولاسی زیارتنی قصد ایدوب انکیچون وعد اولنان ثوابی رجا ایده ایکنجیسی بر نمازدنصکره نماز آخره انتظار قصد ایده اوچنجیسی سمع و بصر وسائر اعضانک حرکات وترددانتدن کف که صوم معناسنده در انی قصد ایده دردنجیسی مسجدده اعتزال ایله همتی الله تعالی یه عکف وسرنی آخرت فکرینه ملازم قیلمسنی قصد ایده بشنجیسی انده الله تعالینک ذکرینه ویاذکرالله استماعنه ویاتذکرایچون تجرد قصد ایده التنجی امر معروف ونهی منکرایتمکله مسلمینه افادهٔ علم قصد ایده یدنجی انده فی الله استفاده سن قصد ایده سکزنجی بیت اللهده الله تعالیدن اوتانوب هتک حرمت اقتضا ایدرشیئی ترک ایتمک قصد ایده ایدی سائر طاعات ومباحاتده دخی نیاتی تکثیرک طریقی بودر زیرا هیچ برطاعت یوقدرکه اول نیات متعدده احتمالندن خالی اوله هر عبدک قلبنه خیر طلبنده جد وتشمیری دکلو نیاتدن حاصل اولور وانکله اعمالی ارتوب حسناتی مضاعف اولور * قسم ثالث مباحاتدر مباحاتدن برشیئی یوقدرکه الا اول نیت واحده یی ونیت متعدده یی متحمل اولوب انک سببیله اول محاسن قربات اوله ومعالیٔ درجاته ایریشیله مثلا برکسه جمعه کوننده وسائر اوقاتده تطیب ایتسه متصوردرکه نیات سیئه دن انده نیات متعدده بولنه مثلا انکله قصدی لذات دنیا ایله تنعم اوله ویاخود کثرت ماله تفاخر اظهار ایده کیم اقرانی اکا حسد ایده ویاخود انکله خلقه ریا ایده کیم قلبلرنده انکیچون جاه قائم اولوب طیب رایحه سیله ذکر اولنه ویاخود اجنبیه خاتونلره نظری استحلال ایدر اولدیغندن قلبلرنده کشینک کندینک سوپاسن دیلیه * ایدی بونیاتک هرقنغیسیله اولان نیات تمامی معصیت ایدوب یوم قیامتده صاحبنک توقوسن جیفه دن انتن ایدر الاتلذذ وتنعم ایچون اولان معصیت اولمزلکن اندن سؤال اولنوروالکه مباحاتدن اکا برشیٔ ویریله انک اوزره اکرچه اکا آخرتده عذاب اولمز لکن اول ویریلن دکلو آخرت نعمندن اکسیلور واما طیبده نیات حسنه اولدرکه انکله جمعه کوننده کی سنت نبویه یه اتباع اوله ومسجده تعظیم واحترام وحق تعالینک زیارتنه دخولی رایحهٔ طیبه ایله اوله ومسجدده یاننه اوتورانلر رایحهٔ طیبه سیله راحت بوله وجوارنده کیلره رایحهٔ کریهه ایله اذاسن کیدره وانکله غیبت اولنمسی بابنی سد ایده وانکله دماغن معالجه ایده که فطنت وذکاسی ارتوب مهمات دینیه دن اکا ادراکی آسان اوله بعض سلف دیشکه سورم کیم هرنیتمده حتی اکل وشرب ونومده وخلایه دخولمده دخی نیتم اوله وبو اشیانک هربری ممکندرکه انکله وجه الله قصد اولنه زیرا هرشیئکه بدنک بقاسنه وقلبک فراغنه سبب اوله اول دینه معیندر ایدی اکاله قصدی عبادته قوتلنه وجماعله قصدی کندوبی تحصین واهلنک قلبنی تطییب اوله واندن برولد وجوده کلوب کندیدنصکره حق تعالی یه عبادت ایده وانکله امت محمد چوق اوله ومالی ضایع اولدیغنده حق تعالینک یولنه فدا اولسون دیه وغیرک انی غیبت ایتدیکی خبرین ایشتسه اول غیرک حسناتندن انک دیوانته وانک سیئاتندن اول غیرک دیوانته نقل اولنمسن تأمیل ایدوب جوابدن سکوت ایده ایدی اکر اولی النهادن ایسک ایرته حسابن تدقیق اولنمزدن اول سن بوکونده حسابکی تدقیق ایت واحوالکه مراقب اولوب حرکات وسکونک تأمل ایتمکله کورکیم نیه حرکت ایدرسن ونه یی دیلرسن ودنیادن نه ایروب آخرتدن نه یی فوت ایدرسن ودنیایی نه شیٔ اوزره ترجیح ایدرسن بچانکیم اکا باعث دین ایدوکنی بیلهسن قلبکه خطور ایدنی امضا ایت واکر باعث دین دکل ایدوکنی بیلورسک امساک ایت * روایت اولندیکه زکریا علیه السلامک صنعتی باچقلهدیوار یباردی برکون برقومه اجیر اولوب ایکی رغیف کتوردیلر زیرا اول یدیله کسبندن غیری شیٔ یمزدی انی بیه طورر کن اوزرینه برقوم چقه کادیلر اول ایسه رغیفلری یمکه مشغول اولوب انلری قاتنه چاغرمدی زکریانک زهد وخساسن بیلدکلرندن کندیلرینی قیغرمغی خیرظننه اول فعلنه تعجب ایتدیلر زکریا علیه السلام ایتدیکه ابیر اولدیغم کسه لر بکا اول ایکی رغیفی ویردیلر که انی ییوب عملرینه قوی اولم اکر انی سزکله ییسیدم اول نه سزه ونه بکا کفایت ایدردی وبن ضعیف اولوب عملرین

کمال اوزره ایشلیه مزدم ایدی نورالله ایله بصیر اولانلر بوباطنه نظر ایدرلر زیرا انک عملدن ضعفی فرضه نقص ویرردی وانلری بکادعوت ایسه فضله نقص ویریسردی فرض ایسه فضلدن مقدمدر * سفیان ثوری ایدر برکسنه که بررجلی طعامنه دعوت ایتسه ولکن اول رجلک اکانه رغبتی اولسه رجل اکا اجابت ایدوب اکل ایدرسه اول کسنه نک اوزره ایکی وبال اولور اکل ایتمزسه بروبال اولور اول ایکی وبالک بری نفاق ایتدیکیدر وبری اول رجلی برشیئه تعریضدرکه انی بیلسه انی یمکدن اکراه ایدردی ایدی عبده لائق اولورکه سائر عملنده دخی نیتی تفقد ایده اکر نیت صادقه بولورسه عملی ایشلیه واکرنیتی خالص بولمزسه توقف ایده نیت عبدلک اختیاری تحتنده داخل اولمزحتی سلفدن برجماعت برنیجه طاعتی انکیچون نیت احضار ایده مدک دیو ایشلمدیلر ابن سیرین حسن بصرینک جنازه سی اوزره صلاته نیت احضار ایده مدم دیو ترک ایتدی وطاوس نیتی احضار ایتمدین حدیث روایت ایتمزدی واکابرزم ایچون دعا ایت دینلسه اکانیت بولمدیغمده ایدم دیردی ایدی سلف نیتلرینی احضار ایتمینجه برعمله مباشرت ایتمزلردی زیرا که نیت عملک روحیدر ونیت صادقه سز اولان عمل ریا وتکلفدر ونیت اول دکلدرکه قلبله نیت ایتدم دیه بلکه اول قلبک انبعاثیدرکه حق تعالینک فتوحی مجراسنه جاری اولور اول قلبک بعضیسنده میسر وبعض آخرنده متعذر اولور واکه قلبنک اوزره غالب امر دین اوله اکا اکثر احوالنده نیت صالحه احضاری میسر اولور واما اولکه قلبنک اوزره غالب دنیا اوله اکا نیت صالحه احضاری متعذر اولور بلکه فرائضده دخی تیسری قتی جهد ایدرسه اولور ایدی برشیئه که قلب منبعث اولمیه اکا حدیث نفس دینور بوخسه اکانیت دینلمز (وکاین من نبی قاتل معه ربیون کثیر) چوق نبی واردرکه انکله اولانلر جماعت کثیره قتال ایتدیلر ویاقتل اولندیلر (فما وهنوا لما اصابهم فی سبیل الله) انلر الله تعالینک سبیلنده کندیلره اصابت ایدن بلایا وشدت اجلیچون جهاددن عاجز اولمدیلر (وما ضعفوا) وعدودن ویادیندن ضعیف اولمدیلر (وما استکانوا) وعدولره ذل وخضوع دخی ایتمدیلر بلکه رب تعالینک امرینه ونبیلرینک طاعتنه وعدولری اوزره جهادده صبر ایتدیلر (والله یحب الصابرین) الله تعالینک دخی اجلیچون شدت وبلایه صبر ایدنلری سور (وما کان قولهم الا أن قالوا) نبیلریله عدویه قتال ایدنلرک اول حالتده قوللری بواولدیکه (ربنا اغفر لنا ذنوبنا واسرافنا فی أمرنا) یارب صغائر کناهلریمزی وامریمزی واسرافمزی یعنی کبائر کناهلریمزی مغفرت ایت (وثبت أقدامنا) واعدا ایله قتالمز عندنده اقدامزی تثبیت ایت (وانصرنا علی القوم الکافرین) وبزی اعدامز قوم کافرین اوزره نصرت ایت (فآتاهم الله ثواب الدنیا) الله تعالی انلره دنیا ثوابندن نصرت وغنیمت وطیب ذکر ویردی (وحسن ثواب الآخرة) وآخرت ثوابنک حسنی اجر وجنت ویردی (والله یحب المحسنین) جهادده صبر وطاعتده استقامت ایله احسان ایدنلری الله تعالی سور (یا أیها الذین آمنوا ان تطیعوا الذین کفروا یردوکم علی اعقابکم فتنقلبوا خاسرین) یامؤمنلر اکرمنافقلره اطاعت ایدرسه کز شول قوللرینه کیم هزیمت عندنده مؤمنلره اخوانکزیه وده رجوع ایدک ودینلرینه کیرک اوبله اولسه انلرسزی ایمانکزدنصکره کفره وشرکه دوندیروب مغبون اولدیغکز حالده منقلب اولورسز (بل الله مولیکم) بلکه ناصر وولیکز الله تعالیدر انک امرینه اطاعت ایدک (وهو خیر الناصرین) اول ناصرلرک خیرلوسیدر اندن استعانت ایدک که اول سزی غیرک عون ونصرتنه احتیاج ایتمز (سنلقی فی قلوب الذین کفروا الرعب) کافرلرک قلوبنه خوف القا ایدرز (بما أشرکوا بالله مالم ینزل به سلطانا) الله تعالی یه اشراکاری سببیله انیکه اکا شریک ایتمزینه انلره حجت وبرهان تنزیل ایتمدی (ومأویهم النار) انلرک قرارکاهی ناردر (وبئس مثوی الظالمین) اول نار کافرلره نه مبؤس مقام اولور (ولقد صدقکم الله وعده) حق تعالی سزه نصرت وظفر ایرکورمکه وعدینه وفا ایتدی لکن سزدن تقوی وصبر شرطیله (اذ تحسونهم باذنه) اول الله تعالینک اذنیله شول وقتده که انلری قتل ایدرسز (حتی اذا فشلتم وتنازعتم فی الامر) حتی که قچان جبن ایدوب امرده اختلاف ایلدیکز (وعصیتم) ورسول الله علیه السلامک امرینه مخالفت ایتدیکز (من بعد ما أریکم ما تحبون) اول الله

تعالی سزه ایستیوب دیلدیککز ظفر وغنیمتی کوستردیکندنصکره (منکم من یرید الدنیا) سزدن کیمکز
دنیایی دیلیوب نهب وغنیمته کتدی (ومنکم من یرید الآخرة) وکیمکز ایسه آخرت دیلیوب یرنده
ثابت اولوز (ثم صرفکم عنهم لیبتلیکم) بعده الله تعالی سزی انلردن صرف ایلدی تا که هزیمت وجراح
وقتل ایله سزه ایرن مصائبه صبرکزی وایمان اوزره ثباتکزی اظهار ایچون سزکله اختبار ایدیجیلر معامله سن
ایده (ولقد عفی عنکم) لکن حق تعالی سزلک رسول الله علیه السلامک امرینه مخالفتکزه ندامتکزی
بیلیجک سزی عفو ایلدی (والله ذو فضل علی المؤمنین) الله تعالی عفوله مؤمنلره فضل ایدیجیدر محمد بن
کعب القرظی ایدر وقتا که رسول الله صلی الله علیه وسلم واصحابی احددن مدینه یه مصاب اولدقاری
حالده رجوع ایتدیلر اصحابندن برجماعت دیدیلر که بو مصائب بزه قندن ایردی والحال حق جل وعلا بزه
نصر وظفرله وعدا یتمشیدی نازل اولدیکه حق تعالینک انی سزه وعدی صبر وتقوی ایله مشروط ایدی
سز ایسه اول شرطه مخالفت ایتدیکز شول سببدنکه پیغمبریمز علیه السلام احده واریجق انی اردینه آلدی
ومدینه یه قارشو طوردی وعینین نام جبلی یسارینه آلوب رماتی انک اوزرینه طورغردی وعبدالله بن جبیر
رضی الله عنهی انلرک اوزره امیر ایدوب سز بزم ظهوریمزی حمایت ایدلنا اگر بز غنیمته کیدرسه وزویا قتل
اولنورسه وز سزلر یکزده ثابت اولوب نه غنیمته کیدلک ونه بزه نصرت ایدلک چونکه مشرکون قتاله طورشدیلر
رمات نبل ایله وسائر مسلمون سیفله انلره کیرشدیلر حتی مشرکون صندیلر وقاچغه باشلدیلر رمات انی کوریجک
اختلافه دوشدیلر بعضیلری دیدیکه بز بونده نه طوررز والحال مشرکون صنوبدر پیغمبریمز علیه السلامک
امرینه مخالف غنیمته سکردشدیلر وبعضیلری ایسه اون دکلو کمسه ایدی عبدالله بن جبیر رضی الله عنه ایله
یرلرنده ثابت اولوب پیغمبریمز علیه السلامک امرینه اطاعته طورشدیلر مشرکون رماتک چوغی کیدوب
آزی قالدیغن کوریجک اول قلان رماتک اوزرلرینه هجوم ایتدیلر حتی که عبدالله بن جبیر رضی الله عنهی
واصحابنی قتل ایتدیلر اندن سائر مسلمون اوزره یوندیلر مسلمین صفوفی اراسنه کیردیلر اول حالتدن مسلمینه
دهشت ایردی وابلیس لعین دخی یلانکه محمد قتل اولندی دیو صوت شدیدله چاغردی مسلمین انی
ایشدیجک کریجک صاندیلر هر بری جنککی قویوب حیرتلرندن صندیلر (اذ تصعدون) ذکر ایدک شول
وقتی که عدودن هاربین اولدیغکز حالده جبله صعود ایدرسز (ولا تلوون علی أحد) وبری برلریکزه
التفات وانتظار ایتمزسز (والرسول یدعوکم فی أخریکم) ورسول الله صلی الله علیه وسلم ساقه کزده جماعت
اخری ایله طوروب عباد الله بکا کالک بن رسول الله هر کیم بکا مطاوعت ایدرسه اکا جنت اوله دیو سزی
قاتنه چاغردی (فأثابکم غما بغم) اوله اولسه حق تعالی سزه شول رجا ایتدیککز ثواب یرینه غم اوزره غمله
مجازات ایتدی غم اول که فوت ایتدکاری ظفر وغنیمت وغم ثانی ایسه اریشان قتل وهزیمتدر ویاخود غم اول
اریشان قتل وجراح وغم ثانی ایسه محمد علیه السلامک قتل اولندی دیو ایشتملریدر اول غم ایسه انلره غم اولی
اونوتدردی (لکیلا تحزنوا علی ما فاتکم ولا ما أصابکم) تا که فوت ایتدیککز فتح وغنیمته واصابت ایدن
قتل وهزیمته محزون اولمیه سز (والله خبیر بما تعملون) الله تعالی سزو اعمالکزه واعمالکزایله قصد ایتدیککز
شیئه عالمدر (ثم أنزل علیکم من بعد الغم أمنة نعاسا یغشی طائفة منکم) اندن سزه حق تعالی غمدنصکره امن
انزال ایلدی حتی که سزدن بر طائفه یی نعاس اخذ ایلدی نعاس ایسه امن حصولنه سببدر ابو طلحه رضی الله
عنه ایدر بز احدده مصافده ایکن بزی بر مرتبه نعاس اخذ ایتدیکه سیفم الدن دوشر بن آلورم اول ینه دوشردی
ابو طلحه رضی الله عنه ایدر احد کوننده باشم قالدیروب قومه نظر ایتدم کوردم که هر بری نعاسدن جحفه سی
التنه میل ایدردی زبیر بن العوام رضی الله عنه ایدر احدده اوزریمزه خوف مشتد اولیجق کندیمی
کوردمکه رسول الله صلی الله علیه وسلم ایله حق تعالی اوزریمزه نوم القا ایلدی حتی که یاغدمه سو یلنن
کلامی منامده کبی ایشیدردم (وطائفة قد أهمتهم أنفسهم) وبر طائفه ایسه که انلر منافقوندر
نفسلری انلری همومه دوشردی رسول الله صلی الله علیه وسلمک واصحابنک امری انلره حاجت دکلیدی اول

اجلدن

اجلدن سبب امن اولان نعاس انلره انزال اولنمدی (یظنون بالله غیر الحق ظن الجاهلیة) که انلر الله
تعالی یه حق اولمیان اهل جاهلیته مختص ظن ایدرلر (یقولون هل لنا من الامر من شیء) رسول الله صلی
الله علیه وسلمه دیرلر که حق تعالینک امرندن نصر وظفر ایله وعدندن بزه نصیب وارمیدر ویاخود بزلر
نفسلریمزک تدبیر وتصرفندن اختیارمز منع اولنوبدر اولیله اولسه امرندن بزم ایچون برشیء قالمیوبدر
ویاخود بزدن بو قهر زائل اولوب امردن بزه برشیء ولورمی (قل ان الامر کله لله) دیکل که نصرت وغلبه دن
امرک کلیسی الله تعالینکدر (وان جندنا لهم الغالبون) مصداقنجه غلبه انک اولیاسنکدر ویاخود قضا
وحکم اول الله تعالینکدر دیلدیکن ایشلر وارادتی اولدیغی وجه اوزره حکم ایدر (یخفون فی أنفسهم
مالا یبدون لک) سکا اظهار ایتمدکاری شیئی نفسلرنده اخفا ایدرلر یعنی ظاهرده بز مسترشدیندن وطالبین نصرتز
دیرلر وباطنده انکار وتکذیب ایدرلر (یقولون لو کان لنا من الامر شیء ما قتلنا ههنا) نفسلرنده
ویا بر برلریله تنها اولدقلرنده دیرلر که اگر محمدک وعد ایتدیکی کبی امرک کلیسی الله تعالینک واولیاسنکدر
دیو زعمی اوزره بزم ایچون امردن برشیء اولیدی ویاخود بزم ایچون اختیار وتدبیر اولوب مدینه دن
چیقمسدق اشبو اراده حیاتده اولانلریمز مغلوب ومقهور ووقتا لمز قتیل ومقتول اولمزدی (قل لو کنتم
فی بیوتکم لبرز الذین کتب علیهم القتل الی مضاجعهم) دیکل که اگر بیوتکزده اولورسه کز وغزایه چیقمسه کز
شول اوزرلرینه قتل مقدر ولوح محفوظده مکتوب اولانلر مصارعلرینه چیقوب قتل اولنه لردی مدینه ده
اقامت انلره نفع ایتمیدی زیرا حق جل وعلا سابق قضاسنده اموری تقدیر ایدوبدر * اولیله اولسه انک
تقدیرینی تغییر ایدر اولماز (ولیبتلی الله ما فی صدورکم) الله تعالی اشبو ذکر اولنان کبی ایتدی تا که
سرائرکزده اولان اخلاص ونفاقی اظهار ایده (ولیمحص ما فی قلوبکم) وقلوبکزده اولان شیئی
وساوس شیطاندن تخلیص ایده (والله علیم بذات الصدور) الله تعالی قلوبکزده اولان خیر وشری بیلور
اشبو قولده وعد ووعید دخی تنبیه واردر که الله تعالی ابتلادن غنیدر بلکه انی ایتمسی مؤمنلری قریر
ومنافقلرک حالنی اظهار وتشهیر ایچوندر (ان الذین تولوا منکم یوم التقی الجمعان انما استزلهم الشیطان ببعض
ما کسبوا) شونلر که احد غزاسی کوننده منهزم اولدیلر انهزاملرینه سبب شیطان انلرک زللن طلب ایدیجک انلر دخی
اکا اطاعت ایدوب مرکزی ترک وغنیمته حرص ورسول اللهه مخالفت ایتدیلر (ولقد عفی الله عنهم) حق تعالی
انلردن عفو ایتدی توبه واعتذارلری اجلیچون (ان الله غفور حلیم) الله تعالی ذنوبی مغفرت ایدر ومذنبک
عقوبتنه عجله ایتمز تا که توبه ایده (یا أیها الذین آمنوا لا تکونوا کالذین کفروا) یا مؤمنلر منافقین کبی اولمکز
(وقالوا لاخوانهم) که انلر نفاق وکفر ویا نسبده کی اخوانلری ایچون دیرلر که (اذا ضربوا فی الارض) بجان
یریوزنده تجارت ویا برامر ایچون سفر ایدوب اول سفرده وفات ایتسه لر (أو کانوا غزا) ویا غزایه کیدوب انده
قتل اولنسه لر (لو کانوا عندنا ما ماتوا وما قتلوا) اگر مدینه ده بزم قاتمزده قالسه لردی وفات ایتمزلردی وقتل
اولنمزلردی (لیجعل الله ذلک حسرة فی قلوبهم) تا که حق جل وعلا اول منافقینک بو قول واعتقادینی
قلبلرنده حسرت قیله (والله یحیی ویمیت) الله تعالی سفرده وحضرده قضا ومشیئتیله کیمنی احیا وکیمنی
اماته ایدر ایکیسنده دخی مؤثر اولدر یوخسه اقامت وسفر دکلدر * زیرا که حق جل وعلا کاهی مسافر
وغازی یی حیاتده ابقور ومقیم وقاعده موت ایرکورر (والله بما تعملون بصیر) الله تعالی اعمالکزه بصیردر
(ولئن قتلتم فی سبیل الله أو متم لمغفرة من الله ورحمة خیر مما یجمعون) اگر سز الله تعالینک سبیلنده قتل
اولنسه کز ویا فوت اولسه کز انکله نائل اولدیغکز الله تعالینک مغفرت ورحمتی سزلک ایچون خیرلودر انلرک وفات
ایتمدکاری تقدیر اوزره شول دنیا منافعندنکه انلر انی جمع ایدرلر (ولئن متم أو قتلتم لالی الله تحشرون)
اگر سز فوت اولورویا فی سبیل الله قتل اولنورسکز موتکز هرنه کیفیت اوزره اولورسه عاقبت الله تعالی یه
حشر اولنورسز جزاکزی ویررو ثواب عظیمه ایرکورر (فبما رحمة من الله لنت لهم) الله تعالینک رحمتیله در
کیم سن اخلاقده انلره سهولت ومخالفتلرینه صبر ایدرسن (ولو کنت فظا غلیظ القلب لانفضوا من حولک) اگر

سن سيئ الخلق قاسي القلب اولورسك انلر سنك يانكدن طاغيلوب سكا سكون ايتميه لردي (فاعف عنهم واستغفر
لهم) انلردن سكا ير يشن سيئه لرى عفو ايدوب انلره مغفرت طلب ايله كل (وشاورهم في الامر) انلرك رأيلريني
استخراج ايت انده كه الله تعالیدن غيريك عنده عهدا وليه * ديلديكه الله تعالى پيغمبريمز عليه السلامه
مشاوره يه امر ايلدى تا كه انكله انلرك قلوبنى تطييب ايده ومن بعد عباده سنت اوله (فاذا عزمت فتوكل
على الله) پس چونكه برشيء اوزره نفسكى بعد المشوره توطين ايده سن سكا اصلح اولان شيء اوزره امركه امضاده
الله تعالى يه توكل ايت زيرا كه اصلحى الله تعاليدن غيرى احد بيلمز (ان الله يحب المتوكلين) الله تعالى اكا
توكل ايدنلرى سور اويله اواسه انلرى نصرت وصلاحه هدايت ايدر (ان ينصركم الله فلا غالب لكم) اكرحق
تعالى سزه نصرت ايدرسه يوم بدرده كبى سزه غالب اولورا ولمز (وان يخذلكم فمن ذا الذى ينصركم من
بعده) واكر اول سزى مخذول ايدرسه يوم احدده كبى انك خذلاننده نصكره كيمدر كه سزه نصرت ايده
(وعلى الله فليتوكل المؤمنون) ايمدى مؤمنلر توكل ايدرلرسه الله تعالى يه توكل ايتسونلر * زيرا بيلورلركه
انلرك اندن غيرى ناصرى يوقدر (وما كان لنبي أن يغل) هيچ برنبي يه صحيح اولمديكه غنايمده خيانت
ايده زيرا كه خيانت نبوته منافيدر اشبو نكامدن مراد پيغمبريمز عليه السلامى غلول اتهامدن تبريه دركه زيرا
روايت اولنديكه يوم بدرده برقرمزى قطيفه غائب اولمغين بعض منافقين ديديلركه ظن ايدرزكه انى رسول الله
آلمش اوله ويا خود يوم أحدده رمات انى ظن ايدوب غنيمت ايچون مركزى ترك ايتديلر رسول الله عليه
السلام هركشينك آلديغى كنديسنك اولسون ديه وغنايمى قسمت ايتميه ويا پيغمبريمز عليه السلامى غلولدن
نهيده مبالغه اوله زيرا روايت اولنديكه اول طلائع كوندروب انلر حاضر دكل ايكن غنيمت واقع اوليجق انى
يانده اولان قومه قسمت ايدوب طلائعه اندن برشيء ويرمدى (ومن يغلل يأت بما غل يوم القيامة) اول كه
غنيمته خيانت ايده اول عنقنه تحميل اولنمش اولديغى حالده يوم قيامتده كتوريله ويا وبال واثمندن ارتكاب
ايتديكى شيئله كتوريله (ثم توفى كل نفس ما كسبت) بعده هرنفس خيروشردن كسب ايتديكيله جزالنور
(وهم لا يظلمون) انلر ظلم اولنمزلر نه مطيعك ثوابى اكسيلور ونه عاصينك عقابى آرتيريلور (أفمن اتبع رضوان
الله كمن باء بسخط من الله) اول كمسه كه طاعتله الله تعالينك رضاسنه اتباع ايده شول كيمسه كبيميدركه معاصى
سببيله الله تعاليدن سخط ايله رجوع ايده (ومأويه جهنم وبئس المصير) كه انك مقامى جهنمدر اول ايسه
نه مبوس مصير اولور (هم درجات عند الله) الله تعالينك رضاسنه اتباع ايدنلر عند الله درجات صاحبلريدر
(والله بصير بما يعملون) الله تعالى انلرك اعمالنى بيلور وانلردن صدور ايدن اعمالك درجاتنى دخى بيلورانك
حسبنجه انلره جزا قيلور (لقد من الله على المؤمنين) الله تعالى رسول الله عليه السلامك قومندن ايمانه
كلانلره سائر مؤمنلردن زياده انعام ايلدى (اذ بعث فيهم رسولا من أنفسهم) كه انلره كنديلرك نسب
ويا جنسندن ويا انلرك اشرافندن رسول كوندردى زيرا كه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم قبائل وبطون عربك
اشرافندن ايدى (يتلو عليهم آياته) كه اول انلره قرآن آيتلرينى اوقور حالبوكه انلر جاهلر وحى ايشتمش دكلر
ايدى (ويزكيهم) واول انلرى دنس طبايعدن وسوء عقايد واعمالدن تطهير ايدر (ويعلمهم الكتاب
والحكمة) واول انلره قرآن وسنت تعليم ايدر (وان كانوا من قبل لفى ضلال مبين) اكرچه انلر انك بعثتندن
اول ضلال ظاهرده ايديلر (أولما أصابتكم مصيبة قد أصبتم مثليها قلتم أنى هذا) وقتا كه يوم احدده سزدن يتمش
كشى قتل اولنمغله سزه مصيبت ايردى ديديكز كه بو مصيبت بزه قندن ايردى والحال الله تعالى بزه نصرله
وعد ايدوبدر سز ايسه يوم بدرده ايكى اول دكلوبى اصابت ايتمشديكز مشركيندن يتمش كشى يى قتل و يتمش
كشى يى اسير ايتمشديكز (قل هو من عند انفسكم) ديكل كه يوم احدده كى خذلان سزه رسول الله
مخالفتكز سببيله نه كنديكزدن ايرويدر زيرا كه نصرله وعدا ولنمغكز ثباتله ونبيكزه مطاوعته مشروط ايدى
(ان الله على كل شيء قدير) الله تعالى هرشيئه قادردركرك نصرته وكرك منعنه ديلرسه مصيبتى سزدن انلره
ويا انلردن سزه ايركورور (وما أصابكم يوم التقى الجمعان فباذن الله) اول شيء كه سزه جمع مسلمين وجمع
مشركين التقا ايتديكى احد غزاسى كوننده اصابت ايتدى الله تعالينك قضاسيله در (وليعلم المؤمنين وليعلم

الدين

الذين نافقوا) مؤمنين ومنافقينى تمييز ايچوندر تا كه بونلرك ايمانى وانلرك كفرى ظاهر اوله (وقيل لهم تعالوا
قاتلوا فى سبيل الله أو ادفعوا) اول منافقين حربدن قعود ايتدكلرنده انلره كل الله تعالينك سبيلنده قتال
ايدك ويا سواد مجاهدينى تكثيرله كفارى انفس واموالكزدن دفع ايدك زيرا كه كثرت سواد عدوى
تخويف وشوكتلرين ضعيف ايدر (قالوا لو نعلم قتالا لاتبعناكم) ديرلركه اكر قتال ديمكله صالح برشيء
بيلسيدك سزه اتباع ايدردك لكن سزه صددنده اولديغكز شيء قتال دكلدر بلكه نفسى تهلكه يه القادر رأى
خطا ايله مباشرت اولنمش قتالدر (هم للكفر يومئذ أقرب منهم للايمان) ايمدى انلر اول كونده نصرت
حيثيتندن اهل ايمانه قربلرندن اهل كفره قربلرى زياده در (يقولون بأفواههم ما ليس فى قلوبهم)
قلبلرنده اولميان شيئك خلافنى لسانلريله اظهار ايدرلر (والله أعلم بما يكتمون) انلرك كتم ايتدكلرى
نفاقلرينه حق جل وعلا مفصلا عالمدر اما كه سزك علمكز اماراتله انك اجمالندهدر (الذين قالوا
لاخوانهم وقعدوا لو أطاعونا ما قتلوا) كه انلر يوم احدده قتل اولنان اقربالرى حقنده كنديلر مدينه ده
اوتوروب ديرلركه اكر انلر قتاله كتميوب مدينه ده بزمله قالمش اولسه لر قتل اولنمزلردى (قل فادرؤا
عن أنفسكم الموت ان كنتم صادقين) انلره ديكل كه چون تقدير اولنان قتلك دفعنه قدرتكز
اولديغنده صادقلر ايسه كز كنديكزدن موتى واسبابنى دفع ايدك كه سز اكا احراسز حالبوكه اول
براعتقاد باطلدر بلكه موتك اسبابى كثيره در قتالك هلاكه وقعودك نجاته سبب اولسى كبى امر
عكس اوزره دخى اولور (ولا تحسبن الذين قتلوا فى سبيل الله أمواتا) الله تعالينك سبيلنده قتل
اولنانلرى سز اموات ظن ايتمكز (بل أحياء عند ربهم) بلكه انلر ربلرى جل شانه عندنده احياء
ومقربونلردر (يرزقون) جنتدن رزقلنورلر (فرحين بما آتيهم الله من فضله) مسرور وشاد اولدقلرى
حالده اكا كه حق تعالى فضلندن انلره شرف شهادت وحيات ابديه يه فوز ونعيم جنتله تمتع وكرامت قرب
ويردى (ويستبشرون بالذين لم يلحقوا بهم من خلفهم) وقتل اولنميوب كنديلردن صكره يه قلان اخوانلرينه
تبشير ايتمك ديلرلر انى كه (الا خوف عليهم ولا هم يحزنون) انلر فى سبيل الله قتل اولنمغله برحياته ايرديلركه
انى وقوع محذوردن خوفى وفوات محبوبدن حزنى تكدير ايتمز * اشبو آيه كريمه دلالت ايدركه اشبو هيكل
محسوس اولميه بلكه برجوهر مدرك بذاته اولوب بدنك خرابيله فانى اوليه وانك ادراك وتألم والتذاذى اكا
متوقف اوليه حق تعالينك آل فرعون حقنده (النار يعرضون عليها) قول شريفى اول معنايى تأييد ايدر
ودخى پيغمبريمز عليه السلامك قولى كه (ارواح الشهداء فى اجواف طير خضر ترد أنهار الجنة وتأكل من
ثمارها وتأوى الى قناديل معلقة فى ظل العرش) شهدانك ارواحى يشل قوشلر اجوافنده در جنتك انهارينه
وارورلر وثمارندن اكل ايدرلر وظل عرشده اصيلو قنديلده قرار ايدرلر ودخى بو آيتده شهادته ترغيب وطاعتى
ازدياده بعث وكشى كنديه انعام اولنان شيء مثلى اخوانيچون تمنى ايتمكى احماد ومؤمنلره فلاحله بشارت
واردر (يستبشرون بنعمة من الله وفضل) الله تعاليدن جنتله واندهكى كراماتله استبشار ايدرلر (وان الله
لا يضيع أجر المؤمنين) والله تعالى مؤمنلرك اجرينى ضايع ايتمز ايدوكنه تيقن ايدرلر بو قولده دلالت واردركه
انلر ايچون ايمانلرى اوزره اجر اولميه ايمانى اولميانلرك اعمالى محبطه واجورى مضيعه اوله (الذين استجابوا لله
والرسول من بعد ما أصابهم القرح) كه اول مؤمنلر شول صفاتله متصفلردركه انلره يوم احدده جراحات
اصابتندنصكره الله تعالينك ورسولنك امرينه اجابت ايدرلر (للذين أحسنوا منهم واتقوا أجر عظيم) انلردن
رسول الله عليه السلامه طاعتله احسان ايدوب مخالفتدن اتقا ايدنلر ايچون اجر عظيم واردر * روايت
اولنوركه وقتا كه ابو سفيان اصحابيله احددن مكه يه رجوع ايتديلر روحاء نام موضعه ايريشجك نادم اولوب كيرو
پيغمبريمز عليه السلامه واروب رجوعه قصد ايتدى اول خبر پيغمبريمز عليه السلام حضرتلرينه ايريشجك
اصحابنه امر ايلديكه دونكى كون بزمله احدده اولانلر بو كون ابو سفيان اوزره كيتمكه چيقسونلر اويله اولنسه
پيغمبريمز عليه السلام ايله اصحابدن برجماعت چيقوب يوله كيرديلر حتى مدينه دن سكز ميل مسافه ده حمرا

الاسد نام موضعه ایردیلر حتی که یاره لولری دخی اجره رغبتلرندن عاجزلر ایکن قالقوب بیله کتدیلر حق تعالی
مشرکونك قلوبنه رعب القا ایدوب پیغمبریمز علیه السلام اوزره رجوعی ترك ایتدیلر (الذین قال لهم
الناس ان الناس قد جمعوا لکم فاخشوهم) که انلره عبدالقیسدن رکب ویا نعیم بن مسعود الاشجعی بیله سنجه
اولان ناسه دیدیکه ابو سفیان واتباعی سزه استیصال ایچون جمع اولوب درصقنوب انلرك اوزرینه وارمکز
(فزادهم ایمانا) اول قول انلرك تصدیق ویقینن آرتوروب جهاده نیت خالصه ایله عزیمت ایتدیلر (وقالوا
حسبنا الله) الله تعالی بزه کافیدر دیدیلر (ونعم الوکیل) اول نه کوزل کجك مؤکل الیه‌در * روایت
اولندیکه ابو سفیان واتباعی احددن منصرف اولیجق ندا ایدوب دیدیکه یا محمد دیلرسك کلجك ییلده موعدمز
موسم بدر اولسون پیغمبریمز علیه السلام ان شاء الله دیدی چون اول کاه سی ییلده ابو سفیان اهل مکه ایله
چیقوب مر الظهران نام موضعه نزول ایتدیلر حق تعالی قلوبنه رعب القا ایدوب اول اراده کیرو دوندیلر
مکر عبدالقیسدن برکسنه تجارت ایچون مدینه‌یه کیدر ایمش ابو سفیان اکا بردوه یوکی قوری اوزم
ویرمکی وعد ایتدی تا که مدینه‌یه واریجق مسلمینی خروجدن تثبیط ایده دینلدیکه اول نعیم بن مسعوده ملاقی
اولدیکه اول معتمر اولدیغی حالده انلره قدوم ایتدی واکاون دوه ویرمککی التزام ایتدی تا که مدینه‌یه
واریجق مسلمینی خروجدن تثبیط ایده چون نعیم مدینه‌یه واروب مسلمینی خروجه تجهز ایدر بولدی دیدیکه
سز انلره چیقمقمی دیلرسز حالبوکه انلر موسمده سزك ایچون جمع اولوبدرلر اوزرلرینه واررسه‌کز هیچ
بریکز اللرندن قورتلمزسز انلرك کثرتنه نسبتله سز انلره ثرید اولمزسز اول خبردن اصحابه فتور کلدی پیغمبریمز
علیه السلام دیدیکه والله بن انلره چیقمینجه اولمزم اکرچه بنمله هیچ برکسنه کلمزسه ده اوله اولسه حسبنا الله
ونعم الوکیل دیوب پیغمبریمز علیه السلام ایله یتمش راکب چیقوب حتی که موسم بدره ایردیلر انده ابو سفیانك
کلسنه منتظر اولدیلر حالبوکه اول مر الظهراندن کیرو دونمشدی مکر مسلمینك بیله لرنجه تجارت متاعلری
وارایدی انده صاتدیلر (فانقلبوا بنعمة من الله) اوله اولسه اندن عافیت وایمان اوزره ثبات وزیاده ایمان
ایله (وفضل) وتجارتده ربح ایله دوندیلر (لم یمسسهم سوء) حالبوکه عدودن انلره اذی ومکروه ایرمدی
(واتبعوا رضوان الله) وجرأت وخروجلری ایله الله تعالی رضاسنه اتباع ایتدیلرکه اول دنیا واخرت خیرینه
فوزك مناطیدر (والله ذو فضل عظیم) الله تعالی فضل عظیم صاحبیدرکه انلره تثبت وزیادهٔ ایمان وجهاد
ایچون مبادرته توفیق ودینده تصلب وعدو اوزره اظهار جرأت وهر سوءدن حفظ واصابت نفعله تفضل
ایتدی (انما ذلکم الشیطان یخوف أولیاءه) سزی تخویف ایچون ابو سفیان اتباعیله سزك ایچون جمع
اولوبدر دینلر شیطاندرکه رسول الله ایله جهاده چیقمیان اولیاسنی تخویف ایدر ویا خود شیطانك اولیاسی
اولان ابو سفیان واتباعی سزی تخویف ایدر (فلا تخافوهم) ایمدی انلردن خوف ایتمکز (وخافون
ان کنتم مؤمنین) بلکه بنم امریمه مخالفتدن خوف ایدوب رسول الله ایله جهاد ایدك اکر مؤمنلر ایسه‌کز زیرا که
ایمان خوف اللهی خوف ناس اوزره ایثاری اقتضا ایدر (ولا یحزنك الذین یسارعون فی الکفر) کفره حرصله
سریعا واقع اولنلردن ضرر خوفی سنی محزون ایتمسون که انلر متخلفیندن منافقلردر ویا اسلامدن ارتداد
ایدنلردر (انهم لن یضروا الله شیأ) انلر کفره مسارعتلریله الله تعالینك اولیاسنه برشیء ضرر ایتمزلر بلکه
ضرری کندیلره ایدرلر (یرید الله أن لا یجعل لهم حظا فی الآخرة) الله تعالی دیلرکه آخرتده انلر ایچون ثوابدن
نصیب ایتمیه (ولهم عذاب عظیم) وثوابدن حرمانلریله بیله انلره عذاب عظیم دخی واردر (ان الذین اشتروا
الکفر بالایمان لن یضروا الله شیأ ولهم عذاب ألیم) شونلرکه ایماندن بدل کفری اختیار ایتدیلر انلر الله
تعالینك سلطنتنه وملکنه ویا عبادی ایچون اختیار ایتدیکی دین اسلامه برشیء ضرر ایتمزلر وانلره عذاب الیم واردر
(ولا یحسبن الذین کفروا انما نملی لهم خیر لانفسهم) یا محمد ویا خود اصحاب محمد سز شول کافرلر وانلری ظن
ایتمکزکه بز انلره امهالمز وعمرلرین اطالهمز وشانلرین کندیلره غلبه‌مز انلره خیر اوله (انما نملی لهم لیزدادوا اثما)
انلره امهال ایدرزکه اثملری زیاده اوله (ولهم عذاب مهین) وانلر ایچون عذاب مهین اعداد ایتدیکمز حالده

(قال النبی صلی الله علیه وسلم خیر الناس من طال عمره وحسن عمله وشر الناس من طال عمره وساء عمله)
پیغمبریمز علیه السلام ایدر ناسك خیرلوسی اول کمسه‌درکه عمری طویل وعملی حسن اوله وناسك شرلوسی اول
کمسه‌درکه عمری طویل وعملی سیء اوله (ما کان الله لیذر المؤمنین علی ما أنتم علیه حتی یمیز الخبیث من الطیب)
یا مخلصلر ویا منافقلر حق تعالی سزی مختلطین ترك ایتمز بر حیثیتله که مخلصکز منافقکزدن بیلنمیه تا که
مخلص منافقدن تمییز ایدر یا رسولنه احوالکزی بیلدرمکله ویا تکالیف شاقه ایله اکا صبر وانی اذعان ایتمز
مکر انلرکه مخلصین اوله‌لر فی سبیل الله اموال وانفسلرین بذل کبی که انکله بواطن اختبار اولنور وعقاید اوزره
استدلال اولنور اوله اوله اولسه حق جل وعلا یوم احدده منافقینی مخلصیندن تمییز ایتدیکه منافقلر رسول الله
ایله غزاده تخلف ایتدیلر ومؤمنلر ایسه نفس ومالرین فی سبیل الله بذل قصدی اوزره انکله کتدیلر (وما کان الله
لیطلعکم علی الغیب) وحق تعالی سزی علم غیبه مطلع قیلمدیکه انکله قلوبده اولان کفری ویا ایمانی
بیله سز (ولکن الله یجتبی من رسله من یشاء) لکن الله تعالی رسوللرندن دیلدیکی کمسه‌یی اختیار ایدوب
بعض مغیباتی اکا بیلدیرر ویا غیبه دلالت ایدر شیئی اکا بیان ایرکوردر (فآمنوا بالله ورسله) ایمدی صفات
اخلاصله الله تعالی‌یه ورسوللرینه ایمان کتورك وبیلك که انلرك الله تعالی‌دن اخبارلری دکل الا انلك انلره
غیوبه اطلاعیله‌در (وان تؤمنوا وتتقوا فلکم اجر عظیم) اکر حق ایمانله مؤمن اولورونفاقدن صاقنور ایسه‌کز
سزیکیچون جنتده اجر عظیم اولور (ولا یحسبن الذین یبخلون بما آتیهم الله من فضله هو خیرا لهم) یا محمد سن
ظن ایتمکل ویا خود بخلا ظن ایتمسونلر حق تعالی فضلندن انلره ویردیکی شیئی الله تعالینك سبیلنه امر اولدیغی
کیفیت اوزره بذل وانفاقدن بخللری انلره خیر اوله (بل هو شر لهم) بلکه اول بخل انلره شردر زیرا که
انلر اوزره عقابی استجلاب ایدر (سیطوقون ما بخلوا به یوم القیامة) بخل ایتدکاری شیئك وبالی طوقنك الزامی
کبی انلره یوم قیامتده الزام اولنسه‌در (ولله میراث السموات والارض) سموات وارضك میراثی الله
تعالینکدرکه اهللری هلاک کندنصکره ملك اکا قالور * ایمدی الله تعالینك اولان شیئی انك یولنه انفاقدن نیه
بخل ایدرلر ویا خود انلرك امساك ایدوب انك یولنه انفاق ایتمدکاری شیئه هلاکاری ایله اول وارث اولوب انلره
حسرت وعقوبتی قالور (والله بما تعملون خبیر) الله تعالی منع واعطادن ایشلدیککزی بیلورا کا کوره سزه
جزا قیلور (قال النبی صلی الله علیه وسلم من آتاه الله مالا فلم یؤد زکاته مثل له ماله یوم القیامة شجاعا أقرع له
زبیبتان یطوقه یوم القیامة ثم یأخذ بلهزمتیه یعنی شدقیه ثم یقول أنا مالك أنا کنزك) پیغمبریمز علیه السلام
ایدربرکسه‌که الله تعالی اکا مال ویروب اول ایسه انك زکاتن ویرمیه یوم قیامتده اول مال اکابرکل باشلو
ییلان صورتنده کاورکه انك زهرنك ایکی دیلی اولور وانك بوینونه طولانوب ایکی آوردلرینی الی ماشاء الله
چوق زمانه دکین صوقارطوروربن سنك مالك وکنزك ایدم دیوا کا بیلدیرر (قال النبی صلی الله علیه وسلم والذی
نفسی بیده أو والذی لا اله غیره أو کما حلف ما من رجل یکون له ابل أو بقر أو غنم لا یؤدی حقها الا أتی بها یوم
القیامة اعظم ما یکون واسمنه تطأه باخفافها وتنطحه بقرونها کلما جاءت اخراها ردت علیه اولاها حتی یقضی
بین الناس) پیغمبریمز علیه السلام قسم ایدوب دیدیکه برکسنه کیم ابل ویا بقر ویا غنمی اولوب انك زکاتنی
ویرمیه یوم قیامتده اول اعظم واسمنی خلقتده محشره کتوریلور وایاقلریله صاحبن چکنرلر وبوینوزلری ایله
سوسرلر هربارکه اول حیوانلرك آخری اکا ایرشه اوکده‌کیلری دونرلر تا ناس بینی قضا اولنجه اکا بو نوال
اوزره عذاب ایدیله (لقد سمع الله قول الذین قالوا ان الله فقیر ونحن اغنیاء) حق جل وعلا شول کمسنه‌لرك
قولنی ایشتدیکه انلر الله تعالی فقیردر وبز غنیلرز دیدیلر * روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه السلام بنو قینقاع
یهودینه أبو بکر رضی الله عنه ایله نامه کوندروب انلری اسلامه کلمکه وصلاة مفروضه‌یی ادا ایتمکه ومالرینك
زکاتن ویرمکه وحق تعالی‌یه قرض حسن اقراض ایتمکه اول نامه‌ده بیوردی فنحاص بن عاذورنام یهودی
دیدیکه الله تعالی فقیردر زیرا که بزدن قرض حسن استدی ابو بکر رضی الله عنه اکا اوزانوب برطبانجه اوردی
اکر مابینمزده عهد اولمیدی شمدی بوینوکی اورردم دیدی اندن کلوب پیغمبریمز علیه السلام حضرتلرینه

شكايت ايلدى خاص ايسه اول قولنى انكار ايديجك اشبو آية كريمه نازل اولدى (سنكتب ما قالوا وقتلهم
الانبياء بغير حق) انلرك اول قوللرين وناحق يره انبيايى قتللرين كتبه مز صحايفنه يازسون واهمال
ايتميوب علممزده حفظ ايدرز زيرا اول كلمه الله تعالى يه كفردر وقرآن ورسول اللهه استهزادر اول اجلدن
قتل انبيا يه تقرين ايلدى * اشبونده تنبيه واردركه اول انلرك ارتكاب ايتديكى اول جريمه دكادر واولكه قتل
انبيايه اجترا ايدرانك امثالى قوللك انلردن صدورى جدا استبعاد اولنمز (ونقول ذوقوا عذاب الحريق)
وبز انلرى ناره ادخال ايدوب عذاب محرقى ذوق ايدك ديرز (ذلك بما قدمت أيديكم) سزه اشبو عذاب ايديكز
تقديم ايتديكى معاصى سببيله در (وان الله ليس بظلام للعبيد) والله تعالى عبيدينه ظلم ايدركادر بلكه اول
عادلدر احسان اهلنه اثابت ايدر عقاب ايدرسه اسائت اهلنه ايدر غيريه دكل (الذين قالوا ان الله عهد الينا
الا نؤمن لرسول حتى يأتينا بقربان تأكله النار) رؤسا يهوددن برجماعت ديديلركه الله تعالى توراتده بزه امر
ووصيت ايتديكه هيچ بر رسولى تصديق ايتميه وزكه اول كندويى من عند الله كادم ديو زعم ايده مادامكه اول
قربانله كلوب انى نار سماويه اكل ايتميه وقربان هرشيدركه انكله عبد الله تعالى يه تقرب ايده اول كرك نسيكه
وياصدقه وياسائر عمل صالحدر * روايت اولنوركه قرابين وغنائم بنى اسرائيله حلال دكل ايدى بحانكه قربان
ايتسه لر وياغنيمت السه لر سمادن دخانسز بياض بياض آتش اينوب انى احراق ايدردى وانكله قبول اولديغى
بيلنوردى واولكه قبول اولميه حالى اوزره قالوردى * سدى ايدر الله تعالى بنو اسرائيله امر ايتديكه بحان
سزه كنديكى رسول الله زعم ايدر كمسنه كلسه سز انى تصديق ايتمكز مكركه قربانله كلوب انى سمادن اينر آتش يمه
الا عيسى ومحمد كلديكنده انلرى قربان طلبسز تصديق ايدك (قل قد جاءكم رسل من قبلى بالبينات وبالذى
قلتم فلم قتلتموهم ان كنتم صادقين) يامحمد انلره ديكل كه بندن اول زكريا ويحيى وشعياء وسائر قتل اولنان
رسوللر معجزات ايله وديديككز قربانله سزه كلمشلردى قوللكزده صادق ايسه كز نيچون انلرى قتل ايتديكز (فان
كذبوك فقد كذب رسل من قبلك جاؤا بالبينات والزبر والكتاب المنير) اكر انلر سنى تكذيب ايدرلرسه اكا صبر
ايله كل سندن اول نيچه رسوللر حجج واضحه وصحف وشرايع واحكامى متضمن كتابله كلمشلر ايكن تكذيب
اولنمشلردى (كل نفس ذائقة الموت) هر نفس موتى طاتيجيدر (وانما توفون أجوركم يوم القيامة)
اعمالكز كرك خير وياشر در جزاسى قبوردن قيامكز كوننده تام ووافى اولديغى حالده اعطا اولنورسز (فمن
زحزح عن النار وادخل الجنة فقد فاز) اول كمسه كه ناردن تبعيد اولنوب جنته ادخال اولنه اول مطلوبنه
ظفر بولوبدر (وما الحياة الدنيا الا متاع الغرور) دنيانك لذات وزخارفى دكل الا متاع باطلدر شول متاع
مثليدركه انكله مشام تدليس اولنورا كار غبتله اشترا ايدن الدانور اول زمانده زائل اولوب كيدر عاقل اولان
كشى كندويه قالميان شيئى آلوب نيدر (لتبلون فى أموالكم وأنفسكم) والله سز اموالكزده تكليف انفاق
واصابت آفاتله وانفسكزده جهاد وقتل ويا اسر وجراح وسائر مخاوف ومتاعب وامراضله اختبار اولنورسز
(ولتسمعن من الذين أوتوا الكتاب من قبلكم ومن الذين أشركوا أذى كثيرا) وسزدن اول كتاب ويريلنلردن
ومشركاردن چوق اذى ايشيدرسز رسول اللهه هجو ودين اسلامه طعن وكفرمى مسلمين اوزره اغراء كبى
حق تعالى انى مسلمينه وقوعندن اول خبر ويرديكه نفسلرينى صبر واحتماله توطين ايدهلر نزولى عندنده ارهاق
ايتميوب لقاسنه مستعد اولهلر (وان تصبروا وتتقوا فان ذلك من عزم الامور) ايعدى اكر انلرك اذاسنه
قاتلنور وامر اللهه مخالفتدن صقنور سه كز اول قاتلانمكز وصقنمكز معزومات اموردندركه انك اوزره عزم
واجب اولور وياخود الله تعالى انكله امر ايدوب امرنده مبالغه ايتديكى اشيادندر (واذ أخذ الله ميثاق الذين
أوتوا الكتاب لتبيننه للناس ولا تكتمونه) ذكر ايت شول وقتيكه حق جل وعلا كتاب ويريلنلرك يعنى عالملردن
اخذ ميثاق ايتديكه اول كتابلرين ناسه تبيين وتعليم ايدهلر واندن برشيئ انلردن ستر وكتم ايتميهلر (فنبذوه وراء
ظهورهم) انلر ايسه اول ميثاقى اردلرينه براقديلرينه حقنى رعايت ونه اكا التفات ورغبت ايتديلر (واشتروا
به ثمنا قليلا) وانك يرينه حطام دنيادن ثمن قليل اخذ ايتديلر (فبئس ما يشترون) نه مبؤس شيئ اولور اولكه انى

انلر

انلر نفسلر يچون اختيار ايدرلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم من كتم علما عن أهله ألجم بلجام من نار) پيغمبريمز
عليه السلام ايدر بركمسه كه دين علمى اهلندن كتم ايده يوم قيامتده اكا آتشدن لجام اوريله على رضى الله عنه
ايدر حق جل وعلا اهل جهل اوزره تعلم ايجاب ايتمدى اهل علم اوزره تعليمى ايجاب ايتمزدن اول (لا تحسبن
الذين يفرحون بما أتوا ويحبون أن يحمدوا بما لم يفعلوا فلا تحسبنهم بمفازة من العذاب ولهم عذاب أليم) ظن
ايتمكل شونلر يكه ايشلدكلرى تدليس وكتمان حقه سوينورلر وايشلمدكلرى ميثاقه وباحق اظهار وصدق
اوزره اخبار ايدر ديو حمد اولنمغى سورلر عذابدن نجاتله فائزين اولهلر * ايعدى اول ظنلرى باطلدر وانلره كفر
وتدليسلرى سببيله عذاب اليم واردر * روايت اولنديكه پيغمبريمز عليه السلام يهوده توراتده اولاندن برشيئ
سؤال ايدوب انلر ايسه اكا انى انده اولانك خلافى اوزره خبر ويرديلر واول خبرده كنديلرينى اكا صدق ايدر
كوسترديلر واول فعل باطللرينه سونديلر اول سببدن بو آيه كريمه نازل اولدى ديندى يكه اشبو آيتك نزولى شول
قوم حقنده دركه پيغمبريمز عليه السلام ايله غزادن تخلف ايدوب بعده تخلفده مصلحت كوردك ديو اعتذار
ايتديلر وانكله حمد اولنمغى استديلر وياخود منافقين حقنده نازل اولوبدركه منافقينه سوينورلر ومسلمينه
شول حقيقتده حال وفعللرى اولمين ايمان ايله حمد اولنمغى ديلرلردى (ولله ملك السموات والارض) سموات
وارضك مالكى الله تعالينكدر ايكيسنده اولان خلقك امورينه مالك اولدر (والله على كل شيئ قدير) اول
هرشيئه قادردر ثواب وكرك عقابى اهلنه ايركوردر (ان فى خلق السموات والارض واختلاف الليل والنهار
لآيات لاولى الالباب) سموات وارضك اجرام عظيمه سى خلقنده اولكيده كى شمس وقمر ونجوم ميله بيله
وثابتده كى بحار وجبال واشجار ايله بيله ليل ونهارك برى كيدوب وبرى كلسنده برى آرتوب وبرى
اكسلمسنده حق تعالينك وجود ووحدت وكمال علم وقدرتنه شول شوائب حس ووهمدن خالصه عقول كامله
اصحابيچون دلائل واضحه واردر (قال النبى صلى الله عليه وسلم ويل لمن قرأها ولم يتفكر فيها) پيغمبريمز عليه
السلام ايدر ويل شول كمسه يه كيم اشبو آيتى اوقيوب انده تفكر ايتميه (الذين يذكرون الله قياما وقعودا وعلى
جنوبهم) انلر كه الله تعالى يى هر حالده قيام وقعود واضطجاعده ذكر ايدرلر زيرا كه انسان بو اوچ حالتدن
برندن خالى اولمز * ابن عباس رضى الله عنه ايدر اشبو صلات حقنده دركه مصلى صلاتى استطاعتى اولديغى
حالت اوزره ادا ايدر طورركن والا اوتورركن وياخود يانى اوزره ياتوركن قيلور (سئل النبى صلى الله عليه وسلم
عن صلاة المريض فقال صل قائما فان لم تستطع فقاعدا فان لم تستطع فعلى جنب) پيغمبريمز عليه السلام
حضرتلرندن مريض نمازى نيجه قيلور ديو سؤال اولندقده ديديكه طورركن قيله اكا قادر دكلسه اوتورركن
قيله اكا دخى قادر دكلسه يانى اوزره ياتوركن قيله (ويتفكرون فى خلق السموات والارض) واستدلال
واعتبار وجهى اوزره سموات وارضك خلقنده تفكر ايدرلر تا كه انكله صانعك قدرتنه استدلال ايدهلر وانك
صانع قادر مدبر حكيم ايدوكن بيلهلر * ابن عون ايدر فكر غفلتى كيدررر وقلبه خشيت كتورر
(قال النبى صلى الله عليه وسلم لا عبادة كالتفكر) پيغمبريمز عليه السلام ايدر تفكر كبى عبادت يوقدر * زيرا
اول قلبه مخصوص وصدر وخلقدن مقصود اولدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم رب رجل مستلق على فراشه اذا
رفع رأسه ونظر الى السماء والنجوم فقال أشهد أن لك ربا وخالقا اللهم اغفر لى نظر الله اليه وعفى عنه) پيغمبريمز
عليه السلام ايدر بركمسه فراشى اوزره چالقيون ياتوركن باشن قالديروب سمايه ونجومه نظر ايتدى سنك
رب خالقك وار اغنسه شهادت ايدرم ياالهى بنى مغفرت ايت ديدى الله تعالى اكا رحمتيله نظر ايدوب
مغفرت ايتدى * اشبو قول كريم علم اصولك شرفنه واهلنك فضلنه دالدر (ربنا ما خلقت هذا باطلا)
يارب اشبو مخلوقاتى عبث وضايع يره خلق ايتميوبسن بلكه حكم عظيمه ايچون خلق ايدوبسن
زيرا انك جملهسندن انسانك وجودينه مبدأ ومعاشنه سبب اوله ومعرفتنه اول دلالت ايدر دليل اوله
وطاعتنه تحريص ايده تا كه عبد انكله حيات ابديه يه وسعادت سرمديه يه نائل اوله (سبحانك) الهى سنى
عبثدن وخلق باطلدن تنزيه ايدرم (فقنا عذاب النار) ايعدى بزى طاعتكه توفيقكله نار عذابندن

صاقلغل (ربنا انك من تدخل النار فقد أخزيته) یارب اول کسه که سن انی ناره ادخال وانده تخلید
ایده سن انی غایت اخزا ایله اخزا ایدرسن (وما للظالمين من انصار) شرك ومعصیتله نفسلرینه ظلم
ایدنلره نازل اولان عذاب ناری منع ایدرموانع اولمزودخی دیرلرکه (ربنا اننا سمعنا منادیا ینادی
للایمان أن آمنوا بربكم فآمنا) یارب بز برمنادی ایشتدك كه اول محمد صلی الله علیه وسلم و یا قرآندر
ربکز جل شانه یه ایمان کتورك دیو ناسی ایمانه دعوت ایدراو یله اولسه اكا اجابت ایدوب ایمانه كلدك
(ربنا فاغفر لنا ذنوبنا) اعدی یارب بزه مغفرت ایت كبائرمزی (وكفر عنا سيئاتنا) وصغائرمزی
تكفیر ایت (وتوفنا مع الابرار) وارواحمزی ارواح صالحین ایله بیله قبض ایت تا كه انلرك صحبتیله
مخصوصین وزمره لرینه معدود ینشدن اوله وزودخی دیرلرکه (ربنا وآتنا ما وعدتنا على رسلك) و یارب
رسوللرك لسانی اوزره بزه وعد ایتدیكك ثوابی ویركل (ولا تخزنا يوم القيامة) ویوم قیامتده بزی رسوای
ایتمكل انی اقتضا ایدرشیندن عصمتكله (انك لا تخلف الميعاد) مؤمنی اثابت وداعی یه اجابتله اولان
موعودكه یارب سن خلف ایتمزسن (فاستجاب لهم ربهم) دیلری جل شانه انلرك دعاسنه اجابت ایدوب
دیدیكه (أني لا أضيع عمل عامل منكم من ذكر أو أنثى) یا مؤمنلر سزدن ذكور كرك اناثدن بنم طاعتم ایشلیانك
اجرنی یوم قیامتده كاملا وفاضلا ویررم ضایع ایتمزم (بعضكم من بعض) بعضكز بعضكزدندر دین
ونصرت وموالاتده و یاخود جمله كز آدم وحوادن كلوبدراندن حق جل وعلا عمالك اعمالنی تفصیل
ایدوب دیدیكه (فالذين هاجروا) شونلركه شركدن و یادیلرین صیانت ایچون اوطاندن هجرت ایتدیلر
(وأخرجوا من ديارهم) ودیارلرندن انلری چیقاردیلر (واوذوا في سبيلي) وبنم طاعتمده ایذا اولندیلر
(وقاتلوا وقتلوا) وكفارله قتال ایدوب اندن قتل اولندیلرو یا انلرك بعضی قتل اولنیجق باقیسی قتال ایدوب
ضعیف اولمدیلر (لأكفرن عنهم سيئاتهم) انلرك سیئه لرینی محو ایدرم (ولأدخلنهم جنات تجري من
تحتها الانهار) وانلری جنتلره قویارمكه اتندن نهرلر جاری اولور (ثوابا من عند الله) اشبو تكفیر
وادخال الله تعالی عندندن انلره ثواب اولدیغی حالده (والله عنده حسن الثواب) الله تعالی عندنده
عباد ایچون طاعتلری اوزره حسن ثواب واردركه اول نعیم باقیدر (لا يغرنك تقلب الذين كفروا في البلاد)
یا محمد و یا مؤمنیندن هربریكز كفره نك دنیاده كی سعت وحظنه نظرا تمكل ومكاسب ومتاجرلرنده
تبسطلرینه الدانمغل * روایت اولنوركه بعض مؤمنین مشركینی رخا واین عیشده كوروب دیدیلركه اعداء
اللهی كوررزكه خیرده درلر بز یسه جوع وجهدله هلاك اولیورز انلری تسلیه ایچون اشبو آیه كریمه نازل
اولدی (متاع قليل) كفره نك ذكر اولنان حالاتی مؤمنین ایچون اعداد اولنان كرامات اخرویه یه نسبتله
قصر مدتی ایچون متاع قلیلدر بلغه فانیه ومتعه زائله در (قال النبي صلى الله عليه وسلم ما الدنيا في الآخرة
الا مثل ما يجعل أحدكم أصبعه في اليم فلينظر بم يرجع) پیغمبریمز علیه السلام ایدر دنیانك آخرته نسبتله مثلی
شول شیء مثلیدركه بریكز برمغنی دریایه صوقسه نظر ایتسونكی ندكلو صو یله چیقرر (ثم مأواهم جهنم)
بوندنصكره مستقر ومصیرلری جهنمدر (وبئس المهاد) اول نه مبؤس قرارگاه اولوركه انلرانی
كندیلر ایچون تمهید ایتدیلر (لكن الذين اتقوا ربهم لهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها) لكن
شونلركه رب تعالی یه شرك ومعصیتدن صاقنوب اكا عبادتلرنده اخلاص ایتدیلر انلر ایچون جنات واردركه
تحتندن نهرلر جاری اولور ابدا انده قالورلر (نزلا من عند الله) اول انلره الله تعالی عندندن نزل اولدیغی
حالده (وما عند الله خير للابرار) الله تعالی عندنده كی كرامات كثرت ودوامی ایچون ابراره خیرلودر فجاره
و یریلان متاع دنیادن نكه قلتندن ما عدا تیززائل اولور (وإن من أهل الكتاب) اهل كتابدن بعضی واردركه
(لمن يؤمن بالله) الله تعالی یه ایمان كتوردر (وما أنزل إليكم) وسزه انزال اولنان قرآنه (وما أنزل إليهم)
وانلره انزال اولنان توریت وانجیله (خاشعين لله) الله تعالی یه عذابندن خوف وثوابندن رجائله متواضعین
اولدقلری حالده (لا يشترون بآيات الله ثمنا قليلا) الله تعالینك توریت وانجیلده یازیلان آیاتنی حطام

دنیادن عرض یسیره رغبتله تحریف وكتم ایتمزلر رؤساییهودن انلرك غیری ایتدیكی كبی (اولئك لهم أجرهم
عند ربهم) اعدی بو صفتله اولكه لر ایچون رب تعالی عندنده (اولئك يؤتون أجرهم مرتين) دلالتیله اجر
مخصوص وموعودلری واردر (ان الله سريع الحساب) الله تعالی خلقك حسابنی سرعت اوزره ایدر
زیراكه عملارین وجزالرین بیلور تأمل واحتیاطدن مستغنیدر یعنی انلرك موعودی سریع الوصولدرزیراكه
سرعت حساب سرعت جزایی مستدعیدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اشبو آیه كریمه ملك الحبشه
اصحمه حقنده نازل اولوبدرانك وفاتی اول كونده جبرائیل علیه السلام پیغمبریمز علیه السلامه خبرویروب
پیغمبریمز علیه السلام صحابه یه دیدیكه دین قرنداشكز نجاشی وفات ایدوبدراندن انلر كه بقیعه كتدی
وارض حبشه اكامنكشف اولوب حتی كه نجاشینك سریرنی كوردی ودورت تكبیرایله اوزرینه جنازه
نمازین قیلدی وانكیچون استغفار ایتدی منافقلر بری برلرینه دیدیكه كوركه شونی كیم كورمدیكی ودیننده
اولمیان برعلج كافر حبشی نصرانی نمازین قیلوراو یله اولسه اشبو آیتی الله تعالی انزال ایله انی وصف ایتدی
عطا ایدر اشبو آیه كریمه نجران اهلندن قرق كشی حقنده نازل اولوبدركه انلرك اوتوزایكیسی حبشه دن
وسكزی رومدن دین عیسی علیه السلام اوزره اولوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایمان كتورمشلردی
ابن جریج رضی الله عنه ایدر اشبو آیت عبدالله بن سلام واصحابی حقنده نازل اولدی ومجاهد ایدركه
اول اهل كتابدن هر ایمانه كلان حقنده نازل اولمشدر (يا أيها الذين آمنوا اصبروا) یا مؤمنلر طاعتك
مشقتلرینه وسزه اصابت ایدن شدتلره صبر ایدلك (وصابروا) وشدائد حرب اوزره صبرده اعداء
اللهدن زیاده اولمغه جهد ایدلك علی الخصوص اعدای عدوكز هوای نفس مخالفتی اوزره صبرده اوله
(ورابطوا) سرحدلرده اقامت ایدلك غزا ایچون آتلر بسلرو انكله اعداكزی ارهاب ایدراولدیغكز حالده *
پس بو اجلدن هر كسه سرحدده مقیم اوله تا كه وراسنده اولان عباد و بلاددن كفار محاربینك شرنی
دفع ایده اكرچه آتی یوغیسه ده اكا مرابط دینلدی (قال النبي صلى الله عليه وسلم رباط يوم في سبيل الله خير
من الدنيا وما عليها) پیغمبریمز علیه السلام ایدر الله تعالینك سبیلنده بر كون رباطك ثوابی دنیایی واوزرنده
اولان اشیایی لله بذل وانفاق ثوابندن خیرلودر (قال النبي صلى الله عليه وسلم من رابط يوما وليلة في سبيل
الله كان له أجر صيام شهر مقيم ومن مات مرابطا جرى له ذلك الاجر وأجري عليه من الرزق وأومن من
الفتانات) پیغمبریمز علیه السلام ایدر بركسنه كه بر كون بر كیجه الله تعالینك سبیلنده مرابط اوله انكیچون
مقیملك برآی صائم اولسنك اجری دكلو اجر اوله و بركسنه كه مرابط ایكن وفات ایده یوم قیامته دكین برآی
اولان اجر انكیچون یازیلور وشهدایه ویریلان رزق هردائما كادخی ویریلور وآفات قبردن امین اولور وسلمة
ابن عبدالرحمن رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلام زماننده رباط او غزایوغیدی بلكه اول زمانده
رباط نمازاردنجه برآخر نمازه انتظار ایدی شول دلیل ایله كه (قال النبي صلى الله عليه وسلم ألا أخبركم بما يمحو الله
به الخطايا ويرفع به الدرجات اسباغ الوضوء على المكاره وكثرة الخطا الى المساجد وانتظار الصلوة بعد الصلوة
فذلكم الرباط فذلكم الرباط) پیغمبریمز علیه السلام ایدر آكاه اولك كه سزه خبرویره یم انی كه ایشلمسیله حق
تعالی خطالری محو ایدرو درجاتی رفع ایدركه اول آبدستك سنن وآدابنی اكمال ایله نفسك آبدستی كراهتی حالنده
مثلا صوغلشدتنده و یا جسمك صودن المنده واشغال ومصائب حالنده اولدیغی كبی ودخی ایراق یرده مسجده
كتمكله تخطیلرك كثرتیدر ودخی برفرض نمازی ادادنصكره برآخر فرض نمازك اداسنه انتظاردر * اشبو
مرابطه حقیقیه درکه ثواب ونفعی عظیم اولور زیراكه سرحدده مرابطه عبادتدن نوع واحددر
اما كه بوذكر اولنان انواعدر (واتقوا الله لعلكم تفلحون) والله تعالینك غیریدن تبری ایله اتقا ایدلك كه
غایت فلاحه ایره سزو یا قبایحدن اتقا ایدلككه ذكر اولنان مقامات ثلاثه یه نیل ایله فلاحه ایره سزكه
اول محض طاعاته صبر ورفض عادتده مصابره نفس وجناب حقه مرابطه سردرتا كه انكله واردات
الهیه یه مترصد اوله سزكه اندن شریعت وطریقت وحقیقتله تعبیر اولنوبدر (عن النبي صلى الله

عليه وسلم من قرأ سورة آل عمران أعطى بكل آية منها أمانا على جسر جهنم) پيغمبريمز عليه السلامدن مرويدر
بركسنه آل عمران سورەسنى اوقوسه اندن هر بر آيت مقابلەسندە صراط اوزره امن ويريله (وعن النبى صلى
الله عليه وسلم من قرأ السورة التى يذكر فيها آل عمران يوم الجمعة صلى الله عليه وملائكته حتى تحجب الشمس)
پيغمبريمز عليه السلامدن مرويدر بركسنه كه جمعه كوننده آل عمران سورەسنى اوقوسه تا كونش باتنجه الله
تعالى وملائكەسى اكا صلوات ايده

(سورة النساء وهى خمس وسبعون آية مدنية)

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(يا أيها الناس اتقوا ربكم الذى خلقكم من نفس واحدة) يا ناس ربكز جل شانەدن خوف ايدوب شركدن
ومعصيتدن صاقنك كه اول سزى شخص واحددن يعنى ابو البشر آدم عليه السلامدن خلق ايتدى (وخلق
منها زوجها) آدم عليه السلامك اضلاعنك بريندن زوجى حوايى خلق ايتدى (وبث منهما رجالا كثيرا
ونساء) اول آدم عليه السلام وحوادن بنون وبنات كثيره نشر ايلدى حق جل وعلا تقوى ايله
امر ندنصكره اشبو قدرت عظيمەسنه دلالات ايدر شيئله كنديى وصف ايتدى تا كه انكله انلرى تعذيبه دخى
قدرتى بيلوب اندن خوف ايدەلر وا كا برشيئى اشراك ايتمكسزن عبادت ايدەلر (واتقوا الله الذى تساءلون به) واول
الله تعاليدن خوف ايدك كه بريكزدن برشيئى ايستەسه كز انى وسيله ايدينوب استرسز (والارحام) ودخى
ارحامى وسيله ايدينوب استرسز وياخود ارحامدن خوف ايدوب صله ايدك يوخسه قطع ايتمككز حق جل
وعلا انى اسم شريفنه تقرينله تنبيه ايتديكه اول انك عندنده مكان ومنزلتده اوله (قال النبى صلى الله عليه
وسلم الرحم معلقة بالعرش تقول من وصلنى وصله الله ومن قطعنى قطعه الله) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر
رحم عرشه معلقه دردركه بكا واصل اولانه الله تعالى جل شانه رحمتن ايركوره وبنى قاطع اولانه الله تعالى
جل شانه رحمتنى ايركورميه (وقال النبى صلى الله عليه وسلم مامن عمل حسنة أسرع ثوابا من صلة الرحم
ومامن عمل سيئة أسرع عقوبة من البغى) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر اعمال حسنەدن صلۀ رحم كبى
ثوابى اسرع عمل يوقدر واعمال سيئەدن قطع رحم كبى عقابى اسرع عمل يوقدر (ان الله كان عليكم رقيبا)
الله تعالى جل شانه اوزريكزه حافظ اولدى (وآتوا اليتامى أموالهم) يتيملرهماللرينى ويرك چونكه بالغ اولەلر
ويتيم شول صغيردركه باباسى اولميه زيرا پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم (لا يتم بعد الحلم) بلوغدنصكره
يتيملك يوقدر ديدى * روايت اولنديكه غطفاندن بررجل عندنده قرنداشنك بريتيم اوغلنك مالى وار ايدى اول
يتيم بالغ اولنجق اندن مالنى استدى عم ابسه اكا مالنى ويرمكدن امتناع ايلدى ايكيسى پيغمبريمز صلى
الله عليه وسلمه مرافعه اولنجق اشبو آية كريمه نازل اولدى اوليله اولسه عم سمعا وطاعة ديوب اكا مالنى دفع
ايتدى چون اول انده مالنى قبض ايلدى جملەسنى فى سبيل الله انفاق ايتدى * پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه
وسلم ديديكه اشبو غلام ايچون اجر ثابت اولوب والدى اوزره وزرباقى قالدى (ولا تتبدلوا الخبيث بالطيب)
انلرك حرام اولان ماللرينى كنديكزك حلال ماللريكزه استبدال ايتمكز * علما اشبو تبديلده اختلاف ايتديلر
ديدلر يكه انلرك اولياء اوصياسى انك مالندن جيدى الوب يرينه زيوف اقچه قوردى اندن نهى اولنديلر
وياخود رزق حلال كلمسنه قاتلنميوب رزق حرام اخذينه عجله ايتمكز (ولا تأكلوا أموالهم الى أموالكم)
وانلرك ماللرينى كندى ماللريكزه ضم ايدوب اكل ايتمكز يرا كه انلرك مالندن اجر مثلكزدن زيادەسى حرامدر
حق تعالى جل شانەنك (فليأكل بالمعروف) قول شريفى دلالتيله (انه كان حوبا كبيرا) زيرا اول وجهله
اكل عند الله ذنب عظيم اولدى ايمدى اندن صاقنك (وان خفتم أن لا تقسطوا فى اليتامى فانكحوا ما طاب
لكم من النساء مثنى وثلاث ورباع) اكر خوف ايدرسكز كه نسادن يتامايى تزوج ايتديككز تقدير اوزره
انلرك حقوقنده عدل ايتميه سز ايمدى انلرك غيرى نسادن سزه حلال اولانلرى ايكيشر ايكيشر اوچر اوچر
دردر دردر تزوج ايدك وياخود حقوق يتامادە عدل ايتمك خوفيله تحرج ايدرسكز * ايمدى نساء

بيننده

بيننده دخى عدل ايتمامكدن خوف ايدوب حقنى وفايه امكانكز اولديغى مقدارى انلردن تزوج ايدك * زيرا
برذنبدن تحرج ايدن كشى يه لايق اولوركه ذنوبك كلندن تحرج ايده * روايت اولندى وقتا كه حق جل وعلا
يتامى امرينى تعظيم ايتدى انلرك ولايتندن تحرج ايدرلر اماكه نسانك تكثير واضاعتدن تحرج ايتمز اولدقلرنده
اشبو آية كريمه نازل اولدى واجماع امت نسانك عددنده انك اوزره دركه بوامتك هيچ بركسنه يه دردتدن
زيادەيى جمع جائز اولميه بلكه درت اوزره زيادەيى جمع پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلمك خصائصندن ايدى
امتدن هيچ كمسەنك انده مشاركتى يوقدر اما عبد ايچون اكثر علما عندنده ايكى حرەدن زيادەيى جمع جائز
اولمز عمر بن الخطاب رضى الله عنه ايدر عبد ايچون نكاحده ايكى مرأەيى جمع جائز اولور وبر مرأەيى ايكى كره
تطليقدنصكره زوج آخره وارمينجه اكا عودت جائز اولمز * ربيعة رضى الله عنه ايدر عبده دخى حر كبى درت
حرائرى جمع جائز اولور (فان خفتم أن لا تعدلوا فواحدة) اكر نساء متعدده بيننده عدل ايتمامك خوفن
ايدرسكز برينى اختيار ايدوب اندن زيادەيى ترك ايدك (أو ما ملكت أيمانكم) وياخود سراريدن اسرو طريق
آخرله مالك اولديغكزى اختيار ايدك مؤنتلرنده خفت اولديغيچون ومع ذلك ديلرسكز انلردن اكثار
وياقلال ايدرسكز وديلرسكز قسملرنده عدل ايدرو ديلرسكز عدل ايتمزسز (ذلك أدنى أن لا تعولوا) نسانى
تقليلكز ويا مرأة واحدەيى ويا تسرى يى اختيار كز جور وميل ايتمەكە اقربدر ويا الله تعالينك سزه فرض
ايتديكى تجاوز ايتمكه ويا عيالكز كثير اولمغه اقربدر (وآتوا النساء صدقاتهن نحلة) ونسايه مهرلرينى
ويرك طيب نفسله عوض توقعنسز ويا الله تعاليدن عطيه وفضل اولديغى حالده (فان طبن لكم عن شئ منه
نفسا فكلوه هنيئا مريئا) اكر نسا كز مهرلرندن طيب نفسلريله برشيئى هبه ايدرلرسه اول تبعه سز سزه حلال
اولديغى حالده انى الوب انفاق ايدك (ولا تؤتوا السفهاء أموالكم التى جعل الله لكم قياما) تحت ولايت
وتصرفكزده اولان سفهايه ماللريكزى ويرمكز كه الله تعالى سزلك قيام وانتعاشكزى اول مال جنسندن
قيلوبدر ابن عباس رضى الله عنه ايدر حق تعالى جل شانەنك سكا انعام ايدوب معيشتك اندن قيلديغى مالنى
امرأه ويا ولدكه ويروب قيام وانتعاشكى انلرك يدندن اولسنه عمدا ايتمكل بلكه انى كندلك امساك واصلاح ايدوب
رزق ومؤنتلرينى انلرەسن انفاق ايلكل * كلبى ايدر چقان بركسنه مرأه ويا ولدنى سفيه مفسد ايدوكنى بيلسه
لايق اولمازكه انى مال اوزره تسلط ايده (وارزقوهم فيها واكسوهم) وانلر ايچون ماللرنده رزق تقدير
ايدك وانلرى كيورك (وقولوا لهم قولا معروفا) وانلره وعدۀ جميله ايدك كه انكله نفسلرى طيب اوله (وابتلوا
اليتامى) سز تحت ولايتكزده اولان يتامايى بالغ اولمزدن اول عقللرنده ودينلرنده ومالى حفظلرنده
احواللرين تتبعله اختبار ايدك (حتى اذا بلغوا النكاح) چونكه بلوغ حدينه ايريشەلر احتلام ايله ويا اون بش
ياشنه ايرمكله (قال النبى عليه السلام اذا استكمل المولود خمسة عشر سنة كتب له وعليه واقيمت عليه
الحدود) پيغمبريمز عليه السلام ايدر چقان برمولود اون بش سنەيى استكمال ايده اندنصكره ده ايشلديكى خيرى
وشرى يازيلور واوزرينه حدود اقامت اولنور (فان آنستم منهم رشدا) اكر انلردن رشد كورسكز اكر سوقده
تصرف ايدنلردن ايسه الينه مالدن شيئ يسير ويروب كيفيت تصرفنه نظر ايدەسز واكر سوقده تصرف ايدر
دكانه خانه سنك لوازمنى اشترا وتصرفده تفطنه وتفطننه نظر ايدەسز (فادفعوا اليهم أموالهم) تأخيرسز انلره
ماللرينى دفع ايدك * اشبو دليلدركه انلرده رشد بيلنمينجه انلره ماللرينى دفع جائز اولميه ابو حنيفه رحمه الله
تعالى ايدر چقان سن بلوغدن يدى سنەيى تجاوز ايتسه اكرچه انده رشد كورلمزسه ده اكا مالنى دفع اولنور *
زيرا كه تغير احوالنده اول برمدت معتبرەدركه اندنصكره ده صغارلك كورى اناندن تميزا ولنور وصلاته
امر ايديلور * معلوم اوله كه بلوغ درت شيئك بريله اولور ايكيسنده رجال ونساء مشترك اردر وايكيسى
ايسه نسايه مختصدر اما رجال ونساء مشترك اولديغى شيئلك برى سن وبرى احتلامدر اما سن چقانكه مولود
اون بش ياشنه ايريشه اول كركسه غلام وياجاريه دربلوغنه حكم اولنور تتكيم دليلى چكدى اشبو اكثر علمانك
قوليدر ابو حنيفه رحمة الله عليه ايدركه جاريەنك بلوغى اون يدى ياشى وغلامك بلوغى اون سكز ياشى

استكمال ايله در * واما احتلامكه انكله مراد نزول منيدر اولكه كركسه احتلام ويا جماع ويا شيء آخرله در * ايدى چقان غلام ويا جاريه طقوز ياشنى استكمال ايتدكدنصكره اندن نزول مني بولنسه بلوغنه حكم اولنور (واذا بلغ الاطفال منكم الحلم فليستأذنوا) دلالتيله واما نسايه مختص ايكى علامة بلوغك برى حول فرجده شعر خشن بتمسيدركه اول اولادمشركينده بلوغدر * عطية القريظى رضى الله عنهدن مرويدركه ايدر بن بنى قريظه سبيندن ايدم مسلمين اول شعره نظر ايدرلر ايدى شعرى بتمشى اولدرديلر بتمامشى اولدرمديلر بنم ايسه بتمامش ايدى واولادمسلمينده اول بلوغ ايدوكنده ايكى قول واردر * اما نسايه مختص بلوغك برى حيض وبرى ايسه حبلدر چقان برمرأه طقوز ياشنى استكمالدنصكره حيض كورسه بلوغنه حكم اولنور وكذلك طوغرمزدن التى آى اول بلوغنه حكم اولنور زيرا اول مدت حملك اقليدر (ولا تأكلوها اسرافا وبدارا ان يكبروا) يا معشر اولياء يتامانك اموالنى اسراف ايدروياانلرك كبرنه مبادرت ايدرا اولديغكز حالده يمكز شول حذرله كيم انلر بالغ اولوب مالارين انلره تسليمكز لازم اوله اندن اول مالدن اولمايه حلال اولانى بيان ايدوب ديديكه (ومن كان غنيا فليستعفف) اولمادن اولكه غنى اوله مال يتيمدن امتناع ايدوب نه قليل ونه كثيرا كل ايتسون (ومن كان فقيرا فليأكل بالمعروف) واولكه مال يتيمه محتاج اولوب خالبوكه انى حافظ ومتعهد اوله قدر حاجتى واجرت سعيى دكلو اندن اكل ايتسون (روى ان رجلا أتى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال انى لفقير ليس لى شيء ولى يتيم فقال كل من مال يتيمك غير مسرف ولا مبادر ولا متأثل) روايت اولنديكه بر رجل پيغمبر عليه السلامه كلوب ديديكه بن فقيرم برشيئم يوقدر وحجرمده بريتيم وارانك مالندن اكل ايده يمى ديديكه اكل ايت اسراف ايتمسزوانك كبرنه مبادرت ايتمكسزواندن برشيء جمعنسزو مال يتيمدن اخذ اولنانك قضاسى لزومنده علما اختلاف ايتديلر برقوم ديديلركه موسر اولديغنده قضا ايدر زيرا (فليأكل بالمعروف) قولندن مراد اولدركه مال يتيمدن محتاج اولديغنده استقراض ايدوب موسر اولديجق انى قضا ايتمكدر * عمر بن الخطاب رضى الله عنه ايدركندمى مال اللهدن اخذده يتيمك ولیسى منزلنه تنزيل ايتديم استغنام حالنده استعفاف وافتقارم حالنده معروفله اكل ايدرم بعده يسره ايرشيجك اول اكل ايتديكمى قضا ايدرم * شعبى ايدر ميته اكلنه اضطرارى كبى اكا مضطر اولمينجه اندن اكل ايتميه وبرقوم ديديلركه اندن اكل ايتديكنى قضا ايتمز بعده معروفله اكلك كيفيتنده علما اختلاف ايتديلر * عطا رحمة الله عليه وعكرمه دخى ايدرلر كه اطراف اصابع ايله يه واسراف واندن اكتسا ايتميه (فاذا دفعتم اليهم اموالهم فاشهدوا عليهم) چقان سز تحت ولايتكزده اولان يتامايه مالارينى تسليم ايده سز انلرك قبضنه اشهاد ايدك كه اول تهمتى كيدررو خصوص ووجوب ضماندن بعيد قيلور * اشبو اشهاد امرى ديندايكه ندب وبرقولده وجوب ايچوندر واندن مستفاد اولوركه دفعده قول صبينك اوله يوخسه ولينك دكل اوليه اولسه ولى قولنك قبولى بينه ايله اوله كه اول شافعى ومالكى مذهبيدر اماكه ابوحنيفه رحمة الله عليه انك خلافنى ملابسدر (وكفى بالله حسيبا) الله تعالى جل شانه سزه محاسب يتر ايمدى انك امرينه مخالفتدن وحدودينى تجاوزدن صاقنك (للرجال نصيب مما ترك الوالدان والاقربون وللنساء نصيب مما ترك الوالدان والاقربون مما قل منه أو كثر نصيبا مفروضا) والدان واقربون متوارثونك ترك ايتديكى مالك قليل وكرك كثيرندن وارثلرينه ذكور واناث ايچون نصيب مفروض ثابت اولدى * روايت اولنديكه اوس بن ثابت الانصارى رضى الله تعالى عنه وفات ايدوب زوجه سى ام كحه ايله اوچ بناتنى تخليف ايتدكده اول متوفانك ايكى ابن عمسى سويد وعرفجه طوروب سنة جاهليه اوزره انك مالنى الديلر زوجه وبناته برشيء ويرمديلر كا بناء كه اهل جاهليت نساء وصغاره برشيء ويرمزلردى بلكه ميراث محاربه يه قادر اولانكدر ديرلردى اويله اولسه ام كحه پيغمبر صلى الله عليه وسلمه واروب انلردن شكايت ايلدى پيغمبر صلى الله عليه وسلم ديديكه صبر ايت كه حتى حق تعالى نه امر ايدر كوره لم انك موجبنجه هر حقى صاحبنه ايركوره لم اول سببدن بو آية كريمه نازل اولجق پيغمبر صلى الله عليه وسلم سويد وعرفجه يه تنبيه ايتديكه اوسك مالندن برشيء تفريق ايتميه لر زيرا كه حق جل وعلا اول مالدن

زوجه وبنات ايچون نصيب اثبات ايدوبدرلكن مقدارينى بيان ايتمويدر ايمدى بيان اولمينجه صبر ايده لم اندنصكره (يوصيكم الله) آيتى نازل اولوب زوجه يه ثمن وبناته ثلثان وايكى ابن عمه باقى قلانى ويردى (واذا حضر القسمة اولوا القربى واليتامى والمساكين فارزقوهم منه) چقان ميراث قسمتنه ميته وارث اولميوب لكن اكا اقرابتى اولانلر ويتيملر ومسكينلر حاضر اوله لر اول مقسومدن انلره انلوبلرين تطييب ايچون برشيء ويرك (وقولوا لهم قولا معروفا) وانلره قول معروفله سويليككز انلره دعا ايتك وويرلانى از عنق وانكه منت ايتمك كبى * اشبو آيتك حكمنده علما اختلاف ايتديلر برقوم ديديلركه اشبو حكم ميراث آيتندن اول ايدى اول نازل اوليجق بو نسخ اولندى وآخرون ديديلركه بو نسخ اولنمويدر اهل ميراث اوزره موجبله عمل واجبدر واكر ورثه نك بعضى طفل ايسه اول قسمته حاضر اولان اصناف مذكوره يه ولى اعتذار ايدوب ديه كه بو مال بنم ملكم دكلدر بلكه صغاركدر بو دكارنده سزه حق قلكزى ويرسونلر وبعضيلر ديديلركه اشبو صغارو كبارك اموالنده بزه حق واجبدر كبارانى كندیلر ويرروصغار وليلرى ويررو بعضيلر ديديلركه اشبو امر ندب واستحباب ايچوندر يوخسه حتم وايجاب ايچون دكل اشبو اقاويلك اولاسيدر ديديلر (وليخش الذين لو تركوا من خلفهم ذرية ضعافا خافوا عليهم) يتامى امرنده اوليا الله تعالى جل شانه دن قورقوب اول يتامايه ايشلسونلرانى كه كنديلر وفات ايتديكنده شول ذرارئ صغارلرينه ايشلنديكنى سوولركه اول ضعاف اوزره فقر وتكفف خوفى اوله وياخود مريضك وصيتنه حاضر اولانلر الله تعالیدن قورقوب كنديلرك اولادينه شفقتلرى كبى مريضك اولادينه شفقت ايدوب مريضى اولادينه اضرار ايتمكدن منع ايدهلر ويا خود وصيت ايدنلر وصيتنده اسرافدن صاقنسونلر اكرچه خير ايسه ده ذريه ضعاف تخليف ايتدكارى تقديرا اوزره انلره ضياع خوفى اوله اشبونده ارشاد واردركه كشى كندى اولادينه ايتديكى ترحم وشفقتى غيرك اولادينه دخى ايده (فليتقوا الله وليقولوا قولا سديدا) ايمدى الله تعالیدن قورقوب كندى اولادلرى ايچون سويلدكارى قول سديدى يتامى ايچون دخى سويلسونلر وياخود مريضى وصيتنده اسرافدن منع ايتسونلر واكا توبه وكلمه شهادت تلقين ايتسونلر (ان الذين يأكلون أموال اليتامى ظلما انما يأكلون فى بطونهم نارا وسيصلون سعيرا) شونلركه يتيملرك مالارين ظلمله اكل ايدرلر قارنلرى طولوسى برشيء اكل ايدرلركه اول انلرى نارده يلتوررو عاقبت انلرشول يا يكلونارده كيررر (قال النبى صلى الله عليه وسلم رأيت ليلة أسرى بى قوما لهم مشافر كمشافر الابل احداها قالصة على منخريه والاخرى على بطنه وخزنة النار يلقمونهم جمر جهنم وصخرها فقلت يا جبريل من هؤلاء قال الذين يأكلون أموال اليتامى ظلما) پيغمبر صلى الله عليه وسلم ايدر ليلۀ اسراده برقوم كوردمكه دوه نك كبى دوداقلرى وارانك برى بورنته بوكيلوبدرو برى دخى قارنى اوزره صارقوبدر زبانيلر ايسه جهنم قورلرينى وطاشلرينى انلرك آغزلرينه صوقارلر ديدمكه يا جبريل بونلر كيملردر ديديكه يتيملرك مالارينى ظلمله اكل ايدنلردر (يوصيكم الله فى أولادكم للذكر مثل حظ الانثيين) حق جل وعلا سزه اولادكزك ميراثى شاننده امرو عهد ايدركه چقان سزدن رجل ويا مرأه وفات ايدوب ذكور واناثدن اولادينى ترك ايتسه هر ابن ايچون ايكى بنت سهمى ويريله (فان كن نساء فوق اثنتين فلهن ثلثا ما ترك) اكر ميتك ترك ايتديكى اولادى ايكى ويا ايكيدن اكثر بنات اولوب انلر كله بيله ابن يوغيسه انلر ايچون ميراثك ثلثانى واردر (وان كانت واحدة فلها النصف) واكر مولوده بنت واحده ايسه انكيچون ميراثك نصفى واردر (ولابويه لكل واحد منهما السدس مما ترك ان كان له ولد) وميتك اب وامندن هر بريسيچون سدس واردر اكر اول ميتك ولدى يعنى ابن وبنتى وياخود ولد ابنى وار ايسه (فان لم يكن له ولد وورثه أبواه فلامه الثلث) واكر ميتك ابن ويا بنتى ويا ولد ابنى اولميوب اكا اب وامى وارث اولورسه جميع ميراثك ثلثى امك اولوب باقيسى عصوبت ايله ابك اولور (فان كان له اخوة فلامه السدس) واكر ميتك ايكى ويا ايكيدن اكثر قرنداشلرى كرك جميعى ذكور واناث ويا مختلف اولسون ويا جميعى اخوات لاب وام ويا لاب ويا لام مختلف اولسون ام ايچون سدس اولور (من بعد وصية يوصى بها او دين) اشبو نصابك ورثه يه قسمتى ميتك دينى قضاء

ووصيتي تنفيذ دنصكره در (اباؤكم وأبناؤكم لا تدرون أيهم أقرب لكم نفعا) آباء وابناءكزكه
سزه وارث اولدر بيلمزسزكه دنياوآخرتده انلرك قنغيسي سزه انفعدر بلكه سزه انفع اولانه الله تعالى اعلمدر
ايمدي انلرك شاننده الله تعالينك تدبيرينه اتباع ايدك يوخسه انلرك بعضني تفضيل ويا حرمانه عمدا ايتمكز ابن
عباس رضي الله عنه ايدرآباء وابنادن قنغيسنك حق تعالى يه اطاعتي زياده ايسه يوم قيامتده انك درجه سي
آخردن ارفع اولور ايمدي اول درجه سي ارفعنك شفاعتيله حق تعالى اول درجه ده اسفلي انك درجه سنه رفع
ايدرتا كه بري برايله قريرالعين اوله لر (فريضة من الله) اشبو مواريثدن ذكر اولنان الله تعاليدن فرض
اولدي فرض اولقاغله (ان الله كان عليما حكيما) الله تعالى عبادنك امورينه عليم وقضاء وتقديرنده حكيم
اولدي (ولكم نصف ماترك أزواجكم ان لم يكن لهن ولد) سزكيچون وفات ايدن زوجاتكزك تركه سنك
نصفي واردر اكر اول زوجاتك سزدن ويا زوج آخردن ذكروانثي ولدي ويا ولدابني يوغيسه (فان كان لهن ولد
فلكم الربع مما تركن) واكر وفات ايدن زوجاتكزك سزدن ويا زوج آخردن ولدويا ولدابني وارايسه اول
زوجاتك تركه سندن سزكيچون ربع واردر (من بعد وصية يوصين بها او دين) سزكيچون زوجاتكز ميراثندن
نصف ويا ربع حصولي اول زوجاتك ديني قضا ووصيتي تنفيذ اولندنصكره در (ولهن الربع مما تركتم ان لم يكن
لكم ولد) وزوجاتكز ايچون تركه كزدن ربع واردر چانكه وفات ايدوب انلري ترك ايدرسه كز لكن صلبي ابن
وبنتكز ويا ولدابنكز يوغيسه (فان كان لكم ولد فلهن الثمن مما تركتم) واكرسز وفات ايتديككزده ولد
صلبكز ويا ولدابنكز وارايسه اول زوجاتكز ايچون تركه كزدن ثمن واردر (من بعد وصية توصون بها أو دين)
اول زوجاتكز ايچون تركه كزدن ربع ويا ثمن حصولي دينكز قضاء ووصيتكز تنفيذ اولندقدنصكره در رجل
ايچون حق ازواجله اولان فرضي مرأه ايچون اولان حقك ضعفيدر نسبده كي كبي ايمدي هر رجل ومرأه ده
قياس بودرچان جهت قربده مشترك اوله لر بوحكمدن اولادام ومعتق ومعتقه مستثنا الردر وزوجاتك ربع
وثمنه استحقاقلري واشتراكاري واحده ومتعدده اولملري بيننده فرق يوقدر (وان كان رجل يورث كلالة
او امرأة) اكرمورث منه اولان ميت كه اول كرك رجل ويا مرأه در كلاله اولورسه كه اول ولد ووالددن
هيچ برين تخليف ايتماندر (وله اخ او اخت) حالبوكه اول كلاله نك وارثي لام اخ ويا اخت اولورسه (فلكل
واحد منهما السدس) اول ايكيسندن وجودده هرقنغيسي ايسه انكيچون ميراثدن سدس واردريوخسه
انلردن ذكرك انثاسي اوزره فضلي اولمزبلكه نصيبلري برابردر (فان كانوا اكثر من ذلك فهم شركاء في الثلث)
واكراول اخوتلري لام اولانلر وجودده بردن اكثر ايسه لرجميعي ثلث واحده استحقاقده شريكلردر ذكرك انثي
اوزره نصيبي زياده اولمز (من بعد وصية يوصي بها أو دين) اول كلاله نك ديني اداووصيتي تنفيذ ندنصكره
(غير مضار) ميت وصيتله ورثه سنه ضرار نسز يعني وصيتدن ثلث اوزره زياده ايتمكسزويا ذي قرابتك
غيريه وصيتله ضرار قصدنسزويا ذمتنده دين يوغيكن آخره دين اقرارنسز (وصية من الله) اشبو امور
مذكوره الله تعالينك سزه فرض وعهدي اولديغي حالده (والله عليم حليم) الله تعالى مضاري وغيري
بيلورعقوبتده عجله ايتمز (تلك حدود الله) يتامي ووصايا ومواريث امرنده تقدم ايدن احكام الله تعالينك
شرايعيدركه حدود محدوده كبي اني مجاوزه جائز اولمز (ومن يطع الله ورسوله يدخله جنات تجري من تحتها
الانهار خالدين فيها وذلك الفوز العظيم) اول كمسه كه الله تعالى يه ورسولنه اطاعت ايده اول الله تعالى
اني جنتلره ادخال ايدركه انك اشجاري تحتنده نهرلر جاري اولوراكا دخول ايدنلر دائم انده قالوركه اول فوز
عظيمدر (ومن يعص الله ورسوله ويتعد حدوده يدخله نارا خالدا فيها وله عذاب مهين) واول كمسه كه الله
تعالى يه ورسولنه عصيان ايده وحدود اللهي تجاوز ايده عصيانه اصرار وحدودي انكار ايدر اولديغي حالده
اول الله تعالى اني ناره ادخال ايدر واني انده دائم قيلورا كا عذاب مهين ايدر (واللاتي يأتين الفاحشة من
نسائكم فاستشهدوا عليهن أربعة منكم) نسا كزدن شونلر كه زنا ايده لر ايمدي انلرك اول فعلي اوزره احرار
مسلمين عدولدن درت شاهد طلب ايدك (فان شهدوا فامسكوهن في البيوت حتى يتوفاهن الموت أو يجعل الله

لهن سبيلا) اكر اول درت شاهد شهادت ايدرلرسه سز اول زنا ايدن نساكزي بيوتده حبس ايدك
وبيوتي انلره سجن ايدك تا شول وقته دكين كه ملك الموت روحلرين قبض ايده ويا خود حق تعالى انلري زنادن
تخليص ايدر نكاحي سبيل ايده * اشبو حكم اوائل اسلامده حدود نزول اولندن اول ايديكه برمرأه زنا ايتسه
بريته تاموتنه دكين حبس ايديلور ايدي بعده بكر حقنده جلد وتغريبله وثيب حقنده جلد ورجمله
نسخ اولندي (قال النبي صلى الله عليه وسلم خذوا عني قد جعل الله لهن سبيلا البكر بالبكر جلد مائة وتغريب
عام والثيب بالثيب جلد مائة والرجم) پيغمبريمز عليه السلام ايدرحكمي بندن اخذ ايدك بكرك بكر ايله زنانك
جزاسي يوز جلد ايله تغريب عامدر وثيبك ثيبله زنانك جزاسي يوز جلد ايله رجمدر بعده ثيب حقنده جلد نسخ
اولنوب رجم باقي قالديكه اول اكثر علما عندنده در * زيرا پيغمبريمز عليه السلام ماعز وغامديه زنالريچون
جلد ايتمدين رجم ايتدي وابو حنيفه عندنده بكر حقنده تغريب عام دخي منسوخدرليكن اكثر علما عندنده
ثابتدر (واللذان يأتيانها منكم فآذوهما) سزدن رجل ومرأه كه زنا ايده لرسز انلره توبيخ وتقريعله وبرقولده
تغريب وجلد ايله ايذا ايدك اكرديرسه كه آيه اولده حبس ذكر اولنوب بو آيتده ايسه ايذا بيوريلمق
ايكيسي بيننجه جمع اولوردينوركه آيه اولي نساء حقنده دروبو آيه كريمه ايسه رجال حقنده در وبرقولده آيه
اولي ثيب حقنده دروبو آيه كريمه البته بكر حقنده در (فان تابا واصلحا فاعرضوا عنهما ان الله كان توابا رحيما)
اكر زاني وزانيه زنادن توبه ايدوب صالح اولورلرسه انلردن اعراض ايدوب انلره ايذا ايتمكز الله تعالى توبه يي
قبول ايديجي وامرينه اطاعت ايدنه رحمت ايديجي اولدي * ديندي كه اشبو آيت نزولده آيه اولي اوزره
سابقه دروزنانك عقوبتي ايذا ايدي بعده حبس بعده جلد اولدي ديندي كه آيه اولي سحاقات حقنده در
وبو آيت ايسه لواطين حقنده دروالزانية والزاني ايسه زنا حقنده در (انما التوبة على الله للذين يعملون السوء
بجهالة ثم يتوبون من قريب) الله تعالى تائبك توبه سني قبول ايتمسي وعد كريمي مقتضاسنجه محتوم كبيدر شونلر
ايچونكه عمل سوئي جهالتله ايشليوب بعده زمان قريبده اندن توبه ايدرلر (فاولئك يتوب الله عليهم) ايمدي الله
تعالى انلرك توبه سني قبول ايدر (وكان الله عليما حكيما) الله تعالى توبه ده اخلاص ايدنلره عليم اولوب انلره
عقاب ايتمكده حكيم اولدي * قتاده ايدر صحابه رضي الله عنهم اجماع ايتديلركه هر شيئكيم انكله الله تعالى يه
عصيان ايديله اول جهالتدر كرك عمدا ايله ويا خطا ايله واني ايشلين جاهلدر * كلبي ايدركه يعني اول انك ذنب
ايدوكني بيلور لكن انك عقوبتني بيلمز * ديندي كه جهالتك معناسي لذت فانيه يي لذت باقيه اوزره اختياردر
وزمان قريبده توبه ايتملريله مراد سيئه يي عقبنجه حسنه ايشلمكله حبطا يتمسيدروبرقولده اول زمان صحتنده
مرض موتندن اول توبه ايتمكدر (قال النبي صلى الله عليه وسلم ان الشيطان قال وعزتك يارب لا أبرح اغوي
عبادك مادامت أرواحهم في أجسادهم فقال الرب عزوجل وعزتي وجلالي وارتفاع مكاني لا أزال اغفر لهم
ما استغفروني) پيغمبريمز عليه السلام ايدرشيطان ديديكه يا رب عزتك حقيچون عبادكي اغوادن زائل
اولمزم مادامكه روحلري جسدلرنده اوله رب تعالى ديديكه عزت وجلالم وارتفاع مكانم حقيچون بندخي انلري
مغفرتدن زائل اولمزم مادامكه مغفرتم ديليه لر (وليست التوبة للذين يعملون السيئات حتى اذا حضر
أحدهم الموت قال اني تبت الآن) الله تعالى عندنده شول كمسه لرك توبه لري مقبوله دكلدركه سيئاتي
اصرار اوزره ايشلرلر چانكه انلرك برينه موت حاضر اولوب حياتدن يأس مرتبه سنه ايريشه الآن سيئاتمه
توبه اولسون ديمد نكيروالي ايشليم دير (ولا الذين يموتون وهم كفار) وشونلره دخي توبه يوقدركه كفر اوزره
اصرار ايدر اولدقلري حالده فوت اولنلركرك كسه مشركين ويا خود منافقيندر (اولئك اعتدنا لهم عذابا اليما)
ايمدي بزانلر ايچون عذاب اليم تهيئه ايتمشزدر * روايت اولنديكه زمان جاهليتده واوائل اسلامده چان
بررجل فوت اولوب مرأه سني ترك ايتسه اول رجلك عصبه سي وارايسه كاوروثوبي اول مرأه نك اوزره
براغور شمدنكيرو بن بومرأه يه احقم ديوب من بعد ديلرسه اني صداق اول ايله يا كندي تزوج ايدر ويا غيري يه
تزويج ايدوب صداقني الوروياز وجندن اكا انتقال ايدن ميراثي الندن النجه اني تزويجدن منع ايدردي او يله

اولسه حق جل وعلا حضرتلری مسلمینی افعال مذکوره دن نهی ایچون دیدیکه (یا ایها الذین آمنوا لا یحل لکم
أن ترثوا النساء کرها) یا مؤمنلر سزه حلال اولمازکه مورثکز نساسنی ارث طریقی اوزره اخذ ایدوب اکراه ایله
ویاخود کارهات ایکن انلری کندیکز تزوج ایدهسز (ولا تعضلوهن لتذهبوا ببعض ما آتیتموهن) ودخی
اول نسایی تزویجدن منع ایتمکز تاکه انلره وردیککز صداقک بعضنی انلردن الهسز ویا صداقلری اوزره
انلره خلع ایتدیرهسز (الا أن یأتین بفاحشة مبینة) مکرکه اول نساء فاحشهٔ مبینه ایشلیهلر نشوز
وسوء عشرت وعدم تعفف کبی اویله اولسه سزه حلال اولورکه وردیککز صداقی انلردن کیرو المغیچون انلره
عضل ایدهسز (وعاشروهن بالمعروف) ونساءکزایله فعلده انصاف وقولده اجمال ایله معاشرت ایدک
(فان کرهتموهن فعسی ان تکرهوا شیئا ویجعل الله فیه خیرا کثیرا) اکرنساکز صحبتندن کراهت ایدرسه کز
مجرد کراهت نفسله انلردن مفارقت ایتمکز کاهی برشیئدن کراهت ایدرسز والحال الله تعالی انده سزلک ایچون
خیر کثیر قیلور ولد صالح والفت ومحبت وصلاح دین کبی * اشبو آیتده رجل زوجهسنی معروفله امساکک
استحبابنه ارشاد واردر اکرچه هوای نفسنه مخالف ایسهده وطلاقک کراهتنه دلالات واردر (وان أردتم
استبدال زوج مکان زوج وآتیتم احداهن قنطارا فلا تأخذوا منه شیئا) اکر برمرأهیی تطلیق ایدوب یرینه
مرأهٔ اخرایی تزوج مراد ایتسهکز اندن نشوز وفاحشه سبقت ایتمکسزین والحال انلرک برینه صداق ایچون
مال عظیم ویرمش اولسهکز نسنه اندن برشیئی اخذ ایتمکز (أتأخذونه بهتانا واثما مبینا) سزانی بهتان
ایدرواثم اقتراف ایدراولدیغکز حالده اخذ ایدرمیسز چونکه انلرک برمرأهٔ جدیدهیی تزوج مراد ایتسه
تحت نکاحنده اولان مرأهیی فاحشه ایله بهتان ایدردی تاکه اول بهتانه ایله اکا وردیککی صداقی الوب
جدیدهیی تزوجه صرف ایده اویله اولسه اندن نهی اولندی اشبوندهصداقده مغالاتک جوازینه دلالات وار
(وکیف تأخذونه وقد افضی بعضکم الی بعض) سزاندن صداقی نیجه استرداد ایدوب الورسز حالبوکه اول
اکا ملامسه ودخولله واصل اولوبدر واول حالت ایسه صداقی تقریر وایجاب ایدوبدر (وأخذن منکم
میثاقا غلیظا) واول نساء سزدن عهد وثیق اخذ ایدوبدرکه اول حق صحبت وممازجه درویا حق تعالینک
انلرک شاننده (فامساک بمعروف او تسریح باحسان) دیو ازواج اوزره اولان ایثاقیدر ویا عقد نکاحده کی
ایجاب وقبولدر (ولا تنکحوا ما نکح آباؤکم من النساء الا ما قد سلف) آباکزنکاحلندیغی نسائی نکاحلنمکز
مکرکه زمان جاهلیتده کچمش اوله انک اوزره مؤاخذه اولنمز (انه کان فاحشة ومقتا وساء سبیلا) زیرا اول
نکاح عند الله فاحشه اولدی هیچ برامته اول رخصت ویرلمدی وارباب مروت عندنده ممقوت اولدی ودینده
طریق سیء اولدی * براء بن عازب رضی الله عنه ایدر بروقتده حاکم الندهلوا ایله بکا اوغرادی دیدمکه قنده
کیدرسن دیدیکه پیغمبریمز علیه السلام بنی برکمسهیه کوندردیکه اول باباسنک مرأهسنی تزوج ایتمش انک
باشن کسوب کتورم * اشبو حکم اجداد نساسنه دخی شامل اولور اول اجدادک درجهلری ندکلو اعلا ایسهده
اول اجداد کرکسه نسبا اب ویا ام جهتندن ویاخود رضاعا اب ویا ام جهتندن اولسون علمادن نکاحی
عقدده حقیقتدر دینلر باباننک مزنیهسنی تزوج حرام ایدوکنه استدلال ایدرلکیم انکله باباننک ملک یمینله
وطئ ایتدیککی تزوج اکا حرام ایدوکنه استدلال ایدرلر حالبوکه انده عقد یوقدر (حرمت علیکم) سزه نکاحلنمق
حرام قیلندی (أمهاتکم) انالریکزی وانده جدات دخی داخل اولور درجهسی ندکلویوجه ایسه اول کرک ام
ویا اب قبلندن اولسون (وبناتکم) ودخی قیزلریکزی وانده بنات ابن وبنات بنت دخی داخل اولور درجهده
ندکلو اشاغه ایسه (وأخواتکم) ودخی قیزقرنداشلریکزی اول کرکسه لاب وام ویا لاب ویا لام اولسون
(وعماتکم) ودخی باباکز قیزقرنداشلری اوچ جهتدن هرقنغیسیله ایسه وانده آباء واجداد اخواتنک جمیعی
داخل اولور درجهلری ندکلویوجه ایسهده (وخالاتکم) ودخی اناکز قیزقرنداشلری اوچ جهتدن
هرقنغیسیله ایسه وانده امهات وجدات اخواتنک جمیعی داخل اولور درجهلری ندکلویوجه ایسهده (وبنات
الاخ وبنات الاخت) ودخی ارقرنداش قیزلری ودخی قزقرنداش قیزلری انلرک قرنداشنی اوچ جهتدن

هرقنغیسیله ایسه وانده اخ واخت اولادینک بناتی داخل اولور درجهلری ندکلو اشاغه ایسهده (وامهاتکم
اللاتی أرضعنکم وأخواتکم من الرضاعة) ودخی شول انالریکزکه سزه سودلرین امزردیلر * ودخی سزکله
برمرأهدن سود امن قیزقرنداشلریکز نکاحی حرام قیلندی وبالجمله نسبدن حرام اولانلر رضاعدن دخی حرام
اولور (قال النبی صلی الله علیه وسلم یحرم من الرضاعة ما یحرم من الولادة) پیغمبریمز علیه السلام ایدر ولادت
جهتندن نکاحی حرام اولانلر رضاعت جهتندن دخی حرام اولور وحرمهٔ رضاع ایکی شرط ایله ثابت اولوربری
بودرکه مولود ایکی ییلی استکمال ایتمزدن اول اوله حق تعالینک (والوالدات یرضعن أولادهن حولین کاملین)
قول شریفی دلالتیله وبری دخی بودرکه اول اکثر علما قولیدر واحرط درر رضاعک قلیلی وکثیری نکاحی حرام
ایدرکه اول ابن عباس وابن عمر رضی الله عنهما قولیدر وسعید بن المسیب وسفیان ثوری ومالک واوزاعی وائمهٔ
حنفیه اکا ذاهبلردر (وامهات نسائکم) ونسائکزک انالرینی دخی نکاحلنمق سزه حرام قیلندی وبالجمله
برکمسنه که برمرأهیی عقد نکاح ایده کرکسه اکا داخل اولسون وکرک داخل اولمسون اول مرأهنک امهاتی
وجداتی اکا حرام اولور اول جدات درجهدهندکلویوجه ایسه واول امهات وجداتک اول مرأهیه انتسابی
کرکسه نسبدن ویا رضاعدن اولسون (وربائبکم اللاتی فی حجورکم من نسائکم اللاتی دخلتم بهن) ودخی
شول مجامعت ایتدیککز نساکزک زوج سابقندن طوغوب تحت تربیهکزده کی صغیره قیزلرینی نکاحلنمق
سزه حرام قلندی وبوحکمده اول تربیهکزده کی قیزلرک بنات اولادی داخل اولورندکلو درجهلری اسفل
ایسه اول کرک رضاعدن ویا نسبدن اولسون قچان اول منکوحهیه جماع ایده حتی اول منکوحهیی جماع
ایتمدین تطلیق ایتسه ویا اول وفات ایتسه انک قیزینی اول کمسنه نکاحلنسه جائز اولور (فان لم تکونوا دخلتم
بهن فلا جناح علیکم) اکرسز اول نسایه جماع ایتمدین انلردن مفارقت ایدرسهکز ویا انلر فوت
اولورلرسه سزه حرج یوقدرکه انلرک قیزلرینی نکاحلنهسز (قال النبی صلی الله علیه وسلم فی رجل تزوج امرأة
وطلقها قبل ان یدخل بها انه لا بأس أن یتزوج بابنتها ولا یحل له ان یتزوج أمها) پیغمبریمز علیه السلام ایدر
شول رجل حقنده که برمرأهیی تزوج ایدوب اکا دخولدن اول انی تطلیق ایتسه لا باسدرکه انک قیزینی تزوج
ایده اما که اول مرأهنک اناسنی تزوج اکا حلال اولمز (وحلائل أبنائکم الذین من أصلابکم) ودخی صلب
اوغللریکزک زوجاتی سزه حرام قیلندی وبالجمله کشی یه ابناسنک وابناء اولادینک نساسی حلال اولمز اول ابناء
اولاد درجهده ندکلو اسفل ایسهکرکسه انلر رضاعدن ویا نسبدن اولسونلر اما کشی یه متبناسنک
یعنی اوغل ایدندیککی کمسهنک زوجهسنی تزوج حرام اولمزیرا پیغمبریمز علیه السلام زید بن حارثه
رضی الله عنهنک تبنی ایتمشیکن تطلیق ایتدیکی زینب رضی الله عنهایی نکاحلندی که قصهسی سورهٔ احزابده
کاوران شاء الله تعالی * هرمرأه که اکا عقد نکاحله حرام اوله ملک یمینله دخی وطئ حرام اولور اکر برکمسه
برمرأهیی شبهه ایله ویا برجاریهیی ملک یمینله وطئ ایتسه اول واطئه موطوءهنک اناسی وقیزی حرام اولور
واول موطوءه واطئنک باباسنه واوغلنه حرام اولور واکر برکمسنه برمرأه ایله زنا ایتسه علماانده اختلاف
ایتدیلر برجماعت دیدیلرکه زانی یه مزنیهنک اناسی وقیزی حرام اولمزواول زانیه زانینک باباسنه واوغلنه
حرام اولمزکه اول علی وابن عباس وسعید ابن المسیب وعروه وزهری قولیدر ومالک وشافعی اکا ذاهبدر
وبرقوم دخی انک تحریمنه ذاهب اولدیلرکه اول عمران بن الحصین وأبی هریره رضی الله عنهمادن مرویدرکه
اول جابر بن زید وحسن قولیدر * وائمهٔ حنفیه اکا ذاهبدر واکر برکمسه برمرأهیی شهوتله لمس ویا تقبیل
ایتسه انکله دخول کبی حرمهٔ مصاهره ثبوتنده وعدم ثبوتنده علما اختلاف ایتدیلر اکثر
علما انکله حرمت ثابت اولور دیدیلرکه اول ایکی قولک اصحیدر وبعضیلر انکله حرمت ثابت اولمز دیدیلر
شهوتله نظردن ثابت اولمدیغی کبی (وأن تجمعوا بین الاختین) ودخی نکاحده ایکی قزقرنداش بیننی
جمع ایتمک حرام قیلندی اول ایکیسینک بری برلرینه اخوتی کرکسه نسبدن ویا رضاعدن اولسون قچان
برکمسه برمرأهیی نکاحلنوب بعده طلاق باینله تطلیق ایتسه عدتی انقضاسندن صکره انک اختنی تزوج

حلال اولور و كذلك ايكى اختى ملك يمينله مالك اولسه وطئده ايكيسى بيننى جمع جائز اولمزچونكه انك برينى وطى
ايتسه آخرينى وطئى اكا حلال اولمز مادامكه اوله ايكيسنى كندويه حرام ايتميه وكذلك جائز اولمزكه مرأه ايله
عمتسى ويا خالتسى بيننى جمع ايليه (قال النبى صلى الله عليه وسلم لا يجمع بين المرأة وعمتها ولا بين المرأة
وخالتها) پيغمبريز عليه السلام ايدر بر كمسنه بر مرأه ايله عمتسى بيننى وكذلك مرأه ايله خالتسى بيننى
تحت نكاحنده جمع ايتمسى جائز اولمز (الا ما قد سلف) مكركه زمان جاهليتده انى ايتمش اوله كه اول
معفودر * عطا وسدى ايدرمكركه اول فعل يعقوب عليه السلامدن صدور ايتمش اوله كه اول يهوذانك اناسى
ليا ايله يوسفك اناسى راحيل بيننى جمع ايتمشيدى حالبوكه اول ايكيسى ايكى قرنداشلر ايديلر (ان الله كان
غفورا رحيما) الله تعالى عبدك زمان جاهليتده كى فعل سيئنى غفور و اسلامده رب تعالينك امرينه اطاعت
ايدنه رحيم اولدى (والمحصنات من النساء) ودخى نسادن ازواجى اولانلر كذلك سزه حرام اولدى * ابو سعيد
الخدرى رضى الله عنه ايدر اشبو آيت شول نساء حقنده نازل اولوبدركه مكه ده ازواجلرين قويوب مدينه يه
پيغمبريز عليه السلام حضرتلرى هجرت ايتدكلرنده مسلمون انلردن تزوج ايتديلر بعده اول نسانك ازواجى
دخى هجرت ايديجك مسلمون انلرى تزوجدن نهى اولنديلر (الا ما ملكت أيمانكم) مكركه سبايادن مالك
اولدقلريكز جوارى اوله دار الحربده ازواجلرى وار ايكن استبراد نصكره سزه انلرى وطئكز حلال قيلندى زيرا
سبى ايله نكاح مرتفع اولور * ابو سعيد الخدرى رضى الله عنه ايدر پيغمبريز صلى الله عليه وسلم يوم حنينده
اوطاسه جيش كوندروب انده سبايا اخذ ايتديلر حالبوكه اول سبايانك مشركيندن ازواجى وار ايدى مسلمون
انلره قربان وغشياندن كراهت وتحرج ايتديلر اويله اولسه اشبو آيت نازل اولدى (كتاب الله عليكم)
حق جل وعلا اشبو مذكوراتك تحريمنى فرض ايتمكله اوزريكزه الزام ايتدى امدى سزدخى انى التزام
ايدك (واحل لكم ما وراء ذلكم) امدى اشبوذكر اولنان محرمات كه اون در تدريدسى نسبله وايكيسى
رضاعله ودردى ذوات صهريتله وبرى ذوات ازواج اولغله درانك ماعداسى سزه حلال قيلندى (أن تبتغوا
باموالكم) ماللريكزى نسانك صداقنه ويا جوارينك ثمننه صرفله طلب ايدهسز (محصنين غير مسافحين)
زنادن صاقنوب متزوجين متعففين اولديغكز حالده (فما استمتعتم به منهن فآتوهن اجورهن فريضة) نسادن
نكاح صحيحله جماع وخلوت وغيريدن انتفاع والتذاذ ايدرسز امدى انلردن انتفاعكز مقابله سنده تقدير
اولنان مهرلرينى انلره ويرك (ولا جناح عليكم فيما تراضيتم به من بعد الفريضة) سزه حرج يوقدر مهرى تسميه
ايتديككزدن نصكره تراضى ايله مهرى مسمى اوزره زياده ويا اندن حط ايدهسز يا انك جميعن مرأه زوجنه هبه ايده
(ان الله كان عليما حكيما) الله تعالى عبادك مصالحنه عليم وشرع ايتديكى احكامه حكيم اولدى (ومن لم
يستطع منكم طولا ان ينكح المحصنات المؤمنات فمن ما ملكت ايمانكم من فتياتكم المؤمنات) سزدن اول
كمسنه كه حرائر مؤمنات نكاحلنمغه غنا وسعتى اولميه ايدى اول اماء مؤمناتدن اخذ ايتسنى مالك اولديغى
امه يى مولاسى رضاسيله نكاحلنسون * اشبو دليلدركه حر ايچون امه يى تزوج جائز اولميه الا ايكى شرطله كه اول
حره مهرينه قادر اولمامق ونفسى اوزره زنادن خائف اولمقدركه اول جابر وطاووس وعمرو بن دينار قوليدر
ومالك وشافعى مذهبيدر وائمۀ حنفيه ديديلر كه حر ايچون امه يى نكاح جائز اولور مكركه تحت نكاحنده
حره اوله اويله اولسه اول حره نك اوزرينه امه نك نكاحى جائز اولمز اما كه عبد ايچون امه يى تزوج جائز
اولور تحت نكاحنده كرك حره ويا امه اولسون ابو حنيفه عندنده عبد ايچون دخى امه يى تزوج جائز
اولمز اكر تحت نكاحنده حره وار ايسه حرده كى كبى * اشبو دليلدركه مسلم ايچون امۀ كتابيه يى تزوج جائز
اولميه (والله اعلم بايمانكم) الله تعالى ايمانكزه اعلمدر ايمدى كمسه نك باطننه تعرض ايتمكز بلكه ظاهريله
اخذ ايدك (بعضكم من بعض) احرار يكز وارقاكز كاميكز نفس واحده دن تناسل ايدوب دينده متحدلرسز
بلكه برى بريكز اوزره فضلكز دينده وتقوا ده زياده لكله در (فانكحوهن باذن اهلهن) امدى امانى
مولالرى اذنيله نكاحلنك (وآتوهن اجورهن) وانلره مولالرى اذنيله ويا مولالرينه مهرلرينى ويرك

بالمعروف

بالمعروف) معروفله مطل وضرار ونقصانسز (محصنات غير مسافحات ولا متخذات اخدان) اول اماء
عفائف اولوب زنا ايتمز وسرا زنا ايچون احباب ايدنمزلر اولدقلرى حالده (فاذا احصن فان اتين بفاحشة
فعليهن نصف ما على المحصنات من العذاب) قچن اول اماء تزويج اولند قلرند نصكره زنا ايدرلرسه * امدى
انلره حرائر اوزره اقامت اولنان حدك نصفى اقامت اولنور اويله اولسه رقيق ورقيقه زنا ايتدكلرنده اللى
جلده اوربلور وانلره رجم يوقدر و اكثر علما عندنده مملوكك حدنده متزوج اولمسيله اولماسى بيننده فرق يوقدر
وبعضيلر ذاهب اولديلركه مماليكدن تزوج ايتمين اوزره زنا ايتديكنده حد لازم كلميه اشبو آيۀ كريمه دلالتيله كه
اول ابن عباس رضى الله عنهمدن مرويدر وآخرون عندنده احصانك معناسى اسلامدر اكرانكله مراد تزويج
اولورسه تنبيه اولوركه مملوك اكرچه تزويجله محصن اولورسه دها اكا رجم يوقدر بلكه حدى جلددر وامه نك
حدى بو آيتله ثابتدر (قال عليه السلام اذا زنت امة احدكم فتبين زناها فليجلدها الحد ولا يثرب عليها ثم ان
زنت فليجلدها الحد ولا يثرب عليها ثم ان زنت الثالثة فتبين زناها فليبعها ولو بحبل من شعر) پيغمبريز عليه
السلام ايدر قچن بريكزك جاريه سى زنا ايدوب زناسى متبين اوله اكا جلد حد اورسون اما كه اكا كنندن توبيخ
چيقرمسون ايكنجى كره ده ينه انجلين ايتسون اوچنجى كره ايدرسه انى صاتسون اكرچه قيلدن برايپه
ايسه ده (ذلك لمن خشى العنت منكم) حرائر نكاحنه استطاعتى اولميان ايچون اماء نكاحنك اباحتى
سزدن شول كمسه ايچوندركه شهوت غلبه سيله زنايه وقوع خوفن ايده (وان تصبروا خير لكم) لكن اماء
نكاحندن ترككزه صبر ايتمكز سزه خيردركه ولد يكز رقيق اولمز (والله غفور رحيم) الله تعالى اكا صبر ايتمينه
غفور اولوب اكا رخصت ويرمكله رحمت ايديجيدر (يريد الله ليبين لكم) الله تعالى ديلركه دينكز
شرايعن وامور يكز مصالحن سزه ايضاح ايده (ويهديكم سنن الذين من قبلكم) وتحريم وتحليلده سزدن
اول كچن اهل رشادك مسالكنه تسليك ايده (ويتوب عليكم) ذنوبكزى يارلغيه ويا سزى معاصيدن منع
ايدر شينه ارشاد ايده (والله عليم حكيم) الله تعالى توبه ايدنى بيلور وانى قبول ايله حكمتن اظهار ايدر
(والله يريد ان يتوب عليكم) الله تعالى ديلركه سزه توبه يى توفيقله ذنوب وخطايا كزدن تجاوز ايده (ويريد
الذين يتبعون الشهوات ان تميلوا ميلا عظيما) وشهواته اتباع ايدن يهود ويا نصارى ويا مجوسدن بر طائفه
ديلركه سز انلره اتباع شهوات واستحلال محرمات جهتنده موافقتله حقدن باطله عدول ايدوب كفر
وضلالتده انلر كبى اوله سز * ديديلركه بو آيتك سبب نزولى مجوس ديديلركه سز عمه وخاله نك قيزلرينى
نكاحلنورسز اويله اولسه اخ واختكز قيزلرينى دخى نكاحلنك زيرا كه انلر آيين باطللرى اوزره انى
نكاحلنورلر (يريد الله ان يخفف عنكم) الله تعالى ديلركه سزه دينكز امرينى آسان ايده واثقال عبوديتى
اوزريكزدن رفع ايده (وخلق الانسان ضعيفا) انسان ضعيف خلق اولنديكه نه شهواته صبر ايدر
ونه مشاق طاعاته تحمل ايدر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر سورۀ نساده سكز آيت كريمه واردركه اشبو امته
اول اوزرينه شمس طلوع وغروب ايدن اشيادن خيرلودر * انك اوچى اشبو ذكر اولنانلردر ودخى (ان تجتنبوا
كبائر ما تنهون عنه) ان الله لا يغفر ان يشرك به) ان الله لا يظلم مثقال ذرة) ومن يعمل سوءا او يظلم نفسه) ما يفعل
الله بعذابكم) آيتلريدر (يا ايها الذين آمنوا لا تأكلوا اموالكم بينكم بالباطل) يا مؤمنلر ماللريكزى ارا كزده
باطله شرعك مباح ايتمديكى وجهله يمكز رباو قمار وغصب وسرقه وخيانات وعقود فاسده كبى (الا ان
تكون تجارة عن تراض منكم) مكركه اول اموال ايكى عاقدك تراضيسندن صادر تجارت اوله * ديديلركه
انكله مراد ايكى متبايعك هربرى صاحبن بيعدنصكره تخيير ايتمسيدر (قال النبى عليه السلام المتبايعان
كل منهما بالخيار على صاحبه ما لم يتفرقا الا بيع الخيار) پيغمبريز عليه السلام ايدر متبايعاندن
هر برى صاحبى اوزره خيارده در مادامكه برى برلرندن ايرلشميه لر الا بيع خيارده قنغيسنك ايسه انك مدتى
انقضاسنه دكين خيارى باقيدر (ولا تقتلوا انفسكم) كنديلريكزى تهلكه يه القا ايله قتل ايتمكز ويا خود
وجه باطل اوزره مال اكليله كنديكزى قتل ايتمكز ويا خود كنديكزى قتل ايتمكز (قال النبى عليه

السلام من قتل نفسه بشیء فی الدنیا عذب به یوم القیامة) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسنه که کندوبی
دنیاده برشیء ایله قتل ایده یوم قیامتده اول شیئله اکا عذاب ایدیلور (ان الله کان بکم رحیما) سزه یا امت محمد الله
تعالی رحیم اولدیکه بنی اسرائیله کندیلرین قتله امر ایدوب سزی اندن نهی ایتدی (ومن یفعل ذلك عدوانا
وظلما) برکسنه که ذکری سبق ایدن محرماتی حددن تجاوزده افراط ومستحق اولمدیغی شیئی اتیان ایدرا ولدیغی
حالده ایشلیه (فسوف نصلیه نارا) بزانی یوم قیامتده ناره ادخال ایدیسرز (وکان ذلك علی الله یسیرا) الله
تعالی یه انی ایتمك یسیرا ولدی زیرا انی دیلدیکی شیئی ایشلمکدن صرف ایدر یوقدر (ان تجتنبوا کبائر
ما تنهون عنه نکفر عنکم سیئاتکم) اکرسز الله تعالینك ورسولنك نهی ایتدیکی ذنوبك کبائرندن
اجتناب ایدرسه کز صغائریکزی مغفرت ایدروا عمالکزدقترندن محو ایدرز (وندخلکم مدخلا کریما)
وسزی جنته ویانوابدن وعدا ولندیغکزه کرامتله ادخال ایدرز (قال النبی صلی الله علیه وسلم اجتنبوا السبع
الموبقات قالوا یارسول الله وماهن قال الشرك بالله والسحر وقتل النفس التی حرم الله الا بالحق واکل الربا واکل
مال الیتیم والتولی یوم الزحف وقذف المحصنات المؤمنات الغافلات) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم
ایدریدی مهلك کبائردن یدن اجتناب ایدلك دیدیلر که یارسول الله اول ذنوبی بزه وصف ایتکه بیله وزدیدیکه
الله تعالی یه شرك کدروسحردر وقتل نفسدرکه حق تعالی انك قتلنی حرام ایدوب درمادامکه شرع انك قتلنی
ایجاب ایتمیه وربا اکلیدر ومال یتیمی بغیر حق اکلدر ویوم زحفده برمسلم ایکی کافردن خیله قصد نسز
قاچمیدر وزنادن بریئه اولان مؤمنه لره زنا اسنادا یتمیدر * احیاء علومده ایدر صحابه وتابعین رضی الله
عنهم اجمعین کبائرك عددنده اختلاف ایتدیلر * ابن مسعود درتدر وابن عمر یدیدر وابن عمر وطقوزدر
دیدی وقتا که ابن عمرك کبائر یدیدر دیدوکن ابن عباس رضی الله عنه ایشتدی کبائرك یدی یه قربندن
یتمشه قربی زیاده دردیدی وابن عباس مرة اخراده دیدیکه هرشیء کیم حق تعالی عبادینی اندن نهی ایتدی
اول کبیره دروبعضیلر دخی دیدیکه هرشیء کیم حق تعالی انك اوزره جهنمله وعید ایتدی اول کبیره در
وبعضیلر دخی دیدیکه کبائر مبهمه در عددی بیلنمیوبدر ابن مسعود رضی الله عنهدن کبائرك عددی سؤال
اولندقده دیدیکه سورة نسا اولندن (ان تجتنبوا کبائر ما تنهون عنه) آیتنه دکین هرنه شیء که الله تعالی
اندن نهی ایتدی اول کبیره در * ابو طالب مکی ایدر کبائر اون یدیدر درردی قلبده درکه اول حق تعالی یه
شرك کدر ومعصیته اصرار درو حق تعالینك رحمتندن یاسدر وانك مکرندن امندر ودردی دخی
لساندەدرکه اول شهادت زوردر ومحصن کمسه یی قذفدر ویمین غموسدرکه انکله باطل احقاق ویا حق
ابطال اولنوروسحردرکه انکله انسان وسائر اجسام خلقت موضوعه سندن تغییر اولنور واوچی دخی
بطنده درکه اول خمر وسائر مسکراتی شربدر ومال یتیمی بغیر حق اکلدر وربایی ربا ایدوکن بیلورکن اکلدر
وایکیسی دخی فرجده درکه اول زنا ولواطه در وایکیسی دخی یدده درکه اول قتل وسرقه دروبری دخی
رجلده درکه اول برمسلمك ایکی کافردن فرارایتمیدروبری دخی جمیع جسدده درکه اول والدینه عقوقدر
امام غزالی ایدر ابو طالبك بو قولیله شفای صدر حاصل اولمز زیرا ممکندرکه اول زائد وناقص اوله شول
اجلدنکه بدلك کبائرنده قتلدن وسرقه دن غیری ذکرایتمدی که وزجیقرمسنه وال کسمسنه وانواع عذابله
مسلمانلری تعذیب ایتمسنه تعرض ایتمدی ویتیمی ضرب وتعذیب ایسه مالنی اکلدن بلاشك اکبردر
خصوصا خبرده کلدیکه کبائردندرکه برکره سب ایدنی ایکی کره سب ایده ودخی برمسلمك عرضنه استطاله ایده
بو ایسه قذف محصن اوزره زیاده در ابو سعید الخدری وصحابه دن انك غیری دیدیلرکه سز بعض
شیلر ایشلرسزکه کوزیکزه اول حقارتده قیلدن اینجه در وال حال پیغمبرمز صلی الله تعالی علیه وسلم زماننده
بزانی کبائردن عد ایدرلك وبرطائفه دیدیلرکه هر عمد کبیره در وهرشیء که حق تعالی اندن بزی نهی ایتمش
اوله اول کبیره در امدی حق بودرکه نظر شرعده ذنوب اوچ قسمه منقسمدر برقسمنك عظیم وکبیر ایدوکی
بیلنمشدروبرقسمی ایسه صغائردن عداولنمشدر وبرقسمنك حکمنده شك اولنمشدر اوله اولسه

حد جامع وعدد مانع معرفتنه طمع ممکن اولیان شیئی طلبدر زیرا امکانی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمدن
ایشتمکله در وال حال کبائر حقنده اندن عدد محصور ایشتلمیوبدر وشارع انی ابهامیله قصدی
بعید اولمز که عبادلك هر ذنبدن خوف اوزره اولملریدرو پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك فرض نمازلر ارالرنده
واقع اولان صغائره کفارتدر کبائره کفارتدکل دیو قولنه اعتمادله صغائره جرأت ایتمامسیدروحق
تعالینك اکرسز نهی اولندیغکز کبائردن اجتناب ایدرسه کز صغائرکزی تکفیر ایدرز قولی مطلق فهم
اولنمامسیدر بلکه معنی قچن کبائردن اجتنابی قدرت واراد تله اولورسه دیمکدر مثلا برمرأه ایله زنایه قادر
اولوب اراده ایتمشیکن نفسنی زنادن کف ایدوب اکا نظر ولمسله اکتفا ایتسه اول زنادن کفی سبیله نظر ولمسی
ایله ارتکاب ایتدیکی کناه تکفیر اولنور امابرکسنه عنین اولوب زنادن امتناعی عجز وضرورتله اولسه ویاخود
زنایه قادر ایکن اندن امتناعی امر آخر خوفیله اولسه انك کبی شیء تکفیره صالح اولمز امدی اشبو مثال
ایله کبائردن اجتناب صغائری تکفیر ایتمسنك معناسی فهم ایدیلور حق جل وعلا انبیانك برینه وحی
ایتدیکه هدیه نك قلتنه نظر ایتمکل بلکه انی سکا اهدا ایدنك عظمتنه نظر ایت وذنبك صغرینه نظر ایتمکل بلکه
انی مواجهه سنده ایشلدیکك کبیرك کبریاسنه نظر ایت پس بو اجلدن بعض عارفین دیدیکه صغیره
یوقدر بلکه هر مخالفت کبیره در * معلوم اوله که التی سبب ایله ذنوبك صغیری کبیر اولوربری بودرکه
برذنبه اصرار دراول اجلدن دینلدیکه ذنبکه اکا اصرار اولنه اول صغیر اولمز واول ذنبکه اندن استغفار
اولنه کبیر اولمز تکیم صونك قطراتی متوالیا برطاشك اوزرینه واقع اولسه انده اثر ایدر حالبوکه انك جملهسی
دفعة واقع اولسه انده اثر ایتمزدی ایکنجیسی ذنبی استصغاردر هر بارکه عبد ذنبی عظیم کوره اول ذنب
عندالله صغیر اولوروهر بارکه اول انی صغیر کوره اول عندالله کبیر اولورزیرا عبدك انی عظیم کورمسی
قلبك اندن کراهت وتنفرتندن ناشیدرواول نفرت ایسه انك قلبنده تأثیردن منع ایدر واماعبدك انی
صغیر کورمسی قلبك اکا الفتندن ناشیدرواول الفت ایسه انك قلبنده شدت تأثیرین ایجاب ایدر حالبوکه
قلبك طاعاتله تنویری مطلوبدروسیئاتله تسویدی محذوردر اول اجلدن عبد غفلتله ایشلدیکی ذنب اوزره
مؤاخذه اولنمزانك انده تأثیری اولمدیغیچون خبرده کلدیکه مؤمن کناهن باشی اوزره طاغ کبی کورر
قورقرکه اوزرینه دوشرسه انی اولدیرر ومنافق ایسه کناهن بورنی اوزره قونمش سکك کبی کوررکه الیله
انی اوچورر بعضیلر دیدیکه عبدلك هر ایشلدیکم کناه بونك کبی اولسه دیمسی مغفرت اولنمز برکناهدر
مؤمنك قلبنده کناهك عظیم اولسنه حکمت بودرکه حق تعالینك جلالنی بیلور قچانکه مخالفت ایتدیکی
مولانك عظمتنه نظر ایده کناهك صغیرین کبیر کورر اوچنجیسی صغیره یه مسرور اولمقدر هر بارکه
صغیره نك حلاوتی عبدك قلبنده غالب اوله اول صغیره کبیره اولوروقلبك تسویدنده زیاده اثر قیلور حتی
بعض ذنب اهلنی کوررسنکه انی ایشلدیکنه اوکنور واکا سونور کوردکمی انك عرضنی نیجه یقدم
دیرومناظرسنده اوینوا کاذکرله خلق بیننده انی رسوا ایتدم وتجارتده زیوف التونی واقچه یی صرفده حیله
ایتدم ومتاعن اوجوز بهایه آلمغیچون شونك کبی کذب ایتدم ومتاعمك عیبن کیزلیوب اکانی زیاده بهایه
بیع ایتدم امدی بونك کبی امور ایله ذنبك صغیری کبیر اولور دردنجیسی ذنبی ایشلدکدنصکره اظهار
ایدرویاانی غیرك محضرنده ایشلسیدر امدی بو حق تعالینك اسدال ایتدیکی ستره جنایتدر وانك اول ذنبی
ایشلدیکنی ایشیدن ویا کورن کمسه لری اکا ترغیبدر انکله جنایتی اوزره برجنایت دخی زیاده ایدر واکر
اول ذنب اسبابی غیره تهیئه ایدرسه مزدخی انی ایشلکز دیوسو یلرسه انکله اوزرینه برجنایتی درت
ایدر خبرده کلدیکه اهل ذنوبدن هرکسه نك عفوی مرجودر الاذنبی اظهار ایدنلرلك کل زیرا حق
تعالینك صفات جمیله ونعم جزیله سندندرکه عبدك قبحنی اورتر وجمیلنی کشف ایدر امدی ذنبی اظهار اول
نعمته کفراندر بعضیلر دیمشکه ذنب ایتمه ایتدیکك تقدیرجه کمسه یه انی ایشلکه ترغیب ایتمکل
که ایکی ایتمش اولورسن حالبوکه اول منافقلرصفتیدرکه انلر منکرله امر ومعروفدن نهی ایدرلر

بشنجیسی حق تعالی انك ذنوبن ستر ایدوب حلم وامهالنه تهاون ایتمکدر واالحال بیلمزکه اول امهال الله انك اثمی
آرتر اول ایسه مکر الهیدن امنی سببیله انی حق تعالیدن کندویه عنایت ظن ایدر * التنجیسی ذنب ایشلین
کشی عالم اولمقدرکه اکا اقتدا اولنه قچن برعالم حریر کیسه والتون وکومش اکرلو آتلره بنسه وارباب
مناصبدن شبهه لو اموالی السه وانلری زیارتله کندینی انلره سودرسه وظلملرینه انکاری ترکله مساعد اولسه
ومسلمانلرك عرضلرینه اطلاق لسان ایتسه ومناظره ده خصمنی استحقار قصدیله کلامده حدی تجاوز ایتسه
وجاه تحصیلنه توسل ایچون جدل ومناظره علمنه اشتغال ایتسه اشبونك هربری برذنبدرکه عالم انی ایشلیه اکا
اقتدا ایدیلور واول شر ایسه نیجه ییللر بلاد وعباد ده ایشلنوب قالور سعادت اکاکه اولدیکنده انکله بیله
کناهلری دخی اوله وخسارت اکاکه اول اولدیکنده یوز ایکیوز ییله دکین انك احداث ایتدیکی کناهلر
ایشلنوب قاله قرآنده بیورلدیکه (ونکتب ماقدموا وآثارهم) بزانلرك حیاتلرنده تقدیم ایتدکاری خیروشر
عملارین ودخی موتلرندنصکره اکا اتباع ایله ایشلنان خیروشر عملارین یازرز (قال النبی علیه السلام من سن
سنة سیئة فعلیه وزرها ووزر من عمل بها لاینقص من اوزارهم شئ) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر
برکسنه که برمعصیتی احداث ایده انك اوزره اول معصیتك وبالی وار اکا اتباع ایله انی ایشلینلرك وبالی یازیلور مع
هذا اول ایشلینلرك اول معصیت اوزره یازیلان وباللرندن برشئ اکسلمز * قصص بنی اسرائیلده وارد
اولدیکه زمان سابقده برعالم ناسی بدعتله اضلال ایدردی بعده توبه ایدوب نیجه زمان ناسی طریق صلاحه
دعوت ایتدی حق جل وعلا اول قومك پیغمبرینه وحی ایتدیکه اول عالمه دیه که اکر کناهلرك بنمله سنك بیننده
اولسه عفو ایدردم لکن نیجه ایدرسن انی که عبادمدن برجماعتی سنك اضلالك سببیله جهنمه قویشم
اشبونکله متضح اولورکه علمانك امری خطردر امدی انلره ایکی وظیفه واردرکه بری ذنبك ترکیدر وبری ایسه
ذنبك اخفاسیدر متابعت اولنمامق ایله سیئه لرینك عقابی مضاعف اولدیغی کبی حسنه لرینك ثوابی دخی
مضاعف اولور معلوم اوله که ذنوب ایکی قسمدر بری عبد ایله الله تعالینك بیننده در صلات وصوم وواجبات
ترکی کبی یعنی شول واجباتکه عبدك کندویه مخصوصه در وبرقسمی دخی حقوق عباده متعلقدر ترك زکات
وقتل نفس وغصب اموال وشتم اعراض کبی ودخی بدعته دعوت ومعصیتی ترغیب وحق تعالی یه عصیانه
جرأت اسبابنی تهییج کبی تحکیم بعض وعاظ رجا جانبن خوف جانبی اوزره تغلیب ایله انی ایدر قسم ثانیده امر
اغلظدر وقسم اولده اکر شرك یوغیسه عفو اولنمسی ارجی واقربدر * خبرده کلدیکه دفاتر ذنوب اوچ
نوعدر بری مغفرت اولنور وبری مغفرت اولنمز وبری ایسه ترك اولنمز اما مغفرت اولنان عبدله الله تعالی
بیننده کی ذنوبدر ومغفرت اولنمیان شركدر وترك اولنمیوب لابد مطالبه اولنان مظالم عباددر (ولا تتمنوا
مافضل الله به بعضکم علی بعض) حق تعالی بعضکزی بعضکز اوزره تفضیل ایتدیکی امور دنیویه دن ومال
مثللی تمنی ایتمکز که علم اللهده انك عدمی خیردر سز ایسه انی بیلمزسز زیرا که اول تحاسد وتعادی یه
ذریعه وحق تعالینك قسمتنه عدم رضایی معربه در واول برشینك طلبسز حصولنی تشهیدر اول ایسه
مذمومدر وتقدیر اولنمیان شیئی تمنی قدر وحکمته معارضه در واکا کسبله تقدیر اولنان شیئی
تمنی بطاله وتضییع حظدر وکسبسز تقدیر اولنان شیئی تمنی ایسه ضایع ومحالدر (للرجال نصیب
مما اکتسبوا وللنساء نصیب مما اکتسبن) رجال ونسادن هرصنف ایچون اکتساب ایتدیکی شیء سببیله
نصیب وفضل واردر امدی اول فضلی عمله طلب ایدك یوخسه حسد وتمنی ایله دکل ودینلدیکه معناسی رجال
ایچون اکتساب ایتدکاری جهاد ایچون نصیب واردر ونسا ایچون دخی اکتساب ایتدکاری طاعت
ازواج وحفظ فروج ایچون نصیب واردر یعنی رجال ایچون فضل جهاد وار ایسه نسا ایچون دخی فضل
طاعة ازواج وحفظ فروج واردر (واسئلوا الله من فضله) ناس ایچون اولان شیئی تمنی ایتمکز بلکه حق
تعالینك شول نافذ اولمیان خزائن فضلندن انك مثللی استکز وحق جل وعلا تمنیدن نهی ایتدی اندهدواعی
حسد اولدیغیچون وحسد اولدرکه کشی صاحبنك نعمتی زائل اولوب اول کندویه حاصل اولمسنی تمنیدر اول

ایسه حرامدر وغبطه اولدرکه صاحبیچون اولان نعمت مثللی کندویه دخی اولمسنی دیلمکدرکه اول جائزدر
کابی ایدرکشی صاحبنك مالنی ویا زوجه سنی ویا خادمنی کندویه اولمغی تمنی ایتمسون لکن دیسونکه الهی اکا
ویردیکك مثللی بکادخی ویرکل وتوراتده انجیلده ذکر اولنوبدر * سعید بن جبیر رضی الله عنه ایدر یعنی الله
تعالیدن عبادته توفیق استکز * سفیان بن عیینه ایدرانی سؤاله امر ایتدی الا انی ویرمسین اراده ایتدی
اشبونده الله تعالیدن سؤال ودعایه حث وترغیب واردر (ان الله کان بکل شیء علیما) الله تعالی هرشیئه علیم
اولدی هرانسانك مستحق اولدیغن بیلور حکمتی مقتضاسنجه فضلنی اهلنه ایرکوردر * روایت اولنورکه ام
المؤمنین ام سلمه رضی الله عنها دیدیکه یارسول الله رجال غزا ایدربز ایسه انی ایتمززو بزه رجاله ویریلان میراثك
نصفی ویریلور دیو تمنی ایدیجك اشبو آیه کریمه نازل اولدی (ولکل جعلنا موالی مما ترك الوالدان والاقربون)
هرموالی قیلدیغمز قوم ایچون والدان واقربونك ترك ایتدیکی میراثدن نصیب واردر (والذین عقدت ایمانکم)
شونلرکه انلر ایچون ایمانکز عقد ایتدی (فآتوهم نصیبهم) انلره نصیبلرین ویرك * روایت اولنورکه زمان
جاهلیتده بررجل رجل آخرله معاقده ایدردیکه بری برلرینك جنایتنه عاقل اولوب قنغیسی اول وفات
ایدرسه حیاتده قلانی اکا وارث اوله مالنك سدسین اخذ ایده اکا بنا زمان جاهلیتده واوائل اسلامده
بوحکم ثابت ایدی بعده (واولوا الارحام بعضهم اولی ببعض) آیتیله نسخ اولندی (ان الله کان علی کل
شیء شهیدا) الله تعالی هرشیئه شاهد اولدی (الرجال قوامون علی النساء) رجال نسالرینك تأدیبنه
قیامه مسلطلردر ولاتك رعیت امورینه قیاملری کبی (بما فضل الله بعضهم علی بعض) الله تعالی رجالی
نساء اوزره تفضیلی سببیله که اول کمال عقل وحسن تدبیر واعمال وطاعاتده مزید قوتله اولجلدن نبوت
وامامت وولایت واقامة شعائر ومجامع قضایاده شهادت ووجوب جهاد وجمعه وبونك امثالی کبی ومیراثده
تعصیب وزیادة سهم وفراقله استبداددر (وبما انفقوا من اموالهم) ودخی مالارندن انلره مهر ونفقه
ویرملریله * روایت اولندیکه سعد بن الربیع الانصاری رضی الله عنه مرأه سی حبیبه بنت زید بن ابی
زهیری اکا نشوز ایدیجك سعد اکا برلطمه اوردی اویله اولسه باباسی زید پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه
سعددن شکایت ایتدی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم سعددن قصاص اولنمغله امر ایدیجك بو آیت نازل
اولدی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه بزبر امر اراده ایدوب الله تعالی امر آخر اراده ایتدی امدی الله
تعالینك اراده ایتدیکی خیرلودر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لو امرت احدا ان یسجد لاحد لامرت المرأة ان
تسجد لزوجها) پیغمبرمز علیه السلام ایدر اکر بن برکسنه یی برکسنه یه سجده ایتمکله امر ایدرایدم مرأه یه
امر ایدردمکه زوجنه سجده ایده (فالصالحات قانتات) نسانك صالحه لری الله تعالی یه اطاعت وحقوق
ازواجی اقامت ایدیجیلردر (حافظات للغیب) وازواجلری غیبتنده نفس ومالده حفظی واجب اولان شیئی
حفظ ایدیجیلردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم خیر النساء ان نظرت الیها سرتك وان امرتها اطاعتك واذا
غبت عنها حفظتك فی مالك ونفسها) پیغمبرمز علیه السلام ایدر نسانك خیرلوسی اول مرأه درکه اکانظر
ایتسك سنی مسرور ایده امر ایتسك امرکه اطاعت ایده وانده غیبت ایتسك مالکده ونفسنده حقوقکی حفظ
ایده اندن (الرجال قوامون) آیتن اوقودی (بما حفظ الله) الله تعالی انلری حفظ ایتمسی سببیله که انلره
حفظ غیبه امر وانك اوزره وعد ووعیدله حث وانلره انی توفیق ایتدی ویاخود شول شیء سببیله که حق تعالی
انی انلر ایچون ازواج اوزره حفظ ایلدیکه اول مهر ونفقه وحفظلرینه قیام وانلردن ذبدر (واللاتی تخافون
نشوزهن) شول نساکه سز انلرك طاعت رجالدن عصیان وترفعلری خوفن ایدرسز (فعظوهن) سز انلره
وعظ ایدك (واهجروهن فی المضاجع) وانلری مراقدده هجر ایدك برلحاف التنه کیرمکله وانلره جماع
ایتمکله ویافراشده انلره ارقه سین دونمکله وانلرکله کلامی ترکله ویافراش آخره تحویلله (واضربوهن)
وانلری ضرب ایدك برضربله که مبرح وشائن اولمیه (قال النبی صلی الله علیه وسلم فی حق المرأة ان تطعمها اذا
طعمت وتکسوها اذا اکتسیت ولاتضرب الوجه ولاتقبح ولاتهجرها الا فی البیت) پیغمبرمز علیه السلام

مرأه حقنده زوجه دیدیکه چن اول سندن طعام استیه یدیره سن کسوه یه احتیاج اولورسه کیوره سن
وامریکه مخالفت ایدرسه اوره سن لکن یوزینه اورمغل وانی تقبیح ایتمکل وهجر ایتدیکك تقدیرجه بیتکده
هجر ایلکل (فان اطعنکم فلا تبغوا علیهن سبیلا) اکر انلر سزه اطاعت ایدرلرسه انلردن تعرضی ازاله ایدك
وانلردن صدور ایدن اعمال سیئه سنی ایدلمدك منزله سنده عد ایدك زیرا که بر ذنبدن توبه ایدن کمسنه انی ایشلمدك
کبیدر (ان الله کان علیا کبیرا) الله تعالی علی وکبیر اولدی امدی انك عقابندن صاقنك زیرا انك اوزریکزه
قدرتی سزلك تحت یدیکزده اولان نساء اوزره قدرتکزدن اعلا واکبردر بویله ایکن اول سزلك سیئاتکزدن
تجاوز ایدر وتوبه کزی قبول ایدر امدی سز ازواجکزلك اساءتنی عفوه احقسز (وان خفتم شقاق بینهما)
اکر زوج ایله زوجه بیننده خلاف اولسنی تیقن ویا ظن ایدرسه کز (فابعثوا حکما من أهله وحکما من أهلها)
امدی اول زوجانك هر بری اهلندن بر رجل عدلی انلره حکم کوندرك زیرا که اقارب انلرك احوالنه اعرف
وصلاحلرینه ارغبدر * اشبو حکم استحباب وجهی اوزره در اکر حکمی اجانبدن نصب ایتسه لر جائز اولور
اشبو نکته تحکیم جوازینه استدلال اولنور لکن اظهر اولان بودرکه اول حکمك نصبی بینلرن اصلاح
ایچون ویا امرلری متبین اولسون ایچوندر واول ایکی حکم جمع وتفریقه ولی ایتمه لر الا زوجانك اذنیله
(ان یریدا اصلاحا یوفق الله بینهما) اکر اول ایکی حکم اصلاح قصدین ایدرلرسه انلرك حسن سعی سببیله
حق تعالی اول زوج وزوجه بیننه موافقت ایقاع ایدر * اشبونده تنبیه واردرکه برکمسنه تحری
ایتدیکی شیئده نیتن اصلاح ایدرسه حق تعالی انك مبتغاسنی اصلاح ایدر (ان الله کان علیما خبیرا) الله
تعالی ایکی مختلف بینی تألیفه علیم وایکی حکم نصیحتنه خبیر اولدی (واعبدوا الله ولا تشرکوا به شیئا)
الله تعالی یه برلکز وعبادتی یالکز اکا ایلکز جلی وخفیدن هیچ برشیء اکا اشراك ایتمکز (قال معاذ بن
جبل رضی الله عنه کنت ردیف النبی صلی الله علیه وسلم فقال هل تدری یا معاذ ما حق الله تعالی علی الناس
قلت الله ورسوله اعلم قال حقه علیهم ان یعبدوه ولا یشرکوا به شیئا اتدری یا معاذ ما حق الناس علی الله اذا
فعلوا ذلك قلت الله ورسوله اعلم قال حق الناس علی الله ان لا یعذبهم قلت یا رسول الله الا ابشر الناس
قال دعهم یعملون) معاذ رضی الله عنه ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك ردیفی ایدم بکا دیدیکه یا معاذ
بیلورمیسنکه حق تعالینك ناس اوزره حقی ندر دیدمکه الله تعالی ورسولی اعلمدر دیدیکه انی برلیوب
یالکز اکا عبادت ایده لر عبادتلرنده هیچ برشیء اکا اشراك ایتمه لر ویا معاذ بیلورمیسنکه ناسك الله تعالیدن
وعدکریمی مقتضاسنجه عهده سنده حقلری نه در دیدمکه الله تعالی ورسولی اکا اعلمدر دیدیکه انلری عذاب
ایتمه عبودیت حقوقنی اقامت ایدرلرسه دیدمکه انی ناسه تبشیر ایده یمی دیدی ایتمه که عمل ایتسونلر
(وبالوالدین احسانا) ووالدینکزه احسان ایدك (قال النبی صلی الله علیه وسلم بر الوالدین افضل من الصلوة
والصوم والحج والعمرة والجهاد فی سبیل الله) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر کشینك والدینه اطاعت
واحسانی صلات وصوم وحج وعمره وجهادك نوافلندن افضلدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من اصبح
مرضیا لابویه اصبح له بابان مفتوحان الی الجنة ومن امسی مثل ذلك فان کان واحدا فواحد ومن اصبح
مسخطا لابویه اصبح له بابان مفتوحان الی النار ومن امسی مثل ذلك فان کان واحدا فواحد وان
ظلما وان ظلما) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکمسنه که والدینی کندیدن راضی ایتمش اولدیغی حالده
صباحلیه ویا اخشاملیه انکیچون جنته ایکی قپو آچلمش صباحلر واخشاملر اکر راضی اولان وجودده
انلرك بری ایسه آچیلان قپو بر اولور وبرکمسنه که والدینی کندویه اسخاط ایتمش اولدیغی حالده صباحلیه
ویا اخشاملیه انکیچون جهنمه ایکی قپو آچلمش صباحلر واخشاملر اکر اسخاط ایتدیکی وجودده انلرك
بری ایسه آچیلان قپو بر اولور واکر انك انلری اسخاطی انلرك اکا ظلمندن ایسه دخی انکله عند الله معذور
اولمز (قال النبی صلی الله علیه وسلم بر الوالدة علی الوالد ضعفین) پیغمبرمز علیه السلام ایدر کشینك والده سنه
اولان بر وکرك عقوقی والدینه اولان بر وعقوقی اوزره ایکی مرتبه تضعیف اولنور (قال النبی صلی الله علیه

وسلم

وسلم ما علی احد اذا اراد ان یتصدق بصدقة ان یجعلها لوالدیه اذا کانا مسلمین فیکون لوالدیه اجرها
ویکون له مثل اجورهما من غیر ان ینقص من اجورهما شیء) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر هیچ
کمسنه یه حرج یوقدرکه برشیء تصدق ایتدیکنده ثوابنی والدینه باغشلیه اکر مسلمین ایسه لر امدی اول والدینه
اولان ثواب دکلو یالکز اکا اولور اول والدینك ثوابندن برشیء اکسلمکسزین * شرعه ده ایدر ابو هریره رضی الله
عنه والده سی وفات ایتمینجه حج ایتمدی زیرا که فقیر ایدی اوزرینه حج فرض اولمامشدی هر صباحین والده سی
قاتنه واروب سلام ویروردی حق تعالی بنم ایچون سکا خیر جزا ایده تسکیم سن بنی کوچکلکمده بسلیوب
بیوتدك دیردی اندن والده سی اکا دسلام ایدوب بنم ایچون حق تعالی سکا خیر جزا ایتسون تسکیم بیرلکمده
بکا بر واحسان ایدرسن دیردی حدیثده کلدیکه برکمسه والدنی قبرنده صله ایتمك دیلسه انك دوستلرینه
صله ایتسون واول کمسنه که والدینه عاق ایکن وفات ایتسه لر انلر ایچون استغفار وتصدق ایتسون تاکه عند الله انلره
بار یازیله حدیثده کلدیکه برکمسه والدینك ویاخود برینك ویاخود اقربا واحباسندن هر جمعه ده قبرینی زیارت
ایتسه اکا بار یازیله * ربیع بن خیثم یولده مسلمینه ایذا ایدر طاشین بریغ الوب صاغنه اتر بونك ثوابی والدمك
اولسون وبرین صولنه اتر بونك ثوابی والده مك اولسون دیردی وغیظنی کظم ایدوب انکله والدینك برینی
قصد ایدردی امدی انك بو فعلی دلالت ایدرکه کشی حسناتندن هر نوعی والدینه بر واحسان نیتیله ایشلمك
جائز اولور مع ذلك اول عملدن انلره اولان اجر دکلو اکا دخی اولور * احیاء علومده ایدر اکثر علماء اتفاق
ایتدیلرکه شبهاتده والدینه اطاعت واجب اوله حرام محضده دکل اکر سنك شبهه ایتدیکك طعامی والدینك سنسز
یمزسه سکا واجب اولورکه انی یمکده انلره موافقت ایده سن زیرا شبهه لویی ترك ایتمك ورعدر رواما که والدین
رضاسنی رعایت واجبدر * وکذلك کشی یه جائز اولمازکه والدینك اذنسز مباح ویا نافله سفر ایده ویا طلب علمه
کیده مکرکه اول حالتده اوزرینه فرض اولمش علمك طلبنه کیده وبلدنده اکا تعلیم ایدر بولنمیه اول تقدیرجه
والدینی اذنسز اکا کتمسی جائز اولور * منبع الادابده ایدر چون والدیندن ایکیسنك حقنی معا مراعات متعذر
اولورسه مثلا برینی مراعاتله آخر متأذی اولدیغی تقدیرجه تعظیم واحترامه راجع اولورشیئده والد حقنی
ترجیح ایده زیرا که نسب اندندر وخدمت وانعامه راجع اولورشیئده والده حقنی ترجیح ایده حتی ایکیسی اکا
کلسه لر والدی ایچون قیام ایده وایکیسی اندن برشیء ایستسه لر اول والده سنه ویره (وبذی القربی) ودخی
صاحب قرابتکزه احسان ایدك (قال النبی صلی الله علیه وسلم قال الله تعالی انا الله وانا الرحمن خلقت الرحم
وشققت لها اسما من اسمی فمن وصلها وصلته ومن قطعها بتته) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم الله تعالیدن
روایت ایدردیکه بن الوهیت ورحمانیت صفتیله متصفم رحمی خلق ایتدم انکیچون رحمان اسمندن رحم اسمنی
شق ایتدم برکمسه که اکا وصلت ایده بن اکا رحمتمی ایرکوریرم واول که اندن انقطاع ایده اندن رحمتمی کسرم
(قال النبی صلی الله علیه وسلم ما من ذنب احری ان یعجل الله له العقوبة فی الدنیا مع ما یدخر له فی الآخرة من
البغی وقطیعة الرحم) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر کناهلرده حق تعالی دنیاده عقوبتن تعجیل ایتمکه بغیدن
وقطیعه رحمدن احری واحق کناه یوقدر آخرته ادخار اولنان عقوبتیله (قال النبی صلی الله علیه وسلم
تعلموا من انسابکم ما تصلون به ارحامکم فان صلة الرحم محبة فی الاهل مثراة فی المال منسأة فی الاثر) پیغمبرمز
صلی الله علیه وسلم ایدر آباء واجداد واعمام واخوان وسائر اقاربکز اسملرینی بیلك که انکله صله رحم ایتمکه
امکانکز اوله صله رحم ایله مراد اقاربه اعانت واحساندر اقاربنی بیلمین ایسه صله ایتمکه امکانی اولمز چونکه
بینلرنده تواصل وتعارف اوله بری برلرینه محبت ومالارنده وفرت وعمرلرنده طول مدت اولور (قال النبی صلی
الله علیه وسلم افضل الصدقة علی ذی الرحم الکاشح) پیغمبرمز علیه السلام ایدر صدقه نك افضلی کشینك شول
ذی قرابتنه ویردیکیدرکه اول اکا عداوتنی اضمار ایدر اوله (قال النبی صلی الله علیه وسلم افضل الفضائل
ان تصل من قطعك وتعطی من حرمك وتصفح عمن ظلمك) پیغمبرمز علیه السلام ایدر فضائلك افضلی سندن
کسیلن ذی قرابتکه صله ایده سن وسنی عطاسندن محروم ایدنه عطا ایده سن وسکا ظلم ایدنی عفو ایده سن (قال

النبي صلى الله عليه وسلم الصدقة على المساكين صدقة وعلى ذي الرحم ثنتان) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر
مساكينه ويريلان صدقه نك ثوابى بر مرتبه در اما كه ذى رحم فقيره ويريلان صدقه نك ثوابى ايكى مرتبه در
(واليتامى) دخى يتيملره احسان ايدك (قال النبي صلى الله عليه وسلم انا وكافل اليتيم فى الجنة هكذا واشار
بالسبابة والوسطى وفرج بينهما شيئا) پيغمبريمز عليه السلام ايدربن ويتيمى مرحمت اوزره تربيه ايدن جنتده
شو بلجه اولورز ديوب سبابه ووسطى پارمقلرينى برى برلرينه يقينلشدردى (قال النبي صلى الله عليه وسلم من
مسح رأس يتيم لم يمسحه الا الله كان له بكل شعرة تمر عليها يده حسنات ومن احسن الى يتيمة او يتيم عنده كنت
انا وهو فى الجنة كهاتين وقرن بين اصبعيه) پيغمبريمز عليه السلام ايدر بر كسنه كه الله تعالينك رضاسيچون
مرحمتله بر يتيمك باشن صغاسه الينك اوزرينه اوغراديغى قيللر عددنجه انكيچون حسنات اولور وبر كسنه كه
يتيم اوغلانى وياقزى تربيه سنه الوب اكا احسان ايده بن واول جنتده شو بلجه اولورز ديوب ايكى پارمغن
برى برينه يقلشدردى (والمساكين) ودخى مسكينلره احسان وانعام واطعام ايدلر اكرچه بشاشت وجهله
وطيب كلامله ايسه ده (والجار ذى القربى والجار الجنب) ودخى احسان ايدك شول جاركزه كيم سزه قرابتى
اوله ودخى شول جاركزه كيم سزه اجنبى اوله قرابتى اولميه (قالت عائشة رضى الله عنها يارسول الله ان لى جارين
فالى ايهما اهدى قال الى اقربهما منك بابا) عائشه رضى الله عنها ديديكه يارسول الله بنم ايكى جارم واردر قنغيسنه
اهدا ايده يم ديديكه قپوسى سكا قرب اولانه (قال النبي صلى الله عليه وسلم لا تحقرن من المعروف شيئا ولو ان
تلقى اخاك بوجه طلق فاذا طبخت مرقة فاكثر ماءها واغرف لجيرانك منها) پيغمبريمز عليه السلام ايدر معروفدن
هيچ برشئ تحقير ايتمكل اكرچه بر مسلم قرنداشكه طلاقت وجهله تلاقى ايتمك ايسه ده امدى آشده قورقولى
طعام پشرديككده صويين وياغن چوق ايدوب اندن جيرانكه بر مقدار ويركل (قال النبي صلى الله عليه وسلم
مازال جبريل يوصينى بالجار حتى ظننت انه سيورثه) پيغمبريمز عليه السلام ايدر جبريل عليه السلام بكا جار
حقنى رعايت امرنده ايصادن زائل اولمازدى حتى ظن ايتديكه اول جارى جاره وارث قيلور (قال النبي صلى الله
عليه وسلم اذا مات المؤمن وقال رجلان من جيرانه ما علمنا به الا خيرا وهو فى علم الله على غير ذلك قال الله تعالى
لملائكته اقبلوا شهادة عبدى فى عبدى وتجاوزت عن علمى فيه) پيغمبريمز عليه السلام ايدر چونكه بر مؤمن
وفات ايدوب جيراندن ايكى كسنه بزانك حقنده بيلديكمز دكل الا خير ديه لر والحال حق تعالينك علمنده
اول انلر ديدكلرينك خلافى اوزره در حق تعالى ملائكه يه ديركه اول عبدمك حقنده خبر شهادت ايدن عبيدمك
شهادتلرينى قبول ايدك بن دخى انلرك بيلموب بن بيلديكم سيئاتندن كچدم (قال النبي صلى الله عليه وسلم احسن
مجاورة من جاورك تكن مسلما) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر جارا ولديغك كسنه ايله مجاورتكى كوزلك
ايتكه مسلم كامل اوله سن (قال النبي صلى الله عليه وسلم خير الاصحاب عند الله خيرهم لصاحبه وخير الجيران
عند الله خيرهم لجاره) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر الله تعالى عندنده صاحبلرك خيرلوسى صاحبنه
خيرلو اولانيدر والله تعالى عندنده جارلرك خيرلوسى جارينه خيرلو اولانيدر (قال النبي صلى الله عليه وسلم
الجيران ثلاثة فجار له ثلاثة حقوق حق الجوار وحق القرابة وحق الاسلام وجار له حقان حق الجوار وحق
الاسلام وجار له حق واحد حق الجوار وهو المشرك من اهل الكتاب) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر
جيران اوچ صنفدر بر صنف ايچون اوچ حق واردركه اول حق جوار وحق قرابه وحق اسلامدر *
وبر صنف ايچون ايكى حق واردركه اول جوار وحق اسلامدر وبر صنف ايچون انجق بر حق واردركه
اول اهل كتابدن مشركك حق جواريدر * احياء علومده ايدر پيغمبريمز عليه السلام ديديكه فلانه خاتون
كوندز صيامده وكيجه قيامده در الا بوكه جيرانته اذا ايدر ديديكه اول جهنمده در پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم
ايدربيلورميسز كه جارك حقى ندر سندن استعانت ايتسه اعانت ايده سن قرض ايستدكده ويره سن
احتياج اولورسه حاجتن كوره سن خسته اولديغنده خاطرين صورمغه واره سن وفات ايتديكنده جنازه سيله
قبرينه كيده سن مسرتنه تهنيه ومصيبتنه تسليه ايده سن واندن روزكارى منع ايدرانك اذنسز يوكسك

يابو يابيمه سن وعيش الديغكده اكا دخى ويره سن ويرمك مراد ايتمزايسك انى اول كورمدين اويله كيره سن
وانى ولدك الينه ويروب طشره كوندرميه سن بلكه انى ولدكه تنهاده ييديره سن وچوملك قيناتمغله اكا ايذاء
ايتميه سن مكركه اكا اندن بر مقدار ويره سن اول الله تعالى حقيچون نسكه نفسم انك يدنده در جار حقنى كمال اوزره
قضايه قادر اولمز مكر اولكه حق تعالى اكا رحمت ايتمش اوله (والصاحب بالجنب) ودخى امرحسنده سزه
رفيق اولانه احسان ايدك تعلم وتصرف وصناعت وسفر كبى ديناديكه اول مرأه درو ناسدن نفع رجاسيله
سكا صاحب اولاندر (وابن السبيل) ودخى مسافر وياضيفه احسان ايدك (قال النبي صلى الله عليه وسلم من
كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليكرم ضيفه جائزته يوم وليلة والضيافة ثلاثة ايام فما كان بعد ذلك فهو صدقة
ولا يحل له ان يثوى عنده حتى يخرجه) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر اول كسنه كه الله تعالى يه ويوم آخره
ايمان كتوره قونغنه اكرام ايتسون جائزه سى بركون بركيجه در ضيافت اوچ كوندر انك اوزره زياده سى
صدقه در وضيفه حلال اولمزكه مضيف عندنده معتاددن زياده اقامتله اكا مشقت ويره * روايت اولنديكه
عمر بن الخطاب رضى الله عنه بر قوناق كليجك اكا اكرامندن كندى خدمت ايدردى وديديكه پيغمبرمز صلى
الله عليه وسلمدن ايشتدمكه دير قوناق اولان اوده ملائكه لر قائم اولورلر اويله اولسه اوتانورم بن اوتوروب
انلر قائم اوله لر (وما ملكت أيمانكم) ودخى ملك يمينكزده غلمان وجوارى يه احسان ايدك (قال النبي صلى الله
عليه وسلم اخوانكم جعلهم الله تحت ايديكم فمن جعل الله اخاه تحت يديه فليطعمه مما يأكل وليلبسه مما يلبس
ولا يكلفه من العمل ما يغلبه فان كلفه ما يغلبه فليعنه عليه) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر مملوكاركز
سزلك ديندا شكز قرنداشلريكزدر حق جل وعلا انلرى تحت حكمكزده قيلوبدر بر كسنه كه قرنداشنى حق تعالى
انك تحت حكمنده قيله كندى ييدوكندن وكيديكندن اكا ييديره وكيوره وطاقتى اولميان عملى
اكا تكليف ايتمسون تكليف ايدرسه كندى دخى اكا ياردم ايتسون (قال النبي صلى الله عليه وسلم من قذف
مملوكه وهو برئ مما قال جلد يوم القيامة الا ان يكون كما قال) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بر كسنه كه
مملوكنى قذف ايده حالبوكه اول مملوك مولاسنك ديدوكندن بريدر يوم قيامتده اول مولايه حد اوريلور مكركه
اول مملوك مولاسنك ديدوكى كبى اوله * منبع الادابده ابن رفاعه دن مرويدركه ايدر بر كسنه پيغمبرمز صلى
الله عليه وسلمه ديديكه يارسول الله نه ديرسن مماليكمز امرنده كه انلره مساوات اولوب بزم كبى انلر دخى نماز
قيلورلر واوروج طوترلر برايسه انلرى ضرب ايدرز ديديكه انلرك جنايتى وسزلك عقوبتكز وزن اولنور سزلك
عقوبتكز انلرك جنايتندن اكثر اولورسه اول زياده سزدن اخذ اولنور بنه اول كسنه ديديكه يارسول الله بزم
انلرى سب ايتمزلك امرنده نه ديرسز ديديكه انلرك ذنبى ايله سزلك اذاكزى وزن اولنور اكر اذاكز انلرك ذنبندن
اكثر اولورسه اول زياده دكلو عملكزدن آلنوب انلره ويريلور * عثمان بن عفان رضى الله عنه بروقتده غلامنك
قولاغنى عنفله چكوب بوردى بعده نادم اولوب غلامه امر ايتديكه اولدخى انك قولاغنى انجاين
چكوب بوره غلام امتناع ايديجك كرهاانى ايتدردى (ان الله لا يحب من كان مختالا فخورا) الله تعالى
سومز اول كسنه يى كه متكبر اوله وكبرندن ناحق يره ناس اوزره تفاخر ايده (قال النبي صلى الله عليه وسلم بينما
رجل يتبختر فى بردين وقد اعجبته نفسه خسف به الارض فهو يتجلجل فيها الى يوم القيامة) پيغمبرمز صلى
الله عليه وسلم ايدر بروقتده بررجل ايكى برده كيوب عجبله صالنوردى اول سببدن اول يره كچورلدى
امدى يوم قيامته دكين اول انده تحرك ايدرك اشاغه كتمكده در (قال النبي صلى الله عليه وسلم لا ينظر الله
يوم القيامة الى من جر ثوبه خيلاء) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر حق جل وعلا نظر رحمت ورأفتله
نظر ايتمز يوم قيامتده اول كسنه يه كيم كبرندن ثوبن اوزون ايدوب سوريه (الذين يبخلون ويأمرون الناس
بالبخل) كه انلر ماللرنده كى حق اللهى ادادن وياسائله اعطادن بخل ايدرلر واول فعل قبيحى ايشلمكه ناسه امر
ايدرلر شول كسنه لر حقنده نازل اولديكه عادتلرى اخذ ومنع ايدى حيى بن اخطب وكردم بن زيد وبحرين
عمرو وانلرك امثالى كبى (ويكتمون ما آتاهم الله من فضله) والله تعالى فضلندن انلره ويرديكى غنا وعلى كتم

ایدرلر (واعتدنا للكافرين عذابا مهينا) كافرلر ایچون عذاب مهین اعداد ایتدك زیرا كه بركسنه نعمة الالهیه كافر اوله بخل واخفا ایله اكا اهانت ایتدیكی كبی اولدخی عذاب ایله اهانت اولنور (والذين ينفقون اموالهم رئاء الناس) ودخی انلركه مالارین ناسه ریاء ایچون تصدق وانفاق ایدرلر (ولا يؤمنون بالله ولا باليوم الآخر) حالبوكه الله تعالی یه ویوم آخره ایمان كتورمزلر امدی انلرك قرینی شیطاندركه انلری اول عمله تحمیل ایتدی تا كه نارده اول انلره قرین اوله (ومن يكن الشيطان له قرينا فساء قرينا) بركسنه كه نارده شیطانه قرین اوله شیطان ایسه نه مبؤس قرین اولور (وماذا عليهم لو آمنوا بالله واليوم الآخر وانفقوا مما رزقهم الله) انلرك اوزرنه وبال ومضرت ایردی اكر الله تعالی یه ویوم آخره ایمان كتورسه لر الله تعالینك انلره ویردیكی مال ونعمتدن فی سبیل الله انفاق ایتسه لر (وكان الله بهم عليما) الله تعالی انلرك اسرارینه علیم اولدی اشبو آیتده انلره مكان منفعتی بیلمدكلرینه وبرشیء خلافنه اعتقاد ایتدكلرینه توبیخ واردر ودخی فوائد جلیله وعوائد جمیله علمنه مؤدی اولور علته جواب طلبیچون فكره تحریض واردر وضررسز امره دعوت اولنان كشی یه لایق احتیاطا اكا اجابت ایدوكنه تنبیه واردر فكیف كه منافعی متضمن اوله (ان الله لا يظلم مثقال ذرة) الله تعالی ذرۀ صغیره دكلو شیء كسنه نك اجرندن نقص وباعقابنده زیاده ایتمز (قال النبي صلى الله عليه وسلم ان الله لا يظلم المؤمن حسنة يثاب عليها الرزق في الدنيا ويجزي بها في الاخرة واما الكافر فيطعم بحسناته في الدنيا حتى اذا افضى الى الآخرة لم يكن له حسنة يعطى بها خيرا) پیغمبرمز علیه السلام ایدر حق جل وعلا هیچ كسنه یه ظلم ایتمز مؤمن حسنه سی اوزره دنیاده رزقله ثوابلنور ومع ذلك انكه آخرتده دخی جزا اولنور واما كافر حسناتی سببیله دنیاده اطعام اولنور آخرته واردیغنده حسنه سی بولنمزكه مقابله سنده اكا خیر ویریله (وان تك حسنة يضاعفها) اكر ذره دكلو حسنه اولورسه حق تعالی انی اضعاف كثیره قیلور (ويؤت من لدنه اجرا عظيما) وكندی قبلندن اول حسنه مقابله سنده وعد اولنان اوزره زائد اجر عظیم ویرر ابو هریره رضی الله عنه ایدر * نجانكه حق تعالی بركسنه یه اجر عظیم ویره انك مقدارنی كیم تقدیر ایده بیلور (فكيف اذا جئنا من كل امة بشهيد) كفره نك حالی نیجه اولور نجانكه هر امتدن پیغمبرلرین شاهد كتوره وزكه انلرك فساد عقائدینه وقبح اعمالنه شهادت ایلیه (وجئنا بك على هؤلاء شهيدا) وسنی یا محمد اول امتلری اوزره شهادت ایدن پیغمبرلك صدقنه شاهد كتوره وز (يومئذ يود الذين كفروا وعصوا الرسول لو تسوى بهم الارض) اول كون اولدیغنده ایستیوب دیلیه شونلركه كافر اولدیلر ورسوله عصیان ایتدیلر نوله ایدی موتی كبی دفن اولنه لر اوزرلرینه طپراق اورتیله لردی ویا بعث ویا خلق اولنمیه لر انلركه یر ككمده برابر اوله لردی (ولا يكتمون الله حديثا) تا كه محمد علیه السلامك امرنی ونعتنی كتم ایتمش اولمیه لردی ویاخود كفره الله تعالیدن هیچ برحدیث شریفك كتمنه قادر اولمیه لر زیرا كه حق تعالی یه هیچ برشیء خفی دكلدر جوارحلرینی انطاق ایدوب اعمال قبیحه لرینه اول شهادت ایدیسردر * روایت اولنوركه مواطنك برنده كفره والله بزمشرك ایتمشدك دیدكارنده الله تعالی آغزلرینی مهرلیوب جوارحی انلرك شركلرینه شهادت ایلیه اوزرلرینه حال مشتد اولیجق ارض ایله تسویه اولنمه لرین تمنی ایلیه لر (يا ايها الذين آمنوا لا تقربوا الصلاة وانتم سكارى حتى تعلموا ما تقولون) یا مؤمنلر سز نمازه طورمكز حالبوكه سزه نوم ویا خمر مثللندن سكر انلرسز تاشول وقته دكین كه نمازكزده دیدیكزی بیله سز * روایت اولنوركه خمر حرام اولمزدن اول عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه طعام پشروب صحابه دن برجماعتی چاغردی طعام ییدیروب خمر ایچوردی حتی كه سكران اولدیلر صلاة مغربه ایریشوب بررجلی امامته كچوردیلر رجل (قل يا ايها الكافرون اعبد ما تعبدون) دیو لانك حذفیله اوقیجك اشبو آیۀ كریمه نازل اولدی * ضحاك بن مزاحم رضی الله عنه ایدر انكله مراد سكر نومدر اوله اولسه نومك غلبه سی عندنده صلاتدن نهی اولندی (قال النبي صلى الله عليه وسلم اذا نعس احدكم وهو يصلي فليرقد حتى يذهب عنه النوم فان احدكم اذا صلى وهو ينعس لعله يستغفر فيسب نفسه) پیغمبرمز علیه السلام ایدر چن بریكز نماز قیلوركن اكا اویقو غلبه ایتسه نمازی

قیلوب اویقوسی كیدنجه یاتسون * زیرا اول حالده نماز قیلورسه احتمالدركه كندوبی استغفار ایدر ظننده سب ایلیه * احیاء علومده (لا تقربوا الصلاة وانتم سكارى حتى تعلموا ما تقولون) قولنده ایدر یعنی كثرت هم ویا حب دنیا ایله سكرانلرسز وانكله مراد ظاهری اولدیغی تقدیرجه بنه انده سكر دنیایه تنبیه واردر زیرا كه نهیه علت بیان اولندیكه حتی دیدیككزی بیلوراوله سز نمازی اول وقتده قیلك ودیدیككنی بیلمك ایسه وساوس وافكار دنیویه یه مستغرق غافل حقنده مطرددر نیجه مصلی واردركه شرب خمر ایتمشیكن نمازده نه دیدیكن بیلمز (قال النبي صلى الله عليه وسلم لا ينظر الله سبحانه وتعالى الى صلوة لا يحضر الرجل قلبه فيها مع بدنه) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر حق تعالی نظر ایتمزشول نمازه كیم كشی انده قلبنی بدنیله بیله احضار ایتمیه (قال النبي صلى الله عليه وسلم ان العبد ليصلي الصلوة لا يكتب له نصفها ولا ثلثها ولا ربعها ولا خمسها ولا سدسها ولا عشرها وكان يقول انما يكتب للعبد من صلوته ما عقل منها) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر برعبد نماز قیلور حالبوكه اول نمازك اكا نه نصفی ونه ثلثی ونه ربعی ونه خمسی ونه سدسی ونه عشری یازیلور بلكه عبد ایچون نمازندن اول شیء یازیلوركه قلبی انده حاضر اوله * تشكیم بركسنه یمین ایتسه كه فلانه شكر وثنا ایدم ویا اندن حاجتم دیلیم بعده اكا دلالت ایدر الفاظ اویوركن لسانندن جاری اولسه یمیننده بار اولمز ویاخود الفاظ مذكوره ظلمت ایله لساننه جاری اولسه واول فلان دخی انده حاضر اولوب لكن اول انك انده حاضر ایدوكن بیلمسه وانی كورمسه كذلك یمیننده بار اولمز زیرا كلام ونطق انكله اولمز مادامكه اول قلبنده حاضر اولمیه ویاخود الفاظك لساننه جاری اولمسی اول فلانك حضورنده بیاض نهارده اولسه لكن افكاردن برفكره مستغرق اواغله اول تلفظ ایتدیكی الفاظك معناسندن غافل اولوب نطق عندنده اكا توجیه خطاب قصدین ایتمسه كذلك یمیننده بار اولمز (ولا جنبا الا عابري سبيل حتى تغتسلوا) وجنب اولدیغكز حالده دخی نمازه طورمكز مكر كه غسل ایده سز الا مسافرین اولوب صو بولمدیغكزده غسل ایتمكسزین تیمم له نمازه طورمكز جائز اولور (وان كنتم مرضى) اكر سز مرضه مبتلا اولوب انك وجودیله صو استعمالندن خوف ایدر ویاسزی صویه وصولدن منع ایدر اولسه (او على سفر) ویاخود مسافرین اولوب انده صو بولمسه كز (او جاء احد منكم من الغائط) ویاخود احد سبیلیندن خارجك خروجیله حدث ایتسه كز (او لامستم النساء) ویاخود نسایه ملامسه ایتسه كز ناس وملامسه نك معناسنده علما اختلاف ایتدیلر برقوم دیدیلر كه انكله مراد مجامعه در جماعدن لمس له كنایه ایتدی زیرا كه جماعه وصول لمس له اولور وبرقوم دیدیلر كه انكله مراد ایكی بشره نك التقاسیدر اول كركسه جماع له ویا جماعسزدر بعده انك حكمنده دخی اختلاف ایتدیلر برجماعت ذاهب اولدیلر كه نچن رجل بدنندن برشیء مرأه نك بدنندن برشیئنه حائلسز افضا ایتسه ایكیسنك دخی آبدستی بوزیلوركه اول ابن مسعود وابن عمر رضی الله عنهما قولیدر وزهری واوزاعی وشافعی اكا ذاهبلردر امام مالك ولیث بن سعد واحمد واسحق رضی الله عنهم دیدیلر كه اكر لمس شهوتله ایسه آبدستی بوزیلور شهوتسز ایسه بوزلمز وبرقوم دیدیلر كه لمسله هیچ برحالده آبدست بوزلمزكه اول ابن عباس رضی الله عنه قولیدر وحسن وثوری اكا ذاهبلردر امام ابو حنیفه رضی الله عنه ایدركه مكركه اندن انتشار حدوث ایلیه اما لمسله آبدست بوزلمز دیمكله احتجاج ایدركه عائشه رضی الله عنها ایدركیجه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك اوكنده اویوردم ایاقلرم ایسه انك قبله سنده ایدی سجده یه واردیغنده بنی غمز ایدر بن ایسه ایاقلریمی چكردم اول قیام ایتدیكنده بنه ایاقلریمی اوزادردم اول زمانده ایسه كیجه اولرده مصباحلر یوغیدی وبنه عائشه رضی الله عنها ایدر بركیجه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك یاننده یاتوردم اویانیجق انی یاتاغده بولمدم الله انی یوقلركن الیمی انك قدمینی اوزره قومیشم حالبوكه اول ساجد ایدی امام شافعینك قولی مختلف اولدی نجانكه بررجل محارمندن برمرأه یی لمس ایتسه ام وبنت واخت كبی ویاخود براجنبیه صغیره یی لمس ایتسه ایكی قولنك اصحنده انكله آبدستی بوزلمز زیرا كه اول محل شهوت دكلدر وبنه شافعینك قولی مختلف اولدی اول لمس اولنان شخصك آبدستی بوزلسنده برقولنده بوزیلور التذاذده

مشترك اولدقلريچون وبرقولنده ايسه بوزلمز عائشه رضى الله عنهانك ذكر اولنان حديثنده بن پيغمبرمز صلى
الله عليه وسلمك قدمينى اوزره اليمى قوميشم حالبوكه اول ساجد ايدى ديو قولى دلالتيله اكر مرأه نك شعرنى
ويا ظفرنى لمس ويا مس ايتسه انك عندنده آبدستى بوزلمز وكذلك علما اختلاف ايتديلر چون بركمسه كنديسنك
ويا غيريسنك فرجنى مس ايتسه برجماعت ديديلر كه انكله آبدستى بوزيلور كه اول عمر وابن عباس وسعد
ابن ابى وقاص وابوهريره وعائشه رضى الله عنها قوليدر واوزاعى وشافعى واحمد واسحاق رضى الله عنهم اكا
ذاهبلردر الا بوكه شافعى رضى الله عنه بطن كفله ويا بطون اصابعله مس ايتمينجه بوزلمز ديرشول دليل ايله كيم
(قال النبى صلى الله عليه وسلم اذا مس احدكم ذكره فليتوضأ) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر چون بريكز
ذكرينى مس ايده آبدست آلسون وبرجماعت ايسه مس ذكر ايله آبدست بوزلمز ديديلر شول دليل ايله كيم (سئل
النبى صلى الله عليه وسلم عن مس الرجل ذكره فقال هل هو الا مضغة او بضعة منه) پيغمبرمز صلى الله عليه
وسلمدن رجل ذكرينى مس ايله ابدستى بوزيلورمى ديو سؤال اولندقده ديديكه اول كشيدن دكل الا مضغه در
امدى مس فرج ايله ابدست بوزيلور ديينلر بو حديث شريفى منسوخدر ديديلر (فلم تجدوا ماء) طهارت
ايجاب ايدن حالات مذكوره نك هر قنغيسنده ايسه صونك استعمالنه امكان بولمزسه كز (فتيمموا صعيدا
طيبا) امدى وجه ارضدن برشئ طاهره قصد ايدك اول اجلدن حنفيه ديديلر كه اكر متيمم النى حجر صلد اوزره
ضرب ايله تيمم ايتسه جائز اولور شافعيه ديديلر كه تيممده بدنه برشئ تعلقندن لابددر (فامسحوا بوجوهكم
وايديكم) ويوزلريكزى والليريكزى ديرسكاريكزله بيله اول وجه ارضدن قصد ايتديككز شئ طاهرله مسح ايدك
(ان الله كان عفوا غفورا) الله تعالى عفو وغفور اولدى اول اجلدن امرى سزه تيسير وترخيص ايتدى (قال
النبى صلى الله عليه وسلم فضلنا على الناس بثلاث جعلت صفوفنا كصفوف الملائكة وجعلت لنا الارض
كلها مسجدا وجعل ترابها لنا طهورا اذا لم نجد الماء) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بز ناس اوزره اوچ
خصلتله تفضيل اولندقكه اول صفوفمز ملائكه نك صفوفى كبى قيلندى وارضك كليسى بزه مسجد قيلندى
وطهارت ايچون صو بولمديغمزده ارضك ترابى طهور قيلندى (قال ابو الصمه مررت على النبى صلى الله عليه
وسلم وهو يبول فسلمت عليه فلم يرد على حتى قام الى جدار فحته بعصا كانت معه ثم وضع يده على الجدار فمسح
وجهه وذراعيه ثم رد على) ابو صمه رضى الله عنه ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم قاتنه اوغرايوب
سلام ويردم اول ايسه بول ايدردى بكا ردسلام ايتمدى حتى كه طوروب قربنده برجداردن عصاسيله
حت ايتدكدنصكره اليني جداراوزره قيوب غبارله يوزينى وقوللرينى مسح ايلدى اندن بكا ردسلام
ايتدى * روايت اولنديكه بررجل عمر بن الخطاب رضى الله عنه كاوب ديديكه بكا جنابت ايريشوب
غسل ايتمكه صو بولمدم عمار انده حاضر ايدى عمر رضى الله عنه ديديكه ذكر ايدرميسنكه ايكيمز سفرده ايدك
ايكيمزه دخى جنابت ايريشجك صو بولمدق سن نماز قيلمدك بن ايسه طپراغه بولانوب نمازى قيلدم پيغمبرعز
صلى الله عليه وسلم حضرتلرينه انى ذكر ايديجك ديديكه (انما يكفيك هذا فضرب النبى صلى الله عليه وسلم
بكفيه الارض ونفخ فيهما ثم مسح بهما وجهه وكفيه) سكا شويله ايتديكك كفايت ايدراندن ايكى كفنى يره
اوروب بعده اللرينى نفخ ايتدى واول ايكسيله يوزينى وقوللرينى مسح ايلدى اشبو حديث شريف دليلدركه
جنب صو بولمديغنده تيمم ايله نمازين قيله كذلك حائض ونفسا طاهر اولدقلرنده صو بولمسه لر تيمم ايده لر (قال
عمران بن حصين رضى الله عنهما ان النبى صلى الله عليه وسلم امر رجلا كان جنبا ان يتيمم ثم يصلى فاذا وجد
الماء اغتسل) ابن حصين رضى الله عنه ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم بر جنب كمسه يه امر ايلديكه تيمم ايدوب
نمازين قيله صو بولنديغنده صو بولنديغنده غسل ايده (قال النبى صلى الله عليه وسلم الصعيد الطيب وضوء
المسلم الى عشر سنين) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر تراب طاهر مسلمك وضوئيدر اكرچه اون ييلهدكين
صو بولمزايسه ده * معلوم اوله كه تيممده يوزيله قوللرى بركره مسح ايتمك جنب وحائض ونفسا وميت حقنده
جميع بدن غسلنه بدل اولور ومحدث حقنده اعضاء اربعه نك غسلنه بدل اولور وطهارتى لازم اولان بعض

اعضا مجروح اولوب غسلنه امكانى اولميان حقنده اول بعضك غسلنه بدل اولور وصلاة مكتوبه ايچون
وقتدن اول تيمم جائز اولمزوبر تيممله ايكى صلاتى دخى جمع جائز اولمزكه اول على وابن عباس وابن عمر وشعبى ونخعى
وقتاده قوليدر ومالك وشافعى واحمد واسحق رضى الله عنهم اكا ذاهبدر وبرجماعت ديديلركه تيمم صو ايله طهارت
كبيدر صلاة مكتوبه وقتى اوزره تقديمى وانكله فرائضدن ديلديكى دكاونى برتيممله اداجائز اولوركه اول سعيد
ابن المسيب وحسن وزهرى وثورى وائمه حنفيه رضى الله عنهم قوليدر واتفاق ايتديلركه بر تيمم ايله قيلنان
فريضه ايله بيله اولدقدنصكره ده نوافلدن ديلديكنى قيلمق جائز اولور (الم تر الى الذين اوتوا نصيبا من
الكتاب) نظر ايتمزميسين شونلره كيم علم توراتدن حظ يسير ويرلديلركه انلر احبار مدينه در (يشترون الضلالة)
ضلالتى هدى اوزره اختيار ايدرلر كه رشوت آلوب توراتى تحريف ايدرلر (ويريدون ان تضلوا السبيل)
واراده ايدرلركه اى مؤمنلر سز سبيل حقدن طاير ينه مز (والله اعلم باعدائكم) الله تعالى اعداكزه سزدن
اعلمدر چون اول سزه انلرك عداوتن وسوء ارادتن خبرويردى امدى انلردن حذر ايدك (وكفى بالله وليا)
الله تعالى سزك امركزه ولى اولمغه كافى اولدى (وكفى بالله نصيرا) وسزه اعانت ايتمكه دخى كافى اولدى امدى
اكا وثوق ايدوب غيريدن انكله اكتفا ايدك (من الذين هادوا) شونلردنكه يهودى اولديلر (يحرفون الكلم
عن مواضعه) كلى الله تعالينك وضع ايتديكى مواضعندن ازاله ايدوب انك يرينه غيرى اثبات ايدرلر * ابن
عباس رضى الله عنه ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم حضرتلرينه يهود كاوب امردن سؤال ايدرلردى ظن
ايدرلدى كه انك قوانى اخذ ايتديلر انك قتندن كيديجك انك كلامنى تحريف ايدرلر (ويقولون سمعنا وعصينا)
وديرلر كه قولكى ايشتدك وامريكه عصيان ايتدك (واسمع غير مسمع) وسن بزدن ايشت بزسنى
ايشتمزز كلامك بزه مقبول دكلدر ديرلديكه يهود پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه ايشت ديوب قلبلريله ايشتمز
اوله سز ديرلردى (وراعنا) ودخى بزه نظر ايتكه سكا سويليه لم وكلامكى فهم ايليه لم ديرلردى (ليا بالسنتهم
وطعنا فى الدين) اسانلريكى سبه مشابه كلامه صرف ودينى استهزاء وسخريه ايدراولدقلرى حالده زيرا كه
راعنا قولى مراعاتدن ايكن انلر انى رعونته تحريفنى اراده ايدرلر (ولو انهم قالوا سمعنا واطعنا واسمع وانظرنا
لكان خيرا لهم واقوم) اكر انلر قوللريك يرينه ايشتدك واطاعت ايتدك بزى ايشت بزه نظر ايت ديسه لر
اول انلره خيرلو وصوابلو ايدى (ولكن لعنهم الله بكفرهم) الا بوكه كفرلرى سببيله حق تعالى انلرى مخذول
وهدادن ابعاد ايتدى (فلا يؤمنون الا قليلا) اويله اولسه انلردن ايمانه كاورازاولور (يا ايها الذين
اوتوا الكتاب آمنوا بما نزلنا مصدقا لما معكم) ياشونلركه كتاب ويرلديلركه انكله مراد يهوددر بزم محمد عليه
السلامه تنزيل ايتديكمز قرآنه ايمان كتورك كه اول سزكله اولان توراتى تصديق ايدر اولديغى حالده (من قبل
ان نطمس وجوها فنردها على ادبارها) صورتلرينك تخطيطنى محو ايدوب قفالرى هيئتنده قيلمزدن اول
وياخود كوزلرينى قفالرينه رد ايدوب اردلرينه يورتمزدن اول * روايت اولنديكه عبد الله بن سلام رضى الله
عنه بو آيتى ايشيديجك اهلندن اول الن يوزينه طوته رق پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه كاوب اسلامه كلدى
وديديكه يا رسول الله قورقدمكه سكا واصل اولمزدن اول يوزم قفامه تحول ايده وكذلك كعب الاحبار رضى
الله عنه دخى بو آيتى ايشيديجك عمر بن الخطاب رضى الله عنه زماننده اسلامه كلدى وديديكه يارب بو آيتك
وعيدندن قورقوب سكا ايمان كتوردم اكر ديينورسه كه انلر ايمانه كلمزلرسه انلره طمسله ايعاد ايتدكدنصكره انلره
انى ايتمدى دينوركه بو وعيد باقيدر قيام ساعتدن اول يهودده طمس ومسخ اولسه گردر * دينلديكه بو وعيد
شرطله ايدى عبد الله بن سلام رضى الله عنه واصحابى اسلامه كليجك باقيلرندن رفع اولندى مجاهد ايدر
يعنى بز انلرك قلبلرى وجهى بصائرهدادن طمس ايدوب ادباركفر وضلالته رد ايدرز (أو نلعنهم كما لعنا
اصحاب السبت) وياخود مسخله انلرى اخزا ايتمزدن اول اصحاب سبتى اخزا ايتديكمزكبى (وكان أمر الله
مفعولا) الله تعالينك برشيئى ايقاعه امرى ويا وعيدى ويا حكم وقضاسى نافذ وكائن اولدى اويله اولسه ايمانه
كلمزسه كز ايعاد اولنديغكز شئ لابد واقع اولور (ان الله لا يغفر ان يشرك به) الله تعالى اكا اشراك اولنمق ذنبنى

مغفرت ایتمززیرا انلك عذابی خلودنه حكمن قطع ایدوبدر شول سببدنكه انلك اثری صاحبندن منفعتی اوازاولیله اولسه اول عفوه نتیجه مستعد اولورسائر ذنوب انلك خلافیدر (ویغفر مادون ذلك لمن یشاء) وشركدن ماعدا ذنوبی صغیر وكركسه كبیرا اولسون دیلدیكی كمسه ایچون فضل واحساندن مغفرت ایدر (ومن یشرك بالله فقد افتری اثما عظیما) اول كمسه كه الله تعالی یه برشیئی اشراك ایده اول برذنب عظیمی ارتكاب ایدركه سائر ذنوب انلك جنبنده استحقار اولنور * ابن عمر رضی الله عنه ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم زماننده بزهر بركسنه كه كبیره یه اصرار اوزره فوت اولسه بزانی اهل ناردندر دیو شهادت ایدردك بوآیة كریمه نازل اولیجق اول شهادتدن واز كادلك * علی رضی الله عنه ایدر قرآنده اشبو آیت ارجی آیتدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من مات لا یشرك بالله شیئا دخل الجنة ومن مات یشرك بالله شیئا دخل النار) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر بركسه كه الله تعالی یه برشیئی اشراك ایتمز اولدیغی حالده وفات ایده اول جنته كیررا كرچه سائر ذنوبی ارتكاب ایتمش ایسه ده عفو اولنمدیغی تقدیرجه نارده ماشاء الله جزا اولندیغندنصكره اندن چیقوب الله تعالینك فضل ورحمتیله جنته كیررو اول كمسه كه الله تعالی یه برشیئی اشراك ایدوب اكا مصر اولدیغی حالده وفات ایده اول ناره كیررو ابدا انده قالور (الم تر الی الذین یزكون أنفسهم) كورمز میسین شونلر یكه كندیلرین تزكیه ایدرلر یعنی یهود ونصاری كه بز الله تعالینك ابنائی واحباسیزدیرلر ودخی جنته كیرمز الا یهود ونصاری اولان كیرردیلر * دینلدیكه یهوددن برجماعت اطفاللریله پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه كلوب دیدیلركه هیچ بونلرك اوزره ذنب وارمیدر دیدیكه یوقدر دیدیلر كه والله امدی بز بونلر كبی یز كوندزده ایشلدیكمز كناهلر كیجه اولدیغنده یارلغنور وكیجه ده ایشلدیكمز كناهلر كوندز اولدیغنده یارلغنوروانلرك معناسنده در اول كمسنه كه نفسنی تزكیه وانلك اوزره ثنا ایده ابن مسعود رضی الله عنه ایدر كشی صباحین طورر حالبوكه دینی كندی ایله در بعده اكابر رجل كاوركه اول نه كندویه ونه اكا نفع وضرره قادر اولور والله سن شویله سن وبویله سن دیو انی وصف ایدر بعده اول رجل اونه دونیجك اول كشیده دیندن برشی قالمز كیدر بعده (الم تر الی الذین یزكون أنفسهم) آیتنی اوقودی (بل الله یزكی من یشاء) بلكه حق تعالی دیلدیكی كمسه یی ذنوبدن تطهیر وتبرئه ایله اصلاح ایدر (ولا یظلمون فتیلا) انلر كندیلرین بغیر حق تزكیه لری اوزره ذم وعقابله فتیل دكلو ادنی ظلم اولنمزلر وفتیل شق نواتده كی خیطدركه حقارتده انكله ضرب مثل اولنور اشبونده تنبیه واردركه تزكیه ده معتدبها اولان الله تعالینك تزكیه سیدر غیرینك دكل زیرا اول حسن وقبیحدن انسانك منطوی اولدیغن بیلور حالبوكه اول انلری ذم وعباد مؤمنیندن راضی اولدقلرین تزكیه ایتدی وتزكیه نك اصلی قول وفعلدن مستقبح اولان شیئی نفیدر (انظر كیف یفترون علی الله الكذب) یا محمد نظرایت انلره كیم كندیلرین عند الله ازكیا زعمیله الله تعالی یه كذبی نیجه اختلاق ایدرلر (وكفی به اثما مبینا) اول زعم فاسدلری ویا اول كذبلری آثاملری بیننده اثم مبین یتر (الم تر الی الذین اوتوا نصیبا من الكتاب یؤمنون بالجبت والطاغوت) نظر ایتمزمیسین شونلره كیم علم توراتدن نصیب ویرلدیلر جبت وطاغوتی تصدیق ایدرلر (ویقولون للذین كفروا هؤلاء اهدی من الذین آمنوا سبیلا) مشركین حقنده دیرلر كه اشبونلر شول ایمانه كلنلردن دین ده اقوم وطریقده ارشددرلر * جبت اصلده اسم صنمدر بعده الله تعالیدن غیری هر عبادت اولنان شیده استعمال اولندی ویاخود اصلی جبس ایدیكه اول هرشیدركه انده خیر اولمیه بعده سینی تایه قلب اولندی وطاغوت ایسه معبود ویاغیر یدن هر باطله اطلاق اولنور دینلدیكه اشبو آیت یهود حقنده نازل اولدیكه انلر دیرلردیكه اصنامه عبادت عند الله محمدك دعوت ایتدیكی دیندن ارضادر ویاخود كعب بن الاشرف وحیی بن اخطب حقنده نازل اولوبدركه انلر یهوددن برجماعتله مكه یه كتدیلرتا كه قریشله محمد صلی الله علیه وسلم اوزره محاربه یه موافقت ایچون معاهده ایدرچون انلر مكه یه واردیلر قریش انلره اكرام ایدوب اولرینه قوندردیلر ومقصودلرین قریشه عرض ایدیجك قریش انلره دیدیلر كه سزاهل كتابسز ومحمد دخی صاحب كتابدر سزا كابزدن اقربسزاویله اولسه بزبزه لك مكركزدن امین دكلزچون محمد ایله

محاربه یه بزه نصرت وموافقت ایتمك دیلرسز بزم آلهه مزه سجده ایدلك تاكه سزه مطمئن اوله وزه نهم دیوب سجده ایتدیلر بعده كعب بن الاشرفه دیدیلر كه سز كتاب اوقور بیلورسز بز ایسه امیلرز بیلمزز طریق جهتندن بزمی اهدایز یوخسه محمدمی * كعب دیدیكه والله سز محمددن اهداسز (اولئك الذین لعنهم الله) امدی انلر شول قومدر كه حق تعالی انلری رحمتندن طرد ایتدی (ومن یلعن الله فلن تجد له نصیرا) اول كمسه كه الله تعالی انی رحمتندن طرد ایده انكچون نصیر بولمزسنكه اندن عذابی منع ایده (ام لهم نصیب من الملك فاذا لا یؤتون الناس نقیرا) یهود ایچون ملك الهیدن نصیبی واردرزیرا انلر ملك كندیلره عودت ایتمسین زعم ایدرلر بلكه انلره ملكدن برشی یوقدرا كرانلره اندن نصیب اولسه هیچ كمسه یه نقیره موازی اولورشی ویرمزلردی * نقیر ایسه ظهر نواتده كی نقره دراشبو انلرك كمال شححنی بیاندركه انلر ملوك ایكن نقیره بخل ایدیجك اذلاء متفاقرین اولدقلرنده شحلری نه حده ایردیكنی انكله بیلورسز (ام یحسدون الناس علی ما آتاهم الله من فضله) الله تعالی فضلندن ناسه ویردیكنه یهود حسدمی ایدرلر * وناسدن مراد رسول الله صلی الله علیه وسلم واصحابیدر ویاعربدر ویا ناسك جمیعیدرزیرا انبویه حسد ایدن كشی كانه جمیع ناسك كمال ورشدنه حسد ایدر حق تعالی یهود قومنی بخلله اندن حسدله ذم ایلدی زیرا ایكیسیدخی شرر ذاتلدر كانه ایكیسی بیننده تلازم وتجاذب واردر واول ناسه ویریلانله مراد نبوت وكتاب ونصرت واعزاز درویاخی موعود انلردن اولسیدر (فقد آتینا آل ابراهیم الكتاب والحكمة وآتیناهم ملكا عظیما) حالبوكه بز محمدك اسلافی وابناء عمی اولان آل ابراهیمه كه مراد داود وسلیمان علیهما السلامدر كتاب ونبوت وملك عظیم ویردك * بعید اولمز كه انلره ویردیكمز امثالنی محمد علیه السلامه دخی ویرهوز (فمنهم من آمن به ومنهم من صد عنه) یهودك بعضی محمد علیه السلامه وآل ابراهیم حدیثندن ذكر اولنانه ایمان كتوردی وبعضی ایسه اندن اعراض ایدوب اكا ایمان كتورمدی * دینلدیكه معناسی آل ابراهیمك بعضی اكا ایمان كتوردی وبعضی ایسه اكا كافر اولدی (وكفی بجهنم سعیرا) انلره جهنم نار مسعوره یتر كه انده تعذیب اولنه لر ویاخود عقوبتلری تعجیل اولنمزسه ده انلره سعیر جهنمدن اعداد اولنان كفایت ایدر (ان الذین كفروا بآیاتنا سوف نصلیهم نارا) شونلر كه بزم آیتلریمزه كافر اوله لر بز انلری ناره ادخال ایدیسرز (كلما نضجت جلودهم بدلناهم جلودا غیرها لیذوقوا العذاب) هربار كه دریلری انده یانه انلك یرینه یكی دریلر خلق ایدرز * پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمدن مرویدركه هرساعتده یوز كره دریلری یكیلنور تا كه عذابی ذوقلری دائم اوله (ان الله كان عزیزا حكیما) الله تعالی عزیز اولدی اراده ایتدیكی شیئدن منع اولنمز حكیم اولدی حكمتنك وفقی اوزره عقاب ایدر (والذین آمنوا وعملوا الصالحات سندخلهم جنات تجری من تحتها الانهار خالدین فیها ابدا) شونلركه ایمانه كلوب اعمال صالحه ایشلیه لر بز انلری جنتلره قویه رز كه اغاجلرینك التنده نهرلر جاری اولور انده خالدین اولدقلری حالده (لهم فیها ازواج مطهرة) انلر ایچون اول جنتلرده ازواج واردركه عیوب ظاهره وباطنه دن پاكلردر (وندخلهم ظلا ظلیلا) ودخی انلری ظل ظلیله قویه رزكه اكا شمس ایرمز حر وبردن انده ذره اذا كوررلر (ان الله یأمركم ان تؤدوا الامانات الی اهلها) الله تعالی سزه امر ایدركه اماناتی اهلنه رد ایده سز * اشبو خطاب جمیع مكلفین وامانانه عامدر اول كركسه حقوق اللهدن ویاحقوق عباددن اولسون اكرچه نزولی مكه نك فتحی كوننده عثمان بن طلحه رضی الله عنه حقنده ایسه ده كه اول كعبه نك قپوسن بركیدوب اكا دخول ایچون مفتاحی ویرمكدن ابا ایتدی اكر محمدك رسول الله ایدوكنی بیلسم مفتاحی ویرردم دیدی * اویله اولسه علی رضی الله عنه عثمانك الین بوكوب مفتاحی اندن الدی وقپویی آچوب پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم كعبه یه كیردی وایكی ركعت نماز قیلدی چیقیجق عباس رضی الله عنه اندن دیلدیكه مفتاحی اكا ویره تا كه سقایه وسدانه یی دیره * اویله اولسه اشبو آیة كریمه نزولیله بیورلدیكه مفتاح ینه عثمان بن طلحه یه ویریله پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دخی علی رضی الله عنه یه امر ایلدیكه مفتاحی كیرو عثمانه ویروب اعتذار ایده اشبو سببله عثمان اسلامه كلدی وسدانه امر الهی ایله ابدا انده واولادنده قالدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم لا ایمان لمن لا امانة له ولا دین لمن لا عهد له)

پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر کمال اوزره ایمانی یوقدر اول کمسه نك که امانته رعایتی اولمیه وکمال اوزره
دینی یوقدر انك که عهدینه وفاسی اولمیه (واذا حکمتم بین الناس ان تحکموا بالعدل) وناس بیننده
حکومت ایتدیککزده انصاف وعدالله حکم ایده سز (قال النبی صلی الله علیه وسلم المقسطون عند الله علی
منابر من نور علی یمین الرحمن وکلتا یدیه یمین وهم الذین یعدلون فی حکمهم واهلهم وما ولوا) پیغمبرمز صلی الله
علیه وسلم ایدر ولات وقضاتدن عدل ایدنلر یوم قیامتده یمین رحمانده نوردن منبرلر اوزره اولورلر که انلر
حکملرنده واهللرینك حقوقنده وتحت ولایتلرنده کی اموردده عدل ایدنلردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان
احب الناس الی الله یوم القیامة واقربهم منه مجلسا امام عادل وان ابغض الناس الی الله یوم القیامة واشدهم
عذابا امام جائر) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده ناسك الله تعالی یه احبی وانك رحمتنه اقربی
امام عادلدر وینه یوم قیامتده ناسك الله تعالی یه ابغضی وعذاب جهنمدن اشدی امام جائردر (ان الله
نعما یعظکم به) نه کوزلك شیدر که الله تعالی سزه انی ایشلمکه وعظ ایدرکه اول اداء امانات وعدل
فی الحکومادر (ان الله کان سمیعا بصیرا) الله تعالی سزلك اقوال واحکامکزه سمیع وامانتده کی
افعالکزه بصیر اولدی (یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم) یا مؤمنلر الله
تعالی یه ورسولی محمد صلی الله علیه وسلمه وسزدن امر صاحبلرینه اطاعت ایدك که انلر کله مراد امراء
مسلمیندر انلرك خلفا وباقضات ویا امراء سریه در الله تعالی عدلك امرندنصکره اولوا الامرلرینه دخی
اطاعتله امرنده تنبیه واردرکه انلره اطاعتك وجوبی مادامکه حق اوزره اولورلرسه * دینلدیکه انلرکله
مراد علماء شرعدر (ولوردوه الی الرسول والی اولی الامر منهم لعلمه الذین یستنبطونه منهم) آیتی دلالتیله
(قال النبی صلی الله علیه وسلم من اطاعنی فقد اطاع الله ومن عصانی فقد عصی الله ومن یطع الامیر فقد
اطاعنی ومن یعص الامیر فقد عصانی) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکمسنه که بکا اطاعت ایده الله
تعالی یه اطاعت ایدروا ولکه بکا عصیان ایده الله تعالی یه عصیان ایدروا ولکه امیره اطاعت ایده بکا اطاعت
ایدروا ولکه امیره عصیان ایده بکا عصیان ایدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم السمع والطاعة علی المرء المسلم
فیما احب وکره مالم یؤمر بمعصیة فاذا أمر بمعصیة فلا سمع ولا طاعة) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر مرء
مسلم اوزره امیرینه سمع واطاعتی واجب اولور امیرینك امری کرکسه انك محبوبنه ویا مکروهنه اولسون
مادامکه معصیت ایتمکی اکا امر ایتمیه شویله که معصیتله امر ایده انده اکا اطاعته رخصت یوقدر (قال
النبی صلی الله علیه وسلم لابی ذر اسمع واطع ولو لعبد حبشی کان رأسه زبیبة) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم
ابوذر رضی الله عنهه دیدیکه امیرکه سمع واطاعت ایت اکرچه اول عبد حبشی اولوب رأسی زبیبه ایسه ده
(فان تنازعتم فی شیء فردوه الی الله والرسول) اکردینکز امورندن برشیده اختلاف ایتسکز سز انده الله
تعالینك کتابنه مراجعت ایدك انده بولمزسکز رسول الله صلی الله علیه وسلمه مراجعت ایدك حیاتنده کندیدن
سؤال ایله وفاتنده سنتنه عرض ایله * امدی امور دینیه ده کتاب وسنته مراجعت واجبدر اکر اول ایکیسنك برنده
بولنورسه فبها بولنمزسه انك سبیلی اجتهاددر (ان کنتم تؤمنون بالله والیوم الآخر) اکر الله تعالی یه ویوم
آخره مؤمنلر ایسه کز زیرا که ایمان انی ایجاب ایدر (ذلك خیر واحسن تأویلا) امدی دینکز امورنده اول
ایکیسنه مراجعتکز عاقبتکزده خیر وسزلك تأویلکزدن احسندر * لواقح الانوارده ایدر اکر مکلف مقلد اولوب
اکا حدیث صحیح ویاخود رسول الله صلی الله علیه وسلمه مسند حدیث ضعیف ایشتدکدنصکره ائمه ویا صحابه
دن برینك قولنی اکا معارض بولسه اکن اول قولك دلیلنی بولمسه امدی اول قولی ترك ایدوب حدیث
ضعیفله عمل ایتمسی واجب اولور زیرا اول حدیثك ادنی رتبه سی اول قول درجه سنده اولمقدر * امدی
معلوم اولدیکه صحابی ویا امام قولیله آیت وحدیثك ترکی جائز اولمز که ترك ایدن کمسنه ضلال مبینه ایرر اول
خصوصده دینلدن چیقر سوره احزابده وارد اولان (وما کان لمؤمن ولا مؤمنة اذا قضی الله ورسوله امرا
ان تکون لهم الخیرة من امرهم ومن یعص الله ورسوله فقد ضل ضلالا مبینا) آیه کریمه سی دلالتیله (الم تر الی

الذین

الذین یزعمون انهم امنوا بما أنزل الیك وما انزل من قبلك) نظر ایتمزمیسین شونلره کیم سکا انزال اولنان قرآنه
وسندن اول انزال اولنان کتب سماویه یه کندیلری تصدیق ایتمش زعم ایدرلر (یریدون ان یتحاکموا الی
الطاغوت وقد امروا ان یکفروا به) طاغوته تحاکم ایتمك مراد ایدرلر حالبوکه انلر طاغوته مخالفته امر
اولندیلر (ویرید الشیطان أن یضلهم ضلالا بعیدا) وشیطان ایسه انلری طریق هدادن ضلالته ایرکورمك دیلر
ابن عباس رضی الله عنه ایدر برمنافقله بریهودی بیننده خصومت اولوب یهودی اکا سنکله محمده تحاکم ایده لم
دیدی * زیرا بیلورکه اول رشوت المز وحکمده حقدن میل ایتمز منافق ایسه انی کعب بن الاشرفه تحاکم ایده لم
دیدی * زیرا بیلوردیکه اول رشوت الور وحکمنده میل قیلور چون منافق آنی تحویل ایده میجك ناچاره
رسول الله علیه السلامه احتکام ایتدیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایسه یهودی ایچون منافق اوزره حکم
ایتدی منافق اکا راضی اولیوب عمر بن الخطاب رضی الله عنهه تحاکم ایده لم دیدی * چون ایکیسی اکا واردیلر
یهودی عمر رضی الله عنهه دیدیکه بونکله ایکیمز محمده تحاکم ایدوب اول ایسه بنم ایچون بونك اوزرینه حکم
ایتمشیکن انك حکمنه راضی اولیوب بنی سنك قاتکه کتوردی عمر رضی الله عنه منافقه حال بویله میدر
دیدی منافق ایتدیکه نعم اویله در * عمر رضی الله عنه دیدیکه یریکزده طورك تاکیم ایچرو واروب کلنجه
اندن اوندن سیفنی الوب کیروطشره چیقدی ومنافقك بوینن اوروب الله تعالینك ورسولنك حکمنه راضی
اولمیانه بنم حکمم بویله در دیدی * اول سببدن بو آیت نازل اولدی وجبریل علیه السلام دیدیکه عمر حقله
باطل بیننی فرق ایلدی اول اجلدن اکا فاروق دینلدی * وآیتك نزولنه سبب بو اولیجق طاغوتله مراد کعب بن
الاشرف اولوب واول معناده در اول کمسنه که باطلله حکم ایدوب انی اختیار ایدر اول فرط طغیانی ایچون
ویا شیطانه تشبیهی ایچون اکا طاغوت دینلدی ویاخود اکا تحاکم شیطانه تحاکم اولدیغی ایچون شول حیثیتدنکه
انی اول فعله اول حمل ایدوبدر (واذا قیل لهم تعالوا الی ما انزل الله والی الرسول رأیت المنافقین یصدون عنك
صدودا) چنان انلره الله تعالینك انزال ایتدیکی امرینه ورسولنك امرینه کلك دینلسه منافقلری کوررسنکه
حقدن اعراضلری سببیله سندن اعراض ایدرلر (فکیف اذا أصابتهم مصیبة) حاللری نیجه اولور چنانکه انلره
مصیبت ایریشسه عمر رضی الله عنهك منافقی قتل ایتمسی ویا الله تعالیدن نقمت ایرمسی کبی (بما قدمت
أیدیهم) عمل قبیحلری سببیله که اول سنك غیری یه تحاکم ایدوب حکمکه راضی اولمدقلریدر (ثم جاؤك
یحلفون بالله ان اردنا الا احسانا وتوفیقا) طاغوته تحاکم ایتدکلرندنصکره اعتذار ایچون سکا کلورلر ویا قتل
اولنان منافقك دیتن استیوکاورلر الله تعالینك اسم شریفنه یمین ایدرلر که انکله مرادمز دکل الا ایکی خصم
بینی وجه احسنله فصل وتوفیق ایدی یوخسه سکا مخالفت دکل * ویا اصحاب قتیل انك دمنی طالبین اولدقلری
حالده کلوب دیدیکه بزم عمره تحاکمله مرادمز دکل الا صاحبمزه احسان وانکله خصمی بیننی توفیق ایتسون
ایچون ایدی (أولئك الذین یعلم الله ما فی قلوبهم) امدی الله تعالی انلرك قلبلرنده کی نفاقی بیلور کتمانلری
وحلف کاذبلری انلری عقاب اللهدن قورترمز (فأعرض عنهم) امدی انلرك معذرتی قبولندن
ویا عقابلرندن اعراض ایت (وعظهم) وانلره وعظ ایدوب اضمار ایتدکلری نفاقدن کف ایت (وقل
لهم فی انفسهم قولا بلیغا) وانلری الله تعالینك عذابیله تخویف ایت ویا اوزرینه اولدقلری حالتدن توبه
ایتمزلرسه وعید ایت ویاخود ملاده انلردن اعراض وانلره وعظ ایدوب سر وخلاده قول بلیغ ایتکه اول
مدلولی مقصوده مطابق اولور قولدر * حق جل وعلا پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه امر ایلدیکه انلرك
ذنوبندن تجافی وانلره نصح ایده ونصحنده ترغیب وترهیبله مبالغه ایده زیرا اول انبیاء علیهم السلامك
مقتضای شفقتلریدر (وما أرسلنا من رسول الا لیطاع باذن الله) هیچ بر رسولی بز ارسال ایتمدك الا انکچونکه
انك بعث اولندیغی قوم الله تعالینك امریله اکا اطاعت ایده لر * زیرا اکا اطاعت الله تعالی یه اطاعتدر واکا
مخالفت الله تعالی یه مخالفتدر (ولو انهم اذ ظلموا انفسهم جاؤك فاستغفروا الله واستغفر لهم الرسول لوجدوا
الله توابا رحیما) اکر انلر نفاقله ویا طاغوته تحاکمله نفسلرینه ظلم ایتدکلرنده تائبین اولدقلری حالده سکا کلوب

توبه واخلاص ایله الله تعالیدن مغفرت دیلسه‌لر وسکا اعتذار ایدوب سنی شفیع ایدنسه‌لر الله تعالی توبه‌لرینی قبول ایدر ورحمتیله انلره فضل ایدر اید وکن بیله‌لردی * اشبوننده تنبیه واردرکه رسولك شاننده‌ندرکیم تائبك اعتذارینی قبول ایده اگرچه جرمی عظیم ایسه ده وانکچون شفاعت ایده اگرچه ایشلدیکی کبائر ذنوبدن ایسه ده (فلا وربك لا یؤمنون حتی یحکموك فیما شجر بینهم) ربك جل شانه حقیچون یا محمد انلر مؤمن اولمازلر مگر که بینلرنده اختلاف ایتدکاری شیئده سنی حاکم قیلوب حکمکه راضی اوله‌لر (ثم لا یجدوا فی أنفسهم حرجا مما قضیت) بعده سنك حکمکدن قلبلرنده ضیق ویا حقیقتنده شك بولمیه‌لر (ویسلموا تسلیما) وظاهر وباطنلر یله سکا انقیاد ایده‌لر (ولو انا کتبنا علیهم ان اقتلوا انفسکم) اگر بز انلرك اوزره کندولرین قتل ایتمکی فرض ایتسیدك بنو اسرائیله انی فرض ایتدیکمز کبی (او اخرجوا من دیارکم) ویاخود دیارکزدن چیقمغی فرض ایتسیدك انلره ایتدیکمز کبی شول وقتن که عجله عبادتلرندن توبه طلب ایتدیلر (ما فعلوه الا قلیل منهم) انی ایشلرلر انلردن ناس قلیل اولیدی * روایت اولندیکه زبیر بن العوام رضی الله عنه انصاردن حاطب بن ابی بلتعه ایله حره ده بر شرجه ده نزاع ایدوب پیغمبریمز علیه السلامه مرافعه اولدیلر که اندن ایکیسی بستانلرین سقی ایدرلردی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه یا زبیر سن اول سقی ایدوب اندن انی جارکه ارسال ایت * حاطب دیدیکه یا رسول الله اول سنك عمه‌ك اوغلو اولدیغیچون بویله حکم ایتدك پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك اول سوزدن وجه کریمی متلون اولوب دیدیکه یا زبیر انسکه سقی ایدوب اندن صویی صالیویرمه کل تا جدارلره ایریشنجك وانکله زبیر رضی الله عنه حقنی استیعاب ایتدی اندن اول‌کی حکمی ایسه ری ایله ایکیسنه بیله توسعه ایچون ایدی اندن ایکیسی چیقوب مقداد رضی الله عنه‌ه اوغرادیلر اول دیدیکه فمنیکزه حکم اولندی حاطب دیدیکه انك عمه‌سی اوغلنه ودوداغن بوکدی مگر مقدادك یاننده بر یهودی وار ایدی انی تفطن ایدوب دیدیکه حق تعالی بونك کبیلری هلاك ایده کیم انی رسول اللهدر دیو شهادت ایتدکارند نصکره قضاسنده اتهام ایدر * والله بز موسی علیه السلام زماننده بر کناه ایدوب موسی علیه السلام بزی اندن توبه ایچون کندیکزی قتل ایدك دیدکده ربمز جل شانه‌نك امرینه اطاعت ایدوب قتلامزی یتمش بیکه ایرکوردك حتی که ربمز بزدن راضی اولدی * عمرو یسار وعمار بن یاسر وثابت بن قیس وعبد الله بن مسعود رضی الله عنهم دیدیلر کذا کر رسول الله صلی الله علیه وسلم بزه کندیکزی قتل ایدك دیسه امرینه مخالفت ایتمیوب اطاعت ایدردك پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه بنم امتمده رجال واردرکه قلبلرنده ایمان جبال رواسیدن اثبتدر (ولو انهم فعلوا ما یوعظون به لکان خیرا لهم واشد تثبیتا) اگر انلر رسول اللهه متابعت ومطاوعتدن وعظ اولندقلرینی ایشلسه‌لر عاجل وآجللرنده انلره خیرلو اولوردی بنلرینه زیاده تثبیت اولیدی (واذا لآتیناهم من لدنا اجرا عظیما) وثابت اولدقلری تقدیر اوزره بز انلره اجر عظیم ویررز که اول جنتدر (ولهدیناهم صراطا مستقیما) وانلری صراط مستقیمه هدایت ایدرز کذا کاسلوکله جناب قدسه ایریلور وانلره ابواب غیب آچیلور (قال النبی صلی الله علیه وسلم من عمل بما علم ورثه الله علم ما لم یعلم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بر کسنه که بلدیکیله عمل ایده حق تعالی اکا بیلمدیکنی بیلدیره (ومن یطع الله والرسول) اول کسنه که اوامر ونواهیده الله تعالی یه ورسولنه اطاعت ایده (فاولئك مع الذین انعم الله علیهم) ایدی اول حالده کسنه‌لر الله تعالینك انعام ایتدیکی کسنه‌لر ایله درانلرك رؤیت ومجالستن فوت ایتمزلر (من النبیین والصدیقین والشهداء والصالحین) که اول انعام اولنانلر علم وعملده منازللری حسبنجه درت قسمدرکه کافه ناس انلردن تأخر ایتمکه حث اولندیلر * برقسمی انبیادرکه علم وعملك کمالنه فائزلر وحد کمالدن درجه تکمیله متجاوزلردر * وبرقسمی دخی صدیقوندرکه نفوسلری کاهی حجج وآیاته نظر مراقیسنه صعود ایدرو کاهی تصفیه ورباضات معارجندن اوج عرفانه صعود ایدوب اشیایه مطلع اولورلر وماهیتندن خبر ویررلر * وبرقسمی دخی شهدادرکه طاعته اهتمام وحقی اظهاره اقداملری اعلاء کلمة الله ایچون مهجه‌لرینی بذله مؤدی اولمشدر * وبرقسمی دخی صالحیندرکه عمرلرینی الله تعالینك طاعتنه

ومالرینك

ومالرینك جمله سنی انك رضاسنه صرف ایدرلر * ویاخود اول انعام اولنانلر عارفین باللهدن درت قسمدر قسم اول عرفانده مبالغین اولدقلرندن درجه علیایه نائل اولملریله قرب ده دخی ایردیلر که انلر انبیادر شول کسنه کبی که شیئی قریب کورر * وقسم ثانی عرفانده انلرك حدینه ایرمدیلر بلکه انلردن اسفل درجه ده قالدیلر که انلر صدیقوندر شول کسنه کبی که شیئی بعید کورر * قسم ثالث عرفانی براهین قاطعه ایله درعلمده راسخلردر که انلر یوزنده الله تعالینك شهداسیدر * قسم رابع عرفانی امارات ایله در نفسلری اکا مطمئن اولوبدرکه انلر صالحوندر (وحسن اولئك رفیقا) انلر هر برینه کوکچك رفیق اولور (ذلك الفضل من الله) اطاعت اهلنه اولان اجر ومزید هدایت ومرافقت منعمین ویاخود اول متنعمینه ویریلان مراتب وکرامات الله تعالیدندر (وکفی بالله علیما) الله تعالی اکا اطاعت ایدنلرك جزاسنه ویا فضلنك مقادیرینه ویا فضل اهلنك استحقاقنه علیم اولدی * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك موالیسندن ثوبان رضی الله عنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه زیاده محبت ایدر فراقنه صبر ایدمزدی بر کون اول پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلدی حالبوکه لونی متغیر وجسمی نحیل اولمشدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انك حالندن سؤال ایدیجك دیدیکه یا رسول الله نه وجع ونه مرضم وار الا بوکه سنی کورمسم سکا مشتاق اولورم ووحشت شدیده یه ایریشورم بعده آخرتی فکر ایدوب قورقدمکه انده سنی کورمیم زیرا که سن انده درجات نبیینك اعلاسنه رفع اولنورسین بن ایسه جنته کیردیکم تقدیرجه دون منزله ده اولورم واگر اکا کیرمزسم نعوذ بالله ابدا سنی کورمز قالورم اولیله اولسه بو آیه کریمه نازل اولدی (روی ان رجلا قال یا رسول الله الرجل یحب قوما ولم یلحق بهم قال صلی الله علیه وسلم المرء مع من أحب) روایت اولندیکه بر رجل دیدیکه یا رسول الله کشی بر قومی سورلکن عملده انلره لاحق اولماز آخرتده آنك انلره لقاسی نوجهله اولور دیدیکه کشینك آخرتده مجالسه ومعاشرتی سودیکی قومله در اگر اول عملده انلره لاحق اولمزسه ده (یا ایها الذین آمنوا خذوا حذرکم) یا مؤمنلر تیقظ واعداکز ایچون عده وآلات احترازکزی اعداد ایدك (فانفروا ثبات او انفروا جمیعا) عدویه جهاد ایچون چیقدیغکزده جماعات متفرقه یعنی بلوك بلوك چیقك ویاخود مجتمعین اولدیغکز حالده دفعة چیقك * اشبو آیتك نزولی اگرچه حرب حقنده در لکن لفظنك اطلاقی اقتضا ایدرکه خیراتك کافه کیف ما امکن مبادرت واجب اوله فواتندن صاقنله (وان منکم لمن لیبطئن) یا معشر مسلمین سزدن کسنه واردرکه تثاقل ایدوب الله تعالییه قسم ایتدیکه غزادن تأخر وتخلف ایده انلرکه مراد منافقین ایدی (فان اصابتکم مصیبة قال قد انعم الله علی اذ لم اکن معهم شهیدا) یا مسلمون اگر سزه غزاده بلیه ویا هزیمت ایرسه اول تأخر ایدن منافق درکه حق تعالی بکا انعام ایلدیکه انلرکه غزایه حاضر اولمدم زیرا انلره ایریشن بکا دخی ایریشوردی (ولئن أصابکم فضل من الله لیقولن کأن لم تکن بینکم وبینه مودة یا لیتنی کنت معهم فافوز فوزا عظیما) واگر سزه الله تعالیدن غزاده فتح وغنیمت مثلی فضل ایرسه اول منافق دیرکه کأنه سزکله انك بیننده مودت یوغیدی نولیدی بن انلرله اولیدم غنیمتدن حظ وافر اخذ ایدیدم (فلیقاتل فی سبیل الله الذین یشرون الحیواة الدنیا بالآخرة) ایمدی حیاة دنیایی بیع ایدوب آخرتی اختیار ایدن مخلصلر ویاخود دنیایی آخرت اوزره اختیار ایدن منافقلر فی سبیل الله قتال ایتسونلر (ومن یقاتل فی سبیل الله فیقتل او یغلب فسوف نؤتیه اجرا عظیما) برکسنه که فی سبیل الله قتال ایدوب قتل اولنه ویا ظفر بوله بز اکا جنتده اجر عظیم ویررز اشبوننده تنبیه واردرکه مجاهده لایق اولان معرکه ده ثابت اولمقدر تا که کندوینی شهادتله ویا دینی ظفر وغلبه ایله اعزاز ایده وقصدی بالذات قتل اولنمق اولمیه بلکه اعلاء کلمه حق واعزاز دین اوله (قال النبی صلی الله علیه وسلم تکفل الله تعالی لمن جاهد فی سبیله لا یخرجه من بیته الا الجهاد فی سبیله وتصدیق کلمته أن یدخله الجنة أو یرجعه الی مسکنه الذی خرج منه مع ما نال من اجر او غنیمة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی تکفل ایتدی شول کسنه ایچون که انك سبیلنده جهاد ایده بیتندن خروجی فی سبیل الله جهاد وکلمه اللهی اعلا ایچون اوله انده قتل اولنورسه آنی جنته قویه ویا نائل اولدیغی اجر وغنیمتله کیرو مسکننه

ایرکوره (وقال النبی صلی الله علیه وسلم مثل المجاهد فی سبیل الله كمثل القانت الصائم الذی لا یفتر عن صلوة
ولاصیام حتی یرجعه الله الی اهله بما یرجعه من غنیمة واجرا ویتوفاه فیدخله الجنة) پیغمبر عزصلی الله علیه
وسلم ایدر فی سبیل الله جهاد ایدن کشینك مثلی شول قائم وصائم مثلیدر که اکا صلات وصومدن فتور کلمیه
تا اهلنه رجوع عنه دکین بو فضیلتدن زائل اولمزومع ذلك یا غنیمت واجرله رجوع ایدر ویا وفات ایدوب الله
تعالی انی جنته ادخال ایدر (وما لكم لا تقاتلون فی سبیل الله والمستضعفین من الرجال والنساء والولدان)
سزه نولدیکه قتال ایتمزسز الله تعالینك سبیلنده ورجال ونساء وولداندن مستضعفینك سبیلنده که اول انلری
اسردن تخلیص وعدودن صیانتدر زیرا مسلمیندن برجماعت مشرکینك صدلری ویا هجرتدن ضعفلری
سببیله مکه ده ذلت ومحنتده مشرکینك یدلری آلتنده قالمشلر ایدی * اشبونده دلالت واردر که سبیل الله ابواب
خیرك جمیعنه عام اوله وضعفه مسلمینی ایدی کفاردن تخلیص ابواب خیرك اعظم واخصی اوله (الذین
یقولون ربنا اخرجنا من هذه القریة الظالم اهلها) اول مستضعفین حق تعالی یه یلواروب دیرلر که یا رب بزی
اشبو اهلی ظالم بلده دن چیقار که اول مکه در (واجعل لنا من لدنك ولیا واجعل لنا من لدنك نصیرا) وبزم
ایچون سنك عندکدن ولی ونصیر قیل که امورمزی اصلاح واعدامزه اوزره بزه نصرت ایله * اویله اولسه الله
تعالی انلرك دعاسی برکاتیله مکه یی فتح ایدوب پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم عتاب بن اسید رضی الله عنهی انده
والی ایتدی انکله مظلومینی ظالملرك شرورندن قورتاردی ظالمینی اذلا قیلوب عزت ونصرتی مظلومینه
دوندردی (الذین آمنوا یقاتلون فی سبیل الله) مؤمنلر الله تعالینك طاعتنده قتال ایدرلر (والذین
کفروا یقاتلون فی سبیل الطاغوت) وکافرلر شیطان طاعتنده قتال ایدرلر (فقاتلوا اولیاء الشیطان) ایمدی
ای مؤمنلر سز شیطانك حزب وجنودی اولان کافرلره قتال ایدك (ان كید الشیطان كان ضعیفا) زیرا
الله تعالینك کافرلره اولان کیدینه اضافتله شیطانك مؤمنلره اولان کیدی ضعیف اولدی * ایمدی شیطانك
حزب وجنودندن خوف ایتمکز زیرا که اعتمادلری اضعف شیئه در (ألم تر الی الذین قیل لهم كفوا أیدیكم)
یا محمد نظر ایتمزمیسن شونلره کیم ایدیکزی قتالدن کف ایدك دینلدی * روایت اولندیکه پیغمبر عزصلی الله
علیه وسلمك هجرتندن اول اصحاب مکه ده ایکن مشرکیندن انلره اذای کثیر ایرسیله پیغمبر عزصلی الله علیه
وسلمدن انلره قتال ایچون اذن دیلرلر ایدی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایسه بن قتاله امر اولنمدم دیوب انلری
قتالدن منع ایلردی (واقیموا الصلوة وآتوا الزكوة) بلکه امر اولندیغکز صلوات مکتوبه یی اقامت واموالکز
زکاتنی ویرمکله اجابت ایدك دیردی (فلما كتب علیهم القتال اذا فریق منهم یخشون الناس كخشیة الله
أو أشد خشیة) وقتا که مدینه یه هجرت ایدوب اوزرلرینه قتال فرض قیلندی شول قتاله اذن دیلیوب منع
اولنانلردن برفریق مشرکیندن قورقدیلر اهل خشیتك الله تعالیدن قورقدقلری کبی بلکه دخی الله تعالیدن
قورقلرندن زیاده انلردن قورقدیلر (وقالوا ربنا لم كتبت علینا القتال لولا اخرتنا الی اجل قریب)
ودیدیلر که یا ربنا نیچون اوزریمزه قتالی فرض ایتدك بزی تأخیر ایتمیدك که اجالمزله فوت اولیدق * بو قولك
قائلنده اختلاف اولندی دینلدیکه انلر منافقین ایدیلر ویا مؤمنینده علمده راسخ دکل برجماعت ایدیکه خوف
وجبنلرندن انی دیدیلر بو خسه اعتقاد ایله دکل بعده اندن توبه ایتدیلر * ویا انلر مؤمنیندن برقوم ایدی قتال
فرض اولنیجق جبنلرندن نفاق ایدوب جهاددن تخلف ایتدیلر (قل متاع الدنیا قلیل) دیکلکه
دنیانك منفعتی وانکله استمتاع قلیل وانقضاسی سریعدر (والآخرة خیر لمن اتقی) وآخرت ثوابی خیرلودر
شول کسه ایچونکه شرك ومعصیتدن صاقنه (ولا تظلمون فتیلا) اعمالکزك ثوابندن فتیل دکلو ظلم اولنمزسز
(قال النبی صلی الله علیه وسلم ما الدنیا فی الآخرة الا مثل ما یجعل أحدكم اصبعه فی الیم فلینظر بم یرجع)
پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر دنیانك آخرته اضافتله مثلی بریکزك پارمغنی دریایه صوقوب چیقاردیغنده
اکا بولشان مثلیدر نظر ایتسونکه اکا بولشان ندکلودر (اینما تكونوا یدرككم الموت) قنده اولورسکز سزه
موت ایریشور (ولو كنتم فی بروج مشیدة) اکرچه قصور ویا بروج مرتفعه ده اولورسکز ده (وان تصبهم

حسنة یقولوا هذه من عند الله وان تصبهم سیئة یقولوا هذه من عندك) اکر یهود ومنافقینه خصب
ویا سعرده رخص ایرسه دیرلر که اشبو الله تعالیدندر * واکر انلره جدب ویا غلاء سعر ایرسه دیرلر که یا محمد
بو سنك واصحابکك شومندندر * پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم مدینه یه قدوم ایدیجك انلر دیدیلر که بو رجل
واصحابی قدوم ایدلدنبرو بزم ثمار ومزارعمزده نقصدن زائل اولمدق اول سببدن بو آیت نازل اولدی * دینلدیکه
حسنه ایله مراد یوم بدرده کی ظفر وغنیمتدر وسیئه ایله مراد یوم احدده کی قتل وهزیمت کبی (قل كل من عند
الله) یا محمد انلره دیکل که حسنه وسیئه نك جمیعی الله تعالی عندندندر اراده سی حسبنجه بسط وقبض ایدر
(فما لهؤلاء القوم لا یكادون یفقهون حدیثا) اشبو قومه نولدیکه قرآنی فهمه قریب اولازلرانی فهم
ومعانیسنی تدبر ایتسه لر کلیسی الله تعالیدن ایدیکنی بیلورلردی (وما اصابك من حسنة فمن الله) یا انسان
نعمتدن اول شیئکه سکا ایرر الله تعالینك فضلندندر * زیرا انسانك طاعتده ایشلدیکی وجودی نعمتنه
مکافات اولمز نکیف که انك غیرنی قضاء ایده بیله * اول اجلدن پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم دیدیکه هیچ
برکمسه نك جنته کیرمسی دکل الا الله تعالینك رحمتیله در * دینلدیکه یا رسول الله سندخی اویله میسن دیدیکه
بندخی انك رحمتیله کیررم (وما أصابك من سیئة فمن نفسك) وبلیه دن اول شیئکه سکا ایرر ایشلدیکك ذنب
سببیله در اول سکا عقوبتدر * اشبو قول شریف (كل من عند الله) قولنه منافی دکلدر که ایجاد وایصال
جهتندن کلیسی اندندر الا بو که حسنه اندن احسان وامتحاندر وسیئه ایسه مجازات وانتقامدر
(وأرسلناك للناس رسولا) وسنی کافهٔ ناسه رسول ارسال ایلدك (وكفی بالله شهیدا) الله تعالی سندن
معجزات اظهاریله رسالت وصدقکه شاهد کفایت ایدر (من یطع الرسول فقد أطاع الله) اول کمسه که الله
تعالینك رسولنه اطاعت ایده الله تعالی یه اطاعت ایدر * زیرا حقیقتده اول مبلغدر وامر ایدن الله تعالیدر
(قال النبی صلی الله علیه وسلم من أحبنی فقد أحب الله ومن أطاعنی فقد أطاع الله) پیغمبر عزصلی الله علیه
وسلم ایدر برکمسه که بکا محبت ایده الله تعالی یه محبت ایدر واول کمسه که بکا اطاعت ایده الله تعالی یه اطاعت
ایدر (ومن تولی فما أرسلناك علیهم حفیظا) اول که انك اطاعتندن اعراض ایده الله تعالینك اطاعتندن
خروج ایدر * اویله اولسه بز سنی انلرك اوزره حافظ ورقیب ایتمشزکه سن انلرك اعمالنی حفظ وانك اوزره
انلره حساب وعتاب ایده سن بلکه سکا لازم اولان بلاغدر حسابلرین بز کوررز (ویقولون طاعة) چقان
سن انلره برشیء امر ایتسك دیرلر که امرك شانمزسکا اطاعت واتباعدر (فاذا برزوا من عندك بیت طائفة
منهم غیر الذی تقول) چقانکه سنك قاتکدن کیده لر انلردن برطائفه سنك انلره دیدیکك شیئك خلافنی تزویر
ایدرلر (والله یكتب ما یبیتون) الله تعالی انلرك تزویر ایتدیکی شیئی صحایفلرینه مجازات ایچون تثبیت ایدر
(فاعرض عنهم) ایمدی انلردن اعراض وتجافی ایت (وتوكل علی الله) وجمیع امورکده لا سیما انلرك
شاننده الله تعالی یه توکل ایت (وكفی بالله وكیلا) الله تعالی سکا وکیل یترسنکچون انلردن انتقام ایدر
(أفلا یتدبرون القرآن) انلر قرآنك معناسنی تامل واندہ اولان اشیایی تبصر ایتمزلرمی وتدبر امرلك آخرینه
نظردر (ولو كان من عند غیر الله لوجدوا فیه اختلافا كثیرا) اکر اول قرآن الله تعالینك غیریدن یعنی کلام
بشردن اولیدی انده اختلاف کثیر بوله لردی تناقض معنی وتفاوت نظم کبی * وبعضنده فصاحت وبعضنده
رکاکت کبی * وبعضنه معارضه صعب وبعضنه سهل اولمق کبی * وبعض اخباره مستقبله سی واقعه مطابق
وبعض مخالف اولمسی کبی واحکامنك بعضنه عقلك موافقتی وبعضنه مخالفتی کبی (واذا جاءهم
أمر من الامن أو الخوف اذاعوا به) چقان منافقینه امن ویا خوف ایجاب ایدر برامر کلسه انی افشا ایدرلر *
روایت اولندیکه پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم اطرافه سرایا کوندرردی غالبین ویا مغلوبین اولسه لر منافقین
انلرك حالندن خبر آلوب پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم انی تحدیث ایتمدین انلر آنی افشا وناسه تحدیث ایدوب
انکله قلوب مؤمنینه ضعف ویررلردی (ولو ردوه الی الرسول والی اولی الامر منهم لعلمه الذین یستنبطونه منهم)
اکر انلر انی تحدیث ایتمیوب تحدیث امرنی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمك رأینه وصحابه نك کبراسندن

اموره بصیرلری رأینه رد ایتسه‌لر انلک نوجهله ذکر اولنمسی علمی فطنت وتجاربله انلر جهتندن استخراج ایدنلر بیلورلردی کتم وافشادن قنغیسی اولی ایسه انی ایشلیه‌لردی (ولولا فضل الله علیکم ورحمته لاتبعتم الشیطان الا قلیلا) اکر الله تعالینک سزه ارسال رسول وانزل کتابله فضل ورحمتی اولمسه کفر وضلالله شیطانه اتباع ایدیدیکز الا سزدن آز کسه‌لر انکا اتباع ایتمیدیکه حق تعالی انلره عقل راجح تفضل ایدوب انکله انلری حق وصوابه هدایت ومتابعت شیطاندن صیانت ایتدی * زید بن عمرو بن نفیل وورقة بن نوفل وانلرک غیری جماعت کبی که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمک ظهورندن اول اهتدا ایتمشلردی * اشبو آیتده دلالت واردرکه قیاس جائز اوله وعلمک بعضی تلاوت وروایت ایله ادراک اولنه که اول نصدر وبعضی دخی استنباطله بیلنه که اول نصوصده ایداع اولنان معانی اوزره قیاسدر (فقاتل فی سبیل الله لاتکلف الا نفسک) یا محمد عدویه جهادی ومؤمنیندن مستضعفینه انتصاری ترک ایتمکل اکرچه یالکز اولوب هیچ کمسه سکا متابعت ایتمزسه‌ده زیرا که حق جل وعلا سکا انلر اوزره نصرتی وعد ایتدی ومؤمنینی جهاد ترکاری اوزره عتاب ایتدی * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم احد جنکندنصکره ابو سفیانله مواعده ایتدیکه بدر صغری موسمنده بولشه‌لر انکا کیده جک وقت ایریشیجک پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ناسی انکا کتمکه دعوت ایتدی بعضلری اندن کراهت ایدیجک بو آیت نازل اولدی * اویله اولسه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم چیقوب انکا ایتمش کمسنه موافقت ایتدی (وحرض المؤمنین) ومؤمنلری جهاده تحریض وثوابه ترغیب ایت زیرا انلرک شاننده سکا واجب اولان شیء انجق تحریضدر (عسی الله أن یکف بأس الذین کفروا) تاکه الله تعالی انلردن کافرلرک باسنی کف ایده قلبلرینه رعب القاسیله ویا انک دیلدیکی برشیئله (والله أشد بأسا وأشد تنکیلا) الله تعالی صولت وسلطنتده وتعذیب وعقوبتده انلردن اشددر * اشبونده انکا اتباع ایتمیانلره تقریع وتهدید واردر (من یشفع شفاعة حسنة یکن له نصیب منها) برکسه که شفاعت حسنه ایده که انکله برمسلمک حقنی رعایت ایده ویا انکله برمسلمدن ضرری دفع ایده ویا برمسلمه نفع جلب ایده والحال بو اموردن هر قنغیسی ایسه انکله حق تعالینک وجه کریمن اراده ایده اول شفاعت ایدن ایچون اندن نصیب واردرکه اول شفاعت ثوابیدر وبر خیره سبب اولان اول خیری ایشلین کبیدر وبر مسلم ایچون دعا دخی شفاعت حسنه دندر (قال النبی صلی الله علیه وسلم من دعا لاخیه المسلم بظهر الغیب استجیب له وقال الملک ولک مثل ذلک) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بر کسنه که بر مسلم ایچون ظهر غیبندن خیر دعا ایده اول دعاسی مستجاب اولور وبر ملک انکا دیرکه سنک ایچون دخی انک مثلی اولسون (ومن یشفع شفاعة سیئة یکن له کفل منها) وبرکسه که شفاعت سیئه ایده انکله حقوق الله ویا حقوق عباددن برشیء منع ایده ویا جمله انکله فعلی حرام اولان شیء ایشلنه اول شفاعت ایدن ایچون اول سیئه نک وبالندن نصیب واردرکه قدرده انکا مساویدر * وبر مسلم اوزره شرله دعا دخی شفاعت سیئه دندر (وکان الله علی کل شیء مقیتا) الله تعالی هر شیء اوزره مقتدر ومجازی ویا شاهد ویا حفیظ اولدی ویا هر حیوانه قوتن ایرکورر اولدی (واذا حییتم بتحیة فحیوا باحسن منها أو ردوها) چقان سزه بر مسلم سلام ویرسه سز انکا انک سلامندن احسن وجهله ویا انک سلامی مثلیله رد ایدک * ایدی اکر اول سکا السلام علیکم دیرسه سن انکا وعلیکم السلام ورحمة الله دیکل * واکر اول سکا السلام علیکم ورحمة الله دیرسه سن انکا وعلیکم السلام ورحمة الله وبرکاته دیکل * واکر اول سکا سلام علیکم ورحمة الله وبرکاته دیرسه سن انکا انک مثلنی دیکل * روایت اولنورکه بر رجل ابن عباس رضی الله عنهما السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته دیوب انک اوزره برشیء زیاده ایلدی * ابن عباس رضی الله عنه دیدیکه سلام برکتده نهایت بولدی * عمر بن حصین رضی الله عنه ایدر بر رجل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه السلام علیکم دیدی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم رد سلام ایدوب سکا اون حسنه اولوبدر دیدی بعده رجل آخر کلوب السلام علیکم ورحمة الله دیدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم رد سلام ایدوب سکا یکرمی حسنه اولدی دیدی * بعده رجل آخر کلوب السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته دیدی پیغمبریمز

صلی

صلی الله علیه وسلم انکا ردندنصکره سکا اوتوز حسنه اولدی دیدی * معلوم اوله که سلام سنة کفایه در ورد سلام ایسه فرض کفایه در چقان جماعتدن بری سلام ویرسه سنت اقامتنه اول کفایت ایدر * وچقان بر جماعته بری سلام ویروب انلرک بری رد ایتسه جمیعندن فرض ساقط اولور (قال النبی صلی الله علیه وسلم والذی نفسی بیده لاتدخلوا الجنة حتی تؤمنوا ولاتؤمنوا حتی تحابوا ألا ادلکم علی شیء اذا فعلتموه تحاببتم افشوا السلام بینکم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر اول الله تعالی حقیچونکه نفسم انک یدندندر مؤمن اولمیجه جنته کیرمزسز ومؤمن کامل اولمزسز بری برلریکزه محبت ایتمیجه * سزه برشیء دلالت ایده‌یمکه انی ایشلدیککزده بری برلریکزه محبت ایدرسز * ایدی اراکزده سلامی افشا ایدک (قال ابن عمر رضی الله عنه ان رجلا سأل النبی صلی الله علیه وسلم أی الاسلام خیر قال تطعم الطعام وتقرأ السلام علی من عرفت ومن لم تعرف) ابن عمر رضی الله عنه ایدر بر رجل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه خصال اسلامیه‌نک قنغیسی خیرلودر دیو سؤال ایتدکده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه فقراء ومساکینه طعام یدیره‌سن وآشنا وبیکانه‌یه سلام ویره‌سن * دینلدیکه اکر سلام ویرن مسلم ایسه انک سلامندن احسنله رد ایده واکر سلام ویرن کافر ایسه انک مثلیله رد ایده (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الیهود اذا سلم علیکم احدهم فانما یقول السام علیک فقل علیک) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر یهودلرک بری سزه سلام ویرسه السام علیک دیر ایدی انکا ردده علیک دیون * سفیان بن عیینه رضی الله عنه ایدرسز بو آیتی یالکز سلام حقنده وارد در دیرسز بلکه اول انجلین هر احسان ایدنه دخی شاملدر برکسنه که سکا احسان ایده سن دخی انکا احسان ومکافات دخی ایت واکر انکا قدرتک اولمزسه انکا ثنا ایت * برکسنه که کندویه احسان ایدنه ثنا ایده اول احسانک شکرین ایدر واکه انی کتم ایده کفران ایدر (ان الله کان علی کل شیء حسیبا) الله تعالی هر شیئه محاسب ومجازی ویا حفیظ ویا کافی اولدی (الله لا اله الا هو لیجمعنکم الی یوم القیامة لاریب فیه) اول الله تعالی حقیچونکه اندن غیری اله یوقدر سزی قبورکزدن یوم قیامتده حشر ایدیسرد رکه انک اولمسنده ریب یوقدر قیامته قیامت دیو تسمیه اولندی زیرا که ناس اول کونده حساب اولنمغیچون قبرلرندن قیام ایدیسرلردر (ومن أصدق من الله حدیثا) کیمدرکه قول ووعدده الله تعالیدن اصدق اوله (فمالکم فی المنافقین فئتین) سزه نولدیکه منافقین امرنده ایکی فرقه اولوب کفرلری اوزره اتفاق ایتمزسز * بو آیتک سبب نزولنده مفسرین اختلاف ایتدیلر * برقوم دیدیلرکه اول منافقین حقنده نازل اولوبدرکه احد غزاسنده تخلف ایتمشلردی * ویا خود انکا چیقدقلرندنصکره دونمشلردی * ویا خود برقوم حقنده درکه مدینه‌یه قدوم واسلاملرندنصکره مرتد اولدیلر ومکه‌ده بضایعمز وار دردیو بو بهانه ایله کیدوب انده قالدیلر ویا خود قریشدن برقوم حقنده درکه مدینه‌یه قدوم واسلاملرندنصکره نادم اولوب متنزهین هیئتنده مدینه‌دن چیقدیلر تباعد ایدیجک پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه نامه کوندردیلرکه بز سندن مفارقتمز حیننده کی ایمان اوزره‌یز لکن مدینه‌نک هواسنه الشمیوب وطمزه اشتیاقزدن کتمشزدر دیدیلر ویا خود برقوم حقنده درکه مکه‌ده اسلامه کلدکلرندنصکره هجرت ایتمیوب مشرکینه مظاهرت ایدردیلر اویله اولسه انلردن هر قنغیسی ایسه اسلاملرنده صحابه اختلاف ایدیجک بو آیت نازل اولدی (والله أرکسهم بما کسبوا) الله تعالی انلری اعمال خبیثه‌لری سبیله کفره رد ایلدی (أتریدون أن تهدوا من أضل الله) الله تعالینک ضلالتده قودیغن سز ارشاد ایتمکمی دیلرسز (ومن یضلل الله فلن تجد له سبیلا) اول کمسه که حق تعالی انی ضلالتده قویه انکچون هدایته طریق بولمزسن (ودوا لو تکفرون کما کفروا فتکونون سواء) انلر تمنی ایدرلرکه کندیلر کبی سز دخی کافر اولوب کفرده انلرکله برابر اوله‌سز (فلا تتخذوا منهم أولیاء حتی یهاجروا فی سبیل الله) ایدی انلرکله موالات ایتمکز مکرکه الله تعالی‌یه ورسولنه اطاعت ایچون اولان هجرتی ایده‌لر یوخسه اعراض دنیا ایچون اولانی دکل * معلوم اوله که هجرت اوچ وجه اوزره‌در بری اول اسلامده مؤمنلرک مدینه‌یه هجرتیدر وبری منافقلرک پیغمبریمز صلی الله

علیه وسلمله غزایه خروجیدر * وبری سائر مؤمنلرك (المهاجر من هجر مانهی الله عنه) حدیثی دلالتیله الله تعالینك نهی ایتدیكی اشیادن منتهی اولوب هجرا ایتملریدر (فان تولوا فخذوهم واقتلوهم حیث وجدتموهم) اكر انلر توحید وهجرتدن اعراض ایدرلرسه انلری اسیر ایدك وحل وحرمدن قنغیسنده بولورسكز انلری قتل ایدك (ولا تتخذوا منهم ولیا ولا نصیرا) وانلردن مجانبت ایدوب ولایت ونصرتلرین قبول ایتمكز (الا الذین یصلون الی قوم بینكم وبینهم میثاق) الا شونلری اسیر وقتل ایتمككز كه انلر سزكله معاهد ومحاربتككزدن مفارق اولان قومه التجا واتصال ایدهلر كه اول قومله مراد خزاعه ویا اسلمیوندر * زیرا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم مكهیه خروجی وقتنده هلال بن عویمر الاسلمی ایله معاهده ایتدیككه اول نه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه اعانت ایدهونه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه محارب اولنه اعانت ایدهو ولكن اكا التجا ایدهنككچون جوار اوله هلالك كندی ایچون اولان جواری كبی (أو جاؤكم حصرت صدورهم أن یقاتلوكم أو یقاتلوا قومهم) ویاخود سزهكلهلر حالبوكه قلبلری سزكله وكرك قوملریله قتالدن منقبض اولوبدركه انلر نه مدلجدركه مسلمانله وكرك قریشله قتال ایتماملكه معاهده ایتمشلردی (ولو شاء الله لسلطهم علیكم فلقاتلوكم) اكر الله تعالی دیلسه انلرك قلوبن قوی وصدرلرین بسط ورعبلرین ازاله ایتمككله انلری اوزریكزه تسلیط ایدوب سزكله قتال ایدهلردی (فان اعتزلوكم فلم یقاتلوكم وألقوا الیكم السلم فما جعل الله لكم علیهم سبیلا) اكر انلر قتالككزدن تباعد ایدوب سزكله قتال ایتمزلرسه وسزه استسلام وانقیاد ایدرلرسه الله تعالی سزكچون انلری اخذ وقتله اذن ویرمدی (ستجدون آخرین یریدون أن یأمنوكم ویأمنوا قومهم) برقوم آخری بولورسز كه سزه اسلام اظهاریله سزدن امنده اولمرینی وقوملرینه رجوعلرنده كفرلرین اظهاریله انلردن امنده اولمرینی اراده ایدرلر ابن عباس رضی الله عنه ایدرانلرله مراد اسد وغطفاندركه مدینهیه حاضر اولدقلرنده ریا ایله اسلام اظهار ایدوب انلرك برینه قومی نیچون اسلامه كالدك دیسه اشبو قرده وعقربه وخنفسایه ایمان كتوردم دیردی وصحابهیه ملاقی اولدقلرنده بز سزككدینككزده یزدیرلردی وانكله ایكی فریقدن امن اوزره اولمق دیلرلردی (كلما ردوا الی الفتنة أركسوا فیها) هربار كه انلر شركه دعوت اولنسهلر اكا عودت ایدرلر (فان لم یعتزلوكم ویلقوا الیكم السلم ویكفوا أیدیهم) اكر انلر سزكله قتالدن امتناع وسزكله مصالحه وقتالككزدن یدلرینی كف ایتمزلرسه (فخذوهم واقتلوهم حیث ثقفتموهم) ایمدی انلری اسیر ایدك وقنده بولورسكز قتل ایدك (واولئكم جعلنا لكم علیهم سلطانا مبینا) واول صفتلو كسهلرا وزره سزلك ایچون قتل وسبیله تعرضه حجت واضحه قلدق عداوتلرینك ظهوری وكفر وغدرلرینك وضوحی ایچون ویاخود سزكچون انلر اوزره تسلط ظاهر قلوب قتللرینه اذن ویردك (وما كان لمؤمن أن یقتل مؤمنا الا خطأ) هیچ برمؤمنه صحیح اولمدیكه مؤمن آخری احوالدن برحالده ناحق یره قتل ایدهمكركه خطا حالنده قتل ایده * روایت اولندیكه عیاش بن أبی ربیعة المخزومی رضی الله عنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم هجرتدن اول مكهده ملاقات ایدوب اسلامه كلدی واسلامنی اهلنه اظهاردن خوف ایدوب مدینهیه قاچدی وانده براطمه تحصن ایتدی * اناسی انك فراقنه زیاده جزع ایدوب ایكی اوغلی حارث وابوجهل ابنی هشامه دیدی كه انلر عیاشك لام قرنداشلری ایدی سز بكا عیاشی كتورمینجه نه یرونه ایچرم ونه كونشدن كولكهیه وارررم اویله اولسه ایكیسی انی استیو یوله كیردیلر * وانلر كه حارث بن زید قوشیلوب حتی كه مدینهیه ایردیلر وعیاشی اطمده بولوب كل كیدهلم كه اناك سنك فراقكه صبر ایدهمیوب جزعده در سن اكا وارمینجه یمكی وایچمكی وكولكهده قرار ایتمكی ترك كه نفسی اوزره الزام ایدو بدروالله برسنی هیچ برشیء اوزره اكراه ایتمیهلم وكیردیككدیندن سنی دوندرمیهلم دیدیلر * اویله اولسه عیاش انلرك قوللرینه ایناندی واطمدن چیقوب انلركه یوله كیردی برزمسافه كیدیجك اوچی انی محككم باغلدیلر وهر بری اكا یوز جلده اوروب باغلو انی اناسنه ایركوردیلر اناسی اكا دیدیكه والله ایمان كتوردیككدینه كافر اولمینجهسنی صالیورمزم بعده انی باغلو كونشه براقدیلر

الی ماشاء الله طوردیغندنصكره انلرك مرادینه موافقت ایدیجك انی صالیوردیلر * بعده حارث بن زید كاوب اكا دیدیكه یاعیاش سنك صددنده اولدیغك دین محمد هدی ایدیسه هدایی تركایتدك ضلال ایدیسه ضلالتده ایدك عیاش اكلیاوزلنوب دیدیكه والله هرقنده كه یاحارث سنی تنها بولم قتل ایدرم بعده عیاش اسلامه كاوب مدینهیه هجرت ایتدی بعده حارث دخی اسلامه كاوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه هجرت ایلدی حالبوكه اول وقتده عیاش حاضر دكل ایدی وحارثك اسلامه كلدیكنی بیلمزدی * بروقتده عیاش قبانك ظهرنده كیدركن حارثه راست كاوب قتل ایتدی ناس اكانه ایشلدك برمسلمی ناحق یره قتل ایلدك دیدیلر * اویله اولسه عیاش پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه كندی ماجراسینی اكا ذكر ایتدی وبن انك اسلامه كلدیكنی بیلمزدم حتی قتل ایلدم دیدی اول سببدن بو آیه كریمه نازل اولدی (ومن قتل مؤمنا خطأ فتحریر رقبة مؤمنة ودیة مسلمة الی أهله الا أن یصدقوا) بركسنه كه برمؤمنی خطا ایله قتل ایده انك كفارتی بررقبهٔ مؤمنه اعتاقیدر واول قتیلك وارثلرینه دیت كامله تسلیمیدركه سائر مواریث كبی بینلرنده قسمت ایدرلر مكر كه انلرا ولدیتی قاتله تصدق ایدهلر * اویله اولسه انلرا ول دیتی اكا ترك وكندوبی عفو ایتمش اولورلر (فان كان من قوم عدو لكم وهو مؤمن فتحریر رقبة مؤمنة) واكر قتل اولنان مؤمن كفار محاربین قومندن اولورسه انك كفارتی انجق رقبهٔ مؤمنه اعتاقیدر مثلا بر رجل دار الحربده كفار ایله مخالط مسلم اولوب انك اسلامنی بیلمیان مسلم آخر انی قتل ایتسه قاتل اوزرینه دیت واجب اولمز بلكه اكا انجق كفارت واجب اولور * دینلدیكه انكله مراد دار الاسلامده قتل اولنان مسلمك دار الحربده مسلمینه محارب قوم كفاردن نسب وقرابتی اولسه انده انجق كفارت واردر دیت یوقدر زیرا كه بینلرنده وراثت اولمز (وان كان من قوم بینكم وبینهم میثاق فدیة مسلمة الی اهله وتحریر رقبة مؤمنة) واكر قتل اولنان قوم معاهدین ویا اهل ذمتدن اولورسه انك حكمی مسلم حكمی كبیدركه قاتلك اوزره انك ورثهسنه دیت كامله تسلیمیدر وكفارتی رقبهٔ مؤمنه اعتاقیدر معلوم اوله كه كفارتك رقبهٔ مؤمنه اعتاقی اولمق مقتول كرك كسه مسلم ویا معاهد در وكرك كسه رجل ویا مرأه در وكرك كسه حر ویا عبددر * وقاتلك مالندن اولور (فمن لم یجد فصیام شهرین متتابعین) اول كسه كه رقبه بولمیه اكا مالك اولمامغله ویا اكا توصل ایدهجك شیء بولنمامغله ایمدی اكا واجب اولان ایكی آی متتابعا صائم اولمقدر اكر قاتل رقبه بولورسه ویا ثمنی وجودیله تحصیلنه قادر اولورسه اول ثمن كندینك وعیالنك نفقهسندن وحوائج اصلیهسندن فاضل اوله اكا اعتاق رقبه واجب اولور صومه انتقالی جائز اولمز * اكر انك تحصیلندن عاجز اولورسه ایكی آی متتابعا صوم واجب اولور اكر اول ایكی آیك خلالنده عمدا افطار ایدرسه ویا نیتی اونودرسه ویا صوم آخره نیت ایدرسه اول ایكی آیی استئناف واجب اولور واكر مرض ویاسفر عذریله بركون افطار ایدرسه متتابعیتك انقطاعنده علما اختلاف ایتدیلر * بعضلر منقطع اولوب استئنافی واجب اولور دیدیلر زیرا كه اختیاریله افطار ایدوبدركه اول نخعی وشافعینك احد قولیدر وبعضلر ایسه منقطع اولمز بلكه انك اوزره بنا ایدركه اول سعید بن المسیب وحسن وشعبی رضی الله عنهم قولیدر * اكر بر مرأه اول ایكی آیك خلالنده حائض اولسه ایام حیضنده افطار ایدروانكله تتابعی منقطع اولمز طاهر اولدیغنده صائم اولدیغی اوزره بقیهسنی بنا ایدر * زیرا اول نساء اوزره برامر مكتوبدر اندن احتراز ممكن اولمز * واكر صومدن عاجز اولورسه التمش مسكین اطعامیله عهدهدن خروجنده ایكی قول واردر * برقولده خروج ایدركه كفارت ظهارده كی كبی * وبرقولده خروج ایتمز زیرا كه شرع انكچون بدل ذكر ایتمیوبدر (توبة من الله) اشبو امور خطا ایله قتل ایدنه الله تعالیدن توبه قیلندی (وكان الله علیما حكیما) الله تعالی خطا ایله قتل ایدنك حالنه علیم وانك اوزره حكم ایتدیكی شیئده حكیم اولدی * معلوم اوله كه قتل اوچ نوعدر * اولكیسی عمد محضدركه اول برانسانك انجق قتلنه قصد در برشیئله كه غالبده انكله قتل قصد ایدیلور * ایمدی انكله قاتل اوزره قصاص واجب اولور مكرانكه مكافی بولنه ویا مال قاتلده حالة دیهٔ مغلظه لازم اولور ایكنجیسی شبه عمددركه اول برشیئله ضربی قصددركه غالبده انكله انسان قتل اولنور اولمیه * مثلا عصای خفیفله ویا حجر صغیرله بركره

ویا ایکی کره ضرب بدندن فوت اولسه انده قصاص اولمز بلکه اوچ سنه یه دکین مؤمنلر عاقله سی اوزره دیهٔ مغلظه
واجب اولور * اوچنجیسی خطاء محضدرکه اول بر شیئله قتلدرکه انکله قتل قصد اولنمیه بلکه شیء آخر قصد
ایدوب اصابت ایدیجک اول سببدن مصاب فوت اوله امدی انده قصاص یوقدر بلکه عاقله اوزره اوچ
سنه یه دکین دیهٔ مخففه واجب اولور وکفارت قتلك جمیع انواعنده قاتلك مالندن لازم اولور * اما
ابو حنیفه عندنده قتل عمد کفارتی ایجاب ایتمز * زیرا اول سائر کبائر کبی بر کبیره در (ومن یقتل مؤمنا
متعمدا فجزاؤه جهنم خالدا فیها وغضب الله علیه ولعنه واعدله عذابا عظیما) اول کمسنه که بر مؤمنی عمدا
قتل ایده انك جزاسی جهنمدر انده خالدا ولدیغی حالده والله تعالی اکا غضب ولعنت ایدروانکچون عذاب
عظیم تهیئه ایدر * دینلدیکه اشبو آیهٔ کریمه مقیس بن حبابه حقنده نازل اولو بدرکه اول وقرنداشی
هشام اسلامه کلدکارندنصکره قرنداشی هشامی بنو النجارده قتیل بولوب پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه انی
ذکر ایدیجك پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم انی بنی فهردن بر رجل ایله بنی النجاره کوندردی ودیدیکه رسول الله
سزه امر ایدرکه اکر هشامك قاتلنی بیلور سکز قرنداشی مقیسه ویرك که قصاص ایده * واکر قاتلنی بیلمزسکز
اکا مقتولك دیتنی ویرك * دیدیلرکه سمعا وطاعة والله انك قاتلنی بیلمزامدی دیتنی ویره لم دیوب یوز دوه ویردیلر
چون انی الوب فهری ایله ایکیسی مدینه یه دوندیلر یولده کیدرکن شیطان مقیسه القا ایتدیکه قرنداشی
یرینه اول فهری یی قتل ایدوب دیت کندویه فضله قاله * او یله اولسه مقیس اول فهری یی اغفال ایدوب
بر طاشله باشین یاروب قتل ایتدی ودوه لری سوروب ارتداد اوزره مکه یه کتدی اهل سنت مذهبی انك اوزره
درکه اکثر علما اکا ذاهبلردرکه مسلمی عمدا قاتلك توبه سی مقبوله اوله حق تعالی حضرتلرینك (وانی لغفار لمن
تاب وآمن وعمل صالحا) ودخی (ان الله لا یغفر ان یشرك به ویغفر مادون ذلك لمن یشاء) قولی دلالتیله * وابن
عباس رضی الله عنهدن روایت اولنان مؤمنی عمدا قتل ایدنه توبه یوقدر دیدیکی قتلدن زجرده تشدید ومبالغه
ایچوندر * وکبائری ارتکاب ایدن نارده مخلددر دین ایچون بو آیت دلیل اولمز * زیرا که بو آیت مقیس
ابن حبابه حقنده نازل اولو بدرکه اول کافر قاتل ایدی * دینلدیکه بو آیت وعیددر شول کمسنه یه که مؤمنك
قتلنی ایمانی سببیله مستحل اوله * واولکه اهل ایمانی ایمانلری ایچون قتلنی استحلال ایده کافر اولوب نارده
مخلد قالور * دینلدیکه انك جزاسی جهنمده مخلد اولمسیله مراد اکرحق تعالی اکا قتلی اوزره مجازات ایدرسه
جزاسی اولدر لکن دیلرسه اول ذنبله اکا عذاب ایدر ویا دیلرسه کرمیله آنی مغفرت ایدر زیرا که شرکدن مادونی
دیلدیکی کمسه ایچون مغفرت ایتمکی وعدا یتمشدر (قال عبادة بن الصامت رضی الله عنه ان رسول الله صلی
الله علیه وسلم قال وحوله عصابة من اصحابه بایعونی علی أن لا تشرکوا بالله شیئا ولا تسرقوا ولا تزنوا
ولا تقتلوا أولادکم ولا تأتوا ببهتان تفترونه بین ایدیکم وأرجلکم ولا تعصوا فی معروف فمن وفی منکم
فاجره علی الله ومن أصاب شیئا من ذلك فعوقب فی الدنیا فهو کفارة ومن أصاب شیئا من ذلك ثم ستره الله
فهو الی الله ان شاء عفا عنه وان شاء عاقبه فبایعناه علی ذلك) عباده رضی الله عنه ایدر پیغمبر عزصلی الله
علیه وسلمك حوالنده اصحابدن بر جماعت وار ایدی انلره دیدیکه بکا مبایعت ایدك شول شرطله کیم الله تعالی یه
بر شیء اشراك ایتمیه سز وسرقه وزنا وقتل اولاد ایتمیه سز * وبر مولودی التقاط ایدوب بو بنم ولدمدر
دیو افترا ایتمیه سز وحق تعالی یه ورسولنه اطاعت اولان شیئده مخالفت ایتمیه سز * اول کمسه که اشبو عهوده
وفا ایده انك اجری الله تعالینك عهده سنه در * واولکه اندن بر شیئده مخالفت ایدوب دنیاده عقاب اولنه اول
اکا کفارت اولور * واولکه مخالفتندنصکره الله تعالی انی ستر ایده انك امری ارادتنه قالور دیلرسه عفو
ویا جزا قیلور اولیله اولسه اشبو شروط اوزره اکا مبایعت ایتدك (یا ایها الذین آمنوا اذا ضربتم فی سبیل الله
فتبینوا) یا مؤمنلر قچان جهاد ایچون مسافرت ایتسکز مؤمنی کافردن تمییزا مرنده بیان وثباتی طلب ایدك
یوخسه عجله ایتمکز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اشبو آیت بنو مره دن مرداس بن نهیك حقنده نازل
اولو بدرکه اول فدك اهلندن ایدی قومنده اندن غیری مسلم یوغیدی * وقتا که اول قوم کندیلر اوزره غزا

ایچون پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمك سریه سی چیقدیغن ایشیدوب قاچدیلر وانلردن اول مسلم قاچیوب
قالدی * بعده اول سریه اصحابك غیری اولمق خوفن ایدوب غنمنی جبلدن بر عا قوله الجا ایدوب وکندیسی
جبله صعود ایتدی * وقتا که سریه جبله ایریشوب تکبیر ایتدیلر مسلم انی ایشیدیجك انلری اصحابدن ایدوکن
بیلوب تکبیر وتهلیل ایدرك کلوب انلره سلام ویردی * اسامة بن زید رضی الله عنه انك مقاله سنه التفات ایتمیز
انی قتل ایدوب غنمنی مدینه یه کتوردی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم انی ایشیدیجك قاتنی یاوزلندی بر مسلمی
مالنی اخذ ایچون قتل ایتدیکزمی دیدی * بعده اسامه یه اشبو آیتی اوقودی لا اله الا الله دینی نیجه قتل ایتدك
دیو مرارا اکا عتاب ایتدی * اسامه ایتدی یا رسول الله انك انی دیمسی سلاح خوفندن ایدی پیغمبر عزصلی
الله علیه وسلم دیدیکه (افلا شققت عن قلبه حتی تعلم اقالها اله ام لا) نیچون قلبنی یارمدك که انی دیمسی سلاح
خوفندن ایدوکنی ویادکل ایدوکنی بیلیدك بعده اکا رقبه اعتاقن امر ایلدی (ولا تقولوا لمن القی الیکم السلام
لست مؤمنا) وسزه مسلمین تحیتن القا ایدنه یعنی السلام علیکم دینه سن مؤمن دکلسن دیمکز (تبتغون
عرض الحیوة الدنیا) که انکله غنم وغنیمتدن دنیانك متاع ومنافعن طلب ایدرسز (فعند الله مغانم کثیرة)
الله تعالی عندنده مغانم کثیرة واردرکه اول سزی انك امثالی مالیچون قتله احتیاج ایتمز (کذلك کنتم من
قبل) سزدخی اسلامه داخل اولدیغکزك اوائلنده انجلین ایدیکز که شهادت کلمه سن تفوهله دماء واموالکزی
تحصین ایتمشدیکز حالبوکه بری برلریکزك قلوبی السنه سنه مواطئتی بیلمزدیکز (فمن الله علیکم) بعده حق
تعالی سزه ایمانله اشتهاری ودینده استقامتی من واحسان ایلدی (فتبینوا) امدی سزدخی اسلامه
داخل اولنلره ایدلکیکز سزه ایدلدی یوخسه قتللرینه مبادرت ایتمکز شول ظنله کیم اسلامه دخوللری اتقا
وخوفلرندن اوله * پس بو اجلدن پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم بر قومه غزا ایدوب انده اذان ایشتسه انلره تعرض
ایتمزدی وایشتمسه غارت ایدردی (روی ان النبی صلی الله علیه وسلم کان اذا بعث سریة یقول اذا رأیتم مسجدا
او سمعتم مؤذنا فلا تقتلن احدا) روایت اولندیکه پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم قچن بر قومه سریه کوندرسه
دیردیکه قچانکه انلرده مسجد کوره سز ویا اذان ایشیده سز زنهار انلردن هیچ کمسه یی قتل ایتمکز (ان الله کان
بما تعملون خبیرا) الله تعالی سزلك اعمالکزه وانکله غرضکزه عالم اولدی * امدی قتله تهافت ایتمکز اشبو آیتده
دلالت واردرکه مکرهك ایمانی صحیح اوله ومجتهد خطاسنده مغفور اوله (لا یستوی القاعدون من المؤمنین
غیر أولی الضرر والمجاهدون فی سبیل الله باموالهم وانفسهم) مؤمنلرك عذرسز جهاددن قاعدلری شول
مؤمنلره مساوی اولمز که انلر مالاریله ونفسلریله فی سبیل الله جهاد ایدرلر اما که بدنده ویا بصرده ضعف ایله
قعود ایدنلر مجاهدلره مساوی اولورلر (روی عن أنس بن مالك رضی الله عنه أن النبی صلی الله علیه وسلم
لما رجع من غزوة تبوك ودنا من المدینة قال ان بالمدینة لاقواما ما سرتم من مسیر ولا قطعتم من واد
الا کانوا معکم فیه قالوا یا رسول الله وهم بالمدینة قال نعم وهم بالمدینة حبسهم العذر) انس بن مالك رضی الله
عنهدن مرویدرکه ایدر وقتا که پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم تبوك غزاسندن دونوب مدینه یه قریب
اولدی دیدیکه مدینه ده اقوام واردرکه هر مسیر ووادیکه سزانی سیر وقطع ایتدیکز الا انلر اندهمز کله بیله
ایدیلر * دیدیلر که یا رسول الله حالبوکه انلر مدینه ده ایکن دیدیکه نعم انلر مدینه ده ایکن که انلری عذر حبس
ایدوبدر (فضل الله المجاهدین باموالهم وانفسهم علی القاعدین درجة) حق جل وعلا شول مالاریله
ونفسلریله فی سبیل الله جهاد ایدنلری شول عذر ایله جهاددن قعود ایدنلر اوزره بر درجه تفضیل ایتدی *
زیرا که مجاهدك جهاده نیتیله مباشرتی دخی واردر * اما که عذر ایله قاعدك انجق نیتی واردر مباشرتی
یوقدر (وکلا وعد الله الحسنی) حق جل وعلا مجاهد وقاعد معذوردن هر برینه ایمانلری سببیله جنت وعد
ایتدی (وفضل الله المجاهدین علی القاعدین أجرا عظیما) حق جل وعلا مجاهدینی عذرسز قاعدلر اوزره اجر
عظیمله تفضیل ایتدی (درجات منه ومغفرة ورحمة) اول اجر عظیم که الله تعالیدن درجاتدر ودخی اول
مجاهدینه مغفرت ورحمت ایدر (وکان الله غفورا رحیما) الله تعالی انلرك تفریطنه غفور وانلره وعد ایله رحیم

اولدی حق جل وعلا مجاهدینی تفضیلن تکرار ایلدی وجهادی تعظیم وثناسی اکثر یض ایچون اجمال وتفصیل ایلدی * دینلدیکه اواکی تفضیل ایله مراد دنیاده انلره ویریلان غنیمت وظفر وجمیل ذکر یدر وایکنجیسیله مراد آخرتده ویریلوواجور جزیله در * ودینلدیکه درجهٔ اولی ایله مراد عندالله ارتفاع منزلتلریدر ودرجات ثانیه ایله مراد جنتده کی منازللریدر * ودینلدیکه اواکی قاعدینله مراد معذورلردر وایکنجیسی ایله مراد شول قاعدیندرکه غیریلرله اکتفا اولنوب انلره تخلفه اذن ویریله * ودینلدیکه اواکی مجاهدینله مراد کفاره جهاد ایدنلردر وایکنجیسیله مراد نفسلرینه جهاد ایدنلردر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك (رجعنا من الجهاد الاصغر الی الجهاد الاکبر) بز جهاد اصغر اولان جهاد کفاردن رجوع ایدوب جهاد اکبر اولان جهاد نفسه کالدك دیو قول شریفی انك اوزره مبنیدر * معلوم اوله که جهاد ایکی قسمدر فرض عین وفرض کفایه در * اما فرض عین اولمسی شول وقتده درکه چقان عدو مؤمنلردن برقومك دارینه داخل اولسه اول بلده اهلنك عذری اولمیان رجالدن هر مکلف اوزره واجب اولورکه اول عدو اوزره غزایه چیقه لر واول رجال کرکسه حر ویا عبد ویافقیر ویاغنیدر تاکه اول عدوی کندیلرندن وجیرانلرندن دفع ایده لر * وانلردن بعید اولانلر حقنده فرض کفایه در واکر اوزرلرینه عدو داخل اولان مسلمینك کندیلری انی دفعه قادر اولمزلرسه انلردن بعید اولان مسلمین اوزره عون واجب اولور * واکر کندیلر انی دفعه کفایت ایدرلرسه ابعدین اوزره جهادك فرض اولمسی اختیار طریقی اوزره اولور (ان الذین توفاهم الملائکة ظالمی أنفسهم) اهل مکه دن شونلرکه اسلامه کلوب هجرت واجب اولدیغنده هجرت ایتمدیلر ومشرکینه موافقتله بدره چیقوب اول وجهله ویادار شرکده اقامتله نفسلرینه ظلم ایدر اولدقلری حالده انده قتل اولندیلر * ملائکه روحلرین قبض ایدیجك تو بیخ وجهی اوزره (قالوا فیم کنتم) دیدیلرکه ایکی فریقك قنغیسندن ایدیکز مسلمیندن ویامشرکیندنمی ایدیکز (قالوا کنا مستضعفین فی الارض) انلر اول ملائکه یه ضعفله وهجرت ویا اظهار دیندن عجزله اعتذار ایدوب بزارض مکه ده عاجزلر ایدك دیدیلر (قالوا ألم تکن ارض الله واسعة فتهاجروا فیها) ملائکه انلری تکذیب ایدوب الله تعالینك ارضی واسعه دکلمیدیکه انك برقطر آخرینه هجرت ایدیدیکز مهاجرینك مدینه یه وحبشه یه هجرت ایتلری کبی دیدیلر (فاولئك مأویهم جهنم) امدی انلر واجبی ترك ومشرکینه مساعده لر ایچون منزللری جهنمدر (وساءت مصیرا) اول جهنم نه مبؤس مصیر اولور * اشبو آیتده هجرتك وجوبنه دلالت وارددر موضعدنکه کشی انده دینی اقامته تمکن اولمیه (روی عن النبی صلی الله علیه وسلم من فر بدینه من ارض الی ارض وان کان شبرا من الارض استوجب الجنة وکان رفیق ابیه ابراهیم ونبیه محمد علیهما الصلاة والسلام) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن روایت اولندی برکسه که دینی حمایت ایچون برارضدن برارضه فرار ایده اکرچه فراری برشبر دکلو مسافه ایسه ده اول جنته دخوله مستوجب اولور ورفیقی ابراهیم علیه السلام ومحمد صلی الله علیه وسلم اولور * بعده الله تعالی انلردن اهل عذری استثنا ایدوب دیدیکه (الا المستضعفین من الرجال والنساء والولدان) الا رجال ونساء وولدان مستضعفین مقهورینك مأوالری جهنم دکلدر (لا یستطیعون حیلة) که انلر خروج ایچون حیله یه ونفقه وقوه یه قادر دکللردر (ولا یهتدون سبیلا) ومدینه وغیریه کیدر یولی دخی بیلمزلر (فأولئك عسی الله أن یعفو عنهم) ایمدی الله تعالی انلردن تجاوزی کرمی مقتضاسنجه واجب اولور * حق جل وعلا لفظ اطماع وافظ عفو ذکر یله ایذان ایتدیکه هجرتی ترك امر مخطی اوله حتی مضطرك حقنده ندرکه فرصتی کوزلیه وقلبنا کا تعلیق ایلیه (وکان الله عفوا غفورا) الله تعالی انلری عفو وذنبلرین مغفرت ایدر اولدی (ومن یهاجر فی سبیل الله یجد فی الارض مراغما کثیرا) اول کسه که فی سبیل الله مهاجرت ایده یریوزنده مهاجر وملجأ بولورکه قومی انفلرینی رغم ایدر * ویا کفردن ایمانه متحول بولورکه انکا کراهت ایتدیکی شیٔ کیدر (وسعة) ورزقده ودینی اظهارده وسعت بولور (ومن یخرج من بیته مهاجرا الی الله ورسوله ثم یدرکه الموت فقد وقع أجره علی الله) برکسه که الله تعالی یه ورسولنه مهاجر اولدیغی

حالده بیتندن چیقوب قصد ایتدیکی مکانه ایرشمدین اکا موت ایرشه اجری عندالله ثابت اولور امر واجب ثبوتی کبی (وکان الله غفورا رحیما) الله تعالی غفور ورحیم اولدی اشبو آیتك نزولی جندب بن ضمره حقنده درکه اول مستضعفین آیتن ایشتدیکده دیدیکه والله بن استثنا اولنان صنفدن دکلم * زیرا بن حیله بیلورم ومدینه یولین بیلورم والله بن بوکیجه مکه ده یاتمزم یوله کیررم حالبوکه مریض وشیخ کبیر ایدی اوغللرینه امر ایلدی حتی که انی سریر اوزره بندیروب یوله کیردیلر ومدینه یه متوجه اولدقلری حالده تنعیم نام موضعه ایرکوردیلر اکا ایرشیجك موته مشرف اولدی یمینن یساری اوزره قویوب دیدیکه الهی بوسنك ایچون وبورسولك ایچون اولسون رسولك علیه السلام مبایعت ایتدیکی شیٔ اوزره سکا مبایعت ایدرم دیوب تسلیم روح ایتدی (واذا ضربتم فی الارض فلیس علیکم جناح أن تقصروا من الصلاة) قچان سز یریوزنده مسافر اولسکز سزه حرج یوقدرکه ظهر وعصر وعشاده فرضلری ایکیشر رکعت قیله سز (ان خفتم أن یفتنکم الذین کفروا) اکر خوف ایدرسکزکه کفار سزه نمازده ایکن قتال ویا برامر مکروه ایله تعرض ایده (ان الکافرین کانوا لکم عدوا مبینا) زیرا کافرلر سزه عدوی ظاهر العداوه اولدیلر * معلوم اوله که سفرده قصر صلات بالاجماع جائزدر لکن اتمامی جوازنده علما اختلاف ایتدیلر * اکثرون قصری واجبدر دیدیلرکه اول عمر وعلی وابن عمر وجابر وابن عباس رضی الله عنهم قولیدر * وحسن وقتاده وعمر بن عبدالعزیز رضی الله عنهم انجلین دیدیلر * ومالك وائمهٔ حنفیه اکا ذاهب اولدیلر شول دلیل ایله کیم (روی عن عائشة رضی الله عنها أنها قالت الصلاة أول ما فرضت رکعتان فاقرت صلاة السفر وأتمت صلاة الحضر) عائشه رضی الله عنهادن روایت اولندیکه ایدر نماز اول فرض اولندیغنده ایکیشر رکعت فرض اولمشدی اخشام نمازندن غیریسی * اوپله اولسه انك ماعداسی سفرده ابقاء وقصر وحضرده اتمام اولندی * وبرقوم سفرده اتمامك جوازینه ذاهب اولدیلرکه اول عثمان وسعد بن ابی وقاص رضی الله عنهمدن روایت اولندی * شافعی دخی انجلین دیدیکه دیلرسه قصر ودیلرسه اتمام ایتسون لکن قصری افضلدر (قالت عائشة رضی الله عنها کل ذلك قد فعل رسول الله صلی الله علیه وسلم قصر الصلاة وأتم) عائشه رضی الله عنها ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم سفرده نمازی قصر واتمامدن هر برینی ایشلدی * ظاهر قرآن دخی اکا دلالت ایدر زیرا انی قصرده سزه جناح یوقدر دینلدی که جناحك نفیی ایسه رخصتده استعمال اولنور یوخسه حتمده دکل * وظاهر آیت ایجاب ایدرکه قصر خوف حالنك غیریده جائز اولمیه حالبوکه امر اویله دکلدر زیرا که آیتك نزولی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك غالب اسفاری حقنده نازل اولوبدرکه اکثری خوف عدودن خالی دکل ایدی * والحال قصر عامهٔ علما عندنده سفرك امنی حالنده دخی جائز اولور * عمر رضی الله عنهدن مرویدرکه ایدر نمازك سفرده قصر اولنمسی عدودن خوفله مشروط ایکن امن حالنده نیجه جائز اولور دیو تعجب ایدوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن سؤال ایتدم دیدیکه (صدقة تصدق بها الله علیکم فاقبلوا صدقته) اول برصدقه در کیم الله تعالی انی سزه تصدق ایتدی ایمدی انك صدقه سنی قبول ایدك * ابن عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم مکه ومدینه بیننده امن اوزره سفر ایدوب الله تعالینك غیریدن خوف ایدلمزایکن درت رکعتلو فرضلری ایکیشر قیلوردی * ومسافهٔ قصرده علما اختلاف ایتدیلر برطائفه دیدیلرکه سفرك طویلنده وقصیرنده قصر جائز اولورکه اول انس رضی الله عنهدن مرویدر اماکه عامهٔ فقها سفر قصیرده قصری تجویز ایتمزلر وقصر جائز اولان مسافه نك حدنده دخی اختلاف ایتدیلر اوزاعی دیدیکه برکونلك مسیره در * ابن عمر وابن عباس رضی الله عنهما ایدر اون التی فرسخ مسافه ده قصر ایدرلر دیکه اول مالك واحمد واسحاق مذهبیدر * وحسن وزهری دیدیلرکه ایکی کونلك مسافه در اول شافعی مذهبیدر * وثوری وائمهٔ حنفیه دیدیلرکه اوچ کونلك مسافه در (واذا کنت فیهم فأقمت لهم الصلاة) یا محمد قچان سن عدو حضرتده اصحابکدن خائفین قتنده حاضر اولوب صلات مکتوبه نك هر قنغیسن انلره قیلور اولسك (فلتقم طائفة منهم معك) انلری ایکی طائفه قیلوب برطائفه خلفکده نمازده وطائفهٔ اخری

عدو قارشوسنده طورسون (وليأخذوا أسلحتهم) وسلاحلردن ديلدكارين اخذ ايتسونلر وياخود نمازده اولنلرشول انلرى اشغال ايتمز سلاحلرندن اخذ ايتسونلر (فاذا سجدوا فليكونوا من ورائكم) يعنى سنكله نمازده اولنلر بر ركعت قيلهلر عدو قارشوسنه كيتسونلر قتالدن ونمازى منافى اعمالدن صاقنسونلر (ولتأت طائفة أخرى لم يصلوا فليصلوا معك) اندن عدو قارشوسنده اولغله سنكله نماز قلميان طائفه كلوب ايكنجى ركعتى سنكله قلسونلر وتشهدى سنكله اوقوسونلر سن سلام ويروب انلر سلام ويرمدين عدو قارشوسنه كتسونلر (وليأخذوا حذرهم وأسلحتهم) اول عدو قارشوسنه كيدنلر ويانمازده اولنلر حذر آلتلرين وسلاحلرين اخذ ايتسونلر اندن اوّلكى ركعتى قيلوب عدو قارشوسنه كيدنلر كلسونلر * وايكنجى ركعتى قيلوب تشهد وسلام ايله اتمام ايتسونلر وعدو قارشوسنه كيتسونلر * بعده ايكنجى ركعتى امام ايله قيلانلر دخى كلوب سبقت ايدن بر ركعتى قيلوب تشهد وسلام ايله اتمام ايتسونلر * عبد الله بن عمر رضى الله عنهمدن روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم بو نهجلين قيلديكه اول ائمهٔ حنفيه مذهبيدر * اما امام مالك وشافعى واحمد واسحاق ديديلركه امام قومى ايكى طائفه قيلوب برطائفه يى عدو قرشوسنه حراست ايچون كوندره وبرطائفه ايله نمازه شروع ايده بر ركعت قيليجق امام برنده طوروب قاله حتى كه انلر منفرد اولدقلرى حالده نمازلرين اتمام ايدوب عدو قارشوسنه كيده لر اندن طائفهٔ اخرى كلوب انلره ايكنجى ركعتى امام قيلوويرديكندنصكره برنده اوتوروب قاله حتى كه انلر دخى نمازلرينى اتمام ايديجك امام انلر كا بيله سلام ويره * سهل بن أبى خيثمه رضى الله عنه روايت ايتديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ذات الرقاعده صلاة خوفى بو نهجلين قيلدى * مالك ايدر صلاة خوف حقنده ايشتديكم اخبارك بو احسنيدر واكر امام ايكى طائفه دن هر بريله ايكيشر ركعت قيلورسه جائز اولور * جابر بن عبد الله رضى الله عنه ايدر ذات الرقاعده ايدك نمازه اقامت اولنوب پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم برطائفه ايله ايكى ركعت نماز قيلدقدنصكره تأخر ايتدى وطائفهٔ اخرى ايله دخى ايكى ركعت قيلدى * اويله اولسه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك كنديچون قيلديغى درت ركعت وقوميچون قيلديغى ايكيشر ركعت اولدى وينه جابر رضى الله عنهمدن روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم بطن نخلده خوف حالنده اويله نمازينى برطائفه ايله ايكى ركعت قيلوب سلام ويردى وطائفهٔ اخرى ايله دخى ايكى ركعت قيلوب سلام ويردى وحذيفه رضى الله عنهمدن روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم خوف حالنده برطائفه ايله بر ركعت وطائفهٔ اخرى ايله دخى بر ركعت قيلدى صكره بقيه يى قضا ايتمديلر * زيد بن ثابت رضى الله عنهمدن روايت اولنديكه قوم ايچون بر ركعت وپيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايچون ايكى ركعت اولدى * برقوم انى شدت خوفه حمل ايدوب اول حالتده فرض بر ركعتدر ديديلر * اما كه اكثر علما خوفله ركعاتك عددى اكسلمز ديديلر (ودّ الذين كفروا لو تغفلون عن أسلحتكم وأمتعتكم فيميلون عليكم ميلة واحدة) كافرلر تمنى ايدرلركه سز اسلحه وامتعه كزدن غافل اولسه ڭز ايكن اوزريكزه بجمله هجوم ايده لر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر وقتا كه مشركون پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم حضرتلرينى واصحابنى جماعت واحده ايله نمازى قيلور كورديلر دريغا كه غفلت ايتمز نيچون بونلرك اوزره هجوم ايتمدك ديديلر * بعده مشاوره ايدوب ديديلركه بو فرصتى فوت ايتدك ايسه بونلرك بوندنصكره بر نمازلرى دخى واردركه اول ايكندى نمازيدر آبا وابنالرندن اول كندولره سوكاودرانى قيلمغه شروع ايتدكارنده اتفاقله جمله مز اوزرلرينه هجوم ايده لم ديديلر * اويله اولسه اويله ايله ايكندى اراسنده صلوة خوف آيتى نازل اولدى * معلوم اوله كه عامهٔ علما عندنده صلوة خوف پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدنصكره دخى قيلنمسى جائز اولور ابو يوسف ومدنى ديديلركه (واذا كنت فيهم) قول شريفى دلالتيله صلات خوف پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم عهدينه مخصوصدر اندنصكره ده جائز اولمز زيرا انك امامتنه عديل يوقدر * اما كه عامهٔ فقها ديديلركه حق جل وعلا انى رسولنه تعليم ايتديكه اندنصكره ائمه انى اتمام ايده لر زيرا كه انلر انك نائبيدرلر انلرك حضورى انك حضورى كبيدر * واحمد بن حنبل رضى الله عنه ايدر صلاة خوف حقنده وارد اولان هر حديثله عمل جائزدر انده التى ويايدى

وجه روايت اولنوب بدروآيتده دلالت واردركه حضرده وسفرده صلات خوف جائز اوله وقضاسى واجب اولميه وانده سلاح كتورماسى عذر اولديغچه مندوب اوله بعضلر ديديكه انده سلاح كتورماسى واجبدر نتكيم مابعدنده كى (ولا جناح عليكم ان كان بكم أذى من مطر او كنتم مرضى أن تضعوا أسلحتكم) قول شريفى عذر اولمديغى محلده جناحك اثباتنى افاده ايدر * وصلاة جماعتك مشروعيتنه دليل اوله زيرا كه خوف حالنده جماعتله قيلنمسنه امر اولنيجق غيرى حالتده اولماسى بالطريق الاولى اولور (ولا جناح عليكم ان كان بكم أذى من مطر أو كنتم مرضى أن تضعوا أسلحتكم وخذوا حذركم) سزه حرج يوقدركه اكر مطردن متأذى اولورويا خسته اولورسكز سلاحلر يكزى وضع وحذر كزى اخذ ايدك * اشبو ايكى حالتده وضع سلاحه رخصت ويرلدى زيرا كه انده سلاح حملى ثقيل اولور * واخذ حذر ايله بيورلديكه اول عدودن اتقاء اولنورشيئله انلردن غافل اولميه لر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اصحابيله محارب وبنى انماره غزا ايچون كيدوب وارديلر وانلردن كيسه كورهميوب سلاحلرين براقديلر * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم دخى سلاحن براغوب بعض حاجته كتدى حتى وادى يى قطع ايدوب اول حالتده هوا بولتلو ايدى وادى آقوب انكله اصحاب بيننه حائل اولدى اويله اولسه براغاج التنه واروب اوتوردى غورث بن الحارث المحاربى انى ياكزكوريجك اكر بن انى قتل ايتمز سم الله تعالى بنى قتل ايتسون ديوب يالين قليج ايله پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمك اوزرينه يوريدى سنى بندن كيم قورتارر يا محمد ديدى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم الله تعالى ديه دعا ايدوب الهى بو كافردن بنى تخليص ايت ديلديكك وجهله بكا كافى اول ديدى * چون اول كافر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اوزره هجوم ايتدى طاريوب يوزى اوزره يقلغله قليجى الندن دوشدى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم طوروب اول قليجى الدى ايمدى ياغورث بنى سنك شركدن الله تعالى قورتاردى اما كه بنم المدن سنى كيم قورتارر ديدى اول ايتديكه هيچ كيمسه قورتارمز پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديديكه ايمدى الله تعالينك وحدانيتنه وبنم رسالتمه شهادت ايتكه سكا قليجك ويره يم * ديديكه اكا شهادت ايتمزم لكن سن شاهد اولغل كه سنكله ابدا قتال ايتميم وسنكله قتال ايدنه اعانت ايتميم * اويله اولسه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اكا قليجن ويردى غورث ديديكه والله سن بندن خيرلوسن اندن غورث اصحابنه واريجق ديديلركه سكا نولديكه انى قتل ايتمدك اول دخى ماجراسين انلره حكايت ايلدى اندن وادينك سيلى كسيلوب پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اصحابنه واردى واول كافر ايله اولان ماجرايى خبر ويروب اشبو (ولا جناح عليكم) آيتن انلره تلاوت ايلدى (ان الله أعد للكافرين عذابا مهينا) حق جل وعلا كافرلر ايچون عذاب مهين اعداد ايتدى حق جل وعلا مؤمنلره حزمله امرندنصكره كفار اوزره نصرله وعد ايتدى تا كه قلبلرى قوتلنه وحزمله امرى ضعفلريچون دكل ايديكى بيلنه بلكه امرلرنده مراسم تيقظ وتدبر اوزره اوله لرى وجوبنى بيلوب الله تعالى يه توكل قيلنه * ابن الغرس رضى الله عنه ايدر اشبو آيتدن اخذ ايدينلوركه بر كيمسنه طينده اولوب اكا وقت ضيق اولورسه جائز اولوركه اول نمازى ايما ايله قيله نتكيم سجوده امكانى اولميان مريض ايچون ايماء جائز اولور زيرا كه حق جل وعلا مرض ومطرينى تسويه ايتدى (كما) دخى انجلين ديدى * امام سيوطى رضى الله عنه ايدر اشبو تسويه دن بكا استنباط احسن ظاهر اولديكه اول مطر ايله ايكى صلاتك جمعى جائز اولديغى كبى مرضله دخى جائز اوله زيرا كه حق تعالى ايكيسى بينى تسويه ايتدى (فاذا قضيتم الصلوة فاذكروا الله قياما وقعودا وعلى جنوبكم) يعنى نه كه صلاة خوفى ادا اولندن فارغ اوله سز صلاتى الله تعالى ايچون حال صحتكزده طورركن وحال مرضكزده اوتورركن وحال جرح وزمانتكزده يانكز اوزره ياتوركن قيلولك * وياخود مراد هر حالده تسبيح وتحميد وتهليل وتمجيد له حق تعالى يى ذكر ايدك (قالت عائشة رضى الله عنها كان النبى صلى الله عليه وسلم يذكر الله على كل احيانه) عائشه رضى الله عنها ايدر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم جميع احيانده الله تعالى يى ذكر ايدردى (فاذا اطمأننتم فاقيموا الصلاة) يعنى نه كه قلوبكز

خوفدن سکون ایده صلاتی ارکاننی تعدیل ورکماتنی اتمامله ادا ایدك (ان الصلاة کانت على المؤمنین
کتابا موقوتا) زیرا که صلات مؤمنلر اوزرینه اوقات محدوده ده فرض اولدی احوالدن هیچ برشیئده
انی اوقاتندن اخراج جائز اولمز که اول احادیث صحاحده بیان اولنمشدر * اشبو دلیلدر که ذکرایله مراد
صلات اوله وحال مسابقه ده وحال اضطرابده اداسی واجب اوله (ولاتهنوا فی ابتغاء القوم) کفاری
طلبده ضعیف اولمکز * وقتاکه ابوسفیان واصحابی احددن رجوع ایتدیلر پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم
انلرك آثارینجه مسلمیندن کوندردیکی طائفه الم جراحاتدن شکوی ایدیجك حق تعالی بو آیتی انزال ایتدی
(ان تکونوا تألمون فانهم یألمون کما تألمون وترجون من الله مالایرجون) اکرسز یا مؤمنلر جراحتدن
توجع ایدرسکز کفاردخی سزلك کبی اندن توجع ایدرلر حالبوکه سز آخرتده انلرك رجا ایتمدیکی اجر
وثوابی رجا ایدرسز * اویله اولسه لایق اولورکه حربه سز انلردن رغبتلو والم ومشقتنه صبرلو اوله سز
(وکان الله علیما حکیما) الله تعالى اعمال وضمائریکزه علیم وامر ونهینده حکیم اولدی (انا انزلنا الیك
الکتاب بالحق لتحکم بین الناس بما اراك الله) یا محمد بزسکا قرآنی احکام وحدودنده عدلله انزال ایلدك
تاکه ناس بیننده حق تعالینك سکا الهام ویاوحی ایتدیکیله حکم ایده سن (ولاتکن للخائنین خصیما
یوخسه امانتده خیانت ایدنلر ایچون خصومت ایتمکل * سبب نزولی اولدرکه بنی ظفردن طعمه بن ابیرق
قوکشوسی قتاده بن النعماندن بردقیق جرابنك ایچنده کیزلودرعی سرقت ایتدی اول جرابك بردلوکی وارایمش
کتوروب کیدرکن دقیقدن یوله دوکیلوردی حتی انی زید بن سمین الیهودی عندنده کیزلدی چون درع
طعمه عندنده التماس اولنوب بولنمدی وانی المدیغنه ویلمدیکنه یمین ایدیجك انی ترك ایتدیلر ودقیقك اثرین
تتبع ایدرك انی یهودینك منزلنه ایرکوردیلر ودرعی انده بولوب اخذ ایتدکارنده دیدیکه بکا انی طعمه ویردی
وانکیچون یهوددن برجماعت شهادت ایتدی * اویله اولسه بنوظفر پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه واروب
طعمه ایچون جدال ایتمسنی دیلدیلر اکر ایتمزسك اول مفتضح وبرهلاك اولور زدیدیلر * پیغمبر عزصلی الله
علیه وسلم دخی انی قصد ایدیجك بو آیت نازل اولدی (واستغفر الله) ویهودینك معاقبه سنه ویا طعمه ایچون
جداله قصدك سببیله حق تعالیدن مغفرت دیله (ان الله کان غفورا رحیما) الله تعالى اندن مغفرت
دیلیانه غفور ورحیم اولدی (ولاتجادل عن الذین یختانون انفسهم) ونفسلرینه خیانت وسرقت ایله
ظلم ایدنلردن اوتوری جدال ایتمکل (ان الله لایحب من کان خوانا اثیما) الله تعالى سومز اول کمسه یی که
خیانتده مبالغ وانك اوزره مصر اوله وا کانه مال ایده * معلوم اوله که انبیانك نبوتلرندنصکره حقلرنده
استغفار وجوه ثلاثه نك بری اوزره محمول دریا نبوتدن اول لکن ذنبنه ویا امت وقرابتی ذنوبنه ویا برمباحه
کیم شرع انك تحریمنه وارد اوله ایدی انی استغفار له ترك ایدر واستغفار ایسه حکم شرعه سمع وطاعتدر
(یستخفون من الناس ولایستخفون من الله وهو معهم) ناسدن خوف وحیاء ایدوب استتار ایدرلر وحق
تعالى خوف واستحیاء اولنمغه احق ایکن اکا مبالات ایتمزلر حالبوکه انلرك سری اکا خفی دکلدر
(اذ یبیتون مالایرضی من القول) زیرا که انلر تدبیر وتزویر ایدرلر انی که رمی بریء وحلف کاذب وشهادت
زوردن حق تعالى اکا راضی اولمز * روایت اولندیکه طعمه نك قومی ارالرنده دیدیلرکه انك امرینی پیغمبر عز
صلی الله علیه وسلمه رفع ایده لرکه زیرا اول طعمه مسلم اولدیغیچون قول ویمیننه اعتبار ایدر اما که یهودینك
کفریچون قول ویمیننه اعتبار ایتمز لکن الله تعالى اکا راضی اولمدی (وکان الله بما یعملون محیطا)
الله تعالى انلرك اعمالنه محیط اولدی اکا برشیء خفی اولمز * بعده حق جل وعلا طعمه نك سارق اجلیچون خصومت
ایدن قومنه خطاب ایدوب دیدیکه (ها انتم هؤلاء جادلتم عنهم فی الحیاة الدنیا) یاشونلرکه حیات دنیاده
خائنلردن اوتوری خصومت ایدرسز (فمن یجادل الله عنهم یوم القیامة) اما یوم قیامتده انلره عذاب اولدیغنده
کیمدرکه انلردن اوتوری الله تعالى یه خصومته قادر اوله (ام من یکون علیهم وکیلا) ویا کیمدرکه انلری الله
تعالینك عذابندن حمایت ایده بیله (ومن یعمل سوأ او یظلم نفسه) برکسه که برعمل قبیح ایشلیه که اول انك

غیری یه ده

غیری یه ده تعدی ایدرویا انی که اول کندویه مختص اولوب غیری یه تعدی ایتمز دینلدیکه سوء ایله مراد شرکك
مادوینیدر وظلمله مراد شرکدر ویا اول اکیسی صغیره ویکنجیسی کبیره در (ثم یستغفر الله یجد الله غفورا رحیما)
بوندنصکره الله تعالیدن مغفرت دیلیه الله تعالى یی ذنوبنه غفور واکا افضالیله رحیم بولور * ابوبکر الصدیق
رضی الله عنه ایدربرکسه بوقدرکه برکناهی ایشلدیکندنصکره ابدست آلوب ایکی رکعت نماز قیله واول کناهك
الله تعالیدن مغفرتن دیلیه الا اول انی فضلیله مغفرت ایده * وبو آیه کریمه یی تلاوت ایتدی (ومن یکسب اثما فانما
یکسبه على نفسه) برکسه که برکناهی ایشلیه اول انی نفسی اوزره ضرر کسب ایدر انك ضرری غیری یه تعدی
ایتمز (وکان الله علیما حکیما) الله تعالى فعلنه علیم مجازاتنده حکیم اولدی (ومن یکسب خطیئة او اثما)
برکسه که خطیئه ایشلیه که اول صغیره ویا عمدنسز اولان کناهدر * ویا اثم ایشلیه که اول کبیره ویا عمدله
اولان کناهدر (ثم یرم به بریئا) بعده اول ایشلدیکی کناهی اندن بریء کمسنه یه اسناد ایده (فقد احتمل بهتانا
واثما مبینا) اول کمسه انکله بهتان وذنب ظاهر یوکلنور برینه افترایی ونفس خاطئه سنی تبرئه سی
اجلیچون (ولولا فضل الله علیك ورحمته) یا محمد اکرحق تعالى سکا نبوت عصمتیله فضلی وانلرك اسرارینه سنی
اطلاع ایله رحمتی اولمسه (لهمت طائفة منهم ان یضلوك) بنوظفردن برطائفه سنی حق اوزره قضادن
خطایه تحویل ایده لردی (وما یضلون الا انفسهم) حالبوکه انکله انجق نفسلرین اضلال ایدرلر (وما یضرونك
من شیء) وسکا برشیء ضرردخی ایتمزلر زیرا که حق تعالى سنی ناسك ضرر وشرندن عصمت ایدوبدر (وانزل
الله علیك الکتاب والحکمة) حق تعالى سکا قرآن ووحی ایله قضا انزال ایتدی (وعلمك مالم تکن تعلم)
وخفیات اموردن بیلمدکلریکی سکا تعلیم ایلدی (وکان فضل الله علیك عظیما) حق تعالینك سکا نبوت وتعلیم
وعصمتله فضلی عظیم اولدی (لاخیر فی کثیر من نجویهم) انلرك تناجیلرینك کثیرنده خیر یوقدر
(الا من امر بصدقة) مکرکه صدقه ایله امر ایده (او معروف) ویا شرعده فعلی جمیل اولور هرشیء ایله امر
ایده قرض واغاثه ملهوف وصدقه تطوع کبی واعمال برك کلیسی معروفدر (او اصلاح بین الناس) ویا ناس
بیننده اصلاحله امر ایده که انکله بینلرنده کی عداوت وبغضا رفع اوله (قال النبی صلی الله علیه وسلم الا اخبرکم
بافضل من درجة الصیام والصدقة والصلاة قلنا بلى قال اصلاح ذات البین وافساد ذات البین هی الحالقة)
پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم دیدیکه سزه برخبرویره یمیکه برعملی که اول صیام وصدقه وصلاة نوافلدن افضل اوله
دیدیلرکه بلى یا رسول الله خبرویرکل دیدیکه اول عداوتلولر بینینی اصلاحدر اما که انلر بینینی افسادی تراش
ایدیجیدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لیس بالکذاب من اصلح بین الناس فقال خیرا او نمی خیرا) پیغمبر عز
صلی الله علیه وسلم ایدر کذب ایتمش اولمز اول کمسه که ناسك عداوتلولری بینینی اصلاح ایچون خیرلو کلام
سویلیه ویا خیر آرتوره اکرچه کذب کلام ایله ایسه ده * اشبو حدیث شریفده دلالت ایدرکه اصلاح مذکور
واجب اوله زیرا کذبك ترکی واجبدر برواجب ایسه ساقط اولمز الا اندن اوکد واجب ایله (ومن یفعل ذلك
ابتغاء مرضاة الله فسوف نؤتیه اجرا عظیما) برکسه که اشبو ذکر اولنان اشیایی حق تعالینك رضاسین طلب
ایدوب ایشلیه بز اکا آخرتده اجر عظیم ویررز (ومن یشاقق الرسول من بعد ما تبین له الهدى) برکسه که
اکا توحید وحدود ظاهر اولدیغندنصکره رسول الله صلی الله علیه وسلمه مخالفت ایده (ویتبع غیر سبیل
المؤمنین) واعتقاد ویا عملده مؤمنلر طریقنك غیری یه اتباع ایده (نوله ما تولى) انی ضلالدن تولی ایتدیکی
شیئه والی قیلورز * ویا خود انی آخرتده شول دنیاده تولی ایتدیکی شیئه اصحاب ایدرز (ونصله جهنم) وانی ناره
ادخال ایدرز (وساءت مصیرا) نار ایسه نه یرکین قرارکاه اولور * اشبو آیت طعمه بن ابیرق حقنده نازل
اولوبدرکه اول اوزرینه سرقه ظاهر اولیجق یدی قطع وفضیحه خوفیله مکه یه قاچوب مرتد اولدی * دینلدیکه
اول مکه ده بنی سلیمدن حجاج بن علاط دینور بر رجل قتنه نزول ایتدی کیجه اولیجق انك بیتنی نقب ایدرکن
اوزرینه برطاش دوشوب نه ایچرو کیرمکه ونه طشره چقمغه چاره سی اولمدی حتی که صباح اولیجق انی ناس
اخذ ایدوب قتلنی مراد ایتدیلر انلرك بعضیلری دیدیلرکه برغریب کاوب سزه التجا ایتمشکن رواد کلدرکه

انی قتل ایده میزاویلداولسه انی مکه‌دن سوردیلر اول دخی تضاعه‌دن شام جانبنه کیدرتجاره
قوشیلوب کندی برمنزله نزول ایتدکارنده بعض متاعلرین سرقه ایدیجك انی اخذایتدیلرواکا طاش اوشوروب
اولدردیلراول طاشلرك التنده کومیلدی طاش اکاقبراولدی * امام شافعی واتباعی رضی الله عنهم (ویتبع
غیرسبیل المؤمنین) قولنی اجماعك صحتنه واکامخالفتك حرمتنه استدلال ایتدیلرزیرا که اجماعه مخالفت ایدن
کشی سبیل مؤمنینك غیری‌یه اتباع ایدرحالبوکه انك اوزره وعید شدید وارداولدی (ان الله لا یغفر أن یشرك
به ویغفرمادون ذلك لمن یشاء) الله تعالی اکاشرك اولنمغی مغفرت ایتمزواندن ماعدا ذنوبی دیلدیکی کسه
ایچون مغفرت ایدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدراشبوآیت اعرابدن بریرحقنده نازل اولوبدرکه اول
پیغمبرعزصلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیکه یارسول الله بن ذنوبه انهماك ایتمش بر پیرم الا بوکه الله تعالی‌یی
بیلوب اکا ایمان کتورلدنبروهیچ برشیئی اکا اشراك ایتمدم واندن غیری اولیاء ایدنممشم واکا جرأتله
معاصی‌یه دوشممشم وطرفة عین دکلوزمان الله تعالیدن قاچغله قورتلمق توهم ایتممشم وذنوبمه تائب
ومستغفراولدیغم حالده سکا کلشیم بنم حالم عندالله نیجه دردیو سؤال ایدیجك * اشبوآیت ایله اکاجواب
ویرلدی (ومن یشرك بالله فقدضل ضلالا بعیدا) برکسه که الله تعالی‌یه اشراك ایده اول طریق حقدن بعید ضلاله
ایرر (ان یدعون من دونه الا اناثا) اهل مکه‌نك الله تعالیدن غیری‌یه عبادتلری دکل الا اشول اصنامه درکه
اسماء اناثله تسمیه اولنمشدرلات ومنات وعزی کبی (وان یدعون الاشیطانا مریدا) وانلرك اول اصنامه
عبادتلری دکل الا اشول شیطانه درکه اول طاعتدن خارج عادتی تمرددرکه انکله مراد ابلیسدر (لعنه الله)
که آنی الله تعالی رحمتندن طرد ایتدی شول وقتنکه آدم علیه السلامه سجده ایتمدی (وقال لأتخذن
من عبادك نصیبا مفروضا) وشیطان دیدیکه یارب عبادکدن حظ معلوم اتخاذایده‌یم * دینلدیکه عبادك
هریکندن بری الله تعالینك وطقوزیوزطقسان طقوزی شیطانکدر (ولاضلنهم) وانلری اضلال
ایدوب طریق حقدن تزیین ووسوسه ایله ایرغوره‌یم (ولامنینهم) وانلرك قلوبنه اهواء باطله‌دن تمنی
ایتدکلرینی القا ایده‌یمکه اول طول عمروبلوغ امل وذنب اهلنه توبه‌سزالله تعالیدن وصول رحمت
ونار دن خروجلری ایچون نیل شفاعت اولمسی کبی (ولآمرنهم فلیبتکن آذان الانعام) وانلره امرایده‌یمکه
انعاملك قولاقلرین قطع ایده‌لرکه اول عربك فعل باطلیدرکیم الله تعالینك حلال ایتدیکی شیئی حرام ایتمک ایچون
انی ناقه‌لرینه ایدرلر تکیم سورهٔ مائده‌ده (ماجعل الله من بحیرة ولاسائبة) آیتنده تفصیلی کلور (ولآمرنهم
فلیغیرن خلق الله) ودخی کذلك انلره امرایده‌یمکه حق تعالینك خلقنی تغییرایده‌لریعنی حق تعالینك
دیننده وضع ایتدیکی حرامی تحلیل وحلالی تحریم ایده‌لر * ومفسریندن برجماعت دیدیلرکه انکله مراد
اخصاء ووشم وقطع آذاندر * پس بواجلدن بعضیلری اخصایی حرامدردیدیلراما که بهایمده تجویزایتدیلر
زیرا انده غرض ظاهروواردر * دینلدیکه تغییرخلق الله ایله مراد حق تعالی انعامی رکوب واکل ایچون
خلق ایتمشیکن انی تحریم ایده‌لروشمس وقمرواحجارمنافع عباد ایچون خلق اولنمشیکن اکا عبادت ایده‌لر
(ومن یتخذ الشیطان ولیا من دون الله) برکسنه که الله تعالیدن غیری شیطانی ولی ایدینه الله تعالینك أمر
ایتدیکی شیء اوزره انك دعوت ایتدیکی شیئه اجابتی ایثارله (فقدخسرخسرانا مبینا) اول خسارت ظاهره
ایله خاسراولور * زیرا که رأس مالن یتورروجنتده کی مکانندن بدل جهنمده مکان آلور (یعدهم) اول انلرك
قلوبنه طول عمرونیل دنیایی القا ایدوب انلره اخرتی اوتوتدیرروکاهی فقردن تخویفله فی سبیل الله انفاقی
وصله رحمی ترك ایتدیرر (ویمنیهم) وانلرك قلوبنه بعث وجنت ونار یوقدردیو وسوسه ویرر (ومایعدهم
الشیطان الاغرورا) شیطان انلره وعد ایتمزالا اینکه غروردرکه اول ضرراولان شیئده نفع اظهارایدروبووعد
یاخواطرفاسده ایله ویا اولیاسی لسانیله در (اولئك مأویهم جهنم) اول طائفه‌نك آخرتده مستقری نار
جهنمدر (ولایجدون عنها محیصا) اندن معدل ومهرب بولمزلر (والذین آمنوا وعملوا الصالحات)
شونلرکه مؤمن اولوب اداء فرائض وانتهاء محارمله اعمال صالحه ایشلیه‌لر (سندخلهم جنات تجری من تحتها

الانهار) بزانلری جنتلره قویارزکه التندن صووسودوسجی وبال ایرمقلری اقار (خالدین فیها أبدا) انده
مخلد اولدقلری حالده عمرلرینه نهایت اولمزواحوال حسنه‌لری غایت بولمز (وعدالله حقا) که الله تعالی انی
وعدحقله وعد ایدوبدر (ومن اصدق من الله قیلا) کیمدرکه قولنده الله تعالیدن اصدق اوله * الله تعالی
تأکیدده مبالغه ایلدی تاکه مواعید شیطانیه‌دن رهبت ومواعید رحمانیه‌یه رغبت ایده‌لر (لیس بامانیکم
ولا أمانی أهل الکتاب) الله تعالینك وعد ایتدیکی ثوابه ایریشمز یا مسلمین نه سزلك نفسکزده تقدیر ایتدیککز
شهوات باطله ایله ونه اهل کتابك تقدیرات فاسده‌سیله بلکه اکا ایمان وعمل صالحله ایریشلور * دینلدیکه ایمان
تمنی ایله دکلدر بلکه اول قلبده توقیر اولنمش برشیئدرکه عمل انی تصدیق ایدر * روایت اولندیکه مسلمین واهل
کتاب افتخار ایتدیلر اهل کتاب دیدیلرکه بزم نبیمز سزلك نبیکزدن اول وکتابمزدخی سزلك کتابکزدن اول در او یله
اولسه الله تعالی‌یه بزسزدن اولایز * مسلمون دیدیلرکه بلکه بزسزدن اولایزکه نبیمز خاتم النبیین در وکتابمزله سزلك
کتابکزاوزره قضاء اولنور ویا خود خطاب مشرکینه درکه ذکرلرینك تقدیمی اکا دلالت ایدریعنی امر
مشرکینك امانیسیله دکلدرکه انلرجنت ونار یوقدردرلر * وامرانلرك زعم ایتدیکی کبی ایسه بزانلردن خیرلو
وحالده احسن اولورزدیرلر * وامراهل کتابك امانیسیله دخی دکلدرکه یهود ونصاری اولمیان جنته کیرمزدیرلر
وبزه نارلمس ایتمزالا ایام معدوده‌ده دردیرلر * ایعدی امرانك هیچ بریله دکلدربلکه ایمان وعمل صالح ایله‌در (من
یعمل سوأ یجزبه ولا یجدله من دون الله ولیا ولا نصیرا) برکسه که برعمل سیء ایده اول دنیاده ویا آخرتده انك
سیئه‌یله جزا اولنورواول کمسنه عذاب دفعنده ولی ونصیر بولمزتاکه الله تعالینك موالات ونصرتن تجاوز
ایده * اشبوآیتك نزولی مسلمینه مشقت ویروب دیدیلرکه یارسول الله سندن غیری قنغیمزدرکه سوء ایشلیه اکا
جزانه کیفیت اوزره اولوردیدیکه اول جزانك کیمی دنیاده اولورکه چقان برحسنه ایشلسه انکیچون اون حسنه
اولورانك بری اول ایشلدیکی سوئه جزا قیلنورسه انکیچون طقوزحسنه قالوروبل اول کمسه‌یه که آحادی
اعشارینه غالب اوله واول جزانك کیمی دخی آخرتده اولورشول وجهله کیم حسنات وسیئاتی بری برینه
مقابل قیلنورهرسیئه برینه برحسنه القا اولنورحسنه‌دن فاضلك جزاسی جنتده ویریلور * روایت
اولنورکه بوآیت نازل اولیجق ابوبکررضی الله عنه دیدیکه یارسول الله اندن کیم قورتیلور * پیغمبرعزصلی
الله علیه وسلم دیدیکه حزن ومرض وبلا ومکارهدن هرنه که سکا ایرر الا اول اکاجزا اولور (ومن یعمل
من الصالحات من ذکراوانثی وهومؤمن) وبرکسه که اعمال صالحه‌دن برشیء مؤمن اولدیغی حالده اول ارکسه
ذکرویا انثادرایشلسه (فاولئك یدخلون الجنة) اول حاللوکسه‌لرجنته کیررلر (ولایظلمون نقیرا) وعملری
ثوابندن ظهرنواتده‌کی نقره دکلو شیء نقص ایدلمز * مطیعك ثوابندن ایدلمیجك عاصینك عقابی دخی زیاده
اولنمامسی بطریق الاولی اولور (ومن احسن دینا ممن اسلم وجهه لله وهومحسن واتبع ملة ابراهیم حنیفا) دینده
شول کمسه‌دن احسن کیمدرکه موحد اولدیغی حالده عملنی الله تعالی ایچون خالص ایده ویاامرینی اکا تفویض
ایده ومسلم مخلص اولدیغی حالده دین ابراهیمه اتباع ایده که اول دین اسلامه موافقدروجمیع امملك اول
مقبولیدروپیغمبرعزصلی الله علیه وسلم ملت ابراهیم اوزره بعث اولنوب انکیچون اشیاء زیاده ایلدی
(واتخذ الله ابراهیم خلیلا) الله تعالی ابراهیم علیه السلامی اصطفا ایدوب برخلیلك خلیلی عندنده‌کی کرامته
بکزرکرامتله تخصیص ایلدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدرابراهیم علیه السلام ابوالضیفان ایدی منزلی
یول اوزره اولوب ناسدن اکامرورایدنه ضیافت ایدردی برسنه قحط اولوب ناس انك قپوسنه درلدیلرطعام
دیلدیلرمکرابراهیم علیه السلامك مصرده برصدیقی وارایدی غلمانن اکا کوندردیکه مصردن اکا طعام
الویره غلمانه اول دیدیکه اکرابراهیم علیه السلام انی کندی ایچون مرادایدرسه تدارك ایدرزرزیرا که ناسه
ایرشن شدت بزه دخی ایرشوبدر * چون ابراهیم علیه السلامك رسوللری تهی رجوع ایدوب بطحایه
اوغرادیلرغرارلرینی اندن طولدردیلرتا که ناس انلری بوش کاورکورمیه‌لرقلبلرینه هم وانکسارایرکورمیه‌لر
چون ابراهیم علیه السلامه کلوب انی بیلدردیلرناس ایسه اندن طعام رجاسیله قپوسن بکلیوب طوررلر

اول حینده ساره رضی الله عنها ویوردی ابراهیم علیه السلام دخی اندن مهتم اولوب اویقویه واردی ساره غرارله واروب باغلرین چوزدی کورسه که دقیق کزیده سیدراندن عادتی اوزره وافر اتمك دوزدی ابراهیم علیه السلام اویانجق بورنته تازه اتمك رایحه سی کیردی یا ساره بو نعمت بزه کیمدن ایردی دیو سؤال ایدیجك دیدیکه مصرده کی خلیلك کوندروبدر ابراهیم علیه السلام ایتدی اول دکل بلکه اول خلیلم الله تعالی عندندندر اول بکا ایروبدر اول سببدن الله تعالی انی خلیل ایندی اقمنه خلیل الله دینلدی وخلیلك معناسی اولدرکه محبتنده خلل اولمیه وخله صداقتدر الله تعالی انی سوب اصطفا ایتدیکیچون اکا خلیل دینلدی ویاخود خله دن مراد حاجتدر ایمدی اول فقر وفاقه سین الله تعالینك غیری یه عرض ایتمدیکیچون اکا خلیل دینلدی (ولله ما فی السموات وما فی الارض) سموات وارضده اولان اشیانك جمیعی خلق وملکی الله تعالی یه مختصدر (وکان الله بکل شیء محیطا) الله تعالینك علم وقدرتی هرشیئی محیط اولدی اویله اولسه عبادنك اعمالنه عالم اولوب خیرینه وشرینه جزا ایدر (ویستفتونك فی النساء) نسانك میراثی امرنده سندن استخبار ایدرلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اشبو آیه کریمه ام کحه نك بناتی وابلرندن میراثی حقنده نازل اولوبدرکه قصه سی اشبو سوره اولنده کچمشدر * عائشه رضی الله عنها ایدر اول شول یتیمه درکه بر رجل حجرنده درکه اول انك ولیسیدر اول یتیمه ذات جمال ومال اولورسه مهر مثلندن اقل ایله اول رجل انك نکاحنه رغبت ایده جمالی ومالی قلیل اولورسه انك نکاحندن رغبت ایده * وبر روایتده شول یتیمه درکه بر رجلك حجرنده اوله که اول رجل انی مالده کندویه شریك ایدینه ودمامتیچون تزوج ایتمیه وغیری یه دخی تزویجدن کراهت ایلیه بلکه موتنه دکین حبس ایده تاکه میراثنه کیروب انك غیری یه نقل ایتمیه (قل الله یفتیکم فیهن وما یتلی علیکم فی الکتاب) دیکل که اول نسا حقنده الله تعالی حکمنی سزه تبیین ایدر وکتابده تلاوت اولنان دخی سزه انی تبیین ایدر (فی یتامی النساء اللاتی لا تؤتونهن ما کتب لهن) نسادن شول یتامی حقنده که صداق ومیراثدن انلر ایچون تقدیر اولنان شیئی ویرمزسز (وترغبون ان تنکحوهن) ومال وجماللری ایچون اقل صداق ایله انلرك نکاحنه رغبت ایدرسز تاکه مالللرینی اکل ایده سز ویاخود انلرك دمامتیچون نکاحلرندن رغبت ایدوب غیره دخی انلری نکاحدن منع ایدرسز تاکه فوت اولدقلرنده ولایتکز حسبیله میراثلرینك اکثرینی کندیکزه اکل ایدرسز * پس بو اجلدن عمر رضی الله عنه یتیمه نك ولیسنه دیردیکه اکر تحت ولایتکزده کی یتیمه جمیله وغنیه ایسه غیری یه تزویج ایت واکر قبیحه وفقیره ایسه انی کندك تزوج ایت (والمستضعفین من الولدان) وکذلك الله تعالی ولداندن صغار حقنده دخی حکمنی سزه تبیین ایدرکه انلره دخی میراثدن حقلرینی ویره سز زمان جاهلیتده عرب صغاری میراثه ادخال ایتمزلردی نسایی ادخال ایتمدکلری کبی (وان تقوموا للیتامی بالقسط) وکذلك سزه تبیین ایدرکه یتامانك صداق ومیراثنی ایفاده عدل ایله قیام ایده سز (وما تفعلوا من خیر فان الله کان به علیما) خیردن اول شیئکه انی ایشلرسز الله تعالی اکا علیم اولدی انك اوزره سزه جزا ایدر (وان امرأة خافت من بعلها نشوزا أو اعراضا) اکر بر مرأه زوجندن ایذا وجفا وترك مضاجعه ایله نشوزین ویا قلت مجالسه ومحادثه ایله اعراضن توقع ایتسه ویا بیلسه (فلا جناح علیهما ان یصلحا بینهما صلحا) اول زوج وزوجه یه حرج یوقدرکه ایکیسی بینلرنده تصالح ایده لر زوجه مهرینك ویا قسمنك بعضنی حطله ویا اکا برشی هبه ایتمکله * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اکر مرأه قسم ونفقه دن بعض حقی اوزره زوجنی اصلاح ایتسه جائز اولور مادامکه اول صلح اوزره مرأه ثابته اوله صلحی منکره اولورسه بینه حقنه رجوع ایدر * مقاتل بن حبان ایدر انکله مراد اولدرکه بر رجلك تحت نکاحنده بر مرأه کبیره وار ایکن انك اوزرینه بر مرأه شابه تزوجن مراد ایتسه اول کبیره یه دیه که مالمدن سکا شودکاونی ویره یم تاکه قسمکدن شودکاوسن اشبو شابه یه ترك ایده سن کبیره دخی اکا راضیه اولورسه فیها والا زوج اوزره واجب اولورکه اول ایکیسی اوزره بیننده قسمده عدل ایده * علی رضی الله عنه ایدر انکله مراد بر رجلك بر دمیمه ویا کبیره مرأه سی اولوب اندن کراهت ایدیه اویله اولسه مرأه اول انی تطلیق ایتمسیچون مالندن برشیئی اکا ویره

ویا قسمندن ترك ایده انك ایکیسیدخی اول زوجه حلال اولور (والصلح خیر) فرقه ویا سوء عشرت ویاخصومتدن صلح خیرلودر نتکیم ام المؤمنین سوده رضی الله عنها مرأه کبیره اولدیغیچون پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اندن مفارقت مراد ایتدکده دیدیکه بنم مرادم نساکز ایله یوم قیامتده بعث اولنمقدر قسممی عائشه یه ویردم بنی تطلیق ایتمکل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی انك اوزره صلح اولوب اول سببدن سائر نسانك قسملری برر کون وعائشه نك ایکی کون ایدی (واحضرت الانفس الشح) نفوسه جبلتده بخل الزام اولندی اول اندن ابدا مفارقت ایتمز اول اجلدن مرأه کندیدن اعراض ویا حقنده تقصیرا ولنغه مسامحه ایتمز ورجل دخی قچان مرأه دن کراهت ویا غیری یه محبت ایتسه انی امساك وحقنی علی ماینبغی اقامته مسامحه ایتمز (وان تحسنوا وتتقوا) اکر عشرتده احسان ایدر ونشوز واعراض ونقص حقدن صاقنور سکز (فان الله کان بما تعملون خبیرا) الله تعالی سزلك اعمالکزه وانکله اولان غرضکزه علیم اولدی انك اوزره سزه جزا ایدر (ولن تستطیعوا ان تعدلوا بین النساء ولو حرصتم) سز نساکز بیننده محبت ومیل قلبده عدل وتسویه یه قادر اولمزسز اکرچه کل وسعکزی اکا صرف ایله جهد ایدرسکزده زیرا که عدل هیچ برجانبه میل اولمامقدر اول ایسه متعذردر * اول اجلدن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم نسامی بیننده قسمده عدل ایدرکن دیردیکه الهی بنم مالك اولدیغمده کی قسمم بودر امابن مالك اولمیوب سنك مالك اولدیغکده بنی لوم ومؤاخذه ایتمکل (فلا تمیلوا کل المیل فتذروها کالمعلقة) امدی نساکزدن محبت ایتدیککزه قسم ونفقه ده افعالکزی اهوا کزه اتباع ایتمکزکه اول محبت ایتدیککزی نه ذات بعل ونه مطلقه ترك ایدرسز (قال النبی صلی الله علیه وسلم من کان له امرأتان فمال الی احدیهما جاء یوم القیامة واحد شقیه مائل) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که ایکی مرأه سی اولوب برینه میل ایده یوم قیامتده برشقی مائل اولدیغی حالده کلور (وان تصلحوا وتتقوا) اکر نساکز امورنده افساد ایتدیککزی اصلاح ایدر ومستقبلده جوردن حذر ایلرسکز (فان الله کان غفورا رحیما) الله تعالی میلکزدن کچنی مغفرت ایدر (وان یتفرقا یغن الله کلا من سعته) اکر زوج وزوجه بری برلرندن مفارقت ایدرلرسه الله تعالی اول ایکیسندن هر برینی صاحبندن غنا وقدرتیله غنی قیلور مرأه یی زوج آخر له ورجلی مرأه اخری ایله (وکان الله واسعا حکیما) الله تعالی فضل ورحمتده واسع وامر ونهینده حکیم اولدی * الحاصل قچان بر رجلك تحت نکاحنده ایکی مرأه ویا اکثر اولسه اکا واجب اولورکه قسمده انلرك بینینی تسویه ایده اکر تسویه یی ترك ایدرسه الله تعالی یه عاصی اولور واجب اولورکه مظلومه یه قسمنی قضا ایده * وتسویه نك وجوبی بیتوتتده در یوخسه جماعده دکل * زیرا اول نشاطه دائردر نشاط ایسه انك اختیارنده دکلدر * اکر تحت نکاحنده حره وامه اولورسه حره عندنده ایکی کیجه وامه عندنده بر کیجه اوله * واکر زوجات قدیمات اوزره زوجه جدیده تزوج ایتسه * اکر اول بکر ایسه عندنده علی التوالی یدی کیجه اوله ثیبه ایسه اوچ کیجه اوله * بعده کلیسنك بیننده تسویه ایده * وقدیمات ایچون اول کیجه لری قضا ایتمیه (قال انس رضی الله عنه ان من السنة اذا تزوج البکر علی الثیب اقام عندها سبعا وقسم واذا تزوج الثیب اقام عندها ثلاثا ثم قسم) انس رضی الله عنه ایدر سنتدندرکه ثیب اوزره بکر تزوج ایتسه اول بکر عندنده یدی کیجه اقامت ایدوب اندن قسم ایده * واکر تزوج ایتدیکی ثیب ایسه عندنده اوچ کیجه اقامت ایدوب اندن قسم ایده * بعضیلر اشبو خبری پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه رفع ایتدی * واکر رجل سفر مراد ایتدکده بعض نساسی بینلرنده قرعه ایتدکدنصکره بیله سنجه کوتورسه جائز اولور * بعده باقیات ایچون مدت سفردکلو بی قضاء واجب اولمز اول مدت اکرچه طویل اولورسه ده * اکر بر بلده ده اقامتی مدت مسافرین اوزره زیاده اولمزسه (قالت عائشة رضی الله عنها کان النبی صلی الله علیه وسلم اذا اراد سفرا اقرع بین نسائه فایتهن خرج سهمها خرج بها) عائشه رضی الله عنها ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم سفر مراد ایتدکده نساسی بیننده قرعه ایدوب قنغیسنك سهمی چقارسه سفره انی کوتورردی (ولله ما فی السموات وما فی الارض) سموات وارضده اولان اشیانك

خلق وملكی الله تعالی یه مختصدر (ولقد وصینا الذین اوتوا الكتاب من قبلكم وایاكم أن اتقوا الله)
سزدن اوكدین كتاب ویر یلنلره وسزه امر ایتدك كه الله تعالیدن قورقوب انی برلیه سز وشر ایعله عمل ایلیه سز
(وان تكفروا فان لله ما فی السموات وما فی الارض) واكر كافر اولورسكز الله تعالی سموات وارضك
وایكیسنده كی اشیانك مشارك ومنازعسز مالكیدر سزلك كفر وعصیانكز ایله متضرر اولمز شكر وتقوا كزله
منتفع اولمدیغی كبی بلكه سزه تقوی وطاعتله امر ایتمسی سزه رحمت ایتسون ایچوندر یوخسه اكا احتیاجی
ایچون دكل (وكان الله غنیا حمیدا) الله تعالی خلقدن وعبادتلرندن غنی وذاتنده حمید اولدی (ولله
ما فی السموات وما فی الارض) سموات وارض ومافیهما الله تعالینك خلق وملكیدر جمیع مخلوقاتنك اكا
احتیاجی انك غناسنه دلالت ایدر ومخلوقاته افاضه ایتدیكی وجود وانواع خصایص وكمالات انك
حمدیتنه شهادت ایدر (وكفی بالله وكیلا) سموات وارض ومابینهمانك امرینه الله تعالی وكیل اولمغه
كافی اولدی ایمدی انی وكیل ایدینوب غیریه توكل ایتمكز (ان یشأ یذهبكم أیها الناس ویأت بآخرین)
یاناس اكر الله تعالی سزی دیلرسه افنا ایدوب قوم آخرین ایجاد ایدر * ویاخود سزانك امرینه عصیان ایدیجك
سزی اهلاك ایدوب یریكزه انك امرینه زیاده اطاعت ایدر قوم ایجاد ایدر (وكان الله علی ذلك قدیرا) الله
تعالینك اعدام وایجادده قدرتی بلیغ اولدی (من كان یرید ثواب الدنیا فعند الله ثواب الدنیا والآخرة)
بركسه كه اعمال آخرتدن ایشلدیكی عمله حطام دنیا ویالذاتن دیلیه مجاهد كبی كه جهاد ایله غنیمت دیلیه یوخسه
ثواب آخرتی دیلیه امدی ثواب دنیا وثواب آخرت ایكیسیده دخی الله تعالی عندنده در اكا نولدیكه
اول ایكیسندن انقصنی قویوب اخسی دیلر زیرا بركسه كه الله اخلاصله جهاد ایده اكا آخرتده ویریله جك ثوابك
جنبنده غنیمت لاشیء مثابه سنده اولور دیلكسزین دخی غنیمتك حصولی مقدر ایسه آخرت ثوابنی طلب عندنده
اولدخی اولور * اما كه مقصود بالذات ثواب دنیا اولیجق انكله ثواب آخرت حاصل اولمز * ویاخود مراد
اول نیچون ایكیسن بیله طلب ایتمز شول كمسه كبی كه (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الآخرة حسنة) دیو
ایكیسن بیله طلب ایدر (وكان الله سمیعا بصیرا) الله تعالی انلرك اقوالنه سمیع واعمال ونیاتلرینه بصیرا اولدی
هر صنفه قصدلری حسبنجه جزا ایدر (یا أیها الذین آمنوا كونوا قوامین بالقسط) یامؤمنلر عدل اوزره قیامه
اجتهاد ایدك (شهداء لله) شهادتلریكزی لوجه الله حقله اقامت ایدر اولدیغكز حالده (ولو علی انفسكم)
اكرچه اول شهادت كندیكز اوزره ایسه ده اقرار ایتمكزله * زیرا شهادت حقی بیاندر كركسه اول بیان نفسی
اوزره ویاغیری اوزره اولسون (أو الوالدین والاقربین) ویاخود اول شهادت والدینكز ویااقاربكز اوزره
ایسه ده (ان یكن غنیا أو فقیرا) مشهود علیه ویا اول مشهود لهدن هربری كرك غنی ویافقیر اولسون شهادتكزی
اقامت ایدك مشهود علیه اكرچه غنی ایسه ده غناسیچون اندن هیبت ایتمكز * ودخی مشهود له اكرچه فقیر
ایسه ده فقرایچون اكا مرحمت ایتمكز (فالله أولی بهما) الله تعالی غنی یه وفقیره وحاللرینه نظره اولیدر
(فلا تتبعوا الهوی أن تعدلوا) ایمدی هوایه تابع اولمكزه حقدن عدول ایتمیه سز * زیرا اكا تابع اولان
لابد حقدن عدول ایدر (وان تلووا أو تعرضوا) واكر شهادت حقدن ویاحكومت عدلدن السنه كزی
تحریف ایدرسكز تاكه حقی ابطال ایده سز * ویاخود اداء شهادتدن اعراض ایدوب كتم ایدرسكز
(فان الله كان بما تعملون خبیرا) الله تعالی سزلك اعمالكزه خبیردر انك اوزره سزه جزاء ایدر (یا أیها الذین
آمنوا) یااهل كتابدن شونلر كه ایمانه كلدیلر * روایت اولندیكه عبد الله بن سلام واصحابی پیغمبر عزصلی الله
علیه وسلمه كلوب دیدیلر كه بز سكا وكتابكه وموسایه وتوراته وعزیره ایمان كتوروب انلردن
ماعدا رسوللره وكتابلره كافر اولورز اویله اولسه بو آیت نازل اولدی * ویاخود مراد یهود ونصاری اوله
یعنی شونلر كه موسایه وعیسایه ایمان كتوردیلر * ویاخود مراد منافقین اوله یا شونلر كه لسانلریله
ایمان كتوردیلر ویاخود مراد مسلمین اوله یعنی یامؤمنلر (آمنوا بالله ورسوله والكتاب الذی انزل علی
رسوله والكتاب الذی انزل من قبل) الله تعالی یه ورسولی محمد صلی الله علیه وسلمه واكا تنزیل ایتدیكی

قرآنه واندن اول انزال ایتدیكی تورات وانجیل وزبور وسائر كتب متقدمه یه ایمانكز اوزره ثابت ودائم
اولك (ومن یكفر بالله وملائكته وكتبه ورسله والیوم الآخر فقد ضل ضلالا بعیدا) بركسنه كه
الله تعالی وملائكه سنه وكتابلرینه ورسوللرینه ویوم آخره ویامجموعندن برینه كافر اوله برضلاله ایركه
اول هدادن بعیددر (ان الذین آمنوا ثم كفروا ثم آمنوا ثم كفروا ثم ازدادوا كفرا) یهوددن شونلر كه
موسی علیه السلامه ایمان كتوردیلر * بعده عجله عبادتلریله كافر اولدیلر * بعده توراته ایمان كتوردیلر
بعده عیسایه كافر اولدیلر * بعده محمد علیه السلامه كفرله كفرلرین آرتوردیلر * ویاخود اهل كتابك جمیعی كه
نبیلرینه ایمان كتوردیلر بعده اكا كافر اولدیلر * بعده نبیلرینه نازل اولان كتابلرینه ایمان كتوردیلر
بعده اكا كافر اولدیلر انی ترك ایتملریله * بعده محمد صلی الله علیه وسلمه دخی كفرله كفرلرین آرتوردیلر
ویاخود قوم مرتدینكه مؤمنلر ایكن مرتد اولدیلر بعده ایمانه كلوب بعده مرتد اولدیلر * بعده ردت
اوزره موتله كفرلرین آرتوردیلر (لم یكن الله لیغفر لهم) الله تعالی انلری مغفرت ایدر دكادر مادامكه
انك اوزره اقامت ایدهلر (ولا لیهدیهم سبیلا) وطریق حقه دخی هدایت ایدردكادر * زیرا بعیددر كه
انلر كفردن توبه ایدوب ایمان اوزره ثابت اولهلر * دینلدیكه قچان بركافر اول مره اسلامه كلوب انك اوزره
دائم اوله الله تعالی انك كفر سابقن مغفرت ایدر واكر اسلامه كلوب بعده كافر بعده مسلم بعده كافر
اولورسه الله تعالی انك شول كفر سابقن مغفرت ایتمزكه اسلام اوزره دائم اولسه اول مغفور ایدی (بشر
المنافقین بأن لهم عذابا ألیما) یامحمد منافقلره خبرویر كه انلرایچون عذاب الیم اعداد اولنمشدر (الذین یتخذون
الكافرین أولیاء من دون المؤمنین) انلر كه یهود ونصارانی اصدقاء ایدینورلر مؤمنلری دكل (ایبتغون
عندهم العزة) یوخسه انلردن محمد علیه السلام واصحابی رضی الله عنهم اوزره معونه وظهوریا انلرك
عندنده قوت وغلبه می طلب ایدرلر (فان العزة لله جمیعا) عزت ایسه جمیعا الله تعالی یه مخصوصه در
تعززا یتمز مكر اول كمسه كه الله تعالی انی عزیز ایده نتكیم (ولله العزة ولرسوله وللمؤمنین) قول شریفیله
اولیاسیچون انی تقدیر ایلدی (وقد نزل علیكم فی الكتاب) والحال حق جل وعلا قرآنده سزه یامنافقین
تنزیل ایتدیكه (ان اذا سمعتم آیات الله یكفر بها ویستهزؤ بها) قچان الله تعالینك آیتلرینه كفر ایدیلور
واستهزاء اولنور ایشیده سز (فلا تقعدوا معهم حتی یخوضوا فی حدیث غیره) امدی انی ایدن قومله
مجالسه ایتمكز مكر كه انی ترك ایدوب حدیث آخره شروع ایدهلر (انكم اذا مثلهم) شویله كه سز انلركله
مجالسه ایدروكفر واستهزالرین استماع ایلروانی انكار ایتمیوب رضا صورتن اظهار ایدرسكز كفرده
سز دخی انلرك كبیسز * بعض علما اشبو آیتله اهل معاصی واهوادن اجتنابك وجوبنه استدلال ایتدی
عمر بن عبد العزیز رضی الله عنه برقومی شرب خمر ایدربولوب انلرك جمیعنی ضرب ایتدی مكرانلرنده
صائم بر رجل صالح وارایدی انی اكا تعریف ایتدكلرنده اول دخی انلردندر دیوب بو آیتله استدلال ایتدی
(ان الله جامع المنافقین والكافرین فی جهنم جمیعا) الله تعالی منافقلری وكافرلری جهنمده جمع ایدراكر
موتلری نفاق وكفر اوزره اولورسه (الذین یتربصون بكم) اول منافقلر كه سزلك احوالكز تغیرینه منتظر اولورلر
(فان كان لكم فتح من الله) اكر الله تعالیدن سزه ظفر وغنیمت ایررسه (قالوا ألم نكن معكم) دیرلر كه
بز سزلك دینكزده وسزكله بیله جهادده دكلمیدك بزه دخی غنیمتدن حصه ویرك (وان كان للكافرین نصیب)
واكر كافرلر ایچون دولت ومسلمین اوزره ظهور اولورسه (قالوا ألم نستحوذ علیكم ونمنعكم من المؤمنین)
كافرلره دیرلر كه بز سزلك اوزریكزه غالب وقتلكزه متمكن دكلمیدك ومؤمنلرك صولتن اوزریكزدن دفع
ایتمدكمی انلرك قلوبنه ضعف ویرشی تخییلله وانلره مظاهرتده توانی ایله ایمدی انلردن نائل اولدیغكز شیئه بزی
دخی شریك ایدك (فالله یحكم بینكم یوم القیامة) الله تعالی یوم قیامتده مؤمنلر ایله منافقلر بینینی فصل
ایدر (ولن یجعل الله للكافرین علی المؤمنین سبیلا) الله تعالی كافرلر ایچون مؤمنلر اوزره حجتله غلبه یه
مجال ویرمدی اشبو دلیلدر كه كافرلك عبد مسلمی اشتراسی باطل اوله (ان المنافقین یخادعون الله وهو

خادعهم) منافقلر الله تعالی ایله خادعین معامله‌سن ایدرلر لسانلریله اظهار ایمان و صدرلرنده کفری
کتم. نه الله تعالی دخی انلره خدعه‌لرینک جزاسن ایدرکه اوزرلرینه احکام مسلمینی اجرا ایدر حالبوکه عندنده
اخبث کفار اولوب نارک درک اسفلی اهلندندر و یوم قیامتده مؤمنلره ویریلان نور کبی انلره دخی ویریلور
مؤمنلر نورلریله صراطی کچرلر انلرک نوری انده سونوب ظلمتده قالهلر (واذا قاموا الی الصلاة قاموا کسالی)
یعنی نمازه قالقسه‌لر مکرکه کبی متثاقلین و کسالی اولدقلری حالده قالقارلر کیمسه کوررلرسه نمازی قیلورلر *
والا قیلمیوب کیدرلر اشبو دلیلدر که نمازه نشاط اوزره دخول مستحب اوله و کیشی کسلانم دیمک مکروه اوله
(یراؤن الناس) انی ناسه مرایات ایچون ایدرلر یوخسه امر الهیه اتباع ایچون دکل (ولا یذکرون الله الا
قلیلا) الله تعالی یی آز ذکر ایدرلر انک آز اولمسی زیرا که ریاء و سمعه ایچون ایدرلر اکر اول آز ایله الله تعالینک
وجهن اراده ایتسه‌لر چوق اولوردی و یاخود آز اولمسی الله تعالی انی قبول ایتمدیکیچوندر هر شیئکه قبول
اوله اول چوق اولور (مذبذبین بین ذلک لا الی هؤلاء ولا الی هؤلاء) انلر ایمانله کفر بیننده تردد ایدرلر نه مؤمنلره
ونه کافرلره منسوبلردر تصدیق ایتمزلر که مؤمن اوله‌لر کفرلرین اظهار ایتمزلر که کافر دینله‌لر (ومن یضلل الله
فلن تجد له سبیلا) اول کمسه که الله تعالی اکا هدایت ایتمیه سن انکیچون حق و صوابه طریق بوله‌مزسن
(یا أیها الذین آمنوا لا تتخذوا الکافرین أولیاء من دون المؤمنین) یا مؤمنلر اخوانکز مؤمنلری قویوب کافرلرله
موالات ایتمکز که اول منافقلر صنیعیدر اکا دی انلره تشبه ایتمکز (أتریدون أن تجعلوا لله علیکم سلطانا
مبینا) دیلرمیسز که عذابکزی ایجاب ایدر الله تعالینک اوزریکزه حجت بینه‌سی اوله زیرا انلرک موالاتی
نفاقه دلیلدر (ان المنافقین فی الدرک الاسفل من النار) منافقلر ناردن درک اسفلده عذاب اولنورلر
ابن مسعود رضی الله عنه ایدرانده کلیدلی تیموردن تابوتلر ایچنده اولورلر منافقلرک عذابی سائر کفره‌دن اشد
اولمسنک حکمتی بودر که انلر کفره‌نک اخبثیدر کفرلرینه اسلامی استهزاء و مسلمینی خداع شرینی دخی ضم
ایتمشلردر (ولن تجد لهم نصیرا) سن انلر ایچون عذابدن منع ایدر نصیر بولمیزسن (الا الذین تابوا) مکر
شونلر که نفاقدن توبه ایده‌لر (وأصلحوا) و حال نفاقده کی اسرار و احوللرندن افساد ایتدکارینی اصلاح
ایده‌لر (واعتصموا بالله) و الله تعالی‌یه وثوق ایدوب دین مختاری تمسک ایده‌لر (وأخلصوا دینهم لله)
و طاعتلرین لله خالص ایده‌لر (فأولئک مع المؤمنین) امدی انلر دنیاده و آخرتده مؤمنلر ایله‌در (وسوف
یؤت الله المؤمنین اجرا عظیما) آخرتده ایسه الله تعالی مؤمنلره اجر عظیم ویریسردر اویله اولسه انده انلره
مشارک و مساهم اولورلر (ما یفعل الله بعذابکم ان شکرتم وآمنتم) اکر الله تعالی‌یه ایمان کتوروب سزه
ویردیکی نعمتلره شکر ایدرسه‌کز سزه عذابله نه دیلر سزه غیظیمی واردر انکله تشفی ایده و یا انکله
بر ضرری دفع ایده و یا انکله بر نفعی جلب ایده حالبوکه اول نفع و ضرردن غنی متعالدر بلکه کفره مصر اولانه
عقاب ایدر زیرا کاسرار سوء مزاج کبیدر که مرضی مؤدی اولور چانکه اول ایمان و شکرله زائل اوله
واندن نفسی تنقیه ایده تمه سندن قورتیلور * شکری ایمان اوزره تقدیم ایلدی زیرا که ناظر اولا نعمتی
ادراک ایدوب شکر مبهمله شکر ایدر بعده امعان نظرله منعمی بیلوب اکا ایمان کتورر * دینلدیکه آیتک
معناسی الله تعالی مؤمن شاکره عذاب ایتمز زیرا انک عبادنه تعذیبی نه ملککن ارتوررونه انلره عقوبتن
ترکی ملکنه نقص ویررو شکر کفرک ضدیدر کفر ایسه ستر نعمتدر و شکر انی اظهار اولور (وکان الله شاکرا
علیما) الله تعالی عبادنه ثوابن ایرکورر انلردن عمل قلیله راضی اولوب مقابله‌سنده اجر جزیل ویرر و شکر
و ایمانلرینک حقنی بیلور (لا یحب الله الجهر بالسوء من القول الا من ظلم) الله تعالی قول قبیح ایله جهر
ایتمکی سومز مکرکه مظلوم ظالمینه بددعا ایله و یا اندن تظلمه جهر ایده و اکر ظالم انی شتم ایتسه‌کده
اول دخی انک مثلله زیاده سز شتم ایتسه جائز اولور (قال النبی صلی الله علیه وسلم المتسابان ما قالا فعلی البادی
مالم یعتد المظلوم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر ایکی کشینک سب ایدشملرینک وبالی اول سبی بدأ ایدنک
اوزره‌در مادامکه مظلوم سبده ظالم اوزره تجاوز ایتمیه * مجاهد ایدر اشبو آیت ضعیف حقنده درکه بر قومه

نزول ایتدیککنده اکا ضیافت و یا ضیافتده احسان ایتمیه‌لر انکیچون انلردن شکایت و یا سوء صنیعلرین
حکایت ایتمسی جائز اولور (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان نزلتم بقوم فامر والکم بما ینبغی للضیف فاقبلوا
فان لم یفعلوا فخذوا منهم حق الضیف الذی ینبغی لهم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر چن بر قومه نزول
ایتدیککزده ضیفه لایق اولور نیسنه کتوررلرسه انی قبول ایدک والا ضیفه لایق اولور حقی انلردن اخذ ایدک
(وکان الله سمیعا علیما) الله تعالی مظلومک دعاسن ایشیدر ظالمک مستحق اولدیغی عقابی بیلور (ان تبدوا
خیرا او تخفوه) اکر طاعت و بری اظهار و یا اسرار ایدرسکز (او تعفوا عن سوء) و یا سزه ایشلنن
اسائتی عفو ایدوب مؤاخذه ایتمزسکز (فان الله کان عفوا قدیرا) الله تعالی انتقامه قدرتی کامله ایکن
عصاتک کثیرین عفو ایدر امدی سزا کا ولی‌سز که یوم قیامتده (هل جزاء الاحسان الا الاحسان) فحواسنجه
سزدخی عفوله جزا اولنورسز * اشبونده مظلومی مکارم اخلاقه ترغیب واردر (ان الذین یکفرون بالله
ورسله) شونلر که الله تعالی‌یه و رسوللرینه کافر اولورلر یهود کبی که موسی علیه السلامه و توراته و عزیره ایمان
کتوروب عیسی علیه السلامه وانجیله و محمد صلی الله علیه وسلمه و قرآنه کافر اولدیلر (ویریدون ان یفرقوا
بین الله ورسله) والله تعالی ایله رسوللری بیننی تفریق اراده ایدرلر (ویقولون نؤمن ببعض ونکفر ببعض)
و رسوللرک کیمنه مؤمن و کیمنه کافر اولورز دیرلر (ویریدون ان یتخذوا بین ذلک سبیلا) وانکله ایمان و کفر
بیننده طریق وسط اتخاذین دیلرلر حالبوکه واسطه یوقدر زیرا که حق مختلف اولمز شول سببدنکه الله تعالی‌یه
ایمانک تمامی رسوللرینک جمیعنه ایمانله و تبلیغ ایتدکارینک تفصیل و اجمالنه تصدیق ایله‌در زیرا که نبک بعضنه
کافر اولان ضلالده کانه کافر کبیدر (اولئک هم الکافرون حقا) امدی انلر کفرده کامللردر بعضنه اولان
ایمانلری معتبر اولمز (واعتدنا للکافرین عذابا مهینا) رسوللرک جمیعنه و کرک بعضنه کافر اولنلر ایچون
بر عذاب مهین اعداد ایتدک (والذین آمنوا بالله ورسله ولم یفرقوا بین احد منهم) و شونلر که الله تعالی‌یه
و رسوللرینک جمیعنه ایمان کتوردیلر یوخسه بعضنه ایمان و بعضنه کفرله بینلرین تفریق ایتمدیلر (اولئک
سوف یؤتیهم اجورهم) امدی الله تعالی انلره اجور موعوده‌لرینی یوم قیامتده ویریسردر (وکان الله
غفورا رحیما) الله تعالی انلره تفریطلرینی مغفرت و حسناتلرینی تضعیفله رحمت ایدر (یسألک اهل
الکتاب ان تنزل علیهم کتابا من السماء) یا محمد اهل کتاب سندن دیلرلر که انلر اوزره سمادن کتاب تنزیل ایده‌سن
روایت اولندیکه احبار یهود پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیلر که اکر نبوت دعواسنده صادق ایسک سمادن
بزه جمله بر کتاب کتور موسی علیه السلام کتوردیکی کبی و یاخود الواح اوزره خط سماوی ایله یازیلو بر کتاب
کتور موسی علیه السلامک توراتی کبی و یاخود بر کتاب کتور که نزول ایدرکن بز انی کوره‌وز (فقد سألوا
موسی اکبر من ذلک) اکر انلرک بو سؤالن استکبار ایدرسک انلر بوندن اکبرینی موسی علیه السلامدن سؤال
ایتمشلردی اشبو سؤالی ایدن انلرک آبائی ایکن انلرک کندولرینه اسناد اولندی * زیرا که آبالرینک مذهبن
اخذ ایتمشلردر و آبالرینک اول عرق فاسدی کندیلرده راسخ اولمشدر یا محمد انلرک سکا اشبو اقتراحی اول
جهالات و خیالاتلری دکلدر (فقالوا ارنا الله جهرة) الله تعالی‌یی بزه آشکاره کوستر کل دیدیلر
(فأخذتهم الصاعقة بظلمهم) تعنتلری و اول حالده انلره حصولی محال اولان شیئی سؤاللری سببیله سمادن
بر نار کلوب انلری اهلاک ایتدی (ثم اتخذوا العجل من بعد ما جاءتهم البینات) بو سؤالدن و موسی علیه
السلامک نبوتنه دلالت ایدر آیات و معجزات مجیئندن صکره موسی علیه السلامک غیبتی حالنده عجلی آله اتخاذ
ایدوب اکا عبادت ایتدیلر (فعفونا عن ذلک) بو جمله‌یی توبه ایتملریله انلری عفو ایتدک یوخسه استیصال
ایتمدک امدی بونلر دخی توبه ایتسونلر که آبالری کبی انلری دخی عفو ایده‌وز (وآتینا موسی سلطانا مبینا)
و موسی‌یه انلرک اوزره تسلط ظاهر ویردک شول وقتکه عجلی آله اتخاذ ایتدکلرینه توبه ایچون کندیلرینی قتله
امر ایلدی (ورفعنا فوقهم الطور بمیثاقهم) و میثاقی قبول ایتسونلر ایچون فوقلرینه ظله کبی طوری رفع
ایتدک شول وقتکه توراتی تصدیق ایدوب شرایعی قبولدن اباء ایتدیلر (وقلنا لهم ادخلوا الباب سجدا)

وموسی علیه السلامك لسانیله انلره اریحا قپوسندن بیللر بکزی اکمش اولدیغکز حالده کیرك دیدك (وقلنا لهم لاتعدوا فی السبت) وداود ویاموسی لسانیله انلره یوم سبتده صید اخذندن وسائر اعمالدن سزه حرام ایتدیکمزی استحلال الله امریمزه مخالفت ایتمکز دیدك (واخذنا منهم میثاقا غلیظا) وانلر اوزره انلردن عهد شدید اخذ ایلدك که اول انلرك الله تعالینك امرینی ایشتدكلرنده اکا اطاعت ایتدك دیملریدی * بعده اول عهدی صیندیلر و میثاقی نقض ایتدیلر (فبما نقضهم میثاقهم) بز انلره ایشلدیکمزی ایشلدك شول سببدنکه میثاقلرین نقض ایتدیلر (وکفرهم بآیات الله) والله تعالینك آیتلرینی انکار ایتدیلر (وقتلهم الانبیاء بغیر حق) وپیغمبرلرین ناحق یره قتل ایتدیلر (وقولهم قلوبنا غلف) وقلوبمز ذات غلافدر سنك حدیث ودعوتکی فهم ایتمزدیدیلر (بل طبع الله علیها بکفرهم) بلکه الله تعالی کفرلری سببیله قلبلرین علمدن محجوبه قیلدی وآیات تدبرینه ومواعظه تذکرینه توفیقن منع ایتدی (فلایؤمنون الاقلیلا) امدی انلردن ایمانه کلمزالا آز کمسه لر کاور (وبکفرهم) وعیسایه کفرلری (وقولهم علی مریم بهتانا عظیما) ومریم اوزره زنایه نسبتله بهتان عظیم اسنادلری سببیله دخی قلبلرین علمدن محجوبه قیلدی (وقولهم) ودخی شول قوللری سببیله که (اناقتلنا المسیح عیسی ابن مریم رسول الله) بز عیسی مسیح ابن مریم رسول اللهی قتل ایتدك یعنی که اول انلرك زعمنده رسول اللهدر ویاخود اکا رسول الله دیملری استهزا طریقی اوزره اوله ویاخود اول انك مدحی الله تعالیدن استئناف اوله ویاخود انلرك ذکر قبیحی مکاننه ذکر حسنی وضع اوله (وماقتلوه وماصلبوه ولکن شبه لهم) حالبوکه انلر انی نه قتل ونه صلب ایتدیلر بلکه انك قتلنی قصد ایدنلردن برینك صورتی عیسانك صورتنه بکزدیلوب انی عیسی زعمیله قتل ایتدیلر * روایت اولندیکه وقتاکه یهوددن برجماعت عیسی علیه السلامه وانا سنه سب ایتدیلر عیسی علیه السلامك بددعاسیله حق تعالی انلرك صورتلرینی قرده وخنازیر صورتنه تحویل ایتدی اوبله اولسه یهودانك قتلنه اتفاق ایتدیلر حق تعالی اکا انلرك اول اتفاقن بیلدیروب وانی سمایه رفع ایدرایدوکنی خبرویردی عیسی علیه السلام اصحابنه دیدیکه قنغیکز راضی اولور که بنم شبهم اکا القا اولنوب قتل وصلب ایدیله وجنته کیره ارالرندن بری اکاراضی اولیجق حق تعالی انی عیسایه بکزر صورتنه تحویل ایتدی یهود انی عیسی ظنیله طوتدیلر قتل وصلب ایتدیلر * دینلدیکه انك شبهی بر رجل منافقه القا اولندیکه عیسی علیه السلامدن چیقوب یهوده انی دلالت ایتدی اول قتل وصلب اولندی * دینلدیکه یهوددن ططیانوس نام رجل عیسی علیه السلامك اولدیغی بیته کیروب انی اندهبولدی حق تعالی عیسانك شبهن انك اوزره القا ایدوب چقدیغنده عیسی ظنیله انی اخذ وصلب ایتدیلر (وان الذین اختلفوا فیه لفی شك منه) عیسی علیه السلامك شاننده اختلاف ایدنلراندن تردده درلر وقعه ده کوره واقع اولیجق ناس انك امرنده اختلاف ایتدیلر * یهودك بعضی دیدیلر که اول کاذب ایدی بز انی حقا قتل ایلدك وآخرون تردد ایدوب بعضلری دیدیکه بو قتل اولنان عیسی ایسه یا بزم صاحبمز نیجه اولدی وبعضلری دیدیکه بو مقتولك وجهی عیسی وجهیدر و بدنی صاحبمز بدنیدر وعیسانك حق تعالی بنی سمایه رفع ایدر دیدیکنی ایشیدن دیدیکه اول سمایه رفع اولندی وبرقوم دیدیلر که ناسوت صلب اولنوب لاهوت صعود ایتدی (مالهم به من علم الااتباع الظن) حق تعالی ایدر انلرك عیسانك قتلنه ویا عدم قتلنه یقینلری یوقدر بلکه انی قتل ایتدی دیملری ظنه اتباعلهدر (وماقتلوه یقینا) انلر عیسی علیه السلامی زعملرنجه متیقنین اولدقلری حالده قتل ایتمدیلر ویاخود انی یقین اوزره بیلمدیلر (بل رفعه الله الیه) بلکه الله تعالی انی سماده حفظنه رفع ایلدی * دینلدیکه اول شهر رمضانده لیلة القدرده ایدی ویا یوم عاشوراده بین الصلاتینده ایدی (وکان الله عزیزا حکیما) الله تعالی عزیزدر اراده سندن انی منع ایدر اولماز وحکیمدر هر امرنده حکمتنی اجرا ایدر (وان من اهل الکتاب الالیؤمنن به قبل موته) یهود ونصارادن هیچ برکمسه اولماز که الا اول موتندن اول اکرچه روحنك زهوقی حیننده ایسه ده عیسی علیه السلام الله تعالینك عبدی ورسولی ایدوکنه لابد ایمان کتوررلر حالبوکه اول ایمانلری کندولره نفع ایتمز * دینلدیکه

یعنی عیسی علیه السلام سمادن نزول ایتدیکنده هر ملتك اهلی اکا ایمان کتوره * روایت اولندیکه دجال چیقدیغنده عیسی علیه السلام سمادن نزول ایدوب انی اولدره بعده قرق ییل یریوزنده مکث ایدوب وفات ایده مسلمون جنازه سی اوزره نمازین قیله لر * دینلدیکه یعنی هر کتابی وفات ایدر اولدیغنده لابد محمد صلی الله علیه وسلمه ایمان کتوریمردر ویاخود هر کتابی معاینه عندنده الله تعالی یه ایمان کتوره حالبوکه اول ایمان انلره نفع ایتمیه (ویوم القیامة یکون علیهم شهیدا) ویوم قیامتده عیسی علیه السلام اهل کتاب اوزره شاهد اولیسردر یهود اوزره انك رسالتن تکذیب ایتدکارینه ونصاری اوزره اکا ابن الله دیو افترا ایتدکارینه شهادت ایدیسردر (فبظلم من الذین هادوا حرمنا علیهم طیبات احلت لهم) یهودك نقض میثاقلری وآیات اللهه کفرلری ومریم اوزره بهتانلری وعیسایی قتل ایتدك دیو قوللری ایله ایتدکاری ظلم سببیله انلره حلال اولان طیباتی حرام ایتدك که اول سورة انعامده (وعلی الذین هادوا حرمنا) آیتنده ذکر اولنمشدر (وبصدهم عن سبیل الله کثیرا) ودین اللهدن کندیلرین وناسك کثیرین صرفلری سببیله (واخذهم الربا وقد نهوا عنه) وربایی اخذلری سببیله حالبوکه انلراندن نهی اولنمشیدی (واکلهم اموال الناس بالباطل) وناسك اموالنی رشوت وسائر وجوه محرمه ایله اکللری سببیله انلره حلال اولان طیباتی حرام ایتدك هربارکه انلر بر کبیره یی ارتکاب ایتسه لر طیباتدن برشیئ انلره حرام قیلنوردی (واعتدنا للکافرین منهم عذابا الیما) بز کافرلر ایچون عذاب الیم تهیئه ایتدك (لکن الراسخون فی العلم منهم) لکن انلردن علمده راسخلر عبدالله بن سلام واصحابی کبی (والمؤمنون) ومهاجرین وانصاردن مؤمنلر (یؤمنون بما انزل الیك وما انزل من قبلك) سکا انزال اولنان قرآنه وسندن اول انزال اولنان کتب متقدمه یه ایمان کتوررلر (والمقیمین الصلاة) ونمازی اقامت ایدنلره یعنی انبیایه دخی ایمان کتوررلر (والمؤتون الزکاة) وزکاتلرین ادا ایدنلر (والمؤمنون بالله والیوم الآخر) والله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورنلر (اولئك سنؤتیهم اجرا عظیما) امدی انلر ایمان صحیحله عمل صالح بینی جمعلری اوزره انلره اجر عظیم ویریسرز (انا اوحینا الیك کما اوحینا الی نوح والنبیین من بعده) یا محمد بز سکا وحی ایتدك نوح نبی یه اندن صکره کلان انبیایه وحی ایتدیکمز کبی انبیا ومرسلیندن برجماعتك ذکرینی حق جل وعلا نوح علیه السلامله بدأ ایلدی زیرا آدم علیه السلام کبی اول دخی ابو البشردر وانبیای شریعتك اولیدر و شرکدن امتنی اول انذار ایدن ودعوتن رد ایتدکلری ایچون بددعاسیله امتنی اول هلاك ایدن اولدر * وعمرده انبیانك اطولیدر ومعجزه سی انك نفسنده ایدیکه بیك ییل معمر اولمشیکن نه بر دیشی دوشدی ونه بر قیلی آغاردی ونه قوتی اکسلدی ونه طول عمرنده قومنك اذاسنه انك کبی هیچ برپیغمبر صبر قیلدی (واوحینا الی ابراهیم واسمعیل واسحاق ویعقوب والاسباط) ودخی ابراهیم علیه السلامه وحی ایتدك که اول اولوا العزم انبیانك اولیدر ودخی اشراف انبیادن اسماعیل واسحاق ویعقوب واولاد یعقوبه وحی ایتدك (وعیسی وایوب ویونس وهارون وسلیمان) واولوا العزم انبیانك آخری عیسایه ودخی یونس وهارون وسلیمانه وحی ایتدك (وآتینا داود زبورا) وداود علیه السلامه زبور نام کتابی ویردك که اول تحمید وتمجید والله تعالی یه ثنایی مشتمل ایدی * دینلدیکه داود علیه السلام بریه یه چیقاردی طوروب زبوری اوقوردی وانك خلفنده بنو اسرائیلك علماسی وعلما خلفنده ناس وناس خلفنده جن وجن خلفنده شیاطین طوروردی وجبالك دوابی قارشوسنده طوروب تعجبله دیکلشورلردی وقوشلر ایسه باشلری اوزره قنادآچوب هواده قرار قیلورلردی ذنبی مقارف اولیجق اول کرامت اندن کیدرلردی اول سکا طاعت انسی ایدی معصیت وحشتیله اول ایرلدی دینلدی (ورسلا قد قصصناهم علیك من قبل ورسلا لم نقصصهم علیك) ودخی شول رسوللره وحی ایتدیکمز کبی که انلرك کیملرینی بوندن اول سکا ذکر ایتدك وکیملرینی سکا ذکر ایتمدك * ابوذر رضی الله عنه ایدر دیدمکه یا رسول الله انبیانك ومرسلینك عددلری نه قدر ایدی * دیدیکه انبیانك عددی یوز یکرمی درت بیکدر انلردن رسالتله ممتاز اولنلر اوچیوز اون اوچدر (وکلم الله موسی تکلیما) والله تعالی موسایه سویلدیکه اول

مراتب وحیك منتهاسیدر الله تعالی انی كلامله تخصیص ایتدی حالبوكه انك غیر یه دخی سویلشدر زیرا كه
حق تعالینك كلام ووحی واسطه سز ایدی ویاخود بر كلامله ایدیكه اول انی قومنه تبلیغ ایتدی وانی
تبلیغه امر اولندی (رسلا مبشرین ومنذرین) شول رسوللره وحی ایتدك كه انلر ایمان اهلنه جنتله
تبشیر ایدروكفر اهلنی نارله انذار ایدردی (لئلا یكون للناس علی الله حجة بعد الرسل) تا كه ناسك
یوم قیامتده الله تعالی یه رسل ارسالندنصكره منازعه یه حجتلری اولمیه شول وجهله كیم یاربنا اكر دنیاده بزه
رسول ارسال ایتمش اولسیدك سكا ایمان كتورر وامریكه اطاعت قیلوردق اكرحق تعالی ناسه رسول
كوندرمسه عدل اولوردی زیرا كه عقل انك وحدانیتنی تعریف ایدر لكن رسول ارسالیله فضل ایلدی
تا كه نظره تنبیه اوله * اشبو آیتده تنبیه واردر كه ناسه انبیا بعثتی ضرورتله اوله جزئیات مصالح ادراكندن
كالك وكلیات مصالح ادراكندن اكثرك قصوری اولدیغیچون (فی الحدیث لا احد احب الیه العذر
من الله ومن اجل ذلك بعث المنذرین والمبشرین ولا احد احب الیه المدحة من الله ومن اجل ذلك وعد الجنة)
حدیث شریفده وارد اولدیكه الله تعالیدن زیاده عذری سوراحد یوقدر اول اجلدن ناسه انذار وتبشیر
ایچون رسوللر كوندردی ویینه اندن زیاده مدحه یی سور احد یوقدر اول اجلدن مؤمنلره جنت
وعد ایلدی (وكان الله عزیزا حكیما) الله تعالی ارادتنده غالب وتدبیرنده حكیم اولدی (لكن الله یشهد
بما انزل الیك) مكه نك رؤساسی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه كلوب دیدیلركه یهوده بزسنك شانكدن
وانلرك كتابلرنده سنك وصفك كیفیتندن سؤال ایدوب بزه بیلمزدیو جواب ویردیلر ودخی یهوددن
بر جماعت پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه كلیجك اول انلره والله سز بنم رسول الله ایدیكمی بیلورسز دیدی انلر
ایسه بیلمزدیجك اشبو آیت نازل اولدی یعنی انلرا كاشهادت ایتمزلرسه لكن الله تعالی انی اثبات وتقریر ایدر
سكا انزال ایتدیكی قرآن معجزله كه اول سنك نبوتكه دلالت ایدر (انزله بعلمه) انی علم خاصنه ملتبس اولدیغی
حالده انزال ایتدیكه اول انك نظمی تألیفنه علیمدر كه اول نظمدن هر بلیغ عاجز اولورویا خود شول كمسه نك
حالنه علیمدر كه اول نبوته مستعد اولورویا اكاكتاب نزولنه اهل اولور ویا خودانی شول علمیله انزال
ایتدیكه ناس معاش ومعادلرنده اكا محتاج اولور (والملائكة یشهدون) وملائكه دخی كذلك سنك نبوتكه
شهادت ایدرلر اشبونده تنبیه واردر كه ملائكه استرلركه دعوای نبوتك صحتنی بیلهلر بروجه اوزره كیم نظر
وتأملدن استغنا اولنه اشبو نوع ملك خواصندندر بوخسه انسان ایچون انك امثالیله نظر وتأملك غیریله
علمه سبیل یوقدر امدی انلر نظر صحیحله نظر ایتسهلردی سنك نبوتكی بیلوب اكا شهادت ایدهلردی ملائكه نك
انی بیلوب شهادت ایتملری كبی (وكفی بالله شهیدا) الله تعالینك حججدن صحت نبوتك اوزره اقامت ایتدیكی
كافی اولوب غیریله استشهاددن غنا ویردی (ان الذین كفروا وصدوا عن سبیل الله قد ضلوا ضلالا بعیدا)
شونلركه كافر اولوب ناسی طریق هدادن صرف ایتدیلر حقدن بعید ضلاله ایردیلر زیرا كه ضلال واضلال
ینی جمع ایتدیلر مضل ایسه ضلاله اغرق وضلالدن انقلاعی ابعددر (ان الذین كفروا وظلموا) شونلر كه الله
تعالی یه كافر اولوب ومحمد صلی الله علیه وسلمك نبوتنه انكارله ویا ناسی طریق صلاح وخلاصدن صدله انلره
ظلم ایتدیلر اشبو آیت دلالت ایدركه كفار فروعله مخاطب اولهلر زیرا انلر كله مراد كفرله ظلمی بیننی جمع
ایدنلردر (لم یكن الله لیغفر لهم) الله تعالی انلری مغفرت ایدرجك دكلدر مادامكه كفر وظلملری اوزره اصرار
ایدهلر (ولا لیهدیهم طریقا) وطریق حقه ارشاد ایدرجك دخی دكلدر (الا طریق جهنم) الا جهنم طریقنه
جزا ایدركه كفر وعملی تیسیر ایدر حتی كه انكله یوم قیامتده اكا ایردیلدیكه موقفده اهل ایمانه بر طریق
كوستریلوب اكاسلوك جنته ایرهلر واهل كفره دخی بر طریق كوستریلوب اكاسلوك ناره ایرهلر (خالدین
فیها ابدا) انده عذابده دائمی اولدقلری حالده (وكان ذلك علی الله یسیرا) انلرك انده عذابده دوام
وخلودلری الله تعالی یه آسان اولدی (یا ایها الناس قد جاءكم الرسول بالحق من ربكم) یا ناس ربكز جل
شانهدن سزه رسولی محمد صلی الله علیه وسلم صدقی ویا شرعی ویا كلمهٔ توحیدی ملابس اولدیغی حالده كلدی

فآمنوا

(فآمنوا خیرا لكم) ایمدی ایمانه كلك كه سزه ایمان خیرلو اوله (وان تكفروا فان لله ما فی السموات والارض)
واكر كافر اولورسكز الله تعالی سزدن غنیدر كفركزدن متضرر اولمز ایمانكزله منتفع اولمدیغی كبی زیرا
سموات وارضده كی اشیانك جمیعی انك خلق وملكیدر (وكان الله علیما حكیما) الله تعالی انلرك احوالنی
بیلور وامرلرنده حكمتنی اجرا قیلور (یا اهل الكتاب لا تغلوا فی دینكم) یا یهود ویا نصاری دینكزده غلو
ایتمكز اما یهودك غلوسی عیسی علیه السلام حقنده حاشا زنادن حاصل اولمشدر دیملریدر ونصارانك غلوسی
انك امرنده درت صنف اولمریدر * اول یعقوبیه وملكائیه ونسطوریه ومرقوسیه در اما ایكی اولكی انی حاشا
اللهدر دیدیلر * ونسطوریه عیسی ابن اللهدر دیدیلر ومرقوسیه انی ثالث ثلاثه در دیدیلر * اشبو اعتقادات
باطله نك اوچنی دخی یهوددن بولس نام رجل انلره القا ایلدی * روایت اولندیكه عیسی علیه السلامك
سمایه رفعندنصكره نصاری سكسان بر ییل دین اسلام اوزره اولدیلر تا شول وقته دكین كه انلر ایله یهود بیننده
حرب واقع اولدی مكر یهودده بولس دینور بر رجل شجاع وار ایدی عیسی علیه السلام قومندن برجمله یی
قتل ایلدی بعده یهوده دیدیكه اكر حق عیسانك دینی ایسه بز كافر اولوب ومصیر بزنار اولور انلر جنته
كیروب بز ناره كیررزایمدی بن دیلرینكه انلری حیله ایله ضلالته ایر كورم تا كه انلر دخی دین حقی ترك
ناره كیرهلر مكر انك عقاب دینور بر فرسی وار ایدیكه انك اوزرنده قتال ایدردی فی الحال انی عقر ایدوب
بوغزلدی وباشنه طپراق صاچوب ندامت اظهار ایلدی نصاری اكا دیدیلركه سكا نولدیكه بویله ایدرسن
دیدیكه سمادن بكا برندا كلدیكه سكا توبه یوقدرمكر كه یهود دینی ترك ایدوب نصرانی اولهسن اویله اولسه
ایشلدیكم افعاله نادم اولوب توبه ایتدم نصاری اكاسونوب انی كنیسه یه ایلتدیلر بر سنه انده قالوب خلقه
عبودیت وطاعت اظهار ایلدی وانجیلی تعلم ایدوب انلره اندن سویلدی حتی كه اكا اعتقاد ایدوب درون
دلدن انی سودیلر بعده بر كون انلره چیقوب دیدیكه بكا ندا كلدیكه توبه ك مقبول اولدی اندن رومه كتمكه
یونلدی ونسطور نام نصرانی یی خلیفه ایدوب اكا دیدیكه آلهه اوچدر عیسی ومریم واللهدر و یعقوب نام
نصرانی یه دیدیكه عیسی نه انس ونه جسمدر بلكه ابن اللهدر بعده ملكا نام نصرانی یه دیدیكه اكه لم یزلدر
وعیسی لایزالدر بعده هر برینی فرادی چاغروب سن بنم ولی خاصمسن دیو مداهنه ایله انی تغریر ایتدی
وایرتسی بن كندیمی عیسی علیه السلامك رضاسیچون ذبح ایدیسر ین امدی سن نصارایی سكا بیلدردیكیم
طریقه دعوت ایلكل دیوب اندن مذبحه واروب كندوینی ذبح ایتدی بعده اول اوچندن هربری خاقی
كندی طریقه سنه دعوت ایدوب هربرینه طوائف اتباع ایتدكدنصكره نصاری اعتقاد باطلده اوچ صنف
اولدیلر هر صنف ایكی آخر صنفلری تخطئه ایدوب اختلافه دوشدیلر (ولا تقولوا علی الله الا الحق) والله
تعالی یی تنزیه ایدوب اكا صاحبه وولد اسنادیله افترا ایتمكز (انما المسیح عیسی ابن مریم رسول الله وكلمته
ألقاها الی مریم وروح منه) زیرا كه مسیح عیسی مریمك اوغلیدر الله تعالینك رسولیدر وكن قولندن
وجوده كلمش خلقیدركه انی مریمه القا ایتدی والله تعالیدن سائر ارواح كبی بر روحدر والا بوكه الله تعالی
انی كندویه مضاف قیلدی زیرا كه اول انك امریله اولدی دینلدیكه روحدن مراد شول نفخدركه جبرائیل
علیه السلام انی مریمك درعنه نفخ ایتدی انكله مریم باذن الله حامل اولوب اول نفخه روح دینلدی زیرا
اول بر ریحدركه روحدن چیقار ودینلدیكه یعنی عیسی علیه السلام الله تعالیدن رحمتدر اكا تابع ومؤمن
اولانه ویا خود روح الله تعالیدن وحیدر مریمه بشارتله وجبریل علیه السلامه نفخله وعیسایه كن دینلمسیله
(فآمنوا بالله ورسله) ایمدی الله تعالی یه ورسوللری اسانیله سزه خبرویریلنه ایمان كتورك كه اول الله تعالی
واحددر ولدی والوهیتده شریكی یوقدر وعیسی مریمدن بر جزء در آنسز خلق اولنوبدر الله تعالی ایله انك
بیننده نسبت یوقدر (ولا تقولوا ثلاثة) آلهه اوچدر والله تعالی ثالث ثلاثه در دیمكز (انتهوا
خیرا لكم) تثلیثدن منتهی اولك كه اول قولدن انتها كزسزه خیرلودر (انما الله اله واحد) الله تعالی بالذات
اله واحددر هیچ بروجهله انده تعدد یوقدر (سبحانه أن یكون له ولد) انی تنزیه ایدرینكه انكیچون

ولد اوله (له ما فی السموات وما فی الارض) سموات وارض وما بینهماده کی اشیانك خلق وملکی جمله انکدر
انده بر مماثلی شیء یوقدرکه انی ولد اتخاذ ایده (وکفی بالله وکیلا) الله تعالی وحدانیتنه کندی شاهد یترکه
اکرچه انك غیری شهادت ایتمزسه ده ویاخود خلقلك امورینه اول وکیل یترکه جمله‌سی اکا محتاجدر اول ایسه
انلردن غنیدر (لن یستنکف المسیح أن یکون عبدا لله) عیسی علیه السلام الله تعالی یه عبد اولمقدن
انفه وتعظم ایتمز زیرا عبودیت اکا نهایت شرفدر ومذلت واستنکاف الله تعالینك غیری یه عبودیتده اولور
روایت اولندیکه وفد نجران پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه دیدیلرکه یا محمد سن برم صاحبمز عیسی علیه السلامه
عیب اسناد ایدوب اول الله تعالینك عبدیدر دیرسن پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم انلره عیسی علیه السلامه
عار وعیب دکلدرکه اول الله تعالی یه عبد اوله دیدی او یله اولسه انك اشبو قولنی مصدق آیهٔ مذکوره نازل
اولدی (ولا الملائکة المقربون) وکذلك الله تعالی یه عبید اولمقدن ملائکهٔ مقربین دخی انفه وتعظیم ایتمزلر
اشبو آیتله استدلال ایدرملائکه‌یی انبیاء اوزره تفضیل ایدنلر زیرا که عیسادن ملائکه‌یه ارتقا بیورلدی
ارتقا ایسه ادنادن اعلایه اولور لکن بونلر ایچون حجت دکلدر زیرا که حق تعالینك انی دیمسی ملائکه‌نك
مقامی بشر مقامندن ارفع اولمسنی بیان ایچون دکلدر بلکه ملائکه‌یی آلهه دردینلرك قولنی رد ایچوندر
نتکیم مسیح ابن الله دینلرك قولنی مسیح الله تعالی یه عبد اولمقدن استنکاف ایتمز قولیله رد ایلدی (ومن
یستنکف عن عبادته ویستکبر فسیحشرهم الیه جمیعا) شول کسه که الله تعالینك عبادتندن ترفع ایده
اول الله تعالی انلری جمیعا حشر ایدر (فاما الذین آمنوا وعملوا الصالحات فیوفیهم أجورهم) اما شونلرکه
الله تعالی یه ایمان کتوروب اعمال صالحه ایشلیه‌لر انلرك اعمالی ثوابن تتمیم ایدر (ویزیدهم من فضله)
وجنتده کوزلر کورمدك وقولاقلر ایشتمدك وبشر قلبنه خطور ایتمدك اجورو کراماتی فضلندن زیاده ایدر
(واما الذین استنکفوا واستکبروا فیعذبهم عذابا الیما) واما شونلر که الله تعالی یه عبادتدن ترفع ایده‌لر اول
انلری عذاب وجیع ایله تعذیب ایدر (ولا یجدون لهم من دون الله ولیا ولا نصیرا) حالبوکه انلر کندیلرین
الله تعالینك غضب وقهرندن تخلیصه قادر بر قریب ویا بر مانع بولمیزلر (یا ایها الناس قد جاءکم برهان من
ربکم وأنزلنا الیکم نورا مبینا) یا ناس ربکز جل شانه دن محمد صلی الله علیه وسلم معجزات ظاهره ایله کلدیکه
اندن بشر عاجز اولور وسزه قرآن انزال ایتدیکه اول حلال وحرامی وهدی وضلالی بیانده شفاء صدور یعنی
یعنی سزه دلائل عقل وشواهد نقل کادی او یله اولسه سزه نه عذر ونه علت قالدی (فاما الذین آمنوا بالله
واعتصموا به) اما شونلرکه الله تعالی یه ایمان کتوروب انکله کندیلرین زیغ شیطاندن منع ایتدیلر
(فسیدخلهم فی رحمة منه وفضل) الله تعالی رحمتندن ایمان وعمللری ازاسنده تقدیر ایتدیکی ثوابه وانك اوزره
زائد احسانه ادخال ایدر (ویهدیهم الیه صراطا مستقیما) وانلره وعد اولنان صراط مستقیمه ارشاد ایدرکه
اول دنیاده اسلام وطاعتدر وآخرتده طریق جنتدر (یستفتونك) یا محمد سکا کلاله دن سؤال ایدرلر
روایت اولندیکه جابر بن عبد الله رضی الله عنه مریض اولوب پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم انك عیادتنه
وارد قده دیدیکه یا رسول الله بنم کلالتم واردر مالمی نیجه ایده یم او یله اولسه بو آیت نازل اولدی دیندیکه
احکامدن آخر نازل اولان اشبو آیهٔ کریمه‌در (قل الله یفتیکم فی الکلالة) دیکه الله تعالی سزه کلاله
حقنده افتا ایدرکه اول موروث منه اولان میتك ورثه سنده والد وولددن هیچ بری اولمامقدر (ان امرؤ هلك
لیس له ولد وله اخت فلها نصف ما ترك) برکسه که فوت اولدیغنده اوغلی اولمیوب لاب وام ویالاب اختی
ترك ایده اول اخت ایچون اول متوفی ترکه سنك نصفی واردر (وهو یرثها ان لم یکن لها ولد) واکر امر عکس
اولورسه یعنی بر مرأه فوت اولدیغنده اوغلی اولمیوب لاب وام ویالاب اخن ترك ایدرسه اول اخ اول مرأهٔ
متوفاة ترکه سنك جمعنه وارث اولور (فان کانتا اثنتین فلهما الثلثان مما ترك) واکر فوت اولدیغنده
اوغلی اولمیان کشینك لاب وام ویالاب ایکی ویا اکثر اختلری قالورسه انلرك جمیعی ایچون متوفی ترکه سنك ثلثانی
حقلری واردر (وان کانوا اخوة رجالا ونساء فللذکر مثل حظ الانثیین) واکر فوت اولدیغنده اوغلی اولمیان

کشینك لاب وام ویالاب اخوة واخواتی قالورسه انلردن هر براخ ایچون ایکی اخت نصیبی واردر (یبین
الله لکم أن تضلوا) الله تعالی سزه بیان ایدر شول ضلالکزدیکه تخلیه اولنسکز اول سزلك شان وطباعکزدندر
تاکه اندن صاقنوب خلافن ایشلیه‌سز ویاخود سزه حق وصوابی بیان ایدر ضلالته وقوعکز کراهتیله تاکه
ضلالته واقع اولمیه‌سز (والله بکل شیء علیم) الله تعالی هرشیئه عالمدر

سورة المائدة وهی ثلاث وعشرون ومائة آیة مدنیة الا (الیوم اکملت لکم دینکم) آیتی عرفاتده نازل اولمشدر

(بسم الله الرحمن الرحیم)

(یا أیها الذین آمنوا اوفوا بالعقود) یا مؤمنلر الله تعالینك عبادی اوزره عقد والزام ایتدیکی تکالیفه وفا
ایدك ویاخود بری برلریکز بیننده کی امانات ومعاملات عقودنه وفا ایدك اول ایکی نوع عقودك هر برینه
وفا کرکسه واجب ویا مندوب اولسون (احلت لکم بهیمة الانعام) سزه بهیمهٔ انعام حلال قیلندی
بهیمه هر صیددرکه ممیز اولمیه وانعام ابل و بقر وغنم ومعزدر ابن عباس رضی الله عنه ایدر بهیمهٔ انعام ایله
مراد شول اجنه‌درکه امهاتلری ذبح ویا نحر اولندیغنده بطنلرنده اول میته بولنورا کثر علماء انك حلنه
ذاهبلردر (قال ابو سعید قلنا یا رسول الله ننحر الناقة ونذبح البقرة والشاة ونجد فی بطنها الجنین نلقیه ام نأکله
قال کلوه ان شئتم فان ذکاته ذکاة امه) ابو سعید رضی الله عنه ایدر پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه
دیدك که یا رسول الله بز ناقه‌یی نحر و بقره وشاتی ذبح ایدوب قارنلرنده جنین بولورزانی براغه‌لمی ویاخود
یه‌لمی بیوردیکه دیلرسکز انی ییکز اناسنك ذبحی اکا ذبحدر و بعضلر ایدر اناسنك ذبحی اکا ذبح اولمسی اکر
خلقی تمام اولوب قیللری بتمش ایسه‌درکه اول سعید بن المسیبك دخی قولیدر ابو حنیفه رضی الله عنه ایدر
جنینك اکلی حلال اولمز اکر اناسنی ذبحدن صکره اول میت چیقارسه * کلبی ایدر بهیمة الانعام ایله مراد
انعامك وحشیسیدرکه اول ظبا و بقر وحشی وحمر وحشیدر اکا بهیمه دینلمسی تمیزدن مبهم اولمسیدر
(الا ما یتلی علیکم) الا شول اشیا کیم سزه (حرمت علیکم المیتة) آیتنده تحریمی ذکر اولنور (غیر محلی
الصید وانتم حرم) محرمین اولدیغکزده صیدی حلال ایتمز اولدیغکز حالده یعنی سزه انعامك کاسی حلال
قیلندی الا انعامدن وحشی اولان دکل زیرا که اول صیددر حال احرامده اول سزه حلال اولمز (ان الله یحکم
ما یرید) الله تعالی تحلیل وتحریمدن دیلدکیله حکم ایدر (یا ایها الذین آمنوا لا تحلوا شعائر الله) یا مؤمنلر
الله تعالینك شعائرینی حلال ایتمکز اول شعائرله مراد اعمال حجدر ویا محرمات احرامدر ویا حرمدر
ویا الله تعالینك اوامر ونواهیسیدر دینلدیکه شعائر الله ایله مراد شول هدایادرکه بعیرك سنامی صفحه‌سنه
طعن اولنوب اندن دم اساله ایدیله تاکه انکله اول هدی ایدوکی بیلنه امام شافعی هدیی اشعارده بقر ایله قیاس
ایتدی اما که غنم جرحله اشعار اولنمز زیرا که اول ضعیف اولدیغندن جرحی متحمل اولمز * وامام ابو حنیفه
عندنده هدی اشعار اولنمز اکرچه اول ابل و بقر ایسه ده (ولا الشهر الحرام) ودخی اشهر حرمده قتالی حلال
ایتمکز (ولا الهدی) ودخی بیت شریفه اهدا اولنانی حلال ایتمکز اول کرك بعیر ویا بقر ویا غنم اولسون اشبو قول
شریف بیت اللهه اهداده وهدیه اعاده‌نك تحریمنده وهدیی محلنه ایرکورمدین ذبحی حرمتنده اصلدر
وهدیدن اکلك منعنه دلیلدر (ولا القلائد) وهدیدن ذوات قلائدی دخی حلال ایتمکز که اول شول
هدیدرکه نعل ویالحاء شجر ویا غیریدن اکا برشیء تقلید اولنه کیم انکله اول هدی ایدوکی بیلنوب اکا کمسه
تعرض ایتمیه (ولا آمین البیت الحرام) ودخی بیت حرامك زیارتن قصد ایدنلرك قتالن حلال ایتمکز انلر
کرکسه مؤمنلردن حجاج ویا عماردر ویا مشرکاردن زعملرنده ثواب قصدی ایچون ویاخود معاش حاجه توسعه
ایچون ذم کثیره ایله کلنلردر بعده مشرکین حقنده (اقتلوا المشرکین حیث وجدتموهم) آیتیله نسخ اولندی
(یبتغون فضلا من ربهم ورضوانا) انلر بلری جل شانه دن تجارتله رزق وزعملرنجه رضاسین دیلرا ولدقلری حالده
(واذا حللتم فاصطادوا) قچانکه احرامدن چیقه سز سزه صید مباح اولور دیلرسکز صید ایدك (ولا یجرمنکم
شنأن قوم ان صدوکم عن المسجد الحرام أن تعتدوا) سزی مکه مشرکارینك مسجد حرامدن صد ایتدکاری ایچون

اوزرلرینه بغض وعداوتکز قتل واخذ اموال ایله اعتدایه سزی تحمیل ایتمسون (وتعاونوا على البر والتقوى) اوامره متابعت ومناهیدن مجانبتده بری برلریکزه نصرت واعانت ایدك (ولا تعاونوا على الاثم والعدوان) اما که کفر وظلمه ویا معصیته وبدعته اعانت ایتمکز اشبو نسکله مالکیه استدلال ایتدیلر که کشی کندوبی خمر مثلنی حمل ایچون ایجاری باطل اوله وکذلك خماره عنب وباغی یه سلاح بیعی باطل اوله وبالجمله معاصی اهلنه مبتلا اولدیغی معصیته عون اولورشی ویرمك حرام اوله اکرانی اول صددنده اولدیغی معصیتی ایتمك ایچون الورایدوکی بیلنورسه (سئل النبی صلى الله علیه وسلم عن البر والاثم فقال البر حسن الخلق والاثم ماحاك فی نفسك وكرهت ان یطلع علیه الناس) پیغمبریمز صلى الله علیه وسلم حضرتلرینه بر واثمدن سؤال اولندقده دیدیکه بر حسن خلقدر واثم اول شیئدرکه نفسکده اول راسخ اوله وناسك اکا مطلع اولمرنده کراهت ایده سن (واتقوا الله) الله تعالیدن قورقوب امرینه اطاعت ایدك که (ان الله شدید العقاب) زیرا الله تعالینك عقابی شدید وانتقامی اشددر (حرمت علیكم) سزه حرام قیلندی (المیتة) شول مأكول اللحم حیوانك اکلی که موتی ذکات شرعیه ایله اولمیه (والدم) ودمکه مسفوح اوله یوخسه انهار دنصکره عروقده قلان ومسفوح اولمیان کبد وطحال کبی مباحدر (ولحم الخنزیر) وخنزیرك لحم وسائر اجزاسی (وما اهل لغیر الله به) واول شیئکه انك ذبحی اوزره اسم اللهك غیری ذکر اولنه اشبو قولله استدلال ایدر اول کسه که اهل کتابك اعیادو کنائسلری ایچون ویا مسیح اسمنه ذبح اولنان شیئك اکلی تحریم ایدر (والمنخنقة) واول حیوانکه خنقله اماته ایدیله (والموقوذة) واول حیوانکه خشبله اورلمغله قتل اولنه اشبو موقوذه دندر شول صیدکه سهمك عرضیله ویا بندقه ایله ویا کلبك صدمه سیله قتل اولنه (والمتردیة) واولکه یوکسك یردن دوشمکله مقتول اوله وبو معناده درکه صیدا کاسهم اصابتندن یره دوشمکله مقتول اوله (والنطیحة) واولکه انی بر آخری سوسمکله مقتول اوله (وما اكل السبع) واولکه اندن سبع اکلیله مقتول اوله وبو معناده درکه کاب ارسال اولنوب امساك ایتدیکی صیدینا کل ایده (الا ما ذكیتم) مکرکه اشبو ذکر اولنان اشیادن اوله که انك ذکاسنه ایریشه سزکه اول فری اوداج وانهار دمدر * واقل ذکاة قطع مری وحلقومدر واول جائز اولورکه هر محدد له که جرح ایده اول کرکسه حدید ویا قصب ویازجاج ویا حجردر الاسن وظفر ایله ذکل زیرا پیغمبریمز صلى الله علیه وسلم سن وظفرله ذبحدن نهی ایدوب بدروس بعك جرح ویا اندن برشیئا کاندنصکره ذبح اولنمانك اکلی حلال اولورا کراندهحیات وارایکن ایریشیلوب ذبح اولنورسه درواما که سبعك جرحیله اول مذبوح حالتنه ایرسه اول میته حکمنده اولوب اکلی حلال اولمز اکرچه ذبح اولنورسه ده ومتردیه ونطیحه دخی انجلیندرکه مذبوح حالتنه ایرمدین حیاتده ایریشیلوب ذبح اولنورسه اکلی حلال اولور * علی رضی الله عنهدن مرویدرکه اکر موقوذه ومتردیه ونطیحه نك ذکاسنه ایریشیلورسه حالبوکه اول یدنی ویا رجلنی تحریك ایدرا کلی حلال اولوروا کرهواده کی صیده رمی ایتدیکی سهمك اصابتندن یره دوشوب اولسه اکلی حلال اولورزیرا انك یره دوشمسی ضروریدر واما اول جبل ویا شجر اوزره دوشوب بعده تردیدن میت اولورسه اول متردیه دن اولوب اکلی حلال اولمز مکرکه سهم انك هواده ایکن مذبحنه اصابت ایده اویله اولسه وقوعی هرنه کیفیت اوزره اولورسه اکلی حلال اولورزیرا سهمك مذبحنه اصابتیله اکا ذبح حاصل اولوبدر (وما ذبح على النصب) واولکه نصب اسمنه ذبح اولنه روایت اولندیکه بیت شریفك حوالنده اوچیوز التمش حجر منصوبه وارایدیکه اهل جاهلیت اکا عبادت وتعظیم ایدرلردی وانلر ایچون ذبح دخی ایدرلردی (وأن تستقسموا بالازلام) وازلامدن قسم وحکم طلبی دخی حرام قیلندی دینلدیکه انکله مراد اهل جاهلیت بچقان بر فعلی قصد ایتسه لراوچ قداح احضار ایدوب برینه ربم امرایتدی وبرینه ربم نهی ایتدی وبرینه غفلت یازارلردی بعده انلری ضرب ایدوب اکرامر قدحی چیقارسه انی ایشلرلرنهی چیقارسه ترك ایدرلرغفلت چیقارسه انی تکرار ضرب ایدرلردی واستقسامك معناسی دینلدیکه جاهلیت عادتی اوزره جزوری اقداحله قسمت ایتمکی طلبدر

اشبو قول شریف دلالت ایدرکه قمار وتنجیم ورمل وانك امثالی کلی حرام اوله (ذلكم فسق) اشبو استقسام فسقدر زیرا که علم غیبه دخولدر وانی علم غیبه طریق اعتقادی ضلالدر والله تعالی یه افترادر مجاهد ایدرانکله مراد فارس وورومك کعابیدرکه انکله قمار ایدرلر * وشعبی وغیری دیدیلرکه ازلامکه حصای بیضله ضرب اولنور نعلدر عربه مختصدر وکعاب ایسه عجمکدر سفیان بن وکیع ایدرکه انکله مراد شطرنجدر (قال النبی صلى الله علیه وسلم من تكهن او استقسم أو تطیر طیرة تردّه عن سفره لم ینظر الی الدرجات العلی من الجنة یوم القیامة) پیغمبریمز صلى الله علیه وسلم ایدر برکسنه که کاهنلك ایده ویا استقسام ایده یا برشیئله تطیر ایدوب سفرندن رجوع ایده یوم قیامتده اول جنتدن درجات عالیه یه نظر ایتمز (الیوم یئس الذین كفروا من دینكم) اشبو زمان حاضرده ومستقبلده دینکزی ابطالدن ویا انی ترك ایدوب دین کفاره رجوعدن کافرلر مأیوس اولدیلرزیرا که کفار طمعده ایدیلرکه مسلمین انلرك دیننه عودت ایده اسلامه قوت کلیجك اندن مأیوس اولدیلر (فلا تخشوهم واخشون) ایدی سزانلرك اوزریکزه غلبه ایتملرندن خوف ایتمکز بلکه خوفکزی خاصة بندن ایدن (الیوم اكملت لكم دینكم) اشبو کونده دینکزی اکمال ایتدك نصر وسائر ادیان اوزره اظهارله ویا قواعد عقاید اوزره تنصیص واصول شرایع وقوانین اجتهاده توفیقله * ابن عباس ایدر اشبو آیتدنصکره حلال وحرامدن وفرائضدن برشیئ نازل اولمدی اندن برروایتده ربا آیتی بوندنصکره نازل اولمدی (واتممت علیكم نعمتی) وهدایت وتوفیقله ویا اکمال دینله ویا مکه فتحیله ومنار جاهلیتی هدمله نعمتی سزه اکمال ایتدم (ورضیت لكم الاسلام دینا) وسزلك ایچون ادیان بیننده دین اسلامی اختیار ایتدم * عمر بن الخطاب رضی الله عنهدن مرویدرکه یهوددن بر رجل اکا دیدیکه یا أمیر المؤمنین سزلك کتابکزده بر آیت واردرکه انی اوقورسزا کراول معشر یهوده نازل اولسه اول کونی بزعید اتخاذ ایدردك که اول (الیوم اكملت لكم دینكم) آیتیدر عمر رضی الله عنه دیدیکه بز اول کونی پیغمبریمز صلى الله علیه وسلمه انك نازل اولدیغی مکانی بیلورز که اول جمعه کونیده عرفه ده قائم ایکن ایدی یعنی اول بزم عیدمز کونیده ایدوکنه اشارت ایدی ابن عباس رضی الله عنه ایدر اول کونده بش عید جمع اولدیکه اول جمعه وعرفه وعید یهود وعید نصاری وعید مجوس ایدی حالبوکه اندن اول وندنصکره ده برکونده اهل ملل اعیادی نه جمع اولمش ونه اولیسردر روایت اولندیکه بو آیت نازل اولیجق عمر رضی الله عنه اغلادی * پیغمبریمز صلى الله علیه وسلم اکا نیه اغلرسن دیجك دیدیکه دینمز امرینه خبرمز زیاده اولمقده ایدی برشیئ کامل اولیجق من بعد نقصه عودت ایدیسردر * پیغمبریمز صلى الله علیه وسلم انی تصدیق ایتدی اویله اولسه بو آیتك نزولندنصکره پیغمبریمز صلى الله علیه وسلم سکسان برکون معمر اولوب هجرتك اون برنجی سنه سی ربیع الاولنك اون ایکنجی کیجه سی یکدکده زوالدنصکره ویا انك اون ایکنجی کونیده وفات ایتدی صلى الله علیه وسلم (فمن اضطر فی مخمصة) برکسنه که مجاعه حالنده اشبو ذکر اولنان محرماتدن برشیئ تناولنه مضطر اوله (غیر متجانف لاثم) اثمه مائل ومنحرف اولمدیغی حالده اکلی تلذذ ایچون ویا حد شبعی تجاوز ایچون اولمامغله (فان الله غفور رحیم) الله تعالی غفور ورحیمدر انی اول محرماتدن اکلی اوزره مؤاخذه ایتمز (یسئلونك ماذا أحل لهم) سکا سؤال ایدرلرکه مطاعمدن انلره نه شیئ حلال قیلندی (قل احل لكم الطیبات) دیکل که سزه طیبات حلال قیلندیکه اول هرشیئدرکه طباع سلیمه انی استخباث ایتمیه اندن متنفر اولمیه (وما علمتم من الجوارح) ودخی سباع بهایم وسباع طیردن تعلیم ایتدیکاریکزك صیدی سزه حلال قیلندی (مكلبین) اکا صیدی تعلیم ایدرا ولدیغکز حالده (تعلمونهن مما علمكم الله) اول سباع بهائم وسباع طیره تعلیم ایدرسز شول علمدنکه الله تعالی انی سزه رسولی علیه السلام لسانیله تعلیم ایلدیکه اول جارحك صاحبی ارسال ایله صیده اتباع ایدر وصاحبی زجر ایله منزجر وعودتیله انصراف ایدر وصیدی صاحبیچون امساك ایدوب انی اکادن امتناع ایدر (فكلوا مما امسكن علیكم) ایدی جوارحکزك سزکچون امساك ایتدکاری صیددن اکل ایدك که اول جوارحك اندن یمدیکیدر زیرا پیغمبریمز صلى الله علیه وسلم عدی بن حاتم رضی الله عنهه دیدیکه (وان اكل منه فلا تأكل

انما أمسك على نفسه) اكر كلبك صيدندن اكل ايدرسه من اندن اكل ايتمكل زيرا اول انى كندى ايچون صيد ايدوبدر بوخصوصده سنككچون دكل بعضيلر ديديكه سباع طيرده بوخصلت شرط دكلدر زيرا انى تعليمده بوحده ايركورمك متعذردر (واذكروا اسم الله) انى صيده ارسال ايلدوككز وقتده ادراككز عندنده الله تعالينك اسمنى ذكر ايدك (واتقوا الله) الله تعالىدن قورقوب حرام ايتديكى اشيادن تنا ولدن صاقنك (ان الله سريع الحساب) الله تعالى حسابده سريعدر اعمالككزك دقيق وجليلنده مؤاخذه ايدر اشبو دليلدركه حيوانى تعليم ولاجل المصلحه انى ضرب جائز اوله وصيد ايچون كلب اتخاذى مباح اوله وبرقوم تسميه امريله استدلال ايتديلركه صيددن اوزرينه تسميه اولنميان حلال اولميه وتسميه اوزره اقتصاردن آكا پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم صلاة ضمى جائز اولميه (اليوم احل لكم الطيبات) اسم الله ايله اولان ذبايح سزه حلال قيلندى (وطعام الذين اوتوا الكتاب حل لكم) وأهل كتابك ذبايح وسائر اطعمه سى سزه حلالدر (وطعامكم حل لهم) وسزك طعامكزدخى انلره حلالدر اوله اولسه سزه حرج يوقدركه طعامكزدن انلره اطعام ويا بيع ايده سز (والمحصنات من المؤمنات والمحصنات من الذين اوتوا الكتاب من قبلكم) ودخى سزه مؤمنه لردن ويهوديه ونصرانيه لردن حرائر عفائف نكاحى حلال قيلندى (اذا آتيتموهن اجورهن) چون انلره مهرلرين ادا ويا التزام ايده سز علما محصناتك معناسنده اختلاف ايتديلر اكثرون ذاهب اولديلركه انكله مراد حرائر اوله اوله اولسه هرحره نك نكاحى جائز اولور اول كركسه مؤمنه ويا كتابيه درو كركسه فاجره ويا عفيفه درو ديديلركه حر مسلم ايچون امة كتابيه يى تزوج جائز اولماز (مما ملكت ايمانكم من فتياتكم المؤمنات) دلالتيله كه امه نكاحنك جوازنه مؤمنه اولمغى شرط ايلدى وبرقوم ديديلركه محصنات ايله مراد عفائفدر اول كركسه مؤمنه ويا كتابيه دن حرائر ويا اماءدر اوله اولسه امة كتابيه نك نكاحنى تجويز ايدرلر وبغيه نك نكاحنى تحريم ايدرلر اول كركسه مؤمنه ويا كتابيه در * شعبى ايدر كتابيه نك احصانى زنادن استعفاف وجنابتدن اغتسال ايله در (محصنين غير مسافحين ولا متخذى اخدان) نكاح ايله اعفا اولوب زنايى مجاهرين اولديغكز وصديقه اتخاذ ايله زنايى مسرين دخى اولديغكز حالده يعنى محصنات نكاح ايله زنايى اعلان واسراردن متعففين اولك (ومن يكفر بالايمان) اول كمسه كه شرايع اسلامى انكار وانيدن امتناع ايده (فقد حبط عمله وهو فى الآخرة من الخاسرين) انك عملى حبط اولوب آخرتده خسارت اهلندن اولور (يا ايها الذين آمنوا اذا قمتم الى الصلاة) يا مؤمنلر چون صلاته قيام اراده ايده سز حالبوكه محدثلرسز ظاهر آيت اقتضا ايدركه هربار صلاته قيام اراده ايدنه تجديد وضوء واجب اوله لكن پيغمبر عز صلى الله عليه وسلمك قول وفعليله بيلدككه مراد اذكر اولنديغى اوزره اوله (قال النبى صلى الله عليه وسلم لا تقبل صلاة أحدكم اذا احدث حتى يتوضأ) پيغمبر عز صلى الله عليه وسلم ايدر سزدن بريكزك نمازى قبول اولمز مكركه حدث ايتديكنده آبدست الوب انى آبدستله قيله (روى عن النبى صلى الله عليه وسلم أنه صلى يوم فتح مكة الصلوات الخمس بوضوء واحد ومسح على خفيه) روايت اولنديكه پيغمبر عز صلى الله عليه وسلم مكه نك فتحى كوننده صلوات خمسى وضوء واحد ايله ادا ايتدى وخفى اوزره مسح ايتدى وبعضيلر ديديكه امر مذكورندب طريقى اوزره دراوله اولسه نماز قيلمق مراد ايدنه مندوب اولوركه آبدست اله اكرچه آبدستى وار ايسه ده (قال النبى صلى الله عليه وسلم من توضأ على طهر كتب الله له عشر حسنات) پيغمبر عز صلى الله عليه وسلم ايدر بركمسه كه آبدستى وار ايكن تكرار آبدست اله انكچون اون حسنه يازيلور وبعضيلر ديديكه اشبو قول شريف الله تعاليدن رسولنه اعلامدركه اكا وضوء واجب اولمق نماز قيلمغى اراده ايتدكده اوله يوخسه انك غيرى اعماله دكل اوله اولسه نمازدن غيرى اعمالى آبدستسز ايشلمسى جائز اولور (قال ابن عباس كنا عند رسول الله صلى الله عليه وسلم فرجع من الغائط فاتى بطعام وقيل الا تتوضأ فقال لم أصل فاتوضأ) ابن عباس رضى الله عنه ايدر بز پيغمبر عز صلى الله عليه وسلم قتنده ايدك قضاء حاجتدن كلجك اوكنه طعام كتوردلدى ديندلديكه يارسول الله آبدست المزميسز ديديكه نماز قيلمق اراده ايتدمكه آبدست الام (فاغسلوا

وجوهكم) يوزلريكزى يوكز ويوزك حدى طولا باش قيلنك بتديكى محلدن چكه نك التنه وارنجه در وعرضا ايكى قولاق اراسيدر ايدى وضوءده بومجموعك غسلى واجب اولور ودخى صوبى قاشلرك قيللرى دبينه وكرپكلرينه وبيق دبينه وعذار وعنفقه يه ايركورمك واجب اولور اكرچه كثيفه ايسه ده واما عارض ولحيه اكر كثيفه اولوب تحتنده كى بشره كورنمزسه وضوءده انك باطننى غسل واجب اولماز ظاهرينى غسل كفايت ايدر ولحيه دن ذقندن اشاغيه مسترسلك ظاهرى اوزره مانى امرارك حكمنده ايكى قول واردر امام ابو حنيفه عندنده اول واجب اولمز زيرا احد رأسدن نازل اولان شعرك حكمى غسل وجوبنده وجه حكمى كبى أولمز وقول آخرده انك ظاهرى اوزره مانى امرار واجب اولور زيرا كه الله تعالى وجهى غسله أمر ايلدى وجه ايسه اول عضودن مواجهه يه واقع اولاندر (وايديكم الى المرافق) ودخى اللريكزى ديرسكلريكزله بيله جه يوكز (وامسحوا برؤسكم) وباشلريكزى مسح ايدك علما مسح رأسك قدر واجبنده اختلاف ايتديلر امام مالك ديديكه جميع رأسك مسحى واجب اولور تيممده جميع وجهك مسحى واجب اولسى كبى * ابو حنيفه ديديكه ربع رأسك مسحى واجب اولور * وشافعى ديديكه رأسدن شول دكلوك مسحى واجب اولوركه اكا مسح اسمى منطلق اوله مسح رأسده بعضى تجويز ايدن احتجاج ايتدى اينكه مغيره بن شعبه دن مرويدركه (توضأ النبى صلى الله عليه وسلم فمسح على ناصيته وخفيه) پيغمبر عز صلى الله عليه وسلم آبدست الوب ناصيه سى وخفينى اوزره مسح ايلدى اشبو دليلدركه جميع رأسك مسحى واجب اولميه (وارجلكم الى الكعبين) ودخى اياقلريكزى طبوقلريكزله بيله يوكز اوله اولسه فرائض وضوء غسل وجه وغسل يدين ومسح رأس وغسل رجليندر وعلما نيتك وجوبنده اختلاف ايتديلر اكثرى انك وجوبنه ذاهب اولديلر زيرا كه وضوء عبادتدر اوله اولسه سائر عبادات كبى اولدخى نيتسز صحيح اولمز وبعضيلر ايسه انى واجب دكلدر ديديلر اول امام ثورى وائمهٔ حنفيه قوليدر وكذلك ترتيبك وجوبنده دخى اختلاف ايتديلر كه اول اعضاء وضويى على الولاء الله تعالينك ذكر ايتديكى ترتيب اوزره غسلدر برجماعت انك وجوبنه ذاهب اولديلركه اول مالك وشافعى واحمد واسحاق قوليدر * زيرا كه پيغمبر عز صلى الله عليه وسلمدن ترتيبسز توضى ايتديكى بزه نقل اولنمامشدر انك اكا دوامى وجوبنه دليلدر (وان كنتم جنبا فاطهروا) اكر جنب اولسه كز غسل ايدك (وان كنتم مرضى أو على سفر أو جاء أحد منكم من الغائط أو لامستم النساء) واكر خسته ويا مسافر اولسه كز ويا بريكز قضاء حاجتدن كلسه كز ويا نسايه جماع ايتسه كز (فلم تجدوا ماء) بعده اشبو طهارت ايجاب ايدر حالاتك هرقنغيسى ايسه اكا وقفايدر ويا استعمالنه امكانكز اولمزسه بو لمزسه كز (فتيمموا صعيدا طيبا) ايمدى وجه ارضدن برشيء طاهره قصد ايدك (فامسحوا بوجوهكم وأيديكم منه) اندن يوزلريكزى واللريكزى ديرسكلريكزله بيله وجه ارضدن قصد ايتديككز شيء طاهر ايله مسح ايدك تكبير تيمم بحثنك ذكرى بشنجى جزئك اولكى حزبنده كچمشدر (ما يريد الله ليجعل عليكم من حرج) حق تعالى سزه صلاة ايچون مانك وجودى عندنده انى استعماله تطهر امرى ومانك عدمى عندنده تيممله امرى سزه تضييق اراده ايتمز (ولكن يريد ليطهركم) بلكه احداث وجنابات وذنوبدن تطهيركزى اراده ايدر (وليتم نعمته عليكم) وايدانكزى مطهر وذنوبكزى مكفره اولان شيئى سزه تكليف ايله اوزريكزه دينكزه نعمتك اتمامن اراده ايدر (لعلكم تشكرون) تاكه انك نعمتنه شكر ايده سز (روى ان عثمان رضى الله عنه توضأ بالمقاعد ثلاثا ثلاثا ثم قال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول من توضأ وضوئى هذا خرجت خطاياه من وجهه ويديه ورجليه) روايت اولنديكه عثمان بن عفان رضى الله عنه توضى ايدوب يوزين واللرين واياقلرين اوچر اوچر يودغندنصكره ديديكه بن پيغمبر عز صلى الله عليه وسلمدن ايشتدمكه دير بركمسه كه بنم اشبو وضوءم كبى توضى ايده يوزندن واللرندن واياقلرندن خطالرى چيقه (وقال النبى صلى الله عليه وسلم ما من امرئ يتوضأ فيحسن وضوءه ثم يصلى الصلوات الاغفر الله له ما بينه وما بين الصلاة الاخرى حتى يصليها) پيغمبر عز صلى الله عليه وسلم ايدر بركمسه كه آبدست الوب شروط وآدابنى رعايتله انى تحسين ايده بعده مكتوباتدن وقتى داخل

اولانى اداء ايده حق تعالى انك اول ادا ايتديكله اندن اول اداء ايتديكى مكتوبه بيننده ايشلديكى
خطالرى يارلغار (واذكروا نعمة الله عليكم) الله تعالينك سزه ويرديكى اسلام نعمتنى ذكر ايدك كه
اول سزه منعمى آكدر روشكرنه قندرر (وميثاقه الذى واثقكم به) ودخى شول عهدنى ذكر ايدك كه
سز كا معاهده ايتدى (اذ قلتم سمعنا واطعنا) شول وقتن كه محبوب ومكروهدن رسول الله صلى الله
عليه وسلمه سمع وطاعه ايده لم ديديككز ديلديكه اول ميثاق ايله مراد ذرية آدمك عالم ذرده كى عهد
وميثاقلريدر (واتقوا الله) الله تعاليدن قورقوب نعمتلرين اونوتمكز وميثاقنى نقض ايتمكز (ان الله
عليم بذات الصدور) الله تعالى قلوبده اولان خير وشرى بيلور انك اوزره سزه جزا قيلور (يا ايها الذين
آمنوا كونوا قوامين لله شهداء بالقسط) يا مؤمنلر الله اعمالكزده عدلله قائم واقوالكزده صدقله قائل اولك
(ولا يجرمنكم شنآن قوم على الا تعدلوا) ومشركينه شدت بغضكز انلرك امرنده عدل تركنه سزى تحميل
ايتمسون حلال اولميان شيئى ارتكابله مثله وقذف وقتل نساء وقتل صبيان ونقض عهد كبى (اعدلوا هو
اقرب للتقوى) اوليا كزوكرك اعدا كز امرنده عدل ايدك كه عدل تقوايه اقربدر (واتقوا الله ان الله خبير
بما تعملون) الله تعاليدن قورقكز كه اول سزك اعمالكزه خبيردر سزه جزا كز ايدر (وعد الله الذين آمنوا
وعملوا الصالحات لهم مغفرة واجر عظيم) الله تعالى مؤمن اولوب اعمال صالحه ايشليلره مغفرت واجر
عظيم وعد ايتدى (والذين كفروا وكذبوا بآياتنا اولئك اصحاب الجحيم) شونلر كه كافر اولوب آيتلريمزى
تكذيب ايتديلر وآندن توبه ايتمدين فوت اولديلر انلر اصحاب جحيمدر (يا ايها الذين آمنوا اذكروا نعمة الله
عليكم اذ هم قوم ان يبسطوا اليكم ايديهم فكف ايديهم عنكم) يا مؤمنلر الله تعالينك سزه نعمتنى ذكر ايدك
شول وقتنكه برقوم سزك قتلكزه يدلرينى بسط ايتمكى قصد ايتدكارنده اول انلرك يدلرينى سزدن كف ايلدى
روايت اولنديكه اشبو آيت نازل اولدى شول وقتن كه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اصحابيله عسفانده صلاة
ظهره طورمشلردى مشركين انلر اوزره اكبابه مشورت ايتديلر اول حالده انلر ايسه صلاتدن
منصرف اولنجق مشركين اول فرصتى فوتلرينه نادم اولديلر بعده اول قصد ايلدين مسلمين صلاة عصره
شروعلرنده اجرايه تأخير ايتديلر الله تعالى صلاة خوفى انزال الله انلرك اول كيدنى دفع ايلدى * حسن ايدر
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم نخل نام محلده غطفانى محاصره ايلدى وسيفنى قوشانمش ايدى مشركيندن
بر رجل اكا ديديكه يا محمد سيفنكى بكا وير كه كوره يم اولدخى انى اكا ويرجك بركره انى سلدى و پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلمه نظر ايدوب يا محمد شمدى بنم المدن سنى كيم قورتررديدى اصحاب اوزرينه هجوم ايديجك
سيفنى براغوب كتدى اول سببدن بو آيت نازل اولدى (واتقوا الله) الله تعاليدن قورقوب امرينه وفاء
وا كا توكل ايدك (وعلى الله فليتوكل المؤمنون) مؤمنلر توكل ايدرلر ايسه الله تعالى يه توكل ايتسونلر
(ولقد اخذ الله ميثاق بنى اسرائيل وبعثنا منهم اثنى عشر نقيبا) الله تعالى بنى اسرائيلدن اخذ ميثاق ايتدى
وانلرك اون ايكى سبطنك هر بريندن برشاهد بعث ايتديكه قوم جبارين احوالنى كوره لر واندن خبر كتوره لر
روايت اولنديكه وقتا كيم بنو اسرائيل فرعون امرندن فارغ اولديلر ومصرده استقرار ايتديلر الله تعالى انلره
امر ايتديكه ارض شامده اريحايه كيده لر واندا قرار ايده لر حالبوكه انده جبابرهٔ كنعانيون ساكن اولوردى
وحق تعالى انلره موسى عليه السلام لسانيله ديديكه بن سزه انى دار قرار تقدير ايتمشن امدى اكا كيدن
وانده اولان كفاره جهاد ايدك بن سزه انلر اوزره نصرت ايدرين وشرلرين دفع ايلرين اويله اولسه قومكدن
اول ايكى نقيب الغل كه هر بر نقيب كندى سبطنه امر اولندقلرينه وفايه كفيل اوله لر چون موسى عليه
السلام بنو اسرائيل ايله كتديلر اريحايه قريب اولنجق نقيبانى كوندرديكه اخبار تجسس ايده لر بعده
احواللرندن بيلدكارين انلره بيلديره لر كيدركن عوج بن عنق دينور جبابره دن بر رجله راست كلديلر كه انك
طولى اوچ بيك اوچيوز ذراعدن اكثر ايدى صويى بولتدن ايچردى وقعر بحردن ديلديكه بالغى طوتوب
كونشده پيشورردى نوح طوفاننده صو آنك دیزلرين كچمدى اوچ بيك ييل معمر اولوب حتى كه

الله تعالى انى موسى عليه السلام يديله هلاك ايتدى شول وقتن كه موسى عليه السلام عسكرينك اولديغى
مكان مقدارنجه طاغدن بر صخره يى باشنه آلديكه انكله موسانك عسكرين باصديره الله تعالى اكا
هدهدى كوندردى حتى كه منقاريله اول صخره يى اويدى اندن صخره بوينه كچوب كنديسى يره يقلدى اول
حالده موسى عليه السلام انى اولدردى * نقبا اكا ملاقى اولدقلرنده اول باشنه حزمهٔ حطب المش كيدردى
فى الحال انلرى طوتوب كمى ايچنه قويدى وملكلرينه كتوروب اوكنه صاجدى كورشونلر يكه بزمله قتال
قصدين ايدرلرديدى ملكلرى نقبايه ديديكه كيروقومكزه وارك بزدن كورديككزى انلره خبر ويرك وحق
تعالينك عجائب قدرتندندركه انلرك برصالقم اوزمى بش كشى طاشوردى وانارلرينك دانه لرى
چيقارلديغندنصكره قابنك برشطرنده بش كشى صغاردى چون نقبا كيرودونديلر انلرك صاحب رأيى ديديكه
زنهار بوقومك احوالنى بنو اسرائيله خبر ويرمكز كه موسى عليه السلامدن ارتداد ايدرلر بلكه انلردن كتم
ايدوب انجق موسى وهارونه خبر ويرك انلرنه رأى ايدرلر ايسه انجلين ايدلك نقبانك جميعى كالب بن يوقنا ويوشع بن
نوندن غيريسى بو رأيه مخالفت ايتديلر عهدلرين صبوب سبطلرينى قتالدن منع ونهى ايتديلر وجبارين احوالنى
خبر ويروب اول ايكيسندن غيريسى مخالفت طريقنه كتديلر اما اول ايكيسى عهدلرينه وفا ايدوب
قوملرينه قتالى ترغيب ايتدى نتكيم رب تعالى انى حكايت ايتدى (وقال الله انى معكم) الله تعالى انلره
ديديكه بن سزك عدوكز اوزره ناصريكزم (لئن اقمتم الصلاة) اكر سز يا بنى اسرائيل نمازيكزى اقامت ايدرسكز
(وآتيتم الزكاة) وزكاتى اهلنه ويررسكز (وآمنتم برسلى وعزرتموهم) ورسوللريمه ايمان كتوررونصرت
ايدر ويا انلره توقير وتعظيم ايدرسكز (واقرضتم الله قرضا حسنا) والله تعالينك سبيلنده مالكزى انفاق
ايدرسكز (لاكفرن عنكم سيئاتكم) سزدن سيئاتكزى محو ايدرم (ولادخلنكم جنات تجرى من تحتها
الانهار) وسزى جنتلره قويارم كه اغاجلرى النندن ايرمقلر اقار (فمن كفر بعد ذلك منكم فقد ضل سواء
السبيل) اول كمسه كه اشبو مؤكد وعد عظيمله مؤيد شرطدنصكره عهد وميثاقنى نقضله كافر اوله طريق
حقدن آيريلور (فبما نقضهم ميثاقهم لعناهم) ميثاقلرين نقضلرى سببيله انلرى رحمتمزدن طرد وياصورتلرين
مسخ ويا اوزرلرينه جزيه وضع ايتدك (وجعلنا قلوبهم قاسية) وقلبلرين يابسه وياغليظه قيلدقكه اكا لينت
كلمز ويا خود ايمانلرين خالصه قيلمدق بلكه انى كفر ونفاقله مشوب قيلدق (يحرفون الكلم عن مواضعه)
حق تعالينك كتابنده كى كلماتى تحريف ايتديلر كه اول نعت نبى صلى الله عليه وسلم وبعض احكامدر (ونسوا
حظا مما ذكروا به) وتذكير اولندقلرندن ويا اتباع محمد صلى الله عليه وسلمدن نصيب وافى ترك ايتديلر يعنى
توراتى تحريف ايدوب انلره نازل اولاندن حظلرين تركله اكا نائل اولمديلر ويا اول تحريفلرى شومیله برنيجه
اشياء حفظلرندن كتدى * ابن مسعود رضى الله عنه ديديكه كشى كاهى معصيتله بعض علمى اونودر
وبو آيتله استدلال ايتدى (ولا تزال تطلع على خائنة منهم) سن زائل اولمزسن انلردن فرقهٔ خائنه يه مطلع
اولورسن يعنى غدر وخيانت انلرك واسلافلرينك عادتيدر اويله اولسه انى انلردن كورمكدن زائل اولمزسن
(الا قليلا منهم) الا انلردن آزكمسه لر خيانت ايتمديكه انلر ايمانه كانلردر ويا خود الا انلردن آزكمسه لرك
قلبلرين يابسه قيلمدق (فاعف عنهم واصفح) انلردن عفو وصفح ايت اكر تائب ومؤمن اولورلر ايسه ويا معاهد
ملتزم الجزيه اولورلر ايسه * ديلديكه اشبو مطلقدر سيف آيتيله منسوخه در (ان الله يحب المحسنين) الله
تعالى احسان ايدنلرى سور * اشبونده تنبيه واردركه كافر خائنى عفو احسان اولنجق انك غيرينى عفو بالطريق
الاولى احسان اولور (ومن الذين قالوا انا نصارى اخذنا ميثاقهم) بز نصارا يزديننلردن برقوم واردركه
بز انلردن اخذ ميثاق ايتدك كه الله تعالى يى بر بيله لر وانبيايى كرچك بيله لر وخيرات ايشليه لر (فنسوا حظا
مما ذكروا به) انلر ايسه انجيلده امر اولندقلرندن نصيب وافى ترك ايتديلر ويهودكبى عهدلرين صيديلر
(فاغرينا بينهم العداوة والبغضاء الى يوم القيامة) اويله اولسه انلرك فرق مختلفه لرى بيننه يوم قيامته دكين
عداوت وبغضايى الزام ايتدك حتى كه هر بر فرقه انك مخالفى اولان فرقه لرى تكفير ايدر (وسوف ينبئهم الله

بما كانوا يصنعون) الله تعالى يوم قيامتده جزا وعقابله انلره صنعلرين خبر ويريسردر (يا اهل الكتاب قد جاءكم رسولنا يبين لكم كثيرا مما كنتم تخفون من الكتاب ويعفو عن كثير) يا يهود ويا نصارى سزه رسولمز محمد صلى الله عليه وسلم كلديكه كتابكزدن كيزلديككزدن كثيرى سزه تبيين ايدر توراتده نعت محمد صلى الله عليه وسلم وآيت رجم كبي وانجيلده عيسى عليه السلامك احمد نام رسولك كلمسنى تبشيرى كبي واول كيزلديككزلك كثيرين عفو ايدوب تبيين ايتمز چونكه دين امرنده اكا ضرورت اولميه ويا خود انلك كثيرين عفو ايدوب جرمى ايله مؤاخذه ايتمز (قد جاءكم من الله نور وكتاب مبين) الله تعاليدن سزه شك وضلال ظلماتن كشف ايدر قرآن وكتاب واضح الاعجاز كلدى ديلديكه نورله مراد محمد صلى الله عليه وسلمدر (يهدى به الله من اتبع رضوانه سبل السلام) الله تعالى اول كتابله رضاسنه اتباع ايدنى عذابدن سلامت طريقنه ويا سبيل اللهه هدايت ايدر (ويخرجهم من الظلمات الى النور) وانلرى كفر ظلماتندن ايمان نورينه چيقارر (باذنه) اراده ويا توفيقله (ويهديهم الى صراط مستقيم) واول انلرى بر طريقه هدايت ايدركه الله تعالىيه اول طريقلرك اقربيدر وا كا مؤيددركه اول اسلامدر (لقد كفر الذين قالوا ان الله هو المسيح ابن مريم) نصارادن كافر اولدى شونلركه الله تعالىيه مسيح ابن مريمدر ديو كذب وافترا ايتديلر (قل فمن يملك من الله شيئا ان اراد ان يهلك المسيح ابن مريم وامه ومن فى الارض جميعا) ديكل كه كيمدركه الله تعالينك قدرت وارادتندن برشيئى منعنه مالك اوله اكر اول مسيح ابن مريمى واناسنى ويرده اولان مخلوقاتك اهلاكنى اراده ايده اشبو انلرك ذكر اولنان قوللرى فسادينه حجتدرزيراكه مسيح مقدور ومقهور ودرسائر ممكنات كبي فنايه قابلدر اوليه اولسه كذب ايدر اول كسنه كه انك الوهيتنه قائلدر (ولله ملك السموات والارض وما بينهما يخلق ما يشاء والله على كل شىء قدير) سموات وارض وايكيسى بيننده كى اشيانك خلق وملكى جميعا الله تعالينككدر ديلديكى شيئى خلق ايدر اول هر شيئه قادردر يعنى الله تعالى قادر مطلقدر اصلسز خلق ايدر سموات وارض خلقى كبي واصلدن خلق ايدر اول ايكيسى بيننده كى خلقى كبي كه انك بعضى جنسندن اولميان اصلدن انشا اولنوبدر آدم عليه السلام واكثر حيوانات كبي وبعضى ايسه جنسى اولان اصلدن انشا اولنوبدر اول ياذكردن حوانك خلقى كبي ويا انثادن عيسانك خلقى كبي وياذكر ايله انثادن سائر ناسك خلقى كبي (وقالت اليهود والنصارى نحن أبناء الله وأحباؤه) يهود ونصارى ديديلركه بز الله تعالينك رسوللرى وابناسى واحباسيز وياخود الله تعالى بزه حنو وعطفده اب كبيدر وبزا كا قرب ومنزلتده ابناء كبييز (قل فلم يعذبكم بذنوبكم) انلره ديكل كه چون زعم ايتديككز اوزره انك ابناء واحباسيسز اول سزه نيچون عذاب ايدر اب ايسه ولدينه ومحب ايسه حبيبنه عذاب ايتمز حالبوكه اول سزه دنياده قتل واسر ومسخله عذاب ايتدى ومعترفلرسزكه اول سزه آخرتده ايام معدودهده نارله عذاب ايديسردر (بل انتم بشر ممن خلق) بلكه سز الله تعالىنك خلقندن بشرسز سائر بنى آدم كبي احسان واساءتله جزا اولنورسز (يغفر لمن يشاء) الله تعالى ديلديكنه مغفرت ايدركه انلر الله تعالىيه ورسوللرينه ايمان كتورنلردر (ويعذب من يشاء) وديلديكنه عذاب ايدر انلر كافر اولنلردر (ولله ملك السموات والارض وما بينهما) سموات وارض وايكيسى بيننده كى اولان كائناتك ملكى وخلقى اوله در مساويدر (واليه المصير) جملهنك رجوعى اكادر هر برينه خير وشرلرينك جزاسن ايدر (يا اهل الكتاب قد جاءكم رسولنا يبين لكم على فترة من الرسل) يا اهل كتاب زمانك رسلدن انقطاعى وقتنده سزه رسولمز محمد صلى الله عليه وسلم كلديكه دين اسلام اموريني تبيين ايده (أن تقولوا ما جاءنا من بشير ولا نذير) تا كه يوم قيامتده بزه بشير ونذير كلمدى ديو اعتذار ايتميهسز (فقد جاءكم بشير ونذير) ايدى اعتذار ايتمكز زيرا كه سزه بشير ونذير كلمشدر (والله على كل شىء قدير) الله تعالى هر شيئه قادردر رسلى ارادتى اولديغى وجه اوزره كاهى تواترا ارسال ايلدى موسى وعيسى بيننده بيك بدى يوز ييل ايچنده بيك نبى ارسالى كبي وكاهى فتورا ارسال ايتدى عيسى ومحمد صلى الله عليه وسلم بيننده التى يوز ويا بشيوز التمش طقوز ييلده درت نبى ارسالى كبي كه اوچى بنى اسرائيلدن وبرى عربدن ايدى كه اكا خالد بن سنان العبسى دينوردى

اشبو آيتده انلره امتنان واردركه محمد صلى الله عليه وسلمى انلره وحى آثارينك انطماسى عندنده ارسال ايتدى (واذ قال موسى لقومه يا قوم اذكروا نعمة الله عليكم اذ جعل فيكم انبياء) موسى عليه السلام قومنه ديديكه يا قوم الله تعالينك سزه ويرديكى نعمتى ذكر ايدك كه سزدن انبيا بعث ايتديكه انلر سزه طريق حقى كوسترهلر واوامر ونواهى بيان ايدهلر ديلديكه بنى اسرائيلدن بعث اولنان كثرت انبيا هيچ بر امتدن بعث اولنمدى (وجعلكم ملوكا) وسزدن ملوك قيلدى ديلديكه فرعونك هلاكندن صكره بنو اسرائيلده ملوك كثير اولدى انبيانك كثير اولمسى كبي حتى كه يحيانى قتل وعيسانك قتلنه سعى ايتديلر * ديلديكه وقتا كه قبطلك يدلرنده مملوك ايكن حق تعالى انلرى اندن قورتاروب نفسلرينه وامورلرينه مالك ايديجك انلره ملوك ديو تسميه ايتدى قتاده ايدر خدمتكاره اول مالك اولان انلر ايدى * ابو سعيد رضى الله عنه ايدر پيغمبر عزيز صلى الله عليه وسلم بيورديكه چن بنو اسرائيلدن برينك خادم وامرأه ودابهسى اولسه اكا ملك دينوردى (وآتاكم ما لم يؤت احدا من العالمين) وعالمدن بركسهيه ويرمديكن سزه ويردى كه اول فلق بحر وتظليل غمام وانزال من وسلوى ودخى انك غيريدر (يا قوم ادخلوا الارض المقدسة التى كتب الله لكم) يا قوم ارض مقدسهيه داخل اولك حق تعالى انى سز كيچون قسمت ايلدى ويا لوح محفوظده انى سزه مسكن اولسن تقدير ايلدى اكر اكا تصديق واطاعت ايدرسكز اما كه رسول اللهه مخالفت ايدرسكز اكا دخولدن محروم اولورسز (ولا ترتدوا على ادباركم فتنقلبوا خاسرين) يوخسه انده كى جبابرهدن خوف ايدوب اكا دخولدن امتناع ايتمكز كه دنيا وآخرت ثوابندن خاسرين اولديغكز حالده منقلب اولورسز تتمهٔ قصهسى اشبو حزبدن (ولقد اخذ الله ميثاق بنى اسرائيل وبعثنا منهم اثنى عشر نقيبا) آيتنده كچدى * علما ارض مقدسهده اختلاف ايتديلر ديلديكه اول طور وحواليدر ويا ايليا وبيت مقدسدر ويا دمشق ويا فلسطين وبعض اردندر ويا اريحادر ويا شامك كليسيدر * كعب ايدر كتب منزلهنك برنده بولدمكه شام ارضدن بر كنزدر خواص عبادنى انده تكثير ايدوبدر ديلديكه ابراهيم عليه السلام جبل لبنانه چيقوب اكا ديلديكه نظر ايت كوزلك ايرديكى اراضى مقدسه اولوب ذريتكه ميراث اولسون (قالوا يا موسى ان فيها قوما جبارين) بنو اسرائيل ديديلر انده قوم جبارين واردر (وانا لن ندخلها حتى يخرجوا منها فان يخرجوا منها فانا داخلون) بز اول ارضه كيرمزز مكر كه انلر اندن چيقهلر اكر انلر اندن چيقارسه بز كيررز * روايت اولندىكه اول قوم جبارين عمالقهدن وعاد قومندن بقيه اولوب قامت وجسامتده عظملرى چون انكا وصف اولنديلر وقتا كه نقبا تجسس اخباره كيدوب كيروكلديلر كوردكلرين موسى عليه السلامه خبر ويرديلر * موسى عليه السلام انلره ديديكه جبارين شاننى كيزلهيكز بنى اسرائيلدن انى هيچ كمسهيه خبر ويرمكز انلر ايسه هر برى انى قريبنه وصديقنه خبر ويروب برى برلرندن خبر ايلدى حتى كه بنو اسرائيلك جميعى انى ايلدى رفع اصوات ايله اغلشديلر ونوليدى مصردن چقميدق چونكه چيقدق اول ارضه وارمدين بو بريهده اولوب قالهدق ديديلر بعده برى برلريله مشورت ايتديلركه ارلرندن برين رئيس ايدهلر واتفاقله دونوب كيرو مصره كيدهلر (قال رجلان من الذين يخافون انعم الله عليهما ادخلوا عليهم الباب فاذا دخلتموه فانكم غالبون وعلى الله فتوكلوا ان كنتم مؤمنين) الله تعاليدن قورقوب ايمان وتثبيتله انلك انعام ايتدكلرندن ايكى رجل كه انلك برى موسى عليه السلامك فتاسى يوشع بن نون بن افرائيم بن يوسف عليه السلام ايدى وبرى دخى موسى عليه السلامك اختى مريم بنت عمرانك زوجى كالب بن يوقنا ايدى اشبو يوشع وكالب جبارين احوالنى تجسسه كيدن نقبانك ايكيسى ايدى سائرى موسى عليه السلامك امرينه مخالفت ايدوب انى بنى اسرائيله اشاعه ايتدكلرنده بونلر كيزلمش ايدى وياخود اول ايكى رجل جبارندن اولوب موسى عليه السلامه مؤمن ومتبعلر ايدى بنو اسرائيله ديديلركه جبارين قريهسنه قپوسندن كيرك چونكه اكا كيره سز انلره غالبين اولورسز زيرا الله تعالى وعدينه وفا ايديجيدر انلرك اجسامى عظمندن اوشنمكز زيرا قلبلرى ضعيفهدر انلردن قورقمكز امدى الله تعالينك وعدينه مصدقين ايسكز اكا توكل ايلكز (قالوا يا موسى انا لن ندخلها أبدا ما داموا فيها فاذهب أنت وربك فقاتلا

انا ههنا قاعدون) بنو اسرائيل ديديلر كه يا موسى قوم جبارين اول قريه ده اولدقلرنجه بزانكا كيروب دخول
ايدرد كلز وارسن ربكله كيت وايكيكز انلر ايله قتال ايدك بز جبارين ايله قتاله قادر دكلز بوراده اوتورر قالورز
(قال رب انى لا املك الا نفسى واخى فافرق بيننا وبين القوم الفاسقين) موسى عليه السلام انلرك جهل وقسوت
قلب وتمردواستخفافلرندن صادر قوللرينه غضب وفعللرندن تبرى وكنديلرى اوزره بددعا ايدوب ديديكه
يارب بن كندمدن وقرنداشم هاروندن غيرى يه وياد ينده بتله مواخات ايدنلردن غيرى يه مالك دكلم كه انكله
مراد هارون واول ايكى رجلدر امدى بزمله اول قوم عاصين بيننى فصل ايت (قال فانها محرمة عليهم
اربعين سنة يتيهون فى الارض فلا تاس على القوم الفاسقين) حق جل وعلا موسى عليه السلامه ديديكه
ارض مقدسه انلردن يوشع وكالبدن غيرى يه حرام قلنمشدر انكا كيرميه لر ومالك اولميه لر قرق سنه ارض تيهده
حيرتده قاله لر امدى انلك كبى قوم عاصينه محزون اولمغل * روايت اولنديكه التيوز بيك مقاتل التى فرسخ
يرده حبس اولنوب قالديلر اويله اولسه هر صباح قالقوب جد واقدام ايله كيدرلردى اخشام اولجق ينه
قالدقلرى يرده بولنورلردى وغمام انلره كولكه اولوردى وكيجه نوردن بر عمود طلوع ايدوب انلره ضياء
ويرردى وطعاملرى من وسلوى وصولرى موسى عليه السلامك كتورديكى حجردن ايدى ديننلديكه موسى
وهارون انلركه بيله دكل ايدى لكن اكثرون ديديلر كه ايكيسى دخى انده انلر ايله ايديلر الا بوكه اول حالت
انلره روح ايدى ودرجه لرينه زياده ايدى وبنو اسرائيله ايسه عقوبت ايدى يوشع وكالبدن غيرى يكرمى
ياشنه ايريشنلرك جميعى تيهده وفات ايتديلر وبالجمله بز قريه جبارينه كيرمزديلردن هيچ بركمسه اريحايه
كيرميوب اولديلر چون مدت عقوبتلرى قرق ييل تمام اولدى وانلرك ذرياتندن نواشى منتشى اولدى موسى
عليه السلام انلرله اريحايه كندى وانى فتح ايدوب ماشاء الله انده اقامتدنصكره وفات ايتدى برقولده موسى
عليه السلامك وفاتى تيهده اولدى محتضر اولجق انلره خبر ويرديكه كنديدنصكره يوشع عليه السلام نبى
اولور وجبابره ايله قتال ايدوب اريحا انك يديله فتح اولور * فى الحقيقه يوشع عليه السلام جبابره ايله قتال ايتدى
وحق تعالى شامك كابسنى بنو اسرائيله قرارگاه ايتدى * سدى ايدر حق جل وعلا موسى عليه السلامه وحى
ايتديكه قرنداشك هارونى توفى ايديسرم امدى انكله فلان طاغه كيده سن سمعا وطاعة ديوب كنديلر
حتى كه انده بر شجره يه ايرديلر كه مثلى كورلمش دكل ايدى وانده بر بيت ياپلمش وانده سرير اوزره فرش
قونلمش ايدى وروايح طيبه دن انده قوخو بولوردى * هارون عليه السلام انى كوريجك غايت بكندى
اشبو سرير اوزره اويومق استرم الا بوكه صاحبى كلوب بكا غضب ايتمسندن اوشانورم ديدى * موسى عليه
السلام ديديكه اوشنموب انك اوزره ياتغل صاحبى كلديكنده بن انى تسليه ايدرم سنى انجتمزانى
كيدررم هارون عليه السلام انكا ديديكه كل امدى انك اوزره ايكيمز بيله ياته لم بيت صاحبى كلورسه
ايكيمزه بيله غضب ايده وياخود انجتمدين قويوب كيده نم ديوب ايكيسى اويقويه وارديلر اول حالتده
هارونه موت ايروب موسايى اويازدى كورسه كه هارون عليه السلام قبض اولنوب سرير ايله سمايه رفع
ايدلدى وبيت وشجره دخى يرندن آيرلدى اندن موسى عليه السلام يالكز بنى اسرائيله كلوب ديديلر كه
موسى بنو اسرائيلك هارونه محبتلرينه حسد ايدوب انى قتل ايتدى ديديكه روا كوررميسز كه بن انى قتل
ايتمش اولم بلكه اول وفات ايدوب بدر اندن ايكى ركعت نماز قيلوب دعا ايديجك كورسه لركه سرير اينديى اوزرنده
هارون عليه السلامى كورديلر * موسى عليه السلامه اينانديلر * محمد بن اسحاق ايدر موسى عليه السلام
موتدن كراهت ايدردى الله تعالى انكا انى سودير مك اراده ايدوب يوشع عليه السلامه نبوت ويردى
صباحده واخشامده موسى عليه السلام ياننه واررردى موسى عليه السلام ايسه انكا يا نبى الله الله تعالى
سكانه وحى ايتدى ديو سؤال ايدردى * يوشع عليه السلام ايسه انكا يا رسول الله شو دكاو ييل سنك صحبتكده
اولوب سكانه وحى اولندى ديو هيچ سؤال ايتدمى بلكه انى سن كنديلككدن بكا خبر ويرر و بيلديرردك اويله
اولسه يوشع عليه السلام انكا اندن خبر ويرمزدى موسى عليه السلام اندن بو حالى كوريجك حياتدن كراهت

وموته محبت ايدر اولدى * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر موسى عليه السلامه ملك الموت كلوب ربك جل
شانه يه اجابت ايتسكل ديدى * موسى عليه السلام انكا بر طپانچه اوروب كوزين چيقاردى * ملك الموت
رب تعالى يه رجوع ايدوب ديديكه يارب بنى بر عبدكه كوندردك كه اول موتى سومز انشمه كوزم چيقاردى
حق تعالى انكا كوزين رد ايدوب ديديكه ايمدى كيرو اول عبدمه واروب ديكل كه چون حيات ديلرسن الكى
بر اوكوزك ارقه سنه قوغل الك التنه كان قيللر دكاو عمرلك اولسون چون ملك الموت انكا انى خبر ويردى موسى
عليه السلام ديديكه اندنصكره نيجه اوليسرم ديديكه ميت اوليسرسن اويله اولسه بو وقتده قبض ايلكل
اندن ديديكه الهى بنى رمية حجر دكاو ارض مقدسه يه قريب ايلكل پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر اكر بن
اول اراده اولسيدم سزه انك قبرنى كوستررردم كه اول يول كنارنده كثيب احمر قتنده در * وهب ايدر موسى عليه
السلام بر حاجتنه چيقوب كيدر كن كورسه كه ملائكه دن بر جماعت بر قبر قزارلر بر موضع لطيفده كه خضره
ونضره وبهجه ده نظيرى كورلمش دكل موسى عليه السلام ديديكه بو قبرى كيمك ايچون قزارسز ديديلركه بر عبد
ايچونكه اول رب تعالى عندنده كريمدر موسى عليه السلام ديدى حقا كه بو قبر عبد كريمه لائق مضجعدر ديديلركه
يا صفى الله استرميدك كه بو سكا مضجع اولايدى ديديكه نعم استردم ديديلركه ايمدى ايچنه كيروب ياتغل وربك جل
شانه يه توجه ايتسكل چون اول اويله ايلدى اسهل تنفسله تسليم روح ايتدى ملائكه دخى انده انى دفن ايدوب
كتدى ديننلديكه ملك الموت انكا جنتدن بر تفاحه كتوروب شم ايتديرديكى كبى تسليم روح ايتدى روايت
اولنديكه موسى عليه السلام يوز يكرمى ييل معمر اولوب وفاتندنصكره بنو اسرائيلك دخى تيهده مدت
عقوبتلرى قرق ييل تمام اولدى حق تعالى يوشع عليه السلامه امر ايتديكه بنو اسرائيل ايله جبابره قتالنه كيده
جميعى امر الهى يه امتثال ايدوب انكله اريحايه كتديلر التى آى محاصره ايدوب يدنجى آيده صورلر نفخ ايتديلر
والله الله بو بردن صيحه ايتدكلرى كبى سورلك بر طرفى دوشوردى بلر وجبارينله قتال ايدوب انلرى صيديلر
حتى بنو اسرائيلدن بر جماعت بريره كاوردى وانلردن برينك باشنى كسمكه يارد ملشوردى قتال جمعه كوننده
واقع اولوب كونش دخى باتمغه ياقلشمشدى يوشع عليه السلام الله تعالى دن ديلديكه كونشى كيرو دونديره ايله
سبت ايمدين قتالى نهايتنه ايركوره اويله اولسه الله تعالى انكا اجابت ايدوب اول كونى بر ساعت آرتوردى
حتى كه جبابره نك جميعى اولدردى انكله شام مماليكنك جميعى بنو اسرائيلك اولدى نواحيسنه عامللر طاغتدى
حاصل اولان غنايمى جمع ايتديلر حالبوكه انى نار اكل ايتمدى يوشع عليه السلامه وحى الهى
كلديكه غنيمته خيانت ايتمشلر واردر امر ايتكه سكا مبايعت ايده لر چون مبايعته شروع ايتديلر خيانت
ايدنلرك الى انك النه ياپشوردى * يوشع عليه السلام دخى انكا غنيمتدن آلديغى شيئى كتورديردى حتى انلرك
برى ياقوت وجواهرله مرصع التوندن براوكوز باشنى كتوردى يوشع عليه السلام اول كمسه يى خيانت
ايتديكى شيئله قربان محلنه كوندردى بر نار كلوب اول كمسه يى وآلديغى شيئى ياندردى * يوشع عليه السلام
بنو اسرائيل امورينى يكرمى يدى ييل مدبر اولدى عمرى يوز يكرمى يدى سنه يه ايريشجك وفات ايدوب جبل
افرائيده مقبور اولدى (واتل عليهم نبأ ابنى آدم بالحق) يا محمد سن اهل كتابه ومشركينه آدمك ايكى اوغلى
قابيل وهابيل قصه سين صحت وكتب سابقه يه موافقتى ملتبس اولديغى حالده ذكر ايت * روايت اولنديكه
حوا رضى الله عنها آدم عليه السلامدن يكرمى بطنده قرق ولد طوغردى كه هر بطنده بر غلام وبر جاريه
طواردى اول بطنده طوغان قابيل واقليما ايدى وآخر بطنده طوغان عبد المغيث وامة المغيث ايدى
بعده الله تعالى آدم عليه السلامك نسلنه بركت ويروب وفاتنه دكين اولادى واحفادى قرق بيكه ايردى
علما قابيل وهابيلك مولدنده اختلاف ايتديلر بعضيلر ديديلر كه آدم وحوا يره اينديرلدكلرندن يوز ييل
صكره ده مجامعتلرندن قابيل ايله اقليما بطن واحددن وجوده كلدى بعده هابيل ايله ليوذا بطن آخردن وجوده
كلدى ديننلديكه آدم عليه السلام جنتده خطيئه يى اصابتندن اول حوا قابيل ايله اقليما يه حامله اولوب
انك اجلدن انى طوغرديغنده طلق ونفاس كورمشدى بعده يره ايتدكارنده حوا رضى الله عنها هابيل ايله

لیوذایه حامل اولوب انلرده وهبج ووصب وطلق ونفاس کوردی وحق جل وعلا آدم علیه السلامه وحی
ایتدیکه لیوذایی قابیله واقلیمایی هابیله تزویج ایده حالبوکه بونلرك غیریده رجل کندی ایله بیله طوغان اختندن
غیری اخواتندن دیلدیکنی تزوج مشروع ایدی * چون آدم علیه السلام الله تعالینك امرنی قابیله وهابیله
خبرویردی هابیل اکا راضی اولوب قابیل سخط ایتدی ودیدیکه اقلیما ایله بن جنتده ولادت ایتدم وهابیل ایله
لیوذا ارضده ولادت ایتدیلر بن اختم اقلیمایه احقم هابیله ویرمزم * آدم علیه السلام قابیله دیدیکه اقلیما سکا
حلال اولماز الله تعالینك امرینه مخالفت ایتمکل قابیل آدم علیه السلامه دیدیکه اول سنك رأیکدر یوخسه
الله تعالی انی امر ایتمیوبدر * آدم علیه السلام قابیله وهابیله دیدیکه امدی ایکیکز دخی الله تعالی یه قربانله
تقرب ایدك قنغیکزك قربانی قبول اولورسه اول اقلیمایه احقدر وقرابیندن اولکه مقبول اوله سمادن بر بیاض
آتش اینوب انی اکل ایدردی مقبول اولمیانی وحوش وطیور یبوب انی اکل ایچون سمادن آتش
اینمزدی (اذ قربا قربانا) چون قابیل وهابیل قربانلرین محل معهودلرینه ایلتوب قودیلر قابیل صاحب
زرع ایدی زرعنك اردا سندن بر صبره ایلتدی ونفسنده اضمار ایتدیکه قربانم کرك مقبول ویا مردود اولسون
بن اقلیمایی اکا ویرمزم * وهابیل ایسه صاحب غنم ایدی غنمنك اعلاسندن بر کبش ایلتدی ونفسنده
اضمار ایتدیکه حق تعالینك رضاسنه انقیاد واطاعت ایده (فتقبل من احدهما ولم یتقبل من الآخر) اوله
اولسه سمادن بر آتش اینوب هابیلك قربانن اکل ایله مقبولیتی وقابیلك قربانی یرنده مهمل قالمغله مردودیتی
بیلندی اوله اولسه قابیل قربانی رد اولندیغنه یاوزلنوب هابیله حسدنی اضمار ایتدی وآدم علیه السلامك
غیبتنه منتظر اولوب آدم علیه السلام اول سنه کعبهٔ مکرمه زیارتنه کیدیجك هابیل قتلنه واردی حالبوکه
اول غنمنده ایدی (قال لاقتلنك) دیدیکه یا هابیل البته بن سنی اولدیررم زیرا که حق تعالی سنك قربانکی
قبول ایدوب بنم قربانمی رد ایلدی وسن بنم اخت حسنامی نکاح ایدوب بن ایسه سنك اخت ذمیمه کی
نکاح ایتجق ناس سنی بندن خیرلو دردیو سویلیروا ولادك بنم اولادم اوزره افتخار ایلر (قال انما یتقبل الله
من المتقین) هابیل دیدیکه بنم انده نه صنعم وار حق تعالی طاعتی متقیلردن قبول ایدر سن ایسه سیٔ النیه
وخائن اولدیغك ایچون قربانك رد اولنمشدر لوم ایدرسك نفسکه لوم ایت یوخسه بکا دکل اشبونده اشارت
واردرکه حاسده لائق اولورکه مطلوبندن حرمانی تقصیرندن بیلوب محسودك نه سببدن محفوظ اولدیغی شیئی
تحصیله اجتهاد ایده یوخسه انك حظی ازاله سنه دکل زیرا اول ضرر ایدر نفع ایتمز (لئن بسطت الی یدك
لتقتلنی ما انا بباسط یدی الیك لاقتلك انی اخاف الله رب العالمین) یا قابیل اکرسن بنی قتل ایچون یدکی بسط
ایدرسك بن سنی قتل ایچون یدمی بسط ایتمزم زیرا که بن الله تعالیدن خوف ایدرم دینلدیکه هابیل قابیلدن
اقوی ایدی لکن الله تعالیدن قورقوب قتلدن تحرج ایتدی زیرا اول وقتده دفع مباح اولمشدی ویاخود
انجا ایتمسی افضل تحری ایچون ایدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم کن عبد الله المقتول ولا تکن عبد الله
القاتل) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالینك عبد مقتولی اولغل یوخسه عبد قاتلی اولمغل وشرعده
جائزدرکه برکسنه قتلی اراده اولندقده انقیاد واستسلام ایده نتکیم عثمان بن عفان رضی الله عنه انی ایتدی
(انی ارید ان تبوء باثمی واثمك فتکون من أصحاب النار) بن دیلرمکه بنی قتلك اثمیله والله تعالی یه ووالدکه
عصیانك اثمیله رجوع ایدوب اثمنله بیله اصحاب ناردن اوله سن (وذلك جزاء الظالمین) اشبو حالت الله تعالینك
ووالدنك امرینه مخالفت ایدنلرك جزاسیدر اول قرنداشمك شقاوتن ونارله عذابن اراده ایتدی زیرا که ظالم
ایدی وجائزدرکه مؤمن بر ظالمك سوء جزا اولمسن اراده ایده الله تعالینك انی اراده ایتمسی کبی (فطوعت له
نفسه قتل أخیه فقتله) قابیلك نفسی اکا مطاوعت ایتدیکه قرنداشی هابیلی قتل ایده لکن بیلمدیکه انی نیجه
قتل ایده شیطان اکا تمثل ایدوب بر قوشی کتوردی وباشن بر طاش اوزره قویوب بر آخر طاشله انی باصدردی
قابیل ایسه انی کوریجك قتلك کیفیتن اوکرندی وهابیلك انقیادی ویاتوبی حالنده یکرمی یاشنده ایکن
جبل ثورده ویا عقبهٔ حراده باشنی طاشله باصدیروب قتل ایتدی (فاصبح من الخاسرین) دنیا ودین مغبونلرندن

اولدی زیرا که مدت عمرنده مطرود ومحزون قالدی وقتا که قابیل انی قتل ایتدی انك امرنده متحیر اولوب
نیجه ایده جکن بیلمدی زیرا که اول میت ایدیکه بنی آدمده واقع اولدی واکا سباع وطیور قصد ایدیجك
قابیل انی بر جرابه قویوب ارقه سنده قرق کون ویا بر ییل طاشیدی سباع وطیور ایسه اکا اویوب بیله کیدردی
انی اکل ایچون یره قومسنه انتظار ایدردی (فبعث الله غرابا یبحث فی الارض لیریه کیف یواری سوأة
اخیه) الله تعالی ایکی غراب کوندردی بری بریله دوکشوب بری آخرنی اولدردی بورنیله وایاقلریله یری
اشوب اولدرلن غرابك میتهسن اول اشدیکی یره قودیغندنصکره ترابله انی اورتدی وحق تعالی انکله
دیلدیکه قابیله قرنداشنك جسد میتنك دفننك کیفیتنی کوستره (قال یا ویلتی اعجزت ان اکون مثل هذا
الغراب فاواری سوأة اخی) قابیل انی کوریجك دیدیکه ویل بکا که اشبو غراب کبی اولمقدن عاجزمی اولدم
تا که قرنداشمك جسدینی یره قویوب اورتیدم (فاصبح من النادمین) اوله اولسه قابیل بودکاوزمان کندویه
تعب ومشقت ویردیکنه وغرابه تلمیذ اولدیغنه وانی قتلدن قلت نفعنه ووالدینك اسخاطنه نادم اولدی
یوخسه انی قتلنه ویا ذنب ارتکابنه دکل زیرا اکر ندامتی انکیچون اولسه توبه اولوردی * روایت اولندیکه
هابیل قتل اولنیجق ارض یدی کون چالقندی واغاجلر دیکنلندی واطعمه یه تغیر ایردی ومیوه لرك بعضنه
حموضت حاصل اولدی وصولره مرارت کلدی وارضدن غبار پیدا اولدی آدم علیه السلام اول وقتده مکهٔ
مکرمه ده ایدی بو حالاتی کوریجك مدهوش اولوب یریوزنده بر حدث عظیم حادث اولمشدر دیدی وقتا که
آدم علیه السلام یوزاوتوز یاشنه ایردی وهابیلك قتلندن بش ییل کچدی حق تعالی اندن بدل شیث علیه
السلامی ویردیکه اول هبة الله دیمکدر واکالیل ونهارك ساعاتنی تعلیم ایتدی واللی صحیفه انزال ایتدی وآدم
علیه السلام انی وصی وولی عهد ایتدی وقابیله دینلدیکه مطرود اولدیغك حالده کیت وکوردیکك کمسه دن
رعب ایت اوله اولسه ارض یمندن عدنه کتدی ابلیس اکا کلوب دیدیکه هابیلك قربانن آتش اکانه سبب
اول آتشه طبار ایدی سن دخی بر آتشخانه یاپوب انده آتش یاقغل وانی کندوکه وعقبکه معبد ایله نعم
دیوب ابتدا انی اول احداث ایتدی انك قتمنه اوغرایانی اول آتشه آتدی مکر قابیلك بر اعمی اوغلی واول
اعمانك دخی بر اوغلی وار ایدی اعمایه اوغلی دیدیکه اشبو باباك قابیلدر همان دم اعمی قابیلی آتشه آتوب یاقدی
بعده اعمایه اوغلی دیدیکه نیچون باباکی یاندردك اوله اولسه اعمی اکا یاوزلنوب بر طبانچه اوردی وانکله انی
اولدردی * مجاهد ایدر قابیلك بر ایاغی فخذینه باغلنوب اول کوندن یوم قیامته دکین یازده ناردن بر حظیره ده
وقیشده قاردن بر حظیره ده ایاغندن اصیلوب عذاب اولنور یوزی کونشه اولوب انك دوریله اولدخی
اکا دونر ایلر * دینلدیکه آلات لهو ومزامیر وطنابیر وعیدانی اول احداث ایدن قابیل اولادندن ایدی
شرب خمر وعبادت نار وزنا وفواحشه انهماك انلردن ایدی حتی که نوح علیه السلام طوفانده غرق اولدیلر
وشیث علیه السلامك نسلی قالدیلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لاتقتل نفس ظلما الا کان علی
ابن آدم الاول کفل من دمها لانه اول من سن القتل) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر هر بارکه بر نفس ظلما
قتل اولنسه الا انك دمی وبالندن بر کفل آدمك اولکی اوغلی قابیل اوزره اولور زیرا که قتلی ابتدا اول سنت
ایتدی (من اجل ذلك کتبنا علی بنی اسرائیل) اشبو قتل مذکور سببیله بنی اسرائیل اوزره توراتده قضاء
ایتدك که (أنه من قتل نفسا بغیر نفس أو فساد فی الارض فکأنما قتل الناس جمیعا) برکسه که بر نفسی قصاص
ایجاب ایدر قتل نفس ایتمکسزین ویاخود یریوزنده شرك وقطع طریق کبی فسادی ایشلمکسزین قتل ایده کانه
اول ناسك جمیعن قتل ایتمشدر شول حیثیتدن که حرمت دمائی هتك وقتلی سنت وناسی انی ایشلمکه جری
ایتدی ویا شول حیثیتدنکه واحد قتلی وجمیع قتلی الله تعالینك غضبن وشدت عذابن استجلابده برابردر
(ومن أحیاها فکأنما أحیا الناس جمیعا) وبرکسه که بر نفسك حیاتی بقاسنه سبب اوله اول کرك عفو ویا قتلدن
منع ویا اسباب هلکه لك بریندن انقاذله درکانه اول فعلی ناسك جمیعنه ایتمشدر اشبونکله مقصود نفسك
قتل واحیاسنی قلوبده تعظیمدر تا که نفس قتلنه تعرضدن رهبت ونفس حیاتنه رغبت ایدیله * حسن بصری یه

دینلدیکه اشبو خصلت خاصة بنی اسرائیله میدر یوخسه بو امته دخی عامه میدر دیدیکه والله بنی اسرائیلك
دمانی الله تعالی یه بزم دماغزدن اکرم دکلدر (ولقد جاءتهم رسلنا بالبینات) حالبوکه بزم انلره رسوللریمز
آیات واضحه ایله کلدی (ثم ان کثیرا منهم بعد ذلك فی الارض لمسرفون) اشبو بیان ویاذ کر اولنان تشدید
عظیمی اوزرلرینه قضا من دنصکره انلردن ناس کثیر تحامی ایتمیوب قتل وهتك محارمله یریوزنده مبالاتسز
اسراف ایتدیلر وامرده حد اعتدالدن تباعد ایتدیلر (انما جزاء الذین یحاربون الله ورسوله ویسعون فی الارض
فسادا) شول کمسه لر که الله تعالی ورسولنه محاربه ایدرلر اوامر ونواهی یی ترکله ویا مؤمنلردن الله تعالینك
ورسولنك اولیاسنه محاربه ایدرلر قطع طریق واصوص ایله ویریوزنده قتل واخذ ماله فساده سعی ایدرلر اعدی
انلرك جزاسی اولدرکه (ان یقتلوا) اکر قتلی افراد ایتدیلر ایسه صلبنمز قصاصا قتل اولنه لر (او یصلبوا)
واکر قتله بیله اخذ مال دخی ایتمشلر ایسه قتل وهم صلب اولنورلر * امام شافعی رضی الله عنه دیرکه قتل بعده
صلب اولنور * امام ابو حنیفه رضی الله عنه دیرکه صلب اولنوب بعده مزتنه دکین رمحله طعن ایدیلور
(او تقطع ایدیهم وارجلهم من خلاف) واکر انجق اخذ مال ایدوب قتل ایتمشلر ایسه بر صاغ اللریله صول
ایاقلری کسیلور (او ینفوا من الارض) واکر نامی انجق اخافه ایتمشلر ایسه بر بلده دن بلدهٔ اخرایه نفی ایدیلورلر
بر حیثیتله که هیچ بر موضعده قراره تمکین ایدلمزلر * امام ابو حنیفه نفیی حبس ایله تفسیر ایتدی زیرا که محبوس
دنیانك سعتندن ضیقنه نفی اولنمشدر کانه انکله ارضدن منفی اولور * دینلدیکه مراد تخییردر اولیله اولسه هر
قاطع الطریق حقنده امام اشبو عقوباتدن دیلدیکنی ایشلمکه مخیردر (ذلك لهم خزی فی الدنیا) اشبو ذکر
اولنان عقوبات انلره دنیاده ذل وفضیحتدر یوخسه ذنوبلرینه کفارت اولمز (ولهم فی الاخرة عذاب عظیم)
وآخرتده انلره دنیاده کی عقوبتلرندن اشد نارده عذاب عظیم واردر (الا الذین تابوا من قبل ان تقدروا علیهم
فاعلموا ان الله غفور رحیم) الا شونلر که سز انلری اول صنمعلرنده ایکن اخذ ایتمکزدن اول توبه ایدهلر
بیلك که الله تعالی انلرك ذنوبن توبه سببیله مغفرت وتوبه لری قبولیله رحمت ایدر بعضلری دیدیکه
اشبو آیت کفار حقنده نازل اولوبدر اولیله اولسه معناسی کفار که انلرا وزره قدرتکز اولمزدن اول شرکدن
توبه ایدوب اسلامه کله لر انلرا وزره حدوددن برشیء اقامتنه سزه رخصت یوقدر وکفرلری حالنده ایشلدکاری
دم ومال ایچون تبعه یه دخی وسعت یوقدر واکر محاربین مسلمیندن ایسه انلردن اولکه قبل الاخذ
توبه ایده حق الله اولان عقوبت اندن ساقط اولور حق عبد اولان ذکل (یا ایها الذین آمنوا اتقوا الله
وابتغوا الیه الوسیلة) یا مؤمنلر الله تعالیدن قورقك وفعل وطاعات وترك معاصیدن انك ثوابنه وزلفاسنه
توسل اولنور شیئی طلب ایدك (وجاهدوا فی سبیله) والله تعالینك سبیلنده انك اعداء ظاهره وباطنه سنه
جهاد ایدك (لعلکم تفلحون) تاکه الله تعالی یه وصول وکرامتنه نیلله فلاح بوله سز (ان الذین
کفروا لو أن لهم ما فی الارض جمیعا ومثله معه لیفتدوا به من عذاب یوم القیامة ما تقبل منهم ولهم عذاب أليم)
شونلر که کافر اولدیلر اکر یریوزنده کی صنوف اموالی وانکله بیله انك امثالی انلرك اولسه تاکه یوم قیامتك
عذابندن نفسلرین تخلیصه فدیه قیله لر اول انلردن قبول اولمیوب انلره عذاب أليم اوله (یریدون أن
یخرجوا من النار وماهم بخارجین منها ولهم عذاب مقیم) انلر ناردن چقمق دیلیه لر حالبوکه انلر اندن
چقاردکالمردر بلکه انلره عذاب مقیم واردرکه اول انلردن ابدا زائل اولمز (والسارق والسارقة فاقطعوا
أیدیهما) رجل وامرأه که غیرك مالنی محل محرزدن خفیة اخذ ایده اکر اول ماخوذ نصاب دکلو وار ایسه اول
آخذ کر کسه رجل ویا امرأه دریدیمناسنی رسغندن قطع ایدك ونصابك مقدارنده علما اختلاف ایتدیلر اکثر
علماء دیدیلر که اول ربع دینار ویا اول قیمتلو متاعدر که اول ابو بکر وعمر وعثمان وعلی رضوان الله تعالی علیهم
قولیدر عمر بن عبد العزیز واوزاعی وشافعی اکا ذاهبدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم القطع فی ربع دینار
فصاعدا) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر قطع ید ربع دینار ویا اندن زیاده شیء سرقه سنده در وبر قوم
ذاهب اولدیلر که بر دینار دن ویا اون درهمدن اقلده قطع اولنمز که اول ابن مسعود رضی الله عنهدن مرویدر

سفیان

سفیان ثوری وائمهٔ حنفیه قولیدر وبر قوم دیدیلر که بش درهمدن اقلده قطع یوقدر که اول ابو هریره رضی
الله عنهدن مرویدر ابن ابی لیلی قولیدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لعن الله السارق یسرق البیضة فتقطع
یده ویسرق الحبل فتقطع یده) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی سارقه لعنت ایده که بیضه سرقه
ایدوب الی کسیله ویا حبل سرقه ایدوب الی کسیله * اعمش ایدر زعم ایدرلردیکه بعض حدید وحبل بهاسی
دراهم متعدده یه مساوی اوله شیء قلیلده قطعی تجویز ایدنلر اشبو حدیث شریفی احتجاج ایدرلر لکن
اکثرون عندنده اعمش قولنه حمل اولنور (جزاء بما کسبا) تاکه دنیاده سرقه لرینه جزا اوله (نکالا
من الله) الله تعالیدن عقوبت اولدیغی حالده (والله عزیز حکیم) الله تعالی اکا عصیان ایدنه نقمتی
غالب وسارق اوزره قطعله حکمنده حکیمدر (فمن تاب من بعد ظلمه) اول سارقکه سرقه دنصکره توبه ایده
(واصلح) تبعاتدن تفصی ایله وسرقه یه عودی ترکله امرینی اصلاح ایده (فان الله یتوب علیه) الله تعالی انك
توبه سنی قبول وآخرتده انك اوزره عقابن اسقاط ایدر (ان الله غفور رحیم) الله تعالی توبه ایله ذنب سالفی
مغفرت ایدر واکا طاعت وامرینی اصلاح ایدنه رحمت ایدر * اشبو الله تعالی ایله عبد بیننده کی حکمدر اما
قطع اکثرین عندنده توبه ایله ساقط اولمز * مجاهد ایدرکه سارقك توبه سی یدی قطع اولنمسیدر قطع ایله اکا توبه
حاصل اولور لکن صحیح اولان قطع انك خیانتی جزاسیدر من بعد ینه توبه دن لابددر ماضی یه ندامت
ومستقبلده انی ترکه عزیمتله * قچانکه سارقك یدی قطع اولنه اکثر علماء عندنده مالدن سرقه ایتدیکنك غرمی
اکا واجب اولور امام ثوری وائمهٔ حنفیه ایدرکه اکا غرامت یوقدر واکر مسروق باقی ایسه بالاتفاق استرداد
اولنور ویدی قطع ایدیلور زیرا که قطع حق اللهدر وغرامت ایسه حق عبددر امدی انك بری آخری منع
ایتمز (الم تعلم ان الله له ملك السموات والارض) یا انسان بیلمزمیسنکه سموات وارضك وایکیسی بیننده کی
اشیانك خلق وملکی الله تعالینکدر (یعذب من یشاء ویغفر لمن یشاء) کفر اوزره فوت اولانی تعذیب
وکفردن توبه ایدنی مغفرت ایدر ویا دیلدیکنی صغیره اوزره تعذیب ودیلدیکنك کبیره سن مغفرت ایدر
(والله علی کل شیء قدیر) الله تعالی تعذیب ومغفرتدن هر برینه قادردر (یا ایها الرسول لا یحزنك الذین
یسارعون فی الکفر) یا محمد سکا حزن ویرمسون شول کمسه لرك صنیعیکه کفری اظهاره مسارعت ایدهلر
قچانکه اکا فرصت بوله لر (من الذین قالوا امنا بافواههم ولم تؤمن قلوبهم) شول منافقلردنکه لسانلریله ایمان
کتوردك دیرلر حالبوکه قلبلری ایمانه کلمیوبدر (ومن الذین هادوا سماعون للکذب) ویهودیلردن بر قوم
واردرکه سنك کلامکی دیکلرلرکه انده سنك اوزریکه کذب ایدهلر اولیله اولسه انلر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی
استماع ایدوب قبیندن کتدکلرنده اندن ایشتدکاری کلامی ایشتدلدیو کذب وافترا ایدرلر (سماعون لقوم
آخرین لم یأتوك) که انلر یهوددن سکا کلمیان قوم آخرین ایچون جاسوسلردرکه سنك کلامکی انلره خلافی اوزره
نقلله سکا افترا ایدهلر (یحرفون الکلم من بعد مواضعه) که انلر کلمات حقی حق تعالینك وضع ایتدیکی
مواضعندن اماله ایدرلر یا لفظی اهمالله ویا وضعنی تغییرله ویا معناسنی خلاف مراده حمله ویا خلاف موردنده
اجرا ایله * روایت اولنورکه اهل خیبرك اشرافندن بر رجل وبر مرأه احصانله متصف ایکن زنا ایدوب
توراتده ایسه حدلری رجم اولدیغندن شرفلری ایچون رجملرینی یهود استمدیلر ودیدیلرکه یثربده نبوت
دعواسن ایدن رجلك کتابنده رجم یوقدر بلکه حدلری ضربدر امدی یهوددن اخوانکز بنی قریظه یه
خبر کوندرك که انلر انك جیرانیدر تاکه انی اندن سؤال ایدهلر اکر جلدله امر ایدرسه قولنی قبول ایدهلر
واکر رجمله امر ایدرسه قبول ایتمیوب قاتندن کیدهلر واول زنا ایدن رجل ومرأه یی دخی رسوللریله بیله
کوندردیلر چونکاو بنی قریظه ونضیره ماجرایی خبر ویردیلر وانلر که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه قصه یی
بیلدردیلر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه بنم قضامه راضی اولورمیسز دیدیلرکه نعم دیدیکه بکا
جبرائیل علیه السلام کلوب دیدیکه الله تعالینك امری انلرك رجم اولنمسیدر دیو خبر ویردی قبولدن
امتناع ایدیجك پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه جبرائیل علیه السلام بکا امر ایلدیکه بنمله سزك

بینکزده ابن صوریا بی حکم ایدمکه اول برشاب امرض ابیض اعوردرفدکده ساکن اولور اول سزلک عندیکزده
نه منزلتده دردیدیلرکه وجه ارضده اولان یهودک تورات علمنده کاملیدر دیدیکه امدی انی چاغرک کلیجک
پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اکا دیدیکه اول الله تعالینک حقیچون نکه توراتی موسی علیه السلامه انزال
ایتدی وسزکیچون بحری یاروب سزی انجاء وفرعون وقومنی انده غرق ایتدی وسزه من وسلوی ایندیردی
وغمامله سزی کولکه لندردی وسزه حلال وحرامی بیان ایدرکتاب ایندیردی زنا ایدن محصن اولدیغنده
رجم اولنمسن کتابکزده بولورمیسز ابن صوریا دیدیکه نعم اول الله تعالی حقیچون نکه صفاتنی بکا انذکیر ایتدک
اکر تورات بنی احراقندن قورقیدم اعتراف ایتمیوب کذب ایدردم لکن یا محمد اول سنک شرعکده نیجه در
دیدیکه اگر درت عادل کمسه شهادت ایده که رجل مرأه یه ادخال ایتدی میلک مکحله یه ادخال اولنمسی کبی
اکا رجم واجب اولور ابن صوریا ایتدی اول الله تعالی جل شانه حقیچون نکه توراتی موسایه انزال ایتدی
توراتده دخی حکم آنجلیندر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایتدی نه سیبدن الله تعالینک امرنی اقامت ایتمیوب
ترخص ایدرسز دیدیکه چونکه شریفمزی زناده اخذ ایتسک ترک ایتدک وضعیفمزی اخذ ایتدیکمزده حدی
اقامت ایتدک اول اجلدن اشرافزده زنا کثیر اولدی حتی ملکمزک برابن عمی زنا ایدوب انی رجم ایتمدک
بعده اسوه ناسدن بر رجل زنا ایدیجک ملکمز آنی رجم ایتمک دیلدی اول رجلک قومی دیدیلرکه والله بزانی سکا
رجم ایتدیرمز زماداکه سن اول ابن عمکی رجم ایتمیه سن اویله اولسه دیدک که کل رجمدن غیری برحکم
وضع ایدهلم که انده شریف ووضیع مساوی اوله امدی زنیله طلا لوب حبل ایله قرق جلده اوره لم بعده زانی
وزانیه نک یوزلرین سیاه ایدوب هر برین ترسنه برحماره بندردیکمزدنکره شهرده کزدیره لم اشبو
فعلی احداث ایتدک انکله رجم حکمنی کیدردک یهود ابن صوریایه دیدیلرکه بزسکا غیبتکده ثنا ایتدک سن
ایسه بزم سرمزی افشا ایتدک ابن صوریا ایتدی اول بکا تورات ایله آند ویرمش اولماسه انی اکا خبر ویرمزدم
اکر تورات بنی هلاک ایتمسی خوفندن ایتمسم انی اکا دیمزدم اویله اولسه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم
امر ایلدی اول رجل ومرأه یی کتوردیلر مسجد قپوسی اوکنده رجم اولدردیلر ودیدیکه الهی اشبو
قومک امرکدن اماته ایتدیکن بن احیا ایتدم اول سیبدن (یاأیها الرسول) آیتی نازل اولدی عبدالله
ابن عمر ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم انلره ایتدیکه رجم حقنده توراتده نه حکم بولورسز
دیدیلرکه افضاح وجلد ایدرز * عبدالله بن سلام رضی الله عنه انده حاضر ایدی دیدیکه کذب ایدرسز
انک حکمی رجمدر اندن توراتی کتوروب نشر ایتدیلر انلرک بریسی الی رجم آیتی اوزره قویوب انک
ماقبلنی ومابعدنی اوقودی عبدالله بن سلام انک الین قالدیروب رجم آیتن کوستردی اویله اولسه یهود
ملزم اولدیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم امر ایلدی اول رجل ومرأه یی کتوروب رجم ایتدیلر (یقولون
ان اوتیتم هذا فخذوه) دیدیلرکه اکر محمد سزه زنا امرنده بزم وضع ایتدیکمز حکم مذکورله فتوی ویررسه
انی قبول وموجبیله عمل ایدک (وان لم تؤتوه فاحذروا) واکر اول حکمک خلافیله فتوی ویررسه انی قبولدن
حذر ایدک (ومن یرد الله فتنته فلن تملک له من الله شیئا) برکسه که الله تعالی انک کفر وضلالتنی ویا هلاکنی
ویا عذابنی اراده ایده سن الله تعالینک امرندن برشیء دفعنه قادر اولمزسن (اولئك الذین لم یرد الله ان یطهر
قلوبهم) امدی الله تعالی انلرک قلوبنی تطهیر اراده ایتمیوبدر (لهم فی الدنیا خزی) انلرایچون دنیاده
خزی واردر منافقلرک نفاقلری اظهاریله ویهودک جزیه ویا قتل ویا سبی ایله (ولهم فی الآخرة عذاب عظیم)
وآخرتده ایسه نارده خلود واردر (سماعون للکذب) انلر کلامکی استماع ایدرلر که انده سکا کذب
وافترا ایدهلر (اکالون للسحت) انلر حرام یرلر انکله انلره عار ایرر * بو آیه کریمه یهود حکامی شاننده
نازل اولوبدرکه انلر ارتشا ایدوب رشوتی ویرن ایچون حکم ایدرلردی حسن ایدر چونکه انلرک بری
حاکملرینه رشوت ایله کلسه رشوتی کمنه قویوب اکا انی کوستردیکندنصکره حاجتن سویلردی حاکم دخی انک
کلامنی دکلیوب خصمنه نظر ایتمزدی اول راشینک کلامنی دیکلر رشوتی اکل ایدردی دینلدیکه سحت

اولدرکه انکله باطل حق ایدیله ویا حق ابطال ایدیله * ابن مسعود رضی الله عنه ایدر برکسه که اکا برشیء
اهدا اولنه تا که اندن برضرر وظلم دفع ایده اول سحتدر اکا دینلدیکه بز سحتی انجق حکم اوزره اخذ
اولنانی زعم ایدردک دیدیکه حکم اوزره اخذ (ومن لم یحکم بما انزل الله فأولئك هم الکافرون) دلالتیله
کفردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لعنة الله علی الراشی والمرتشی) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله
تعالینک لعنتی رشوتی ویرن وآلان اوزره اولسون (فان جاؤك فاحکم بینهم أو اعرض عنهم) اکر اهل کتاب سکا
تحاکم ایدرلرسه دیلرسک انلرک بیننده حکم ویا حکمدن اعراض ایت * دینلدیکه اکر ایکی کتابی قاضی یه
تحاکم ایتسه لر شافعی عندنده اکا حکم واجب اولمز اصح اولان واجب اولمقدر چون ترافع ایدنلرک ایکیسی
بیله ویا بریسی ذمی اولورسه زیرا انلردن ظلم دفعنی التزام ایتمشزدر وآیه کریمه اهل ذمت حقنده دکلدر اماکه
ابوحنیفه عندنده مطلقا حکم واجبدر ترافع ایدن کرکسه ذمی ویا حربی اولسون (وان تعرض عنهم فلن
یضروك شیئا) اکرسن انلردن اعراض ایدرسک انلر سکا برشیء ضرر ایرکورمکه قادر دکللردر زیرا که حق تعالی
سنی ناسک شر وضررندن عصمت ایدوبدر (وان حکمت فاحکم بینهم بالقسط) اکر انلرک بیننده حکم ایدر
اولسک الله تعالینک امر ایتدیکی عدل اوزره حکم ایله کل (ان الله یحب المقسطین) الله تعالی عدل ایدنلری
سور (قال النبی صلی الله علیه وسلم المقسطون عند الله علی منابر من نور) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم
ایدر عدل ایدنلر الله تعالی عندنده نوردن منبرلر اوزره اولورلر (وکیف یحکمونك وعندهم التوراة فیها حکم
الله) انلر سنک حکمکه نیجه راضی اولورلر حالبوکه تورات انلرک عندنده در الله تعالینک حکمی انده
مذکوردر امدی انکله قصدلری معرفت حق واقامت شرع دکلدر بلکه طلبلری کندیلره اهون اولاندر
اکرچه زعملرنده حکم الله دکل ایسه ده (ثم یتولون من بعد ذلك) سنی تحکیملرندنصکره شول کتابلرینه
موافق حکمدن اعراض ایدرلر (وما اولئك بالمؤمنین) امدی انلر کتابلرینه تصدیق ایدرد کللردر
زیرا که اندن اعراض ایتمشلردر (انا انزلنا التوریة فیها هدی ونور) بز توراتی انزال ایتدک انده
هدی ونور واردرکه حقه هدایت ایدر واحکامدن مشتبهی کشف ایدر (یحکم بها النبیون الذین اسلموا)
که اول توراتله حکم ایدر شول انبیا کیم الله تعالینک امرینه انقیاد ایتدیلر انلر کرکسه انبیاء بنی اسرائیلدر
ویاخود موسی واندنصکره کلان انبیادر زیرا بیلدیکه بزدن اول کچن انبیانک شرعی بزم شرعمزدر
مادامکه منسوخ اولمیه ویاخود مراد پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اوله که یهود اوزره رجمی تورات حکمیله
قضا ایتدی یهودی الزام ایچون اکرچه شرع محمدیده دخی حکم انجلین ایسه ده (للذین هادوا) شونلرکه
یهودیت ملتی اوزره اولدیلر (والربانیون والاحبار) وکذلك اول توراتله حکم ایده رزهاد وعلمالریکه
انبیالری طریقه سنه سالکلردر (بما استحفظوا من کتاب الله) الله تعالینک انلره امری سببیله کیم کتابنی
تضییع وتحریفدن حفظ ایدهلر (وکانوا علیه شهداء) حالبوکه انلر اکا رقباء ایدیلرکه قوملری انی تغییره
رخصت ومجال ویرمزلر ایدی ویا شهداء ایدیلرکه اندن خفی اولانی انلره بیان ایدرلردی (فلا تخشوا الناس
واخشونی) امدی ناسدن خوف ایتمکز بلکه بندن خوف ایدک (ولا تشتروا بآیاتی ثمنا قلیلا) وبنم
انزال ایتدیکم احکامی رشوت وجاهه استبدال ایتمکز (ومن لم یحکم بما انزل الله فأولئك هم الکافرون)
برکسه که الله تعالینک انزال ایتدیکنه مستهین ومنکر اولدیغی سببدن انکله حکم ایتمیه امدی اول وصفلو
کمسهلر کافرلردر (وکتبنا علیهم فیها) توراتده یهود اوزره فرض ایتدک که (ان النفس بالنفس) قاتلک
نفسی مقتولک نفسنه وفادر قتل اولنور (والعین بالعین) وفاقئک عینی مفقوئک عیننه وفادر فقأ
اولنور (والانف بالانف) وجادعک انفی مجدوعک انفنه وفادر جدع اولنور (والاذن بالاذن)
وقاطعک اذنی مقطوعک اذننه وفادر قطع ایدیلور (والسن بالسن) وقالعک سنی مقلوعک سننه وفادر قلع
ایدیلور (والجروح قصاص) وجراحات ذات قصاصدر اکر انده مساوات ممکن ایسه والا انده قصاص اولمز
بلکه حکومت عدل اولور اشبو اتخصیصدنصکره تعمیمدر زیرا عین وانف واذن وسن ذکرندنصکره

(والجروح قصاص) دينلدی يعنی اقتصاص ممكن محلده قصاص اولنور * يد ورجل ولسان وبونلر امثالی
كبی بوخسه اقتصاص ممكن اولميان محلده دكل كسر عظم وجرح لحم كبی زيرا انلك نهايتنه وقوف ممكن اولمز
(فمن تصدق به فهو كفارة له) بر كمسنه كه كندويه ايديلان جنايتی جانيدن عفو ايده اول عفو عافينك ذنوبنه
كفارتدر (قال النبی صلی الله عليه وسلم من تصدق من جسده بشیٔ كفر الله عنه بقدره من ذنوبه) پيغمبرمز
صلی الله عليه وسلم ايدر بر كمسه كه جسدندن برشيئه اولان جنايتی عفو ايده حق تعالی اول عافينك ذنوبندن
اول دكلويی عفو ايده ويا خود معنی جنايت اولنان كشی جانيسنی عفو ايده اول عفو ذنوبنه كفارت اولور يوم
قيامتده جانی اول جنايتی اوزره مؤاخذه اولنمز اما كه عافينك اجری (فمن عفا واصلح فأجره علی الله)
نحو اسنجه الله تعالينك عهده سنه عائددر كه اول ابن عباس رضی الله عنهمدن مرويدر كه ابراهيم ومجاهد وزيد
ابن اسلم رضی الله عنهم قوليدر (ومن لم يحكم بما انزل الله فأولئك هم الظالمون) بر كمسنه كه الله تعالينك انزال
ايتديكنه مقر اولوب لكن موجبيله حكم ايتميه اول وصفلولر ظالملردر (وقفينا علی آثارهم بعيسی ابن مريم)
وانبيا آثارينه عيسی ابن مريمی اتباع ايتدك (مصدقا لما بين يديه من التوراة) يدينده نازل اولان توراته
مقر ومصدق اولديغی حالده (وآتيناه الانجيل) بز انجيل نام كتابی اكا ويردك (فيه هدی ونور) اول انجيلده
ضلالتدن هدی واحكام الهيه بی بيان واردر (ومصدقا لما بين يديه من التوراة وهدی وموعظة للمتقين)
اول انجيل اندن اول نازل اولان كتابی تصديق ايدر وتقوی اهلنه هدی وموعظه اولديغی حالده (وليحكم اهل
الانجيل بما انزل الله فيه) انجيل اهلی الله تعالينك انجيلده انزال ايتديكيله حكم ايتسون (ومن لم يحكم
بما انزل الله فاولئك هم الفاسقون) اول كمسه كه الله تعالينك انجيلده انزال ايتديكيله حكم ايتميه اول وصفلو
كمسه لر الله تعالينك امرندن خارجلردر (وانزلنا اليك الكتاب بالحق) يا محمد بز سكا قرآنی حق بيانه ملابس
اولديغی حالده انزال ايتدك (مصدقا لما بين يديه من الكتاب) اندن اول نازل اولان كتب الهيه بی مصدق
(ومهيمنا عليه) واول كتب اوزره رقيب اولديغی حالده * ابن جريج رضی الله عنه ايدر قرآن كتب
سابقه اوزره امیندر اول شيئكه اهل كتاب انی كتابلرندن خبر ويره لر اگر اول قرآنده وار ايسه انی تصديق ايدك
يوغيسه تكذيب ايدك (فاحكم بينهم بما انزل الله) امدی يا محمد اهل كتاب سكا ترافع ايتدكلرنده الله تعالينك
سكا انزال ايتديكيله بينلرنده حكم ايليكل (ولا تتبع أهواءهم عما جاءك من الحق) يوخسه سكا
كلاندن مائل اولديغك حالده هوالرينه تابع اولمغيل (لكل جعلنا منكم شرعة ومنهاجا) يا ناس سزدن
هر بريكز ايچون شرعه ودين وطريق واضح قيلدق اشبو نكله مراد اولدر كه شرايع مختلفه دروهر ملت
اهلنك شريعتی واردر ديناديكه اشبو خطاب امت موسی وامت عيسی وامت محمده در وتورات وانجيل
وقراندن هر بر ايچون بشقه شريعت واردر ودين ايسه بردر كه اول توحيددر (ولو شاء الله لجعلكم امة
واحدة) اگر الله تعالی ديلسه سزی جميع اعصارده دين واحد اوزره جماعت متفقه ايديدی (ولكن ليبلوكم
فيما آتيكم) لكن سزی امم مختلفه ايتدی تا كه كتب وشرايعدن سزه ويرديكنده مطيعی عاصيدن وموافقی
مخالفدن تميز ايده (فاستبقوا الخيرات) امدی اعمال صالحه يه مبادرت ايدك كه فرصتی انتهاز وسبق
وتقدم فضلنی احراز ايده سز (الی الله مرجعكم جميعا فينبئكم بما كنتم فيه تختلفون) جميعكزك رجوعی
الله تعالی يه در يوم قيامتده اول دين وسنتدن اختلاف ايتديككز شيئی سزه خبر ويرر محق ومبطل عامل ومقصر
بينی آيرر (وان احكم بينهم بما انزل الله) وبز سكا امر ايلدك كه اهل كتاب بيننده الله تعالينك سكا انزال
ايتديكی قرآنله حكم ايده سن (ولا تتبع اهواءهم) يوخسه هوالرينه اتباع ايتميه سن (واحذرهم ان يفتنوك
عن بعض ما انزل الله اليك) وانلردن حذر ايده سن كه الله تعالينك سكا انزال ايتديكنك بعضيسندن سنی
صرف ايتميه لر روايت اولنديكه احبار يهود بينلرنده ديديلر كه كلك اتفاقله محمده كيده لم اوله كه انی دينندن
صرف ايده لم اويله اولسه اكا كلوب ديديلر كه بيلورسنكه بز يهودك احباريز بز سكا اتباع ايدرسك
يهودك كايسی سكا اتباع ايدرلر امدی بزمله قوممز بيننده خصومتمز واردر سكا تحاكم ايتمك ديلرز اگر بزم ايچون

قوممز اوزره حكم ايدرسك سكا ايمان گتوررز وغيريلری دخی ايمانده كنديمزه اويديررز پيغمبرمز صلی الله
عليه وسلم انلره موافقتدن امتناع ايتدی (فان تولوا فاعلم أنما يريد الله أن يصيبهم ببعض ذنوبهم) اگر انلر
ايماندن وحكم قرآندن اعراض ايدرلرسه بيلكه انلرك اعراضی شول اجلدندر كه الله تعالی انلره بعض ذنوبلری
سببيله دنياده عقوبتلرين تعجيل ايتمك ديلر (وان كثيرا من الناس لفاسقون) ويهودك كثيری كفرده
معتدی ومتمردلردر (افحكم الجاهلية يبغون) انلرمله جاهليت حكمنی طلب ايدرلر كه اول متابعت
هوا وحكمده ميل ومداهنه در (ومن أحسن من الله حكما لقوم يوقنون) اهل يقين عندنده حكمده
الله تعالی دن احسن كيمدر زيرا انلر اموری تدبر واشيايی تحقق ايدوب انكله الله تعالی دن غيری احد حكمده
احسن دكل ايدوكن بيلورلر (يا ايها الذين آمنوا لا تتخذوا اليهود والنصاری أولياء بعضهم أولياء بعض)
يا مؤمنلر يهود ونصارايی اولياء ايدنمكز انلره اعتماد ايدوب انلركله احباب معاشرت ايتمكز انلرك موالاتی
بری برلريله درعون ونصرتده سزك خلافكز اوزره متفقلردر (ومن يتولهم منكم فانه منهم) سزدن
اولكه انلركله موالات ايده اول انلرك جمله سندندر (ان الله لا يهدی القوم الظالمين) الله تعالی هدايت
ايتمز شول قومه كيم كفاره موالاته نفسلرينه ظلم ايدرلر * اشبو آيت كفاره موالاتدن مجانبتك وجوبنه
وحربده كفاردن استنصارك عدم جوازينه وذمی يی امور مسلمينه عامل وكاتب اتخاذنك منعنه دليلدر
(فتری الذين فی قلوبهم مرض يسارعون فيهم) قلبلرنده شك ونفاق مرضی اولانلری كوررسنكه كفارله
موالاته مسارعت ايدرلر (يقولون نخشی أن تصيبنا دائرة) اعتذار ايدوب ديرلر كه قورقارز كيم دوائر
زماندن بزه بر دائره ايره امر منقلب اولوب دولت كفاره يته كيره * روايت اولنديكه عبادة بن الصامت رضی
الله عنه پيغمبرمز صلی الله عليه وسلمه ديديكه بنم يهوددن چوق موالات ايتديككم كمسه لر واردر لكن بن
انلرك موالاتندن تبری ايدوب الله تعالی يی ورسولنی ولی ايدنمشم * عبد الله بن ابی ديديكه بن دائره
اصابتندن قورقرم كفارله موالاتدن تبری ايتمزم (فعسی الله أن يأتی بالفتح أو أمر من عنده فيصبحوا علی
ما أسروا فی أنفسهم نادمين) امدی قريب اولديكه الله تعالی رسولنه اعداسی اوزره فتحی ومسلمينی انلر
اوزره اظهاری ايركوره ويا خود الله تعالی كنديی عندندن برشی يوره يهودی قتل واجلاء واسرار
منافقينی اظهار كبی * اويله اولسه نفسلرنده پيغمبرمز صلی الله عليه وسلم امرنده كفر وشكدن استبطان
ايتدكلرينه نادم اولهلر (ويقول الذين آمنوا أهؤلاء الذين أقسموا بالله جهد أيمانهم انهم لمعكم) حق
تعالی منافقينك نفاقن اظهاری حيننده مؤمنلر منافقينك حالنه تعجب ايدوب بری برلرينه ديرلر كه اشبو انلر
شول قومدر كه اغلظ ايمانله بز سزكله يز مؤمنلرز ديو يمين ايدرلردی (حبطت أعمالهم فأصبحوا خاسرين)
انلرك اعمال خيرلری جمله باطل اولوب دنياده افتضاحله وآخرتده فوات ثواب وسوء عقابله خاسرين اولديلر
(يا ايها الذين آمنوا من يرتد منكم عن دينه) يا مؤمنلر سزدن كيمدر كه محمد صلی الله عليه وسلمك
موتندنصكره دين اسلامدن كفره رجوع ايده * روايت اولنديكه پيغمبرمز صلی الله عليه وسلم وفات ايديجك
اهل مكه واهل مدينه واهل بحريندن ماعدا عامۀ عرب مرتد اولديلر وبعضيلری ايسه زكاتلرين ادادن امتناع
ايتديلر ابو بكر رضی الله عنه ديديكه والله صلات وزكات بينی فرق ايدنلره قتال ايدرم صحابه رضی الله عنهم
اندن كراهت ايدوب بز اهل قبله يه نيجه قتال ايدرز اگرچه مانع زكات ايسه لرده ديديلر اويله اولسه ابو بكر
رضی الله عنه سيفن تقلد ايدوب چيقدی ناچار جمهی اكا اويوب چيقديلر ابن مسعود رضی الله عنه ايدر
ابتداده اندن كراهت ايدوب انتهاده اكا سونديلر * دينلديكه پيغمبرمز صلی الله عليه وسلمك حياتنده اوچ
فرقه مرتد اولديلر فرقۀ اولی بنو مدلج اولوب رئيسلری ذو الخمار الاسود العنسی ايدی يمنده پيغمبرلك
دعواسن ايدوب اول بلاده استيلا ايتدی پيغمبرمز صلی الله عليه وسلم معاذ بن جبل رضی الله عنه نامه
كوندروب بيورديكه يمنده اولان مسلمين ايله اسودك اوزرينه قتاله وارهلر تا ديو مسلمين انك اوزرينه
كتدی حتی كه فيروز الديلمی انی فراشی اوزره قتل ايتدی انك قتلی كيجه سنده پيغمبرمز صلی الله عليه وسلمه

انلك قتلى خبرى سمادن ايردى اويله اولسه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم اصحابنه اشبو كيجه ده اسود العنسى
فيروز نام رجل مباركك يديله قتل اولنوبدر ديو تبشير ايتدى وايرتسى كونى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم كنديسى
وفات ايتدى وربيع الاولك اواخرنده اسودك خبرى مدينه يه ايردى وفرقهٔ ثانيه بنو حنيفه اولوب
رئيسلرى مسيلمة الكذاب ايدى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك زمان حياتنده پيغمبرلك دعواسين ايدوب
نامه كوندرديكه اشبو نامه مسيلمة رسول اللهدن محمد رسول اللهه درامدى بيلسكه ارضك نصفى بنم ونصفى
سنكدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم اول نامه يى كتورن ايكى رجله ديديكه اكر رسولك قتلى منهى
اولسه ايدى ايكيكزى قتل ايدردم اندن اكا جوابده يازديكه اشبو نامه محمد رسول اللهدن مسيلمة كذابه در
بيلسكه ارض الله تعالينكدر عبادندن ديلديكنه ايراث ايدر جنت اندن خوف ايدوب اكا مخالفتدن
صاقنانلركدر بعده پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم خسته اولوب وفاتندنصكره ابو بكر رضى الله عنه مسيله
اوزره خالد بن الوليدى جيش كثيرله كوندردى حتى كه الله تعالى حمزه نك قاتلى غلام وحشى يديله اكا هلاك
ايردردى پس بو اجلدن وحشى ديرديكه زمان جاهليتمده ناسك برخيرلوسين اولدردم ايسه بحمد الله تعالى
اسلاممده ناسك شرلوسنى اولدردم وفرقهٔ ثالثه بنو اسد اولوب رئيسلرى طليحة بن الوليد ايدى پيغمبرمز صلى
الله عليه وسلمك حياتنده پيغمبرلك دعواسين ايدوب پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم اكا خالد بن الوليدى
جيشله كوندردى قتال شديدندنصكره خالد انلرى صيوب طليحه قاچدى شام جانبنه كتدى بعده
اسلامه كلوب اسلامنى كوزل ايتدى و پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك وفاتندنصكره ابو بكر رضى الله
عنهك زمان خلافتنده خلق كثير مرتد اولوب الله تعالينك نصريله ابو بكر رضى الله عنه جميعن كفايت ايتدى
(فسوف يأتى الله بقوم يحبهم ويحبونه) الله تعالى اول مرتد اولان قوملر يرينه برقوم كتورسه دركه اول
انلرى سوه وانلر دخى انى سوه لر ديلديكه انلر اهل يمندر زيرا بو آيت نازل اولنجق پيغمبرمز صلى الله عليه
وسلم ابو موسى الاشعرى يه اشارت ايدوب انلر بونك قوميدر ديدى ديلديكه انلر فرسدر زيرا پيغمبرمز
صلى الله عليه وسلمه اول قومدن سؤال اولنجق جوابده يد شريفه سين سلمان رضى الله عنهك عاتقى اوزره
قويوب انلر كه مراد اشبودر و بونك صاحبلريدر ديدى ديلديكه انلر كه مراد يوم قادسيه ده جهاد
ايدنلردركه اول عمر رضى الله عنهك زمان خلافتنده واقع اولوب نخعدن ايكى بيك كمسنه وكنده و بجيله دن
بش بيك وافناء ناسدن اوچ بيك كمسنه ايديلر (اذلة على المؤمنين) مؤمنلره تذلل وتواضع ايديجيلردر (اعزة
على الكافرين) كفار اوزره شديد وغليظلردر انلره معادات ومغالبه ايدرلر * عطا ايدر انلرك مؤمنلره ذلى
ولدك والدهنه ذلى كبيدر وانلرك كافرلر اوزره عزى سبعك فريسه سى اوزره عزى كبيدر انك نظيرى (اشداء
على الكفار رحماء بينهم) قوليدر (يجاهدون فى سبيل الله) انلر الله تعالينك سبيلنده جهاد ايدرلر
(ولا يخافون لومة لائم) حالبوكه لائمك لومندن قورقمزلر زيرا كه منافقين جنس مسلمين ايله جهاده
چيقدقلرنده يهوددن دوستلرى ملامتندن خوف ايدوب انلر جهتندن كنديلره لوم ايرشيئ ايشلمزلردى
(ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء) اشبو اوصاف مذكوره الله تعالينك فضليدر عبادندن ديلديكى كمسه يه
ويرر (والله واسع عليم) الله تعالى كثير الفضلدر اكا اهل اولانى بيلور (انما وليكم الله ورسوله والذين آمنوا)
سزلك وليكز بالاصالة الله تعاليدر وبالتبع انك رسوليدر ومؤمنلردر * روايت اولنديكه عبد الله
بن سلام رضى الله عنه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه كلوب ديديكه قومز قريظه ونضير بزى هجر وبزدن
مفارقته وبزمله مجالسه يى تركه يمين ايتديلر اويله اولسه بو آيت نازل اولوب پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم اكا
انى قرائت ايديجك ديديكه الله تعالى ورسولى ومؤمنلرا وليامز اولمسنه راضى اولدق غيرينك ولى اولمسين
ديلمزز (الذين يقيمون الصلوة) كه انلر صلاتى اقامت ايدرلر (ويؤتون الزكوة) وزكاة مفروضه يى وياصدقه يى
ويررلر (وهم راكعون) حالبوكه انلر صلات وزكاتلرنده متخشعلردر وياخود احسانه حرص
ومسارعتلرندن صلاتده راكعلر ايكن زكاتى ويررلر * ديلديكه اشبو آيت على كرم الله وجهه حقنده نازل

اولوبدر

اولوبدركه اول صلاتده راكع ايكن برسائل اندن سؤال ايديجك اكا خاتمن براقدى * اشبو ديلديركه صلاتده
عمل قليل انى ابطال ايتميه وصدقهٔ نفله زكات دخى دينله (ومن يتول الله ورسوله والذين آمنوا) اول
كمسه كه الله تعالى يى ورسولنى ومؤمنلرى اولياء اتخاذ ايده (فان حزب الله هم الغالبون) الله تعالينك
عباديچون اختيار ايتديكى دين اسلامه نصرت ايدنلر حزب اللهدر حزب الله ايسه غالبلردر (يا ايها الذين
آمنوا لا تتخذوا الذين اتخذوا دينكم هزوا ولعبا من الذين أوتوا الكتاب من قبلكم والكفار أولياء) يا مؤمنلر
اهل كتاب ومشركيندن دينكزى هزؤ ولعب اتخاذ ايدنلرى اولياء اتخاذ ايتمكز * اشبو آيت رفاعة بن زيد
وسويد بن الحارث حقنده نازل اولوبدركه انلر اسلام اظهار ايتدكدنصكره نفاق ايتديلر مسلميندن بعضيلر
انلركله موادّه وموالات ايدرلرايدى امدى دينلرين هزؤ ولعب اتخاذ ايدنلره موالاتدن بعيدلردر بلكه لائق
اولان انلره معاداتدر (واتقوا الله ان كنتم مؤمنين) الله تعاليدن قورقكز اكرانك وعد ووعيدينه مؤمنلر
ايسه كز (واذا ناديتم الى الصلوة اتخذوها هزوا ولعبا) قچن سزدن مؤذن صلاته اذان ويا اقامت ايتسه انلر
انى هزؤ ولعب اتخاذ ايدرلر (ذلك بانهم قوم لا يعقلون) انلرك هزؤى شول سببدندر انلر جهلاء وسفهاء اولوب
الله تعاليدن برشيئ فهم ايتمامشلردر * اشبو ديلديركه صلاتده اذان واقامت مشروع اوله * روايت اولنديكه
مدينه ده نصارادن بررجل وارايدى مؤذنك اشهد ان محمدا رسول الله ديديكن ايشتسه الله تعالى كاذبى احراق
ايدرديو دعا ايدردى بركيجه اول واهلى اويوركن خدمتكارى آتشله كلدى اندن برشراره صچرايوب اول
واهلى اولرى ايچنده طوتشوب يانديلر (قل يا أهل الكتاب هل تنقمون منا الا أن آمنا بالله وما أنزل الينا
وما أنزل من قبل وان أكثركم فاسقون) ديكل كه يا اهل الكتاب سز بزدن انكار ايتمزسز الا اكا كه بز الله تعالى يه
وبزه وبزدن اوّل نازل اولان كتابلره ايمان كتوردك ودخى اكثريكز ايماندن خارجين ايدوكنه اعتقاد ايتدك
وياخود انكاريكز بزدن دكل الا بزم سزه مخالفت ايتديكمزدنكه بز اسلامه داخلز سز ايسه اندن خارجلرسز
روايت اولنديكه يهوددن برجماعت پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه كلوب ديديلر سن رسوللردن كيملرى تصديق
ايدرسن اولدخى سورهٔ بقره ده ذكر اولنان (آمنا بالله وما أنزل الينا وما أنزل الى ابراهيم) آيتن آخرينه دكين
اوقودى عيسايى ذكر ايديجك انك نبوتن انكار ايتديلر والله اديان اهلندن دنياده وآخرتده سزلك كبى قليل
الحظ ودينكزدن شردين بيلمزز ديديلر اول سببدن اشبو آيت نازل اولدى (قل هل أنبئكم بشر من ذلك
مثوبة عند الله) يا اهل كتاب زعمكز اوزره اهل ايماندن عند الله عقوبتده انكار ايتديككزدن شر كمسه لرى
سزه خبر ويره يم بيلورك كه اول (من لعنه الله وغضب عليه) يهوددن هر كمسه دركه الله تعالى اكا لعنت
وغضب ايده (وجعل منهم القردة والخنازير) وانلرك بعضى قرده ايده كه انلر اصحاب سبتدر وبعضى دخى
خنازير ايده كه انلر كفار مائده در ديلديكه مسخك ايكيسى بيله اصحاب سبته دركه شابلرى قرده و پيرلرى
خنازير اولمشدر (وعبد الطاغوت) وانلرك بعضى شيطانه اطاعت ايده يعنى عجله عبادات ايده وياخود
كهنه يه اطاعت ايده ديلديكه هرشيئ كيم الله تعالى يه عصيان ومخالفتده اكا اطاعت اولنورسه اول
طاغوتدر (اولئك شر مكانا وأضل عن سواء السبيل) امدى انلر عند الله شر منزله ده در وقصد سبيلدن قتى
ضلالتده در (واذا جاؤكم قالوا آمنا وقد دخلوا بالكفر وهم قد خرجوا به) قچن اول منافقلر سزه كلسه لر
ديرلر كه بز ايمانه كلدك حالبوكه انلر كفرى ملتبسين كيرمشلردى ينه اول حال اوزره چيقديلر يعنى يا محمد انلرك
قلوبنه سندن ايشتدكارى كلام حق تأثير ايتميوب اصرار ايتدكارى كفرله نيجه كيرديلر ايسه ينه اول حال اوزره
قالتكدن كتديلر (والله اعلم بما كانوا يكتمون) الله تعالى انلرك قلبلرنده اصرار ايتدكارى نفاقه اعلمدر يوم
قيامتده جزالرين ايدر (وترى كثيرا منهم يسارعون فى الاثم والعدوان واكلهم السحت) اول منافقلرك
كثيرنى كوررسن كه كفر ومعاصى يه وغيره ظلم وتعدى يه واحكامده رشوت اخذينه مسارعت ايدرلر (لبئس
ما كانوا يعملون) نه چركين شيئ اولورا ولكه انى ايشلرلر (لولا ينهاهم الربانيون والاحبار عن قولهم الاثم
وأكلهم السحت لبئس ما كانوا يصنعون) انلرك علماء زاهدينى وعلماء شرايعى سفها اربابى نيچون قول باطل

واكل حرامدن نهی ایتمزلر * امدی اول علمالك سفهالرینا كاتمكنلری وانكاری ترككاری نه چركین شیئ
اولوركه انلرانی ایشلدیلر (وقالت الیهود ید الله مغلولة) یهود دیدیلر كه الله تعالینك یدی رزقدن محبوسه
ومقبوضهدروانكه انی بخله نسبت ایتدیلر * روایت اولندیكه وقتا كیم یهود پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم
حقنده كذبله الله تعالی یه عصیان ایتدیلر مال جهتندن كثرت ووسعتده ایكن الله تعالی انی انلردن كف
ومنع ایتدی اوله اولسه بومقاله یی فنحاص بن عازوراء دیوب یهودك سائری اكا رضا ویروب انكار
ایتمدكاریچون اول مقالهده اكا تشریك اولندیلر (غلت ایدیهم ولعنوا بما قالوا) اول مقالهلری سببیله
یدلری خیراتدن امساك اولندی بخلا انلردودخی انلره لعنت اولندیكه قرده وخنازیره مسخ اولندیلر
واوزرلرینه ذل ومسكنت ضرب اولندی (بل یداه مبسوطتان) بلكه انك یدانی مبسوطهدر (ینفق
كیف یشاء) انفاقنده مختاردر مشیئتی حسبیله كاهی توسیع وكاهی تضییق ایدر (ولیزیدن كثیرا منهم
ما انزل الیك من ربك طغیانا وكفرا) انلردن كثیرون سكا انزال اولنان قرآندن ایشتدكاری طغیان
وكفرلرین آرتوررا صحابه صالح غذانك تناولی مریضك مرضن آرتورمهسی كبی (والقینا بینهم العداوة
والبغضاء الی یوم القیامة) انلرك بیننده یوم قیامتهدكین عداوت وبغضایی القا ایتدك اوله اولسه قلبلرینه
توافق وقوللرینه تطابق كلمز (كلما اوقدوا نارا للحرب أطفأها الله) هربار كه محمد صلی الله علیه وسلمله حرب
ارادهایتسهلر حق تعالی ارالرینه منازعه ایقاع ایدوب انكله اندن شرلرین دفع ایدروهربار كه ناسدن بریله
حرب ارادهایتدیلرسه مغلوب اولدیلر وقتا كه توراتك حكمنه مخالفت ایتدیلر حق تعالی اوزرلرینه
بخت نصری تسلیط ایتدی بعده افساد ایتدكلرنده اوزرلرینه فسطوس الرومی تسلیط اولندی بعده
افسادلرنده اوزرلرینه مجوس تسلیط اولندی بعده افسادلرنده اوزرلرینه مسلمون تسلیط اولندی دینلدیكه
اشبو حرب عامدر هر حربه كیم یهودانی طلب ایدر پس بو اجلدن هر بلدهده یهود طائفهسی اذلهٔ ناسدن
بولورسن (ویسعون فی الارض فسادا) ویریوزنده فسادهسعی ایدرلر كه اول انلرك كید وحروب وفتن اثاره
سنه وهتك محارمه اجتهادلریدر (والله لا یحب المفسدین) الله تعالی فساد ایدنلری سومز اوله اولسه انلره
شرله مجازات ایدر (ولو ان اهل الكتاب آمنوا واتقوا) اكر اهل كتاب محمد صلی الله علیه وسلمه وقرآنه ایمان
كتوروب ذكر اولنان معاصیدن صاقنسهلر (لكفرنا عنهم سیئاتهم) بز انلردن ایشلدكاری سیئاتی محو ایدردك
(ولادخلناهم جنات النعیم) وانلری جنات نعیمه كیرلردن ایلردك اشبونده تنبیه واردر كه اسلام ماقبلنده كی
ذنوبی حث ایدهندكلو كثیرایسهده وكتابی اسلامه كلدكجه جنته كیرمیسه (ولو انهم اقاموا التوراة
والانجیل وما انزل الیهم من ربهم) اكر اهل كتاب تورات وانجیل وربتعالیدن انلره نازل اولان قرآن وسائر
كتب الهیه احكامنی اقامت ایتسهلردی اهل كتابك كندی كتابلرینك غیری كتب الهیهیه ایمانله مكلف
اولدقلری جهتدن كندیلره نازل اولمش كبیدر (لاكلوا من فوقهم ومن تحت أرجلهم) انلره رزقلری
توسیع اولنمدی سما وارضك بركاتی اوزرلرینه فیض اولنغله ویا اشجارك ثمری وزرعك غلهسی كثیر اولمغله
ویا باغچهلری اشجارینك میوهسین كیمین رأس شجردن اجتناء وكیمین ارضدن التقاطله اشبونده بیان واردر كه
انلردن رزقك كف اولنمسی كفر ومعاصیلری شومیله اوله یوخسه فیض قصوریله دكل (منهم أمة مقتصدة)
اهل كتابك بعضیلری امت عادلهدر یعنی نه غالبه ونه مقصرهدر كه اول محمد صلی الله علیه وسلمه ایمان كتورنلردر
(وكثیر منهم ساء ما یعملون) واهل كتابك كثیری نه چركین عمللولردر كه اول معانده وحقی تحریف وحقدن
اعراض وعداوتده افراطدر (یا أیها الرسول بلغ ما أنزل الیك من ربك) یا محمد ربك جل شانهدن سكا نازل
اولان شیئك جمیعن تبلیغ ایت كمسهیه مراقب ویا مكروهدن خائف اولدیغك حالده (وان لم تفعل فما بلغت
رسالته) اكر سكا امر ایتدیكم كبی جمیعنی تبلیغ ایتمزسك رسالتدن برشیئ ادا ایتمش اولمزسن زیرا انك
بعضنی كتمان اندن ادا ایتدیكك شیئی تضییع ایدر اركان صلاتك بعضنی تركی كبی زیرا غرض دعوت انكله
منتقض اولور ویا خود اندن برشیئ تبلیغ ایتمش كبی اولورسن شول حیثیتدنكه بعضك وكرك كلك كتمانی

شفاعتده واستجلاب عقابده برابردر (والله یعصمك من الناس) الله تعالی سنی ناسدن حفظ ومنع ایدر
اوله اولسه قتل وسائر اذادن برشیئ ایركورمكه قادر اولمزلر * دینلدیكه اشبو آیتك نزولی احد وقعهسنده انك
وجه شریفی شج ورباعیهسی كسر اولندقدنصكره ایدی (ان الله لا یهدی القوم الكافرین) الله تعالی كافر
لری سكا ارادهایتدكاری سوء تمكین ایتمز پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمدن روایت اولنوردیكه الله تعالی
بنی رسالاتیله بعث ایدیجك اكا ضیق الذرع اولدم بعده اكر بنم رسالتمی تبلیغ ایتمزسك سكا عذاب ایدرم دیوب
عصمتمی ضامن اولیجق قوی القلب اولدم * انس رضی الله عنه ایدر بو آیهٔ كریمه نزولنه دكین پیغمبرمز
صلی الله علیه وسلم كندوینی بكلدیردی بو آیهٔ كریمه نازل اولیجق قبهدن رأس شریفن چیقاروب یا مسلمین
قائمدن منصرف اولك كه ربم جل شانه من بعد بنی ناسدن عصمتمه ضامن اولدی * ظاهر آیت ایجاب
ایدر كه الله تعالینك جمیع انزال ایتدیكی تبلیغ اولنه لكن ظن اولنور كه مراد مصالح عباده متعلق اشیانك
تبلیغی اولوب انزالیله انلرك اكا اطلاعی قصد اولنهزیرا اسرار الهیهدن بعضی واردر كه افشاسی حرام اولور
(قل یا أهل الكتاب لستم علی شیئ حتی تقیموا التوراة والانجیل وما انزل الیكم من ربكم) دیگل كه یا اهل كتاب
دین معتبر اوزره دكلسز مكر كه تورات وانجیلی وربكز جل شانهدن سزه نازل اولان قرآن وسائر كتب الهیهیی
اقامت ایدهسز وانك اقامتندن بعضدر كه محمد صلی الله علیه وسلمه ایمان وحكمنی اذعان ایدهسز زیرا كتب
الهیه باسرها معجزه ایله تصدیق اولنان كمسهیه ایمانله آمرهدر واكا طاعتك وجوبیله ناطقهدر ومراد اولان
انك اصوانی وفروعندن نسخ اولنمیانی اقامتدر (ولیزیدن كثیرا منهم ما انزل الیك من ربك طغیانا وكفرا)
یا محمد سكا ربك جل شانهدن نازل اولان قرآن انلردن كثیرلرك نبوتكه حسدلری سببیله معصیته تمادیلرین وقرآنه
انكارلرین آرتوررر (فلا تأس علی القوم الكافرین) امدی كافرلرك طغیانلری زیادهسنه وسكا تبلیغ اولنان
شیئه كفرلرینه محزون اولمغل زیرا انك ضرری ینه كندیلره لاحق اولور غیره تجاوز ایتمز (ان الذین آمنوا)
شونلر كه السنهلریله ایمانه كلدیلر یعنی دین محمدله تدین ایتدیلر اول تدینلری كرك اخلاص ویا نفاق اوزرهدر
ویا خود انكله مراد منافقلردر زیرا كفره سلككنه منخرطلردر (والذین هادوا) وشونلر كه تهود ایتدیلر یعنی
عجل عبادتندن توبه ایدیجك یهود دیو تسمیه اولندیلر ویا خود یعقوب علیه السلامك اكبر اولادی یهوذا
اسمیله تسمیه ایتدیلر (والصابئون) وشونلر كه نصاری ایله مجوس بیننده صابئین دینور قومدن اولدیلر كه انلرك
اصل دینی نوح علیه السلام دینیدر ویا انلر عبدهٔ ملائكه درویا عبدهٔ كواكبدر (والنصاری) وشونلر كه
نصرانیلردر انكله تسمیهیه علت بودر كه عیسی علیه السلامه نصرت ایتدیلر ویا نصران ویا ناصره نام قریهده
انكله بیله اولدقلریچون اكا نسبت اولندیلر (من آمن بالله والیوم الآخر وعمل صالحا) انلردن اول كه صددنده
اولدیغی دینك نسخندن اول الله تعالی یه ومبدأ ومعاده خلوص قلبله مؤمن اوله وشرعنك مقتضاسیله
عمل ایده (فلا خوف علیهم ولا هم یحزنون) انلره خوف یوقدر شول وقتده كه كفار عقابدن خوف ایدروحزن
یوقدر شول وقتده كه مقصرون عمرلری تضییعنه وثواب تفویتنه محزون اولور (لقد اخذنا میثاق بنی اسرائیل)
بز بنو اسرائیلك توحید ونبوتده عهدلرین اخذ ایتدك (وأرسلنا الیهم رسلا) وانلره رسوللر كوندردك
(كلما جاءهم رسول بما لا تهوی انفسهم فریقا كذبوا وفریقا یقتلون) هربار كه انلره بر رسول شرایع ومشاق
تكالیفدن هوالرینه مخالف شیئله كاسه اول رسوللرك كیمیلرین تكذیب وكیمیلرین قتل ایتدیلر (وحسبوا
ان لا تكون فتنة) وظن ایتدیلر كه انبیایی تكذیب وقتللری سببیله كندیلره بلاء وعذاب ایرشمیه (فعموا وصموا)
اول سببدن حقی كورمز وایشتمز اولدیلر (ثم تاب الله علیهم) بعده الله تعالی توبهلرین قبول ایدوب انلره
عیسی علیه السلامی كوندردی (ثم عموا وصموا كثیر منهم) بعده انلردن خلق كثیر محمد صلی الله علیه
وسلمه كفرله حقی كورمز وایشتمز اولدیلر (والله بصیر بما یعملون) الله تعالی انلرك اعمالنه بصیردر اعماللری
وفقنجه انلره مجازات ایدر (لقد كفر الذین قالوا ان الله هو المسیح ابن مریم) نصارادن كافر اولدی شول
فرقه كه مسیح ابن مریمه الوهیت اسناد ایتدیلر (وقال المسیح یا بنی اسرائیل اعبدوا الله ربی وربكم)

عیسی علیه السلام انلره دیدیکه یا بنی اسرائیل الله تعالی یه عبادت ایدککه اول بنم ربم و سزلک ربکزدر (انه
من یشرك بالله فقد حرم الله علیه الجنة) برکمسه که الله تعالی یه عبادتنده ویا صفاتنده اکا غیری اشراك ایده
الله تعالی انلره جنتی حرام ایدر (ومأواه النار) وقرارکاهی جهنمدرکه اول مشرکار ایچون اعداد اولنمشدر
(وما للظالمین من انصار) وشرکله نفسلرینه ظلم ایدنلره ناردن تخلیص امرنده هیچ کمسه نصرت ایدر یوقدر
(لقد کفر الذین قالوا ان الله ثالث ثلاثة) نصارادن کافر اولدی شول فرقهٔ اخری که الله تعالی اوچ آلهه نك
بریدر دیدیلر (ومامن اله الا اله واحد) وجودده ذات واجب مستحق العباده مبدئ جمیع موجودات الله
تعالیدن غیری احد یوقدرکه اول وحدانیتله موصوف شرکتی قبولدن متعالیدر (وان لم ینتهوا عما یقولون
لیمسن الذین کفروا منهم عذاب ألیم) اکر اول قوللرندن منتهی اولمزلرسه انلردن کافر اولنلره عذاب الیم مس
ایدیسردر (افلا یتوبون الی الله ویستغفرونه) اشبو عقاید واقوال زایغه دن انتهاٴ ایله الله تعالی یه توبه وانی
اتحاد وحلولدن تنزیه وتوحیدله استغفار ایتمزلرمیکه (والله غفور رحیم) الله تعالی انلری فضلندن مغفرت
ورحمت ایده توبه ایدرلرسه (ما المسیح ابن مریم الا رسول قد خلت من قبله الرسل) عیسی علیه السلام
دکل الا انذن اول کچن رسوللر کبی بر رسولدر انلرك کبی اکا دخی موت وفنا ایررا کر اول اله اولسه اکا موت
وفنا ایرمزدی (وامه صدیقة) وانك اناسی مریم رضی الله عنها سائر نساء کبی بر مرأه در صدقده کمال الله
متصفه در (کانا یأکلان الطعام) عیسی ومریم ایکیسی بیله طعام وغذا ایله معیشت ایدرلردی
امدی معیشتی اکا اله اولان کشی الوهیته نیجه لایق اولور (انظر کیف نبین لهم الآیات ثم انظر انی یؤفکون)
نظر ایتسکه بز انلره نیجه آیتلری بیان ایدوب انلر ایسه حقدن نیجه امتناع وبنم وحدانیتمه انکار ایدرلر یعنی بزم
آیاتی بیانمز عجیبدر انلرك اندن اعراضی ایسه اعجبدر (قل اتعبدون من دون الله ما لا یملك لکم ضرا ولا نفعا)
دیکل که الله تعالیدن غیری شول ضرر ونفعه مالك اولمیان شیئه عبادت ایدرمیسز اکرچه عیسی اکا الله
تعالینك تملیکیله مالك اولور لکن کندی ذاتندن اکا مالك دکلدر (والله هو السمیع العلیم) الله تعالی
اقوالکزی ایشیدر عقائدکزی بیلور خیرینه خیرله شرینه شرله جزا قیلور (قل یا أهل الکتاب لا تغلوا فی دینکم
غیر الحق) دیکل که یا اهل کتاب دینکزده حدی تجاوز ایتمکز حالبوکه دینکز حق دکلدر زیرا دینلرنده حقه
مخالفتلرندن ماعدا انك اوزره اصرار دخی ایتدیلر * دینلدیکه یعنی دینکزده غلو باطل ایتمکزکه اول انلردن
برصنفك عیسایی ترفیعله انکیچون الوهیت ادعالریدر وبر صنفك دخی انی وضعله لغیر رشده زعم ایتملریدر
(ولا تتبعوا أهواء قوم قد ضلوا من قبل) یهود ونصارادن ضلالتده رؤساکزه اتباع ایتمکزکه انلر محمد صلی الله
علیه وسلمك بعثتندن اول ضلالته دوشمشلردی (واضلوا کثیرا) واهوالرینه اتباع ایدنلردن قوم کثیری اضلال
ایتدیلر (وضلوا عن سواء السبیل) وقصد سبیلدن دخی چیقدیلر شول وقتن که اسلامك مجیئنده نصکره انی
تکذیب وبغی ایتدیلر * دینلدیکه ایکی ضلالك اولکیسی مقتضای عقلدن وایکنجیسی مقتضای شرعدن
ضلاللریدر (لعن الذین کفروا من بنی اسرائیل علی لسان داود وعیسی ابن مریم) بنو اسرائیلدن اهل ایله
سبت کوننده اعتدا وصید سمك ایتدکارنده داود علیه السلام لسانیله لعنت اولنوب الله تعالی انلری قردهیه
مسخ ایتدی وأصحاب مائده که بش بیك رجل ایدیلر اکا کافر اولدقلرنده عیسی علیه السلام لسانیله لعنت
اولنوب حق تعالی انلری خنازیر خلقتنه مسخ ایتدی (ذلك بما عصوا وکانوا یعتدون) اشبو مسخی اقتضا
ایدن لعن شنیع انلره عصیانلری واوزرلرینه تحریم اولنان شیئه اعتدالری سببیله ایدی (کانوا لا یتناهون
عن منکر فعلوه) انلر بریبرلرین ایشلدکاری منکره معاوده دن نهی ایتمزلردی ویا ایشلدکاری منکر مثلندن
ویا فعلنی اراده وانکیچون تهیؤ ایتدکاری منکردن نهی ایتمزلردی ویا اندن منتهی اولمزلردی (لبئس ما کانوا
یفعلون) نه چرکین شئ اولور اول که انلر انی ایشلردی (تری کثیرا منهم یتولون الذین کفروا) اهل کتابك
کثیرنی کورسنکه محمد صلی الله علیه وسلمه ومؤمنلره بغضلرندن مشرکینله موالات ایدرلر (لبئس ما قدمت
لهم انفسهم ان سخط الله علیهم وفی العذاب هم خالدون) نه چرکین شی اولور اول که معادلری ایچون انی نفسلری

تقدیم ایتدیکه اول الله تعالینك انلره سخطی وعذابنده خلودلرین ایجاب ایدر (ولو کانوا یؤمنون بالله
والنبی وما انزل الیه ما اتخذوهم اولیاء) اکر اهل کتاب الله تعالی یه ونبیلرینه واکا نازل اولانه مؤمن
اولسه لر مشرکین ایله موالات ایتمزلردی (ولکن کثیرا منهم فاسقون) لکن انلردن خلق کثیر الله تعالینك
امرندن خارجلردر (لتجدن اشد الناس عداوة للذین آمنوا الیهود والذین اشرکوا) یا محمد مؤمنلره بغض
وعداوتده یهود ومشرکینی ناسك اشدین بولورسن شدت شکیمه لری وتضاعف کفرلری واتباع هواده
انهماکلری وتقلیده رکونلری وتحقیقدن بعدلری وانبیایه معادات وقوللرین تکذیبه تمرنلری ایچون (ولتجدن
اقربهم مودة للذین آمنوا الذین قالوا انا نصارا) ودخی مؤمنلره مودتده ناسك اقربین نصارانك بعضنی
بولورسن یوخسه کلن دکل لین جانبلری ورقت قلبلری ودنیایه قلت حرصلری وعلم وعمله کثرت اهتماملری ایچون
(ذلك بأن منهم قسیسین ورهبانا وانهم لا یستکبرون) انلرك اهل ایمانه قرب ومودتی شول سببدندرکه انلردن
علماء خائفین وعباد زاهدین واردر وانلر ایمان وحقی اذعاندن تعظم ایتمزلر * اشبونده دلالت واردرکه تواضع
وعلم وعمله اقبال وشهواتدن اعراض محموده اولهٔ اکرچه کافردن ایسه ده (واذا سمعوا ما انزل الی الرسول تری
أعینهم تفیض من الدمع مما عرفوا من الحق) کچن رسول الله یه نازل اولان قرآنی ایشتسه لر کوزلرندن یاش
اقار حقك بعضنی بیلدکاری ایچون * دینلدیکه اشبو آیت اهل کتابدن عیسی علیه السلامه کان شریعة حقه اوزره
اولوب محمد صلی الله علیه وسلم بعث اولنجق اکا ایمان وتصدیق ایدنلر حقنده نازل اولوبدر * ابن عباس رضی
الله عنه ایدر انکله مراد نجاشی واصحابیدرکه جعفر بن ابی طالب رضی الله عنه حبشه یه هجرت ایتدکده
انلره (کهیعص) سوره سین اوقودی تا سوره یی تمام ایدنجه انلر بکادن زائل اولمدیلر (یقولون ربنا آمنا
فاکتبنا مع الشاهدین) دیرلرکه یا رب محمده وقرآنه ایمان کتوردك امدی بزی اول محمد صلی الله علیه وسلمك
نبوتنه وقرآن حق تعالینك کلامی ایدوکنه شهادت ایدنلردن یازغل (وما لنا لا نؤمن بالله وما جاءنا من الحق)
بزه نولدیکه الله تعالی یه وبزه کلان قرآنه ایمان کتورمزز (ونطمع أن یدخلنا ربنا مع القوم الصالحین) والحال
طمع ایدرزکه ربمز جل شانه بزی قوم صالحینه ادخال ایده (فأثابهم الله بما قالوا جنات تجری من تحتها
الانهار خالدین فیها) انلرك اول قول خالصلری سببیله الله تعالی انلره جزا ایتدی شول جنتلریکه التندن نهرلر
جاری اولور انده دائمین اولدقلری حالده (وذلك جزاء المحسنین) اشبو مذکور شول کمسه لرك جزاسیدرکه
نظر وعمللرین حسن ایتدیلر ویا امورده احسانه اعتیاد ایتدیلر (والذین کفروا وکذبوا بآیاتنا اولئك أصحاب
الجحیم) وشونلر که کافر اولوب آیتلریمزی تکذیب ایتدیلر وتوبه ایتمدین فوت اولدیلر امدی انلر طبقات ناردن
جحیم اهلیدر (یا أیها الذین آمنوا لا تحرموا طیبات ما أحل الله لکم) یا مؤمنلر الله تعالینك سزه حلال ایتدیکی
طیب ولذیذ اولان اشیایی حرام ایتمکز (ولا تعتدوا ان الله لا یحب المعتدین) الله تعالینك سزه حلال ایتدیکی
اشیانك حدودین حرام ایتدیکنه تجاوز ایتمکزکه الله تعالی انی ایدنلری سومز اولیله اولسه اشبو آیت
الله تعالینك حلال ایتدیکن تحریمدن وحرام ایتدیکن تحلیلدن ناهیه اولوب ایکیسی بیننده قصده دعوت
قیلور * روایت اولندیکه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم برکون اصحابنه یوم قیامتی وصف ایدوب انلری
انذارده مبالغه ایتدی اندن قلبلرینه رقت کلوب برجماعت عثمان بن مظعون رضی الله عنه بیتنه جمع اولدیلر
واتفاق ایتدیلرکه صیام وقیامدن زائل اولمیه لر وفراش اوزره اویومیه لر ولحم وودکدن یمیه لر ونسائله
یاتمیه لر ودنیایی ترك ایلیه لر ودریلر وکبه لر کیه لر وبر مکانده قرار ایتمیوب سیاحت ایده لر ومذاکیرلرین
قطع ایده لر چون انلرك بو اتفاقی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه ایردی انلره دیدیکه بن بونکله امر اولنمشم
امدی بیلك که نفسکز ایچون اوزریکزده حق واردر اویله اولسه کاهی صائم وکاهی مفطر اولك
وکاهی قائم وکاهی نائم اولك زیرا که صیام وافطار وقیام ونیامدن هر بریبنی بن ایدرم ولحم ودسمدن
یرم ونسایه قربان ایلرم اول که بنم سنتمدن رغبت ایده اول بنم طریقمه سلوك ایدنلردن دکلدر وانك بو قولنی
مؤید اشبو آیهٔ کریمه نازل اولدی (وکلوا مما رزقکم الله حلالا طیبا) الله تعالینك سزه ویردیکندن

حلال وطيب اولانی ييكز (واتقوا الله الذی انتم به مؤمنون) اول الله تعالیدن قورقك كه سز انك
وامر ونواهيسنی تصديق ايديجيلرسز (لايؤاخذكم الله باللغو فی ايمانكم) الله تعالی سزی ايمانكزده لغو يكز
سببيله مؤاخذه ايتمز * لغو اولدركه قصدسز لسانه جاری اوله لا والله وبلی والله ديمسی كبی شافعی اكا
ذاهبدر ديلديكه لغو شول يميندركه برشيئی يمين ايتديكی حالنده اعتقاد ايده حالبوكه اول انك اعتقاد ايتديكی
حالنده دكلدر ابو حنيفه اكا ذاهبدر (ولكن يؤاخذكم بما عقدتم الايمان) لكن سزی مؤاخذه ايدر شول
شيئله كه قصد ونيتله ايمانی انك اوزره توثيق ايدوب بعده انده حانث اولورسز (فكفارته) امدی
انك اثمن كيدررواني ستر ايدر عمل (اطعام عشرة مساكين من أوسط ماتطعمون أهليكم) اهل وعيالكزه
أطعام ايتديككز شيئك اوسطندن اون مسكينی اطعام ايده سز (او كسوتهم) وياخود عيالكزه كيورديككز
كسوه نك اوسطندن اون مسكينی كيوره سز (أو تحرير رقبة) وياخود بر رقبه اعتاق ايده سز (فمن لم يجد
فصيام ثلاثة ايام) اول كمسه كه اشبو اوچ نوع كفارتدن هيچ برين بولميه انك كفارتی اوچ كون صائم اولمقدر
معلوم اوله كه بر كمسنه كيم اكا كفارت يمين لازم اوله اول مخيردر ديلرسه اون مسكينی اطعام ايتسون
ويا كسوه كيديرسون ويا بر رقبه اعتاق ايتسون اكر اطعامی اختيار ايدرسه انك قدرنده علما اختلاف ايتديلر
بر قوم ديديلر كه اول مد نبی عليه السلام ايله بر مد طعام دركه اول بر رطل وثلث رطلدر زيد بن ثابت وابن عباس
وابن عمر وسعيد بن المسيب وعطا وحسن رضی الله عنهم اكا ذاهبلردر واهل عراق ديديلر كه هر مسكينه
نصف صاع طعام دركه اول عمر وعلی رضی الله عنهمادن مرويدر * وابو حنيفه ديديكه اكر حنطه دن اطعام
ايدرسه نصف صاعدر وحنطه نك غيريدن اطعام ايدرسه بر صاعدر كه اول شعبی ونخعی وسعيد بن جبير
ومجاهد رضی الله عنهم قوليدر واكر غداء وعشا ايلرويرسه جائز اولمز وابو حنيفه تجويز ايدر كه اول
علی رضی الله عنهدن مرويدر اما كه دراهم ودنانير ويا خبز ويا دقيق ويرسه جائز اولمز بلكه واجب اولان
اخراج حبدر ابو حنيفه كليسن تجويز ايدر واكر كليسنی مسكين واحده صرف ايتسه جائز اولمز ابو حنيفه
تجويز ايدر اكر اول طعامی مسكين واحده اون كونده صرف ايدرسه وانی مسلم حر محتاجدن غيريه
صرفی جائز اولمز ابو حنيفه اهل ذمته صرفی تجويز ايدر واكر كسوه يی اختيار ايدرسه قدرنده علما اختلاف
ايتديلر بر قوم ديديلر كه هر مسكينه بر ثوب كيديره كه اكا اسم كسوه واقع اوله اول كر كسه ازار ويا رداء
ويا قميص ويا سراويل ويا عمامه ويا كساء ويا بونلر مثليدر كه اول ابن عباس وحسن ومجاهد وطاوس
رضی الله عنهم قوللريدر شافعی اكا ذاهبدر مالك رضی الله عنه ايدر هر انسانه انی كيديره كه انده صلاتی
جائز اوله رجاله بر ثوب كيوره ونسايه درع وخمار كيوره سعيد بن المسيب رضی الله عنه ايدر هر مسكينه ايكی
ثوب كيديره واكر عتق اختيار ايدرسه رقبه مؤمنه اعتاقی واجب اولور جميع كفاراتده دخی انجليندر
يعنی كرك كفارة قتل ويا ظهار ويا نهار رمضانده جماعدر اما كه ابو حنيفه وثوری جميعنده كفارة قتلك غيريده
رقبه كافره اعتاقنی تجويز ايتديلر اما مرتدك بالاتفاق كفارتدن اعتاق اولنمسی جائز اولمز وشرط اولوركه
كفارتدن اعتاق اولنان كامل الرق اوله حتی مكاتب ويا ام ولد ويا عتق شرطيله اشترا اولنمش عبد اولسه
وياشول رقبه اشترا ايسكه اكا ذی رحم محرم اولديغندن عتق كفارتندن اولمق نيتيله اشترا ايتسه فی الحال
عتق واقع اولور لكن بونلردن هيچ برينك اعتاقی كفارتدن واقع اولمز وائمه حنفيه مكاتبك كفارتدن اعتاق
اولنمسن تجويز ايدرلر چون نجومدن برشیء ادا ايتمش اولمسه وكذلك قريبك كفارتدن عتقنی تجويز ايدر
ودخی شرط اولوركه كفارت ايچون اعتاق اولنان رقبه هر عيبدن سليمه اوله كه اول عملدن انی منع ايتميه
امدی ايكی الينك بری يا ايكی اياغنك بری كسك اولسه ويا اعمی ويا زمن ويا مجنون مطبق اولسه كفارتدن
اعتاقی جائز اولمز اما كه اعور ويا اصم ويا ايكی قولاغی ويا بورنی كسك اولسه جائز اولور زيرا بو عيوب عمله
ضرر بين ايله ضرر ايتمز * وابو حنيفه رضی الله عنه عندنده هر عيبكه منفعتدن بر جنسی كامل اوزره فوت ايده
انی جوازدن منع ايدر حتی كه ايكی الندن بری كسك اولسه انی تجويز ايتمز اما ايكی قولاغی كسلمش

تجويز ايدر وقچان اوزرينه كفارت يمين لازم اولان كشی اطعام وكسوه وتحرير رقبه نك هر برندن
عاجز اولسه اكا واجب اولوركه اوچ كون صائم اوله وعجز اولدر كه كنديسنك وعيالنك قوت وحاجتندن
زياده مالی اولميه كه انكله اطعام واكساء ويا عتق رقبه ايده اول اوچ كون صائم اولور بعضيلر ديديكه
قچان اطعام ممكن اولور شيئه مالك اوله اكرچه كفايتندن زياده دكل ايسه ده انكچون صوم له كفارت
جائز اولمز كه اول حسن وسعيد بن جبير رضی الله عنهم قوليدر واول صومده تتابع وجوبنده علما اختلاف
ايتديلر بر جماعت انده تتابع واجب اولمز بلكه ديلرسه متتابعا وياخود متفرقا صائم اولور لكن تتابعی
افضلدر كه اول شافعی قولينك بريدر وبر قوم ذاهب اولديلر كه انده تتابع واجب اوله قتل وظهار
كفارتلرنده كی كبی اول ثوری وابو حنيفه قوليدر واكا ابن مسعودك (فصيام ثلاثة أيام متتابعات)
قرائتی دلالت ايدر وكفارتك حنث اوزره تقديمنده دخی اختلاف ايتديلر بر قوم جوازينه ذاهب اولديلر كه
اول عمر وابن عباس وعائشه وحسن وابن سيرين رضی الله عنهم قوليدر مالك واوزاعی وشافعی رحمهم الله اكا
ذاهبلردر رسول دليله كيم (قال النبی صلی الله عليه وسلم من حلف علی يمين فرأی غيرها خيرا منها فليكفر عن
يمينه وليفعل الذی هو خير) پيغمبر عز صلی الله عليه وسلم ايدر بر كمسنه برشيئك فعل ويا تركنه يمين ايدوب انك
اوزره استمراردن انك غيرنی خيرلو كورسه يمينك كفارتن ايدوب اول خيرلو كورديكی شيئی ايشلسون الا بوكه
شافعی ديركه اكر كفارتی صوم ايله ايدرسه حنثدن اول جائز اولمز يراكه بدنيدر اما كه اطعام وكسوه
وعتقدن هر برينك تقديمی جائز اولسی زكاتك حول اوزره تقديمی كبيدر صوم رمضانك خلافی
ملابسه دركه وقت اوزره تعجيلی جائز اولمز وبر قوم ايسه كفارتك حنث اوزره تقديمی جائز دكل ايدوكنه
ذاهب اولديلر كه اكا ابو حنيفه رضی الله عنه ذاهبدر (ذلك كفارة ايمانكم اذا حلفتم) اشبو ذكر
اولنان ايمانكزك كفارتيدر قچانكه يمين بعده حنث ايده سز (واحفظوا ايمانكم) ايمانكزی حفظ
ايدلديكی يمينی ايتمكله ويا يمينكزی حنثدن حفظله اكر يمينی مندوب تركی ويا مكروه فعلی اوزره دكل ايسه
الا افضل اولان انده حانث اولوب كفارتن ايتمكدر (كذلك يبين الله لكم آياته لعلكم تشكرون) اشبو بيان
كبی الله تعالی سزه اعلام شرايعن بيان ايدر تاكه نعمت تعليمه شكر ايده سز شول حيثيتدنكه سزه ايماندن
كفارتله مخرج قيلدی (ياأيها الذين آمنوا انما الخمر والميسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشيطان
فاجتنبوه لعلكم تفلحون) يا مؤمنلر خمرك تناولی وقمار تعاطيسی واوثانكه اكا عبادت ايچون نصب اولنوبدر
وقداحكه انكله اهل جاهليت استقسام ايدرلردی شيطانك تسويل وتزيينندن خبيث مستقذردر اعدی اندن
اجتناب ايدك كه فلاح بوله سز (انما يريد الشيطان أن يوقع بينكم العداوة والبغضاء فی الخمر والميسر)
شيطان ديلركه خمر وميسری تناول واستعمال لكزده اراكزه عداوت وبغضا ايقاع ايده (ويصدكم عن ذكر الله
وعن الصلوات) ودخی سزی الله تعالینك طاعتندن وعلی الخصوص صلاتدن صد ايده (فهل أنتم منتهون)
اويله اولسه اندن منتهی اولمزميسز * اشبونده ايذان واردر كه منع وتحذيرده امر غايته ايردی واعذار
قالميوب كسلدی (قال النبی صلی الله عليه وسلم كل مسكر حرام كان حتما علی الله لا يشربه عبد فی الدنيا الا سقاه
الله يوم القيامة من طينة الخبال هل تدرون ما طينة الخبال قال عرق أهل النار) پيغمبر عز صلی الله عليه وسلم
ايدر هر شرابكه سكر ويره تناولی حرامدر الله تعالی نفسی اوزره ايجاب وقضا ايتمشدر كه بر كمسنه كه انی دنياده
شرب ايده الله تعالی يوم قيامتده اكا طينة خبالدن ايچوره كه اول اهل نارك عرقيدر (قال النبی صلی الله عليه
وسلم من شرب الخمر فی الدنيا ثم لم يتب منها حرمها الله عليه فی الآخرة) پيغمبر عز صلی الله عليه وسلم ايدر بر كمسه كه
دنياده خمر ايچوب بعده اندن توبه ايتميه الله تعالی اكا جنت خمرنی حرام ايده (قال النبی صلی الله عليه وسلم لعن
الله الخمر وشاربها وساقيها وبايعها ومبتاعها وعاصرها ومعتصرها وحاملها والمحمولة اليه وآكل ثمنها) پيغمبر عز
صلی الله عليه وسلم ايدر الله تعالی لعنت ايلدی خمره وانی شرب ايدنه وساقيسنه وبايعنه ومشتريسنه وانی صقانه
وصقديرانه وانی كتورنه وكتورلانه وبهاسين يينه (وأطيعوا الله وأطيعوا الرسول واحذروا) الله تعالی يه

ورسولنه امر ایتدکاری نسنه اطاعت ایدلئونهی ایتدکاری شیئدن ویا انلره مخالفتدن صاقنك (فان تولیتم فاعلموا أنما على رسولنا البلاغ المبين) اکر سز الله تعالی یه و رسولنه اطاعتدن اعراض ایدرسکز بیلك که بزم رسولمزه واجب اولان وحی تبلیغدر اعراضکزا کا ضرر ویرمز انکله ضرری کندیکزه ایدرسز (ليس على الذين آمنوا وعملوا الصالحات جناح فيما طعموا) مؤمن صالح اولنلره حرام قیلنمیان شیئی تناوللرنده حرج یوقدر (اذا ما اتقوا وآمنوا وعملوا الصالحات) چونکه حرام اولان شیئدن صاقنه لر وایمان واعمال صالحه اوزره ثابت اوله لر (ثم اتقوا وآمنوا) ومن بعد کندیلره حرام قیلنان شیئدن صاقنه لر وحرمتنی اعتقاد ایده لر (ثم اتقوا وأحسنوا) بعده معاصیدن صاقنملری اوزره ثابت ومستمر اوله لر واعمال جمیله یی تحری ایدوب اکا اشتغال ایده لر (والله يحب المحسنين) الله تعالی احسان ایدنلری سور اویله اولسه انلری برشیئله مؤاخذه ایتمز ایمدی برکسه که اشبو مذکوری ایشلیه محسن اولور ومحسن اولمسیله الله تعالی یه محبوب اولور * روایت اولندیکه خمرك تحریمی آیتی نازل اولیجق صحابه دیدیلرکه یارسول الله شول وفات ایدن اخوانمزك حالی نیجه در که انلر شرب خمر ایدر ومیسردن اکل ایدرلردی اویله اولسه اشبو آیت نزولیله انلرك حالی خبر ویرلدی (يا أيها الذين آمنوا ليبلونكم الله بشيء من الصيد تناله أيديكم ورماحكم) یا مؤمنلر حق تعالی مطیعی عاصیدن اظهار ایچون سزی صیددن برشیئله اختبار ایدرکه اول صیدك صغار وفرخ وبیضه لری یکز ایرر وکبارینه رمحلر یکز ایرر (ليعلم الله من يخافه بالغيب) تاکه الله تعالی شول انك دنیاده غائب آخرتدن منتظر اولان عقابی خوفن ایدن عبادنی تمیز ایده شونلردنکه اندن خوف ایتمزلر * اشبو آیت عام حدیبیه ده نازل اولدی صحابه محرمین ایکن الله تعالی انلری صیدله ابتلا ایتدی برحیثیتله که وحوش کثرت اوزره رحاللری اطرافنه کلوردی دیلسه لر انی صیده تمکنلری اولوردی اشبوندده تنبیه واردرکه قلیل عندنده ثابت اولمیان کثی انده اشد اولاندن نیجه ثابت اوله بیلور (فمن اعتدى بعد ذلك فله عذاب أليم) اول کمسه که بوصید ابتلاسندنصکره اخذ صیدله ظلم ایده اکا عذاب الیم واردر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یعنی ظهر وبطنی جلدله ایجاع اولنور وثیابی سلب ایدیلور (يا أيها الذين آمنوا لا تقتلوا الصيد وأنتم حرم) یا مؤمنلر محرمین اولدیغکز حالده صیدی قتل ایتمکز (ومن قتله منكم متعمدا) سزدن اولکه صیدی عامد اولدیغی حالده قتل ایده * اشبو عمده اختلاف اولنوب برقوم دیدیلر که اول صید قتلنه عمددر احرامی نسیانله اماکه احرامنی ذاکر ایکن انی عمدا قتل ایتسه اکا حکم یوقدر بلکه امری الله تعالی یه مفوضدر زیرا اکا کفارت اولمقدن متجاوزدرکه اول مجاهد وحسن قولیدر وآخرون دیدیلرکه اول محرمك احرامی ذاکر اولدیغی حالده صید قتلنه عمدیدر وانکله اکا کفارت واجبدر واکر صیدی خطا ایله قتل ایتسه اکثر فقها دیدیلرکه انك عمد وخطاسی کفارت لزومنده مساویدر زهری ایدرکفارتك متعمدا اوزره وجوبی کتابله در ومخطی اوزره وجوبی سنتله در سعید بن جبیر ایدر کفارتك وجوبی قتل عمده مختصدر یوخسه قتل خطاده کفارت یوقدر (فجزاء مثل ما قتل من النعم) ایمدی اکا واجب اولورکه صید مقتولك خلقتنه شبیهی قریب نعمدن جزا ایده (يحكم به ذوا عدل منكم) اول جزایی مسلمیندن ایکی رجل عدل حکم ایده ولایق اولورکه اول ایکی عدل فقیه اولوب نعمدن اول صید مقتوله اشبه اشیا ایله حکم ایده لر * اشبو مماثله شافعی ومالك عندنده خلقت وهیئت اعتباریله در * وابو حنیفه رضی الله عنه عندنده قیمت اعتباریله در اویله اولسه صید صیدا اولندیغی مکانده بهایه طوتیلور اکر بهاسی هدی بهاسنه ایررسه اول مخیردر دیلرسه انك بهاسیله هدی اشترا ایدر ویاخود طعام اشترا ایدوب هر مسکینه بردن نصف صاع وغیریدن بر صاع ویرر ویاخود هر مسکینك طعامی مقابله سنده برکون صائم اولور واکر صید مقتولك بهاسی هدی بهاسنه ایرمزسه اطعام وصوم بیننده مخیر اولور (هديا بالغ الكعبة) اول کفارت کعبه یه ایرر هدی اولدیغی حالده ایمدی انی مکه ده ذبح ایدوب حرم مساکیننه تصدق ایده (أو كفارة طعام مساكين) ویا اول قاتل صید اوزره مساکین اطعامی کفارت واجب اولور (أو عدل ذلك صياما) ویا اول اطعامه مساوی صوم واجب اولور اویله اولسه هر برمسکینك

اطعامی مقابله سنده برکون صائم اولور ایمدی قاتل صیدا اوزره یا جزاء ویا اطعام ویا صوم واجب اولور (ليذوق وبال أمره) تاکه معصیتی جزاسن ذوق ایدوب من بعد احرامی حالنده قتل صیددن امتناع ایده (عفا الله عما سلف) الله تعالی عفو ایلدی شول احرامکز حالنده صید قتلنك وبالن که انی زمان جاهلیتکزده ویا تحریمدن اول ایشلمشدیکز (ومن عاد فينتقم الله منه) برکسنه که تحریمدنصکره انك مثلنه عودت ایده الله تعالی آخرتده اندن انتقام ایدر * اشبو قولده عائد اوزره کفارت وجوبن منع ایدر معنی یوقدر (والله عزيز ذو انتقام) الله تعالی عزیزدر عصیان اوزره اصرار ایدنه انتقام ایدر وقتاکه محرمدن صید قتلی تکرار ایتسه عامه علما عندنده انك اوزره جزا متعدد اولور * ابن عباس رضی الله عنه ایدر وقتاکه محرم عمدا قتل صید ایتسه اکا سؤال اولنورکه بوندن اول صیددن هیچ برشیء قتل ایتدکی ایدی اکر ایتدم ایدی دیرسه انك اوزره برشیء حکم اولنمز بلکه وارکیت حق تعالی سندن انتقام ایدر دینور واکر اندن اول برشیء قتل ایتمدم ایدی دیرسه اوزرینه جزا حکم اولنور واکر اندنصکره عودت ایدرسه اوزرینه برشیء حکم اولنمز بلکه ظهر وصدری ضرب وجیعله اوردیلور * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم طائفدن وج نام وادیده برینه انجلین حکم ایتدی (أحل لكم صيد البحر وطعامه) ماءدن معیشت ایدوب غیریدن تعیش ایتمز حیوانك صیدی وطعامی سزه حلال قیلندی * عمر رضی الله عنه ایدر بحرك صیدی انده صیدا اولنان وطعامی انك طشره براقدیغیدر * ابن عباس وابن عمر وابو هریره رضی الله عنهم ایدر بحر طعامندن امر دمائك ساحله میت براقدیغیدر * وسعید بن جبیر وعکرمه وسعید بن المسیب وقتاده ونخعی دیدیلرکه اول انك طوزلوسیدر * مجاهد ایدر صیدی انك تازه سیدر وطعامی انك طوزلنمشیدر (متاعا لكم وللسيارة) تاکه سز انکله انتفاع اله سز اقامتکز حالنده تازه سن یکله ومسافرتکز حالنده قوریمشن تزود ایتمکله * معلوم اوله که حیوانات ماء ایکی قسمدر سمك وغیریدر اماسمك انواع مختلفه سیله میته سی حلالدر (قال النبي صلى الله عليه وسلم أحلت لكم ميتتان السمك والجراد) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر سمك وجرادك میته سی سزه حلال قیلندی وانك موتی سببله ویاسببسز اولمسنده فرق یوقدر * ابو حنیفه رضی الله عنه ایدرکه حلال اولمزمکرکه موتی سببله اوله حجر اوزره وقوعی ویا اندن مائك انحساری ویا انك مثللی حالت کبی واما سمکك غیری ایکی قسمدر برقسمی برده معیشت ایدر بحرده کی معیشتی کبی ضفدع وسرطان کبی انك اکلی حلال اولمزو برقسمی ماءده معیشت ایدر برده معیشتی مذبوح کبی اولوراندده اختلاف اولندی برقوم دیدیلرکه سمکك غیریسنك اکلی حلال اولمز ابو حنیفه دخی اکا ذاهبدر وقوم آخرون دیدیلرکه کلینك میته سی حلالدر زیرا که کلیسی سمکدر اکرچه صورتده مختلف ایسه لر جریث کبی که اکا حیة الماء دینور حیه شکلنده اولدیغیچون واکلی بالاتفاق مباحدرکه اول ابو بکر وعمر وابن عباس وزید بن ثابت وابو هریره رضی الله عنهم قوللریدر شریح وحسن وعطا ومالك رضی الله عنهم اکا ذاهبلردر وبرقوم دخی دیدیلرکه حیوانات بحریه دن هرشیئکه حیوانات بریه دن اکل اولنور انك نظیری اولان حیوانات بحریه نك میته سی حلال اولور بقر ماء وامثالی کبی واولکه برده انك نظیری اکل اولنمیه انك حیوانات بحریه دن میته سی حلال اولمز مائك کلبی وخنزیری وحماری وامثالی کبی اوزاعی ایدر هرشیئکه عیشی ماءده اوله انك اکلی حلال اولور اکرچه اول تمساح ایسه ده * شعبی ایدر اکر اهلم ضفادعی یسه لر بیدیر ردم منع ایتمزدم * سفیان ثوری رضی الله عنه ایدر رجا ایدرمکه سرطانی اکلده باس اولمیه * ایمدی حیوانات بحریه نك کلی مباح دینلره حدیث مذکور حجتدر ودخی شول حدیثکه ابو هریره رضی الله عنه دن مرویدر دیدیکه بر رجل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیکه یارسول الله بز دریا سفرین ایدرز وصویی ایسه آز کوتوررز اکر انی وضوءده صرف ایدرسه وز صوسز قالورز اویله اولسه دریا صویله آبدست الهلمی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه (هو الطهور ماؤه والحل ميتته) بحرك صویی طهور ومیته سی حلالدر * جابر رضی الله عنه ایدر جیش الخبط نام غزاده ایدك امیریمز ابو عبیده رضی الله عنه ایدی زادمز توکنوب مضطر مرتبه سنه ایردك

اويله اولسه كوردك كه دريادن عنبرد يو بر نوع حوت ميته سى ساحله براغلدى اندن نصف شهر دكاو زمان
اكل ايتدك پيغمبر عزصلى الله عليه وسلمه قدوم ايتديكمزده انى ذكر ايديجك ديديكه (كلوا رزقا أخرجه الله
اطعمونا ان كان معكم فاتاه بعضهم فاكله) الله تعالى انى سزكچون چيقارمش رزقدر يكز بيله كزده اندن
بقيه وار ايسه بزه دخى ويرك كه بيه لم ديكر برنده وارايش كتوروب پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم اندن يدى
(وحرم عليكم صيد البر مادمتم حرما) ومحرمين اولديغكزجه سزه برده صيد اولنان ويابرده صيد ايتديككز
شئ حرام قيلندى * اشبو قول اوزره محرمه صيد حرام اولور اگرچه انى حلال صيد ايتمش ايسه ده لكن
جمهورانك حلنه ذاهبلردر (قال النبى صلى الله عليه وسلم الصيد حلال لكم مالم تصطادوه أو يصد لكم)
پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم ايدر محرمين اولديغكز حالده سزه صيد براكلى حلالدر مادامكه انى كنديككز
صيد ايتميه سز ويا سزكچون صيد اولنميه (واتقوا الله الذى اليه تحشرون) الله تعاليدن قورقوب اكا
مخالفت ايتمكز كه يوم قيامتده اكا حشر اولنورسز خير وياشر يكز اوزره سزه جزا ايدر (جعل الله الكعبة
البيت الحرام قياما للناس) الله تعالى كعبه يى كه بيت حرام ديو وصفلدى شول سببدنكه الله تعالى انى حراست
وحرمتن عظيم ايتدى شول دليلله كه (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان الله حرم مكة يوم خلق السموات
والارض) پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم ايدر الله تعالى سموات وارضى خلق ايدلدنبرو مكه يى حرام ايتدى
ايدى انى ناس ايچون معاش ومعاشلرى امرنده سبب انتعاش قيلديكه خائف اكا صيغنور وضعيف انده امن
اوزره اولور وتجاراندن فائده لنور وحجاج اكا توجه قيلور (والشهر الحرام) واشهر حرمى دخى سبب انتعاش
قيلديكه انده قتالدن ناس امان اوزره اولور كه اول ذى القعده وذى الحجه ومحرم ورجب آيلريدر ويا انكله
مراد شهر ذى الحجه اوله كه اندمج ادا اولنور (والهدى والقلائد) ودخى سوق هديله وتقليد هديله انى سبب
انتعاش قيلدى (ذلك لتعلموا أن الله يعلم مافى السموات ومافى الارض) اشبو حرمت احرام وغيريدن ذكر
اولنان ايله سز تعبد اولنديكز تا بيله سز كه الله تعالى سموات وارضده اولان اشيانك جميعن بيلور كعبه يى
ناسه سبب معاش قلمسنده صلاح عباد اولديغن بيلسى كبى (وان الله بكل شئ عليم) وبيله سز كه الله تعالى
هر شيئى بيلور وخلقك احوالى وسرده وعلانيه ده كى اعمالى اكا خفى اولماز اويله اولسه مؤمنه لايق اولور كه
اكا طاعتنه رغبت ومخالفتندن رهبت ايده (اعلموا أن الله شديد العقاب وأن الله غفور رحيم) بيلك كه
الله تعالى محارمن انتهاك وانك اوزره اصرار ايدنلره عقابى شديددر وانى محافظه ويا انك اوزره صبر ايدنلره
مغفرت ورحمتده بليغدر (ماعلى الرسول الا البلاغ) رسوله واجب اولان امر اولنديغى تبليغدر اول ايسه
انى يرينه كتوروب تفريطكزده عذركز قالمدى (والله يعلم ماتبدون وماتكتمون) الله تعالى سزك اعمال واقوالدن
اظهار وسرائر واحوالدن اسرار ايتديككزى بيلور (قل لا يستوى الخبيث والطيب) ديكل كه اشخاص
واعمال واموالك عندالله ردى وجيدى مساوى اولمز (ولو أعجبك كثرة الخبيث) اگرچه سنى خبيثك كثرتى
اعجاب ايدرسه ده * اشبونده صالح عمله وحلال ماله ترغيب واردر زيرا هر شيئده عبرت جودت ورداتنه در
يوخسه قلت وكثرتنه دكل زيرا كه محمود قليل مذموم كثيردن خيرلودر (فاتقوا الله يا اولى الالباب) ايدى
ياعقول كامله صاحبلرى خبيثى تحريده اگرچه كثير ايسه الله تعاليدن قورقوب اندن تجنب ورهبت ايدك
وطيب اگرچه قليل ايسه ده انى ايثاره عزيمت ايدك (لعلكم تفلحون) اوله كيم اول سببدن فلاحه ايره سز
(ياأيها الذين آمنوا لاتسألوا عن أشياء ان تبد لكم تسؤكم) يامؤمنلر رسول الله صلى الله عليه وسلمه بعض اشيادن
سؤال ايتمكزكه اول سزه اظهار اولنسه سزه غم ويررو عاقل كنديه غم ويررشيئى ايشلمز * روايت اولنوروقتا كه
حج وجوبى حقنده (ولله على الناس حج البيت) آيتى نازل اولدى سراقة بن مالك ديديكه يارسول الله
هر سنه ده اوزريمزه حج واجبيدر * پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم اندن اعراض ايدوب حتى كه اول سؤالنى اكا
اوچكره يه دكين اعاده ايتدى پيغمبر عزصلى الله عليه وسلم ديديكه انك وجوبى انجق عمرده بر كره در اگر بن سكا
نعم اول هر يلده واجب اولوردى ديسم واجب اولوردى واجب اولسه اكا استطاعتكز اولميدى ايدى بونك كبى

اشيادن سؤالى ترك ايدك زيرا سزدن اوّل كچن امتلرك هلاكى انبيالرينه كثرت سؤاللرى واختلافلرندن اولدى
اويله اولسه سزه واجب اولان اولدر كه سزه امر ايتديكم شيئى اخذ ايده سز ونهى ايتديكم شيئدن اجتناب
ايده سز * اشبو آيه كريمه اول سببدن نازل اولدى (وان تسألوا عنها حين ينزل القرآن تبد لكم)
وأگر بر حكم ايچون قرآن نازل اولديغنده ظاهرده انك حاجتكز اولان شيئه شرحى اولمبوب حالبوكه سز آنك
شرحنه احتياجكزدن سؤال ايتسكز اول سزه اظهار اولنور (عفا الله عنها) الله تعالى اول اشيادن
سؤالكزى عفو ايتدى امدى من بعد انك امثالى اسئله يه عودت ايتمكز (والله غفور حليم) الله تعالى
سزك تفريطكزه عقوبتنه عجله ايتمز كثيرنى عفو ايدر (قد سألها قوم من قبلكم ثم اصبحوا بها كافرين) سزدن
اوّل كچن امتلردن انبيالرينه سزك كبى اشيا سؤال ايدوب خبر ويريلجك اكا كافر اولديلر انكله الله تعالينك
سخطنه ايرديلر * ابو ثعلبة الخشنى ايدر الله تعالى فرائض فرض ايلدى انى سبق ايتمكز واشيادن نهى ايتدى
سزانى هتك ايتمكز وحد ودحد ايلدى سزانى تجاوز ايتمكز واشيادن عفو ايلدى سزانى بحث ايتمكز
(ماجعل الله من بحيرة ولا سائبة ولا وصيلة ولا حام) الله تعالى بحيره وسائبه ووصيله وحامدن هيچ بريني امر
ايتمدى * روايت اولنديكه اهل جاهليت اعتقادندن ايديكه قچان بر ناقه بش بطن طوغروب آخرى ذكر اولسه
اول ناقه نك قولاغن شق ايدوب سبيلن تخليه ايدرلردى من بعد ارقه سنه بينمزلر وسودين صاغمزلردى واكا بحيره
ديو وصف ايدرلردى وقچان انلرك برى مريض اولسه ويا برقريبى غائب اولسه اگر بو مرضدن عافيت بولورسم
وياغائبم كلورسه ناقه م نذر اولسون ديوب بحيره كبى انك منفعتن كنديلره حرام ايدرلردى واول سائبه ايله
وصفلنوردى وقچان برشاة يدى بطن طوغروب اول يدنجى ولدى ذكر اولورسه انى ذبح ايدوب يرلردى
انثى اولورسه انى غنمده ترك ايدرلردى واگر اول يدنجى بطن ذكر وانثى اولورسه اول انثى اجليچون ذكرى دخى
استحيا ايدوب اول وصيله ديو وصفلنوردى وقچان بر فحلك صلبندن اون بطن ولد وجوده كلسه انك ظهرنى
كنديلره حرام ايدرلردى ماء ومرعادن انى منع ايتمزلردى وانى حام ديو وصف ايدرلردى (ولكن الذين كفروا
يفترون على الله الكذب) لكن كافرلر اشبو اشيالى تحريم وانى الله تعالى يه نسبتلريله اكا كذب وافترا ايدرلر
(وأكثرهم لا يعقلون) انلرك اكثرى فرط جهللرندن حلال وحرام بيننى فرق ايتمزلر بلكه كبارلرينه مجرد تقليدله
اول كذبى ايدرلر * اشبونده اشارة واردر كه انلرك بعضى فعللرينك بطلانن بيلوب لكن اكا اعترافدن انلرى
حب رياست وتقليد آبا منع ايده (واذا قيل لهم تعالوا الى ما انزل الله والى الرسول قالوا حسبنا ماوجدنا
عليه آباءنا) قچان انلره الله تعالينك كتابنه ورسول الله صلى الله عليه وسلمك سنتنه كلك ديناسه ديرلركه
بزه كفايت ايدر اول دين كه آبامزى انك اوزره بولدق (أولو كان آباؤهم لا يعلمون شيئا ولا يهتدون) حق تعالى
ايدر كه اگرچه آبالرى برشى بيلمز وطريق حقه كتمز جهله ضالين ايسه لرده اقتدا اولنمغه كفايت ايدرمى
حالبوكه اقتدا اولنمق شول كسه يه لايق اولور كه عالم مهتدى ايدوكى بيلنه اول وصف ايسه حجتله بيلنور
يوخسه مجرد تقليد كفايت ايتمز (ياأيها الذين آمنوا عليكم انفسكم) يامؤمنلر نفسلريكزه صلاحى الزام ايدك
(لا يضركم من ضل اذا اهتديتم) ضالك ضلالتى سزه ضرر ويرمز قچانكه سز مهتدين اوله سز واهتدادندر كه
كشى منكره طاقتى حسبنجه انكار ايده (قال النبى صلى الله عليه وسلم من رأى منكرا واستطاع أن يغيره بيده
فليغيره بيده فان لم يستطع فبلسانه فان لم يستطع فبقلبه) پيغمبر عزعليه السلام ايدر بر كسه كه بر منكرى كوروب
بديله انى تغييره قادر اوله تغيير ايتسون اكا قادر اولمزسه لسانيله اكا انكار ايتسون اكا دخى قادر اولمزسه قلبيله
انكار ايتسون (الى الله مرجعكم جميعا فينبئكم بما كنتم تعملون) يوم قيامتده جميعكزك مصيرى الله تعالى يه در
دنياده كى اعمالكزك خير وشرينى سزه خبر ويررا اكا كوره جزا كزى ايركورر * ديلديكه اشبو آيتك نزولى شول
رجال حقنده دركه ايمان حلاوتن ذوق ايتدكارنده نصكره كفره دن ذى قرابه لرينه دخى انى اذاقه اراده ايتديلر
كفره ايسه انلردن انى قبول ايتميجك تأسف ايتديلر اويله اولسه الله تعالى انلرى تأسفدن منع ايدوب انلره
نفسلرى اصلاحنى الزام ايلدى طريق اهتدايه سلوك ايله يوخسه بونكله مراد على الاطلاق أمر ونهى ترك

ایتسون دیملشدکادرزیرا بلاضرورت انی ترك ایدن طریق اهتدایه سالك اولمز (یا ایها الذین امنوا شهادة بینکم اذا حضر أحدکم الموت حین الوصیة) یا مؤمنلر بقچان بریکزه موت حاضر اولسه انك وصیتی خینده اراکزده شهادت ایتکز (اثنان ذوا عدل منکم) سزدن ایکی صاحب عدل مسلمك شهادتیدر (او اخران من غیرکم) ویا ملتکزك غیریدن ایکی رجل شهادتیدر دیلدیکه اهل ذمتك شهادتی (واشهدوا ذوی عدل منکم) دلالتیله منسوخدر اکرچه اوائل اسلامده قلت مسلمین ایچون جائز ایدی وبر قوم دیدیلرکه اشبو حکم ثابتدر بقچان اشهاد ایچون ایکی مسلم بولنمسه ایکی کافری اشهاد ایتسون شریح ایدر بقچان بر ارض غربه‌ده اولوب وصیته اشهاد کمسه بولنمسه ایکی کافری اشهاد ایتمسی جائز اولور اول کرکسه اهل کتابدن ویا مشرکندن اولسون امدی کافرلك مسلم اوزره شهادتی جائز اولمز مکرکه سفرده وصیت اوزره اوله * شعبی ایدر دقوقاده مسلمیندن بر رجل محتضر اولوب وصیتنه اشهاد ایچون مسلم بولمیجق اهل کتابدن ایکی رجل اشهاد ایتدی اول ایکی رجل متوفانك ترکه‌سیله کوفه‌یه کلوب ابو موسی الاشعری‌یه واردیلر زیرا اول انده حاکم ایدی قصه‌یی ذکر ایدیجك ابو موسی انلره یمین ویردیکندنصکره شهادتلرین قبول ایتدی حسن وزهری ایدر (ذوی عدل منکم) یعنی موصینك حی وقبیله‌سندن ایکی رجل عدل (او اخران من غیرکم) ویا خود حی وقبیله کزك غیریدن ایکی رجل شهادتیدر بو خصوصده احکامدن برشیئده کافرلك مسلم اوزره شهادتی جائز اولماز (ان انتم ضربتم فی الارض فاصابتکم مصیبة الموت تحبسونهما من بعد الصلاة) اکرچه ارضده سیر وسفر ایدرکن سزه اسباب موتدن برشی ایرسه واول ملتکزك غیریدن اولان ایکی شاهد شهادت ایتسه‌لر امدی اول ایکی شاهدی صلاتدنصکره‌یه ایقاف ایدك * عامه مفسرین دیدیلرکه اول صلاتله مراد صلاة عصردر زیرا اهل ملت اهلی انی تعظیم ایدوب انده حلف کاذبدن صاقنورلر * سدی ایدرکه انلکه مراد تحلیف اولنه جق رجلك ملتی صلاتیدر (فیقسمان بالله ان ارتبتم لانشتری به ثمنا ولو کان ذا قربی) اکر ملتکز اهلندن اولمیان ایکی شاهدك قولنده شك وریب ایدرسه‌کز امدی انلر الله تعالی‌یه یمین ایتسونلر شول وجهله کیم غرض دنیادن برشیئه طمعله اشبو یمینمزده کذب ایتمامشزدر اکرچه انلکچون یمین ایتدیکمز کشی ذا قرابه مز ایسه‌ده (ولا نکتم شهادة الله انا اذا لمن الاثمین) الله تعالینك بزه اقامتن امر ایتدیکی شهادتی کتم ایتمززز زیرا کتم ایدرسه‌ك بز عند الله آثملردن اولورز (فان عثر علی أنهما استحقا اثما فاخران یقومان مقامهما من الذین استحق علیهم الاولیان) واکر اول ملت اسلامك غیریدن اولان ایکی شاهدك اثم ایجاب ایدر فعللرینه اطلاع اولنسه‌که اول خیانت وسرقت وحلف کاذب وانك امثالیدر امدی اول ایکی شاهدك مقاملرینه شول اوزرلرینه خیانت اولنان ورثه‌دن ایکی شاهد انلرك مقاملرینه قائم اولورکه انلر قرابتلری ومعرفتلری ایچون شهادته احقدرلر (فیقسمان بالله لشهادتنا احق من شهادتهما) امدی الله تعالی‌یه یمین ویریلورکه بالله بزم شهادتمز اولکیلرك شهادتندن اصدق وقبول اولنمغه اولی واحقدر (وما اعتدینا انا اذا لمن الظالمین) وبزم شهادتمزده حقی تجاوز ایتمدك تجاوز ایتسه‌ك وزظالملردن اولمشز (ذلك ادنی أن یأتوا بالشهادة علی وجهها أو یخافوا أن ترد ایمان بعد ایمانهم) اشبو تقدیم ایدن حکم ویا شاهدی تحلیفه اجدر واحرادرکه شهود شهادتلرین تحریف وخیانتسز تحمیل اولندقلری وجه اوزره ادا ایده‌لر ویا خود انلرك یمیننده نصکره یمین مدعین اوزره رد اولنوب اول شهودك خیانت ویمین کاذبه‌لری ظهوریله افتضاحدن خوف ایده‌لر (واتقوا الله واسمعوا) الله تعالیدن قورقوب خیانت وحلف کاذبدن صاقنك ووصیت اولنانی سمع اجابتله ایشیدك اشبو امره مخالفت ایدرسه‌کز فاسقلردن اولورسز (والله لایهدی القوم الفاسقین) والحال الله تعالی فاسقلری حجت ویا طریق جنته هدایت ایتمز * اشبو آیات ثلاثك سبب نزولنده روایت اولندیکه تمیم الداری وعدی بن حاتم اسلاملرندن اول نصارادن ایدیلر مدینه‌دن تجارت ایچون شامه کتدیلر * وعمرو بن العاص مولاسی بدیل نام مسلم دخی انلر کله بیله کتدی شامه قدوم ایتدکلرنده بدیل خسته اولدی اویله اولسه جمیع متاعن بر کاغده یازوب تمیم وعدی‌یه بیلدرمکسزین انی بعض امتعه‌سنك اراسنه کیزلدی بعده وجعی مشتد اولیجق جمیع امتعه‌سنی

تمیم وعدی‌یه تسلیم ایدوب مدینه‌یه اهلنه کوندره‌لر دیو انلره اصمارلدی بعده بدیل وفات ایدیجك انلر انك برکومش اناء ایچنده اوچیوز مثقال کومشی امتعه‌سندن چیقاروب کیزلدیلر وانك ماعداسین مدینه‌یه ایلتوب بدیلك اهلنه ویردیلر انلر دخی اول ویریلان متاعی تفتیش ایدوب ایچنده اول امتعه‌نك وصف وذکری یازیلان کاغدی بولدیلر کورسه‌لرکه اول اناء ایچنده‌کی اوچیوز مثقال کومشله اناء بوقدر فی الحال تمیم وعدی‌یه دیدیلرکه بدیل اشبو سزه ویردیکی متاعدن هیچ برشی بیع ایتدیمی ویا مرضی ممتد اولوب نفسنه انفاق ایچون متاعدن هیچ برشی اخراج ایتدیمی دیدیلر یوق بر یوقی ایتمدی بدیلك ورثه‌سی دیدیلرکه ایمدی بزه کتوردیککز امتعه ایچنده سزه تسلیم اولنان اشیانك ذکری یازلمش بر کاغد بولدق اکا یازیلاندن برکومش اناء ایچنده اوچیوز مثقال کومشی بولمدق تمیم وعدی انك بزه ویردیکی اشبو سزه تسلیم ایتدیکمزدر غیریسن بیلمزدیو انکار ایتدیلر اویله اولسه ورثه تمیم وعدی‌یی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایلتدیلر انلر ایسه انکارلری اوزره اصرار ایدوب یمین ایتدکلرندنصکره پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم سبیللرین تخلیه ایتدی بعده اول اناء ایکیسنك یدنده بولنوب ورثه انلره نزاع ایدیجك دیدیلرکه بز بونی بدیلدن کندیدن اشترا ایتمشیدك لکن اشتراء اوزره بینه‌مز اولمدیغندن اقرار ایتمکه کراهت ایتدك اویله اولسه ورثه بینه انلری پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایلتدیلر (فان عثر) آیتی نازل اولیجق ورثه‌نك قومندن عمرو بن العاص ومطلب بن ابی وداعه طوروب اول اناء بدیلك ایدوکنه شهادت ویمین ایتدکلرندنصکره اناء اولیاء میته حکم اولندی بعده تمیم الداری اسلامه کلدیکنده دیردیکه صدق الله ورسوله انا بن اخذا ایتمشیدم الله تعالینك مغفرتن دیلرم دیو تقصیرینه اعتراف ایدردی (یوم یجمع الله الرسل فیقول ماذا اجبتم) حق جلا وعلا یوم قیامتده مرسلینی جمع ایدوب دیه‌که امتلریکزی بنم توحید وطاعتمه دعوت ایتدیککزده نه شیئده سزه اجابت ونه شیئده رد ایتدیلر (قالوا لا علم لنا) دیه‌لرکه بزه بیلدرمدیکك شیئه علممز یوقدر (انك انت علام الغیوب) سن غیوبی بیلدیککده بایغسین اویله اولسه نه شیئده بزه اجابت ونه شیئی بزه اظهار ایتدکلرین وقلبلرنده اضمار ایدوب بزم بیلمدکلریمز اشیایی بیلورسین * دیندیکه یعنی سنك علمك جنبنده بزم علممزك وجودی یوقدر ابن عباس رضی الله عنه ایدر قیامت ایچون اهوال وزلازل واردرکه قلوب انده مواضعندن زائل اولور واول یومك هولندن فزعله جوابدن ذهول ایدرلر بعده عقللری ثابت اولدیغنده امتلری حقنده شهادت ایدرلر (اذ قال الله یا عیسی بن مریم اذکر نعمتی علیك وعلی والدتك) ذکر ایت شول وقتی که حق تعالی کفره‌یه توبیخ ایچون مرسلینه امتلرك اجابتندن سؤال وانلر اوزره اظهار ایتدیکی آیاتی ذکر ایده حالبوکه انلردن برطائفه اول مرسلینی تکذیب ایدوب سحره دیو تسمیه ایتمشلردی وبر طائفه ایسه غلو ایدوب عیسی وانا سی مریمی ایکی الهدر دیو افترا ایتمشلردی اویله اولسه الله تعالی اول کونده عیسی علیه السلامه دیه‌که ذکر ایت سکا ووالده‌که اولان نعمتی که سنی نبوتله اکرام ایتدم ووالده‌کی نساء عالمین اوزره اصطفا ایتدم (اذ أیدتك بروح القدس) وسنی جبرائیل علیه السلامله قوتلندردم ویاشول کلامله کیم انکله دینی ویا نفسی حیات ابدیه ایله احیا وآثامدن تطهیر ایدردك (تکلم الناس فی المهد وکهلا) مهدده طفل ایکن وکهل ایکن ناسه سویلردك یعنی کمال عقلده وتکلمده طفولت وکهولتك مساوی ایدی * اشبو دلیلدرکه اول آخر زمانده یره اینیسردر زیرا اول کهولته ایرمدین رفع اولنمشدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر عیسی علیه السلام اوتوز یاشنده ایریجك مرسل اولدی اوتوز آی رسالتده مکثندنصکره رفع اولندی (واذ علمتك الکتاب والحکمة والتوراة والانجیل) وسکا کتاب وفهم وتورات وانجیل تعلیم ایلدم حتی که اول ایکیسیله ناس بیننده حکم ایدردك (واذ تخلق من الطین کهیئة الطیر باذنی فتنفخ فیها فتکون طیرا باذنی) وبنم اذنمله طیندن طائر صورتنده برشی دوزردك بعده انی نفخ ایدیجك بنم اذنمله حی طائر اولوردی (وتبرئ الاکمه والابرص باذنی) وبنم اذنمله اکمه وابرصدن علتی کیدررردك (واذ تخرج الموتی باذنی) وبنم اذنمله موتایی قبوردن احیاء اولدقلری حالده اخراج ایدردك (واذ کففت بنی اسرائیل عنك) ویهودی سندن منع وصرف ایتدم شول

وقتن که قتلنکی قصد ایتدیلر (اذ جئتهم بالبینات) چاغانکه سن انلره اشبو دلالات ومعجزاتله کلدک (فقال
الذین کفروا منهم ان هذا الا سحر مبین) انلردن کافر اولانلر دیدیلر که بو بزه کتوردیکک دکل الا سحر ظاهردر
(واذ أوحیت الی الحواریین أن آمنوا بی وبرسولی قالوا آمنا واشهد باننا مسلمون) وذکر ایت شول وقتی که
عیسانک خواص اصحابی حواریونه الهام وقلبلرینه قذف ایتدم که بکا ورسولم عیسایه ایمان
کتوره لر دیدیلر که الله تعالی یه ورسولنه ایمان کتوردک یا عیسی سن شاهد اول که بز مسلملرز
(اذ قال الحواریون یا عیسی بن مریم هل یستطیع ربک ان ینزل علینا مائدة من السماء) حواریون دیدیلر که
یا عیسی ربک جل شانه دعا که اجابت ایدرمی ویاخود اکا سؤال ایدرمیدک که سمادن بزه خوان اینديریدیکه
ایچنده طعام اوله (قال اتقوا الله ان کنتم مؤمنین) عیسی علیه السلام دیدیکه الله تعالیدن قورقوب
بونک امثالی سؤالدن صاقنک اکر انک کمال قدرتنه وبنم نبوتم صحتنه مؤمنلر ویا ایمان ادعاسنده صادقلر ایسه کز
(قالوا نرید ان نأکل منها) حواریون ایتدی دیلرز که تبرکا اندن اکل ایده وز (وتطمئن قلوبنا) وانک
کمال قدرتنه علم استدلاله علم مشاهده انضماميله مطمئن القلوب اوله وز (ونعلم ان قد صدقتنا) وسنک نبوت
ادعاسنده صدقکی بیله وز (ونکون علیها من الشاهدین) وانک اوزره الله تعالینک واحدانیتنه وقدرتنه
وسنک نبوت ورسالتکه شهادت ایدنلردن اوله وز ویاخود اشبو آیات ومعجزاتی عینیله مشاهده ایدنلردن اوله وز
(قال عیسی بن مریم) چون عیسی علیه السلام انلردن اشبو سؤالده غرض صحیحلرین کوردی اوزرلرینه
حجتی کمالیله الزامی اراده ایدوب دیدیکه (اللهم ربنا انزل علینا مائدة من السماء) یا الهی یا ربنا بزه سمادن مائده
انزال ایت (تکون لنا عیدا لاولنا واخرنا) تا که انک نازل اولدیغی کون بزم متقدمیمزه ومتأخریمزه عید
اولوب انی تعظیم ایده وز * دینلدیکه انک نزولی یوم احدده اولوب اول اجلدن نصاری انی عید اتخاذ ایتدیلر
(وآیة منک) واول سنک کمال قدرتکه وبنم صحت نبوتمه سندن علامت اوله (وارزقنا) وبزه اول مائده یی
ویروانک اوزره شکرا عطا ایلکل (وانت خیر الرازقین) زیرا که سن رزق ویرنلرک خیرلوسیسن زیرا که
رزقی خلق ایدن وغرضسز ویرن اول باری تعالیدر (قال الله انی منزلها علیکم) الله تعالی انلرک سؤالنه
اجابت ایدوب دیدیکه بن سزه اول مائده یی انزال ایدرم (فمن یکفر بعد منکم فانی أعذبه عذابا لا أعذبه أحدا
من العالمین) مائده نک نزولندنصکره سزدن اول کسه که کافر اوله انلره بر نوع عذاب ایدرم که زمانلری
عالملرندن برکسه یه اول عذابی ایتمیم زیرا قرده وخنازیره مسخ اولندیلر که انک مثلی عذاب ایله انلرک غیری
تعذیب ایتمدی * روایت اولندیکه اول مائده بر قرمزی سفره ایدی فوقندن وتحتندن ایکی غمامه بیننده انلر
نظر ایدرکن اینوب اوکارینه قوندی عیسی علیه السلام آغلیوب دیدیکه الهی بنی شاکرلردن ایت
الهی مائده یی عالمینه رحمت ایت بوخسه مثله وعقوبت ایتمه اندن طوروب آبدست الدی ونماز قیلوب اغادی
واوزرندن مندیلن کشف ایدوب بسم الله خیر الرازقین دیدی کوردیلر که اول پشمش بالق ایدی
اوزرنده پولی ودیکنلری یوغیدی اندن دسم سائل ایدی باشی برابرنده طوز وقویروغی اوجنده سرکه
وچوره سنه کراثدن غیری الوان بقول قونلمش ایدی ودخی انده بش رغیف اولوب برینک اوزرنده زیتون
وایکنجیسی اوزره عسل واوچنجیسی اوزره سمن ودردنجیسی اوزره جبن وبشنجیسی اوزره قدید وار ایدی
حواریوندن شمعون دیدیکه یا روح الله اشبو مائده ده اولان اشیا دنیا طعامندن ویا آخرت طعامندنمیدر
دیدیکه هیچ برندن دکلدر بلکه الله تعالی انی قدرتیله اختراع ایدوبدر ایمدی استدیککزی ییکز والله تعالی یه
شکر ایلکز که اول سزه امداد وفضلندن انی زیاده ایده بعده دیدیلر که یا روح الله اشبو آیتدن بزه بر آیة اخری
کوستریدک دیدیکه یا سمک الله تعالینک اذنیله دیرل کل همان دم اضطراب ایتدی بعده دیدیکه ینه اول ایکی هیئتکه
عودت ایتکل کوردیلر که ینه اول ایکی هیئتنه تحول ایتدی بعده مائده اوچوب کیتدی اویله اولسه انلر
اندنصکره عصیان ایدوب مسخ اولندیلر دینلدیکه اول مائده انلره کون آشوری قرق کون کلدی وکلیجک اکا
فقراء واغنیا صغار وکبار جمع اولوب یرلردی چاغانکه زوال وقتی ایرسه اوکارندن اوچوب انلر آنک ظلنه نظر ایده

قالوردی اکر اندن فقیر ایسه مدت عمرنده غنی اولوردی واکر مریض ایسه مدت عمرنده مرض کورمیوب
عافیت اوزره اولوردی بعده الله تعالی عیسی علیه السلامه وحی ایتدیکه بنم مائده مدن فقراء ومرضی اکل
ایتسون یوخسه اغنیاء واصحاء دکل اول سببدن ناس اضطرابه دوشوب انلردن سکسان اوچ رجل مسخ
اولندیلر دینلدیکه حق جل وعلا مائده انزالنه ذکر اولنان شریطه یی تعلیق ایدیجک استغفار ایدوب
مائده نزولن استمزدیدیلر اویله اولسه مائده نازل اولمدی (واذ قال الله یا عیسی ابن مریم ءانت قلت للناس
اتخذونی وأمی الهین من دون الله) ذکر ایت شول وقتیکه حق جل وعلا عیسی علیه السلامه یوم قیامتده
دیه که سن ناسه دیدکمی که الله تعالیدن غیری بنی ووالده می دخی ایکی اله اتخاذ ایدک (قال سبحانک) عیسی
علیه السلام دیدیکه یا الهی سنی تنزیه ایدرم اندنکه الوهیتکده هیچ أحد سکا شریک اوله (ما یکون لی أن أقول
ما لیس لی بحق) بکا حق اولمیان قولی دیمک لایق اولمز (ان کنت قلته فقد علمته) اکر بن اول قولی دیمش
ایسم سن انی بیلورسن (تعلم ما فی نفسی ولا أعلم ما فی نفسک) نفسمده اخفا ایتدیکمی بیلورسن اعلان
ایتدیکمی بیلدیککی کبی اما که بن معلوماتکدن اخفا ایتدیککی بیلمزم (انک انت علام الغیوب) غیوبک
جمعن بیلیجکده سن بلیغسن زیرا که خلق ایدوبسن (ما قلت لهم الا ما أمرتنی به أن اعبدوا الله ربی وربکم)
بن انلره دیمدم الا آنیکه بکا امر ایتدک که بنم ربم وسزلک ربکز الله جل شانه یه عبادت ایدک اکا عبادتکزده
هیچ احدی اشراک ایتمکز (وکنت علیهم شهیدا ما دمت فیهم) وبن انلرک اراسنده اولدیغمجه اوزرلرینه رقیب
ایدم اول قولدن ویا انی اعتقاددن انلری منع ایدردم (فلما توفیتنی کنت أنت الرقیب علیهم) چون بنی سمایه
رفعله توفی ایتدک احواللرینه مراقبه ایله تخصص ایدوب دیلدیککی کسنه یی دلائله ارشاد وارسال رسل
وانزال آیاتله اول قولدن عصمت وابعاد ایتدک (وأنت علی کل شیء شهید) حالبوکه سن هرشیئده بنم مقالتمه
وانلرک مقالتنه مطلع ومراقبسن (ان تعذبهم فانهم عبادک) اکر سن انلره تعذیب ایدرسک کندی عبادکه
تعذیب ایدرسن مالک مطلقسن ملککده نه ایشلرسک سکا اعتراض اولمز ویا انلرسنک عبادک ایکن غیری یه
عبادتله اکا مستحق اولشلردر (وان تغفر لهم فانک انت العزیز الحکیم) واکر سن انلری مغفرت ایدرسک
اهل عصیاندن انتقامه قادرسن واثابه وعقوبتدن هر فعلکده حکیمسن وهر مجرمی مغفرت اکرچه
مستحسنه درلکن تعذیب ایدرسک عدل ایدرو مغفرتله فضل ایدرسن (قال الله هذا یوم ینفع الصادقین
صدقهم) الله تعالی ایدر اشبو کلام که بنله عیسی بیننده واقعدر شول کونده که دنیاده صدقه مستقر
اولنلره صدقلری انده نفع ایدر (لهم جنات تجری من تحتها الانهار خالدین فیها أبدا) انلرایچون آخرتده
جنتلر واردرکه اغاجلرینک التندن نهرلر جاری اولوراندهدائمین اولدقلری حالده (رضی الله عنهم ورضوا عنه)
الله تعالی انلرک صدق وطاعتلرندن راضی اولوب انلره ایتدیکی مغفرت وکمال افضالی سببیله اندن انلردخی
راضی اولورلر (ذلک الفوز العظیم) اشبو ذکر اولنان ثواب مؤمنین صادقینه فوز عظیمدر (لله ملک السموات
والارض وما فیهن) سموات وأرضک وایکیسنده اولان خلقک ملکی الله تعالی یه مخصوصدر (وهو علی
کل شیء قدیر) ایجاد واعدامدن اول هرشیئه قادردر

(سورة الانعام وهی خمس وستون ومائة آیة مکیة)

الا (ما قدروا الله) دن اوچ آیت تمامنه دکین ودخی (قل تعالوا) دن (لعلکم تتقون) دکین مدنیه لردر
دینلدیکه سورۀ انعام مکه ده کیجه نازل اولوبدر یتمش بیک ملک دخی تسبیح وتحمیدله نزول ایدوب
خافقین بینی سد ایتدیلر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انی کوریجک سبحان ربی العظیم دیو سجده یه
واردی مرفوعا مرویدرکیم برکسه که سورۀ انعامی اوقویه اول کونده وکیجه ده یتمش بیک ملک اکا صلات ایده

بسم الله الرحمن الرحیم

(الحمد لله الذی خلق السموات والارض) الله تعالی حضرتلری حمد اولنمغه احقدرکه سموات وارضی اول خلق
ایلدی * کعب الاحبار ایدر توراتک اول آیتی اشبو آیتدر وآخر آیتی (الحمد لله الذی لم یتخذ ولدا) آیتیدر

الله تعالى حمدی عبادینه تعلیم ایچون نفسیچون حمدی اثبات ایتدی یعنی سموات وأرضی خلق ایدن الله
تعالی یه حمد ایدلك اول ایکیسی عباده کورینن مخلوقاتك اعظمی وعبادیچون عبر ومنافع مجمعی اولدیغیچون
ذکرلری تخصیص اولندی (وجعل الظلمات والنور) ودخی اول الله تعالی ظلمات ونوری انشا ایتدی *
واقدی ایدر اشبو آیتدن ماعدا قرآنده ذکر اولنان ظلمات ونورله مراد کفر وایماندر امابو آیتده کی ایله مراد
لیل ونهاردر دینلدیکه یعنی الله تعالی سموات وارضی خلق ایتدی حالبوکه اندن اوّل ظلمات ونوری انشا
ایتمشیدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان الله خلق خلقه فی ظلمة ثم ألقی علیهم من نوره فمن أصابه من ذلك النور
اهتدی ومن اخطأه ضل) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر حق جل وعلا مخلوقاتی ظلمتده خلق ایدوب اوزرلرینه
نورندن القا ایتدی اول کمسنه یه که اول نوردن اصابت ایتمشدر هدایته ایردی اصابت ایتمیان ضلالتده
قالدی (ثم الذین کفروا بربهم یعدلون) اشبو بیاندنصکره کافرلر رب تعالی یه اوثانی عدیل ایدرلر دینلدیکه یعنی
رب تعالی عبادینه ویردیکی نعمتلر اوزره حمد اولنمغه حقیق ایکن کافرلر اول نعمته کفران ایدرلر ویا خود حق
تعالی اشبو اشیایی انلرك تکون وتعیشلرینه اسباب قیلدیغی حیثیتله حق انك اوزره حمد اولنوب کافر اولمامق
ایکن انلراندن عدول ایدوب شول برشیئه قادر اولمیان شیئی اکا مساوی ایدرلر (هو الذی خلقکم من طین)
اول الله تعالی سزلك ابتداء خلقکزی طیندن ایتدی زیرا آدم علیه السلام که أصل بشردر اندن خلق اولنوبدر
ویاخود آتا کز ادمی طیندن خلق ایتدی * روایت اولندیکه حق جل وعلا آدم علیه السلامی خلق اراده
ایتدیککده جبرائیل علیه السلامی یره کوندردیکه اندن برمقدار تراب کتوره یر دیدیکه سندن
الله تعالی یه استعاذه ایدرمکه بندن برشیء اکسلده سن اویله اولسه جبرائیل علیه السلام اندن برشیء
المقسزین حق تعالی یه رجوع ایتدی یارب سکا استعاذه ایدیجك اکا تعرض ایتمکه تادب ایتدم
دیو اعتذار ایتدی بعده میکائیل علیه السلامی کوندردی اولدخی جبرائیل علیه السلام کبی استعاذه
اولنیجق انجلین ایتدی بعده عزرائیل علیه السلامی کوندروب اندن دخی استعاذه ایدیجك اول اکا دیدیکه
بندخی الله تعالی یه استعاذه ایدرمکه انك امرینه مخالفت ایدم ویرك بیضا وسوداء وحمراسندن
الدی اول اجلدن بنو آدمك الوانی مختلف اولدی بعده انی صویك طتلوسی وآجیسی وطوزلیسیله
یوغردی بنو آدمك اخلاقی اول سببدن مختلف اولدی الله تعالی عزرائیل علیه السلامه دیدیکه جبرائیل
ومیکائیل علیهما السلام یره مرحمت ایدوب سن ایسه مرحمت ایتمدك اعدی بو کتوردیکك ترابدن خلق
ایده جکم خلق ارواحنی قبض ایتمکه سنی تسلیط ایتدم ابو هریره رضی الله عنه ایدر حق جل وعلا آدم علیه
السلامی خلق ایدیجك ترابی طین بعده حمأ مسنون ایتدی بعده خلق وتصویر ایتدی بعده ترك ایدوب حتی که
صلصال اولدی بعده اکا روح نفخ ایتدی (ثم قضی أجلا وأجل مسمی عنده) بعده اجل موتی قضا ایلدی
واجل قیامت انك عندنده در * دینلدیکه اجل اوّل خلق اولندیغندن موتنه دکیندر واجل
ثانی موتدن بعثه دکیندر زیرا اجل آخر مدته اطلاق اولندیغی کبی جملهسنه دخی اطلاق اولنور ویاخود
اجل اوّل نوم وثانیسی موتدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر هرکسنه نك ایکی اجلی واردر بری موتنه
دکین وبری بعثنه دکیندر اکر صالح تقی اولوب صلهٔ رحم قیلورسه اجل بعثندن اجل عمرینه آرتوریلور واکر
فاجر اولور رحمدن کسیلورسه اجل عمرندن اکسلدیلوب اجل بعثنه آرتوریلور مجاهد ایدر اجل اوّل اجل
دنیادر واجل ثانی اجل آخرتدر * دینلدیکه انك ایکیسیدخی بردر یعنی الله تعالی اعماریکز ایچون مدت
قیلوبدرکه اکا منتهی اولورسز واجل مسمی ایسه انك عندنده در انی اندن غیری احد بیلمز (ثم انتم تمترون)
بوندنصکره بعثده شك ایدرسز یعنی انلری واصوللرینی خلق ایدن وآجاللرینه دکین دیر کورن وموادلرین
خلق وجمع ایدن وانده حیاتی ابداع ایدوب دیلدیکی دکلو زمان دنیاده ابقا ایلین الله تعالی ایدوکی ثابت
اولیجق ایکنجی کره اول موادی جمع واحیایه قادر ایدوکی بالطریق الاولی ثابت اولوب انده شك اولنمز آیت
اولی توحیده دلیلدر وآیت ثانیه بعثه دلیلدر (وهو فی السموات وفی الارض) اول الله تعالی سموات وارضده

معبود بالحق در وغیری دکل (یعلم سرکم وجهرکم) اعمالکزك سرنی وجهرنی بیلور انك عندنده سر وجهر
مساویدر (ویعلم ما تکسبون) خیر وشردن ایشلدیککزی دخی بیلور انك اوزره جزا ایدر (وما تأتیهم
من آیة من آیات ربهم الا کانوا عنها معرضین) هربارکه انلره آیات قرآنیهدن برآیت ویا ادلهدن بردلیل
ویا معجزاتدن برمعجزه کتورسك الا انلر اندن اعراض ایدوب اکا نظر ایتمدیلر (فقد کذبوا بالحق لما جاءهم)
انلر آیاتك کلمندن اعراض عادتلری اولمغین قرآن دخی انلره کلدیککده انی تکذیب ایتدیلر حالبوکه اول اعظم
آیاتدر اویله اولسه انك غیری تکذیبلری اظهر اولور (فسوف یأتیهم انباء ما کانوا به یستهزؤن) انلره
مستهزءلرینك اخباری وجزاسی عذاب نزولی عندنده دنیاده وآخرتده ظاهر اولیسردر (اولم یروا کم أهلکنا
من قبلهم من قرن) اهل مکه نظر اعتبار ایله نظر ایتمزلرمیکه انلردن اوّل نیجه قرن اهلنی بز اهلاك ایتدك
قرنك معناسنده علماء اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیکه اول ناسك اغلب اعماری مدتیدرکه اول یتمش ییلدر
ویا سکسان ییلدر دینلدیکه قرن شول عصر اهلیدرکه انده نبی ویا علمده فایق کمسه اوله اول عصرك مدتی
کرکسه قلیل ویا کثیر اولسون (مکناهم فی الارض) که بز انلری یریوزنده تمکین وتقریر ایتدك ویا بز انلره
قوی وآلاتدن انده انواع تصرفله تمکن ایده جك اشیایی ویردك (مالم نمکن لکم) که بز انلردکاویا اهل مکه
سزی انده تمکین وتقلیل ایتمدك ویا انلره ویردیکمز قوی وآلات تمکنینی سزه ویرمدك (وأرسلنا السماء علیهم
مدرارا) وانلره یغموری حاجتلری وقتنده متتابعا ایندردك (وجعلنا الانهار تجری من تحتهم) وانلرك
ریاض وبساتینلرنده تحتلرندن جاری اولور نهر قیلدق حتی که انهار واثمار یننده خصب وریفدن تعیش
ایتدیلر (فأهلکناهم بذنوبهم) انلر ایسه اشبو نعمتلر اوزره الله تعالی یه شکر ایتمیوب کفر ایدیجك اول
کفرلری سببیله بز انلری اهلاك ایتدك (وانشأنا من بعدهم قرنا آخرین) وانلردنصکره انلرك یرینه قرن
آخرینی بدل خلق ایتدك یعنی الله تعالی سزدن اوّل عاد وثمود وامثالی کبی اقوامی اهلاك ایدوب مکانلرینه
اقوام آخرینی انشاء وایجاد وانلرکه تعمیر بلاد ایتدیکی کبی قادردرکه کفر وشرك اوزره اصرار ایدرسه کز
انلره ایرکوردیکی مصائبی سزه دخی ایرکوره (ولو نزلنا علیك کتابا فی قرطاس فلمسوه بأیدیهم) اکر بز سکا کاغده
یازیلو کتاب ایندیروب انلر انی شکلری ازالهسیچون اللریله لمس ایتسهلر (لقال الذین کفروا ان هذا الا سحر
مبین) انلردن کافر اولانلر تعنت وعناد ایدوب بو دکل الا سحر ظاهردر دیه لردی (وقالوا لولا انزل علیه ملك)
وکافرلر دیدیلرکه نوایدی محمد علیه السلام قتنه ملك نزول ایدیدی وانك نبی ایدوکن بزه سویلیدی (ولو انزلنا
ملکا لقضی الامر ثم لا ینظرون) اکر بز انلره اقتراحلری سببیله اشکاره ملك ایندیروب انلر ایسه ایمانه کلمسه لردی
انلره عذاب واجب اولوب امرلرندن فراغ ایدیلیدی طرفة العین دکلو زمان عذابلری تأخیر اولنمیدی
زیرا که امم سابقهده سنة الله انك اوزره جاری ایدیکه قچان کفار برآیتی اقتراح ایدوب نازل اولسه بعده
اکا ایمان کتورمسهلر عذابلری استئصال اولوردی (ولو جعلناه ملکا لجعلناه رجلا) واکر انلرك اقتراحیله
اشکاره سکا ملك انزال ایتسیدك ویاخود رسالتله انلره ملك کوندرسیدك بز اول ملکی رجل آدمی صورتنده
ایدیدك زیرا که بنو آدم ملائکه یه نظره استطاعت ایدمز اول اجلدن جبرائیل علیه السلام پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلمه دحیة الکلبی صورتنده کلوردی وداود علیه السلامه کان ایکی ملك ایکی رجل
صورتنده کلمشیدی (وللبسنا علیهم ما یلبسون) وانلرك نفسلری اوزره خلط ایتدکاری شیئی بز انلره
خلط ایدوب بو ملکمیدر ویا آدممیدر دیو شك ایدهلردی وانکله خذلانلرین آرتورهلردی (ولقد استهزئ
برسل من قبلك) یا محمد قومك سنی استهزاء ایتدیکی کبی سندن اوّل کچن مرسللردخی استهزاء اولندیلر
(فحاق بالذین سخروا منهم ما کانوا به یستهزؤن) انلردن رسوللری استهزا ایدنلره اول استهزالرینك اجزیسی
اولان عذاب ونقمت انلری احاطه ایتدی (قل سیروا فی الارض ثم انظروا کیف کان عاقبة المکذبین)
دیکلکه یریوزنده سیر ایدلك بعده نظر ایدلك که مرسلینی تکذیب ایدنلری الله تعالی عذاب استئصال ایله نیجه
هلاك ایتمشدر تاکه انکله معتبر اوله سز دینلدیکه تجارت وغیرا ایچون سیری صباح ایدوب آثارها لکینه نظر

وجوبی اقامت ایدلك (قل لمن ما فی السموات والارض قل لله) دیکل که سموات وارض وایکیسنده اولان اشیانك خلقی وملکی کیمدر جواب ویررلرسه فبها والا سن جوابه متعین اولیجق دیکل که کایسی الله تعالینکدر (کتب علی نفسه الرحمة) الله تعالی فضل واحساندن رحمتی نفسی اوزره الزام ایلدیکه اول رحمت دنیویه واخرویه یه عامدر واول رحمتندرکه معرفتنه هدایت ایدر ونصب ادله وانزال کتب ایله توحیدین بیلدیرر وکافرلره موتلرینه دکین مهلت ویرر (قال النبی صلی الله علیه وسلم لما قضی الله الخلق کتب کتابا فهو عنده فوق العرش ان رحمتی سبقت غضبی) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر حق جل وعلا خلقك امرنی قضا ایدیجك فوق العرش عندنده کتاب کتب ایتدیکه بنم رحمتم غضبمی سبق ایدوبدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان لله تعالی مائة رحمة واحدة بین الجن والانس والبهائم والهوام فبها یتعاطفون وبها یتراحمون وبها یتعاطف الوحوش علی اولادها واخر تسعا وتسعین رحمة یرحم بها عباده یوم القیامة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالینك یوز رحمتی واردر انك برینی دنیاده جن وانس وبهائم وهوام بیننده قسمت ایتدی انکله بری برلرینه تعاطف وتراحم ایدرلر حتی وحوش انکله اولادلرینه تعاطف ایدرلر وطقسان طقوز رحمتی ایسه یوم قیامته الیقویوبدر تا که انکله عبادینه رحمت ایده عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه برسبی کتوردیلر کوردککه اراسنده بر مرأة امزکاوده هر جانبه باقوب کیدر اول حالتده سبینك اراسنده بر صبی کوردی مکر اول انك ولدی ایمش سکیردهرك یاننه واردی وبغرینه باصوب امزردی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم صحابه یه خطاب ایدوب دیدیکه ظن ایدرمیسزکه بو مرأة ولدنی ناره طرح ایده حالبوکه انی ناره طرح ایتمکه قادردر دیدیلرکه هیچ اولورمیکه کشی ولدین ناره طرح ایده * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایتدی ایدی بیلك که (الله أرحم بعباده من هذه بولدها) اشبو مرأة نك ولدینه مرحمتندن الله تعالینك عبادینه رحمتی زیادهدر (لیجمعنکم الی یوم القیامة لاریب فیه) الله تعالی یوم قیامتهدکین سزی قبورده جمع ایدیسردرکه اول یومك حقیقتنده ریب یوقدر (الذین خسروا انفسهم فهم لا یؤمنون) شونلرکه رأس مالّری فطرت اصلیه یی وعقل سلیمی تضییع ایلدیلر زیان ایتدیلر انلر ایمانه کلمزلر زیرا عقللرین حواسه اتباع وتقلیده انهماك ونظرلرین اغفاللری انلری کفر اوزره اصراری وایماندن امتناعی تأدیه ایتدی (وله ما سکن فی اللیل والنهار) اول الله تعالینکدر هر شیء که لیل ونهارده سکون ویا تحرك ایدر دینلدیکه هر شیء کیم اوزرینه شمس طلوع وغروب ایدر اول لیل ونهار ساکنلرندندر دینلدیکه انکله مراد ارضده اولان اشیانك جمیعیدر ویاخود معناسی اوزرینه لیل ونهار مرور ایدن هر شیء اول الله تعالینکدر (وهو السمیع العلیم) الله تعالی انلرك اقوالن ایشیدر وافعاللرین بیلور (قل اغیر الله اتخذ ولیا) دیکل که الله تعالینك غیری ولی معبودمی اتخاذ ایدرم (فاطر السموات والارض) که اول سموات وارضك خالق ومبدع ومبدئیدر (وهو یطعم ولا یطعم) اول خلقه رزق ویریر یوخسه خلق اکا رزق ویرمز (قل انی أمرت أن أکون اول من أسلم) دیکل که بن امر اولندمکه اشبو امتدن امر الهیه اول بن استسلام ایدر اولم زیرا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دینده امتنك سابقیدر (ولا تکونن من المشرکین) وبکا زنهار مشرکلردن اولمغل دینلدی (قل انی أخاف ان عصیت ربی عذاب یوم عظیم) دیکل که اکر بن ربم جل شانه یه عصیان ایدرسم قورقارمکه یوم قیامتده عذابه اریشم (من یصرف عنه یومئذ فقد رحمه) برکسه که یوم قیامتده اندن عذاب صرف اولنه حق تعالی اکا رحمت وانعام ایتمشدر (وذلك الفوز المبین) اشبو صرف ویا رحمت نجات بینهدر (وان یمسسك الله بضر فلا کاشف له الا هو) اکر الله تعالی سنی بلیه ویا نکبه ایله مس ایتسه انی ینه الله تعالیدن غیری دفع ایدر اولمز (وان یمسسك بخیر فهو علی کل شیء قدیر) واکر اول سنی عافیت وصحت ایله مس ایدرسه اول هر شیئه قادردر خیر وضردن دیلدیکنی ایرکورر (وهو القاهر فوق عباده) اول الله تعالی عبادی اوزره مقتضای حکمی حسبنجه نفع وضردن امورلری تدبیرینه غلبه وقدرتله متصرفدر (وهو الحکیم الخبیر) اول الله تعالی امر وتدبیرنده حکیم وعبادنك خفایای

احوالنه خبیردر (قل أی شیء اکبر شهادة) قریش دیدیلرکه یا محمد سنك شانکدن یهود ونصارایه سؤال ایتدك انلر ایسه کتابلرنده سنك ذکر وصفتك یوقدر دیو خبر ویردیلر امدی سنك رسول الله ایدوککه شهادت ایدر بر شاهد کوستر کل حق جل وعلا ایتدی سن انلره دیکل که قنغی شیء شهادتده اکبردر جواب ویررلرسه فبها جواب ویرمزلرسه (قل الله شهید بینی وبینکم) دیکل که بنمله سزلك اراکزده شاهد الله تعالیدر شهادتده اکبر شیئدر بنم ایچون انك حق رسولی ایدوکمه شهادت ایدر (واوحی الی هذا القرآن لانذرکم به ومن بلغ) اشبو قرآن بکا وحی اولندی تا که یا اهل مکه آنکله سزی واسود واحمردن ویا انس وجندن یوم قیامتهدکین قرآن ایریشن کمسنهلری مخالفت اهلنی انذار واطاعت اهلنی ابشار ایدم اشبو آیت دلیلدرکه احکام قرآنیه وقت نزولنده حاضر اولنلره واندنصکره کلوب انلره ایریشنلره عام اوله اما که ایریشمینلره انکله مؤاخذه اولنمیه (قال النبی صلی الله علیه وسلم بلغوا عنی ولو آیة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر بندن تبلیغ ایدلك اکرچه بر آیت ایسه ده (وقال النبی صلی الله علیه وسلم نصر الله عبدا سمع مقالتی فحفظها ووعاها واداها) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی نضارت وحسن ویره شول عبده کیم بنم مقالتمی ایشیدوب حفظ ایده وانی امتمه تبلیغ واداایده * مقاتل ایدر جن وانسدن هر کمسهکه اکا قرآن ایره اول قرآن اکا نذیردر محمد بن کعب رضی الله عنه ایدر بر کمسهکه اکا قرآن ایریشه اول کانه محمد صلی الله علیه وسلمی کورمش وانی اندن ایشتمشدر (أئنکم لتشهدون ان مع الله آلهة اخری قل لا اشهد) سز شهادت ایدرمیسزکه الله تعالی ایله بیله آلهه اخری اوله دیکل که سز اکا شهادت ایدرسکز بن اکا شهادت ایتمزم (قل انما هو اله واحد واننی بریء مما تشرکون) دیکل که اول الله تعالی اله واحددر سزلك اکا اشراك ایتدیککز اصنامدن بن بریئم (الذین آتیناهم الکتاب یعرفونه کما یعرفون أبناءهم) شونلرکه بز انلره تورات وانجیلی ویردك محمد صلی الله علیه وسلمی اول ایکی کتابده ذکر اولنان حلیهسیله انلر بیلورلر اوغللرین حلیهلریله بیلدکلری کبی (الذین خسروا انفسهم فهم لا یؤمنون) مشرکین واهل کتابدن شونلرکه توحیددن بدل شرکی اختیارله زیان ایتدیلر انلر ایمانه کلمزلر ایمانی اکتساب اولنهجق شیئی توردکلری ایچون * دینلدیکه حق جل وعلا هر آدمی ایچون جنتده بر منزل ونارده بر منزل خلق ایدوبدر یوم قیامت اولدیغنده حق جل وعلا مؤمنلره نارك جنتدهکی منازلن ویرر واهل ناره مؤمنلرك نارده کی منازلن ویرر امدی کافرلرك غایت خسرانی بودر (ومن اظلم ممن افتری علی الله کذبا) شول کمسهدن اکفر کیمدرکه الله تعالی یه کذب اختلاق ایدوب الوهیتنده اکا غیری اشراك ایده (او کذب بآیاته) ویا انك آیتلرینه یعنی قرآنه ومعجزاته تکذیب ایده (انه لا یفلح الظالمون) امدی ظالملر فلاح بولمز فکیف که اندن اظلم اوله (ویوم نحشرهم جمیعا) یوم قیامتده بز مشرکین واصناملرینی جمع ایدرز (ثم نقول للذین اشرکوا این شرکاؤکم الذین کنتم تزعمون) بعده مشرکلره دیرزکه قنی شول الهه کزکه سز انی الله تعالی یه شرکاء زعم ایدردیکز (ثم لم تکن فتنتهم الا ان قالوا والله ربنا ما کنا مشرکین) بوندنصکره معذرت وجوابلری اولمیه که زعملرنده انکله تخلص ایدهلر الا دیهلرکه والله بز مشرکین دکللر ایدك دینلدیکه انلرك بو قولی یوم قیامتده شول وقتده اولورکه حق تعالینك اهل توحیده اولان مغفرت وتجاوزین کورهلر بری برلرینه دیهلرکه کلك شرککزی کتم ایدهلم اوله کیم بزدخی اهل توحیدله بیله قورتلهوز اولیله اولسه والله بز مشرك دکللر ایدك دیهلر اول حالتده اغزلری کلامدن منع اولنوب جوارحلری شرکلرینه شهادت ایلیه (انظر کیف کذبوا علی انفسهم) نظر ایت که انلر نیجه اعتقاد باطل وشرکدن تبری ایله نفسلری اوزره کذب ایدرلر (وضل عنهم ما کانوا یفترون) وانلردن زائل وغائب اولور اول شرکا که دنیاده اکا الوهیت افترا وشفاعتن رجا ایدرلردی (ومنهم من یستمع الیك) مشرکیندن بر جماعت سنك قرآن اوقودیغکی دیکلرلر * روایت اولندیکه ابو سفیان وولید ونضر وعتبه وشیبه وابو جهل وانلرك اقرانی جمع اولوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك قرآن عظیم الشان اوقودیغن دیکلدیلر نضره دیدیلرکه یا ابا قتیله محمد نه سویلر دیدیکه نه سویلدیکن بیلمزم الا بو که لسانی حرکت ایلر اساطیر الاولین سویلر نتکیم بن سزه قرون ماضیه اخبارین حکایت ایدرم ابو سفیان

دیدیکه بن انك سوبلدیکنك بعضنی حق اولسن اعتقاد ایدرم * ابوجهل اکا زینهار که اندن برشیئی اقرار
ایده‌سن انی اقراردن بزه موت اهوندر دیدی اویله اولسه اشبو آیهٔ کریمه نازل اولدی (وجعلنا علی قلوبهم
اکنة ان یفقهوه) بز انلرك قلوبنی اوزره اغطیه قلیدق تاکه انلر کلامکی فهم ایتمیه‌لر (وفی آذانهم وقرا)
وقولاقلرنده صمم وثقل قیلدق که کلامکی ایشتمیه‌لر اشبو دلیلدر که الله تعالی مقلب القلوبدر بعضنی هدایت
ایچون شرح ایدر وبعضنی ایسه اغطیه ایله سد ایدوب کلام حقی فهم ایتمز ایدر (وان یروا کل آیة لایؤمنوا بها)
اکر آیات ودلالاتدن هر قنغیسن کورسه‌لر فرط عناد واستحکام تقلیدلرندن اکا ایمان کتورمزلر (حتی اذا
جاؤك یجادلونك) حتی سکا کلسه‌لر سنکله جدال ایتمکه کلورلر (یقول الذین کفروا ان هذا الا اساطیر الاولین)
کافرلر دیرلر که اشبو متقدمین أقاصیص واحادیثیدر (وهم ینهون عنه وینأون عنه) اهل مکه ناسی محمد
علیه السلامه اتباعدن نهی ایدوب وکندیلر اندن تباعد ایدرلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر که اشبو آیت
ابوطالب شاننده نازل اولوبدر که ناسی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه ایذادن نهی ومنع ایدوب کندی ایسه اکا
ایماندن تباعد ایدردی * روایت اولندیکه رؤس مشرکین ابوطالبه جمع اولوب بزدن دیلدیکك بر صبیح الوجه
شابی الوب محمدی ویر کل * ابوطالب ایتدی انصاف ایدرکه ولدیمی سزه قتل ایتمکه ویرم وسزك ولدکزی تربیه
ایتمکه کیدم روایت اولندیکه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم عمی ابوطالبی ایمانه دعوت ایدیجك اول دیدیکه اکر
قریش بنی تعییر ایدرا ولمیدی سکا متابعتله سنی قریر العین ایدردم لکن حیاتده اولدیغمجه سندن انلری منع
ودفع ایده‌یم (وان یهلکون الا انفسهم وما یشعرون) والحال انکله کندیلرین هلاك ایدرلر
وبیلمزلرکه ضررلری کندیلرك غیری به تعدی ایتمز (ولو تری اذ وقفوا علی النار) یا محمد اکر سن انلری
کوریدك شول وقتنکه نار اوزره طوردیریلوب اکا نظر ایده‌لر ویا اکا کیروب مقدار عذابن بیله‌لر
(فقالوا یا لیتنا نرد ولا نکذب بآیات ربنا ونکون من المؤمنین) دیه‌لر که نوله‌یدی دنیایه رجوع ایدیدك من بعد
ربمزك آیتلرینی تکذیب ایتمزدك مؤمنلردن اولوردق (بل بدا لهم ما کانوا یخفون من قبل) بلکه انلره
نفاقلرندن ویاقبایح اعماللرندن دنیاده اخفا ایتدکلرینك جزاسی ظاهر اولیجق ضجرله انی تمنی ایده‌لر یوخسه
عزملری اولمیه که اول قوللرینه وفا ایده‌لر (ولو ردوا لعادوا لما نهوا عنه وانهم لکاذبون) اکر انلر نار اوزره
وقوفلرندن وعذابلرینك مقداری ظهورندن صکره دنیایه رد اولنسه‌لر شول اندن نهی اولندقلری کفر
ومعاصی‌یه عودت ایده‌لردی زیرا انلر وعدلرنده کاذبلردر (وقالوا ان هی الا حیاتنا الدنیا وما نحن بمبعوثین)
ودخی انلر دنیایه رد اولندقلرنده دیه‌لردیکه بوبزم حیات دنیامزدر یوخسه مبعوثین دکللرزدیو بعثی انکار
ایده‌لردی (ولو تری اذ وقفوا علی ربهم) یا محمد اکر سن انلری کوریدك شول وقتنکه رب تعالی‌یه قضا ویا جزا
ایچون عرض اولنه‌لر (قال الیس هذا بالحق) الله تعالی انلره دیه‌که اشبو بعث وعذاب حق دکلمیدر
(قالوا بلی وربنا) امرلری غایت جلا ایله منجلی اولدیغیچون بلی وربنادیو بویوم اقرارلرین یمینله تأکید ایده‌لر
(قال فذوقوا العذاب بما کنتم تکفرون) الله تعالی دیه‌که امدی عذابی ذوق ایدك شول سببیله کیم بعثی انکار
ایدردیکز ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم قیامتده برنیجه موقف اولیسر دروانك بعضنده مشرکین
شرکارین انکار وبعضنده ایسه اقرار ایده‌لر (قد خسر الذین کذبوا بلقاء الله) مغبون اولدیلر شونلر که دار
دنیاده بعثی تکذیب ایله عذابی ثواب اوزره اختیار ایتدیلر (حتی اذا جاءتهم الساعة بغتة) حتی ناکهانی قیامت
انلره آکسزین ایریشه (قالوا یا حسرتنا علی ما فرطنا فیها) دیه‌لر که شدت ندامت بزه درکه الله تعالینك امر
ایتدیکی عملده دنیاده تقصیر ایتدك دیلدیکه ساعتدن مراد موته محتضر اولدقلری وقتدرکه ساعتك
مقدماتندندر (وهم یحملون اوزارهم علی ظهورهم) انلر اثقال وآثاملرین ارقه‌لرینه یوکلنه‌لر * روایت
اولندیکه مؤمن قبرندن چیقدیغنده صورتی احسن وریحی اطیب برشیٔ انی استقبال ایدوب دیه‌که بن سنك
عمل صالحکم بکا رکوب ایتکل زیرا بن سکا مدت طویله‌ده رکوب ایتمشدم وکافر قبرندن چیقدیغنده
صورتی اقبح وریحی انتن برشیٔ انی استقبال ایدوب دیه‌که بن سنك عمل خبیثکم دنیاده سن بکا مدت طویله‌ده

رکوب ایتمشدك الآن بن سنی رکوب ایدرم دیو اوزرینه یوکلنه (ألا ساء ما یزرون) آکاه اولك که نه چرکین
شیٔ اولور وزردن اول که انی یوکلنورلر (وما الحیاة الدنیا الا لعب ولهو) دنیانك اعمالی دکل الا لعب ولهو درکه
انسانی شول منفعت دائمه ولذت حقیقیه‌یی تعقیب ایدرشیدن الهاء واشغال ایدر (وللدار الآخرة خیر
للذین یتقون) ودار آخرت دائم ومنافع ولذاتی خالص اولدیغیچون متقیلره خیرلودر اشبونده تنبیه واردرکه
اعمال متقیندن اولمیان شیٔ لعب ولهو اوله (افلا یعقلون) آخرت دنیادن افضل ایدوککن بیلمزلرمی
(قد نعلم انه لیحزنك الذی یقولون) یا محمد بیلورزکه مشرکینك سکا کاذبسن دیملری سنی محزون ایدر * روایت
اولندیکه اخنس بن شریق بر تنها یرده ابوجهله ملاقی اولوب دیدیکه بورادم بندن غیری کلامکی ایشیدرکسه
یوقدر بکا خبرویرکه محمد قولنده صادق ویا کاذبمیدر ابوجهل دیدیکه والله محمد صادقدر اول هیچ برکره کذب
ایتمدی ویدرالا بوکه بنو قصی لوا وسقایه وحجابه وندوه ونبوت ایله کیدیجك سائر قریشه برشی قالمز اویله اولسه
اشبو آیت نازل اولدی دینلدیکه ابوجهل پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه دیدیکه یا محمد بز سنی تکذیب ایتمزز
لکن کتوردیکك شیئی تکذیب ایدرز اول سببدن بو آیت نازل اولدیکه (فانهم لا یکذبونك ولکن الظالمین
بآیات الله یجحدون) انلر حقیقتده سنی تکذیب ایتمزلر زیراکه مامضاده صدقکی بیلورلر لکن اول
ظالمر سنك صدقکه دلالت ایدن آیات الهی انکار ایدرلر حالبوکه انك حق ایدوککن بیلورلر (ولقد کذبت
رسل من قبلك فصبروا علی ما کذبوا واوذوا حتی اتاهم نصرنا) یا محمد سندن اول چوق رسوللر تکذیب
اولندقلرنده قوملرینك تکذیب واذالرینه صبر ایتدیلر حتی که انلره نصرمز ایردی تکذیب ایدنلری اهلاك ایتمز
ایله (ولا مبدل لکلمات الله) الله تعالینك انبیایه نصرتله وعدنی وکفاره عقوبتله وعیدنی تغییر ایدر یوقدر
(ولقد جاءك من نبإ المرسلین) یا محمد مرسلین قصه‌لری وقوملرندن چکدکلری اذادن قصه‌لری ذکری
سکا کلوبدرکه انلری نیجه انجا وقوملرین اهلاك ایتدك (وان کان کبر علیك اعراضهم) اکر انلرك سندن
ویاکتوردیکك ایماندن اعراضلری سکا مشقت ویررسه (فان استطعت ان تبتغی نفقا فی الارض او سلما
فی السماء فتأتیهم بآیة) اکر قادر ایسك که جوف ارضه نافذ بر منفذ طلب ایدوب اندن انلر ایچون برآیت
چیقاره‌سن ویاخود سمایه صعود ایدر بر مصعد طلب ایدوب اندن انلر ایچون برآیت ایندیره‌سن ایلکل
اشبونکله مقصود پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك قومی اسلامنه حرص بالغنی بیاندرکه اول انلرك ایمانی
رجاسیله برلك اندن ویاسمانك فوقندن آیت کتورمکه قادر اولسه ایدیدی (ولو شاء الله لجمعهم علی الهدی)
اکر الله تعالی انلرك هدی اوزره جمعنی دیلسه انلره ایمانی توفیق ایدوب ایمانه کله‌لردی لکن انی دیلمدی امدی
اکا نهالك ایتمه (فلا تکونن من الجاهلین) اولمیه‌جق شیئه حرصله ومواطن صبرده جزعله جاهللردن اولمه
زیرا که اول جاهللرك دأبندندر (انما یستجیب الذین یسمعون) سکا اطاعت ایدرانلرکه کلامکی سماع قبولله
استماع ایدرلرکه انکله اتعاظ واهتدا ایده‌لر یوخسه استماع ایتمیلردکل انلر ایسه موتی منزلتنده درحیاتلرینك
کندیلره منفعتی یوقدر (والموتی یبعثهم الله) موتی ایسه یوم قیامتده الله تعالی انلری بعث ایدرحاللرین کندیلره
بیلدیرر (ثم الیه یرجعون) بعده اکا رجوع ایدرلر اعماللرینه کوره جزا اولنورلر (وقالوا لولا نزل علیه
آیة من ربه) دیدیلرکه نوله‌یدی اکا ربتعالیدن آیت نازل اولیدی اول کرلك اقتراح ایتدکلرندندر
ویاخود انزال اولنان آیات متکاثره‌نك غیریدر (قل ان الله قادر علی ان ینزل آیة) دیکیم الله تعالی
قادردرکه انلره برآیت انزال ایده اول انلرك یا اقتراح ایتدکلرندن اوله ویا انلری ایمانه مضطر قیلور اوله
ویا اکا انکارلری هلاککلرینه سبب اوله (ولکن أکثرهم لا یعلمون) لکن انلرك اکثری الله تعالی انك انزالنه
قادر ایدوککن وانك انزالی اوزرلرینه بلا استجلاب ایدر ایدوککن بیلمزلر (وما من دابة فی الارض ولا طائر یطیر
بجناحیه الا امم امثالکم) هرحیوانکه یرده یورر وقوشکه هوا یوزنده اوچار الا انلرك هرنوعی سزلك کبی
برامتدر مجاهد ایدر یعنی اجناس مختلفه‌در توحیدده ومعرفتده ویا غذا وابتغاء رزق وتوقی مهالکده
ویاخلق وموت وبعثده سزلك کبی امتلردر (ما فرطنا فی الکتاب من شیٔ) بز لوح محفوظده هیچ برشیٔ تقصیر

ایتمدکلریکه اول عالمده جاری اولور هرشیئی مشتملدر انده امر حیوان وجماددن جلیل ودقیقدن برشیئ اهمال اولنمیوبدر ویا انکله مراد قرآن اوله که انده امر دینده احتیاج اولنان شیئ تفصیل ویا اجمال اوزره تدوین اولنمشدر (ثم الی ربهم یحشرون) بونده نصکره جمیع امم یوم قیامتده رب تعالی یه حشر اولنورلر ابوهریره رضی الله عنه ایدر یوم قیامتده خلقك کلیسی بهایم ودواب وطیور وهرشیئ درکاه حقه حشر اولور شیاهك بوینوزلوسندن بوینوزسز ینك حقی النور بعده جمیعنه طپراق اولك دینور کافرانی کوریجك نولیدی بن دخی طپراق اولیدم دیو تمنی قیلور (قال النبی صلی الله علیه وسلم لتؤدن الحقوق الی اهلها یوم القیامة حتی یقاد للشاة الجماء من القرناء) پیغمبرمز علیه السلام ایدر یوم قیامتده حقوق صاحبلو صاحبنه ادا اولنسه درحتی شاة جمانك حقی شاة قرنادن النور (والذین کذبوا بآیاتنا صم وبکم فی الظلمات) شونلر که بزم آیتلریمزی تکذیب ایتدیلر ظلمات کفر وظلمات جهل وظلمات عناد وظلمت تقلیدده اولدقلری حالده الله تعالینك ربوبیتنه وکمال علم وقدرتنه دلالت ایدر آیاتی ایشتمزلر که اول نفسلرنده اثر ایده وحقی وخیری سویلزلر (من یشا الله یضلله) اول کمسه که الله تعالی انك ضلالتن دیلیه انی مخذول ایدر (ومن یشأ یجعله علی صراط مستقیم) واول کمسه یی که الله تعالی انك هدایتن دیلیه انی هدایته ارشاد ایدوب اوزرینه انی تحمیل ایدر (قل ارأیتکم ان اتیکم عذاب الله أو أتتکم الساعة اغیر الله تدعون ان کنتم صادقین) دیکل که بکا خبر ویرك اصنامه عبادت ایتکزدن نیاده سزه حق تعالینك عذابی نازل اولسه ویا اوزریکزه قیامت قوپسه الله تعالینك غیری یه دعا ایدرمیدیکز اکر اصنامکز سزه نفع ایدر اعتقادنده صادقلر ایسکز انلره دعا ایدك که سزدن عذابی دفع ایده لکن اول حینده سز الله تعالینك غیری یه دعا ایتمزسز (بل ایاه تدعون فیکشف ماتدعون الیه ان شاء وتنسون ماتشرکون) بلکه خاصة الله تعالی یه دعا ایدوب اول دخی اندن کشفنی دیلدیککز عذابی کشف ایدر اکر انك کشفنی دیلرسه زیرا اول اندن فضلدر اول ایسه فضلن دیلدیکنه ویرر واصنامدن اثر ایتدیککز شیئی اونودرسز (ولقد أرسلنا الی أمم من قبلك فأخذناهم بالبأساء والضراء لعلهم یتضرعون) یا محمد سندن اول کچن امتلره بز رسوللر کوندردك امتلری ایسه انلری تکذیب ایتدیلر اویله اولسه بز انلری شدت وفقرله وضرر وآفاتله اخذ ایتدك تا که بزه تذلل وکناهلرینه توبه ایده لر (فلولا اذ جاءهم بأسنا تضرعوا) انلره عذابمز کلدیکنده تضرع ایدوب ایمانه کلسه لردی انلردن عذابمز کشف اولیدی (ولکن قست قلوبهم وزین لهم الشیطان ما کانوا یعملون) لکن کفرله قلبلری قاسی اولدی واعمال خبیثه لرینی شیطان انلره تزیین ایتدی اول اجلدن تضرعی ترك ایتدیلر (فلما نسوا ما ذکروا به فتحنا علیهم أبواب کل شیئ) وقتا که سراء وضراءدن تذکیر اولندقلرینی ترك ایدوب انکله اتعاظ ایتمدیلر بز انلره نعیم دنیادن هرشیئ قپولرین فتح ایتدککه انکله حتی الزام وعلتی ازاحه ایده وز (حتی اذا فرحوا بما أوتوا أخذناهم بغتة فاذا هم مبلسون) حتی قچانکه دنیادن انلره ویریلن شیئله اعجاب ایتدیلر بز انلری بغتة اخذ ایتدك اول حالتده کورسنکه انلر هر خیردن مأیوسلردر (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا رأیت الله یعطی العبد ما یحب وهو مقیم علی معصیته فانما ذلك استدراج ثم تلا هذه الآیة) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر چن کورهسنکه الله تعالی بر عبدینه استیوب دیلدیکن ویرر اول عبد ایسه معصیتی اوزره مصر اولور بیلکه اول ویریلان شیئ انکا استدراجدر اندن اشبو (فلما نسوا) آیتن اوقودی (فقطع دابر القوم الذین ظلموا) شركل وعصیانله نفسلرینه ظلم ایدن قومك اخری کسلدی یعنی انلره عذاب استئصال اولنوب انلردن هیچ کمسه قالمدی (والحمد لله رب العالمین) الله تعالی یه ظالملری اهلاکی اوزره حمد اولسون بو الله تعالیدن عبادینه اعلامدرکه اول اجل نعمدن اولوب مؤمنلر اوزره انکیچون الله تعالی یه حمد واجب اوله زیرا انلرك شوم عقائدی واعمالندن اهل ارضی تخلیصی بر نعمت جلیله در (قل ارأیتم ان اخذ الله سمعکم وابصارکم وختم علی قلوبکم من اله غیر الله یأتیکم به) دیکل که بکا خبر ویرك اکر الله تعالی سزی ایشتمز وکورمز ایتسه وقلوبکز اوزره غطا ایدوب عقل وفهمکز کیدرسه الله تعالیدن غیری کیمدر که اول اشیانك هربرین یرینه کتورمکه قادر اوله (انظر کیف نصرف الآیات) نظر ایت که بز آیتلریمزی

نجه تکریر ایدرز کاهی مقدمات عقلیه جهتندن وکاهی ترغیب وترهیب جهتندن وکاهی احوال متقدمینی تنبیه وتذکیر جهتندن (ثم هم یصدفون) بوندن نصکره انلر مکذبین اولدقلری حالده اندن اعراض ایدرلر (قل أرأیتکم ان اتیکم عذاب الله بغتة أو جهرة هل یهلك الا القوم الظالمون) دیکل که بکا خبر ویرك اکر سزه الله تعالینك عذابی هیچ بر مقدمه سز اکسزین کله ویا انك حلولن ایذان ایدر امارات تقدمیله کلسه دینلدیکه لیلده ویا نهارده کلسه هلاك سخط وعذابله هلاك اولور قوم ظالمین اولیدی (وما نرسل المرسلین الا مبشرین ومنذرین) بز مرسلینی مؤمنلره جنتله تبشیر ایدر وکافرلری نارله انذار ایدر ارسال ایلدك (فمن آمن وأصلح فلا خوف علیهم ولا هم یحزنون) اول کمسه که مرسلینه ایمان کتوره وشرعده اصلاحی واجب اولورشیئی اصلاح ایده انلره عذابدن خوف یوقدر وثواب فوتنه حزن چکمزلر قچانکه کفار عذاب خوفن ایده لر ومقصرون عمرلری تضییعنه وثواب فوتنه محزون اوله لر (والذین کذبوا بآیاتنا یمسهم العذاب بما کانوا یفسقون) شونلر که بزم آیتلریمزی تکذیب ایتدیلر تصدیق وطاعتدن خروجلری سببیله انلره عذاب مس ایدر (قل لا اقول لکم عندی خزائن الله) دیکل که بنم عندمده الله تعالینك خزائن رزقی واردر دیمزمکه اندن سزه دیلدیککزی ویرم (ولا أعلم الغیب) وغیبی بیلورم دخی دیمزمکه بکا وحی اولنمیان ماضی ومستقبلدن سزه خبر ویرم (ولا أقول لکم انی ملك) وبن ملکم دخی دیمزمکه ملائکه کبی بنو آدمك قادر اولمدیغنه قادر اولم وبنو آدمك مشاهده ایتمدیکنی مشاهده ایدم (ان اتبع الا ما یوحی الی) بنم اتباعم دکل الا بکا وحی اولنان شیئه در الوهیت وملکیت دعواسندن تبری ایدوب نبوت دعواسن ایتدیکه اول بشر کمالاتندندر تا که انکله دعواسنی استبعاد لرین ومدعاسی فسادینه جزملرین رد ایده (قل هل یستوی الاعمی والبصیر) دیکل که ضال الله مهتدی ویا جاهل الله عالم ویا الوهیت وملکیت مثللی مستحیلی ادعا ایدنله نبوت مثللی مستقیمی ادعا ایدن یعنی تمیز برابرمی اولور (أفلا تتفکرون) تفکر ایتمزمیسزکه هدایته ایره سز حق ادعا ایدنله باطل ادعا ایدن یعنی تمیز ایده سز (وانذر به الذین یخافون أن یحشروا الی ربهم) قرآنله انذار ایت شونلریکه رب تعالی یه حشر اولملری خوفن ایدرلر انلر شول مؤمنلردرکه عملده تفریط ایدرلر ویاخود حشری تجویز ایدنلردر اول کرك مؤمن ویا کافردر وا کامقر ویا متردد در زیرا که انذارك انلره تأثیری مأمولدر بوخسه حشرك استحالتنه جزم ایدنلره دکل (لیس لهم من دونه ولی ولا شفیع) انلر ایچون الله تعالیدن غیری انلره نفع وضرره قادر نه بر قریب اولورکه انکا نفع ایده ونه شفیع اولورکه انکا شفاعت ایده (لعلهم یتقون) تا که الله تعالیدن قورقوب نهی ایتدکلرندن منتهی اوله لر الله تعالینك غیری ایچون شفاعتی نفی بیورلدی مع هذا انبیا واولیانك شفاعتلری اولیسر دردینورکه نعم لکن انك اذنیله اولور (من ذا الذی یشفع عنده الا باذنه) مصداقنجه اولکه انکیچون شفاعته اذن ویرلمیه شفیعی یوق کیمدر (ولا تطرد الذین یدعون ربهم بالغداة والعشی یریدون وجهه) شول قومی قاتکدن طرد ایتمکل که انلر غداة وعشیده یعنی علی الدوام رب تعالی یه اخلاصله دعا ایدرلر روایت اولندیکه اقرع بن حابس التمیمی وعیینة بن حصن الفزاری وامثاللری پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه کلوب قتنده صهیب وبلال وعمار وخباب وضعفاء مسلمیندن انلرك امثالی اوتوزدقلری کورمکه لرانی چورهه آلوب اوتورمشلر بولدیلر دیدیلر که یا رسول الله اکر سن صدر مجلسده اوتوروب بونلری قاتکدن کیدرسك جبه لری رایحه سندن بزه راحت ویرسك سکا مجالس اولوردق پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه بن مؤمنلری طرد ایدرد کلم دیدیلر که ایمدی بزم ایچون قاتکده بر مکان تعیین ایتکه کلدیکمزده انده اوتوره بز زیرا که وفود عرب سکا کلمکدن زائل اولمازلر بز ایسه اوتانورز که اشبو عبیدله برابر کوریله وز ویاخود بز کلدیکمزده بونلری قاتکدن کیدر بز فارغ اولیجق دیلرسك کیرو انلرکه اوتورغل پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اکا راضی اولدی دیدیلر که ایمدی انك اوزره بزه بر عهدنامه یازغل نم دیوب انی یازمغه علی رضی الله عنهی چاغردی اول حینده کورسه که جبرائیل علیه السلام (ولا تطرد) آیتن (بالشاکرین) قولنه دکین کتوردی اویله اولسه پیغمبرمز صلی الله

عليه وسلم اول عهد نامه يى يازديرمغى ترك ايدوب فقرا يى قاتنه چاغردى (سلام عليكم كتب ربكم على نفسه
الرحمة) ديدى ومن بعد فقرا ايله اوتوروردى كتمك مراد ايتسه كيدرا نلرى يرلرنده اليقوردى حتى كه سورهٔ
كهفدن (واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشى) آيتى نازل اولدى بوندنصكره پيغمبريمز صلى
الله عليه وسلم فقرا ايله اوتورروانلرى برمرتبه كندويه تقريب ايدرديكه دزلرى آنك دزينه طوقنوردى
لنفسى وتقى اريشيجك انلرقالقوب كيدرا ول ايسه يرنده قالوردى وانلردنصكره اولدخى طوروب كيدردى
الله تعالى يه حمد اولسونكه بنى اولدرمدى حتى كه امتمدن برقومله صبره بكا امر ايتدى ديردى كابى ايدرانلر
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه ديديلركه بزم ايچون بركون وفقرا ايچون دخى بركون تعيين ايت ديديكه ايتمزم
ديديلركه چونجمله يه مجلسى برايدرسن بزه اقبال وانلره ادبار ايت اول سببدن بو آيت نازل اولدى
روايت اولنديكه فقرادن برجماعت پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايله ايديلرانشرافدن برجماعت اكاديديلركه
صلوات مكتوبه يه اقامت اولنديغنده بزايلروده طورەلم بونلرايسه بزم آرديمزده طورسونلر اول سببدن
بو آيت نازل اولدى ماعليك (من حسابهم من شئ وما من حسابك عليهم من شئ فتطردهم فتكون من الظالمين)
انلرك ايمانلرى حسابى سكاواجب دكلدرزيرا احتمالدركه سوء الله طرد ايتديكك كمسه لرك ايمانندن انلرك
ايمانى عندالله اعظم اوله ايمانه كلدكلرى تقديرجه وسكا انلرك باطنلرى واخلاصلرى اعتبارى دخى
واجب دكلدر رسول اجلدنكه انلراهل تقوى سيرتيله اتسام ايتديلر اكرانلرك باطنى غيرمرضيسى واوايسه
حسابلرى كندي لرا وزره درسكا تعدى ايتمز تنكيم سنك حسابك كندلك اوزره در انلره تعدى ايتمز
دينلديكه يعنى مشركينك حسابيله سن مؤاخذه اولنمزسن وانلردخى سنك حسابكله مؤاخذه اولنمزلرحتى كه
انلرك ايمانى سكاهم ويرمرحيثيله كه انلرك ايمانه طمع ايله مؤمنلرى طرد ايده سن امدى سن انلرك امريله
تكليف اولنموبسنكه انلرى طرد ايده سن طرد ايدرسك ظالمردن اولورسن (وكذلك فتنا بعضهم ببعض)
امورد نيادە احوال ناسك اختلافى كبى اموردينده انلرك بعضنى بعضنه مختلف قيلدق اول ضعفالى ايمانه
سبقلرى سببيله اشراف قريش اوزره تقديم ايتدك (ليقولوا اهؤلاء من الله عليهم من بيننا) تا ديه لركه
الله تعالى هدايت وتوفيقيله بونلرمى انعام ايتدى انلرى اسعاد بزى ابعاد ايتدى حالبوكه بزاكابر ورؤسايز
انلرايسه مساكين وضعفادر (اليس الله باعلم بالشاكرين) الله تعالى بيلمزمى اول كمسه يى كه اندن ايمان
وشكر حاصل اولورحتى كه اكا توفيق ايده ودخى انيكه اندن ايمان وشكر واقع اولمزحتى كه انى مخذول ايده
(واذا جاءك الذين يؤمنون بآياتنا فقل سلام عليكم) يا محمد چقان سكا شول بزم آيتلريمزه ايمان كتورنلركه كه
انلرعبادتله وصف اولندقلرندنصكره ايمان وقرآن واتباع حقله موصوفلردر انلره سلامله بدأ ويا الله تعالينك
سلامنى انلره تبليغ ايلكل وتبشير ايدوب ديكه (كتب ربكم على نفسه الرحمة) رب تعالى عذركز قبوليله
سزه رحمت ايتمكى كندويه ايجاب ايتدى شول وجهله كيم (انه من عمل منكم سوأ بجهالة) سزدن بركمسه
كيم برذنبى ايشليه اكا تابع اولان مضار ومفاسدك حقيقتنى جاهل ويا جهله فعلى ملتبس اولديغى حالده
زيرا ضررى مؤدى اولان شيئى ارتكاب سفه وجهل اهلنك افعالندندر (ثم تاب من بعده وأصلح)
واول ذنبى ايشلديكندنصكره تدارك ايدوب عود ايتمامكه عزمله انى اصلاح ايده (فانه غفور رحيم)
اول الله تعالى انك اول ذنبندن تجاوز ايدر وتوبه سنى قبوله رحمت ايدر (وكذلك نفصل الآيات) اشبو
تفصيل واضح كبى بز آيات قرآنيه يى مطيعين ومجرمين مصرين واوابين حقنده تفصيل ايدرزتاكه سبيل
مؤمنينى بيله سنكه نه ايچون ايمانه كلورلر (ولتستبين سبيل المجرمين) وسبيل كافرينى دخى بيله سنكه نه ايچون
ايمانه كلمزلر تاكه هرصنفله مستحق اولديغى وجه اوزره معامله ايده سن (قل انى نهيت أن أعبد الذين تدعون
من دون الله) ديكل كه توحيد امرنده نصب اولنان ادله وانزال اولنان آيات سببيله صرف وزجر اولندمكه
الله تعاليدن غيرى سزلك عبادت ايتديككزشيئه ويا آلهه تسميه ايتديككزشيئه عبادت ايدم (قل لا اتبع
اهواءكم) ديكل كه عبادت اوثانده وطرد فقراده هوا كزه اتباع ايتمزم (قد ضللت اذا وما أنا من المهتدين)

اكرهوا كزه اتباع ايدرسم ضلالته ايررم بوخسه هدايت اهلندن اولمزم (قل انى على بينة من ربى)
ديكل كه بن ربم جل شانه دن دلالت واضحه اوزره يمكه اول حق باطلدن فصل ايدرد ينلديكه انكله مراد قران
ووحى ويا حجج عقليه در (وكذبتم به) سزايسه ربم جل شانه يى تكذيب ايتديكزا كاغيرى اشرا ككزايله
(ماعندى ما تستعجلون به) استعجال ايتديككز عذاب ويا يوم قيامت بنم عندمده دكلدر (ان الحكم الا لله)
عذابك تعجيل وتأخيرنده حكم الله تعالينكدر (يقص الحق) حق اوزره حكم وقضاء ايدرويا خود
حكمنده حق وحكمته اتباع ايدر (وهو خير الفاصلين) كه اول حكم وقضا ايدنلرك خيرلوسيدر (قل لو أن
عندى ما تستعجلون به لقضى الامر بينى وبينكم) اكراستعجال ايتديككز عذاب بنم قدرتم ومكنتمده اولسه
ربم ايچون غضب ايدوب عاجلا سزى هلاك ايدردم (والله اعلم بالظالمين) الله تعالى ظالملرك مؤاخذه يه لايق
وامهاله لايق اولانلرين بيلور (وعنده مفاتح الغيب لا يعلمها الا هو) الله تعالينك خزائن غيبى ويا مغيباته توصل
اولنور شيئك انك عندنده درانى اندن غيرى احد بيلمز ايمدى انك اوقاتنى وانى تعجيل وتاخيرده كى حكمتلرى
اول بيلور حكمتى اقتضا ومشيتى تعلق ايتديكى وجه اوزره انى اظهار ايدر * اشبو دليلدركه الله تعالى
اشيايى وقوعندن اول بيلور دينلديكه مفاتح غيبله مراد سورهٔ لقمان آخرنده ذكر اولنان بش شيئدركه
اول قيامت نه وقتده اولورويغمورنه وقتده يغار ورحامل ذكرمى ويا انثامى طوغوروكشى يارين خير وشردن
نه قزانوروكشى نه يرده فوت اولوردينلديكه اول خزائن ارض ونزول عذاب علميدر وياخود انقضاء آجال
علميدرويا خود عبادلك سعادت وشقاوتدن احوالى وخواتم اعمالى علميدر وياخود اولميان شيء اولورمى
ويا اولورمى اولورسه نه كيفيت اوزره اولور (ويعلم ما فى البر والبحر) وبرده وبحرده اولان اشيايى بيلور وياخود
مفاوز وقفارده وقرى وامصارده اولان هرشيئى بيلور (وما تسقط من ورقة الا يعلمها) اغاجدن يراقكه
دوشراول دوشنك واغاج اوزره قلانك عددين بيلورويا خود يره ايرشنجه قاچ كره منقلب اولديغين بيلور
وياخود اول نه وقتده ونه مكانده دوشر واكا دوشمزدن اول وصكره نه حالت ايراديكن بيلور (ولا حبة
فى ظلمات الارض) وحبوبدن برحبه كه خبايای ارضده درانى نباتات بترويا انده چوريوب بترانك كليسن
بيلور (ولا رطب ولا يابس) ماء وباديه ويا بيترويا بيتروياحى وكرك ميت ويا قليل وكرك كثير (الا فى كتاب مبين)
الا اشبو ذكر اولنانك جميعى لوح محفوظده يازيلودر (وهو الذى يتوفاكم بالليل) اول الله تعالى كيجه
اويوديغكزده ارواحكزى قبض ايدر (ويعلم ما جرحتم بالنهار) وكوندزده كسب ايتديككزى بيلورنومى
كيجه يه وكسبى كوندزه تخصيصى معتاد اوزره جريله در (ثم يبعثكم فيه) بعده سزى كوندزده اويارد
(ليقضى اجل مسمى) تاكه سزك ايچون دنياده تقدير اولنان عمريكز على التمام استيفا اولنه (ثم اليه مرجعكم
ثم ينبئكم بما كنتم تعملون) بعده موتله رجوعكز الله تعالى يه اولور بعده اول سزه دنياده خير وشردن
ايشلديككزى بيلديروانك اوزره جزا قيلور * دينلديكه اشبو آيت كفره يه خطابدريعنى سزكيجه ده
جيفه لركبى براغيلور وكوندزلرده آثامى قزانورسز والله تعالى ايسه سزلك اعمالكزه مطلعدرحتى كه
اول حال اوزره اجل مسمالرين قضا ايديجك الله تعالى انلرى توفى ايدر بعده بعث موتى وجزاء اعمال ايچون
تقدير اولنان كونده انلرى ديركوررسوء اعماللرينك جزاسين انلره بيلديرر (وهو القاهر فوق عباده) اول
الله تعالى قدرتيله عبادى اوزره غالبدرديلديكى كيفيت اوزره انلره تصرف ايدر (ويرسل عليكم حفظة)
وسزلك اعمالكزى حفظ ايدراوزريكزه كراما كاتبين ملكلرين كوندرروانلرى بنى آدم اوزره تسليطده
حكمتى اولدركه چقان مكلف اعمالى يازيلور ورؤس اشهادده الله تعالى يه عرض اولنورايدوكن بيله معاصيدن
زياده منزجر اولور وعبد چقان مولاسنك لطفنه وثوقى وعفو وستري نه اعتماد اولسه اندن احتشام ايتمز اولور
اكا اطلاع ايدن خدمتدن ايتديكى احتشامى كبى (حتى اذا جاء أحدكم الموت توفته رسلنا) حتى چقان
بريكزه اجلى انقضاسنده موت حاضر اولسه ملك الموتك اعوانى انك روحنى قبض ايدوب ملك الموته ويررلر
اولدخى انى قبض ايدر * دينلديكه اعوان انى ملك الموتك امريله توفى ايدرلرانك امريله اولديغيچون كانه

انی اول توفی ایتمش اولور خبرده کلدیکه الله تعالی دنیایی ملك الموتك اوکنده بر مائدهٔ صغیره منزلتنده قیلمشدر
قنغی جانبندن اولورسه سهولتله قبض ایدر چتانکه قبض اولنه جق ارواح چوق اوله انلری قاتنه چاغرر
انلر دخی اکا اجابت قیلور (وهم لا یفرطون) انلر امر اولندقلری اوزره زیاده ویااندن نقصانله تفریط ایتمزلر
(ثم ردوا الی الله مولاهم الحق) بعده ملائکه ویا عباد الله تعالینك حکم وجزاسنه رد اولنورلر که
اول انلرك امرلرینه حق اوزره تولی ایدر (ألا له الحکم) آکاه اولك که اول کونده حکم یالکز انکدر
(وهو اسرع الحاسبین) اول الله تعالی حاسبینك اسرعیدر که جمله خلائقی برقیون صاغیله جق
دکلو زمانده حساب ایدر و بریسنك حسابی انی آخرك حسابندن اشغال ایتمز زیرا اول فکره ورویته محتاج
دکلدر (قل من ینجیکم من ظلمات البر والبحر) دیکل که بروبحرك شدائد واهوالندن ویاخود برك
خسفندن وبحرك غرقندن سزی کیم قورتارر (تدعونه تضرعا وخفیة) سزاول الله تعالییه اعلان
واسرارله دعاء ایدرا ولدیغکز حالده دیرسزکه (لئن أنجیتنا من هذه لنکونن من الشاکرین) اکر بزی
بوشدائدن قورتارسك سکا شکر ایدنلردن اولوردق (قل الله ینجیکم منها ومن کل کرب ثم انتم تشرکون)
دیکل که اول شدائد وهر غم وشدتدن سزی الله تعالی قورتارر قورتلدیغکزدنصکره ینه شرکه عودت ایدوب
عهده وفا ایتمزسز یعنی انلر اقرار ایدرلرکه انلری دعالریله شدتدن قورتارن الله تعالیدر بعده اکا اصنامی اشراك
ایدرلر مع هذا اصنامك انلره نفعی وضری اولمدیغن بیلورلر (قل هو القادر علی أن یبعث علیکم عذابا) دیکل که
اول الله تعالی قادردرکه اوزریکزه عذاب کوندره (من فوقکم) فوقکزدن صیحه وحجاره وریح وطوفان
مثلی عاد وثمود وقوم شعیب و قوم لوط وقوم نوحه کوندردیکی کبی (اومن تحت أرجلکم) ویاخود ایاغکز
التندن رجفه وخسف مثلی قوم شعیب وقارونه کوندردیکی کبی دینلدیکه فوقدن اولان عذاب سلاطین
ظلمه دروتحتدن اولان عبید سوءدرودینلدیکه فوقکزدن اولان عذاب کباریکزدن ایریشندر وتحتکزدن
سفله کزدن ایریشندر (اویلبسکم شیعا) ویاخود سزه فرقه لر خلط ایدوب بینکزه اهواء مختلفه یی بث ایده
(ویذیق بعضکم بأس بعض) وبعضکزك بعضکزه بأسنی اذاقه ایده بری برلریکزی قتل ایتمکله (قال النبی
صلی الله علیه وسلم سألت ربی ثلاثة سألته أن لا یهلك أمتی بالغرق فأعطانیها وسألته أن لا یهلك أمتی بالسنة
فأعطانیها وسألته أن لا یجعل بأسهم بینهم فمنعنیها) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر ربم جل شانه دن
اوج حاجت دیلدم ایکیسن روا ایدوب برینی منع ایلدی دیلدمکه امتمی غرق ایله وقحطله هلاك ایتمیه ایکیسنی
دخی روا ایتدی ودیلدمکه امتمه بری برلرندن بأس ایرکورمیه انی منع ایتدی (روی ان النبی صلی الله علیه وسلم
سأل الله تعالی ثلاثا فاعطاه ثنتین ومنعه واحدة سأله أن لا یسلط علی أمته عدوا من غیرهم یظهر علیهم
فاعطاه ذلك وسأله أن لا یهلکهم بالسنین فاعطاه ذلك وسأله أن لا یجعل بأس بعضهم علی بعض فمنعه ذلك)
روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم الله تعالیدن اوج حاجت دیلوب ایکیسن روا وبرینی منع ایتدی
دیلدیکه امتی اوزره غالب اولور غیردن عدو تسلیط ایتمیه ودخی انلری قحطله هلاك ایتمیه ایکیسنی بیله
روا ایتدی ودیلدیکه انلره بری برلرندن بأس ایرکورمیه اندن انی منع ایلدی (انظر کیف نصرف الآیات
لعلهم یفقهون) نظر ایتکه بز انلره آیتلریمزی نیجه تصریف ایدرز تا که انی فهم ایدهلر (وکذب به قومك
وهو الحق) یا محمد قومك قرآنی ویا عذابی تکذیب ایدرلر حالبوکه قرآن صدقدر ویا عذاب واقعدر (قل لست
علیکم بوکیل) دیکل که بن سزلك امریکزه توکیل اولنمش دکلم که سزی تکذیبدن منع ایدم ویاسزه جزاء ایدم
بلکه بن سزه نذیرم (لکل نبأ مستقر) اخبار قرآنیهدن هر خبر ایچون حقیقت ومنتهی واردرکه
انده نهایت بولور (وسوف تعلمون) سزانك دنیاده اولانن بیلورسز وآخرتده اوله جغی ایسه انده کوررسز
(واذا رأیت الذین یخوضون فی آیاتنا فأعرض عنهم حتی یخوضوا فی حدیث غیره) قچان بزم آیتلریمزه
تکذیب واستهزاء ایله خوض ایدرلر کورهسن سن انلردن اعراض ایت وانلرکله مجالسه ایتمکل مکرکه انك
غیری حدیثه مشغول اولهلر اول تقدیرجه انلرکله مجالستك لا بأس اولور (واما ینسینك الشیطان فلا تقعد

بعد الذکری مع القوم الظالمین) واکر شیطان سکا انلرکله مجالستدن نهیی اونوتدرمغله انلرکله مجالست
ایتمش ایسك اول نهیی ذکر کدنصکره اول قوم ظالمینله اوتورمغل ٭ روایت اولندیکه اشبو نهیدنصکره
مسلمون تحرج ایدوب دیدیلر اکرکه بز انلرك هر بار قرآنی استهزالرنده طوروب کیدرسه وز مسجدده جلوسه
وطوافه استطاعتمز اولمز نازل اولدیکه (وما علی الذین یتقون من حسابهم من شیء ولکن ذکری لعلهم یتقون)
شول قرآنی استهزا یه خوض ایدنلرك وبالی حسابندن برشیء لازم اولمز شول مؤمنلر اوزره که انلرکله مجالسه
ضروریهده انلرك اعمالی واقوال قبیحه لرندن اتقا ایدرلر بلکه اول مؤمنلره واجب اولورکه انلره قرآنله وعظ
ایدهلر استطاعتلری اولدیغی مرتبهده خوض وسائر قبایحدن منع ایدهلر وانلردن امتناع وکراهت اظهار
ایدهلر اوله کیم انلر اول مؤمنلردن حیاء ویا مسائتلردن کراهت ایدوب اول اعمال قبیحه لرندن اجتناب ایدهلر
ویاخود اول مؤمنلر ذکر اولنان اعمال حسنه لری سببیله تقوالری اوزره ثابت اولهلر وانلرك مجالستیله
آثم اولمیهلر (وذر الذین اتخذوا دینهم لعبا ولهوا) وترك ایت شول قومیکه دینلرینك امرینی تشهی اوزره
بنا ایتدیلر وعاجل وآجلده کندیلره نفع ایتمیان شیئله تدین ایتدیلر عبادت صنم وتحریم بحائر وسوائب کبی
ویاخود تکلیف اولندقلری دینلرین لعب ولهو اتخاذ ایتدیلر وعبادتلرینه میقات قیلنان عیدلرین لعب
ولهولرینه زمان ایتدیلر ایعدی انلردن اعراض ایدوب اقوال وافعاللرینه مبالات ایتمکل ٭ دینلدیکه حق
جل وعلا هر قوم ایچون عید قیلدی انلر ایسه عیدلرین لعب ولهوه زمان ایتدیلر ومسلمینك عیدی صلات
وتکبیر وفعل خیردر جمعه وفطر ونحر کبی (وغرتهم الحیاة الدنیا) انلری منافع دنیا الداوب انکله اعمال
آخرتی ترك ایتدیلر (وذکر به ان تبسل نفس بما کسبت) وقرآنله انلره وعظ ایت شول خوفله کیم نفس
هلاکه تسلیم اولنه کسب ایتدیکی ذنوب سببیله ویوم قیامتده ناره ادخال اولنه (لیس لها من دون الله ولی
ولا شفیع) اول نفس ایچون الله تعالیدن غیری قریب اولمیه که اندن عذابی منع ایده ویا تخلیصی ایچون
شفاعت ایده (وان تعدل کل عدل لا یؤخذ منها) اکر نفس عذاب اللهدن خلاص ایچون هر فدیه یی فدا
ایتسه اول فدیه اندن اخذ اولنمیه (اولئك الذین ابسلوا بما کسبوا) ایعدی انلر کسب ایتدکاری اعمال
قبیحه وعقائد زائغه لری سببیله عذابه تسلیم اولنورلر (لهم شراب من حمیم وعذاب الیم بما کانوا یکفرون)
انلره کفرلری سببیله شدید الحرارة صو ایچوریلور وعلی الدوام عذاب وجیع ایدیلور (قل اندعو من دون الله
ما لا ینفعنا ولا یضرنا) دیکل که الله تعالیدن غیری شول بزه نفع وضره قادر دکل شیئه عبادت ایدرمیوز
(ونرد علی اعقابنا بعد اذ هدانا الله) وبز کیروشرکه عودت ایدرمیوز الله تعالی بزه هدایت ایدوب اسلام
روزی قیلدیغندنصکره (کالذی استهوته الشیاطین فی الارض حیران) شول کمسه کبیکه انی مردهٔ شیاطین
وجن جادهٔ طریقدن آزروب متحیر اولدیغی حالده مهالکه ایلتهلر (له اصحاب یدعونه الی الهدی ائتنا)
حالبوکه اوجادهٔ طریقدن آیرلمشك رفقه واصحابی اوله که انی طریق مستقیمه دعوت ایدوب کل بزه کیم بز طریق
مستقیمدهیز دیهلر شیاطین ایسه انی طریق ضلالته چاغرهلر اول ایسه ایکی طائفه بیننده حیرتده قاله
ایعدی بز دخی اسلامی ترك ایدوب شرکه عودت ایدرسك مثل انك کبی اولور (قل ان هدی الله هو الهدی)
دیکل که الله تعالینك هداسی که اسلامدر هدی یالکز اولدر ماعداسی ضلالدر (وأمرنا لنسلم لرب العالمین)
وامر اولندقکه دینمزی رب العالمین اولان الله تعالی ایچون خالص ایدهوز (وان اقیموا الصلاة واتقوه) ودخی
امر اولندقکه صلاتی اقامت ایدهوز والله تعالینك امرینه مخالفتدن صاقنهوز (وهو الذی الیه تحشرون)
اول الله تعالییه جزاء وحساب ایچون حشر اولنورسز (وهو الذی خلق السموات والارض بالحق) اول
الله تعالی سموات وارضی خلق ایتدی وحکمتله قائم اولدیغی حالده اول صنعی وحدانیتنه دلیل قیلدی
(ویوم یقول کن فیکون) یوم قیامتده بقیهٔ خلقته اولك دیسیله جلهسی اولور بعده دیریلولك دیسیله جلهسی
دیریلور (قوله الحق) الله تعالینك قولی کائناتده نافذدر ووعدی صدق وواقعدر (وله الملك یوم ینفخ
فی الصور) صور نفخ اولندیغی کونده جمیع ملوکك ملکی زائل اولوب جمیع اشیانك ملکی یالکز الله تعالینك

اولور بنم ملكم واردر ديو ادعا ايدر احدا ولمز و صور بو ينوز هتنده در (قال النبى صلى الله عليه وسلم كيف
انعم وصاحب الصور قد التقمه واصغى سمعه وحنى جبهته ينتظر متى يؤمر) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم
ايدر بن دنياده نيجه تنعم ايدرم حالبوكه صاحب صور صورى اغزينه الوب در وسمعنى امر حقه اصغا ايدوب در
ونه وقتده صورى نفخه امر اولنور ديو انتظارله جبهه سنى اكوب در (عالم الغيب والشهادة) اول الله تعالى
عباددن غائب اولان اشيايى وكرك مشاهده ايتدكلرينى جميعن بيلور وانك علمى هر شيئى محيطدر (وهو الحكيم
الخبير) اول الله تعالى امر وصنعنده حكيمدر خلائقك اعمال واقوال ونياتنه وبعث وحساب وجزا امرينه
خبيردر (واذ قال ابراهيم لابيه آزر أتتخذ اصناما آلهة) ذكر ايت شول وقتيكه ابراهيم خليل الله
صلوات الله وتسليماته على نبينا وعليه باباسى آزره ديديكه سن اصنامى آلهه مى اتخاذ ايدرسن (انى اراك
وقومك فى ضلال مبين) بن سنى وسكا اتباع ايدن قومكى ضلال ظاهرده كورورم (وكذلك نرى ابراهيم
ملكوت السموات والارض) بز ابراهيم عليه السلامه باباسنك وقومنك ضلالتده اولدقلرين كوستردكمز
كبى سموات وارضك ملكوتن دخى اكا كوستردك كه انكله بزم وحدانيتمزى بيله (وليكون من الموقنين)
وتوحيدده يقين اوزره ثابتلردن اوله * ابن عباس رضى الله عنه ايدر يعنى الله تعالى اكا سموات وارضك
خلقنى كوستردى ديلديكه اول بر صخره اوزره طورغر يلوب اكا سموات وارض حتى عرش واسفل ارضين
كوسترلدى اول حالتده بر رجلى بر فاحشه اوزره كوروب بددعاسيله انى هلاك ايتدى بر آخريى دخى انجلاين
فاحشه ده كوروب بددعاسيله انى دخى هلاك ايتدى بر آخريى دخى انجلاين كوروب بددعا قصد ايدنجك
الله تعالى اكا ديديكه ابراهيم دعاك بنم قاتمده مستجابدر عباديمه بددعا ايتمه زيرا عبد عاصى اوچ خصلتك
برندن خالى اولمز يا توبه ايدوب توبه سين قبول ايدرم ويا انك صلبندن بكا عبادت ايدر بر ولد اخراج ايدرم
ويا معصيته اصرار اوزره فوت اولوب ديلرسم انى عفو ويا عقاب ايدرم * بر روايتده جهنم وراسنده در
ديلديكم اكا ايدرم * قتاده رضى الله عنه ايدر ملكوت سمواتله مراد شمس وقمر ونجومدر وملكوت
ارضله مراد جبال وشجر وبحاردر * اهل تفسير اشبو آيتة الذكر آيات كريمه ايله مراد اولان قصه نك بياننده
ديديلركه ابراهيم عليه السلام نمرود بن كنعان زماننده طوغوب درملوكده باشنه اول تاج كين وناسى كندويه
عبادته دعوت ايلين نمرود ايدى انك كاهنلرى ومنجملرى وار ايدى ديديلركه اشبو ييلده شهركده بر اوغلان
طوغيسردر اهل ارضك دينى اول تغيير ايدوب انك سببيله سكا هلاك وملككه زوال ايريسردر ديديلركه
اشبو حكمى انلر كتب انبياده بولمشلردى * سدى ايدر نمرود منامنده كورديكه بر كوكب طلوع ايدوب شمس
وقمرك ضوئنى كيدردى اندن فزعله اويانوب اول رؤياسنك تعبيرين سحره وكهنه يه سؤال ايتدى ديديلركه
اشبو سنه ده ناحيتكده بر ولد طوغه كه سنك واهل بيتك هلاكى آنك يدندن اوله اويله اولسه نمرود امر
ايلديكه اول سنه ده طوغان اوغلانى ذبح ايده لر * محمد بن اسحاق ايدر نمرود اول سنه ده هر حامل مرأه كه وضعى
قريب اوله كتوردوب قاتنده حبس ايدردى * الا ابراهيم عليه السلامك اناسن دكل زيرا اول جاريه
حديث السن اولوب حملى بيلنمامش ايدى * سدى ايدر نمرود اول طوغاجق اوغلان خوفندن اولديغى ناحيه
رجالنى نسالرينه قربان ايتمسونلر ايچون ياننه الوب بلاد بعيده يه كتدى ماشاء الله مكث ايتدكدنصكره انكچون
شهرنده بر حاجتى ظاهر اولدى قومندن آزرك غيرى يه اينانميوب انكچون انى شهره كوندردى واهلنه قربان
ايتمكه اكاندويردى چون آزر اول شهرده حاجتن بتوروب كيرو نمروده كيدر اولديغنده اوينه اوغرادى اهلنى
كوريجك صبر ايده ميوب اكا قربان ايتدى حتى كه مرأه سى اندن ابراهيم عليه السلامه حامل اولدى * ابن
عباس رضى الله عنه ايدر ابراهيم عليه السلامه اناسى حامل اولديغى كيجه ده كاهنلر نمروده ديديلركه شول
سكا خبر ويردكمز اوغلانه اناسى اشبو كيجه ده حامل اولدى اويله اولسه نمرود امر ايلديكه من بعد
اول سنه ده طوغان اوغلانلرى اولديره لر وقتاكه ابراهيمك اناسى طوغرمسى وقتى ايرشدى شهردن چيقوب
بر يابس نهرده انى طوغردى وانى بر خرقه يه صاروب اول اراده انى كيزلدى اندن كيرو دونوب شهره

كادى وقصه يى آزره بيلدردى آزر دخى اكا واروب ساعدن ضرر ايرمامسيچون انى انده سرب ايچنه كيزلدى
وسربك اوزرينه خار وخاشاك اورتوب آغزينى بر طاش ايله بركتدى اناسى ايسه ناسك اندن غفلتى حالنده
واروب انى امزردى وكيرو شهره كلوردى ديلديكه ابراهيم عليه السلام اول سربده يدى ييل ويا اون اوچ
ييل ويا اون يدى ييل قرار ايتدى وقتاكه ابراهيم عليه السلام اول سربده بيويوب يكت اولدى اناسنه
ديديكه بنم ربم كيمدر ديديكه بنم اندن ديديكه اى انا ياسنك ربك كيمدر ديديكه باباك ديديكه بابامك ربيسى
كيمدر اناسى جواب ويرميوب انى اسكات ايتدى چون اول آزره واروب ماجرايى خبر ويردى آزر ديديكه اول
ظن ايدرمكه اهل ارضك دينلرين تغيير ايده جك اشبو بزم ولدمز اوله ديدى ديلديكه بر وقتده والدينى انى
سربدن طشره يه چيقاردبلر (فلما جن عليه الليل رأى كوكبا قال هذا ربى) وقتاكه كيجه انى ستر ايلدى
زهره ويا مشترى نام يلدزى كوريجك بو بنم ربمدر ديدى * اشبو قولك معناسنده مفسرين اختلاف ايتديلر
بعضيلر انى ظاهرى اوزره اجرا ايدوب ديديكه اول وقتده ابراهيم عليه السلام مسترشد وطالب توحيد ايدى
اويله اولسه حال استدلالده انى ايتمسى اكا ضرر ويرمدى ويا خود اول انك طفوليتى حالنده ايديكه اوزرينه
حجت قائم اولمامشيدى اويله اولسه انك انى اول حالتده ديمسى كفر اولمز اماكه آخرون انى انكار ايدوب
ديديلركه اول معنى نيجه توهم اولنور شول كمسه دنكه الله تعالى انى عصمت وتطهير ايده واندن اول اكا رشدين
ويره وانك حقنده رب تعالى قلب سليمله كلدى ديو خبر ويره ودخى اكا ملكوتى كوستروب موقنيندن
اولديغندنصكره كوكبى كوروب اكا نيجه جائز اولوركه اول قولى اعتقادله ديمش اوله اويله اولسه اشبو قولك
تأويلنده مفسرين درت وجه ديديلر وجه اول بودركه ابراهيم عليه السلام ديلديكه انلرك تعظيم ايتدكلرى شيئى
تعظيمده جهل وخطالرين بيلديره انلر ايسه نجومه تعظيم وعبادت ايدرلر واموركلنى نجومدن اعتقاد
ايدرلردى اويله اولسه ابراهيم عليه السلام كندوبى انلرك تعظيم ايتديكنه تعظيم ايدر وهدايى انلرك التماس
ايتديكى حيثيتدن اولدخى انى التماس ايدر كوستردى وجه ثانى اولدركه انى استفهام طريقى اوزره ربم
بومدر ديمش اوله ويا توبيخ وتعليم وجهى اوزره بونك كبى شى ربى اولوردبه وجه ثالث اولدركه انى ديمسى
اوزرلرينه احتجاج وجهى اوزره زعمكزده ربم بودر ديه وجه رابع اولدركه يعنى انلر بكا ربم بودر ديو خبر ويررلر
(فلما افل قال لا احب الافلين) اول يلدز باتوب غائب اوليجق بن غائب اولان ربى سومزم قنده قالديكه اكا
عبادته جواز كوسترم زيرا كه انتقال واستتار وجهى اوزره احتجاب امكان وحدوثى اقتضا ايدوب الوهيته
منافى اولور (فلما رأى القمر بازغا قال هذا ربى فلما افل قال لئن لم يهدنى ربى لاكونن من القوم الضالين) وقتاكه
ابراهيم عليه السلام قمرى طلوع ايدر كوردى ايدى ربم بودر زيرا كه ضوئى سائر كواكبدن زياده در ديدى
اولدخى غائب اوليجق درلك حقدن نفسندن استعجاز وربتعاليدن استعانت ايدوب ديديكه اكر ربم بكا هدايت
ايتمزسه بن قوم ضالليندن اولورم وانكله قومنه تنبيه ايتديكه قمر دخى كذلك حالى متغير اولديغيچون
الوهيته صالح اولمزو انى اله اتخاذ ايدن كشى ضالدر (فلما رأى الشمس بازغة قال هذا ربى هذا اكبر فلما افلت
قال يا قوم انى برئ مما تشركون) وقتاكه ابراهيم عليه السلام شمس طلوع ايدر كوردى ديديكه ايدى ربم
بودر زيرا كه كواكب وقمردن اكبردر اولدخى غائب اوليجق ديديكه يا قوم سزك الله تعالى يه اشراك ايتديككز
اجرام محدثه دن بريئم زيرا كه اول محتاجدر بر محدثه كيم انى احداث ايده ومخصصه كيم انى مختص اولديغى
شيئله تخصيص ايده اشيا مذكوره نك ربوبيتندن تبرى ايديجك انك موجد ومبدعنه توجه ايدوب ديديكه
(انى وجهت وجهى للذى فطر السموات والارض حنيفا وما انا من المشركين) امدى بن دينمى خالص ايتدم
هر دين باطلدن عدول ايدوب مسلم اولديغم حالده اول الله تعالى ايچونكه سموات وارضى خلق ايلدى حالبوكه
بن اكا بر شيئى اشراك ايدنلردن دكلم (وحاجه قومه) ابراهيم عليه السلامه قومى مخاصمه ايتدى شول
وقتن كه سربدن باباسيله شهره كلدى شباب حدينه ايرمش اولديغندن ذباحينك طمعى اندن كسلمش ايدى
آزر اصنام دوزروب بيع ايچون ابراهيم عليه السلامه انلرى بازاره كوندرردى اول ايسه نام نداء ايدردىكه

کیمدرکه اشبو نفع وضرری یوق صنملری بندن صاتون الوراو یله اولسه اندن هیچ بری الوربو لنمیوب کیرو منزلنه
کوتوررردی واخشام اولیجق انلری نهره ایلتوب وباشلرین صویه صوقوب ایچك دیو انکله قومنی استهزا ایدر
وضلالتلرین بیلدیرردی حتی ابراهیم علیه السلامك اول استهزاسی قومی واهل قریه سی بیننده معروف
اولیجق انك دیننده مخاصمه ومحاجه ایتدیلر (قال اتحاجونی فی الله وقد هدان) ابراهیم علیه السلام انلره
دیدیکه الله تعالینك وحدانیتنده بنمله جدال می ایدرسز حالبوکه اول بنی توحیدینه هدایت ایتدی
(ولا اخاف ما تشرکون به) هیچ بر وقتده سزك معبود اتکزدن قورقمزم زیرا که انلر بنفسها نفع وضرره قادر
دکللردر (الا ان یشاء ربی شیأ) مکرکه ربم جل شانه اول معبودا تکز جهتندن بکا بر مکروه اصابتن دیلیه اویله
اولسه انك دیلدیکی اولور (وسع ربی کل شیء علما) ربم جل شانه نك علمی هر شیئی احاطه ایدوبدر بعید اولمزکه
انك علمنده بکا اول معبودا تکز جهتندن بر مکروه اصابتی مقدر اوله (افلا تتذکرون) اتعاظ ایتمزمیسزکه
صحیحله فاسد قادرله عاجز بیننی تمییز ایده سز (وکیف اخاف ما اشرکتم) سزك معبودا تکز اصنامدن نیجه
قورقرم حالبوکه انلردن بکا ضرر تعلق ایتمز (ولا تخافون انکم اشرکتم بالله ما لم ینزل به علیکم سلطانا) سز ایسه
قورقمغه حقیق ایکن قورقمزسز والحال سز الله تعالی یه اشراك ایدرسز انیکه اشراکنه سزه کتاب ایندرمدی
ویا انك اوزره دلیل طورغرمدی یعنی بن مقام امنده ایکن بکا امنی انکار ایدرسز اما که سز مقام خوفده ایکن
کندیکزه امنی انکار ایتمزسز (فای الفریقین احق بالامن) فریق موحدینله فریق مشرکیندن قنغیسی
امنده اولمغه احقدر (ان کنتم تعلمون) اکر خوفده اولمغه احق اولان فریقی بیلورسه کز (الذین آمنوا ولم یلبسوا
ایمانهم بظلم اولئك لهم الامن وهم مهتدون) شونلرکه الله تعالینك وحدانیتنه ایمان کتوروب ایمانلرینه شرکی
خلط ایتمدیلر امدی عذابدن امن اوزره اولمغه انلر احقدر وانلر ضلالتدن قورتلوب هدایته ایرمشلردر (وتلك
حجتنا آتیناها ابراهیم علی قومه) اشبو ذکر اولنان محاجه بزم حجتمزدرکه انی ابراهیمه ویردككه قومی اوزره انکا
احتجاج ایده (نرفع درجات من نشاء) دیلدیکمزکسه یی علم وحکمتده نیجه درجه رفع ایدرز (ان ربك حکیم
علیم) ربك جل شانه خفض ورفعنده حکیمدر رفع ایتدیکی کمسه نك حالنی ورفعه استعدادنی بیلور (ووهبنا له
اسحق ویعقوب کلا هدینا) بز ابراهیمه یوز یکرمی یاشنده ایکن وخاتونی طقسان طقوز یاشنده ایکن اندن
اسحاقی واسحاقدن یعقوبی هبه ایتدك واسحاق ویعقوبدن هر برینه نبوت ویردك (ونوحا هدینا من قبل)
وابراهیمدن اول نوحه نبوت ویردك انی ابراهیم اوزره نعمت عد ایتمسی شول حیثیتدندرکه اول انك ابیدر
وبوالدك شرفی ایسه ولده تعدی ایدر (ومن ذریته) ونوح ذریتندن (داود وسلیمان وایوب ویوسف
وموسی وهارون) داود بن ایشایه وسلیمان بن داوده وایوب بن اموص بن رازخ بن روم بن عیص بن اسحاقه
ویوسف بن یعقوبه وموسی بن عمران بن یصهر بن فاهث بن لاوی بن یعقوبه وهارونه که اول موسادن
برسنه سنی زیاده اتك یولك قرنداشی ایدی ایدی بونلرك هر برینه نبوت ویردك (وکذلك نجزی المحسنین)
ابراهیم علیه السلامه رفع درجات وکثرت اولاد وانلردن نبوت قلمغه جزا مزکبی محسنلره دخی احسانلری
اوزره جزا ایدرز (وزکریا ویحیی وعیسی والیاس) وینه نوح علیه السلام ذریتندن زکریا بن اذنه
ویحیی بن زکریایه وعیسی بن مریمه والیاس بن بشیر بن فنحاصه دخی نبوت ویردك (کل من الصالحین)
اشبونلرك هر بری صلاحده کامللردر اشبو آیتده عیسانك ذریه دن عد اولنمسنده اولاد بناتك ذریه ده داخل
اولمسنه دلالت واردر (واسمعیل والیسع ویونس ولوطا) وینه نوح علیه السلام ذریتندن اسماعیل بن ابراهیم
علیه السلامه والیسع بن اخطوبه ویونس بن متی یه ولوط بن هارانه دخی نبوت ویردك (وکلا فضلنا علی
العالمین) اشبو مذکورینك هر برین نبوتله زمانلرینك خلقی اوزره تفضیل ایتدك (ومن آبائهم وذریاتهم
واخوانهم) وانلرك بعض آباء وذریات واخوانلرین دخی تفضیل ایتدك (واجتبیناهم) واختیار واصطفا
ایتدك (وهدیناهم الی صراط مستقیم) ودین اسلامه ارشاد ایتدك (ذلك هدی الله یهدی به من یشاء
من عباده) اشبو دین اسلام الله تعالینك دین مرضیسیدرکه عبادندن دیلدیکی کمسه یی انکله کرامتنه ارشاد

ایدر (ولو اشرکوا لحبط عنهم ما کانوا یعملون) اکر اشبو انبیا اشراك ایتسه لر عند الله شانلری عظیم وعالی
ایکن عفو اولنمیوب عمللرینك ثوابی حبط اولوردی (اولئك الذین آتیناهم الکتاب والحکم والنبوة)
انلر شول قومدرکه بز انلره سمادن کتابلر ایندردك وحکمت ویا فصل امر ویردك ورسالت ایله انلری کوندردك
(فان یکفر بها هؤلاء فقد وکلنا بها قوما لیسوا بها بکافرین) اکر کتاب وحکمت ونبوته قریش کافر اولورلر ایسه
انك مراعاتنه بز بر قومی توکیل ایتمشزدرکه انلر کا منکر دکللردر انکله مراد انبیاء مذکورین وانلره متابعت
ایدنلردر ویا انصار ویا صحابه ویا هر مؤمن ویا اهل سمادر (اولئك الذین هدی الله فبهداهم اقتده) ایمدی
اشبو انبیاء مذکورینی الله تعالی توحید ونبوت وصبر واذایه هدایت ایتدی ایمدی سن دخی انلرك هدایتنه اتباع
ایت یعنی توحید واصول دین وتبلیغ وصبر واذاده یوخسه شرائعده دکل زیرا که شرایع اختلاف زمان حسبیله
مختلفه اولشدر (قل لا اسألکم علیه اجرا ان هو الا ذکری للعالمین) دیکل که تبلیغ ویا قرآن اوزره سزدن
اجر استمزم اول تبلیغ ویا قرآن دکل الا عالمینه تذکیر وموعظه در * ایمدی سز دخی انکله متعظ اولك
(وما قدروا الله حق قدره) انلر حق تعالی یی عظمت ومعرفتنه حق اولور وجه اوزره بیلمدیلر (اذ قالوا ما انزل
الله علی بشر من شیء) زیرا که الله تعالی بشر اوزره برشیء انزال ایتمیوبدر دیو وحی وانبیا بعثتنی انکار
ایتدیلر حالبوکه اول ایکی کیسی الله تعالینك عظائم رحمت وجلائل نعمتندندر * سبب نزولنده دیلدیکه
یهوددن مالك بن الضیف پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمکه یه مخاصمه یه کلدی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم
آکادیدیکه توراتی موسایه انزال ایدن الله تعالینك حقیچون بکاخبر ویرکه توراتده بولمدکمی که (ان الله
یبغض الحبر السمین) الله تعالی سومز اول عالمی که سمین اوله دیو یازلمش اوله مالك ایسه سمین اولمغله انك
قولنه یاوزانوب والله هیچ بر بشره الله تعالی برشیء انزال ایتمیوبدر دیدی وقتا که یهودانك اول مقاله سین
ایشتدیلر عتاب ایدوب الله تعالی توراتی موسایه انزال ایتمدیمی نیچون سن اول مقالتکله انی انکار ایتدك
دیدیلر دیدیکه محمد بنی اغضاب ایتدیکندن انی سویلدم * دیدیلر که ایمدی سن اغضاب اولندیغکده
حق تعالی یه کذبدن تحاشی ایتمزسن اویله اولسه انی حبریتدن نزع ایدوب برینه کعب بن الاشرفی حبر
ایتدیلر (قل من انزل الکتاب الذی جاء به موسی نورا وهدی للناس) دیکل که شول نامه نور وهدی اولان
موسانك کتوردیکی توراتی اکا کیم انزال ایتدی (تجعلونه قراطیس تبدونها وتخفون کثیرا) سز انی صحف
متفرقه یه یازوب انده اولان اشیانك بعضنی اظهار وکثیرینی اخفا ایدرسز (وعلمتم ما لم تعلموا انتم ولا آباؤکم)
ویا طائفه یهود سزلك وآبائکزلك علمی اولمدیغی شیء توراتدن زیاده محمد لسانیله تعلیم اولندیکز
(قل الله ثم ذرهم فی خوضهم یلعبون) اکر انلر سکا اجابت ایدرلر ایسه فبها والا سن دیکل که انی موسایه الله تعالی
انزال ایدوبدر بعده انلری ترك ایتکه اباطیللرنده لعب ایتسونلر تبلیغ والزام حجه دنصکره سکا واجب اولور
شیء قالمز (وهذا کتاب انزلناه مبارك) اشبو قرآن بر کتابدرکه انی یا محمد سکا انزال ایتدك فائده ونفعی کثیردر
(مصدق الذی بین یدیه) اندن اول نازل اولان کتب سماویه یی مصدقدر (ولتنذر ام القری
ومن حولها) وتاکه انکله یا محمد مکه اهلنی وشرق وغرب اهلنی انذار ایده سن مکه یه ام القری دینلدی
زیرا که دار اسلام قراسنك اهلنه قبله وحج ومجتمعدر وشانده قرانك اعظمیدر وارض انك تحتندن بسط
اولنوب کل ارضك اصلیدر ام نسلك اصلی اولدیغی کبی واول ناس ایچون وضع اولنان اول بیتك مکانیدر
(والذین یؤمنون بالآخرة یؤمنون به) شونلرکه آخرتك حقیقتنه تصدیق ایدرلر عاقبتندن خوف ایدوب اول
خوف انلری نظر وتدبره تحمیلندن زائل اولازحتی که پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمی ویا قرآنی دخی تصدیق
ایدرلر (وهم علی صلاتهم یحافظون) وانلر هر طاعته علی الخصوص صلاته محافظه ایدرلرکه زیرا اول
عماد الدین وعلم ایماندر (ومن اظلم ممن افتری علی الله کذبا) شول کمسه دن اظلم کیمدرکه الله تعالی یه کذب
اختلاق ایدوب اول انی نبی بعث ایتدی زعم ایده مسیلمه واسود العنسی کبی ویا انك اوزره احکام اختلاق ایده
عمرو بن لحی واتباعی کبی (او قال اوحی الی ولم یوح الیه شیء) ویاخود دیه که بکا وحی اولندی محمد صلی الله

عليه وسلمه وحی اولنديی عبد الله بن سعد بن ابی سرح كبی كه اول پيغمبر عزصلی الله عليه وسلمه كاتب وحی
ایدی وقتا كه (ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طين) آيتی نازل اولدی پيغمبر عزصلی الله عليه وسلم
اول عبد اللهه انی یازمغه امر ایلدی (ثم انشأناه خلقا آخر) قولنه ایریشجك عبد الله انسانك خلق تفصيلنه
تعجب ایدوب (فتبارك الله أحسن الخالقين) دیدی پيغمبر عزصلی الله علیه وسلم اكا انی یازغل كه اول دیدیكك
كبی نازل اولوبدر دیدی عبد الله اندن شكه واروب دیدیكه اكر محمد صادق ایسه اكا وحی اولنان كبی بكا
دخی وحی اولندی واكر كاذب ایسه انك دیدیكی كبی بن دخی دیمشمدر ومرتد اولوب مشركينه لاحق اولدی
بعده مكه فتحندن اول ینه اسلامه رجوع ایتدی (ومن قال سأنزل مثل ما انزل الله) ودخی اول كمسه كه
الله تعالينك انزال ايتديكی كبی بن دخی انزال ايدرم ديه قرآنی استهزا ايدنلر كبی (ولو ترى اذ الظالمون
فی غمرات الموت) يا محمد اكر سن كفاردن افترا واستهزا ايله ظلم ايدنلری كورسه يدك شول وقتنكه مونك شدائد
وسكراتنده اوله لر (والملائكة باسطوا ايديهم) انلرك ارواحی قبضنه ویا انلرك عذابنه تسليط اولنان
ملائكه ايسه يدلرين انلره بسط ايدوب ديرلركه (أخرجوا انفسكم) ارواحكزی اجسادكزدن بزه چيقارك
ویا خود كنديكزی عذابدن آيروب اليمزدن قورتارك (اليوم تجزون عذاب الهون) اشبو اماته وقتنده
ویا اشبو اماته دن مالانهايه دكين شدت وهوانی متضمن عذابله جزا اولنورسز (بما كنتم تقولون على الله غير
الحق) شول سببله كيم الله تعالی يه لايق اولميان كلامی دنياده سويلردیكز (وكنتم عن آياته تستكبرون)
وانك آيتلرندن استكبار ايدوب تصديق ايتمزديكز (ولقد جئتمونا فرادى كما خلقناكم أول مرة) يوم
قيامتده سز حساب وجزا ايچون اموال واولاد وسائر متاع دنيادن منفردين اولديغكز حالده بزه كلهسز
اول مرده ولادتكزده تننه مشابه حفاة وعراة وغرلا وبهم خلق ايتمزكبی (وتركتم ما خولناكم وراء
ظهوركم) وسزه ويرديكمز اموال واولادكزی دنياده الیقويه سز (وما نرى معكم شفعاءكم الذين زعمتم انهم
فيكم شركاء) وسزكله بيله كورميهوز شول شفعاكزيكه سز انلری ربوبيتده واستحقاق عبادتده الله
تعالی یه شركاء زعم ايدردیكز (لقد تقطع بينكم) وصلكز كسيله وجمعكز طاغله (وضل عنكم ما كنتم
تزعمون) وسزك كنديكزه شفعا زعم ايتدكار يكز اصنامكز وبعث وجزا اولمز اعتقادكز سزدن ضايع وباطل
اوله (ان الله فالق الحب والنوى) حق جل وعلا سنبله دن حبه يی وخرمادن نواتی چيقارر ویا حبه يابسه يی
ونوات يابسه يی شق ايدوب اول ايكيسندن ورق اخضر چيقارر ویا نباتدن حبه ونخلدن نواتی چيقارر
(يخرج الحي من الميت ومخرج الميت من الحي) حيوان ونباتدن نمالويی شول نماسز نطفه وحبه دن
چيقاررو ذكر اولنان نماسزلری نمالودن چيقارر (ذلكم الله) اشبو ذكر اولنديغی وجه اوزره احياء
واماته يی ايدن الله تعاليدر كه عبادته لايق اولور (فأنى تؤفكون) سز اول الله تعاليدن غيری يه نيچه
صرف اولنورسز (فالق الاصباح) اول الله تعالی عمود صبحی ظلمات ليلدن شق وكشف ايديجيدر
(وجعل الليل سكنا) وكوندزده تعبان اولانه كيجه يی راحت وسكونه زمان قيلدی (والشمس والقمر حسبانا)
وشمس وقمری ادوار مختلفه اوزره منازلده سيرلرين اوقات وازمنه يی بيلكه وحساب ايتمكه سبب قيلدی
(ذلك تقدير العزيز العليم) اول ايكيسنك حساب معلوم اوزره سيری اول الله تعالينك تقديريدركه
انلری تسييره قادر وتدبيرلرينه عالمدر (وهو الذی جعل لكم النجوم لتهتدوا بها فی ظلمات البر والبحر)
اول الله تعالی نجومی سزكچون خلق ايتديكه بر وبحرده كيجه ظلمتلرنده قصد ايتدیككز طريقه طوغری
كيده سز (قد فصلنا الآيات لقوم يعلمون) بز آيتلريمزی فصل فصل بيان ايتدك علم ظاهرله هرشيئی الله تعاليدن
بيلنلر ايچون زيرا انلكه انتفاع ايدن انلردر (وهو الذی أنشأكم من نفس واحدة فمستقر ومستودع)
اول الله تعالی سزی نفس واحده دن يعنی آدم عليه السلامدن احداث وانشا ايلدی سزكچون اصلابده
ویا فوق ارضده استقرار واردر وارحامده ویا تحت ارضده استيداع واردر ویا خود دنياده فوق
ارضده مونه دكين استقرار واردر وقبرده بعثه دكين استيداع واردر (قد فصلنا الآيات لقوم يفقهون)

بز آيتلريمزی تفصيل ايتدك شول قوم ايچون كه استعمال فطنه وتدقيق نظرله فهم ايدرلر زيرا كه نفس
واحده دن بودكلو خلقك انشاسی واحوال مختلفه بيننده تصريفی دقيق غامضدر (وهو الذی أنزل من السماء
ماء) اول الله تعالی سحابدن ویا جانب سمادن يغمور ايندردی (فأخرجنا به نبات كل شيء) واول يغمور ايله
نباتدن هر صنفی بتوردك (فأخرجنا منه خضرا) اول نبات ویا يغموردن شيء اخضر اخراج ايتدك
(نخرج منه حبا متراكبا) واول شيء اخضردن بعضی بعضنه تركيب اولنمش بر وشعير وسائر حبوب سنابله
مثلن اخراج ايدرز (ومن النخل من طلعها قنوان دانية) وبز نخلدن نخل اخراج ايتدككه انك طلعندن
شول تناولی قريب صالقملری اولوراكا قائم وقاعد ايريشه بيلور (وجنات من أعناب) ودخی اول يغمورله
اوزمدن بستانلر بتوردك (والزيتون والرمان) ودخی انكله زيتون واناراغاجلرين بتوردك (مشتبها وغير
متشابه) اول ايكيسی ورقده برى برينه مشتبه ثمرده مختلفلردر * ویا خود منظرده مشتبه مطعمده مختلفلردر
انظروا الى ثمره اذا اثمر وينعه) اشبو اشيادن هر برينك ثمرينه نظر ايدك چقانكه ابتدا ظهور ايده انكله انتفاع
اولنمز ونضج وادراكی حالنه دخی نظر ايدك كه انكله نيجه انتفاع اولنور (ان فی ذلكم لآيات لقوم يؤمنون)
اشبو ذكر اولنانده الله تعالينك وجود ووحدانيتنه وقدرت وحكمتنه دلالت ايدر آيتلر واردر شول
قوم ايچون كه انی تصديق ايدرلر زيرا كه اصل واحددن اجناس مختلفه نك حدوثی وحالدن حاله نقلی اول ازلا
بر قادرك احداثيله اولوركه اول انك تفاصيلن بيلور واحوالندن حكمتی اقتضا ايتديكی شيئی ترجيح قيلور
انی فعلندن عوق ايدرندا ولمز ويااكا عناد ايدر ضد بولنمز * اول احلدن اكا اشراك ايدنی توبيخ ورد له تعقيب
ايتدی (وجعلوا لله شركاء الجن وخلقهم) والله تعالی يه ملائكه دن بر صنفی شركا ايتديلر وانلری حاشا
بنات اللهدر ديوب معبود ايدنديلر والحال انلری الله تعالی خلق ايدوبدر * ویا خود شياطينی اكا اشراك ايتديلر
زيرا كه مؤمنلرك الله تعالی يه اطاعتی كبی انلر شياطينه اطاعت وتسويل وتحريضلريله اوثانه عبادت ايتديلر
وابليس ايچون خلقده شرك اثبات ايدوب الله تعالی نور وناس ودواب وانعامك خالقيدر وابليس ايسه
ظلمت وسباع وحيات وعقاربك خالقيدر ديديلر (وخرقوا له بنين وبنات بغير علم) والله تعالی ايچون مقاله لرينك
حقيقتين بيلمكسزين بنين وبنات اختلاق ايتديلر * يهود عزير ابن الله ونصاری ايسه مسيح ابن اللهدر وكفار
عرب ملائكه بنات اللهدر ديديلر (سبحانه وتعالى عما يصفون) اول الله تعالی كفارك انكچون شريك وولد
وصفلرندن منزه وعالی اولدی (بديع السموات والارض) سموات وارضی مثال سابقسز ابداع ايديجيدر
(أنى يكون له ولد ولم تكن له صاحبة) اول الله تعالی ايچون ولد نيچه اولور حال بو كه انك صاحبه سی
يوقدر كه اندن ولدی اوله (وخلق كل شيء) عزير ومسيح وملائكه يی وهرشيئی اول خلق ايلدی (وهو بكل شيء
عليم) اول هرشيئی بيليجيدر اكا هيچ برشيء خفی دكلدر (ذلكم الله ربكم) اشبو صفات مذكوره ايله
موصوف الله تعاليدر كه ربكزدر (لا اله الا هو) اندن غيری اله يوقدر (خالق كل شيء) هرشيئك خالقيدر
(فاعبدوه) ايمدی اكا عبادت ايدك زيرا صفات مذكوره يی مستجمع اولان احد عبادت اولنمغه
مستحقدر (وهو على كل شيء وكيل) اول اشبو صفاتله بيله امور كزه تولی ايدوبدر * ايمدی اكا انی
وكيل ايدينوب ومأربكز انجاحنه اكا عبادتی توسل ايدينوبنه اول اعمالكزه رقيب اولوبدر انك اوزره
سزه مجازات ايدر (لا تدركه الابصار) اول الله تعالی يی ابصار احاطه ايتمز زيرا ابصار مخلوقين انی
احاطه دن عاجزلردر * دينلديكه يعنی ابصار انی دنياده ادراك ايتمز اما كه آخرتده انی كورر معتزله
اشبو ظاهر آيتی تمسك ايدوب مطلقا رؤية اللهی نفی ايدرلر * اما كه اهل سنت آخرتده الله تعالی يی عيانا
رؤيتی قرآن وسنتله اثبات ايدرلر * قرآنده بيورلديكه (وجوه يومئذ ناضرة الى ربها ناظرة) يوم قيامتده
مؤمنلرك يوزلری بهيه ومتهلله در رب تعالينك جمالی مطالعه سنه مستغرقه در * ودخی بيورلديكه (انهم
عن ربهم يومئذ لمحجوبون) يوم قيامتده كفار رب تعاليدن محجوبلردر * مالك ايدر يوم قيامتده اكر مؤمنلر
رب تعالی يی كورراوالسه لردی الله تعالی كفاری حجابله تعبير ايتمزدی * وپيغمبر عزصلی الله عليه وسلم

(للذين أحسنوا الحسنى وزيادة) آیتنده کی زیاده‌یی وجه اللهه نظر ایله تفسیر ایلدی (قال النبی صلی الله
علیه وسلم انکم سترون ربکم عیانا) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده سزر بکز جل شانه‌یی عیانا
کوریسرسز * معلوم اوله که ادراک رؤیتک غیریدر زیرا که ادراک برشیئک کنهنه وقوف واحاطه‌در *
اما که رؤیت معاینه‌در * وکاهی رؤیت ادراکسز دخی اولور سوره شعراده موسی علیه السلام قصه‌سنده
فلما ترائی الجمعان قال أصحاب موسی انا لمدرکون قال کلا) دیو رؤیتی اثبات ایله ادراککی نفی ایتدی * ایمدی جائز
درکه الله تعالی ادراک واحاطه‌سز کوریله تکیم اول دنیاده احاطه‌سز بیلنور (ولا یحیطون به علما) انک ذاتنی
علملری احاطه ایتمزدیو علمی اثبات ایدوب احاطه‌یی نفی ایتدی (وهو یدرک الابصار) اول الله تعالینک علمی
ابصاری احاطه ایدرا که هیچ برشیء خفی اولمز (وهو اللطیف الخبیر) اول الله تعالی لطیف وخبیردر اول
اجلدن ابصار ادراک ایتمدیکی شیئی اول ادراک ایدر * ویا اول لطیف اولدیغیچون ابصار انی ادراک ایتمز
وخبیر اولدیغیچون ابصاری ادراک ایدر (قد جاءکم بصائر من ربکم) سزه ربکز جل شانه دن حجج بینه کلدیکه
انکله هدایی ضلالتدن وحقی باطلدن تمییز ایدرسز (فمن ابصر فلنفسه ومن عمی فعلیها) اول که حقی
کوروب اکا ایمان کتوره انی نفسیچون عمل ایدر واول که حقی کورمیوب ضلالتی اختیار ایده وبالی
کندی اوزره اولور (وما أنا علیکم بحفیظ) بن اوزریکزه رقیب دکلم که عمللرکزی احصا ایدم بلکه
رسولم ربم جل شانه‌نک رسالاتنی تبلیغ ایدیجی‌یم یوخسه اوزریکزه حفیظ الله تعالیدر که عمللرکزی حفظ
ایدوب انک اوزره سزه مجازات ایدر (وکذلک نصرف الآیات) اشبو بیان مذکور کبی بز آیاتی تبیین
وتصریف ایدرز (ولیقولوا درست) وتا اهل مکه دیمیه‌لر که سن اول قرآنی یسار وجبیردن تعلم ایتدک که
انلر رومدن سبی اولنمش ایکی عبد ایدی بعده انی بزه قراءت ایدوب الله تعالی قبلندندر دیو زعم ایدرسن *
ویاخود اشبو اخبار که بزه تلاوت ایدرسن قدیمه‌در محو ومندرس اولوبدر (ولنبینه لقوم یعلمون) وتا که
بز اول آیاتی ویا اول قرآنی بیان ایده وز شول قوم ایچونکه حقی بیلورلر انلر الله تعالینک اولیاسیدرکه انلری
سبیل رشاده هدایت ایتدی * ویاخود بز آیاتی تصریف ایدرز تا که انکله برقوم شقاوته وبرقوم سعادته
ایریشه * انی سن تعلم ایتدک دیلر شقی اولدیلر واکا حق متبین اولدی دیلر سعید اولدی (اتبع ما اوحی
الیک من ربک) ربک جل شانه دن وحی اولنان شیئه اتباع وانکله تدین ایت (لا اله الا هو) که اندن
غیری اله یوقدر (واعرض عن المشرکین) ومشرکلردن اعراض ایت اقوال وآرالرینه التفات ایتمکل
(ولو شاء الله ما أشرکوا) اکر الله تعالی انلرک مؤمن اولمسن دیلسه انلر مشرک اولمزلردی (وما جعلناک
علیهم حفیظا) یا محمد بز سنی انلرک اوزره رقیب ایتمدک (وما أنت علیهم بوکیل) ودخی سن انلرک اوزره
وکیل دخی دکلسن که امورلرینه قائم اوله سن (ولا تسبوا الذین یدعون من دون الله فیسبوا الله عدوا بغیر علم)
مشرکلرک الله تعالینک غیری عبادت ایتدکاری آلهه‌لرینه انلرده کی قبایحی ذکر ایتمکزکه انلر کفروجهالتله
الله تعالی‌یی ظلما ذکردن کراهت اولنور شیئله ذکر ایتمه‌لر * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم
انلرک آلهه‌لرینه طعن ایدردی دیدیلر که بزم آلهه‌مزه سبدن منتهی اولمزسک بزدخی سنک الهکی هجو ایدرز *
اویله اولسه اشبو آیت ایله اندن نهی اولندی بوندنصکره پیغمبریمز صلی الله وسلم اصحابنه ربکز جل شانه‌یی
سب ایتمکزدیدی * ثم دیوب من بعد اصنامی سب ایتمزاولدیلر ظاهر آیت اکرچه سب اصنامدن
نهی اولوبدر لکن حقیقتده الله تعالی‌یی سبدن نهیدرزیرا که انلری سب انک سبنه سبب اولور اشبودلیلدرکه
نجان برطاعت برمعصیت مرجحه‌یه مؤدی اوله * اول طاعتی ترک واجب اولور زیرا شره مؤدی
اولان شیء دخی شردر (کذلک زینا لکل أمة عملهم) مشرکینه اصنام عبادتن تزیین ایتدیکمز کبی
هرامته خیر وشردن وطاعت وعصیاندن عمللرین تزیین ایدرز (ثم الی ربهم مرجعهم فینبئهم بما کانوا
یعملون) بعده رجوعلری رب تعالی‌یه اولور اول انلره عمللرینی بیلدیرر وعدل وفضلندن دیلدیکی وجه اوزره
جزا قیلور (واقسموا بالله جهد ایمانهم لئن جاءتهم آیة لیؤمنن بها) مشرکون ایماندن قادر اولدقلرینک

اشد اولا کدیله الله تعالی‌یه یمین ایتدیلر که اکر محمد صلی الله علیه وسلم انلره مقترحاتلرندن برآیت کتوررسه اکا
ایمان کتوره‌لر * روایت اولندیکه قریش دیدیلر که یا محمد سن خبر ویررسنکه موسانک عصاسی وار ایدیکه
انکله طاشی اوردیغی اندن اون ایکی پیکار آقدی وعیسی علیه السلام ایسه موتایی دیرکوررردی * امدی
سن دخی بزه انلرک کبی آیتلردن برآیت کتورکه سنی تصدیق ایده‌وز * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه نه شیء
دیلرسزکه سزه انی کتورم * دیدیلر که استرزکه بزه صفایی آلتون ایده‌سن ویاخود موتامزک بعضنی
دیرکوره‌سن تا که اندن سنک بزه خبر ویردیکک حقمیدر ویا باطلمیدر سؤال ایده‌وز ویاخود بزه ملائکه‌یی کوستره
سنکه سنک ایچون شهادت ایده‌لر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه اکر بو استدکلریکزک بعضنی سزه
کتوررسم بنی تصدیق ایدرمیسکز * دیدیلر که نعم والله اکر کتوررسک جمیعمز سکا متابعت ایدردک * مسلمون
دخی انلرک ایماننه حرص ورغبتلرندن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انلر ایچون دیلدکاری آیتی کتورمسنی
دیلدیلر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی طوردیکه صفانک آلتون اولمسیچون دعا ایده فی الحال جبرائیل
علیه السلام کلوب دیدیکه یا رسول الله نه دیلرسک الله تعالی انی روا ایدر لکن من بعد سنی تصدیق ایتمزلرسه
اول انلره حیات دنیالرنده عذاب ایرکورر * ویا دیلرسک انلری ترک ایت تا که انلردن توبه ایده جکلر توبه ایده
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی دیلرمکه انلردن توبه ایده جکلر توبه ایده دیوب دعا ایتمدی * اول
سببدن بو آیت نازل اولدی (قل انما الآیات عند الله وما یشعرکم انها اذا جاءت لا یؤمنون) دیکل که آیتلر الله
تعالی عندندندر دیلدیکنی اظهاره قادر اولور یوخسه بنم قدرت وارادتمده دکلدر نه بیلورسز انلرک اقتراح
ایتدیکی آیت انلره کتورلسه انی تصدیق ایتمزلردی (ونقلب أفئدتهم وأبصارهم کما لم یؤمنوا به اول مرة
ونذرهم فی طغیانهم یعمهون) بز انلرک قلوبنی وابصارنی حقدن تقلیب ایدرز حتی که قلبلری حق قبول
ایتمز وکوزلری حق کورمز اولورلر * اویله اولسه اقتراح ایتدکاری آیته مؤمن اولمزلر اول مرده آیاتدن
نازل اولانه مؤمن اولمدقلری کبی * وانلری ضلالتلرنده متحیرین اولدقلری حالده ترک ایدرز (ولو اننا نزلنا
الیهم الملائکة) اکر بز انلره اقتراحلری سبیله ملائکه ایندیریدک حتی که انی اشکاره کورسه‌لردی (وکلمهم
الموتی) وبعض موتایی دیرکوردیدک حتی که سنک نبوتکه شهادت ایتسه‌لردی (وحشرنا علیهم کل شیء قبلا)
وطلب ایتدکلرندن هرشیئی انلره جمع ایدیدک حتی که کورسه‌لردی (ما کانوا لیؤمنوا الا أن یشاء الله) هیچ
برحالله ایمانه کلمه‌لردی مکر که الله تعالینک مشیئتی ایمانلرینه تعلق ایدیدی (ولکن اکثرهم یجهلون) لکن
انلرک اکثری بیلمزلر که انلره آیتلرک کلسن کتوررسک ایمانه کلمزلردی (وکذلک جعلنا لکل نبی عدوا شیاطین
الانس والجن) سکا عدو قیلدیغمز کبی سندن اول کچن هرنبی‌یه انس وجن مرده‌سنی عدو قیلدق * اشبو
دلیلدرکه کفره‌نک انبیایه عداوتی الله تعالینک فعل وخلقیله اوله (یوحی بعضهم الی بعض زخرف القول
غرورا) اول شیاطینک بعضی بعضنه یعنی شیاطین انس شیاطین جنه ویا شیاطین جنک بعضی بعضنه
ویا شیاطین انسک بعضی بعضنه شول باطله مزین ومموه قولی القا ایدرر انکله اکا خداع ایدرا اولدیغی حالده
(ولو شاء ربک ما فعلوه) اکر رب تعالی انلرک مؤمن اولملرین دیلسه انبیایه معادات ایتمزلردی ویا قول مزخرفی
بری برلرینه القا ایتمزلردی لکن قلبلرین امتحان ایدرکه اول انلرک ثوابنه اجزل وعقابنه اشددر (فذرهم
وما یفترون) ایمدی یا محمد انلری وافترالرینی ترک ایت (ولتصغی الیه أفئدة الذین لا یؤمنون بالآخرة) وتا که
آخرتی تصدیق ایتمیانلرک قلوبنی اکا میل ایده (ولیرضوه) وتا که نفسلری ایچون اکا راضی اوله‌لر (ولیقترفوا
ما هم مقترفون) وآنلردن اکتساب ایده کلدکلرین اکتساب ایده‌لر (أفغیر الله أبتغی حکما) دیکل که بنمله
منزلک بینکزی فصل ایدر الله تعالیدن غیری حاکمی طلب ایدرم (وهو الذی انزل الیکم الکتاب مفصلا)
که اول سزه قرآنی تفصیل اوزره انزال ایتدیکه انده حق باطلدن مبین اولور (والذین آتیناهم الکتاب یعلمون
انه منزل من ربک بالحق) اهل کتابدن شونلرکه مؤمنلردر بیلورلر که اول قرآن صدقی ملابس اولدیغی حالده
ربک جل شانه دن نازل اولوبدر (فلا تکونن من الممترین) ایمدی سن اهل کتابک اول قرآن نزولی

من عندالله ایدوکنی بیلمرندهشك ایدنلردن اولمغل (وتمت كلمة ربك صدقا وعدلا) ربك جل شانه نك
کلماتی اخبار ومواعیدنده صدق واقضیه واحکامنده عدل اولدیغی حالده غایته ایردی (لامبدل لكلماته)
وانك کلماتنی اندن اصدق واعدل شیئله تبدیل ایدر احد یوقدر (وهو السميع العليم) اول الله تعالی انلرك
دیدکلرین ایشیدیر واضمار ایتدکلرین بیلور (وان تطع اكثر من فى الارض يضلوك عن سبيل الله)
اکرسن اکثر ناسه یعنی کفاره ویا جهاله ویا اهل هوایه ویا ارض مکهده اولان قومك اکثرینه اتباع ایدرسك سنی
الله تعالی یه ایرکورر طریقدن ایرغوررلر (ان يتبعون الا الظن) انلرك اتباعی ذکل الا ظنلرینهدرکه
اول آبالرینك حق اوزره اولملرینی اعتقادلریدر ویاخود جهالات وآراء فاسدهلریدر (وان هم الا يخرصون)
انلر دکل الا الله تعالی یه نسبت ایتدکلرنده کذب ایدرلر اتخاذ ولد کبی واوثانه عبادتلرین الله تعالی یه وصلت عد
ایتملری کبی وتحلیل میته وتحریم بحائر کبی وکندیلرین برشیء اوزره اولملرین تقدیرلری کبی (ان ربك هو اعلم
من يضل عن سبيله وهو اعلم بالمهتدين) ربك جل شانه انك سبیلندن ضال اولانه اعلمدر وهدایت اوزره اولانلره
دخی اعلمدر (فكلوا مما ذكر اسم الله عليه) ایدی اکل ایدك هرشیئدنکه انك ذبحی اوزره اسم الله ذکر اولنه
(ان كنتم بآياته مؤمنين) اکر انك آیتلرینه مؤمنلر ایسهکز زیرا که ایمانك مقتضاسی الله تعالینك حلال
ایتدکلرین استباحه وحرام ایتدکلرندن اجتنابدر (وما لكم أن لا تأكلوا مما ذكر اسم الله عليه) سزه نولدیکه
ذبحی اوزره اسم الله ذکر اولنان شیئك اکلندن تحرج ایدرسز (وقد فصل لكم ما حرم عليكم) حالبوکه
ربکز جل شانه (حرمت عليكم الميتة) آیتنده سزه اکلی حرام اولان اشیایی حرام اولمیاندن فصل ایلدی
(الا ما اضطررتم اليه) مکر سزه حرام قیلنانلردن اول شیئکه انك اکلنه مضطر اوله سز اول دخی کذلك سزه
حلال قیلندی (وان كثيرا ليضلون باهوائهم بغير علم) کفاردن کثیرون شرایعدن برشریعتسز هوالریله
حلالی حرام وحرامی حلال ایتمك وجهی اوزره طریق حقدن چیقارلر (ان ربك هو اعلم بالمعتدين) حقدن
باطله وحلالدن حرامه تجاوز ایدنلری ربك جل شانه اعلمدر (وذروا ظاهر الاثم وباطنه) ذنبك اعلان وکزلك
اسرار اولنانن ودخی جوارحله وکزلك قلبله اولانن ودخی حوانیتده زنایی وکزلك اتخاذ اخدانی ترك ایدك
(ان الذين يكسبون الاثم سيجزون بما كانوا يقترفون) شونلرکه ذنبی کسب ایدرلر آخرتده اول کسب ایتدکلری
شیئله جزا اولنورلر (ولا تأكلوا مما لم يذكر اسم الله عليه) ذبحی اوزره اسم الله ذکر اولنمیان شیئدن اکل
ایتمکز * ابن عباس ایدر اشبو آیت میته وانك معناسنده منخنقه وامثالنك تحریمندهدر * عطا ایدر که اول
اصنام اسمنه ذبح اولنان ذبایحك تحریمندهدر * علما اختلاف ایتدیلر مسلمك ذبیحهسی حکمندهکه ذبحی
اوزره اسم الله ذکر اولنمیه * برقوم انك تحریمنه ذاهب اولدیلر کرکسه انك اوزره تسمیهیی عمدله ویا نسیانله ترك
ایتسونکه اول ابن سیرین وشعبی قولیدر وبو آیتك ظاهریله احتجاج ایتدیلر * وبرقوم ایسه انك تحلیلنه
ذاهب اولدیلر که اول ابن عباسدن مروی یدر مالك وشافعی واحمد قولیدر * وبرقوم دیدیلر که اکر تسمیهیی ترك
ایدرلرسه اکر ترکی عمدله ایسه حلال اولماز نسیانله ایسه حلال اولور که اول ثوری وائمهٔ حنفیه قولیدر
(وانه لفسق) ذبحی اوزره اسم الله ذکر اولنمیانك اکلی فسق ومعصیتدر (وان الشياطين ليوحون
الى اوليائهم ليجادلوكم) شیاطین کفاردن اولیالرینه ایحا ایدرلر که سزکله جدال ایدهلر دیهلر که کندی
اولدردیککزی یرسز الله تعالینك اولدردیککنی یمزسز (وان اطعتموهم انكم لمشركون) اکر حرامی
استحلالده انلره اطاعت ایدرسکز سز دخی انلرك کبی مشرکلرسز * زجاج ایدر اشبو دلیلدر که برکمسه الله
تعالینك حرام ایتدیکن حلال ایده ویا حلال ایتدیکن حرام ایده اول مشرکدر (او من كان ميتا فاحييناه
وجعلنا له نورا يمشى به فى الناس) شول کمسه که کفرله میت مشابهسنده ایکن بز انی ایمانله احیا ایدهوز
وانکچون نور معرفت ویروب انکله ناس بیننده بصیرت اوزره یوریه حقی باطلدن وحلالی حرامدن تمییز ایده
(كمن مثله فى الظلمات ليس بخارج منها) شول کمسه کبیمیدرکه شرك وعصیان وخذلان ظلماتنده اولوب اندن
چیقمغه مجالی اولمیه * اشبو آیتك سبب نزولنده ابن عباس دیدیکه بروقتده ابوجهل پیغمبریمز صلی الله علیه

وسلمك

وسلمك اوزرینه برفرثی رمی ایتدی * حمزه بن عبد المطلب اول وقتده هنوز اسلامه کلمامشدی انی ایشیدیجك
برقوسله ابوجهلك اوزرینه یوریدی ابوجهل دیدیکه محمددن بزمنه حالتلر ایررا آلههمزی سوکر وآبامزك
دینی یرر وبزه سفه ایلر * حمزه ایتدی سفاهتده سزدن زیاده اولورمیکه الله تعالی یی قویوب حجارهیی معبود
ایدینهسز اندن شهادتین کلمهسن دیوب اسلامه کلدی * ضحاك ایدر که عمر بن الخطاب ایله ابوجهل شاننده
نازل اولوبدر (كذلك زين للكافرين ما كانوا يعملون) مؤمنه ایمانی زین اولندیغی کبی کافرینه دخی کفر
وعصیانلری تزیین اولندی (وكذلك جعلنا فى كل قرية اكابر مجرميها ليمكروا فيها) مکهده مجرملری اکا
برقیلدیغمز کبی هرقریهده مجرملری اکابر قیلدق تاکه انده تکذیبله وایماندن صدله ناسه مکر ایدهلر (وما يمكرون
الا بانفسهم وما يشعرون) والحال مکری انلر کندیلره ایدرلر ومع ذلك اکا شعورلری اولمز (واذا جاءتهم
آية قالوا لن نؤمن حتى نؤتى مثل ما اوتى رسل الله) یعنی انلره آیت کلسه دیرلر که ایمانه کلمزز مکرکه الله تعالینك
رسوللرینه ویریلان آیات مثللی بزه دخی ویریله * روایت اولندیکه ولید بن المغیره دیدیکه اکر نبوت حق ایسه
بز نبوته محمددن اولایرز زیرا که سنده اندن اکبر ومالده اکثرز اولیله اولسه بو آیت نازل اولدی * مقاتل
ایدر که سبب نزولی ابوجهلدر دیدیکه بز بنی عبد مناف ایله شرفده مزاحمه ایدوب فرسی رهان منزلتنده اولیجق
انلر بزم آرامزده نبی واردر که اکا وحی کلور دیدیلر امدی والله بز اکا ایمان کتوررز ونه اتباع ایدرز مکرکه
محمده ویریلان شیء مثللی بزه دخی ویریله * الله تعالی انلرك نبوته صلاحیتن انکار ایدوب دیدیکه
(الله اعلم حيث يجعل رسالته) الله تعالی رسالتن وضع ایتمکه صالح کمسهیی اعلمدر (سيصيب الذين اجرموا
صغار عند الله وعذاب شديد بما كانوا يمكرون) جرم ایدنلره دنیاده الله تعالی عندندن ذل وهوان وآخرتده
عذاب شدید واردر شول مکرلری سبیله که انی دنیاده ایشلرلردی (فمن يرد الله ان يهديه يشرح صدره للاسلام)
برکمسه که الله تعالی اکا طریق حقی تعریف وایمانی اراده ایده قلبنی اسلام ایچون فتح وتنویر ایدر * اشبو آیت
نازل اولیجق پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه شرح صدردن سؤال اولندقده دیدیکه اول برنوردرکیم الله تعالی
انی مؤمنك قلبنه قذف ایدوب انکله قلب منشرح ومنفتح اولور علامتی اولدر که دار خلوده انابت ودار
غروردن تجافی ایدر وموتك نزولندن اول اکا مستعد اولور (ومن يرد ان يضله يجعل صدره ضيقا حرجا)
واولکه الله تعالی انك ضلالتن اراده ایده صدرینی زیاده ضیق وشك ایله مشوب ایدر اسلامی قبول ایچون اکا نور
نفوذ ایتمز اولور (كانما يصعد فى السماء) انی طلب ایدنه سمایه صعودك امتناعی کبی اول دخی اکا ممتنع
اولور * ابن عباس ایدر رجحان اول ذکر الهی ایشیده قلبی اندن اشمئزاز ایدر وعبادت اصنامی ایشتدیکنده اکا
ارتیاح ایدر اولور (كذلك يجعل الله الرجس على الذين لا يؤمنون) الله تعالی انك صدرینی ضیق ایتدیکی کبی
ایمانه کلمینلر اوزره عذاب ویا خذلانی قیلور (وهذا صراط ربك مستقيما) اشبو بیان ویا اسلام ربك جل شانه نك
رضاسی الهه له قائم صراطیدر (قد فصلنا الآيات لقوم يذكرون) بز آیتلریمزی تفصیل ایتدك شول قوم
ایچونکه تذکر ایدوب بیلورکه خیر وشردن هرحادث الله تعالینك قضا وخلقیلهدر واحوال عبادی عالمدر
وانلره اولان فعلنده حکیم وعادلدر (لهم دار السلام عند ربهم) انلر ایچون رب تعالی عندنده دار الله
واردر ویا بر دار که انده مکارهدن سلامت اولور ویا بر دار که اهلنك انده تحیتی سلامدر ویا انده رب رحیمدن
مؤمنلره سلام کلور (وهو وليهم) اول الله تعالی انلرك ولی وناصریدر (بما كانوا يعملون) شول شیء
سبیله که انی دنیاده ایشلرلردی (ويوم يحشرهم جميعا) یوم قیامتده رب تعالی انس وجن وغیری جمع ایدوب
جنه دیرکه (يا معشر الجن قد استكثرتم من الانس) یا معشر شیاطین انسدن خلق کثیری اضلال ایتدیکز
حتی که انلری سزکله حشر اولور کندیکزه اتباع قیلدیکز (وقال اولياؤهم من الانس) انسدن اول شیاطینك
اولیاسی که انلره اطاعت ایتمشلر ووسوسهلرین ایشتمشلردی دیهلر که (ربنا استمتع بعضنا ببعض) یارب
بری برلریمزله انتفاع ایلدك * اما انسك جنله انتفاعی شول وجهلهدرکه چقان بر رجل مسافر اولوب برارض
قفره نزول ایتدیکنده نفسی اوزره جندن ضرر خوفن ایدیجك اشبو وادیه کی جنك سفهاسندن سیدلرینه

استعاذه ایتدم دیه وانلرك جوارنده کیجك ایله * واما جنك انسله انتفاعی شول وجهله درکه انس انلره استعاذه
ایدیجك انلرك قوملری بیننده شرفلری ونفسلرنده کبرلری زیاده اولور * دینلدیکه انسك جنله انتفاعی جنك
انلره القا ایتدیکی اراجیف وسحر وکهانتله وهوالرینه موافق اموری تزیینله وانك طریقنی تسهیل ایله در *
وجنك انسله انتفاعی انسك انلره اطاعتیدر شول شیئده که ضلالات ومعاصیدن انلر ایچون تزیین ایدرلر (وبلغنا
اجلنا الذی اجلت لنا) ودخی دیه لر که بزم ایچون تأجیل ایتدیکك یوم قیامته وبعث اجلنه ایرشدك یعنی
اتباع هوا واطاعت شیطان وتکذیب بعث ایتدکلرینه اعتراف وحاللرینه تحسر ایده لر (قال النار مثواکم
خالدین فیها) الله تعالی دیه که نار مقامکز اولدیغی حالده انده خالدلرسز (الا ماشاء الله) الا شول وقتلرده که الله
تعالی سزلك ناردن زمهریره نقلکز دیلیه * دینلدیکه الاشول دکلو مدتکه بعثلری ایله جهنمه دخوللری
ما بیننده در اول مدتده جهنمده خالد دکللردر * ابن عباس ایدر الاشول قومکه علم الله ده انلرك اسلامه کلوب
محمد علیه السلامه تصدیق ایتملری سبق ایتمش اوله انلر ناردن چیقارلر (ان ربك حکیم علیم) رب تعالی
افعالنده حکیمدر انس وجنك اعمال واحوالنه علیمدر (وکذلك نولی بعض الظالمین بعضا) جنك عصاتی
بری برلریله استمتاع ایتدکلرنده مخذول ایتدیکمز کبی بری برلرینه تسلیط ایدرز حتی ظالمه جزای ظالم ایلرز
تکیم خبرده کلدیکه (من اعان ظالما سلطه الله علیه) برکسه که بر ظالمه اعانت ایده الله تعالی انك اوزره بر ظالمی
تسلیط ایدر ویاخود ظالملری بری برلرینه اولیاء قیلورز ویاخود بز انلری بری برلرینك اردنجه ناره ادخال ایدرز
ویاخود انس وجن ظلمه لرین بری برلرینه توکیل ایدرز * ابن عباس ایدر الله تعالی چقان بر قومه خیر اراده ایده
انلرك امورینه خیارلرین تولیه ایدر وچقان بر قومه شر اراده ایده انلرك امورینه شرارلرین تولیه ایدر (بما کانوا
یکسبون) کفر ومعاصیدن کسب ایتدکلری شی سببیله (یامعشر الجن والانس الم یأتکم رسل منکم)
یا جن وانس معاشری سزه سزدن رسوللر کلمدیمی * علماء اختلاف ایتدیلر که جندن دخی رسول کلمشمیدر ضحاك
بو آیتك ظاهریله استدلال ایدوب انسدن رسوللر کلدیکی کبی جندن دخی رسوللر کلوب دردیدی * کلبی ایدرکه
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك بعثتندن اول کلان رسوللر جن وانسك جمیعنه کلوردی * مجاهد ایدرکه رسل
انسدن ونذر جندندر (ولوا الی قومهم منذرین) دلالتیله * امدی نذر شول قومدر که رسلدن ایشتدکلرین
جندن قوملرینه ایرکورلردی (یقصون علیکم آیاتی) انزال ایتدیکم آیتلریمی سزه قرائت ایدرلر
(وینذرونکم لقاء یومکم هذا) وسزی یوم قیامته لقاکزله انذار ایدرلر (قالوا شهدنا علی انفسنا) انس وجن
جوابده دیه لرکه یاربنا جرم وعصیانله نفسلریمز اوزره شهادت ایتدك (وغرتهم الحیاة الدنیا) وانلری حیات دنیا
آلدانوب حتی که آخرته اینانمدیلر (وشهدوا علی انفسهم انهم کانوا کافرین) ونفسلری اوزره کافر ایدکلرینه
شهادت ایده لر * اشبو انلرك سوء نظر وخطاء رأیلرینی ذمدرکه حیات دنیویه ایله الدانوب آخرتدن بالکلیه
اعراض ایتدیلر حتی که عاقبت امرده نفسلری اوزره کفرله وعذاب مخلده استحلاله شهادته مضطر اولدیلر
(ذلك ان لم یکن ربك مهلك القری بظلم واهلها غافلون) اشبو سکا ذکر اولنان رسلك امری وانلری مکذبلرك
عذابی انکیچوندرکه رب تعالی قری اهالی مشرکلرك اشراکی سببیله اهلاك ایدر اولمدی حالبوکه قری اهلی
غافلین اولوب انلری انذار ایچون رسوللر بعث اولنمیه * ویاخود الله تعالی انلری ذنوبلری سببیله هلاك ایدر
اولمدی حالبوکه انلره اندن اول رسوللر کلمش اولمیه * ویاخود انلری رسل ایله تنبیه وتذکیرسز هلاك ایدر
اولمدی اول تقدیرجه انلره ظلم ایتمش اولوردی زیرا که سنة الله انك اوزره جاریدرکه هیچ کسه یی ذنب
وجودندن اول مؤاخذه ایتمیه * وکشینك مذنب اولمسی شول حالدن صکره درکه امر اولندیغیله ائتمار ایتمیه
ونهی اولندیغندن اجتناب ایتمیه بو ایسه رسولك انذارندن صکره اولور (ولکل درجات مما عملوا) مکلفلردن
هرکسه لر ایچون اعماللرندن ویا اعماللری جزاسندن ثواب وعقابده مرتبه لری واردر کیمنك عذابی اشد وکیمنك
ثوابی اجزلدر (وما ربك بغافل عما یعملون) ربك جل شانه انلرك اعمالندن غافل دکلدر تاکه هیچ بر عملری
ویا ثواب وعقابدن مستحق اولدقلری خفی اولاز (وربك الغنی) ربك جل شانه عباد وعبادتدن غنیدر

ذوالرحمة) اولیاسنه واهل طاعتنه رحمت صاحبیدر انلری تکمیل ایچون تکلیف ایله ترحم ومعاصیلرینه
امهال ایدر (ان یشأ یذهبکم ویستخلف من بعدکم مایشاء) یا عصاة اکر الله تعالی دیلسه سزی کیده رر
وسزدن صکره خلقدن دیلدیکنی یریکزه کتورر (کما انشأکم من ذریة قوم آخرین) نتکیم سزی قوم آخرینك
ذریتندن قرنا بعد قرن انشا ایلدی * امدی سزی ترحمندن ابقا ایلدی یوخسه سزه احتیاجندن دکل
(انما توعدون لآت) سزلك مجیء ساعت واهوالیله وعد اولندیغکز کلیسر واولیسردر (وما انتم بمعجزین)
انکله سزی مطالبه ایدنی اعجاز ایدر دکللرسز قنده اولسه کز ادراك اولنورسز (قل یا قوم اعملوا علی
مکانتکم) دیکلکه یا قوم غایت تمکن واستطاعتکز اولدیغی مرتبه ده ویا اولدیغکز ناحیه وجهتده عمل ایدك یعنی
کفرکز اوزره ثابت اولورسه کز کندیکزه بیلورسز (انی عامل) بن دخی ربم جل شانه نك بکا امر ایتدیکی صبرله
واسلام اوزره ثباتله عمل ایدرم (فسوف تعلمون من تکون له عاقبة الدار) بیلیسر سزکه عاقبت حسنی
کیمك ایچون اولور (انه لا یفلح الظالمون) الله تعالی شول کفر وتکذیبله نفسلرینه ظلم ایدنلری مطلوبلرینه
ایرکورمز (وجعلوا لله مما ذرأ من الحرث والانعام نصیبا) الله تعالینك خلق ایتدیکی حرث وانعامدن
مشرکلر الله تعالی ایچون نصیب واوثانلر ایچون دخی نصیب قیلدیلر * الله تعالی ایچون اولان نصیبی ضیفان
ومساکینه صرف ایدرلردی * واوثان ایچون اولان نصیبی اوثان خدمه سنه صرف ایدرلردی وچقن لله اولان
نصیبدن اوثان نصیبنه دوشسه الله تعالی بوندن غنیدر دیوب انی اوثانه ترك ایدرلردی * وچقن اوثان ایچون
اولان نصیبدن لله اولان نصیبه دوشسه اوثان محتاجه دردیوب انی ینه اوثانه رد ایدرلردی واکر لله اولان
نصیبدن برشیء هلاك اولسه ویا اکسلسه اکا مبالات ایتمزلردی * واکر اوثان نصیبندن هلاك اولسه
ویا اکسلسه انی لله اولان نصیبدن جبر ایدرلردی * وچقن لله ایتدکاری شیئی ازکی کورسه لر انی اوثان ایچون
اولانك دونته تبدیل ایدرلردی * وچقن اوثان ایچون ایتدکاری شیئی ازکی کورسه لر انی اوثان ایچون
الیقویوب تبدیل ایتمزلردی * امدی انلرك شول برشیئه قادر اولمیان جمادی خالق جل شانه یه خلقنده
اشراکلری بعده اول جمادی انك اوزره ترجیحلری فرط جهالتلرینه تنبیهدر (فقالوا هذا لله بزعمهم) دیرلردیکه
اشبو نصیب زعملرنجه الله تعالینکدر (وهذا لشرکائنا) وبو نصیب ایسه اشراك ایتدکاری اوثانکدر (فما کان
لشرکائهم فلا یصل الی الله وما کان لله فهو یصل الی شرکائهم) یعنی اوثان ایچون قیلدقلرین لله قیلدقلرندن
اتمام ایدرلردی اما الله قیلدقلرین اوثان ایچون قیلدقلرندن اتمام ایتمزلردی نتکیم کیفیت بیانی الآن ذکر
اولنمشدر (ساء ما یحکمون) اشبو حکملری نه چرکین حکم اولور (وکذلك زین لکثیر من المشرکین قتل اولادهم
شرکاؤهم) وانلره حرث وانعام تحریمنی زین ایتدیکی کبی مشرکینك کثیرینه اولادلرینی قتل ایتمکی شیاطینلری
ویاسدنه الهه لری مخافه فقر وخشیه عار جاهلیت علتیله تزیین وتحسین ایتدیلر (لیردوهم) تا که انلری اغوا ایله
هلاك ایده لر (ولیلبسوا علیهم دینهم) وتاکه صددنده اولدقلری دین اسماعیلی ویاخود اوزرلرینه تدینی
واجب دینی خلط ایده لر (ولو شاء الله ما فعلوه) اکر الله تعالی دیلسه مشرکلر کندیلره تزیین اولنان شیئی
ویاخود شیاطین تزیینی ایتمزلردی (فذرهم وما یفترون) امدی سن انلری وافترالرینی ترك ایت که الله تعالی
انلرك سوء فعالنه خبیردر (وقالوا هذه انعام وحرث حجر) ودیدیلرکه شول آلهه لر ایچون قیلدقلری انعام
وحرث حرامدر (لا یطعمها الا من نشاء بزعمهم) انی یمز الا اول کسه لر که بز انی دیلرز که زعملرنده انلر
اوثانه خدمت ایدنلر رجالدر یوخسه نساء دکل (وانعام حرمت ظهورها) ودخی شول انعامدرکه انلرك
ظهورینه رکوبی کندیلره حرام قیلمشلر ایدیکه اول بحیره وسائبه وحام دیو وصف ایتدیکلریدرکه ذکری یدنجی
جزؤك اوائلی حزبنده کچمشدر (وانعام لا یذکرون اسم الله علیها) ودخی شول انعامکه انك ذبحی اوزره
اسم الهی ذکر ایتمزلر بلکه انی اصنام ذکریله ذبح ایدرلر ویاخود انك اوزره حج ایتمزلر وفعل خیر ایچون اکا بنمزلر
زیرا که عادتده اسم الله ذکری فعل خیر اوزره جاریدر (افتراء علیه) اشبو خصال سیئه یی الله تعالی امر
ایلدی دیو اکا افترا ایدرلر (سیجزیهم بما کانوا یفترون) الله تعالی انلره اول افترالری سببیله عقاب

ایدیسردر (وقالوا ما فی بطون هذه الانعام خالصة لذکورنا ومحرم علی ازواجنا) ودخی دیدیلر که اشبو
بحائر وسوائب ایله موصوف انعامک بطونده کی اجنه رجاللرمزه مخصوصدر که دیری طوغارسه اتندن بیرلر
ونساءمزه حرامدر اندن یمزلر (وان یکن میتة فهم فیه شرکاء) واکر اول اجنه میت اولورسه انک اتندن
یمکده رجال ونسالری شریکلردر (سیجزیهم وصفهم) تحریم وتحلیلده الله تعالی یه کذب وصفلرینک
جزاسنی اول انلره ایدیسردر (انه حکیم علیم) اول الله تعالی امرنده حکیم خلقنه علیمدر (قد خسر الذین
قتلوا اولادهم سفها بغیر علم) شول قوم مغبون اولدیلر که خفت عقل وجهالتله اولادلرینی قتل ایتدیلر که انلر
ربیعه ومضر وانلرک غیری بعض عربدر که سبی وفقر خوفیله قزلرینی دیری ایکن دفن ایدرلردی (وحرموا
مارزقهم الله) وبحیره وسائبه ووصیله وحامدن الله تعالینک انلره ویردیکی رزقی کندیلره حرام ایتدیلر
(افتراء علی الله) انی الله تعالی بزه امر ایتدی دیو اکا افترا ایدر اولدقلری حالده (قد ضلوا وما کانوا مهتدین)
انلر انکله ضلالته ایردیلر حق وصوابه هدایت اولنمدیلر (وهو الذی أنشأ جنات معروشات وغیر معروشات)
اول الله تعالی جنتلر انشا ایلدیکه انلرک کیمی معروشه درو کیمی معروشه دکلدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر
معروشات اولدر که یر یوزینه منبسط ومنتشر اوله کرم وقرع وبطیخ وبونلرک امثالی کبی وغیر معروشات
اولدر که اول ساق اوزره طوره نخل وزرع وسائر اشجار کبی (والنخل والزرع مختلفا اکله) ودخی نخل وزرع
انشا ایلدیکه ثمر وطعمده مختلفدر کیمی حلو وکیمی حامض کیمی جید وکیمی ردیدر (والزیتون والرمان متشابها
وغیر متشابه) ودخی زیتون ورمان انشا ایلدیکه منظرده متشابه لکن طعمده متشابه دکلدر ایکی رمانه کبی
کیم لونلری واحد طعملری مختلفدر (کلوا من ثمره اذا اثمر) اشبو ذکر اولنان وسائر ثمارک ثمرندن
دیلدیککزی وقتده یکز اکرچه کماله ایرمش وکوینمش ایسه ده * دینلدیکه اشبونده مالکه رخصت واردر که
ثمارندن اکلی جائز اوله اکرچه انده کی حق الالهی ادا ایتمزدن اول ایسه ده (وآتوا حقه یوم حصاده)
وحصادی کونده انک حقنی ویرک * علماء اشبو حقله مراد نه شیء ایدوکنده اختلاف ایتدیلر دینلدیکه اول
زکات مفروضه در کتب فقهیه ده بیان اولندیغی اوزره عشر وکرک نصف عشر وکرک غیریدر ویاخود زکاتدن
غیری مالده حقدر ویا ضغث ویا التقاط سنبلدر * دینلدیکه اهل مدینه ثمارلرین یولدقلرنده انک عذقندن کتوروب
مسجدک بر جانبنه تعلیق ایدرلردی حتی که مساکیندن محتاج انی عصاسیله اوروب یره دوشندن آلوب یردی *
اشبو حکم ابتداء اسلامده برحق ایدیکه اتمامیله امر اولنوردی بعده عشر ایجابیله اول نسخ اولندی
ابن عباس ایدر قرآنده ذکر اولنان هر نفقه زکاتله نسخ اولنمشدر (ولا تسرفوا) تصدقده اسراف ایتمکز
(انه لا یحب المسرفین) الله تعالی اسراف ایدنلری سومز اول فعللرینه راضی اولمز (ومن الانعام حمولة
وفرشا) ودخی الله تعالی انعامدن اثقال کوتورروز ایچون فرش ایدیلور ویا انک شعر وصوف ووبرندن
فرش اولنه جق شیء طوقنور * دینلدیکه حمل ایچون اولانله مراد انک کباریدر وفرش ایله مراد انک صغاریدر که
ارضه دانی اولمسیله اکا مفروش کبیدر انشا ایلدی (کلوا مما رزقکم الله) امدی الله تعالینک سزه
حلال ایتدیکی رزقندن یکز (ولا تتبعوا خطوات الشیطان) وکندیکزدن تحلیل وتحریمله شیطانک
طرائق وآثارینه سلوک ایتمکز (انه لکم عدو مبین) زیرا که اول سزه عدو وظاهر العداوه در (ثمانیة ازواج)
اول الله تعالی انعامدن سکز صنف خلق ایلدی (من الضأن اثنین) ضأندن ایکی صنف خلق ایلدیکه
اول کبش ونعجه در (ومن المعز اثنین) ومعزدن دخی ایکی صنف یعنی ذکر وانثی خلق ایلدی (قل
آلذکرین حرم ام الانثیین) دیکل که الله تعالی ضأن ومعزک ذکرلرینمی حرام ایتدی یوخسه انثالرینمی
(اما اشتملت علیه ارحام الانثیین) ویاخود اول ضأن ومعز انثالرینک ارحامی مشتمل اولدیغی ذکر وانثایی
حرام ایتدی (نبئونی بعلم ان کنتم صادقین) امدی بکا بر امر معلومله خبر ویرک که الله تعالی اشبو اشیادن
برشیء حرام ایتدیکنه اول دلالت ایده اکر انک اوزره تحریم دعواسنده صادقلر ایسکز (ومن الابل اثنین ومن
البقر اثنین) ودخی ابل وبقرک هر برندن ایکیشر صنف یعنی ذکر وانثایی خلق ایلدی (قل الذکرین حرم

ام

ام الانثیین) دیکل که الله تعالی ابل وبقرک ذکرلرینمی حرام ایتدی یوخسه انثالرینمی (اما اشتملت علیه ارحام
الانثیین) ویاخود اول ابل وبقر انثالرینک ارحاملری مشتمل اولدیغی ذکر وانثاینمی حرام ایتدی یعنی
اشبو انکاردر که اجناس اربعه دن الله تعالینک حرام ایتدیکی ذکورینمی ویا اناثینمی ویا اناثلری حمل
ایتدیکی شیمیدر * زیرا که انلر کاهی انعامک ذکورین وکاهی اناثن وکاهی اولادین حرام ایدرلردی شول
زعمله کیم انی حرام ایدن الله تعالی اوله (ام کنتم شهداء اذ وصیکم الله بهذا) یوخسه سز حاضرلر
ومشاهدلرمیدیکز حینا که اشبو تحریمن سزه وصیت ایتدی زیرا که پیغمبری تصدیق ایتمزسز اویله اولسه سزلک
ایچون بونک کبی امورک معرفتنه مشاهده وسماعدن غیری طریق اولمز (فمن اظلم ممن افتری علی الله کذبا
لیضل الناس بغیر علم) شول کسنه دن اظلم وارمیدر که الله تعالی یه حرام ایتمدیکی شیئی حرام ایتدی
دیو اکا افترا ایده تا که ناسی دین حقدن جتسز اضلال ایده * دینلدیکه انکله مراد عمرو بن لحیدر که بحائر
وسوائبی اول اول احداث ایتدی (ان الله لا یهدی القوم الظالمین) الله تعالی کفر وکذبله نفسلرینه ظلم
ایدن قومی صراط مستقیمه هدایت ایتمز (قل لا اجد فیما اوحی الی محرما علی طاعم یطعمه) دیکل که بکا وحی
اولنانده ویا قرآنده اکلی حرام اولور شیء بولمدم (الا ان یکون میتة) مکر که اول میته اوله (او دما مسفوحا)
ویادم سائل اوله * ابن عباس رضی الله عنه ایدر انکله مراد شول دمدر که دیری حیواندن چیقه یاخود
حیوانک ذبحی عندنده اوداجندن چیقه یوخسه کبد وطحال حرام دکلدر زیرا اول ایکیسی جامددر زیرا که
شرع اول ایکیسن مباح قیلوبدر ودخی لحمه خلط اولان دم دکل زیرا که اول سیلان ایتمز عروقده ومخده قلان
دمک تناولنده بأس یوقدر (او لحم خنزیر فانه رجس) ویالحم خنزیر اوله زیرا که خنزیر ویالحمی قذردر نجاست
اکا نه معتاد اولدیغیچون ویا خبیث مخبثدر (او فسقا اهل لغیر الله به) ویا اسم اللهک غیری اوزره ذبح اولنمغله
فسقله متصف اوله * بعض علما تحریم اشبو اشیایه مقصوردر دیدیلر که اول عائشه وابن عباسدن مرویدر
دیدیلر که سورهٔ مائده ده اوقلنده ذکر اولنان محرماتدن منخنقه ومابعدی میته یه ملحقدر لکن أکثر علما دیدیلر که
تحریم اشبو اشیایه مختص دکلدر بلکه نص کتابله حرام اولان اشبو محلده ذکر اولنانلردر حالبو که بوندن غیری
اشیای سنه نک دخی حرمتی سنتله ثابتدر * قال ابن عباس رضی الله عنه نهی النبی صلی الله علیه وسلم عن کل
ذی ناب من السباع وکل ذی مخلب من الطیر) ابن عباس ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم سباعدن هر نابلو یی
وطیردن هر مخلبلو یی اکلدن نهی ایتدی * امام شافعی عندنده قاعدهٔ کلیه در که برشیئک انک حلنه ویا حرمتنه
نص اولمیه مثلا شرع انک قتلنه امر ایده (قال النبی صلی الله علیه وسلم خمس فواسق یقتلن فی الحل والحرم
الحیة والغراب الابقع والفأرة والکلب العقور والحدأة) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر حیواناتدن خمس
فواسق حلده وکرک حرمده قتلی مباح اولور که اول حیه وغراب ابقع وفأره وکلب عقور وحدأه در * ویاخود
شرع انی قتلدن نهی ایده (قال ابن عباس نهی النبی صلی الله علیه وسلم عن قتل اربع من الدواب النملة والنحلة
والهدهد والصرد) ابن عباس ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دوابدن نمله ونحله وهدهد وصردی قتلدن نهی
ایتدی * امدی اشبو قتلیله امر اولنان وکرک قتلندن نهی اولنان حیواناتک اکلی حرامدر وبونلردن
ماعداده حکم عادات عربدن اغلبه مراجعتله در * اول شیئکه عربک اغلبی انی اکل ایدر اوله اول حلالدر
واول شیئکه انلرک اغلبی انی اکل ایدر اولمیه اول حرامدر زیرا که الله تعالی انلره (احل لکم الطیبات) دیو
خطاب ایتدی یعنی طباع سلیمه نک نفرت واستخباث ایتمدیکی اشیا سزه حلال قیلندی اویله اولسه اندن فهم
اولنور که عربک استخباث ایتدیکی اشیا حرام اوله ودخی حرمتنه دلالت ایدر نص وقیاس اولمیان اشیا دخی
طیباتدن اوله (فمن اضطر غیر باغ ولا عاد فان ربک غفور رحیم) بر کسنه که اشبو ذکر اولنان محرماتدن برشیئک
تناولنه ضرورت انی داعی اوله کندی میلی بر ضرورت تلویه بغی ایتمز وقدر ضرورت اوزره تجاوز دخی ایتمز
اولدیغی حالده یا محمد ربک جل شانه غفور رحیمدر انی مؤاخذه ایتمز (وعلی الذین هادوا حرمنا کل ذی ظفر)
بز یهوده حرام ایتدک بهائم وطیردن هر شیئکه اصابعی مشقوق اولمیه بعیر ونعامه واوز وبط کبی * دینلدیکه

یعنی طیردن هر مخلبلوبی ودوابدن هر حافرلوبی حرام ایتدك حافره ظفر دینلسی استعاره وجهی اوزره در
دینلدی (ومن البقر والغنم حرمنا علیهم شحومهما) وبقر وغنمك ایچ یاغنی یهوده حرام ایتدك (الا ما حملت
ظهورهما) الا بقر وغنمك داخل بطلرندن ظهر وبطلرینه تعلق ایدن یاغلری انلره حرام ایتمدك (او الحوایا)
وامعا یه ملاصق اولان یاغی دخی حرام ایتمدك (او ما اختلط بعظم) ودخی شول یاغکه عظمه مختلط اوله
اول الیه ده کی یاغدر (ذلك جزیناهم ببغیهم) اشبو تحریم ویا جزالی بز انلره بغی وظلملری سببیله ایتدك
(وانا لصادقون) بز اخبار ویا وعد ووعیدمزده صادقز (فان کذبوك فقل ربکم ذو رحمة واسعة) اکر قومك
انلره کتوردیکك تحریم وتحلیلده سنی تکذیب ایدرلرسه انلره دیکل که ربکز جل شانه رحمت واسعه صاحبیدر
تکذیبیکز اوزره امهال ایدر اما که اهمال ایتمز (ولا یرد بأسه عن القوم المجرمین) انك بأسی قوم مجرمیندن
رد اولنمز چقانکه وقتی ایریشه (سیقول الذین اشرکوا لو شاء الله ما اشرکنا ولا اباؤنا ولا حرمنا من شیٔ)
زمان مستقبلده مشرکلر دیسرلر که الله تعالی دیلسه بز وآباءمز اکا اشراك ایتمزدك وکندیلکمزدن
برشیٔ حرام ایتمزدك (کذلك کذب الذین من قبلهم) سنی تکذیبلری کبی انلردن اوکدین کچن امتلر
پیغمبرلرینی تکذیب ایتدیلر (حتی ذاقوا بأسنا) حتی که تکذیبلری سببیله اوزرلرینه انزال ایتدیکمز عذابی
ذوق ایتدیلر (قل هل عندکم من علم فتخرجوه لنا) انلره دیکل که سزك عندکزده کتاب وحجتدن برشیٔ
وارمیدر انی بزه اظهار ایده سز تا که دعوالرکزك صحتی بیلنه (ان تتبعون الا الظن) بلکه سز اول قوللرکزده
ظنلرکزه اتباع ایدرسز (وان انتم الا تخرصون) سز دکل الا کذب ایدرسز * اشبو نده ظنه اتباعدن منعه
دلالت واردر (قل فلله الحجة البالغة) دیکل که الله تعالینك کتاب ورسول وبیانله حجت تامه سی واردر
(فلو شاء لهدیکم أجمعین) اکر اول دیلسه جمیعکزه ایمانی توفیق وهدایت ایدردی (قل هلم شهداءکم الذین
یشهدون ان الله حرم هذا) دیکل که شهدا زعم ایتدیککز کمسه لری کتورلك که اشبو سزلك حرامدر
دیدیککز اشیالی الله تعالی حرام ایتمش ایدیکنه شهادت ایدهلر (فان شهدوا فلا تشهد معهم) اکر انلر
کاذبین اولدقلری حالده اکا شهادت ایدرلرسه سن انلری اول قوللرنده تصدیق ایتمکل (ولا تتبع اهواء الذین
کذبوا بایاتنا والذین لا یؤمنون بالآخرة) بزم آیاتمزی تکذیب ایدنلرك وآخرتی تصدیق ایتمیانلرك هوالرینه
اتباع ایتمکل (وهم بربهم یعدلون) زیرا که انلر رب تعالی یه اشراك ایدیجیلردر (قل تعالوا أتل ما حرم ربکم
علیکم) دیکل که کلوك سزه رب تعالینك اوزریکزه حرام ایتدیکی اشیالی بیان ایده یمکه اول (الا تشرکوا
به شیأ) الله تعالی یه برشیٔ اشراك ایتمیه سز (وبالوالدین احسانا) ووالدینکزه احسان ایدوب اسائت
ایتمیه سز (ولا تقتلوا اولادکم من املاق) وفقردن خوفله اولادکزی قتل ایتمیه سز (نحن نرزقکم وایاهم)
سزه وانلره رزقی بز ویررز (ولا تقربوا الفواحش ما ظهر منها وما بطن) واشکارده وتنهاده زنایه قریب اولمکز
(ولا تقتلوا النفس التی حرم الله الا بالحق) والله تعالینك شول قتلن حرام ایتدیکی مؤمن ومعاهدی قتل
ایتمکز مکر که انك قتلن ایجاب ایدر شیئله قتل ایده سز که اول ردت وقصاص وزنادر که رجم ایجاب ایده (قال
النبی صلی الله علیه وسلم لا یحل دم امریٔ یشهد ان لا اله الا الله وانی رسول الله الا باحدی ثلاث الثیب الزانی
والنفس بالنفس والتارك لدینه المفارق للجماعة) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر شول کشینك دمی حلال
اولمز که الله تعالینك وحدانیتنه وبنم رسالتمه شهادت ایده الا اوچ خصلتك بریله کیم اول زانینك محصن
اولسیدر وقاتلك اخری ظلما قتل ایتمسیدر ومسلم دینی ترك ایتمسیدر (ذلکم وصیکم به لعلکم تعقلون)
اشبو تفصیل اولنانلك حفظیله الله تعالی سزه امر ایلدی تا که رشد بوله سز * زیرا کمال عقلك مآلی رشددر
(ولا تقربوا مال الیتیم الا بالتی هی أحسن) ومال یتیمه قریب اولمکز الا شول فعله ایله که اول انك مالنه
احسن اوله حفظ وتثمیر کبی (حتی یبلغ اشده) حتی که بلوغه ایریشه اکمالنی ویرلك اکر رشید ایسه
(واوفوا الکیل والمیزان بالقسط) وکیل ومیزانی عدل ایله ایفا ایدك (لا نکلف نفسا الا وسعها) کیل
ومیزانی ایفاده معطی اوزرینه واجبدن اکثرله وصاحب حق حقندن اقلی قبول ایله تکلیف اولنمز

بلکه

بلکه ایکیسندن هر بری وسعی اولدیغی شیئله امر اولنور بوخسه عسرت ویرلمز یعنی ایفاء حق
عسیردر * امدی اوزریکزه واجب اولان وسعکزده اولانی ایفادر انك ماوراسی معفودر (واذا قلتم فاعدلوا
ولو کان ذا قربی) چقان حکومتده ویا شهادتده سویلرلرسه کز صدق ایدك اکرچه مقول له ویا مقول
علیه ذوی قرابتکزدن ایسه ده (وبعهد الله اوفوا) وهر عهده وفا ایدك اول عهد که کسه سز که الله
تعالی بیننده ویا ناس بیننده اولسون * یعنی امر ونهی وتذردن هر واجبی اقامت ایدك وسر ومال وعقد
موثقدن هر امانتی حفظ ورعایت ایدك (ذلکم وصیکم به لعلکم تذکرون) اشبو سزه تلاوت اولنان احکامی
الله تعالی سزه امر ایلدی تا که انکله اتعاظ ایدوب امر ونهینه امتثال ایده سز (وان هذا صراطی مستقیما
فاتبعوه) اشبو ایکی آیتده ذکر اولنان بنم طریق ودین مستقیممدر اکا اتباع ایدك که اول سزی جنته ایرکورر
(ولا تتبعوا السبل) یوخسه طرق ویا ادیان مختلفه یه اتباع ایلمکز که اول یهودیت ونصرانیت وسائر مللدر
ویا اهوا وبدعدر (فتفرق بکم عن سبیله) که اول سزی اتباع وحی واقتضاء برهان اولان طریق ودین
مرضیسندن تفریق وازاله ایدر (ذلکم وصیکم به لعلکم تتقون) رب تعالی سزه اشبو اتباعله امر ایلدی
تا که ضلال وتفرقدن اتقا ایده سز (ثم آتینا موسی الکتاب) اشبو وصیتی قدیمده وحدیثده ذکر
ایتدیکمزدنصکره اندن اعظم موسایه توراتی ویردك (تماما علی الذی احسن) تا اکا قیامی احسن اولان
اوزره کرامت ونعمتی اتمام ایده (وتفصیلا لکل شیٔ) ودینده هر محتاج الیه اولانی بیان وتفصیل ایده
(وهدی ورحمة) وضلالتدن هدی وعذابدن امن ایده (لعلهم بلقاء ربهم یؤمنون) تا که بنو اسرائیل رب
تعالینك لقاسنه تصدیق ایدهلر (وهذا کتاب انزلناه مبارك فاتبعوه واتقوا لعلکم ترحمون) اشبو قرآن
بر کتابدر که انی بز انزال ایتدك کثیر النفعدر اوامر ونواهیسیله عمل ایچون اتباع ایدك واکا مخالفتدن حذر ایدك
تا که رحمت اولنه سز (أن تقولوا انما انزل الکتاب علی طائفتین من قبلنا وان کنا عن دراستهم لغافلین) یا اهل
مکه بز قرآنی انزال ایتدك تا دیمیه سز که بزدن اول یهود ونصارایه توراة وانجیل انزال اولندی بز ایسه انلرك اول
ایکی کتابی قرائتلرندن غافللر ایدك کندی لغتمزده اولماغین انلر نه ایدیکنی بیلمز ایدك (او تقولوا لو انا انزل علینا
الکتاب لکنا اهدی منهم) ویاخود دیمیه سز که اکر بزه کتاب انزال اولنسه ایدی بز یهود ونصارادن ارشد
اولوردق زیرا اذهان وافهامده بز انلردن ارشدز (فقد جاءکم بینة من ربکم وهدی ورحمة) سزه ایسه
ربکز جل شانه دن حجت واضحه کلدی سزانی بیلورسز وتأمل ایدنه هدایت وانکله عمل ایدنه رحمت کلدی
(فمن اظلم ممن کذب بآیات الله وصدف عنها) شول کمسه دن اظلم کیمدر که الله تعالینك آیتلرینی تکذیب ایده
واندن اعراض وناسی صد ایده ضال ومضل اوله (سنجزی الذین یصدفون عن آیاتنا سوء العذاب بما کانوا
یصدفون) شول بزم آیتلریمزدن اعراض وناسی صد ایدنلره اول فعللری سببیله شدت عذابله جزا ایدیسرز
(هل ینظرون الا ان تأتیهم الملائکة) اهل مکه منتظر اولمزلر الا اکا که انلره ملائکهٔ موت ویا ملائکهٔ
عذاب کله (أو یأتی ربك) ویا رب تعالیدن عذاب امری کله (أو یأتی بعض آیات ربك) ویا رب تعالیدن
انلره اشراط ساعتك بعضی کله * دینلدیکه انکله مراد شمسك مغربدن طلوعیدر حذیفه وبراء بن عازب رضی
الله عنهمادن مرویدر که بز قیامتی مذاکره ایدرکن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اوزرمزه کلدی وبزه
نه شیٔ مذاکره ایدرمزدیو سؤال ایدوب دیدك که قیامتی مذاکره ایدرز * دیدیکه قیامت قوبمز حتی که اندن اول
اون علامت کوررسز که اول دخان ودابة الارض وخسوف ثلاثه درکه انك بری مشرقده وبری مغربده
وبری جزیرهٔ عربده اولور * ودخی دجالك خروجی وشمسك مغربدن طلوعی ویأجوج ومأجوج خروجی
وعیسی علیه السلامك نزولیدر وعدندن نار خروجیدر (یوم یأتی بعض آیات ربك لا ینفع نفسا ایمانها لم تکن
آمنت من قبل أو کسبت فی ایمانها خیرا) شول کونکه رب تعالینك بعض آیاتی کله محتضر کبیکه اکا امر
عیان وایمان برهان اوله کشی یه ایمان نفع ایتمز اکراندن اول ایمانه کلمش دکل ایسه * ویاخود ایمانی حالنده
توبه ویا عمل صالح کسب ایتمش دکل ایسه * اشبو دلیلدر که عملسز ایمانی اعتبار ایتمیه واعتبار ایدن دیرکه

بو حكم اول كونه مخصوصدر (قل انتظروا انا منتظرون) ديكه ذكر اولنان اشياء ثلاثه دن برينك كلمسنه منتظر اولك كه بز دخى اكا منتظرلرز اول كلديكنده بزه فوز سزه ويل ايرر (ان الذين فرقوا دينهم) شونلركه دينلرين تفريق ايتديلر رسللرك بعضنه مؤمن و بعضنه كافر اولديلر و يا دينده فرقه فرقه اولديلر * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر يهود ونصارادن هر صنف يتمش ايكيشر فرقه اولديلر هر برصنفدن انجق بر فرقه سى نجات بولوب يتمش برى ناره ايرديلر * اما كه بنم امتم يتمش اوچ فرقه اولوب يتمش ايكيسى اهل نار و بريسى اهل نجات اوليسردر * دينلديكه اول اهل نجات اولان نه حاللو كسه لردر ديديكه بنم واصحابم طريقنه كيدنلردر (وكانوا شيعا) وفرق مختلفه اولديلر * دينلديكه انلر يهود ونصارادر ويا خود بو امتدن اهل بدع وشبهاتدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان الذين فرقوا دينهم وكانوا شيعا هم اصحاب البدع واصحاب الاهواء من هذه الامة) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر شونلركه دينلرندن مفارق اولدقلرندنصكره فرقه فرقه اولديلر انلر بو امتدن بدع واهواء اصحابيدر (لست منهم فى شئ) سن انلردن برشيده دكلسن وبر نسن وانلرسندن برنسنلردر (انما امرهم الى الله) انلرك جزا ومكافاتده امرلرى الله تعالى يه مفوضدر (ثم ينبئهم بما كانوا يفعلون) يوم قيامتده محشره واردقلرنده الله تعالى انلره دنياده ايشلدكلرين خبرويرر بعده مستحق اولدقلرى جزايى انلره ايركورر (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) بركسه كه برحسنه ايله كاله انكچون اول حسنه نك اون امثالى واردر الله تعالى انى فضلندن اكا ويرركه اول اضعافدن موعودلك اقليدر (ومن جاء بالسيئة فلا يجزى الا مثلها) واولكه برسيئه ايله كاله اول انجق اول سيئه مثليله جزا اولنور اكر عفو اولنمزايسه (وهم لا يظلمون) انلرثوابلرى نقصيله وياعقابلرى زياده سيله ظلم اولنمزلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم اذا احسن احدكم اسلامه فكل حسنة يعملها تكتب بعشرة امثالها الى سبعمائة ضعف وكل سيئة يعملها تكتب بمثلها حتى يلقى الله عز وجل) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر قچان بريكز اسلامين كوركلك ايده هر ايشلديكى حسنه اون مثلى يازيلور حتى ايمانك قوت وكمالى حسبنجه بعضيلره يدى يوز مثلنه دكين تضعيف اولنور وهر ايشلديكى سيئه بر مثلى يازيلور تا موتنه دكين بونك اوزره جارى اولور اكر اول توبه يه وياعفوه مقارن اولمزايسه (قال النبى صلى الله عليه وسلم يقول الله عز وجل من جاء بالحسنة فله عشر امثالها وازيد ومن جاء بالسيئة فجزاء سيئة مثلها أو اغفر) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر حق جل وعلا ديركه بركسه كيم بكا برحسنه ايله كله انكچون اول حسنه نك اون مثليله جزا اولنور وانك اوزره ديلرسم زياده ايدرم واولكه برسيئه ايله كله انك جزاسى برسيئه در ويا مغفرت ايدرم * ابن عمر رضى الله عنه ايدر اشبو آيه كريمه صدقاتك غيرى حسنات حقنده در * اما كه صدقات يدى يوز مثلنه دكين تضعيف اولنور (قل اننى هدانى ربى الى صراط مستقيم) ديكل كه ربم جل شانه وحيى ايله بنى حجتدن نصب ايتديكى شيئه استقامتله موصوف دين اسلامه هدايت ايتدى (دينا قيما ملة ابراهيم حنيفا) بر دينه كيم غايتده محكم وثابتدركه اول اسلامده مخلص ابراهيم عليه السلامك ملتيدر (وما كان من المشركين) واول ابراهيم عليه السلام مشركلردن دكل ايدى (قل ان صلاتى ونسكى) ديكل كه بنم صلاتم ونسكم * نسكدن مراد دينلديكه يعنى حج وعمره ده كى ذبيحه م وياحجم وياهر عبادتم (ومحياى ومماتى) واول شيئى كه حياتمده انك اوزره اولورم ومماتى اكامنتهى قيلورم كه اول طاعت ويا ايماندر ويا خود طاعات حياتم وخيراتمكه انى مماتمه مضاف قيلورم وصيت وتدبيركبى ويا نفس حيات ومماتم (لله رب العالمين) الله تعالى ايچون خالصدركه اول عالملرك ربيسيدر (لا شريك له) كه انك شريكى يوقدر (وبذلك أمرت) وبو اخلاص ويا قول ايله امر اولنمشم (وانا اول المسلمين) وبن مسلمينك مقدمى يم زيرا كه هر پيغمبرك اسلامى امتنك اسلامى اوزره متقدمدر (قل أغير الله أبغى ربا) ديكل كه بن الله تعاليدن غيرى ربمى طلب ايدرمكه عبادتمده اول غيرى اكا شريك ايدم (وهو رب كل شئ) والحال اول الله تعالى هر شيئك ربيسيدر انك ماسواسى مربوبدرر بو بيته صالح دكلدر (ولا تكسب كل نفس الا عليها) وهر كشينك كسب ايتديكى وبال كندى اوزره اولور * ابن عباس رضى الله عنه ايدر وليد بن المغيره ديرديكه بنم سبيله كيدك

خطايا كزى بن بوكلنه يم اكا جوابده بو آيت نازل اولدى واشبو آيه آتيه ايله تأكيد بيورلديكه (ولا تزر وازرة وزر أخرى) هيچ برنفس حامله نفس اخرانك جانى يوكلنمز يعنى هيچ كسه آخرك ذنبيله مؤاخذه اولنمز (ثم الى ربكم مرجعكم فينبئكم بما كنتم فيه تختلفون) يوم قيامتده مرجعكز رب تعالى يه در دنيكزاجرنده دنياده اختلاف ايتديككز شيئى سزه خبرويررحتى كه رشد غيدن ومحق مبطلدن متميز اولور (وهو الذى جعلكم خلائف الارض) يا محمد امتى اول الله تعالى اهلاك ايتديكى قرون ماضيه نك يرينه سزى يريوزنده خلفا قيلدى (ورفع بعضكم فوق بعض درجات) و بعضكزى بعضكز فوقنده خلق ورزق ومعاش وقوت وفضلده درجات مختلفه اوزره رفع ايلدى (ليبلوكم فيما آتاكم) تاكه سزه ويرديكى جاه ومالده اختبار ايده هر صنفى صددنده اولديغى حالتده طاعت ومخالفتن كندويه اظهار ايدوب يوم قيامتده خير وشرى اوزره جزالرينه معترف اوله لر (ان ربك سريع العقاب) سنك ربك جل شانه نك عقابى سريعدر زيرا كه هر شيئكيم كلور اول قريبدر ويا عقابى ديلديكنده سرعت ايدر (وانه لغفور رحيم) اول الله تعالى مؤمن اولوب عمل صالح ايشلينلره مغفرت ورحمت ايديجيدر * دينلديكه الله تعالى سريع العقابدر رسول كمسه يه كيم الله تعالينك عهدنى حفظ ايتميه فضلندن ويرديكى نعمتك حقنى ادا ايتميه * وغفور رحيمدر اول كمسه يه كه سراده وضراده اكا شكر ايليه

(سورة الاعراف وهى مائتان وخمس اوست آيات مكية)

الا سكزايى مكيه دكلدركه اول (واسئلهم) قولندن (واذ نتقنا) قولنه دلك دينلديكه (واعرض) قولنه دكدر

* (بسم الله الرحمن الرحيم) *

(المص) اول الله تعالى لطيف ومجيد وصادقدر (كتاب انزل اليك) اشبو سوره ويا قرآن سكا انزال اولندى (فلا يكن فى صدرك حرج منه) امدى صدركده انلرك انى تكذيبلرندن ضيق اولمسون ويا اول سكا الله تعاليدن ايديكنده صدركده شك اولمسون ويا ابلاغ وتأديه رسالتدن صدركده ضيق اولمسون (لتنذر به وذكرى للمؤمنين) اتكاه مؤمنلرى انذار وتذكير ايده سن (اتبعوا ما انزل اليكم من ربكم) ديكل كه ربكز جل شانه دن سزه انزال اولنان قرآنه اتباع ايدك (ولا تتبعوا من دونه اولياء) الله تعاليدن غيرى انس وجندن سزى اضلال ايدنلرى اوليا اتخاذ ايتمكز (قليلا ما تذكرون) قتى آز زمان سز تذكر ايدرسز (وكم من قرية اهلكناها فجاءها بأسنا بياتا او هم قائلون) چوق قريه كه بز انك اهالى اهلاك ارادة ايتدك انلره عذابمز ايردى حالبوكه انلر كيجه نائملر ايدى ويا كوندزين قيلوله ده ايديلر * يعنى انلره عذابمز بوقتلرى اولديغى وقتده كاهى كيجه ده وكاهى كوندزده ايردى (فما كان دعواهم اذ جاءهم بأسنا الا أن قالوا انا كنا ظالمين) قچانكه انلره عذابمز ايشه قول ودعا وتضرعلرى بو اولديكه ظلملرينه اعتراف ايتديلر حالبوكه اول حينده كى اعتراف نفع ايدر دكلدر (فلنسألن الذين أرسل اليهم) بز امتلره انلره ارسال اولنان رسوللرك رسالتنى قبول وانلره اجابت ايتدكلرندن سؤال ايدرز (ولنسألن المرسلين) ومرسلره ايسه اجابت اولندقلرى شيئدن سؤال ايدرز (فلنقصن عليهم بعلم) وبز اول كونده رسوللره تبليغلرين وامتلره رسالتى ردلرين جميعنى بيلور اولديغمز حالده خبرويررز (وما كنا غائبين) بز انلردن غائب دكل ايدك كه انلرك احوالى بزه خفى اوليدى (والوزن يومئذ الحق) وزن اعمال كه حقدر يوم قيامتده لابد اوليسردر * روايت اولنديكه يوم قيامتده الله تعالى ميزان نصب ايديسردر انك لسانى وايكى كفه سى اولور هر كفه نك سعتى مشرق ومغرب اراسنجه اولور * وزنك كيفيتنده اختلاف اولندى بعضيلر ديديكه وزن اولنان صحائف اعمالدر زيرا پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن روايت اولنديكه يوم قيامتده بررجلك طقسان طقوز سجلى نشر اولنه هر سجلك سعتى مد بصر جه اوله * بعده انكچون بر بطاقه چيقاريله كه انده شهادتين كلمه سى يازيلوا اوله اول سجلاتك جميعى بركفه يه وبطاقه يالكز بركفه يه قونيله اول سجلاتك جمعندن اول بطاقه آغر كله وبعضيلر ديديكه وزن اولنان اشخاصدر * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن روايت اولنديكه يوم قيامتده بررجل عظيم سمين كتوريله كه عند الله اول جناح بعوضه دكاو وزنى اوليه

دینلدیکه الله تعالینك وزن اعمالده حکمتی عبادك دنیاده اکا اولان ایمانلرینی اظهار و عقباده اوزرلرینه حجتی الزامدر (فمن ثقلت موازینه فاولئك هم المفلحون) اول کمسه که حسناتی سیئاتندن ثقیل اوله انلر نجات و ثوابه فائزلردر (ومن خفت موازینه فاولئك الذین خسروا انفسهم بما کانوا بآیاتنا یظلمون) و اول که حسناتی خفیف اولوب سیئاتی ثقیل اوله امدی انلر حظ نفسلرنده مغبون اولدیلر شول سببله کیم بزم آیتلریمزه انکارله نفسلرینه ظلم ایدرلردی (ولقد مکناکم فی الارض) بز سزی یریوزنده سکنی و زرع و تصرفله تمکین ایتدك (وجعلنا لکم فیها معایش) و سز ایچون انده تجارت و مکاسب و مأکل و مشاربدن ایام حیاتکزده تعیش اسبابنی قیلدق (قلیلا ما تشکرون) سزه ویریلان نعمت و کرامتلره از شکر ایدرسز (ولقد خلقناکم ثم صورناکم) اصول و آباکزی خلق و سزی ارحام امهاتکزده تصویر ایتدك * ویاخود ظهر آدمده سزی خلق و یوم میثاقده تصویر ایتدك شول حینده که انلری ذره مثالنده اخراج ایلدك * ویاخود بز سزی اصلاب رجالده خلق ایتدك و ارحام نساده تصویر ایتدك (ثم قلنا للملائکة اسجدوا لآدم) بعده ملائکه یه دیدك که آدمه سجده ایدك که اول سجده آدمه تحیت و الله تعالی یه عبادت ایدی (فسجدوا الا ابلیس لم یکن من الساجدین) اول ملائکه آدمه سجده ایتدیلر الا ابلیس اکا کبر و حسدندن سجده ایدنلردن اولمدی (قال ما منعك الا تسجد اذ امرتك) الله تعالی دیدیکه یا ابلیس بن سکا آدمه سجده ایت دیو امر بیورمشیکن امرمه امتثالدن سنی نه شی منع ایلدی (قال انا خیر منه خلقتنی من نار و خلقته من طین) ابلیس دیدیکه بن اندن خیرلویم زیرا سن بنی ناردن و انی طیندن خلق ایتدك و فاضله حسن اولمز که مفضوله سجده ایده اویله اولسه انکله امر نیجه حسن اولور * آنکله اول کبری ابتدا سنت ایلدی * ابن عباس ایدر ابتدا قیاس ایدن ابلیسدر لکن قیاسنده خطا ایلدی اولکه رأیندن دینی برشیئه قیاس ایده الله تعالی انی ابلیسه قرین ایدر * محمد بن جریر ایدر ابلیس ظن ایلدیکه نار طیندن خیرلو اوله بیلمدیکه فضل الله تعالینك تفضیل ایتدیکنده در والحال الله تعالی طینی نار اوزره تفضیل ایتدی * حکما دیدیلر که طینك نار اوزره برنیجه وجهدن فضلی واردر که اول طینك جوهرنده وقار و حلم و صبر اولدیغیدر که انکله آدم خطاسندن صکره توبه یه سبقت ایتدی حتی که اول اکا اصطفا و اجتبانی مورث اولدی * و نارك جوهرنده ایسه خفت و طیش و حدت و ارتفاع اولمغله ابلیس شقاوتندن صکره استکبار و اصراره سبقت ایتدی حتی که اول اکا لعنت و شقاوتی مورث اولدی * ودخی طین اشیانك جمعنه و نار ایسه اشیانك تفریقنه سببدر ودخی طین نبات و اشجارك حیاتنه و نار ایسه هلاکنه سببدر (قال فاهبط منها) الله تعالی ابلیسه دیدیکه جنتدن و یا سمادن ارضه اینکل دینلدیکه ملك ارض ابلیسك ایدی الله تعالی انی ارضدن جزایر بحره سوردی عرشی بحر اخضرده در ارضه کیرمز الا سارق کبی (فما یکون لك ان تتکبر فیها) سکا صحیح اولمز که اول جنتده تکبر ایده سن زیرا که اول مطیع و خاشع مکانیدر اشبونده تنبیه واردر که تکبر اهل جنته لایق اولمیه و حق تعالی انی طرد و اهباطی تکبر ایچون اوله یوخسه مجرد عصیانی ایچون دکل (فاخرج انك من الصاغرین) امدی جنتدن چیقغل زیرا سن تکبر سببیله اذلاء دنسن * اول اجلدن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه (من تواضع لله رفعه الله ومن تکبر وضعه الله) هرکمسه که الله تواضع ایده الله تعالی انی درجات عالیه یه رفع ایدر و اولکه تکبر ایده الله تعالی انی ذلیل و مهان ایدر (قال أنظرنی الی یوم یبعثون) ابلیس دیدیکه یارب یوم قیامته دکین بکا مهلت ویروب اولدرمکل و یا عقوبتمی تعجیل ایتمکل (قال انك من المنظرین) الله تعالی دیدیکه سن امهال اولنمشلردنسن یعنی وقت معلومه دکین که اول نفخهٔ اولیدر و یا بروقته دکین که انك نهایت اجلیدر کیم الله تعالی انی بیلور الله تعالی انك استنظارینه اکا انظارنده حکمتی اولدر که انك اغواسی عباده ابتلا و فتنه اوله و مطیع عاصیدن تمیز ایده و اجر و وزر عظیم اوله * دینلدیکه کاهی خطاب مخاطبك شرفی ایچون اولور رجحان تضرع و ابتهال محلنده اوله و کاهی مخاطبه مقت ایچون اولور اشبو محلده ابلیسك مخاطبه سی کبی (قال فبما اغویتنی لاقعدن لهم صراطك المستقیم) ابلیس دیدیکه یارب بنی

وهدادن

هدادن اضلالك و یا بنی اهلالك و یا رحمتکدن ابعادك و تخییبك سببیله بنی آدم ایچون طریق قویمك اسلام اوزره جلوس ایدهیم (ثم لآتینهم من بین ایدیهم ومن خلفهم وعن ایمانهم وعن شمائلهم) انلره اوکلرندن یعنی آخرتلری قبلندن کلوب انك حقیقتنده انلری شکه دوشورم و اردلرندن کلوب انلره دنیایه رغبت ویرم و صاغلرندن کلوب دینلری امرنده انلری شبهه ایرکورم و صوللرندن کلوب انلره معاصیی قندرم * دینلدیکیم اوکلرندن و اردلرندن کلمسی یعنی بیلوب تحرزه قادر اولدقلری حیثیتدن و بلمیوب تحرزه قادر اولمدقلری حیثیتدن اوله * و صاغلرندن و صوللرندن کلمسی بیلوب تحرز ایتملری متیسر ایکن تیقظ و احتیاطلری اولمامغله ترك ایتملری اوله (ولا تجد اکثرهم شاکرین) سن انلرك اکثرنی امرکه اطاعت ایدر و یا نعمتلرکه شکر ایدر بولمیهسن (قال اخرج منها مذؤما مدحورا) الله تعالی ابلیسه دیدیکه معیب و مطرود و مبعد اولدیغك حالده جنتدن چیقغل (لمن تبعك منهم لاملأن جهنم منکم اجمعین) بنی آدمدن سکا اطاعت ایدنله و سنکله و ذریتکله جمیعکزله جهنمی طولدررم (ویا آدم اسکن انت وزوجك الجنة) یا آدم سن و زوجهك حوا جنت خلدده ساکن اولك (فکلا من حیث شئتما) و دیلدیککز مکاندن وسعت و رفاهیت اوزره مطاعم و مشاربندن تناول ایدك (ولا تقربا هذه الشجرة فتکونا من الظالمین) لکن اشبو شجرهٔ مخصوصه دن یمکز اکر یرسکز نفسلرینه ظلم ایدنلردن اولورسز (فوسوس لهما الشیطان لیبدی لهما ما ووری عنهما من سوآتهما) شیطان اول ایکیسنك قلبلرینه وسوس القا ایتدی تا اول ایکیسنك سوأهلرندن غطانی کیدروب سوأهلرینی کشف ایده حالبوکه اول ایکیسندن هر برینه کندینك و نه صاحبنك سوأهسن کوررردی (وقال ما نهیکما ربکما عن هذه الشجرة الا ان تکونا ملکین او تکونا من الخالدین) و شیطان اول ایکیسنه دیدیکه ربکز سزی اشبو شجرهنك ثمارینی اکلدن نهی ایتمدی الا انکیچون که انی اکله ملك اولمیهسز و یاخود جنتده باقی قالور اولمیهسز (وقاسمهما انی لکما لمن الناصحین) و ایکیکزه بن ناصحلردنم دیو یمین ایلدی مؤمن ایسه الله تعالی یه یمینله الدانور دیدیکه بن سزدن اول یرادلمشم سز بلدیککزی بیلورم بکا تابع اولوك که سزی ارشاد ایدرم ابلیس ایسه یمیننده کاذب ایدی آدم علیه السلام ظن ایتمزدیکه هیچ کمسنه کذب یره الله تعالی یه یمین ایده (فدلیهما بغرور) حتی اول خداع و غرور ایله انلری منزله لرندن دوشوردی * و غرور اولدرکه غشی ابطان ایدوب نصحی اظهار ایده (فلما ذاقا الشجرة بدت لهما سوآتهما) وقتا که آدم و حوا اول شجرهدن اکله شروع ایدوب طعمنی بولدیلر انلره فی الحال شوم معصیت و عقوبت ایرشدی و اوزرلرندن لباسلری دوکلدی عریان قالوب عورت یرلری اچلدی * اول شجرهنك ماهیتنده اختلاف اولندی اول سنبله یا کرم و یا غیریدر دینلدی و لباسلری دخی نور و یا حله یا ظفر ایدمکی سویلندی عورت یرلری اچلیجق او تاندیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر آدم علیه السلام اوزون بویلو چوق صاچلو ایدی اندن اول خطا صدور ایدیجك عورت یری اچلدی اول حالتدن او تانوب قاچغه یوللندی کیدرکن جنت اشجارندن برینه صاچی طولاندی رب تعالیدن ندا کلدیکه یا آدم بندن می قاچرسن دیدیکه یارب خطا ایتمشم او تاندم (وطفقا یخصفان علیهما من ورق الجنة) بعده آدم و حوا جنتك انجیری یپراغندن برمقدار الوب بری برینه الزاقله اندن ایکیسی بر لباس ایدندیلر (وناداهما ربهما الم انهکما عن تلکما الشجرة) رب تعالی اول ایکیسنه دیدیکه بن سزی اشبو شجره اکلدن نهی ایتمدمیدی (واقل لکما ان الشیطان لکما عدو مبین) و شیطان سزه عدو مبین ایدیکنی بیلدرمدمیدی اشبو دلیلدر که مطلق نهی تحریم ایچون اوله * محمد بن قیس ایدر رب تعالی آدم علیه السلامه بن سنی شجرهٔ مخصوصه اکلدن نهی ایتمشیکن نیچون بکا عصیان ایتدك دیدکده یارب بکا انی حوا یدردی حوا دیدیکه یارب بکا انی حیه یدردی حیه دیدیکه یارب بکا انی ابلیس بیوردی الله تعالی دیدیکه یا حوا انکیم سن اول شجره دن دم آقتدك هر آیده دمك آقسون و یا حیه سنك ایاقلریکی کسدم من بعد یوزك اوزره یوریهسن و بنی آدمدن سکا ملاقی اولان سنی اولدرمکه قصد ایلسون * و یا ابلیس سنی بنی آدمه مبغوض ایتدم ابد العنت اولنهسن (قالا ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنکونن من الخاسرین) آدم و حوا

دیدیلرکه یارب بزکندیمزه ظلم ایتدك اکرسن بزه مغفرت ورحمت ایتمزسك بز زیانکارلردن اولورز * اشبو
دلیلدرکیم عبد صغایری اوزره معاقب اوله اکرمغفرت اولنمزسه * معتزله دیدیلرکه اجتناب کبائرله صغائر
اوزره معاقبه جائز اولماز وآدم وحوانك بو قوللری مقربین عادتی اوزره درکیم انلر سیئاتدن صغیری استعظام
وحسناتدن عظیمی استحقار ایدرلر (قال اهبطوا بعضكم لبعض عدو) الله تعالی ادم وحوا وابلیسه دیدیکه
جنتدن یره اینوك آدم وحوا ابلیسه وابلیس انلره معادات ایدرا ولدیغی حالده (ولكم فی الارض مستقر ومتاع
الی حین) وسزلك ایچون یریوزنده موضع استقرار ومعاش واردر شول وقته دکین که انده آجالکز منقضی اولور
(قال فیها تحیون وفیها تموتون ومنها تخرجون) الله تعالی ادم وحوا وذریه لرینه دیدیکه یریوزنده معیشت
ایدرسز وموتکزده اکا دفن اولنورسز ویوم قیامتده بعث وجزا ایچون اندن چیقاریلورسز (یابنی آدم قد
انزلنا علیكم لباسا یواری سوآتكم) یابنی آدم بز سز کیچون عوراتکزی ستر ایدر لباس خلق ایتدك یعنی سمادن
ماء انزال ایله کیم اول پنبه وکتان وغیری اشیایی بتوردرکه اندن لباس حاصل اولور * روایت اولندیکه اهل
جاهلیت کعبه یی عریان طواف ایدوب ایجنده الله تعالی یه عصیان ایتدیکمز ثیاب ایله طواف ایتمزدیرلردی
اویله اولسه بو آیتی انزال ایدوب ستر ایله امر اولندی (وریشا) ودخی لباس زینت انزال ایتدك که انکله
تجمل ایدرسز (ولباس التقوی ذلك خیر) شول لباس تقوی خیرلودر شول لباسدنکه انکله عوراتکزی ستر
ایدر ویا تجمل ایچون انی کیرسز * لباس تقواده علما اختلاف ایتدیلر دیدیلرکه اول ایماندر ویاخود حیادرکه
اول تقوایه بعث ایدر ویا عمل صالحدر ویا سمت حسندر ویا خشیت اللهدر ویا شول آلتدرکه حربده انکله اتقا
ایدیلور ویا صوف وثیاب خشنه درکه اهل ورع کیر (ذلك من آیات الله) انزال اولنان لباس الله تعالینك
آیتلرندن بر آیتدرکه انك فضل ورحمتنه دلالت ایدر (لعلهم یذکرون) تا که تذکر ایدوب نعمتلرین بیله لر
ویا متعظ اولوب قبایحدن تورع ایده لر (یابنی آدم لا یفتننكم الشیطان كما اخرج ابویكم من الجنة) یابنی آدم
شیطان سزی جنته دخولدن منعله فتنه لندرمسون نتکیم ابویکز آدم وحوایی فتنه سیله جنتدن
چیقاردی (ینزع عنهما لباسهما لیریهما سوآتهما) اول ایکیسندن لباسلرین چیقارمغه سبب اولدرکه
عورتلرین بری برلرینه کوستره امدی سزدخی انك فتنه سینه اطاعت ایدرسکزدین وتقوا کزثیابنی سزدن نزع
ایدوب دینکزعیوبن کشف ایدر (انه یریكم هو وقبیله من حیث لا ترونهم) زیرا که شیطان وجنودی سزی
کوررلر برحیثیتدنکه سز انلری کورمزسز * اول اجلدن مالك بن دینار دیدیکه شول عدوکیم سنی کوردر
سن ایسه انی کورمزسن شدیدالمؤنتدر مکر اول کمسه کیم الله تعالی انی اندن عصمت ایده (انا جعلنا الشیاطین
اولیاء للذین لا یؤمنون) شیاطینی بز مؤمن اولمیانلره اصدقا وقرنا قیلدق حتی که اغوا ایله انلرك غوایت
وضلالتلرین ارتورورلر (واذا فعلوا فاحشة قالوا وجدنا علیها اباءنا والله امرنا بها) چن انلر قبحده متناهی
برفعل ایشلسه لر صنمه عبادت کبی وطوافدن عورتلرین کشف کبی دیرلر که آبائمزی انك اوزره بولدق والله
تعالی بزه انی امر ایلدی * انلر ایکی امر ایله احتجاج ایتدیلرکه اول اباءلرینه تقلیددر والله تعالی یه افترادر
اولکیسنك فسادی ظاهر اولدیغیچون اندن اعراض وایکنجی یی رد ایلدی بو یله دیمسیله که (قل ان الله لا یأمر
بالفحشاء) دیکل که الله تعالی فحشا ایله امر ایدردکادر بلکه عادتی انك اوزره جاریدرکه محاسن افعال ایله یوره
ومکارم خصاله قندره (اتقولون علی الله مالا تعلمون) شول حقیقتن بلدیککز شیئی کذب ایله الله تعالی یه
اسناد می ایدرسز (قل امر ربی بالقسط) دیکل که ربم جل شانه عدل ایله امر ایلدیکه اول هر امرده وسطدر
افراط وتفریطدن متجافیدر (واقیموا وجوهكم عند كل مسجد) وهر مسجد عندنده اول الله تعالینك عبادتنه
توجه ایدك مستقیمین اولوب انك غیریه عدول ایتمز اولدیغکز حالده * ویاخود یوزلریکزی قبله جانبنه یوندلك
هر سجودکزوقتنده ویا سجودکز مکاننده ویاخود هر قنغی مسجدده که انده نماز حاضر اوله یوخسه مساجدکزه
رجوع ایچون نمازی تأخیر ایتمکز (وادعوه مخلصین له الدین) اول الله تعالی یه عبادت ایدك طاعت
وعبادتکزی انکیچون خالص ایدر اولدیغکز حالده زیرا که مصیرکز اکادر (كما بدأكم تعودون) اول الله تعالی

ابتداده سزی انشا ایتدیکی کبی انك اعاده سیله ینه اول حالته عودت ایدرسز * ابن عباس ایدر الله تعالی
بنی آدمی ابتداده (هو الذی خلقكم فمنكم كافر ومنكم مؤمن) مصداقنجه مؤمن وکافر خلق ایلدی یوم قیامتده
ینه انجلاین اعاده ایلیهر * جابر ایدر موتلری اولدیغی حالت اوزره بعث اولنورلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم
یبعث كل عبد علی مامات علیه المؤمن علی ایمانه والكافر علی كفره) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر هر عبد
موت اولدیغی حالت اوزره بعث اولنور مؤمن ایمانی اوزره وکافر کفری اوزره * محمد بن کعب ایدر برکمسه که
الله تعالی انی شقاوت اوزره خلق ایتمش اوله ینه اکا عودت ایدیسردر اکرچه اهل سعادت اعمالنی ایشلرسه ده
نتکیم ابلیس اهل سعادت اعمالنی ایشلمش ایکن شقاوتنه عودت ایتدی * واولکه الله تعالی انی سعادت اوزره
خلق ایتمش اوله ینه اکا عودت ایدیسردر اکرچه اهل شقاوت اعمالنی ایشلرسه ده نتکیم سحرهٔ فرعون اهل
شقاوت اعمالنی ایشلمشلر ایکن سعادتنه عودت ایتدیلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان العبد لیعمل فیما یری
الناس بعمل اهل الجنة وانه من اهل النار وانه لیعمل فیما یری الناس بعمل اهل النار وانه من اهل الجنة وانما
الاعمال بالخواتیم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر برعبد ناسك منظوری اولان حالده اهل جنت عملن
ایشلر حالبوکه اول اهل ناردندر وبرعبد آخر ناسك منظوری اولان حالده اهل نار عملن ایشلر حالبوکه اول اهل
جنتدندر اویله اولسه اعمالده معتبر عمرلك آخرنده حاصل اولاندر (فریقا هدی) الله تعالی برفریقه
ایمانی توفیق ایتدی (وفریقا حق علیهم الضلالة) وبرفریقه ایسه اول قضاء سابق مقتضاسنجه
خذلانی ایجاب ایتدی (انهم اتخذوا الشیاطین اولیاء من دون الله) که انلر الله تعالیدن غیری شیاطینی
اولیاء اتخاذ ایتدیلر (ویحسبون انهم مهتدون) وکندیلرین هدایت اوزره ظن ایتدیلر * اشبو دلیلدرکه
کندوبی دین حق اوزره ظن ایدن کافر ایله شول دین باطلده ایدوکن بیلن کافر معاندمساوی اوله * دینلدیکه
اکر اول کافر مخطی نظرده مقصر ایسه ده (یابنی آدم خذوا زینتكم عند كل مسجد) یابنی آدم هر مسجد
عندنده زینتکزی اخذ ایدك * دینلدیکه بنو عامر عراة اولدقلری حالده طواف ایدرلردی عورتلرین ستر ایچون
لبس ثیاب ایله امر اولندیلر * مجاهد ایدر زینت ماوراء عورتی اکرچه عبا ایله ایسه ده سترددر * ابن عباس رضی
الله عنه ایدر زینت اولدرکه سوأه اورتیله ودخی سائر جسده جید بز ومتاعدن کیله * انس حدیثنده ایدر
یعنی صلاتی تعالکزی لابس ایکن ادا ایدك بعضیلر دیدیکه زینتله امرده یوم جمعه ده طیب وسواك دخی
داخل اولور * کیاء وغیریلر ایدر هر مسجد عندنده اخذ زینتله امر مسجدی تعظیمه متعلق اولور فضل ایچوندر
ودخی انده واقع اولور فعل ایچوندر اعتکاف وصلات وطواف کبی * ودینلدیکه اشبو ایتده دلالت واردرکه
صلات ایچون زینت واجب اوله * امام مالك اشبو آیت دلالتیله مساجد قبائلده اردیه سز صلاتك کراهتنه
ذاهب اولدی * وسلفدن برقوم بو ایتی استدلال ایله مرأه نك قلاده وقرطنسز صلاتی جائز اولماز دیدیلر
(وكلوا واشربوا ولا تسرفوا) اکل وشرب ایدك لکن اسراف ایتمکز * سنن ابن ماجه ده مذکور حدیثدرکه
(ان من السرف ان تاكل كل ما اشتهیت) اسرافدندرکه هر اشتهاء ایتدیککی اکل ایده سن * عجائب
کرمانیده ایدر برطبیب نصرانی علی بن الحسین رضی الله عنهما یه دیدیکه کتابکزده علم طبدن برشیء وارمیدر
حالبوکه علم ایکی نوعدر علم ابدان وعلم ادیاندر * علی دیدیکه الله تعالی کتابنده طبی نصف آیتده جمع ایلدیکه
اول (وكلوا واشربوا ولا تسرفوا) قولیدر طبیب دیدیکه کتابکز جالینوسه طب آلتقومامش (انه لا یحب
المسرفین) الله تعالی اسراف ایدنلرك اول فعلنه راضی اولماز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر دیلدیککی
شیئی اکل والبس ایت مادامکه سرف ومخیله دن صاقنه سن (قل من حرم زینة الله التی اخرج لعباده)
دیکل که کیمدرکه الله تعالینك عبادیچون اخراج ایتدیکی زینتی حرام ایده اول کرك نباتده قطن وکتان کبی
ویاخود حیواندن حریر وصوف کبی ویا معادندن حاصل اولون دروع کبی (والطیبات من الرزق)
وأکل ومشاربدن مستلذاتی حرام ایده * اشبو دلیلدرکه مطاعم وملابس وانواع تجملاتده اصل اباحت
اوله (قل هی للذین آمنوا فی الحیاة الدنیا) دیکل که اول زینت وطیبات دنیاده اصالة مؤمنلر

ایچون ثابته درا کرچه کفره انلره مشارکت ایدرسه ده لکن بالبعدر (خالصة یوم القیامة) یوم قیامتده اول
زینت وطیبات مؤمنینه مختصه اولدیغی حالده غیریلر انلره انده مشارك اولماز (کذلك نفصل الآیات
لقوم یعلمون) اشبو حکمی تفصیل ایتدیکمز کبی سائر احکامی دخی عالملره تفصیل ایدرز (قل انما حرم
ربی الفواحش ما ظهر منها وما بطن) دیکل که ربم جل شانه فواحشك آشکاره وکیزلوسن حرام ایلدی فاحشه
هرشیئدرکه قبحی سائر قبایح اوزره زیاده اوله * دینلدیکه اول شیئدرکه فروجه متعلق اوله (والاثم)
وانیکه اثم ایجاب ایده دینلدیکه اول شرب خمردر (والبغی بغیر الحق) وظلم وکبری که ناحق یره ایده (وان
تشرکوا بالله مالم ینزل به سلطانا) والله تعالی یه اشراك ایدهسزانی که حقنده سزکچون حجت وبرهان نازل
اولمیه (وان تقولوا علی الله مالا تعلمون) والله تعالی یه افترا وصفاتنده الحاد ایله بیلدیککزی سویلمه مز
(ولکل امة اجل) هر امت ایچون عذابلری نزولنه مدت ویاوقت واردر (فاذا جاء اجلهم لا یستأخرون
ساعة ولا یستقدمون) بس چونکه انلری مدتی منقضی اوله ویاوقتلری ایرشه اقصر وقت دکلو زمان تأخر
ویاتقدم ایتمزلر ویاانلرشدت هولدن تأخر ویاتقدم طلب ایتمزلر (یابنی آدم اما یأتینکم رسل منکم یقصون
علیکم آیاتی) یابنی آدم اکر سزه کندی جنسکزدن رسل کلوب بنم فرائض واحکامی بیان ایدهلر (فمن اتقی
واصلح فلا خوف علیهم ولا هم یحزنون) سزدن اولکه تکذیبدن اتقاء وعملن اصلاح ایده اول وصفلو کسهلره
خوف وحزن یوقدر شول کونده که ناسه خوف وحزن ایرر (والذین کذبوا بآیاتنا واستکبروا عنها اولئك
اصحاب النار هم فیها خالدون) وشونلرکه بزم آیتلریمزی تکذیب وانکا ایماندن تعظم وتکبر ایدهلر اعیدی
انلر اصحاب ناردر انده دائملردر (فمن أظلم ممن افتری علی الله کذبا او کذب بآیاته) شول کسهدن اظلم کیمدرکه
الله تعالی یه دیمدیکنی دیمشدر دیه ویادیدیکنی تکذیب ایده (اولئك ینالهم نصیبهم من الکتاب) اعیدی انلره
ارزاق وآجالدن کتابت اولنان نصیبلری ایرر ویالوح محفوظده انلر ایچون ثابت اولان نصیبلری ایرر (حتی اذا
جاءتهم رسلنا یتوفونهم) حتی چونکه انلره روحلری قبضنه رسوللریمز ملك الموت واعوانی کله (قالوا این ما کنتم
تدعون من دون الله) دیهلرکه قنی شول آلههکز که الله جل شانهدن غیری انلره عبادت ایدردیکز (قالوا
ضلوا عنا) دیهلرکه آلههمز بزدن غائب اولدیلر (وشهدوا علی انفسهم انهم کانوا کافرین) ومعاینهٔ عذاب
عندنده کندیلرك کافر ایدکلرینه اعتراف ایدهلر (قال ادخلوا فی امم قد خلت من قبلکم من الجن والانس
فی النار) الله تعالی ویاملائکهدن بری یوم قیامتده انلره دیهکه جن وانسدن سزدن اول کچن امتلرك
کفاریله ناره کیرك (کلما دخلت امة لعنت اختها) هربارکه برامت ناره داخل اوله اندن اول کچن دینداشلرینه
یعنی یهودیهوده ونصاری نصارایه واتباع قادهیه لعنت ایده (حتی اذا اداركوا فیها جمیعا) حتی نارده
جمعی تدارك وتلاحق واجتماع ایدهلر (قالت اخریهم لاولیهم ربنا هؤلاء أضلونا فآتهم عذابا ضعفا من النار)
انلرك ناره صکره کیرنلری که اتباعدر اول کیرن قاده حقنده دیهلرکه یاربنا اشبو قاده بزه ضلالی سنت ایدوب
بزانلره اقتدا ایتمشیدك اعیدی انلره نارده عذابی مضاعف ایلهکل که انلر ضال ومضل ایدیلر (قال لکل ضعف)
الله تعالی دیهکه قاده واتباعدن هرصنف ایچون عذاب مضاعف واردر اما قاده یه کفروضلاللری ایچون واتباعه
کفر وتقلیدلری ایچون (ولکن لا تعلمون) لکن سزدن هرصنف صنف آخرك عذابی شدتن بلمزسز (وقالت
اولیهم لاخریهم فما کان لکم علینا من فضل) قاده اتباعه دیهکه کافر اولدیکزبزم کفریمز کبی کفر
ومعصیتدن برشیئده بزم سزلك اوزریکزه فضلمز یوقدر بلکه بز وسز ضلالده وعذابه استحقاقده مساویلرز
(فذوقوا العذاب بما کنتم تکسبون) الله تعالی انلره ویاقاده اتباعه ویا اول ایکی فریق بری برلرینه دیهکه
دنیاده کسب ایتدیککز کفروضلالکز سببیله عذابی ذوق ایدك (ان الذین کذبوا بآیاتنا واستکبروا عنها
لا تفتح لهم ابواب السماء) شونلرکه بزم آیتلریمزی تکذیب وانکا ایماندن تعظم ایتدیلر انلرك ادعیه واعمالنه
ویاارواحنه ابواب سما اچلمز (ولا یدخلون الجنة حتی یلج الجمل فی سم الخیاط) انلر جنته کیرمزمکرکه دوه
ایکنه دلکنه کیره یعنی انلر ابدا جنته کیرردکلدر * زیرا چونکه برشیئی امر محاله تعلیق اولنه اندن منعلك تأکیدینه

دلیل اولور (وکذلك نجزی المجرمین) جنتدن حرمان جزاسی کبی الله تعالی یه اشراك ایدنلره جزا ایدرز
(لهم من جهنم مهاد ومن فوقهم غواش) انلر ایچون تحتلرینه ناردن فراش وفوقلرینه لحاف واردر
(وکذلك نجزی الظالمین) ناردن اشبو جزا کبی ترك ایمان واختیار شرکله نفسلرینه ظلم ایدنلره جزا ایدرز
(والذین آمنوا وعملوا الصالحات لا نکلف نفسا الا وسعها) شونلرکه مؤمن اولوب عمل صالح ایشلدیلر بز هیچ
برنفسه اعمال صالحهدن تکلیف ایتمزمکر انیکه اول ایشلمکه طاقتی اوله (اولئك أصحاب الجنة هم فیها
خالدون) اعیدی انلر اصحاب جنتدر جنتده دائملردر (ونزعنا ما فی صدورهم من غل) قلبلرنده اسباب
غلی چیقاروب انلری اندن پاك ایدرزتا که بینلرنده توادّدن غیری شیئ اولمیه (تجری من تحتهم الانهار)
غرفهلرینك واغاجلرینك التندن نهرلر اقارتا که انکله لذت وسرورلری زیاده اوله (وقالوا الحمد لله الذی هدانا
لهذا) دیهلرکه اول الله تعالی یه حمد اولسون که بزی برعمله هدایت ایتدیکه انکله بزی بو نعیمه ایرکوردی
(وما کنا لنهتدی لولا أن هدانا الله) اکر الله تعالی بزه هدایت ایتمسه بزا کا نائل اولوردکل ایدك (لقد جاءت
رسل ربنا بالحق) ربعز جل شانهنك رسوللری بزه دنیاده کلوب بز انلری تصدیق وقوللریله عمل ایتمشیدك
(ونودوا أن تلکم الجنة اورثتموها بما کنتم تعملون) بس چونکه انلر جنتی ایراقدن کورهلرندا اولنهلرکه اشبو اول
جنتدرکه اول سزه ویرلدی شول اعمال صالحه سببیله کیم سزانی دنیاده ایشلدیکز (قال النبی صلی الله علیه
وسلم ما من أحد الا وله منزلة فی الجنة ومنزلة فی النار فاما الکافر فیرث المؤمن منزلته من النار واما المؤمن فیرث
الکافر منزلته من الجنة) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر مؤمن وکافردن هرکسهنك جنتده ونارده بربر
منزلتی واردر اما کافر مؤمنك نارده کی منزلتنه وارث اولور ومؤمن کافرك جنتده کی منزلتنه وارث اولور
(ونادی أصحاب الجنة أصحاب النار أن قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقا فهل وجدتم ما وعد ربکم حقا قالوا نعم)
اهل جنت جنته دخول ایدیجك اهل ناره ندا ایدوب دیهلرکه ربعز جل شانهنك بزه وعد ایتدیکی ثوابی حق بولدق
سزدخی انك وعد ایتدیکی عذابی حق بولدیکزمی دیهلرکه نعم حق بولدق (فأذن مؤذن بینهم أن لعنة الله علی
الظالمین) ایکی فریق بیننده برمنادی دینلدیکه یعنی صاحب صوراندا ایدهکه الله تعالینك لعنتی کافرلر اوزرهدر
(الذین یصدون عن سبیل الله) که انلر ناسی طاعت اللهدن صرف ایدرلردی (ویبغونها عوجا) واندن
زیغ ومیل طلب ایدرلردی (وهم بالآخرة کافرون) وانلر آخرته کافر ایدیلر (وبینهما حجاب) حالبوکه اول
ایکی فریق بیننده ویاجنت ونار بیننده حجاب اولورکه اول ایکیسندن هربرینك اثری آخره واصل اولمیه که اول
(فضرب بینهم بسور) قولیله مراددر (وعلی الاعراف رجال) اول حجابك اعالیسی اوزره رجال واردر * دینلدیکه
اعراف برسوردرکیم جنت ونار بیننده ضرب اولنوبدر * واشبو رجالده مفسرین اختلاف ایتدیلر ابن عباس
ایدر انلر شول قومدرکه حسنات وسیئاتلری برابر اولور سیئاتلری انلری جنته دخولدن منع ایدر وحسناتلری
ناردن اجاره ایدر * اویله اولسه اول مکانده ایقاف اولنورلر حتی که الله تعالی حقلرنده دیلدیکی وجه اوزره
قضا ایدوب بعده جنته ادخال ایدر رجاله دنصکره جنته انلر کیرر * ابن مسعود ایدر یوم قیامتده ناس حساب
اولنور اولکه حسناتی سیئاتندن اکثر اوله اکرچه اول زیاده برحسنه ایسه ده جنته کیرر * واولکه سیئاتی
حسناتندن اکثر اوله اکرچه برسیئه ایسه ده ناره کیرر * ومیزان ایسه برحبه دکلو شیئله خفیف وراجح اولور
واولکه حسنات وسیئاتی برابر اوله اصحاب اعرافدن اولوب صراط اوزره ایقاف اولنورلر * واول اراده جنت
اهلی ونار اهلنی بیلورلر جنت اهلنه نظر ایدیجك انلره سلام ویررلر وکوزلری نار اهلنه منصرف اولیجق یارب
بزی قوم ظالمینله جمع ایتمهکل دیو یالواررلر * واصحاب حسنات اوکلرینه وصاغلرینه نور ویریلوب انکله صراط
اوزره یوریهلر ومنافقلرك نوری صراط اوزرنده سوینوب حیرتده قالهلر اهل جنت منافقلره ایریشن مصیبتی
کوریجك یارب نوریمزی اتمام ایت دیو یالوارهلر * واصحاب اعرافك نورلری اوکلرندن کتمیه لکن سیئاتلری
یورمکدن آلیقویه ونورلری نزع اولنوب اوکلرنده قالدیغندن جنته دخولدن رجالری کسلمیه بعده جنته
کیرنلرك صوکنده انلر دخی کیره لر شرحبیل ایدر اصحاب اعراف شول قومدرکه ابوینلری رضاسز غزایه کیدوب

انده قتل اولندیلر فی سبیل الله قتل اولنملری سببیله ناردن اعتاق اولنورلر وآبالرینه عصیانلری ایچون جنتدن
منع اولنورلر وآخرده جنته کیررلر * مجاهد ایدر انلر شول قومدرکه ابوینلرینك بری انلردن راضی آخری
ایسه ساخطدر * امدی انلر اعرافده حبس اولنوب جنتده آخرده کیررلر * عبد العزیز بن یحیی الکنانی ایدر
انلر شول قومدرکه فترتده وفات ایدوب دینلرین تبدیل ایتمدیلر * دینلدیکه انلر اطفال مشرکیندر * حسن
ایدر انلر مؤمنلردن اهل فضلدرکیم اعراف اوزره چیقارلر وایکی فریقك احوالنی مطالعه ایدرلر * دینلدیکه
انلر بر قومدرکه درجات عالیه صاحبلریدر انبیا وشهدا کبی ویا مسلمینك خیار وعلماسیدر * ویا رجال صورتنده
ملائکه‌در (یعرفون کلا بسیماهم) ایکی فریقدن هر برین سیمالریله بیلورلر اهل جنتی بیاض وجوهلریله
واهل ناری سواد وجوهلریله (ونادوا اصحاب الجنة ان سلام علیکم) اهل جنته نظر ایتدکلرنده انلره سلامله
خطاب ایدرلر (لم یدخلوها وهم یطمعون) اهل جنت جنته کیرمیه حتی که انلره اهل اعراف سلام ویره
حالبوکه اهل جنت جنته کیرملرین طمع ایدرلر ویا اهل اعراف جنته کیرمیه‌لر لکن جنته کیرنلره سلام ویره‌لر
وکندیلر دخی انلر کبی کیرمکی طمع ایده‌لر * ابو العالیه ایدر الله تعالی انلرك قلوبنه اول طمعی القا ایدی دکل
الا انلره کرامت اراده سیله‌در * حسن ایدر الله تعالی که انلرك قلوبنه طمع القا ایدر الا انلری طمع ایتدکاری
شیئه ایرکورر (واذا صرفت ابصارهم تلقاء اصحاب النار قالوا ربنا لا تجعلنا مع القوم الظالمین) وقچانکه
اهل اعرافك کوزلری اهل نار جانبنه صرف اولنوب انلرك عذابن کوره‌لر الله تعالی یه تعوذ ایدوب یاربنا بزی
نارده اشبو کافرلر ایله حشر ایتمه‌کل دیو یالواره‌لر (ونادی اصحاب الاعراف رجالا یعرفونهم بسیماهم قالوا
ما اغنی عنکم جمعکم وما کنتم تستکبرون) اهل اعراف اهل ناردن بر طائفه‌یه که انلر دنیاده عظما ایدیلر
سیمالرندن بیلوب دیه‌لر که دنیاده اموال واولادله کثرت وجمعکزو حقدن تکبرکز ویا خلق اوزره تعظمکز سزه
نه شیء نفع ایتدی * بعده اهل جنته نظر ایدوب انده فقرا وضعفایی کوره‌لر که اول اهل نار دنیاده انلری
استهزا ایدرلر ووالله بونلر جنته کیرمز دیرلردی * اهل اعراف اول اهل ناره اول ضعفایی کوستروب دیه‌لر که
(اهؤلاء الذین اقسمتم لا ینالهم الله برحمة) اشبونلر اول ضعفادکلمیدرکه سز انلری تحقیر ایتدیککزدن الله تعالی
انلری جنته قویمزدیو یمین ایدردیکز چون اهل اعراف ماشاء الله انده حبس اولنوب ایکی فریقك احوالنه
اطلاعلرندنصکره انلره دینله که (ادخلوا الجنة لا خوف علیکم ولا أنتم تحزنون) جنته کیرك مستقبلده
سزه خوف یوقدر وماضی ایچون محزون اولمزسز * دینلدیکه اهل اعراف اهل ناری ذکر اولندیغی منوال
اوزره تعییر ایدیجك اهل نار انلره الله تعالی سزی جنته قویمزدیو یمین ایدرلر * اوبله اولسه الله تعالی ویا بعض
ملائکه اهل ناره دیه‌که جنته کیرمزلر دیو یمین ایتدیککز اشبو اهل اعرافمیدر اندن اهل اعرافه الله تعالینك
فضل ورحمتیله جنته کیرك دینله * امدی اهل اعرافك اعرافده حبس اولنملرندنصکره جنته دخوللرنده فائده
اولدرکه هرکشینك جزاسی اعمالی دکل ایدیکی بیلنور وجنته دخولده تقدم ویا تأخر اعمال حسنیجه اولور
وکشینك عند الله سبقی وتخلفی عملده سبقی وتخلفیله اولور وحال سابقنه ترغیب واردرکه انکله محسن احساننی
آرتورور ومسیء اساءتندن حذر قیلور * حتی عاقبة الامرده توبیخ وفضاحتدن قورتیلور (ونادی اصحاب
النار اصحاب الجنة ان افیضوا علینا من الماء او مما رزقکم الله) اهل نار اهل جنته ندا ایدوب دیه‌لر که
صویکزدن بزه دوکك که ایچوز * ویا الله تعالینك سزه ویردیکی طعام وثمارلردن بزه براغك که ییه‌وز * اهل
نارك انی طلب ایتملری حیرتلرندن اولور * زیرا که اجابتدن مایوسلردر اشبودلیلدر که جنت نارك فوقنده اوله
وانسان طعام وشرابدن مستغنی اولمیه اکرچه عذابده ایسه‌ده * ابن عباس صدقه‌نك افضلندن سؤال
اولندقده پیغمبریز صلی الله علیه وسلمدن روایت ایدوب دیدیکه صدقه‌نك افضلی سقی ماءدر ایشتمدکمیکه اهل
نار اهل جنتدن استغاثه ایتدکلرنده بزه صو یکزدن دوککز دیه‌لر (قالوا ان الله حرمهما علی الکافرین)
اهل جنت انلره دیه‌لر که الله تعالی جنتك ماء وطعامن کافرلره حرام ایدوبدر (الذین اتخذوا دینهم لهوا ولعبا)
که انلر حق تعالینك مرضیسی اولان دین اسلامی لهو ولعب اتخاذ ایتدیلر * تحریم بحیره وحول بیتده تصدیه

کبی

کبی لهو صرف همدرا کاکه صرفی حسن اولمیه * ولعب طلب فرحدر انکله که طلبی حسن اولمیه (وغرتهم
الحیاة الدنیا) وانلری زینت دنیا الدادی (فالیوم ننساهم کما نسوا لقاء یومهم هذا) اشبو کونده بز انلره
ناسك فعلنی ایدوب انلری نارده ترك ایدرز تتکیم انلر بو کونك لقاسن اونودوب باللرینه خطور ایتمزوانکچون
مستعد اولمزلردی (وکانوا بآیاتنا یجحدون) وآیتلریمزه انکار ایدرلردی (ولقد جئناهم بکتاب فصلناه
علی علم) بز انلره بر کتاب ویردك که انده اولان عقائد واحکام ومواعظی تفصیل ایتدك انلره صالح اولانی
بیلورا ولدیغمز حالده (هدی ورحمة لقوم یؤمنون) که اول مؤمنلره ضلالتدن هدی وعذابدن قورتارر
رحمتدر (هل ینظرون الا تأویله) کافرلر منتظر اولمزلر الا الله تعالینك وعد ووعیدنك صحتی ظهورینه
منتظر اولورلر (یوم یأتی تأویله) شول کونکه انك صحتی ظاهر اوله (یقول الذین نسوه من قبل) اندن
اقدم انی ناسی کبی ترك ایدوب ایمان وعمللمه التفات ایتمیانلر دیه‌لر که (قد جاءت رسل ربنا بالحق) بزه متبین
اولدیکه ربمز جل شأنه نك رسوللری صدقله کلدیلر دیو اعتراف ایده‌لر شول وقتده که انلره اعترافلری نفع
ایتمیه (فهل لنا من شفعاء فیشفعوا لنا) اشبو کونده بزه شفعادن کمسه وارمیدرکه بزم ایچون شفاعت ایده‌لر
(او نرد فنعمل غیر الذی کنا نعمل) ویا دنیایه ردا اولنوب اوکدین ایشلیوکلدیکمز اعمال سیئه‌نك یرینه اعمال
حسنه ایشلیه‌لمك حالبوکه انلره نه اعترافلری نفع ایده ونه شفاعت ایدربولنه ونه دنیایه رد ایچون رجالرینه
التفات اولنه (قد خسروا انفسهم) زیرا که عمرلرین کفرده چورتمکله زیان ایتدیلر (وضل عنهم ما کانوا یفترون)
وانلردن زائل اولوب نفع ایتمه شول آلهه‌لر یکه کندیلره شفعا زعم ایدوب عذابدن قورتارر ظن ایدردیلر
(ان ربکم الله الذی خلق السموات والارض فی ستة ایام) ربکز اول الله تعالیدرکه سموات وارضی التی کون
مقداری اوقاتده خلق ایتدی زیرا که کون شمسك طلوعندن غروبنه دکدر حالبوکه اول زمانده نه کون ونه
شمس ونه سما وار ایدی * دینلدیکه انکله مراد آخرت ایامیدرکه هر بر کون دنیا ایامندن بیك ییل مقدارنجه‌در
سعید ابن جبیر ایدر الله تعالی قادر ایدیکه سموات وارضی بر لمحه ولحظه‌ده خلق ایدیدی لکن انی التی کون دکلو
زمانده خلق ایتدی تا که انکله عبادینه امورده تأنی وتثبتی تعلیم ایده حدیثده کلدیکه (التأنی من الرحمن والعجلة
من الشیطان) تأنی الله تعالیدن وعجله شیطاندندر (ثم استوی علی العرش) الله تعالینك عرش اوزره امری
مستوی ویا مستولی اولدی * اهل سنت دیدیلرکه عرش اوزره استوا الله تعالینك بلاکیف صفتیدر یعنی الله
تعالینك عرش اوزره استوائی واردر عنایت ایتدیکی وجه اوزره استقرار وتمکندن منزه اولدیغی حالده وعرش
بر جسمدرکه سائر اجسامی محیطدر انکله تسمیه اولندی ارتفاعی ایچون ویا سریر ملکه تشبیه ایچون زیرا که
امور تدابیراندن نزول ایدر دینلدیکه انکله مراد ملکدر (یغشی اللیل النهار) اول الله تعالی لیلی نهار اوزره
کتوروب انکله نهاری اورتر نهار ایله لیلی اورتمسی کبی (یطلبه حثیثا) اول انی سرعتله طلب ایدر زیرا
ایکیسنده هر بری آخری تعقیب ایدر و یرینه خلف اولمسیله کانه بری برینی طلب ایدر (والشمس والقمر
والنجوم مسخرات بامره) ودخی الله تعالی شمس وقمر ونجومی امریله وتصرفیله مذللات خلق ایلدی (ألا له
الخلق والامر) آکاه اولك که خلقك وامرك کلیسی الله تعالینکدر اشیادن هیچ بر شیئك خلقنده احدك
اشتراکی یوقدر اشیاده دیلدیکی شیئه امر ایدر وامرنی تنفیذ ایدر امرنی رد ایدر یوقدر (تبارك الله) الله تعالی
الوهیتده وحدانیتله تعالی ورب بیتده فردانیتله تعظم ایتدی (رب العالمین) که اول عالمینك مربی ومالکیدر
(ادعوا ربکم تضرعا وخفیة) ربکز جل شأنه یه دعا ایدك تضرع ایلرو سر اسو یلر اولدیغکز حالده * حسن ایدر
دعوت سر ایله دعوت علانیه بیننده یتمش ضعف واردر سلف صالحین دعاده اجتهاد ایدوب حالبوکه انلردن
صوتده همسدن غیری اواز دی پس بو اجلدن رب تعالی (اذ نادی ربه نداء خفیا) دیو انکلمز کریا علیه السلامی
مدح ایلدی (انه لا یحب المعتدین) الله تعالی دعاده وغیریده حد مأموری تجاوز ایدنلری سومز * اشیونده
تنبیه واردرکه دعا ایدنه لایق اولمزکه کندویه لایق اولمیان شیئی طلب ایده منازل انبیایی سؤال کبی * روایت
اولندیکه عبد الله بن مغفل رضی الله عنه اوغلنی ایشتدیکه یارب بکا جنتك یمیننده بر قصر ابیض ویردیو دعا

ایدردی * دیدیکه ای اوغل رب تعالیدن مطلق جنت استه وناردن استعاذه ایلکل * زیرا پیغمبریمز صلی الله
علیه وسلمدن ایشتدمکه دیر (سیکون فی هذه الامة قوم یعتدون فی الطهور والدعاء) اشبو امتده بر قوم اولهکه
طهور ودعاده حد مشروعی تجاوز ایده لر دینلدیکه اول رفع صوتله دعادر * روایت اولندیکه پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلم خیبر غزاسنده ایدی ناس بر مکان عالی یه اشراف ایتدکارنده رفع صوتله تکبیر ایتدیلر دیدیکه
(اربعوا علی انفسکم انکم لا تدعون اصم ولا غائبا انکم تدعون سمیعا قریبا وانه معکم) نفسکزه تذلل وتمسکنی
الزام ایدوب دعاکزده رفع صوتله ترک ادب ایتمکز زیرا که سز اصم وغائبه دعا ایتمزسز بلکه سزک صدوریکزده
اخفا ایتدیککز حاجتکزی بیلور وایشیدر وسزه حبل وریدکزدن اقرب علی سزکله اولور رب تعالی یه دعا
ایدرسز * دینلدیکه اول مؤمنلره فعلی خلال اولمیان شیئله بد دعادر یارب انلری رسوای ایت ویا موتنی کفر
اوزره ایت ویا کالعنت ایت دیمک کبی (ولا تفسدوا فی الارض بعد اصلاحها) یریوزنده معاصی ایله
وطاعت اللهک غیری یه دعوتله افساد ایتمکز الله تعالی انی بعث رسل و بیان شریعت وطاعته دعوتله اصلاح
ایتدیکندنصکره * ویاخود یریوزنده عصیان ایتمکزکه الله تعالی مطری امساک ایتمیه ومعاصیکز
سببیله حرثی اهلاک ایتمیه * یعنی الله تعالی انی مطر وخصبله اصلاح ایتدکدنصکره (وادعوه خوفا وطمعا)
واول الله تعالی یه دعا ایدک حالبوکه قصور اعمالکز وعدم استحقاقکز ایچون انک رد اولنمسی خوفن ایدرسز
وانک فرط رحمتیچون فضل واحسانندن اجابت ایتمسن طمع ایدرسز (ان رحمة الله قریب من المحسنین)
الله تعالینک رحمتی احسان ایدنلره قریبدر (وهو الذی یرسل الریاح بشرا بین یدی رحمته) الله تعالی
یغمور اوکنجه انی نشر ایدر ویا انک کلمسنی تبشیر ایدر ریحلر کوندرر زیرا که ریح صبا سحابی اثاره ایدر
وریح شمال ایسه انی جمع ایدر وریح جنوب ایسه انی یاغدیرر وریح دبور ایسه انی طاغیدر (قال النبی
صلی الله علیه وسلم الریح من روح الله تأتی بالرحمة وبالعذاب فلا تسبوها واسئلوا الله من خیرها وعوذوا به من
شرها) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر ریح الله تعالینک روحندندر رحمتله ده عذابله ده کلور امدی انی سب
ایتمکز بلکه الله تعالی یه انک خیرندن سؤال وشرندن استعاذه ایدک (حتی اذا اقلت سحابا ثقالا) حتی چقارنکه
اول ریاح یغمورله آغرلنمش سحابی کوتوره (سقناه لبلد میت) بز اول سحابی بلد میته سوق ایدرزکه اول
صویه محتاجدر (فانزلنا به الماء) واول سوقله بز اندن یغمور یاغدیررز (فاخرجنا به من کل الثمرات) واول
یغمورله یردن میوه لرک انواعندن بیتوررز (کذلک نخرج الموتی) امدی یغمورله میوه لری بیتوردیکمز کبی
صور ایکنجی کره نفخ اولندیغنده موتایی قبرلرندن چیقاررز * روایت اولندیکه نفخه اولیده چقان ناسک کلنه
موت ایره الله تعالی عرش آلتندن ماء حیوان دینور بحردن منی رجال کبی یغمور کوندره وانی قبور اوزره
یاغدیروب انکله نامی اکین بیتمسی کبی قبرلرندن بیتوره جسدلری کامل اولیجق انلره روحلری نفخ اولنور بعده
انلره اویقو القا اولنوب انده اویورلر بعده محشره کیتمک ایچون اویاریلورلر حالبوکه باشلرنده وکوزلرنده اویقو
لذتی اکتسامش بوله کیررلر (یا ویلنا من بعثنا من مرقدنا) ویل بزه کیم اویقومزدن بزی کیم اویاندردی دیو
سویلنورلر (لعلکم تذکرون) تا که انکله اتعاظ ایدوب یغمورله میوه لری بیتورمکه قادر اولان رب تعالینک
یوم قیامتده موتایی دیرلتمکه قادر ایدوکن بیله لر (والبلد الطیب یخرج نباته باذن ربه) شول بلدکه طیب
الارض کریمة التربه در انک نباتی رب تعالینک مشیئتیله کثیر وحسن چیقوب انکله نفعلنورلر (والذی خبث
لا یخرج الا نکدا) وشول بلدکه خبیث الارض سبخ التربه در انک نباتی عنا ومشقتله عسر وقلیل چیقوب نفعی
اولمز اولکیسی شول مؤمن مثلیدرکه قرآنی ایشتدکده قلبی انی قبول ایدوب انکله نفعلنه وایکنجیسی شول
منافق مثلیدرکه قرآنی ایشتدکده قلبی انی قبول ایتموب انکله نفعلنمیه (کذلک نصرف الآیات لقوم
یشکرون) اشبو ذکر اولنان کبی آیتلریمزی تردید وتکریر ایدرز شول قوم ایچونکه نعمة اللهه شکر ایدرلر
وانده تفکر ایدوب معتبر ومتعظ اولورلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم مثل ما بعثنی الله من الهدی والعلم کمثل
الغیث الکثیر اصاب ارضا فکانت منها نقیة قبلت الماء فانبتت الکلاء والعشب الکثیر وکانت منها اجادب

امسکت

امسکت الماء فنفع الله بها الناس فشربوا وسقوا وزرعوا واصاب منها طائفة اخری انما هی قیعان لا تمسک ماء
ولا تنبت کلاء فذلک مثل من فقه فی دین الله ونفعه ما بعثنی الله به فعلم وعلم ومثل من لم یرفع بذلک رأسا ولم یقبل
هدی الله الذی أرسلت به) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالینک بنمله بعث ایتدیکی هدی وعلمک مثلی
شول مطر کثیر مثلیدرکه بر ارضه اصابت ایده اول ارضک بعضی نقیه اولدیغندن صویی قبول ایدوب انواع
نبات بیتوره وانک بعض آخری اجادب اولدیغندن صویی امساک ایدوب الله تعالی انکله ناسی نفعلندیره
وایچه لر وحیوانلرینه ایچوره لر واکینلرین صواره لر وانک بعض آخری قیعان اولدیغندن نه صویی امساک
ایده ونه کلا بیتوره اشبو دینلان شول کمسه مثلیدرکه دین اللهده فقیه اولوب الله تعالینک بنمله بعث ایتدیکی
علم وهدی انکا نفع ایده عالم اولوب ناسه تعلیم ایده ودخی شول کمسه مثلیدرکه اکا باش قالدرمیه وبنم الله
تعالیدن کتوردیکم هدایی قبول ایتمیه (لقد ارسلنا نوحا الی قومه) بز نوح علیه السلامی قومنه رسول
کوندردک که اول نوح بن لمک بن متوشلخ بن اخنوخدرکه اول ادریس علیه السلامدر الله تعالی ادریسدنصکره
اول بعث ایتدیکی نبی نوح علیه السلامدر نجار ایدی اللی یاشنده ایکن الله تعالی انی قومنه رسول
کوندردی نفسنه چوق نوحه ایتدیکیچون اکا نوح دینلدی سبب نوحنده اختلاف اولندی دینلدیکه
اول قومنه هلاکله بد دعا ایتدیکیچون ایدی ویا اوغلی کنعان شاننده رب تعالی یه مراجعتی ایچون ایدی ویا اول
بر کلب مجذومه اوغرایوب اخسأ یا قبیح دیو انی طرد ایتدی الله تعالیدن اکا وحی کلدیکه یا نوح عیبی بنده می
بولدک یوخسه کلبده می (فقال یا قوم اعبدوا الله ما لکم من اله غیره) نوح علیه السلام انلره دیدیکه یا قوم یالکز
الله تعالی یه عبادت ایدک که اندن غیری الهکز یوقدر (انی أخاف علیکم عذاب یوم عظیم) اکر اکا ایمان کتورمزسکز
یوم قیامتده ویوم طوفانده سزه عذاب عظیم اصابتن خوف ایدرم (قال الملأ من قومه انا لنریک فی ضلال
مبین) قومنک اشرافی اکا دیدیلرکه بز سنی حقدن ضلال بینده کوررز (قال یا قوم لیس بی ضلالة ولکنی رسول
من رب العالمین) نوح علیه السلام انلره دیدیکه بنده ضلالت یوقدر بلکه بن رب العالمیندن سزه رسولم
(ابلغکم رسالات ربی) ربم جل شانه نک عقاید ومواعظ واحکام رسالاتنی اوقات مختلفه ده سزه تبلیغ ایدرم
(وانصح لکم) ونفسم ایچون دیلدیکم خیری سزکیچون دخی دیلرم (وأعلم من الله ما لا تعلمون) والله تعالینک
قدرت وشدت بطشندن ویا انک جهتندن وحی ایله سزک بیلمدیککز اشیایی بن بیلورم (اوعجبتم ان جاءکم ذکر
من ربکم علی رجل منکم) عجب ایلرمیسز که ربکز جل شانه دن شول کندی جنسکزدن بر رجل لسانیله رسالت
وموعظه کله (لینذرکم) تا که سزی کفر ومعاصی عاقبتندن انذار ایده (ولتتقوا) واول ایکیسندن سزی
صاقنده ره (ولعلکم ترحمون) وتا که رحمت اولنه سز لعل که حرف ترجیدر ایرادنده فائده اولدرکه تقوی
الله تعالی یه بر شیئی موجب دکلدر وترحم الله تعالیدن تفضلدر ومتقی یه تقواسنه اعتمادی وعذاب اللهدن
امنی لایق دکلدر (فکذبوه فأنجیناه والذین معه فی الفلک) انلر ایسه نوح علیه السلامی تکذیب ایتدیلر اویله
اولسه بز نوحی وانکله سفینه ده اولان مؤمنلری طوفاندن سفینه ده قورتاردق * دینلدیکه انکله قورتلان
سکسان کشی ایدی قرقی رجل وقرقی مرأه ایدی بر قولده اوچ اوغلی سام وحام ویافث ودخی مؤمنلردن یدی
کمسه ایدی (واغرقنا الذین کذبوا بآیاتنا) وبز آیتلریمزی تکذیب ایدنلری طوفانله غرق ایتدک (انهم کانوا
قوما عمین) زیرا انلر معرفة اللهدن ویا حق وایماندن ویا نزول عذابدن عمی القلوب ایدیلر (والی عاد اخاهم هودا)
بز عاد قومنه نسبا قرنداشلری هود علیه السلامی رسول کوندردک که اول هود بن عبد الله بن رباح بن خلود بن
عاد بن عوص بن ارم بن سام بن نوحدر بر قولده اول هود بن شالخ بن ارفخشد بن سام بن نوحدر (قال یا قوم
اعبدوا الله ما لکم من اله غیره) دیدیکه یا قوم الله تعالی یه عبادت ایدک که سزک اندن غیری الهکز یوقدر (افلا
تتقون) انک عذابندن قورقمزمیسزکه اکا اشراک ایدرسز (قال الملأ الذین کفروا من قومه انا لنریک فی سفاهة
وانا لنظنک من الکاذبین) قومندن کافر اولنلرک اشرافی دیدیلرکه یا هود بز سنی خفت عقلده متمکن وراسخ
کوررزکه قومک دیننی آیردک وسنی رسول الله ایدیککده کاذبلردن ظن ایدرز (قال یا قوم لیس بی سفاهة

ولکنی رسول من رب العالمین) هود علیه السلام دیدیکه بن خفت عقلله متصف دکلم بلکه رب العالمیندن
سزه کلمش رسولم (ابلغکم رسالات ربی) ربم جل شانه نك رسالاتنی سزه تبلیغ ایدرم (وانا لکم ناصح امین)
وبن سزه نصح ایدوب سزی توبه یه دعوت قیلورم ورسالتمده صادق وامینم (اوعجبتم ان جاءکم ذکر من ربکم
علی رجل منکم لینذرکم) عجبلرمیسزکه ربکز جل شانه دن شول کندی جنسکزدن حسب ونسبن بیلدیککز
رجل لسانیله سزه رسالت وبیان کله کیم سزی عذاب اللهدن اندار ایده (واذکروا اذ جعلکم خلفاء من بعد
قوم نوح) وذکر ایدك شول وقتی که الله تعالی قوم نوحی اهلاك ایندکدنصکره یریوزنده سزی خلفا قیلدی زیرا که
شداد بن عاد رمل عالجدن بحر عمانه دکین ارضك معموره سنه مالك اولمشیدی (وزادکم فی الخلق بسطة) وسزی
قوت وقامتده زیاده ایلدی * دینلدیکه انلرك قامتده اطولی یوز ذراع واقصری التمش ذراع ایدی وانلردن
برینك رأسی قبهٔ عظیمه کبی ایدی وبرینك کوزی چقورنده ویورنی دلوکنده ضباع یاوریلسه ممکن ایدی
(فاذکروا آلاء الله لعلکم تفلحون) امدی الله تعالینك نعمتلرین ذکر ایدك که اول سزی شکره مفضی
اولوب انکله فلاحه ایره سز (قالوا اجئتنا لنعبد الله وحده) انلر دیدیلرکه بزه یالکز الله تعالی یه عبادت ایدك
دیو امر ایتمکه می کلدك (ونذر ما کان یعبد آباؤنا) وترك ایده وز شول آلهه عبادتنکه آباءمز انلره عبادت ایدر
لردی (فأتنا بما تعدنا ان کنت من الصادقین) امدی اکر رسالتکده صادق ایسه ك بزه الله تعالینك عذابندن
قورقزمیسز دیو ایعاد ایتدیکك شیئی کتورکل (قال قد وقع علیکم من ربکم رجس وغضب) هود علیه السلام
دیدیکه ربکز جل شانه دن سزه عذاب وارادهٔ انتقام واجب وحق اولدی (أتجادلوننی فی اسماء سمیتموها انتم
وآباؤکم ما نزل الله بها من سلطان) بنمله جدال می ایدرسز شول اشیاده که انی سز آلهه تسمیه ایتدیککز
حالبوکه انده الهیت معناسی یوقدر زیرا اکا مستحق بالذات هر شیئك ایجادینه قادر اولان رب تعالیدر
اکر آلهه کز اکا مستحق اولسه الله تعالینك انلری مستحق قلمسیله اولوریا آیت انزالیله ویا برحجت نصبیله حالبوکه
اول اصنام لرنده بو جهله سی منعدمدر اویله اولسه انلر هود علیه السلامی اهلاك قصدنی ایتدیلر هود علیه
السلام انلره دیدیکه (فانتظروا انی معکم من المنتظرین) امدی عذاب نزولنه منتظر اولك بن دخی سزکله بیله
اکا منتظرم که اول سزه ایریشه زیرا که حق واضح اولوب سز ایسه عنادکز اوزره مصر اولدیککز (فأنجیناه
والذین معه برحمة منا) اویله اولسه هود علیه السلامی ودینده اکا اتباع ایدنلری رحمتمزله قورتاردق (وقطعنا
دابر الذین کذبوا بآیاتنا وما کانوا مؤمنین) وبزم آیتلریمزی تکذیب ایدوب مؤمن اولمیانلرین اوللرندن
آخرلرینه دکین استیصال وهلاك ایلدك * روایت اولندیکه عاد قومنك مسکنلری احقافده ایدیکه اول عمانله
حضرموت بیننده رمالدر * انلر فضل قوتلرینه مغرور اولوب ارض اهلنه قهر ایدرلردی ومشرکین اولوب
اصنامه عبادت ایدرلردی الله تعالی انلره هود علیه السلامی پیغمبر کوندردیکه اول نسبده انلرك اوسطی
وحسبده افضلی ایدی وانلره امر ایلدیکه الله تعالی یی برلیه لر وناسه قهر وظلمدن کف ایلیه لر انلر ایسه اکا انقیاد
ایتمیوب انی تکذیب ایتدیلر وقوتده بزدن اشد کیمدر دیدیلر وعصیانلری اوزره اصرار ایتدیلر اویله اولسه الله
تعالی انلردن اوچ ییل یغموری کسوب یاغدرمدی حتی که اندن انلره جهد ومشقت ایردی مکر اول زمانده
ناسه بر بلاء ایرسه هر نه ملتدن ایسه دفعیچون بیت الحرامه واروب انده دعا ایدرلردی اول سببدن مکه ده ادیان
مختلفه دن اقوام کثیره جمع اولمقدن خالی اولمازدی واول وقتده مکه ده عمالقه اولوردی چون قوم عاد قحطدن
مجهود اولدیلر قوملرندن استسقایه یتمش کشی اختیار ایدوب مکه یه کوندردیلر واستسقا ایچون حرمه کیردیلر
مکر انلرنده مرثد بن سعد نام رجل سرا هود علیه السلامه ایمانه کلوب اول وقته دکین ایمانینی قومندن
کیزلردی دیدیکه والله دعاکزله سقی اولنمزسز مادامکه پیغمبریمز هود علیه السلامه اطاعت ورب تعالی یه
انابت ایتمیه سز چون استسقایه کتدیلر مرثدی اکا کتمکدن منع ایتدیلر اول ایسه انلره التفات ایتمیوب
آردلرندن انلره ایردی ودعاسنده دیدیکه الهی بنم سکا حاجتم یالکز دیلرم قومم حاجتنه بنی قارشدرمه بن
انلردن تبری ایلرم اندن کندیچون طول عمر دیلدی حق تعالی حاجتن روا ایدوب یدی نسر عمرنجه انی معمر

ایلدی

ایلدی ووفدلر رئیسنه قیل بن عنز دیرلردی دیدیکه یا الهنا اکر هود صادق ایسه بزه سقی ایت زیرا که هلاك
اولیورز اویله اولسه اوچ سحاب پیدا اولدیکه انك بری بیاض وبری قرمزی وبری سیاه ایدی وسحابدن
برندا کلدیکه یا قیل اشبو اوچ سحابدن برین اختیار ایت دیدیکه سیاهنی اختیار ایتدم که اول چوق صولودر
اویله اولسه الله تعالی اول سیاه سحابه یی عاد قومنك دیارینه سوق ایتدی کورسه لرکه مغیث دیو ربرواد یلرندن
اول سحابه ظهور ایلدی کوریجك اکا سوندیلر اشبو یغمور دریوبری برلرینه سو ویلدیلر مکر عاد قومنده
مهدد دیرلر بر مرأة وار ایدی اول سحابه یی ابتدا اول کوردی فریاد وفغان ایدوب واویلا که بو بزی هلاك
ایچون کلوبدر دیو خبر ویردی زیرا کوررمکه انده ریح اولوب نار شهابلری کبی کیدرا وکنجه رجال واراقی
ییدر هماندم کورسه لرکه اول سحابه دن برشدتلو روزکلر ایردی یدی کیجه وسکز کون اسوب عاد قومنك
جمیعن هلاك ایلرکوردی * وهود علیه السلام ایسه اتباعی مؤمنلر ایله بر حظیره یه آیرلدیلر انده امن وراحت
اوزره الله تعالی یه حمد وذکره مشغول اولدیلر روزکار انلره اوغرادیغنده لین ورفقله اسوب بدنلرینه راحت
ویرردی قوم عاده ایرشسه شدتله هوایه قالدیروب بعده یره اوروب اولدررردی * دینلدیکه الله تعالی عاد قومنه
ریح عقیم کوندردی هر برین هوایه قالدیروب باشلرین اشاغه یره دوندرردی قلانلری قاچوب محکم بنالره اولره
کیردیلر قپولرین برکیدوب ایچروسنده طوردیلر اول حالتده ینه خلاصه مجال بولمدیلر ریح ایچروسنه کیروب
انلری دخی اولدردی بعده حق تعالی بر نوع سیاه قوشلر کوندروب جیفه لرین دریایه آتدردی * روایت
اولندیکه الله تعالی ریحه بیوردی شدتله اسدیکنده قوم عاد اوزره رمالی صاوردی حتی که انلری رمال اورتوب
التنده قالدیلر یدی کیجه سکز کون انده اکلشدیلر بعده ینه ریح انلری رمالك آلتندن چیقاردی وهوایه
قالدیروب دریایه براغوردی * دینلدیکه هود علیه السلامك قبر شریفلری حضرموتده برکثیب احمرده در وبر
قولده رکنله مقام بیننده در (والی ثمود اخاهم صالحا) بز ثموده نسبا قرنداشلری صالح علیه السلامی رسول
کوندردك دینلدیکه ثمود عربدن بر قبیله در واباء کبرلری ثمود بن عابر بن ارم بن سام اسمیله تسمیه اولندیلر
مسکنلری حجاز ایله شام بیننده وادی القرایه دکین حجر دیرلر مواضع معروفه ده ایدی وصالح علیه السلام
ایسه ابن عبید بن اسف بن ماسح بن عبید بن حادر بن ثمود ایدی (قال یا قوم اعبدوا الله ما لکم من اله غیره) صالح
علیه السلام انلره دیدیکه یا قوم یالکز الله تعالی یه عبادت ایدك که اندن غیری الهکز یوقدر (قد جاءتکم بینة من
ربکم) ربکز جل شانه دن سزه بنم نبوت وقولم صحتنه دلالت ایدر معجزهٔ ظاهره کلدی (هذه ناقة الله لکم آیة)
اشبو ناقة اللهدر سزه آیت اولدیغی حالده تا که انکله معتبر اولوب رب تعالی یه ایمان کتوره سز (فذروها تأکل
فی ارض الله) انی کندی حالنه قویکز که ارض اللهده اعشابدن اوتلیه (ولا تمسوها بسوء فیأخذکم عذاب الیم)
واکا سوء ایرکورمکزکه اول کرلك ضرب ویا عقر درایرکوررسکز سزی عذاب الیم اخذ ایدر (واذکروا اذ جعلکم
خلفاء من بعد عاد) وذکر ایدك شول وقتیکه الله تعالی سزی عاد قومنك هلاکندنصکره خلفا قیلدی
(وبوأکم فی الارض) وسزی ارض حجرده اسکان ایتدی (تتخذون من سهولها قصورا وتنحتون الجبال
بیوتا) که ارضك سهولندن جص وآجرله قصرلر یاپارسز که یاز کونلرنده انده ساکن اوله سز ودخی
طاغلری اویوب اولر ایدرسز که قیش کونلرنده انده ساکن اوله سز (فاذکروا آلاء الله ولا تعثوا فی الارض
مفسدین) امدی الله تعالینك نعمتلرین ذکر ایدوب شکر ایلکز یوخسه شکرینه وجه ارضده فساد
ایتمکز (قال الملأ الذین استکبروا من قومه للذین استضعفوا لمن آمن منهم اتعلمون ان صالحا مرسل من ربه
قالوا انا بما ارسل به مؤمنون) صالح علیه السلامك قومندن شول ایماندن تعظم ایدن اشراف
استهزاء طریقی اوزره شول انلرك تحقیر ایتدکلرندن ایمانه کلانلره دیدیلرکه صالح ربیسی جل شانه دن
مرسل پیغمبر ایدوکنی بیلورمیسز دیدیلر که نعم بیلورز بزه وسزه مرسل ایدوکنده شکمز یوقدر
زیرا اول بر امر معلوم مسلمدر کمال وضوحیچون انده کلام یوقدر اویله اولدیغیچون بز اکا مؤمنلرز
(قال الذین استکبروا انا بالذی آمنتم به کافرون) اول ایماندن تعظم ایدنلر اول مؤمنلره دیدیلرکه بز سزك شول

ایمان کتوردیککزشیئه کافرلر (فعقروا الناقة) اوبله اولسه من عند الله انلره آیت اولان ناقه یی بوغزلدیلر
(وعتوا عن أمر ربهم) وربلری جل شانه نك امرینه امتثالدن استکبار ایتدیلر یعنی الله تعالی یه عصیان وناقه ده
امرینی ترك وپیغمبرلرین تکذیب ایتدیلر (وقالوا یا صالح ائتنا بما تعدنا ان کنت من المرسلین) واستهزا
طریق اوزره دیدیلرکه یا صالح بزه ایعاد ایتدیکك عذابی کتورکل اکر مرسل پیغمبرلردن ایسك (فأخذتهم
الرجفة فأصبحوا فی دارهم جاثمین) اوبله اولسه یرده زلزله اولدی وسمادن صیحه کلدیکه انده هرذی صوتك
صوتی بولنوردی * دینلدیکه اول صیحه ایدن جبرائیل علیه السلام ایدی اندن قلبلری متمزق اولوب میت بین
اولدیلر (فتولی عنهم وقال یا قوم لقد ابلغتکم رسالة ربی ونصحت لکم ولکن لا تحبون الناصحین) صالح علیه
السلام انلردن اعراض ایدوب دیدیکه یا قوم بن سزه ربم جل شانه نك رسالتنی تبلیغ ایتدم وسزه نصح ایتدم
لکن سز نصح ایدنلری سومز ایدیکزه اکر دینورسه که انلره هلاك کلرندنصکره نیجه خطاب اولنوردینورکه اول
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم بدرده قتل اولنان کفاری قلیبه براقدقلرنده ندا ایدوب دیدیکه استر میسزکه الله
تعالی یه ورسولنه اطاعت ایدیدیکز زیرا بز ربمز جل شانه نك وعدنی حق بولمشز سزده حق بولدیکزمی * عمر
رضی الله عنه دیدیکه یا رسول الله روحلری اولمیان اجساده سویلرمیسز پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه
انلر بنم قولمی ایشتمکده سزدن زیاده درلر الا بوکه جوابه قادر دکلردر * روایت اولندیکه عاد قومنك
هلاکندنصکره انلرك بلادنی ثمود قومی تعمیر ایدوب یرلرینه خلف اولدیلر وتناسلله کثرت بولدیلر واعمار
طوال ایله معمر اولدقلرندن سکنایه بنا وفا ایتمیوب طاغلرده طاشدن اولر اویدیلر وخصب وسعتده
اولدقلرندن یرلرنده بغی وفساده بوندیلر حق تعالی یه عبادتی قویوب اصنام عبادتنه اقبال ایتدیلر حق تعالی
انلره اشرافلرندن صالح علیه السلامی رسول کوندردی اول انلری انذار ایدیجك اندن آیت استدیلر صالح علیه
السلام دیدیکه نه دیلرسز که انی سزه کتورم دیدیلرکه بزمله بیله بیرام یرینه وارهلم سن کندی الهکه وبز آلهه مزه
یالواره لم استجابت اولناغزه متابعت ایده لم نعم دیوب انلرله محل موعوده واردیلر انلر اصنام لرینه یالواروب
اجابت اولنمیجق صالح علیه السلامه بوندیلر سیدلرینه جندع بن عمرو دینوردی بر صخره یه اشارت ایدوب
دیدیلرکه اکر بو صخره دن بزه بر ناقه چیقارسلك که وصفی شونك کبی اوله جمیعمز سنی تصدیق ایدرزوایمانه کاورز
صالح علیه السلام انلردن عهدلرینه وفایه اخذ میثاق ایتدکدنصکره حق تعالی یه تضرع ونیاز ایتدی
کورسه لرکه صخره یاریلوب ایچندن دیلدکاری وصفده بر ناقه چیقدی * بعده عظمده برکندی مثلی ولد
طوغردی همان دم جندع بر جماعتله ایمانه کلدیلر وثمودك اشرافی دخی ایمانه کلمك مراد ایتدکارنده ذواب بن
عمرو وصاحب اوثانلری حباب وکاهنلری رباب انلری اندن منع ایلدی * وقتاکه صخره دن ناقه چیقدی
صالح علیه السلام قومنه دیدیکه صو یکزك جمیعی برکون ناقه نك وبرکون سزکدر * بعده ناقه وولدی ارض
ثموده مکث ایتدی شجرندن رعی ایدوب صویندن ایچدی صویه کون آشوری واردیغنده حجر قیوسنك
جمیع صوینی ایچمینجه باشنی قالدرمزدی واندن قارنی شیشوب بوله صغمز اولدیغندن ورود ایتدیکی
طریقك غیریدن صدور ایدردی بعده دیلدکاری دکا سودین صاغوب ایچرلر وادخار ایدرلردی کندیلرنوبتی
کوننده دیلدکاری دکاو صودن ایچرلر وناقه کونیچون ادخار ایدرلردی * ویازده اسیده ناقه وادینك ظهرنده
قرار ایدوب ثمودك مواشیسی اندن وادینك بطننه اسینه واوتسز برینه قرار ایدردی وقیشده صوقده ناقه
وادینك بطننه قرار ایدوب ثمودك مواشیسی وادینك ظهرینه واوتسز برینه قرار ایدردی * بو حالت انلره من
عند الله بلا واختبار ایدی انلر ایسه اکا صبر ایده میوب جهالتلرین اظهاره بوندیلر * مکر ثموده ایکی مرأه
وار ایدی برینه عنیزه دینور عجوزه سنه اولوب حسنا قزلری وار ایدی مواشی کثیره صاحبه سی ایدی
وبرینه دخی صدوف دینوربرجمله غنیه اولوب اول دخی مواشی کثیره صاحبه سی ایدی ایکیسی دخی صالح علیه
السلامی قتی سومزلردی اول صدوفك مصدع دینور ابن عمی وار ایدی ناقه یی عقر شرطیله نفسنی اکا
عرض ایلدی وعنیزه ایسه قدار بن سالف دینور برولدزنا سی وار ایدی اکا ناقه یی عقر شرطیله قزلرندن

دیلدیکنی ویرمکه وعد ایتدی اوبله اولسه مصدع ایله قدار ناقه نك عقرنی التزام ایتدیلر وامثاللری اشقیادن
یدی کمسه یی کندیلره اویدردیلر * وناقه نك صدوری حیننده یولی اوزره کیزلندیلر اوغرایجق سیفله اوروب
اولدردیلر واهل بلد انك لحمن اولشدیلر وپشوربیدیلر ناقه یی اولدردکلرینی ولدی کوریجك اول اراده براولو
طاغ وار ایدی اکا قاجدی * اندن صالح علیه السلامه یا نبی الله ناقه یی فلان وفلان اولدردی بزم انده کناهمز
یوقدر دیو عذر دیلدیلر صالح علیه السلام ایتدی اکر انك ولدینه ایرشه بیلورسکز امید درکه اوزریکزدن عذاب
دفع اوله * همان دم انی استیو چیقدیلر کورسه زکه اول طاغ اوزرنده درطوتغه واردیلر الله تعالینك امریله
طاغ یوکسلدی بر مرتبه ده که اکا قوش ایرمز اولدی ناقه نك ولدی ایراقدن صالح علیه السلامی کوریجك
اوچ کره باغردی واول اراده بر صخره یاریلوب ولد ناقه انك ایچنه کیردی صالح علیه السلام ایتدی انك اوچ کره
باغرمسی اوچ کون عمرکز قالدیغنه اشارت ایتدی * بر روایتده ناقه یی اولدیرن طقوز کشینك دردی ولدینك
اردنجه کتدیلر انی دخی اولدروب لحمی ناقه نك لحمنه قاتدیلر صالح علیه السلام ایتدیکه یا قوم حرمة اللهی
انتهاك ایتدیکز امدی انك عذابنه منتظر اولك که اول سزه ایرشور انلر ایسه انی استهزا طریقی اوزره یا صالح
اول عذاب بزه نه وقت کاور وانك کلمسنه علامت نه اولور دیدیلر انلر ایسه ناقه یی اربعا کوننده اولدرمشلردی
دیدیکه ایرته خمیس کوننده یوزلریکز صرارر وجمعه کوننده قیزارر وسبت کوننده قرارر واحد کوننده عذابکز
کلور صالح علیه السلام انی دیجك اول ناقه یی اولدورن طقوز کشی دیدیلرکه کلوك کیجه انی باصوب اولدوره لم
اکر اول وعدنده صادق ایسه کندیمزه عذاب ایرمزدن اول بز اکا عذابمزی ایرکوررز واکر کاذب ایسه انی
ناقه سنه ایرکورمش اولورز اوبله اولسه کیجه صالح علیه السلامی اولدرمکه کلدکارنده ملائکه طاشله جمیعنی
اوروب اولدردیلر * اندن انلرك اقرباسی بونلری صالح اولدردی بز دخی صالحی اولدوررز دیدیلر صالحك عشیرتی
سلاحلنوب والله سز انی ابدا اولدوره مزسز حال بوکه اول سزه اوچ کوندنصکره عذاب نزولنی وعد ایتدی اکر
صادق ایسه انکله اوزریکزه ربتعالینك غضبن آرتوررسز واکر کاذب ایسه بز قارشمزسز بیلورسز دیدیلر *
اوبله اولسه انی قویوب کتدیلر ارتسی یوم خمیسده کورسه لر که صغیر وکبیرك ذکور واناثك جمیعنك یوزلری
خلوقله بویانمش کبی صرارردی صالح علیه السلامك صدقنی تیقن ایدوب کندیلره عذاب ایرمسین تحقیق
ایتدیلر ایکنجی یوم جمعه ده کورسه لرکه جمیعنك یوزلری قانه بویانمش کبی قزاردی فریاد ایدوب آغلشدیلر یوم
سبت اولیجق یوزلرینه زفت سورلمش کبی قراردی کندیلردن مأیوس اولوب عذابه انتظارله کفنلندیلر احد
کونی اولیجق کندیلرین یراوزره براغوب عذاب نه جانبدن کلوردیو کاهی سمایه وکاهی یره باقندیلر چون اول
کون ضحی وقتی ایردی سمادن برصوت کلدیکه یرده اولان هرشیئك صوتی انده وار ایدی شدت وهیبتندن
دفعة جمیعنك قلبلری پاره لنوب هلاك اولدیلر * سدی ایدرحق جل وعلا صالح علیه السلامه وحی ایتدیکه سنك
ناقه کی قومك اولدر یسردرچون انی انلره خبرویردی دیدیلرکه بز انی ایدردکلز صالح علیه السلام دیدیکه امدی
ناقه یی اولدره جك کمسه اشبو آیده طوغیسردر ثمود قومنك هلاکنه اول سبب اولیسردر دیدیلرکه اوبله
اولسه اشبو آیده هرقنغیمزك ولدذکری اولورسه ذبح ایده لم اول عهد اوزره اول آیده اون ولد طوغوب
طقوزین والدلری ذبح ایتدیلر اونجیسی ایسه اندن اوکدین ولدی اولمدیغندن طوغان ولدی ذبح ایتمدی
باذن الله بیوییوب آز زمانده جثه ده شباب حدینه ایردی اول ولدلرین ذبح ایدن طقوز کمسه انی کوردکارنده
دیدیلرکه بزدخی ولدلرمزی ذبح ایتمسیدك بونك کبی یکت اولورلردی دیو تحسر ایدردیلر واکا سبب صالح اولدی
دیو کیجه انی باصوب انی واهلنی اولدرمکه یمین وعهدلشدیلر ورأی ایتدیلرکه ناسه کندیلرین سفره چیقار
صورتنده کوستره لر وبرغاره کیروب کیجه یه دکین انده طوره لر کیجه اولوب صالح علیه السلامی مسجدینه
واردیغنده مغاره دن اکا کیدوب اولدره لر بعده کیرودونوب یوللرینه کیده لر سؤال اولندقلری وقت بزانی
کورمدك بیلمزدیو انکار ایده لر * صالح علیه السلام ایسه کیجه قریه ده یاتمزدی بلکه مسجدنده کیجه لردی
صباح اولیجق قومنه کلور وعظ ونصیحت ایلردی چون انلر رأی ایلری اوزره واروب اول غاره کیردیلر غار

اوزرلرینه یغلوب التنده هلاك اولدیلر انلرك انده كیردكاریخی كورنلر واروب انلری انده قتلی بولدیلر فریاد
ایدرك قریه لرینه كلدیلر یاعباد الله الله تعالی راضیمدركه صالح ناسه ابنالری قتلنه امر ایده حتی كه قتل ایتدیلر
اول سببدن ناقه یه هجوم ایدوب اولدردیلر وثمودودن صالح علیه السلامه مؤمن اولان درت بیك كشی ایدیلر
صالح علیه السلام ایله حضرموته كتدیلر وانده حاصوراد نور برمدینه بنا یدیلر علمادن برقوم دیدیلر كه صالح
علیه السلام قومی بیننده یكرمی ییل اقامت ایدوب اللی سكز یاشنده مكه ده وفات ایتدی (ولوطا اذ قال
لقومه أتأتون الفاحشة ما سبقكم بها من أحد من العالمین) وبزلوط علیه السلامی رسول كوندردك كه اول
لوط بن هاران بن تارخدر كه ابراهیم علیه السلامك قرنداشی اوغلیدر * روایت اولندیكه لوط علیه السلام
عمیسی ابراهیم علیه السلامه مؤمن اولدیغی حالده انكله بیله ارض بابلدن شامه هجرت قصدیله چیقدیلر
ابراهیم علیه السلام فلسطینه نزول ایدوب لوط علیه السلامی اردینه انزال ایتدی الله تعالی انی سدوم اهلنه
رسول كوندروب اول انلره دیدیكه ذكوره اتیان فعل فاحشی ایشلرمیسز كه انده عالمیندن هیچ كمسه سزی
سبق ایتمدی * عمرو بن دینار ایدر ذكر ذكرا اوزره كورلمدی حتی كه ابتدا انی قوم لوط ایشلدی (انكم لتأتون
الرجال شهوة من دون النساء بل انتم قوم مسرفون) سز نسادن غیری اشتها ایله رجالك دبرلرینه جماع ایدرمیسز
بلكه سز برقومسز كه عادتكز اسرافدر زیرا كه لذات بهیمه تحصیلنده مبالغه لرسز (وما كان جواب قومه
الا ان قالوا اخرجوهم من قریتكم انهم اناس یتطهرون) لوط علیه السلامك كلامنه قومنك جوابی دیمك
اولدیكه لوطی وا كاتابع اولنلری قریه كزدن چیقارك كه انلر ادبار رجالدن تنزه ایدرلر (فأنجیناه واهله الا امرأته
كانت من الغابرین) اویله اولسه بزلوط علیه السلامی وا كا ایمانه كلنلری هلاكدن امین اوزره قیلوب مرأه سی
كفرنی اسرار ایدر اولدیغیچون دیارلرنده قالوب هالكلردن اولدی (وامطرنا علیهم مطرا) واوزرلرینه
سجیلدن طاش یاغدردق (فانظر كیف كان عاقبة المجرمین) نظر ایتكه انبیایه كافرلك عاقبتی نیجه اولدی
روایت اولندیكه انلردن برتاجر اول وقت حرمده بولنوب انكیچون برطاش هواده قرق كون طوردی
حتی كه اول تجارتن قضا ایدوب حرمدن چیقدیغی كبی اول طاش هوادن اینوب انی اولدردی ابو حنیفه رضی
الله عنه ایدر بركمسه كه قوم لوط عملن ایشلیه تعزیر اولنور * وتا توبه ایدنجه حبس ایدیلور برقولده یوكسك
یردن اشاغه براغیلور وارد نجه طاش یاغدریلور وبرقولده محصن ایسه رجم اولنور دكل ایسه زناده كی كبی یوز
جلده اوریلور (والی مدین أخاهم شعیبا) بزمدین بن ابراهیم علیه السلام اولادینه كه انلر اصحاب ایكه در
نسبا قرنداشلری شعیب علیه السلامی رسول كوندردك * روایت اولندیكه ابراهیم علیه السلام نمرودك
آتشندن چیقدیغی نمرودك قزین تزوج ایدوب اندن مدین نام ولدی وجوده كلدی اول مدین لوط علیه
السلامك قزین تزوج ایدوب اندن تناسل ایدن اولاده آل مدین دینلدی وشعیب علیه السلام ایسه ابن
میكیل بن یشجر بن مدیندر وبرقولده بن یثرون بن نویب بن مدیندر * وشعیب علیه السلام اعما ایدی وا كا
خطیب الانبیاد نوردی قومنه حسن مراجعتیچون وقومی مكیال ومیزانده بخس اهلی ایدیلر (قال
یاقوم اعبدوا الله ما لكم من اله غیره) شعیب علیه السلام انلره دیدیكه یاقوم الله تعالی یی برله كزوا كا اطاعت
ایلكز زیرا كه اندن غیری الهكز یوقدر (قد جاءتكم بینة من ربكم) ربكز جل شانه دن سزه معجزه كلدی
اكرچه اول قرآنده ذكر اولنمدیسه ده زیرا كه هر معجزه قرآنده ذكر اولنمش دكلدر (فاوفوا الكیل والمیزان)
امدی كیل ومیزانكزی ایفا واتمام ایدك (ولا تبخسوا الناس اشیاءهم) وناسه حقلرینك جلیل وحقیرین
ادا ده نقص ایتمكز * دینلدیكه انلر مكاسین ایدیلر هیچ برشیئی مكسسز ترك ایتمزلردی (ولا تفسدوا فی الارض
بعد اصلاحها) ویریوزنده كفر وحیف ایله افساد ایتمكز انك امرنی انبیا واتباعی شرایعله
اصلاح لرندنصكره (ذلكم خیر لكم ان كنتم مؤمنین) ایفاء كیل ووزن وترك فساد دنیاده وآخرتده سزه
خیرلودرا كر بنم قولمی تصدیق ایدرسكز (ولا تقعدوا بكل صراط توعدون وتصدون عن سبیل الله من آمن به)
ودین طریقلرندن هر طریق اوزره اوتوروب الله تعالی یه ایمانه كلنلری تخویف ودین اسلامدن منع ایتمكز

طریق

طریق حق اكرچه بردر لكن معارف وحدود واحكامه منشعب اولور انلر تقیان بركسه یی اموردینیه دن
برشیئه سعی ایدر كورسه لر منع ایدرلردی * دینلدیكه انلر مراصد اوزره اوتورورلردی شعیب علیه السلامی
مراد ایدنی اول كذابدر صقین سنی دینكدن دوندرمسون دیرلردی وا كا ایمان كتورنلری تخویف ایدرلردی
وبرقولده انلر قطع طریق ایدرلردی (وتبغونها عوجا) ودینده اعوجاج اولمسن طلب ایدرمز شبهه القاسیله
ویاخود اول معوجه دردیمسیله (واذكروا اذ كنتم قلیلا فكثركم) وذكر ایدك كه عددكز قلیل ایكن عددوعددكز
ومالكزده بركتله سزی كثیر ایتدی (وانظروا كیف كان عاقبة المفسدین) ونظر ایدك كه سزدن اول كچن
امتلردن فساد ایدنلرك عاقبتلری نیجه اولدی (وان كان طائفة منكم آمنوا بالذی ارسلت به وطائفة لم یؤمنوا)
اكر بنم رسالتمده اختلاف ایدوب برفرقه كز بنم ارسال اولندیغم شیئه تصدیق ایدروبرفرقه كز تكذیب ایدرسكز
(فاصبروا حتی یحكم الله بیننا) تربص ایدك كه الله تعالی تكذیب ایدنلری تعذیب وتصدیق ایدنلری
انجا ایله قضا ایدوب ایكی فرقه دن قنغیسنك عاقبتی افضل ایدوكن بیله سز (وهو خیر الحاكمین) اول الله تعالی
حاكملرك خیرلوسیدر كه عدله ورفع ظلمله حكم ایدر (قال الملأ الذین استكبروا من قومه لنخرجنك یا شعیب
والذین آمنوا معك من قریتنا او لتعودن فی ملتنا) انك قومی رؤساسندن اولوب ایماندن تعظم ایدنلر
دیدیلر كه یا شعیب سنی وسنكله بیله سكا مؤمن اولنلری قریه مزدن چیقاررز ویاخود دینمزه دوندررز
(قال اولو كنا كارهین) شعیب علیه السلام دیدیكه بزسزك دینكزه نیجه دونرز حالبوكه بزاندن كراهت
ایدرز ویاخود بزم اندن كراهتمز حالنده بزی اكا نیجه دوندررسز (قد افترینا علی الله كذبا
ان عدنا فی ملتكم بعد اذ نجانا الله منها) الله تعالی یه كذب اختلاق ایتمش اولورز اكر سزك ملتكزه
دونرسه وز الله تعالی اسلامله اكرام ایدوب ملتكزدن انقاذ ایتدكدنصكره (وما یكون لنا ان نعود فیها الا ان یشاء
الله ربنا) والحال بزه صحیح اولمز كه سزك ملتكزه دونه وزمكر كه الله تعالینك علم ومشیئتنده بزم اكادونمز
سبقت ایتمش اوله * اویله اولسه انك قضا وحكمی بزم شانمزده نافذ اولور (وسع ربنا كل شیء علما) الله تعالینك
هر شیئه علمی احاطه ایدوبدربزدن وكرك سزدن هر شیئه دخی كه اولمش ویااولیسردر (علی الله توكلنا) ایمان
اوزره ثباتده واشراردن تخلیصده الله تعالی یه توكل ایتدك (ربنا افتح بیننا وبین قومنا بالحق) یارب بزمله
قومز بینی حقله قضا ایلكل ویابزم امرمزی اظهار ایتكه بزمله انلرك بینی منكشف ومحق مبطلدن
متمیز اوله (وأنت خیر الفاتحین) حالبوكه سن قضا ایدنلرك خیرلوسیسن (وقال الملأ الذین كفروا من
قومه لئن اتبعتم شعیبا انكم اذا لخاسرون) قومنك كافر اولان اشرافی دیدیلر كه دینكزی ترك ایدوب شعیب
علیه السلامه اتباع ایدرسكز خاسرین اولورسز * وقتا كه شعیب علیه السلامك وعظیله متعظ اولمدیلر شعیب
علیه السلام مؤمنلرله انلرك اراسندن چیقدیلر (فاخذتهم الرجفة فاصبحوا فی دارهم جاثمین) انلری جبرائیل
علیه السلامك صیحه سی عندنده زلزله اخذ ایدوب منزللرنده میتین اولدیلر * ابن عباس ایدر الله تعالی انلرك
اوزره جهنمدن برباب فتح ایدوب اتفاسلرینی حرشدیدا خذ ایلدی حتی انلره ظل وماءدن هیچ بری نفع ایتمدی
حتی تبرد ایچون اسرابه كیردكارندنصكره انك حرنی ظاهردن اشد بولورلردی اندن چیقوب بریه لره كتدیلر الله
تعالی بر سحابه كوندردیكه انده ریح طیبه وار ایدی انلرك رجال ونساسی انك التنه دیرلدیلر * اول حالتده الله
تعالی انی اوزرلرینه یالكز آتش ایتدی وارض دخی آیاقلرنده تزلزل ایدوب جراد مقلی یانمسی كبی یانوب
كل اولدیلر * روایت اولندیكه انلردن الله تعالی یدی كون ریحی حبس ایدوب بعده اوزرلرینه حری تسلیط
ایلدی * یزید الحریری ایدر یدی كون اوزرلرینه حر تسلیط اولنوب بعده ایراقدن انلره برطاغ كوزكدی
ارالرندن بری اكا واروب كورسه كه انده انهار وعیون وار اویله اولسه انلرك جمیعی واروب اول طاغك
التنه دیرلدیلر اول حالتده طاغ اوزرلرینه دوشوب التنده قالدیلر (عذاب یوم الظلة) ایله مراد اولدر
دینلدی * قتاده ایدر الله تعالی شعیب علیه السلامی اصحاب ایكه یه واهل مدینه بعث ایتدی اصحاب ایكه
ظله ایله هلاك اولدیلر واهل مدین ایسه جبریل علیه السلامك صیحه سیله هلاك اولدیلر * ابو عبد الله

البجلی ایدر ابجد هوز حطی کلمن سعفص قرشت مدینده ملوك ایدیلر وشعیب
علیه السلام زماننده یوم الظله ده ملکلری کلمن ایدی (الذین کذبوا شعیبا کان لم یغنوا فیها) شونلرکه
شعیب علیه السلامی تکذیب ایتدیلر هلاك اولدقلرنده کانه دیار ومنازللرنده اقامت وبا ثنم ایتمدیلر (الذین
کذبوا شعیبا کانوا هم الخاسرین) شونلرکه شعیبی تکذیب ایتدیلر دین ودنیاده انلر خاسرین اولدیلر یوخسه
شعیب علیه السلامی تصدیق ایدنلر دکل زیرا که انلر دنیا وآخرتده رابحلردر (فتولی عنهم وقال یاقوم لقد
ابلغتکم رسالات ربی ونصحت لکم فکیف آسی علی قوم کافرین) شعیب علیه السلام انلردن اعراض ایدوب
دیدیکی یاقوم ربم جل شانه نك رسالاتنی سزه تبلیغ ونصح ایتدم اشبو قولی انلره تأسف ایدوب شدت حزندن
سویلدی بعده نفسنه انکار ایدوب دیدیکه بن بونلرك عذاب اولندیغنه نیه محزون اولورم حالبوکه انلر
کفرلری سببیله اکا مستحق اولمشلردی (وما ارسلنا فی قریة من نبی الا اخذنا اهلها بالبأساء والضراء لعلهم
یضرعون) انبیادن هرقنغیسنیکه برقریه اهلنه ارسال ایتدك انلر انی تکذیب ایتدکلرنده بؤس وضیق عیشله
وسوء حالله اول قریه اهلنی مؤاخذه ایتدك تاکه تضرع وتذلل ایده لر (ثم بدلنا مکان السیئة الحسنة) بعده
صددنده اولدقلری بلاء وشدتلری یرینه سلامت وسعه ویردك که ایکی امرله انلری ابتلاء ایدهوز (حتی عفوا)
حتی که عدد وعددلری کثیر اولوب اکاسرورلرندن طغیان ایتدیلر (وقالوا قد مس آباءنا الضراء والسراء)
الله تعالینك نعمتنه کفران وذکرنی نسیانله دیدیلرکه عادت دهر مقتضاسنجه بزه ضراء وسراء تعاقب ایتدی
حالبوکه بزدن اول آباءمزدخی اکا مبتلا اولمشیدی (فأخذناهم بغتة وهم لایشعرون) اویله اولسه بز انلری
اکسزین عذابله اخذ ایتدك حالبوکه اندن اول عذابك نزولنه شعورلری یوغیدی (ولو ان اهل القری
آمنوا واتقوا لفتحنا علیهم برکات من السماء والارض) اکر اهل قری کفر وعصیانلری یرینه ایمان واطاعت
ایتسه لر بز انلرك اوزره سمادن مطر وارضدن نبات برکاتن فتح ایدردك یعنی بز انلره هرجانبدن خیری توسیع
وتیسیر ایدردك (ولکن کذبوا فأخذناهم بما کانوا یکسبون) لکن انلر رسوللری تکذیب ایتدیلر اویله اولسه
کفر ومعاصیدن کسب ایتدکاری سببیله انلری اخذ ایتدك (افأمن اهل القری ان یأتیهم بأسنا بیاتا
وهم نائمون) شول کفر وتکذیب ایدن اهل قری نیجه امنده اولورلر قورقزلر میکه انلر نائملر ایکن انلره
عذابمز ایریشه (اوامن اهل القری ان یأتیهم بأسنا ضحی وهم یلعبون) اول وصفلو اهل قری خوف ایتزمیکه
ضحوه نهارده انلره عذابمز ایریشه حالبوکه فرط غفلتلرندن انلر لعب ولهوه وما لایعنی یه مشغوللردر (افأمنوا
مکر الله) الله تعالینك مکرندن امنده می اولورلر که اول انلره دنیاده انعامله استدراج ایدوب حسبان انلری
اولمیان جهتدن انلری اخذ وعذاب ایدر (فلا یأمن مکر الله الا القوم الخاسرون) امدی الله تعالینك
مکرندن امن اوزره اولمز مکر انلرکه کفر ونظر واعتباری ترکله مغبون اولدیلر (اولم یهد للذین یرثون الارض
من بعد اهلها) شول کمسه لره متبین اولمدیمی کندیلردن اول هلاك اولان امم سالفه وماضیه یه خلف اولوب
دیارلرینه وارث اولدیلر (ان لو نشاء اصبناهم بذنوبهم) اکر دیلسك انلره ذنوبلرینك جزاسن ایردیردك
انلردن اول کلنلره ایردیردیکمز کبی (ونطبع علی قلوبهم) وقلبلری اوزره ختم ایدرز (فهم لایسمعون)
حتی که فهم واعتبارله ایشتمزلر (تلك القری نقص علیك من انبائها) شول بلاد که بز انك اهالیسی بوندن
اول هلاك ایتمشیدك انلرك بعض اخبارنی یا محمد سکا حکایت ایدرز (ولقد جاءتهم رسلهم بالبینات
رسوللری انلره معجزاتله کلدیلر (فما کانوا لیؤمنوا بما کذبوا من قبل) انلر رسوللرك کلمسندن اول تکذیب
ایتدکاری شیئه رسوللرك کلدیکنده تصدیق ایدر اولمدیلر ویاخود مقدما تکذیب ایتدکاری شیئی رسوللر
کلدیکنده مدت عمرلرنده تصدیق ایدر اولمدیلر ورسوللرك دعوت متطاوله وآیات متتابعه لری تأثیر ایتمدی
(کذلك یطبع الله علی قلوب الکافرین) الله تعالی شول هلاك ایتدیکی امم خالیه نك قلوبنه ختم ایتدیکی کبی
سنك قومکدن شول ایمانه کلمکلری مقدر اولمیان کفارلرك قلوبنه دخی ختم ایدر (وما وجدنا لاکثرهم من عهد)
امم خالیه نك اکثری ایچون انزال آیات ونصب حججله اولان ایمان وتقوی اوزره ثابت اولمغه عهدلرینه وفا

ایدر بولمدق (وان وجدنا اکثرهم لفاسقین) بلکه انلرك اکثرنی فاسقین بیلدك (ثم بعثنا من بعدهم موسی بآیاتنا
الی فرعون وملائه فظلموا بها) اول امتلردن صکره موسی علیه السلامی معجزاتمزله فرعون وقومنه رسول
کوندردك انلر ایسه کفرله اول معجزاتمزه ظلم ایتدیلر (فانظر کیف کان عاقبة المفسدین) نظر ایتکه فساد
ایدنلرك عاقبتی نیجه اولدی (وقال موسی یافرعون انی رسول من رب العالمین) موسی علیه السلام
فرعونه داخل اولیجق دیدیکه یافرعون بن رب العالمیندن سکا رسولم فرعون انی تکذیب ایدیجك اول
دیدیکه (حقیق علی ان لا اقول علی الله الا الحق) اوزریمه حق وواجبدر که الله تعالینك شاننده قول
صادقدن غیری سوز سویلیم اویله اولسه بن اکا نیجه کذب وافترا ایدرم (قد جئتکم ببینة من ربکم)
ربتعالیدن بنم رسالتمه دلالت ایدر علامت ظاهره ایله سزه کلمشم (فأرسل معی بنی اسرائیل) امدی
بنم ایله بنو اسرائیلی ارض مقدسه یه کوندرکه اول انلرك آباءلری وطنیدر * حالبوکه فرعون انلری اعماله
استعباد واستخدام ایدردی (قال ان کنت جئت بآیة فأت بها ان کنت من الصادقین) فرعون اکا دیدیکه
اکرسن ارسال ایدن عندندن کلمش ایسك بزه برآیت کتور کلکه صدقك ثابت اوله اکر دعواکده صادق ایسك
(فألقی عصاه فاذا هی ثعبان مبین) هماندم موسی علیه السلام الندن عصاسین یره براقدی کوراسه که برحیهٔ
عظیمه در کیم امری ظاهر درشك ایدلمز * ابن عباس ایدر موسی علیه السلام عصاسین یره براغیجق بر صاری
وقیلاو حیهٔ عظیمه اولدیکه اغزنی اچمش ایدی ایکی چکه سی اراسی هوایه سکسان ذراع دکاو ایدی ویردن برمیل
دکاو ایدی وقویروغی اوزره طوروب چکه سنك برین یره وبرینی فرعون قصرینك قبه سی سوری اوزره قودی
وفرعونی اخذ ایچون اندن یکاپونلدی * روایت اولندیکه اول فرعون قبه سین ایکی نابی اراسنه الدی
فرعون سریرندن صچرایوب کتدی وایچی سوروب اول کونده درت یوز کره حدث ایتدی وناس اوزره حمله
ایدوب یوریدی انك خوفیله بری برلرینك اوزرینه دوشدیلر اول انده یکرمی بش بیك کشی جان ویروب هلاکه
ایرشدیلر وفرعون بیتنه کیروب یاموسی سنی کوندرن ربك سکا اندویررمکه انی الوب اوزرمدن دفع ایده سن
وبن سکا ایمان کتوروب بنو اسرائیلی سنکله بیت المقدسه کوندرم کیده سن دیدی * موسی علیه السلام انی
الیله الدی هماندم کوراسه که اولکی هیئتنده عصا اولدی * بعده فرعون دیدیکه بوندن غیری دخی علامتك
وارمیدر موسی علیه السلام دیدیکه نعم (ونزع یده فاذا هی بیضاء للناظرین) والینی جیبندن ویاقولتغی التندن
چیقاردی کوراسه که اول شعاعی نور شمسه غالب بیضا ایدی والحال موسی علیه السلام لونی شدید
الادمه ایدی بعده انی ینه جیبنه قودیغنده اولکی هیئتنه عودت ایتدی (قال الملأ من قوم فرعون ان هذا
لساحر علیم) فرعون وقومنك اشرافی موسی علیه السلام امرنده تشاور طریقی اوزره دیدیلرکه اشبو موسی
سحر علمنده ماهر اولدیغندن عصاسی حیه شکلنده وادمه لی بیضا اولتده کوسترر (یرید ان یخرجکم
من ارضکم فماذا تأمرون) دیدیلرکه سحرله سزی ارض مصردن چیقاره یا معشر قبط نه اشارت ایدرسزکه انی
ایشلیه وز (قالوا ارجه واخاه وارسل فی المدائن حاشرین یأتوك بکل ساحر علیم) قبطك اشرافی فرعونه دیدیلرکه
موسایی وهارونی تأخیر وحبس ایلکل یوخسه حاللری ظاهر اولمدین قتل ایتمکل تاکه ناس انلری دعوالرنده
صادق اولدقلریچون قتل ایتدك دیو سکا سوء ظن ایتمیه لر ومداینه لره رجال کوندروب بولدقلری سحر علمنده کی
ماهرلری سنك قاتکه جمع ایده لر * دینلدیکه سحار اول کمسه درکه سحری بیلور وغیری یه اوکرهدر وساحر
اولدرکه انی بیلور غیری یه اوکرتمز * وبر قولده ساحر اولدرکه سحری بعض وقتده عمل ایدر بعضنده دکل وسحار
ایسه سحری هردائم عمل ایدر * ابن عباس وغیری ایدر وقتا که فرعون الله تعالینك عصاده کی قدرت وقوتن
کوردی دیدیکه بز موسایه غلبه ایده مز الا انك قومندن اولان کمسه لر ایله غلبه ایدرز وبنی اسرائیلدن غلمان
اتخاذ ایدوب فرمادینور قریه یه انلری کوندردی تاکه سحارلر انده سحر اوکرده لر حتی که اول غلمان اوکروب
سحرده ماهر اولدیلر وفرعون موسی علیه السلامه بر موعدی مواعده ایتدیکه بر وقت معلومده انده حاضر اوله لر
وفرعون سحره سنی ومعلملرینی قاتنه احضار ایتدی واول معلمه بونلره سحردن نه تعلیم ایتدك دیو سؤال ایتدی

معلم ایتدی اینکه اهل ارضك سحرهسی اکا طاقت کتوره مز مکرکه سمادن امر وامداد ایریشه بزم انکله مقاومته طاقتمز اولمز * واول سحره نك عددنده اختلاف اولندی مقاتل دیدیکه انلر یتمش ایکی ایدیلر رئیسلری ایکی کسنه قبطیدن وماعدا بنو اسرائیلدن ایدیلر * کلبی ایدر رئیسلری نینوا اهلندن ایکی مجوسی ایدی مقاتل ایدر رئیسلرینه شمعون وبرقولده یوحنا دیرلردی (وجاء السحرة فرعون قالوا ان لنا لاجرا ان كنا نحن الغالبين) وقتا که سحره فرعونه کلدیلر اکر بز موسایه غلبه ایدرسه وز بزه جعل ومال ویررمیسن دیدیلر (قال نعم وانكم لمن المقربين) فرعون دیدیکه نعم ویریرم وسزی مقرب بلرمدن قیلورم وقتاکه یوم موعودده موعده کلدیلر (قالوا یا موسى اما ان تلقي واما ان نكون نحن الملقين) سحره تأدب ایدوب موسی علیه السلامه دیدیلر که عصاکی اول سن یره براغورسن یوخسه آلات سحرمزی اول بزمی براغورز (قال القوا) موسی علیه السلام کرم وتسامح ویا انلری ازدراو کندی شاننه وثوق ایدوب دیدیکه اول سز براغوك (فلما القوا سحروا اعين الناس) وقتاکه سحره آلات سحرلرین یره براقدیلر تمویه وتخییلدن فعللری حقیقتنی ادراکدن ناسك کوزلرین صرف ایتدیلر (واسترهبوهم) وناسی ارهاب وافزاع ایتدیلر (وجاؤا بسحر عظيم) وسحر عظیمه کلدیلر * روایت اولندیکه انلر حبال غلاظ وخشب طواللرین براغیجق طاغلر کبی حیه لر اولوب بری برلرینك اوزرینه بنشدیلر حتی که برمیل دکلو مسافه ده حیات وافاعی ایله وادی یی طولمش کوردیلر (وأوحينا الى موسى أن الق عصاك) بز موسایه عصاکی یره براقغل دیو امر ایلدك اول دخی الندن براغیجق بر حیهٔ عظیمه اولدی حتی که افقی سد ایتدی * دینلدیکه اجتماعلری اسکندریه ده ایدی اول حیه نك قویروغی بحیره نك وراسنه ایردی سکسان ذراع دکلو اغزنی آچدی (فاذا هي تلقف ما يأفكون) سحره نك تزویریله ناسه تخییل ایتدکلری حبال وعصی یی بر بر هیچ بری قالمیجه جمیعن یوتدی بعده انده حاضر اولان قوم فرعون اوزره هجوم ایتدی اویله اولسه فزعلرندن بری برلرینك اوزرینه دوشمکله یکرمی بش بیك کشی هلاك اولدیلر (فوقع الحق وبطل ما كانوا يعملون) حق ظاهر اولوب انلرك ایشلدکلری سحر باطل اولدی سحره اول حالتی کوریجك دیدیلرکه اکر موسانك فعلی سحر اولسه حبال وعصیمز طورردی چون مفقود اولدی امر الهی ایله ایدوککی تیقن ایتدیلر (فغلبوا هنالك وانقلبوا صاغرين) اول سحره آنلری باطل اولیجق مغلوب اولدیلر وذلیل ومقهور اولدقلری حالده کیرودوندیلر (والقي السحرة ساجدين) والله تعالینك القا والهامیله سحره لله سجده یه واردیلر (قالوا آمنا برب العالمين رب موسى وهارون) دیدیلرکه بز رب العالمینه ایمان کتوردك که اول موسی وهارونك ربیسیدر (قال فرعون آمنتم به قبل أن آذن لكم) فرعون سحره یه دیدیکه بنم سزه اذنم اولمزدن اول انی تصدیق ایتدیکزمی (ان هذا لمكر مكرتموه في المدينة لتخرجوا منها اهلها) اشبو صنیع بر حیله درکه سز وموسی مصرده ایکن بوارایه کلمزدن اول اتفاق ایتمشسکزدر تاکه قبطی مصردن چیقاروب اکا کندیکز استیلا ایده سز (فسوف تعلمون) ایمدی بنم سزه اوله جق صنیعمی بیلورسز (لاقطعن ايديكم وارجلكم من خلاف) صاغ الکزله صول ایاقلریکزی قطع ایدهیم (ثم لاصلبنكم أجمعين) بعده نهر مصرك کنارنده سزی صلب ایدهیم (قالوا انا الى ربنا منقلبون) دیدیلرکه لابد بز موتله ربعزجل شانه یه رجوع ایدرز اویله اولسه بزسنك وعیدکه مبالات ایتمزز ویا خود سن انی بزه ایدرسن بزده الله تعالی یه وثوابنه منقلب اولورز ویا خود بزم وکرك سنك جمیعمزك مصیری الله تعالی یه درسندن اول حقمزی الیویرد (وما تنقم منا الا أن آمنا بآيات ربنا لما جاءتنا) بزم سنك عندکده هیچ بر کناهمز یوقدرکه زعمکده انك اوزره بز عذابه مستحق اوله وز شوندن غیریکه ربعزجل شانه نك آیتلری بزه ظاهر اولیجق اکا ایمان کتوردك * بعده الله تعالی یه اقبال ایدوب دیدیلرکه (ربنا افرغ علينا صبرا وتوفنا مسلمين) یارب سنك قبلکدن اوزرمزه صبر انزال ایتکه قطع وصلب عندنده اول بزه مددا وله واسلام اوزره ثابت اولدیغمز حالده بزی توفی ایت * دینلدیکه فرعون انلره ذکر اولنان وعیدنی انفاذ ایتدی وبر قولده (انتما ومن اتبعكما الغالبون) دلالتیله اکا قادر اولمدی (وقال الملأ من قوم فرعون اتذر موسى وقومه ليفسدوا في الارض ويذرك والهتك) فرعونه

قومنك اشرافی دیدیلرکه موسایی وقومنی ترك ایدرمیسنکه ناسی مخالفتکه دعوتله یریوزنده افساد ایدهلر وسکا وآلهه که عبادتی ترك ایدهلر * ابن عباس ایدر فرعونك بقرهسی وار ایدیکه اکا عبادت ایدردی وقچان بر بقرهٔ حسنا کورسه قومنه اکا عبادت ایدك دیو بیوررردی * حسن ایدر فرعون بوینانه صلیب تعلیق ایتمشیدیکه اکا عبادت ایدردی * سدی ایدر فرعون قومیچون اصنام اتخاذ ایدوب انلری اکا عبادت ایتدیرردی وانلره دیردیکه اشبو سزك آلهه کزدر وبن اول آلهه نك وسزك ربیسییم * وبرقولده انلر شمسه عبادت ایدرلردی (قال سنقتل ابناءهم ونستحيي نساءهم وانا فوقهم قاهرون) فرعون دیدیکه بز انلرك ابناسنی قتل ونساسنی احیا ایدهلم تحکیم بوندن اول انی ایدردك تاکه قهر وغلبه دن اوکدینکی حالت اوزره ایدیکمز بیلنه یوخسه منجملر وکاهنلرك حکم ایتدیکی مولود ایچون اولمیه که ملکمزانك یدنده زائل اولیسر درحالبوکه بز انلر اوزره قاهرلرز انلر ایسه بزم تحت یدیمزده مقهورلردر وقتاکه قوم موسی علیه السلام فرعونك اول قولنی ایشتدیلر واندن تضجر ایتدیلر (قال موسى لقومه استعينوا بالله واصبروا ان الارض لله يورثها من يشاء من عباده) موسی علیه السلام قومنه دیدیکه الله تعالیدن اعداکز اوزره نصرت طلب ایدك واندن خلاصکزوقتی ایرنجه اذالرینه صبر ایدك که ارض مصر وغیری الله تعالینك خلق وملکیدر انی عبادندن دیلدیکی کمسه لره ویرر (والعاقبة للمتقين) نصر وظفر ویا سعادت وشهادت ویا جنت متقیلر ایچوندر سحره ایمانه کلیجك بنو اسرائیلدن التی یوز بیك کمسه موسایه تابع اولدیلر (قالوا أوذينا من قبل أن تأتينا ومن بعد ما جئتنا) موسی علیه السلامه دیدیلرکه سن بزه رسالتله کلمزدن اول ابنامزی قتلا ایذا اولندق وکلدیککدن صکره ینه انك اعادهسیله ایعاد اولندق * دینلدیکه موسی علیه السلامك کلمسندن اول فرعون انلری نصف نهاره دکین استخدام ایدردی موسی علیه السلامك کلمسندن صکره جمیع نهاری اجرسز استخدام ایدر اولدی (قال عسى ربكم أن يهلك عدوكم) موسی علیه السلام انلره دیدیکه قریب اولدیکه ربکز جل شانه عدوکز فرعونی قومیله هلاك ایده (ويستخلفكم في الارض) وانلرك هلاکندن صکره ارض مصرده سزی اسکان ایده (فينظر كيف تعملون) تاکه شکر وکفران وطاعت وعصیاندن اعمالکزی کوروب انك حسبنجه جزاکزی ایده (ولقد أخذنا آل فرعون بالسنين ونقص من الثمرات لعلهم يذكرون) بز آل فرعونی قلت امطار ومیاهله وکثرت عاهاتدن ثمراتك نقصیله اخذ ایتدك تاکه تنبه ایدنلر انی کفر ومعاصیلری شومندن بیلوب طاعته یونیلهلر * ویاخود شدائدله قلبلرینه رقت کلوب رب تعالی یه اقبال وعندنده کی جزا وافضاله رغبت ایدهلر (فاذا جاءتهم الحسنة قالوا لنا هذه) قچان انلره خصب وسعه وعافیتدن برشیء ایرسه بز بوکا اهل ومستحقلرز دیرلر یوخسه انی الله تعالیدن فضل کوروب شکرین ایتمزلر (وان تصبهم سيئة يطيروا بموسى ومن معه) واکر انلره جدب وبلاء ومکروهدن برشیء ایرسه بوحالت بزه موسی وقومنك شومندندر دیرلر * روایت اولندیکه فرعون یدی یوز یکرمی ییل معمر اولوب انك درت یوز ییلن ملوکندهٔ کوردی بودکلو عمرده بر مکروه کورمدی اکر اول مدتده برکون اچقمش ویا برکیجه سیتمه طوتمش ویا برساعت بر عضوی اغریمش اولسه جدا ربوبیت دعواسین ایتمزدی (ألا انما طائرهم عند الله) بیلك که خیر وشردن انلره ایریشن دکل الا الله تعالی عندنده مکتوب اولان عمللری سببیله در (ولكن أكثرهم لا يعلمون) لکن انلرك اکثری انی بیلمزلر (وقالوا مهما تأتنا به من آية لتسحرنا بها فما نحن لك بمؤمنين) وموسی علیه السلامه دیدیلرکه هر بار کیم سن بزه بر علامت کتورهسنکه انکله بزه سحر ایدهسن بز سکا ایمان کتورر دکلرز * ابن عباس وغیری ایدر وقتاکه سحره ایمانه کلدیلر فرعون وقومی مغلوبین کیرو دوندیلر کفر وشرك اوزره اقامته اصرار ایتدیلر الله تعالی انلره متتابعا آیتلر کوندردی بادیه اهلنی قحطله وامصار اهالیی نقص ثمراتله مبتلا قیلدی وعصا وید معجزهسین انلره کوستردی انلر ایسه ایماندن ابا ایتدیلر * موسی علیه السلام حق تعالی یه رجوع ایدوب دیدیکه الهی عبدك فرعون یریوزنده بغی وفساده یونلدی وقومی ایسه عهدلرین صیدیلر * ایمدی انلری مؤاخذه ایتکه اول انلره عقوبت وقومه نصیحت ومن بعدکلهجکلره عبرت وآیت اوله (فأرسلنا عليهم الطوفان والجراد والقمل والضفادع

والدم آيات مفصلات فاستكبروا وكانوا قوما مجرمين) اوله اولسه بز انلره طوفان وجراد وقمل وضفادع ودم ارسال ايتدك اول آيات متتابعات اولديغى حالده اول آيتلرك هربرى بر هفته ممتد اولور وهر ايكى آيتك اراسى بر آى زمان مروريله فصل اولوردى * ديلديكه موسى عليه السلام سحره يه غالب اولديغندنصكره ارالرنده يكرمى ييل مكث ايدوب اشبو آيتلرى تدريجله انلره كوستردى انلر ايسه ايماندن استكبار ايدوب مجرمين اولديلر * روايت اولنديكه الله تعالى انلرك اوزرينه طوفان كوندردى اول بر يغمور ايديكه برسبتدن برسبته دكين دوام اوزره ياغدى بنو اسرائيل بيوتيله قبطك بيوتى برى برلرينه مشتبك ومختلط ايكن بنو اسرائيلك بيوتنه برقطره صو كيرمدى قبطك بيوتى ايسه صو ايله طولدى برمرتبه ده كه قيامليرى حالنده صو تراقيلرينه ايردى حتى كه اوتوران غرق اولوردى * ديلديكه طوفانله مراد موت وياطاعون وياجدريدركه انكله ابتدا انلر عذاب اولنديلر بعده اول يريوزنده قالدى * وياطوفان اولدركه صو انلرك اكينلرين غرق ايتدى * ديديلركه ياموسى دعا ايتكه الله تعالى اوزرمزدن بو طوفانى كيدررسه سكا ايمان كتوره لم * چون موسى عليه السلام دعا ايدوب اول طوفان كتدى هيچ بر ييلده بتمين كلا وزرع وثمر اول ييلده بتدى بو صوبزه خصب ونعمت ايمش بلمشز ديديلر وبر آى عافيتده اولوب كفرلرى اوزره اصرار ايتديلر * اوله اولسه الله تعالى انلر اوزره جراد كوندرديكه اول چكركه در اكينلرين وييشلرين واغاجلرى ييراغن حتى قپولرين وسقفلرين وثياب وامتعه لرين وقپولرينك مسمارلرين ييوب اورى اوزرلرينه ييلدى حالبوكه بنو اسرائيله اندن برشى ايرمدى عاجز اولوب فرياد ايتديلر ياموسى دعا ايت اكر الله تعالى اوزرمزدن بو بليه يى دفع ايدرسه سكا ايمان كتوره لم ديو يمين ايتديلر اوله اولسه موسى عليه السلام صحرايه چيقدى وعصاسيله مشرق ومغرب جانبنه اشارت ايتمسيله جرادك جميعى طاغلوب كتدى حالبوكه زروع وغلاللرندن بقيه قالمشيدى * ديديلركه بزم قدر كفايه مز قالجق زياده يى بيلمزايكچون دينمزى نيه ترك ايدرزوعهدلرينه وفا ايتميوب كفرلرى اوزره اصرار ايتديلر بر آى دخى زمان عافيتده اولدقلرندنصكره الله تعالى اوزرلرينه قمل ارسال ايتدى ديلديكه اول بغدايدن چيقان بتدر وياقنادلو جراددر وياقنادسز اوفق جانوردر وياقراددن برنوعدر ويا بتدر * امر الهى اولديكه موسى عليه السلام مصر قراسندن عين الشمس نام قريه يه واروب انده بركثيب اعفرى عصاسيله اوره چون موسى عليه السلام انى ايتدى همانده قمل پيدا اولوب قبطك باقى قلان حروث واشجار ونباتلرين يدى ويرلرين يلادى وتو بلريله بدنلرى اراسنه كيروب اصردى راحتلرى كيدوب انلره اندن زياده اذى ايردى طعام يسه لر ايچى قمل ايله طولردى ديلديكه قمل حبوبدن چقان كوه دروبرى اون جراب بغداى اوكتسه انجق اوچ قفيز اونى چقاردى انلره انك كبى بلايه ايرمدى حتى كه بدنلرينك قيللرين وقاش وكر پيكلرين يدى دريلرين چيچك چقارمشه دوندردى واو يخويه امان ويرميوب راحتلرين كيدردى موسى عليه السلامه يالواروب فرياد ايتديلرمن بعد تائبلرز دعا ايتكه الله تعالى اوزرمزدن بو بلايى كيدرسون ديديلر حالبوكه اول بلايى بر هفته چكديلر * موسى عليه السلام دعا ايتديكى كبى اول بلا اوزرلرندن كتدى ينه عهدلرينه وفا ايتميوب اخبث اعماللرينه عودت ايتديلر سنك سحرده كمالك استيقان ايتدك كه رمالى بورر حيوان ايتدك ديديلر * بر آى عافيتده اقامتلرندنصكره الله تعالى اوزرلرينه قورباغايى كوندردى حتى كه بيوت وافنيه واطعمه وآنيه لرى قورباغا ايله طولدى اوتورسه لر شول برى برينك اوزرينه يغلمش حتى كه ذقنلرينه دكين طولمش قورباغالر اراسنده اوتورورلردى وسويلمك ايچون آغزلرين آچسه لر ايچنه قورباغالر كيروب طولردى ودخى طعاملرى قپاغن آچدقلرى كبى ايچى قورباغالر ايله طولردى انلره طعام يدرمزدى وآتشلرين سوندررردى وياتسه لر اوزرلرينه قورباغالر يغيلوب آخر مرفه دونمكه مجاللرى قالمزدى وبرشى اكل ايچون اغزلرين آچسه لر اغزلرينه ايركورمدين قورباغا اندن اول اغزلرينه ايرردى وخمير يوغورسه لر ايچنه قورباغا دوشوب يله يوغوررلردى بوحالت انلره زياده مشقت ويردى دفعيچون موسى عليه السلامه يالواردىلرمن بعد توبه ايدوب انى تصديقه وعد ايتديلر وبر هفته اول مصيبتى چكديلر * بعده موسى عليه السلامك دعاسيله دفع اولوب بر آى عافيتده اولديلر عهدلرينه وفا ايتميوب كفرلرينه عودت ايتديلر اوله

اولسه الله تعالى انلره دم ارسال ايتدى نهر نيل انلره قان اولوب آقدى وجميع صولرى قانه تحول ايتدى هرقنغى صويه وارديلرسه جميعن قان بولديلر وفرعونه صوسزلقدن شكايت ايتديلر امر ايلديكه قبط ايله بنى اسرائيل برقابدن ايچه لرچون انى ايتديلر قبطى جانبنده كى يى قان واسرائيلى جانبنده كى يى صو بولديلر * وفرعون دخى صوصايجق ياش أغاجلرى مضغه مضطر اولدى مضغ ايتديكنده انى طوزلو صو بولدى بو حالت اوزره يدى كون مكث ايدوب قاندن غيرى برشى ايچمديلر * بعده ينه موسى عليه السلامه انك دفعيچون دخى يلواردىلر ومن بعد كفره عودت ايتمامكه مؤكد عهدلر ايتديلر وايمانه كلوب بنى اسرائيلى انكله بيت المقدسه كوندرمكه وعد ايتديلرچون موسى عليه السلامك دعاسيله اول دخى دفع اولدى عادة سابقه لرى اوزره نقض عهد ايدوب ايمانه كلمديلر (ولما وقع عليهم الرجز) وقتا كه اشبو ذكر اولنان عذاب خمسه دنصكره انلرك اوزره عذاب سادس واقع اولديكه اول طاعوندر حتى انلردن بركونده يتمش بيك كشى فوت اولدى (قالوا ياموسى ادع لنا ربك بما عهد عندك لئن كشفت عنا الرجز لنؤمنن لك ولنرسلن معك بنى اسرائيل) ديديلركه ياموسى ربكه بزم ايچون دعا ايت انك شول عهديله كه سنك عندكده دركه اول نبوتدر وياسكا ايتديكى عهدله كيم سن اكا دعا ايتديككده دعاكه اجابت ايده اكر اوزرمزدن بو طاعونى دفع ايدرسك عهد اولسونكه سكا ايمان كتوره وز وسنكله بنى اسرائيلى كوندره وز (فلما كشفنا عنهم الرجز الى أجل هم بالغوه) وقتا كه انلردن طاعونى دفع ايتدك زماندن برحده دكين كه انلر اكا ايريشيجيلردركه اول وقت غرق وياوقت موتدر ويا برزمانه دكين كه انى ايمانلرى ايچون تعيين ايتديلردى (اذا هم ينكثون) توقف وتأمل ايتمزنكث ايتديلر (فانتقمنا منهم فاغرقناهم فى اليم) انلردن انتقام اراده ايدوب انلرى غرق ايتدك بر دريايه كه انك قعرى بيلنمز (بانهم كذبوا بآياتنا وكانوا عنها غافلين) شول سببدنكه انلر بزم آيتلرمزى تكذيب ايدرلردى حالبوكه انلرانده تأمل ايتمزلردى (واورثنا القوم الذين كانوا يستضعفون مشارق الارض ومغاربها التى باركنا فيها) وارضك مشارق ومغاربنه مصرنه وشامنه كه انده خصب وسعة عيشله بركت قيلمشز وارث قيلدق شول قومى كه انلر ذبح ابناء واستعباد رجال واستخدام نساء ايله قهر واستذلال اولنورلردى (وتمت كلمة ربك الحسنى على بنى اسرائيل بما صبروا) وربك جل شانه نك كلمۀ حسناسى بنى اسرائيل اوزره تمام اولديكه اول انك انلره نصر وتمكينله وعدينك انجازيدرشدائده صبرلرى سببيله (ودمرنا ما كان يصنع فرعون وقومه وما كانوا يعرشون) وتخريب ايتدك قصور وعماراتدن انيكه فرعون وقومى دوزمشلردى وعمار واعنابدن عريشلر ايلمشلردى وبناسندن رفع ايتمشلردى (وجاوزنا ببنى اسرائيل البحر فأتوا على قوم يعكفون على أصنام لهم) بز بنى اسرائيلى بحردن كيچوردك انده بر قومه اوغراديلر كه انلر اصنام عبادتنه قائملر ايدى * روايت اولنديكه موسى عليه السلام فرعونك وقومنك هلاكندنصكره يوم عاشوراده بنو اسرائيله بحرى كچدى والله تعالى يه شكر ايچون اول كونى صائم اولديلر وبر قومه اوغراديلر كه بقر مثالنده اوثانه عبادت ايدرلرديكه انلر عمالقه دن ايديكيم موسى عليه السلام انلرك قتاليله امر اولنمشيدى * وبر قولده بنى لخمدن اولوب رقه يه نزول ايتمشلردى حق جل وعلا بنو اسرائيله نعم جسام ايله من ايدوب آيات عظامن كوستردكدنصكره انلرك امور شنيعه دن احداث ايتديكى شيئكه امور عجيبه دندر * اشبونك ذكرنده پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمى تسليه ومؤمنلره موعظه واردركه نفسلرين محاسبه وحاللرين مراقبه دن غافل اولميه لر (قالوا ياموسى اجعل لنا الها كما لهم آلهة) بنو اسرائيلك جهالى موسايه ديديلركه بزم ايچون برتمثال قيلسه دلكه اكا عبادت ايده لك اشبو قومك تمثاللرينه عبادت ايتملرى كبى (قال انكم قوم تجهلون) موسى عليه السلام انلره ديديكه سز برقومسز كه الله تعالينك عظمت وكبرياسنه جاهللرسز * ديلديكه بنو اسرائيلك بو قول وسؤاللرى الله تعالينك واحدانيتنده شكلرندن دكل ايدى بلكه مرادلرى بزم ايچون برشى قيلويركه انى تعظيمله الله تعالى يه تقرب ايده وز وظن ايتديلركه اول انلرك ديانتنه ضرر ايتميه حالبوكه بو حالت انلرك جهلندن ايدى (ان هؤلاء متبر ما هم فيه) اول قومك صددنده اولدقلرى فعل سيئلرى انلرى مهلكدر (وباطل ما كانوا يعملون) وايشلدكلرى باطل ومضمحلدر (قال

أغیر الله ابغیکم الها) موسی علیه السلام ایتدی الله تعالینك غیری بی بن سزلك ایچون الهمی طلب ایدرم
(وهو فضلکم علی العالمین) حالبوکه اول سزی زمانکز خلقی اوزره تفضیل ایتدی شول حیثیتدنکه سزه
ویردیکی نعمتلری غیریلره ویرمدی (واذ انجیناکم من آل فرعون یسومونکم سوء العذاب یقتلون ابناءکم
ویستحیون نساءکم) وذکر ایدك الله تعالینك اول وقتده کی صنیعن که آل فرعون سزه اشد عذاب ایدرلردی
ابنائکزی قتل ایدوب نسائکزی خدمت ایچون ابقا ایدرلردی (وفی ذلکم بلاء من ربکم عظیم) حالبوکه
انجاده ویا عذابده ربکز جل شانه دن سزه نعمت عظیمه ویا محنت عظیمه واردر (وواعدنا موسی ثلاثین
لیلة واتممناها بعشر فتم میقات ربه اربعین لیلة) بز موسی علیه السلامه امر ایتدك که اوتوز کون ذی القعده
آیی صائم اوله وذی الحجه نك عشر اولن دخی صومله انی اتمام ایتدك * اوبله اولسه اندنصکره رب تعالینك
اکا تکلمی وقتی قرق کونده تمام اولدی * روایت اولندیکه موسی علیه السلام بنو اسرائیله مصرده ایکن وعد
ایتدیکه الله تعالی عدولرین اهلاك ایتدکدنصکره انلره بر کتاب ویره کیم انده فعل وترکلری اولنه جق امورك ذکری
اوله * وقتاکه موسی علیه السلام اول وعدك انجازین الله تعالیدن دیلدی بیورلدیکه اوتوز کون
صائم اوله اول اوتوز کونی اتمام ایدیجك آغزینك قوقوسین ازاله ایچون خروب عودیله مسواك قلندی ملائکه
ادیدیلرکه بز سنك اغزکدن مسك رایحه سن شم ایدردك مسواکله انی افساد ایتدك الله تعالی امر ایلدیکه
اون کون دخی صائم اوله ودیدیکه یا موسی بیلمدکمی که صائمك اغزی قوقوسی عندمده مسك رایحه سندن
اطیبدر * برقولده الله تعالی امر ایلدیکه اوتوز کون صوم وعبادته تخلی ایده * بعده اول زیاده اولان اون
کونده اکا توراتی انزال ایتدی وسویلدی (وقال موسی لاخیه هارون اخلفنی فی قومی واصلح ولا تتبع
سبیل المفسدین) وموسی قرنداشی هارونه دیدیکه قومم بیننده بنم خلیفه م اولغل وامورلرندن اصلاحی
واجب اولانی اصلاح ایلکل وافساد ایدنلره اتباع ایتمکل (ولما جاء موسی لمیقاتنا) وقتاکه موسی بزم
اکا سویلمز وقتنده بزه کلدی دینلدیکه الله تعالی یدی فرسخ یره دکین ظلمتی ایتدردی وشیطانی اول
ارادن طرد ایتدی وهوام ارضی اندن کیدردی وکاتب ملکلرین اندن تبعید ایتدی وانکچون سمانی کشط
ایدوب حتی که ملائکه یی هواده قائملر کوردی وعرش اکا ظاهر اولدی (وکلمه ربه) ورب تعالی
اکا واسطه سز هر جهتدن سویلیوب اول انك کلامن ایشتدی جبرائیل علیه السلام موسی علیه السلامله
بیله ایکن حق تعالینك اکا سویلدیکن ایشتمدی حتی قلمك صریرین دخی ایشتدی رب تعالینك کلامنه شدت
التذاذندن رؤیتنه مشتاق اولدی (قال رب أرنی انظر الیك) دیدیکه یارب بکا کندیکی کوستر کل سکا
نظر ایدم * اشبو دلیلدرکه الله تعالینك فی الجمله کوریلمسی جائز اوله زیرا که انبیادن مستحیل طلبی محالدر
خصوصا که الله تعالی بی جهله مفضی اوله اول اجلدن انی رد ایدوب (قال لن ترانی) سن بنی
کورهمزسین دیدی یوخسه بن کورلمزویاسن بکا نظر ایتمزسن دیمدی کانه اول قوله انك رؤیتنده قاصر
ایدوکنه تنبیه ایلدی زیرا که رؤیت رائیده موجود شروطه متوقفدر * کانه دینلدیکه هیچ بر بشرك بکا
دنیاده نظر ایتمکه طاقتی یوقدر اولکه بکا دنیاده نظر ایده اکا فی الحال موت ایرر موسی علیه السلام ایتدی
آلهی کلامکی ایشیدیجك جمالکه نظره مشتاق اولدم سکا نظر ایتدیکمدنصکره مونم بکا سوکلیدر شول
حیاتدنکه اندهسنی کورمیم الله تعالی اکا دیدیکه (ولکن انظر الی الجبل فان استقر مکانه فسوف ترانی)
لکن جبله نظر ایتکه اکا زبیر دینورمدینده اعظم جبالدر اکر اول تجلی عندنده تزلزل ایتمیوب یرنده قرار
ایدرسه سندخی بنی کورمکه طاقت کتورورسن وجبلك تجلی یه استقراری مستحیل دکادر چونکه الله تعالی
اکا استقراره قوت ویره * ایمدی مستحیل اولمیان شیئه تعلیق محال اولمز (فلما تجلی ربه للجبل جعله دکا)
وقتاکه الله تعالینك عظمتی واقتداروامری جبله ظاهر ومتصدی اولدی وبرقولده اکا حیات ورؤیت
ویریلوب حتی که کوردی * دینلدیکه الله تعالی نور حجبدن منخرتوردکار اظهار ایلدی * سدی ایدر تجلی
انچق خنصر دکلو ایدی سهل بن سعد ایدر الله تعالی یتمش بیك حجابدن درهم دکلو نور اظهار ایلدی اوبله

اولسه اول جبل ارض مستویه اولدی ویا پاره لنوب جبال صغار اولدی * دینلدیکه اول التی جبل اولوب
اوچی مدینه یه واقع اولدیکه اول احد وورقان ورضویدر واوچی ایسه مکه یه واقع اولدیکه اول ثور
وثبیر وحرادر (وخر موسی صعقا) وموسی اول کوردیکنك هولندن بایلوب دوشدی ویا میت اولدی
دینلدیکه موسی علیه السلامه اول حالتك وقوعی یوم خمیسده یوم عرفه ده ایدی وا کا توراة ویرلسی یوم
جمعه ده ایدیکه یوم نحرده ایدی (فلما افاق قال سبحانك تبت الیك وأنا اول المؤمنین) وقتاکه موسی اندن
افاقت بولدی اکا لایق اولمیان امری سؤال ایتدیکن بیلدی یا آلهی سنی تنزیه ایدرم رؤیت سؤالندن سکا توبه
ورجوع ایتدم وسن دنیاده کورلمزایدیککه مؤمنلرك اولی یم دیدی (قال یا موسی انی اصطفیتك علی الناس
برسالاتی وبکلامی) الله تعالی دیدیکه یا موسی سنی رسالاتمله وسکا کلامله زمانکده موجود اولان ناس
اوزره اختیار ایتدم (فخذ ما آتیتك وکن من الشاکرین) سکا ویردیکم رسالاتی اخذ ایدوب بنم نعمتلریمه شکر
ایدنلردن اولغل * روایت اولندیکه موسی علیه السلامه رب تعالی سویلدیکندنصکره یوزینه نور قابلوب
هیچ کمسنه اکا نظر ایتمکه استطاعت ایده مزدی اول اجلدن تا موتنه دکین یوزندن برقع کیدرمدی
مرأه سی اکا دیدیکه ربك جل شانه سکا سویلیه لیدنبرو یوزیکی کورمدم دیلرمکه کورم اوبله اولسه موسی
علیه السلام اکا یوزین کشف ایدیجك کونش کبی شعاع ویردی مرأه اکا نظر ایده مدیکندن الین یوزینه
قویوب لله سجده یه واردی وموسی علیه السلامه ایتدی دعا ایتکه جنتده خاتونك اولم دیدیکه اکر بندنصکره
تزوج ایتمزسك زیرا که مرأه آخرتده دنیاده کی ازواجندن آخر کشینك اولور (وکتبنا له فی الالواح من کل شیء
موعظة وتفصیلا لکل شیء) بز موسی علیه السلام ایچون الواح توراتده امر دینده احتیاج اولنان
مواعظ وتفصیل احکامدن هر شیئی یازدق * دینلدیکه الواح اون ویا یدی ایدی وهر بری زمرد ویا زبرجد
ویا یاقوت احمردن ایدی ویا صخره صمادن ایدیکه حق تعالی انی موسیه تلیین ایدوب انی الیله قطع
ویا پارمقلریله شق ایتدی * ربیع بن انس ایدر تورات ایتدا نازل اولدیغنده یتمش وقر ایدی وبرجزئی بر ییلده
اوقنوردی انی موسی ویوشع وعزیر وعیسادن غیری کمسه اوقومدی (فخذها بقوة) ایمدی انی جد وعزیمتله
اخذ ایت (وأمر قومك یأخذوا باحسنها) وقومکه امر ایتکه انك احسنن اخذ ایده لر * ابن عباس ایدر
یعنی حلالنی تحلیل وحرامنی تحریم وامثالنی تدبر ومحکمیله عمل ومتشابهی عندنده وقوف ایده لر * دینلدیکه
یعنی انده اولانك احسنیله عمل ایدلر صبر وعفو کبی کیم انتصار واقتصاصدن احسندر لکن بو امر ندب
وافضله حث طریقه سی اوزره در ویا خود مراد انده کی واجباتله عمله امردرکه اول غیریدن احسندر
وجائزدرکه احسنله مراد مطلق حسنده بالغ اوله که اول مأموربهدر (سأریکم دار الفاسقین) سزه
فاسقلرك داری مصری کوستره یم که اول فرعون وقومندن فسقلری ایچون هلاك اولدقلرندنصکره نیجه سنه خالی
قالدی * ایمدی سزدخی فسق ایتمکزکه ایدرسکز انلر کبی هلاك اولورسز ویا خود سزه عاد وثمود وامثالی
منازلن کوستره یم که انلرکله اعتبار ایدوب فسق ایتمیه سز ویا آخرتده کی دارلری جهنمی کوسترهیم (ساصرف
عن آیاتی الذین یتکبرون فی الارض بغیر الحق) آیتلریمی قبولدن صرف ایدرم شونلریکه عبادم اوزره
تجبر واولیامه محاربه ایدرلر ویا خود انلری قرآنی فهمدن منع ایدرم ویا خود سموات وارض وایکیسنده کی
عجائبی تفکردن وانلرکله اعتباردن انلری صرف ایدرم (وان یروا کل آیة لا یؤمنوا بها) اکر انلر هر آیة
منزله یی ویا معجزه یی کورسه لر عنادلرندن ویا هوا وتقلیده انهماکلری سببیله عقللری اختلالندن ایمانه کلمزلر
(وان یروا سبیل الرشد لا یتخذوه سبیلا) اکر انلر رشد طریقن کورسه لر اوزرلرینه شیطنه مستولی
اولدیغیچون انی طریق ایدنمزلر (وان یروا سبیل الغی یتخذوه سبیلا) واکر طریق ضلالی کورسه لر انی طریق
ایدینورلر (ذلك بانهم کذبوا بآیاتنا وکانوا عنها غافلین) بزم انلره بوصنیعمز شول سببیله درکه انلر بزم
آیتلریمزی تکذیب ایدرلر وانده تدبردن وانکله اتعاظدن غفلت ایدرلردی (والذین کذبوا بآیاتنا ولقاء الآخرة
حبطت اعمالهم) شونلرکه بزم آیتلریمزی وآخرتده وعد اولندقلری ثواب وعقاب لقاسنی تکذیب ایتدیلر

انلرك جميع اعمالی حبط اولنور انکله انتفاعلری اولمز (هل يجزون الا ما كانوا يعملون) انلر جزا اولنمزلر
الا انکله که دنیاده انی ایشلشلردی (واتخذ قوم موسى من بعده من حليهم عجلا جسدا) وموسانك ميقاته
ذهابندنصکره قومی قبطدن استعاره ایتدکلری حلیدن لحم ودمی مشتمل عجل حی اتخاذ ایتدیلر (له خوار)
که انده صوت بقر وار ایدی * روایت اولندیکه سامری قبطك حلیلرندن برعجل دوزوب اغزینه شول توابدن
قویدیکه انی جبرائیل علیه السلامك فرسی اثرندن المش ایدی انکله اکا حیات ایردی برقولده انی برنوع
حیله ایله دوزدیکه جوفنه ریح کیرمکله صدا ویردی (الم يروا انه لا يكلمهم ولا يهديهم سبيلا) اول عجله
عبادت ایدنلر کورمدیلرمیکه اول انلره سو یلزدی وانلری برطریقه ارشاد ایتمزدی (اتخذوه وكانوا ظالمين)
انی اله اتخاذ ایدوب ظالمین اولدیلر (ولما سقط فی ايديهم ورأوا انهم قد ضلوا) وقتا که عجل عبادتنه نادم اولدیلر
وعجلی آله اتخاذیله ضلالته دوشدکلرین بیلدیلر (قالوا لئن لم يرحمنا ربنا ويغفر لنا لنكونن من الخاسرين)
دیدیلرکه اگر بزه رحمت ایتمزسه وگناهمزدن کچمزسه بز زیانکارلردن اولورز (ولما رجع موسى الى قومه
غضبان اسفا) وقتا که موسی میقاتدن الواحله قومنه غضبان وحزین اولدیغی حالده رجوع ایتدی (قال بئس
ما خلفتمونی من بعدی) ودیدیکه بنم ذهابمدنصکره نه چرکین عمل ایتدیکز بنم مقاممه قائم اولدیکزدنصکره
عبدهٔ عجلی اندن کف ایتمدیکز (اعجلتم امر ربكم) ربکز جل شانه نك امرنی ترکمی ایتدیکز ویا ربکزك بکا قرق
کون ایتدیکی وعدینه عجله می ایتدیکز وبنم موتمی تقدیر ایدوب بندنصکره دینکزی تغییرمی ایتدیکز امم سالفه
انبیالرندنصکره تغییر ایتدکاری کبی (والقى الالواح) وشدت ندم وغضبندن النده کی تورات الواحنی یره براقدی
روایت اولندیکه تورات یدی سبع ایدی یدی لوحده ایدی موسی علیه السلام انی یره براقسه التی پاره اولوب
التی سبعی رفع اولندیکه انده هرشیئك تفصیلی اولنمشیدی وبرسبعی قالدیکه انده مواعظ واحکام یازلمشیدی
(واخذ برأس اخيه يجره اليه) وقرنداشی هارونك صاچنه یاپشوب کندویه چکدی شول توهمله که عبدهٔ عجلی
کف ومنعده تقصیر ایتمش اوله هارون علیه السلام موسی علیه السلامدن اوچ یاش بیوك ایدی حمول ولین
اولدیغیچون بنو اسرائیل انی زیاده سورلردی (قال ابن ام) هارون علیه السلام انی ترقیق ایچون اکا ای
انام اوغلی دیدی حالبوکه ایکیسی لاب وام قرنداشلر ایدیلر (ان القوم استضعفونی وكادوا يقتلوننی) انلری
کفده وسعمی بذل ایتدم حتی بکا قهر وغلبه ایدوب قتلمه قصد ایتدیلر (فلا تشمت بى الاعداء) ایمدی بکا شول
فعلی ایتمکل که انکله بکا اعدا اشمات ایتمیه (ولا تجعلنی مع القوم الظالمين) وبنی مؤاخذه ایله ویا تقصیره
نسبتله عبدهٔ عجل عدادندن معدود ایتمکل (قال رب اغفر لی ولاخی) موسی علیه السلام قرنداشنك
عذری متبین اولیجق دیدیکه یارب قرنداشمه ایتدیکم صنیعمی وقرنداشم عبدهٔ عجلی کفده اگر تقصیر ایتمش
ایسه مغفرت ایت (وادخلنا فی رحمتك) وبزی مزید انعامکله رحمتکه ادخال ایت (وانت ارحم الراحمين)
والحال سن بزه کندیمزدن زیاده مرحمتلیسن (ان الذين اتخذوا العجل سينالهم غضب من ربهم وذلة فی الحياة
الدنيا) شونلرکه عجلی معبود اتخاذ ایتدیلر آخرتده انلره ربلری جل شانه دن غضب ایریشسر دروددنیاده
کندیلرین قتل ایتملری امریله مذلت ایریشسردر * دینلدیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم عصرنده کی یهود آبالری
صنیعیله تعییر اولندیلر دنیاده کی ذلتلریله مراد بنو قریظه ونضیره ایریشن قتل وجلادر ویا خود اوزرلرینه
جزیه وضع اولنمسیدر (وكذلك نجزى المفترين) اشبو ذکر اولنان کبی هر مفتری یه جزا ایدرز وانلرك
فریه سندن اعظم یوقدرکه اشبو عجل سنك وموسانك الهیدر دیدیلر (والذين عملوا السيئات ثم تابوا من بعدها
وآمنوا) شونلرکه کفر ومعاصیدن اعمال سیئه ایشلیوب بعده اندن توبه ایتدیلر وایمانه ومقتضاسی اوزره
اولان اعمال صالحه یه اشتغال ایتدیلر (ان ربك من بعدها لغفور رحيم) ایمدی ربك جل شانه توبه دنصکره
تائبلره مغفرت ورحمت ایدیجیدر اگرچه ذنب کبیر وکثیر ایسه ده (ولما سكت عن موسى الغضب اخذ الالواح)
وقتا که هارونك اعتذاریله ویا عبدهٔ عجلك توبه سیله موسادن غضب ساکن اولدی اول النه دن یره براقدیغی
تورات الواحن کیرو الدی (وفى نسختها هدى ورحمة للذين هم لربهم يرهبون) اول الواح منکسره دن

یازیلانده ویا انده باقی قالانده وار ایدی * دینلدیکه موسی علیه السلام الواحی براغوب منکسر اولیجق
فرق کون صائم اولدی انك مجموعی ایکی لوحده رد اولنوب انده یازلشیدیکه حق بیان وصلاحه ارشاد
شول کسنه لر ایچوندرکه ربلری جل شانه یه عصیاندن خوف ورهبت ایدرلر (واختار موسى قومه سبعين
رجلا لميقاتنا) موسی بزم میقاتمز ایچون قومندن یتمش رجلی اختیار ایلدی * روایت اولندیکه الله تعالی
موسی علیه السلامه امر ایتدیکه بنی اسرائیلدن یتمش رجلله میقاتنه کله اول وقت موسی علیه السلام
بنی اسرائیلك اون ایکی سبطنك هر برندن آلتیشر کسنه یی اختیار ایدوب یتمشدن ایکی کسنه زیاده اولیجق
ایکیکز قالسون دیو امر ایلدی هیچ بری قالمغه راضی اولمدی موسی علیه السلام ایتدی هر قنغیکز
قالورسه اکا کتمش اجری اولسون * اول وقت کالب ویوشع قالوب باقیسیله کندی جبله قریب اولدقلرنده
برغمام موسی علیه السلامی قاپلیوب انك ایچنده قالدی * واول قوم سجده یه واردیلر الله تعالینك
اکا سویلدیکنی وامر ونهیینی ایشتدیلر * بعده غمام منکشف اولیجق موسی علیه السلامه دیدیلرکه بزنی
تصدیق ایتمزمگرکه الله تعالی یی بزه آشکاره کوسترهسن * اول وقت انلری رجفه اخذ ایتدی (فلما اخذتهم
الرجفة قال رب لو شئت اهلكتهم من قبل واياى) وقتا که انلری رجفه اخذ ایتدیکه اول صاعقه ویا رجفهٔ
جبلدر * وهب ایدر اول رجفه صوت دکل ایدی لکن قوم اول هیبتی کوریجك انلری رعده اخذ ایتدی حتی
قریب اولدیکه مفاصللری بری برندن متبین اولدی موسی علیه السلام انی کوریجك اسرکیوب موتلرندن
خوف ایتدی واغلیوب اول رجفه نك دفعیچون حق تعالی یه تضرع ایلدی ودیدیکه یارب اگر دیلسك
بوکوندن اول قومی عجله عبادت ایتدکلرنده وبنی قبطی یی قتل ایتدیکمده هلاك ایدردك (اتهلكنا بما فعل
السفهاء منا) بزدن سفهانك ایشلدیککله بزی مؤاخذه می ایدرسن * اول وقت الله تعالی انلردن اول
رجفه یی کیدردی (ان هى الا فتنتك) سفهانك اکا زقوعی دکل الا سنك ابتلا واختبارکدر (تضل بها من تشاء
وتهدى من تشاء) انکله دیلدیککی مفتون ایدوب ضلالته قورسن ودیلدیککی هدایت ایدوب دینی اوزره
ثابت قیلورسن (انت ولينا فاغفر لنا وارحمنا) سن بزم امرمزه قائم ناصرمزسن ایمدی بزی مغفرت ایدوب
مقارف اولدیغمز ذنوبله بزی مؤاخذه ایتمکل وبزه توبه یی توفیقکله رحمت ایلکل (وانت خير الغافرين)
حالبوکه سن غافرلرك خیرلوسیسن که سیئه یی مغفرتکدنصکره یرینه حسنه ویررسن (واكتب لنا فى هذه
الدنيا حسنة وفى الآخرة حسنة) وبزه اشبو دنیاده حسن معیشت وتوفیق طاعتی وآخرتده جنتی تقدیر ایلکل
(انا هدنا اليك) زیرا بز سکا توبه ورجوع ایتمشز (قال عذابى اصيب به من اشاء) الله تعالی ایتدی عذابمی
خلقمدن دیلدیکمه ایرکوررم (ورحمتى وسعت كل شئ فسأكتبها للذين يتقون) بنم رحمتم دنیاده هر شیئه
مؤمن وکافره مکلف وغیر مکلفه عام اولدی لکن یوم قیامتده خاصة متقیلره اثبات ایدرم ایمدی حق تعالینك
مؤمنلره سعت رحمتی ایچون انلرسببیله کافرلر دخی دنیاده رزقلنورلر ودخی بلا وعذاب دفع ایدیلور رحمتانکه
آخرته واریله خاصة مؤمنلره اولور وقتا که الله تعالی بنم رحمتم هر شیئه واسع اولدی دیو قوانی انزال ایتدی
ابلیس دیدیکه بن دخی برشیئم * بعده متقیلره تخصیص اولنیجق اندن مأیوس اولدی (ويؤتون الزكوة)
وزکاتلرین ادا ایدرلر (والذين هم بآياتنا يؤمنون) وشونلرکه بزم آیتلریمزه ایمان کتوررلر وقتا که رحمت
اشبو خصال اهلنه تخصیص اولندی یهود ونصاری بز دخی انکله متصفلرز دیو رحمتی تمنی ایدیجك الله تعالی
اشبو من بعد ذکر اولنان اوصاف زائده ایله انلری اخراج ایدوب انی اشبو امته تخصیص ایتدی ودیدیکه (الذين
يتبعون الرسول النبى الامى) که انلر رسول نبی امی یه اتباع ایدرلر * روایت اولندیکه موسی علیه السلامك
اختیار ایتدیکی یتمش رجله الله تعالی موسی علیه السلام لسانیله دیدیکه سزکیچون ارضی مسجد وطهور
قیلم تا که مرحاض وقبردن غیری هر نه مکانده بولنوب نماز وقتنه ایریشورسه کزادا ایده سز وسکینه یی
قلوبکزده قیلم وتوراتی سزدن رجل ومرأة وحر وعبد صغیر وکبیر ظهر قلبلرندن اوقومغه قدرت ویرم مراد
ایدرمیسز دیدیلرکه مرادمز اولدرکه نمازی کنایسده قیله وز وسکینه یی قلوبمزده حمل ایتمکه قادر

دكلمزو توراتی ظهر قلبدن اوقومغه قادر دكلمزدیلرزكه انی كتابدن اوقویه وزاویله اولسه الله تعالی
دیدیكه (فسأكتبها للذین یتقون) دن (اولئك هم المفلحون) وارنجه انلردر ایدیجك اول خصالی
بو امته ویردی (الذی یجدونه مكتوبا عندهم فی التوراة والانجیل) كه انلر اول رسول نبی امینك صفت ونعت
ونبوتن كندیلر عندنده تورات وانجیلده یازلمش بولورلر (یأمرهم بالمعروف وینهاهم عن المنكر) كه اول
انلره ایمانله امر وشركدن نهی ایدر * دینلدیكه معروفله مراد شریعت وسنتدر ومنكرله مراد شریعت
وسنتده معروف اولمیاندر ویا خود اول انلره خلع انداد ومكارم اخلاق وصلهٔ ارحامله امر ایدر * ویا عبادت
اوثان وقطع ارحامدن نهی ایدر (ویحل لهم الطیبات) وانلره شول جاهلیتده نفسلرینه تحریم ایتدكاری اشیایی
تحلیل ایدركه اول بحیره وسائبه ووصیله وحامدر ویا شول حلالاتی انلره تحلیل ایدركه اول انلره حرام ایدی
شحوم وغیری كبی (ویحرم علیهم الخبائث) وانلره خبیث اولان اشیایی حرام ایدر میته ودم ولحم خنزیر
ویاربا ورشوت وسائر محرمات كبی (ویضع عنهم اصرهم والاغلال التی كانت علیهم) وانلردن اصر واغلالی
تخفیف ایدر اما اصر هر قول ویا فعلدركه اول انسانه ثقیل اولور ویا عهددر ثقیلدركه اول توراتده اولانله
عمل بنو اسرائیل اوزره الزام اولنمشدی ویا دینده هر تشدیدركه اولدم انلر اوزره واجب ایدی * واما اغلال
شول اثقالدركه بنو اسرائیل اوزره واجب ایدی توبهده قتل نفس كبی وكناه ایدن اعضایی قطع ونجاستی ثوبدن
قرض وقتلده قصاص متعین اولوب دیت اخذینك حرمتی ویوم سبتده عمل تركی ونمازلری كنیسهلك غیریده
قطعا اداجائز اولمامق كبی (فالذین آمنوا به وعزروه ونصروه واتبعوا النور الذی انزل معه اولئك هم المفلحون)
شونلركه اول نبی امی یعنی محمد صلی الله علیه وسلمی تصدیق وانی توقیر وانك اعداسی اوزره نصرت ایدرلر وانكا
انزال اولنان قرآنه اتباع ایدرلر امدی اول وصفلو كسنهلر نار عذابندن قورتیلوب الله تعالینك رحمتیله
دخول جنته لایق اولنلردر (قل یا ایها الناس انی رسول الله الیكم جمیعا) یا محمد دیكل كه یا ناس بن جمیعكزه
كلمش الله تعالینك رسولیم * دینلدیكه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انس وجنه مبعوث رسول الله ایدی
اما كه سائر رسللر انجق قوملرینه بعث اولنورلردی (الذی له ملك السموات والارض) كه سموات وارضك
ملكی اول الله تعالینكدر (لا اله الا هو) اندن غیری معبود یوقدر (یحیی ویمیت) كه اول خلقی صواب ایله
دیركوررا جللری كلدیكنده اولدوررویا خود امواتی آخرتده دیركوررواحیایی دنیاده اولدوررر (فآمنوا
بالله ورسوله النبی الامی الذی یؤمن بالله وكلماته واتبعوه لعلكم تهتدون) امدی ایمان كتورك الله تعالی یه
ودخی انك رسولنه كیم نبی امی اولوب الله تعالی یی وكلماتنی تصدیق ایدر اول كرك كندویه وكرك غیری یه منزل
كتاب ویا وحیدر ودخی اول رسوله اتباع ایدك تا كه هدایت بولهسز الله تعالی ایمان واتباعی هدایت رجاسنه
وسیله قیلسنده تنبیه واردركه بركسنه پیغمبر علیه السلامی تصدیق ایدوب لكن انكا اتباع ایتمسه اول هنوز
ضلالتدن آیرلمیوبدر (ومن قوم موسی امة یهدون بالحق وبه یعدلون) بنو اسرائیلدن بر جماعت واردركه ناسی
كلمهٔ حقله ارشاد ایدرلر وانلكه حكملرنده عدل ایدرلر * روایت اولندیكه انلر بر قومدركه اقصای مشرقده
خلف صیننده نهر اوداق اوزره اولورلر انلردن هیچ برینك مالی یوقدر انلرده كیجه یغمور اولور وكوندزده هوا
اچیلور انلر اكینله معیشت ایدرلر بزدن انلره ایریوقدر حق اوزره قائملردر * دینلدیكه پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلم لیلهٔ معراجده انلره اوغرایوب سویلدی دیدیلركه یا رسول الله موسی علیه السلام بزه وصیت ایتدیكه
سزدن قنغیكز احمد نام پیغمبره ایرسه بندن انكا سلام ایتسون پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم موسایه وانلره علیه
السلام وعلیكم دیو رد سلام ایتدی ومكهده نازل اولان سورهلردن انلره اون سوره اوكرتدی وصلات وزكاته
امر ایتدی وسبتی ترك ایدوب جمعهیی تعظیمله وصیت ایتدی * دینلدیكه اول قومله مراد یهودن طائفهسندن
پیغمبریمز علیه السلام زماننده ایمانه كلنلردر لكن اصح اولان قول اولدر (وقطعناهم اثنتی عشرة اسباطا امما)
بز بنو اسرائیلی اون ایكی سبط قیلدقكه هر بر سبط امت عظیمه ایدیلر (واوحینا الی موسی اذ استسقاه قومه
ان اضرب بعصاك الحجر) موسایه وحی ایتدك شول وقتنكه قومی اندن تیهده صو ایستدیلر عصاسیله

طاشی اوره (فانبجست منه اثنتا عشرة عینا) اوریجق اندن اون ایكی عین هر بر سبط ایچون بر عین منفجر
اولدی (قد علم كل اناس مشربهم) هر سبط اول عیوندن موضع شربنی بیلدی (وظللنا علیهم الغمام) وتیهده
حر شمسدن انلری قوررا اوزرلرینه غمامی مظله ایتدك (وانزلنا علیهم المن والسلوی) وهر غداتن انلره
ترنجبین وسمانی ایندردك وانلره دیدك كه (كلوا من طیبات ما رزقناكم) سزه ویردیكمز رزك
حلالاتندن یكز لكن ادخار ایتمكز انلر ایسه مخالفت ایدوب ادخار ایتدیلر اویله اولسه اول نعمت انلردن
كسلدی وقورتلنوب فاسد اولدی (وما ظلمونا ولكن كانوا انفسهم یظلمون) انلر اول فعللریله بزه ضرر ایتدیلر
بلكه ضرری نه كندیلره ایتدیلر (واذ قیل لهم اسكنوا هذه القریة) ذكر ایت شول وقتی كه بنو اسرائیله اشبو
قریهده بیت المقدسده ویا اریحاده ساكن اولك دینلدی (وكلوا منها حیث شئتم) واندهكی رزقدن سعت
اوزره یییكز (وقولوا حطة) یاربنا سندن سؤالمز ذنوبمزی حط ایدهسن دییكز (وادخلوا الباب سجدا)
واول قریهنك بابنه الله تعالی یه شكر ایچون ساجدین اولدیغكز حالده كیریكز (نغفر لكم خطیئاتكم) تاكه
خطالریكزی ستر ایدوب انكله سزی مؤاخذه ایتمیهوز (سنزید المحسنین) بز احسان ایدنلره احسانمزی
آرتوررز (فبدل الذین ظلموا منهم قولا غیر الذی قیل لهم) نفسلرینه ظلم ایدنلر انلره دینلان قولك غیرینی دینلنه
بدل ایتدیلر (فارسلنا علیهم رجزا من السماء بما كانوا یظلمون) اویله اولسه الله تعالینك امرینی تبدیل
واستهزا ایله نفسلرینه ظلم ایتدكلری ایچون سمادن اوزرلرینه عذاب ایندردك ویا طاعون كوندردك حتی كه
بر ساعتده یتمش بیك كشی هلاك اولدی نتكیم قصهسی جزء اولك حزب ثانیسنده تفصیل اولندی (واسئلهم
عن القریة التی كانت حاضرة البحر) یا محمد سن یهوده سؤال ایتكه شول قریه خبریندن واهلنه ایریشن
وقعهدنكه اول بحره قریه أیله دینور مدینله طور بیننده بر قریهدر ویا بر قولده اول مدین ویا طبریهدر (اذ یعدون
فی السبت) شول وقتنكه انلر سبت كوننده صیدله حدود الاهی تجاوز ایتدیلر (اذ تأتیهم حیتانهم یوم سبتهم
شرعا) كه انلره یوم سبتده حیتان صو یوزینه ظاهر اولدیغی حالده كلوردی (ویوم لا یسبتون لا تأتیهم) وسبتك
غیری ایامده انلره حیتان كلمزدی (كذلك نبلوهم بما كانوا یفسقون) اشبونك كبی بلا شدیدله بز انلری
اختبار ایتدك فسقلری سببیله كیم انی ایشلدیلردی * روایت اولندیكه شیطان انلره القا ایدوب دیدیكه الله
تعالی سزی اصطیاددن نهی ایتمدی بلكه نهی انی اكلدندر صیدیكزی ایدك برقولده شیطان دیدیكه سز اخذدن
نهی اولنمشسكزدر امدی بحرك كنارینه حوضلر قازوب یوم سبتده حیتانی اكا سوق ایدك ویوم احدده اخذ
ایدك برزمان اول حالت اوزره اولدقلرندنصكره سبت تعظیمن ترك ایتدیلر الله تعالی بزه سبت عملن حلال ایتدی
دیوب مبالاتسزانده اخذ واكل وبیع ایتدیلر اهل قریه یتمش بیك دكو كسه ایدی اوچ صنف اولدیلر بر صنفی
اول فعلدن ایدنلری نهی ایتدیلر وبر صنفی ایسه سكوت ایدوب نهی ایتمدیلر شول قومه نیچه وعظ ایدرسزكه
الله تعالی انلری هلاك ایدیسر دردیلر * وبر صنفی ایسه اول منكری ایشلینلر ایدیلر وقتا كه اول فعلدن
منتهی اولمدیلر نهی ایدنلر انلره دیدیلر كه بز سزكله بر قریهده اختلاط اوزره ساكن اولمیز وقریهیی جدار وباب
ایله قسمت ایدشدیلر وداود علیه السلام اول منكر اهلنه لعنت ایدوب جمیعی میمون صورتنه مسخ اولندیلر *
نهی ایدنلر بر صباحن طشره چیقوب انلری كورمدیلر آیا كه انلره نه حالت ایردی دیو نظر ایچون دیوار اوزره
چیقدیلر كورسهلركه صورتلری میمونه مسخ اولنمش اولوشرلر قپولرین آچوب قریهلرینه كیردیلر انلر انسدن
قریبلرین بیلوب كوزلرندن یاش آقیدوب یانلرینه كلور ایدیلر * اول اوچ صنفدن انجق نهی ایدنلر قورتلدیلر
(واذ قالت امة منهم لم تعظون قوما الله مهلكهم او معذبهم عذابا شدیدا) انلردن بر طائفه كه انلرهالكه ایدی
اشبو عمل سیئدن منتهی اولق اوزره یكزه عذاب نازل اولمدین زیرا بیلورز كه اكر منتهی اولمزسكز لابد اوزریكزه
عذاب نزول ایدیسر دردینلدكده دیدیلركه شول قومه نیچون وعظ ایدرسزكه حق تعالینك انلری هلاك
ایدهجكن ویا انلره عذاب ایركورهجكن بیلورسز (قالوا معذرة الی ربكم ولعلهم یتقون) وعظ ایدنلر دیدیلر كه بزم
سزه وعظمز رب تعالی یه عذر اظهار ایچوندر منكردن نهیده تقصیره نسبت اولنمیه وزودخی شول امیدله كیم انلر

الله تعالیدن قورقوب صددنده اولدقلری منکری ترک ایدهلر (فلما نسوا ما ذکروا به) وقتا که اول منکری
ایشلینلره وعظ اولندقلری شیئله عملی ترک ایتدیلر (أنجینا الذین ینهون عن السوء) اول منکردن نهی ایدنلره
عذابدن نجات ویردک (وأخذنا الذین ظلموا بعذاب بئیس بما کانوا یفسقون) واول الله تعالی به عصیان ایله
نفسلرینه ظلم ایدنلری عذاب شدیدله اخذ ایتدک شول شیء سببیله کیم امر اللهدن خروج ایدرلردی * ابن عباس
ایدر منکردن نهی ایدنلرک نجات بولدیغن واول منکری ایشلینلرک عذابله اخذ اولندیغن بیلدک لکن اول
منکری ایشلمیوب ایشلینلره سکوت ایدنلرک حالی نیه ایردیکن بیلمدک * عکرمه اکا دیدیکه حق تعالی اگرچه
انلره نجات ویردک دیمدی یسه هلاک ایتدک دخی دیمدی * ابن عباس رضی الله عنه عکرمه نک بو قولنی تحسین
ایدوب امدی اول سکوت ایدنلر دخی نجات بولمشدر دیدی * اما که ابن زید ایدر اول نهی ایدنلر نجات بولوب
اول ایکی فرقه هلاک اولمشلردر اگرچه اولسه منکری ترکده اشبو اشد آیت اولور (فلما عتوا عما نهوا عنه) وقتا که
نهی اولندقلرندن رجوع ایتمدیلر (قلنا لهم کونوا قردة خاسئین) بز انلره دخی واسعه دن مبعدین اولدیغکز
حالده میمون صورتنه تحول ایدک دیدک بعده اوچ کون یاشیوب اندن هلاک اولدیلر (وإذ تأذن ربک لیبعثن
علیهم الی یوم القیامة من یسومهم سوء العذاب) ربک جل شانه اعلام ویا توعد ویا ایعاد ویا امر ویا حکم
ایتدیکه یهودا اوزره یوم قیامته دک بعث ایده شول قومیکه انلره سوء عذاب ایده اذلال وضرب
جزیه کبی * روایت اولندیکه حق جل وعلا یهودا اوزره سلیمان علیه السلام دنصکره بخت نصری بعث ایدوب
دیارلرین تخریب ومقاتلرین قتل ونسالرین وذراریلرین سبی ایتدی وباقیلری اوزره جزیه وضع ایتدی
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم بعثتنه دکین انی مجوسه ویررلردی اولدخی انلرک اوزره جزیه وضع ایدوب آخر
دهره دکین انلر اول مذلتدن زائل اولمیسرلردر (ان ربک لسریع العقاب) ربک جل شانه امرینه عاصی
اولانه عقابی سریعدر (وانه لغفور رحیم) وتوبه ایدنه غفور رحیمدر (وقطعناهم فی الارض امما) بز انلری
یریوزنده فرقه فرقه ایدوب امرلرین طاغتدق (منهم الصالحون ومنهم دون ذلک) انلرک کیملری صالحلردر که انلر
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایرشوب ایمانه کلنلردر * ویا وراء صیندهنهرا اوداق اوزره مقیم اولان طائفه در
وکیملری دخی انلردن دوندرکه اول کفر اوزره قلانیهوددر (وبلوناهم بالحسنات والسیئات لعلهم یرجعون)
وبز انلری خصب وعافیت ایله وکاهی جدب وشدتله اختبار ایدرز تا که ربلرینک طاعتنه رجوع ایدهلر (فخلف
من بعدهم خلف ورثوا الکتاب) اشبو ذکر اولنان انلرک انقراضندنصکره یرلرینه بر قوم سوء کلدیلر که اسلافلرندن
توراتی وارث اولوب انی اوقودقلرندن واچنده اولانی بیلدکارندنصکره (یأخذون عرض هذا الادنی) اشبو
شیء ادنی یعنی دنیانک حطامن آلورلر که حکمده ظلم ویا کلماتی تحریف وتبدیل ایدهلر (ویقولون سیغفر لنا)
ودیرلر که بزبونکله مؤاخذه اولنمزز بلکه مغفرت اولنورز (وان یأتهم عرض مثله یأخذوه) اگرچه انک مثلی
عرض کاورسهده کرک حلال ویا حرام درانی آلورلر الله تعالینک مغفرتن تمنی ایدرلر اگرچه ایرتهسینه انک مثلی
بولورلرسهده اشبوانلرک نیایه حرص وذنوبه اصرارلرینی اخباردر (ألم یؤخذ علیهم میثاق الکتاب ان لا یقولوا
علی الله الا الحق) توراتده انلردن اخذ عهد اولنمدیمیکه الله تعالی به باطل سوزی سویلمیهلر که اول ذنوبه اصرارله
مغفرتی تمنیدر وتوراتده اصرار ایدنلره مغفرت وعد اولنمیوبدر (ودرسوا ما فیه) واول کتاب ایچنده اولانی
اوقودیلر اگرانی تعقل ایتسهلر دار آخرت ایچون عمل ایدرلردی (والدار الآخرة خیر للذین یتقون افلا تعقلون)
دار آخرت خیرلودر شول کسهلره کیم الله تعالینک حرام ایتدیکی اشیادن صاقنورلر تعقل ایتمزلرمیکه انی بیلهلر
ادنای دینی وعقابه مؤدی بی نعیم مخلده استبدال ایتمیهلر (والذین یمسکون بالکتاب وأقاموا الصلاة) شونلرکه
کتابله عمل ایدرلر وغازی شروط وارکان رعایتله ادا ایدرلر (انا لا نضیع أجر المصلحین) صلاح عملن ایدنلرک اجرنی
بز ضایع ایتمزز (وإذ نتقنا الجبل فوقهم کأنه ظلة) بز ارضدن بر جبلی قطع ایدوب ظله کبی انلرک فوقنه رفع ایلدک
(وظنوا أنه واقع بهم) تیقن ایتدیلرکه اول انلرک اوزرینه دوشرزیرا که جبلک جوده اولسی معتاد دکلدرزیرا
انلر انکله ایعاد اولنمشلردی وانلره دینلدیکه (خذوا ما آتیناکم بقوة) سزه ویردیکمزی جد واجتهادله اخذ ایدک

واذ کروا

(واذکروا ما فیه) واچنده اولان شیئی عملله ذکر ایدک یوخسه منسی کبی ترک ایتمکز (لعلکم تتقون)
تا که قبایح اعمال ورذائل اخلاقدن صاقنهسز * روایت اولندیکه وقتا کیم بنو اسرائیل تورات احکامنی
قبولدن ابا ایتدیلر الله تعالی انلرک باشی اوزره جبل طوری رفع ایلدی انی قبول ایدک والا اوزریکزه براغیلور
دینلدی اویله اولسه هر بری حاجب ایسرلری اوزره سجدهیه واردی وصاغ کوزلری ایله جبل اوزرلرینه
دوشرمی دیو خوفله اکا نظر ایلرلردی اول اجلدن یهودک سجدهلری حاجب ایسرلری اوزره قالدی (وإذ أخذ
ربک من بنی آدم من ظهورهم ذریتهم) ذکر ایت شول وقتیکه الله تعالی دیلدیکی کیفیت اوزره ظهر آدمی مسح
ایدوب ذریتلرینی بری برلرینک صلبلرندن دنیاده ابنانک آبادن توالدی ترتیبی اوزره قرنا بعد قرن ذرهشکلنده
اخراج ایتدی * عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز علیه السلامه اشبو آیتدن سؤال اولندقده دیدیکه
الله تعالی آدمی خلق ایدوب ظهرنی مسح ایلدی واندن ذریت اخراج ایدوب دیدیکه اشبونلری جنت ایچون
خلق ایتدم جنت عملن ایدرلر وایکنجیده انک ظهرنی مسح ایدوب اندن ذریه اخری اخراج ایتدی ودیدیکه
اشبونلری نار ایچون خلق ایتدم نار عملن ایشلرلر بر رجل دیدیکه یا رسول الله اویله اولسه عملک فائدهسی
نه اولور * دیدیکه حق جل وعلا قچان بر عبدی جنت ایچون خلق ایتمش اولسه انی اهل جنت عملنده استعمال
ایدوب اول حالتده انی اماته ایتدکدنصکره جنته قورر وقچان بر عبدی نار ایچون خلق ایتمش اولسه انی اهل نار
عملنده استعمال ایدوب اول حالتده انی اماته دنصکره ناره قورر مقاتل وغیری ایدر الله تعالی آدم
علیه السلامک ظهرینک صفحهٔ یمناسن مسح ایتدی اندن ذریت بیضایی ذرهشکلنده اخراج ایلدی بعده ینه آدم
علیه السلامک ظهرینک صفحهٔ یسراسن مسح ایدوب اندن ذریت سودایی ذرهشکلنده اخراج ایلدی بعده جمیعنه
بن سزک ربکزدکلمیم دیدی جمیعی بلی ربمزسن دیدیلر اندن الله تعالی اول ذریهٔ بیضا حقنده اشبونلر رحمتمله
جنتده در اصحاب یمیندر وذریهٔ سودا حقنده اشبونلر ناردهدر اصحاب شمالدر دیدی بعده ینه انلری
جمیعا آدم علیه السلام صلبنه رد ایتدی اعدی اهل قبور تا اهل میثاق اصلاب رجال وارحام نسادن
خروجلرینه دکین قبرلرنده محبوسلردر الله تعالی عهد اولی نقض ایدنلر حقنده (وما وجدنا لأکثرهم من عهد)
بز انلرک اکثرنی عهدلرینه وفا ایدر بولمدق دیدی اهل تفسیر ایدر اهل سعادتک اقراری طوعله ایدی واهل
شقاوتک اقراری کرهله ایدی اشبو (وله أسلم من فی السموات والارض طوعا وکرها) قولنک معناسیدر
وموضع میثاقده اختلاف اولنوب * ابن عباس دیدیکه اول بطن نعمانده عرفه جنبنده بر وادیده ایدی
وبر روایتده اول ارض هندده بردهناده ایدیکه اول آدم علیه السلامک جنتدن موضع هبوطیدر کلبی
ایدر اول مکه وطائف بیننده ایدی * سدی ایدر الله تعالی آدم علیه السلامی جنتدن چیقاروب سمادن
ایندرمدین ظهرنی مسح وذریتن اخراج ایتدی * روایت اولندیکه الله تعالی ذریتک جمیعن اخراج وتصویر
ایتدی وانلره عقل ولسان ویردی وخطاب اولنانی بیلدیلر وجواب مذکوری سویلدیلر * روایت اولندیکه
الله تعالی انلرک جمیعنه دیدیکه بندن غیری اله یوقدر وبن سزک ربکزم بندن غیری ربکز یوقدر زنهار بکا برشی
اشراک ایتمکز زیرا بکا اشراک ایدوب مؤمن اولمیانه بن انتقام ایدرم وبن سزه رسوللرک وندررمکه بنم
عهد ومیثاقمی سزه تذکیر ایدهلر وسزه کتابلر اینددیررم جمیعی سویلیوب دیدیلرکه شهادت ایدرزکیم سن بزم
ربمز والهمزسن سندن غیری ربمز یوقدر بو منوال اوزره میثاقلرین اخذ ایتدی بعده آجال وارزاق ومصائبلرین
تقدیر ایتدی آدم علیه السلام انلره نظر ایدوب کیمن غنی وکیمن فقیر وکیمن حسن وکیمن قبیح کوردی دیدیکه
یا رب بونلری برابر ایتسهیدک دیدیکه شکر اولنمغی سورم وقتا که الله تعالی انلری وحدانیتنه تقریر
وبری برلرینک اوزره اشهاد ایتدی جمیعن ینه آدمک صلبنه رد ایتدی * اعدی میثاقلری اخذ اولنانلرک
جمیعی دنیایه کلمینجه قیامت قوپمز (وأشهدهم علی انفسهم) وانلری بری برلرینه اشهاد ایتدی ودیدیکه
(ألست بربکم) بن سزک ربکزدکلمیم (قالوا بلی شهدنا) دیدیلرکه بلی یا ربنا نفسلریمز اوزره شاهد اولدق * اعدی
الله تعالینک انلری بربرلرینک اوزره اشهادی انکچوندرکه (أن تقولوا یوم القیامة انا کنا عن هذا غافلین) یوم

قيامتده بز بوندن غافللر ايدك ديمه‌لر (أو تقولوا انما اشرك آباؤنا من قبل وكنا ذرية من بعدهم) ويا مشركلر
بزدن اول آبائمز شرك ونقض عهد ايتديلر بز ايسه ذريت وانلره تابع لر ايدك ديو اعتذار ايتمه‌لر (أفتهلكنا
بما فعل المبطلون) شول مبطل آبائمز جنايتيله بزه عذاب ايدرميسن ديمه‌لر (وكذلك نفصل الآيات ولعلهم
يرجعون) اشبو بيان كبي بز آيتلري تبيين ايدرز تا كه عباد اني تدبر ايده‌لر وكفردن توحيده رجوع ايده‌لر
(واتل عليهم نبأ الذي آتيناه آياتنا) يا محمد سن يهوده تلاوت ايت علمادن شول كمسه‌نك قصه‌سن كه بز اكا
آيتلريمزي ويردك * ديناديكه اول بنو اسرائيل علماسندن بريسي ايدي اسمي بلعم بن باعورا ايدي ويا امية
بن ابي الصلت ايديكه اول چوق كتاب بيلور ايدي وبيلوردي كه الله تعالى آخر زمانده رسول كوندريسر ايدوكني بيليجك اول
رسول كندي اولسون رجا ايلدي محمد عليه السلام بعث اولنيجق تكذيب ايتدي * اما كه اكثرين قولنده اول
كنعانيدن ويا بنو اسرائيلدن بلعم بن باعورا اولوب اكا اسم الله اعظم ويرلشدي ويا كتب الهيه‌دن بر كتابك
علمي وياد عاسنك استجابتي ويرلشدي (فانسلخ منها فاتبعه الشيطان فكان من الغاوين) اول آيتدن كفر
واعراضيله منسلخ اولدي حيه‌نك جلدندن انسلاخي كبي حتى كه شيطان اكا لاحق اولوب كندويه اني
اويدردي وآزغونلردن اولدي * روايت اولنديكه موسى عليه السلام جبارين حربي ايچون ارض شامدن
بني كنعان ارضنه نزول ايتدي بلعمه قومي ديديلر كه موسى جنود كثيره ايله كلديكه بزي بلادمزدن چيقاره
اما كن وديارمزه كندي قومني كيرديره‌سن ايسه مجاب الدعوه كمسه‌سن دعا ايت كه الله تعالى اني بزدن
دونديره بلعم ايتدي بوسزك ديديككز اوله‌جق ايش دكلدر زيرا كه اول نبي اللهدر يله‌سنجه جنودي ملائكه
ومؤمنوندر اكر انلرك اوزره دعا ايدرسم دنيا وآخرتم كيدر قومي ايسه مجاب اولميوب اكا زياده الحاح
ايتديلر * ديديكه امدي صبر ايدك كه منامده ربم بكا نه امر ايدركوره‌يم سزه اكا كوره جواب ويره‌يم مكر كه
بر حاجت ايچون دعاده اول عادتي ايديكه فعل وتركده منامله رعايت ايدردي * چون عادتي اوزره منامه
رجوع ايتدي * زنهار وزنهار موسى اوزره دعا ايتمكل ديلدي اني قومنه خبر ويرجك انلر اكا هدايا اهدا
ايتديلر اول ايسه اني قبول ايتدي اني مطلوبلري حصولنه مدار ايدينوب اني تكرار منامه مراجعت ايتدرديلر
ديديكه منامده بكا بر نسنه ديلمدي * ديديلر كه اكر رب تعالى انك اوزره دعا كدن كراهت ايتسه‌سني نهي
ايدردي اول مره‌ده نهي ايتديكي كبي اكا تضرعدن زائل اولمديلر حتى كه اني اكا قائل ايتديلر مكر كه انك
بر اتاني وار ايدي اكا بنوب بر طاغه يونلديكه اكا حسبان ديرلردي تا كه انك اوزره طلوع ايدوب بنو اسرائيل
اوزره بد دعا ايده اتان بر ايكي خطوه يوريدين چوكدي بلعم اني قالدرمغيچون اوريجق باذن الله اتان
سويليوب ديديكه يا بلعم قنده كيدرسن اوكمده ملائكه يي كورمزميسنكه بني كيرو دوندررلر الله تعالينك
رسولنه ومؤمنلره بد دعا ايتمكه مي كيدرسن * انكله متعظ اولميجق الله تعالى اني اطلاق ايتدي حتى كه اول
طاغه چقوب انلر اوزره بد دعايه عزم ايتدي بنو اسرائيل اوزره بد دعا ايتمك ديلديكنده كندي قومنه بد دعا
ايدردي وكندي قومنه خير دعا قصدين ايتسه لساني صرف اولنوب اول خير دعايي بنو اسرائيل اوزره ايدردي
قومي اكا يا بلعم سويلديككي بيلورميسن ديديلر ديديكه نيجه ايده‌يم اختيارم المده دكل لسانمه الله تعالى اني
سويلدر * اندن لساني اوزايوب كوكسي اوزره صارقدي قومنه ديديكه شمدنكيرو بندن دنيا وآخرت كندي
مكر وحيله‌يه عزم ايتدي وقومنك نساسي حسنالرندن بر نيجه‌سن تزيين ايدوب اللرنده سلعه‌لر ايله بنو اسرائيل
عسكرينك اراسنه كوندردي هر كيم انلردن سزه زنا قصدين ايده امتناع ايتميوب مطاوعت ايلك ديو امر
ايلدي * چون اول نسا بنو اسرائيل عسكرينه وارديلر اول نسادن كشت بنت صور نام مرأة جميله‌يي بنو
اسرائيل عظماسندن زمري بن شلوم كوريجك صبره قراري قالميوب اني موسى عليه السلامك قاتنه ايلتدي
يا موسى ظن ايدرمكه سن بكا بوني حرامدر ديرسن ديدي * موسى عليه السلام اكا نعم اول سكا حرامدر ياننه
وارمغل ديدي زمري ايتدي والله بو خصوصده بن سكا اطاعت ايتمزم ديوب قبه‌سنه ايلتدي وتأخير نسز
اكا جماع ايتدي اول حينده الله تعالى بنو اسرائيل عسكرينه طاعون ارسال ايتدي * وموسى عليه
السلامك

السلامك صاحب امرينه فنحاص بن عيزار بن هارون ديرلردي جسيم وقوي كمسه ايدي زمرينك صنيعي
حيننده غائب ايدي * خبردار اوليجق باشي دمورلي حربه‌سي وار ايدي الينه الدي وزمرينك قبه‌سنه كيروب
اني اول مرأه ايله ياتوركن ايكيسن حربه‌سنه صانجدي وديركسن بوكرينه وحربه‌نك دبين چكه‌سنه طيايوب اول
كيفيت اوزره حربه‌يي هوايه قالدردي يا الهي سكا عصيان ايدنه بويله جزا ايدرز ديو سويلدي * وفنحاص اني
ايتديكي حينده طاعون دفع اولدي زمرينك مرأه‌يه اصابتندن فنحاصك اني قتلنه دكين اراده‌كچن بر ساعتده
بنو اسرائيلك طاعوندن هلاك اولانن حساب ايتديلر عددين يتمش بيكه ايركوردیلر * مقاتل ايدر بلقانك
ملكي بلعمه ديديكه موسى اوزره بد دعا ايت بلعم ايتديكه بن اكا نيجه بد دعا ايدرم حالبوكه اول بنم دينم اهلندندر
ملك ايتدي بد دعا ايت ويا خود صلب اولنمغي اختيار ايت اوله اولسه موسى عليه السلامه بد دعا ايچون اتانه
بنوب يوله كيردي بنو اسرائيل عسكريني كوريجك اتاني طوردي بلعم اني ضرب ايتدكده باذن الله سويليوب
ديديكه بني نيچون اورورسن اوكمده آتش وار بني يوريمكدن منع ايدر رجوع اراده ايديجك ينه ملكه خبر ويرديلر
ملك يمين ايتديكه موسى يه بد دعا ايتمزسه اني صلب ايده اول ايسه حيات دنيايي اختيارله موسى اوزره
بد دعايه اقدام ايتدي اسم اعظمي توسلله موسى عليه السلامك انلرك مدينه‌سنه كيرمكدن منعي ايچون دعا
ايدوب الله تعالى اكا اجابت ايتدي انك دعاسي سببيله بنو اسرائيل تيهده حبس اولنوب قالديلر * موسى عليه
السلام ديديكه يارب بز نه كناهله اشبو تيهده حبس اولندق * ديناديكه بلعمك دعاسيله موسى عليه السلام
ايتدي الهي بلعمك دعاسنه اجابت ايتدك بنم دعامه دخي اجابت ايله كل ديلرمكه اندن اسم اعظمي وايماني
نزع ايده‌سن الله تعالى موسى عليه السلامك دعاسيله انك صدرندن ايكيسندخي سلخ ايتدي بر آق كوكرجن كبي اوچوب كندي * ابن عباس رضي الله عنه ايدر اشبو آيه كريمه بنو اسرائيلدن بر رجل
حقنده نازل اولوبدركه اكا اوچ دعوات مستجابه ويرلمشكن اوچنييله ضايع ايتدي شول وجهله كيم
انك مرأه‌سي وار ايدي اندن اولادي اولمشدي مرأه اكا اول دعواتك برين بنم ايچون ايله كل ديلرمكه
بنو اسرائيلده بندن اجمل مرأه اولميه چون رجل اني دعا ايدوب مرأه بنو اسرائيل نساسنك اجملي اولدي
جمالنه معجب ايدوب رجلدن رهبت ايتدي زوج اكا اوزلنوب دعاسيله اني بر كلبه نباحه ايتدي اولادي اكا
كلوب انامزي بر كلبه نباحه ايتدك بز نيجه صبر ايدرز كه اوله اولادي ديو تعيير اولنور زديلرزكه ينه دعا كله
اولكي هيئتنه تحويل ايده‌سن نعم ديوب اني ايتدي بو وجهله انك اوچ دعوات مستجابه‌سي ضايع يره كندي
(ولو شئنا لرفعناه بها) اكر بز ديلسك اكا ويرديكمز آيات سببيله واكا ملازمتيله اني علمادن ابرار منازلنه رفع
ايدردك ويا اندن كفري رفع ايدوب اني آياتله عصمت ايدردك (ولكنه أخلد الى الارض) لكن اول دنيايه
وياسفالة به ميل ايتدي (واتبع هواه) ودنيايي ايثارده وقومني استرضاده هواسنه تابع اولوب آياتك
مقتضاسندن اعراض ايتدي * انك رفعني مشيئة الهيه تعليقدن صكره فعل عبدله استدراك ايده تنبيه واردركه
مشيئة الله انك رفعنه موجب فعلنه سبيدر وسبب حقيقي مشيئتدر واسبابدن مشاهده اولنان مسبب حصولنده
وسائط معتبره‌در شول حيثيتدنكه مشيئت اكا تعلق ايدوبدر (فمثله كمثل الكلب ان تحمل عليه يلهث
أو تتركه يلهث) اعدي كتابي اوقيوب موجبيله عمل ايتميان عالمك مثلي كلب مثليدركه اني طرد ايدرسكده ديلن
چيقاروب صولور كندي حالنه قورسكده انجلين صولور * يعني كافري زجر ايتسك منزجر اولمزلك ايتسك
هدايت بولمز اويله اولسه ايكي حالتدخي اكا مساويدر كلبك ايكي حالتي كبي * قتيبي ايدر هر حيوانك لهثي
يا اعيادن ويا عطشدن اولور الا الكلب هر حالتده لهث ايدر كلال وراحت ري وعطش حالاتي اكا مساويدر اشبوني
الله تعالى آيتلريني تكذيب ايدنلره ضرب مثل ايتديكه اكا وعظ ايدرسكده ضالدر ترك ايدرسكده ضالدر (ذلك
مثل القوم الذين كذبوا بآياتنا) اشبو كلب مثلي شول قوم مثليدركه بزم آيتلريمزي تكذيب ايدوب ايمانه كلمزلر
اشبو مكه كافرلرينك مثليدركه انلر بر هادي تمني ايدرلرديكه انلري هدايت ايده وطاعة الهيه چاغره وقتا كه
انلره شول صدقنده شك اولميان محمد صلى الله عليه وسلم نبوتله كلدي تكذيب ايدوب هدايتي طلب ايتمديلر ترك

ویادعوت اولنمری قتلرنده مساوی اولدی (فاقصص القصص لعلهم یتفکرون) ایمدی اشبوذکر اولنان
قصه لری یهوده ذکرایتکه بو انلرک قصه لری کبیدرتا که انی فکرایدوب موجبیله عمل ومتعظ اوله لر (ساء
مثلا القوم الذین کذبوا بآیاتنا وأنفسهم کانوا یظلمون) نه بر کین مثل اولورشول قومک مثلی که بزم آیتلریمزک
صحتنه حجت قیام ایتدکدنصکره انی تکذیب ایتدیلروعناد وترک ایمانله نفسلرینه ظلم ایتدیلر (من یهدی الله فهو
المهتدی ومن یضلل فاولئک هم الخاسرون) اول کسه که الله تعالی انی هدایت ودیننه توفیق ایده اول سعادته
واصل اولمشدر واولکه آنی خذلانده ترک ایده اول وصفلو کسه لرعذابه استحقاقله مغبونلردر (ولقد ذرأنا
لجهنم کثیرا من الجن والانس) بز جهنم ایچون جن وانسدن خلق کثیر خلق ایتدک (لهم قلوب لا یفقهون بها)
انلرک قلوبی وارکه انکله خیر وهدایی بیلمزلر زیرا انی معرفة حقه ودلائل نظرینه القا ایتمزلر (ولهم أعین
لا یبصرون بها) وانلرک کوزلری وارکه انکله الله تعالینک خلقنه نظر اعتبار له نظر ایتمزلر (ولهم آذان
لا یسمعون بها) وانلرک قولاقلری وارد رکه انکله مواعظ قرآنی ایشتمزلر که انده تفکر واعتبار ایده لر (أولئک
کالانعام) ایمدی انلر فقه وابصارلری اعتبار ایچون واستماعلری تذکر ایچون اولمامقده ویاخود مشاعر
وقوالری اسباب تعیشه متوجه ومقصوره اولمقده انعام کبیدر (بل هم أضل) بلکه انلر انعامدن اضلدرلر
زیرا که انعام منافع ومضاردن درکی ممکن اولان اشیایی ادراک ایدر وجذب ودفعنده غایت جهدله اجتهاد
ایدر * اما که اول قوم اکثری ناره اقدام ایدرلر زیرا که فعل وعملری انی اقتضا ایدر ایدوکن بیلورلر (أولئک هم
الغافلون) ایمان انلره نفع ایدر وشرک ضرر ایدر ایدیکندن غافللردر (ولله الاسماء الحسنی فادعوه بها)
الله تعالینک اسماء حسناسی واردر یعنی انکیچون معانی وارکیم اول معانینک احسنیدر امدی انی اول
اسماءله تسمیه ایدک * روایت اولندیکه بر رجل صلاتنده الله ورحمن اسمیله دعا ایلدی مکه مشرکلری دیدیلرکه
محمد واصحابی رب واحده عبادت ایدرز دیرلر ایکن سبب ندرکه ایکی اسم ذکر ایدرلر اولیله اولسه اشبو آیت
نازل اولدی (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان لله تسعة وتسعین اسما مائة الا واحدة من أحصاها دخل الجنة)
پیغمبر عز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالینک طقسان طقوز یوزدن برا کسک اسماسی واردر بر کسنه که انی
احصا ایده جنته کیرر یعنی هر اسمک حقنی رعایت ایده مقتضاسیله عمل ایده مثلا الرزاق دیدیکنده حق
تعالینک رزق ویریجی ایدوکنه اینانوب غیریدن طمع ایتمیه الضار النافع دیدیکنده خیر وشر جمیعی الله
تعالیدن ایدوکن بیلوب منفعتنه شکر ومضرتنه صبر ایده سائر اسملرک دخی حقوقنی بو منوال اوزره رعایت
ایده * وبعضیلر دیدیلرکه احصادن مراد اسملرک معنالرین بیلوب تصدیق ایده ویاخود تبرک واخلاصله
اول اسملری عد ایده * امام بخاری ایدر یعنی ازبر ایده اظهر اولان دخی اولدر زیرا روایت اخراده من احصاها
یرینه من حفظها کلمشدر (هو الله الذی لا اله الا هو) حق جل وعلا هویت وذاتی حیثیتندن الهدرکه
خلقک اندن غیری معبودی یوقدر (الرحمن) کافهٔ خلقه دنیاده ارزاقن ویرمکله ومنافعن ایرکورمکله رحمتن
تعمیم ایدیجیدر جمیع نعمتلرک ولیسیدر انک غیریسی یا نعم ویا منعم علیهدر (الرحیم) یوم قیامتده خاصة
مؤمنلره رحمت ایدیجیدر عقابه مستحقلرین عفو ایدوب جنت وثوابه ایرکورملکله (الملک) بر پادشاهدر که
سموات وارضک وجمله اشیانک رب وملکیدر وملکنه زوال ایرمز (القدوس) عظمت وجلالنه لایق اولمیان
شیئلردن نزاهتده بلیغدر (السلام) جمله عیوبدن سلامتله متصفدر وجنتده اولیاسنه سلام ایدیجیدر وانلری
خوفدن سالم ایدیجیدر (المؤمن) اولیاسنی عذابندن وجمیع مخلوقاتنی ظلمدن امین ایدیجیدر (المهیمن)
عبادنک وجمیع مخلوقاتنک احوالنه حافظ ومراقبدر (العزیز) دیلدیکی شیئی ایشلمکدن برشیء انی تعجیز ایتمز
هرشیء اوزره اول غالبدر (الجبار) خلق انک قبضهٔ قهرنده مجبورلردر اضطرار واختیارلرنده انلره دیلدیکن
ایشلمدر (المتکبر) محدثات صفاتندن اول عالیدر جمیع خلقک اوزرینه تعظم ایدیجیدر کبریایی کندویه تخصیص
ایدیجیدر (الخالق) هر موجودی تقدیر ایدیجیدر (الباری) مولدات ارکاندن ایجاد ایتدیکی بری برندن
اشکال مختلفه ایله تمیز ایدیجیدر (المصور) اشیایی کیفیاتیله تصویر ایدیجیدر اولادی ارحامده تصویر

ایتدیکی

ایتدیکی کبی (الغفار) عبادنک ذنوبن ستر ایدیجیدر (القهار) خلق اوزره قدرتله غالبدر وانلری دیلدیکی امره
اجبار وتدبیریله تفرد ایدیجیدر وجهالتله اکا نزاع ایدوب تو به ایتمیانی قهر ایدیجیدر (الوهاب) خلقه خزائن
فضلندن غرض وعوضسز رحمت ونعمت باغشلایجیدر (الرزاق) هر تغذی ایدنه رزقن ایرکوریجیدر
(الفتاح) خلقه خیر ابوابن فتح ایدیجیدر (العلیم) هر شیئک اولمشن واولورین بلمکده اول بلیغدر (القابض)
(الباسط) رزقی خلقک کیمنه آز وکیمنه چوق ویریجیدر وصدقه یی قبول ایدوب یرینه خلف وثواب ویریجیدر
وکیمنک روحنی قبض وکیمنک عمرنی مد ایدیجیدر وکیمنک قلبن قبض ایدوب خیراته رغبتسز وکیمنک بسط
ایدوب خیراته رغبتلو ایدیجیدر (الخافض) دنیا منزلتنه تنزیل ایدیجیدر (الرافع) آخرت منزلتنه رفع
ایدیجیدر (المعز) طاعت اهلنی عزیز ایدیجیدر (المذل) مخالفت اهلنی ذلیل ایدیجیدر (السمیع)
هر ایشلدیکنی ایشدیجیدر وعبادلک دعالرینه اجابت ایدیجیدر (البصیر) عبادلک احوالنی کوریجیدر
(الحکم) دنیاده احکام شرعیه ونوامیس وضعیه انزالیله ویوم قیامتده عباد بیننی فصلله حکومت ایدیجیدر
(العدل) خلق بیننی حق اوزره قضا ایدیجیدر (اللطیف) دقایق اموری بیلیجیدر وعبادنه ادویهٔ کریهه ده
مندرج عافیتی ایرکوریجیدر وافعال موجوداته فعلنک سرایتیدر خلقلک غیریدن اعمال کورلمزایکن ینه
جمیعن اول ایشلیجیدر وعبادنه رفق ایدیجیدر * ویوم قیامتده عبادنه خجل اولمسونلر ایچون کناهلرین
اونودیجیدر (الخبیر) عبادین اختیار ایدیجیدر وهر شیئک حقیقتن بیلیجیدر (الحلیم) اکا عصیان ایدنی
مؤاخذه ده نه عجله ونه اهمال ایدیجیدر (العظیم) عارفلر قلوبنده عقل تصورندن قدری متجاوزدر (الغفور)
عبادلک ذنوبن سترده بلیغدر (الشکور) عبادلک طاعاتن قبولده بلیغدر وشیءٔ قلیله شکرلریله استحقاقلرندن
زیاده اجر ویریجیدر (العلی) عالیدر که رتبه وحکمده انک فوقنده شیء یوقدر (الکبیر) رتبهٔ جلالتده اول
بلیغدر (الحفیظ) هر برشیء اندن غائب دکلدر هر شیئک حفظی اکا راجعدر (المقیت) هر شیئه قوت ویریجیدر
(الحسیب) اکا توکل ایدنه اول کافیدر ویوم قیامتده خلق حساب ایدیجیدر (الجلیل) صفاتنده جلالت
اکا مختصدر یرده وکوکده جلالی ثابتدر (الکریم) خلقه کرم ایدیجیدر وانلره جود وکرمله نظر ایدیجیدر
وانلره منافعی اکثار ایدیجیدر (الرقیب) خلقه حفظ وجهی اوزره نظرین دائم ایدیجیدر (المجیب) عبادلک
سؤال ودعاسنه اجابت ایدیجیدر (الواسع) رحمت وعلمی هر شیئه واسعدر (الحکیم) هر شیئی حکمت اوزره
خلق ایدوب موضعنه وضع ایدیجیدر (الودود) مؤمنلری سویجیدر وهر مخلوقک فعل خیرنی سویجیدر
(المجید) شرف ذاتله موصوف وحسن افعالله معروفدر (الباعث) پیغمبرلر کوندریجیدر ویوم قیامتده
امواتی دیرکوریجیدر (الشهید) خلقک اقوال وافعال واحوالندن برشیء اکا خفی اولمز جمیعن مشاهده
ایدیجیدر (الحق) ذاتنه تغیر وزوال ایرمز دائمدر (الوکیل) خلقک ارزاق وامورین تعهد ایدیجیدر (القوی)
قوت وقدرتده اول بلیغدر دیلدوکن ایشلمک اکا مشقت ویرمز (المتین) انکیچون ثبوتی واجب اولور شیئدن
انی هیچ احد ازاله ایده مزوا کا غالب دخی اوله مز ثابت ومتمکندر (الولی) مؤمنلره عون ونصرت ایدیجی
وانلری سویجی وایشلرین بتوریجیدر (الحمید) هر حال اوزره افعالنده حمد اولنمشدر وجمیع ثنالرک عاقبتی اکا
ایرشمشدر (المحصی) جمیع اشیانک اعدادنه علی احاطه ایتمشدر عالمده اکا برشیء خفی دکلدر (المبدیٔ) اشیایی
مثالسز عدمدن وجوده کتوریجیدر (المعید) خلقی دنیاده حیاتلرندنصکره اماته ایدیجیدر وموتلرندنصکره
آخرتده ینه احیا ایدیجیدر (المحیی) خلقی عدمدن وجوده کتوروب حیات ویریجیدر (الممیت) خلقی دنیاده
حیاتلرندنصکره موتله افنا ایدیجیدر (الحی) حیاتی ازلدن الی ابد الاباد باقیدر حدا اکا موت وفنا ایرمز
(القیوم) خلایقک وارزاقلرینک انشاسی تدبیرنه وحفظنه قائمدر (الواجد) غنیدر اکا احتیاج ایرمز
(الماجد) عظمت وشرف ذاتله متصفدر (الواحد) ذاتنه مثل ونظیر اولمامقده تفردا ایدیجیدر (الاحد) هیچ
بر وجهدن مماثلی یوق منفرددر متجزی اولمز وا کا احتیاج ایرمز (الصمد) هیچ برشیئه احتیاجی یوق بلکه جمیع
حوایجده دائما اول مقصوددر زعلک وایچمک واویومقدن منزهدر (القادر) ارادتی اولدیغی شیئه اقتداری

نانذر ذاتنده خلق وتمكوين قوتى واردر (المقتدر) هرشيئى ايجادده مزاحمسز قوت ذاتيه سى بلنغدر واسبابه قدرت ويروب انك توسطيله بعض اشيابى ايجاد ايديجيدر (المقدم) اشيانك بعضنى بعض آخرا وزره وجود وعدمده تقديم ايديجيدر (المؤخر) اشيانك بعضنى بعض آخردن تأخير ايديجيدر (الاول) جمله اشيادن اقولدركه وجودينك ابتداسى يوقدر (الآخر) خلقك فناسندنصكره اول باقيدر بقاسنه نهايت يوقدر (الظاهر) وجودى آياتله آشكاره اولوبدر وهرشيئ اوزره اول غالبدر (الباطن) كبرياسيله خلقك نظرندن احتجاب ايديجيدر (الوالى) خلقك امورينه تولى ايديجيدر (المتعالى) ذاتى علو مرتبه ده بلنغدر هرشيئك اوزرينه قدرتيله استعلاء ايديجيدر (البر) خلقه احتياج اولدقلرى آلاء ونعمابى احسان ايديجيدر (التواب) توبه اسبابن عبادنه تيسير وتوبه لرين قبول ايديجيدر (المنتقم) اكا عصيان ايدنلرك كيمنه عقاب شديد ايديجيدركه انك مثلنه هيچ احد قادر اولمز (العفو) خلقك كناهلرندن كرميله تجاوز ايديجيدر (الرؤف) عبادنه رأفت ورحمت ايتمكده بلنغدركه اجرلرين ضايع ايتمز (مالك الملك) عبادنك ومالك اولدقلرينك مالكيدر ديلديكى وجه اوزره حكمنى تنفيذ ايديجيدر (ذوالجلال والاكرام) كمال مرتبه ده شرف وكرم صاحبيدركه اول انك غيريچون ثابت دكلدر جلال انك ذاتنده مستقردر وكرم انك خلقنه فائضدر (المقسط) عدل ايديجيدر خلقندن كسه يه جوار ايتمز (الجامع) يوم قيامتده خلق حساب ايچون جمع ايديجيدر (الغنى) غنيدركه جميع خلق اكا محتاجدر انك كسه يه احتياجى يوقدر (المغنى) خلق غنى ايديجيدر اكا محتاج اولدقلريچون (المانع) منافعدن ديلديكى شيئى منع ايديجيدر (الضار) خلقك ديلديكنه بليه وشدت ايركوريجيدر (النافع) خلقدن ديلديكنه نفع ايركوريجيدر (النور) سموات وارضده حق نشر ايديجيدر وشمس وقمرله سموات وارضى منور ايديجيدر * وسموات وارض اهلنه نوريله هدايت ايديجيدر (الهادى) ديلديكى كسه يى صراط مستقيمه هدايت ايديجيدر (البديع) خلقى نمونه سز ومادهسز ايجاد ايديجيدر (الباقى) باقيدركه بقاسنه نهايت يوقدر (الوارث) خلقك فناسندنصكره جمله ملك اكا رجوع ايديسردر (الرشيد) خلقه صالح اولانى تعريف ايدوب ديلديكن انك اوزره ابقا ايديجيدر (الصبور) كندويه شرك وعصيان ايدنلرك عقوبتنه قادر ايكن عجله ايتميوب تأخير ايديجيدر * معلوم اوله كه اشبو ذكر اولنان اسماء شريفه حق تعالينك مشهور اولان اسماسيدر يوخسه انك جميعى بوكا منحصر دكلدر زيرا پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم دعاسنده دير ايديكه (اسألك بكل اسم سميت به نفسك او انزلته فى كتابك او علمته احدا من خلقك او استأثرت به فى علم الغيب عندك) الهى سندن حاجتم ديلرم هر اسمكى توسل ايله كيم انى كنديكه علم قيلدك ويا كتابلريكك برنده ايندردك ويا خلقكدن انى برينه بيلدردك ويا علم غيبكده انى استيثار ايتدك * ديمشلرديكه كتاب وسنتده الله تعالينك بيك براسمى موجوددر * كتب تذكيرك بعضنده ايدر الله تعالينك درت بيك اسماء مقدسه سى وارددر بيكى قرآن وحديثده وبيكى توراتده وبيكى انجيلده وبيكى زبورده ذكر اولنمشدر وديمشلرديكه الله تعالينك بيك اسمى دخى واردركه لوح محفوظده در بشر عالمنه كلموبدر * فتوحاتده ايدر الله تعالينك جميع اسماسى اعظم ايديكنى تصديق ايت وقنغى اسم الهى يى ديلرسك انى اخذ ايت * ابويزيد بسطامى يه بركمسنه اسم اعظمى سؤال ايتديكنده اول اكا ديديكه سن بكا اسم اصغرى كوستر كيم بن سكا اسم اعظمى كوسترم كانه اول ديديكيچون انى توبيخ ايتدى * ديمشلرديكه اسم اعظم معين دكلدر بلكه هر اسم شريف كيم انكله دعاده اخلاص وسائر شروط دعا رعايت اولنه اول اسم اعظم اولور زيرا اسمك شرفى مسمانك شرفيله در يوخسه حروف مخصوصه شرفيله دكل (وذروا الذين يلحدون فى اسمائه) الله تعالينك اسماسنده الحاد ايدنلرى ترك ايدك انكله مراد مشركيندركه الله تعالينك اسماسن ماهى عليهندن تحويل ايدوب انكله اوثانلرين تسميه ايدرلر يا زياده ويا نقصله * اللات اسمى اللهدن والعزى اسمى العزيزدن ومنات اسمى المناندن مشتق ايدرلر * اهل معانى ايدر اسماء اللهده الحاد اولدركه الله تعالى يى تسميه ايده بر اسمله كيم اول انكله تسمى ايتمش اولميه واول كتاب الله ويا سنت رسول اللهده منطوق اولميه وبالجمله اسماء الله توقيف اوزره در

مثلا الله تعالى يه جواد دينورا ماكه سخى دينلمز اكرچه اولدخى جواد معناسنه ايسه ده * وكذلك اكا رحيم دينورا ماكه رفيق دينلمز وعالم دينورا ماكه عاقل دينلمز * وحق تعالى قرآنده (يخادعون الله وهو خادعهم ومكروا ومكر الله) ديمشكن دعاده يا مخادع ويا مكار دينلمز بلكه شول اسمائله دعا اولنوركه انده تعظيم بولنه سيله بيله شارعدن دخى اكا اذن اوله (سيجزون ما كانوا يعملون) اسماء اللهده الحاد ايدنلر آخرتده اول عملرى اوزره جزا اولنيسرلردر (وممن خلقنا امة يهدون بالحق وبه يعدلون) بزم خلق ايتديكمزدن برجماعت واردركه ناسى حقله حقه دعوت ايدرلر وحق ايله حكم ايدرلر اشبو جماعتك صحتنه دليلدر * زيرا كه انكله مراد هر قرنده بو صفتلو برطائفه اولورديمكدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم لا يزال من امتى امة قائمة بامر الله لا يضرهم من خذلهم ولا من خالفهم حتى يأتى امر الله وهم على ذلك) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر يوم قيامته دكين امتمدن برطائفه امر الله ايله قائمين اولقدن زائل اولمزلر انلر مخذول ويا مخالفت اولندقلرينه مبالات ايتمزلر امدى اكر بوخاصت پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم عصرينه ويا برعصر مخصوص اهلنه مختص اولسه بونك ذكرنده فائده اولمزدى (والذين كذبوا باياتنا سنستدرجهم من حيث لا يعلمون) شونلركه بزم آيتلريمزى تكذيب ايدرلر بز انلرى آز آز سبب هلاكلرينه قريب ايدرز انلر هر باركه برمعصيت ايده لر بز انلره نعمتمزى يكيلرز وانلره شكرى اونوتدررز حتى حسبانلرى اولميان جهتدن انلرى هلاكه ايركوررز (واملى لهم ان كيدى متين) بن انلره امهال ايدرم بنم اخذم شديددر (اولم يتفكروا ما بصاحبهم من جنة) انلر تفكر ايتمزلرميكه صاحبلرنده يعنى محمد صلى الله عليه وسلمده جنون يوقدر * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم بركيجه صفايه صعود ايدوب قريشى تا صباحه دكين الله تعالينك بأسيله تحذير ايتدى * انلردن بريسى ديديكه صاحبكز محمده جنون ايرديكندن تا صباحه دكين چاغردى اويله اولسه اشبو آيت نازل اولدى (ان هو الا نذير مبين) اول دكل الا نذيردركه انذارنى صوتله ايضاح ايدر برحيثيتله كيم هيچ بر ناظره اول خفى اولمز (اولم ينظروا فى ملكوت السموات والارض وما خلق الله من شيئ) انلر سموات وارضك ملكوتنه واول ايكيسنده اولان مخلوقاته نظر استدلال ايله نظر ايتمزلرميكه صانعنك قدرتن ووحدتن بيله لر (وان عسى ان يكون قد اقترب اجلهم) شايدكه اجللرى قريب اوله ايمانه كلمرلردن اول فوت اولوب عذابه ايره لر امدى حقك وضوحندنصكره قرآنه نيچون تصديق ايتمزلر انى تصديق ايتمزلر (فبأى حديث بعده يؤمنون) اندنصكره قنغى حديثى تصديق ايدرلر (من يضلل الله فلا هادى له) اول كسه كه الله تعالى انى مخذول ايدوب ايمانه توفيق ايتميه انى ارشاد ايدر اولمز (ويذرهم فى طغيانهم يعمهون) حق تعالى انلرى ضلالتلرنده ترددايدر اولدقلرى حالده ترك ايدر (يسئلونك عن الساعة ايان مرساها) يا محمد قيامتدن سكا سؤال ايدرلر كه انك اثباتى نه وقتده در (قل انما علمها عند ربى) ديكل كه انك علمى ربم عندنده در انكله استيثار ايدوب اكا ملك مقرب ونبى مرسلدن كسه يى خبردار ايتميوبدر (لا يجليها لوقتها الا هو) اول قيامتك امرنى وقتنده الله تعالينك غيرى احد انى اظهار ايتمز (ثقلت فى السموات والارض) اول قيامتك علمى اهل سموات واهل ارضه ثقيل اولدى (لا تأتيكم الا بغتة) اول سزه غفلتكز حالنده بغتة كلور (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان الساعة تهيج بالناس والرجل يصلح حوضه والرجل يسقى ماشيته والرجل يقوم سلعته فى سوقه والرجل يخفض ميزانه ويرفعه) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر قيامت ناس اوزره هيجان ايدر حالبوكه رجل حوضنى اصلاح ايدر ورجل آخر ماشيه سن صوارر ورجل آخر سوقنده سلعه سنه بها تقدير ايدر ورجل آخر ميزانى خفض ورفع ايدر (يسئلونك كانك حفى عنها) انلر سكا قيامتدن سؤال ايدرلر كانه سن انى بيلورسن (قل انما علمها عند الله) ديكل كه قيامتك علمى الله تعالى عندنده در (ولكن اكثر الناس لا يعلمون) لكن انك علمى عند الله ايديكن ناسك اكثرى بيلمزلر حتى كه محمد صلى الله عليه وسلمه اندن سؤال ايدرلر (قل لا املك لنفسى نفعا ولا ضرا الا ما شاء الله) ديكل كه بن كندم ايچون جلب نفعه ويا دفع ضرره مالك دكلم مكر اننكى الله تعالى بنم ايچون ديليه * ابن عباس ايدر اهل مكه ديديلركه يا محمد ربك جل شانه

سکا سعر رخيصی خبرويرمز ميکه غلادن اول انی اشترا ايدوب غلا وقتنده ربح کثيرايله بيع ايده سن
ويا جدب وقحط ايريشه جك ارضی بلديرمز ميکه اندن خصب وسعه اولان ارضه رحلت ايده سن اويله اولسه
اشبو آيت نازل اولدی (ولو کنت اعلم الغيب لاستکثرت من الخير وما مسنی السوء) اکر بن غيبی بلسيدم قحط
سنه سيچون مالی چوق ايدينوردم ضرر وفقر وجوعدن بکا برشیء ايرشمزدی (ان انا الا نذير وبشير لقوم
يؤمنون) بن دکلم الا کوردکمی تصديق ايتميانه عذاب نار ايله تحذير ايديجی يم وبنی تصديق ايدنلره جنت ايله
تبشير ايديجی يم (هو الذی خلقکم من نفس واحدة) اول الله تعالی سزی نفس واحده آدم عليه السلامدن
خلق ايلدی (وجعل منها زوجها ليسکن اليها) واول نفس واحده دن زوجی حوايی خلق ايلدی تا که انکله
انس وآکا اطمينان ايده (فلما تغشاها حملت حملا خفيفا فمرت به) آدم عليه السلام حوايه جماع ايديجك
اندن حمل خفيف ايله حامل اولدی حوا امله ايريشن اذی ومشقت آکا ايرشمديکه اول مرأه نك نطفه دن اول
حملی ايدی حتی که آکا مستمره اولوب طوردی واوتوردی آکا ثقلت ايرمدی (فلما اثقلت دعوا الله ربهما لئن
اتيتنا صالحا لنکونن من الشاکرين) وقتا که ولد حوانك قارننده بيويوب حملی آکا ثقيل اولدی وولادتی
يقينلشدی آدم وحوا ربتعالی يه دعا ايتديلرکه اکرانی بزم کبی بشرسوی بدنی تام قيلورسك سکا
شکر ايدنلردن اولهلم (فلما آتاهما صالحا جعلا له شرکاء فيما آتيهما) وقتا که الله تعالی آدم وحوايه ديلدکلری کبی
بشرسوی صحيح البدن ولد ويردی اول ايکيسی انلره ويريلان ولدده الله تعالی يه شيطانی شريك ايتديلر شول
وجهله کيم اول ولدك اسمنه عبد الحارث ديديلر حارث ابليسه شيطانك ملائکه بيننده کی اسميدر (فتعالى
الله عما يشرکون) الله تعالی آکا شرك ايدنلرك شرکاء وصفندن عالی اولدی * روايت اولنديکه حوا حامل
اولجق ابليس اکابر رجل صورتنده کلوب ديديکه قارنکده کی نه شيئدر بيلورميسن قورقارمکه اول بهيمه
ويا کلب ويا خنزير اوله نه بيلورسن بلکه اول دبرکدن ويا آغزکدن چيقه ويا انکله قارنك يارليه اول سببدن هلاك
اوله سن اويله اولسه حوا اندن زياده قورقوب انی آدم عليه السلامه ذکر ايلدی انکله ايکيسی دخی مهموم
اولديلر بعده ابليس ينه اول صورتده حوايه کلوب ديديکه بنم الله تعالی عندنده منزلتم وارا آکا دعا ايده يمکه
قارنکده کی شيئی سنك کبی خلق سوی ايده وخروجنی دخی آسان ايده اکر انك اسمنی عبد الحارث ايدرسك لکن
بونك امثالی انبيايه لايق اولمز * ابن عباس ايدر حوا رضی الله عنهانك آدمدن برنيجه اولادی اولوب اسملرين
عبد الله وعبد الرحمن ديو تسميه ايدوب هر برينه موت ايردی ابليس آدم وحوايه کلوب ديديکه
بيلورميسزکه اولاديکز نيچون معمر اولمز معمر اولمرين استرسکز اسمنی عبد الحارث ايدك چون انك ديديکی
کبی بر ولدلرينه ايتديلر اول معمر اولدی * حديثده کلديکه ابليس آدم وحوايی ايکی کره
الدادی بری جنتده ايديکه انلره شجرۂ منهيه دن يدردی وبری يرده ايديکه ولدلرينك آدنی عبد الحارث
قودردی * ابن زيد ايدر آدم وحوانك بر ولدلری اولوب آدنی عبد الله قوديلر ابليس انلره کلوب ديديکه
ولديکزه نه آد قوديکز ديديلرکه عبد الله قودق والحال اندن اول ايکی ولدلرينی عبد الله ديو تسميه ايدوب
وفات ايتمشدی ابليس ديديکه ظن ايدرميسزکه الله تعالی سزده عبدنی آليقويه والله بيلك که بونی دخی
آليقومز غيريلرين آليقومديغی کبی امدی آدنی عبد الشمس قوکز که انی سزه آليقويه انك کبی ايتديلر ديرلديکه
آدم وحوا ولدلرينه عبد الحارث ديو تسميه سيله عبادتده اشراکی ويا حارث انلره ربوبيتی اقتضا ايتمز
زيرا که آدم عليه السلام نبی ايدی انبيا ايسه شرکدن معصوملردر لکن قصدايتديکه حارث ولدك نجاتنه
وامتثال سلامتنه سبب اوله وکاهی عبد اسمی مملوك اولمیان شخصه دخی اطلاق اولنور رب اسمی معبود
اولميان شخص اوزره اطلاق اولنديغی کبی نتکيم رجل آکا ضيف کلسه خضوع وجهی اوزره کندويی
عبد الضيف ديو تسميه ايدروانکله ضيفك ربيسی اولمسن اراده ايتمز * ويوسف عليه السلام عزيز مصر
حقنده (انه ربی) ديدی وانکله انك معبود اولمسن اراده ايتمدی * امدی بو محلده دخی حکم انجليندر
(ايشرکون ما لا يخلق شيئا وهم يخلقون) مشرکون شول برشيئك خلقنه قادر اولميان اصناملرين الله تعالی يه

شريکمی

شريکمی ايدرلر حالبوکه اول اصنامی کنديلری اللريله دوزرلر (ولا يستطيعون لهم نصرا ولا انفسهم
ينصرون) ونه اول اصنام شول انلره عبادت ايدنلره نصرته قادر اولورونه کنديلردن کسر وسائر نازله دفعنه
قادر اولورلر بلکه اول اصنامی حمايت ايدن عبده لريدر امدی اويله اولسه عابدن اضعف واذل اولان شیء معبوديته
نيجه لايق اولور (وان تدعوهم الى الهدى لا يتبعوکم) يا مؤمنلر اکر سز مشرکلری اسلامه دعوت ايتسکز
سزه اتباع ايتمزلر ويا خود يا مشرکلر اکر سز اصنامکزه سزه هدايت ايتسونلر ايچون دعا ايتسکز دعاکزه اجابت
ايتمزلر الله تعالی يه آکا دعا ايدنلره اجابت ايتمی کبی (سواء عليکم ادعوتموهم ام انتم صامتون) يا مؤمنلر
کرکسه انلری دينه دعوت ايدك ويا انلری دعوتدن سکوت ايدك انلر ايمانه کلوردکللردر (ان الذين تدعون
من دون الله عباد امثالکم) يا مشرکلر شول انلرکه سز انی آلهه ديو الله تعاليدن غيری انلری معبود ايدينورسز
انلر دخی مملوك ومسخره اولديغی حيثيتدن سزلك کبی عباددر (فادعوهم فليستجيبوا لکم ان کنتم صادقين)
دعا کزه اجابت ايتسونلر اکر انلرك آلهه ايدکنده صادقلر ايسکز * ويا خود انلری وقتا که اناس صورتلرنده
دوزديلر حق تعالی انلره ديديکه اصنامك قصارای امری سزلك کبی احياء وعقلا اولمقدر انکله ايسه عبادته
مستحق اولمز نتکيم بعضکز بعض آخرك عبادتنه مستحق اولمديغی کبی (الهم ارجل يمشون بها ام لهم ايد
يبطشون بها ام لهم اعين يبصرون بها ام لهم آذان يسمعون بها) اول اصنامك اياقلری وارميدرکه يوريه لر
واللری وارميدرکه انکله يا پيشه لر ويا کوزلری وارميدرکه انکله کوره لر وقولاقلری وارميدرکه انکله
ايشيده لر يعنی مخلوقينك قدرتی اشبو جوارح وآلات ايله اولور اصنامده ايسه بو آلات يوقدر والحال سز ارجل
ماشيه وايدیء باطشه واعين باصره وآذان سامعه ايله اصنام اوزره تفصيل اولنورسز اويله اولسه نيجه عبادت
ايدرسز برشيئه کيم سز اندن افضل واقدرسز (قل ادعوا شرکاءکم ثم کيدونی فلا تنظرون) ديکل که يا مشرکين
آلهه کزی چاغروب بکا عداوتکزده انلردن استعانت ايدك بعده مکر وهدن بکا ايرکورمکه قادر اولديغکزی
ايرکورك بکا مهلت ويرمکز بن سزدن مبالات ايتمزم زيرا که وثوقم يعنی اعتمادم الله تعالينك اوزرينه
اولان ولايت وحفظنه در (ان ولیی الله الذی نزل الکتاب) بنم وليم اول الله تعاليدرکه قرآنی انزال ايتدی
(وهو يتولى الصالحين) که اول عباد صالحينه تولی ايدر * ابن عباس ايدر انلر شول عباددرکه الله تعالی يه
برشیء عديل ايتمزلر الله تعالی دخی انلره نصرتله تولی ايدر اويله اولسه انلره معادات ايدنلرك عداوتی ضرر ايتمز
(والذين تدعون من دونه لا يستطيعون نصرکم ولا انفسهم ينصرون) الله تعاليدن غيری آلهه کز که آکا عبادت
ايدرسز نه سزه ونه کنديلرينه نصرته قادردکللردر (وان تدعوهم الى الهدى لا يسمعوا وتريهم ينظرون اليك
وهم لا يبصرون) اکرسن مشرکلری هدايه دعوت ايتسك انی قلبلريله ايشتمزلر سن انلری کوزلريله نظر ايدر
کوررسن حالبوکه قلبلريله کورمزلر (خذ العفو) اخلاق ناسدن عفوی اخذ ايت قبول اعتذار وعفو
ومساهله واشيادن ترك بحث کبی پيغمبرمز صلی الله عليه وسلم اشبونکله اراده اولنماندن سؤال اولندقده
ديديکه سندن کسيلانه صله ايده سن وسنی محروم ايدنه ويره سن وسکا ظلم ايدنی عفو ايده سن (وأمر بالعرف)
وعقل وشرع رضا ويرديکی خصال امر ايتکه اول تقوی الله وصلهٔ رحم وغض بصر وحفظ لساندر
(واعرض عن الجاهلين) وجاهللردن اعراض ايت يعنی جاهل سکا سفه ايتديکنده سن آکا سفه ايله مقابل اولمغل
ديندیکه حق جل وعلا پيغمبرمز صلی الله عليه وسلمه مکارم اخلاقله امر ايلدی وقرآنده اشبو آية کريمه
کبی مکارم اخلاقی جامع آيت ذکر اولنمدی (واما ينزغنك من الشيطان نزغ) اکر شيطاندن سکا نخسه
ووسوسه ايرسه که اول سنی امر اولنديغن خلافن ايشلمکه تحميل ايده (فاستعذ بالله) اندن الله تعالی يه
استجاره ايت (انه سميع عليم) الله تعالی سنك دعا کی ايشيدر ونيتکی بيلور (ان الذين اتقوا اذا مسهم طائف
من الشيطان تذکروا فاذا هم مبصرون) شونلرکه الله تعاليدن عذابندن خوفله آکا هدن صاقنورلر نجی
انلره شيطاندن وسوسه ايرسه الله تعالينك امر ونهيی تذکر ايدوب الله تعاليدن خطالرينك مغفرتن ديلرلر
وآکا استعاذه ايدرلر اول فعللری سببيله الله تعاليدن بصيرت ايريشوب سداد وصوابی کوررلر ووسوسه يی

كيدررلر (واخوانهم يمدونهم فى الغى ثم لا يقصرون) واخوان شياطين انلرى ضلالته مدد ايدرلر
وياضلاللرين آرتوررلر ويا انلرى اغوا ايتمك ديلرلر كه انلك اوزره مستمر اولەلر * دينلديكه هر كافرك شياطيندن
براخى وارد ربوندنصكره انلرى اغوادن امساك ايتمزلر وانلر اعمال سيئه دن قصر ايتمزلر (واذا لم تاتهم
بآية قالوا لولا اجتبيتها) يعنى مشركينه سن آيت كتورمسك ديرلر كه انى سن كنديكدن احداث
ايتسيدك * كلبى ايدر اهل مكه تعنتلرندن پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمدن آيات كتورمسنى استرلردى تأخر
ايتسه انى اتهام ايدرلردى نيچون انى كنديلكدن احداث وانشا ايتمزسن ديرلردى (قل انما اتبع ما يوحى
الى من ربى) يا محمد سن انلره ديكل كه بن ربم جل شانه دن بكا وحى اولنانه اتباع ايدرم يوخسه بن آياتى
كنديلكمدن اختلاق ايدر دكلم (هذا بصائر من ربكم) اشبو قرآن ربكز جل شانه دن قلوبه بصائردركه
انكله حق كوريلور وصواب بيلنور (وهدى ورحمة لقوم يؤمنون) وانى تصديق وموجبيله عمل ايدنلره
ضلالتدن هدايته ايركوررو عذاب سرمديدن طريق نجاته دلالت قيلور (واذا قرئ القرآن فاستمعوا له
وانصتوا لعلكم ترحمون) يعنى نه وقت كه قرآن اوقونه انى ديكلكز ومعناسنى تفهم وموجبيله عمل ايچون
اكا انصات ايلكز تا كه رحمت اولنەسز * اشبو آيتك سبب نزولنده مفسرين اختلاف ايتديلر برقوم
ديديلر كه اول صلاتده قرائت حقنده در * ابو هريره رضى الله عنه ايدر صلاتده ايكن حاجتلرين تكلم
ايدرلردى اويله اولسه سكوتله وقرائت قرآنى استماعله امر اولنديلر وبرقوم ديديلر كه امام خلفنده قرائتى
جهردن منع حقنده در * ابن مسعود رضى الله عنهدن مرويدر كه اول ناسى امامله بيله قرائت ايدر ايشيدوب
صلاتدن منصرف اولديغنده اشبو آيتى اوقيوب اندن انلره استماع وانصاتله امر ايتدى سعيد بن جبير ايدر
اشبو آيت يوم اضحى ويوم فطر ويوم جمعه ده وسائر امامك جهر ايتديكى صلاتده انصاتك وجوبى حقنده در
وبرقوم ديديلر كه اشبو آيت خطبه يى استماع ايچون انصاتك وجوبى حقنده در (قال النبى صلى الله عليه وسلم
اذا قلت لصاحبك والامام يخطب يوم الجمعة انصت فقد لغوت) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر يعنى جمعه
كوننده امام خطبه اوقوركن صاحبك وكرك غيريى كلامدن منع ايچون انصت ديسك لغو ايدرسن
وصلاتده امام خلفنده قرائتك احكامى ولغو ذكرى سورۀ فاتحه تفسيرنده كچمشدر (واذكر ربك فى نفسك)
ربك جل شانه يى نفسكده ذكر ايت اول ذكر كرك سه قرائت قرآن ويا دعا ويا اذكاردن برشيدر * دينلديكه
اشبو امامك قرائتدن فراغندنصكره مأمومك سرا قرائتى وجوبنده دليلدر تكيم اول شافعى مذهبيدر
(تضرعا وخيفة) اول الله تعالى يه استكانتله تضرع ايدروانك عذابندن خوف ايدر اولديغك حالده * دينلديكه
اشبو صلاة سرده در (ودون الجهر من القول) ومتكلم اولديغك حالده بر كلامله كيم اول سردن فوق
وجهردن دوندر * دينلديكه اشبو صلاة جهريه در زيرا اول خشوع واخلاصه ادخل اولور (بالغدو
والآصال) بكره وعشيده يعنى دوام اوزره ايكى وقتى قيد ايتدى سائر اوقات اوزره فضلى اولديغيچون (ولا
تكن من الغافلين) يوخسه الله تعالى يى ذكردن غفلت ايدنلردن اولمغل (قال النبى صلى الله عليه وسلم اذكروا
الله ذكرا خاملا قالوا يا رسول الله وما الذكر الخامل قال الذكر الخفى لا يسمعه غيرك) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم
ايدر ذكر خامله الله تعالى يى ذكر ايدك * ديديلر كه يا رسول الله ذكر خامل ندر ديديكه شول ذكر خفيدركه انى
كنديكدن غيرى كمسه ايشتميه (قال النبى صلى الله عليه وسلم المسر بالقراءة كالمسر بالصدقة والمعلن بالقراءة
كالمعلن بالصدقة) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر قرائتن اسرار ايدن صدقه يى اسرار ايدن كبيدر وقرائتن
اعلان ايدن صدقه يى اعلان ايدن كبيدر يعنى سرا اولان صدقه وقرائت شول علانيه اولان صدقه وقرائت
اوزره ثوابى يتمش مرتبه مضاعف اولور (ان الذين عند ربك) شونلر كه ربك جل شانه عندنده فضل وكرامتله
مقرب ملائكه در (لا يستكبرون عن عبادته) رب تعاليك عبادتندن تكبر وتعظم ايتمزلر (ويسبحونه) بلكه
انى تنزيه ايدوب سبحان الله ديرلر (وله يسجدون) وانك ايچون سجده ايدرلر عبادت وتذللى اكا ايدرلر اكا
غيرى يى اشراك ايتمزلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم اذا قرأ ابن آدم السجدة فسجد اعتزل الشيطان يبكى

فيقول

فيقول ياويلتى أمر هذا بالسجود فسجد فله الجنة وأمرت بالسجود فعصيت فلى النار) پيغمبرمز صلى الله
عليه وسلم ايدر يعنى ابن آدم سجده آيتن اوقيوب سجده ايده شيطان اندن آيريلور وآغليوب ديركه ويل بكا كه
بو سجود له امر اولنوب سجده ايتمسيله اكا جنت اولدى وبن سجود له امر اولنوب عصيانم ايله بكا نار اولدى
(قال النبى صلى الله عليه وسلم ما من عبد يسجد لله سجدة الا رفع الله له بها درجة وحط عنه سيئة) پيغمبرمز
صلى الله عليه وسلم ايدر بر عبد الله ه بر سجده ايده الله تعالى انك سببيله انى بر درجه رفع وبر سيئه سين حط قيلور

(سورة الانفال وهى خمس وسبعون آية مدنية)

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(يسئلونك عن الانفال) سكا غنايمدن سؤال ايدرلر * اهل تفسير اشبو آيتك سبب نزولنده ديديلر كه پيغمبرمز
صلى الله عليه وسلم يوم بدرده ديديكه هر كمسه كه فلان مكانه واره اكا غنيمتدن شونك كبى شئ اولسون واولكه
برقتيل قتل ايده اكا شو اولسون واولكه بر اسير كتوره اكا شو اولسون وقتا كه كفاره ملاقى اولديلر شبان
اكا مسارعت ايدوب شيوخ ووجوه ناس رايات عندنده طورديلر چون فتح اولوب جمله وعد اولنانلر پيغمبرمز
صلى الله عليه وسلمه استيدكلر * اشياخ ديديلر كه بزم سزه ردء ايدك منهزم اولسكز بزه كلوب صغنوردكز
امدى مزجه لى آلوب سكز بزه برشى قالمز ديو نزاع ايتديلر * اويله اولسه انك قسمتى كيفيتندن پيغمبرمز
صلى الله عليه وسلمه سؤال ايتديلر * بيورلديكه سكا غنايم قسمتندن سؤال ايدرلر (قل الانفال لله والرسول)
ديكل كه غنايمك حكمى الله تعالى يه ورسولنه مختصدر انلردن غيرينك انده حكمى يوقدر بالكه الله تعالى
ورسولى انى ديلدكارينه ويررلر * دينلديكه اشبو آيت (واعلموا انما غنمتم من شئ فان لله خمسه وللرسول)
آيتيله منسوخه در * ودينلديكه اول ثابتەدر اويله اولسه معناسى غنايمده حكم الله تعالينك ورسولنكدر
والله تعالى انك مصارفن (واعلموا انما غنمتم) آيتنده بيان ايتدى (فاتقوا الله) حطام دنيا اجليچون اختلاف
وتخاصمده الله تعالىدن قورقك اكا طاعت ايدك (واصلحوا ذات بينكم) وبينكزده كى احوال منازعه
ومخالفتى تركله وغنيمت امرنى الله تعالى يه ورسولنه تسليمله اصلاح ايدك (واطيعوا الله ورسوله) واول امرده
الله تعالى يه ورسولنه اطاعت ايدك (ان كنتم مؤمنين) اكر ايمانده كاملين ايسكز (انما المؤمنون الذين اذا ذكر
الله وجلت قلوبهم) ايمانده كاملين انلردركه الله تعالى ذكر اولنديغنده قلبلرى انك جلال وهيبتندن
خوف ايده (واذا تليت عليهم آياته زادتهم ايمانا) وقچن انلره انك آيتلرى تلاوت اولنسه ايمانلرى زياده
اولور عمرو بن حبيب ايدر قچن عبد الله تعالى يه ذكر وحمد ايتسه ايمانى زياده اولور واندن سهو وغفلت ايتسه
ايماننه نقصان ايرر * دينلديكه ايمانك فرائض وشرائط وسننى وارددر اول كمسه كه انلرى استكمال ايده ايمانى
استكمال ايدر والا فلا (وعلى ربهم يتوكلون) امورلرين ربلرى جل شانه يه تفويض ايدر وانك غيريدن خوف
ورجا ايتمزلر (الذين يقيمون الصلاة) كه انلر تعديل اركان ورعايت سنتله نمازى قيلورلر (ومما رزقناهم ينفقون)
وبزم انلره ويرديكمز اموالدن سبيل خيراته انفاق ايدرلر (اولئك هم المؤمنون حقا) امدى انلر تحقيق مؤمنلردر
كفردن بريئلردر ايمانلرنده شكسزلردر * اشبو دليلدر كه هر كمسه يه بن تحقيق مؤمنم ديمك جائز اولميه زيرا كه
حق تعالى تحقيق مؤمنلرى اوصاف مخصوصه ايله وصف ايلدى اول اوصافن وجودى ايسه هر كمسه ده
متحقق اولماز بر رجل حسن بصرى يه سن مؤمنميسن ديديكنده ديديكه اكر الله تعالى يه وملائكه يه وكتابه
وپيغمبرلره ويوم آخره وجنته وناره وبعثه وحسابه ايماندن سؤال ايدرسك بيلكه بن انلره مؤمنم واما كه (انما
المؤمنون الذين اذا ذكر الله وجلت قلوبهم) قولندن سؤال ايدرسك بن انلردن اولديغمى اولمديغمى بيلمزم
(لهم درجات عند ربهم) انلر ايچون رب تعالى عندنده جنت درجاتى واردر كه اعماللريله اكا ارتقا ايدرلر
(ومغفرة) وذنوبلرينه يارلغانق (ورزق كريم) وجنتده انلر ايچون اعداد اولنان اشيادن واردر كه اكا انقطاع
عدد وانتهاء مدت اولماز (كما اخرجك ربك من بيتك بالحق) انفالده الله تعالينك امرنى امضا ايت اكرچه انلر
كراهت ايدرلرسه ده * نتكيم غير طلبيچون بيتكدن خروجده الله تعالينك امرنى امضا ايتدك (وان فريقا

من المؤمنين لكارهون) مؤمنلردن بر فرقه انى كراهت ايتديلر سه ده (يجادلونك فى الحق بعدما تبين كانما
يساقون الى الموت وهم ينظرون) حق اظهار له جهادى ايثار ككده سكا جدال ايدرلر انلره ظاهر
اولدقدنصكره هر قنده توجه ايتسه لر رسول الله صلى الله عليه وسلمك اعلاميله منصورلردر * قتالدن شدت
كراهتلرى شول حدده ايديكه كانه موته سوق اولنورلر و اسباب موته نظر ايدرلر * شول سببدنكه ارلرنده
ايكى فارسدن غيرى اولميوب سائرلرى يياقلر ايديلر (واذ يعدكم الله احدى الطائفتين) ذكر ايت شول وقتيكه
الله تعالى سزه ايكى طائفه نك برينى وعد ايتديكه (انها لكم) اول ايكيسندن برى سزلك اوله * قصه سى اولدركه
عير قريش شامدن تجارت عظيمه ايله اقبال ايتديلر سه نجه قرق راكب وار ايدى ابو سفيان و عمرو بن
العاص ومخرمة بن نوفل وعمرو بن هشام وغيريلر ايدى * جبرائيل عليه السلام انى پيغمبرمز صلى الله عليه
وسلمه واول دخى مسلمينه خبر ويردى مسلمين اكا تلقى يه سوندیلر زيرا كه انده چوق مال و آز رجال وار ايدى
اويله اولسه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم صحابه يه امر ايلدى اكا چيقه لر شول رجا ايله كيم الله تعالى انى انلره
فتح ايده بهادعدويه انكله امداد ايده * چون مسلمين خروجه عزم ايتديلر فى الحال بعض منافقين انك خبرين
ابو جهله مكه يه ايركوردیلر فى الحال ابو جهل قريشى جمع ايتدى عيرلرندن مسلمينى دفع ايچون عيره قارشو
كتدى مكر بو خبر مكه يه ايرمزدن اوچ كون اول عاتكه بنت عبد المطلب منامنده كوردیكه سمادن بر ملك
اينوب ابو قبيس طاغندن بر صخره آلدى وانى اهل مكه اوزره آتيجق پاره پاره اولدى و مكه نك بيوتنه اول پاره لر
طاغلدى هيچ بر بيت قالمدى الا اندن بر پاره اكا ايردى عاتكه بو رؤياسن قرنداشى عباس بن عبد المطلبه
خبر ويردى حتى كه اول رؤيا خبرى ابو جهله ايردى و ديديكه پيغمبرلك دعواسنه يالكز رجالى راضى
اولميوب نسالرى دخى اول دعوايى ايتمكه باشلدى چون ابو جهل اهل مكه نك جميعله عيرلرين قارشولمغه بوله
كيرديلر حتى كه بدر نام موضع معروفه ايرديلر كه عرب ييلده بر كره اول آرايه جمع اولورلر وانده بيع وشرا
وتجارت ايدرلردى * و پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايسه اول كونده وادى ذفرانده ايدى جبرائيل عليه
السلام كلوب الله تعالينك مسلمينه ايكى طائفه نك برين وعدى خبرين كتوردى يا عيرى ويا قريشى اختيار
ايتسونلر ديدى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم انك امرنده اصحابدن استشاره ايدیجك ديديلر كه بزه قتالى ذكر
ايتمدك كه اكا تأهب وتهيؤ ايديدك بز ايسه عير ايچون خروج ايتمشز پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم انلره
ترديد ايدوب ديديكه عير ساحل بحره كچدى ابو جهل ايسه اوكزده در ديديلر كه يا رسول الله بز عيرى استرز
عدوى ترك ايله كل * اندن پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك وجهنده تغير كوريلیجك ابو بكر و عمر رضى الله عنهما
طوروب احسن كلام ايتديلر * اندن سعد بن عباده طوروب ديديكه يا رسول الله امرك نه ايسه امضا ايت
والله اكر عدنه كيدرسك ده انصاردن هيچ كمسه سندن تخلف ايدر دكلدر بعده مقداد بن عمرو ايتدى يا رسول
الله حق تعالينك امرى نه ايسه امضا ايت قنده كيدرسك سنكله يز بو خسه بنو اسرائيلك موسى عليه
السلامه ديديكن ديمزز كه وارسن ربكله كيت عدوكله قتال ايت بز بونده اوتورر كتمزز لكن ديرز كه سن
ربكله واروب عدويه قتال ايلك بز دخى سزكله ييله عدوكزه قتال ايدرز پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم تبسم
ايدوب انصاره ديديكه ايها الناس بكا نه اشارت ايدرسزكه انى ايدم * سعد بن معاذ طوروب ديديكه
بز سكا ايمان كتوروب قولكى تصديق ايتمشز و سنك كتورديكك حق ايدوكنه اينانمشز و سكا سمع وطاعته
عهد ويرمشزنه ديلرسك امضا ايت والله اكر سن بو بحرى كچمك ايچون ايچنه كيررسك بز دخى سنكله ييله
اكا كيررز هيچ بريمزسندن تخلف ايتمزز بز عدوى لقادن اوشنمزز حرب عندنده صبرلقا حيننده صدق ايلرز
اميددركه الله تعالى بزم جهتمزدن سنى قرير العين ايده انك اول قولى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه نشاط
ويردى يوريكز على بركة الله كيده لم بشارت اولسونكه الله تعالى بزه ايكى طائفه نك برينى وعد ايتدى
والله كويا كه بن مشركينك قتللرينه وانلرك چوق مكانلرينه نظر ايدرم ديدى چون اتفاقله بدره كتديلر وعدويه
ملاقات ايتديلر مشركون صنديلر و مسلمون قرير العين اولوب دونديلر (وتودون ان غير ذات الشوكة تكون

لكم) وسوديكزكه شوكتى اولميان طائفه يعنى عير سزلك اوله (ويريد الله أن يحق الحق بكلماته) حق
تعالى ديلركه اسلامى اظهار واعزاز ايده سزه انزال ايتديكى آياتله (ويقطع دابر الكافرين) ومكه كافرلرينك
آخرينى قطع ايده يعنى سز ديلرسزكه ماله ايروب مكروه كورميه سز و الله تعالى ديلركه دينى اعلا وحقى اظهار
ايده ود نياده وآخرتده مراديكزه ايركوره (ليحق الحق ويبطل الباطل) تا كه اسلامى اثبات وكفرى افنا ايده
(ولو كره المجرمون) اكرچه مكه كافرلرى اندن كراهت ايدرلرسه ده (اذ تستغيثون ربكم فاستجاب لكم انى
ممدكم بألف من الملائكة مردفين) ذكر ايدك شول وقتيكه ربكز تعاليدن غوث ونصرت طلب ايتديكز عمر
رضى الله عنه ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم مشركينه نظر ايتديكه انلر بيك كشى ايديلر و صحابنه نظر
ايتديكه انلر اوچيوز اوندن زياده جه كشى ايديلر قبله يه توجه ايدوب دعايه اللرين قالدردى وديديكه * الهى بكا
ايتديكك وعديكى انجاز ايت الهى اكر بو عصابه يى هلاك ايدرسك يريوزنده سكا عبادت ايدر قالمز * بو حالتدن
زائل اولمدى حتى كه رداسى دوشدى ابو بكر رضى الله عنه ايتدى يا رسول الله ربك جل شانه يه يترمناشده
ايتدك اول سكا وعدينى انجاز ايدر * اويله اولسه الله تعالى انلره اجابت ايتدى وديديكه ملائكه دن بيك
كشى يى مؤمنلره متبعين اولدقلرى حالده مدد قيلورم * روايت اولنديكه جبرائيل وميكائيلدن هر برى
رجال صورتنده بشريوز ملكله كلديلر كه خيل بلقه بنمشلردى اكثرلرينه بياض ثوب بلركيمشلر و باشلرينه بياض
عمامه لر صارنمشلردى اوجلرين كفتلرى ارسنه صالیویرمشلردى * ابن عباس رضى الله عنه ايدر يوم بدرده
ملائكه نك سيمالرى بياض عمامه لر ايدى و يوم خيبرده يشل عمامه لر ايدى يوم بدردن غيرى زمانده ملائكه
قتال ايتمديلر بلكه مدد و عدد اولورلردى (وما جعله الله الا بشرى لكم) الله تعالى ملائكه امدادين سزه
نصرت وظفره بشارت قيلدى (ولتطمئن به قلوبكم) وتا كه قلت وذلتكز اجليچون قلوبكزده كى وجل كيدوب
مطمئن اولسنه اشارت قيلدى (وما النصر الا من عند الله) نصردكل الا الله تعالى عندندندر بوخسه
عدد و عدد كثرتيله دكلدر (ان الله عزيز حكيم) الله تعالى نقمتيله هر شيئه غالبدر مشركينى هزيمى ومسلمينه
نصرى حكمتى اقتضاسيله در ملائكه امدادى و عدد كثرتى وسائط در تأثيرى يوقدر امدى نصرى اندن
ظن ايتمكز وانك فقد يله اللهك نصرتندن اميد بكز كسمكز (اذ يغشيكم النعاس أمنة منه) ذكر ايدك شول
وقتيكه الله تعالى سزه امن ايچون اوزريكزه نوم القا ايتدى (وينزل عليكم من السماء ماء ليطهركم به) وسمادن
يغمور ايندردى تا كه انكله سزى حدث وجنابتدن پاك ايده (ويذهب عنكم رجز الشيطان) وسزدن شيطانك
وسوسه سنى كيدره (وليربط على قلوبكم) وتا كه قلوبكزه الله تعالينك لطفنه وثوقى ربط ايده (ويثبت به
الاقدام) وتا كه يغمور سببيله اقداملكز رملده حرب عندنده طايرمبه ويا خود صبر وقوت قلبله اقداملكز
حربده ثابت اوله * روايت اولنديكه يوم بدرده مشركون ايلرو كلدكلرنده صويانه قونديلر و مسلمون ايسه
يومشاق قوملو تپه اوزره قونديلركه اكا اياق باتردى يوريمكده عسرت چكيلوردى مسلمون صباحلين قالقيجق
طهارته واىچمكه صو بولمديلر بعضيلرى ايسه اول كيجه احتلام اولديلر شيطان انلره وسوسه ويروب ديديكه
سز زعم ايدرسزكه الله تعالينك اولياسى اولوب حق اوزره اوله سز و اراكزده نبى الله اوله حالبوكه مشركون
صويه غلبه ايتدى سز ايسه حدثله وجنابتله نماز قيلورسز بو حالتله مشركين اوزره غلبه يى نيجه رجا ايدرسز *
اويله اولسه الله تعالى بر مرتبه يغمور ياغدرديكه وادى صو ايله طولوب آقدى حتى كه مسلمون اندن ايچديلر
وتوضى واغتسال ايدوب حيوانلرين صواردیلر و قابلرين طولدرديلر و يريركشوب توزكتدى واوزرنده
يوريمكده اقدام تثبت ايتدى وقلوبدن وسوسه زائل اولدى وهر برينه صفاى خاطر واطمئنان كلدى (اذ يوحى
ربك الى الملائكة انى معكم) شول وقتنكه ربك جل شانه ملائكه يه ديديكه مسلمينه اعانت ونصرتده سزكله يم
(فثبتوا الذين آمنوا) امدى مؤمنلره بشارتله ويا تكثير سواد له ويا اعدالرينه محاربه ايله قلبلرين تثبيت
ايدك ديناديكه ملك صف اوكنده رجل صورتنده يوروردى سزه بشارت اولسونكه الله تعالى ناصركزدر
ديو خبر ويردى (سألقى فى قلوب الذين كفروا الرعب) بن كافرلرك قلوبنه اوليا مدن رعب القا ايدرم (فاضربوا

فرق الاعناق) امدی انلری اعناقلری فوقندن مذابحلرین ویارؤسلرین اورك (واضربوا منهم كل بنان)
ودخی انلرك اطراف اصابعن اورك كه انكله قتاله قادر اولمیه لر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوم بدرده
كوردم كه برمسلم برمشركی اوكنه آلمش قوارهماندم فوقندن برسوط ضربه سن ایشتدی وبرفارس (اقدم
حیزوم) دیدی كورسه كه اول مشرك اوكنده چالقوبن دوشدی بورنی یوغرلمش یوزی یارلمش ایدی والحال
جمیعی یشل اولمشدی * چون انی اول مسلم پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه خبرویردی دیدیكه اول سماء ثالثه
ملائكه سندن امداده كلمشدر * اول كونده یتمش مشركی قتل ویتمشن اسیرایتدیلر * ابوداود المزنی ایدر یوم
بدرده برمشركی قووب كیدردم كوردم كه بن سیفم اكا ایرمدن باشی یره دوشدی * ابن عباس رضی الله عنه
ایدر یوم بدرده عباس بن عبد المطلبی اسیرایدنه ابو الیسر كعب بن عمرو دیوردی رجل مجموع ایدی وعباس
ایسه رجل جسیم ایدی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ابو الیسره عباسی نیجه اسیرایتدك دیدیكنده دیدیكه
یارسول الله بكابر رجل اعانت ایتدیكه انی نه اوكدینده ونه صكره ده كورمش دكلدم وانك هیئتن ذكرایلدی
پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دیدیكه سكا ملك كریم اعانت ایتمشدر (ذلك بأنهم شاقوا الله ورسوله) اشبو
عذابك انلره وقوعی شول سببدن ایدیكه انلر الله تعالی یه ورسولنه مخالفت ایدرلردی (ومن یشاقق الله ورسوله
فان الله شدید العقاب) اول كمسه كه الله تعالی یه ورسولنه مخالفت ایده اول وصفلو كمسه لره الله تعالینك
عقابی شدیددر (ذلكم فذوقوه) اشبو عذابكه یوم بدرده سزه ایردی انی ذوق ایدك عاجلده كی جزاكزدر
آجلده كیسیدن غیری (وان للكافرین عذاب النار) وبیلك كه آخرتده كافرلره نار عذابی واردر ابن عباس
رضی الله عنه ایدر بدردن فراغ اولندقده پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه دینلدیكه ثمه نكر وعیردن غیری شغلمز
قالمدی عباس اول وقتده هنوز اسلامه كلمش ایدی بندده اسیرایدی ندا ایدوب دیدیكه اكا چاره كز یوقدر
زیرا الله تعالینك سزه وعدی ایكی طائفه نك بریسیدی انی سزه انجاز ایتدی (یا أیها الذین آمنوا اذا لقیتم
الذین كفروا زحفا فلا تولوهم الادبار) یا مؤمنلر چون مجتمعین متزاحفین اولدیغكز حالده قتال ایچون كفاره
ملاقی اولسه كز منهزم اولوب ارقه كزی انلره دوندرمكز (ومن یولهم یومئذ دبره) اول كمسه كه قتال وقتنده
كوندزده ویا كیجه ده منهزم اولدیغی حالده آردینه دونه (الا متحرفا لقتال) مكركه قتاله تكرار اردنیله قتالدن
منصرف اوله (أو متحیزا الی فئة) ویاخود مسلمیندن فئة اخرایه منضم اوله تاكه عدو اوزره انلردن استعانت
ایده * امدی بو ایكی قصددن هیچ بری یوغیكن آردینه دونن كشی (فقد باء بغضب من الله) الله جل شانه دن
غضبه استحقاقله رجوع ایدر (ومأویه جهنم) مستقری انك جهنمدر (وبئس المصیر) اول نه چركین قرار
كاه اولور * اشبو آیتك حكمنده علماء اختلاف ایتدیلر ابو سعید دیدیكه اشبو وعید انجق اهل بدر
حقنده دركه انلره انهزام جائز دكل ایدی زیرا كه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم انلركله ایدی وپیغمبرمز صلی الله
علیه وسلمدن غیری تحیز ایده جك فئه لری یوغیدی اما اندنصكره ده مسلمون بری برلرینه فئه در اویله اولسه
فئة اخرایه تحیز ایچون فارك فراری كبیره اولماز * یزید بن ابی حبیب ایدر الله تعالی ناری یوم بدرده فرار ایدنه
ایجاب ایتدی بعده یوم احد اولیجق اندن فرار ایدنلر حقنده بیورلدیكه (انما استزلهم الشیطان ببعض
ما كسبوا ولقد عفا الله عنهم) بعده یوم حنین اولیجق اندن فرار ایدن حقنده دینلدیكه (ثم ولیتم مدبرین
ثم یتوب الله من بعد ذلك علی من یشاء) ابن عمر رضی الله عنه ایدر بز بر جیشده ایدك ناس بر حیصه یه حوص
ایتدكلرنده منهزم اولدیلر دیدك كه یارسول الله بز فرارین اولدق بیوردیلر كه بلكه سز كرارینسز زیرا كه بن فئه
مسلمینم بعضیلر دیدیكه اشبو آیتك حكمی عامدر هر كسه یه كه زحفدن انهزامله آردینه دونه زیرا حدیثده
كلدیكه (من الكبائر الفرار من الزحف) زحفدن فرار كبائردندر عطاء بن ابی رباح ایدر اشبو آیت (الآن
خفف الله عنكم) آیتیله منسوخه در * امدی هیچ برقومه جائز اولمازكه عدوده ایكی كندیلر مثلندن فرار
ایده لر مكركه قتاله تكرار قصد ایچون اوله ویاخود فئة اخرایه تحیز ایچون اوله اما كه عدو ایكی كندیلر
مثلندن اكثر ایسه انلره آردلرینه دونمك جائز اولور * ابن عباس ایدر اوچ كافردن فرار ایدن فاردكلدر اما كه

ایكیدن فرار ایدن فاردر (فلم تقتلوهم ولكن الله قتلهم) سز انلری قوتكز ایله قتل ایتمدیكز بلكه انلری
الله تعالی قتل ایلدی سزه نصرت وتقویه سیله ویاسزه ملائكه یی امدادیله (وما رمیت اذ رمیت ولكن الله
رمی) وترابدن شول كفه كه سن انی كفارك یوزلرینه قارشو رمی ایدوب انی انلرك جمیعی كوزلرینه
ایركورن سن دكلیدك زیرا كه سن اكا قادر دكلسین بلكه سن انجق رمی صورتن اتیان ایتدك لكن غایت رمی
اتیان ایدن الله تعالی ایدیكه انی جمیعنك كوزلرینه ایركوردی حتی كه منهزم اولدیلر ومسلمین انلرك
دابرینی قطعه تمكن ایتدیلر * ویاخود معناسی سن حصبایی رمی ایتدیكنكده انلرك قلوبنه رعب رمی ایدن سن
دكلیدك بلكه الله تعالی ایدی ویاخود انكله مراد پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك یوم احدده ابی بن خلفه
ولان طعنه سیدركه اندن قان چیقمدی تاموتنه دكین خورلیوب یاتدی ویاخود مراد شول رمیه سهمدركه
یوم حنینده پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم انی حصن جانبنه رمی ایتدیكنده اول سهم ابابه بن ابی الحقیق اوزره
فراشنده ایكن واقع اولوب قتل ایتدی لكن جمهور عندنده مراد قول اولدر * روایت اولندیكه وقتاكه
یوم بدرده قریش عقنقل نام كثیبدن وادی یه كلدیلر * پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دیدیكه الهی اشبو
قریشدركه خیلا وفخرله اقبال ایتدیلر سكا محاده ورسولكی تكذیب ایتدیلر شول وعد ایتدیككی نصركی ایركور
اویله اولسه جبرائیل علیه السلام كلوب دیدیكه برقبضه تراب آلوب انلردن یكا صاچغل چون ایكی عسكر
بری برلرینه قاوشدیلر بركف تراب آلوب مشركین عسكرینك یوزلری قارشوسنه صاچدی باذن الله هیچ
برمشرك قالمدی الا اول ترابدن انك كوزینه واغزینه وككزینه كیردی اول سببدن منهزم اولدیلر ومسلمون
انلری ارداف ایدوب كیملرین قتل وكیملرین اسیر ایتدیلر (ولیبلی المؤمنین منه بلاء حسنا) وتاكه مؤمنلره نصر
وغنیمت نعمتن انعام ایده (ان الله سمیع علیم) الله تعالی انلرك استغاثه ودعاسن ایشیدرونیات واحوالرین
بیلور (ذلكم وان الله موهن كید الكافرین) اشبو بلاء حسن ویا قتل ویارمی ایله مقصود مؤمنلری
ابلادر وكافرلرك كیدنی توهین وحیله لرین ابطالدر (ان تستفتحوا فقد جاءكم الفتح) یا اهل مكه سز اكر فتح طلب
ایتدیكز ایسه شول وقتن كه ابوجهل واصحابی بدره چیقار اولدقلرنده استار كعبه یه تعلق ایدوب دیدیلر كه
یارب ایكی جندك اعلاسنه وایكی فئه نك اهداسنه وایكی حزبك اكرمنه نصرت ایت اویله اولسه الله تعالی
نفسلری اوزره اولان دعالرینه اجابت ایتدی ودیدیكه مؤمنلر ایچون اوزریكزه فتح ایردی (وان تنتهوا
فهو خیر لكم) اكر كفردن ومعادات رسولدن منتهی اولورسكز اول سزه خیرلودر * زیرا اول ایكی دارك
سلامتن وایكی منزلك خیرنی متضمندر (وان تعودوا نعد) اكر سز انكله حرب وقتاله عودت ایدرسكز بزدخی
اكا نصرت وعونه عودت ایدرز (ولن تغنی عنكم فئتكم شیأ ولو كثرت) حالبوكه جماعتكز نه دكلو چوغیسه ده
سزدن مضاری دفع ایدر اولمز (وان الله مع المؤمنین) والله تعالینك نصر ومعونتی مؤمنلره در * دینلدیكه اشبو
آیت مؤمنلره خطابدر یعنی اكر سز الله تعالیدن نصرت استرسكز سزه نصرت ایردی اكر قتالده تكاسلدن
منتهی اولورسكز اول سزه خیرلودر واكر تكاسله عودت ایدرسكز اوزریكزه تهییج عدو ایله عودت ایدرز
اویله اولسه كثرتكز سزه غنا ویرمز نجانكه الله تعالینك نصری سزكله اولمیه زیرا كه الله تعالی ایمانی
كاملر ایله در (یا أیها الذین آمنوا أطیعوا الله ورسوله ولا تولوا عنه وانتم تسمعون) یا مؤمنلر الله تعالی یه
ورسولنه اطاعت ایدك واول رسولك امرندن تولی ایتمكز حالبوكه سز قرآن ومواعظی فهم وتصدیقله استماع
ایدرسز (ولا تكونوا كالذین قالوا سمعنا وهم لا یسمعون) كفره ومنافقین كبی اولمكزكه انلر آذانیله ایشتدك
دیرلر حالبوكه اول ایشتملریله منتفع اولمزلر كانه رأسا ایشتمزلردر (ان شر الدواب عند الله الصم البكم الذین
لا یعقلون) یر اوزره یورر جانلولرك عندالله شری اول كمسه دركه حقی ایشتمیه وسویلمیه كه اول وصفلو كمسه لر
حقی فهم ایتمزلردر (ولو علم الله فیهم خیرا) اكر الله تعالی علم ازلیسنده انلرده سعادت تقدیر ایتمش اولسه
لاسمعهم) انلره حقی سماع تفهمله اسماع ایدردی (ولو أسمعهم لتولوا وهم معرضون) اكر انلرده خیر یوق
ایدیكن بیلوركن انی انلره ایشتدرسه آندن اعراض ایدر اولدقلری حالده تولی ایدرلردی * دینلدیكه پیغمبرمز

صلى الله عليه وسلمه ديديلر كه جد من قصي بزه احيا ايتكه اول بر پير مبارك‌در تا كه اول سنك نبوتكه
شهادت ايده بزدخي سنك نبوتكى تصديق ايدرز حق تعالى ايتدي اگر اول انلره مبارك قصيك كلامن
ايشتدرسه ايماندن اعراض ايدراولدقلرى حالده مرتد اوله‌لردى (يا ايها الذين آمنوا استجيبوا لله وللرسول
اذا دعاكم لما يحييكم) يا مؤمنلر الله تعالى يه و رسولنه اطاعتله اجابت ايدك ايچون اول رسول سزى امور
دينيه‌دن احيا ايدرشيئه دعوت ايده كه اول ايماندر كافرميت مشابه سنده اولوب حياتي انكله دروياول
قرآندركه دنياده وآخرتده نجات وعصمت انكله درويااول جهاددركه عزت دين انكله‌در (واعلموا ان
الله يحول بين المرء وقلبه) وبيلك كه الله تعالى مؤمنله كفر بيننه وكافرله ايمان بيننه ومؤمنله معصيت بيننه
وكافرله طاعت بيننه حائل اولور * دينلديكه اول مرءله قلبي بيننه حائل اولوب نه عمل ايده جكني بيلمز قيلور
دينلديكه وقتا كه حالت ضعفده قتاله دعوت اولنديلر سوء ظن واختلاج صدره مبتلا اولديلر انلره دينلديكه
سز حق يولنده قتال ايدك وبيلك كه الله تعالى مرءله قلبي بيننه حائل اولور خوفني امنه وجبنن جرأته تبديل
قيلور (وانه اليه تحشرون) وآخرتده سز اكا حشر اولنورسز (قال أنس رضى الله عنه كان النبي صلى الله
عليه وسلم يكثران يقول يا مقلب القلوب ثبت قلبي على دينك قالوا يارسول الله آمنا بك وبما جئت به فهل يخاف
علينا قال القلوب بين اصبعين من اصابع الله يقلبها كيف يشاء) انس ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم يا قلبلرى
تقليب ايدن رب تعالى قلبمي دينك اوزره تثبيت ايت ديو چوق دعا ايدردى ديديلر كه يارسول الله سكا والله
تعاليدن كتورديككه ايمان كتوردك بوندنصكره بزه خوف اولورمى * ديديكه قلوب اصابع اللهدن ايكى
اصبع بيننده‌در نيجه ديلرسه انى تقليب ايدر (واتقوا فتنة لا تصيبن الذين ظلموا منكم خاصة) شول بلا
واختياردن قورقكز كه اول ظالم وغير ظالمه اصابت ايدر يوخسه يالكز ظلم ايدنلره دكل (قال النبي صلى الله
عليه وسلم ان الله لا يعذب العامة بفعل الخاصة حتى يروا المنكر بين ظهرانيهم وهم قادرون على ان ينكروه فلم
ينكروه فاذا فعلوا ذلك عذب الله العامة والخاصة) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر حق جل وعلا خاصه‌نك
فعليله عامه يه عذاب ايتمزمكركه منكرى ارالرنده كوروب تغييرينه قادر ايكن تغييرايتميه‌لر اويله اولسه الله
تعالى عذابن عامه يه وخاصه يه ايركورر (واعلموا ان الله شديد العقاب) اى مؤمنلر بيلك كه تحقيق الله عظيم
الشانك عقابي شديددر خشيت اوزره اولمق لازمدر (واذكروا اذ انتم قليل مستضعفون فى الارض) ذكرايدك
شول وقتي كه يا معشر مهاجرين سز ابتداى اسلامده ارض مكه‌ده عددده قليل مشركين بيننده مقهورلر ايديكز
(تخافون أن يتخطفكم الناس) قورقرديكز كه كفار قريش ويا انلرك ماعداسى سزى استلاب ايده‌لر (فآويكم)
اويله اولسه سزى مدينه يه تنزيل ايتديكه انده اعدا اكزدن تحصن ايده‌سز (وأيدكم بنصره) وسزى كفار
اوزره نصرتله ويا انصار مظاهرتيله ويا ملائكه امداديله يوم بدرده تقويه وتأييد ايتدي (ورزقكم من
الطيبات) وسزه غنايمى حلال ايتدي حالبوكه سزدن اول انى شئ براسته حلال ايتمشدى (لعلكم تشكرون)
تا كه بو نعمتلره شكر ايده‌سز (يا أيها الذين آمنوا لا تخونوا الله والرسول) يا مؤمنلر الله تعالى يه ورسولنه
خيانت ايتمكز فرائض وسنني تعطيلله ويا اظهار ايتديككز شيئك خلافني اضمارله ومغانمده غلول ايله *
روايت اولنديكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم بنى قريظه يى يكرمى بركون محاصره ايدوب اندن صلح
طلب ايتديلر اخوانلرى بنى النضير صلحى كبى كه شامدن اريحايه واذرعاته كيده‌لر پيغمبرمز صلى الله عليه
وسلم ايسه اكا راضى اولمديلكه سعد بن معاذك حكمنه نزوللرين ديلدى انلر ايسه اندن امتناع ايدوب
بزه ابولبابه يى ارسال ايت ديديلر ابولبابه ايسه انلره مناصح ايدى زيرا مال وعيالى انلرك ايدنده ايدى
پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم دخى ابولبابه يى انلره كوندردى انلر اكا ديلر كه رأيك ندر سعدك حكمنه نزول
ايده‌لمى ابولبابه حلقنه اشارت ايتديكه اول ذبحدر ابولبابه ايدر قدميم يرندن آيرلمدن بيلدمكه الله تعالى يه
ورسولنه خيانت ايتمشم اندن مسجده واروب كندوبى برسارية يه باغلدى ويمين ايتديكه طعامدن
وشرابدن برشى ذوق ايتميه حتى كه اول حالده اكا موت ايره ويا حق تعالى توبه سن قبوله اير كوره اول

حالنده

حالنده اوزرندن يدى كون كچدى حتى كه بايلوب دوشدى اندن حق تعالى توبه سن قبول ايدوب اكا خبر
ويرلدى بندلريكى چوزوب كتكل دينلدى * ديديكه والله كنديمى چوزمزدكام مكركه رسول الله صلى الله عليه
وسلم كلوب بنى چوزه چون پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم انى ايشتدى كلوب انى اندن صاليويردى ابولبابه
ايتدى توبه مك تماممندن اولسونكه قومم دارني هجرايدمكه بكا انده ذنب ايردى ومالمدن انخلاع ايدم
پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايتدى كفايت ايدركه ثلثن تصدق ايده‌سن (وتخونوا اماناتكم وانتم تعلمون)
واراكزده كى اماناته دخى خيانت ايتمكز حالبوكه امانت ايدوكن بيلورسز وياخود حقه اشارت خيانت
ايدوكن بيلورسز دينلديكه الله تعالى يه ورسولنه خيانت ايدنلر اماناته دخى خيانت ايدر (واعلموا انما اموالكم
واولادكم فتنة) بيلك كه اموال واولادكز سزه فتنه‌در زيرا كه اثمه ويا عقابه واقع اولمغه سبب‌در وياخود الله
تعاليدن محنت‌درامدى زنهار انلره محبتكز سزى خيانته تحميل ايتمسون نته‌كيم ابولبابه يى تحميل ايتدى
(وان الله عنده اجر عظيم) الله تعالينك عندنده اجر عظيم واردر اول كسه ايچونكه الله تعالينك رضاسن
اموال واولاد اوزره ايثار ايده وانلرده حدودى رعايت ايده (يا ايها الذين آمنوا ان تتقوا الله يجعل لكم
فرقانا) يا مؤمنلر اگر سز الله تعالى يه طاعتله وترك معصيتله اتقا ايدرسكز قلوبكزده اول هدايت قيلور كه انكله
حق وباطل بيننى فرق ايدرسز ويا نصر قيلور كه مؤمنلرى اعزاز وكافرلرى اذلال ايله محق ومبطل بيننى فرق ايدرسز
ويا شبهاتدن مخرج قيلور ويا دنياده وآخرتده هر محذوردن نجات ويرر (ويكفر عنكم سيئاتكم) وسيئاتكزى
ستر ايدر (ويغفر لكم) وتجاوز وعفوله سزى مغفرت ايدر * دينلديكه سيئاتله مراد صغائردر وذنوبله مراد
كبائردر (والله ذو الفضل العظيم) الله تعالى فضل عظيم صاحبيدر اشبو تنبيه‌دركه الله تعالينك انلره
تقوى اوزره وعد ايتديكى شئ اندن فضل واحساندر وتقوالرى انك اوزره برشئ ايجاب ايدردكادر شول
سيدكبيكه عبدينه عملى اوزره انعام وعد ايده (واذ يمكر بك الذين كفروا) يا محمد ذكرايت شول وقتيكه كافرلر
سكا مكرايتمك ديلرلر (ليثبتوك) تا كه سنى حبس ايده‌لر وسكا قيد وبند ايده‌لر (او يقتلوك) وياسيوفله قتل ايده‌لر
(او يخرجوك) وياسنى مكه‌دن چيقاره‌لر (ويمكرون) انلر سكا مكر قصدين ايدرلر (ويمكر الله) الله تعالى
مكرلرينه كنديلر اوزره رد ايتدى ويا انلر ايله ماكرلر معامله‌سن ايتدى شول حيثيدنكه انلرى بدره چيقاردى
وكوزلرينه مسلمينى آز كوستردى حتى كه مسلمين اوزره هجوم ايدوب قتل اولنديلر (والله خير الماكرين)
الله تعالى مكر ايدنلرك خيرلوسيدر زيرا انك مكرى مقابله سنده غيرلك مكرينه وجود اولماز * روايت اولنديكه
انصار اسلامه كلجك قريش زياده خوف ايتديلر ومشورت ايچون دار الندوه يه جمع اولديلر ابليس بر پير
صورتنده انلره كلوب ديديكه بن نجد اهلندنم اجتماعكزى ايشتدم وسزه كلدم بنم دخى نصح ورأيمى كوره‌سز
ابو البختري ديديكه بنم رأيم بودركه محمدى بربيتده حبس ايده‌سز وانك جميع منافذيني بركيده‌سز انجق بركوه
اليقويه‌سزكه اندن اكا طعام وشراب ويره‌سز تاموتنه دكين انده قاله مضرتندن قورتيله‌سز شيخ نجدى
ايتدى بو نه چركين رأيدر اولور زيرا بعيد اولمزكه قومندن اكا ايره‌لر حتى كه انى الكزدن الوب قورتاره‌لر هشام
ابن عمرو ديديكه بنم رأيم اولدركه انى بردوه يه بينديره‌سز وارضكزدن چيقاروب ارض اخرايه كونده‌ره‌سز
نجدى ايتدى بو دخى رأى معقول دكادر زيرا كه اول واردينى قومى ازديرر حتى كه اوزريكزه كتوروب
سزكله قتال ايتديرر ابوجهل ايتدى بنم رأيم اولدركه هر بطندن برشاب نسيب اختيار ايدوب هر برينك
اليه برسيف ويره‌سز وانلره دفعة واحده‌ده محمدى اوروب اولدوره‌سز تا كه انك دمى قريش قبائلنه متفرق
اوله بنو هاشم ايسه قريشك كليسيله محاربه يه قوتلرى اولمز ايچون ديت طلب اوله اتفاقله قبائلدن النه نجدى
ايتدى رأى اجود بو فتانك رأيدر يوخسه غيرك رأيى دكل اويله اولسه اول رأيه اوزره طاغيلوب كتديلر اندن
جبرائيل عليه السلام پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه قصه يى خبرويردى وامر الهيله مدينه يه هجرت ايتمكه
بيوردى واول كيجه مضجعنده ياتميه كيده وعلى بن أبي طالب كرم الله وجهه يى يرينه ياتوره چون پيغمبرمز
صلى الله عليه وسلم انى اكا بيوردى واو كيجه برده سيله بوروندردى وبرقبضه تراب الوب عمرى اوزره مراقب

اولان مشرکین اوزره صاچدی انلرك هر برینه اندن شدت نوم ایروب هر بری اویقوده ایکن ارالرندن کچدی
ابو بکر رضی الله عنه ایله بیله جبل ثوره ایردی وایکیسی انده بر غاره کیردی صباحلین مشرکین
پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم قصدینه مضجعنه هجوم ایتدیلر کورسه‌لر که علیدر کیر دوندیلر و پیغمبرمز
صلی الله علیه وسلمی استیوا اثرنجه کتدیلر حتی که انك اولدیغی غاره ایردیلر حالبوکه اول غارك آغزینه عنکبوت
نسج ایتمش کوردیلر اکر اول بوکا کیرمش اولسه کیررکن بو نسج بوزلوردی دیدیلر واندن زیاده تقیدلنمیز
قویوب کتدیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم انده اوچ کون مکث ایتدی بعده چیقوب ابو بکرله بیله مدینه‌یه
کتدی (واذا تتلی علیهم آیاتنا قالوا قد سمعنا لو نشاء لقلنا مثل هذا ان هذا الا اساطیر الاولین) چون
انلره قرآن آیتلری تلاوت اولنسه دیرلر که سنك بو قوللکی ایشتدك اکر بز دخی دیلسك بو قوللك کبی سویلردك
بو دکل الا متقدمینك اکاذیبیدر * دینلدیکه اشبو آیت بنی عبد الداردن نضر بن الحارث حقنده نازل اولوبدر
ابن عباس ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم قرون ماضیه شانن ذکر ایدیجك نضر دیدیکه اکر دیلسم بن دخی
بونك مثلی سویلردم بو دکل الا اولینك کتابلرنده مسطر ایتدیکی شیئدر * عثمان بن مظعون ایتدی محمدك
دیدیکی حقدر نضر ایتدی بن دخی دیدیکم حقدر عثمان ایتدی محمد لا اله الا الله دیر نضر ایتدی بن دخی
لا اله الا الله دیرم (واذ قالوا اللهم ان کان هذا هو الحق من عندك فامطر علینا حجارة من السماء او ائتنا بعذاب
الیم) ودیدیلر که یارب اکر محمدك دیدیکی سنك عندکدن اولوب حق ایسه اکا انکارمز اوزره اوزریمزه طاش
یاغدر غل ویا انك غیری بر عذاب الیم کوندرکل که انك بعضیله امم سابقه‌دن برامتی عذاب ایتمشدك *
دینلدیکه بو قولك قائلی ابو جهل ایدی بیورلدیکه (وما کان الله لیعذبهم وانت فیهم وما کان الله معذبهم وهم
یستغفرون) یا محمد الله تعالی انلره عذاب ایدردکلدر حالبوکه سن انلرك اراسنده‌سن ویا انلر استغفار
ایدیجیلردر * ابن عباس ایدر الله تعالی هیچ بر قریه اهلنه عذاب ایتمدی الا پیغمبرلرینی واکا ایمان کتورنلری
اول قریه‌دن چیقاردیغندنصکره * وقتا که پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ومؤمنلر ارالرندن چیقدی بیورلدیکه
(وما لهم الا یعذبهم الله) یا محمد سن انلرك اراسندن چیقدیغکدنصکره انلری نه منع ایدرکه عذاب اولنمیه‌لر
(وهم یصدون عن المسجد الحرام) حالبوکه انلر مؤمنلری مسجد حرامی طوافدن منع ایدرلر (وما کانوا
اولیاءه ان اولیاؤه الا المتقون) مشرکلر بیت حرام امرینه ولاة اولمدیلر بلکه انك ولاتی مؤمنلردرکه شرکدن
صاقنورلر (ولکن اکثرهم لا یعلمون) لکن انلرك اکثری انی بیلمزلر (وما کان صلوتهم عند البیت الا مکاء
وتصدیة) انلرك بیت حرام عندنده صلاتلری دکل الا صفیر وتصفیقدر * ابن عباس ایدر قریش بیت شریفی
عریان اولدقلری حالده صفیر وتصفیق ایله طواف ایدرلردی * مقاتل ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم مسجد
حرامده نماز قیلور اولسه بنو عبد الداردن ایکی رجل صاغنده طوروب صفیر ایدر وایکی رجل دخی صولنده
طوروب تصفیق ایدردی تا که نمازینی تخلیط ایده‌لردی اویله اولسه یوم بدرده انلره دینلدیکه (فذوقوا
العذاب بما کنتم تکفرون) قتل واسر عذابنی ذوق ایدك اعتقاد وعملده کفر ایتدیککز سببیله (ان الذین کفروا
ینفقون اموالهم لیصدوا عن سبیل الله) شونلر که کافر اولدیلر ناسی سبیل اللهدن صد ایچون مالارین انفاق
ایدرلر * اشبو آیت مشرکلردن اول ایکی رجل شاننده نازل اولوبدرکه هر بری یوم بدرده هر کونده اون دوه
بوغزلیوب عسکرلرینه یدیررلردی ویاخود ابو سفیان شاننده‌درکه یوم احد ایچون عربدن ایکی بیك کشی‌یی
استیجار ایدوب انلره قرق اوقیه کومش انفاق ایتدی ویاخود اصحاب عیر شاننده‌درکه قریش یوم بدرده مصاب
اولدقلرنده اصحاب عیره دینلدیکه سز دخی شو مالکزی محمدك حربنه انفاق ایدك اوله کیم اندن انتقام آله‌وز
(فسینفقونها ثم تکون علیهم حسرة ثم یغلبون) انلر یوم احدده دخی انی انفاق ایدیسرلردر اول انفاقلری
آخرتده انلره حسرت وندامت اولیسردر اول انلرك عذابلری زیاده‌سنه سبب اولور بوندنصکره منهزم اولوب
کیمیلری قتل وکیمیلری اسیر اولور (والذین کفروا الی جهنم یحشرون) شول قوم مکه بعضیلری اسلامه کلوب
انلر کفر اوزره ثابت اولدیلر انلر جهنمه سوق اولنورلر (لیمیز الله الخبیث من الطیب) تا که کافری مؤمندن

تمییز ایدوب مؤمنی جنانه وکافری نیرانه ایرکوره ویاخود عمل خبیثی عمل طیبدن تمییز ایدوب اعمال طیبه‌یه
جنتی جزا واعمال خبیثه‌یه ناری جزا ایده (ویجعل الخبیث بعضه علی بعض فیرکمه جمیعا فیجعله فی جهنم)
وخبیثك بعضنی بعضك فوقنه قویه وبعضك بعضنه ضم ایلیه حتی که فرط ازدحاملرندن تراکم ایده‌لر بعده
کلیسنی جهنمه قویه (اولئك هم الخاسرون) امدی فریق خبیث ویا منفقین خسرانده کاملردر زیرا که
مالارنده ونفسلرنده خاسر اولمشلردر (قل للذین کفروا ان ینتهوا یغفر لهم ما قد سلف) کافرلره دیکل که
اکر شرکدن منتهی اولورلرسه اسلامه دخوللری شول اسلاملرندن اول کچن کناهلرین مغفرت ایدرز
(وان یعودوا فقد مضت سنة الاولین) واکر کفره عودت ایدرلرسه انلردن اوکدین کچنلرك سنتی کچدی که الله
تعالی انبیا واولیاسنه نصرت ایدر واعداسنه اهانت ایدردی (وقاتلوهم حتی لا تکون فتنة) انلره قتال
ایدك تا که انلرده شرك بولنمیه (ویکون الدین کله لله) ودینك کلیسی لله خالص اوله وادیان باطله مضمحل
اوله (فان انتهوا فان الله بما یعملون بصیر) اکر کفردن منتهی اولورلرسه الله تعالی انلرك اعمالنه بصیردر
اندن انتهالری اوزره انلره خیر جزا ایدر (وان تولوا فاعلموا ان الله مولیکم) اکر اسلامدن اعراض ایدوب
کفردن منتهی اولمزلرسه بیلك که الله تعالی معین وناصرکزدر (نعم المولی ونعم النصیر) اول نه کوکچك
مولیدر انی تولی ایدنی ضایع ایتمزو نه کوکچك نصیردرکه نصرت ایتدیکنه عدوسن غالب ایتمز (واعلموا
انما غنمتم من شیء) بیلك اول شیئی که کفاردن انی قهرله آلورمز (فان لله خمسه) انك خمسی لله ثابتدر
(وللرسول ولذی القربی والیتامی والمساکین وابن السبیل) ودخی رسول الله وانك اقاربی ویتامی
ومساکین وابن سبیل ایچون ثابتدر جمهور انك اوزره‌درکه بو محلده الله ذکری تعظیم ایچوندر یعنی انك جمیعی
الله تعالینکدر اشبو ذکر اولنان اخمسینه صرف اولنور حکمی من بعد باقیدر الا بو که رسولك سهمی صرف
اولنور مصالح مسلمیندن اکا که پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم زمان حیاتنده انی اکا صرف ایدردی بر قولده
سهم رسول امامه‌در وبر قولده اصناف اربعه‌یه صرف اولنور ابو حنیفه ایدرکه انك سهمی وذوی القربی
سهمی وفاتیله ساقط اولوب کلیسی ثلاثه باقیه‌یه صرف اولنور امام مالك ایدرکه اول امامك رأینه
مفوضدرکه اهمه صرف ایدر ابو العالیه ایدرکه اول خمس التی سهم قیلنور سهم الله کعبه‌یه صرف اولنور
روایت اولندیکه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اول خمسدن کعبه ایچون بر قبضه الوب باقیسن اصناف
خمسه‌یه قسمت ایدردی بر قولده سهم الله بیت المالکدر و بر قولده اول سهم رسوله مضمومدر وذوی
القربی بنو هاشم وبنو المطلبدر * روایت اولندیکه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ذوی القربی سهمنی اول
ایکیسنه قسمت ایتدی وبر قولده اول انجق بنو هاشمدرو بر قولده جمیع قریشدر وغنی وفقیر اکا استحقاقده
مساویدرو بر قولده اول انلرك فقراسنه مخصوصدر ابن السبیل سهمی کبی ویتامی ومساکین وابن السبیل
ایله مراد انلردن اولنلردر وغنیمتك درت خمسی اول وقعه‌یه حاضر اولان غانمینه قسمت اولنور فارسه اوچ سهم
وراجله بر سهم ویریلور * زیرا پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم بویله قسمت ایدوبدرکه اول ثوری واوزاعی ومالك
وشافعی واحمد واسحاق قوللریدر * ابو حنیفه ایدرکه فارسه ایکی سهم وراجله بر سهم ویریلور وعبید ونسوان
وصبیانه ترضیخ اولنور قتاله حاضر اولورلرسه وعقار قسمتی منقول قسمتی کبیدر * ابو حنیفه ایدرکه عقارده
امام مخیردر دیلرسه انلرك بیننده قسمت ایدر ویاخود مصالحه وقف ایدر بر کمسه که قتالده بر کافری قتل ایده
انك سلبنه مستحق اولور وسلب اولدرکه مقتولك اوزرنده کی ملبوس وسلاحدرو رکوب ایتدیکی فرسدر
(ان کنتم آمنتم بالله) اکر الله تعالییه ایمان کتوردیکز ایسه (وما انزلنا علی عبدنا یوم الفرقان یوم
التقی الجمعان) ودخی عبدیمز محمده انزال ایتدیکمز آیاته ایمان کتوردیکزسه که اول ملائکه ونصردر یوم
بدردکه انده حق وباطل بینی فرق اولندی ومسلمونله کفار بربرلرینه التقا ایتدی (والله علی کل شیء
قدیر) الله تعالی هر شیئه قادردر قلیلی کثیر اوزره غالب ایدر وملائکه ایله مسلمینه امداد ایدر (اذ انتم
بالعدوة الدنیا) شول وقتده که سز معشر مسلمین جهت مدینه‌یه قریب شفیر وادیده ایدیکز (وهم بالعدوة

القصوى) مشركين ايسه مدينه دن بعيد مكه يه ولى ايدرجهتدن شفيرواديده ايديلر (والركب اسفل منكم) وعيرويا انك قافلرى سزك مكانكزدن اسفل مكانده يعنى ساحلده ايديلر اشبو قيودك فائده سى اولدركه عدو قوت وشوكتده ومسلمين ايسه ضعف وقلتده ايديلر بونلك كبى حالتده ايسه غلبه دكل الا الله تعالينك حول وقوتيله وباهر قدرتيله در (ولو تواعدتم لاختلفتم فى الميعاد) اكرسز يامعشر مسلمين عدوكزايله قتاله مواعده ايتسه كز بعده كندى حالكزى وعدوكز حالنى بيلسه كز ميعادده اختلاف ايديديكز زيرا كه انلر عيرلرين سزدن حمايه ايچون وسز ايسه انلرك عيرنى طلب ايچون چيقوب برى برلريكزه تلاقى ايتديكز (ولكن ليقضى الله امرا كان مفعولا) لكن الله تعالى سزى انلركله ميعادسز جمع ايلدى تاكه اول برأمرى قضا ايده كيم انك وجوده كلمسى ثابت وواجب ايديكه اول هزيمته كافرين ونصرة مؤمنيندر (ليهلك من هلك عن بينة ويحيى من حى عن بينة) تاكه كفرا اوزره وفات ايدن انك اوزره بينه معاينه ايله فوت اوله وايمان اوزره معيشت ايدن انك اوزره بينه مشاهده ايله معيشت ايده (وان الله لسميع عليم) الله تعالى كافرلك كفرنى ومؤمنلك ايمانى ايشيدروانك عقابنى وبونلك ثوابنى بيلور (اذ يريكهم الله فى منامك قليلا) ذكرايت شول وقتى كه الله تعالى منامكده سكا مشركينى قليل كوستردى تاكه سن انى اصحابكه خبرويره سنكه انلر انكله قتاله جرأت وعدوا اوزره شجاعت ايده لر (ولو اراكهم كثيرا لفشلتم ولتنازعتم فى الامر) اكر الله تعالى انلرى سكا كثير كوستريدى جبانلق ايدوب صفى ترك ايديديكز وقتال امرنده اختلاف ايديديكز (ولكن الله سلم) لكن الله تعالى سزى فشل واختلافدن سالم ايتدى (انه عليم بذات الصدور) الله تعالى صدورده اولان مضمراتى بيلور (واذ يريكموهم اذ التقيتم فى اعينكم قليلا) ذكرايلك شول وقتى كه الله تعالى سزك كوزيكزه مشركينى لقا كز وقتنده قليل كوستردى حتى ابن مسعود رضى الله عنه يانده اولان كشى يه ديديكه انلرى ندكاوكسه اولمسن تخمين ايدرسن اول ايتديكه يوز عدد اولورلر اوله ابن مسعود رضى الله عنه ايتدى بنم كوزيمه تخمينمده يتمشدن زياده دكللردر (ويقللكم فى اعينهم) وسزى دخى الله تعالى انلرك كوزينه قليل كوستردى حتى ابوجهل واصحابى ديديلركه محمد واصحابى دكل الا كاجزوردرامدى انلرى قتل ايتمكز بلكه جملهسن طوتوب باغله كز مؤمنينله مشركينك بعضى بعضنه قليل كورنمسى تاكه برى برلرينه قتاله جرأت ايده لر (ليقضى الله امرا كان مفعولا) تاكه ازلده مقدر اولان اسلام واهلنى اعزاز وكفر واهلنى اذلال امرنى اولوجهله الله تعالى قضا ايده (والى الله ترجع الامور) عواقب امورك كليسى آخرتده الله تعالى يه رجوع ايدر (يا ايها الذين آمنوا اذا لقيتم فئة فاثبتوا) يامؤمنلر جماعت كافرينه قتال ايچون ملاقى اولديغكزده ثابت اولك (واذكروا الله كثيرا) ومواطن حربده الله تعالى يى چوق ذكر ايدلك اكا دعا ايدلك عون ونصرتن ديلرا ولديغكز حالده (لعلكم تفلحون) تاكه نصرت ومثوبتدن مرادكزه ظفر بوله سز اشبو نده تنبيه واردركه عبده لايق اولوركه انى ذكر اللهدن برشىء اشغال ايتميه وشدائد عندنده اكا التجا ايده وكليتله اكا اقبال ايده وهيچ برحالده انك لطفى اندن منفك دكل ايدوكنه اعتقاد ايده (واطيعوا الله ورسوله) قتال امرنده وغيريده الله تعالى يه ورسولنه اطاعت ايدلك (ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ريحكم) وقتال امرنده اختلاف ونزاع ايتمكز يوم بدرده ويايوم احدده ايتديككز كبى ايدرسكز قلوبكزه ضعف وجبن ايررونصرت ودولتكز كيدر (واصبروا ان الله مع الصابرين) وقتاله لوجه الله صبر ايدلك الله تعالينك عون ونصرى صابرلرايله در (ولا تكونوا كالذين خرجوا من ديارهم بطرا ورئاء الناس) شول قوم كبى اولمكز قتال ايچون ديارلرندن چيقارلر كه نعمتدن طغيانلرينه سويه لرو ناسه شجاعت وسماحتله كورينه لر * روايت اولنديكه اهل مكه عيرلرين حمايه ايچون جحفه يه ايردكلرنده عيردن ابو سفيانك رسولى كلدى كيرودونك كه عيركز سلامتله كلوردیدى ابوجهل ايتدى والله دونمز بلكه بدره واررخمرلر ايچرز وكو بنده لر ديكلرز وعربدن بزه كانلرى يديررز چون بدره ايرديلر انلره كأس منايا صوندى ونوحه لر صداسى ديكلديلر * امدى مؤمنلر انلرك كبى بطر ورياء ايلى اولمقدن نهى اولنديلر واهل تقوى اولمغه امر اولنديلر شول حيثيتدنكه برشيئدن نهيك موجبى ضديله امردر (ويصدون عن سبيل الله) وناسى دين

حقدن صرف ايدرلر (والله بما يعملون محيط) الله تعالى انلرك جميع اعمالنى بيلور (واذ زين لهم الشيطان اعمالهم) ذكرايت شول وقتى كه شيطان وسوسه سيله اهل مكه يه معادات رسولى وانك غيرى اعمال سيئه لرنى تزيين ايتدى (وقال لا غالب لكم اليوم من الناس وانى جار لكم) وديديكه اشبو كونده سزه غالب اولوربوقدر زيرا كه قوت وكثرتده سزوبن كنانه دن سزى اجاره ايدرم بنم اثرمجه بنو كنانه دخى سزه كاور (فلما تراءت الفئتان نكص على عقبيه) وقتا كه ايكى طائفه برى برلرينه تلاقى ايتديلر ابليس كورديكه سمادن ملائكه نزول ايدر بيلديكه انك انلرله طورشمغه طاقتى يوقدر آردينه چكلدى (وقال انى برىء منكم انى ارى ما لا ترون انى اخاف الله) وديديكه بن سزدن بريئم زيرا سزلك كورمديككزى بن كوررم الله تعاليدن قورقارم كه بنى هلاك ايده مؤمنون وكافرون ايكى عسكر برى برلرينه قاوشديلر ابليس اول وقتده سراقه صورتنده مشركين صفنده ايدى وقتا كه حارث بن هشام انك النه يابشمش طوتاردى اردينه كتمكه باشلدى حارث قتال ايتمدين فرار ايتمكمى ديلرسن ديدى همانده حارثى كوكسندن اوروب يقدى سزلك كورمديككزى بن كوررم ديوب كتدى انكله مشركين صندیلر باشلرى قيدينه دوشوب كيرويه دونديلرچون مكه يه ايرديلر ناسك هزيمتنه سراقه سبب اولدى ديديلر اول خبر سراقه يه ايريجك والله بن سزلك كتديككزى دخى بيلدم حتى كه صنديغكزى ايشتدم ديدى دينلديكه ابليس كورديكه جبريل عليه السلامدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك بينديكى دابه نك لجامن النه المش يدردى * قتاده ايدر ابليسك سزلك كورمديككزى بن كوررم ديمسى صدقدر لكن الله تعاليدن قورقارم ديمسنده كذب ايتدى الا بوكه انكله مقاومته قادر دكل ايدوكن بيلدى واول لعينك عادتيدركه اكا اطاعت ايدنلره چكن حق وباطل ملتقى اوله اندن تبرى ايدر بن اللهدن قورقارم ديوب براغوب كيدركابى ايدر ابليسك خوفى اكا ايديكه جبرائيل عليه السلام انى اخذ ايده وحالنى ناسه تعريف ايده حتى كه اكا اطاعت ايتمز اوله لر (والله شديد العقاب) الله تعالى اكا مخالفت ايدوب اصرار ايدنلره عقابى شديددر اشبو قول جائزدركه ابليسك كلامى تمامندن اوله كلام مستأنف اولمسى جائز اولديغى كبى (اذ يقول المنافقون والذين فى قلوبهم مرض) ذكرايت شول وقتى كه منافقلر وقلبلرنده مرض اولنلركه انلرهنوز قلبلرنده ايمان مطمئن اولميوب شبهه لرى قالوب رديديلركه (غر هؤلاء دينهم) اشبو نلرى يعنى مؤمنلرى دينلرى الدادى زيرا انلر توهم ايتديلركه نصرتلرى دينلرى سببيله اوله * دينلديكه اول قلبلرنده مرض اولانله مراد شول قوم ايديكه مكه ده مستضعفين اولوب اسلامه كلمشلردى اقربالرى انلرى هجرتدن منع ايتمشلردى قريش بدره چقدقلرنده انلرى دخى كرها چيقارمشلردى مسلمينك قلتنه نظر ايديجك شبهه يه واروب مرتد اولمشلردى امدى انلرايديكه اول قولى ديديلر انلردن هيچ برى قالميجه اندهقتل اولنديلر (ومن يتوكل على الله فان الله عزيز حكيم) اولكه امرنى الله تعالى يه احمرايله اول اكا استجاره ايدنى ذليل ايتمزنده كار آزايسه ده اول غالبدر هر فعلنده حكمت بالغه سى واردرا كرچه عقل انى استبعاد ايدرسه ده (ولو ترى اذ يتوفى الذين كفروا الملائكة يضربون وجوههم وادبارهم) اكرسن يوم بدرده قتل اولنانك كفره لى موتلرى حيننده كورسيدك كه ملائكه انلرى سياط ناراليه اوكلرندن واردلرندن اوررلر * ابن عباس ايدر چكن مشركين يوزلريله مسلمينه اقبال ايتسه لر ملائكه انلرك يوزلرينه سيوفله اوررلردى واردلرين دونوب كتدكلرنده ملائكه انلره ايرشوب اردلرندن اوررلردى (وذوقوا عذاب الحريق) وملائكه انلره ديرلركه شول ياقيجى آتش عذابنى ذوق ايدلك ديو آخرت عذابن انلره تبشير ايدرلر * دينلديكه اول ملائكه نك بيله لرنده دموردن چوماقلر اولور هربارکه مشركينى اورسه لر اندن آتش يالكنور حسن ايدر بوحالت انلره يوم قيامتده اولوركه عذاب حريقى ذوق ايدلك ديو خزنة جهنم انلره خطاب ايدر (ذلك بما قدمت ايديكم) اشبو ضرب وعذاب سزه تقديم ايتديككز كفر ومعاصى سببيله در (وان الله ليس بظلام للعبيد) والله تعالى عبيدينه ظلم ايدرد كلدر (كدأب آل فرعون والذين من قبلهم كفروا بآيات الله) اشبو مشركلرك عمل وطريقى كه اكا مداومت ايدرلر آل فرعونك وآل فرعوندن اول چكن كفارك عمل وطريقى كبيدركه انلر الله تعالينك آيتلرينه كافر اولديلر (فاخذهم الله بذنوبهم)

الله تعالى انلرى ذنوبلرى سببيله اخذ ايتدى (ان الله قوى شديد العقاب) الله تعالى قدرت ومشيتيله اخذده قويدر اياندن اعراض وعصيان ايدنه عقابى شديددر (ذلك بان الله لم يك مغيرا نعمة انعمها على قوم حتى يغيروا ما بانفسهم) مكه مشركارينه حلول ايدن مصائب مذكوره شول سببله دركه حق تعالى برقومه انعام ايتديكى شيئى تغيير ايدر اولمدى حتى كه اول انلر كنديلرده كى نعمته كفران وترك شكر ايتديلرسدى ايدر حق جل وعلا قريش واهل مكه يه محمد صلى الله عليه وسلمى انعام ايتمشيكن اكا كفران اولدقلرنده انى انصاره نقل ايتدى (وان الله سميع عليم) الله تعالى انلرك اقوالن ايشيدر وافعالنى بيلور (كدأب آل فرعون والذين من قبلهم كذبوا بآيات ربهم فاهلكناهم بذنوبهم واغرقنا آل فرعون) آل فرعون واندن اول كچن قوم كافرينك عادتلرى كبى كه ربلرى جل شانه نك آيتلرينى تكذيب ايتديلر اوليله اولسه بز انلرى كفر وعصيانلريله اهلاك وآل فرعونى اغراق ايتدك (وكل كانوا ظالمين) فرق مكذبه وغرقاى قبط وقتلاى قريش هر صنف كفر وعصيانله نفسلرينه ظلم ايدرلردى (ان شر الدواب عند الله الذين كفروا فهم لا يؤمنون) يريوزنده يورريجوانانك شرى عند الله شول كافرلردركه كفر اوزره اصرار اوانده رسوخ ايتديلر * امدى انلردن ايمان توقع اولنمز (الذين عاهدت منهم ثم ينقضون عهدهم فى كل مرة وهم لا يتقون) كه انلر ايله معاهده ايتدك انلر ايسه هركره ده عهدلرين نقض ايتديلر حالبوكه انلر نقض عهد امرنده الله تعالىدن قورقمزلر * روايت اولنديكه بنو قريظه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايله عهد ايتديلركه انك اوزره قتال ايچون كلان كفاره اعانت ايتميهلر بوندنصكره مشركينه اعانت ايدوب سلاحلرايله قتال ايتديلر بعده خطا ونسيان ايتمشز ديوب عذرلنديلر * ايكنجى كره ينه اول عهدى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايله تجديد دنصكره يوم خندقده احزابه اعانتله نقض عهد ايتديلر حتى كعب ابن الاشرف مكه يه كيدوب اهل مكه ايله پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه مخالفته اتفاق ايتديلر (فاما تثقفنهم فى الحرب فشرد بهم من خلفهم لعلهم يذكرون) يا محمد اكر سن انلره مصادف اولوب حربده ظفر بولورسك انلره عقوبتله وارلرنده اولان اعداكى تفريق ايدهسن تاكه انكله متعظين اولوب نقض عهددن صاقنهلر (واما تخافن من قوم خيانة فانبذ اليهم على سواء) واكر سن برقوم معاهديندن نقض عهد اماراتن بيلورسك انلره عهدلرين عدل وعدا اوتده طريق قصدا اوزره طرح ايت اما كه انلره حربى منا جزا واغل كه اول سندن خيانت اولور يعنى انلره حرب ايتمزدن اول سنكله انلر بينندهكى عهدى فسخ ايتديككى انلره بيلدركل تاكه سن وانلر نقض عهدى بيلمكده مساوى اولهسز يوخسه سندن نصب حربله نقض عهد ايتمككى توهم ايتميهلر (ان الله لا يحب الخائنين) الله تعالى نقض عهد ايله خيانت ايدنلرى سومز (ولا يحسبن الذين كفروا سبقوا انهم لا يعجزون) كافرلر كنديلرين ظن ايتمسونلركه بزم عذابمزدن قورتيلهلر انلر بزى كنديلرينه ادراكدن عاجز ايتمزلر (واعدوا لهم ما استطعتم من قوة ومن رباط الخيل) يا مؤمنلر اول عهدلرين نقض ايدنلره ويا كفار محاربينه قتال ايچون قوت ورباط خيلدن استطاعتكز اولديغى شيئى اعداد ايدك * ديديلديكه قوت ايله مراد آلات حربدركه انكله كفارى قتاله قوت ايديلور اول كرك خيل ويا سلاح در * ديديلديكه قوت ايله مراد رميدر عقبه بن عامر ايدر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمى منبر اوزره ايشتدمكه اوچ كره (الا ان القوة الرمى) اكاه اولك كه قوتله مراد رميدر ديدى ظن اولنوركه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك انى تخصيص بالذكر ايتمسى اقواى سلاح اولديغيچوندر (قال النبى صلى الله عليه وسلم ان الله يدخل بالسهم الواحد ثلاثة نفر الجنة صانعه يحتسب فى صنعته الخير والرامى به ومنبله) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر الله تعالى سهم واحدله اوچ كمسه يى جنته قويار انك برى سهمى دوزندركه انى دوزمسيله الله تعالىنك رضاسن قصد ايده وبرى دخى انى كافره رمى ايدندر وبرى اول سهمى رمى ايدنه صونادر (قال النبى صلى الله عليه وسلم من ترك الرمى بعد ما علمه رغبة عنه فانه نعمة تركها او كفرها) پيغمبر صلى الله عليه وسلم ايدر بركمسه كه رمى بيلديكندنصكره اندن رغبتله ترك ايده اول نعمتى ترك ويا ستر ايتمشدر خالد بن الوليد رضى الله عنه قتال حينندهدينى آتلره بندردى صهيلى آز اولديغيچون * ابن محيريز ايدر صحابه رضى الله عنهم صفوف عندنده اركاك آتلره بنمكى

وبيات وغارات عندنده ديشى آتلره بنمكى سورلردى (قال النبى صلى الله عليه وسلم الخيل معقود فى نواصيها الخير الى يوم القيامة الاجر والمغنم) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر خيلك ناصيه لرنده يوم قيامته دكين خير معقوددركه اول اجر ومغنمدر (قال النبى صلى الله عليه وسلم من احتبس فرسا فى سبيل الله ايمانا بالله وتصديقا بوعده فان شبعه وريه وروثه وبوله فى ميزانه يوم القيامة) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بركمسه كه الله تعالىنك سبيلنده استعمال ايچون برفرس باغليه انك يديكى واچديكى وروثى وبولى يوم قيامتده ميزاننه قونور (قال النبى صلى الله عليه وسلم الخيل لرجل اجر ولرجل ستر وعلى رجل وزر اما الذى هى له اجر فرجل ربطها فى سبيل الله فاطال لها فى مرج او روضة فما اصابت فى طيلها ذلك من المرج او الروضة كانت له حسنات ولو انها قطعت طيلها ذلك فاستنت شرفا او شرفين كانت آثارها وارواثها حسنات له ولو انها مرت بنهر فشربت منه ولم يرد ان يسقى به كان ذلك له حسنات واما الذى هى له ستر فرجل ربطها تغنيا وتعففا ثم لم ينس حق الله فى رقابها ولا ظهورها فهى له ستر واما الذى هى عليه وزر فرجل ربطها فخرا ورياء ونواء لاهل الاسلام فهى على ذلك وزر) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر خيل احتباسنده اوچ خصلت مختلفه واردر دنيانك اختلافى حسبنجه برى بودركه اول خيل صاحبنه اجر اولور چونكه انى فى سبيل الله ربط ايده امدى انى چايرده واوتلاقده پاى بندنى اوزادوب اندن هرنه كه يرسه اول اكا حسنات اولور واكر پاى بندنى قيروب بر ويا ايكى ميل مسافه كيدرسه انك آثارى وارواثى اكا حسنات اولور واكر نهره اوغرايوب اندن صو ايچيرسه حالبوكه اول انى ايچورمك قصد ايتمشدى اولدخى اكا حسنات اولور وبرى دخى بودركه اول خيل صاحبنه ستر اولور چونكه انى تغنى وتعفف ايچون ربط ايده وانك رقابنده وظهورنده كى حق اللهى اونوتميه امدى اول صاحبنه ستر اولور وبرى دخى بودركه اول خيل صاحبنه وزر اولور چونكه انى فخر ورياء واهل اسلامه مراء ايچون ربط ايده (ترهبون به عدو الله وعدوكم) كه اول قوتله ورباط خيلله الله تعالىنك عدوسنى وسزك عدوكز اولان كفار مكه يى تخويف ايدرسز (وآخرين من دونهم) ودخى انلردن غيرى كفره يعنى يهود ونصارايى ويا منافقينى ويا اهل فارسى تخويف ايدرسز (لا تعلمونهم) سز انلرى بيلمزسز (الله يعلمهم) بلكه انلرى الله تعالى بيلور (وما تنفقوا من شئ فى سبيل الله يوف اليكم وانتم لا تظلمون) برشئ كه سز انى الله تعالىنك سبيلنده انفاق ايدرسز انك جزاسى سزه توفيه اولنور تضييع عمل ويا نقص ثوابله ظلم اولنمزسز (وان جنحوا للسلم فاجنح لها) اكر انلر صلح واستسلامه ميل ايدرلرسه سن دخى اكا ميل ايت ديديلديكه اكر مسلمينك قتاله قوتى اولمزسه ويا لايق اولدركه انلركله قتال ايدرلر حتى كه اسلامه كتورهلر وياخود جزيه ويرديرهلر اكر عربدن دكللر ايسه زيرا كه عرب اوزره جزيه وضع اولنمز (وتوكل على الله) والله تعالىيه توكل ايدوب انلرك خداعى ابطالرندن قورقمغل زيرا كه الله تعالى سنى انلرك مكرلرندن عصمت ايدر (انه هو السميع العليم) اول الله تعالى انلرك اقوالن ايشيدر ونياتن بيلور (وان يريدوا ان يخدعوك فان حسبك الله) اكر سكا خداع اراده ايدرلرسه انلرك خداعندن نصرتله الله تعالى سكا كافيدر (هو الذى ايدك بنصره وبالمؤمنين) اول الله تعالى سكا ملائكه ايله وانصارله تقويه ايتدى (والف بين قلوبهم) واول انصارك قلوبن بريبرلرينه تأليف ايتدى * حالبوكه زمان جاهليتده بينلرنده كى عصبيه وضغينه وانتقامه تهالك برمرتبهده ايديكى ايكى قلب بينى تأليف اولنه جق دكل ايكن نفس واحده كبى اولديلر (لو انفقت ما فى الارض جميعا ما الفت بين قلوبهم) عداوتلرى برحده ايرمش ايديكه اكر بركمسه انلرك ذات بينلرى اصلاحنده يريوزندهكى اموالى انفاق ايتسه الفت واصلاحه قادر اولميدى (ولكن الله الف بينهم) لكن الله تعالى قدرت بالغهسيله انلرك قلوبى بينى تأليف ايتدى زيراكه اول مالك القلوب بدرديلديكى كيفيته تقليب ايدر (انه عزيز حكيم) اول الله تعالى قدرت وغلبهده كاملدر اراده ايتديكى شيئه مخالفت اولنمز حكيمدر اراده ايتديكى شيئى ايشلمسى لايق ايدوكن بيلور (يا ايها النبى حسبك الله ومن اتبعك من المؤمنين) يا محمد الله تعالى سكا كافيدر ومؤمنلردن سكا اتباع ايدنلره * ديديلديكه اشبو آيت غزوه بدرده بيداده نازل

اولدی سعید بن جبیر ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه اوتوز اوچ رجل والتی مرأه اسلامه کلدکدنصکره
عمر رضی الله عنهك اسلامیله مسلمون قرق اولیجق بو آیت نازل اولدی (یا ایها النبی حرض المؤمنین علی
القتال) یا محمد مؤمنلری قتاله حث وترغیبده مبالغه ایت (ان یکن منکم عشرون صابرون یغلبوا مأتین)
یا مؤمنلر اگر سزدن صابر محتسب یگرمی رجل اولورسه عدوکزدن ایکیوز رجله غالب اولورسز (وان یکن
منکم مائة یغلبوا الفا من الذین کفروا) واگر سزدن صابر محتسب یوز رجل اولورسه عدوکز کفرهدن بیك رجله
غالب اولورسز (بانهم قوم لایفقهون) شول سببدنکه انلر الله تعالی یی ویوم آخری بیلمزلر در ثواب ودرجات
عالیه رجاسیله مؤمنلرك ثباتی گبی ثابت اولمزلردر قاتل ومقتوللری هوان وخذلاندن غیری بولمزلردر
اشبو حکم یوم بدرده ایدیکه الله تعالی مؤمنلردن رجل واحد اوزره کافرلردن اون رجله قتالی فرض
ایتمشیدی مؤمنلره ثقیل اولیجق الله تعالی من بعد کلور آیتله تخفیف ایتدی ودیدیکه (الآن خفف الله عنکم
وعلم ان فیکم ضعفا) الآن حق تعالی قتال امرنده کی تشدیدی سزدن گیدروب تخفیف ایتدی وسزدن
واحدك عشره قتالندن ومائه نك الف قتالندن ضعفی اولدیغن بیلدی (فان یکن منکم مائة صابرة یغلبوا
مائتین) اگر سزدن مائة صابره محتسبه اولورسه کفاردن ایکیوزه غالب اولورلر (وان یکن منکم الف یغلبوا
الفین باذن الله) واگر سزدن بیك رجل صابر محتسب اولورسه الله تعالینك اذنیله کفاردن ایکی بیکه غالب
اولورلر (والله مع الصابرین) الله تعالینك نصر ومعونتی صابرلر ایله در (ما کان لنبی ان یکون له اسری حتی
یثخن فی الارض) رسول اکرم صلی الله علیه وسلمه صحیح اولمدیکه اسارادن فدیه قبول ایده بلکه اکا صحیح
اولورکه انلره قلج اوره تاکه یریوزنده قتل اولنان کفار کثیر ومبالغه اوله وانکله کفر ذلیل وحزبی قلیل اوله
واسلام عزیز واهلی جلیل اوله (تریدون عرض الدنیا) یا مؤمنلر سز فدا اخذیله حطام دنیا دیلرسز (والله یرید
الآخرة) الله تعالی ایسه سزه ثواب آخرت اولمسنی دیلر (والله عزیز حکیم) الله تعالی ملکنده عزیزدر اولیاسی
اعداسی اوزره غالب قیلور هرحالده لایق اولانی بیلور مشرکینك شوکتی حالنده اثخانله امر ایدوب افتدادن
منع ایلدی ومؤمنینك غلبهسی حالنده افتدا ایله من بیننده تخییر ایتدی * روایت اولندیکه پیغمبرمز صلی الله
علیه وسلمه یتمش اسیر گتورلدی اول جملهدن بری عباس بن عبد المطلب ایدی وبری عقیل بن ابی
طالب ایدی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اول اسیرلر امرنده اصحاب ایله استشاره ایدیجك ابو بکر رضی الله
عنه دیدیکه یا رسول الله انلر قومك واهلكدرسن انلری استبقا ایت امیددرکه الله تعالی انلره توبه روزی قیله
وانلردن فدیه اولوب اصحابکی انکله قوتلندیره عمر رضی الله عنه دیدیکه انلر ائمۀ کفردر امر ایتکه بوینلرین
اوره لم الله تعالی سنی فدایه احتیاج ایتمزبی فلانه تمکین ایتکه بوینن اورم * وحمزه یی عباسه وعلی یی عقیله
تمکین ایتکه قرنداشلرینك بوینلرین اورهلر * عمرك بو قولی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه خوش گلمدی ودیدیکه
الله تعالی بعض رجالك قلوبن برمرتبه تلیین ایدرکه اول ایمدن الین اولور * وبعض رجالك قلوبن ایسه
برمرتبه شدید ایدرکه اول حجارهدن اشد اولور * یا ابا بکر سنك مثلك ابراهیم علیه السلام مثلدرکه (فمن تبعنی
فانه منی ومن عصانی فانك غفور رحیم) اولکه بکا تابع اوله اول بندندر واولکه بکا عصیان ایده قادرسنکه
اکا ایتدادن مغفرت ورحمت ایدهسن ویاتوبهیی توفیق قدنصکره دیو دعا ایلدی * ویا عمر سنك مثلك نوح علیه
السلام مثلیدرکه (رب لاتذر علی الارض من الکافرین دیارا) یارب یریوزنده کافرلردن هیچ برکسه آلقومغل
دیو دعا ایلدی اندن اصحابی ایکی امر بیننده تخییر ایتدی انلر ایسه فدایی اختیار ایدوب الدیلر اویله اولسه
بو آیت نازل اولدی عمر رضی الله عنه گلدی گورسه که پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایله ابو بکر رضی الله عنه
بکا ایدرلر دیدیکه یا رسول الله بکا خبر ویرکه سزه نه حالت ایردی اگر گندم مده بکا بولورسم ایدم بولمزسم تباکی
ایدم دیدیکه اصحابك فدا اخذ ایتدکلرینه بکا ایدرم انلرك عذابه استحقاقی بکا عرض اولندیکه انلرك اقربی
شو شجرۀ قریبهیه قریبندن زیادهدر * اشبو آیت دلیلدرکه انبیا اجتهاد ایدرلر خطا ایتدکلرنده انك
اوزره قرار ایتمزلر (لولا کتاب من الله سبق لمسکم فیما اخذتم عذاب عظیم) اگر الله تعالیدن لوح محفوظده

ثابت

ثابت حکم سبق ایتمیدی که اجتهادنده خطا ایدنه عقاب ایتمیه ویا اهل بدره عذاب ایتمیه
ویا بر قومه که انلره اندن نهی تصریح اولنمیه ویا الدقلری فدیه انلره حلال اولیسر ایدوکیدر الدیغکز فدا
مقابلهسنده سزه عذاب عظیم ایرشیدی * پس بو اجلدن پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه اگر عذاب
نازل اولسه عمر ایله سعد بن معاذدن غیری اول عذابدن قورتیلور اولمیدی * زیرا سعد دخی عمر گبی اثخانه
اشارت ایتمشیدی (فکلوا مما غنمتم حلالا طیبا) فدیهدن اغتنام ایتدیککز شیئی حلال طیب اولدیغی حالده
ییکز زیرا اولدخی جمله غنایمدندر (واتقوا الله ان الله غفور رحیم) الله تعالییه مخالفتدن قورقیکزکه اول سزلك
ذنوبکزی مغفرت ایتدی وسزی اسرکیوب الدیغکزی مباح قیلدی (یا ایها النبی قل لمن فی أیدیکم من الاسری
ان یعلم الله فی قلوبکم خیرا یؤتکم خیرا مما اخذ منکم ویغفر لکم والله غفور رحیم) یا محمد اسرادن الکزده
اولان کمسنهلره دیکل که اگر الله تعالینك علم ازلیسی حکمنده قلوبکزده ایمان واخلاص وار ایسه سزدن
اخذ اولنان فدادن خیرلوسی سزه ویرور ودنوبکزی مغفرت ایدر الله تعالی غفور رحیمدر توبهکزی قبول وسزی
اسلامه هدایت ایدر * دینلدیکه اشبو آیت عباس بن عبد المطلب شاننده نازل اولوبدر پیغمبرمز صلی الله
علیه وسلم اکا تکلیف ایتدیکه کندینك فدیهسین وایکی قرنداشی اوغللری عقیل بن ابی طالبك ونوفل بن
الحارثك فدیهلرین دخی ویره * عباس دیدیکه یا محمد استرمیسنکه عمرم اولدقجه قریشدن تکفف ایدم
پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایتدی نیجه اولدی شو التونکه خروجك وقتنده انی ام الفضله ویروب دیدکه
بیلمزمکه بو سفرده باشمه نه حالت ایرر اگر موت ایررسه اول التون سنك واوغللرم عبد الله وعبید الله وفضل
وقثمك اولسون * عباس ایتدیکه سن انی قندن بیلدك دیدیکه ربم جل شانه بکا انی خبر ویردی دیدیکه
اویله اولسه بیلدمکه سن نبی صادقسن واندن شهادت کلمهسن سویلیوب اسلامه کلدی والله بن اول التونی
ام الفضله ویردیکمده بکا مطلع الله تعالیدن غیری احد یوغیدی وکیجه قرانوسندهایدی دیدی عباس ایدر
اشبو آیه کریمه مصداقنجه حق تعالی بکا اندن بدل یگرمی عبد ویردیکه هربری مال کثیر ایله تجارت ایدرلر
وانلرك قتی ادناسی ویردیکم یگرمی اوقیهدن بدل بنم یگرمی بیك درهمله تجارت ایدر وبکا زمزمی ویردیکه
اول بکا اهل مکهنك جمیع اموالندن سوکلودر ومغفرت موعودهیه ایسه منتظرم (وان یریدوا خیانتك فقد
خانوا الله من قبل فأمکن منهم) واگر اساری سنکله ایتدکلری عهدی نقض ایدرلرسه اندن اول انلر کفرله
نقض عهد ایتمشلردی الله تعالی دخی یوم بدرده مؤمنلری انلر اوزره تمکین ایتدی اگر اول نقض عهدی اعاده
ایدرلرسه الله تعالی دخی سنی انلر اوزره تمکینی اعاده ایدر (والله علیم حکیم) الله تعالی خلقنی واعمالنی بیلور
حکمتی مقتضاسنجه انلرك فعلنه مقابل فعل قیلور (ان الذین آمنوا) شونلرکه الله تعالییه ورسولنه ایمان
گتوردیلر (وهاجروا) ومکهدن مدینهیه هجرت ایدهلر (وجاهدوا بأموالهم وانفسهم فی سبیل الله) والله
تعالینك سبیلندهماللرین کراع وسلاحه صرفله ونفسلرین قتاله مباشرتله جهاد ایدهلر (والذین آووا ونصروا)
وشول انصارکه مهاجرینی دیارلرینه ایواء واعدالری اوزره نصرت ایدهلر (أولئك بعضهم أولیاء بعض)
امدی انلر میراثده بری برلرینه اولیادر مهاجرون وانصار هجرت ونصرتله بری برلرینه وارث اولورلردی
اقارب وارث اولمزدی حتی که (وأولوا الارحام بعضهم أولی ببعض) آیتیله اول نسخ اولندی وایمانه گلوب
هجرت ایتمین قریب مهاجره وارث اولمزدی مکه فتح اولنیجق هجرتك حکمی منقطع اولوب وراثت ارحامله
اولور اولدی (والذین آمنوا ولم یهاجروا مالکم من ولایتهم من شیء) شونلرکه ایمانه گلوب هجرت ایتمدیلر
سز کیچون میراثده انلره ولایتکز یوقدر (حتی یهاجروا) حتی که انلر سزه هجرت ایدنجیهدکین اگرچه
انلر اقرباکز ایسهده (وان استنصروکم فی الدین فعلیکم النصر) اگر مکهدن هجرت ایتمین مؤمنلر سزدن
مشرکین اوزره دین امرنده نصرت طلب ایدرلرسه اوزریکزه واجب اولورکه انلره مشرکین اوزره نصرت
ایدهسز (الا علی قوم بینکم وبینهم میثاق) مگر بر قوم اوزره نصرت طلب ایدهلر که سزکله اول قوم بیننده
عهد اوله اویله اولسه اول قوم اوزره اول مؤمنلره نصرت ایتمکز جائز اولمز زیرا که عهدکز قتاله مانعدر (والله

بما تعملون بصير) الله تعالى سزك نصرتده وعدم نصرتده اعمالكزى كوردى كا كوره خير وشردن جزاكزى ايركورر (والذين كفروا بعضهم اولياء بعض) شونلركه كافر اولديلر بر برلريله ميراث ويا موازره ده اوليادر * اشبو دليلدركه انلركه مسلمين بيننده توارث وموازره اولميه (الا تفعلوه) اكر سز امر اولنديغكزى ايشلمزسكز كه اول بينكزده تواصلدر وبعضكز بعضكزى توليدر وسزكه كفار بيننده قطع علايقدر (تكن فتنة فى الارض وفساد كبير) يريوزنده فتنهٔ عظيمه حاصل اولوركه اوضعف ايمان وظهور كفردر ودخى دينده فساد كبير اولور (والذين آمنوا وهاجروا وجاهدوا فى سبيل الله والذين آووا ونصروا أولئك هم المؤمنون حقا) شونلركه ايمانه كلديلر ومكه دن مدينه يه هجرت ايتديلر والله تعالينك سبيلنده ماللريله ونفسلريله جهاد ايتديلر ومهاجرينى مكانلرينه انزال وتمكين ايتديلر وپيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه عدوسى اوزره نصرت ايتديلر امدى انلر ايمانلرنده كاملردر (لهم مغفرة ورزق كريم) انلر ايچون ذنوبلرينه مغفرت وجنتده ثواب كريم واردركه انده تبعه ومنت اولمزا كرديلورسه كه اشبو آيتى تكرار له مراد ندر ديلورركه مهاجرين مراتب اوزره ايديلر بعضلرى هجرت اولى اهليدركه انلر حديبيه دن اول هجرت ايدنلردر وبعضلرى ايسه هجرت ثانيه اهليدركه انلر حديبيه صلحندن صكره مكه فتحندن اول هجرت ايدنلردر وبعضلر ايسه ايكى هجرت اهليدركه اول حبشه يه بعده مدينه يه هجرت ايدنلردر * امدى آيه اولى ايله مراد هجرت اولى اهليدر وآيه ثانيه ايله مراد هجرت ثانيه اهليدر (والذين آمنوا من بعد وهاجروا وجاهدوا معكم فأولئك منكم) شونلركه مؤمنين هجرت اولىيى ايتدكلرندن صكره ايمانه كلوب هجرت ايتديلر ودين اللهده سزكله بيله كفاره جهاد ايتديلر امدى سز انلردن وانلر سزدندر (وأولوا الارحام بعضهم أولى ببعض فى كتاب الله) لوح محفوظده وياحكم اللهده مهاجرين وانصاردن ذوى الارحام ميراثده بعضيلرى بعضندن اوليدر (ان الله بكل شئ عليم) الله جل شانه اولده وآخرده توارثى فرض ايديكنه وغيرى يه عليمدر امدى انك امريله عمل ايدك

(سورة التوبة وهى مائة وثلاثون آية مدنية)

(الا آخرنده ايكى آيت مدنيه دكل)

اوائلنه بسملهٔ شريفه يازلمامسنه حكمت زيرا كه صحابهٔ كرام رضوان الله عليهم أجمعين انده اختلاف ايتديلر بعضيلرى ديديكه انفال وتوبه ايكيسى برسوره در وبعضيلرى دخى ديديكه هر برى برسوره در قول اول اوزره ايكيسى بيننده بسمله ترك اولندى وقول ثانى اوزره ايكيسى بيننده فرجه آليقوندى على بن أبى طالب كرم الله وجهه دن مرويدركه اول محاربه وضرب سيف امرنده نازل اولوبدر سفده ايسه امان يوقدر وبسمله ايسه اماندر عثمان بن عفان رضى الله عنهدن اشبو امردن سؤال اولندقده ديديكه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم اكا قرآندن برشئ نازل اولسه بونى فلان موضعه وضع ايدك ديو بيورردى * اشبو برآءه ايسه آخر نازل اولاندر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم قبض اولنوب بونك انفالدن ايدوكنى وياد كل ايدوكنى بيان ايتمدى اول اجلدن ايكيسى بينى تقرين قيلندى قصه ده برى برينه مشابه اوادیغيچون وبسمله ترك اولندى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمدن انى ذكره اذن اولمديغيچون (برآءة من الله ورسوله الى الذين عاهدتم من المشركين) الله تعاليدن ورسولندن برآءتدر شول عهددنكه انى مشركينله معاهده ايتمشيديكز * برآءة الله تعالى يه ورسولنه ومعاهده ايسه مسلمينه تعليق اولندى تا كه اول مشركينه عهدلرينى نبذ مسلمين اوزره واجب ايدوكنه دلالت ايده اكرچه اول معاهده الله تعالينك اذنيله ورسول الله صلى الله عليه وسلمك اتفاقيله صدور ايتمش ايسه ده الله تعالى ورسولى اندن برى اولديلر * قصه سى اولدركه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم تبوك غزاسنه خروج ايديجك مشركون كندىلرله رسول الله صلى الله عليه وسلم بيننده اولان عهودى نكث ايتديلر الا انلردن بنو ضمره وبنو كنانه نكث ايتمديلر اوايله اولسه مسلمون امر اولنديلركه اول نا كثينه عهدى نبذ ايده لر ومشركينه درت آى امهال ايده لر ديلدكارى يره كيده لر (فسيحوا فى الارض أربعة أشهر) امدى يا محمد انلره ديكل كه درت آى يريوزنده ديلديككزه سير وسفر ايدك مسلميندن آمنين اولديغكز حالده (واعلموا

انكم غير معجزى الله) بيلك كه الله تعالى يى اعجاز ايدردكلسزا كرچه اول سزه امهال ايدرسه ده (وان الله مخزى الكافرين) وبيلك كه الله تعالى كافرلرى دنياده اسر وقتلله وآخرتده عذابله اخزاء واذلال ايديجيدر روايت اولنديكه اشبو آيت نازل اولنجق پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم قصوى نام ناقه سنه على رضى الله عنهى بنديروب موسم اهلنه كوندرديكه انى انلره اوقويه والحال اندن اول ابو بكر رضى الله عنهى موسم اوزره امير ايدوب كوندرمشدى * ديلنديكه يارسول الله انى ابو بكره كوندرسيدك ديديكه انى بنم قبلمدن انجق بر رجل تأديه ايدر على رضى الله عنه موسمه قريب اولنجق ابو بكر رضى الله عنه رغا ايشتدى اشبو پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك ناقه سنك رغاسيدر ديوب وقوف ايتدى بعده على رضى الله عنه اكا ايريشيجك ابو بكر رضى الله عنه اكا امير ويا مأمور ميسن ديدى على رضى الله عنه ديديكه مأمورم اندن ابو بكر رضى الله عنه يوم ترويه دن اوكدينكى يومده ناسه خطاب ايدوب انلره مناسكى تعليم ايتدى ويوم نحر اولنجق على رضى الله عنه جمرهٔ عقبه عندنده طوروب ديديكه يا ناس بن سزه رسول الله صلى الله عليه وسلمك رسولى يم ديديلركه نه خصوصه رسولسين ديديكه اكا نازل اولان آيتدن * اشبو نلرى تبليغه اندن (برآءة من الله ورسوله) دن اوتوز ويا قرق آيت تمامنه دكين اوقودى ودخى امر اولندمكه درت خصلتى سزه تبليغ ايدم بو ييلدن صكره بيت شريفى مشركلر طواف ايتميه وهيچ كسه عريان بيتى طواف ايتميه وجنته نفس مؤمنه دن غيرى كمسه كيرميه وهر ذى عهد عهدنى اتمام ايليه (واذان من الله ورسوله الى الناس يوم الحج الا كبر ان الله برىء من المشركين ورسوله) والله تعالى ورسولندن يوم حج أكبرده ناسه اعلامدركه الله تعالى ورسولى مشركلرك عهودندن برىدر * يوم الحج الا كبر ايله مراد نه ايدوكنده اختلاف اولندى * ديلنديكه اول يوم عرفه در ويا يوم نحر در ويا ايام منانك كليدر ويا خود پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمك حجى كونيدركه انده مسلمينك حجى ويهود ونصارى ومشركينك عيدلرى جمع اولدى اندن اولده ونه صكره ده اول خصال هيچ بر كونده جمع اولميوبدر وكذلك حج اكبرده دخى اختلاف اولندى ديلنديكه حج اكبر قراندر وحج اصغر افراد بالحجدر ويا خود حج اكبر حجدر وحج اصغر عمره در (فان تبتم فهو خير لكم) اكر كفر وغدردن توبه ايدرسكز اول توبه سزه خيرلودر (وان توليتم فاعلموا انكم غير معجزى الله) واكر توبه دن وعهده وفادن اعراض ايدرسكز بيلك كه سز الله تعالى يى سزه عذاب ايتمسندن عاجز ايدر دكلسز (وبشر الذين كفروا بعذاب اليم) وكافرلره دنياده اسر وقتلله وآخرتده عذاب ناريله تبشير ايت (الا الذين عاهدتم من المشركين) لكن مشركيندن شونلركه سز انلركه معاهده ايده سز (ثم لم ينقصوكم شيأ) بعده مشروط عهدلرندن سزه برشئ نقص ايتميه لر وهيچ بر وجهله سزه ضرر ايتميه لر (ولم يظاهروا عليكم أحدا) واعداكزدن هيچ كمسه يه سزك اوزريكزه مظاهره ايتميه لر (فأتموا اليهم عهدهم الى مدتهم) سز انلره مدت عهدلرين اتمام ايدك يوخسه انلرده نا كثين حكمنى اجرا ايتميكز (ان الله يحب المتقين) الله تعالى نقض عهوددن صاقنوب اكا وفا ايدنلرى سور (فاذا انسلخ الاشهر الحرم) پس چونكه اشهر حرم منقضى اوله كه رجب وذوالقعده وذوالحجه ومحرم ايلريدر ويا انكله مراد درت آيدركه انده نكث عهد ايدنلره سير وسفر مباح قيلندى (فاقتلوا المشركين حيث وجدتموهم) اول نكث عهد ايدن مشركلرى حل وحرمده هر قنده بولورسكز قتل ايدك (وخذوهم) وانلرى اسير ايدك (واحصروهم) وانلرى حبس ايدك (واقعدوا لهم كل مرصد) وهر ممر اوزره انلر ايچون قعود ايدك كه بلاده منبسط اولميه لر * ديلنديكه يعنى سز انلره رصد اولك كه هر توجه ايتدكلرى جهتدن انلرى اخذ ايده سز ويا طريق مكه اوزره قعود ايدك كه انلرى مكه يه دخولدن منع ايده سز (فان تابوا واقاموا الصلوة وآتوا الزكوة فخلوا سبيلهم) اكر شركدن توبه ايدوب ايمانه كلورلرسه وتوبه وايمانلرينى تصديقا نمازى قيلورلر وزكاتى ويررلرسه انلرى حاللرينه قويوب ذكر اولنانلردن هيچ برشيله انلره تعرض ايتميكز * اشبو دليلدركه تارك صلات ومانع زكات كندى حاللرينه قونلميه (ان الله غفور رحيم) الله تعالى توبه ايدنه مغفرت ورحمت ايديجيدر حسين بن الفضل ايدر اشبو آيت نسخ ايدوبدر هر آيتيكه انده اذاى اعدايه صبر واعراض ذكرى اوله (وان أحد

من المشركين استجارك فأجره حتى يسمع كلام الله ثم ابلغه مأمنه) اكر تو رضنه امر اولنان مشركارك
برى سندن امان ديلروجوارك طلب ايلرسه اكا امان ويروب جوار كه آلغل تا كه كلام اللهى ايشدوب ثواب
وعقاب اسبابن بيله بوندنصكره اسلامه كلمزسه انى قومنك دارينه ايركور بعده اكر اول سنكله قتاله جيقارسه
قدرتك اولورسه انى قتل ايت (ذلك بأنهم قوم لا يعلمون) اشبو امر انلره شول سببيله دركه انلر الله تعالينك دين
وتوحيدنى بيلمز بر قومدر اويله اولسه انلر كلام اللهى استماعه محتاجلردر حسن ايدر اشبو آيت يوم قيامته دكين
محكمه در (كيف يكون للمشركين عهد عند الله وعند رسوله) الله تعالى ورسولى عندنده مشركين ايچون
نيجه عهد اولور يعنى اولورد كادر زيرا كه انلر غدر ونقض عهد ايدرلر (الا الذين عاهدتم عند المسجد الحرام)
لكن مشركيندن شونلرك امر ينه اتمام عهدله تربص ايدك كه مسجد حرام عندنده انلركله معاهده
ايتمشديكز كه انلر قريش ويا اهل مكه دركيم عهدلرين نقض ايتمديلر (فما استقاموا لكم فاستقيموا لهم) امدى
مادامكه انلر سزكله اولان عهدلرى اوزره ثباتله استقامت ايده لر سزدخى وفاده استقامت ايدك (ان الله يحب
المتقين) الله تعالى نقض عهددن صاقنوب عهدينه وفا ايدنلرى سور (كيف وان يظهروا عليكم لا يرقبوا فيكم
الا ولا ذمة) مشركين ايچون نيجه عهد اولور حالبوكه انلر سزه ظفر بولسه لر سزلك امركزده قرابت وعهدى
مراعات ايتمزلردى (يرضونكم بأفواههم وتأبى قلوبهم) قلبلرنده اولان كفر ومعاداتك خلافنى لسانلريله
سزه اظهار ايدرلر حالبوكه قلبلرى اول اظهار ايتدكارى شيئدن اباوامتناع ايدر (واكثرهم فاسقون)
انلرك اكثرى متمردلردر نقض عهددن تحاشى ايتمزلر (اشتروا بآيات الله ثمنا قليلا فصدوا عن سبيله) الله
تعالينك آياتنى عرض يسيره استبدال ايتديلر كه اول اتباع اهواء وشهواتدر وانكله الله تعالى يه ايركوردن
وياسبيلندن ناسى صد ايتديلر (انهم ساء ما كانوا يعملون) انلرك بو عملى نه چركين اولور كه انى ايتديلر
(لا يرقبون فى مؤمن الا ولا ذمة) اول مشركين مؤمن حقنده قرابت وعهدى رعايت ايتمزلر (واولئك
هم المعتدون) بلكه انلر امر اللهى تركله وعهدلرين نقضله شرارتده متجاوزلردر (فان تابوا واقاموا الصلوة
وآتوا الزكاة فاخوانكم فى الدين) اكر انلر كفردن توبه ايدرلر وصلوات مفروضه يى ادا ايدرلر
ومالارينك زكاتن مستحقينه ويررلرسه امدى انلر دينده سزلك اخوانكزدر (ونفصل الآيات لقوم يعلمون)
احكام قرآنيه يى بز تبيين ايدرز شول قومه كيم انك الله تعاليدن ايدوكنى بيلورلر (وان نكثوا ايمانهم من بعد
عهدهم) اكر عهدلرين عقد ايتدكارندنصكره نقض ايدرلرسه (وطعنوا فى دينكم) ودينكزى تكذيب
صريح وأحكام شرعيه يى تقبيح ايدرلرسه (فقاتلوا أئمة الكفر) امدى سز انلرى قتل ايدك زيرا اول فعللريله
كفرده رياست وتقدم اربابى اولوب قتله مستحق اولمشلردر (انهم لا ايمان لهم) زيرا انلرك حقيقتده عهدلرى
يوقدر اكر عهدلرى اولسه طعن ايتمزلردى اشبو دليلدركه قچن بر ذمى اسلامه طعن ايتسه عهدنى نكث ايدر
(لعلهم ينتهون) تا كه كفردن ونقض عهددن منتهين اوله لر (الا تقاتلون قوما نكثوا ايمانهم) شول قومه
قتال ايتمزميسز كه عهدلرين نقض ايتديلر كه انلر حديبيه ده كى عقد صلحى نقض ايتديلر وبنو بكر ايچون
خزاعه اوزره اعانت ايتديلر (وهموا باخراج الرسول) ودار الندوه ده رسول الله صلى الله عليه وسلمك
اخراجى امرنده اتفاق ايتديلر * ديتلديكه انكله مراد يهود دركيم رسول صلى الله عليه وسلمى مدينه دن
اخراجه قصد ايتديلر (وهم بدؤكم اول مرة) حالبوكه انلر اول امرده معادات ومقاتله ايله بدأ ايتديلر
شول وقتن كه غيرلرى سالم كنديلره واصل اولمجق محمد واصحابنى استيصال ايتمينجه بولنمزدن دونمزز ديديلر
وياخود پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم كتابله دعوت والزام حجت وتحدى يه بدأ ايديجك اكا معارضه دن معادات
ومقاتله يه عدول ايتديلر اويله اولسه سزه مانع ندركه انلركله معارضه ومصادمه ايتمزسز (اتخشونهم)
انلركله قتالى ترك ايدرميسز شول خوفله كيم انلردن سزه مكروه ايريشه (فالله أحق ان تخشوه) الله تعالى
غيريدن احرادركه قتال ايله امرى تركنده اندن خوف ايده سز * امدى انك اعداسنه قتال ايدوب امرنى
ترك ايتمكز (ان كنتم مؤمنين) اكر اكا مؤمنلر ايسكز زيرا كه ايمانك مقتضاسى انك غيريدن خوف اولنمقدر

(قاتلوهم يعذبهم الله بايديكم) سز انلره قتال ايدك كه الله تعالى سزلك الكزله انلره عذاب ايده قتل وياهزيمتله
(ويخزهم) واسرله انلرى ذليل ايده (وينصركم عليهم) وسزى انلرك اوزره غالب ايده (ويشف صدور
قوم مؤمنين) ومؤمنلردن بر قومك صدورينه شفا ويره كه انلر يمندن بنو خزاعه دينور بر طائفه دركيم مكه يه
قدوم ايدوب اسلامه كلديجك اهل مكه دن اذاى كثيره ايرديلر پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه اندن شكوى
ايتدكارنده پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم انلره فرج قريبله تبشير ايتدى (ويذهب غيظ قلوبهم) واول قومك
اهل مكه دن ايريشن مكاره سببيله قلبلرنده كى غيظى كيدره الله تعالى انلر ايچون اشبو مواعدينه وفا ايتدى
(ويتوب الله على من يشاء) الله تعالى اهل مكه دن ديلديكنه كفردن توبه روزى قيلور اكابناء انلردن
ناس كثير اسلامه كلوب اسلاملرى حسن اولدى (والله عليم حكيم) الله تعالى اولمشه واوله جغه عليمدر
حكمت وعلى مقتضاسنجه هر ايشن ايشلر (ام حسبتم ان تتركوا) يا مؤمنلر ظن ايدرميسز كه مجرد ايمانله
ترك اولنوب جهادله امر اولنميه سز (ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم) حالبوكه سزدن اخلاصله جهاد
ايدنلرى الله تعالى غيريكزدن تبيين ايتميه (ولم يتخذوا من دون الله ولا رسوله ولا المؤمنين وليجة) شول
وصفلو مجاهدلركه الله تعاليدن ورسولندن ومؤمنلردن غيرى اولياء اتخاذ ايتمديلر كه سرلرين انلره افشا
ايده لر (والله خبير بما تعملون) الله تعالى سزلك اعمالده غرضكزى بيلور (ما كان للمشركين ان يعمروا
مساجد الله شاهدين على انفسهم بالكفر) مشركاره صحيح اولمز كه مساجد اللهدن برشئ تعمير ايده لر نفسلرى
اوزره كفره شاهدين اولدقلرى حالده * ابن عباس رضى الله عنه ايدر وقتا كه عباس يوم بدرده اسير قيلندى
مسلمون انى كفر وقطيعه رحمله تعيير ايتديلر عباس ايتدى سزه نولديكه مساويمزى ذكر ايدر ومحاسنمزى
ستر ايدرسز على رضى الله عنه ايتدى سزلك محاسنكز ندرديكه مسجد حرامى تعمير ايدرز وكعبه يى اورترز
وحاجى صولندريرز الله تعالى بو آيتى انزال ايله عباسك قولنى رد ايتدى الله تعالى مسلمين اوزره ايجاب ايتديكه
مشركينى تعمير مساجددن منع ايده لر زيرا كه مساجد تعمير اولنور كه يالكز الله تعالى يه عبادت اولنه اول
الله تعالى يه كافر اولان شانندن دكلدركه انى تعمير ايده برجماعت ذاهب اولديلر كه انكله مراد عمارت معروفه
اوله بناء مسجد وانى مرمت كبى امدى كافراندن منع اولنور انى وصيت ايتسه امتثال اولنمز وبعضلر ديديلر كه
انكله مراد مسجده دخول وانده قعوددر حسن ايدر مشركينه صحيح اولمز كه مسجد حرام اهلندن اولمغه
ترك اولنه (اولئك حبطت اعمالهم وفى النار هم خالدون) امدى انلرك افتخار ايتدكارى عمللرى شركه مقارن
اولديغيچون حبط اولور ونارده انلر دائم قالور (انما يعمر مساجد الله من آمن بالله واليوم الآخر واقام الصلاة
وآتى الزكاة ولم يخش الا الله) الله تعالينك مساجدين شول وصفلو كمسه لر تعمير ايدر كه الله تعالى يه
ويوم آخره ايمان كتوره ونمازين قيله وزكاتن ويره ودين امرنده اللهك غيريدن خوفى اولميه (فعسى اولئك
ان يكونوا من المهتدين) بو وصفلو كمسه لره واجب اولور كه شول جنتى مؤدى اولور طاعت اللهى استمساك
ايده لر (قال النبى صلى الله عليه وسلم اذا رأيتم الرجل يعتاد المسجد فاشهدوا له بالايمان فان الله قال انما يعمر
مساجد الله من آمن بالله واليوم الآخر) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر قچن بر رجلى مسجده وارمغه معتاد
كورهسز انك ايمانه شهادت ايدك اندن اشبو آيته استشهاد ايتدى (وقال النبى صلى الله عليه وسلم من غدا
الى المسجد وراح اعد الله له نزلة من الجنة كلما غدا أو راح) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بر كمسه كه صلوات
مكتوبه يى ادا ايچون مسجده كيده هر وارديغنجه الله تعالى انكچون جنتده نزله اعداد ايدر (وقال النبى صلى
الله عليه وسلم) من بنى لله مسجدا بنى الله له كهيئته فى الجنة پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بر كمسه كه لله
بر مسجد بنا ايده الله تعالى دخى انكچون جنتده اول هيئتده بربيت بنا ايدر ومسجد عمارتندندر كه اول
فراشلرله تزيين ايديله وسراجلر ايقاديله تنوير اولنه وانده ذكر وعبادت ودرس علمه مداومت ايديله وحديث
دنيادن صيانت ايديله (قال النبى صلى الله عليه وسلم قال الله تعالى ان بيوتى فى ارضى المساجد وان زوارى
فيها عمارها فطوبى لعبد تطهر فى بيته ثم زارنى فحق على المزور ان يكرم زائره) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر

الله تعالی ایدرکه یریوزنده بنم بیوتم مسجدلردر وبنی انده زیارت ایدنلر انلرك عماریدر وسعادت اول عبده که بیتنده تطهر ایدوب اندن بنی زیارت ایده‌ز یارت اولنانه واجبدرکه زائرینه اکرام ایده (اجعلتم سقایة الحاج وعمارة المسجد الحرام کمن آمن بالله والیوم الآخر وجاهد فی سبیل الله) سز حجاج سقین ومسجد حرام عمارتن الله تعالی یه ویوم آخره ایمان کتورانك ایمانی وسبیل اللهده جهاد ایدنك جهادی کبی قیلورسز (لا یستوون عند الله) مشرکینك کندیلری واعمال محبطه لری مؤمنلرك کندیلرینه واعمال مثبته لرینه مساوی اولمز (والله لا یهدی القوم الظالمین) الله تعالی هدایت ایتمز شول قومه کیم شرکله ومعادات رسول الله وضلالتله انهماك كله نفسلرینه ظلم ایدیجیلردر (الذین آمنوا وهاجروا وجاهدوا فی سبیل الله بأموالهم وانفسهم أعظم درجة عند الله) شونلر که ایمانه کلدیلر ومکه‌دن مدینه یه هجرت ایتدیلر وسبیل اللهده مماللری ونفسلریله جهاد ایتدیلر عند الله اعلای رتبه ده وا كثر کرامتده‌در (واولئك هم الفائزون) وانلر عند الله ثواب ونیل حسنا یه فائزلردر (یبشرهم ربهم برحمة منه ورضوان وجنات) ربلری جل شانه انلره رحمت ورضوان وجناتله تبشیر ایدر (لهم فیها نعیم مقیم) اول جناتده انلر ایچون نعیم دائم اولور (خالدین فیها أبدا) آنلر انده ابدا خالدین اولدقلری حالده (ان الله عنده اجر عظیم) الله تعالی عندنده اجر عظیم واردرکه استیجاب ایتدکاری شیء انك جنبنده استحقار اولنور (یا أیها الذین آمنوا لا تتخذوا اباءكم واخوانكم اولیاء ان استحبوا الكفر علی الایمان) یا مؤمنلر اکر آباء واخوانکز ایمان اوزره کفری اختیار وا کا حرص ایدرلر ایسه سز انلری اولیا واصدقا ایدنمکز بروجهله کیم انلره اسرارکز افشا وانلرکله مقامی ایثار ایده‌سز * روایت اولندیکه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم مدینه یه هجرتله امر ایدیجك اصحابك بعضیلرینه اهل واولادی تعلق ایدوب اقسام والحاحله بزی قویوب کتمکز مؤنتمز امرینه قائم اولمامغله ضایع ایتمکز دیجك قلبلرینه رقت کاوب هجرتی ترك ایتدکلرنده اشبو آیت نازل اولدی ویاخود سبب نزولی شول طقوز کسه ایله موالاتدن نهی ایچون ایدیکه مرتد اولوب مکه یه لاحق اولدیلر یعنی انلرا اولیا ایدنمکز که انلر سزی ایماندن منع وطاعاتدن صد ایدرلر (ومن یتولهم منكم فأولئك هم الظالمون) اولکه انلرکله موالات ایدوب عورات مسلمینه انلری مطلع ایده وانلرکله مقامی هجرت وجهاد اوزره ایثار ایده امدی انلره موالاتی خلاف محلنه وضعله نفسلرینه ظلم ایتمشلردر * وقتا که آیة اولی نازل اولدی اسلامه کاوب هجرت ایتمینلر دیدیلرکه اکر بز هجرت ایدرسه وز اموالمز بترو تجارتمز کیدر رودارلریمز یقیلور وارحامیزدن منقطع اولورویله اولسه بیورلدیکه (قل ان كان اباؤكم وابناؤكم واخوانكم وازواجكم وعشیرتكم واموال اقترفتموها وتجارة تخشون كسادها ومساكن ترضونها أحب الیكم من الله ورسوله وجهاد فی سبیله فتربصوا حتی یأتی الله بامره) انلره دیکل که اکر سزه آباء وابناء واخوان وازواج وعشیرتکز واموالکز که انی اکتساب ایتدیکز وتجارتکه نفاقی وقتنك فوتندن قورقرسز وقصور ومنازلکه انده اقامتی نفسکزه خوش کورورسز الله تعالی ورسولندن وانك سبیلنده جهاددن احب ایسه منتظر اولك که الله تعالی عقوبت عاجله ویا آجله سیله ویافتح مکه ایله سزه امرنی ایرکوره (والله لا یهدی القوم الفاسقین) الله تعالی توفیق وارشاد ایتمز شول قومه که طاعتدن خروج ایدرلر اشبو آیتده تشدید عظیم واردر مسلمندن ازدر که اندن تخلص ایده (لقد نصركم الله فی مواطن كثیرة ویوم حنین) الله تعالی سزه مواطن حربك کثیرنده ویوم حنین موطننده نصرت ایتدی * حنین مکه وطائف بیننده بر وادیدر ویا اول ذوالمجاز جنبنده‌در (اذ اعجبتكم كثرتكم) شول وقتن که کثرتکز سزی اعجاب ایتدی (فلم تغن عنكم شیأ) اول کثرتکز سزه نازل اولان قضاء اللهدن برشیء دفعنه مفید اولمدی (وضاقت علیكم الارض بما رحبت) ارض وسعه ایکن شدت رعبدن اول سزه ضیق اولدی برحیثیتله کیم انده نفوسکز مطمئن اولورمکان بولمدیکز (ثم ولیتم مدبرین) بعده منهزم اولدیغکز حالده کفاردن وراء ظهرکزه دونوب کتدیکز (ثم انزل الله سكینته علی رسوله وعلی المؤمنین وانزل جنودا لم تروها) اول هزیمتدنصکره الله تعالی رحمتنی رسولی اوزره ومنهزم اولان مؤمنلر اوزره ویا پیغمبر صلی الله علیه وسلمله ثابت اولوب فرار ایتمین مؤمنلر اوزره انزال ایتدی ودخی بر جنود انزال ایتدیکه انی سز

کورمدیکز که انلر ملائکه‌در (وعذب الذین كفروا) وکافرلری قتل واسیری ایله تعذیب ایتدی (وذلك جزاء الكافرین) اشبو مذکور دنیاده کافرلرك کفری جزاسیدر (ثم یتوب الله من بعد ذلك علی من یشاء) بوندنصکره الله تعالی اول کافرلردن دیلدیکنه اسلام توفیقیله توبه روزی قیلدی (والله غفور رحیم) الله تعالی مغفرت ورحمتلودر انلردن تجاوز ایدر وانلره تفضل ایدر * روایت اولندیکه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم مکه یی فتحندنصکره مهاجریندن اون ایکی بیك واهل مکه دن ایکی بیك کشیله بدر وحنینه کتدیکه انده هوازن وثقیفله قتال ایده که انلرانجق درت بیك مشرکین ایدیلر انصاردن سلمه بن سلامه بن وقش دیدیکه بوکون بز بو دکاو آز مشرکینه مغلوب اولوردکلز اصحاب دخی انك بو قولنه توکل ایتدیلر لکن پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم انك اول قولنه زیاده الم چکدی وحق تعالی دخی اول قوله راضی اولمیوب امرلرین کندیلره توکیل ایتدی اندن مشرکین ایله قتال شدید ایدوب مسلمون منهزم اولدیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایله عباس وابو سفیاندن غیری کمسه قالمدی اول منهزم اولان اهل مکه ایدی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم بر بغلهٔ بیضایه بنمش ایدی یمین ویسارینه باقنوب بغله سن کفار جانبنه سوردی عباس انك لجامن وابو سفیان رکابن طوتردی اندن عباس رضی الله عنهه امر ایلدیکه اصحاب شجره یی چاغره اول ایسه جهوری الصوت ایدی چاغردیجق فی الحال پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك قتنه درلدیلر وحق تعالی دخی اکا بش بیك ملك امداد ایدوب کلدیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم مسلمینك مشرکین اوزره هجومنه نظر ایدیجك دیدیکه (الآن حمی الوطیس) ویردن بر قبضه حصا الوب کفارك یوزلرینه قارشو صاچدی رب محمد حقیچون کفار منهزم‌در دیدی باذن الله کفاردن برکسه قالمدی الا پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك صاچدیغندن انك کوزینه ایردی اززمانده صندیلر وفراره یوز طوتوب آردلرینه دوندیلر عیال واموال‌لری اوطاسده ایدی اکا ایردیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اشعریلردن ابو عامر نام رجلی امیر ایدوب جیشله اوطاسه کوندردی حتی که منهزم اولان کفارك عیالن سبی ایتدیلر وجعرانه نام موضعه کتوردیلر التی بیك سبی ایدی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم انی مسلمینه قسمت ایتدی وسائر اخذ اولنان اموال وسوائمی دخی انجلین ایتدی بوندنصکره هوازن اهلی مسلمین اولدقلری حالده پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه کلدیلر اموال وسبیلرینك ردنی دیلدیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم انلره دیدیکه اموال وسبیدن برین اختیار ایدك دیدیلرکه سبیمزی اختیار ایدرز اولیله اولسه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم الله تعالی یه حمد وثنادنصکره اصحابه خطاب ایدوب دیدیکه اشبو اخوانمز تائبین اولدقلری حالده کلدیلر رأی ایتدمکه انلره سبیلرین رد ایده وز اولکه اکا طیب القلب اوله ایتسون واولکه طیب القلب اولمیه بدنده کی سبین بزه اقراض ایتسون سبیمه اصابت ایتدیکمزده انك یرینه سبی ویره‌وز دیدیلرکه جمیعمز سنك رأیکه راضیلرز سبیلرین کندیلره تسلیم ایلرز پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایتدی بیلمزز احتمالدرارا کزده اکا راضی اولمز اوله عرفا کزه امر ایدلکه هر بری قومنه انی صوره‌لر هر بری اتباعنك مافی الضمیرینی بزه بلدیره‌لر جمله‌سی اکا رضا ویردیلر وراینه موافقت کوستردیلر (یا أیها الذین آمنوا انما المشركون نجس) یا مؤمنلر مشرکلر قذردر ویا خبیث الباطنلردر ویا انلردن اجتناب واجبدر انجاسدن اجتنابك وجوبی کبی زیرا انلر تطهر ایتمزلر وانجاسدن اجتناب ایتمزلر بلکه غالبده نجاساتی ملابسلردر وزیرا انلر جنابتدن اغتسال ایتمزلر وحدث ایچون ابدست المزلر بو قولله استدلال ایدرکه اول انلری نجس العین دینلر حتی که ماء انلرك ملاقاتیله نجس اولور اسلامه کلدکلرنده اوزرلرینه غسل واجب اولور وانلرکله مصافحه ایدنك آبدستی بوزیلور (فلا یقربوا المسجد الحرام) امدی مسجد حرامه قریب اولمسونلر نجس اولدقلری ایچون دینلدیکه مراد حرمه دخولدن منعدر زیرا حرمه داخل اولیجق مسجد حرامه قربی ایجاب ایدر تکیم حق تعالی (سبحان الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام) دیوب انکله حرمی اراده ایتدی زیرا که پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمك اسراسی امهانی بیتندن ایدی امام بغوی ایدر بلاد اسلام کفار حقنده اوچ قسمدر قسم اول حرمدر امدی کافرلك هیچ برحالله اکا دخولی جائز اولمز اول کرك ذمی ویا مستأمن

اولسون حتی دار کفردن اماهه حرامدر ایکن رسول کلسه جائز اولمزکه کا حرمه دخوله اذن ویره بلکه اکا خارج حرمه کمسه کوندره که انک رسالتین کندویه ایرکوره اما که ابوحنیفه معاهدلک حرمه دخولن تجویز ایدر منع مشرکینه مختص اولدیغیچون قسم ثانی بلاد اسلامدن حجازدر امدی کافره جائز اولورکه اکا اذنله دخول ایده لکن مقام سفردن اکثرانده اقامت اولنمیه که اول اوج کوندر عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمدن ایشتدمکه دیر انشاء الله اکر صاغ اولورسم یهود و نصارایی جزیرهٔ عربدن چیقارم حتی انده مسلمیندن غیری کمسه آلیقومیم پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم آخرته انتقال ایدر اولیجق اصحابنه وصیت ایتدیکه مشرکینی جزیرهٔ عربدن چیقاره لر ابو بکر رضی الله عنه اکا تفرغ ایده مدی حتی که عمر رضی الله عنه زمان خلافتنده انلری اجلا ایتدی وانلردن تجارتله قدوم ایدنه اوچ کون مهلت ویردی وجزیرهٔ عربک حدودی طولا اقصای عدن ابیندن ریف عراقه دکدر وعرضا جده دن ساحل بحردن اطراف شامه دکدر قسم ثالث سائر بلاد اسلامدر امدی جائز اولورکه انده کافر ذمت و امانله اقامت اولنه لکن مسلمان اذنسز مساجده دخولدن منع اولنه (بعد عامهم هذا) اشبو ییلدنصکره که اول هجرتک طقوزنجی سنه سی ایدی انده ابو بکر رضی الله عنه امیر موسم اولوب ناسی حج ایتدردی وعلی رضی الله عنه سورهٔ براءه یی ناسه اوقودی تتمیم قصه سنی اشبو سوره اوقلنده ذکر اولندی (وان خفتم عیلة) اکرسز فقر خوفن ایدرسکز مشرکینک حرمدن منع اولنملریله و انلرک قدومیله حاصل اولان مکاسب و ارزاق انقطاعیله (فسوف یغنیکم الله من فضله ان شاء) امدی اول خوفی قلوبکزدن کیدرک که حق تعالی دیلرسه عطاء وفضلندن سزی وجه آخرله غنی ایدر اویله اولسه الله تعالی اول وعدنی انجاز ایتدی سمادن امطار انزال ایدوب خیرلرین ارتوردی ودخی جده وصنعا وجرش اهلنه اسلامی توفیق ایدوب هربری علی التوالی مکه یه میرهٔ کثیره طاشیوب کتوردی وفتح بلاد وا خذ غنائمله واهل ذمتدن اخذ جزیه ایله انلره غنا ایرکوردی ومشیئة الهیه یه تعلیقله تنبیه ایتدیکه الله تعالی عبادنی اغناده متفضلدر بعضنه اولوروبعضنه اولمز و بعض عامده اولورو بعض عامده اولمز امدی عباده لایق اولورکه تحصیل آمالده حضرت رب متعاله تضرع وابتهال ایدهلر (ان الله علیم حکیم) الله تعالی احوالکزی بیلور منع واعطاسنده حکمتن اجرا قیلور (قاتلوا الذین لا یؤمنون بالله ولا بالیوم الآخر) شول قومه قتال ایدک که انلر الله تعالی و یوم آخره کما ینبغی تصدیق ایتمزلر زیرا که ایمان اوچ امرک مجموعندن عبارتدر که اول اعتقاد حق واقرار بالحق وعمل بمقتضی الحقدر اولکه بالکز اعتقادینه اخلال ایده منافقدر اقرارینه اخلال ایدرسه کافردر عملنه اخلال ایدرسه فاسقدر (ولا یحرمون ما حرم الله ورسوله) و الله تعالی ورسولنک کتاب وسنتنده تحریم ایتدیکی شیئی تحریم ایتمزلر و یا خود رسولله مراد اول رسولدرکه کندیلرینا اکا اتباع زعم ایدرلر یعنی دین منسوخلرینک اصلنه اعتقاد و عملده مخالفت ایدرلر (ولا یدینون دین الحق) واعتقاد و اقرار ایتمزلر شول دین حقه که اول سائر ادیانی ناسخدر (من الذین اوتوا الکتاب) اشبو خصال سیئه یی جمع ایدنلرکه کتاب ویرلمشلردندر امدی انلره قتال ایدک (حتی یعطوا الجزیة) حتی که اوزرلرینه تقریر اولنان خراجی ویره لر (عن ید) قهر وذلدن انقیاد ایدرو یا انی کندی اللریله تسلیم ایدر اولدقلری حالده یوخسه غیرک الیله دکل (وهم صاغرون) حالبوکه انلر اذلاء ومقهوریندر * مفهوم آیت اولدرکه ایکی کتاب اهلندن یعنی یهود و نصارادن عرب دکللرایسه بالاتفاق اخذ جزیه جائز اولور اما که کتابی عربیده وکفار عجمک اهل کتاب اولمیاننده اختلاف اولندی شافعی دیدیکه جزیه ادیان اوزره دریوخسه انساب اوزره دکل امدی جزیه اهل کتابدن النور اول کرک عربی و یا عجمی اولسون اما که اهل اوثاندن النمز اول کرک عربی و یا عجمیدر زیرا پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ابو غسان دینور رجل عربیدن جزیه الدی ویمنک اهل ذمتندن دخی الدی حالبوکه انلرک عامه سی عربدر و مالک و اوزاعی دیدیلر که مرتددن غیری جمیع کفاردن جزیه النور و ابو حنیفه ایدر اهل کتابدن علی العموم و عجمک مشرکلرندن جزیه آلنور عربک مشرکلرندن دکل ابو یوسف ایدر عربیدن جزیه النمز

اول کرک کتابی و یا مشرک اولسون و عجمیدن آلنور اول کرک کتابی و یا مشرک اولسون اما که مجوسیدن صحابه نک اتفاقیله جزیه النور * روایت اولندیکه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم هجر مجوسندن جزیه الوردی وجزیه نک اقلی بر دینار در ابو حنیفه ایدر غنی اوزره واجب اولان جزیه قرق سکز درهمدر و وسط اوزره یکرمی درت درهم و فقیر اوزره اون ایکی درهمدر اکر فقیر کسوب ایسه و اکر کسوب دکل ایسه هیچ برشیء واجب اولمز (وقالت الیهود عزیر ابن الله) یهود دیدیلر که عزیر ابن اللهدر شول سببدنکه عزیر انلرک اراسنده ایدی و توراة و تابوت کندیلرده ایدی توراتی یتوروب بغیر حق عمل ایدر اولدیلر اویله اولسه الله تعالی انلردن تابوتی رفع ایدوب توراتی انلره اونتدردی عزیر علیه السلام حق تعالی یه تضرع و ابتهال ایتدیکه اکا توراتی کیرو ویره حفظی قلبنه ایرکوره اویله اولسه نماز قیله طورر کن کوردیکه سمادن بر نور اینوب جوفنه کیردی اول حینده جمیع تورات حفظنه ایردی چون انی ناسه خبر ویردی تتنه درلدیلر اول توراتی سویلیوب انلر یازدیلر ماشاء الله زمان مرورندنصکره تابوت دخی کتمشیکن کیرو انلره ویرلدی حالبوکه انک ایچنده یازلمش تورات وار ایدی عزیر لساننده یازیلان تورات نسخه لرین انکله مقابله ایتدیلر زیاده و نقصانسز اکا مطابق بولدیلر عزیره توراتک ویرلمسی دکل الا ابن الله اولدیغیچوندر دیدیلر * کلبی ایدر وقتاکه بخت نصر بنی اسرائیل اوزره غالب اولدی تورات علماسنک جمیعن کتوروب اولدردی اول علمانک بری عزیر علیه السلام ایدی انی صغیر اولدیغیچون اولدرمدی چون بنو اسرائیل بیت المقدسه رجوع ایتدیلر حالبوکه ارالرنده توراتی بیلور کمسنه یوغیدی اویله اولسه الله تعالی عزیر علیه السلامی یوز ییل میت یاتوردیغندنصکره دیرکوردی و برملک براناء صو کتوروب اکا انی ایچوردی همان دم انکله تورات صدرنده نقش اولدی اندن بنو اسرائیله کاوب بن عزیرم دیدی اینانمدیلر عزیر توراتی ازبر بیلوردی قوالکده صادق ایسک بزه توراتی اوقیغل یازینه لم دیدیلر انم دیوب اول اوقویوب انلر یازدیلر بعده بر رجل کلوب دیدیکه بکا بابام جدمدن تحدیث ایتدیکه اول توراتی برخابیه یه قویوب بر کرمه دفن ایتمشدی حتی که اول رجلله واروب اول توراتی چیقاردیلر عزیر علیه السلام لساننده یازدقلری توراتی انکله مقابله ایتدیلر زیاده و نقصانسز اکا مطابق بولدیلر عزیر حقنده اول کلام کفری سویلدیلر (وقالت النصاری المسیح ابن الله) و نصاری عیسی علیه السلام حقنده حاشا ابن اللهدر دیدیلر شول سببدنکه قصه سی التنجی جزؤک اواکی حزبنده کچدی ودخی روایت اولندیکه عیسی علیه السلامک سمایه رفعندنصکره نصاری سکسان بر ییل دین اسلام اوزره اولدیلر قبله یه نماز قیلدیلر رمضانی صائم اولدیلر حتی انلرکه یهود بیننده حرب واقع اولدی مکر یهودده بو داص دینور بر رجل شجاع وار ایدی قوم عیسادن چوق کمسنه یی قتل ایتدی بعده یهوده دیدیکه اکر دین عیسی حق ایسه بز اکا کافر اولوب مکان زنار اولمشدرقی مغبون لرز اکر انلر جنته کیررو بز ناره کیررسه وز امدی بن انلره بر حیله ایده یم حتی که انلری دخی ناره کیردیره یم اویله اولسه شول اوزرنده قتال ایتدیکی فرسنه عقاب دینوردی نصاری قومنک اوکنده سکیرلدی و باشنه طپراق دوکوب ندامت اظهار ایلدی نصاری دیدیلر که سکا نه حالت ایردیکه بو ایشلری ایدرسن دیدیکه سمادن بکا برندا کلدیکه سکا توبه یوقدر مکر که نصرانی اوله سن اویله اولسه یهودیتی ترک ایدوب سزک دینکزه کیردم نصاری اکا زیاده سوندیلر و اکرام له انی کنیسه یه قودیلر بر ییل انده قالوب طشره چیقمدی حتی که انجیلی تعلم ایتدی بعده چیقوب دیدیکه بکا برندا کلدیکه الله تعالی توبه می قبول ایلدی انلر دخی انی تصدیق ایدوب سوندیلر اندن بیت المقدسه کندی انلرک اشلنه نسطور نام نصرانی یی خلیفه ایتدی و دیدیکه عیسی و مریم و الله الوهیتده مشترکلردر بعده رومه کیدوب روم اهلنه لاهوت و ناسوتی تعلیم ایتدی و دیدیکه عیسی علیه السلام نه انس ونه جسمدر بلکه ابن اللهدر و بوقولی یعقوب نام رجله تعلیم ایتدی و ملکا دینور رجل آخره دیدیکه آله عیسادر الوهیتدن زائل اولمز بعده اول اوچ رجلدن هر برین تنها چاغروب دیدیکه سن بنم خالص صاحبسن مناممده عیسایی کوردم بندن راضی اولدی بیل که ارته بن کندیمی ذبح ایدرم امدی سن ناسی

سكاخبرويرديكم طريقه دعوت ايت اندن مذبحه كيروب كندويى ذبح ايتدى كانه عيسانك بولنه جانى
فدا ايتدى اوچنجى كون اوليجق هربرى ناسى كندى طريقنه دعوت ايدوب اوچ صنف اولديلر (ذلك
قولهم بأفواههم) انلرك بوكلامى انجق السنه لرينك مقوله درقلبه مؤثر معناسى يوقدر بلكه برلفظ مهملدر
يوخسه برهانله عقل قبول ايدر معنايى متضمن دكلدر (يضاهئون قول الذين كفروا من قبل) قوللرين
اندن اول كافر اولان مشركينك ملائكه بنات الله ديو قول باطللرينه بكزدرلر (قاتلهم الله أنى يؤفكون)
الله تعالى انلره لعنت ايده كه اوزرلرينه ادله قائم اولديغندنصكره حقدن باطله نيجه صرف اولنور (اتخذوا
أحبارهم ورهبانهم أربابا من دون الله والمسيح ابن مريم) يهودعالمرين ونصارى متعبدلرين الله تعالىدن
غيرى ارباب اتخاذ ايدرلر انلره اطاعتله اندهكه الله تعالىنك حلال ايتديكن انلر حرام ايتديلر وحرام ايتديكن
حلال ايتديلر وعيسى عليه السلام حقنده ابن اللهدر ديديلر (وما أمروا الا ليعبدوا آلها واحدا) حالبوكه
انلر اله واحده عبادتله امر اولنديلركه اول الله تعالىدر (لا اله الا هو) كه اندن غيرى آله يوقدر (سبحانه
عما يشركون) اول مشركينك اكا اشراك ايتديكى شيئدن منزهدر (يريدون أن يطفئوا نور الله بأفواههم)
انلر مراد ايدرلركه شرك وياتكذيبلريله الله تعالىنك وحدانيتنه وولددن تقدسنه دلالت ايدر حجتين وياقرآنن
ويا محمدك نبوتن ابطال ايدهلر (ويأبى الله الا أن يتم نوره) والحال الله تعالى راضى اولمز الا كه اعلاء توحيد
واعزاز اسلامله انى اتمام ايده * دينلديكه اشبو انلرك حالى تمثيلدر محمد صلى الله عليه وسلمك نبوتن تكذيبله
ابطالنه سعيلرى شول آفاقده منتشر نور عظيمك اطفاسنه سعى ايدن مثليدر حق تعالى ايسه انى نفخ ايله
زياده اولمسن ديليه (ولو كره الكافرون) اكرچه اندن كافرلر كراهت ايدرلرسه ده (هو الذى ارسل رسوله
بالهدى ودين الحق) اول الله تعالى رسولنى قرآنله ودين اسلامله كوندردى (ليظهره على الدين كله) تا كه
اول دين اسلامى اديانك كليسى اوزره غالب ايده (ولو كره المشركون) اكرچه مشركين اندن كراهت
ايدرلرسه ده (يا أيها الذين آمنوا ان كثيرا من الاحبار والرهبان ليأكلون أموال الناس بالباطل ويصدون عن
سبيل الله) يا مؤمنلر علماء يهود وزهاد نصارادن چوق كمسهلر اموال ناسى بغير حق اكل ايدرلر احكامده
رشا اخذيله ودين اللهدن انلرى صد ايدرلر (والذين يكنزون الذهب والفضة ولا ينفقونها فى سبيل الله)
وشونلركه التون وكوموشى جمع وادخار ايدرلر وانك حقنى سبيل اللهده انفاق ايتمزلر (فبشرهم بعذاب اليم) انلره
عذاب اليمله تبشير ايت (يوم يحمى عليها فى نار جهنم فتكوى بها جباههم وجنوبهم وظهورهم) يوم
قيامتده اول كنز ايديلان اموال اوزره نار قونوب قزدريلور وانكله انى كنز ايدنلرك النلرى ويانلرى وارقهلرى
ياندريلور (هذا ما كنزتم لانفسكم فذوقوا ما كنتم تكنزون) اشبو شول نفسلريكز ايچون ادخار وكنز
ايتديككز شيئدر امدى كنز ايتديككزك وبالنى ذوق ايدك دينور * ابن مسعود ايدر هيچ بر دينار دينار اوزره
ويا درهم درهم اوزره قونمز بلكه هر دينار ودرهم على حده بر موضعه قونور * دينلديكه جباه وجنوب
وظهورك كى ايله تخصيص اولنمسنه حكمت اولدركه صاحب كنز چان فقير كورسه النى دوررواندن اعراض
ايدوب اكايانن وارقهسن دونر پيغمبر عليه صلى الله عليه وسلم ايدر هر صاحب ذهب وصاحب فضه كه اول
ماللرينك زكاتنى ويرميهلر الا يوم قيامتده اول آتشدن قزدريلمش صفحهلر ايديلوب صاحبنك النى ويانى
وارقهسى داغلنور نوكنسه ينه اول وجهله اكا عذاب تكرار ايديلور بر كونده كه مقدارى دنيا ييللرندن اللى
بيك ييلجه اولور تا عباد بينى فصل اولنجه بو حالتدن اول زائل اولمز بعده يا جنته ويا ناره كوندريلور ودخى
هر صاحب ابل كه انك زكاتنى ويرميه اول كمسه يوزى اوزره ياتريلوب اول ابلك اياقلريله چكنديلور واغزلريله
اصرديلور كرارا ومرارا بو منوال اوزره عذاب اكا اعاده ايديلور بر كونده كه مقدارى اللى بيك ييلجه اولور
بو عذاب اكا دائم اولور شول وقته دكين كه عباد بينى فصل اولنور بعده يا جنته ويا ناره كوندريلور ودخى
صاحب غنم وبقركه انلرك زكاتن ويرمش اولميه الا اول كمسه يوزى اوزره ياتريلور واول حيوانلرانك اوزرندن
كچوريلور وبوينوزلريله سوسديريلور واياقلريله چكنديريلور بو منوال اوزره تا عباد بينى فصل اولنجه اول عذاب

اكا مستمر اولور بر كونده كه انك مقدارى اللى بيك ييلجه اولور على رضى الله عنهدن مرويدركه هر مال كيم درت
بيك درهمدن زياده اوله اول كنزدر كرك زكاتى ويراسون وياويرلمسون وانك مادونى نفقهدر * دينلديكه
مالك حاجتدن زيادهسى كنزدر ابوذر رضى الله عنه ايدر پيغمبر عليه صلى الله عليه وسلم قتنه واردم حالبوكه
اول كعبهنك كولكهسنده اوتورردى بنى كوريجك رب الكعبه حقيچون انلر قتى زيانكارلردر ديدى ديدمكه
يا رسول الله انلر كيملردر ديديكه مالارى چوق اولنلردر مكركه اوكنه واردنه وصاغنه وصولنه انفاقى
محل بره انى صرف ايدر اولهلر انلر ايسه قتى ازدر ابو امامه رضى الله عنه ايدر اهل صفهدن بر رجل وفات
ايدوب مئزرنده بر دينار بولندى پيغمبر عليه صلى الله عليه وسلم ديديكه اول بركيهدر يوم قيامتده اول دينار
آتشده قزدريلوب اول رجل انكله داغلنور بعده بر رجل آخر دخى وفات ايدوب آنك مئزرنده ايكى دينار
بولندى پيغمبر عليه صلى الله عليه وسلم ديديكه اول اكا ايكى كيهدر * دينلديكه قول اول اصحدركه اشبو آيت منع
زكات حقنده وارد اوله يوخسه حلالدن جمع مال حقنده دكل زيرا پيغمبر عليه صلى الله عليه وسلم ديديكه (نعم المال
الصالح للرجل الصالح) صالح كمسهيه مال حلال نه كوكجك اولور ابن عباس رضى الله عنه ايدر بو آيت نازل
اوليجق مسلمين اوزره زياده خوف كلوب شمدنكيرو اولادمز ايچون برشئ تخليفنه استطاعتمز اولمز ديديلر اول
حالت پيغمبر عليه صلى الله عليه وسلمه خبرويريليجك ديديكه (ان الله لم يفرض الزكوة الا ليطيب بها ما بقى من
اموالك) حق جل وعلانك زكاتى فرض ايتمسنه علت تا كه انكله بقيهٔ اموالك سكا طيب اوله عمر رضى الله عنه
اشبو آيتدن سؤال اولنديغنده ديديكه اول زكات آيتنك نزولندن اول ايدى زكات آيتى نازل اوليجق الله
تعالى زكاتى امواله طهارت قيلدى ابن عمر ايدر أحد طاغى دكلو التونم اولديغنه مبالات ايتمزم چونكه انك
عددنى بيلور وزكاتنى ويررروانكله الله تعالىيه طاعت ايلورم (ان عدة الشهور عند الله اثنا عشر شهرا)
الله تعالى عندنده شهورك عددي كه انده مسلمين اوزره زكات واجب اولور ورمضان صومى ادا ايديلور وحج
احكامى اقامت اولنور وانك غيرى زمانه متعلق عادات وعبادات بيلنور ومنازل قمر اوزره جارى اولور اون ايكى
اهله دركه اول محرم وصفر وربيع الاول وربيع الآخر وجمادى الاولى وجمادى الآخره ورجب وشعبان
ورمضان وشوال وذى القعده وذى الحجهدر يوخسه شهور شمسيه دكلدركه انك سنهسى اوچيوز التمش بش
يوم وبر ربع يومدر شهور هلاليهنك سنهسى ايسه اندن ناقصدركه اول غالبده اوچيوز اللى درت يومدر
الحاصل شهور شمسيهنك بوز سنهسى شهور هلاليهدن يوز اوچ سنه اولور (فى كتاب الله) حكم اللهده
ويا لوح محفوظده (يوم خلق السموات والارض) الله تعالى سموات واراضى خلق ايدلدنبروده بو امر ثابتدر
(منها أربعة حرم) اول اون ايكى شهور هلاليهنك درديسى رجب وذو القعده وذو الحجه ومحرم اشهر حرمدر
(ذلك الدين القيم) اشبو اشهر اربعهنك تحريمى دين قويمدركه اول دين ابراهيم ودين اسماعيل عليهما الصلاة
والسلامدر عرب ايسه انى اول ايكيسندن وارث اولمشلردر (فلا تظلموا فيهن أنفسكم) امدى شهور
سنهنك جميعنده فعل معصيت وترك طاعتله نفسلريكزه ظلم ايتمكز وياخود اشهر حرمده نفسلريكزه ظلم
ايتمككز قتاده ايدر اشهر حرمده عمل صالحك اجرى اعظمدر انده ظلم دخى ماعدا شهورده اولان ظلمدن
اعظمدر اگرچه ظلم هر حالده عظيم ايسهده (وقاتلوا المشركين كافة كما يقاتلونكم كافة) جميع مشركينه
اشهر حرمده وغيريده قتال ايدك انلر سزه جميع شهورده قتال ايتديككبى اشهر حرمده قتالك حكمنده
علما اختلاف ايتديلر بر قوم ديديكه اول ذنب كبير ايدى صكره نسخ اولندى اشبو (وقاتلوا المشركين
كافة) قوليله زيرا پيغمبر عليه صلى الله عليه وسلم حنينده هوازن اوزره وطائفده ثقيف اوزره غزا ايدوب
محاصره ايتمسى شوالده وذا القعدهنك بعضنده ايدى وبر قوم دخى ديديلركه اشهر حرمده قتالك حرمتى
منسوخ دكلدر عطاء ابن ابى رباح ايدر ناسه حلال اولمزكه حرمده ويا اشهر حرمده مشركينه قتال ايدهلر
مكركه مشركين قتاله بادى اولهلر اول تقدير اوزره انده قتال حلال اولور (واعلموا ان الله مع المتقين) بيلك كه
الله تعالىنك نصرتى اكا طاعت ايدوب اندن خوف ايدنلر ايلهدر (انما النسىء زيادة فى الكفر) برشهرك

حرمتنی شهر آخره تأخیر کفرده زیاده در زیرا که اول الله تعالینك حلال ایتدیکنی حرام و حرام ایتدیکنی حلال ایتمکدر ✱ روایت اولندیکه عرب اشهر حرمه تعظیم ایدرلردی و انلرك عامهٔ معایشی صید و غارتدن ایدی آی متوالی اندن کف انلره مشقت اولوردی و کاهی حربلری اشهر حرمك بعضنده واقع اولوب تأخیرندن کراهت ایدرلردی اولیله اولسه اول شهرك تحریمنی شهر آخره تأخیر ایدرلردی مثلا محرمك تحریمن صفره الیقورلردی محرمی استحلال ایدرلردی و اگر صفری تحریملرین تأخیره احتیاج اولدقلرنده انی ربیعه آلیقورلردی بو منوال اوزره تحریمی شهر ابعد شهر تأخیر ایدرلر تحریمی سنه نك کلنه دوراید درلردی اسلام کلدیکنده محرم حق تعالینك وضع ایتدیکی موضعه رجوع ایتمش بولندی بناء علیه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم حجة الوداعده ناسه خطابت ایدوب دیدیکه زمان حق تعالینك سموات و ارضی خلق ایتدیکی کونده کی هیئته استداره ایتدیکه سنه اون ایکی آی اولوب انك دردی حرام آیلریدر اوچی متوالیات ذوالقعده و ذوالحجه و محرمدر وبری صفردر رجبدر (یضل به الذین کفروا) اول شهر حرامك تأخیریله کافرلر و انلر ضلالات زائده یه ایردیلر (یحلونه عاما) اول شهر حرام تأثیر خیرنی و یرینه شهر آخر تحریمنی بریل حلال ایدرلر (و یحرمونه عاما) و بریل تحریمی اوزره آلیقورلر ✱ دینلدیکه انی اول احداث ایدن جناده ابن عوف الکنانی ایدی موسمده جمل اوزره طوروب ندا ایدردیکه بیلك که آلهه کز محرمی سزه حلال ایتدی سزدخی انی حلال بیلك دیردی و کلجك ییلده بیلك که آلهه کز محرمی سزه حرام ایتدی سزدخی انی حرام بیلك دیردی (لیواطئوا عدة ما حرم الله) تا که الله تعالینك حرام ایتدیکی اشهر حرم عددنده موافقت ایده لر یعنی انلر اشهر حرمدن برشهری حلال ایتسه لر یرینه برشهر حلالی حرام ایدرلردی حلالدن برشهری حرام ایتسه لر یرینه برشهر حرامی حلال ایدرلردی تا که حرام قیلدقلری اشهر درتدن اکثر اولمیه الله تعالینك حرام ایتدیکی اشهر عددنه موافق اوله (فیحلوا ما حرم الله) اولیله اولسه اشهر حرمده قتالی حلال ایدرلر حق تعالینك انده حرام ایتدیکنی حلال ایتمکله (زین لهم سوء اعمالهم) انلر ضلال و خذلانه ایردیلر شول سببدنکه اعمال قبیحه لری انلره تزیین اولندی حتی که انی حسن ظن ایتدیلر (والله لا یهدی القوم الکافرین) الله تعالی کافرلری دین حقدن اعراض لریچون انلری اکا ارشاد ایتمز (یا أیها الذین آمنوا ما لکم اذا قیل لکم انفروا فی سبیل الله اثاقلتم الی الارض) یا مؤمنلر سزه نه اولدیکه فی سبیل الله جهاده چیقك دینلسه ارض و مسا کنکزه ملازم اولوب خروجدن تثاقل و تباطی ایدرسز (ارضیتم بالحیاة الدنیا من الآخرة فما متاع الحیاة الدنیا فی الآخرة الا قلیل) آخرت و نعیمندن بدل دنیانك حیات و غرورنه راضی اولورمیسز دنیا ایله تمتع ایسه آخرت جنبنده دکل الا شیء قلیل مستحقردر وقتا که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم طائفدن رجوع ایدوب تبوك غزاسنه امر اولندیلر اول ایسه ایام صیفده و اشتداد حرده و زمان عسرتده اولغین صحابه خروجده تثاقل ایدیجك الله تعالی اشبو آیتی انزال ایله انلره عتاب ایتدی (الا تنفروا یعذبکم عذابا الیما) اگر غزایه خروجله امر اولندیغکزدنصکره اکا خروج ایتمزسکز الله تعالی سزه دنیاده حبس مطرله و آخرتده نارله عذاب ایدر (و یستبدل قوما غیرکم) و سزك یریکزه برقومی کتوررکه انلر اکا سزدن زیاده اطاعت ایدرلر (ولا تضروه شیأ) والحال خروجی ترکله سزا کا ضرر ایتمزسز زیرا اول هرشیئدن غنیدر تثاقلکزانك دینه نصرتنه قدح ویرمز (والله علی کل شیء قدیر) الله تعالی هرشیئه قادردر (الا تنصروه فقد نصره الله) اگر سز غزایه خروجی ترکله رسولنه نصرت ایتمزسکز الله تعالی اکا نصرت ایدر تحقیق اکا نصرت ایتدی (اذ اخرجه الذین کفروا ثانی اثنین) شول وقتکه اول رسول علیه السلامی کافرلر مکه دن چیقاردیلر حالبوکه اتکله ابو بکردن غیری کمسه یوغیدی (اذ هما فی الغار) اول ایکیسی جبال مکه دن جبل ثورده برغارده ایدیلر (اذ یقول لصاحبه لا تحزن ان الله معنا) اول صاحبی ابو بکر رضی الله عنه دیردیکه محزون اولمغل الله تعالینك عصمت و معونتی بزمله در (فأنزل الله سکینته علیه) الله تعالی اکا و یا صاحبی ابی بکره سکینه سین انزال ایتدیکه انك عندنده قلوبه سکون کلور (و أیده بجنود لم تروها) و سزك کورمدیککز

جنودله اکا تقویه ایتدی یعنی ملائکه ایله کیم انی غارده حراست ایدوب وجوه کفاری انی انده کورمکدن صرف ایتدیلر (وجعل کلمة الذین کفروا السفلی) و کفره نك کفره دعوتی و یا شرکی منخفضه و مغلوبه قیلدی (وکلمة الله هی العلیا) حالبوکه الله تعالینك توحیدی و یا دیننه دعوت علیادر (والله عزیز حکیم) الله تعالی امرنده عزیز و تدبیرنده حکیمدر (انفروا خفافا وثقالا) الله تعالینك سبیلنده جهاد ایچون صحاح و مراض شبان و شیوخ رکبان و مشاة سلاحسز و سلاحلو فقرا و اغنیا اولدیغکز حالده خروج ایدك ✱ پس بو تأکیداچیچون ابن ام مکتوم رضی الله عنه اعمی ایکن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه یا رسول الله بکا دخی خروج واجبمیدر دیدیکنده دیدیکه نعم حتی که (لیس علی الاعمی حرج) آیتی نازل اولوب قعوده اکا وانك امثالی اصحاب اعذاره رخصت و یرلدی (وجاهدوا باموالکم وانفسکم فی سبیل الله) والله تعالینك سبیلنده ماللریکز و نفسلریکزدن امکانکز اولان شیئله چالشك (ذلکم خیر لکم ان کنتم تعلمون) امدی اشبو خصلت سزه خیرلودر اگر انك خیر ایدوکن بیلورسکز زیرا که الله تعالی انی سزکچون اختیار ایتدی اولیله اولسه اکا مبادرت ایدك بعده تبوك غزاسندن تخلف ایدن منافقین حقنده نازل اولوبدرکه (لو کان عرضا قریبا وسفرا قاصدا لاتبعوك) اگر انلرك دعوت اولندقلری شول قریب سهل المأخذ نفع دنیوی یه و یا سفر متوسطه اولسه سکا اتباع ایدرلردی و تخلف ایتمزلردی (ولکن بعدت علیهم الشقة) لکن انلره انلرقصد ایتدکلری سفر مسافهٔ بعیده مشقتله قطع اولنوراولدی (وسیحلفون بالله لو استطعنا لخرجنا معکم) و سکا یمین ایدرلرکه اگر سعهٔ مال و زادله قدرتمز اولسه سنکله بیله اول غزایه خروج ایدردك (یهلکون انفسهم) حلف کاذبله نفسلرین هلاك ایدرلر (والله یعلم انهم لکاذبون) الله تعالی بیلور که انلر حلفلرنده کاذبلردر (عفا الله عنك لم اذنت لهم) یا محمد الله تعالی سنی عفو ایده نیچون انلره قعوده اذن و یردك حتی که سندن استیذان ایدوب اکاذیبله اعتلال ایتدیلر نیچون توقف ایتمدك (حتی یتبین لك الذین صدقوا وتعلم الکاذبین) تا که اعتذارنده صادق اولنلر سکا متبین اولیدی و اندن کاذبلری بلیدك (لا یستأذنك الذین یؤمنون بالله والیوم الآخر أن یجاهدوا باموالهم وانفسهم) یا محمد الله تعالی یه و یوم آخره ایمان کتورنلر ماللریله و نفسلریله جهاد ایتمکه سندن اذن طلب ایتمزلر بلکه اکا مبادرت ایدرلر یوخسه اذنه توقف ایتمزلر (والله علیم بالمتقین) الله تعالی تقوی اهلنی بیلور اجزل ثوابله انلره جزا قیلور (انما یستأذنك الذین لا یؤمنون بالله والیوم الآخر) جهاددن تخلفه سندن استیذان ایدرانلر که الله تعالی یه و یوم آخره ایمان کتورمزلر (وارتابت قلوبهم) وقلبلری شك و نفاق ایدر (فهم فی ریبهم یترددون) که انلر شك و نفاقلرنده متحیرلردر (ولو أرادوا الخروج لأعدوا له عدة) اگر انلر غزایه خروج مراد ایتسه لر انکیچون متاع و کراع نامیه و قوت تهیئه ایدرلردی (ولکن کره الله انبعاثهم فثبطهم) لکن الله تعالی انلرك خروجندن کراهت ایدوب انلری خروجدن منع و حبس ایلدی (وقیل اقعدوا مع القاعدین) انلرك قلوبنه اسباب خذلان القا اولنوب دینلدیکه بیوتکزده نساء و صبیان ایله و یا معذورین ایله قعود ایدك (لو خرجوا فیکم ما زادوکم الا خبالا) اگر اول منافقین سزکله غزایه چقسه لر انلکه سزه فساد و شرلرین زیاده لردی (ولأوضعوا خلالکم) و اراکزه نمیمه و نقل حدیثله عداوت و بغضا ایقاعنه اسراع ایده لردی (یبغونکم الفتنة) سزکچون مفتون اوله جق شی طلب ایدرلر هزیمت و شره وقوعکزکبی (وفیکم سماعون لهم) و اراکزده انلرك جاسوسلری وارد رکه سزك کلامکزی انلره نقل ایدرلر و یاخود انلرك قولن ایشیدوب انلره اطاعت ایدرلر (والله علیم بالظالمین) الله تعالی ظالملرك ضمائرنی بیلور (لقد ابتغوا الفتنة من قبل) بوندن اول یوم احدده انلر امرکی تشتیت و اصحابکی تفریق مراد ایتدیلر (وقلبوا لك الامور) و سنکیچون مکاید و حیل تدبیر و امرکی ابطالده آرالرین تدویر ایتدیلر (حتی جاء الحق وظهر امر الله) حتی که نصرت و تأیید الهی ایروب دینی عالی اولدی (وهم کارهون) حالبوکه انلر اندن کارهلردر (ومنهم من یقول ائذن لی ولا تفتنی) منافقلرك بعضی سکا دیرکه بکا غزادن تخلفه اذن ویر یوخسه بکا اذن ویرمکله بنی عصیان و مخالفته ایقاع ایتمکل ✱ وقتا که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم تبوك

غزاسنه تجهز ایتدی جد بن قیس نام منافقه دیدیکه استرمیدلک کیم بزمله روم دیارنه واروب اندن کندیکه
سراری ووصفاء کتوره سن * دیدیکه یارسول الله قومم بنی بیلورلر که بن نسا ایله مغرمم قورقارمکه روم قزلرین
کوریجک صبر ایده میم بکا اذن ویرکه قالوب کتمیم وسکا مالمله اعانت ایلیم پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم
اندن اعراض ایدوب قالمغه اذن ویردی شاننده بو آیت نازل اولدی (ألا فی الفتنة سقطوا) آگاه اولک که
انلر فتنهٔ تخلف ونفاقه دوشدیلر (وان جهنم لمحیطة بالکافرین) ویوم قیامتده جهنم کافرلری کندویه
جمع ایدیجیدر (ان تصبك حسنة تسؤهم) یا محمد اکر بعض غزواتکده سکا ظفر وغنیمت ایرسه
منافقلره حزن ویرر (وان تصبك مصیبة یقولوا قد اخذنا امرنا من قبل) واکر انده سکا شدت وهزیمت
ایرسه دیرلر که اشبو مصیبتدن اول غزادن قعودله اخذ حذر ایتمشز (ویتولوا وهم فرحون) واردلرینه
دونوب کیدرلر حالبوکه سکا ایریشن مصیبته مسرورلردر (قل لن یصیبنا الا ما کتب الله لنا) یا محمد انلره
دیکل که بزه ایرشمز مکر اول که بزم ایچون لوح محفوظده تقدیر وایجاب اولنمش اوله اول کرک نصر وغنیمت
ویا شهادت ومغفرتدر (هو مولانا) اول بزم ناصر وحافظمزدر وموت وحیاتده اول بزه نفسمزدن اولیدر
(وعلى الله فلیتوکل المؤمنون) امدی مؤمنلر توکللرین الله تعالی یه ایتسونلر که انلرک حق انک غیری یه توکل
ایتمامکدر (قل هل تربصون بنا الا احدی الحسنیین) منافقلره دیکل که سزلک بزه انتظارکز کل الا ایکی
حسنانک برینه یا نصرته ویا شهادته در (ونحن نتربص بکم ان یصیبکم الله بعذاب من عنده او بایدینا)
بزم دخی سزلک ایچون انتظاریمز ایکی سوءلک برینه دریا الله تعالی عندندن سزه عذاب ایرکوره ویا مؤمنلره
کفریکز سببیله سزی قتل ایتدیره (فتربصوا انا معکم متربصون) امدی بزم عاقبتمزه منتظر اولک که
بزدخی سزلک عاقبتکزه منتظرلرز (قل انفقوا طوعا او کرها لن یتقبل منکم انکم کنتم قوما فاسقین) منافقلره
دیکل که کرک مالکز غزایه طوعا ویا کرها انفاق ایدک پیغمبر صلی الله علیه وسلم اوزرکزه انی الزام
ویا اکا رغبت ایتدکجه اول سزدن قبول اولنمز زیرا که جهاددن تخلف ایتدیککز ایچون قوم فاسقین اولدیکز
(وما منعهم ان تقبل منهم نفقاتهم الا انهم کفروا بالله وبرسوله) انلرک نفقاتلری قبولنه مانع الله تعالی یه
ورسولنه کفرلری اولدی (ولا یأتون الصلاة الا وهم کسالى) وانلر نمازی قیاسه لر متثاقلین اولدقلری حالده
قیلرلر زیرا انک اداسی اوزره ثواب رجا ایتمزلر وترکی اوزره عقاب خوفن دخی ایتمزلر (ولا ینفقون الا وهم
کارهون) وانلر فی سبیل الله برشیء انفاق ایتسه لر الا انی کراهتله ایدرلر زیرا انی مغرم ومنعی مغنم عد ایدرلر
(فلا تعجبك اموالهم ولا اولادهم) یا محمد سنی انلرک اموال واولادی اعجاب ایتمسون زیرا که اول انلره
استدراج ووبالدر (انما یرید الله لیعذبهم بها فی الحیوة الدنیا) الله تعالی دیلر که انلره اول اموال واولادلریله
حیاة الدنیاده عذاب ایده اموالک جمع وحفظی متاعبن چکدرمکله واولادلرک شدائد ومصائبن کوسترمکله
ویا خود مماللری سببیله دنیاده کی عذابلری اندن زکاة الخفله وفی سبیل الله انفاق اولنغله ویا خود انی وارث
طالحه تخلیفی حسرتیله وانک سببیله یوم قیامتده سوء جزا اصابتیله اوله (وتزهق انفسهم وهم کافرون) وانلرک
روحلری چیقه حالبوکه انلر کافرلردر (ویحلفون بالله انهم لمنکم وما هم منکم ولکنهم قوم یفرقون) منافقلر
الله تعالی یه یمین ایدرلر که انلر سزدندر سزلک دینکز اوزره درلر حالبوکه انلر سزدن دکللردر بلکه انلر سزدن
خوف ایدرلر که مشرکینه ایتدیککز فعلی انلره دخی ایده سز اولیله اولسه اسلام اظهاریله کندیلرین سزدن
حمایت ایدرلر (لو یجدون ملجأ او مغارات او مدخلا لولوا الیه وهم یجمحون) اکر انلر برحصن بولسه لر که
اکا صیغنه لر ویا مغاره لر که اکا کیره لر ویا برموضع که اکا صوقیله لر سرعتله اندن جانبه اقبال ایده لردی
برحیثیتله کیم انلری اندن دوندرر برشیء اولمیه یدی یعنی انلر سزدن مخلص ومهرب بولسه لر سزدن مفارقت
ایدرلردی (ومنهم من یلمزك فی الصدقات) یا محمد منافقلرک بعضی صدقات قسمتنده سنی تعییب ایدر
(فان اعطوا منها رضوا وان لم یعطوا منها اذا هم یسخطون) اکر اول صدقاتدن ویرلسه لر قسمته راضی اولورلر
واکر اندن ویرلمسه لر برحکمت ایچونکه انی الله تعالی ورسولی بیلور ایغبنورلر ویا خود چوق ویرلسه لر

سوینورلر آز ویرلسه لر ایغبنورلر * دینلدیکه اشبو آیت ذو الخویصرة التمیمی شاننده نازل اولدی بدر اسمی
حرقوص بن زهیردر خوارجک اصلیدر * ابو سعید الخدری ایدر پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم قتنده ایدک
ناسه حنین غنائمی قسمت ایدردی ذو الخویصره کلوب دیدیکه یارسول الله عدل ایت پیغمبر عزصلی الله علیه
وسلم ایتدی بن عدل ایتمیجک کیم عدل ایدر عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایتدی یارسول الله بکا اذن ویرکه
اشبونک بوینن اورم پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایتدی اتجمکل * دینلدیکه منافقلردن ابو الجواظ شاننده
نازل اولدی بدردیدیکه صاحبکزه نظر ایتزمیسز که صدقاتکزی قیون چوبانلرینه قسمت ایدر ومع ذلك کندوبی
عادل زعم ایدر (ولو انهم رضوا ما آتاهم الله ورسوله) اکر انلر الله تعالینک ورسولنک غنیمت ویا صدقه دن
ویردیکنه راضی اولسه لر (وقالوا حسبنا الله) حق تعالینک بزه فضلی کفایت ایدر دیسه لر (سیؤتینا الله من
فضله ورسوله) الله تعالی بزه رزقندن ورسولی غنیمتدن اشبوکونده ویردیکندن اکثر ویررجحان انک عندنده
وسعت اوله (انا الى الله راغبون) بز الله تعالینک فضلنه راغبلرز اول بزی صدقه دن واموال ناسدن دیلرسه
غنی ایدر دیدیلر اشبو مواعظ الهیه ایله متعظ اولسه لر انلره خیرلو ایدی (انما الصدقات) زکات ناسدن
سکز صنف ایچوندرکه ذکر اولنور * زیاد بن الحارث رضی الله عنه ایدر بن پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه
واروب بیعت ایتدم بر رجل کلوب دیدیکه یارسول الله بکا مال زکاتدن ویرکل پیغمبر عزصلی الله علیه
وسلم ایتدی الله تعالی زکات امرنده نه نبی ونه غیرک حکمنه راضی اولدی بلکه انده کندی حکم ایدوب
مصارفن سکز صنف ایتدی اکر سن اول اصنافدن ایسک حقکی ویره یم اول اصناف اشبولردرکه ذکر
اولنور (للفقراء والمساکین) یعنی زکات مصارفی اولان فقرا صنفنه ومساکین صنفنه صرف اولنور
فقیر اولدرکه حاجتندن برموقعه واقع اولور مال وکسبی اولمیه ومسکین اولدرکه مال ویا کسبی اوله لکن
کندویه کفایت ایتمیه اشبو معنایه (اما السفینة فکانت لمساکین) قولی دالدر وپیغمبر عزصلی الله علیه
وسلم حق تعالیدن مسکنتی سؤال ایدردی وفقردن تعوذ ایلردی وبرقولده معنی عکس اوزره در
(او مسکینا ذا متربة) دلالتیله بالجمله فقر ومسکنت حاجت وضعف حالدن عبارتدر فقیر شول محتاجدرکه
حاجت انک فقار ظهرینی کسر ایده ومسکین شول ضعیف النفسدرکه قوت طلبنده حرکتدن سکون ایده
وصدقه اخذنه مانع غنانک حدنده علما اختلاف ایتدیلر اکثرون دیدیلر که حدی اولدرکه کندویه وعیالنه
بریلده کفایت ایدر شیء اوله که اول مالک وشافعی قولیدر ورواتهٔ حنفیه دیدیلر که غنانک حدی ایکیوز درهمه
مالک اولمقدر وبر قوم دخی دیدیلر که اللی درهمه مالک اولان کمسنه یه صدقه حلال اولماز (قال النبی صلی الله
علیه وسلم من سأل الناس وله ما یغنیه جاء یوم القیامة ومسألته فی وجهه خموش او خدوش او کدوح قیل
یارسول الله وما یغنیه قال خمسون درهما او قیمتها من الذهب) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که اکا
غنا ویرر شیء وار ایکن سؤال ایده یوم قیامتده کلور حالبوکه سؤال ایتدیکی شیء یوزنده طرمق ویا یرتق ویا عیب
ویررشیء اولور * دینلدیکه یارسول الله انی نه کلو شیء غنی قیلور دیدیکه اللی درهم ویا التوندن انک قیمتی
اشبو ثوری واحمد واسحاق وابن المبارکک قولیدر کمسنه یه جائز اولمزکه زکاتدن اللی درهمدن اکثر
وبرقولده قرق درهمی برکمسنه یه ویره (قال النبی صلی الله علیه وسلم من سأل وله اوقیة او عدلها فقد سأل
الحافا) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر برکسه که برا وقیه یه ویا انک عدلنه مالک ایکن سؤال ایده اول الحافله
سؤال ایتمشدر (والعاملین علیها) ودخی زکات شول انی تحصیل وجمع ایدنلره صرف اولنورکه انلر
مصارفک صنف ثالثیدر ایدی انلرک فقرا ویا اغنیادن اولسونلر عمللرینک اجر مثلی زکاتدن ویریلور
دینلدیکه انلره زکاتک ثمنی ویریلور * (والمؤلفة قلوبهم) ودخی شول قومه ویریلورکه انلرک قلبلری ایمان اوزره
تألف ایده زکات مصارفنک انلر صنف رابعیدر * امام بغوی ایدر انلر ایکی قسمدر برقسمی مسلمون وبرقسمی
کفاردر وانلردن مسلمون ایکی قسمدر برقسمی اسلامه داخل اولمشلردر لکن اسلامده نیتلری ضعیفه در
پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم انلره قلبلرین تألیف ایچون ویردی وبرقسمی ایسه اسلامه داخل اولمشلردر

ونيتلرى دخى اسلامده قويه درلكن انلر قوملرى بيننده شريفلردر اعطادى انلره ويريلوركه قوملرينه تألف ايديله وامثاللرينه اسلام ترغيب ايديله ومؤلفه مسلميندن برقسم دخى شول مسلملوندركه قوم كفار اراسنده برموضعده اولورلركه انلره جيوش مسلمين ايرشمزالا مؤنت كثيره ايله وجهاده قادردكللردر ياضعف نيتلرى وياضعف حاللرى ايچون ايعدى امامه جائز اولوركه مال زكاتك سهم غزاتدن وبرقولده سهم مؤلفه دن انلره دخى ويره ومؤلفه مسلميندن برقسم دخى شول مسلملوندركه مانع زكاتدن برجماعت اراسنده درانلردن زكات النوب امامه ايلتلور ايعدى امام اول مال زكاتك سهم مؤلفه سندن وياسهم سبيل اللهدن ويررااما مؤلفه دن كفار شول كافردركه شرندن قورقوله ويا اسلامى رجا ايديله ايعدى امام انلره زكاتك سهم مؤلفه سندن ويرمسى جائز اولورااما كه بوزمانده الله تعالى اسلامى عزيز ايدوب انلرك تألفندن احتياجى رفع ايلدى اوليله اولسه هيچ برحالده مشركه تألف ايچون زكاتدن ويرلمز علمادن كثيرونا كاذاهبلردركه اول عمر رضى الله عنهدن مرويدر مالك وثورى وائمۀ حنفيه قوليدر (وفى الرقاب) ودخى رقاب فكنه صرف اولنوركه اول مصارف زكاتك صنف خامسيدر يعنى مكاتبلرك نجوملرى اداسنه اندن برسهم ويريلور وبرقولده اندكه رقاب اشترا واعتاق اولنوركه اول مالك واحمد قوليدر وبرقولده اسارى فديه سنه صرف ايديلور (والغارمين) ودخى مديونلره صرف اولنوركه اول مصارف زكاتك صنف سادسيدر غارمون ايكى قسمدر برقسمى شول كسه لردركه نفسلرى ايچون معصيت اولميان شيئده دين ايدنديلرامدى دينلرينه وفا ايدرماللرى يوغيسه سهم غارميندن اول دين اداء اولنور ووفاء ايدرمالى وارايسه انلره زكات ويرلمز وبرقسمى دخى معروف واصلاح ذات البين ايچون دين ايدنديلرامدى انلره اول دينلرين قضا ايده جك دكلو مال زكاتدن ويريلورا كرچه غنيلر ايسه ده (قال النبى صلى الله عليه وسلم لا تحل الصدقة لغنى الا لخمسة لغاز فى سبيل الله او لغارم او رجل اشتراها بماله او رجل له جار مسكين فتصدق على المسكين فاهدى المسكين للغنى او لعامل عليها) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر غنى يه صدقه حلال اولمز مكركه انده بش خصلتك برى اوله غازى فى سبيل الله اوله ويا مديون اوله وياصدقه يى ماليله اشترا ايده ويابر رجلك جاره مسكينى اولوب اول مسكين كندويه تصدق اولنان شيئى غنى يه اهدا ايده وياصدقه يه عامل اوله (وفى سبيل الله) ودخى جهاده صرف اولنوركه اول مصارف زكاتك صنف سابعيدر امدى فقيرغزاة غزايه خروج مراد ايدهلر نفقه وكسوه وسلاح وساير لوازم ايله انلره استعانت اولنورا كرچه غنيلر ايسه ده وا كثر علما عندنده اندن حجه برشى ويرلمز وبرقوم ديديلركه سهم سبيل الله حجه صرف اولنمسى جائز اولمز كه اول ابن عباس رضى الله عنهدن مروى حسن واسحاق واحمد قوليدر (وابن السبيل) ودخى شول مسافره صرف اولنوركه اول مالندن منقطعدر ومصارف زكاتك صنف ثامنيدر هركسه كه سفر مباح مراد ايدوب لكن مسافه قطع ايده جك مالى اولمسه زكاتدن اكا انى قطع ايده جك دكلو مال ويريلور كرچه اول وارديغى بلده ده مالى اولسون وكرك اولسون قتاده ايدرانكله مراد ضيف در وفقهاء عراق ديديلركه انكله مراد حاج منقطعيدر (فريضة من الله) اشبو اشيا الله تعاليدن فريضه اولديغى حالده (والله عليم حكيم) الله تعالى عبادندن زكاته مستحق وغير مستحق بيلور حكمتله هرشيئى موضعنه وضع ايدر علما صدقاتك قسمتى كيفيتنده وانى اصنافك بعضنه صرفك جوازنده اختلاف ايتديلر برجماعت ديديلركه انى اصنافك بعضنه صرف جائز اولمز ساير اصنافك وجوديله كه اول شافعى قوليدر وهر صنفك حصه سى جائز اولمزكه اوچ كشيدن اقله صرف اولنه انده اوچ كشى بولنوركن واكر بعض اصنافده بركشيدن غيرى بولنمزسه اول صنفك حصه سى جميعا اكا صرف اولنور مادامكه حد استحقاقدن چيقميه واكر حاجتى منتهى اولوب زياده سى قالورسه اول اصناف باقيه يه رد اولنور وبرجماعت ديديلركه اكر بركسنه جميع زكاتى سكز اصنافدن يالكز برصنفه ويابرشخصه صرف ايتسه جائز اولور والله تعالينك اصناف ثمانيه يى تسميه سى اعلام ايچوندركه صدقات اشبو اصنافدن غيرى يه تجاوز ايتمز يوخسه جميعى بيننده قسمتى ايجاب ايچون دكلدر اول عمر وابن عباس قوليدر وسفيان ثورى وائمۀ حنفيه اكا ذاهبلردر

امام احمد ايدركه انى صنف واحده صرف ايتسه جائز اولور اما كه تفريق اوليدر * ابراهيم ايدركه اكر مال كثير اولوب اجزائى محتمل ايسه قسمت ايده قليل ايسه صنف واحده وضعى جائز اولور مالك ايدركه انلردن موضع حاجت تحرى اولنوب اهل خله وحاجتدن اولنه تقديم اولنور اكر بر يلده حاجتى فقراده اكثر كوررسه زكاتى انلره تحويل ايده هركسه يه كه اكا زكاتدن برشى ويريله استحقاقى مقدارندن اكثر المية امدى فقيره ادناى غنادن اكثر ويرلميه واكر فقير محترف اولوب آلت حرفتى يوغيسه آلات تحصيل ايده جك دكلو ويريله وعامله عملنك اجرندن زياده ويرلميه ومكاتبه اعتاق اولنه جق دكلو ويريله وغريمه دينى ادا اولنه جق دكلو ويريله وغازى يه ذهاب وايابنده ومغزاتده زمان اقامتنده وفا ايدر نفقه سى وفرس وسلاحدن لوازمى دكلو ويريله وابن سبيله مقصدنه ويا مالنه ايريشنجيه دكين لازم اولان نفقه سى ويريله * علما اختلاف ايتديلر مال اولديغى بلده دن زكاتى بلد آخره نقلك حكمنده حالبوكه مال بلدنده مستحقين وجوديله اكثر علما انى مكروه ديديلر اشبو دليله كيم پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم معاذ رضى الله عنهى يمنه كوندررا ولديغنده اكا ديديكه سن اهل كتابدن برقومه واررسن امدى سن انلرى شهادتين كلمه سنه دعوت ايتكل اكر اجابت ايدرلرسه انلره اعلام ايتكه حق تعالى انلره كيجه ده وكوندزده صلوات خمسى فرض ايلدى اطاعت ايدرلرسه فبها بعده اعلام ايتكه الله تعالى انلر اوزره ماللرينك زكاتى ويرمكى فرض ايلديكه اول اغنيالردن النوب فقرالرينه ويريلور اطاعت ايدرلرسه فبها امدى زنهاركه زكات ايچون ماللرينك كرائمندن الهسن ومظلومك بددعاسندن صاقنغل كه انكله الله تعالى بيننده حجاب يوقدر (ومنهم الذين يؤذون النبى ويقولون هو اذن) منافقلردن برجماعت رسول الله صلى الله عليه وسلمه ايذا ايدرلر هرا كا ديلانى ديكلر وتصديق ايدردير لر * ديلديكه اشبو آيت منافقيندن برجماعت شاننده نازل اولوبدركه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه ايذاء ايدرلر ولايق اولميان سوزى انك حقنده ديرلردى انلرك برى ديديكه بويله ديمكزدن قورقلوركه بو قولكزا كا ايره حتى كه اول سبيدن سزه ضرر ايركوره انلردن جلاس بن سويد ايتدى بزديلديكمزى اكا انك حقنده سويلرز بعده اكا واروب سويلديكمزى انكار ايلرزا ول يمينه اينانور سوزمزى كرچك صانور (قل اذن خير لكم) ديكل كه اول خير وصلاحى ايشيديجيدر يوخسه شر وفسادى دكل وياخود اول سوزى ايشيدوب قولكزى تصديق ايتمسى سزه خيرلودر اندنكه قولكزى قبول ايتميوب تكذيب ايده (يؤمن بالله ويؤمن للمؤمنين) بلكه اول الله تعالى يى قولنده تصديق ايدر ومؤمنلرى دخى تصديق ايدوب قوللرين قبول ايدر يوخسه منافقلرى دكل (ورحمة للذين آمنوا منكم) وسزدن ايمان اظهار ايدنلره رحمتدركه انى قبول ايدوب سركزى كشف ايتمز والحال قولكزى قبولى حالكزى بيلديكندن دكلدر بلكه سزه رفق وترحمندندر (والذين يؤذون رسول الله لهم عذاب اليم) شونلركه رسول الله صلى الله عليه وسلمه ايذا ايده انلره عذاب اليم واردر (يحلفون بالله لكم ليرضوكم) منافقلر سزه اعتذار ايدوب الله تعالى يه يمين ايدرلركه سزى كنديلردن راضى ايدهلر (والله ورسوله احق ان يرضوه) الله تعالى ورسولى طاعت ووفاقله رضا اولنمغه احقدر (ان كانوا مؤمنين) اكر قلبلريله مصدقين ايسهلر منافقلردن برجماعت پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمى سويلشوب ديديلركه اكر محمدك قولى حق ايسه بز حميردن شرزمكركه اول اراده عامر بن قيس ديدلور برغلام وار ايديكه انصاردن ايدى اول مقالهلرينه ياوزلنوب ديديكه والله محمدك قولى حقدر وسز حميردن شرسز بعده پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه انى خبر ويردى اول انلرى چاغروب سؤال ايتديكنده عامر كذب ايدر دويمين ايتديلر پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم انلرى تصديق ايتدى عامر ايسه يا الهى صادقى تصديق وكاذبى تكذيب ايت ديو دعا ايديجك اشبو آيت نازل اولدى (ألم يعلموا أنه من يحادد الله ورسوله فان له نار جهنم خالدا فيها) انلر بيلمزلرميكه بركسه كه الله تعالى يه ورسولنه مخالفت ايده اكا نار جهنم جزا اولور انده دائم اولديغى حالده (ذلك الخزى العظيم) اشبو نار جهنم يوم قيامتده انلره خزى عظيمدر (يحذر المنافقون أن تنزل عليهم سورة تنبئهم بما فى قلوبهم) منافقلر قورقرلر كه مؤمنلره برسوره نازل اوله كه قلوبلرنده كى نفاق انلره خبر ويريله وعيوبلرى بيلديريله ابن عباس ايدر

حق جل وعلا اشبو سورهده منافقلردن یتمش رجلی کندیلرین وبابالرینك اسملریله ذکر ایتمشیکن مؤمنلره
رحمتندن اول اسملری نسخ ایتدی تا که بری برلرینی تعییر ایتمیهلر زیرا که اولادلری مؤمنلر ایدی (قل استهزؤا
ان الله مخرج ما تحذرون) انلره دیکل که استهزا ایدك که الله تعالی سزلك قورقدیغکزی اظهار ایدر (ولئن سألتهم
لیقولن انما کنا نخوض ونلعب) یا محمد قرآنی وسنی استهزا ایدنلره اول فعللرندن سؤال ایتسك دیرلر که خوض
ولعب ایدرز * روایت اولندیکه پیغمبریمز علیه السلام تبوك غزاسنه کیدردی اوکنده منافقلردن اوچ کمسه
ایکیسی قرآنی ورسول اللهی استهزا ایدروبر یسی کولردی دیر ایدیکه محمد زعم ایدرکیم اول روم اهلنه غالب
اوله وبلادی افتح اوله بو وقتی بعید حالتدر ودخی محمد زعم ایدرکه مدینهده قلان اصحابمز حقنده قرآن نازل
اوله بلکه اول انك کندی قولی وکلامیدر حق تعالی انلرك اول مقالهسنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی خبردار
ایدوب انلری چاغردی وانلره نه سویلدیلرسه جمیعن بیلدردی دیدیلرکه بز تحدث وکلامه خوض ایدرز تا که
انکله قطع مسافهٔ طریقه نوع استعانت ایدوب ملالتمز کیدررز (قل أبالله وآیاته ورسوله کنتم تستهزؤن)
انلره دیکل که الله تعالی وآیات ورسوله می استهزا ایدرسز (لا تعتذروا قد کفرتم بعد ایمانکم) اعتذار ایتمکز که
سز رسوله ایذا وطعنله کفری اظهار ایتدیکز ایمان اظهار کردن نصکره (ان نعف عن طائفة منکم نعذب طائفة
بانهم کانوا مجرمین) اکر سزدن برطائفهیی توبه ویا اخلاصلری ویا ایذا واستهزادن تجنبلری ایچون عفو ایدرسهوز
طائفهٔ اخرایی نفاق اوزره اصرار ایدرو ویا ایذا واستهزا ایدر اولدقلری سببله تعذیب ایدرز * دینلدیکه
انلردن عفو اولنان رجل واحد ایدیکه اکا مخشی بن حمیر الاشجعی دینوردیکه اول ایکی استهزا ایدنك
کلامنه کولردی وانلردن مجانب یوریوب بعضی ایشتدیکنه انکار ایلردی بو آیت نازل اولیجق نفاقدن توبه
ایدوب یا الهی وفاتی سبیلکده قتل ایت وبنم مصرعمی هیچ کمسهیه بیلدیرمه غسل وتکفینم ودفنم امرینه بن
مباشرت ایتدم دیدرمه اوله اولسه یوم یمامهده مصاب اولوب یتدی اکا نه حالت ایردیکی بیلنمیوب کتدی
(المنافقون والمنافقات بعضهم من بعض) اهل نفاقك رجال ونساسی نفاقده ویا یماندن بعدده شیء واحدك
ابعاضی کبیدرلر (یأمرون بالمنکر وینهون عن المعروف) که انلر کفر ومعاصی ایله امر ایدوب ایمان وطاعتدن
نهی ایدرلر (ویقبضون ایدیهم) ویدلرینی تصدقدن وفی سبیل الله انفاقدن امساك ایدوب خیراته بسط ایتمزلر
(نسوا الله فنسیهم) انلر الله تعالینك طاعتنی ترك ایدرلر الله تعالی دخی انلری دنیاده توفیق وهدایتدن وآخرتده
رحمتدن ترك ایدوب عذابنده آلیقور (ان المنافقین هم الفاسقون) منافقلر تمردده ودائرهٔ خیردن خروجده
کاملردر (وعد الله المنافقین والمنافقات والکفار نار جهنم خالدین فیها) الله تعالی نفاق وکرك کفر اهلنك
رجال ونساسنه نار جهنمی وعد ایتدیکه انده خلودلری مقدر اولدیغی حالده (هی حسبهم) اول نار جهنم انلرك
عقاب وجزاسنه کافیدر (ولعنهم الله) الله تعالی انلری رحمتندن ابعاد ایدر (ولهم عذاب مقیم) انلر ایچون
اول نار جهنمده عذاب دائم اولور (کالذین من قبلکم) سز ایشلدیکز سزدن اول کچن اقوامك ایشلری کبی
الله تعالینك امرندن عدول ایتدیکز وانلرك لعنت اولنمسی کبی لعنت اولندیکز (کانوا اشد منکم قوة واکثر
أموالا واولادا) که انلر قوت وبطشده سزدن اشد واموال واولادده اکثر ایدیلر (فاستمتعوا بخلاقهم) که انلر
ملاذ دنیادن نصیبلریله نفعلنوب آخرتدن عوض اکا راضی اولدیلر (فاستمتعتم بخلاقکم) سز دخی
یا منافقلر ویا کافرلر ملاذ دنیادن نصیبلریکزله نفعلندیکز (کما استمتع الذین من قبلکم بخلاقهم)
سزدن اول کچنلر اول نصیبلریله نفعلندیکی کبی سز دخی انلرك سبیلنه سلوك ایتدیکز (وخضتم کالذی خاضوا)
وباطله خوض ایتدیکز انلر خوض ایدنلر کبی (اولئك حبطت اعمالهم فی الدنیا والآخرة) ایعدی اشبو
صفات اهلی اول سببدن دنیاده وآخرتده حسناتلرینك ثوابی باطل اولور (وأولئك هم الخاسرون) وانلردرکه
دنیاده وآخرتده زیان ایدرلر (الم یأتهم نبأ الذین من قبلهم قوم نوح وعاد وثمود وقوم ابراهیم واصحاب مدین
والمؤتفکات) منافقلره شول انلردن اول کچن امتلرك خبری ایرمدیمیکه رسوللرینه عصیان ومخالفت
ایتدکلرنده انلری نیجه تعذیب واهلاك ایتمشزدر اول جملهدن قوم نوح که طوفانله هلاك ایلدیلر وقوم

عاد که ریح ایله وقوم ثمود که رجفه ایله وقوم ابراهیم که بعوضه ایله واصحاب مدین که قوم شعیبدر یوم ظلهده
نارله ومؤتفکات که قوم لوط قریهلریدر اعالیسی اسافلنه قلب اولنوب سجیلدن حجاره امطاریله هلاك ایلدیلر
(أتتهم رسلهم بالبینات) اول امتلرك هر برینه رسوللری حجج واضحه ایله کلدکلرندنصکره تکذیب ایتدیلر
ویا خود امر ونهیدن آیات ظاهره ایله کلدکلرندنصکره طاعت اللهیی ترك ایدوب هوالرینه اتباع ایتدیلر اول
سببدن بز دخی انلری هلاك ایتدك (فما کان الله لیظلمهم ولکن کانوا انفسهم یظلمون) الله تعالی انلره ظلم ایدر
اولمدی بلکه انلر کفر وتکذیبله نفسلرین عقابه عرض ایدوب نفسلرینه ظلم ایتدیلر (والمؤمنون والمؤمنات
بعضهم أولیاء بعض) اهل ایمانك رجال ونساسی بری برلرینه سرده وعلانیهده اولیادر (یأمرون
بالمعروف) ایمان وطاعت وخیر ایله امر ایدرلر (وینهون عن المنکر) شرك ومعصیت وشرعده معروف
اولمیان شیئدن نهی ایدرلر (ویقیمون الصلوة ویؤتون الزکوة) ونمازی قیلورلر وزکاتی ویررلر (ویطیعون
الله ورسوله) وفرائض وسننده الله تعالی یه ورسولنه اطاعت ایدرلر (أولئك سیرحمهم الله) امدی الله
تعالی انلره رحمت ایدیسردر (ان الله عزیز حکیم) الله تعالی هر شیئه غالبدر مراد ایتدیکنه هیچ شیء مانع
اولمز حکیمدر هر شیئی موضعنه وضع ایدر (وعد الله المؤمنین والمؤمنات جنات تجری من تحتها الانهار
خالدین فیها) حق تعالی اهل ایمانك رجال ونساسنه جنتلر وعد ایتدیکه انك اشجاری التندن نهرلر جاری اولور
اول جنتلرده خالدین اولدقلری حالده (ومساکن طیبة فی جنات عدن) وجنات عدنده مسکنلر وعد ایتدی
ابن مسعود رضی الله عنه ایدر عدن جنتلرك وسطیدر عبدالله بن عمرو بن العاص ایدر جنتده عدن دینور
بر قصر واردرکه حولی بروج ومروجدر بش بیك قپوسی واردر اکا کیرمز مکر اولکه نبی ویا صدیق ویا شهید
اوله حسن ایدر اول آلتوندن قصردر اکا کیرمز مکرکه اول نبی ویا صدیق ویا شهید ویا حکم عدل اوله مقاتل
وکلبی ایدر عدن جنتده اعلای درجهدر عین تسنیم اندهدر سائر جنان انك حوالنده محدقهدر اول خلق
اولنالدنبرو اورتولیدر تا شول وقته دکین که اهلی انبیا وصدیقون وشهدا وصالحون ودخی الله تعالینك
دیلدیکی کمسهلر اکا نزول ایدهلر وانده در ویاقوت وذهبدن قصرلر واردر وعرش التندن ریح طیبه اسوب
انلرك اوزره مسك ابیض کثیبلرین ادخال ایدر (ورضوان من الله أکبر) الله تعالینك انلردن راضی اولمسی
جملهدن اکبردر زیرا که اول هر سعادت وکرامتك مبدئیدر (ذلك هو الفوز العظیم) اشبو رضوان ویا جمیع
تقدم ایدن اشیا فوز عظیمدرکه دنیا ومافیهانك جنبنده استحقار اولنور (قال النبی صلی الله علیه وسلم
یقول الله تعالی لاهل الجنة یا اهل الجنة هل رضیتم فیقولون ربنا مالنا لا نرضی وقد اعطیتنا مالم تعط احدا من
خلقك فیقول افلا اعطیکم افضل من ذلك فیقولون ربنا فأی شیء افضل من ذلك فیقول احل علیکم رضوانی
فلا اسخط علیکم بعده ابدا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر حق تعالی اهل جنتهدیه که بندن راضی
اولدیکزمی دیهلر که یا ربنا نیچون راضی اولمیهوز حال بوکه خلقکدن کمسنهیه ویرمدیکك شیئی بزه ویردك
دیه کیم سزه بوندن افضل شیء ویرهیمی دیهلر که یا ربنا بوندن افضل شیء نهدر دیه کیم سزه رضوانمی حلال
ایتدم ومن بعد سزه ایجنمزم (یا أیها النبی جاهد الکفار والمنافقین) یا نبی الله کفاره سیفله ومنافقینه الزام
حجت واقامت حدودله جهاد ایت (واغلظ علیهم) وایکی فریقه کلامکده غلظت ایت (ومأویهم جهنم)
انلرك آخرتده مأواری جهنمدر (وبئس المصیر) اول نه چرکین مصیر اولور (یحلفون بالله ما قالوا) انلر
یمین ایدرلر که انی دیمدیلر * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم تبوك غزاسنده ایکی آی اقامت
ایتدی قرآن ایسه اکا نازل اولور واول متخلفینی تعییب ایدردی جلاس بن سوید ایتدی اکر محمدك
اخوانمز شاننده سویلدیکی حق ایسه بز حمیرن شرزانك اول قولی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایرتسیجك
انی چاغروب سؤال ایتدیککنده بن اول قولی دیمدم دیو یمین ایتدی اندن بو آیت نازل اولیجق جلاس
توبه ایدوب توبهسنده صادق اولدی (ولقد قالوا کلمة الکفر) انلر کلمهٔ کفری سویلدیلرکه اول جلاسك
محمدك سویلدیکی حق ایسه دیدیکیدر (وکفروا بعد اسلامهم) اسلامی اظهارلرندنصکره کفری اظهار

ایتدیلر (وهموا بما لم ینالوا) قتل رسولدن نائل اولمه جقلرینه قصد ایتدیلر * روایت اولندیکه منافقلردن اون ایکی رجل تبوك یولنده عقبه اوزره طوردیلر که پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمی قتل ایده لر جبریل علیه السلام کلوب اکا امر ایلدیکه انلره برکشی کوندره حتی که راحله لرینك یوزین اوروب دوندیره پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم دخی حذیفه یی کوندردی (وما نقموا الا أن اغناهم الله ورسوله من فضله) انلر محمد صلی الله علیه وسلمدن ومؤمنلردن کراهت ایتمدیلر الاشول سببدنکه الله تعالی ورسولی رزقیله انلره غنا وسعت ویردی دینلدیکه پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم مدینه یه قدومندن اول انلر ضنك عیشده ایدیلر پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم قدوم ایدیجك غنائله مستغنی اولدیلر (فان یتوبوا یك خیرا لهم) اکر انلر نفاقدن توبه ایدرلر ایسه اول انلره خیر اولور (وان یتولوا یعذبهم الله عذابا الیما فی الدنیا والآخرة) اکر انلر ایماندن اعراض ایدرلر ایسه الله تعالی انلره عذاب الیم ایدر دنیاده خزی ایله وآخرتده نار ایله (وما لهم فی الارض من ولی ولا نصیر) انلر ایچون یریوزنده بر نفع ایدر قریب وعذابدن منع ایدر مانع اولمز (ومنهم من عاهد الله لئن آتانا من فضله لنصدقن ولنکونن من الصالحین) منافقلردن بری الله تعالی یه عهد ایلدیکه اکر اول بزه رزقندن ویرسه اندن حق الهیی ادا ایده وز وزوانده صله رحمدن ونفقه خیردن صالحلر عملن ایدنلردن اوله وز * دینلدیکه اشبو آیت ثعلبه بن حاطب شاننده نازل اولوبدر که اول پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیکه یارسول الله دعا ایتکه الله تعالی بکا مال ویره پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایتدی یا ثعلبه قلیل که سن انك شکرینی ادا ایده سن خیرلودر شول کثیردنکه شکرینه قادر اولمیه سن * بعده وقت آخرده کلوب دیدیکه اول الله تعالینك حقیچونکه سنی قرآنله ونبوتله کوندردی اکر الله تعالی بکا مال ویرسه اول مالدن هرذی حقه حقنی ویرم اولیله اولسه پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم انکیچون دعا ایتدی اول قیون ایدینوب دودنماسی کبی نما بولدی وچوغالدی حتی که مدینه یه صغمز اولدی مدینه دن طشره بروادی یه نزول ایتدی جماعت وجمعه دن کسلدی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم اندن سؤال ایتدیکنده حالندن خبر ویرلدی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم انی آجیوب من بعد ناسدن زکات جمعنه ایکی رجل کوندردی * ناس انلری قارشولدیلر وزکاتلرین انلره تسلیم ایتدیلر اندن اول ایکیسی ثعلبه یه اوغرایوب مالنك زکاتن استدیلر واکا پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمدن نامه سین اوقودیلر ثعلبه ایتدیکه بو سزلك استدیککز دکل الا جزیه ویا اخت جزیه در وقت آخرده کلوك که رأیم ایدم چون انلر انك قتندن کتدیلر ثعلبه شاننده اشبو آیت نازل اولوب اول انی ایشیدیجك فی الحال زکاتن پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه کتوردی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم انی قبول ایتمیوب الله تعالی بنی اندن منع ایدوبدر دیدی اندن ثعلبه باشنه طپراق دوکوب چوق اغلدی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم اکا ایشبو سکا کندی فعلکدندر که ایتدك نیچون بنم امرمه اطاعت ایتمدك دیدی اندن خائب ومحروم کتدی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمك وفاتندنصکره زکاتن ابو بکر رضی الله عنه یه کتوروب اولدخی انی قبول ایتمدی بعده عمر رضی الله عنه زمان خلافتنده کتوروب اولدخی قبول ایتمدی وعثمان رضی الله عنهك زمان خلافتنده هلاك اولدی (فلما آتاهم من فضله بخلوا به وتولوا وهم معرضون) وقتا که الله تعالی انلره رزقندن ویردی حق الهی اندن منع ایتدیلر وطاعة اللهدن یوزلرین دوندردیلر حالبوکه انلر بر قومدرکیم عادتلری اندن اعراضدر (فأعقبهم نفاقا فی قلوبهم الی یوم یلقونه) الله تعالی اول فعللرینك عاقبتن قلبلرنده نفاق وسوء اعتقاد قیلدی یوم قیامته دکین که انده الله تعالی یه ویا عمللرینه ملاقی اولورلر (بما أخلفوا الله ما وعدوه) الله تعالی یه وعد ایتدکلری تصدق وصلاحه خلفلری سببیله (وبما کانوا یکذبون) ودخی انده کاذبین اولملریله زیرا که خلف وعد کذبی متضمندر ایکی وجهدن مستقبحدر (ألم یعلموا أن الله یعلم سرهم ونجویهم) منافقلر بلمزلرمیکه الله تعالی انلرك قلبلرنده اسرار ایتدکلری نفاقی ویا خلفه عزمی ودخی بینلرنده سویلشدکلری مطاعنی ویا زکاته جزیه تسمیه لرینی بیلور (وان الله علام الغیوب) والله تعالی غیبلری بیلور اکا بر شیء خفی اولمز (الذین یلمزون المطوعین من المؤمنین فی الصدقات) منافقلرکه مؤمنلردن صدقاتده تطوع ایدنلری (والذین

لا یجدون الا جهدهم) ودخی تطوعده مقدورلری قدر ویرنلری تعییب ایدرلر (فیسخرون منهم) یعنی اول منافقلر اول صدقاتده تطوع ایدن مؤمنلری استهزا ایدرلر (سخر الله منهم) الله تعالی دخی انلره استهزالری جزاسن ایدر (ولهم عذاب الیم) وانلره کفرلری اوزره عذاب مؤلم اولور * روایت اولندیکه پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم بر وقتده صدقه ویرمکی ناسه ترغیب ایتدی اولیله اولسه عبد الرحمن بن عوف رضی الله عنه درت بیك درهم کتوروب دیدیکه سکز بیك درهمم وار ایدی نصفنی ایشته کتوروب ربم جل شانه یه اقراض ایتدم ونصف آخرینی ایسه عیالمه آلیقودم پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم اکا دیدیکه الله تعالی ویردیککه وکرك آلیقودیغککه برکت ویرسون پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمك دعاسی حرمتنه مالنه بر مرتبه برکت ایردیکه وفاتنده ایکی مرأه سندن برینك نصف ثمن حصه سنه سکسان بیك درهمه صلح اولندی وعاصم بن عدی یوز وسق تمر کتوردی وابو عقیل الانصاری بر صاع تمر کتوروب عیالمه دخی بر صاع الیقودم دیدی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم امر ایلدیکه اول کتوردیکی بر صاعی صدقات اوزره نثر ایتدی اولیله اولسه منافقلر انلری لمز ایدوب دیدیلر که عبد الرحمن ایله عاصمك ویرمسی ریا ایله در ابو عقیلك بر صاع تمرندن الله تعالی ورسولی غنیلردر لکن مرادی اولدرکندوینی تذکیر ایله تاکه اکا صدقاتدن ویریله (استغفر لهم أو لا تستغفر لهم ان تستغفر لهم سبعین مرة فلن یغفر الله لهم) یا محمد اول منافقلر ایچون کرکسه استغفار ایت کرکسه ایتمه انلره فائده سی اولمامقده ایکی امر مساویدر اکر انلر ایچون یتمش کره استغفار ایدرسکده حق تعالی انلری مغفرت ایدردکلدر (ذلك بانهم کفروا بالله ورسوله) الله تعالینك انلری عدم مغفرتی شول سببدندرکه کفرلری مغفرته قابلیتلرین صرف ایدوبدر (والله لا یهدی القوم الفاسقین) الله تعالی شول کفرده متمردلری حقه ارشاد ایتمز * روایت اولندیکه عبد الله بن ابی که کبار منافقیندن ایدی مرض موتنده اوغلی عبد الله که مخلصلردن ایدی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمدن دیلدیکه باباسیچون استغفار ایده پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم دخی انی ایدیجك اشبو آیت نازل اولدی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایتدی امدی انکیچون یتمشدن زیاده استغفار ایدهیم اولیله اولسه نازل اولدیکه (سواء علیهم أستغفرت لهم أم لم تستغفر لهم لن یغفر الله لهم) زیرا پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم اول یتمشدن عدد مخصوص فهم ایتدی زیرا که اول اصلدر اولیله اولسه اکا بیان اولندیکه انکله مراد تکثیردر بو خصوصه تحدید دکلدر (فرح المخلفون بمقعدهم خلاف رسول الله) غزوۀ تبوکدن تخلف ایدنلر پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمك خلفنده ویا مخالفتنده غزادن قعودلرینه سوندیلر (وکرهوا أن یجاهدوا باموالهم وانفسهم فی سبیل الله) والله تعالینك طاعتنده ماللریله ونفسلریله جهاددن کراهت ایتدیلر (وقالوا لا تنفروا فی الحر) وانلر بربرلرینه ویا مؤمنلره اشبو حرك شدتی زماننده جهاده کتمکز دیدیلر (قل نار جهنم اشد حرا) انلره دیکل که جهنم آتشی حرارتده بو صیف حرندن اشددر سز ایسه بو مخالفتکزله جهنم حرینی صیف حری اوزره ایثار ایتدیکز (لو کانوا یفقهون) اکر ما بلری اکا ایدیکن بیلورلر ایسه (فلیضحکوا قلیلا ولیبکوا کثیرا جزاء بما کانوا یکسبون) یعنی انلر دنیاده وآخرتده کی حاللرین تأمل ایدوب ضحککارین قلیل وبکالرین کثیر ایتسونلر که کفر ونفاقدن کسب ایتدکلرینه جزا اوله (فان رجعك الله الی طائفة منهم فاستأذنوك للخروج) یا محمد اکر حق تعالی سنی کیرو مدینه یه متخلفیندن منافقین طائفه سنه ایرکوروب تبوکدنصکره بر غزوۀ اخرایه خروج ایچون سندن استیذان ایدرلر ایسه (فقل لن تخرجوا معی ابدا ولن تقاتلوا معی عدوا) انلره دیکل که سز ابدا بنمله غزایه چیقمزسز وعدو یه قتال ایتمزسز (انکم رضیتم بالقعود اول مرة فاقعدوا مع الخالفین) زیرا که سز اول مره ده تبوك غزاسندن قعوده راضی اولدیکز یعنی نساء وصبیان ایله ویا مرضی وزمنی ایله ویا عذرسز تخلف ایدنلرله سز دخی قعود ایدك (ولا تصل علی احد منهم مات ابدا ولا تقم علی قبره) منافقلردن فوت اولانك جنازه سی اوزره ابدا نماز قیلمغل وقبری عندنده دفن ویا زیارت ایچون وقوف ایتمکل * عمر بن الخطاب رضی الله عنه ایدر عبد الله بن ابی فوت اولیجق پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم دعوت اولندیکه نمازین قیله پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم قیام ایدیجك دیدمکه

یا رسول الله سن ابن ابی اوزره نماز قیلورمیسنکه اول سنك حقکده شونك وشونك کبی سوز سویلمشدی دیو قبایحنی تعداد ایتدم دیدیکه یا عمر اوزرینه نمازی قیلمغله ترکی بیننده تخییر اولنوب قیلمغی اختیار ایتدم اکر بیلیدیمکه انکچون استغفاری یتمشدن زیاده ایله مغفرت اولنور ایدردم اندن نمازین قیلوب منصرف اولدی براززمان دنصکره (ولا تصل علی احد منهم) دن ایکی آیت تمامنه دکین نازل اولدی * روایت اولندیکه عبدالله ابن ابی مرض موتنده پیغمبر عم صلی الله علیه وسلمی چاغروب دیلدیکه انکچون استغفار ایده وجسد شریفنه ولی ایدن قمیصنده اول تکفین اولنه واوزرینه نمازین قیله فوت اولیجق پیغمبر عم صلی الله علیه وسلم اکا قمیصن کوندردیکه ایچنده تکفین اولنه ونمازین قیلمغه کیدیجك بو آیتك نزولیله نهی اولندی * دینلدیکه پیغمبر عم صلی الله علیه وسلم کندی قمیصنه انی تکفیندن نهی اولنمیوب لکن صلاتدن نهی اولنمسنه حکمت اولدرکه اول قمیص اکا مکافات ایدی شول قصه که یوم بدرده عباس بن عبدالمطلب اسیر اولدیغنده اکننده ثوب یوغیدی پیغمبر عم صلی الله علیه وسلم برقمیص استدیکده اکا کوره عبدالله بن ابینك قمیصی اکا مناسب بولنیجق پیغمبر عم صلی الله علیه وسلمه اول انی اهدا ایدوب پیغمبر عم صلی الله علیه وسلم دخی انی عباسه کورمشیدی امدی پیغمبر عم صلی الله علیه وسلم اکنندن قمیصن چیقاروب عبدالله بن ابیه کفن ایتمسی عباس ایچون اندن الدیغی قمیصه مکافات ایدی وصلاتدن مراد که میت ایچون دعا واستغفاردر کافر حقنده ممنوعدر (انهم کفروا بالله ورسوله وماتوا وهم فاسقون) زیرا که انلر الله تعالی یه ورسولنه کافر اولوب منافقین اولدقلری حالده فوت اولدیلر (ولا تعجبك اموالهم واولادهم) انلرك اموال واولادلرینی اعجاب ایتمسون (انما یرید الله ان یعذبهم بها فی الدنیا وتزهق انفسهم وهم کافرون) الله تعالی دیلر که اول اموالك جمع وحفظی متاعبی ایله واولادك شدائد ومصائبی ایله دنیاده انلره عذاب ایده وکافرین اولدقلری حالده روحلرین ازهاق ایده (واذا انزلت سورة ان آمنوا بالله وجاهدوا مع رسوله استأذنك اولوا الطول منهم وقالوا ذرنا نکن مع القاعدین) چنان قرآندن برسوره ویا بعض سوره نازل اولسه که الله تعالی یه ایمان کتوره لر وانك رسولیله کفاره جهاد ایده لر منافقلردن سعت وغنا صاحبلری سندن قعودده استئذان ایدوب دیرلر که بزی ترك ایدك شول عذر سببیله جهاددن تخلف ایدنلرله قعود ایدهوز (رضوا بان یکونوا مع الخوالف) راضی اولدیلر که نساء ایله ویا ناسك سفله سیله اوله لر (وطبع علی قلوبهم) قلبلری اوزره قسوت براغلوب اندن رحمت چیقارلدی (فهم لا یفقهون) اویله اولسه جهادده وموافقت رسولده اولان سعادتی وجهاددن قعودده کی شقاوتی بیلمزلر (لکن الرسول والذین آمنوا معه جاهدوا باموالهم وانفسهم) لکن رسول الله وانکله بیله مؤمنلر الله تعالینك طاعتنده مالریله ونفسلریله جهاد ایدرلر (واولئك لهم الخیرات) انلر ایچون دنیاده نصرت وغنیمت وآخرتده جنت وکرامت واردر * دینلدیکه خیرات ایله مراد جواری حساندر (فیهن خیرات حسان) دلالتیله ابن عباس رضی الله عنه ایدر خیرات ایله مرادنه ایدوکنی الله تعالیدن غیری احد بیلمز (واولئك هم المفلحون) وانلر مرادلرینه ظفر بولنلردر (اعدّ الله لهم جنات تجری من تحتها الانهار خالدین فیها) الله تعالی انلر ایچون جنتلر اعداد ایتدیکه اشجاری التندن نهرلر جاری اولور انده خالدین اولدقلری حالده (ذلك الفوز العظیم) اشبو انلره ثواب جزیلدر (وجاء المعذرون من الاعراب لیؤذن لهم) اعرابدن اسد وغطفان جهد وکثرت عیال ایله معتذرین اولدقلری حالده کلدیلر که تخلفه اذن ویریله لر (وقعد الذین کذبوا الله ورسوله) الله تعالی یی ورسولنی تکذیب ایدنلر که منافقیندر غزادن قعود ایتدیلر * دینلدیکه ایکی فریق دخی باطل یره عذری تکلیف ایدوب الله تعالی یه جرأتله قعود ایتدیلر که انلر منافقیندر (سیصیب الذین کفروا منهم عذاب الیم) اول اعرابدن ویا معذورینمدن کافر اولانلره قتل ونارله عذاب الیم ایریشسردر (لیس علی الضعفاء) زمنی ومشایخ وعجزه ویا صبیان ویا نسوان اوزره (ولا علی المرضی) ودخی خسته لر اوزره (ولا علی الذین لا یجدون ما ینفقون) ودخی جهادده انفاق ایده جك شیء بولمینلر اوزره (حرج) مأثم ویا غزادن قعودده ضیق یوقدر (اذا نصحوا لله ورسوله) چنانکه الله تعالی یه ورسولنه ایمان وطاعتله سرده وعلانیه ده ویا قول وفعلدن اسلام ومسلمینك

صلاحنه عائد اولور شیئله نصح ایده لر (ما علی المحسنین من سبیل) محسنین اوزره جناح ومعاتبه لرینه سبیل یوقدر (والله غفور رحیم) الله تعالی انلری نیتلریله غزادن تخلفلرینی مغفرت ایدر وانلره عذرله اذن ویرمسیله رحمت ایدر (ولا علی الذین اذا ما اتوك لتحملهم قلت لا اجد ما احملکم علیه تولوا واعینهم تفیض من الدمع حزنا الا یجدوا ما ینفقون) وشول قومه دخی غزادن قعودلرنده ضیق ومأثم یوقدر که انلریدی کسه ایدیلر بکاؤن تسمیه اولندیلر معقل بن یسار وصخر بن خنسا وعبدالله بن کعب وعلبه بن زید وسالم بن عمیر وثعلبه بن عنمه وعبدالله بن مغفل پیغمبر عم صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیلر که الله تعالی بزه سنکله غزایه خروجه ندب ایتدی یا محمد چنانکه انلر سکا کلدیلر کیم انلری غزایه کوتوره سن دوابه ارکابله ویا خفاف مرقوعه ونعال مخصوفه اعطا ایله سن انلره دیدك که سزی غزایه کوتورمکه دیلدیککزدن برشیء بولمزم اویله اولسه غزاده انفاق ایده جك شیء بولمدقلرینه حزنلرندن کوزلرینك یاشی سیلان ایدر اولدقلری حالده قتکدن منصرف اولدیلر (انما السبیل علی الذین یستأذنونك وهم اغنیاء) معاتبه یه سبیل شول کسه لر اوزره درکه غزادن تخلفه استیذان ایدرلر حالبوکه اغنیاء اولوب غزایه خروجه قدرتلری واردر (رضوا بان یکونوا مع الخوالف) مدینه ده نساء ایله اولمغه راضی اولدیلر (وطبع الله علی قلوبهم فهم لا یعلمون) الله تعالی قلبلری اوزره غفلتی ختم ایلدی حتی که انلر غزایه خروجك ثوابن وتخلفك عقابن بیلمز اولدیلر (یعتذرون الیکم اذا رجعتم الیهم) انلر تخلفلرنده سزه اعتذار ایدرلر چنانکه غزادن سز انلره رجوع ایده سز (قل لا تعتذروا لن نؤمن لکم قد نبأنا الله من اخبارکم) دیکل که معاذیر کاذبه ایله بزه اعتذار ایتمکز زیرا بز سزی تصدیق ایتمزز شول سببدنکه حق جل وعلا سزلرك ضمائرکزده کی شر وفسادلك بعضنی بزه خبر ویروبدر (وسیری الله عملکم ورسوله) وحق تعالی ورسولی مستقبلده کی عملکزی کوریسردر نفاقکزدن توبه ایدرمیسز یوخسه انك اوزره قالورمیسز (ثم تردون الی عالم الغیب والشهادة فینبئکم بما کنتم تعملون) وموتکزدنصکره اول الله تعالی یه رجوع ایدرسزکه اول خلقه غائب وکرك مشاهد اولان اشیایی علی السویه بیلور دنیاده خیر وشردن ایشلدیککز اعمالکزی سزه خبر ویروب جزاکزی ایرکورر (سیحلفون بالله لکم اذا انقلبتم الیهم لتعرضوا عنهم فاعرضوا عنهم انهم رجس) منافقلر سزلك رضاکز طلب ایدوب الله تعالی یه یمین ایدرلر چنانکه غزادن انلره کله سز تا که انلری معاتبه دن اعراض ایده سز امدی انلری معاتبه دن اعراض ایدك زیرا که عتاب انلره نفع ویا اصلاح ایدرد کلدر انلر ارجاسدر انابته حمله تطهیری قبول ایتمزلر (ومأویهم جهنم) ومأوالری ناردر دنیاده وآخرتده انلره توبیخ نفع ایتمز انلره عتاب اولمغه نار کفایت ایدر امدی انلره عتابه تقید ایتمکز (جزاء بما کانوا یکسبون) اول نار انلرك نفاق وکفردن کسب ایتدکلرینه جزا اولدیغی حالده (یحلفون لکم لترضوا عنهم) سزه یمین ایدرلر که سز انلردن راضی اوله سز (فان ترضوا عنهم فان الله لا یرضی عن القوم الفاسقین) اگر سز انلردن راضی اولورسکز سزلك رضاکز الله تعالینك رضاسنی مستلزم اولمز ویا لکز سزلك رضاکز انلره نفع ایتمز چنانکه انلر الله تعالینك سخطنده اوله لر زیرا که الله تعالی شول قومدن راضی اولمز که کفر ونفاقله انك طاعتندن خروج ایدرلر (الاعراب اشد کفرا ونفاقا) اهل بدو کفر ونفاقده اهل حضردن اشد در وحشت وقساوتلری ایچون وعلمایه عدم مخالطه لری وکتاب وسنتی قلت استماعلری ایچون (واجدر ألا یعلموا حدود ما انزل الله علی رسوله) والله تعالینك رسولنه انزال ایتدیکی شرایعك حدودنی بیلمامکه انلر احقدر (والله علیم حکیم) الله تعالی اهل وبر ومدردن هر کسنه نك حالنی بیلور مسیء ومحسننه عقاب وثوابی حکمتله ایرکورر (ومن الاعراب من یتخذ ما ینفق مغرما) اعرابدن کسنه واردرکه الله تعالینك طاعتنه صرف وتصدق ایتدیکن غرامت وخسران عد ایدر زیرا که انکله کندویه اجر وثواب اولمسنی اعتقاد ایتمز بلکه انی انفاقی خوف وریا ایله در (ویتربص بکم الدوائر) وسزه زمانك انقلابنه منتظر اولورلر که رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات ایدوب مشرکلر ظهور ایده وانلر نفاقدن تخلص ایده لر (علیهم دائرة السوء) زمان اوزرلرینه ضرر وبلا ومکروه ایله منقلب اوله (والله سمیع علیم) الله تعالی انلرك انفاق عندنده دیدکلرین ایشیدر واضمار ایتدکلرین

بیلور (ومن الاعراب من یؤمن بالله والیوم الآخر) واعرابدن کمسه واردرکه الله تعالی یه ویوم آخره ایمان
کتورر (ویتخذ ما ینفق قربات عند الله وصلوات الرسول) وانفاق ایتدیکی شیئی الله تعالی عندنده قربات
اتخاذ ایدروانکله رسول الله صلی الله علیه وسلمك دعا واستغفارنی طلب ایدرزیرا پیغمبر عزصلی الله علیه
وسلم متصدق ایچون دعا واستغفار ایدردی ✱ پس بو اجلدن صدقه ویریلان کشی یه سنتدرکه صدقه یی اخذ
ایتدیکنده انی ویرنه دعا ایده (ألا انها قربة لهم) آگاه اولك که اول نفقه انلر ایچون عند الله قربت وفضیلتدر
اشبو انلرك اعتقادی صحتنه ورجالری صدقنه الله تعالیدن شهادتدر (سیدخلهم الله فی رحمته) الله
تعالی انلری جنتنه ادخال ایدیسردر (ان الله غفور رحیم) الله تعالی انلرك ذنوبن مغفرت ایدرور حمتیله
انلری تکریم ایدر (والسابقون الاولون من المهاجرین والانصار) جنته سبقت ایدنلر مهاجرین وانصاردن
اولوندر اهل تفسیر سابقینده اختلاف ایتدیلر ✱ دینلدیکه انلر ایکی قبله یه نماز قیلنلردر ویا اهل بدردر
ویا بیعت رضوانه حاضر اولانلردرکه اول حدیبیه ده ایدی وکذلك پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه ام المؤمنین
خدیجه رضی الله عنهادنصکره اول ایمانه کلانده اختلاف اولندی دینلدیکه علی بن ابی طالب کرم الله وجهه
ایدیکه اون یاشنده ایکن اسلامه کلوب اول اول نماز قیلدی وبرقولده ابو بکر رضی الله عنه ایدی وبرقولده
زید بن حارثه ایدی اسحاق بن ابراهیم الحنظلی اشبو اخبارینی جمعده دیدیکه اول اسلامه کلان رجالدن
ابو بکردر ونسادر خدیجه در وصبیاندن علیدر وعبیددن زید بن حارثه در رضوان الله تعالی علیهم اجمعین
ابو اسحاق ایدر ابو بکر رضی الله عنه اسلامه کلجك اسلامنی اظهار ایلدی اول قریشك انسب واعلی ایدی
الفت وحسن مجالستیچون قومی اکا کاوردی وانلردن وثوق اولانلری اسلامه دعوت ایدردی حتی انك یدیله
عثمان بن عفان وزبیر بن العوام وعبد الرحمن بن عوف وسعید بن ابی وقاص وطلحة بن عبد الله اسلامه کلدی
اشبو انلر اسلامه کلجك ابو بکر رضی الله عنه انلرکه بیله پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه کلدیلر ونماز قیلدیلر امدی
بو سکز کمسه لر اسلامده سابقین اولوب انلردنصکره ناس اسلامه دخول ده انلره تتابع ایتدیلر اما که انصاردن
سابقون انلردرکه لیلۀ عقبه ده پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه مبایعت ایتدیلر عقبۀ اولیده یدی کشی ایدیلر
عقبۀ ثانیه ده یتمش اولدیلر و پیغمبر صلی الله علیه وسلمك انلره قدوم ایتدیکنده ابو زراره ومصعب بن عمیر
رضی الله عنه یه قرآن تعلیم ایدوب انلرکه بیله خلق کثیر اسلامه کلدیلر (والذین اتبعوهم باحسان)
ودخی جنته سبقت ایدنلر اول ایکی قبیله دن سابقینه احسان ایله لاحق اولنلردر ویاخود ایمان وطاعتده
یوم قیامته دکین کلجك مؤمنلردن انلره اتباع ایدنلردر ویاخود مهاجرون وانصار ذکرنده انلره رحمت
ورضوان ایله دعا ایدنلردر محمد بن کعب القرظی یه اصحاب رسول الله حقنده نه دیرسن دینلدکده دیدیکه
جمیعی محسن ومسیء جنتده در اندن بو آیتی اوقودی الا بوکه انلره تابعلرك جنتده اولسنه افعال حسنه لرینه
اتباع شرط قیلندی یوخسه سیئه لرینه دکل (رضی الله عنهم ورضوا عنه) الله تعالی انلردن راضی اولدی
طاعتلرین قبول وعمللرندن راضی اولمغله وانلر دخی اندن راضی اولدیلر انعم دینیه ودنیویه دن نائل اولدقلریله
(واعد لهم جنات تجری تحتها الانهار) وانلر ایچون جنتلر اعداد ایتدیکه اشجارینك التندن ایرمقلر اقار
(خالدین فیها ابدا) انلر انده ابدا مقیملردر (ذلك الفوز العظیم) اشبو انلره ثواب جزیلدر (وممن حولکم من
الاعراب منافقون) مدینه حولنده اعرابدن منافقلر واردرکه انلر مزینه وجهینه واشجع واسلم
وغفاردرکه مدینه نك حولنه نزول ایتمشلردی (ومن اهل المدینة مردوا علی النفاق) ومدینه اهلندن
کمسه لر واردرکه نفاق اوزره مستمر اولوب انی استحکام ایتدیلر (لا تعلمهم نحن نعلمهم) یا محمد سن انلری بیلمزسن
بلکه انلری بز بیلورز (سنعذبهم مرتین) بز انلره ایکی کره عذاب ایدرزکه اول فضیحت وقتلدر ویا بو ایکیسندن
بری قتل وعذاب قبردر ویا اخذ زکات ونهك ابداندر ویا ارواحلرینك قبضی عندنده وجوه وادبارلرینه
ملائکه نك ضربی وقبر عذابیدر (ثم یردون الی عذاب عظیم) بعده نارده عذاب عظیمه رد اولنورلر (وآخرون
اعترفوا بذنوبهم خلطوا عملا صالحا وآخر سیئا) وغزادن تخلف ایدنلردن آخرون ذنوبلرینه اعتراف

ایتدیلر یوخسه تخلفلرینه معاذیر کاذبه ایله اعتذار ایتمدیلر عمل صالحی عمل سیئه خلط ایتدیلر (عسی الله
أن یتوب علیهم) الله تعالینك وعد جمیلی اولدیکه انلرك توبه لرینی قبول ایده (ان الله غفور رحیم) الله تعالی
غفوردر وتائبلرك ذنبندن تجاوز ایدر رحیمدر انلره فضل ایدر ✱ روایت اولندیکه اشبو آیت تبوك غزاسندن
تخلف ایدنلر حقنده نازل اولوبدرکه انلر اندن تخلف ایتدکلرندنصکره نادم اولوب دیدیلرکه رسول الله صلی الله
علیه وسلم اصحابیله اسیلرده جفاده اولوب بز ایسه کولکه لرده نسا ایله صفالرده اوله وز نفسمزه واسنه
تبعیت ایله کندیمزه عجب غدر وظلم والله تعالی یه ورسولنه مخالفت ایتمشز اولیله اولسه پیغمبر عزصلی الله علیه
وسلم تبوکدن دونوب مدینه یه قریب اولدیغنده واروب کندیلرین مسجدك سوارینه دن بر ساریه یه
باغلدیلر ویمین ایتدیلرکه انلری اندن رسول الله علیه السلام صالیویرمینجه اندن صالیویرلمیه لرچون رسول
الله صلی الله علیه وسلم کلوب انلری مسجدده باغلو کوردی سببندن سؤال ایدوب خبرویرلدی رسول الله
صلی الله علیه وسلم دخی یمین ایتدیکه امر الهی اولمینجه انلری صالیویرمیه حتی اشبو آیت نازل اولیجق انلری
صالیویردی بعده دیدیلرکه یا رسول الله بزی سنکله غزادن تخلفمزه سبب اموالمز اولمشدر امدی انی تصدق
ایدوب بزی تطهیر ایت ✱ پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم دیدیکه بن سزك اموالکزی اخذه امر اولنمامشم
اوله اولسه نازل اولدیکه (خذ من اموالهم صدقة تطهرهم وتزکیهم بها) سن انلرك مماللرندن صدقه
اخذ ایت که انکله انلری ذنوبدن ویا حب مالدن تطهیر ایده سن وانلری منازل منافقیندن منازل مخلصینه
رفع ایده سن ویا انکله ماللرین آرتوره سن (وصل علیهم) وانلر ایچون دعا واستغفار ایت (ان صلواتك
سکن لهم) سنك دعالرك انلره طمانینت وسکوندر (والله سمیع علیم) الله تعالی انلرك اعترافن ایشیدر
وندامتلرین بیلور (الم یعلموا ان الله هو یقبل التوبة عن عباده) انلر بیلمزلرمیکه الله تعالی عبادنك توبه لرینی
قبول ایدرچنانکه صحیحه اوله (ویأخذ الصدقات) وصدقاتی قبول ایدر شول کمسه نك قبولی کبی که برشی
اخذ ایدرتا که بدلن ویره (وان الله هو التواب الرحیم) الله تعالی توبه یی قبول ایدیجیدر وفضلندن انلره
رحمت ایدیجیدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم والذی نفسی بیده ما من عبد یتصدق بصدقة من کسب طیب
ولا یقبل الله الا طیبا ولا یصعد الی السماء الا طیب الا کأنما یضعها فی ید الرحمن فیربیها کما یربی احدکم فلوه
حتی ان اللقمة لتأتی یوم القیامة وانها لمثل الجبل العظیم ثم قرأ الم یعلموا ان الله هو یقبل التوبة عن عباده
ویأخذ الصدقات) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر اول الله تعالی حقیچون که روحم انك یدنده در بر کمسه که
کسب طیبدن بر صدقه یی تصدق ایده والحال الله تعالی قبول ایتمز مکر آنیکه طیبدر وسمایه صعود
ایتمز مکر اولکه طیبدرکانه اول انی ید رحمانه وضع ایدر اول انی تربیه ایدرسزدن بریکز فلونی تربیه ایتمسی
کبی حتی بر لقمه یوم قیامتده جبل عظیم دکلو اولمش کتوریلور اندن اشبو الم یعلموا آیتن اوقودی
(وقل اعملوا) دیکل که دیلدیککزی خیر وکرك شری عمل ایدك (فسیری الله عملکم ورسوله والمؤمنون)
الله تعالی ورسولی ومؤمنلر سزلرك عملکزی کوریسردر اما الله تعالینك کورمسی ظاهردر زیرا اکا
برشیء خفی دکلدر ورسولنك کورمسی الله تعالینك اکا اعلامیله در ومؤمنلرك کورمسی الله تعالی
انلرك قلوبنه اهل صلاحه محبت واهل فساده بغض القاسیله در (وستردون الی عالم الغیب والشهادة)
ویوم قیامتده بعث اولندیغکزده اول الله تعالی یه رد اولنورسزکه غیب وشهادتی بیلور (فینبئکم بما کنتم
تعملون) اول سزه دنیاده ایشلدکلریکز اعمالی خبرویرر وجزاسین ایرکورر (وآخرون مرجون لامر الله)
ومتخلفیندن قوم آخرین شانلرنده حکم الله مؤخر وموقوفدرکه انلر اوچ کمسه ایدیلر کعب بن مالك وهلال
ابن امیه ومرارة بن الربیع دینوردیلر زیرا اول ذکر اولنان متخلفین کبی توبه واعتذارده مبالغه ایتمدیلر
(اما یعذبهم واما یتوب علیهم) یا الله تعالی انلره عذاب ایدرا کر نفاق اوزره اصرار ایدرلرسه ویاخود توبه لرین
قبول ایدرا کر توبه ایدرلرسه (والله علیم حکیم) الله تعالی انلرك احوالنی بیلور دیلدیکی وجه اوزره انلرده
حکمتن اجرا قیلور تتکیم قصه سی اشبو سوره دن (وعلی الثلاثة الذین خلفوا) آیتنده کلور ان شاء الله تعالی

(والذين اتخذوا مسجدا ضرارا) منافقلردن شونلر كه برمسجد یاپدیلر كه انكله مؤمنلره مضاره ایده لر (وكفرا) واضمار ایتدكاری كفره تقویت ایده لر (وتفریقا بين المؤمنين) ومؤمنلر بینی تفریق ایده لر كه انلر مسجد قباده صلات ایچون اجتماع ایدرلردی (وارصادا لمن حارب الله ورسوله من قبل) واندن اول الله تعالی یه ورسولنه محاربه ایدن ابو عامر الراهب ایچون انی اعداد ایدرلردی (وليحلفن ان اردنا الا الحسنى) ویمین ایدرلر كه بز بو مسجدی یاپمغله خصلت حسنی اراده ایتمشزكه اول صلات وذكردر ومصلینه توسعه در (والله يشهد انهم لكاذبون) الله تعالی شهادت ایدركه انلر یمینلرنده كاذبلردر (لا تقم فيه ابدا) امدی اول مسجد ضرارده ابدا نمازه طورمغل * روایت اولندیكه بنو عمرو بن عوف مسجد قبایی بنا ایدیجك پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن دیلدیلر كه انلره انده ابتدا اول نماز قیلوویره پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی نعم دیوب انلره انده نمازه امامت ایلدی اویله اولسه اخوانلری بنو غنم بن عوف انلره حسد لرندن مسجد ضراری بنا ایتدیلر شول قصد اوزره كیم ابو عامر الراهبی شامدن كلدیكنده اكا امام ایده لر كه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اكا فاسق تسمیه ایتمشیدی زیرا اول ایكی كره اسلامه كلدیكندنصكره كفره رجوع ایتمشیدی واول یوم احده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیمشیدیكه هر قومیكه سنكله قتال ایدر بولم الا انلركله بیله اوزریكه قتال ایدرم تا یوم حنینه دكین انكله قتالدن زائل اولمدی حنینده هوازنله بیله صنوب شامه قاچدی تاكه قیصردن جنودله پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اوزره محاربه یه كله قنسرینه وارديغنده مرد اولدی دینلدیكه اول یوم احزابده جیوش جمع ایدردی منهزم اولدقلرنده اول شامه كتمشیدی * دینلدیكه مسجد ضراریاپلزدن اول نمازی جمیعا مسجد قباده قیلورلرایدی چون مسجد ضراری بنادن فارغ اولدیلر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه كلدیلر حال بوكه اول تبوك غزاسنه كتمكه حاضرلنوردی دیدیلركه یا رسول الله علتلو وحاجتلولر ایچون برمسجد بنا ایتمشزدیلرز كیم انده كله سن وبزه انده نماز قیلوب بركتله دعا ایده سن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیكه شمدیكی حالده غزایه خروج امرینه مشغولز ان شاء الله تعالی غزادن كلدیكمزده اكا واره لم سزكله انده نماز قیله لم چون پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم تبوكدن دونوب مدینه قربنده ذوا وان نام موضعه نزول ایتدی مسجد ضرار اهلی كاوب مسجدلرینه دعوت ایتدیلر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دخی اكا كتمك صددنده ایكن حق جل وعلا مسجد ضرارك واهلنك حقنده اشبو آیتی انزال ایتدی وانده نماز قیلمقدن انی منع ایتدی اویله اولسه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم صحابه دن برقاچ كمسه لره بیوردی حتی كه مسجد ضراره واردیلر اكا آتش اوروب یاقدیلر وبناسین بوزوب یقدیلر ومحلنی جیفه وكناسه ایله طولدردیلر * عطا ایدر عمر بن الخطاب رضی الله عنه زمان خلافتنده وقتا كه امصار فتح اولدی مسلمینه امر ایلدیكه مساجد بنا ایده لر لكن ایكی مسجدی برینك یاننده بنا ایتمیه لر كه انك بری آخرینه مضار اولمیه (لمسجد أسس على التقوى من اول يوم أحق أن تقوم فيه) والله شول مسجدكه اول ابتداء وجودندنبرو الله تعالی یی توحید اوزره اكا اساس اورلمشدر اولی واجدردركه سن انده صلات ایچون قائم اوله سن * دینلدیكه انكله مراد مسجد قبادركه اول ذكر اولنان قصه یه اوغرادی یاخود پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك مدینه ده كی مسجدیدر (فيه رجال يحبون أن يتطهروا) انده رجال واردركه الله تعالینك رضاسین دیلیو معاصی وخصال مذمومه دن طهارتی سورلر * دینلدیكه انلر صو ایله استنجا ایدرلر وكیجه جنابت اوزره اویومزلر (والله يحب المطهرين) الله تعالی تطهر ایدنلری سور * روایت اولندیكه بو آیت نازل اولیجق پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم مهاجریندن برجماعتله مسجد قبایه واردی كورسه كه انصاردن برجماعت مسجدك قپوسنده اوتوررلر دیدیكه یا معشر انصار الله تعالی سزه ثنا ایتدی وضوء وغائط عندنده نه عمل ایدرسز دیدیلركه یا رسول الله اوچ طاشله استنجا ایدرز آردنجه صو ایله دخی استنجا ایدرز (أفمن أسس بنيانه على تقوى من الله ورضوان خير) شول كمسه می خیرلیدركه دینك بنیانی قاعدهٔ محكمه اوزره تأصیل ایده كه اول الله تعالیدن تقوا دروطاعتله رضاسی طلبدر (أم من أسس بنيانه على شفا جرف هار) یوخسه شول كمسه می خیرلیدركه دینی بنیانی

بروادی جانبنه تأصیل ایده كه اول مائث جریانیله منحفر اولدیغندن سقوطه مائل اوله (فانهار به فى نار جهنم) وانكله بیله نار جهنمه ساقط اوله (والله لا يهدى القوم الظالمين) الله تعالی هدایت ایتمز شول قومه كیم نفسلرینه كفر ونفاقله ظلم ایدرلر * روایت اولندیكه مسجد ضراردن بر بقعه قازیلوب اندن دخان چیقار كورلدی جابر بن عبد الله ایدر مسجد ضراردن دخان چیقار كوردم (لا يزال بنيانهم الذى بنوا ريبة فى قلوبهم) انلرك بنا ایتدكلری بنیانی قلبلرنده شك ونفاق اولمقدن زائل اولمز یعنی انلرك بناسی شكلرینه وتزاید نفاقلرینه سبب اولمقدن زائل اولمزیرا كه اول انلری اكا حمل ایتدی بوندنصكره پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم انی هدم ایدیجك اول قلبلرنده رسوخ بولوب زیاده اولدی برحیثیتله كه انك رسمی قلبلرنده قالدی (الا أن تقطع قلوبهم) مكركه قلبلری پاره پاره اولوب انده ادراكه قابلیت قالمیه ویاخود انلراندن شكده اولمقدن زائل اولمزلر تا شول وقته دكینكه موته ایرلره شكلری كیدوب حقیقت حاللرین كوره لر (والله عليم حكيم) الله تعالی انلرك نیاتنی بیلور مسجد ضراری هدمده حكمتن اجرا قیلور (ان الله اشترى من المؤمنين انفسهم واموالهم بان لهم الجنة) الله تعالی مؤمنلردن دیلدیكه نفسلرین وماللرین انك سبیلنه بذل ایدوب مقابله سنده انلره جنتله جزا وثواب ایده (يقاتلون فى سبيل الله فيقتلون ويقتلون) كه انلر الله تعالینك رضاسین استیو كافرلره غزا ایدوب انلری قتل ایدرلر ویا انده قتل اولنورلر (وعدا عليه حقا فى التوراة والانجيل والقرآن) انلر ایچون جنت ثوابی الله تعالیدن وعد حقدركه اول توراة وانجیل وقرآنده ثابتدر (ومن أوفى بعهده من الله) اول كمسه كه الله تعالیدن ثواب طلب ایدوب جهاد امرنده عهدینه وفا ایده نیتنده اخلاص ایدوب ریا وسمعه دن اجتناب ایده (فاستبشروا ببيعكم الذى بايعتم به) امدی الله تعالی ایله ایتدیكز مبایعه یه فرحان ومسرور اولك كه سزك فانی ویسیر یكز مقابله سنده سزه جلائل مطالبكزو برمكه وعد ایتدی (وذلك هو الفوز العظيم) امدی اول بیع كه انی الله تعالی ایله مبایعه ایتدیكز یوم قیامتده اول سزه فوز عظیمدر (التائبون) شونلر كه شركدن توبه ایدوب نفاقدن بری اولورلر (العابدون) وشونلر كه الله تعالی یه اطاعت ایدوب عبادتلرنده اخلاص ایدرلر (الحامدون) والله تعالینك نعمتلرینه سراء وضراده حمد ایدرلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم اول من يدعى الى الجنة يوم القيامة الذين يحمدون الله فى السراء والضراء) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده جنته اول دعوت اولنان شول قومدركه صفاده وجفاده الله تعالی یه حمد ایدنلردر (السائحون) وشونلر كه صائم اولورلر (قال النبى صلى الله عليه وسلم سياحة امتى الصوم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر امتمك سیاحتی صومدر صائمه سایح دینلدی زیرا اول انی شهواتدن تعویق ایدر واول ریاضهٔ نفسانیه دركه انكله خفایای ملك وملكوته توصل ایدیلور * دینلدیكه سایحون ایله مراد غزاتدركه فی سبیل الله جهاد ایدرلر * عثمان بن مظعون رضی الله عنه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن سیاحته استیذان ایتدكده دیدیكه (ان سياحة امتى الجهاد) امتمك سیاحتی جهاددر وعكرمه ایدر سایحونله مراد طلبهٔ علمدر (الراكعون الساجدون) وشونلر كه ركوع وسجود ایدرلر یعنی صلوات خمسه مواظبت ایدرلر (الآمرون بالمعروف والناهون عن المنكر) ایمان وطاعتله امر ایدرلر وشركدن ومعاصیدن نهی ایدرلر (والحافظون لحدود الله) والله تعالینك تبیین وتعیین ایتدیكی حقایق وشرایعك حدودینی رعایت ایدرلر (وبشر المؤمنين) اشبو فضائل ایله موصوف مؤمنلره تبشیر ایت اتیكه تعبیر كلام واحاطهٔ افهامدن جلیل اولور * دینلدیكه اشبو اوصافله موصوفلره دخی جنت اولور مجاهدینه اولدیغی كبی اكر جهاد تركنی قصد ایتمز ویا جهادی عنادندن ترك ایتمزلرسه زیرا كه بعض مسلمین بعض آخرینه كافی اولور واكه بو صفتلی اوله انكیچون كذلك جنت اولور زیرا كه الله تعالی (وكلا وعد الله الحسنى) مصداقنجه جمیع مؤمنلره جنت وعد ایدوبدر (ما كان للنبى والذين آمنوا أن يستغفروا للمشركين ولو كانوا أولى قربى من بعد ما تبين لهم أنهم أصحاب الجحيم) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایچون ومؤمنلر ایچون جائز اولدیكه مشركین ایچون استغفار ایده لر اكرچه اول مشركین انلرك ذوی قرابه لری ایسه ده اول مشركین كفر اوزره موتلرندن اهل نار ایدكلری

متبین اولدیغندنصکره * روایت اولندیکه ابو طالب محتضر اولدیغنده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا
واروب قتنده ابو جهل ایله عبد الله بن امیه یی بولدی دیدیکه یا عم لا اله الا الله دیکل که سنکیچون اول کلمه
سببیله الله تعالی عندنده محاجه ایدیم ابو جهل و عبد الله اکا دیدیلر که عبد المطلب ملتن ترک ایدرمیسن
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا کلمهٔ توحیدی عرض ایتدیکجه انلر اکا اول مقاله یی تکرار ایتدیلر حتی
ابو طالبک آخر کلامی عبد المطلب ملتی اوزره یم دیمک اولدی ولا اله الا الله دیمکدن ابا ایتدی پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلم دیدیکه والله بن سنکیچون استغفاردن زائل اولمزم مادامکه اندن نهی اولنمیم اویله اولسه
بو آیت نازل اولیجق انکیچون استغفاردن منتهی اولدی وبر روایتده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا دیدیکه
یا عم لا اله الا الله دیکل که یوم قیامتده سنکیچون اول قولکه شهادت ایدم دیدیکه اکر قریش بنی تعییر ایدر
اولمسه سکا مطاوعتله سنی مسرور ایدردم * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم مکه یه قدوم
ایتدیککنده اناسی آمنه نک قبرینه واروب انکیچون استغفاره اذن اولمق رجاسیله کونش قیزنجه اياغن
طوردی حتی که بو آیت نازل اولوب استغفاردن نهی اولندی اشبو آیت دلیلدر که مشرکینک احیاسیچون
استغفار جائز اوله زیرا که اول انلرک ایمانه توفیق اولنمسنی طلبدر (وما کان استغفار ابراهیم لابیه الا عن
موعدة وعدها اياه) وابراهیم علیه السلامک باباسیچون استغفاری دکل الا ابراهیم علیه السلام انکیچون
استغفاره وعد ایتدیکی سببدن ایدی ویاخود ابراهیم علیه السلامه اسلامه کلمکه وعد ایتدیکندنصکره
اولدخی اکا سنکیچون ربمه جل شانه دن مغفرت طلب ایده یم دیمشیدی (فلما تبین له أنه عدو لله تبرأ منه) وقتاکه
ابراهیم علیه السلامه انک الله تعالی یه عدو ایدیکی متبین اولدی موتی کفر اوزره اولمغله ابراهیم علیه السلام
اندن تبری ایتدی * دینلدیکه یعنی چخان آخرتده ابراهیم علیه السلامه باباسنک الله تعالی یه عدو ایدیکی متبین
اوله اندن تبری ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده ابراهیم علیه السلامه باباسی آزر قاوشه
حالبوکه یوزنده غبره وقتره اوله ابراهیم علیه السلام اکا دیه که بن سکا دیدممیکه بکا عاصی اولمغل اول ایده که
اشبو کونده سکا عاصی اولمزم اویله اولسه ابراهیم علیه السلام دیه که یارب سن بکا وعد ایتمشدک که اشبو
کونده بنی خلق ایچنده رسوای ایتمیه سن حالبوکه بابام جهنمدن ایریشن رسوا یلقدن زیاده نه اولور الله تعالی
دیه که بن جنتی کافرلره حرام ایتمشم بعده اکا دینله که یا ابراهیم اياغک التنه نظر ایت کورسه که اول بر ذبح
متلطخدر اندن قوائمندن اخذ اولنوب ناره براغیله (ان ابراهیم لأواه حلیم) ابراهیم علیه السلام چوق
آه ایدردی ویاد عاسنده چوق یلواردی وجاهلک جهلندن تجاوز وکندویه اذا ایدنی عفو ایدردی (وما کان
الله لیضل قوما بعد اذ هدیهم حتی یبین لهم ما یتقون) الله تعالی بر قومی ضلالات اوزره اماته ایدوب انک اوزره
مؤاخذه ایدرا ولمدی انلری اسلامه هدایت ایتدکدنصکره حتی که انلره اندن اول فعل وترکی واجب اولان
اشیایی بیان ایتدی * اشبو آیتک سبب نزولنده دینلدیکه بر قوم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه قدوم ایدوب
اسلامه کلدیلر حالبوکه اول وقتده خمر حرام دکل ایدی وقبله کعبه یه تحویل اولنمامشدی انلر قوملرینه
رجوع عندنصکره خمر حرام وقبله کعبه یه متحول اولدی حالبوکه انلرک اندن خبری یوغیدی برمدتدنصکره ینه
مدینه یه قدوم ایتدکلرنده خمری حرام اولمش وقبله یی تحول ایتمش بولدیلر ودیدیلر که یا رسول الله بز سنک
اولدیغک دینک غیری اوزره یز ضلالتده یز وحال الرین خبر ویردیلر الله تعالی بو آیتی انزال ایلدی دیکه الله تعالی
بر قومک منسوخ له ایشلد کلری عملی ابطال ایتمز مادامکه انلره ناسخی بیان ایتمیه اشبو آیت دلیلدر که غافل
مکلف اولمیه (ان الله بکل شیء علیم) الله تعالی هر شیئی خلقه صالحی وغیر صالحی بیلور (ان الله له ملک
السموات والارض یحیی ویمیت) سموات وارضک ملکی الله تعالینکدر ایکیسنک اهلنه دیلدیکن امر ایدر
دنیاده احیا واماته انک مفیدر خلقنده اجرا ایدر (وما لکم من دون الله من ولی ولا نصیر) سزلر ایچون
الله تعالیدن غیری سزدن انک عذابن دفع ایدر ولی ونصیر یوقدر بلکه الله تعالی هر موجودک مالکی ومتولیٔ
امریدر انک غیریه ولایت ونصرت تاتیسی دکل الا اندندر امدی واجب اولورکه یالکز اکا توجه ایده لر

وماسوادن تبری ایده لر تا که فعل وترکارنده اندن غیری مقصودلری اولمیه (لقد تاب الله علی النبی) الله تعالی
رسولنک خطاسندن تجاوز وصفح ایتدیکه منافقلره تبوک غزاسندن تخلفه اذن ویردی (والمهاجرین
والانصار) ودخی مهاجرین وانصاردن تجاوز ایتدیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ذهابدن تخلفا نوعا
میل ایتدیلر * دینلدیکه زیرا هیچ برکسه یوقدرکه الا اول توبه یه محتاجدر حتی نبی ومهاجرین وانصار ایسه ده
زیرا (وتوبوا الی الله جمیعا) قول شریفیله توبه نک وجوبی جمیع مکلفینه تعمیم بیورلدی زیرا هیچ کسه یوقدرکه
الا اول بر مقامده درکه اول استنقاص اولنور فوقنده کی مقامه نسبتله امدی اول نقیصه دن ترقی توبه در
وتوبه نک فضلنی اظهار درکه اول انبیا وصالحین مقامیدر (الذین اتبعوه فی ساعة العسرة) که اول مهاجرین
وانصار رسول الله صلی الله علیه وسلمه عسرت وقتنده یعنی غزوهٔ تبوکده که اول غزوة العسره دیو تسمیه
اولندی حسن ایدر غزوهٔ تبوک عسرتی بر مرتبه ده ایدیکه بر دوه یی اون کشی نوبتجه بنرلردی وزادلری
کوه لی خرما ومتغیر آرپه ایدی وانلردن برقاچ کشینک متعدد خرمالری اولوب اجقدقلرنده بری بر خرمایی
برازچینه دیکندنصکره انی صاحبنه ویررایجق طعمن بولورلر اوزرینه بر جرعه ماشریله اکتفا ایدرلردی
حتی انی دخی دوکتدیلر حضرت ابو بکر دیدیکه یا رسول الله حق تعالی سنی خیر دعایه معتاد ایتمشدر دعا ایلکل
نعم دیوب دعایه ال قالدردی هماندم هوا بولتلنوب ناس انکله کولکه لندی ویغمور یاغوب ناس صولندی
بعده اول منزلدن طوروب کتدیلر باشلرندن بولت کتمیوب انکله استراحت ایتدیلر (من بعد ما کاد تزیغ قلوب
فریق منهم) انلردن بر فریقک ایمان اوزره ثباتدن ویا اتباع رسولدن قلبلری زیغه قریب اولدیغندنصکره
دینلدیکه یعنی تخلف وانصرافه میل اراده ایتدیلر * کلبی ایدر بر ناس تخلفه قصد ایتدیلر بعده نادم اولوب
اردلرندن انلره ایردیلر (ثم تاب علیهم) اندن الله تعالی انلرک توبه لرین قبول ایتدی (انه بهم رؤف رحیم)
زیرا که الله تعالی انلره رافتلو ورحمتلودر (وعلی الثلاثة الذین خلفوا) والله تعالی شول اوچ کسه دندخی
تجاوز ایتدیکه غزادن تخلف ایتدیلر که انلر کعب بن مالک الشاعر ومرارة بن الربیع وهلال بن امیه ایدیکیم
اوچی دخی انصاردن ایدیلر (حتی اذا ضاقت علیهم الارض بما رحبت) حتی ارض متسعه ایکن انلره ضیق
اولدی (وضاقت علیهم انفسهم) وقلبلری فرط وحشت وغمدن بر شیئله انس ایتمز واکا سرور ایرمز اولدی
(وظنوا ان لا ملجأ من الله الا الیه) وتیقن ایتدیلر که الله تعالینک سخط وعذابندن مفر وملجأ یوقدر مکرکه
توبه واستغفار ایله اینه اکا اوله (ثم تاب علیهم لیتوبوا) بعده انلره توبه لری قبولن انزال ایتدی تاکه توابین
جمله سندن عد اولنه لر ویا اول الله تعالی انلره مرة بعد اخری قبول ورحمتله رجوع ایتدی تاکه توبه لری
اوزره استقامت ایده لر (ان الله هو التواب الرحیم) الله تعالی تائبک توبه سین قبول ایدر ونعم انعامیله
رحمت ایدر کعب بن مالک ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم تبوک غزاسندن مدینه یه قدوم ایتدیکنده
اکا واروب سلام ویردم بکا غضبله رد سلام ایتدی اندن ناس بزمله کلامی ترک ایتدیلر اللی کون اوزریمزدن
زمان کچدی اول حالت بزه زیاده مشقت ویردی بکا بوندن اهم واخوف شیء یوغیدیکه بکا موت ایروب رسول
الله صلی الله علیه وسلم نمازم قیلمیه ویاخود رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات ایدوب ناس بیننده اول منزلده
قالم بکا کمسه سویلرا ولمیه ووفات ایتدیکمده اوزریمه کمسه نماز قیلمیه اللی کون تماممنده کیجه نک ثلث اخیرنده
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه الله تعالی اشبو توبه مز آیتن انزال ایتدی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم صباح
نمازین قلیجق انی بزه تبشیر ایتدی (یا أیها الذین آمنوا اتقوا الله وکونوا مع الصادقین) یا مؤمنلر الله
تعالینک راضی اولمدیغی اشیادن صاقنک وصادقلر ایله اولک اول صدق کرک ایمان ویا عهودده در ویاخود دین
اللهده نیت وقول وعملده در ویاخود توبه وانابتده در * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یعنی شول قومله اولک که
انلر نیت خالصه اوزره رسول الله صلی الله علیه وسلم ایله تبوک غزاسنه کتدیلر ویا شونلر ایله کیم ذنبنه اعترافده
صدق ایتدیلر یوخسه اعذار کاذبه ایله اعتذار ایتمدیلر ابن مسعود ایدر کذب نه جدده ونه هزلده صالح
اولور ونه صبی یه بر شیء وعد ندنصکره خلفی جائز اولور (ما کان لاهل المدینة ومن حولهم من الاعراب

ان يتخلفوا عن رسول الله) اهل مدينه يه وانلرك حوالنده اولان اعرابه كه بوادي‌ده ساكن اولورلر جائز دكلدركه رسول اللهدن تخلف ايده‌لر چقانكه اول غزايه كيده (ولا يرغبوا بأنفسهم عن نفسه) وكذلك جائز دكلدركه رسول اللهك نفسي بقاسندن كندي نفسلرينك بقاسين اختيار ايده‌لر بلكه واجب اولوركه انك مرادينه اتباع ايده‌لر * روايت اولنديكه ابو خيثمه رضي الله عنه بستاننه واردي مكر انك بر حسنا مرأه‌سي وار ايدي ابو خيثمه ايچون انده بر ظلده حصير بسط ايتدي واوكنه رطب ايله ماء بارد كتوردي ابو خيثمه نظر ايدوب ديديكه ظل ظليل ورطب يانع وماء بارد وامرأه حسناء دردي دخي بوراده موجوددر لكن رسول الله صلى الله عليه وسلم حرده وريحده درامدي روادكلدركه اول جفاده اولم بن صفاده اولوب همانده طوروب سيفني ورمحني النه الدي وراحله‌سنه بنوب يوله كيردي سرعت سير ايله آز وقتده پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه ايردي پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم اكا صونوب دعا ايلدي (ذلك بأنهم لا يصيبهم ظمأ ولا نصب ولا مخمصة في سبيل الله) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه غزانك تخلفي جائز اولمامق شول سببله دركه الله تعالينك سبيلنده هر باركه انلره صوسزلق ويا تعب ونصب ويا آجلق ايريشه (ولا يطؤن موطأ يغيظ الكفار) ويا بر مكانه كه انلر اياق باصمغله كفار اوپكه‌لنورلر (ولا ينالون من عدو نيلا) ويا عدودن بر مصيبته ايره‌لر اول كرك قتل ويا اسر ويا نهبدر (الا كتب لهم به عمل صالح) الا انك سببيله انلر ايچون عمل صالح يازيلور (ان الله لا يضيع اجر المحسنين) الله تعالى احسان ايدنلرك اجرني ضايع ايتمز (ولا ينفقون نفقة صغيرة ولا كبيرة) ونفقه كه انلر اني انفاق ايدرلر اول كرك صغيره درتمره ويا لقمه ويا علاقه سوط كبي ويا كبيره در عثمان رضي الله عنهك جيش عسرتده‌كي انفاقي كبي (ولا يقطعون واديا) ويا بر واديكه اني قطع ايدرلر اول كرك اقباللري ويا ادبارلري حالنده‌در (الا كتب لهم) الا انك ثوابي انلر ايچون يازيلور (ليجزيهم الله أحسن ما كانوا يعملون) تا كه الله تعالى انلره يوم قيامتده شول دنياده ايشلدكلري اعماللرندن احسن جزا ايده زيرا كه حسنه واحده ايچون اون مثلي جزا اولنور تا يدي يوز مثلنه دكين واندن اكثر مالا يحصا يه دكين جزا ايديلور (قال النبي صلى الله عليه وسلم من اغبرت قدماه في سبيل الله حرمه الله على النار) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بر كسنه‌كه غزا اولنده اياقلرينه توز بولاشه الله تعالى اني جهنمه حرام ايدر (قال النبي صلى الله عليه وسلم من انفق نفقة في سبيل الله كتبت بسبعمائة ضعف) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بر كسنه كه غزا اولنه بر نفقه انفاق ايده انكيچون يدي يوز ضعفي ثواب يازيلور (قال النبي صلى الله عليه وسلم من جهز غازيا في سبيل الله ومن خلف غازيا في سبيل الله في اهله بخير فقد غزا) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بر كسنه كه في سبيل الله بر مجاهده جهادك حوايج ولوازمن تجهيز ايده ويا بر مجاهدك اهل وعيالنده خير ايله خلافت ايده اول اجرده غزا ايتمش منزلنده‌در (وما كان المؤمنون لينفروا كافة) مؤمنلره مستقيم اولمز كه غزايه ويا طلب علمه جميعي خروج ايده‌لر جميعنك تعطلي مستقيم اولمديغي كبي زيرا اشبو ايكي حالتك هر بري امر معاشه خلل ويرر * ابن عباس رضي الله عنه ايدر وقتا كه حق جل وعلا غزوه تبوكده منافقلرك عيوبن انزال ايتدي‌من بعد پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم اطرافه سرايا كوندررا ولديغنده مسلمونك جميعي غزايه چيقوب پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمي يالكز القورا ولديلر اول سببدن بو آيت نازل اولدي اشبو نهيي معناسنده نفيدر (فلولا نفر من كل فرقة منهم طائفة) مؤمنلرك هر قبيله سندن بر جماعت غزايه چيقمزلرمي چيقسونلر وبر جماعت اخرى رسول الله صلى الله عليه وسلمه قالسونلركه (ليتفقهوا في الدين) دينده فقاهتي تكلف ايده‌لر يعني اول قلان جماعت قرآن وسنن وفرائض واحكام تعلم ايده‌لر (ولينذروا قومهم اذا رجعوا اليهم) وفقاهت ايله غايت سعي ومعظم غرضلري اول غزايه كيدن جماعتي انلره رجوع ايتدكلرنده ارشاد وانذار ايده‌لر (لعلهم يحذرون) تا كه امر ونهي ايله متعظ اولوب الله تعالينك عذابندن حذر ايده‌لر * اشبو آيت دليلدركه تفقه وتذكير فروض كفايه‌دن اوله ولايق اولوركه انده متعلمك غرضي استقامت وديني اقامت اوله يوخسه ناس اوزره ترفع وبلادده تبسط اولميه وبو آيتده دلالت واردركه خبر واحد حجت اوله زيرا كه فرقه جماعتك اسميدركه اقلي اوچدر وطائفه ايسه اول

فرقه‌دن انتزاع اولنمشدر اويله اولسه لازم كلوركه طائفه اوچك بعضي بر ويا ايكي اوله حالبوكه بر طائفه دينلمشدر حق تعالينك (وان طائفتان من المؤمنين اقتتلوا فاصلحوا بينهما) قولنده زيرا روايت اولنديكه اول اقتتال ايدن ايكي كشي ايديلر نتكيم اول آيتك آخرنده (فاصلحوا بين اخويكم) قولي اول روايتي تأييد ايدر امدي الله تعالى طائفه يه امر ايتديكه دينده تفقه ايدوب بعده تعلم ايتدكلري ايله قوملريني انذار ايده‌لر اكر فرقه‌دن طائفه خبري حجت اولمسه انكله انذار وتحذير صحيح اولمزدي وفقه دين احكامني بيلمكدر واول ايكي قسمدر بري فرض عيندركه اول طهارت وصلات وصوم وسائر عبادات علميدركه عبد هر حالده انكله مكلفدر واكر مالي اولورسه زكات علمي وحج واجب اولورسه حج علمي دخي تعلم واجب اولور امدي سائر علوملك دخي فرض عين اولماسنك كيفيتي بونكله بيلنور وبر قسمي دخي فرض كفايه دركه درجه اجتهاد ورتبه فتيايه ايرشنجه تعلمدر وچون بر بلده اهلي انك تعلمن ترك ايتسه‌لر جميعي عاصي اولورلر وچون هر بلده اهلندن بر كسنه اني تعلمه قائم اولسه آخرينه‌دن اول فرض ساقط اولور امدي آخرين اوزره واجب اولوركه حوادثدن كندي‌لره واقع اولان امورده اكا تقليد ايده‌لر (قال النبي صلى الله عليه وسلم من يرد الله به خيرا يفقهه في الدين) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر بر كسنه كه الله تعالى اكا خير اراده ايده دينده اني فقيه ايدر (قال النبي صلى الله عليه وسلم فقيه واحد اشد على الشيطان من ألف عابد) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر فقيه واحد شيطانه بيك عابددن اشددر (قال النبي صلى الله عليه وسلم فضل العالم على العابد كفضلي على ادناكم) پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم ايدر عالمك عابد اوزره فضلي سزلك ادناكز اوزره بنم فضلم كبيدر امام شافعي رضي الله عنه ايدركه طالب علمه اشتغال نافله نمازه اشتغالدن افضلدر (يا أيها الذين آمنوا قاتلوا الذين يلونكم من الكفار) يا مؤمنلر كفاردن سزه اقرب اولنلره قتال ايدلك بني قريظه ونضير كبي * ديلديكه انلر كلامدن مراد روم ايديكه انلر شامده ساكن اولورلردي شام ايسه مدينه يه عراقدن اقربدر (وليجدوا فيكم غلظة) واول كفار سزده شدت وحميت وقتاله صبر بولسونلر (واعلموا ان الله مع المتقين) بيلك كه الله تعالينك عون ونصرتي متقيلرله دراكر نفاق اوزره انلره يراقدن اتقا ايدرلرسه (واذا ما انزلت سورة فمنهم من يقول ايكم زادته هذه ايمانا) چون بر سوره نازل اولسه منافقلرك بعضي بعضنه عيون ايله تغامز ايدوب سخريه واستهزا وجهي اوزره ويا انده عيوبلري اولديغنه غبطه ديرلركه اشبو سوره قنغيكزك ايماني زياده ايتدي (فاما الذين آمنوا فزادتهم ايمانا) اما مؤمنلرك اول ايماني زياده ايتدي اول سوره تدبرندن حاصل اولان علم زياده سيله واول سوره وما فيها يه اولان ايمانك ايمانلرينه انضماميله (وهم يستبشرون) حالبوكه انلر انك نزولنه سونورلر زيرا كه اول كماللري زياده سنه ودرجه‌لري ارتفاعنه سببدر (واما الذين في قلوبهم مرض فزادتهم رجسا الى رجسهم) واما انلركه قلبلرنده شك ونفاق واردر اكا كفرلري اولكي كفرلرينه انضماميله كفرلرين زياده ايتدي (وماتوا وهم كافرون) واول كفر انلرده مستحكم اولوب كافر اولدقلري حالده فوت اولديلر اشبو آيه كريمه ايمانك زائد وناقص اولمسنه دليلدر عمر رضي الله عنه اصحابندن بعضيلرك اللرينه يا پشوب كلك سزكله ايمانمز زياده ايده‌لم ديردي وعلي رضي الله عنه ديرديكه ايمان قلبده بر نقطه بيضا مثلي ظاهر اولور هر باركه ايمان زياده اوله اول بياض قلبده ارتار حتى كه قلبك كليسين بياض ايدر وكذلك نفاق قلبده بر نقطه سودا مثلي ظاهر اولور هر باركه نفاق زياده اوله اول قلبده‌كي سواد ارتار حتى كه قلبك كليسين سواد ايدر والله اكر مؤمنك قلبي شق اولنسه ابيض بولنيدي ومنافقك قلبي شق اولنسه اسود بولنيدي (اولا يرون انهم يفتنون في كل عام مرة او مرتين) انلر كورمزلرميكه هر يلده بر ايكي كره شدائد وامراض ايله ويا قحط وشدت ايله ويا غزو وجهاد ايله ابتلا اولنورلر (ثم لا يتوبون) بوندن صكره منتهي اولمزلر ونفاقلرندن توبه ايتمزلر (ولا هم يذكرون) والله تعالينك صدق وعدندن كوردكلري ايله متعظ اولمزلر (واذا ما انزلت سورة نظر بعضهم الى بعض هل يراكم من أحد) چون بر سوره نازل اولسه كه انده منافقلرك عيوبي ذكر اولنسه بري برلرينه نظر ايدوب ديرلركه رسول الله قتندن كتسه‌ك سزي مؤمنلردن كمسه كورورمي‌ديو اكر كمسه

کورمز دیسه طوروب مسجددن کیدرلردی اکر انلردن کیمسه نك کوردیکن بیلورلر ایسه طوروب
کتمزلردی (ثم انصرفوا) بعده ایماندن ویاخود فضیحه خوفیله رسول الله صلی الله علیه وسلم قتندن منصرف
اولورلردی (صرف الله قلوبهم) الله تعالی انلرك قلوبنی ایماندن صرف ایلدی (بأنهم قوم لا یفقهون) شول
سببله کیم انلر بر قوم درکه سوء فهملری وعدم تدبرلری ایچون دین اللهی فهم ایتمزلر (لقد جاءکم رسول من انفسکم)
یا اهل مکه سزه کندی جنسکزدن سزلك کبی عربی ویا اشرافکزدن رسول عربی کلدی (عزیز علیه ما عنتم)
سزلك عنتکز ومکروهه لقاکز اول رسول اللهه شدید شاقدر (حریص علیکم) سزلك ایمانکزه وصلاح
شانکزه اول حریصدر (بالمؤمنین رؤف رحیم) جمیع مؤمنلره رأفتلو ورحمتلودر (فان تولوا) اکر سکا ایماندن
اعراض ایدرلرسه (فقل حسبی الله) دیکل که حفظ ونصرته الله تعالی بکا کافیدر (لا اله الا هو) اندن
غیری معبود بالحق یوقدر (علیه توکلت) اکا توکل ایتدم رجاء وخوفم اندندر غیریدن دکل (وهو رب
العرش العظیم) اول عرش عظیم ربیدرکه احکام ومقادیر اندن نزول ایدر * ابی رضی الله عنه ایدر آخر
نازل اولان اشبو ایکی آیتدر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر بکا قرآن آیت آیت وحرف حرف نازل اولدی
الا سورهٔ براءه وسورهٔ اخلاص نازل اولدیغنده بیله سنجه ملائکه دن یتمش بیك صف دخی نازل اولدی

(سورة یونس وهی مائة وتسع آیات مکیة)

(بسم الله الرحمن الرحیم)

(الر) بن اول اللهمکه جمیع اشیایی کوررم (تلك آیات الکتاب) اشبو قرآن آیتلریدر (الحکیم)
حلال وحرام وحدود واحکامله محکمدر (أکان للناس عجبا ان اوحینا الی رجل منهم) اهل مکه یه عجبی
اولدیکه انلردن محمد صلی الله علیه وسلمه وحی ایدوب رسالتله اصطفا ایده وز یوخسه انلرك عظماسندن برینه
دکل وفتاکه محمد صلی الله علیه وسلم رسالتله مبعوث اولدی مشرکون دیدیلر که عجبدر کیم الله تعالی
ابوطالبك یتیمندن غیری ارسال ایده جك بر رسول بولمدی امدی انی دعلری فرط حماقتلرندن وامور عاجله
اوزره قصر نظرلرندن ووحی نبوتك حقیقتنه زیاده جهالتلرندن ایدی زیرا اول انلری عظماسندن
قصوری زعملرنجه انجق مالده ایدی مال امری ایسه بو بابده اهون شیئدر وبرقولده تعجبلری الله تعالینك
رسولی بشر اولمسنده ایدی (ان انذر الناس) قرآنده کی وعیدلر ایله ناسی شرك ومعاصیدن تخویف ایت
(وبشر الذین آمنوا ان لهم قدم صدق عند ربهم) ومؤمنلره تبشیر ایت که انلر ایچون رب تعالی عندنده تقدیم
ایتدکاری اعمال حسنه لری سببیله منزلهٔ رفیعهٔ سابقه وار درکه اکا قول ونیتده صدقلریله نائل اولورلر
(قال الکافرون ان هذا لسحر مبین) کافرلر دیدیلر که اشبو کتاب ومحمدك کتوردیکی دکل الا سحر
مبیندر اشبونده اعتراف واردرکه انلر رسول اللهدن امور خارقه یه مصادف اولدیلر که اول انلری معارضه دن
اعجاز ایتدی (ان ربکم الله الذی خلق السموات والارض فی ستة ایام) ربکز اول الله تعالیدرکه سموات وارض
ومافیهایی التی کونده خلق ایلدیکه اول اصول ممکناتدر (ثم استوی علی العرش) بعده عرش اوزره
استیلا ایتدی (یدبر الامر) کائناتك امرینی حکمتی وکلمهٔ سابقه سی مقتضاسنجه تقدیر واسبابنی تهیئه ایدر
(ما من شفیع الا من بعد اذنه) شفعادن هیچ بری اکا شفاعت ایتمز الا انك اذنیله اشبو کفارك زعمنی
رددرکه اصنامه عبادت ایتدکارنده انلر بزم عند الله شفعامزدر دیرلردی (ذلکم الله ربکم) اشبو اشیایی
خالق ایدن ربکز جل شانه درکه عبادته مستحق اندن غیری معبود دکز یوقدر (فاعبدوه) امدی اکا عبادت
ایدك (افلا تذکرون) تفکر ایتمزمیسز که انك ربوبیت وعبادته مستحق ایدوکن بیله سز (الیه مرجعکم
جمیعا) جمیعکزك موتله ویا بعثله رجوعی الله تعالی یه درغیریه دکل امدی اکا لقایه مستعد اولك (وعد الله
حقا) امورمذکوره یی وعد مؤکدله الله تعالی وعد ایتدی (انه یبدؤ الخلق ثم یعیده) اول الله تعالی خلقی
ابتداده وجوده کتوردی انلری افناء واهلاك ایتدکدنصکره ینه یوم قیامتده اعاده ایدر (لیجزی الذین آمنوا
وعملوا الصالحات بالقسط) تاکه مؤمنین صالحینه عدلله جزاء ایده ویا عدالتلری وامورلرنده عدل اوزره

قیاملری ویا ایمانلری سببیله که اول عدل قویمدر زیرا شرك ظلم عظیمدر * اشبو معنی اوجهدر ما بعدنده کی قول
شریفه مقابل اولدیغیچون (والذین کفروا لهم شراب من حمیم وعذاب الیم بما کانوا یکفرون) وتاکه
کافرلره کفرلری سببیله شراب حمیم وعذاب الیمله جزا ایده (هو الذی جعل الشمس ضیاء والقمر نورا) اول
الله تعالی شمسی ذات ضیا وقمری ذو نور قیلدی (وقدره منازل) واول قمر ایچون منازل تقدیر ایتدیکه قمر
انلری تجاوز ایتمز وکیرو دخی قالمز واول منازل یکرمی سکزدر شرطین وبطین وثریا ودبران وهقعه
وهنعه وذراع ونثره وطرف وجبهه وزبره وصرفه وعواء وسماك وغفر وزبانا واکلیل
وقلب وشوله ونعایم وبلده وسعد الذابح وسعد بلع وسعد السعود وسعد الاخبیه وفرغ الدلو
المقدم وفرغ الدلو المؤخر وبطن الحوتدر وبو منازل اون ایکی برجه منقسمدرکه اول حمل وثور
وجوزا وسرطان واسد وسنبله ومیزان وعقرب وقوس وجدی ودلو وحوتدر وهر برج
ایکی منزل وثلثدر هر کیجه ده قمر اول منازلك برینه نزول ایدر وایکی کیجه مستتر اولور اکر شهر اوتوز
اولورسه وبر کیجه مستتر اولور اکر شهر یکرمی طقوز اولورسه وشمسك اول منازلك هر برنده مقامی اون
اوچر کوندر انك انقضاسیله سنه دخی منقضیه اولور (لتعلموا عدد السنین والحساب) تاکه انکله
سنه لرك دخول وانقضاسن ودخی معاملات وتصرفاتکزده شهور وایام وساعات حسابن بیله سز (ما خلق
الله ذلك الا بالحق) الله تعالی اشبو خلقی حق ملتبس خلق ایلدی تاکه انکله صنعتی ظاهر وقدرتی باهر اوله
(یفصل الآیات لقوم یعلمون) الله تعالی آیتلرین تفصیل ایدر شول قوم ایچونکه بیلورلر زیرا که انی تأمله
انکله انلر منتفع اولور (ان فی اختلاف اللیل والنهار وما خلق الله فی السموات والارض لآیات لقوم یتقون)
لیل ونهارك اختلافنده وسموات وارضده الله تعالینك خلق ایتدیکی انواع کائناتده صانعك وجودنه وکمال
علم وقدرتنه دلالت ایدر آیتلر واردر شول قوم ایچونکه عواقبدن اتقا ایدرلر زیرا که اول انلری تفکر
وتدبره حمل ایدر (ان الذین لا یرجون لقاءنا) شونلرکه عقابمزدن خوف وثوابمزه رجا ایتمزلر (ورضوا بالحیاة
الدنیا) ودنیایی اختیار ایدوب انکیچون عمل ایدرلر (واطمأنوا بها) اکا سکون ایدوب همتلرین اکا
قصر ایدرلر (والذین هم عن آیاتنا غافلون) وشونلرکه بزم آیتلرمزدن غفلت ایدوب معتبرین اولمزلر (اولئك
مأویهم النار بما کانوا یکسبون) امدی انلر کسب ایتدکاری کفر ومعاصیلری سببیله مأوالری ناردر
(ان الذین آمنوا وعملوا الصالحات یهدیهم ربهم بایمانهم) شونلرکه مؤمنین صالحین اولدیلر رب تعالی انلری
ایمانلری سببیله جنته ارشاد ایدر (تجری من تحتهم الانهار) که اوکارندن انده نهرلر جاری اولور (فی جنات
النعیم) که اول جنات نعیمده در (دعواهم فیها سبحانك اللهم) انلرك انده قول وکلام ویا دعالری یا الله سنی
هر سوءدن تنزیه ایدرز دیملریدر اهل تفسیر ایدر اشبو کلمه جنت طعامنده اهل جنتله خدم بیننده علامتدر
تچن اهل جنت طعام مرادایده لر سبحانك اللهم دیرلر اویله اولسه خدم اول حینده انلرك اشتها ایتدکارین
وانداوزرلرنده کتورورلر هر مائده نك طول وعرضی بر میل اولور هر مائده ده یتمش بیك صحفه وهر صحفه ده
برلون طعام اولورکه بری آخرینه بکزه مز درطعامدن فارغ اولدقلرنده الحمد لله دیرلر (وتحیتهم فیها سلام)
وانده انلرك بری برلرینه تحیتلری ویا ملائکه نك انلره تحیتی سلامدر (وآخر دعواهم ان الحمد لله رب العالمین)
وانلرك انده تسبیحدنصکره آخر کلاملری الله تعالی یه حمد اولور * دینلدیکه یعنی تچن انلر جنته کیروب الله
تعالینك عظمت وکبریاسن کوره لر تقدیس وتمجید ایدوب نعوت جلالله وصف ایده لر بعده ملائکه کلوب
انلره آفاتدن سلامت واصناف کراماته اصابتله تحیت ایده لر (ولو یعجل الله للناس الشر استعجالهم بالخیر) اکر
الله تعالی ناسك شر ومکروهه اولان دعالرینه اجابتن تعجیل ایتسه انلرك خیره اولان دعالرینه اجابتی
استعجاللری کبی (لقضی الیهم اجلهم) انلر اماته واهلاك اولنه لردی (فنذر الذین لا یرجون لقاءنا فی طغیانهم
یعمهون) امدی بز ناسك شره اولان دعالرینه اجابتی تعجیل ایتمزز بلکه بعث وحساب ایچون لقامزدن خوف
ایتمنلری امهال واستدراج ایچون ضلالتلرنده تردد ایدرا ولدقلری حالده بیقورز (قال النبی صلی الله علیه

وسلم اللهم انی اتخذ عندك عهدا لن تخلفه انما انا بشر فای المؤمنين اذيته او شتمته او جلدته او لعنته فاجعلها له صلاة وزكاة وقربة بها يوم القيامة) پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدرا الهی سنك عندكده بر عهد اتخاذ ايدرمكه اكا خلاف اولمز بن بشرم سائر بشر كبی غضب ايدرم مؤمنلردن هر كسه كه بن اكا ايذا ويا شتم ويا جلد ويا لعنت ايدم سن اكا بندن ايريشن خلعت مكروهه يی صلات وزكات ايتكه يوم قيامتده انكله انی رحمتكه تقريب ايده سن (واذا مس الانسان الضر دعانا لجنبه او قاعدا او قائما) يعنی بر انسانه جهد وشدت ايرسه انك ازالهسيچون اضطجاعی ويا قعودی ويا قيامی حالنده اخلاص ايله بزه دعا ايدر ＊ اشبو تردیدك فائدهسی دعای جميع احواله ويا اصناف مضاره تعميمدر (فلما كشفنا عنه ضره مر كان لم يدعنا الى ضر مسه) وقتا كه بز انك مس ايدن ضرنی كيدره وز اول ضرك مسندن اولكی طريقهسنه مستمر اولور وكندويه ايريشن جهد ومشقتی اونودركانه اول بزدن مس ايدن ضرك دفعنی طلب ايتمشدی (كذلك زين للمسرفين ما كانوا يعملون) اشبو تزيين كبی معصيتده حدی تجاوز ايدنلره عصياندن عمل ايتدكاری تزيين اولنور (ولقد اهلكنا القرون من قبلكم لما ظلموا) يا اهل مكه سزدن اول نيچه قرون اهالی عذاب ايله اهلاك ايتدك شول وقتكه تكذيب ايله قوی وجوارحلرين مالا ينبغی يه استعمال ايله ظلم ايتديلر (وجاءتهم رسلهم بالبينات) حالبوكه انلره رسوللاری صدقلرينه دلالت ايدر حجتلر ايله كلديلر (وما كانوا ليؤمنوا) انلر ايسه ايمانه كلور اولمديلر زيرا كه استعدادلرينك فسادی والله تعاليننك انلری خذلانی ومهرلری كفرا وزره اولور ايدوكنه انك علمی انلری اندن منع ايلدی (كذلك نجزی القوم المجرمين) اشبو اجزاكبی كه اول رسوللرين تكذيبلری وانك اوزره اصرارلری سببيله وامهالده عدم فائدهنك تحققيله اهلالری كبی هر قوم مجرمينه جزا ايدرز (ثم جعلناكم خلائف فی الارض من بعدهم لننظر كيف تعملون) واول كدين اهلاك ايتديكمز قروندنصكره يريوزنده سزی انلرك يرينه خليفه وبدل قيلدق كه انده نيچه عمل ايدرسز اكا نظر ايدهوز جميع احوالكز بزه معلوم ايكن حكمتمز مقتضاسنجه سزه مختبر معاملهسن ايدهوز (واذا تتلى عليهم آياتنا بينات قال الذين لا يرجون لقاءنا ائت بقرآن غير هذا او بدله) يعنی مكه كافرلرينه بزم آيات بينهمز تلاوت اولنسه بزم لقامزی خوف ايتمنلر يا محمد سكا ديرلر كه اشبو كتوردیكك قرآنك غيری بر كتاب كتور كل كه بز انی اوقويه وز انده بزم استبعاد ايتديكمز بعث وثواب وعقاب ويا آلههمزه عبادتن تركی ويا آلههمزی تعييب ايدراولميه ويا خود سن انی عندنفسكدن تبديل ايت عذاب آيتنك يرينه رحمت آيتن وحلال يرينه حرام وحرام يرينه حلال كتور (قل ما يكون لی ان ابدله من تلقاء نفسی) ديكل كه بكا صحيح اولمز كه انی عند نفسمدن تبديل ايدم (ان اتبع الا ما يوحى الی) بلكه بنم اتباعم دكل الا بكا امر ونهی اولنانهدر (انی اخاف ان عصيت ربی عذاب يوم عظيم) بن ربم جل شانهدن قورقارمكه اكر بن قرآنی تبديل ايله اكا عصيان ايدرسم يوم قيامتده بكا عذاب ايريشه (قل لو شاء الله ما تلوته عليكم) اكر الله تعالى دلسه بكا قرآنی انزال ايتمزدیكه انی سزه تلاوت ايدم (ولا ادراكم به) وسزه قرآنی بيلدرمزدی (فقد لبثت فيكم عمرا من قبله افلا تعقلون) عقوللكزی تدبر وتفكرله استعمال ايتمزميسز كه انك الله تعالى قبلندن ايديكنی بيله سز قرآندن اوكدين قرق يل دكلو زمان مكث ايتدم نه سزه تلاوت ايتدم ونه بيلدردم ＊ روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم وحيدن اول مكهده قرق يل اقامت ايدوب اندن وحی اولندی ووحيدنصكره مكهده اون اوچ يل اقامت ايتدی بعده مدينهيه هجرت ايدوب انده اون يل اقامتدنصكره التمش اوچ ياشنده ايكن وفات ايتدی (فمن اظلم ممن افترى على الله كذبا) شول كمسهدن اظلم كيمدركه الله تعالىيه شريك ويا ولد اسناديله افترى ايده (او كذب بآياته) ويا آيتلرينی تكذيب ايدوب اكا كافر اوله (انه لا يفلح المجرمون) مشركلر الله تعالينك عذابندن نجات بولمزلر (ويعبدون من دون الله ما لا يضرهم ولا ينفعهم) الله تعاليدن غيری شول انلره ضر ونفعی اولميان جماداته عبادت ايدرلر والحال معبوده لايق اولوركه مثيب ومعاقب اوله تا كه اكا عبادتله جلب نفع ويا دفع ضر اولنه (ويقولون هؤلاء شفعاؤنا عند الله) وديرلركه اشبو اصنام عند الله بزم شفعامزدر امور دنيويهدن

مهما تعزی اكا شفاعت ايدرلر ويا آخرتده شفعامزدر اكر بعث اولورسه (قل اتنبئون الله بما لا يعلم فی السموات ولا فی الارض) ديكل كه الله تعالىيه خبرمی ويررسز آنيكه سموات وارضده انك صحتنی اول بيلميه يعنی حاشا انك شريكی اوله ويا انك اذنسز عندنده شفيع اوله اول ايسه انی بيلميه (سبحانه وتعالى عما يشركون) امدی اول انلرك شركندن منزه وعالی اولدی (وما كان الناس الا امة واحدة) آدم عليه السلام زماننده قابيل هابيلی قتل ايدنجيهدكين ناس فطرت اوزره موجودين ويا حق اوزره متفقين ايديلر (فاختلفوا) اندنصكره هوايه وا باطيله اتباع ايله ويا رسل بعثتيله مختلفين اولديلر بر طائفه انلره متابعت وطائفه اخرى مخالفت ايتديلر (ولولا كلمة سبقت من ربك لقضى بينهم فيما فيه يختلفون) اكر ربك جل شانهدن انلرك بيننده حكملك يوم قيامته تأخيريله كلمه سبقت ايتمش اولسه اختلاف ايتدكاری شيئده بينلری عاجلا اهلاك مبطل وابقاء محقله قضا اولنوردی (ويقولون لولا انزل عليه آية من ربه) واهل مكه ديرلركه نوليدی محمده ربی جل شانهدن اقتراح ايتدكاری آيتلردن بر آيت نازل اولسه (فقل انما الغيب لله) ديكل كه غيبك علمی الله تعالىيه مختصدر (فانتظروا انی معكم من المنتظرين) امدی سز اقتراح ايتديككز شيئك نزولنه منتظر اولك بندخی سزه جحودكز سببيله حق تعاليدن ايريشورشيئه منتظرم (واذا اذقنا الناس رحمة من بعد ضراء مستهم اذا لهم مكر فی آياتنا) يعنی بز كفاره قحط ومرض مثلی ضرا اصابتندنصكره راحت ورخا ايركورسهوز عقبنجه آيتلريمزه طعن واحتيال ايله مكرلری اولور ＊ ديندیكه اهل مكهيه يدی يل قحط ايروب بعده حق تعالى رحمتيله خصب وسعه ايركوريجك آيات الهی قدح ورسول اللهه كيد ايتمكه مباشرت ايتديلر (قل الله اسرع مكرا) ديكل كه الله تعالى مكرده سزدن اسرعدركه سز كيديككزی تدبير ايتمزدن اوكدين اول سزلك عقابكزی تدبير ايدر (ان رسلنا يكتبون ما تمكرون) بزم حفظه ملائكهمز سزلك مكر ايتديككزی يازرلر يعنی انلرك اخفاده تدبير ايتدكاری شيئی بزم حفظهمزه خفی دكلدر ＊ امدی بزه خفی دكل ايدوكی بالطريق الاولى ظاهر اولور (هو الذی يسيركم فی البر والبحر) اول الله تعالى سزه سيری تمكين ايدر برده دواب ظهرنده وبحرده سفينه اوزرنده (حتى اذا كنتم فی الفلك) حتى قچانكه سفينهلرده اولهسز (وجرين بهم بريح طيبة) واول سفينهلر ريح لينه ايله ناس ايچنده ايكن يورويه (وفرحوا بها) وانلر اكا سوينهلر (جاءتها ريح عاصف) اول حالتده اول سفينهلره ريح شديد الهبوب ايريشه (وجاءهم الموج من كل مكان) وانلره هر جانبدن موج كله (وظنوا انهم احيط بهم) وايقان ايدهلركه انلر اوزره مسالك خلاص منسد اولوب اسباب هلاك احاطه ايليه (دعوا الله مخلصين له الدين) اول الله تعالىيه دينی اخلاص ايدراولدقلری حالده دعا ايدوب ديهلركه (لئن انجيتنا من هذه لنكونن من الشاكرين) يا ربنا اكر بزی بو شدتدن قورتاررسك سكا ايمان وطاعتله شكر ايدنلردن اولورز (فلما انجاهم اذا هم يبغون فی الارض بغير الحق) وقتا كه الله تعالى انلری اول شدائددن قورتاره كه عقبنده يريوزنده فساده مباشرت ومعتادلری اولان حالات سيئهيه مسارعت ايدرلر (يا ايها الناس انما بغيكم على انفسكم) يا ناس بغی وفسادكز كنديكزهدر زيرا وبالی ينه سزه رجوع ايدر (متاع الحياة الدنيا) بغيككز متاع دنيادركه فانی اولور لكن عقابی اوزريكزده قالور (ثم الينا مرجعكم فننبئكم بما كنتم تعملون) بعده يوم قيامتده مرجعكز بزهدر آخرتده سزه جزا ايدرز انكله كه خير وشردن دنياده انی ايشلمشديكز (انما مثل الحياة الدنيا كماء انزلناه من السماء فاختلط به نبات الارض مما يأكل الناس والانعام) حياة دنيانك فنا وزوالده مثلی شول ماء مثليدركه بز انی سمادن اينديره وز واول ماء ايله ناس وانعام اكل ايده جكی حبوب وثماردن والوان حشيشدن يره بيته (حتى اذا اخذت الارض زخرفها وازينت) حتى يرالوان ازهار وانواع انوار ايله حسن وبهجهسن اظهار ايده (وظن اهلها انهم قادرون عليها) وانك اهلی كنديلرين اول نابت اولان اشيانك حصادنه ورفع غلهسنه متمكنين ظن ايدهلر (اتاها امرنا ليلا او نهارا فجعلناها حصيدا كأن لم تغن بالامس) كيجه ويا كوندوزده انك هلاكنه قضامز ايريشوب انی محصوده ومقطوعه قبلهوز كانه اندن اوكدينده اول بتمشدی ＊ امدی دنيايه تشبث ايدن دخی انك كبی الله تعالينك

اكا امر وعذابی زیاده غفلتی وقتنده ایریشور (كذلك نفصل الآيات لقوم يتفكرون) اشبو تفصیل وبیان کبی
آیات قرآنی تفصیل ایدرز شول قومه کیم امثال قرآنی تفکر ایدرلر انکله دنیانك غرور وزوالن بیلوب
اندن رهبت ایدرلر وآخرتك بقا وکمالن بیلوب طلبنه اقبال ورغبت ایدرلر (والله يدعو الى دار السلام)
الله تعالی عبادنی جنتنه دعوت ایدرکه اول آفاتدن سلامت محلیدر ویا انك اهلی بری برلرینه ویا ملائکه انلره
سلام ویرر (ويهدي من يشاء الى صراط مستقيم) واول عبادندن دیلدیکن توفیقله طریق مستقیمه
ارشاد ایدرکه اول اسلامدر ولباس تقوی ایله تدرعدر الله تعالی دعوتی تعمیم ایدوب هدایتی مشیئتنه
تخصیصنده دلالت واردرکه امر ارادتك غیری اوله وضلالت اوزره مصرك الله تعالی رشدنی اراده ایتمیه
جابر رضی الله عنه ایدر پیغمبر صلی الله علیه وسلم نائم ایکن ملائکه دن بر طائفه اکا کلوب دیدیلرکه
اشبونك مثلی شول رجل مثلیدرکه بر دار بنا ایدوب انده مأدبه وضع ایتدیکندنصکره اول مأدبه یه چاغرر
داعی کوندره اولکه داعی یه اجابت ایده اول داره کیرر ومأدبه دن اکل ایدر واولکه داعی یه اجابت ایتمیه
نه داره کیرر ونه مأدبه دن اکل ایدر * امدی دار جنتدر وداعی محمددر واولکه محمده اطاعت ایده الله تعالی یه
اطاعت ایدر واولکه محمده مخالفت ایده الله تعالی یه مخالفت ایدر محمد ناس بیننده اهل حق ایله اهل باطل
بیننی فصل ایدیجیدر (للذين احسنوا الحسنى وزيادة) دنیاده عملرین کوکچك ایدنلره آخرتده جنت والله
تعالینك وجه کریمنه نظر جزا اولور * روایت اولندیکه پیغمبر صلی الله علیه وسلم بو آیتی اوقویوب دیدیکه
اهل جنت جنتنه واهل نار ناره کیردیکنده بر منادی ندا ایده که یا اهل جنت الله تعالینك سزه موعودی
واردیکه انی سزه انجاز ایده دیه لر که آیا اول موعودنه اوله حالبوکه اول میزانمزی ثقیل ویوزلریمزی بیاض
ایتدی وبزی جنته ادخال ایدوب ناردن صیانت ایتدی اویله اولسه حجابی رفع ایدوب وجه کریمنه نظر ایده لر
انلره انك وجه کریمنه نظردن احب شیء ویرلمش اولمیه * ابن عباس رضی الله عنهمدن بر روایتده حسنی حسنه نك
مثلیله جزا اولنمسیدر وزیاده انك اون مثلیله یدی یوز ضعفه دککین جزا اولنمسیدر (ولا يرهق وجوههم
قتر ولا ذلة) انلرك یوزلرین قاپلمیه سواد وهوان که اهل ناره اولور (اولئك اصحاب الجنة هم فيها خالدون)
انلر اهل جنتدرکه انده دائملردر (والذين كسبوا السيئات جزاء سيئة بمثلها) واعمال سیئه کسب ایدنلر
سیئه لری مقابله سنده مثلی سیئه جزا اولور (وترهقهم ذلة) وانلری ذل وهوان قاپلیه (ما لهم من الله
من عاصم) الله تعالینك سخطندن ویا الله تعالی جهتندن ویا عندندن عصمت ایدر اولمیه مؤمنلره اولدیغی
کبی (كأنما اغشيت وجوههم قطعا من الليل مظلما) کانه یوزلری لیل مظلمدن قطعه لر کیوریلوبدر
(اولئك اصحاب النار هم فيها خالدون) امدی انلر اصحاب ناردرکه انده دائملردر (ويوم نحشرهم جميعا ثم نقول
للذين اشركوا مكانكم انتم وشركاؤكم) الله تعالی یوم قیامتده ایکی فریقك جمیعنی حشر ایدوب اندن
مشرکلره دیرکه یریکزده طورك که سزه وکرك شرکاکزه نه ایشلنور کوره سز (فزيلنا بينهم) اویله اولسه
بینلرینی تفریق ووصللرینی قطع ایدرز (وقال شركاؤهم ما كنتم ايانا تعبدون) شرکالری انلره دیه لر که
دنیاده سز بزم طلبمزله بزه عبادت ایتمزدیکز وبز سزلك عبادتکزی بیلمز ایدك واصنام بو وجهله مشرکلردن تبری
ایده لر وحقیقتده شرکانك بو قولی انکچوندرکه اول مشرکینك عبادتی اهوالرینه ایدیکه اهوالرینك امریله
اشراك ایتمشلردی یوخسه شرکالری انلره برشیئله امر ایتمشدی * دینلدیکه اصنام الله تعالینك اذنیله
بو اقوالی انلره سویلیه لر شول شفاعتدن بدلکه مشرکین انی انلردن توقع ایدرلردی * دینلدیکه شرکا ایله
مراد ملائکه ومسیحدر وبر قولده شیاطیندر (فكفى بالله شهيدا بيننا وبينكم ان كنا عن عبادتكم لغافلين)
الله تعالی بزمله سزلك بینکزده شاهد یترکه اول کنه حاله عالمدر بز سزلك عبادتکزدن غافللر ایدك زیرا که بز ایشتمز
وکورمز وبیلمز ایدك (هنالك تبلو كل نفس ما اسلفت) اشبو مقامده هر نفس تقدیم ایتدیکی عملی اختبار
ایدوب نفع وضررینی کورر ویاخود هر نفس عملنه اتباع ایدوب عملی انی یا جنته ویا ناره ایلتور ویاخود
هر نفس عاصیه یه تقدیم ایتدیکی شر سببیله عذاب ایریشور (وردوا الى الله) واول تقدیم ایتدکلری شیء سببیله

الله تعالینك جزاسنه رد اولنورلر (مولاهم الحق) که اول انلرك ربلری وحقیقتده متولی امورلریدر
یوخسه مولی اتخاذ ایتدکلری دکل (وضل عنهم ما كانوا يفترون) وزائل اولور اولکه آلهه لری
کندیلریچون شفاعت ایدر ویا انلری آلهه دردیو افترا ایدرلردی (قل من يرزقكم من السماء والارض)
دیکل که سما وارضك جمیعندن سزه رزقی کیم ویرر زیرا که ارزاق اسباب سماویه ومواد ارضیه ایله حاصل
اولور (امن يملك السمع والابصار) ویاخود سمع وابصارك خلق وتسویه سنه کیم قادر اولور ویا اول ایکیسن
آفاتدن کیم حفظ ایده بیلور (ومن يخرج الحي من الميت ويخرج الميت من الحي) وکیمدرکه میتدن حی
وحیدن میت چیقارر نطفه دن ولد وحیواندن نطفه خروجی کبی (ومن يدبر الامر) وکیمدرکه جمیع عوالمك
امورینی تدبیر ایدر (فسيقولون الله) دیه لر که بو اشیایی ایدن الله تعالیدر زیرا که فرط وضوحندن
مکابره وعناده قادر اولمزلر (فقل افلا تتقون) دیکل که بو اقرار ایله ینه حق تعالیدن قورقیوب اکا نیچه شرك
ایدرسز (فذلكم الله ربكم الحق) اشبو اموره متولی اولوب عبادته مستحق ربکز جل شانه درکه ربوبیتی
ثابتدر زیرا اولدرکه سزی انشا واحیا ایتدی ورزقلندروب امور یکزی تدبیر ایتدی (فماذا بعد الحق
الا الضلال) حقدنصکره دکل الا ضلالدر اولکه حق تجاوز ایده ضلاله دوشر (فانى تصرفون) امدی
حق قویوب نیچه ضلاله صرف اولنورسز (كذلك حقت كلمة ربك على الذين فسقوا انهم لا يؤمنون) اشبونك
کبی الله تعالینك کلمه وحکمی واجب اولدی شول قوم اوزره کیم کفرلرنده تمرد ایدوب حد استصلاحدن
خروج ایتدیلر انلر ایمانه کلمزلر (قل هل من شركائكم من يبدؤا الخلق ثم يعيده) دیکل که اوثانکزدن بری
قادرمیدرکه اصل ومثالسز خلقی انشا ایده وموتندنصکره انی دیرکوره اکر سکا جواب ویرمکدن
عاجز اولورلر ایسه (قل الله يبدؤا الخلق ثم يعيده) دیکل که اکا الله تعالی قادر اولور (فأنى تؤفكون)
قصد سبیلدن انلر نیچه صرف اولنورلر (قل هل من شركائكم من يهدي الى الحق) دیکل که اوثانکزدن بری
قادرمیدرکه نصب حجج وارسال رسل ونظر وتدبره توفیقله حقه ارشاد ایده جوابدن عاجز اولدقلرنده (قل الله
يهدي للحق) دیکل که خلقی حقه الله تعالی ارشاد ایدر (افمن يهدي الى الحق احق ان يتبع امن لا يهدي
الا ان يهدى) الله تعالی که حقه ارشاد ایدر اتباع اولنمغه اولی احقدر یوخسه صنم که بنفسه تحرکه وبر مکاندن
مکان آخره انتقاله قادر اولمز مکرکه اول نقل اولنه (فما لكم كيف تحكمون) سزه نولدیکه صریح عقل بطلانی
اقتضا ایدر شیئله نیچه حکم ایدرسز (وما يتبع اكثرهم الا ظنا) انلرك جمیعی ظنه اتباع ایدرلر دیرلرکه اصنام
آلهه در وآخرتده انلره شفاعت ایدیسرلردر حالبوکه اول براعتقاد باطلدر انك شاننده کتاب وسنت وارد
اولمیوبدر (ان الظن لا يغني من الحق شيئا) زیرا که ظن علمدن واعتقاد حقدن برشیء اغنا ویرمز ویاخود اول
الله تعالینك عذابندن برشیء انلردن دفع ایتمز ویاخود ظن علم مقامنه قائم اولمز * اشبو دلیلدرکه علم اصولك
تحصیلی واجب اوله وتقلید وظن ایله اکتفا جائز اولمیه (ان الله عليم بما يفعلون) الله تعالی انلرك ظنه
اتباعلرین وبرهاندن اعراضلرین بیلور (وما كان هذا القرآن ان يفترى من دون الله) اشبو قرآن صحیح
اولمزکه الله تعالینك غیری یه مضاف قیلنه (ولكن تصديق الذي بين يديه) لکن الله تعالی انی اندن اول نازل
اولان کتب الهیه یی تصدیق انزال ایلدی (وتفصيل الكتاب) وعقاید وشرایعدن حق وثابت اولانی تفصیل
انزال ایلدی (لا ريب فيه من رب العالمين) که اول رب العالمیندن اولوب اندن ریب منتفیدر (أم يقولون
افتراه) کفار مکه دیرلرمیکه انی محمد ذات نفسندن اختلاق ایتدی (قل فأتوا بسورة مثله) دیکل که امدی
بلاغتده وحسن نظمده وقوت معناده انك مثلی بر سوره کتورك زیرا که عربیت وفصاحتده بنم کبیسز
(وادعوا من استطعتم من دون الله) ومع ذلك الله تعالینك غیریدن سزه اعانته امکانی اولور کسه لردن
استعانت ایدك (ان كنتم صادقين) اکر اول محمدك اختلاقیدر دیو قولکزده صادقلر ایسه کز (بل كذبوا
بما لم يحيطوا بعلمه) بلکه قرآنی اول ایشتدکلرنده آیاتنی تدبر ایتمز وشانی بیلمکسزین تکذیبه مسارعت ایدرلر
(ولما يأتهم تأويله) حالبوکه انلر انك تأویلنه واقف اولمدیلر ومعانیسنه اذعانلرین ایرکورمدیلر (كذلك

كذب الذين من قبلهم) كفار مكه قرآنى تكذيب ايتدكارى كبى انلردن اول امم ماضيه كمارى بدنخى انبيالرينك
كتوردكارى معجزاتلرنده تكذيب ايتديلر (فانظر كيف كان عاقبة الظالمين) نظر ايت كه رسوللرين تكذيبله
نفسلرينه ظلم ايدنلرك عاقبتى نيجه هلاكه ايردى (ومنهم من يؤمن به ومنهم من لا يؤمن به) اول مكذبينك
بعضى نفسنده قرآنى تصديق ايدوب حق ايدوكن بيلوركن عناد ايدر ويا خود مستقبلده انى تصديق وتوبه
ايديسردر وانلرك بعضى ايسه فرط غباوت وقلت تدبرندن انى نفسنده تصديق ايتمزويا خود مستقبلده انى
تصديق ايتيوب موتى كفرا اوزره اولور (وربك اعلم بالمفسدين) ربك جل شانه اول مكذبيندن عناد واصرار
ايدنلرى بيلور (وان كذبوك فقل لى عملى ولكم عملكم انتم بريئون مما اعمل وانا برئ مما تعملون) اكر انلر
الزام حجتدنصكره سنى تكذيب اوزره اصرار ايدرلر ايسه انلره ديكل كه بنم عملمك جزاسى بكادر وسزك عملكزك
جزاسى سزه در سز بنم عملمدن برئلرسز وبن دخى سزك عملكزدن بريئم نه سز بنم عمله مؤاخذه اولنورسز ونه
بن سزك عملكزله مؤاخذه اولنورم * دينلديكه بو آيت سيف آيتيله منسوخه در (ومنهم من يستمعون اليك)
ومكذبيندن بر طائفه چوق سن قرآن اوقيوب شرايع تعليم ايتدكسنى دكارلر لكن قبول ايتمزلر شول
اصم كبيكه اصلا ايشتميه (افأنت تسمع الصم ولو كانوا لا يعقلون) سن اصمه ايشتدرمكه قادرمى اولورسن
اكر صملرينه عدم فهم دخى منضم اولور ايسه * اشبونده تنبيه واردركه استماع كلامك حقيقتى اول كلامدن
مقصود اولان معنانى فهمدر اول اجلدن بهايم انكله وصف اولنمز (ومنهم من ينظر اليك) ومكذبيندن
بر طائفه سكا نظر ايدوب نبوتك دلائلن معاينه ايدركن ينه سنى تصديق ايتمزلر (افأنت تهدى العمى ولو كانوا
لا يبصرون) سن اول قلبى اعمالره هدايته قادرمى اولورسن اكر اول عمالرينه عدم بصر دخى منضم اولور ايسه
زيرا كه ابصاردن مقصود اعتبار واستبصاردر وانده عمده بصيرتدر اول اجلدن اعماى مستبصر حس
وتفطن ايدرا نيكه بصيرا احمق ادراك ايدهمز (ان الله لا يظلم الناس شيأ ولكن الناس انفسهم يظلمون)
الله تعالى ناسه حواس وعقللرى سلبيله برشى ظلم ايتمز لكن ناس انى افساد ومنافعن تفويتله نفسلرينه
ظلم ايدرلر * اشبو دليلدركه عبد ايچون كسب ثابت اوله يوخسه بالكليه مسلوب الاختيار اولميه (ويوم
يحشرهم كان لم يلبثوا الا ساعة من النهار) بز انلرى قبوردن بعثله جمع ايدرز كانه انلر دنياده وياقبورده
نهاردن بر ساعت مكث ايتديلر ايدى (يتعارفون بينهم) قبرلرندن بعث اولندقلرنده برى برلرين دنياده كى
بيلشملرى كبى بعده اهوال قيامتى كوردكارنده باشلرى قيدينه دوشوب اول بيلشملرى كسيله
دينلديكه يوم قيامتده انسان يانده اولان كمسه يى بيله لكن هيبت وخشيتدن سويلميه (قد خسر الذين كذبوا
بلقاء الله وما كانوا مهتدين) موتدنصكره بعثله الله تعالينك لقاسنى تكذيب ايدنلر تجارتلرنده زيان ايتديلر
زيرا كه ايمانى كفره دكشديلر تجارت امرنى بيلمديلر (واما نرينك بعض الذى نعدهم او نتوفينك) يا محمد بز انلره
ايعاد ايتديكمز عذابى حياتكده سكا كوستره وزويا انى كوسترمدين سنى توفيه ايدهوز (فالينا مرجعهم)
آخرتده مرجعلرى بزه در (ثم الله شهيد على ما يفعلون) بوندنصكره يوم قيامتده الله تعالى انلرك افعاللرى
اوزره شهادتن ادا ايديسردر (ولكل امة رسول) امم ماضيه دن هر امت ايچون رسول واردر بعث
اولنديكه انلرى حقه دعوت ايده (فاذا جاء رسولهم قضى بينهم بالقسط وهم لا يظلمون) چونكه انلره رسوللرى
كلوب تكذيب ايتديلر رسولله مكذبين بينى عدلله قضا اولندى رسول انجا ومكذبين اهلاك ايلدى انلرى
الزام ايدر حجتسز عذاب اولنمزلر وياذ نبسز مؤاخذه وياسيئاتلرى اوزره زياده ايدلمزلر (ويقولون متى هذا
الوعد ان كنتم صادقين) ومشركون استبعاد واستهزا طريقى اوزره قيام ساعت ويا نزول عذاب نه وقتن
اولوردير لر يا محمد سن وكرك اصحابك وعدكزده صادقلر ايسه كز بزه خبر ويرك (قل لا املك لنفسى ضرا
ولا نفعا) ديكل كه بنم نفسم ايچون ضر ونفعه مالك دكلم اوله اولسه سزكيچون انكا نيجه مالك اولورم حتى كه
سزه عذاب طلبنده استعجال ايدم (الا ما شاء الله) مكر انى كه الله تعالى بنم مالك اولمغم ديليه (لكل امة اجل)
هر امتك هلاكنه اجل مضروب واردر (اذا جاء اجلهم فلا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون) چونكه اول

وقت

وقتكاه نه بر آن امهال اولنورلر ونه بر آن اندن تعجيل اولنورلر * امدى سز دخى يا مشركين عذابكزه عجله
ايتمكز وقتكز ايردكنده سزه وعد اولنان انجاز اولنور (قل ارأيتم ان اتيكم عذابه بياتا او نهارا ماذا يستعجل
منه المجرمون) ديكل كه بكا خبر ويرك اكر الله تعالينك عذابى سزه كيجه ده ويا كوندزده كلسه عذابدن
نه شيئه مجرمون استعجال ايدرلر والحال انك كلسى مكروهدر استعجاله ملايم اولمز (اثم اذا ما وقع آمنتم به
الآن وقد كنتم به تستعجلون) اكر سزه انك عذابى واقع اولسه انك وقوعندنصكره اكا ايمان كتوررميديكز
بر وقتده كه انده سزه ايمانك نفعى اولميه چونكه عذاب وقوعندنصكره ايمانه كله لر انلره دينله كه شمديمى ايمانه
كلورسز حالبوكه اول عذابى تكذيب واستهزا وجهى اوزره استعجال ايدرديكز (ثم قيل للذين ظلموا ذوقوا
عذاب الخلد هل تجزون الا بما كنتم تكسبون) بعده اشراك ايدنلره دينله كه شول عذاب دائمى ذوق ايدك كه
اول سزدن ابدا منقطع اولمز سز جزا اولنمكزده كل الا دنياده كسب ايتديككز كفر ومعاصى سببيله در
(ويستنبؤنك أحق هو) يا محمد سندن استخبار ايدرلر كه بزه وعد ايتديكك عذاب وقيام ساعت حقميدر (قل
اى وربى انه لحق وما انتم بمعجزين) ديكل كه نعم ربم حقيچون اول حقدر سز اول عذابدن فوت اولوردكالرسز
(ولو ان لكل نفس ظلمت ما فى الارض لافتدت به) اكر شرك ويا غيره تعدى ايله ظلم ايدن هر نفس ايچون يرده كى
خزائن واموال اولسه يوم قيامتك عذابندن خلاص ايچون انى بذل ايديدى (واسروا الندامة لما رأوا
العذاب) عذابى كوريجك ندامتى اسرار ايده لر زيرا كه حسابلرنده اولميان فظاعت وهولى كوريجك مبهوت
اولوب نطقه قادر اولميه لر (وقضى بينهم بالقسط وهم لا يظلمون) خلايق بيننده عدلله قضا اولنور انلره ظلم اولنمز
مؤمنين صالحينه عمللرينك ثوابى ويريلور وكافرين وعاصينه عذابلرى زياده ايدلمز (ألا ان لله ما فى السموات
والارض) آكاه اولك كه سموات وارض واينچنده كى اشيا جميعا الله تعالينك خلق وملكيدر (الا ان
وعد الله حق) ثواب وعقابدن وعدايتديكى حقدر انده خلف اولمز (ولكن أكثرهم لا يعلمون) لكن انلرك
اكثرى انى بيلمزلر زيرا كه عقللرى حيات دنيادن ظاهرا اوزره مقصوردر (هو يحيى ويميت) اول الله
تعالى دنياده ديركورر واولدرر عقباده دخى اكا قادر اولور زيرا كه قادرلذاته نك قدرتى زائل اولمز
وماده كه بالذات حيات وموتى قابله اوله ابدا انى قابله در (واليه ترجعون) موت ويانشورله اول الله تعالى يه
رجوع ايدرسز (يا أيها الناس قد جاءتكم موعظة من ربكم وشفاء لما فى الصدور وهدى ورحمة للمؤمنين)
يا ناس سزه بر كتاب كلديكه اول حكمت عمليه يى جامعدركه اعمالك محاسن ومقابحن كاشفه در محاسنه مرغبه
ومقابحدن زاجره در وكذلك حكمت نظريه يى دخى جامعدركه صدورده اولان شكوك وسوء اعتقاده شفادر
وحق ويقينه هدايت ومؤمنلره رحمتدركه انكله ظلمات ضلالدن نجات بولورلر (قل بفضل الله وبرحمته
فبذلك فليفرحوا) ديكل كه سوينورلر ايسه حق تعالينك فضل ورحمتنه سوينسونلر * دينلديكه حق
تعالينك فضلى ايمان ورحمتى قرآندر ويا فضلى قرآن ورحمتى قرآنه اهل ايتمسيدر ويا فضلى اسلام ورحمتى انك
قلبده تزيينيدر ويا فضلى اسلام ورحمتى سنتدر ويا فضلى ايمان ورحمتى جنتدر (هو خير مما يجمعون) اول
انلرك حطام دنيادن جمع ايتدكلرندن خيرلودر (قل أرأيتم ما انزل الله لكم من رزق فجعلتم منه حراما وحلالا)
ديكل كه بكا خبر ويرك رزقدن اول شيئى كه الله تعالى انى سزه ويرديكه اول سمادن نازل ماءله حاصل اولور حرث
وانعام كبيكه انك بعضنى حرام وبعضنى حلال قيلديكز * دينلديكه انكله مراد حرث وانعامدن حرام
ايتدكلريدر بحيره وسائبه ووصيله وحام كبى ويا خود حرث وانعامدن لله نصيب قيلمريدركه اول سورۀ انعامده
كچدى (قل الله آذن لكم ام على الله تفترون) ديكل كه تحريم وتحليله سزه الله تعالى مى اذن ويردى يوخسه اكا
افترامى ايدرسزكه اول انلرك انى بزه الله تعالى امر ايلدى ديرلريدر (وما ظن الذين يفترون على الله الكذب
يوم القيامة) الله تعالى يه كذب اختلاق ايدنلرك يوم قيامتده ظنلرى ندر ظن ايدرلرميكه الله تعالى انك
اوزره عقاب ايتميه (ان الله لذو فضل على الناس ولكن اكثرهم لا يشكرون) الله تعالى ناسه فضل
ايديجيدر رسول حيثيتدنكه انلره عقل ويردى وارسال رسلله وانزال كتبله انلره طريق حقى بيلدردى لكن انلرك

اکثری بو نعمتلره شکر ایتمزلر (وماتکون فی شان وما تتلو منه من قرآن) یا محمد سنک اعمالدن بر عملده
اولورسن و قرآندن که انی الله تعالیدن تلاوت ایدرسن (ولا تعملون من عمل) و بر عملکه یا محمد سن وامتک انی
ایشلرسز (الا کنا علیکم شهودا اذ تفیضون فیه) الا بز سزک اوزریکزه رقبا و مطلعیز شول وقتن که
اکا خوض واندفاع ایدرسز (وما یعزب عن ربک من مثقال ذرة فی الارض ولا فی السماء) وربک جل
شانه نک علمندن ارض وسماده وجودا مکانده نملهٔ صغیره یه ویا هبایه موازن اولورشیٔ بعید وغائب اولمز
(ولا أصغر من ذلک ولا أکبر الا فی کتاب مبین) واول نملهدن اصغر ویا اکبر برشیٔ یوقدر الا اول لوح محفوظده
ثابتدر (ألا ان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون) آگاه اولک که اولیاء الله کیم الله تعالی بی طاعتله
تولی ایدوب اولدخی انلری کرامتله تولی ایتمشدر انلره لحوق مکروه خوفی یوقدر و امورلری حاصلدر فوات
حزنن چکمزلردر (الذین آمنوا وکانوا یتقون) که انلر الله تعالی یه ایمان کتوروب اکا مخالفتدن
صاقنورلردی (قال النبی صلی الله علیه وسلم ان لله عبادا لیسوا بانبیاء ولا شهداء یغبطهم النبیون والشهداء
بقربهم ومقعدهم من الله یوم القیامة قیل من هم یا رسول الله قال هم عباد من عباد الله من بلدان شتی وقبائل
شتی لم یکن بینهم ارحام یتواصلون بها ولا دنیا یتباذلون بها یتحابون بروح الله یجعل الله وجوههم نورا ویجعل
لهم منابر من لؤلؤ قدام الرحمن یفزع الناس ولا یفزعون ویخاف الناس ولا یخافون) پیغمبرمز صلی الله علیه
وسلم ایدر الله تعالینک عبادی واردرکه انلرینه انبیا ونه شهدادر اما بوکه انبیا وشهدا یوم قیامتده انلرک قربنه
ومنزللرینک رفعتنه غبطه ایدهلر * دینلدیکه یا رسول الله انلرینه حاللو کسهلردر دیدیکه انلر بلاد متفرقه
وقبائل شتادن عباد اللهدن بر طائفهدرکه لله بری برلرینه محبت ایدرلر حال بوکه بینلرده ارحام یوقدرکه انک
سبیله تواصل ایدهلر ودنیالری دخی یوقدرکه بری برلرینه بذل ایدهلر الله تعالی انلرک یوزلرین نورلندرر وقدام
رحمانده انلر اوچون منبرلر اوزره جلوس ایتدرر ناس فزع وخوف ایتدیکنده انلر امن وراحتده اولور (سئل
النبی صلی الله علیه وسلم عن اولیاء الله قال الذین اذا رؤوا ذکر الله) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه اولیاء اللهدن
سؤال اولندقده دیدی انلردرکه کورلدکلرنده الله تعالی ذکر اولنه (قال النبی صلی الله علیه وسلم قال الله
تعالی ان اولیائی من عبادی الذین یذکرون بذکری واذکر بذکرهم) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالی
دیدیکه عبادمدن اولیام انلردرکه بنم ذکرمله ذکر اولنورلر وبندخی انلرک ذکریله ذکر اولنورم (لهم البشری
فی الحیاة الدنیا وفی الآخرة) انلر ایچون دنیاده وآخرتده بشری واردر (سئل النبی صلی الله علیه وسلم عن
البشری فی الحیاة الدنیا قال هی الرؤیا الصالحة یراها المسلم او تری له) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اشبو
آیتدهکی حیاة دنیاده اولان بشرادن سؤال اولندقده دیدیکه اول رؤیای صالحهدرکه مسلم انی کورر
ویا انکیچون کورلور (قال النبی صلی الله علیه وسلم لم یبق من النبوة الا المبشرات قالوا وما المبشرات قال
الرؤیا الصالحة) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر نبوت آثارندن انجق مبشرات قالدی دیدیلرکه مبشرات
ندر دیدیکه رؤیای صالحهدر (قال ابوذر رضی الله عنه یا رسول الله الرجل یعمل لنفسه ویحبه الناس قال
تلک عاجل بشری المؤمن) ابوذر رضی الله عنه دیدیکه یا رسول الله کشی کندی ایچون عمل صالح ایشلدیکه
ناس انی سوربونه حالتدر دیدیکه او مؤمنک عاجلدهکی بشراسیدر * دینلدیکه اول مؤمنک موتی عندنده
ملائکهنک الله تعالیدن بشارتله نزولیدر قرآنده بیورلدیکه (تتنزل علیهم الملائکة ألا تخافوا ولا تحزنوا
وأبشروا بالجنة التی کنتم توعدون) ابن عباس ایدر دنیادهکی بشری موت عندنده ملائکهنک بشارتله
کلمسیدر واما آخرتدهکی بشری مؤمنک روحی چیقدیغنده ملائکه انکله الله تعالی یه صعود ایدوب رضوان
الله ایله تبشیر اولنمسیدر (لا تبدیل لکلمات الله) الله تعالینک اقوالنه تغییر ومواعیدینه اخلاف یوقدر
(ذلک هو الفوز العظیم) امدی اولیاء اللهک دنیاده وآخرتده تبشیر اولنملری فوز عظیمدر (ولا یحزنک قولهم)
یا محمد کافرلرک اشراک وتکذیب وتهدیدلری سکا حزن ویرمسون (ان العزة لله جمیعا) زیرا غلبه وقهر وقدرت
جمیعی الله تعالینکدر انک غیری اندن برشیئه مالک دکلدر امدی اول انلره قهر وانلر اوزره سکا نصرت ایدر

(هو السمیع العلیم) اول الله تعالی انلرک اقوالن ایشیدر وعزماتن بیلور (ألا ان لله من فی السموات ومن
فی الارض) آگاه اولک که سموات وارضده اولان ملائکه وانس وجن الله تعالینکدر امدی بونلر اشرف
ممکنات ایکن انلرک هیچ بری ربوبیته صالح اولمیجق شول لا یعقل اولان اشیا احقدرکه اکا ند وشریک اولمیه
(وما یتبع الذین یدعون من دون الله شرکاء) الله تعالی یه انک غیری ملائکه وپیغمبری شرکا تسمیه ایدنلر
نه شیئه اتباع ایدرلر زیرا اول شرکالرینک اتباعی الله تعالی یه در انک غیری یه عبادت ایتمزلر امدی نیچون
انلر متبوعلری طریقنه کیتمزلر (ان یتبعون الا الظن) بلکه انلرک اتباعلری دکل الا ظنلرینهدرکه انلر شرکا اوله
تابعلرین الله تعالی یه تقریب ایده (وان هم الا یخرصون) بلکه انلر الله تعالی یه نسبت ایتدکلری شیئده کذب
ایدرلر ویا انلری شرکا تقدیرلرنده تقدیر باطل ایدرلر (هو الذی جعل لکم اللیل لتسکنوا فیه والنهار مبصرا)
اول الله تعالی سز کیچون کیجه یی خلق ایتدیکه کوندزده اشتغال تعبندن انده سکون واستراحت
ایدهسز وکوندزی مضیٔ قیلدیکه انده انک عجایب خلقن کورهسز (ان فی ذلک لآیات لقوم یسمعون) اشبو
لیل ونهاری تقلیبده سماع اعتبار وتعاظله استماع ایدن قومه آیتلر واردر (قالوا اتخذ الله ولدا) کفار
دیدیلرکه الله تعالی ولد اتخاذ ایتدی (سبحانه هو الغنی) اول ولد اتخاذندن منزهدر زیرا ولد اتخاذی
حاجتدن ناشیدر واول ایسه اندن غنیدر (له ما فی السموات وما فی الارض) زیرا سموات وارضده اولان
اشیانک جمیعی انک عبید وملکیدر (ان عندکم من سلطان بهذا) سزک اول قول باطله عندکزده برهانکز یوقدر
(أتقولون علی الله ما لا تعلمون) حقیقتن بیلمدیککز شیئی الله تعالی یه اسناد ایله الله تعالی یه افترا ایدرمیسز زیرا
هر قول که اکا دلیل اولمیه اول جهالتدر اشبو دلیلدرکه عقائدده برهان قاطعدن لابدر وعقایدده تقلید
سایغ دکلدر (قل ان الذین یفترون علی الله الکذب لا یفلحون) دیکل که شونلرکه الله تعالی یه اتخاذ ولد ایله واکا
اضافت شریک ایله کذب اختلاق ایدرلر نار عذابدن قورتلمزلر وجنته کیرمزلر (متاع فی الدنیا) انلرک الله
تعالی یه کذب اختلاقلری دنیاده بر متاعدرکه کفرده ریاستلرین انکله اقامت ایدرلر (ثم الینا مرجعهم) بعده
موتله رجوعلری بزهدر اویله اولسه شقاء مؤبده ایریشرلردر (ثم نذیقهم العذاب الشدید بما کانوا یکفرون)
بعده انلره کفرلری سببیله عذاب شدید اذاقه ایدرز (واتل علیهم نبأ نوح) یا محمد سن اهل مکهیه نوحک قومیله
اولان ماجراسنی تلاوت ایت (اذ قال لقومه یا قوم ان کان کبر علیکم مقامی وتذکیری بآیات الله) اول
قومنه دیدیکه انلر اولاد قابیلدر اکر بنم ارا کزده طول مکثم وآیات الله ایله سزه وعظم عظیم وثقیل اولوب
بنی طرد ویا قتله عزم ایدرسکز (فعلی الله توکلت) امدی بن الله تعالی یه توکل ووثوق ایتدم (فاجمعوا
امرکم وشرکاءکم) اویله اولسه امرکزی احکام ایدوب انک اوزره شرکاکزله بیله عزم ایدک (ثم لا یکن امرکم
علیکم غمة) بعده بنم اهلاکمه قصدکز سزه مستور اولمسون بلکه مکشوف ومشهود اولسون (ثم اقضوا
الی ولا تنظرون) بعده بکا دیلدیککز شری ایرکورک یوخسه بکا امهال ایتمکز (فان تولیتم فما سألتکم من
اجر) اکر بنم تذکیر و وعظمدن اعراض ایدرسکز بن سزدن انک مقابلهسنده اجر طلب ایتمدمکه اول سزه
ثقیل اولوب اعراضکزی ایجاب ایده (ان اجری الا علی الله) بنم دعوت وتذکیرم اوزره ثوابم الله تعالینک
عهدهسنهدر اول بنی اثابه ایدر کرکسه سز ایمانه کلک ویاخود ایماندن اعراض ایدک (وامرت ان اکون من
المسلمین) وامر اولندمکه انک امرینه منقادلردن اولم امرینه مخالفت ایتمیم انک غیریدن رجا ایتمیم (فکذبوه)
انلر ایسه انی تکذیبلری اوزره اصرار ایتدیلر (فنجیناه ومن معه فی الفلک) اویله اولسه نوح علیه السلامی
وبیله سنجه اولان مؤمنلرکه سکسان کشی ایدیلر سفینهیه ادخال ایله غرقدن نجات ویردک (وجعلناهم
خلائف) وانلری هالکیندن خلفا قیلدق (واغرقنا الذین کذبوا بآیاتنا) بزم آیتلریمزی تکذیب ایدنلری
طوفانله اغراق ایتدک (فانظر کیف کان عاقبة المنذرین) نظر ایتکه شول رسل انذارندنصکره ایمانه
کلمینلرک عاقبتی نیجه اولدی * شیخ محیی الدین بن عربی فتوحات مکیهده ایدر الله تعالی یه دعوت ایدنه افضل
بودرکه دعوتی مقابلهسنده اخذ اجر ایتمیه مع هذا اخذ ایتسه جائز اولور اکل ایتدیکنک احلندندر زیرا

الله تعالى يه دعوتك مقامى اجر اقتضا ايدر شول اجلدنكه هر نبى قومنى حقه دعوت ايتديككنده ديديكه
(لا أسألكم عليه من اجران اجرى الا على الله) انك اوزره سزدن اجر استمزم بلكه بنم اجرم الله تعالينك
عهده سنه دردعوتى اوزره اجرى اثبات ايدوب لكن انى الله تعاليدن اخذ ايتمكى اختيار ايلدى يوخسه
خلقدن دكل امدى وعد وتذكيرله الله تعالى يه داعى اولان كشى اخذ اجر ايتسه جائز اولور زيرا هر رسول
الله شهادتيله اجر اقتضا ايدر عملده درواكر انى ناسدن اخذى ترك ايدوب الله تعاليدن طلب ايتسه احسن اولور
زيرا كه انبيايه اقتدا درامدى اشبو براجردركه الله تعالى فضلندن عبد ايچون تعيين ايتمشدر يوخسه عبده
لايق اولمزكه سيدى اوزره اجره مستحق اوله زيرا كه عبد كندى ومالى سيدينك ملكيدر (ثم بعثنا من بعده رسلا
الى قومهم فجاؤهم بالبينات فما كانوا ليؤمنوا بما كذبوا به من قبل) ونوحدنصكره هر قومه رسول كوندردك
واول رسوللر دعوالرينى مثبته معجزات واضحه ايله قوملرينه كلديلر كفرده شدت شكيمه والله تعالينك
انلرى خذلانى سببيله شول رسوللرك بعثندن اول حقى تكذيبه اعتيادلرندن انلرى تصديق ايدر اولمديلر
(كذلك نطبع على قلوب المعتدين) اشبو نلرك كبى حقدن باطله تجاوز ايدنلرك قلوبى اوزره ختم ايدرز ضلاله
انهماك ومألوفه اتباعلرى ايچون اشبو دليلدركه افعال الله تعالينك قدرتيله وعبدك كسبيله واقعه در (ثم بعثنا
من بعدهم موسى وهارون الى فرعون وملائه بآياتنا فاستكبروا وكانوا قوما مجرمين) اشبو رسلدنصكره
موسى وهارونى طقوز آيتله فرعونه وقومنه كوندردك انلر ايسه ايماندن استكبار ايدوب اجرامه معتاد قوم
مجرمين اولديلر اول اجلدن رب تعالينك رسالتنه اهانت ورديسنه جرائت ايتديلر (فلما جاءهم الحق من عندنا
قالوا ان هذا لسحر مبين) وقتاكه بزم قبلمزدن موسى انلره معجزاتله كلدى فرط تمردلرندن ديديلركه
اشبو سحر ظاهردر (قال موسى اتقولون للحق لما جاءكم) موسى انلره ديديكه الله تعاليدن سزه كلان حقه
سحر ديرميسز (اسحر هذا ولا يفلح الساحرون) نبوته علامت اولان شى سحرميدر والحال ساحرلر دنياده
وآخرتده فلاح بولمزلر (قالوا اجئتنا لتلفتنا عما وجدنا عليه آباءنا) انلر موسى وهارونه ديديلركه
بزه كلديكزميكه بزى صرف ايده سز شول حالتدنكه آبائمزى انك اوزره بولمشز (وتكون لكما الكبرياء
فى الارض) ويريوزنده تكبر وپادشاهلق سزلك اوله (وما نحن لكما بمؤمنين) حالبوكه بز سزلك الله تعاليدن
رسول ايديككزه تصديق ايدر دكلرز (وقال فرعون ائتونى بكل ساحر عليم) فرعون قومنه ديديكه بكا
كتورك هر ساحريكه سحر علمنده حاذق اوله (فلما جاء السحرة قال لهم موسى القوا ما انتم ملقون) موسى عليه
السلام ساحرلره ديديكه حبال وعصيدن القا ايده جكلر يكزى القا ايدك (فلما القوا قال موسى ما جئتم به
السحر) وقتاكه سحره انى القا ايتديلر موسى عليه السلام انلره ديديكه سزلك كتورديككز شى سحردر
(ان الله سيبطله) الله تعالى انى ابطال ايده جكدر (ان الله لا يصلح عمل المفسدين) الله تعالى مفسدلر
عملن اصلاح ايتمز اشبو دليلدركه سحر افساد وتمويه اوله حقيقتى اولميه (ويحق الله الحق بكلماته ولو كره
المجرمون) الله تعالى اوامر وقضاياسيله حقى اثبات ايدر اكرچه مجرمون اندن كراهت ايدرلرسه ده
(فما آمن لموسى الا ذرية من قومه على خوف من فرعون وملائهم ان يفتنهم) موسى عليه السلام ابتداء
امرنده وقتاكه انلرى ايمانه دعوت ايلدى فرعوندن وكرك قومندن خوف ايدوب اكا ايمانه كلمديلر ايمانه
كلدكلرى تقديرجه فرعون انلره عذاب ايدر الا بنو اسرائيل قومى اولادلرنك شبابندن برطائفه ويا فرعون قومى
شبابندن برطائفه ويا قوم فرعوندن ناس يسيرا كا ايمانه كلديلركه انلر امرأة فرعون ومؤمن آل فرعون وخازن
فرعون وامرأة خازن فرعون وماشطة بنت فرعوندر * دينلديككه انلر آل فرعوندن بتمش اهل بيت ايديلر
آبالرى قبطدن وامهاتلرى بنى اسرائيلدن ايدى اويله اولسه انلر املرينه وخاللرينه اتباع ايتديلر
دينلديكه انلر برقوم ايديلركه فرعونك قتلندن قورتلمشلردى شول طريقله كيم فرعون بنى اسرائيلك ابناسنى
قتلنه امر ايتديكنده بنو اسرائيلدن امرأه ابن طوغرديغنده قتل اولنمسى خوفيله انى برقبطى يه باغشلردى
قبط عندنده منتشى اولوردى امدى بو حالاولكسه لر قبط بيننده كثير اولمشيدى موسى عليه السلام سحره يه

غالب اولديغى كونده سحره ايله بيله انلردخى ايمانه كلديلر (وان فرعون لعال فى الارض وانه لمن المسرفين)
فرعون يريوزنده متكبر ودركبروعتوده حدى تجاوز ايدنلردندركه برعبد ايكن ربوبيت ادعا ايتدى واسباط
انبياىى اسير ايتدى (وقال موسى يا قوم ان كنتم آمنتم بالله فعليه توكلوا ان كنتم مسلمين) موسى عليه
السلام كندويه ايمانه كلنلرك فرعوندن خوفلرين كوريجك انلره ديديكه يا قوم اكر الله تعالى يه ايمانه كلوب
قضاسنه منقادلر ايسه كز اكا وثوق واعتماد ايدك (فقالوا على الله توكلنا) ديديلركه الله تعالى يه وثوق واعتماد
ايتدك بعده دعا ايدوب ديديلركه (ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم الظالمين) يا ربنا بزى قوم ظالمينه فتنه ايتمكل
يعنى انلرى اوزريمزه تسليط ايدوب بدلرنده بزى هلاك ايتمكل وانكله بزى حق دين اوزره دكل ظن ايدوب
طغيانلرى زياده اولميه (ونجنا برحمتك من القوم الكافرين) وبزى قوم كافرينك كيدندن وشؤم
مشاهده سندن خلاص ايت توكلك دعا اوزره تقديمنده تنبيه واردركه داعى يه لايق اولوركيم اولا توكل
ايده كيم دعاسنه اجابت اولنه (واوحينا الى موسى وأخيه ان تبوءا لقومكما بمصر بيوتا) موسى وقرنداشى
هارونه وحى ايتدككه مصرده قومكز ايچون بيوت اتخاذ ايده سزكه انده ساكن اوله لر ويا عبادت ايچون
اكا رجوع ايده لر (واجعلوا بيوتكم قبلة) سز ايككز وقومكز اول بيوتكزى مصلى ويا قبله يه متوجه
ايدك * اكثر مفسرين ايدر بنو اسرائيل نمازى كنيسه لرنده قيلورلردى موسى عليه السلام رسالتله كلجك
فرعون امر ايلدى كنيسه لرى يقدردى ونماز قيلمقدن منع ايلدى اويله اولسه امر اولنديلركه بيتلرنده
مساجد اتخاذ ايده لر وفرعون خوفندن نمازى انده قيله لر اشبو دليلدركه مساجدده صلاتك اداسى افضل
اوله عذر اولمدقچه (واقيموا الصلاة) وصلاتى ركوع وسجود ايله اتمام ايدك (وبشر المؤمنين) يا موسى
مؤمنلره كه بيتلرنده سر ا نماز قيلورلر جنت ايله تبشير ايت (وقال موسى ربنا انك آتيت فرعون وملاءه زينة
واموالا فى الحياة الدنيا ربنا ليضلوا عن سبيلك) موسى عليه السلام ديديكه يا رب سن فرعون وقومنه حياة
دنياده لباس ومراكب وسائر انكله تزين اولنور اشيا وانواع اموال ويردككه ناسى دينكدن صرف ايده لر
(ربنا اطمس على اموالهم) يا رب انلرك ماللرين هيئتندن مسخ وتغييرايت اويله اولسه اموال وحروث
وزروع وجواهر حتى سكرلرى جميعا طاش اولدى حتى انلردن رجل اهليله فراشنده ايكن ومرأه خميرين
يوغرركن طاش اولدى ودراهم ودنانيرلرى اولكى هيئتنده منقوشه طاش اولدى * سدى ايدر الله تعالى
انلرك اموالنى ونخيل وثمار ودقيق واطعمه لرين جميعا طاش ايتدى طقوز آيتلرك بريسى اشبو ايدى (واشدد
على قلوبهم فلا يؤمنوا حتى يروا العذاب الاليم) وقلبلرين قاسى ايدوب انك اوزره طبع ايت حتى كه عذاب
اليمى كورمينجه ايمانه كلمسونلر (قال قد اجيبت دعوتكما) حق جل وعلا موسى وهارونه ديديكه ايكيكزك بيله
دعاسى اجابت اولندى * روايت اولندى موسى عليه السلام دعا ايدوب هارون عليه السلام آمين ديرايدى
اشبو دليلدركه دعايه آمين دينلمسى مستحب اوله (فاستقيما) امدى ايككز صددنده اولديغكزدعاكز
اوزره ثابت اولك استعجال ايتمكز مطلوبكز وقتنده حاصلدر (ولا تتبعان سبيل الذين لا يعلمون) يوخسه
استعجالده ويا الله تعالينك وعدينه عدم وثوقده جهله طريقنه اتباع ايتمكز * روايت اولنديكه موسى عليه
السلامك دعاسيله اجابتى بيننده قرق ييل كچدى (وجاوزنا ببنى اسرائيل البحر فاتبعهم فرعون وجنوده
بغيا وعدوا) بنو اسرائيلى بز بحر قلزمى كچوردك فرعون وجنودى ظلم واعتدا ايله انلرك اردينه دوشوب
كتديلر حتى كه بحره ايرديلر حالبوكه بحر موسى وقومى ايچون يارلوب كچمشلردى چون فرعون وجنودى
بحرى اول حالتده كورديلر كيرمكه خوف ايتديلر هماندم جبريل عليه السلام برقصراغه بنمش جنودك
اوكنجه كيدوب بحره كيردى جنود دخى انك اردينجه اوپوب بحره كيرديلر حتى كه جنودك آخرى كيروب اولى
چيقمغه قريب اولديغنده اوزرلرينه بحر يومدى هيچ برى قورتلميوب صويه كومولدى (حتى اذا ادركه
الغرق قال آمنت انه لا اله الا الذى آمنت به بنو اسرائيل وانا من المسلمين) حق بوكه فرعونه غرق ايردى
ديديكه بنو اسرائيلك ايمان كتورديكى الله تعاليدن غيرى اله يوق ايديكنه تصديق ايتدم وبن مسلملردنم

همانده جبرائیل علیه السلام بحرك حمأه سندن الوب فرعونك آغزینه طولدردی ودیدیکه (آلآن وقد عصیت قبل وکنت من المفسدین) شمدیمی ایمانه کلورسن حالبوکه نفسکدن مأیوس اولوب اختیارك قالمدی بوندن اول ایسه مدت عمرکده عصیان ایدوب مفسدلردن ایدك پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم جبریل علیه السلامدن حکایت ایدردیکه یا محمد سن بنی کوریدك فرعونك غرقی عندنده بحرك حمأه سندن آلوب انك اغزینه طولدرردم شول خوفله کیم اکا رحمت ایریشه وقتاکه موسی علیه السلام فرعون وجنودنك هلاکی خبرین بنی اسرائیله ایرکوردی بنو اسرائیل فرعونك موتنه تیقن ایتمدیلر اویله اولسه الله تعالینك امریله بحر انك میته سن ساحله براقدی حتی که بنو اسرائیل انی کوزلریله کوردیلر کمال سروره ایردیلر اول وقتده نبروص ومیته یی قبول ایتمز اولدی اشبو درکه ذکر بیورلدی (فالیوم ننجیك ببدنك) اشبو کونده یا فرعون جسدکی قعر بحردن چیقاروب برمرتفع مکانه براغورز * دینلدیکه انك بدننده جواهرایله مرصع درعی وارایدی بنو اسرائیل انی اول درع ایچنده میت کوریجك هلاکنه اینانديلر (لتکون لمن خلفك آیة) تا کهسن وراکده اولنلره علامت اولهسن زیرا که انك عظمتی بنو اسرائیلك نفوسنده برمرتبه تمکن ایتمشیدیکه انك هلاکن تخیل ایتمیوب موسی علیه السلام انلره انك غرقی خبرین ویردیکنده تا انی مرلری اوزره مطروح کورمینجه اکا اینانمدیلر ویاخود معنی تا که سن من بعدکاورقرونه آیت اولهسن که مآل امرکی مشاهده ایدنلردن ایشیدنلر طغیاندن صاقنهلر ویاخود حجت اولوب انلره دلالت ایده سنکه انساننده کاو شانی عظیم وملکی کبیر اولورسه ینه اول مملوك مقهوردر ومظان ربوبیتدن بعیددر ویاخود سن خالقکه آیاتندن برآیت اولهسن زیرا اولسنی ساحله القا ایله افرادی دلیلدرکه انکله تزویرلك كشفی وامرکده بنو اسرائیلك شبهه لری ازالهسن تعمد ایتدی اویله اولسه بو انك کمال قدرتنه وعلم وارادتنه دلیلدر (وان کثیرا من الناس عن آیاتنا الغافلون) ناسك اکثری بزم آیتلریمزدن غافللردرکه انده تفکر وانکله اعتبار ایدر اولمزلر (ولقد بوأنا بنی اسرائیل مبوأ صدق) بنو اسرائیلی برمنزل صالح مرضی یه انزال ایتدك که اول شام ومصردر (ورزقناهم من الطیبات) وانلری لذائذله رزقلندردك (فما اختلفوا حتی جاءهم العلم) دینلری امرنده اختلاف ایتمدیلر الا توراتی اوقیوب احکامنی بیلدکلرندنصکره ویاخود محمد صلی الله علیه وسلم امرنده اختلاف ایتمدیلر الا انك صدقنی نعوتیله بیلدکلرندنصکره (ان ربك یقضی بینهم یوم القیامة فیما کانوا فیه یختلفون) ربك جل شانه یوم قیامتده دین امرنده اختلاف ایتدکلری شیئده حقله باطل بیننی فصل ایدر (فان کنت فی شك مما انزلنا الیك فاسأل الذین یقرؤون الکتاب من قبلك) اکرسکا انزال ایتدیکمز قصصدن فرض وتقدیر سبیلی اوزره شککده ایسك سندن اول توراتی اوقیان اهل کتاب مؤمنلرینه سؤال ایتکه سکا القا ایتدیکمز مثلی انلرك عندنده محقق کتابلرنده ثابتدر ویاخود خطاب پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه اولوب مراد امتی اوله ویاخود خطاب هرسامعه اوله یعنی یا سامع پیغمبر علیه السلام لساندن سکا انزال ایتدیکمز شیئده شککده ایسك اشبونده تنبیه واردرکه برکمسه کیم دینی امرنده اکا شبهه خلجان ایده لایق اولورکه انی حل ایچون اهل علمه مسارعت ایده (لقد جاءك الحق من ربك فلا تکونن من الممترین) یا محمد ربك جل شانه دن سکا قرآن کاوبدر امدی اول سنك ربکدن ایدوکنده شك ایدنلردن اولمغل زیرا انده شکك مدخلی یوقدر (ولا تکونن من الذین کذبوا بآیات الله فتکون من الخاسرین) والله تعالینك آیتلرین تکذیب ایدنلردن اولمغل که مغبونلردن اولورسن (ان الذین حقت علیهم کلمة ربك لا یؤمنون) شونلرکه اوزرلرینه ربك جل شانه نك انلرکفرا اوزره فوت اولورونادرده مخلد قالوردیو کلمه سی ثابت اوله انلر ایمانه کلمزلر زیرا انك کلامنده کذب اولمز وقضاسی بوزلمز (ولو جاءتهم کل آیة) اکر انلره هرآیت کاورسه ده زیرا که ایمانلرینه سبب اصلی ارادهٔ الهیه تعلق تدراول ایسه انلرده مفقوددر (حتی یروا العذاب الالیم) مکرشول وقتده که حیاتلرندن مأیوس اولوب غطالری کشفیله آخرتده کی عذابلرین کوره لراول وقتده حاصل اولان ایمانك ایسه نفعی اولمز (فلولا کانت قریة آمنت فنفعها ایمانها) بزاهلاك ایتدیکمز قرااهالیسندن هیچ برقریه اهلی اولمدیکه معاینهٔ

عذاب عندنده ایمانه کلوب ایمانلری انلره نفع ایده زیرا که اول ایمان یأس درصاحبنه نفعی اولمز (الا قوم یونس لما آمنوا کشفنا عنهم عذاب الخزی فی الحیاة الدنیا ومتعناهم الی حین) لکن یونس علیه السلامك قومی اول وقتده ایمانه کلدکلرنده انلردن حیاة دنیاده عذاب خزیی کیدردك وآجاللری انقضاسنه دکین انلری تمتیع ایتدك * روایت اولندیکه یونس علیه السلامك قومی ارض موصلدن نینوی ده ایدیلر الله تعالی انلره یونس علیه السلامی ارسال ایدوب انلری ایمانه دعوت ایتدیکنده ابا ایتدیلر وحی آلهی ایله انلره دیدیکه اوچ کونه دکین سزه عذاب ایریسردر اویله اولسه بری برلرینه دیدیلرکه هیچ برکره بز یونسك کذبنه مطلع اولمامشز نظر ایده لم اکر بو کیجه اول ارامزده کیجه لرسه وعیدنه التفات ایتمیه لم والا بیلورزکه تحقیق بزه عذاب ایریسردر چون کیجه اولوب یونس علیه السلام ارالرندن چیقدی صباح اولیجق کورسه لرکه برهولناك سیاه بولت پیدا اولوب اندن قتی دخان چیقاردی مدینه لرین قاپلیوب سطحلری اوزره چوکدی انی کوریجك هلاکی تیقن ایتدیلر ویونس علیه السلامی استیوب بولمدیلر الله تعالی قلبلرینه القا ایتدیکه توبه ایده لرهماندم رجال ونساء وصبیان بریره کلدیلرودیلرکیوب خلوص نیتله ایمان وتوبه اظهار ایتدیلر اتفاقله وحیوانلریله صحرایه چیقدیلروناس وانعامدن والده یی ولدندن آیردیلروفریادوفغانله الله تعالی یه یلواردیلر یاربنا جمیعمز یونسك کتوردیکنه ایمان کتوردك قولدیلر دیدیلر اویله اولسه الله تعالی انلری اسرکیوب اوزرلرندن عذابی کیدردی اشبو وقعه یوم عاشوراده یوم جمعه ده ایدی (ولو شاء ربك لآمن من فی الارض کلهم جمیعا) اکر ربك جل شأنه دیلسه یر یوزنده اولان خلقك کلیسی ایمانه کله لردی * اشبو دلیلدرکه الله تعالی جمیعنك ایمانن دیلمدی وایمانن دیلدیکی کمسه لرلابد ایمانه کلور (أفأنت تکره الناس حتی یکونوا مؤمنین) یوخسه یا محمد الله تعالی دیلمزایکن سن ناسه اکراه ایدرمیسن حتی که ایمانه کله لر * اشبو پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه تسلیه درزیراکه اول جمیع ناسك ایمانه کلمسنه حریص ایدی اویله اولسه الله تعالی اکا خبرویردیکه ایمانه کلمزمکر اولکه اکا سعادت سبقت ایتمش اوله وضلالته دوشمزمکر اولکه اکا شقاوت سبقت ایتمش اوله (وما کان لنفس أن تؤمن الا باذن الله) هیچ برنفسه مؤمن اولمق صحیح اولمز الا الله تعالینك اذنیله امدی هدایت امرنده نفسکی اجهادایتمکل زیرا اول الله تعالینك ارادت وتوفیقنه راجعدر (ویجعل الرجس علی الذین لا یعقلون) الله تعالی عذاب ویاخذلانی شول کمسه لراوزره قیلورکه حجج وآیاته نظرایله عقللرین استعمال ایتمزلر ویاخود دلائل واحکامی تعقل ایتمزلری (قل انظروا ماذا فی السموات والارض) دیکل که الله تعالینك وحدانیتنه دلالت ایدر سموات وارضده عجائب صنعندن نه شیٔ واردر نظر اعتبارله نظر ایدك اشبو دلیلدرکه اعتقادده نظر واجتهاد وترك تقلید واجب اوله (وما تغنی الآیات والنذر عن قوم لا یؤمنون) حالبوکه آیات ورسل نفع ایتمزشول قومه کیم الله تعالینك علم وحکمنده ایمانه کلمیوب کفر اوزره موتلری ثابت اوله (فهل ینتظرون الا مثل أیام الذین خلوا من قبلهم) مکه مشرکاری ایماندن ابا ایله منتظر اولمزلر الا انلردن اول کچن امتلرك وقایعی مثلنه وانلره باس الله نزولنه زیرا انك غیریه مستحق دکللردر (قل فانتظروا انی معکم من المنتظرین) دیکل که امدی اکا منتظر اولك ویاخود بنم هلاکمه منتظر اولك بن دخی سزکله بیله سزك هلاککزه منتظرلردنم (ثم ننجی رسلنا والذین آمنوا) کافرلره عذاب نزولنده رسوللریمزی وانلره ایمانه کلانلری اندن انجا ایتدك (کذلك حقا علینا ننجی المؤمنین) اشبو انجاء کبی بزم وعدمز اولدیکه مشرکاری هلاك ایتدیکمزده محمد واصحابنی انجا ایدهوز (قل یا أیها الناس ان کنتم فی شك من دینی) دیکل که یا اهل مکه اکربنم دین اسلام صحتنده شککده ایسه کز (فلا اعبد الذین تعبدون من دون الله) امدی بن عبادت ایتمزم الله تعالیدن غیری سزك عبادت ایتدیککز اشیایه (ولکن أعبد الله الذی یتوفاکم) بلکه الله تعالی یه عبادت ایدرمکه اول سزك آجالکز انقضاسنده سزی اماته ایدر الحاصل سزك خلق وعبادت ایتدیککز شیئه بن عبادت ایتمزم بلکه سزی خلق وایجاد ایدن وارواحکزی قبض واماته ایدن الله تعالی یه عبادت ایدرم (وامرت ان اکون من المؤمنین) ومع ذلك امر اولندمکه عقل دلالت ووحی اشارت ایتدیکی

شيئى تصديق ايدنلردن اولم (وان اقم وجهك للدين حنيفا) ودخى امر اولندمكه دين اسلامك غيرى اديانذن
مائل اولديغم حالده اداء فرائض وترك قبايحله دينده سداد واستقامت ايدم وياخود صلاتده كعبه يه استقبال
ايدم (ولاتكونن من المشركين) والله تعالى يه برشيئى اشراك ايدنلردن اولميم (ولاتدع من دون الله مالا ينفعك
ولايضرك) وبكاديلديكه الله تعاليدن غيرى برشيئه دعا ايتمكل كه اكا اطاعت ايتديككده سكا نفعى
ومخالفت ايتديككده سكا ضررى ايرراولميه (فان فعلت فانك اذا من الظالمين) اكر الله تعالى سنى انك غيريه
دعادن نهى ايتمشيكن مخالفت ايدرسك نفسلرينه ضرر ايدنلردن اولورسن (وان يمسسك الله بضر فلا كاشف له
الاهو) اكر الله تعالى سكا ضرر ايركورسه انى سندن دفعه يه اندن غيرى احد قادر اولمز (وان يردك بخير
فلا رادلفضله) واكر اول سكا خير اراده ايتسه انك سكا اراده ايتديكى فضلى سندن دفع ايدر اولمز (يصيب به
من يشاء من عباده) اول الله تعالى عبادندن ديلديكى كمسه يه خير ايركورر (وهو الغفور الرحيم) اول الله
تعالى غفور ورحيمدر امدى رحمتنه طاعتله تعرض ايدك ومعصيتله انك غفراننذن يأس ايتمكز (قل يا أيها
الناس قدجاءكم الحق من ربكم) ديكل كه يا اهل مكه ربكز جل شانه دن سزه رسول وياقرآن كلدى من بعد
عذر بكز قالمدى (فمن اهتدى فانما يهتدى لنفسه) اول كمسه كه رسول وقرآنه ايمان ومتابعتله اهتدا ايدر اول
نفسيچون اهتدا ايدر زيرا كه نفعى اكا عائد اولور (ومن ضل فانما يضل عليها) واولكه رسول وقرآنه كفرله
طريق هدادن چيقه اول ضلالتى نفسى اوزره اختيار ايدر (وما انا عليكم بوكيل) بن سزلك اعمالكز حفظنه
كفيل دكلم بلكه بن انجق بشير ونذيرم (واتبع ما يوحى اليك) يا محمد سكا وحى اولنان شيئه امتثال وتبليغه
اتباع ايت (واصبر حتى يحكم الله) ومشركينى دعوتكده اذالرينه صبر ايت تا كه الله تعالى نصرله وياقتاله امرله
حكم ايده (وهو خير الحاكمين) اول حاكملرك خيرلوسيدركه حكمنده خطا تصور اولنمز زيرا كه اول ظواهره مطلع
اولديغى كبى سرائره دخى مطلعدر اويله اولسه حكم ايتديكه مشركين قتل اولنه اهل كتابدن جزيه اخذ اولنه

●(سورة هود وهى مائة واثنتان وعشرون آية مكية)●

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(الر) الله تعالى هرشيئنك اوزره رقيبدر (كتاب احكمت آياته) اشبو بر كتابدر آياتى برنظم محكمله نظم
اولنمشدر كه لفظ ومعنى جهتندن اكا اختلال اعترا ايتمز ويا اول فساد ونسخدن منع اولنمشدر زيرا كه
مراد اشبو سوره نك آياتيدر كه انده منسوخ يوقدر ويا انك آياتى حجج ودلائله احكام اولنمشدر ويا آياتى
حكميه در حكمدن منقوله در زيرا كه اول حكم نظريه وحكم عمليه يى مشتمله در (ثم فصلت) بعده اول
عقائد واحكام ومواعظ واخباردن فوائدله تفصيل اولنمشدر وياخود اشبو كتاب سوره لر قيلنمغله وياشيئا
فشيئا انزال اولنمغله تفصيل اولنمشدر (من لدن حكيم خبير) كه اول شول الله عندندندر كه اتقانده حكيم
وبيانده خبيردر (ألا تعبدوا الا الله) تا كه عبادتى انجق الله تعالى يه ايده سز (انني لكم منه نذير وبشير)
اول الله تعاليدن بن سزه نذيرمكه شرك اوزره عذابله تحذير وبشيرمكه توحيد اوزره ثوابله تبشير ايدرم
(وان استغفروا ربكم ثم توبوا اليه) وتا كه اندن مغفرت دليوب بعده توبه ايله مطلوبكزه ايره سز زيرا طريق
حقدن اعراض ايدنه اكا رجوعدن لابد در وياخود شركدن استغفار ايدوب طاعتله الله تعالى يه توبه ايدك
(يمتعكم متاعا حسنا الى اجل مسمى) تا كه اعمال مقدره كز آخرينه دكين من وجه ده سزى تعميش ايده
ديلديكه عيش حسنله مراد ميسوره رضا ومقدوره صبردر (ويؤت كل ذى فضل فضله) وديندها هر فضل
صاحبنه دنياده وآخرتده فضلنك جزاسين ويره وياخود بر كمسنه كه قنقى عمل ايده الله تعالى اكا زمان مستقبلده
طاعاتى توفيق ايدر (وان تولوا فانى اخاف عليكم عذاب يوم كبير) اكر ايماندن اعراض ايدرسكز سزلك
اوزريكزه يوم قيامت عذابى ايرمسندن خوف ايدرم (الى الله مرجعكم) آخرتده مصيركز الله تعالى يه در
(وهو على كل شىء قدير) اول هرشيئه قادردر امدى انلرى اشد عذابله تعذيبه قادر اولور (الا انهم يثنون
صدورهم) اكاه اولك كه منافقلر صدرلرنده كى شحناء وعداوتى كيزلرلر ● روايت اولنديكه بعض منافقين

پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم قتنه اوغراديغنده صدرنى اكروظهرنى بوكروب يوزين اورترديكه پيغمبريمز صلى الله
عليه وسلم انى كورميه ● قتاده ايدر انلر صدرلرين اكرلرديكه الله تعالينك كتابن وياذكرين ايشتميه لر ديلديكه
كفاردن بررجل اوينه كيررو پرده سين اينديرروبلين اكدرروثوبن بورينوردى الله تعالى بنم قلبمده
اولانى بيلورمى ديو سويلنوردى (ليستخفوا منه) تا كه سرلرين الله تعاليدن كيزليوب رسولى اكا مطلع
اولميه (الا حين يستغشون ثيابهم يعلم ما يسرون وما يعلنون) اكاه اولك كه انلر فراشلرينه ياتوب
ثيابلرينه بورندكلرنده الله تعالى انلرك اسرار وكرك اعلان ايتدكلرى شيئى بيلور (انه عليم بذات الصدور) اول
انلرك صدورنده كى خير وشرلرينى بيلور يوم قيامتده جزالرين ايركورر (وما من دابة فى الارض الا على الله
رزقها) يريوزنده يورر هرحيوانك رزقى الله تعالينك عهده سنه در فضلندن انى تكفل ايدوبدر اول انك
مشيئتنه راجعدر (ويعلم مستقرها ومستودعها) اول هردابه نك كيجه ده وكوندزده قرار ايتديكى مكانن
بيلور وفوت اولديغنده دفن اولنه جغى موضعن بيلور ● ديلديكه مستقر ارحام امهاتدر ومستودع شول
مكاندر كه انده دفن اولنور وياخود مستقر ارحام امهات ومستودع اصلاب آباءدر وياخود مستقر جنت
ويانار در ومستودع قبردر (كل فى كتاب مبين) داوبك هربرى واحوالى لوح محفوظنده مذكوردر (وهو
الذى خلق السموات والارض فى ستة ايام) الله تعالى سموات وارض ومافيهمايى التى كونده خلق ايتدى
(وكان عرشه على الماء) اول سموات وارضى خلق ايتمزدن اول عرشى صو اوزرنده ايدى واول صو ايسه متن
ريح اوزره ايدى كعب ايدر الله تعالى برياقوته خضراء خلق ايدوب اكا هيبتله نظر ايديجك صو اولوب ترده دى
بعده ريحى خلق ايدوب اول صويى انك اوزره قودى بعده عرشى اول صو اوزره وضع ايتدى ● ضمره ايدر الله
تعالينك عرشى صو اوزره ايدى سموات وارضى اندن قبلى خلق ايدوب انكله خلق ايده جكن وخلقندن ظهور
ايده جكن يازدى واوا كتاب خلقندن برشيئ خلق اولنمزدن بيك ييل اول الله تعالى يى تسبيح وتمجيد ايتدى
(ليبلوكم ايكم احسن عملا) تا كه سزكه احوالكزى اختبار ايدر معامله سن ايده قنغيكز عقلده اتم ودنياده
ازهد ودينده اخلص وطاعته اسرع ومعاصيدن اورع ايديكى مخالفيندن ممتاز اوله (ولئن قلت انكم مبعوثون
من بعد الموت ليقولن الذين كفروا ان هذا الا سحر مبين) يا محمد اكر سن انلره سز موتكزدن صكره يوم قيامتده
ديركورلورسز ديسك كافرلر ديه لر كه بعث وياذكرنى متضمن اولان قرآن خديعه وبطلانده سحركبيدر
(ولئن اخرنا عنهم العذاب الى امة معدودة) اكر انلردن عذاب موعودى اوقاتدن جماعت قليله يه تأخير
ايتسه وز (ليقولن ما يحبسه) استهزا طريقى اوزره ديه لر كه انى وقوعدن نه منع ايدر (الا يوم يأتيهم ليس مصروفا
عنهم) اكاه اولك انلركه انلره عذاب كلديكنده انلردن صرف اولنور دكلدر (وحاق بهم ما كانوا به يستهزؤن)
شول استهزا طريقى اوزره استعجال ايتدكلرى عذاب انلرى احاطه ايده (ولئن اذقنا الانسان منا رحمة ثم نزعناها
منه انه ليؤس كفور) اكر بز انسانه نعمت اذاقه ايدوب بعده اندن انى نزع ايتسه وز كوررسنكه اول قلت
صبرندن والله تعالينك فضلنه عدم وثوقندن اندن رجاسين قطع ايدر ونعمت سالفه يه كفرانده مبالغه
ايدر (ولئن اذقناه نعماء بعد ضراء مسته ليقولن ذهب السيئات عنى انه لفرح فخور) واكر بز انسانه ضراء
مسندن صكره نعما اذاقه ايتسه وزديه كه بندن شدائد كيدوبدر واول نعما ايله اغترار وبطر ايدر وشكرى ترك
ايدوب ناس اوزره فخرلنمغه كيدر اذاقه ومس لفظنده تنبيه واردر كه انسانك دنياده بولديغى نعم ومحن
آخرتده بوله جغى نعم ومحنه نسبتله نمونه كبيدر زيرا كه ذوق ادراك طعمدر ومس ايسه مبدأ وصولدر
(الا الذين صبروا) لكن شونلركه الله تعالى يه ايمان وقضاسنه استسلام ايله ضراء يه صبر ايدرلر (وعملوا
الصالحات) وانك سابق ولاحق آلاسنه شكر ايله عمل صالح ايدرلر (اولئك لهم مغفرة واجر كبير) امدى
انلر ايچون ذنوبلرينه مغفرة واجر كبير واردر كه اقلى جنتدر (فلعلك تارك بعض ما يوحى اليك) يا محمد يوخسه
سكا وحى اولنان شيئك بعضنى تبليغ ايتمزميسن (وضائق به صدرك) واحيانا سكا ضيق صدر عارض اولور
اكا كه (ان يقولوا لولا انزل عليه كنز) مشركين ديه لر كيم نوليدى محمدك اوزرينه كنز انزال اولنسه تا كه ملوك

كبی انی استتباعه انفاق ايده (او جاء معه ملك) ويا انكله بيله ملك كلسه كه انی تصديق ايده (انما انت نذير)
سن نذيرسن اوزريكه واجب اولان وحی اولقديغك شيئی ناسه تبليغدر يوخسه انلرك رد ويا اقتراحندن سكا
عائد اولور شیء يوقدر اويله اولسه صدرك ضيقنه موجب نه اولور (والله علی كل شیء وكيل) الله تعالی هرشيئه
وكيلدر اكا توكل ايت كه اول انلرك حالنه عالمدر واقوال واحواللری جزاسنی فاعلدر (ام يقولون افتراه قل
فأتوا بعشر سور مثله مفتريات) مشركون ديرلر كه محمد اول قرآنی تلقاء نفسندن اختلاق ايدر انلره ديكل كه
امدی سز بنم كبی عربك فصحاسندنسز بنم كتورديكم تلقاء نفسمدن اولديغی تقديرا اوزره قصص واشعار علمنده
وقريض ونظمده تعوّدده ماهرلرسز بنم كتورديكم مثلی تلقاء نفسكزدن اختلاق اولنمش اون سوره كتورك
(وادعوا من استطعتم من دون الله) والله تعالیدن غيرا استطاعتكز اولديغی كمسه لری بنمله معارضه ايچون
كنديكزه اعانته چاغرك (ان كنتم صادقين) اكر بنم كتورديكم قرآن بنم اختلاقم ايديكنده صادقلر ايسه كز
اكر ديرسه كه سورهٔ يونسده بيورلديكه انك مثلی برسوره كتورك ديو اندن عجزلری اولجق اون سوره
كتورمكدن عجزلری اولمقده شبهه قالمز اويله اولسه ايكيسی بيننده توفيق نوجهله اولور ديرزكه يعنی
اخبار غيبده واحكام ووعد ووعيدده انك مثلی برسوره كتورمكدن عاجز اولورسه كز اون سوره كتورك كه انده
اخبار غيب واحكام ووعد ووعيد اولميه بلكه انده مجرد بلاغت اوله (فان لم يستجيبوا لكم فاعلموا انما انزل
بعلم الله) امدی يا محمد ويا مؤمنين اكر انلر اول دعوتكزه اجابت ايتمزلرسه بيلك كه انزال اولنان قرآن علم
اللهی ملتبس اولديغی حالده نازل اولوبدر (وان لا اله الا هو) وبيلك كه الله تعالیدن غيری آله يوقدر (فهل
انتم مسلمون) سز اسلام اوزره ثابت وراسخ ومخلصلرميسز چونكه مطلق انك اعجازی عندكزده متحقق اوله
وجائزدر كه اشبو خطابات مشركينه اوله يعنی اكر استطاعت ايتديككز كمسنه لر عجزلرندن سزه مظاهرته اجابت
ايتمزلرسه والحال كنديكزك معارضه دن قصوركزی بيلديككز اويله اولسه بيلك كه قرآن برنظمدر كه انی الله
تعالیدن غيری احد بيلمز و اول من عند الله نازل اولوبدر وتوحيددن اولكه سزی اكا دعوت ايدر حقدر
وحجت قاطعه قيامندنصكره اسلامه داخلرميسز (من كان يريد الحياة الدنيا وزينتها) اول كمسه كه احسان
وبری ايله حيات دنيايی وزينتن ديليه يوخسه وجه اللهی ديليه (نوف اليهم اعمالهم فيها) بز انلره دنياده
صحت ورياست وسعت رزق وكثرت اولاددن اعماللرينك جزاسنی ايركورورز (وهم فيها لا يبخسون)
اول حالده كمسه لر دنياده اجرلرندن برشیء نقص اولنمزلر اشبو آيت اهل ريا حقنده در برقولده منافقين وقول
آخرده كفره حقنده در (أولئك الذين ليس لهم فی الآخرة الا النار) امدی انلر ايچون عمللری مقابله سنده
جزالری ناردن غيری دكلدر زيرا انلر حسنه صورتنده كی عمللرينك اقتضا ايتديكی شيئی استيفا ايتديلر
كنديلره عزايم سيئه لرينك اوزاريدر كه آخرته قالدی (وحبط ما صنعوا فيها) واول دنياده ايشلدكلری حبط
اولدی زيرا انلر ايچون آخرته ثوابلری قالمدی ويا انلر ايچون اصلا ثواب اولمدی زيرا كه عمللريله وجه اللهی
اراده ايتمامشلردی وآخرت ثوابنده ايسه عملده اولان اخلاصدر (وباطل ما كانوا يعملون) وباطلدر
اول كه انی دنياده عمل ايتمشلردی زيرا كه لايق اولديغی وجه اوزره عمل اولنمامشدی (أفمن كان علی بينة
من ربه) حيات دنيايی وزينتن ديلين كيمسه درشول كمسه كه الله تعالیدن برهان اوزره اولوب فعلنده وتركنده
اول انی حق وصوابه دلالت ايده (ويتلوه شاهد منه) واول برهانكه دليل عقلدر انك صحتنه الله تعالیدن
شاهد قرآنه اتباع ايده (ومن قبله كتاب موسی اماما ورحمة) قرآندن اول موسانك كتابی توراة دخی مؤتم
واكا اتباع ايدنلره رحمت ايدی (اولئك يؤمنون به) امدی الله تعالیدن بينه اوزره اولنلر اول قرآنی
تصديق ايدرلر (ومن يكفر به من الاحزاب فالنار موعده) اهل مكه دن ويا انلرله رسول الله اوزره تحزب
ايدنلردن بركمسه كه اول قرآنه كافر اوله انك موعدی ناردر لابدا كا رد اولنور (فلا تك فی مرية منه) امدی
اول موعد ويا قرآندن شكده اولمغل (انه الحق من ربك) اول قرآن ربك جل شانه دن حقدر (ولكن اكثر
الناس لا يؤمنون) لكن ناسك اكثری قلت نظر واختلال فكرلرندن انی تصديق ايتمزلر (ومن اظلم ممن

افتری علی الله كذبا) شول كمسه دن اظلم كيمدركه الله تعالی يه كذب اختلاق ايده انك انزال ايتمديكی شيئی
اكا اسناد ايده ويا انزال ايتديكنی اندن نفی ايده (اولئك يعرضون علی ربهم) امدی انلر موقفده ربلری
جل شانه يه كنديلر ويا عمللری عرض اولنور (ويقول الاشهاد هؤلاء الذين كذبوا علی ربهم) ملائكه ويا نبيون
ويا جوارحلرندن شاهدلر ديه لر كه اشبونلر شول قومدر كه ربلری جل شانه يه كذب ايتديلردی (ألا لعنة الله
علی الظالمين) آگاه اولك كه الله تعالينك لعنتی شركله نفسلرينه ظلم ايدنلر اوزره در (الذين يصدون عن سبيل الله)
كه انلر ناسی دين اسلامدن منع ايدرلر (ويبغونها عوجا) وانی حق وصوابدن انحراف ايله وصف ايدرلر
ويا اول دين اسلام اهلنی اندن اماله ايتمك ديلرلر (وهم بالآخرة هم كافرون) والحال انلر آخرته كافرلردر
(اولئك لم يكونوا معجزين فی الارض) امدی انلر الله تعالی يی دنياده انلره عقاب ايتمكدن عاجز ايدر اولمديلر
(وما كان لهم من دون الله من اولياء) وانلر ايچون مخلوقاتدن انصار اولميه كه انلردن عذاب اللهی منع
ايده لر (يضاعف لهم العذاب) انلره عذاب مضاعف قيلنور شول سببدنكه غيری اضلال ايدرلر واتباع
انلره اقتدا ايدرلردی (ما كانوا يستطيعون السمع وما كانوا يبصرون) انلر حقی ايشتمكه قادر دكللر ايدی
زيرا كه حقی ايشتمز اولورلر ايدی وهدايی كورمز لردی زيرا كه آيات اللهدن اعراض ايدوب
كورمز اولورلردی كانه اشبو خصلت تضاعف عذابلرينه علتدر (اولئك الذين خسروا أنفسهم) امدی
انلر كنديلره زيان ايتديلر زيرا كه عبادت اللهدن بدل عبادت اصنامی اشترا ايتديلر (وضل عنهم ما كانوا
يفترون) وزائل وزائغ اولدی اولكه ملائكه وآلهه لرينك شفاعتن زعم ايدرلردی (لا جرم انهم فی الآخرة
هم الاخسرون) حقا كه انلر آخرتده غيريلردن زياده زيانده درلر (ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات)
شونلر كه مؤمن اولوب اعمال صالحه ايشلديلر (واخبتوا الی ربهم) وربلری جل شانه يه اطمينان
وخشوع ايتديلر (أولئك اصحاب الجنة هم فيها خالدون) امدی انلر اهل جنتدر انده دائملردر (مثل الفريقين
كالاعمی والاصم والبصير والسميع) ايكی فريقك يعنی كافر ومؤمنك مثلی اعمی واصم كبيدر كه
اول كافر مثليدر وبصير وسميع كبيدر كه اول مؤمن مثليدر اما كافرك اعمايه شبهی آيات اللهی
كورمزلكيچوندر واصمه شبهی كلام اللهی ايشتمزلكيچوندر ومؤمنك سمع وبصيره شبهی أمری
كافرك ضدی اوزره اولديغيچوندر (هل يستويان مثلا) اشبو ايكی فريق مثلده برابرمی اولورلر (أفلا تذكرون)
ضرب امثال الله ايله متعظين اولمزميسز (ولقد ارسلنا نوحا الی قومه انی لكم نذير مبين) بز نوحی قومنه ارسال ايتدك
اول انلره ديديكه بن سزی الله تعالی ايله تخويف ايدوب موجبات عذابی ووجه خلاصی تبيين ايدرم
(أن لا تعبدوا الا الله انی أخاف عليكم عذاب يوم أليم) كه الله تعالينك غيری يه عبادت ايتميه سز مخالفت
ايدرسكز دنياده غرقله وآخرتده نارله عذاب اليم ايرمسنی اوزريكزه خوف ايدرم * ابن عباس رضی الله عنه
ايدر نوح عليه السلام قرق ياشندنصكره بعث اولندی وقومنی طقوز يوز اللی ييل دينه دعوت ايتدی
وطوفاندنصكره التمش ييل معمر اولدی (فقال الملأ الذين كفروا من قومه) قومندن كافر اولنلرك اشراف
ورؤساسی اكا ديديلر كه (ما نريك الا بشرا مثلنا) بز سنی بزم كبی آدمی كورورز اويله اولسه سنك بزم اوزريمزه
نه مزيتك اولور كه نبوت ووجوب طاعتله مختص اوله سن (وما نريك اتبعك الا الذين هم اراذلنا بادی
الرأی) وسكا تابع اولنلری اخساء وسفله مز كورورز كه رؤيت وتفكر نسنه سز سكا اتباع ايتديلر اكر تفكر ايتسه لر
سكا اتباع ايتمزلردی انلرك اول مؤمنلری استرذاله سبب زيرا كه حيات دنيانك ظاهرندن غيری بيلمزلردی
دنيادن حظی زياده اولان عندلرنده اشراف ايدی واندن محروم اولان اراذل ايدی (وما نری لكم علينا
من فضل) وسنك وكرك اتباعك ايچون بزم اوزريمزه فضل كورمزز كه نبوته اهل ومتابعته مستحق اوله سن
(بل نظنكم كاذبين) بلكه بز سنی نبوت دعواسنده واتباعكی سنك صدقك بيلملری دعواسنده كاذبين ظن
ايدرز (قال يا قوم أرأيتم ان كنت علی بينة من ربی) نوح عليه السلام انلره ديديكه يا قوم بكا خبرويرك اكر
بن ربم جل شانه دن دعوامك صحتنه شهادت ايدر حجت اوزره اولسم (وآتانی رحمة من عنده) اول بكا كندی

عنددن بینه ونبوت ویرسه (فعمیت علیکم) اول ایسه سزه خفی وملتبس اولسه (انلزمکموها وأنتم لها کارهون) سزاندن کارهلر ایکن برسزه انی الزام ایده بیلورمیز (ویاقوم لا اسئلکم علیه مالا) ویاقوم رسالتمی تبلیغم اوزره سزدن مال استمزم (ان أجری الا علی الله) بلکه انک مقابله سنده اجرم الله تعالینک عهده سنه در وعدی مقتضاسنجه اول اندن مأمولدر (وما انا بطارد الذین آمنوا) وسزک طلبکزله مؤمنلری قتمدن طرد ایدردکلم (انهم ملاقوا ربهم) زیرا انلر یوم قیامتده رب تعالی یه ملاقات ایدرلر اویله اولسه انلری طرد ایدنلره جزا ویرن ایدر (ولکنی اریکم قوما تجهلون) لکن بن سزی برقوم کوررمکه ربکز جل شانه نک لقاسنی بیلمزسز ویا انلره اراذل دیکزده تسفه ایدرسز (ویاقوم من ینصرنی من الله ان طردتهم) ویاقوم مؤمنلر بوصفت ومثابه ده ایکن بن انلری طرد ایتدیکم تقدیرجه الله تعالینک عذابندن بنی کیم قورتارر (أفلا تذکرون) متعظین اولمزمیسز که التماس ایتدیککزی صواب دکل ایدیکن بیله سز (ولا اقول لکم عندی خزائن الله) وبن سزه دیمزمکه بنم عندمده الله تعالینک خزائن رزقی واردر تاکه سزه مطلوبکزی ویرم (ولا اعلم الغیب) وغیبی دخی بیلمزمکه سزه مرادکزی خبر ویرم (ولا اقول انی ملک) وبن ملکم دخی دیمزم که سز بکا بزم کبی بشرسن دیو اعتراض ایده سز (ولا اقول للذین تزدری اعینکم) وشول فقرلر ایچون استرذال ایتدیککز مؤمنلر شاننده دیمزمکه (لن یؤتیهم الله خیرا) الله تعالی انلره توفیق وایمان واجر ویرمز زیرا الله تعالینک آخرتده انلر ایچون اعداد ایتدیکی سزه دنیاده ویره جکندن خیرلودر (الله أعلم بما فی أنفسهم) الله تعالی انلرک نفسلرنده اولان خیر وشره اعلمدر (انی اذا لمن الظالمین) اکر بوذکر اولناندن برشیئ دیرسم ویا انلرک قلوبنده اولان شیئی بیلدیککم سببیله انلری طرد ایدوب ایمانلرین قبول ایتمزسم شول نفسلرینه ظلم ایدنلردنم (قالوا یانوح قد جادلتنا فاکثرت جدالنا فأتنا بما تعدنا ان کنت من الصادقین) انلر دیدیلر که یانوح سن بزمله جدال ایدوب جدال الکده اطاله وا کثار ایتدک امدی عذابدن بزه ایعاد ایتدیککی کتور کل اکر دعوی ووعیدکده صادقلردن ایسک زیرا جدالک بزه تأثیری یوقدر (قال انما یأتیکم به الله ان شاء) نوح علیه السلام ایتدی الله تعالی دیلرسه عاجلده ویا آجلده سزه عذابنی کوررر (وما أنتم بمعجزین) حالبوکه سزانی دفع عذابله ویاندن هربله اعجاز ایدر دکلرسز (ولا ینفعکم نصحی ان اردت ان انصح لکم ان کان الله یرید ان یغویکم) اکر الله تعالی سزی اغوا اراده ایدرسه بن سزه نصح اراده ایتسم سزه نصیحتم نفع ایتمز (هو ربکم) اول الله تعالی خالقکز وسزده متصرفکزدر مخالف ومشارکی یوقدر (والیه ترجعون) رجوعکز اکادر اعمالکز اوزره سزه جزا ایدر (أم یقولون افتریه) قوم نوح دیدیلرکه نوح علیه السلام اختلاق ایتدی (قل ان افتریته فعلی اجرامی وانا بریء مما تجرمون) یانوح انلره دیکل که اکر اکابن افترا ایدرسم انک جرمی بنم اوزریمه در وبن سزک بکا افترایی اسنادله کسب ایتدیککز اجرامدن بریئم (واوحی الی نوح انه لن یؤمن من قومک الا من قد آمن فلا تبتئس بما کانوا یفعلون) ونوح علیه السلامه وحی اولندیکه قومکدن کمسنه ایمانه کلمز الا انلر که بوندن اول ایمانه کلمشلردر امدی انلرک سنی تکذیب وایذا اسنه محزون اولمغل که انلردن انتقام وقتی ایروبدر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر نوح علیه السلامی قومی تا دوشوب بایلنجه دوکرلردی اندن انی اولدی ظنیله برکچه یه صاروب براولک بوجاغنه براغورلردی ایرته سی کون کورسهلر که اول ینه انلره چیقوب دینه دعوت ایدردی * روایت اولندیکه نوح علیه السلام قومندن برقوجه عصاسنه طیانه رق براوغلنی یاننه المش نوح علیه السلامک قتنه کلوب دیدیکه ای اوغل زنهار بودیوانه قوجه سنی الدامسون اویله اولسه اوغلان باباسنک عصاسن آلدی ونوح علیه السلامک باشن یارنجه اوردی وحی الهی کلدیکه انلرک اذاسنه صبر ایدوب محزون اولمغل که بن انلری هلاک ایدوب سنی وسکا ایمانه کلانلری قورتاررم اویله اولسه نوح علیه السلام (رب لا تذر علی الارض من الکافرین دیارا) یارب یریوزنده کافرلردن دیار آلیقومغل دیو دعا ایتدیکی حکایت اولندیکه نوح علیه السلامی قومی طوتوب بوغازین صقارلردی برزمان بالوب یاتدیغندنصکره قالقوب یارب قومی یارلغه که انلر

بیلمزلر دیردی برقرن ندنصکره قرن آخره قاتلنوردی حالبوکه هرصکره کلان قرن اهلی اولکی قرن اهلی اوزره خباثتلرین آرتورردی حتی انلرک ایمانندن مأیوس اولیجق ذکر اولندیغی وجه اوزره انلره بددعا ایتدی اندن اکا بیورلدیکه (واصنع الفلک بأعیننا ووحینا) یانوح بزم مرأی وحفظمزله وکیفیت صنعنی وحیمزله برسفینه دوز کل * روایت اولندیکه جبریل علیه السلام نوح علیه السلامه کلوب دیدیکه الله تعالی سکا امر ایدرکه برسفینه دوزه سن دیدیکه بن آنی نیجه دوزرم والحال بن نجار دکلم دیدیکه رب تعالی سکا انی توفیق وارشاد ایدر اندن نوح علیه السلام الینه قدوم الوب سفینه یی دوزمکه باشلدی هربارکه قومی اکا وغراسه لر انی سخره ایدرلردی یانوح پیغمبرلکدنصکره نجارمی اولدک دیرلردی * دینلدیکه سفینه نک طولی سکسان ذراع وعرضی اللی ذراع وسمایه طولی اوتوز ذراع ایدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر نوح علیه السلام سفینه یی ایکی ییلده یاپدی طولی اوچیوز ذراع وعرضی اللی ذراع وسمایه طولی اوتوز ذراع ایتدی وانی ساج اغاجندن دوزوب اوچ طبقه ایتدی اشاغی طبقه یه وحوش وسباع وهوامی قودی واورطه طبقه یه دواب وانعامی قودی ویوقارو طبقه یه کندی وسائر مؤمنلری قودی * قتاده ایدر اتک قپوسی عرضنده ایدی دینلدیکه انده ارواث دواب کثیر اولیجق وحی الهی کلدیکه فیلک قویروغن غمز ایده غمز ایدیجک اندن برخنزیر وخنزیره واقع اولوب ارواثه اقبال ایتدی وانده فاره کثیر اولوب سفینه یی یارمغه وایپلرین قیرمغه باشلدی وحی الهی کلدیکه ارسلانک ایکی کوزی اراسن اوره اوریجق بورننددن برارکک وبردیشی کدی دوشدی انده فاره لری صیدایتمکه باشلدیلر (ولا تخاطبنی فی الذین ظلموا انهم مغرقون) کفرله نفسلرینه ظلم ایدنلر شاننده اوزرلرندن عذاب دفعیچون بکا دعا ایتمکل که انلر اغراقله اوزرلرینه حکم اولنمشلردر انی کفه سکا مجال یوقدر (ویصنع الفلک وکلما مر علیه ملأ من قومه سخروا منه) چونکه نوح علیه السلام سفینه یی دوزمکه باشلدی هربارکه قومنک اشرافی اکا وغراسه لر انی سفینه دوزدیکنه استهزا ایدرلردی زیرا که اول انی صونک عزقی اولدیغی مکانده دریادن ایراق یرده دوزردی یانوح نه دوزرسن دیو سؤال ایتدکارنده بریت دوزرمکه صو اوزرنده یوررردی انلر ایسه اکا کولشوب پیغمبر ایکن شمدی نجارلغه می اویکنورسن دیرلردی (قال ان تسخروا منا فانا نسخر منکم کما تسخرون) نوح علیه السلام انلره دیدیکه اکر سز شمدی بزی سخره ایدرسه کز الله تعالینک سزه عذابی ایردیکنده بزدخی سزه سخره ایدرز (فسوف تعلمون من یأتیه عذاب یخزیه ویحل علیه عذاب مقیم) زمان آتیده بیلورسزکه قنغی صنفه عذاب ایرکه اول انی مهان ایدروا کا عذاب دائم واجب اولور (حتی اذا جاء امرنا وفار التنور) حتی چونکه عذابمز وقتی ایریشوب تنور قیناندیکه انکله مراد وجه ارضدرکه نوح علیه السلامه یریوزنده صو قینادیغنده سفینه یه بنکل دینلمشدی ویاخود اول تنور حوا رضی الله عنهانک طاشدن دوزلمش تنوری ایدیکه انده اتمک پشوررردی دینلدیکه اول مسجد کوفه موضعنده ایدی نوح علیه السلام سفینه یی اول موضعده بنا ایتمشیدی برقولده اول تنور شامده عین ورده دینور موضعده ایدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر اول هندده ایدی (قلنا احمل فیها من کل زوجین اثنین) برنوحه امر ایتدککه شول انتفاع اولنور حیواناتک هرنوعندن ارکک ودیشی بر رجفت حیوان اول سفینه یه قویه اویله اولسه حق جل وعلا وحوش وسباع وهوام وطیری انک قتنه حشر ایتدی انلردن قنغی نوعه الین اوزاتدی ایسه صاغ الینه ارککی وصول الینه دیشیسی ایردی (واهلک) ودخی اولاد وعیالکی قویغل دیو امر ایتدک (الا من سبق علیه القول) الا شول اوزرینه غرقله قول سبقت ایدن دکلکه اوغلی کنعان ومرأه سی واعله ایدیکه کنعان اندن طوغمشیدی زیرا ایکیسی دخی کافرلر ایدی (ومن آمن) ودخی سکا ایمانه کلنلری قویغل (وما آمن معه الا قلیل) حالبوکه اکا ایمانه کلن آزکمسه ایدی * دینلدیکه سفینه یه کیرن آدمیدن سکسان کشی ایدی نوح علیه السلام وزوجه مسلمه سی واوچ اوغلی سام وحام ویافث ونسالری وبونلردن غیری یتمش ایکی کشی ایدیلرکه نصفی رجال ونصفی نسا ایدی ونوح علیه السلام آدم علیه السلامک جسدینی دخی سفینه یه قودی رجال ونسا بیننده معترض ایدی

ابن عباس رضی الله عنه ایدر نوح علیه السلامك سفینه یه اول قودیغی دره و آخر قودیغی حمار ایدی
وقتا که حمارك صدری کیردی ابلیس انك قویروغنه یاپشوب نصف آخری کیرمکه مجالی اولمدی حتی
نوحك لسانی طاریشوب نیچون کیرمزسن بیلکیجه شیطاندخی اولورسه کیر کل دیدی اویله اولسه شیطان انی
صالیویروب اردنجه اولدخی کیردی نوح علیه السلام اکا یا عدو الله نیچون کیردك دیدیکنده دیدیکه سنك
دستورکله کیرمشم حتی نوح علیه السلام انی چیقارمغه قصد ایدوب چاره سی اولمدی ٭ دینلدیکه حیه
وعقرب دخی کلوب اکا کیرمك دیلدکلرنده نوح علیه السلام دیدیکه سز ضرر وبلایه سببسز سزی سفینه یه
قومازم دیدیلرکه سنی ذکر ایدن کشی یه ضرر ایتمیه لم عهد اولسون ایمدی اول ایکیسندن مضرت
خوف ایدن کشی (سلام علی نوح فی العالمین) دیسه انلردن اکا ضرر ایرمیه حسن ایدر نوح علیه السلامك
حیواناتدن سفینه یه قودیغی اولکه طوغرو یورطه دن وجوده کلورر اولان ایدی یوخسه طیندن تولد ایدر
حشرات ارض دکل اندن برشی قویمدی (وقال ارکبوا فیها بسم الله مجریها ومرسیها) نوح علیه السلام انلکه
سفینه یه کیرمکه اذن ویرنلره دیدیکه دیکزکه اول الله تعالینك اسمیله کیررز انك یوریمسی وطورمسی انك
اراده سیله در اویله اولسه نوح علیه السلام سفینه یی بسم الله دیو یوریدردی وبسم الله دیو طورغوررردی (ان
ربی لغفور رحیم) بنم ربم جل شانه غفور ورحیمدر اکر فرط اتکزه مغفرتی وسزه رحمتی اولماسه سزه اندن نجات
ویرمزدی (وهی تجری بهم فی موج کالجبال) اول سفینه طوفاندن طاغلرکبی موجده انلری کوتوررردی
دینلدیکه یوم طوفانده صو یوکسك طاغلرك فوقندن اون بش ذراع یوکسلدی (ونادی نوح ابنه) نوح
علیه السلام اوغلی کنعانه ندا ایتدی (وکان فی معزل) اول ایسه نوح علیه السلامدن آیرو مکانده
ویا دینده ایدی (یابنی ارکب معنا) ای اوغل اسلامه کلوب سفینه یه کیر کل که مسلمینله سلامته ایرهسن
(ولاتکن مع الکافرین) یوخسه کافرلرله بیله اولمغل که هلاکه ایررسن (قال سآوی الی جبل یعصمنی
من الماء) کنعان دیدیکه نه اسلامه کلورم ونه سفینه یه کیررم بلکه براولو طاغه صغنورم اول بنی صویه
غرقدن قورور (قال لاعاصم الیوم من أمر الله) نوح علیه السلام دیدیکه اشبو کونده الله تعالینك عذابی
اولان غرقدن قوررشی یوقدر (الامن رحم) الا اول کسه لرکه الله تعالی انلره ایمانی توفیق ایله رحمت ایتمش
اوله (وحال بینهما الموج فکان من المغرقین) نوحله کنعان ویا طاغله کنعان بیننه برموج حائل اولوب کنعان
سائر کفارله بیله غرق اولنلردن اولدی ٭ روایت اولندیکه یوللرده صوچوق اولیجق بر مرأه نك سوکلو
برصبیسی واردی انی طاغه کوتوروب صوارتدیغنجه انی طاغه یوکسلتدی حتی طاغك باشنه چیقوب
صودخی اکا ایردی صوانی رقبه سنه ایرشدیکنده صبیسنی اول مرأه باشندن یوقارو یه قالدردی حتی که
صو باشندن آشوب کندی وصبی غرق اولدی امدی الله تعالی کافرلردن کسه یه رحمت ایدرا ولسه
اول کونده اول مرأه یه رحمت ایدردی (وقیل یا ارض ابلعی ماءك) طوفان امری نهایت بولیجق ارضه
دینلدیکه صویکی ایچکل (ویاسماء أقلعی) ویاسماء صویکی طوتغل یاغدرمغل (وغیض الماء) وصوا کسلدی
(وقضی الامر) وامردن فراغ ایدلدیکه اول قوم نوحك هلاکی ایدی (واستوت علی الجودی) وسفینه
جودی اوزره قرار ایتدیکه اول موصل قربنده جزیره ده برجبلدر (وقیل بعدا للقوم الظالمین) وهلاك
شول قومه کیم الله تعالینك رسوللرینی تکذیب ایله کافر اولوب نفسلرینه ظلم ایتدیلر ٭ روایت اولندیکه
نوح علیه السلام غرابی کوندردیکیم اکا ارض خبرین کتوره اول ایسه برجیفه یه راست کلوب انی یمکه
باشلدی اندن نوحه خبر کتورمدی نوح علیه السلام کوکرجینی کوندردی اول منقارینه برزیتون
یپراغن المش وایکی ایاغن بالچغه بولاندرمش کلدی انکله نوح علیه السلام صونك اکسلدیککن بیلدی
وغرابه خوفله بدعا ایتدی اول اجلدن یوتده قرار والفت ایتمز اولدی وکوکرجینك بوینینه یشل طوق
کیدردی وامانله دعا ایتدی اول اجلدن یوتده قرار والفت ایدر اولدی ٭ روایت اولندیکه نوح علیه
السلام رجبك اونی کچدیکنده سفینه یه بندی واتی آی صو اوزرنده یوریدی وبیت شریفه اوغرایجق یدی

شوط

شوط طواف ایتدی حالبوکه الله تعالی انی غرقدن رفع ایتمشدی وموضعی صودن خالی قالمشیدی ویوم
عاشوراده سفینه یره قرار ایتدی نوح علیه السلام وسفینه اهلی شکرا لله اول کونی صائم اولدی
دینلدیکه کفاردن عوج بن عنقدن غیری غرقدن قورتلمدی شول سببدنکه نوح علیه السلام سفینه
ایچون برساج خشبه سنه احتیاج اولوب کتورمسنه امکانی اولمیجق عوج انی شامدن اکا کتوردیکی
ایچون الله تعالی غرقدن نجات ویردی (ونادی نوح ربه فقال رب ان ابنی من اهلی) نوح علیه السلام
رب تعالی یه ندا ایدوب دیدیکه یارب اوغلم اهلمدندر وبکا وعد ایتدك که بنی واهلمی غرق ایتمیه سن (وان
وعدك الحق) وهر وعدکه ایدرسن اول حقدر انده خلف اولمز (وانت احکم الحاکمین) وسن حاکملرك
احکمیسن زیرا که انلردن اعلم واعدلسن (قال یانوح انه لیس من اهلك) الله تعالی اکا دیدیکه یانوح
اول سنك اهلکدن دکلدرکه انلرك انجاسنی وعد ایتدم زیرا که مؤمنینله کافرین بیننده ولایت منقطعه در
(انه عمل غیر صالح) زیرا که اول صالح دکل عمل ایشلیوبدر ویاخود سنك بندن انك انجاسنی سؤالك عمل غیر
صالحدر زیرا که صواب اولمیان شیئی التماس درسن ایسه انی بیلمزسن (فلا تسئلن ما لیس لك به علم) امدی کنهنه
وقوفك اولمیان شیئی بندن سؤال ایتمکل (انی اعظك ان تکون من الجاهلین) بن سنی منع ایدرم شول کنهنی
بیلمدیکك شیئی سؤالله جاهلین عدادندن اولهسن زیرا که کفارك هلاکن سؤال ایدوب نصکره انلردن برکافرك
نجاتن سؤال ایدرسن (قال رب انی اعوذ بك ان اسألك ما لیس لی به علم) نوح علیه السلام دیدیکه یارب سکا
صغنورم شول صحتنه علمم اولمیان شیئی زمان مستقبلده سندن سؤال ایدم (والا تغفر لی وترحمنی أکن من
الخاسرین) واکر سؤالده تفریطمی مغفرت وتوبه وفضلکله بکا مرحمت ایتمزسك بن اعمالده مغبونلردن
اولورم (قیل یانوح اهبط بسلام منا) اکا دینلدیکه یانوح بزدن امن وسلامتله سفینه دن نزول ایت (وبرکات
علیك) واوزریکه ثبوت خیرله ویا نسلکده زیاده ایله حتی که آدم ثانی اولهسن (وعلی أمم ممن معك) ودخی
سفینه ده اولادکدن سنکله اولان مؤمنلرك ذریتندن سندن نصکره ده کلورقورون اوزره ده ثبوت خیرله وزیاداتله
(وامم سنمتعهم ثم یمسهم منا عذاب الیم) سفینه ده سنکله اولنلردن امتلر اولورکه بز انلری دنیاده کافرین
اولدقلری حالده تمتیع ایدرز بعده آخرتده بزدن انلره عذاب الیم ایرره دینلدیکه انلره مراد هود وصالح ولوط
وشعیب علیهم السلام اقوامیدر (تلك من أنباء الغیب نوحیها الیك) اشبو قصه نوح علیه السلام اخبار
غیبدندرکه سکا انی جبریل علیه السلام واسطه سیله ایحا ایدرز (ما کنت تعلمها انت ولا قومك من قبل هذا)
بوندن اول یا محمد انی نه سن ونه قومك بیلوردی (فاصبر) امدی امر الهی اقامته وتبلیغ رسالته
وقومکدن ایرشن اذی وجهالته صبر ایت نوح علیه السلامك صبر ایتمسی کبی (ان العاقبة للمتقین) دنیاده
ظفرله وآخرتده فوزله عاقبت شرك ومعاصیدن اتقا ایدنلر ایچوندر (والی عاد اخاهم هودا) بز عاد قومنه
نسبده قرنداشلری هود علیه السلامی رسول کوندردك (قال یاقوم اعبدوا الله ما لکم من اله غیره ان انتم
الا مفترون) هود علیه السلام انلره دیدیکه یاقوم الله تعالی یی برله کز سزلك اندن غیری الهکز یوقدر سزاکا
اشراککزده کاذبلرسز (یاقوم لا اسئلکم علیه اجرا ان اجری الا علی الذی فطرنی) یاقوم رسالتی تبلیغم اوزره
سزدن اجر استمزم بلکه اجرم اول الله تعالینك وعدینه عائددرکه اول بنی خلق ایتدی (افلا تعقلون)
عقولکزی استعمال ایتزمیسزکه محقی مبطلدن وصوابی خطادن بیله سز (ویاقوم استغفروا ربکم ثم توبوا
الیه) ویاقوم الله تعالی یه ایمانله مغفرتن دیلکز بعده توبه ایله اکا توسل ایلکز (یرسل السماء علیکم مدرارا)
تاکه اوقات حاجتده زروع وبساتینکز سقیی ایچون متتابعا یغمور کونده ره (ویزدکم قوة الی قوتکم)
وقوتکزله قوتکز آرتوره الله تعالی انلره کثرت مطر وزیادهٔ قوتی ترغیب ایتدی زیرا انلر زروع وعمارات اهلی
ایدیلر ٭ دینلدیکه الله تعالی انلردن اوچ ییل یغموری منع وارحام نسانی عقیم ایتدی هود علیه السلام انلره
دیدیکه اکر ایمانه کلورسه کز الله تعالی سزه عادتی اوزره یغموری یاغدرر وارحام نساکزك عقیملکن کیدرر
اویله اولسه اموال واولادده قوتکز آرتورر (ولا تتولوا مجرمین) یوخسه اجرامکزه مصرین اولدیغکز

حالده ایماندن اعراض ایتمکز (قالوا یاهود ما جئتنا ببینة) دیدیلر که یاهود دعوا کک صحتنه دلالت ایدر حجتله بزه کلمدک (وما نحن بتارکی آلهتنا عن قولك) سنک بو قولکله بز آلهه مزه عبادتی ترك ایدر دکلرز (وما نحن لك بمؤمنین) وبز سکا اجابت وتصدیق ایدر دخی دکلرز (ان نقول الا اعتریك بعض آلهتنا بسوء) بزم سکا قولمز بودر که آلهه مزه سبك سببیله انلرك بعضی خبل وجنوندن سکا سوء ایرشدردی اول اجلدن هذیانات وخرافات سویلر اولدك (قال انی اشهد الله واشهدوا انی بریء مما تشرکون من دونه) هود علیه السلام انلره دیدیکه بن نفسم اوزره الله تعالی یی اشهاد ایدرم و یاقوم سزدخی شاهد اولك که اول الله تعالیدن غیری اکا اشراك ایتدیککز او ثاندن بریئم (فکیدونی جمیعا ثم لا تنظرون) امدی سز کندیکز واو ثانکز بنم هلاکمه قصد ایدك بوندنصکره بکا امهال ایتمکز (انی توکلت علی الله ربی وربکم) بن الله تعالی یه اعتماد ایتدمکه اول بنم ربمدر وسزك ربکزدر یعنی غایت وسعکزی بذل ایدرسه کزده بکا ضرر ایرکورمکه قادر اولمزسز زیرا که بن الله تعالی یه توکل ایتمشم (ما من دابة الا هو آخذ بناصیتها) هیچ بردابه یوقدرکه الا اول اکا قادر ومالکدر دیلدیکی کیفیت اوزره انده تصرف ایدر (ان ربی علی صراط مستقیم) بنم ربم جل شانه حق وعدل اوزره در انك عندنده معتصم ضایع اولمز وظالم فوت اولمز (فان تولوا فقد ابلغتکم ما ارسلت به الیکم) اکر ایماندن اعراض ایدرسه کز بکا واجب اولان ابلاغ والزام حجتی سزه ادا ایتدم نه بنده تفریط ونه سزده عذر قالدی (و یستخلف ربی قوما غیرکم) اکر اعراض ایدرسه کز الله تعالی سزی اهلاك ایدر وبر اطوع قومی یریکزه بدل ایدرکه انلر انی بر بلوب اکا عبادت ایدرلر (ولا تضرونه شیأ) واعراضکزله اکا برشیء ضرر ایتمزسز بلکه ضرری نفسکزه ایدرسز و یاخود اول سزی اهلاکه انك ملکنه برشیء نقص ایرمز زیرا وجود وعدم سزك انك عندنده مساویدر (ان ربی علی کل شیء حفیظ) بنم ربم جل شانه هرشیئك اوزره رقیبدر اعمالکزدن برشیء اکا خفی اولمز مجازاتکزدن غفلت ایتمز (ولما جاء امرنا نجینا هودا والذین آمنوا معه برحمة منا) وقتاکه عذابمز و یا عذابله امرمز کلدی هود علیه السلامی واکا ایمانه کلنلری رحمتمزله قورتاردق که انلر درت بیك کشی ایدیلر (ونجیناهم من عذاب غلیظ) و بز انلری ریح سمومدن قورتاردق که اول کفره نك بورونلرندن کیروب دبرلرندن چیقاردی وانکله عضولری پاره لنوردی * دینلدیکه عذاب غلیظ الله مراد عذاب آخرتدر یعنی بز انلری عذاب دنیادن قورتاردیغمز کبی عذاب آخرتدن دخی قورتاررز (وتلك عاد جحدوا بآیات ربهم وعصوا رسله واتبعوا امر کل جبار عنید) اشبو عاد قبیله سیدرکه رب تعالینك آیتلرینی انکار ایتدیلر ورسولی هود علیه السلامه عاصی اولدیلر وهر جبار معاندامرینه اتباع ایتدیلر (واتبعوا فی هذه الدنیا لعنة ویوم القیامة) انلره اشبو دنیاده ریح عقیمله وآخرتده عذاب نارله لعنت تابعه قیلندی (الا ان عادا کفروا ربهم) آکاه اولك که عادربلرینی انکار و یا انك نعمتلرینه کفران ایتدیلر (الا بعدا لعاد قوم هود) آکاه اولك که عاد ایچون رحمة اللهدن بعد و یا انلر ایچون هلاك واردرکه انلر هود علیه السلام قومیدر (والی ثمود أخاهم صالحا) بز ثمود قومنه نسبده قرنداشلری صالح علیه السلامی رسول کوندردك (قال یاقوم اعبدوا الله ما لکم من اله غیره) اول انلره دیدیکه یاقوم الله تعالی یی برله کز اندن غیری الهکز یوقدر (هو انشأکم من الارض) که اول اصلکز آدم علیه السلامی ارضدن انشا ایتدی (واستعمرکم فیها) واول ارضده سزی استبقا وانك عمارتنه اقدار وانی سزه امر ایتدی و یاخود مدت عمر یکزده دیارکزده سکا کزله انی تعمیر ایتدی واعمارکز انصرامندنصکره انی غیریلره تحویل ایتدی (فاستغفروه ثم توبوا الیه) امدی الله تعالیدن شرکدن مغفرت دیلکز وطاعتله اکا رجوع ایلکز (ان ربی قریب مجیب) بنم ربم رحمتله مؤمنلره قریب ودعا ایدنلره مجیبدر (قالوا یا صالح قد کنت فینا مرجوا قبل هذا) دیدیلر که یاصالح بوندن اول سن بزم ارامزده مرجو ایدك که سنده رشد وسداد آثارین کوروب دیلردك که سن بزه سید وامور یمزده مستشار اوله سن ودینده بزه موافقت ایده سن سندن بو قولی ایشیدیجك کندکدن رجامزی کسدك (اتنهینا ان نعبد ما یعبد آباؤنا) سن بزی آبامز عبادت ایده کلدیکی آلهه یه عبادتدن نهی ایدرمیسن (واننا لفی شك

مما تدعونا الیه مریب) حالبوکه سن بزی دعوت ایتدیکك توحیددن شك وریبده یز (قال یاقوم ارأیتم ان کنت علی بینة من ربی وآتانی منه رحمة) صالح علیه السلام انلره دیدیکه یاقوم بکا خبر ویرك که بن ربمدن بیان و بصیرت اوزره اولوب اول بکا نبوت ویرمش ایکن (فمن ینصرنی من الله ان عصیته) تبلیغ رسالتده وشرکدن منعده اکا عصیان ایدرسم انك عذابندن بنی کیم قورتاره بیلور (فما تزیدوننی غیر تخسیر) امدی بنی کندیکزه استتباعله بکا خسارتدن غیری یی آرترمزسز و یاخود بکا دیدیککز شیئله بنم سزی خسرانه نسبتمدن غیری یی آرترمزسز (ویا قوم هذه ناقة الله لکم آیة) و یاقوم اشبو ناقة الله بنم نبوتمه سزه علامتدر * روایت اولندیکه انلر صالح علیه السلامدن دیلدیلر که بر صخره معینه دن انلره بر ناقه عشرا چیقاره صالح علیه السلام نم دیوب دعا ایدیجك فی الحال اندن بر ناقه چیقدی وکندی کبی بر ولد طوغردی (فذروها تأکل فی ارض الله ولا تمسوها بسوء فیأخذکم عذاب قریب) امدی اول ناقه یی حالنه قوکز که ارض الالهك عشب ونباتندن اوتلیه وصو ینندن ایچه یوخسه انی سوءله مس ایتمکز که ایدرسه کز سزی عذاب عاجل اخذ ایدر (فعقروها فقال تمتعوا فی دارکم ثلاثة ایام ذلك وعد غیر مکذوب) انلر ایسه اکا مخالفت ایدوب اول ناقه یی قتل ایتدیلر صالح علیه السلام انلره دیدیکه امدی منازلکزده و یا دار یکزدنیاده اوچ کون ار بعا وخمیس وجمعه یی تعیش ایدرسز اول کونده یوزلریکز صرارر ایکنجی کونده قزارر اوچنجی کونده قرارر دردنجی کونده هلاك اولورسز اشبو بروعدرکه انده کذب یوقدر او یله اولسه حال انك دیدیکی منوال اوزره اولدی (فلما جاء امرنا نجینا صالحا والذین آمنوا معه برحمة منا ومن خزی یومئذ) وقتاکه عذابمز و یا عذابله امرمز کلدی صالح علیه السلامی وانکله بیله مؤمنلری عندیمزدن رحمتله اول عذابدن واول کونك هولندن قورتاردق (ان ربك هو القوی العزیز) ربك جل شانه اخذنده متین واکا عصیان ایدنه منتقمدر (واخذ الذین ظلموا الصیحة) کافر اولنلری جبریل علیه السلام صیحه سی اخذ ایدوب انکله صدرلرنده قلبلری پاره لندی (فاصبحوا فی دیارهم جاثمین) دارلرنده ایکن یقلوب هلاك اولدیلر (کأن لم یغنوا فیها) کأن دیارلرنده اقامت ایتمدیلردی (الا ان ثمود کفروا ربهم الا بعدا لثمود) آکاه اولك که ثمود قومی ربلرینه کافر اولدیلر الله تعالینك رحمتندن بعد وهلاك انلره ایردی (ولقد جاءت رسلنا ابراهیم بالبشری) بزم رسوللریمز ابراهیم علیه السلامه اسحاق ویعقوبی تبشیرله و یاقوم لوط اهلاکنی تبشیرایله کلدی * دینلدیکه اول رسوللر ملائکه دن اوچ کشی ایدی جبرائیل ومیکائیل واسرافیل ایدی بر قولده انلرطقوز و یا اون ایکی ملك غلمان صورتنده ایدیلر (قالوا سلاما قال سلام) انلر اکا سلام علیك واول انلره علیکم السلام دیدی * دینلدیکه انکله مراد صلح ایدی یعنی بزسکا امن وصلاح له کلمشز یوخسه اخافه واضرار له دکل (فما لبث ان جاء بعجل حنیذ) ابراهیم علیه السلام اکلغیوب انلره برسمز بوزاغویی بریان ایتمش اوکلرینه کتوردی اشبو ضیافتك مشروعیتنه واکا مبادرتك استحبابنه دلیلدر (فلما رأی ایدیهم لا تصل الیه نکرهم واوجس منهم خیفة) چونکه ابراهیم علیه السلام انلرك بریانه ال اوزاتمدقلرین کوردی اول فعللرینه انکار ایدوب قلبنده انلردن خوفی اضمار ایتدی زیرا انلرك عادتنده ضیف طعاملرندن یمسه ظن ایدرلردیکه انك کلمسی خیره اولمیه شره اوله (قالوا لا تخف انا ارسلنا الی قوم لوط) وقتاکه اول ملائکه ابراهیم علیه السلامدن خوف اثرین حس ایتدیلر دیدیلرکه یاابراهیم بزدن خوف ایتمکل بزملائکه یز لوط قومنه عذابله ارسال اولنمشز وطعامکه ال اوزاتدیغمز زیرا که بز اکل وشرب بدن بریز (وامرأته قائمة فضحکت) وابراهیم علیه السلامك خاتونی که ساره بنت هاران بن ناخور ایدی ابراهیم علیه السلامك عمیسی قزی ایدی وراء ستردن طوروب انلرك محاوره سین ایشیدردی و یاخدمت ایچون قارشولرنده طورردی * خوفنك زوالنه و یا اهل فسادك هلاکنه و یاخود رأینده اصابتنه سوینوب کولدی زیرا اول ابراهیم علیه السلامه دیردیکه لوطی یانکه آلغل که لابد اول قومه عذاب ایریشسردر * دینلدیکه یعنی اول حیض کوردی (فبشرناها باسحق ومن وراء اسحق یعقوب) بز اکا یعنی ساره یه ولدی اسحاقله واول ولدنك ولدی یعقوبله تبشیر ایتدك حتی که اول ولدنك ولدین کورمکه ایریشه

ابن عباس رضی الله عنه ایدر انك كولمسی كندینك وزوجنك كبر سنلرنده ولدلری اولمسنه ایدی او یله اولسه
آیتده تقدیم وتأخیر اولور یعنی انك امرأه سی قائمه ایدی اول حالتده بز اكا اسحاق ایله وانك ولدی یعقوب ایله
تبشیر ایتدك اكا سو ینوب كولدی (قالت یا ویلتی أألد وانا عجوز وهذا بعلی شیخا ان هذا لشیء عجیب) ساره
رضی الله عنها تعجبندن الیله یوزین اوروب دیدیكه یا عجبا بندن ولدمی اولور حالبوكه بن طقسان و یا طقسان
طقوز یاشنده عجوزم وزوجم ایسه یوز و یا یوز یكرمی یاشنده بر پیردر امدی بزم كبی ایكی یاشلودن ولد كلمسی
عادت حیثیتندن شیء عجیبدر بوخسه قدرت حیثیتندن دكل (قالوا اتعجبین من امر الله) ملائكه ساره یه
دیدیلر كه الله تعالینك امرنه تعجبمی ایدرسن اكا تعجب ایتمكل زیرا اول نه شیء اراده ایدرسه اول اولور
(رحمة الله وبركاته علیكم اهل البیت) یا اهل بیت ابراهیم الله تعالینك رحمت وبركاتی اوزریكزه اولسون (انه
حمید مجید) اول الله تعالی حمدی مستوجب اولان اشیایی ایشلر وخیر واحسانی چوق ایلردر (فلما ذهب عن
ابراهیم الروع وجاءته البشری یجادلنا فی قوم لوط) وقتا كه ابراهیم علیه السلامدن خوف كیدوب بشارت
كلدی قوم لوط شاننده بزم رسوللریمزه مجادله یه باشلدی دیدیكه قوم لوط مداینینده مؤمنلردن اللی كشی
اولورسه ینه اول عصیان ایدنلری هلاك ایدرمیسز دیدیلر كه ایتمزز اندن دیدیكه مؤمنلر قرق ایسه ده و یا اوتوز
ایسه ده حتی بش ایسه ده هلاك ایدرمیسز دیدیلر كه ایتمزز اندن دیدیكه مؤمن بر اولورسه ده ینه هلاك
ایدرمیسز دیدیلر كه ایتمزز او یله اولسه ابراهیم علیه السلام دیدیكه امدی لوط علیه السلام اندهدر دیدیلر كه
بز اندهاولانی بیلورز لوطی واهلنی قورتاررز الا امرأه سنی دكل * دینلدیكه قوم لوط درت یوز بیك كشی
ایدیلر كه هلاك اولدیلر (ان ابراهیم لحلیم اواه منیب) ابراهیم علیه السلام كندویه اسائت ایدنه انتقامه
عجول دكل ایدی وذنوب اوزره تأوهی وناس اوزره تأسفی چوق ایدردی الله تعالی یه مراجعت ایدیجی ایدی
و بونكله مقصود انی مجادله یه تحمیل ایدن رقت قلبی وفرط ترحمی ایدی (یا ابراهیم اعرض عن هذا انه قد جاء
امر ربك وانهم آتیهم عذاب غیر مردود) ملائكه دیدیلر كه یا ابراهیم بو جدالدن اعراض ایت كه ربك جل
شانه نك قضاء ازلیسی مقتضاسنجه انلره عذاب امری كلدی اول انلرك حالنه اعلمدر انلره عذاب ایردوردی
جدال ودعا و یا انك غیری برشیئله ردا ولنوردكلدر (ولما جاءت رسلنا لوطا) وقتا كه ملائكه دن رسوللریمز
لوط علیه السلامه حسان الوجوه غلمان صورتنده كلدیلر (سیء بهم وضاق بهم ذرعا) انلرك كلمسی اكا حزن
و یردی وصدرینه ضیق ایردی شول سببدنكه انلری اناس ظن ایدوب قومی انلره سوء له قصد ایتدیكنده انلری
دفعه چاره سی اولمیه بیلدیكه انلره نزول ورجوعدن قنغیسیله امر ایلیه (وقال هذا یوم عصیب) ونفسنده
اشبو كون صعب شدید اولوردیو كمال حزن اظهار ایلدی * روایت اولندیكه وقتا كه ابراهیم علیه السلامه كلان
ملائكه انك قتندن چیقوب لوط علیه السلامه نصف نهارده كلدیلر اول ایسه ارضنده ایشلردی * بر قولده
اودون كسردی الله تعالی اول ملائكه یی كوندردیكنده امر ایتمشدیكه لوط قومنی هلاك ایتمیه لر حتی لوط
علیه السلام انلرك سوء افعالنه وفسادنه درت كره شهادت ایلیه * چونكه انلر لوط علیه السلامه ضیف اولمق
دیلدیلر لوط علیه السلام انلره اكرامله اوكاریته دوشوب برازمسافه یوریدیكندنصكره دیدیكه بو قریه اهلی
شاننده سزه نه خبر ایردی دیدیلر كه انلرك شانی ندر دیدیكه شهادت ایدرمكه بالله اشبو قریه اهلی عملده اهل
ارضك شریدرلر ودرت كره بو سوزی انلره سو یلدی بعده انلرله منزلنه كیردی * دینلدیكه لوط علیه السلام
هر كره كه انی سو یلدی جبریل علیه السلام ملائكه یی اكا اشهاد ایتدی * روایت اولندیكه ملائكه لوط علیه
السلامك منزلنه كلوب اكا دارنده ملاقی اولدیلر اول محلده لوطك اهل بیتندن غیری كمسنه بولنمدی مكر
لوطك امرأه سی منافقه ایدی بر حاجتنه كیدركبی اولوب قومنه واردی اشته الان لوطك منزلنه
شو وصفلو خوب یوزلو جوانلر كلوب ایدردیو خبر و یردی (وجاءه قومه یهرعون الیه) همان دم قومی سرعتله
اكا ضیافدن فاحشه طلبیچون كلدیلر (ومن قبل كانوا یعملون السیئات) حالبوكه انلر لوطه كلمزدن
اول فواحش ایدرلردی واكا اعتیادلری سببیله یوزلرندن حیا كیدوب مجاهره دن تحاشی ایتمز

اولمشلردی (قال یا قوم هؤلاء بناتی هن اطهر لكم) لوط علیه السلام انلره دیدیكه اشبو بناتم سزه اطهردر
تزوج ایدك اضیافمی بناتیله حمایت ایتمك دیلدی زیرا اول وقتده مسلمه یی زوج كافره تزویج جائز ایدی
نتكیم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم قبل الوحی قزین عتبه ابن ابی لهبه تزویج ایتمشیدی حالبوكه اول كافر
ایدی * دینلدیكه بناتیله مراد كندیلرك نسالری ایدی * زیرا هر نبی شفقت وتربیت حیثیتندن امتنك ابیدر
و یا انی دیمه سی انلری دفع ایچون ایدی یوخسه تحقیق ایچون دكل (فاتقوا الله ولا تخزون فی ضیفی) امدی
الله تعالیدن قورقوب فواحشی ترك ایدك اضیافم شاننده بنی فعل خبیثكزله اخزا وافضاح ایتمكز (الیس
منكم رجل رشید) هیچ اراكزده بر رجل رشید یوقیدركه سائر یكزی حقه اهدا ایده و یا امر معروف
ونهی منكر ایده * (قالوا لقد علمت ما لنا فی بناتك من حق) دیدیلر كه یا لوط بیلورسنكه سنك بناتكده
حاجت وشهوتمز یوقدر زیرا كه انلره اتیان طریق ومذهبمز دكلدر (وانك لتعلم ما نرید) ومرادیمزنه ایدوكن
بیلورسنكه اول رجاله اتیاندر (قال لو ان لی بكم قوة) لوط علیه السلام انلره دیدیكه اكر سزی انلردن دفعه
قدرتم اولسه (او آوی الی ركن شدید) و یا بن عشیرت منعه یه انضمام اولسه سزكله قتال ایدردم وسزی
انلردن منع ایدردم * زهری ایدر الله تعالی لوط علیه السلامدنصكره هر بعث ایتدیكی پیغمبره عشیرتندن
منعه قیلدی * اهل تفسیر ایدرلر اندن لوط علیه السلام او ینك قپوسین بركیدوب كندی ملائكه ایله ایچروده
قالدی وقپونك آردندن قومنه یلواررواندو یردی وانلر ایسه دیواری یقمغه چالشورلردی چون ملائكه
كندیلر سببیله لوط علیه السلامه قومندن ایریشن شدائدی كوردیلر (قالوا یا لوط انا رسل ربك لن یصلوا
الیك) دیدیلر كه یا لوط ركنك شدیددر بز ربك جل شانه نك ملائكه دن رسوللریز قومك سكا سوء اصابتنه
قادر اولمزلر خاطرك خوش طوت قپویی آچوب بزمله انلری تخلیه ایت او یله اولسه لوط علیه السلام قپویی
آچدی ایچرو كیردیلر همان دم جبریل علیه السلام خلق اولندیغی صورتنه كیروب طوردی وقنادیله بركز بن
یوزلرینه اوردی انكله كوزلری طمس اولنوب أعمی اولدیلر كیده جكلرین بولمیوب فریاد ایدرك اول
آرادن منصرف اولدیلر لوطك اوینه ساحرلر كلمش بزی بو حاله ایركوردیلر یا لوط ایرته بزدن نه مصیبته ایرسن
دیو وعید ایدرك اهلار ینه ایردیلر ملائكه اكا دیدیلر كه یا لوط انلردن قورقوب اوشمكل زیرا كه بو صباحن
بز انلری اهلاك ایله امر اولنمشز (فاسر باهلك بقطع من اللیل) امدی كیجه دن بر طائفه كچجك اهلكله یوله كیروب
كیتمكل (ولا یلتفت منكم احد) وسزدن هیچ كمسه تخلف و یا ورا سنه نظر ایتمسون (الا امرأتك) الا خاتونك
ورا سنه نظر ایدوب هلاك اولور * چون لوط علیه السلام امر اولندیغی وقتده اهلیله یوله كیردی وخاتونندن
غیری یه ورا كزه نظر ایتمكزدیو امر لدی الا خاتوننه دكل (انه مصیبها ما اصابهم) زیرا قوم لوطه ایریشن
عذاب اكا دخی ایریشور اكا بناء لوط علیه السلام اهلیله كیدركن هده عذاب ایشیدلدی خاتونی یا قوماه
دیوب ورا سنه نظر ایتدی همان دم اكا بر طاش ایریشوب اول محلده انی قتل ایتدی بر قولده لوط علیه السلام
كیدجك خاتونن قومیله الیقودی زیرا كه اول انلردن ایدی وملائكه یه دیدیكه قومك هلاكی نوقتده در
دیدیلر كه (ان موعدهم الصبح) انلرك موعد هلاكی صبحدر لوط علیه السلام دیدیكه دیلرمكه هلاكلری
اندن اسرع وقتده اوله ملائكه دیدیلر كه (الیس الصبح بقریب) صبح قریب دكلمیدر نیچون استعجال ایدرسن
دینلدیكه جبریل علیه السلام لوط علیه السلامی وایكی قزینی ومالنی قنادی اوزره الوب مداین قوم لوطدن
زغر نام مدینه یه ایلتدی زیرا انك اهلی سائر مدینه لرك اهالیسی كبی عمل خبیث اوزره دكللرایدی (فلما جاء
امرنا جعلنا عالیها سافلها) وقتا كه انلره عذابله امریمز كلدی قوم لوط قراسنك اوستلرین التلرینه دوندردك
روایت اولندیكه جبریل علیه السلام قنادنی قوم لوط قریه لرینك التنه صوقوب دفعة جمیعن سمایه قالدردی
حتی كه خروسلرینك صیاحن وكلابلرینك نباحن اهل سماء ایشتدیلر حالبوكه انلرك نه بر قابی دوكلدی ونه
برا و یوری او یاندی بعده اوستنی التنه چو یروب یره براقدی (وامطرنا علیها حجارة من سجیل منضود)
واول قریه لر اوزره و یا خود اول قومدن ایرو مكانده بولنانلر واهل سفر اولنلر اوزره بالجقدن دوزلمش طاشی

یغمور کبی بری برینك اردنجه یاغدردق (مسومة عند ربك) که اول رب تعالینك خزائننده عذاب ایچون معلمه ویا بیاض وحمرت ایله معلمه ویا حجارهٔ ارضدن متمیز سیما ایله معلمه ویا اوزرینه رمی اولنه جق کشینك اسمیله معلمه ایدی (وما هی من الظالمین ببعید) اول حجاره اشبو امتك ظالملرندن بعید دکلدر آثارده کلدیکه هیچ بر ظالم یوقدر که الا اول هر ساعتده اوزرینه طاش یاغمغه عرض اولنور * روایت اولندیکه اول حجاره قوم لوطك شذاذ ومسافرینه بلاددن قنده بولندیلر ایسه ایروب اولدردی حتی انلردن بر رجل حرمه کیردی حجاره ایسه باشی برابرنده هواده معلق قرق کون طوردی حرمدن طشره چقدیغی کبی اول حجاره دخی انك اوزرینه دوشوب اولدردی (والی مدین اخاهم شعیبا) بز مدین بن ابراهیم علیه السلام اولادینه ویا مدین اهلنه شعیب علیه السلامی رسول کوندردك (قال یا قوم اعبدوا الله ما لکم من اله غیره) اول انلره دیدیکه یا قوم الله تعالی یی برلیوب یالکز اکا عبادت ایدك اندن غیری الهکز یوقدر (ولا تنقصوا المکیال والمیزان) بیع وشرا اکزده کیل ووزنده نقص ایتمکز که اول انلرك عادتی ایدی (انی اریکم بخیر) زیرا بن سزی نعمت وسعتده کوررم که اندن بویله ایتمزسکز زوال نعمت وحلول نقمت ایله جزا اولنورسز (وانی أخاف علیکم عذاب یوم محیط) وبن سزه یوم قیامت عذابندن قورقارمکه اول سزی احاطه ایدوب اندن هیچ بریکز قورتلمیه سز (ویا قوم اوفوا المکیال والمیزان بالقسط) ویا قوم مکیال ومیزانی عدل ایله اتمام ایدك زیاده ونقصان ایتمز زیرا که ازدیاد اکرچه مندوبدر لکن مأمور به دکلدر (ولا تبخسوا الناس اشیاءهم) وناسك حقوقنی نقص ایتمکز اکرچه شیء یسیر ایسه ده (ولا تعثوا فی الارض مفسدین) ویر یوزنده سرقه وغارت وسائر انواع فساد ایله حقوق ناس نقصنه سعی ایتمکز (بقیة الله خیر لکم) الله تعالینك سزه حرام ایتدیکی شیئدن تنزهدنصکره حلالدن سزه ابقا ایتدیکی شیء خیرلودر اندنکه تطفیف ایله جمع ایدرسز (ان کنتم مؤمنین) اکر قولمی تصدیق ایدرسکز (وما انا علیکم بحفیظ) بن سزی قبایحدن حفظ ایدیجی دکلم ویاخود نعم الهی سز کیچون حفظ ایدردکلم اکر سوء صنیعکزی ترك ایتمزسکز (قالوا یا شعیب اصلوتك تأمرك ان نترك ما یعبد آباؤنا) دیدیلر که یا شعیب صلاتك سکا امر ایدرمیکه آبائمزك عبادت ایتدیکی اصنام عبادتن ترکنی بزه تکلیف ایده سن (او ان نفعل فی اموالنا ما نشاء) ویاخود اموالمزده زیاده ونقصاندن دیلدیکمز شیئی ایشلمامز ترکنی تکلیف ایده سن * دینلدیکه انلر دراهم ودنانیر قطعنه معتادلر ایدی شعیب علیه السلام ایسه انلری اندن نهی ایدردی (انك لانت الحلیم الرشید) سن ایسه زعمکده حلیم رشیدسن قومك دیننه مخالفت سکا مناسب اولمز (قال یا قوم أرأیتم ان کنت علی بینة من ربی ورزقنی منه رزقا حسنا) شعیب علیه السلام انلره دیدیکه بکا خبرویرك که اکر بن ربم جل شانه دن علم ونبوت اوزره اولسم واول بکا مال حلال ویرسه اشبو سعادت روحانیه وجسمانیه یی جامع انعامندنصکره بکا وسعت اولورمیکه انك وحینه خیانت وامر ونهینه مخالفت ایدم (وما ارید ان اخالفکم الی ما انهیکم عنه) اراده ایتمزمکه سزی برشیدن نهی ایدوب بعده اول شیئی کندم ارتکاب ایدم زیرا اسائله وعظ ایدوب عملدن خالی اولان کشی واعظ دکلدر (ان ارید الا الاصلاح ما استطعت) سزه امر بالمعروف ونهی عن المنکر ایتمکله مرادم دکل الا استطاعتم اولدیغنجه سزی اصلاحدر اکر اصلاحی سزلك اولدیغکز حالتده بولسم سزی اندن نهی ایتمزدم (وما توفیقی الا بالله) بنم حق وثواب اصابتنه توفیقم دکل الا الله تعالینك هدایت ومعونتیله در (علیه توکلت) اکا توکل واعتماد ایتدمکه اول هر شیئه قادر وممکندرانك ماعداسی حد ذاتنده عاجزدر بلکه درجهٔ اعتباردن ساقطدر (والیه أنیب) جمیع امورمده وبکا ایریشن نوائبده اکا رجوع ایدرم (ویا قوم لا یجرمنکم شقاقی ان یصیبکم مثل ما اصاب قوم نوح او قوم هود او قوم صالح) ویا قوم بنم معاداتم سزی تحمیل ایتمسون غرقدن نوح قومنه ویریحدن هود قومنه ورجفه دن صالح قومنه ایریشن سزه دخی ایریشه (وما قوم لوط منکم ببعید) قوم لوط ایسه زمانده ویامکانده سزدن بعید دکلردر اکر اندن اول کچن امم ایله معتبر اولمزسکز انلرکله معتبر اولك که کفرده ومساویده انلر سزدن بعید دکلردر امدی انلره اصابت ایدن سزه دخی اصابت ایتمی بعید اولمز (واستغفروا ربکم ثم توبوا الیه)

وشرکدن

وشرکدن رب تعالی یه استغفار وعمل معاصیدن اکا رجوع ایدك (ان ربی رحیم ودود) که بنم ربم جل شانه تائبلره رحیم ولطف واحسان ایتمکده بلیغ وموددلودر (قالوا یا شعیب ما نفقه کثیرا مما تقول) دیدیلر که یا شعیب بزه سویلدیکنك کثیرنی فهم ایتمزز عقلده قصورلری ویا عدم تفکرلری ایچون ویا انی دیکلری انك کلامنه استهانتلری ایچون ویا سکا اذهانلرین شدت نفرتلرندن القا ایتمدکاری ایچون اوله (وانا لنریك فینا ضعیفا) وبز سنی آرامزده ضعیف کوررز سکا سوء اراده ایتسه وز امتناعه قادر دکلسن ویا مهین سن که عزتك یوقدر (ولولا رهطك لرجمناك) اکر عشیرتك اولمسه یدی رمی احجار ایله ویا اصعب وجه ایله سنی قتل ایدردك (وما انت علینا بعزیز) وسن ایسه اوزریمزه عزیز دکلسین که عزتك سنی بزم قتلمزدن منع ایده (قال یا قوم ارهطی اعز علیکم من الله) شعیب علیه السلام دیدیکه یا قوم بنم عشیرتمك مکانی عندکزده الله تعالیدن اشیددر چونکه بنم قتلمی عشیرتم هیبتندن ترك ایدرسز اولیدرککه نبی فی الله حفظ ایده سز زیرا که بن انك رسولیم (واتخذتموه وراءکم ظهریا) والله تعالینك امرنی منسی منبوذ کبی وراء ظهرکزه براقدیکز وتهاون وتارك ایتدیکز (ان ربی بما تعملون محیط) بنم ربم جل شانه سزك جمیع اعمالکزه علمی محیطدر اکا هیچ برشیء خفی اولمز هر عمل صاحبنه جزاسن ایدر (ویا قوم اعملوا علی مکانتکم انی عامل) یا قوم مکانتکز اولدوغنجه بنم هلاکمه وابطال دینمه چالشك بندخی الله تعالینك قوت ونصرتیله سزك کیدیکزا زهاقنه ودینکز ابطالنه چالشورم (سوف تعلمون من یأتیه عذاب یخزیه ومن هو کاذب) زمان قریبده بیلورسز که قنغمز نفسنه جنایت وفعلنده اساءت ایتمشدر الله تعالیدن عذاب ایروب قنغمزی ذلیل ایدر وقنغمز کاذبدر که کذبنی بیلوب وبال امرنی ذوق ایدر (وارتقبوا انی معکم رقیب) امدی عذابه منتظر اولك که بندخی سزکله بیله عذابکزه منتظرم (ولما جاء امرنا نجینا شعیبا والذین آمنوا معه برحمة منا) وقتا که عذاب امری کلدی رحمتمز له شعیبه وانکله بیله مؤمن اولنلره عذابدن نجات ویردك (واخذت الذین ظلموا الصیحة فاصبحوا فی دیارهم جاثمین) وشرك وعصیان ایله نفسلرینه ظلم ایدنلری صیحهٔ جبریل علیه السلام اخذ ایدوب دارلرنده میتین اولدیلر (کان لم یغنوا فیها) کانه انلر انده اقامت ایتمدیلردی (الا بعدا لمدین کما بعدت ثمود) آکاه اولك که هلاك مدینه ایردی کبی یعنی ایکیسنك دخی هلاکی صیحه ایله اولدی الا بوکه صیحه نك ثموده ایرمسی تحتلرندن ومدینه فوقلرندن ایدی (ولقد ارسلنا موسی بآیاتنا وسلطان مبین الی فرعون وملائه) بز موسایی فرعونه وملائنه آیتلرمز تورات ویا معجزات ایله ودخی سلطان مبین معجزات قاهره ویا عصا ایله رسول کوندردك (فاتبعوا امر فرعون) فرعونك امرینه اطاعت ایدوب موسانك امرینه مخالفت ایتدیلر (وما امر فرعون برشید) حالبوکه فرعونك امری سدید دکل بلکه غی محض وضلال صریحدر (یقدم قومه یوم القیمة فاوردهم النار) یوم قیامتده فرعون قومنه تقدم ایدوب انلری ناره ادخال ایدر (وبئس الورد المورود) اول نه چرکین مدخل اولورکه انلرا کا کیرر (واتبعوا فی هذه لعنة ویوم القیامة) انلر دنیاده وآخرتده لعنت اولنورلر (بئس الرفد المرفود) اول لعنت نه چرکین عون معان اولور ویاخود نه چرکین عطا اولورکه اول انلره ویریلوبدر (ذلك من انباء القری نقصه علیك) اشبو خبر قرای مهلکه اخبارندندرکه سکا حکایت ایتدك (منها قائم وحصید) اول قرانك بعضی زرع قائم کبی باقیدر وبعضی ایسه زرع محصود کبی اثری محو اولوبدر (وما ظلمناهم ولکن ظلموا انفسهم) بز انلره اهلاك کله ظلم ایتمدك بلکه کفر ومعصیتله انلر کندیلره ظلم ایتدیلر (فما أغنت عنهم آلهتهم التی یدعون من دون الله من شیء لما جاء امر ربك) ربك جل شانه نك عذابی کلدیکنده الله تعالیدن غیری عبادت ایتدکاری آلهه لری انلردن اول عذابی صرفه نفع ایتمدی (وما زادوهم غیر تتبیب) بلکه آلهه لری انلره تخسیر وتدمیردن غیری ارتورمدی (وکذلك اخذ ربك اذا اخذ القری) اشبونك کبیدر ربك جل شانه نك اخذی نچون قری اهلنی اخذ ایده (وهی ظالمة) حالبوکه اول قری اهلی شرك وعصیان ایله ظالمه در (ان اخذه الیم شدید) اول الله تعالینك اخذی الیم وشدیددر (ان فی ذلك لآیة لمن خاف عذاب الآخرة) بوسوره ده ذکر اولنان قصه ده عبرت وار در شول کمسه یه کیم

آخرت عذابندن قورقدی (ذلك يوم مجموع له الناس) اشبو يوم قيامت بر يومدركه اولون وآخرون حساب وجزا ايچون انده جمع اولنور (وذلك يوم مشهود) واول بر يومدركه اهل سما واهل ارض انكا حاضر اولورلر (وما نؤخره الا لاجل معدود) بز اول يومی اقامته قادر ايكن تأخير ايتمزز الا اجل معدود ايچونكه اول عند الله معلومدر (يوم يأت لا تكلم نفس الا باذنه) ذكر ايت شول يوميكه انك هولی وشدائدی كورانده هيچ بر نفس شفاعت ايچون سويلمز الا الله تعالينك اذنيله يوم قيامت ايچون مواطن واردر بعضنده تكلم ايدرلر وبعضنده ايسه تكلم ايتمزلر (فمنهم شقی وسعيد) اهل موقفك كيمی شقيدركه وعيد مقتضاسنجه انكا نار واجب اولوبدر وكيمی سعيدركه وعد مقتضاسنجه انكا جنت واجب اولوبدر (قال النبی صلی الله عليه وسلم ما من نفس منفوسة الا قد كتب مكانها من الجنة او النار والا قد كتبت شقية او سعيدة فقال رجل افلا نتكل علی كتابنا يا رسول الله وندع العمل قال لا ولكن اعملوا فكل ميسر لما خلق له أما اهل الشقاوة فييسرون لعمل أهل الشقاوة وأما أهل السعادة فييسرون لعمل أهل السعادة ثم تلی فأما من اعطی واتقی وصدق بالحسنی فسنيسره لليسری وأما من بخل واستغنی وكذب بالحسنی فسنيسره للعسری) پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم ايدر بنی آدمدن هر كسنه نك جنت ويا ناردن مكانی ويا شقاوت ويا سعادتی تقدير اولنوبدر بر رجل ديديكه يا رسول الله اويله اولسه تقديره اتكال ايدوب عملی ترك ايده لم ديديكه اويله ايتمكز بلكه عمل ايدك جنت ويا نار عملندن قنغيسی ميسر اولورسه صاحبی انكيچون خلق اولنوبدر اهل شقاوت نار ايجاب ايدر عمله واهل سعادت جنت ايجاب ايدر عمله تيسير اولنور بعده سورة ليلدن شول آيتلری اوقوديكه معناسی بر كسنه كه طاعتی ايشليه ومعصيتدن صاقنه وحقه دلالت ايدر كلمه يی تصديق ايده بز انكيچون تهيئه ايدرز شول خلقی كه اول يسر وراحته مؤدی اولور دخول جنت كبی وأما اولكه امر اولنديغی شيئه بخل ايده وشهوات دنيا ايله نعيم عقبادن استغنا ايده وحقه دلالت ايدر كلمه يی مدلولنی انكار ايله تكذيب ايده بز انكا تيسير ايدرز شول خلقی كه اول عسر وشدته مؤدی اولور دخول نار كبی (فاما الذين شقوا ففی النار لهم فيها زفير وشهيق) انلر كه شرك وعصيان ايله شقی اولديلر انلر ناردهدر انلرك انده زفير وشهيقی اولور زفير نفسی اخراجدر وشهيق ايسه نفسی رددر * اشبو زفير وشهيقك استعمالی حمارك نهيقنك اولنده وآخرنده اولور اشبو انلرك شدت كربت وغملرينه دلالت ايدر وانلرك حاللرينی تشبيهدر انكا كه قلبنه حرارت مستولی اولوب روحی منحصر اوله ويا انلرك صراخلرين اصوات حميره تشبيهدر (خالدين فيها ما دامت السموات والارض) انلر انده دائم اولدقلری حالده آخرتك سموات وارضی دائم اولديغنجه (الا ما شاء ربك) الا اولكه ربك جل شانه انك انده عدم دوامن ديليه كه انلر مؤمنلردن شول قومدركه ذنوبدن اقتراف ايتدكلری سببيله الله تعالی انلری ناره ادخال ايدر ما شاء الله انده مكث ايتدكارندنصكره اندن چيقاروب جنته قويار (قال النبی صلی الله عليه وسلم ليصيبن اقواما سفع من النار بذنوب اصابوها عقوبة ثم يدخلهم الله الجنة بفضل رحمته فيقال لهم الجهنميون) پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم ايدر مؤمنلردن بر نيچه اقوامه ايشلدكلری كناه سببيله عقوبت ايچون ناردن سفع ايريسر دربعده الله تعالی فضل رحمتيله انلری جنته ادخال ايدر وانلره جهنميون دينور (قال النبی صلی الله عليه وسلم يخرج قوم من النار بشفاعة محمد فيدخلون الجنة ويسمون الجهنميين) پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم ايدر مؤمنلردن بر قوم محمدك شفاعتيله ناردن چيقوب جنته كيررلر وانلر جهنميون ديو تسميه اولنورلر (ان ربك فعال لما يريد) ربك جل شانه ديلديكن ايدر انكا اعتراض ايدر يوقدر (واما الذين سعدوا ففی الجنة خالدين فيها ما دامت السموات والارض) اما انلر كه سعادت ايچون خلق اولنديلر ايمان وطاعتله جنتی استيجاب ايتديلر انلر جنتدهدر آخرتك سموات وارضی دائم اولديغنجه انلر انده دائمين اولدقلری حالده (الا ما شاء ربك) الا اولكه مؤمنلردن جنته دخول دخولندن اول ربك جل شانه برمدت ناردهلبثن ديليه * ديلديكه يعنی ايكی فريقدن هر بری جنت ويا نارده خالدلردر الا شول دكاوكه رب تعالی انلرك دنياده تعميرن وجنت ويا ناره دخوللرندن اول موتلهيه مثلری بيننده برزخده حبس اولنملرين ديليه امدی اول

دكاومدتده جنت ويا نارده دائم دكللردر ويا خود اهل موقف ايكی قسمدن خارج اولمزلر وحاللری سعادت وشقاوتدن خالی دكلدر اويله اولسه بر شخصده ايكی اعتبارله ايكی امرك اجتماعی ممتنع اولمز زيرا كه اهل نار احيانا ناردن زمهريره وانك غيری عذابه نقل اولنورلر وكذلك اهل جنت كاهی انده اولدقلری حالتدن اعلا شيئه تنعم ايدرلر جناب قدسه اتصال ورضوان الله فوز كبی ويا خود معنی اول ايكی فريق داخل اولدقلری مكانده سموات وارض دوامنجه دائملردر رب تعالينك سموات وارض بقاسی مدتی اوزره زياده ديلديكی زيادهدن ماعدا كه انك آخر ونهايتی يوقدر ويا خود معنی اگر رب تعالی ديلسه اول ايكی فريق اولدقلری مكانلرندن چيقارردی لكن ديلهمز زيرا كه انلرك هر برينه مكانلرنده خلود ايله حكم ايدوبدر (عطاء غير مجذوذ) بر عطا اولديغی حالده كه اول انلردن كسلمز (فلا تك فی مرية مما يعبد هؤلاء) يا محمد سكا ناسك حالی اعلام ايتمزدنصكره اشبو مشركلرك عبادت ايتدكلری شيئك ضلالت ايديكنده شك وارتيابده اولمغل (ما يعبدون الا كما يعبد آباؤهم من قبل) انلر وآبالری شركده مساويدر انلرك بر شيئه عبادتی آبالرينك اوثانه عبادتی كبيدر آبالرينه اول سيئدن لاحق اولان شی ايسه سكا بيلدرلدی امدی انك مثلی انلره دخی لاحق اولور ايسهردر زيرا اسبابده تماثل مسبباتده دخی تماثلی اقتضا ايدر (وانا لموفوهم نصيبهم غير منقوص) بز انلره عذابدن نصيبلرين نقصانسز توفيه ايدرز آبالرينه توفيه ايتديككمز كبی (ولقد آتينا موسی الكتاب فاختلف فيه) بز موسايه توراتی ويردك انده اختلاف اولندی بر قوم انكا مؤمن وبر قوم كافر اولدی نته كيم سنك قومك قرآنده اختلاف ايتديلر (ولولا كلمة سبقت من ربك لقضی بينهم) اگر ربك جل شانهدن يوم قيامته انظار كلمهسی سبقت ايتمش اولمسه فی الحال عذاب اولنوب امرلرندن فراغ ايديلوردی (وانهم لفی شك منه مريب) حالبوكه قومك كفاری اول قرآندن ريبه ايقاع ايدر شكدهدر (وان كلا لما ليوفينهم ربك اعمالهم) مؤمنين وكافريندن هر مختلف شولردركه ربك جل شانه انلره عمللرينك جزاسن توفيه ايدر (انه بما يعملون خبير) الله تعالی انلرك اعمالنه خبيردر خيرينه خير وشرينه شر جزا ايدر (فاستقم كما امرت ومن تاب معك ولا تطغوا) امدی يا محمد سن وسنكله بيله شركه وكفردن توبه ايدوب ايمانه كانلر امر اولنديغكز كبی استقامت ايليكز اول استقامت كركسه عقائدده در تشبيه وتعطيل بيننده توسط كبی بر حيثيتله كه عقل طرفيندن مصون اوله وكركسه اعمالده در وحی انزال اولنديغی كيفيت اوزره تبليغ وشرايعی بيان كبی وكركسه وظائف عباداته قيامده در تفريط وافراطدن حذر كبی يوخسه سزه تحديد اولنان حدوددن طشره تجاوز وخروج ايتمكز (انه بما تعملون بصير) اول الله تعالی اعماللكزه بصيردر جزا كزی ايدر * ابن عباس رضی الله عنه ايدر پيغمبريمز صلی الله عليه وسلمه اشبو آيتدن اشد آيت نازل اولمامشدر اول اجلدن ديديكه (شيبتنی هود واخواتها) بنی هود سورهسی واخواتی تشييب ايتدی (ولا تركنوا الی الذين ظلموا فتمسكم النار) ظالملره ميل ايتمكز اگرچه ميل يسير ايسه ده انلرك زيلری ايله تزيی وذكرلرين تعظيم كبی ميل ايدرسكز سزه نار اصابت ايدر اويله اولسه ظنك ندر شول كسهلره كه ظلم ايله موسوم اولهلر وانلره كليتله ميل ايدهلر وظلمك كنديی ايشليهلر (وما لكم من دون الله من اولياء) حالبوكه سزی الله تعالينك عذابندن منع ايدر انصاركز اولمز (ثم لا تنصرون) بعدما الله تعالی دخی سزه نصرت ايتمز زيرا كه حكمنده سزه عذاب ايتمسی سبقت ايتمشدر (واقم الصلوة طرفی النهار) غداة وعشيده صلاتی اقامت ايت (وزلفا من الليل) وكيجهدن نهاره قريب ساعتلرده * مجاهد ايدر نهارك ايكی طرفيله مراد صلات صبح وظهر وعصردر وزلف ليلله مراد صلوة مغرب وعشادر (ان الحسنات يذهبن السيئات) صلوات خمسی اوقاتنده ادا خطيئاتی تكفير ايدر * روايت اولنديكه اشبو آيت ابو اليسر حقنده نازل اولوبدركه اول ايدر بكا بر مرأه كلديكه تمر اشترا ايده ديدمكه بيتمده بوندن اطيب تمر واردر سكا اندن ويره يم اويله اولسه مرأه بنمله بيله بيتمه كيردی همان دم انكا صاريلوب اوپدم بعده انكا امتله ابو بكر رضی الله عنهه كلوب انی ذكر ايتدم ديديكه انی كسهيه خبر ويرمكل بلكه انی كيزليوب توبه ايليكل بن ايسه صبر ايدهميوب پيغمبريمز صلی الله عليه وسلمه كلدم ماجرايی انكا ذكر ايلدم

پیغمبرمز صلى الله عليه وسلم باشنی اکوب بر زمان طوردیغندن صکره اشبو (اقم الصلاة) آیتی نازل اولوب انی بکا اوقودی اصحاب اکا دیدیلرکه یا رسول الله اشبو حکم خاصة بوکامیدر دیدیکه بوکا و سائر ناسه عامه در (وقال النبي صلى الله عليه وسلم الصلوات الخمس والجمعة الى الجمعة ورمضان الى رمضان مكفرات لما بينهن اذا اجتنبت الكبائر) پیغمبرمز صلى الله عليه وسلم ایدر صلوات خمسك اداسنه مواظبت و جمعه لری اقامت و رمضان آیلرینی صومله اصابت اشبو اوچ نوع عبادتلرك هر بری آرالرنده واقع اولان صغائر ذنوبی تکفیر ایدیجیدر تا انکه کبائردن اجتناب ایدیله (قال النبي صلى الله عليه وسلم ارأيتم لو ان نهرا بباب احدكم يغتسل منه كل يوم خمس مرات هل يبقى من درنه شئ قالوا لا قال فذلك مثل الصلوات الخمس يمحو الله بهن الخطايا) پیغمبرمز صلى الله عليه وسلم ایدر بکا خبر ویرلك کرسزدن بریکز قپوسنه بر نهر اوغرایوب هر کون انده بشر کره اغتسال ایتسه انك بدننده هیچ درنندن برشئ قالورمی دیدیلرکه قالمز دیدیکه امدی بو صلوات خمس مثلیدرکه الله تعالى انکله خطایایی محو ایدر (ذلك ذكرى للذاكرين) اشبو استقامته امر و مابعدی و یا اشبو قرآن متعظ اولنلره موعظه در (واصبر فان الله لا يضيع اجر المحسنين) یا محمد سکا ایریشن اذایه و یا طاعاته صبر ایتکه الله تعالى عملرنده اخلاص ایدنلرك اجرنی ضایع ایتمز اشبو دلیلدرکه صلات و صبر احسان اوله و اخلاصسز انلره اعتبار اولمیه (فلولا كان من القرون من قبلكم اولوا بقية ينهون عن الفساد في الارض) سزدن اول اهلاك ایتدیکمز قرون اهلندن رأی و عقل و یا فضل صاحبلری اولمدیکه سائرلری یریوزنده فسادن نهی ایده لردی (الا قليلا ممن انجينا منهم) لکن انلردن ناس قلیل که بز انلری انجا ایتدك که انلر اتباع انبیا ایدیلر فسادن نهی ایدرلردی (واتبع الذين ظلموا ما اترفوا فيه وكانوا مجرمين) شرکله نفسلرینه ظلم ایدنلر دنیاده انعام اولندقلری مال و ریاست و اسباب نعم و لذات نفسانیه یه اشتغال ایدوب کندیلره دنیاده و آخرتده لازم اولان شرائع و ارکان دینی وراء ظهرلرینه براقدیلر و اول تنعم ایله متأثمین اولوب عقابه مستحق اولدیلر (وما كان ربك ليهلك القرى بظلم واهلها مصلحون) الله تعالى قری اهلنی شرکلریله هلاك ایتمدی حالبوکه بینلرنده انصافله معامله ایدوب بغی و فسادن صاقنورلردی * اشبو آیت الله تعالینك فرط رحمتنه و حقوقنده مسامحه سنه دلیلدر پس بو اجلدن حقوق تزاحم ایتدیکنده فقهاء حقوق عبادی حقوق الله اوزره تقدیم ایدرلر * دینلدیکه کفرله ملك قالور اما که ظلمله یقالور (ولو شاء ربك لجعل الناس امة واحدة) اکر ربك جل شانه دیلسه ناسك کلیسن دین واحد اوزره قیلوردیکه اول دین اسلامدر (ولا يزالون مختلفين الا من رحم ربك) امدی انلر ادیانده شقی اوزره اولمقدن زائل اولمزلر کیمی یهودی و کیمی نصرانی و کیمی مجوسی و کیمی مشرك اولدیلر الا شونلرکه الله تعالى انلره فضل و رحمتندن دین حق اوزره اتفاقه هدایت ایتدی (ولذلك خلقهم) انلری اختلاف ایچون خلق ایتدیکه حقی اختیار ایدنه اثابت و باطلی اختیار ایدنه عقاب ایدوب بر فریق جنتده و بر فریق نارده اوله و یا خود انلری اسلام و عبادت ایچون خلق ایتدیکه اول سبب رحمتدر و یا خود اهل رحمی رحمت ایچون و اهل اختلافی اختلاف ایچون خلق ایتدی حاصل آیت اهل باطل مختلفلر و اهل حق متفقلردر او بله اولسه اهل حقی اتفاق ایچون و اهل باطلی اختلاف ایچون خلق ایتدی (وتمت كلمة ربك لاملأن جهنم من الجنة والناس اجمعين) ربك جل شانه نك علمنده حکمی سبق ایتدیکه جهنمی جن و ناسك عصاتیله طولدیره (وكلا نقص عليك من انباء الرسل ما نثبت به فؤادك) مرسلین و امملك اخبارندن هر شئ که سکا حکایت ایتدك اولدر که انکله یقینکی آرتوره وز و قلبکی قوتلندیره وز او بله اولسه پیغمبرمز صلى الله عليه وسلم انی ایشتدیکنجه قومنك اذاسنه صبری آرتاردی (وجاءك في هذه الحق) اشبو اراده و یا حکایت اولنانده احکامدن و نبوته متعلق علومدن سکا ما هو الحق کلدی (وموعظة وذكرى للمؤمنين) و سکا و مؤمنلره موعظه و تذکره کلدی (وقل للذين لا يؤمنون اعملوا على مكانتكم انا عاملون) الله تعالى یه و رسولنه مؤمن اولمیانلره دیکل که سز اولدیغکز حال اوزره عمل ایدك بز دخی اولدیغمز حال اوزره عمل ایدرز (وانتظروا

انا منتظرون) سز بزه الله تعالیدن رحمت حلولنه منتظر اولك بز ایسه سزه انده نقمت حلولنه منتظرز (ولله غيب السموات والارض) سموات و ارضده عبادن غائب اولان شیئك علمی الله تعالى یه مخصوصدر اکا هیچ خافیه خفی اولمز (واليه يرجع الامر كله) معاددن امورك کلیسی اکا عائد اولور حتی خلق ایچون هیچ امر اولمز (فاعبده وتوكل عليه) امدی اکا عبادت و جمیع امورکده اکا اعتماد ایت (وما ربك بغافل عما يعملون) ربك جل شانه انلرك اعمالندن غافل دکلدر

(سورة يوسف وهي مائة واحدى عشرة آية مكية)

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(الر تلك آيات الكتاب المبين) اشبو سوره آیاتی شول اعجازده امری ظاهر و یا معانیسی واضحه و یا انی تدبر ایدنه من عند الله ایدوکی مبینه آیات کتابدر * روایت اولندیکه علماء یهود مشرکینك کبراسنه سز محمده آل یعقوبك شامدن مصره انتقالندن و یوسف علیه السلام قصه سندن سؤال ایدك دیدکلرنده اشبو سوره نازل اولدی (انا انزلناه قرآنا عربيا لعلكم تعقلون) اشبو یوسف و یعقوب و اولادی اخبارنی متضمن کتابی قرآن عربی اولدیغی حالده انزال ایتدك تا که انده اولانی فهم و معانیسنی تدبر ایدوب قصص بیلمانه معجزه ایدوکنی بیله سز (نحن نقص عليك احسن القصص) یا محمد بز سکا قصه لرك احسنی ذکر ایتدك احسنیتی شول وجهدندرکه قصهٔ یوسفده عبر و حکم و نکت و فوائد واردرکه انکله دین و دنیا اصلاح اولنور و اول سیر ملوك و ممالیك و علما و مکر نساء و اذای اعدایه صبر و انلردن حسن تجاوز دخی انك غیری فوائددر * خالد بن معدان ایدر سورهٔ یوسف و سورهٔ مریم ایله اهل جنت جنتده تفکه ایدرلر ابن عطا ایدر سورهٔ یوسفی بر محزون ایشتسه الا انکله استراحت ایدر (بما اوحينا اليك هذا القرآن) اشبو سوره یی سکا وحیمزله (وان كنت من قبله لمن الغافلين) اکرچه اندن اول اشبو قصه یی بیلمزلردن ایسکده (اذ قال يوسف لابيه يا ابت اني رأيت احد عشر كوكبا والشمس والقمر رأيتهم لي ساجدين) ذکر ایت شول وقتی که یوسف علیه السلام باباسی یعقوب علیه السلامه دیدیکه ای بابا بن دشمده کوردمکه اون بر یلدز و کونش و آی بکا سجده ایدرلر و تأویلی اولدرکه اول اون بر یلدز یوسفك اون بر قرنداشیدر و کونش باباسی و آی دیزه سیدر زیرا که یوسفك اناسی راحیل وفات ایتمشیدی و یوسف علیه السلام اول دوشی کوردیکنده اون ایکی یاشنده ایدی و اول دوشی کورمسی لیلهٔ قدرده لیلهٔ جمعه ده ایدی وقتا که یوسف علیه السلام دوشن باباسنه ذکر ایتدی (قال يا بني لا تقصص رؤياك على اخوتك فيكيدوا لك كيدا) باباسی اکا دیدیکه ای اوغلانجغم زنهار بو دوشکی قرنداشلریکه ذکر ایتمکل که سنی اهلاکه احتیال ایدرلر زیرا که انك تأویلن بیلورلر سکا حسد ایدرلر یعقوب علیه السلام انك تأویلن بیلوب اکا مبالات ایتمدی زیرا کشی ولدینك کندیدن خیرلو اولمسنی استرو بلر اما که قرنداش قرنداشنك کندیدن خیرلو اولدیغن استمز ابو سلمه ایدر کاهی بن کوردیکم دوشدن اوتری مهموم اولوردم حتی ابو قتاده یی ایشتدمکه دیر بن کاهی کوردیکم دوش بنی خسته ایدردی حتی ایشتدمکه (قال النبي صلى الله عليه وسلم الرؤيا الصالحة من الله والحلم من الشيطان فاذا رأى احدكم ما يحب فلا يحدث به الا من يحب واذا رأى ما يكره فلا يحدث به وليتفل عن يساره ثلاثا وليتعوذ بالله من الشيطان ومن شر ما رأى فانها لن تضره) پیغمبرمز صلى الله عليه وسلم ایدر رؤیای صالحه که قلب اکا سونور اول الله تعالیدندر و رؤیای مکروهه که اول حلمدر قلب اکا ییرینور اول شیطاندندر حتی بریکز سوینه جك بر دوش کوره انی بر دوستنه ذکر ایتسون و کراهت اولنور دوش کورن انی کسه یه ذکر ایتسون و صول یاننه اوچ کره توکرسون شیطان و کوردیکی دوش شرندن الله تعالى یه صغنسون که اول دوش اکا ضرر ایتمز (قال النبي صلى الله عليه وسلم الرؤيا الصالحة جزء من اربعين او ستة واربعين جزأ من النبوة وهي على رجل طائر ما لم يحدث بها فاذا حدث بها وقعت واحسبه قال ولا يحدث بها الا حبيبا او لبيبا) پیغمبرمز صلى الله عليه وسلم ایدر رؤیای صالحه آثار نبوتك قرق و یا قرق التی جزئندن بر جزؤدر و رؤیا تحدیث اولنمدقجه بر طائرك ایاغنده

معلقه‌در تحدیث اولندیغنده واقع اولور وانی تحدیث ایدر اولسه بردوستنه ویا رؤیا تاویلن بیلور کسنه‌یه
تحدیث ایده * ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوسف علیه السلامك رؤیاسیله تحقیقی بیننده که اول
اکثر مفسرین قولیدر قرق ییل وحسن بصری قولنده سکسان ییل کچدی (ان الشیطان للانسان عدو مبین)
زیرا که شیطان انسانه ظاهر العداوه‌در انلری سکا کید وحسدا ایتمکه تحمیل ایدر (وکذلك یجتبیك ربك)
وربك جل شانه شول شرف وعز وکمال نفسکه دلالت ایدر اشبو رؤیا مثلیله سنی اجتبا ایتدیکی کبی نبوت وملك
وامور عظام ایله دخی اجتبا ایدر (ویعلمك من تأویل الاحادیث) وسکا رؤیا تأویلندن تعلیم ایدر زیرا که اول
صادقه ایسه احادیث ملکدر واکر کاذبه ایسه احادیث نفس ویا احادیث شیطاندر ویاخود سکا کتب الله
وسنن انبیا وکلمات حکماء غوامضن تعلیم ایدر (ویتم نعمته علیك وعلی آل یعقوب) وسکا ویعقوبك سائر اولادنه
نبوتله ویاخود نعمت دنیایی نعمت آخرته وصلته نعمتن اتمام ایدر (کما اتمها علی ابویك من قبل ابراهیم
واسحق) بوندن اول ایکی جدلرك ابراهیم واسحاقه نبوتله نعمتن اتمام ایتدیکی کبی * دینلدیکه ابراهیم علیه
السلامه نعمتك اتمامی خلت ویانار دن انجاسیدر واسحاق علیه السلامه نعمتك اتمامی ذبحدن انجاسیدر
ویا صلبندن یعقوب واسباط اخراجیدر (ان ربك علیم حکیم) ربك جل شانه اجتبایه مستحقی بیلور اشیایی
حکمتیله اجرا قیلور (لقد کان فی یوسف واخوته آیات للسائلین) یوسف واخوه‌سنك قصه‌لرنده الله تعالینك
قدرت وحکمتنه دلائل ویاسنك نبوتکه علامات اولدی شول کسه‌لره کیم انلرك قصه‌سندن سؤال ایدرلر
اخوه ایله مراد یوسفك لاب اون قرنداشیدرکه انلر یهوذا وروبیل وشمعون ولاوی وربالون ویشجر
ودینه که یعقوبك دائیسی قزی لیا بنت لیان بن لوط علیه السلامدن وجوده کلدیلرکه یعقوب
علیه السلام ابتدا اول لیایی تزوج ایدوب وفات ایدیجك انك اختی راحیلی تزوج ایتدی اندن بنیامین
ویوسف وجوده کلدی برقولده اول لیا وراحیلی برنکاحده جمع ایتمشدیکه انلرك شرعنده اول حرام
دکل ایدی ودرت اولادی دخی دان ونفتالی وجاد واشر ایکی جاریه‌سی زلفه وبلهه‌دن وجوده
کلشلردی (اذ قالوا لیوسف واخوه احب الی ابینا منا) دیدیلرکه والله یوسف وقرنداشی بنیامین بابامزه
بزدن زیاده سوکلودر (ونحن عصبة) بز ایسه جماعت اقویا بز سولمکه اول ایکی صغیردن اولی واحقز زیرا
بزمله امر دنیا وامر معاشنه کفایت حاصل اولور انلر کله اولاز (ان ابانا لفی ضلال مبین) اویله اولسه بابامز
انلری بزم اوزریمزه ایثارنده خطا ایتمکده‌در زیرا که مفضولی تفضیل ومحبتده تعدیلی ترك ایتمشدر
(اقتلوا یوسف او اطرحوه ارضا یخل لکم وجه ابیکم وتکونوا من بعده قوما صالحین) اندن شمعون ویاخود
دان سائرلرینه کا وافقت ورضاسیله دیدیکه یوسفی اولدرلم ویا عمراندن بعید بر ارض منکوره‌یه براغالم که
بابا کزا کا ارمیه ویا انی انده سباع یییه بابا کزك قلبی یوسفه اقبالدن قالوب کاملیله سزه اقبال ایده سزك
غیریه التفات ترك ایدوب محبتنده منازعکز اولمیه ویوسف امرندن فراغکزدن صکره ایشلدیککز
جنایتدن الله تعالی‌یه تائبین اولك ویاخود کدیکزله بابا کز بیننده تمهید ایتدیککز عذرله امرکزی
اصلاح ایدلم ویاخود دنیا کز امرنده صالحین اولك که بابا کزك محبت وشغلی انجق سزه اوله (قال قائل منهم
لا تقتلوا یوسف والقوه فی غیابة الجب یلتقطه بعض السیارة ان کنتم فاعلین) انلردن یهوذا که رأیده
احسنلری ایدی ویا روبیل دیدیکه یوسفی قتل ایتمکز که زیرا قتل اثم عظیمدر بلکه انی برقیویه براغالم که
مسافرینك بری اندن انی چیقاروب برناحیهٔ اخرایه کوتوره اکر بنم مشورتمله ایشلرسکز ویا انی بابا کزدن
تفریقه عازملر ایسکز * دینلدیکه انلرك اول فعلی جرایم متعدده‌یی مشتمل اولدیکه اول قطیعهٔ رحم وعقوق
والدین وقلت رأفت شول صغیره کیم انك ذنبی اولمیه وامانته غدر وترك عهد وبابالرینه کذبدر الله تعالی انلردن
بو جرایمك جمیعن عفو ایلدی تاکه هیچ کسه انك رحمتندن مأیوس اولمیه اشبو افعالی انلر پیغمبر اولمزدن اول
ایتمشلردی وقتا که یعقوب ایله یوسفك بینی نوع حیله ایله تفریقه اتفاق ایتدیلر کندیلرله انی ارسال
ایتمدیکنه انکارله بدأ ایتدیلر (قالوا یا ابانا مالك لا تأمنا علی یوسف وانا له لناصحون) دیدیلرکه ای باباسکا

نولدیکه

نولدیکه بزه یوسفی اینانمزسن یوخسه اکا بزدن ضرر ایرمسی خوفنی ایدرسن حالبوکه بز اکا شفقتلولر وخیر
ارادتلولرز (أرسله معنا غدا یرتع ویلعب وانا له لحافظون) امدی ایرته انی بزمله صحرایه کوندرکه فواکه
مثلنی اکله واتساع واستباق وانتضال ایله لعب ایده‌لم والحال بز انی اذادن ومکروه اصابتندن صاقنورز
(قال انی لیحزننی أن تذهبوا به) یعقوب علیه السلام ایتدی سزك انی کوتوروب کتمکز تذکری بنی محزون
ایدر زیرا انك مفارقتنه صبرم قلیلدر (واخاف أن یأکله الذئب وانتم عنه غافلون) وخوف ایدرمکه سز اندن
غافلین ایکن انی ذئب اکل ایده زیرا که اول ارض مذأبه ایدی واول منامنده کورمشدیکه برذئب یوسف
اوزره هجوم ایتدی دینلدیکه اخوهٔ یوسف اندن اول ذئبك نامنی اکل ایدر ایدوکن بیلمزلردی یعقوب علیه
السلام انی انلره دیمکله تعلیم موقعنه واقع اولوب انی ذئب اکل ایتدی دیو کذب ایتدیلر * پس
بو اجلدن خصمه حجت تعلیمی جائز اولمز دیدیلر (قالوا لئن أکله الذئب ونحن عصبة انا اذا لخاسرون) دیدیلرکه
والله اکر انی ذئب اکل ایدرسه حالبوکه بز جماعتلرز اول تقدیرجه بز ضعفاء مغبونلرز ویا خساره مدعو اولمغه
مستحقلرز (فلما ذهبوا به وأجمعوا أن یجعلوه فی غیابة الجب) وقتا که یوسفی اخوه‌سی آلوب کتدیلر وانی
قیونك اسفلنه براغمغه عزم ایتدیلر * دینلدیکه اول قیو بیت المقدس قیوسی ایدی ویا ارض اردنده ویا مصرله
مدین بیننده ویا مقام یعقوبدن اوچ فرسخ مسافه‌ده ایدی * روایت اولندیکه چون اخوهٔ یوسف یوسفی
الدیلر غایت اکرامله انی صحرایه ایلتدیلر ضرب وایذایه بوکلدیلر حتی که انی قتله قریب اولدیلر اول ایسه فریاد
واستمداد ایدردی یهوذا ایدیکه بنمله عهد ایتدیکزمیدیکه انی قتل ایتمیه‌سز اویله اولسه انی قیو باشنه کتوردیلر
کوملکن صویوب الی بغلوب قیویه صارقتدیلر دیدیکه یا اخوتاه بکا کوملکمی ویرك که بورینیم دیدیلرکه اون
بر یلدزله کونش وآیی چاغرکه سنی کیوره‌لر وسکا موانست ایده‌لر قیونك نصفنه ایریشیجك انی براقدیلر
مکر انده صو وار ایمش ایچنه دوشدی بعده انده برصخره‌نك اوزرینه چیقوب آغلیوب اوتوردی واوچ کون
انده قالوب یهوذا اکا سائرلرك خبری اولمسزین طعام کتوردی (واوحینا الیه لتنبئنهم بأمرهم هذا وهم
لا یشعرون) الله تعالی یوسف علیه السلام حضرتلرینه اول حالتده وحیله جبرائیل علیه السلامی کوندردی
اول ایسه مراهق ایدی واکا جنت حریرندن برکوملك کیوردیکه انی ابراهیم علیه السلامه کیورمشدی
شول وقتنکه نمرود انی آتشه آتمغیچون ثیابن صویدردی بعده ابراهیم علیه السلام انی اسحاقه واسحاق انی
یعقوبه ویرمشیدی ویعقوب ایسه انی برتمیمه‌یه قویوب یوسفك بوینه آصمشدی جبرائیل علیه السلام انی
اندن چیقاروب یوسفه کیدردی ودیدیکه سن انلره برزمانده بو فعللرین خبرویره وجزا قیلورسن حالبوکه
انلر شانکك علوی واوهاملرندن بعیدی وهیئتکی مغیر عهدك طولی ایچون سنك یوسف ایدوککی بیلمیه‌لر
ویاخود بزاکا وحیله موانسه ایتدکك اخوه‌سی ایسه انی بیلمزلردی بعده برسخله‌یی بوغزلیوب قانی شول
یوسفك اکندن چیقاردقلری کوملکه بولاشدیردیلر (وجاؤا أباهم عشاء یبکون) وآخر نهارده اغلشه‌رق
یعقوبه کلدیلر یعقوب علیه السلام اندن بلکلیوب ای اوغللر سزه نولدی ویوسف قنده‌در نیچه ایتدیکز دیدی
(قالوا یا أبانا انا ذهبنا نستبق وترکنا یوسف عند متاعنا فأکله الذئب وما انت بمؤمن لنا ولو کنا صادقین) دیدیلرکه
ای بابا بز عدو ویارمغله استباقه کیدوب یوسفی متاعمز عندنده الیقو یجق ذئب کلوب انی یدی سن ایسه بزی
تصدیق ایتمزسن اکرچه بز صادقلر ایسه وزده بزه سوء ظنك ویوسفه فرط محبتك اولدیغیچون (وجاؤا علی
قمیصه بدم کذب) ویوسفك کوملکن فوقنده دم کذبله کتوردیلر یعقوب علیه السلام انی الوب یوزینه
سوردی حتی که اول دم ایله یوزین بویادی هیچ بویله حلیم ذئب کورمدمکه اوغلی ییوب کوملکنی یرتمدی
دیدی (قال بل سولت لکم انفسکم امرا) وانلره خطاب ایدوب دیدیکه بلکه نفسلریکز سزه امر عظیمی تسهیل
ایدوب کوزلریکزه اهون کوستردی (فصبر جمیل) امدی بنم امرم صبر جمیلدرکه انده خلقه شکوی اولامقدر
(والله المستعان علی ما تصفون) یوسفك شاننده سزك کذبکزه صبره الله تعالیدن عون طلب ایدرم *
روایت اولندیکه انلر برذئبی کتوروب یوسفی بویدی دیدیلر یعقوب علیه السلام اکا دیدیکه یا ذئب بنم ولدیمی

وثمرهٔ فؤادیمی سنمی یدك باذن الله سو بلیوب دیدیكه والله بن سنك ولدك كبی یوزین دخی كورمشم اشبو ارض
كنعانه صلهٔ قرابت ایچون كلمشیدم بونلری صید ایدوب قاتكه كتوردیلر (وجاءت سیارة) بر قوم مسافرین
مدیندن مصره كیدركن یول یا كیلوب اول قیونك قربنه قوندیلر كه یوسفك اكا براغلمسندن اوچ كون صكره
ایدی (فأرسلوا واردهم) اول مسافرین كندیلره صو كتورمك ایچون سقالرین اول قیویه كوندردیلر كه اكا
مالك بن دعر دینوردی (فادلی دلوه قال یابشری هذا غلام) چون اول مالك دلونی قیویه صالیویردیكه
اندن صو آله یوسف اول دلوه یاپشوب طشره چیقدی مالك انی كوریجك كندویه ویاقومنه تبشیر ایتدی
ویابشری نامنده بر صاحبنه چاغردیدیكه انی اخراجه اعانت ایده اشته بر غلام بولدم كوریكز دیدی (وأسروه
بضاعة) ومالك واصحابی انی سائر رفقه دن كیزلدیلر بر قولده انك امرنی اخفا ایدوب رفقه یه بزه بو غلامی اهل
ماء ویردیكه انلر ایچون انی مصرده بیع ایده وز دیدیلر و بر قولده بو ذاا كا طعام كتوروب كلدیكنده انی انده
بولمیوب قرنداشلرینه خبر ویردی انلر اول مسافرینه كلوب یوسفی انلرده بولدیلر بو بزم قولیمزدر قاچرمشز
دیدیلر یوسف علیه السلام قتل ایدرلر دیو خوفندن سكوت ایتدی (والله علیم بما یعملون) الله تعالی
انلرك اسرارینی ویا اخوهٔ یوسفك باباریه وقرنداشلرینه صنیعنی بیلورا كا خفی دكلدر (وشروه بثمن بخس دراهم
معدودة) اول مسافرین یوسفی اخوه سندن اشترا ویا اخوه سی انی انلره ثمن حرام دراهم قلیله یه بیع ایتدیلر
زیرا كه حرك ثمنی حرامدر * دینلدیكه اول یكرمی ویا یكرمی ایكی درهم ایدی هر برینه اندن ایكیشر
درهم اصابت ایتدی (وكانوا فیه من الزاهدین) والحال انلر اول ثمنده زاهدلردن ایدیلر زیرا كه قصدلری
تحصیل ثمن دكل ایدی بلكه قصدلری یوسفی بابالرندن تبعید ایدی ویاخود انلر یوسفك عند الله اولان
منزلتندن زاهدلر اولوب بیلمزلر ایدی * چون مالك بن دعر واصحابی یوسفله اول مكاندن كندیلر حتی كه مصره
قدوم ایتدیلر مالك یوسفی بیع ایچون بازاره چیقاردی مصرك خزائنی اوزره اول وقتك عزیزینه قطفیر
ویا اطفیر دینوردی یوسفی مالكدن اشترا ایتدی واول وقتك ملكنه ریان ابن الولید دینوردی عمالقه دن
ایدی دینلدیكه اول ریان یوسف علیه السلامك زمان حیاتنده اكا ایمانه كلوب اتباع ایتدی وانك دینی اوزره
وفات ایتدی والحال یوسف علیه السلام حی ایدی * ابن عباس رضی الله عنه ایدر مالك مصره دخول
ایدیجك اكا قطفیر تلقی ایدوب اندن یوسفی یكرمی دینار و بر جفت ایاق قابنه وایكی بیاض ثوبه اشترا ایتدی
وهب ابن منبه ایدر وقتا كه مالك مصره قدوم ایدوب یوسفی بیع ایچون بازاره ایلتدی ناس انك بهاسن
ارتوره رق بر حده ایركوردیلر كه انك بر آغری التون و بر آغری كومش و بر آغری مسك و بر آغری حریر
ویردیلر و یوسف علیه السلام اول وقتده اون اوچ یاشنده ایدی آغری در تیوز رطل كلدی واول بها یه قطفیر
انی مالكدن اشترا ایتدی (وقال الذی اشتراه من مصر لامرأته أكرمی مثواه) مصر اهلندن یوسفی اشترا
ایدن قطفیر مرأه سی راعیل ویا زلیخایه دیدیكه مطعم وملبس ومقامده اكا اكرام ایت (عسی أن ینفعنا)
امیددركه انكله نفعلنه وز یا بهاسندن زیاده یه بیع ایله ویا احتیاج اولدیغمز اموردە كافی اولمسیله (او نتخذه
ولدا) ویا انی اوغل ایدینه وز زیرا كه اول عقیم ایدی ویوسفده رشد تفرس ایتدی (وكذلك مكنا لیوسف
فی الارض) تمكیم بز یوسفی قتلدن انقاذ وجبدن اخراج ایتدك انك كبی بز انی ارض مصرده تمكین وعالی
وخزائنی اوزره والی قیلورز (ولنعلمه من تأویل الاحادیث) و بز اكا ذكر اولنان اشیایی ایتدك تا كه عدلی اقامت
وامورناسی تدبیر ایده وكتب اللهك معانی واحكامنی بیلوب تنفیذ ایده ویاخود حوادث كائنه یه تنبیه ایدر
منامات تعبیرین بیلوب اكا مستعد اوله وحلولندن اول انك تدبیرنه اشتغال ایده (والله غالب علی امره) الله
تعالی امری اوزره غالبدر انی برشیٔ ردایتمزدیلدیكن ایشلرویاخود اول یوسفك امری اوزره غالبدر
اخوه سی برشیٔ مراد ایتدیلر والله تعالی انك غیری اراده ایتدی انك ارادتی اولوب انلرك ارادتی اولمدی
(ولكن اكثر الناس لا یعلمون) لكن ناسك اكثری امرك كلیسی انك یدنده ایدوكن ویاخود انك لطائف
صنعن وخفایای لطفن بیلمزلر (ولما بلغ اشده) وقتا كه یوسف علیه السلام جسم وقوتنك اشتدادی منتهاسنه

اردیكه اول اوتوز ایله قرق بیننده سن وقوفدر * دینلدیكه اول سن شبابدركه مبدأ بلوغ حلمدر (آتیناه حكما
وعلما) بز اكا حكم ویردك كه اول عملی تأییدایدر علمدر ویا اول ناس بیننده حكمدر ودخی تأویل احادیث علمی
ویردك * دینلدیكه حكیم ایله عالم بیننده فرق عالم اولدركه اشیایی بیلور وحكیم اولدركه علم ایجاب ایدن اشیایی
بیلور (وكذلك نجزی المحسنین) تمكیم بز اكا دنیاده حكم وعلم ویردك یوسف كبی نوائبه صبر ایدنلره آخرتده
خیر جزا ایدرز اشبو نده تنبیه واردركه بر كمسنه شبابی حالنده اتقا واحسان اوزره اوله الله تعالی اكا
كهولتنده حكم وعلم ویرر (وراودته التی هو فی بیتها عن نفسه) زلیخا كه یوسف انك بیتنده ایدی رفق
وسهولتله یوسفدن دیلدیكه مواقعه ایده (وغلقت الابواب) واول بیت یدی قپودن ایچرودە ایدی جمله سن
بركتدی (وقالت هیت لك) ویوسفه دیدیكه بن سنكچون حاضر اغشم تیز جه یانمه كل غلكه بری بریمزدن مراد
حاصل ایدیشه وز (قال معاذ الله انه ربی أحسن مثوای) یوسف ایتدی سیدم قطفیر بنم شانمده سكا اكرامله
امر لدی ویا اول بنی تعهد ده احسان ایتدی انك مقابله سنده بن انك اهلنه العیاذ بالله كه خیانت ایدم
ویاخود الله تعالی كه بنم خالقمدر بنم منزلتم سیدم قلبنه عطفله حسن ایتدی العیاذ بالله كه بن اكا عصیان
ایدم (انه لا یفلح الظالمون) حسنه دن سیئه یه تجاوز ایدنلر ویا زنا ایدنلر مرادلرینه ظفر بولمزلر (ولقد همت به
وهم بها) زلیخا یوسفه ویوسف اكا مخالطه قصدین ایتدی واول همله مراد میل طبع ومنازعهٔ شهوتدر
بو خسه قصد اختیاری دكل زیرا كه اول تحت تكلیفده داخل اولاز بلكه مدحه لایق والله تعالیدن اجر جزیله
لایق اول كمسه دركه اول همك قیامی عندنده فعلدن نفسنی كف ایده * سدی وابن اسحاق ایدر وقتا كه زلیخا
یوسفك نفسندن مراوده اراده ایتدی انك محاسنن ذكر ایدوب انی كندویه تشویقه باشلدی دیدیكه نه سیاه
صاچك وخوب یوزك وكوزل كوزلك وار * یوسف دیدیكه تحقیقا كه فوت اولم صاچدركه ابتدا جسدمدن
اول دوكلور وكوزلر مدركه قبرمده یوزم اوزره سیلان ایدر ویوزمی ایسه طپراق ییوب كیدر * دینلدیكه
(ولقد همت به) ده كلام تمام اولوب (وهم بها) ایله كلام آخر ابتدا اولنمشدر (لولا أن رأی برهان ربه)
اگر یوسف علیه السلام رب تعالینك برهانن كورمسیدی زلیخایه قصد ایدردی لكن برهانی كوروب قصد
ایتمدی واول برهانده مفسرین اختلاف ایتدیلر * دینلدیكه اول یعقوبك صورتن كوروب یا یوسف سن
انبیا ذریتندن معدود ایكن شمدی سفها عملن ایشلرمیسن دیدی ویاخود اول بیتك سقفنی یاریلوب یعقوبی
پارمغن اصرر كوردی ویاخود اكا یعقوب كورینوب الیله انك صدرنی اوردی انكله شهوت انامله دن
چیقدی * روایت اولندیكه اول حالتده زلیخا طوروب صنمن اورتدی یوسف اكا اندن سؤال ایتدكده
اوتانورم كه اول بنی معصیتده كوره دیدی یوسف اكا چون سن ایشتمز وكورمز و بیلمز شیدن اوتانورسن
نه لایقدركه شول اكا برشیٔ خفی اولمیان ربم جل شانه دن بن اوتانمیم دیوب قاچدی (كذلك لنصرف عنه السوء
والفحشاء) اشبو تثبیت كبی بز انی تثبیت ایتدك تا كه بز اندن سیدینه خیانت اثمن وزنا جنایتن صرف ایده وز
(انه من عبادنا المخلصین) اول بزم طاعتمز ایچون خالص قیلنمش عبادمزدندر (واستبقا الباب) یوسف علیه
السلام برهانی كوریجك طوروب بیتك قپوسنه مبادرت ایتدی زلیخا دخی انك اردنجه كتدیكه قپویی طوتوب
چیقمقدن منع ایده چون اول یوسفه ایردی اردندن كوملكنه یاپشوب كندویه چكدیكه چیقمیه (وقدت
قمیصه من دبر) اول چكمسیله یوسفك كوملكن اردندن شق ایتدی ایكیسی طشره چیقجق (والفیا سیدها
لدی الباب) زلیخانك زوجی قطفیره قپو قتنده راست كلدیلر كه اول زلیخانك ابن عمیله انده ایدی كوریجك
اندن دهشت ایتدی (قالت ما جزاء من اراد بأهلك سوءا) زلیخا دیدیكه سنك اهلكه زنا قصد ایدنك جزاسی ندر
بعده اول یوسفی قتل ایده دیو خوف ایدوب دیدیكه (الا أن یسجن او عذاب الیم) مكر كه حبس ایدیله ویا سوط
اوریله یوسف انك مقاله سن ایشدیجك كندیدن تهمتی دفع ایچون (قال هی راودتنی عن نفسی) دیدیكه
زلیخا بندن فاحشه طلب ایتدی بن ایسه اندن اباء وفرار ایتدم (وشهد شاهد من اهلها) زلیخانك اهلندن
بر حاكم حكم ایلدیكه اول زلیخانك ابن عمی ایدی و بر قولده ابن خالی ایدیكه مهدده صبی ایدی الله تعالی انی

انطلاق ایتدی وبر قولده بر رجل حکیم ذا رأی ایدی دیدیکه (ان كان قميصه قد من قبل فصدقت وهو من الكاذبين) اکر یوسفك کوملکی او کندن یرتلمش ایسه زلیخا صادق ایدر یوسف کاذبلردندر زیرا اول دلیلدرکه زلیخانی کندیدن دفع ایدرکن انك او کندن کوملکی یرتمشدر ویا اول زلیخانك اردنجه سکرتمسندن اتکنه باصوب یرتمشدر (وان كان قميصه قد من دبر فكذبت وهو من الصادقين) واکر یوسفك کوملکی آردندن یرتلمش ایسه زلیخا کذب ایدر یوسف صادقلردندر زیرا اول دلیلدرکه زلیخا انك اردندن انی چکمکله کوملکی یرتمشدر (فلما رأى قميصه قد من دبر قال انه من كيدكن ان كيدكن عظيم) وقتا که قطفیر یوسفك کوملکی اردندن یرتلمش کوردی زلیخایه وسائر نسایه خطاب ایدوب دیدیکه سنك اهلکه زنا قصدین ایدنك جزاسی ندر دیو قولك ویا بو سنك حیله کزدندر سزك حیله کز ایسه قلبه زیاده تعلق ایدر ونفسده اثری شدت اوزره در * دینلدیکه بو قول اول حکم ایدن حاکمك قولندندر بعده قطفیر یوسفه اقبال ایدوب دیدیکه (يوسف أعرض عن هذا) یا یوسف بو حدیثدن اعراض ایدوب کمسه یه ذکر ایتمکل که شایع اولمیه ویاخود معنی یا یوسف اکا کترات ایتمکل که عذرك وبراءتك ظاهر اولدی (واستغفرى لذنبك انك كنت من الخاطئين) ویا زلیخا سن ایسه کناهك ایچون الله تعالی یه توبه واستغفار ایتکه سن کناهه عمد ایدیجیلردنسن * دینلدیکه اشبو یوسف وزلیخایه خطاب دخی اول حاکمك قولندندر (وقال نسوة فى المدينة) چون یوسفله زلیخانك ذکر اولنان ماجراری مصر شهرنده شایع اولدی ملکك اتباعندن بش مرأه که اول حاجب وساقی وخباز وسجان وصاحب دواب زوجه لریدی ویاخود اشراف مصردن قرق کمسنه نك زوجه لریدی دیدیلرکه (امرأة العزيز تراود فتيها عن نفسه قد شغفها حبا انا لنريها فى ضلال مبين) عزیزك یعنی قطفیرك زوجه سی زلیخا غلام کنعانیسی یوسفدن کندویه مواقعه طلب ایدرمش اول غلامك محبتی انك داخل قلبنه کیروب انی لایعقل ایتمش بز انی خطای ظاهرده کورورز زیرا که انك امثالی اولدیغی عفاف وستر حالاتنی ترك ایتمش (فلما سمعت بمكرهن أرسلت اليهن) چون زلیخا اول نسانك قول وحدیثن ایشتدی * دینلدیکه انلرك بو قصه یی شایع ایتملری زلیخا انلره یوسفی کوسترمسنه قصدلری حیله ایدی زیرا که انك حسن وجمالی انلره وصف اولنمشیدی * دینلدیکه زلیخا انلره سرینی افشا ایدوب کتم ایدلك دیو امرلدی صکره انلر انی افشا ایتمشیدی اندن زلیخا بر مأدبه اتخاذ ایدوب اشراف مصردن قرق مرأه ایله کندوبی تعییر ایدن بش مرأه یی دخی دعوت ایتدی (واعتدت لهن متكئا) وانلر ایچون اتکا اولنور برشیء اعداد ایتدی * دینلدیکه اول اتکا ایله مراد اترجدر وبر قولده هر شیدرکه بچاغله کسیلور * روایت اولندیکه زلیخا اول مأدبه یی انواع فرش ووسائد والوان فواکه واطعمه ایله تزیین ایتدی وذکر اولنان نسائی اکا چاغردی (وآتت كل واحدة منهن سكينا) وانلردن هر برینك الینه بر بچاق ویردی تا که او کارنده اولان فواکه ولحومدن دیلدکارین بچاغله کسوب اکل ایدهلر (وقالت اخرج عليهن) ویوسفه دیدیکه اول نسانك اوزرلرینه چیقه کل * دینلدیکه یوسفك حسنده ناس اوزره فضلی قمرك ایله بدرده سائر نجوم اوزره فضلی کبیدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدرلرکه معراجده یوسفی کوردمکه ایله بدرده قمر کبی ایدی * دینلدیکه یوسف علیه السلام مصرك زقاقلرنده یوریدیکنده یوزینك ضوئی دیوارلرده تلألؤ ایدردی (فلما رأينه اكبرنه) وقتا که اول نسا انی کوردیلر اکا تعظیم وحسنندن هیبت ایتدیلر واکا شدت شبقلرندن حیض کوردیلر (وقطعن ايديهن) وفرط دهشتلرندن اللرنده کی بچاقلر ایله اللرین کسدیلر قلبلری یوسفه مشغول اولمسیله جرح المن حس ایتمدیلر حتی انلردن برجماعت انك یوزینه باقغله جان ویردیلر (وقلن حاش لله ما هذا بشرا) وانك کبی شیء خلقنه الله تعالی قدرتن عجزدن تنزیه ایدوب تعجبله حاشا لله که بو بشر اوله دیدیلر زیرا که اول جمالی بشرده کورمش دکل ایدیلر (ان هذا الا ملك كريم) بو دکل الا ریسی عندنده ملك کریمدر انك ملك دکل ایدوکن بیلورکن اکاملك دیملری عرف ناسه بناء ایدیکه انلر بر انسانی حسنله وصف ایتسه لر ملکه تشبیه ایدرلر زیرا که عندلرنده خلقده ملکدن اکمل واحسن یوقدر (قالت فذلكن الذى لمتننى فيه) اندن زلیخا اول

نسایه دیدیکه اشبو اول غلام کنعانیدرکه اکا محبتمده بکا لوم ایتدیکز (ولقد راودته عن نفسه فاستعصم) بن انك اقاسندن طلب ایدوب اول ایسه بندن امتناع ایلدی (ولئن لم يفعل ما آمره ليسجنن وليكونا من الصاغرين) اکر اول بنم اکا امر ایتدیکم شیئی ایتمزسه حبسله عقاب اولنور وذلیللردن اولور (قال رب السجن احب الى مما يدعوننى اليه) یوسف علیه السلام دیدیکه یا رب سجنده ساکن اولمق بکا بو کولیدرانلرنکه نسابنی اکا دعوت ایدرلر (والا تصرف عنى كيدهن اصب اليهن واكن من الجاهلين) یا رب اکر انلرك شرنی بندن صرف ایتمزسنك بن انلره میل ایدرم وانلرك دعوت ایتدیکنه متابعتله جاهللردن اولورم (فاستجاب له ربه فصرف عنه كيدهن) اویله اولسه رب تعالی یوسف علیه السلامك دعاسنه اجابت ایدوب اندن اول نسانك شرنی صرف ایلدی زیرا که اول نفسنی سجن مشقتنه توطین ایدوب عصیانی متضمن اولان لذت اوزره انی ایثار ایتدی (انه هو السميع العليم) اول الله تعالی اکا التجا ایدنلرك دعاسن ایشیدر وانلره صالح اولان احوالی بیلور (ثم بدا لهم من بعد ما رأوا الآيات ليسجننه حتى حين) بعده قطفیره واصحابنه رأی ظاهر اولدیکه یوسفك براءتنه دلالت ایدر شواهد کوردکارندنصکره که اول قد قمیص وکلام طفل ونسانك بدلرین قطع ایتملری ویوسفك انلردن استعصامیدر ناسك مقاله سی کسلنجه برمدت انی سجنده حبس ایده لر * روایت اولندیکه زلیخا زوجنه دیدیکه اشبو غلام کنعانی بنی ناس ایچنده رسوای ایتکده در ایکیدن خالی دکل یا بکا اذن ویرکه چیقوب ناسه اعتذار ایدیم و یا انی حبس ایتکه اندن استراحت ایدیم زوجی دخی انی یدی ییل و یا بش ییل حبس ایتدی * دینلدیکه الله تعالینك انی حبسه ارادتی مرأه یه همی زله سنه جزا اولسون ایچون ایدی (ودخل معه السجن فتيان) ویوسفله بیله ملك ریان بن الولیدك ایکی غلامی دخی سجنه داخل اولدیکه انك بری ساقیسی وبری خبازی ایدی شول سببدنکه اهل مصر ملك ریانك هلاکن قصد ایدوب اول ایکیسنه مال کثیر وعد ایتدیلرکه انك شراب وطعامنه زهر قاتهلر ایکیسی دخی اکا اجابت ایتدکارندنصکره ساقی نکول ایتدی وخباز رشوتی آلوب ملکك طعامنه زهر قاتدی وقتا که ایکیسی ملك قتنه طعام وشراب احضار ایتدیلر ساقی ملکه دیدیکه طعامدن یکل که اول زهرلیدر وخباز دیدیکه شرابدن ایچمکل که اول زهرلیدر ملك ساقی یه امر ایتدی امدی شرابدن ایچکل ایچوب ضرر ایتمدی بعده خبازه ایتدی امدی سن دخی طعامدن یکل اول ایسه اندن ابا ایتدی اندن ملك امر ایلدی ایکیسی دخی حبس اولندی ویوسف علیه السلام سجنه کیردیکی وقتدن علمنی نشر ایدر واهل سجنك رؤیالرین تعبیر ایدردی اول ساقی وخباز اتفاق ایتدیلرکه یوسفی تعبیر رؤیاده تجربه ایده لر رؤیاده برشیء کورمشیکن شویله کوردك دیدیلر برقوم ایتدی حقیقتده انلر رؤیا کوروب مهموم اولدیلر یوسف علیه السلام انلره نه کوردیکز دیو سؤال ایتدیکنده (قال احدهما انى ارانى اعصر خمرا) اول ایکیسنك بری یعنی ساقی دیدیکه مناممده کوردمکه بر بستانده ایمشم براوزم کوتوکندن اوچ صالقم قوپاردم والمله انی ملکك کاسه سنه صیقوب اکا ایچوردم (وقال الآخر انى ارانى احمل فوق رأسى خبزا تأكل الطير منه) واول بریسی یعنی خباز دیدیکه بندخی مناممده کوردمکه باشم اوستنده اوچ سله خبز والوان اطعمه کتوررمشم قوشلر اوشوب اندن یرمش (نبئنا بتأويله انا نريك من المحسنين) هر بریمز رؤیامزك تعبیرین خبرویرکل زیرا بز سنی رؤیا تعبیرین کوزل بیلور کوررز ویاخود سجن اهلنه احسان ایدنلردن کوررز زیرا چن سجنده بری مریض اولسه انی عیادت وامرنه قیام ایدردی وبرینك مکانی ضیق اولسه کنکیشلدردی وبری برشیئه محتاج اولسه انکچون اهل سجندن دراهم جمع ایدوب انی اکا آلیویردی ومع هذا عبادته چالشور وکیجه لرده نمازه قائم اولوردی دینلدیکه اول سجنه داخل اولدیغنده برقومی بولدیکه بلالری شدید ورجالری منقطع وحزنلری طویل اولمشدی انلره یسرله تبشیر ایدوب صبر ایدك که الله تعالیدن سزه اجرایر ردیو تسلیه ایلردی هر بری اکا محبت ایدوب بارك الله ای یکت نه کوزل یوزلی وطاتلی سوزلو وایو خویلو اولورسن جوابکله بزه سرور وراحت ایرکورورسن بزه بیلدرکه نه وصفلو کمسه سن دیدیکه بن یوسف صفی الله یعقوب بن ذبیح الله اسحاق بن خلیل

الله ابراهیمدنم سجننك عاملی اكا ایتدی ای یكت اكر قادر اولسم سنی صالیو یردم لكن سجننك بوتندن
دیلدیككی مكاندا اوالغل چون ساقی وخبازا كاروئیالر ین ذكر ایتدیلر تعبیرندن امتناع ایدوب اظهار معجزه یه
وتوحیده دعوتنه تحول ایتدی زیرا انك برینه مكروه اصابتن تأمل ایتدی (قال لا یأتیكما طعام ترزقانه
الا نبأتكما بتأویله قبل ان یأتیكما) ودیدیكه شول طعامكه سزه اول یكزدن كوراتك مزه لونی وقدرنی
وكلجك وقتنی سزه كلمزدن اول خبر ویره یم واكرانی رؤیاده كوررسكز انك مألن بلدیره یم تاكه اول معجزه ایله
انلری توحیده دوندیره وشركدن كچوره دیدیلركه بو عرافلر وكاهنلر علمیدر سكا قندن حاصل اولدی
(ذلكما مما علمنی ربی) دیدیكه اشبو علم بكا ربم جل شانه نك تعلیم ایتدیكی علومدندر (انی تركت ملة قوم
لا یؤمنون بالله وهم بالآخرة هم كافرون) بن ترك ایتدم شول قومك ملتن كه الله تعالینك وحدانیتنه ایمان
كتورمزلر وبعث وحسابه انكار ایدرلر (واتبعت ملة آبائی ابراهیم واسحاق ویعقوب) وآبائم ابراهیم
واسحاق ویعقوب ملتنه اتباع ایتدم (ما كان لنا ان نشرك بالله من شیء) بزه لایق اولمزكه الله تعالی یه
برشیء اشراك ایده وززیرا اول بزی شركدن عصمت ایدوبدر (ذلك من فضل الله علینا وعلی الناس ولكن
اكثر الناس لا یشكرون) اشبو توحید الله تعالینك فضلندندر بزه وجمله ونامه بزم بعثتمزله كه انلری اكا ارشاد
ایده وز لكن ناسك اكثری بو فضله شكر ایتمزلر بلكه اندن اعراض ایدرلر ویاخود اول توحید بزه وانلره نصب
دلائل وانزال آیات الله تعالینك فضلندندر لكن انلرك اكثری اكا نظر ایتمزلر انكله استدلال ایدوب انی
بیلهلر بعده انلری اسلامه دعوت ایدوب دیدیكه (یا صاحبی السجن ءأرباب متفرقون خیر ام الله الواحد القهار)
ای سجن ساكنلری ویا سجنده بنم ایكی صاحبم آلهه متفرقه می خیرلودركه انك كیمی التوندن وكیمی كومشدن
وكیمی دموردن وكیمی اعلا وكیمی اوسط وكیمی ادنا اوله نه نفعلری اومولهونه ضررلرندن قورقوله یوخسه
اول الله تعالی كه اكا ثانی اولمیه هیچ احدا كا غالب اولمیوب جمله خلق انك تحت قهرنده اوله بعده اصنامك
عجزین بیان ایدوب دیدیكه (ما تعبدون من دونه الا أسماء سمیتموها انتم وآباؤكم) سزلك الله تعالینك
غیریه عبادتكزدكل الا اسمایه دركه سز وآبائكز انلری آلهه وارباب دیو تسمیه ایتدیكز (ما انزل الله
بها من سلطان) اول اسمایه عبادتكزده الله تعالی سزه حجت وبرهان انزال ایتمیوبدر (ان الحكم الا لله)
عبادك امرنده دنیاده وآخرتده قضا وحكم یالكز الله تعالی یه مخصوصدر (امر الا تعبدوا الا ایاه)
اول امر ایدوبدركه انك غیریه عبادت ایتمیه سز (ذلك الدین القیم) اشبو بر دین مستقیمدركه اكا براهین دلالت
ایتدی (ولكن اكثر الناس لا یعلمون) لكن ناسك اكثری آنی بیلمزلر بعده انلرك رؤیالری تعبیرین ایدوب
دیدیكه (یا صاحبی السجن اما أحدكما فیسقی ربه خمرا) ای سجنده ایكی صاحبم اما بریكز یعنی ساقی ملكه
خمر سقی ایده بوندن اوكدین تكیم سقی ایدردی واول كوردیكی اوچ صالقم اوزم سجنده اوچ كون
اقامتندنصكره ملك انی كیرو منزلتنه رد ایتمسیدر (واما الآخر فیصلب فتأكل الطیر من رأسه) اما آخركه
خبازدر كوردیكی اوچ سله سجنده اوچ كون اقامتیدر بعده مالك انی اندن اخراج ایدوب صلب ایدر قوشلر
انك باشندن اكل ایدرچون انلر یوسفك بو قوالنی ایشتدیلر بز مناممزده برشیء كورممشز بلكه لعب ایتدك دیدیلر
یوسف علیه السلام دیدیكه (قضی الامر الذی فیه تستفتیان) ایكیكزك سؤال ایتدیكی امرندن فراغ
اولنوب سزه خبر ویردیكم شیئله اوزریكزه حكم الله واجب اولدی حقیقتده بكا خبر ویردیككزی كركسه
كورمش ویا كورممش اولك (وقال للذی ظن انه ناج منهما اذكرنی عند ربك) واول حالتنده ایكیسندن
برینك نجاتن بیلدیكنه یعنی ساقی یه دیدیكه بنی سیدك ملك قتنده ذكر ایدوب دیكل كه سجنده طول زماندنبرو
برغلام محبوسدر (فأنساه الشیطان ذكر ربه) شیطان ساقی یه اونوتدردیكه یوسفی ملك قتنده ذكر ایده
واكثرون قوالنده شیطان یوسفه رب تعالینك ذكرنی اونوتدردی حتی كه فرجی انك غیریدن طلب ایتدی
اشبو برغفلتدركه یوسفه شیطاندن عارض اولدی (فلبث فی السجن بضع سنین) اویله اولسه یوسف
علیه السلام اكثر مفسرین قولی اوزره سجنده اندن اول بش یل مكثندنصكره یدی یل دخی مكث ایتدی

مالك بن دینار ایدر وقتا كه یوسف علیه السلام ساقی یه بنی سیدك قتنده ذكر ایت دیدی اكا دینلدیكه
یا یوسف بندن غیری وكیلی ایدندك امدی سجنده حبسكی طویل ایده یم یوسف علیه السلام اغلیوب دیدیكه
یا رب كثرة بلوادن قلبمه قسوت ایروب اول كلمه یی سویلمشم * حسن ایدر یوسف علیه السلام سجنده ایكن
جبریل علیه السلام اكا كلوب دیدیكه رب تعالی سكا سلام ایدوب دیركه بندن اوتانمیوب آدمیلردن شفاعتی
طلب ایتدك عزتم حقیچون سنی سجنده بضع سنین حبس ایدم یوسف علیه السلام ایتدی انكله اول بندن راضی
اولورمی دیدیكه نعم یوسف علیه السلام ایتدی اویله اولسه حبسه مبالات ایتمزم وقتا كه یوسف
علیه السلامك سجندن خروجی وقتی ایرشدی ملك ریان بر رؤیای عجیبه كوردی (وقال الملك انی اری سبع
بقرات سمان یأكلهن سبع عجاف وسبع سنبلات خضر وأخر یابسات) ملك ریان دیدیكه منامده كوردمكه
بحردن یدی بقرۀ سمینه چیقدی انك عقبنجه یدی بقرۀ عجفا دخی چیقوب اول سمینه لرك جمیعن یوتدی انلردن
هیچ براثر كورلمدی واول عجفالردن دخی هیچ برشیء ظاهر اولمدی بعده كوردمكه یدی یشل سنبله كه حبه لری
منعقده اولمشدی ویدی سنبلۀ یابسه كه استحصاد اولنمش ایدی اول یابس اولان سنبله لر یشل سنبله لرك اوزره
التوا وغلبه ایتدی حتی كه اول یشللردن برشیء قالمیوب كتدی اندن سحره وكهنه ومعبرینی جمع ایدوب
دیدیكه (یا ایها الملأ افتونی فی رؤیای ان كنتم للرؤیا تعبرون) یا اشراف قوم بكا اشبو رؤیامی تعبیر ایدك
اكر رؤیا تعبیرنده عالم ایسه كز (قالوا اضغاث احلام وما نحن بتأویل الاحلام بعالمین) دیدیلركه
بو اخلاط احلام مشتبهة التأویلدر بز ایسه انك تأویلن بیلوردكللرز (وقال الذی نجا منهما وادكر بعد امة
انا انبئكم بتأویله فارسلون) اول ایكی صاحب سجندن قلدن نجات بولانكه ساقیدر یدی یلدنصكره
بنی سیدك ملك قتنده ذكر ایت دیو یوسفك قوالنی تذكر ایدوب دیدیكه ای ملك بن سزه بو رؤیانك تأویلن بیلور
بركمسه یی خبر ویره یمكه سجنده بر رجل واردركه رؤیا تعبیرین ایدربنی اكا كوندرك كه انی اندن سؤال ایدوب
سزه خبر كتوره یم ملك دخی نعم دیوب انی اكا كوندردی چون ساقی اكا واردی وبونجه یلدنبرو انی ملك
قتنده ذكر ایتدیكی شیطانك انساسیله ایدوكنی اعتذاردنصكره ملكك رؤیاسین ذكر ایدوب دیدیكه (یوسف
ایها الصدیق افتنا فی سبع بقرات سمان یأكلهن سبع عجاف وسبع سنبلات خضر وأخر یابسات) یا یوسف
صدیق بزه خبر ویر شول رؤیا تأویلندنكه یدی بقرۀ سمانی یدی بقرۀ عجاف اكل ایتدی ویدی یشل سنبله كه
یدی یابس سنبلهده مغلوب اولوب یتدی (لعلی ارجع الی الناس لعلهم یعلمون) تاكه ملك واصحابنه
ویا اهل مصره رجوع ایدوب انك تأویلن بیلهلر ویا عملده سنك فضل ومكانك بیلهلر (قال تزرعون سبع سنین
دأبا) یوسف علیه السلام دیدیكه اما اول بقرات سمان وسنبلات خضر خصب ووسعت یللریدر وبقرات
عجاف وسنبلات یابسه قحط وشدت یللریدر امدی یدی یل عادتكز اوزره زراعت ایدك (فما حصدتم فذروه
فی سنبله الا قلیلا مما تأكلون) بعده زرعدن بچدیككزی سنبله سنده الیقوكز انی سوس یمكله افساد ایتمیه
الا اندن اكله احتیاجكز دكولی دوس ایدك انلره امر ایلدیكه انك اكثرینی حفظ ایدوب حاجت دكل وسنین
یلهلر (ثم یأتی من بعد ذلك سبع شداد یأكلن ما قدمتم لهن الا قلیلا مما تحصنون) بعده اول خصب وسعت
اوزره كی یدی یل كچدكدنصكره قحط وشدت اوزره یدی یل كلوب افنا واهلاك ایده شول طعامیكه خصب
یللرنده انلكچون اعداد وادخار ایتمشیدیكز الا آز شیئكه بذرایچون انی احراز وادخار ایدرسز ورؤیا تأویلنی
اتمامندنصكره انلره تبشیر ایدوب دیدیكه (ثم یأتی من بعد ذلك عام فیه یغاث الناس وفیه یعصرون) اول
قحطدنصكره بریل كله كه انده یغمورلر یاغوب كثرت رزقه ایره لر وعنب وزیتون وسمسم صیقوب عصیر وزیت
ودهنله نفعلنهلر (وقال الملك ائتونی به) وقتا كه ساقی ملكه رجوع ایدوب رؤیاسی تأویلن یوسف علیه
السلامدن ایشتدیكی منوال اوزره ملكه خبر ویردی ملك بكا انی كتورك دیدی (فلما جاءه الرسول قال ارجع
الی ربك فاسأله ما بال النسوة اللاتی قطعن ایدیهن ان ربی بكیدهن علیم) وقتا كه یوسف علیه السلامه ملكك
رسولی كلوب انی ملك قاتنه چاغردی انكله كتمكدن امتناع ایدوب رسوله دیدیكه ملكه واروب دیكل كه

سؤال ایتسون شول نسوه یه كه مأدبه ده اوتورر ایكن اللرین كسدیلر انلره نه حالت ایردیكه انی ایتدیلر بم جل شانه انلرك كیدنه علیمدر شول وقتن كه انلر یكا مولاتكه اطاعت ایت دیمشلردی یوسف علیه السلامك اجابت اوزره اول نسوه سؤالنی وكندینك فحص حالنی تقدیمی انكچون ایدیكه انكله برائت ساحه سی ظاهر اوله ومسجون اولمسی ظلمله ایدیكی بیلنوب حاسدلك انك امری تقبیحنه چاره سی قالمیه اشبو دلیلدركه مؤمن تهمت مواقعنه وقوعدن صاقنه وكندیدن نفینه اجتهاد ایده (قال ما خطبكن اذ راودتن یوسف عن نفسه) اویله اواسه ملك اول نسوه یی قاتنه احضار ایدوب دیدیكه سزلك امر وشانكز نه ایدی شول وقتن كه یوسفك نفسندن مراوده ایتدیكز (قلن حاش لله ما علمنا علیه من سوء) اول نسوه یوسفك برائتنه اعتراف وعفتنه تعجب وذنبدن تنزیه ایدوب دیدیلر كه حاش لله بز انده ذنب وخیانتدن برشی بیلمزز (قالت امرأة العزیز الآن حصحص الحق انا راودته عن نفسه وانه لمن الصادقین) زلیخا ایتدی الآن حق ظاهر اولدی بن انك نفسندن مراوده ایتدم حالبوكه اول صادقلردندر یوسف علیه السلام انك اعترافن ایشیدیجك (ذلك لیعلم انی لم اخنه بالغیب وان الله لا یهدی كید الخائنین) بنم ملككه رسول ردم انكچون ایدیكه عزیز انك ظهر غیبنده بن اكا خیانت ایتدیكمی بیله والله تعالی خائنلرك كیدنی تحقیق وتسدید ایتمزایدیكنی متیقن اوله ✱ یوسف علیه السلام بو مقاله یی دیجك جبرائیل علیه السلام اكا دیدی اكا همت ایتدیككده دخی ایتدكی اویله اواسه دیدیكه (وما ابرئ نفسی) بن كندیمی خطا وزللدن تنزیه وتزكیه ایتمزم (ان النفس لامارة بالسوء) زیرا كه نفس بالطبع شهواته مائله اولدیغی حیثیتدن سوءله امر ایدیجیدر (الا ما رحم ربی) مكر ربم جل شانه نك بكا رحمت ایتدیكی وقتده اوله ویاخود مكر اول كسه كه رحمتیله انی عصمت ایتمش اوله (ان ربی غفور رحیم) بنم ربم جل شانه هم نفسی مغفرت ویدلدیكی كسه یه عصمتله رحمت ایدر ویاخود ذنبنه اعتراف ایدوب استغفار ایدنی مغفرت ایدر وارتكاب ایتدیكی ذنبدن استغفار واسترحام ایتدیكنجه رحمت ایدر (وقال الملك ائتونی به استخلصه لنفسی) وقتا كه یوسف علیه السلامك عذری ملك قاتنده ظاهر وامانت وعلمی معروف وباهر اولدی دیدیكه بكا انی كتورك كه انی كندیمه صاحب خالص ایدم چون اكا رسول كاوب انی ملكك قاتنه قغردی اول طوروب اهل سجنه دعا ایتدی الهی قلوب اخیاری بونلره عطف ایت واخباری كشف ایت دیدی اول اجلدن هر بلده ده اهل سجن اخباره ناسك اعلمیدر (فلما كلمه قال انك الیوم لدینا مكین امین) وقتا كه یوسف علیه السلام ملك قاتنه كلدی عربیه ایله اكا سلام ویردی ملك اكا بونه لسان اوزره دردیدی ایتدیكه عمم اسمعیل علیه السلام لسانیدر بعده طوروب عبرانیه ایله اكا دعا ایتدی ملك اكا بونه لسان اوزره دردیدی ایتدیكه آباءم لسانیدر ملك ایسه اول ایكی لسانی بیلمزدی ✱ وهب ایدر ملك یتمش لسان بیلوردی اول هر قنغی لسانله سؤیلدیسه یوسف علیه السلام اكا اول لسانله جواب ویردی الا عبرانیه وعربیه یی ملك بیلمزدی یوسفك اول ایكی لسانده فضل زائدنی كوریجك حداثت سننده كه اول وقتده اوتوز یاشنده ایدی ظاهر اولان كمالاتنه تعجب ایدوب انی سریر اوزره اجلاس وامرینی اكا تفویض ایتدی ✱ دینلدیكه اول ایامده قطفیر فوت اولوب یوسفی انك منصبنه نصب ایتدی وزوجه سی زلیخایی اكا تزویج ایتدی یوسف علیه السلام انی بكر بولوب اندن ایكی ولدی اولدی افرائیم ومیشا وجوده كلدی یوسف علیه السلام اكا داخل اولدیغنده دیدیكه یا زلیخا بو خیرلو دكلمیدرانكه سن انی اراده ایتدك ایدی دیدیكه یا صدیق بنی لوم ایتمكل بنی كوردیكك حالتده ملك ودنیاده امرأة حسناء ناعمه ایدم وقطفیر ایسه عنین اولوب بانمه كلمزدی سنك حسن وجمالك كوریجك نفسم غالب ایتدی صبره طاقتم قالمیوب عقل وفكرم سنك خیالكه كتدی (قال اجعلنی علی خزائن الارض انی حفیظ علیم) یوسف علیه السلام ملكه دیدیكه بنی ارض مصرك خزائنی اوزره تسلیط ایتكه بن خزائن حفظنه قادرم ووجوه تصرف علمنده ماهرم ملك ایتدیكه اول امره كیمدركه سندن احق اوله وانك اوزره انی تولیه ایدوب سن بزم قاتمزده مكانت ومنزلت صاحبیسن خزائن اوزره امینمزسن دیدی اشبو دلیلدركه كشی ولایته استعدادنی اظهار وسلطاندن تولیه سنی طلب جائز اوله اكرچه ید كافردن ایسه ده نتیجه كه اقامت

حقه وسیاست خلقه وصوان استظهارك غیریله اولمز ایدیكن بیله ✱ ابن عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیكه الله تعالی قرنداشم یوسفه رحمت ایده اكر اول ملكه بنی خزائن ارض اوزره تسلیط ایت دیمش اولمیه ملك ساعتنده انی اول عمله عامل ایدردی لكن اول انی طلب ایتدیكیچون بر سنه انی تأخیر ایتدی ملك ایله بیله بیتنده اقامت ایتدی ابن عباس رضی الله عنه ایدر یوسف علیه السلام امارتی طلب ایتدیكی كوندن بر سنه تمام اولیجق ملك اكا تاج كیدردی وقلیجن قوشاندی وانكچون آلتوندن دوزلمش انواع جواهرله بزنمش بر سریر قوردردیكه انك طولی اوتوز ذراع وعرضی اون ذراع ایدی ودیبا وحریردن انده درلو فراشلر دوشندی ویوسف علیه السلام اكا چیقوب جلوس ایتدی وامرا وارباب سلطنت اكا كاوب انقیاد ایتدیلر وملك ریان چكیلوب جمیع اموری اول تعهد ایتدی (وكذلك مكنا لیوسف فی الارض) اشبونك كبی یوسفی ارض مصرده تمكین ایتدك (یتبوء منها حیث یشاء) انك بلادندن دیلدیكی مكانه نزول ایدر وانده دیلدیكن ایشلر (نصیب برحمتنا من نشاء) دیلدیكمز كسه یه بز رحمتمزه ایركوررز (ولا نضیع أجر المحسنین) واحسان اهلنك اجرنی ضایع ایتمزز بلكه عاجلده وآجلده توفیه ایدرز (ولاجر الآخرة خیر للذین آمنوا وكانوا یتقون) آخرت اجری خیرلودر شونلره كیم مؤمن اولوب شركدن صاقنورلر وقتا كه یوسف علیه السلام مصر ممالكنه مطمئن اولدی قحط ییللری ینه طعام ادخاریچون مخازن وحصون بنا ایتدی وطعامی جمع ایدوب انلره قودی ومعروف اوزره انفاق ایدوب حتی كه خصب ییللری حلول وقحط ییللری دخول ایتدی قحط ییللرینك ابتداسی دخول ایدیجك بر كیجه نك نصفنده ملك آجیقوب یوسف علیه السلام حضرتلرینه خبر ویردی ویوسف علیه السلام دیدیكه اشته قحطلك اوانی كاوب یردی انك اولكی ییلنده ناس طعامی دراهم ودنانیر ایله آلدیلر حتی كه ناسده اندن برشی قالمیوب جمیعی یوسف علیه السلامك قبضنه كیردی ایكنجی ییلده حلی وجواهر ایله آلدیلر حتی كه ناس یدنده اندن دخی برشی قالمدی اوچنجی ییلده مواشی ودواب ایله دردنجی ییلده عبید واماء ایله بشنجی ییلده ضیاع وعقارات ایله آلتنجی ییلده اولادله یدنجی ییلده رقابله آلدیلر حتی ناس یدنده نقود وجواهر ومواشی وعقارات وممالیك قالمدیغندن ماعدا اولادلری وكندیلری یوسف علیه السلامه عبید اولدیلر حتی كه ناس بونك كبی اجل واعظم ملك كورلمدی دیدیلر اندن یوسف علیه السلام ملكه ایتدی ربم جل شانه نك صنیعن كوردكمی بكا نیجه انعام ایتدی اندن ای ملك رأیك ندر بكا سویله كل ملك دیدیكه بز سكا تابعز دیلدیكك ایله كل یوسف علیه السلام ایتدی الله تعالیی وسنی اشهاد ایدرمكه اهل مصرك جمیعن الله تعالینك رضاسیچون آزاد ایتدم واملاكلرین كیرو كندیلره رد ایتدم ✱ روایت اولندیكه یوسف علیه السلام اول قحط زماننده قارنن طویورمدی ارض مصرك خزائنی یدكده ایكن سن آچ اولمغه سبب ندر دینلسه قورقارمكه قارنم طویوررسم آچلری اونودم دیو عذر لنیردی وملكك طباخلرینه امر ایتمشیدیكه ملكك غداسین نصف نهارده ویررلردی تاكه اول دخی آچلق طعمنی ذوق ایدوب آچلری اونوتمیه دی من بعد ملوكه اندن عادت قالدیكه غدالرین نصف نهاره تأخیر ایدرلر ✱ روایت اولندیكه قحط بلاد شام وارض كنعانه دخی عام اولوب هر طرفدن طعام ایچون یوسف علیه السلامه كلدیلر اول ایسه ناس بیننده تقسیط ایچون اكا كلن كسه نه ندكاو عظیم اولسه بر دوه یوكندن زیاده ذخیره ویرمزدی وناسه ایرشن قحط یعقوب علیه السلامه دخی ایرشدی بنیامینی آلیقویوب سائر اون اوغلنی طعام كتورمكیچون یوسف علیه السلامه كوندردیكه انلر اول وقتده ارض فلسطینده عربانده اولوب اهل بادیه ایدیلر ابل وشاتله معیشت ایدر ایدیلر ✱ یعقوب علیه السلام انلره دیدیكه ای اوغلار بكا خبر ایردیكه مصرك حالا ملكی بر رجل صالح اولوب ناسه طعام بیع ایدرایمش حاضرلنك كه اكا كیده سز كفافمز ایچون اندن طعام اشترا ایده سز نم دیوب بوله كیردیلر حتی كه مصره ایردیلر (وجاء اخوة یوسف فدخلوا علیه فعرفهم وهم له منكرون) اخوه یوسف یوسفه كاوب كیردیلر اول انلری بیلوب انلر ایسه انی بیلمزدیلر ابن عباس رضی الله عنه ایدر انلر انی قپویه براقدقلرندن اول وقته دكین

اراده قرق ییل کچمشدی اویله اولسه انلرك انی بیلمدکاری طول عهـد واندن مفارقتلری سن حداثتده اولوب
انی نسیانلری‌ایچون ایدی ویا انك حالی بعیـد اولدیغیچون شول حالتده کیم اندن مفارقت ایتـدیلردی ویا هیبت
واستعظامدن انی صورت وحلیه‌سنه قلت تأملری ویا انی هلاك اولدی توهملری‌ایچون ایدی وقتا که یوسف
علیه السلام انلره نظر ایدوب انلر اکا لسان عبریجه سویلدیلر یوسف علیه السلام انلره دیدیکه بکا خبرویرك که
سزنه حاللو کشیلرسز بودیارده نه ایشلرسز بن سزك شانکزه منکرم زیرا که برلسان غریبله سویلرسز
احتمالدرکه جواسیس اوله‌سز بلادمزك عیوبن بیلمکه کله‌سز دیدیلرکه لا والله بز جواسیس دکللرز بلکه جمعمز
بربابادن قرنداشلرز بابامز ایسه انبیاء اللهدن یعقوب دینور بر پیرصدیقدر ارض شامده مقیم غنم وابل اربابیز
جهد وقحطه ایردیکه بزدن کلشز که سزدن طعام اشترا ایده‌وز اندن کیرو مکانمزه کیده‌وز دیدیکه سزلر ندکلو
قرنداشلرسز دیدیلرکه اون ایکی قرنداش ایدك بر عزبابامزه قتی سوکلو ایدی بزمله بریه‌یه کیدوب انده هلاك
اولدی وبریمز دخی انکله انابرقرنداش اولدیغندن بابامز حالا انی قتنده آلیقودیکه انکله کندوینی تسلیه ایده
یوسف علیه السلام دیدیکه قولکزده صادقلر ایدیککزی نیجه بیله‌لم دیدیلرکه بزی بودیارده بیلور یوقدر
نه چاره ایده‌لم دیدیکه امدی بریکز بنم قتمده رهن قالسون وباباکز قتنده قلان قرنداشکزی کتورك کلسون
تا که صدقکزی بیلم وسزه حسن جزا ال قیلم اویله اولسه ارالرنده قرعه شمعون اوزره واقع اولیجق یوسف قتنده
انی الیقویوب کتدیلر (ولما جهزهم بجهازهم) وقتا که یوسف علیه السلام انلرك هربرینه بر دوه یوکی طعام
ویردی سفرحوایجن دخی انلره بتوردی وبابالری قتنده قلان قرنداشلریچون دخی بریوك طعام استدیلر
ویردی (قال ائتونی باخ لکم من ابیکم) واول بابابر قرنداشکزی بکا کتورك دیدی که اول بنیامیندر
(الاترون انی اوف الکیل) کورمزمیسزکه بن کیلی اتمام ایدوب ناسك حقندن برشئ نقص ایتمزم وسزه
بریوك طعام زیاده ویررم ومنزلکزه اکرام وسزه درلو انعام قیلورم (وانا خیر المنزلین) وبن ضیافت ایدنلرك
خیرلوسی‌یم (فان لم تأتونی به فلا کیل لکم عندی ولا تقربون) واکر انی بکا کتورمزسکز بنم عندمده
سزه کیل ایده جك طعام اولماز بکا قریب اولمکز ودیاریمه کیرمکز (قالوا سنراود عنه اباه وانا لفاعلون) دیدیلرکه
انی باباسندن طلبده اجتهاد ایده‌لم بزه امر ایتدیککی توانیسز ایده‌لم (وقال لفتیانه اجعلوا بضاعتهم
فی رحالهم) طعام کیلنه مختص اولان غلمانه دیدیکه انلرك طعام شراسیچون ویردکاری بضاعه‌لری یکه نعال
وادم ایدی انلرك خبری یوغیکن وعالرینه قویه‌لر (لعلهم یعرفونها اذا انقلبوا الی اهلهم لعلهم یرجعون)
تا که اول بضاعه‌لری ردینك حقنی بیله‌لر چانکه اهللرینه واروب وعالرین فتح ایده‌لر امیددرکه انی بیلملری
کیرو کلملرینه داعی اوله * دینلدیکه یوسف علیه السلامك اول صنیعی اب واخوه‌سندن طعام ایچون ثمن المغی
لؤم کوردی حالبوکه انلر اکا محتاج ایدیلر اول اجلدن انی انلره بیلمزلر ایکن رد ایتدی ویاخود خوف ایتدیکه
باباسنك انلری کیرو کوندرمکه کفایت ایدر مالی بولنمیه ویاخود بضاعه‌لری ردنی غلطه حمل ایدوب انی رد
ایچون کیرو کله‌لر امساکنی استحلال ایتمیه‌لر (فلما رجعوا الی أبیهم) وقتا که انلر رجوع ایدوب بابالرینه واردیلر
دیدیلرکه بزبر رجل خیره قدوم ایتدك که اول بزی انزال واکرام ایتدی برمرتبه‌ده کیم اول سنك اولادکدن
اولسه انجق بزه اول دکلو اکرام تام ایدیدی اندن یعقوب علیه السلام انلره شمعونی سؤال ایدوب انلر دخی
قصه‌یی خبرویردیلر (قالوا یا ابانا منع منا الکیل فارسل معنا اخانا نکتل وانا له لحافظون) ودیدیلرکه
اکر بنیامینی بیله‌مزجه اکا کتورمزسه‌وز بزه طعام کیل اولنمز محروم اولورز امدی انی بزمله کوندرکل که
انك سببیله طعام اشترا ایده‌وز وبزانی حفظ ایدرز اکا بر مکروه ایرکورمزز (قال هل آمنکم علیه
الا کما امنتکم علی اخیه من قبل) یعقوب علیه السلام دیدیکه بن سزی انك اوزره امین قیلورم بزانی
حفظ ایدرز دیدیککزه نیجه ایشانورم بوندن اوکدین قرنداشی یوسف حقنده حفظ ایدرز دیدیککزدنصکره
اکا ادیلدیککزی ایشلدیککز الله تعالی حفظ ایتمیجك نه سزك ونه بنم حفظم نفع ایدر (فالله خیر
حافظا) امدی حفظ ایتمکه الله تعالی خیرلودر اکا توکل وامرمی اکا تفویض ایتدم (وهو ارحم الراحمین)

که اول

که اول ارحم الراحمیندر رجا ایدرمکه انی حفظیله بکا رحمت ایلیه ایکی مصیبتی بکا جمع ایتمیه (ولما فتحوا متاعهم
وجدوا بضاعتهم ردت الیهم) وقتا که مصردن کتوردکاری متاعلرین فتح ایتدیلر طعامه ثمن دیو ویردکاری
شیئلرین جوالقلرینه رد اولنمش بولدیلر (قالوا یا ابانا ما نبغی) دیدیلرکه ای بابا بوندن زیاده نه دیلرزکه
ملك مصر بزه اکرام وبیع طعام ایتدیکندنصکره ثمن دیو آلدیغن کیرو بزه رد ایتدی بونك وراسنده احسان
اولورمیکه انی ابتغا ایده‌وز وصدقمزه دلیلدرکه (هذه بضاعتنا ردت الینا) اشته بضاعه‌مز بزه رد اولنوبدرکه
انکله استظهار ایدرز (ونمیر اهلنا) واهلمز ایچون طعام اشترا ایدوب انلره کتوررز (ونحفظ اخانا)
وقرنداشمز بنیامینی ذهاب وایابده مخاوفدن صاقنورز (ونزداد کیل بعیر) وبنیامینی استصحابمزله
بردوه یوکی زیاده طعام آلورز (ذلك کیل یسیر) اشبو کتوردیکمز طعام قلیلدر بزه کفایت ایتمز (قال لن
ارسله معکم حتی تؤتون موثقا من الله لتأتننی به الا أن یحاط بکم) یعقوب علیه السلام ایتدی بن انی سزکله
کوندرمزم حتی بکا انی کیرو کتورمسنه الله تعالیدن عهد ومیثاق ویره‌سز مکرکه جمعکزه هلاك ایره‌سز
ویا مغلوب اولوب چاره‌سز قاله‌سز (فلما اتوه موثقهم) وقتا که انلر اکا عهدلرین ویردیلر (قال الله علی ما نقول
وکیل) اول دیدیکه الله تعالی بزم قولمزه شاهددر (وقال یا بنی لا تدخلوا من باب واحد وادخلوا من ابواب
متفرقه) وقتا که انلر کیرو مصره کیدر اولدیلر یعقوب علیه السلام انلره دیدیکه ای اوغللر مصره کیرد
اولدیغکزده جمعکز دفعه برقپودن کیرمکز بلکه متفرق قپولردن کیرك زیرا انلره عین حاسد اصابتن خوف
ایلدی شول سببدنکه انلر جمال وقوت وامتداد قامت ویرلشدیلر وجمیعی رجل واحددن وجوده کلشدیلر
زیرا اثرده کلدیکه (ان العین تدخل الرجل القبر والجمل القدر) عین الله تعالینك اذنیله ایرر رجلی قبره وجملی
قدره قویار (وما اغنی عنکم من الله من شئ) لکن الله تعالی سزك اوزریکزه قضا ایتدیکندن برشئ دفعه
قادردکلم اول سزه اصابت ایدر دخولده کرکسه مجتمعین ویا متفرقین اولوك مقدر اولان لابد ایرر ظن
ایتمکزکه حذرانی دفع ایدر (ان الحکم الا لله) حکم الله تعالی‌یه مختصدر سزه عین اصابتن دیلرسه
ایرر دیلمزسه اول سزه ضرر ایتمز کیدر (علیه توکلت وعلیه فلیتوکل المتوکلون) هرحالده اکا وثوق واعتماد
ایتدم امدی متوکلین وثوق واعتمادلرین بالکلیه اکا ایتسونلر (ولما دخلوا من حیث امرهم ابوهم) وقتا که
انلر مصره بابالری امر ایتدیکی منوال اوزره متفرق قپولردن کیردیلر (ما کان یغنی عنهم من الله من شئ)
یعقوبك رأیی انلردن الله تعالینك قضاسندن برشئ دفع ایدر اولمدی شول حیثیتدنکه انلره سرقه اسناد
اولنوب انکله مفتضح اولدیلر وملکك صاعی قرنداشلری رحلنده بولنوب اخذ اولنمسی ورطه‌سنه اوغرادیلر
اشبو حق تعالینك یعقوب علیه السلامی قولنده تصدیقیدر (الا حاجة فی نفس یعقوب قضاها) لکن
یعقوب نفسنده کی حاجتی که انلره شفقت وعیندن حراستی ایدی اظهار ووصیت ایتدی (وانه لذو علم لما علمناه)
اول یعقوب بزم اکا وحی ونصب حججله تعلیم ایتدیکمزی بیلور وموجبیله عمل قیلور ایدی اول اجلدن انلره
الله تعالینك قضاسندن برشیئی سزدن دفعه قادردکلم دیو رأی وتدبیرنه اغترار ایتمدی (ولکن أکثر الناس
لا یعلمون) لکن ناسك أکثری یعقوبك بیلدیکنی بیلمزلر زیرا که اصابت عین طریقنه سلوك ایتمزلر ویاخود
مشرکون الله تعالینك اولیاسنه الهام ایتدیکی شیئی بیلمزلر (ولما دخلوا علی یوسف) وقتا که اخوه یوسف
یوسفه داخل اولدیلر بنیامین حقنده دیدیلرکه اشبو اول قرنداشمزدرکه کتورمسنه بزه امر ایتمشیدك اشته
کتوردك * دیدیکه حسن واصابت ایتدیکز انك جزاسن بندن بولورسز وانلری بر منزل کریمه انزال ایدوب
ضیافت ایتدی ومائده‌یه انلری ایکیشر ایکیشر اوتورتدی بنیامین یالکز قالیجق اغلیوب قرنداشم یوسف حی
اولسه‌یدی انکله بیله اوتورردم دیدی اویله اولسه یوسف علیه السلام اکا سن دخی یالکز اوتورمق
روا دکلدر دیوب کندی یاننه اوتورتدی بعده کیجه اولیجق اول منوال اوزره ایکیشر ایکیشر انلری یاتوردی
وبنیامینی کندی فراشنه آلوب یاتدی وصباحه دکین انی ضم وریحنی شم ایله استراحت ایتدی بعده انلره
دیدیکه چون اشبو قرنداشکزك یانیسی یوغیمش بنمه اولسون دیو یاننه آلدیکه (آوی الیه اخاه) ایله اول

مراد اولدی یعنی یوسف طعام ویامنزلده قرنداشی بنیامینی کندوبه ضم ایتدی ودیدیکه استرمیدك که اول
هلاك اولان قرنداشك یرینه بن سكا قرنداش اولم بنیامین ایتدی سنك كبی قرنداشی قنده بولورم الابو كه
یعقوب وراحیلك ولدی دكلسن اویله اولسه یوسف اغلدی وطوروب انی معانقه ایتدی (قال انی انا اخوك
فلا تبتئس بما كانوا یعملون) ودیدیكه بن سنك قرنداشك یوسفم قرنداشلریمزك زمان ماضیده بزه ایتدكاری ایذایه
محزون اولمغل زیرا كه الله تعالی بزه احسان ایتدی واشبو سكا بیلدردكارمدن برشئ انلره بیلدرمكل مناسب
دكلدر بنیامین ایتدی شمدنكیرو بن سندن آیرلمزم یوسف علیه السلام ایتدی اكا چاره یوقدر مكركه برشئ سرقه
ایتدك دیو سكا اسناد ایدم نعم دیوب بنیامین اكا راضی اولدی (فلما جهزهم بجهازهم جعل السقایة
فی رحل أخیه) وقتا كه یوسف علیه السلام قرنداشلرینك هر برینه بردوه یوكی طعام ویردی وهر لازم
وحاجتلرین بتوردی وانلرك خبری یوغیكن طعامه كیل اولان سقایه‌یی بنیامینك یوكی اراسنه قودردی واول
سقایه زبرجدویا كومش ویا التوندن برمشربه ایدیكه یوسف علیه السلام انی طعام ایچون كیل ایتمشیدی
چون رحلت ایدوب كتدیلر حتی كه عمارتدن آیریلوب برازمسافه قطع ایتدیلر یوسف علیه السلام
قبلندن رسول ایریشوب انلری طورغردی (ثم اذن مؤذن ایتها العیر انكم لسارقون) اندن برمنادی
ندا ایتدیكه ای قافله اهلی طورك كه سارقلرسز (قالوا واقبلوا علیهم ماذا تفقدون) اخوۀ یوسف انلره اقبال
ایدوب دیدیلر كه نه یتوردیكز كه انی طلب ایدرسز (قالوا نفقد صواع الملك) دیدیلر كه یتورمشزشول
مشربه‌یی كه ملك انكله شرب ایدر وطعامی كیل ایدر (ولمن جاء به حمل بعیر وانا به زعیم) هركیم انی كتوررسه
اكابردوه یوكی طعام جعل واردر وبن اكا كفیلم (قالوا تالله لقد علمتم ما جئنا لنفسد فی الارض) اخوۀ یوسف
دیدیلر كه بالله بیلدیكزكه بز ارض مصرده فساد ایتمكه كلمامشز بزیوله جیقالدنبرو بركمسه‌یه ضرر
ایتمامشز یولده اوغرادیغمز كمسه‌لره بزم حالمزدن سؤال ایدك حالبوكه انلر ناس بیننده دیانت ایله معروف ایدیلر
وبریدخی بوكه مقدما رحاللرینه قونیلان بضاعه‌لرین غلط اولمش دیو كتورمشدیلر (وما كنا سارقین)
وبز سارقین دخی دكلرزا كر سارقین اولسیدق انی كتوروب ویرمزدك * دینلدیكه انلرمزارع بیننده مرور
ایدر اولسه‌لر دابه‌لرینك اغزلرین بغلرلردی تا كه غفلتله ناسك زروعندن تناول ایتمیه‌لر (قالوا فما جزاؤه ان كنتم
كاذبین) منادی واصحابی اخوۀ یوسفه دیدیلر كه سارقك جزاسی ندر اكر سارقین دكلرزدیو قولكزده كاذبلر
ایسه‌كز (قالوا جزاؤه من وجد فی رحله فهو جزاؤه) دیدیلر كه آل یعقوب شرعنده سارقك جزاسی اولدركه
سارق سرقه سیله بیله مالی سرقت اولنان كشی‌یه تسلیم اولنوب بر سنه انی استرقاق ایده (كذلك نجزی
الظالمین) سرقه ایله ظلم ایدنلره بز انجلاین جزا ایدرز منادی واصحابی دیدیلر كه امدی لابد اوعیه‌كزی تفتیش
ایدرز بر روایتده اول انلری دوندروب یوسفه ایلتدیلر اول امر ایلدیكه اوكنده انلرك وعالرین بربر تفتیش
ایدلر (فبدأ بأوعیتهم قبل وعاء أخیه) اویله اولسه بنیامینك وعاسنی تفتیشدن اول انلرك وعالرین بربر
تفتیشه باشلدی بنیامینك وعاسی آخره قالیجق یوسف علیه السلام دیدیكه ظن ایتمزمكه انی بو اخذ ایتمش اوله
اخوه‌سی دیدیلر كه لابد بونك وعاسن دخی تفتیش ایدك تا كه سزوكرك بزطیب الخاطر اوله‌لم (ثم استخرجها
من وعاء أخیه) چون انك وعاسن فتح ایتدیلر مشربه‌یی انك ایچندن چیقاردیلر اویله اولسه حیالرندن باش
اكدیلر وبنیامینه یا ابن راحیل نیچون بزی بویله خلق ایچنده رسوای ایتدك راحیل اوغللری قبلندن بزه
بلا ایرمكدن خالی اولمزاشبو مشربه‌یی نه وقتده الوبسن دیدیلر بنیامین ایتدیكه یا كه راحیل اوغللرینه
منزلك قبلكزدن بلا ایرمكدن زائل اولمدیلر كه قرنداشمی بریه‌یه كوتوروب هلاك ایتدیكز بو مشربه‌یی بنم وعامه
وضع ایدن دكل الا اول كمسه دركه بضاعه كزی رحالكزه قومشدی اندن یوسف علیه السلام قبلندن
بنیامینی الوب اسیر ایتدیلر (كذلك كدنا لیوسف) انلرا یتداده یوسفه كید ایتدكاری كبی بز دخی وحیله انلره
كید ایتمكی یوسفه تعلیم ایتدك حتی كه اول طریقله قرنداشنی كندویه ضم ایدوب اخوه‌سندن انی تفریق
ایتدی (ما كان لیأخذ أخاه فی دین الملك) ملك مصرك حكمنده یوسف قرنداشنی الوب كندویه ضم ایدر

دكل ایدی بلكه انك حكمنده انی ضرب واخذ ایتدیكی شیئك ضعفنی تغریم ایدی یوخسه اسیر ایتمك دكل ایدی
(الا أن یشاء الله) مكركه الله تعالی دیلمیه ایدیكه انی اخذ ایده حالبوكه انی دیلدی حتی كه باباسی یعقوب
شریعتی اوزره انی كندویه حكم ایتدی والا انی اخذه چاره‌سی اولمزدی (نرفع درجات من نشاء) دیلدیكمز
كمسه‌یی علمده درجاتنی رفع ایدرز یوسفی اخوه‌سی اوزره رفع ایتدیكمز كبی (وفوق كل ذی علم علیم) هر عالمك
فوقنده عالم واردر تا علم الله تعالیده نهایت بولور امدی الله تعالی هر عالمك فوقنده‌در (قالوا ان یسرق
فقد سرق أخ له من قبل) اخوۀ یوسف دیدیلر كه اكر اول سرقه ایتدیسه بوندن اول قرنداشی یوسف دخی
سرقه ایتمشدی * مفسرون یوسفك سرقه ایتدیكی شیئده اختلاف ایتدیلر دینلدیكه اناسی باباسنك برصنمی
وار ایدیكه اكا عبادت ایدردی یوسف علیه السلام انی سرده قیروب یول اوزره براقدیكه من بعد عبادت
اولنمیه ویا خود بركونده قپویه برسائل كلیجك یوسف علیه السلام بیتك ایچندن بریومرطه الوب اكا
ویرمشدی ویاخود بیت یعقوبدن اول بردجاجه‌یی الوب سائله ویرمشدی ویاخود اول فقرایه ویرمكیچون
مائده‌دن طعام كیزلردی ویاخود یوسف علیه السلام اناسی راحیل فوت اولیجق اول عمه‌سی
قتنده اولوردیكه اول اسحاق علیه السلامك قزی ایدی * یعقوب علیه السلامدن بیوك ایدی یوسفه زیاده
محبت ایتمشدی براز بیویجك یعقوب علیه السلامك دخی اكا محبتی دوشدی اختنه واروب دیدیكه بكا یوسفی
تسلیم ایتكه برساعت انك فراقنه صبر ایده‌میوردم اختی ایتدیكه والله بندخی انك فراقنه صبر ایده‌مزم
امدی برقاچ كون انی بنم قتمده الیقوغل امیدركه انكله تسلیۀ قلب حاصل اوله بعده ییادیكك كبی ایده‌سن
مكر انده اسحاق علیه السلامك برمنطقه‌سی وار ایدیكیم انی كبرسن ایله توارث ایدرلردی اول انی یوسف
علیه السلامه ثیابی التندن قوشاتدی یوسف ایسه صغیر ایدی بعده بابام اسحاق علیه السلامك منطقه‌سن
یتوردم دیو اهل بیتی تفتیش ایتدی اول یوسفده بولنیجق شریعتلری حكمنده اول انك اولوب تا موتنه دكین
یوسف انك قتنده قالدی انی باباسی یعقوبه ویرمامشدی امدی اخوۀ یوسفك اشبو آیتده ذكر اولنان
سرقه ایله مرادلری اول قصه ایدی (فأسرها یوسف فی نفسه ولم یبدها لهم) یوسف علیه السلام اول قصه‌یی
نفسنده اضمار ایدوب انلره اظهار ایتمدی (قال انتم شر مكانا والله اعلم بما تصفون) ونفسندن دیدیكه الله تعالی
عندنده سز یوسفه ایتدیككزسوء صنیعده شول سرقه ایله رمی ایتدیككز كمسه‌دن منزله‌ده اشرسزز یرا
یوسفدن سرقه حقیقت دكل ایدی اما كه سزدن خیانت حقیقت ایدی الله تعالی بیلوركه اول سزك وصف
ایتدیككز كبی دكلدر * اخوۀ یوسف كندیلرك سرقه ایله اتهام اولندقلرینه قتی یاوزلندیلر وانلرك غضبنه
ایسه طاقت كتورلمزدی حتی روبیل صیحه ایتدیكنده انی ایشیدن حامل ولدنی القا ایدردی ومع ذلك اولاد
یعقوبدن بری انی مس ایتسه فی الحال غضبی ساكن اولوردی * دینلدیكه بو صفت اولاد یعقوبدن
شمعونك صفتی ایدی * روایت اولندیكه اول اخوه‌سنه دیدیكه مصرك قاچ سوقی واردر دیدیلر كه اون سوقی
واردر دیدیكه امدی سز اسواقه كفایت ایدرسز بن ملكه كافی اولورم اندن اتفاق ایله یوسفه واردیلر بزه
قرنداشمزی ویركل دیدیلر یوسف علیه السلام ویرمزم دیدی روبیل ایتدی ویرمز ایسلك بركره چاغررم
مصرده صوتم ایشیدن حامل مرأه قالمز الا ولدین براغور همان دم جسدنده كی قللری اور بردی ثیابندن
طشره چیقدی مكر یوسف علیه السلامك برصغیر اوغلی وار ایدی اكا امر ایلدیكه روبیلك یاننه طوروب انی
مس ایده بر روایتده النه یاپشوب كتوره چون اول صبی واروب انی مس ایتدی فی الحال روبیلك غضبی ساكن
اولوب كندی ایكنجی كره غضب ایدیجك یوسف علیه السلام كندی واروب انی ایاغیله دپدی وتلابیبنه
یاپشوب براوزره یقدی ودیدیكه ای عبرانیلر ظن ایدرمیسز كه سزه مقاومت ایدر كمسه بولنمیه وقتا كه امرلری
اول حده ایردی بنیامینی تخلیصه چاره‌لری اولمدیغن بیلدیلر خضوع وتذلله یوز كوستردیلر (قالوا یا ایها العزیز
ان له أبا شیخا كبیرا فخذ أحدنا مكانه انا نراك من المحسنین) دیدیلر كه ای عزیز انك سن وقدرده كبیر باباسی
واردركه انی زیاده سورز یرا اندن اول برسوكلی اوغلن یتوردی انك یرینه بونكله انس ایده طورردی امدی

اندن بدل بریمزی آلوب انی صالیو یرکل بزسنی احسان اهلندن کوررز بزه احسانکی اتمام ایله کل (قال معاذ
الله ان نأخذ الا من وجدنا متاعنا عنده انا اذا لظالمون) یوسف علیه السلام ایتدی معاذ الله که عندنده متاعمز
بولناندن غیری بی اخذ ایده وز اخذ ایدرسه وز سزلک فتواکز اوزره اول غیره ظلم اولور و بز ظالمردن اولورز (فلما
استیأسوا منه) وقتا که یوسفدن مأیوس اولدیلر که اول انلرک سؤاللرینه اجابت ایده و یاخود قرنداشلری
کندیلره رد اولنمز ایدوکنه تیقن ایتدیلر (خلصوا نجیا) بری برلریله تنها اولوب تناجی و تشاور ایتدیلر (قال
کبیرهم الم تعلموا ان اباکم قد اخذ علیکم موثقا من الله) انلرک سنده کبیری روبیل و یا رأیده کبیرلری شمعون
و یا یهوذا دیدیکه بیلمزمیسزکه باباکز سزدن عهد الله اخذ ایلدی سز ایسه اول عهدی حفظ ایتمدیکز (ومن
قبل ما فرطتم فی یوسف) و بو حالندن اول یوسف شاننده ایتدیککز تقصیری دخی بیلمزمیسز (فلن ابرح الارض
حتی یأذن لی ابی) امدی بن ارض مصردن زائل اولمزم مکر که بابام بکا اندن خروجه اذن ویروب یانینه چاغره
(او یحکم الله لی) یاخود الله تعالی قرنداشمی بکا ردیله و یا بن خروج ایدوب انی ترکله و یا قرنداشمی انلردن
اخذ ایچون قتال ایله حکم ایده (وهو خیر الحاکمین) اول الله تعالی حاکملرک خیرلوسیدر زیرا که حقک
غیریله حکم ایتمزونه اول دیدیکه (ارجعوا الی ابیکم فقولوا یا ابانا ان ابنک سرق) کیرو باباکزه وارویکز
واکا اوغلک بنیامین سرقه یه نسبت اولندی دیکز (وما شهدنا الا بما علمنا) وانک اوزره شهادت ایتمزز
الا اکا که ملک مصرک مشربه سی انک وعائندن چیقارلدیغن کورمکله بیلمشز بو ایسه بزدن شهادت دکلدر
بلکه انلرک زعمنجه اوغلک صنیعنی خبردر (وما کنا للغیب حافظین) حال بو که بز باطن حاله حافظ دکلرز
بیلمزز که اول سرقه ایتدیمی و یا اول فعل اکا افترامی اولندی و یا اول مشربه انک غفلتی حالنده متاعی اراسنه
قونلدی و یاخود معنی بز عواقب اموری بیلمزدک که سکا عهد ویردیککمزده اول سرقه ایدیسردر
و یا اکا بر مصیبت ایریسردر یوسفه ایردیکی کبی (واسئل القریة التی کنا فیها) شول ایچنده اولدیغمز قریه
اهلنه رسول کوندروب قصه مزی انلردن سؤال ایت انکله مراد یا مصردر و یا انک قراسندن بر قریه دیرکه
اندن مصره رحلت ایتدیلردی (والعیر التی اقبلنا فیها) ودخی شول قافله دن که برانده ایدک زیرا کنعاندن
یعقوب علیه السلام جیرانندن بر قوم قوشلمشدی (وانا لصادقون) و بز قولمزده صادقلرز چون
کیرو بابالرینه واردیلر و کبیرلری دیدیکن اکا خبر ویردیلر (قال بل سولت لکم انفسکم امرا) یعقوب علیه
السلام انلره دیدیکه بلکه سزه نفسکز بر امری تزیین ایتدیکه اول نفع عاجل طلبیچون قرنداشکزی مصره
ایلتمکز ایدی (فصبر جمیل) امدی بکا واجب اولان صبر جمیلدرکه انده جزع و کسه یه شکوی اولمز (عسی الله
أن یأتینی بهم جمیعا) الله تعالیدن رجام بودرکه انلرک جمیعن بکا کتوره که اول یوسف و بنیامین و مصرده
اقامت ایدن قرنداشلریدر (انه هو العلیم الحکیم) الله تعالی انلرک فقدمه حزن و وجدمی بیلور وانلرک
تدبیرنده حکمتن اجرا قیلور (وتولی عنهم وقال یا أسفی علی یوسف) وانلردن اعراض ایدوب دیدیکه یا حزن
و حسرتکیم یوسفک فراقی اوزره بکا ایردی (وابیضت عیناه من الحزن فهو کظیم) حزندن کثرت بکا ایله بصری
ضعیف و یا اعمی اولوب التی ییل کوزلری کورمدی اولادنه غیظدن مملو اولوب قلبنده انی امساک ایدر اظهار
ایتمزدی * حسن ایدر یوسفک باباسی هجرندن آیرلوب ینه اکا التقاسنه دکین آراده سکسان ییل کچدی اول
مدتده یعقوبک کوزلری یاشی دیکلمدی حال بو که اول زمانده الله تعالی یه یریوزنده یعقوبدن کرامتلو کمسنه
یوغیدی (قالوا تالله تفتؤا تذکر یوسف حتی تکون حرضا أو تکون من الهالکین) یعقوب علیه السلامه
اوغللری دیدیلرکه تالله سن یوسفی شدت محبتله ذکردن زائل اولمزسن حتی که هم و حزنله جسمکی اریدروعقلکه
خلل ایرکوررو نفسکی موته قریب ایدرسن و یاخود اول حالت اوزره جان ویروب کیدرسن * یعقوب علیه
السلام انلرک غلاظتن کوریجک (قال انما اشکو بثی و حزنی الی الله) دیدیکه بنم همک شدیدیکه اکا صبر
ایدمدیکندن اظهار ایدیلور وهمک یسیرکه اکا صبره طاقت کتورلور ایکیسن دخی الله تعالی یه شکایت
ایدرم یوخسه سزه دکل بنی حالمه قورکشکوامی مولامه ایدرم (واعلم من الله مالا تعلمون) والله تعالینک صنیع

ورحمتندن

ورحمتندن نوع الهام ایله سزک بیلمدیککزی بن بیلورم که اول داعیسنی محروم ایتمزوا کا التجا ایدنی
رد ایتمز * دینلدیکه اول منامنده ملک الموتی کوروب یوسفدن سؤال ایتدکده اول حیاتده در
دیمشیدی ودخی یوسفک رؤیاسندن اخوه سی اکا سجده ایتمینجه وفات ایتمزایدیکن بیلمشیدی * وهب بن
منبه ایدر الله تعالی یعقوب علیه السلامه وحی ایتدیکه بیلورمیسن نه سببدن یوسفی آیرمغله سکا عقاب ایتدم
دیدیکه بیلمزم بیورلدیکه زیرا سن بروقتده عناق پشوروب قوکشوکه ویرمدک کندک ییوب اکا ایدرمدک
دینلدیکه یعقوبک ابتلاسنه سبب اول ایدیکه برکون اول بر عجلی اناسی اوکنده بوغازلدی اناسی اکا باغری
قالدی * روایت اولندیکه جبریل علیه السلام یوسف علیه السلامه سجنده ایکن کلوب یوسف علیه السلام
اکا باباسی یعقوب علیه السلامک احوالندن سؤال ایتدی جبریل علیه السلام دیدیکه الله تعالی اکا صبر
جمیل باغشلدی وانی حزنه مبتلا قیلوب اول ایسه انی کظم ایلدی وانی یتمش ثکلی حزنی ایله محزون ایدوب
یوز شهید اجریله اجرلدی یوسف علیه السلام دیدیکه بن اکا ملاقی اولورمیم دیدیکه نعم ملاقی اولورسن
یوسف علیه السلام ایتدی انی کوررا ولدیغمدنصکره ایرشدیکی شدائده صبر ایدرم مبالات ایتمزم ودخی انلره
دیدیکه (یا بنی اذهبوا فتحسسوا من یوسف واخیه) ای اوغللرم واروب مصره کیدک و یوسف و بنیامیندن خبر
طلب ایدک (ولا تیأسوا من روح الله) والله تعالینک رحمتندن امیدیکز کسمکز (انه لا ییأس من روح
الله الا القوم الکافرون) زیرا انک رحمتندن امیدین کسمزمکر شول کمسه لر که الله تعالینک ذات وصفاتنه
کافرلردر یوخسه عارف هیچ برحالده انک رحمتندن امیدین کسمز چون کیرو مصره کیدوب اکا واصل اولدیلر
(فلما دخلوا علیه قالوا یا ایها العزیز مسنا و اهلنا الضر) یوسفه داخل اولیجق دیدیلرکه ای عزیز بزه و اهلمزه
شدت جوع ایردی (وجئنا ببضاعة مزجاة) سکا بضاعهٔ قلیلهٔ ردیئهٔ کاسده ایله کلمشزکه انفاقی بایعدن
تجوزله اولور * دینلدیکه اول دراهم ردیه ایدی و یا غرائر خلقه وحبال ایدی و یا سویق مقل ایدی
و یا ادیم و نعال ایدی و یا حبهٔ خضرا ایدی و یا متاع اعرابدن صوف واقط ایدی (فاوف لنا الکیل) ثمن جیدله
کیلی ایفا ایتدیکک کبی بزم ثمن ردیمزله دخی ایفا ایت (وتصدق علینا) و بزه قرنداشمزی رد ایله و یا مسامحه ایله
و یا اکا مساوی اوزره زیاده ایله تصدق ایت * دینلدیکه انلرک شرعنده انبیایه صدقه حلال ایدی (ان الله
یجزی المتصدقین) الله تعالی تصدق ایدنلره احسن جزا ایله جزا ایدر و تصدق مطلقا تفضلدر لکن عرفده
هرشیئه مختصدرکه انکله ثواب الله ابتغا اولنه (قال هل علمتم ما فعلتم بیوسف واخیه اذ أنتم جاهلون)
یوسف علیه السلام اخوه سنه دیدیکه یوسفه و قرنداشنه ایتدیککز فعلک قبحنی بیلوب اندن توبه ایتدیککزمی
شول وقتن که سز انک قبحنی بیلمزدیکز اول ایلمدن اکا اقدام ایتدیکز و یاخود یوسفک انی انلره دیمسی نصیحت
و توبه یه تحریض و کندیلره شفقت وجهی اوزره ایدی زیرا انلرک عجز و تمسکنلرینی کوردی یوخسه معاتبه
وجهی اوزره دکل ایدی * کلبی ایدر یوسفک انلره بو قولی دیمسی شول حینده ایدیکه اول اخوه سنه حکایت
ایتدیکه مالک بن دعر دیدیکه بر قیوده بر غلام بولدمکه اول شو صفتده و شو هیئتده ایدی انی شو دکاور درهمه
اشترا ایتدم اخوه سی دیدیلرکه انی بیع ایدن بز ایدک همان دم یوسف علیه السلام یاوزلنوب قتل اولنملرینه امر
ایلدی یهوذا کیدرکن دیدیکه مسکین یعقوب بزدن بریمزک فقدنه حزن و بکا ایله اعمی اولدی شمدی جمعمزک
قتلن ایشیدیجک حالی نیجه اولور بعده یوسفه دیدیلرکه چون بزی قتل ایدرسن امتعه مزی بابامزه
ایرکوره سنکه اول فلان دیارده اولوردیو مکانن تعریف ایتدیلر اول ایله یوسف علیه السلام انلره مرحمت
ایدوب اغلدی و بو کلامی انلره سویلدی و بر قولده چیقانکه اول باباسی نامه سین اوقودیکه اول نامه ده
یازلمشدیکه الله تعالی یی ذکر و ثنادنصکره ای ملک بز اهل بیتز اوزریمزه بلایا توکیل اولنمشدر اجدادم
ابراهیم علیه السلام الی آیاغی بغلوا آتشه براغلیجق الله تعالی اول آتشی اکا برد و سلام ایتدی و بابام اسحاق
علیه السلام ایسه الی ایاغی بغلنوب قفاسنه سکین یوریدلدیکنده الله تعالی اکا فدا ویروب انی اندن خلاص
ایتدی و بن ایسه بر سوکاوا وغلم وار ایدی اخوه سی انی بریه ایلتدیلر بعده بکا کلوب انی ذئب اکل ایتدی

دیو قانلی کوملکن کتوردیلر اکا غلقدن کوزلرم کورمز اولدی بوندنصکره انکله انا بر برآخر اوغلم دخی
اولوب اول بنی تسلیه ایده طوررکن سندخی انی سرقه ایتدی زعمیله حبس ایتمشن حالبوکه بز اهل بیتز بزده
سارق اولمز وسارق ولد دخی بزدن طوغمزامدی انی بکا کوندرکل یوخسه سکا بددعا ایدرمکه انک ضرری
اولادکدن یدنجی بطنه ایرر چون یوسف علیه السلام انی اوقودی صبرایده میوب اغلدی یوسف وقرنداشنه
ایتدیککز ایشی بیلورمیسز دیو سویلدی (قالوا ءانک لانت یوسف) دیدیلر که یوخسه سن یوسفمیسن اویله
اولسه اول باشندن تاجی قالدردی مکر فرقنده شامهٔ بیضایه بکزر بر علامت وارایدی کوردیلر انکله انی
بیلوب یوخسه سن یوسفمیسن دیو سؤال ایتدیلر (قال أنا یوسف وهذا أخی) دیدیکه بن یوسفم و بو قرنداشم
بنیامیندر (قد منّ الله علینا) الله تعالی بزه بیتمزی جمعله انعام ایلدی (انه من یتق و یصبر) اول کمسه که
الله تعالیدن قورقوب بلیاته و یا طاعاته و یا ترک مخالفاته صبرایده (فان الله لا یضیع اجر المحسنین) الله تعالی
اشبو صفاتله متصف احسان اهللرین سور (قالوا تالله لقد آثرک الله علینا) انلر یوسف علیه السلامه اعتذار
ایدوب دیدیلر که تالله حق جل وعلاسی حسن صورت وکمال سیرت ایله اوزریمزه تفضیل واختیار ایتدی
(وان کنا لخاطئین) اکرچه بز سکا ایتدیکمز صنیعده ذنب ایتمشزدر (قال لا تثریب علیکم الیوم) یوسف
علیه السلام انلره دیدیکه بوکوندنصکره ذنبکزی ذکرله بنم قبلمدن سزی تعییر ایتمک یوقدر (یغفر الله لکم)
الله تعالی سزه مغفرت ایده (وهو ارحم الراحمین) اول راحملردن ارحمدر صغائری وکبائری مغفرت و تائبلره
فضل ایدر وقتا که یوسف علیه السلامی اخوه‌سی بیلدیلر ودیدیلر که سن بزی صباحده واخشامده طعامه
چاغررسن بزایسه سکا ایتدیکمز تفریطات سبیله سندن اوتانورز * یوسف علیه السلام دیدیکه بندن
اوتانمکز اهل مصرک بکا نظری عین اولی اویله ایدیکه بیلمرنده بنی مذاکره ایتسه‌لر الله تعالینک عجائب صنع
وحکمتن کورک که یکرمی درهمه بیع اولنان بر عبدی بونک کبی عزت ودولته ایر کوردی دیرلر ایدی
و بکا عین حقارتله نظر ایدرلردی اما که سز بکا شرف و یردیکزکه سز بنم قرنداشلرم اولوب ابراهیم علیه
السلام حفده‌سندن ایدیکمی بیلیجک من بعد بکا عین تعظیمله نظر ایدر اولدیلر اویله اولسه انکله اخوه‌سی
قلوبندن اول وحشتی کیدروب الفتله کندویی سور اولدیلر وقتا که یوسف علیه السلام اخوه‌سنه کندویی
بیلدردی باباسی احوالندن سؤال ایدوب انلر کوزلری کورمز اولمشدر دیو خبر ویردکلرنده انلره کوملکن
و یروب دیدیکه (اذهبوا بقمیصی هذا فالقوه علی وجه ابی یأت بصیرا) اشبو کوملکمی ایلتوب بابامک
یوزینه سورک که انکله کوزلرندن عمی کیدوب اکا کان کورر اولور * دینلدیکه اول ابراهیم علیه السلامک
کوملکی ایدیکه آتشه براغلدیغنده جبریل علیه السلام انی اکا کیوروب آتش اکا تأثیر ایتمشدی زیرا که
اول جنت ثیابندن ایدی توارثله یعقوب علیه السلامه ایریشوب اول دخی انی بر عوذه‌ده یوسف علیه
السلامک بوینینه تعلیق ایتمشیدی حتی اول قیویه براغلدیغنده اول انکله ایدی اخوه‌سی انک اکننده‌کی
کوملکی چیقاریجق جبریل علیه السلام دخی انی نشر ایدوب اکا کیورمشدی اویله اولسه من بعد اول
کوملک یوسفده قالوب باباسنه انی کوندرمشدیکه انی یوزینه سورمکله عماسی کیده زیرا انده جنت
قوقوسی وارایدی مبتلا وسقیمه واقع اولسه باذن الله اکا عافیت ایرردی (واتونی بأهلکم اجمعین) سز
و بابام نساوذراری وموالیکزی جمیعن آلوب کیروبکا کالک دیدی اول کوملکی قنغیسی کوتورمسنده
بیلمرنده نزاع ایدوب هر بری انی بن کوتوررم دیو تخصیص ایتدی یوسف علیه السلام ایتدی انی اول
کوتورسنکه بابامه مقدما بنم کوملکمی کوتوروب برندرمشدی ثمدی بو کوملکمی اکا اول کوتوروب
سوندرسون یهوذا ایتدی اعدی انی کوتورمکه بن اولایم دیو کوملکی اول آلدی (ولما فصلت العیر قال أبوهم
انی لاجد ریح یوسف لولا أن تفندون) وقتا که قافله مصرک عمرانندن چیقوب کنعان جانبنه یونلدی یعقوب
علیه السلام اوغللری ینک اولادنه دیدیکه بن یوسفک کوملکی رایحه‌سین بولدم اکرسز بنی تسفیه وتجهیل
ایدروکبردن هرمه وزوال عقله نسبت ایدر اولمسکز بنی تصدیق ایدردیکز * روایت اولندیکه ریح صبا

رب تعالیدن استیذان ایتدیکه یعقوبه یوسفک بشیری ایرشمدن اکا انک قوقوسین ایرکوره اویله اولسه باذن الله
سکز کونلک ویا سکسان فرسخ مسافه‌دن ریح یوسفک کوملکی رایحه‌سین یعقوبه ایرکوردی یعقوب علیه
السلام جنت رایحه‌سین بولیجق بیلدیکه جنت رایحه‌سی یریوزنده اول کوملکدن غیریده یوقدر اول اجلدن
یعقوب علیه السلام انلره اول سوزی سویلدی (قالوا تالله انک لفی ضلالک القدیم) انلر یعقوب علیه السلامه
دیدیلر که تالله سن یوسفه فرط محبتک وذکرینی اکثارک واقاسنی توقعکدن خطاء قدیمکده سن زیرا که انلر یوسفی
میت زعم ایدرلردی (فلما ان جاء البشیر القاه علی وجهه فارتد بصیرا) وقتا که یوسفدن بشیرکه یهوذادر
یوسفک کوملکن کتوروب یعقوب علیه السلامک یوزینه سوردی اعمی ایکن بصیر اولدی وضعیف
ایکن قوتی کلدی وهرمدنصکره شبابی عودت ایتدی وسرور کلوب حزن کتدی (قال الم اقل لکم انی اعلم
من الله ما لا تعلمون) یعقوب علیه السلام ایتدی بن سزه دیدیمکه سزلک بیلمدیککز شیئی الله تعالینک
اعلامیله بیلورمکه اول یوسفک حیاتدر اولوب الله تعالی بزی انکله جمع ایتمسی ایدی * روایت اولندیکه
یعقوب علیه السلام بشیره دیدیکه یوسف ثمدی نه حالده‌در دیدیکه مصرک ملکیدر دیدیکه انک ملکنده
نه حاجتم وار مرادم انی نه دین اوزره ترک ایتدک دیدیکه دین اسلام اوزره ترک ایتدم دیدیکه الآن نعمت تمام
اولدی (قالوا یا ابانا استغفر لنا ذنوبنا انا کنا خاطئین) اولاد یعقوب یعقوبه دیدیلر که ای بابا الله تعالیدن بزم
ایچون ذنوبمزه مغفرت دیلکل که بز مذنبلرز (قال سوف استغفر لکم ربی انه هو الغفور الرحیم) یعقوب
علیه السلام انلره دیدیکه ربم جل شانه‌دن سزلک ایچون مغفرت طلب ایده‌جکم اول توبه واطاعت وفعل سیئه
ندامت ایدنه غفور ورحیمدر * اکثر مفسرین ایدرکه اول دعایی سحر وقتنه تأخیر ایلدیکه الله تعالینک هیچ
دعا ایدر روار میدرکه اکا اجابت ایدم دیدیکی وقتدر چون یعقوب علیه السلام وقت موعوده ایردیکه اول
سحر وقتنده نمازه طوردی فارغ اولیجق ال قالدیروب دیدیکه آلهی یوسفه جزعمی وقلت صبرمی مغفرت ایت
اوغللریمی دخی مغفرت ایتکه قرنداشلری یوسف شاننده جنایت ایتدیلردی وحی الهی کلدیکه جمیعکزی
مغفرت ایتدم * دینلدیکه اول استغفاری جمعه کیجه‌سنه تأخیر ایتدی اویله اولسه یکرمی ییل دکاو زمانده هر
جمعه کیجه‌سنده انلر ایچون استغفار ایتدی ویا خود انی یوسفک انلری عفونه تأخیر ایتدیکه بعده رب تعالیدن
مغفرتلرین دیلیه * روایت اولندیکه یوسف علیه السلام بشیر ایله یعقوب علیه السلامه ایکیوز راحله
وجهاز سفر کوندردیکه اول اهل وعیالیله مصره کله‌لر انلر رجل ومرأه یتمش ایکی برقولده طقسان اوچ کشی
ایدیلر مصره قریب اولدقلرنده یوسف علیه السلام جنود مصرله واهالی مصرایله انلری استقبال ایتدیلر
ملاقات ایدیجک یوسف ویعقوب بری برینه صاریلوب اغلشدیلر یوسف اکا دیدیکه ای بابا نیچون کوزلک
کورمز اولنجه اغلدک بیلمزمی ایدک که یوم قیامتده جمع اولیسر ایدک دیدیکه بلی اویله‌در لکن قورقدمکه
دینک سلب اولنوب ایکیمز بیننه اول حائل اوله (فلما دخلوا علی یوسف آوی الیه ابویه) وقتا که یعقوب
وعیال واولادی یوسفه داخل اولدیلر یوسف علیه السلام باباسنی وخاله‌سی لیایی کندویه ضم ایتدی زیرا که
اناسی راحیل بنیامینک نفاسنده ایکن وفات ایتمشدی برقولده الله تعالی انک اناسی راحیلی احیا ایدوب
حتی که یعقوب ایله مصره کلدی (وقال ادخلوا مصر ان شاء الله آمنین) یوسف علیه السلام انلره دیدیکه قحط
واصناف مکاره‌دن امن اوزره اولدیغکز حالده مصره کیرک ان شاء الله (ورفع ابویه علی العرش) و یوسف
باباسین وخاله‌سین سریر اوزره اجلاس ایتدی (وخروا له سجدا) یعقوب ولیا واخوه‌سی اول زمانک عادتی
اوزره یوسف علیه السلامه سجودله تحیه ایتدیلر واول سجودله مراد انحنا وتواضعدر یوخسه یر اوزره وضع
جبهه دکل و برقولده جبهه‌لرین یره قودیلرکه اول تحیه وتعظیم طریقی اوزره ایدیکه اول امم سالفه‌ده
جائز ایدی بو شریعتده نسخ اولندی (وقال یا ابت هذا تأویل رؤیای من قبل) واول حالتده یوسف علیه السلام
دیدیکه ای بابا اشبو بنم زمان صباوتمده کوردیکم رؤیانک تأویلیدرکه سکا انی اول وقتده ذکر ایتمشیدمکه
اون بر یلدزله کونش وآی بکا سجده ایتدیلر (قد جعلها ربی حقا) ربم جل شانه اول رؤیایی تحقیق ایتدی

(وقد احسن بي اذ اخرجني من السجن) حالبوكه اول بكا احسان ايلدی شول وقتن كه بنی مجندن چيقاردی
وعقبنده ملكه ايركوردی (وجاء بكم من البدو) وسزی باديه دن كتوردی زيرا انلر اهل مواشی اولدقلرندن
باديه ده ساكن اولورلردی (من بعد ان نزغ الشيطان بيني و بين اخوتي) شيطان بنم وقرنداشلرم بيننی
حسدله افساد ايتديكندنصكره (ان ربي لطيف لما يشاء) ربم جل شانه ديلديكی كمسه ايچون تدبير لطيف
صاحبيدر وحقيقت لطف اولدركه غيره رفقله احسان ايركورله (انه هو العليم الحكيم) اول الله تعالى
مصالح وتدابيرك وجوهنی بيلور وهر شيئی وقتنده حكمتی اقتضا ايتديكی وجه اوزره ايشلر * روايت اولنديكه
يعقوب عليه السلام مصرده يوسف عليه السلامك عندنده يكرمی درت ييل اهنای عيش اوزره مكث ايتدی
مونه محتضر اولديغنده يوسف عليه السلامه وصيت ايتديكه جسدنی ارض شامه ايلتوب باباسی اسحاق عليه
السلام عندنده دفن ايده او يله اواسه يوسف عليه السلام انی انده ايلتوب دفنندنصكره كيرو مصره كلدی
دينلديكه يعقوب عليه السلامك جسدی ساجدن تابوت ايچنده مصردن بيت المقدسه نقل اولندی وانك اكا
وصولی كوننده قرنداشی عيص دخی وفات ايدوب ايكيسی برقبرده دفن اولندی حالبوكه ايكيسی بطن
واحددن طوغمش ايكيزلر ايديلر ايكيسيده دخی يوزقرق يدی بشر ييل معمر اولديلر وقتاكه الله تعالى يوسفه
شملنی جمع ايتدی نعيم دنيانك عدم دوامنی بيلوب رب تعالیدن حسن عاقبت استيوب ديديكه (رب قد
آتيتني من الملك) يارب سن بكا مصر ملكنی ويردك (وعلمتني من تأويل الاحاديث) و بكا رؤيا تعبيرنی تعليم
ايتدك (فاطر السموات والارض) ای سموات وارضی خلق ايدن باری تعالى (انت ولي في الدنيا والآخرة)
سن بنم دنياده وآخرتده معينم ومتولی امورمسن (توفني مسلما والحقني بالصالحين) توحيدده خالص اولديغم
حالده بنی قبض ايت وآبائمدن صالحلره و يارسه وكرامتده عامه صالحلره بنی الحاق ايت * قتاده ايدر انبيادن
هيچ بری يوسف عليه السلامدن غيری بنی موتی سؤال ايتمدی حسن ايدر بوندنصكره اول نيجه ييللر معمر
اولدی غيری ايدر بوقولدنصكره اول برهفته يكمدين وفات ايتدی اهل مصر انك مدفننده تخاصم ايدوب
حتی كه قتاله قصد ايتديلر بعده رأيلری انك اوزره متفق اولديكه انی برمرمر صندوقه قويوب نهر نيل ايچنه
دفن ايده لرتا كه صوانك اوزرندن كچدكدنصكره مصره واصل اولوب بركتندن جميعی حصه دار اوله لر بعده
موسی عليه السلام انی آبائنك مدفننه نقل ايتدی (ذلك من أنباء الغيب نوحيه اليك) يا محمد اشبو يوسف
واخوه سی خبری اخبار غيبدندركه جبريل واسطه سيله سكا اعلام ايدرز (وما كنت لديهم اذ اجمعوا امرهم
وهم يمكرون) سن اولاد يعقوب قتنده دكل ايدك شول وقتن كه يوسفی قويه براقغه عزم ايتديلر حالبوكه انلر
اكا غائله طلبنده احتيال ايدرلر (وما اكثر الناس ولو حرصت بمؤمنين) ناسك اكثری عناد وكفر اوزره
تصميملرندن ايمانه كلور دكللردر اكرچه سن انلرك ايماننه حرص ايدر وآيات اظهارنده مبالغه ايدرسكده
روايت اولنديكه يهود ومشركون پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه يوسف عليه السلام قصه سندن سؤال
ايدوب توراته موافق خبر ويرديكندنصكره اسلامه كلمدكلرينه محزون اولديغنده بو آيت نازل اولدی
(وما تسألهم عليه من اجر ان هو الا ذكر للعالمين) يا محمد سن انباء و يا قرآن اوزره انلردن اجر استمزسن اول
قرآن دكل الا عالمره موعظه وتذكيردر (وكأين من آية في السموات والارض يمرون عليها وهم عنها
معرضون) الله تعالينك سموات وارضده وجود ووحدانيتنه وحكمت وكمال قدرتنه دلالت ايدر نيجه
آيتلرينه مرور ايدرلر حالبوكه انلرانده تفكر وانكله اعتبار ايتمزلر بلكه اندن اعراض ايدوب كيدرلر
(وما يؤمن اكثرهم بالله الا وهم مشركون) انلرك اكثری الله تعالينك وجود وخالقيتنه مؤمن اولمزلر الا انك
غيريه عبادتله اكا اشراك ايدرلر مثلا انلره سموات وارضی كيم خلق ايتدی دينلسه ديرلر كه الله تعالى خلق
ايتدی وسمادن يغموری كيم ايندير ردينلسه ديرلر كه الله تعالى ايندير رومع ذلك اصنامه عبادتله شرك ايدرلر
دينلديكه كفار رخاده رب تعالى بی اونودرلر اماچنانكه انلره بلا اصابت ايده خالص الله تعالى به يلواررلر
(افأمنوا ان تأتيهم غاشية من عذاب الله) انلرامنده می اولديلر الله تعالينك عذابندنكه كلوب انلری قاپليه

اوتأتيهم

(اوتأتيهم الساعة بغتة وهم لا يشعرون) ياخود اكسزين انلره قيامت قوپه حالبوكه انلرك اكا شعوری
يوغيدی وانكچون مستعد دكللرايدی (قل هذه سبيلي ادعوا الى الله على بصيرة انا ومن اتبعني) يا محمد ديكل كه
توحيده دعوت بنم سنت ومنهاجمدر بن و بكا ايمان وتصديقله اتباع ايدنلر يقين اوزره الله تعالى به دعوت ايدرز
وياخود بن و بكا اتباع ايدنلر بصيرت اوزره يز (وسبحان الله وما انا من المشركين) وديكل كه الله تعالى بی
انلرك اشرا كندن تنزيه ايدرم و بن اكا شرك ايدنلردن دكلم (وما ارسلنا من قبلك الا رجالا نوحي اليهم من
اهل القرى) يا محمد سندن اول بزم ارسال ايتديكمز رسوللريمز امصار اهلندن رجال ايديلر زيرا كه اهل
امصار اعقل وافضل واعلم واحلمدرلر بوخسه باديه اهلندن دكل زيرا انلر غلظت وجفا اهليدر حسن ايدر
حق جل وعلا نه اهل باديه ونه جن ونه نسادن رسول بعث ايتميوبدر (افلم يسيروا في الارض فينظروا
كيف كان عاقبة الذين من قبلهم) كفار يريوزنده سير وسفر ايتمديلرميكه انلردن اول كچن امم مكذبه نك
عاقبت امرلری نيجه اولديغنه نظر ايدوب معتبر اوله لردی (ولدار الآخرة خير للذين اتقوا افلا تعقلون) دار
آخرتكه جنتدر شرك ومعاصيدن صاقننانلره خيرلودر عقوللكزی استعمال ايتمزميسزكه انی بيله سز (حتى
اذا استيأس الرسل وظنوا انهم قد كذبوا) حتی چنانكه رسل قوملرينك ايماننده مأيوس اولوب امتلری
انلری تكذيب ايتدی ديو يقين ايتديلر برتكذيبله كيم من بعد ايمانلری رجا اولنميه وياخود حتی چنانكه رسل
كنديلرينی تكذيب ايدنلرك تصديقندن مأيوس اولديلر وظن ايتديلر كه قوملرندن ايمانه كلنلر دخی مرتد
اولوب تكذيبه عودت ايده لر (جاءهم نصرنا فنجي من نشاء) اول رسله نصرتمز ايروب انلردن ومؤمنلردن
ديلديكمز نجيه اولندی (ولا يرد بأسنا عن القوم المجرمين) بزم عذابمز قوم مشركيندن رد اولنمز (لقد كان
في قصصهم عبرة لاولي الالباب) انبيا وامملك و يا يوسف واخوه سنك قصه لرنده عقول كامله صاحبلر ايچون
موعظه واردر (ما كان حديثا يفترى) اشبو قرآن اختلاق اولنور كلام اولمدی (ولكن تصديق الذي بين
يديه) لكن اندن اول نازل اولان تورات وانجيل وسائر كتب منزله نك تصديقی اولدی (وتفصيل كل شيء)
وهر شيئك تفصيلی واردركه امور دينيه ده عبادالله كا محتاج اولور (وهدى ورحمة لقوم يؤمنون) وضلالتدن
ارشاد و بيان وعذابدن امان واردر شول قوم ايچونكه انی تصديق وموجبيله عمل ايدرلر

(سورة الرعد وهي خمس وأربعون آية مدنية الا قوله (و يقول الذين كفروا)

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(المر) بن اول الله تعالى يمكه بيلور وكوررم و ياخالقك ديديكنی بيلور وايشلديكنی كوررم (تلك آيات الكتاب)
شول اخباركه سكا ذكر ايتدك تورات وانجيل وسائر كتب متقدمه نك آيتلريدر (والذي انزل اليك من ربك
الحق) وشول قرآنكه سكا ربك جل شانه دن انزال اولندی حقدر اكا اعتصام ايت (ولكن اكثر الناس
لا يؤمنون) لكن ناسك اكثری نظر وتأملده اخلال ايتدكلری ايچون انی تصديق ايتمزلر (الله الذي رفع السموات بغير
عمد ترونها) الله تعالى اول قوی قادردركه سمواتی كورديككز عمدسز يعنی ستونسز رفع ايتدی نه دوننده
دعامه سی واركه انی ادعام ايده ونه فوقنده علاقه سی واردركه انی امساك ايده (ثم استوى على العرش) بعده
عرش اوزره حفظ وتدبيرله استوا ايتدی (وسخر الشمس والقمر) وشمس وقمری خلقنه منافع ايچون تذليل
ايتدی امدی ايكيسيده دخی مقهورلردر والله تعالينك ارادتی اولديغی وجه اوزره جاری اولورلر (كل يجري
لاجل مسمى) هر بری وقت معلومه دك بين جاری اولوركه اول دنيانك فناسيدر وياخود اجل مسمی
الله مراد اول ايكيسنك درجات ومنازلیدركه اكا منتهی اولوب انی تجاوز ايتمزلر (يدبر الامر) اول
ملكوت امرنی ايجاد واعدام واحيا واماته وغيری تدبير ايدر (يفصل الآيات) آيتلرين تنزيل ايدوب
تفصيل اوزره بيان ايدر و ياخود دلائلی بربر احداث ايدر (لعلكم بلقاء ربكم توقنون) تا كه اول الله
تعالينك آياتن تفكرله كمال قدرتن تحقق ايدوب اشبو اشيانك خلق وتدبيرينه قادر اولان رب تعالينك
اعاده وجزايه قادر ايدوكن بيله سز (وهو الذي مد الارض) واول الله تعاليدركه يری اينلو اوزونلو بسط

ایتدیکه اوزرنده اقدام ثابت اولوب حیوانات تقلب ایده (وجعل فیها رواسی وانهارا) واول یرده جبال
راسیات وانهار قیلدی (ومن کل الثمرات جعل فیها زوجین اثنین) واول یرده میوه لرك انواعندن ایکیشر
صنف قیلدی یعنی حلو وحامض اسود وابیض صغیر وکبیر قیلدی (یغشی اللیل النهار) کوندزه کیجه ظلمتن
وکیجه یه کوندز ضوئن کیورر (ان فی ذلك لآیات لقوم یتفکرون) اشبو مذکور ده آیتلر واردر شول
قومه کیم انده تفکر ایدرلر زیرا انلك تکونی اول صانع حکیمك وجودنه دلیلدر که اول انلك امرنی تدبیر
واسبابنی تهیئه ایدر (وفی الارض قطع متجاورات) یر یوزنده بری برینه قریب قطعه لر واردر که بعضی
طیبه و بعضی سبخه در بعضی رخوه و بعضی صلبه در بعضی زرعه صالحدر شجره دکل و بعضی شجره
صالحدر زرعه دکل (وجنات من اعناب وزرع) ودخی انده انواع اشجار وزروع ایله مزین بستانلر واردر
(ونخیل صنوان وغیر صنوان) وانده نخللر واردر که اندن بر طائفه اصل واحددن و بر طائفه اخری اصول
متفرقه دن انشا اولنوبدر (یسقی بماء واحد ونفضل بعضها علی بعض فی الاکل) بو مذکورلك کلیسی ماء
واحد ایله سقی اولنور لکن ثمرده بعضی بعض اوزره شکل وقدر ورایحه وطعم جهتندن تفضیل ایدرز
حسن ایدر اشبو بنو آدملك قلوبنه مثلدر که ارض یدرحمانده طینه واحده ایکن انی بسط ایدوب بری برینه
متجاور طبقه ده مختلف قطعه لر ایتدی وانلك اوزرینه سمادن ماء انزال ایدوب انلردن أنواع مختلفه چچکلر
واغاجلر و یمشلر واوتلر بتوردی حالبوکه انلك جمیعی بر صو ایله صواریلور بدر ناس دخی انجلین اصل واحددن
منی آدمدن خلق اولنمشلر ایکن سمادن انلره تذکره نازل اولدیغنده اندن قلوبك بعضنه رقت کاوب
خشوع ایتدی و بعضنه ایسه قسوت ایروب ثمرداتدی (ان فی ذلك لآیات لقوم یعقلون) اشبو مذکورده
اول صانع حکیمك وجود وقدرتنه دلالت ایدر علامتلر واردر شول قومه کیم عقللرین تفکرله استعمال ایدرلر
(وان تعجب فعجب قولهم ائذا کنا ترابا ائنا لفی خلق جدید) یا محمد اکرسن مشرکلرك ابتداء خلقه اقرارا یتلریله
بیله بعثه انکارلرینه تعجب ایدرسك انلرك بز موتله تراب اولدیغمزدنصکره یکیدن خلق اولنوب موتمزدن
اولده کی حالت وهیئته عودت ایدرمیوز دیملری حقیقدرکه تعجب اولنمه زیرا قلوبده متقرردرکه اعاده
ابتدادن اهوندرو بو آیات معدوده دخی مبدئك وجودنه داله اولدیغی کبی اعاده نك امکاننه دخی داله در
شول حیثیتدنکه اول انلك کمال قدرتنه وانلك انواع تصرفاتنه موادلك قبولنه دلالت ایدر (اولئك الذین کفروا
بربهم) امدی انلر بعثه انکارله رب تعالی یه کافر اولدیلر (واولئك الاغلال فی اعناقهم) انلر ضلاله
مقیدین اولوب خلاصلری رجا اولنمزلر درویا خود یوم قیامتده بوینلرینه دمورلر اوریلورلردر (واولئك اصحاب
النار هم فیها خالدون) وانلر اصحاب ناردرکه انده دائملردر (ویستعجلونك بالسیئة قبل الحسنة) یا محمد
مشرکون عافیتدن بدل عقوبته استعجال ایدرلر یعنی انلرك استهزا طریقی اوزره دیملریدرکه الهی محمدك
دیدیکی حقیقتده سنك عندکدن ایسه اوزریمزه طاش یاغدر ویا امم سالفه یی عذاب ایتدیکك اشیادن برینی
بزه کوندر (وقد خلت من قبلهم المثلات) حالبوکه انلردن اول امم مکذبیندن انلر امثالنك عقوباتی
کچدی امدی انلره نولدیکه انلرك حالیله معتبر اولمزلر وانلره ایریشن عقوبات مثلی کندیلره دخی ایرشمسندن
اوشنمزلر (وان ربك لذو مغفرة للناس علی ظلمهم) یا محمد ربك جل شانه ناسه مغفرت صاحبیدر ایلرك
نفسلرینه ظلملری وار ایکن (وان ربك لشدید العقاب) وانك کفاره عقابی شدیددر (قال النبی صلی الله
علیه وسلم لولا عفو الله وتجاوزه لما هنأ لاحد العیش ولولا وعیده وعقابه لاتکل کل احد) پیغمبرمز صلی الله
علیه وسلم ایدر اکر الله تعالینك عفو وتجاوزی اولمسه هیچ کمسه یه عیش مهنا اولمزدی وانك وعید وعقابی
اولمسه هر کمسه توکل ایدوب عملی ترك ایدردی (ویقول الذین کفروا لولا أنزل علیه آیة من ربه) وکافرلر
دیرلر که نولیدی محمده ربی جل شانه دن نبوتنه علامت وحجت نازل اولسه (انما انت منذر ولکل قوم هاد)
یا محمد سن ناسی تخویف وانذار ایچون کوندریلو بسین بو خسه معجزات جنسندن نبوتکی تصحیح ایدز شیئ
اتیانك سکا واجب اولمز هر قوم ایچون اوزرلرینه غالب شیئ جنسندن معجزاتله مخصوص نبی واردرکه انلری حقه

هدایت وصوابه دلالت ایدرو یا خود هر قومك هدایتلرینه قادر واردرکه اول الله تعالیدر لکن هدایت
ایتمزمکر انی که هدایتن دیلیه آیاتدن انزال ایتدیکی شیئ سببیله (الله یعلم ما تحمل کل انثی) الله تعالی هر انثانك
حملی نه حالده ایدیکن بیلور ذکر ویا انثامیدر خلق سوی ویا ناقصمیدر واحد ویا اندن اکثرمیدر (وما تغیض
الارحام وما تزداد) ودخی ارحامك جثه ده ومدتده وعددده نقص وکرك زیاده ایدیکن بیلور * اهل تفسیر ایدر
غیض ارحامدن مراد مرأه نك حملی حالنده حیضیدر چون حامل حیض کورسه اول ولدده نقصان اولور زیرا
دم حیض رحمده ولدك غذاسیدر اول دم دوکلیجك غذا منتقص اولوب انکله ولده دخی نقص ایررواما چون
حامل حیض کورمسه ولد زیاده وتمام اولور امدی نقصان خروج دمله ولد خلقتنك نقصانیدر وزیاده
استمساك دمله ولد خلقتنك تمامیدر * دینلدیکه چون حامل حیض کورسه ولدك غذاسی اکسیلور وحملك مدتی
ارتاررحتی حمل حالنده بش کون حیض کورسه وضعی طقوز آیده اوله جق ایکن طقوز آی ایله بش کونده اولور
اویله اولسه نقصان غذاده وزیاده مدت حملده اولور * حسن ایدر غیضله مراد مدت حملك طقوز آیدن اقل
وزیاده ایله مراد انلك طقوز آیدن اکثر اولمسیدر * دینلدیکه غیضله مراد سقطدر وزیاده ایله مراد ولدك تام
الخلق اولمسیدر ومدت حملك اقلی التی آیدرکه اهی مولود اول مدتده ولادتدنصکره تعیش ایدر ومدت
حملك اکثرنده اختلاف اولندی بر قوم دیدیلر که اول ایکی ییلدر عائشه رضی الله عنها انی دیمش وابو حنیفه
اکا ذاهب اولمشدر و بر جماعت دیدیلر که اول درت ییلدر شافعی اکا ذاهبدر * دینلدیکه هرم بن حیانك هرم
دیو تسمیه اولنمسی اناسی قارننده درت ییل قالدیغیچوندر (وکل شیئ عنده بمقدار) هر شیئ الله تعالینك
عندنده قدر وحدله در نه انی تجاوز ایدر و نه اندن ناقص اولور الله تعالی هر حادثی بر معین وقت وحاله مختص
قیلدی (عالم الغیب والشهادة) حسدن غائب وحاضری بیلور (الکبیر المتعال) عظیم الشاندرکه علمدن
بر شیئ زائل اولمز و هر شیئك اوزره قدرتیله استعلا ایدیجیدر ویا خود مخلوقین نعتندن کبیر وعالی اولوجیدر
(سواء منکم من اسر القول ومن جهر به) الله تعالینك علمنده مساو یدر اول که قولنی نفسنده اسرار ویا غیریه
اظهار ایده (ومن هو مستخف باللیل وسارب بالنهار) ودخی اول که کیجه ظلمتنده استخفا ایدر وکوندزده
آشکاره کیدر (له معقبات من بین یدیه ومن خلفه یحفظونه من امر الله) الله تعالینك ملائکه سی واردرکه
لیل ونهارده تعاقب ایدرلر ملائکه لیل صعود ایتسه عقبنده ملائکه نهار کاور ملائکه نهار صعود ایتسه
عقبنده ملائکه لیل کاور هر عبدی اوکندن واردندن الله تعالینك اذنیله حفظ ایدرلر مادامکه قدر کلمیه
قدر کلیجك انلراندن صاوبلورلر ویا خود اول ملائکه انی حفظ ایدرلر اندنکه الله تعالی انلره انی حفظه امر
ایلدی مجاهد ایدر هیچ بر عبد یوقدرکه الا کا موکل بر ملك واردر انی نوم و یقظه سنده جن وانس وهوامدن
حفظ ایدر انلردن بری اکا برشیئ اصابتیچون کلسه اول ملك انی اندن دفع ایدرمکر اول الله تعالینك اذنیله
کلمش اوله او بیله اولسه ملك اندن صاویلور مقدر اولان شیئ کاورانی بولور * دینلدیکه اول معقباتله
مراد عبدك یمین وشمالنده قاعد حسنات وسیئاتن یازان ایکی ملکدرکه بامر الله انلك اعمالنی حفظ ایدرلر
دینلدیکه یعنی رسول الله صلی الله علیه وسلم ایچون الله تعالی قبلندن حارسلر واردرکه انی اوکندن واردندن
انس وجندن وطوارق لیل ونهاردن حفظ ایدرلر * روایت اولندیکه بر وقتده رسول الله صلی الله علیه وسلم
اصحابندن بر جماعتله مسجدده اوتوررکن عامر بن الطفیل وارید بن ربیعه نام ایکی مشرك اوزرینه چیقه
کادیلر عامر دیدیکه اکر بن اسلامه کلسم سندنصکره امری بکا تعیین ایدرمیدك پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم
دیدیکه اول بکا مفوض دکلدر بلکه اول الله تعالینك مشیئتنه متعلقدر دیدیکنه انی وبر عامر ایتدی
یا محمد طور سکا برکیزلی سوزم سویلیم پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دخی طوردیکه اول اکا سوزین سویلیه
مکرکه عامر اندن اول اربده امر لمشدیکه چون انکیم بن محمدله سویلر کورمسن اول بنمله تکلمه مشغول ایکن
اردندن ایرمسن سیفله اوروب اولدیرمسن چون عامر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه تکلمه باشلدی اربد ایسه
اکا اردندن کلدی سیفنه ال اوردیکه قیندن چیقاره باذن الله منع اولنوب چیقارمغه چاره بولمدی عامر

اینسه اول حالتده اکا اشارت ایده طوردی انك اشارتندن پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم دونوب اردنده
اربدی کوردی دیدیکه آلهی سن انلرك شرنی دفعه کافیسن دیلدیکك وجه اوزره دفع ایت دیو یلواردی
همانده برصاعقه ایروب اربدی یاقدی حالبوکه یوم صحو اولوب هواده کفه دکلو سحابه یوغیدی عامر ایتدی
یامحمد بکه دعا ایدوب اربدی اولدردی اوزریکه خیل جردو فتیان مرد ایله کلم کوره سنکه سنی بندن کیم
قورتاررديو یوله کیردی اول کیجه یاتوب صباح سیفن قوشانوب رحمن النه آلدی اکرمحمده وکرلك ملك الموته
راست کلم ایکیسن دخی اشبو رمحله اولدیرهیم دیدی همانده باذن الله برملك انی قنادیله اوروب آتندن
ییقدی واول حینده دیزنده برغدهٔ عظیمه چیقدی انك اضطرابیله فرسنه رکوب ایتدی پیغمبرمز صلی الله
علیه وسلمك دعاسیله آزمسافه کتمدین هلاك اولوب یتدی اشبو قصه شاننده آیه مذکوره نزول ایتدی (ان الله
لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم) الله تعالی برقومه اولان عافیت ونعمتی ضدنه تحویل ایتمز تا شول وقته
دکین که انلرنفسلرنده کی احوال جمیله یی احوال قبیحه یه تحویل ایدهلر (واذا اراد الله بقوم سوء فلا مرد له)
یعنی انکه الله تعالی برقومه سوء اراده ایده انی رد ایدر اولمز (ومالهم من دونه من وال) وانلرك امرلرینه
اندن غیری تولی ایدر دخی اولمز که اندن سوئی دفع ایده (هو الذی یریکم البرق خوفا وطمعا) اول الله
تعالیدرکه سزه برقی کوسترر که صاعقه دن خوف ومطرك نفعنه طمع ایده سز ویاخود مسافر تکز حالنده
مطرك اذا ومشقتندن خوف واقامتکز حالنده اندن برکت ومنفعت رجاسن ایده سز ویاخود مطردن
مکاننده وزماننده اولمدیغنده خوف ومکاننده وزماننده اولدیغنده رجا ایده سز * دینلدیکه بعض بلاد
واردرکه مطردن اکا قحط ایرمطر اولمسه خصب ایرر (وینشئ السحاب الثقال) واول الله تعالی
بولتلرانشا ایدرکه بغمورله اغرلنمشدر * علی کرم الله وجهه ایدر سحاب ماءنك غربالیدر (ویسبح
الرعد بحمده والملائکة من خیفته) الله تعالی یی تسبیح ایدر رعد انك حمدنی ملابس اولدیغی حالده وملائکه
ایسه اندن خوف وخشیتلرندن تسبیح ایدرلرکه انلررعدلك اعوانیدر اکثرمفسرین ایدر رعد شول ملکك
اسمیدرکه سحابی سوق ایدروآندن ایشدیلان صوت انك تسبیحیدر ابن عباس رضی الله عنه ایدر برکمسه که
رعدك صوتن ایشدکده (سبحان الذی یسبح الرعد بحمده والملائکة من خیفته وهو علی کل شیء قدیر) دیسه
بعده اکا صاعقه اصابت ایتسه دیتی بنم عهده مه اولسون بعض اخبارده حق جل وعلادن حکایت اولنور
بیورمشکه اکر بنم عبادم بکا اطاعت ایتسهلر بن انلره کیجه ده یغمور یاغدیررو کوندزده کونش طوغدیررردم
وانلره رعد صوتن ایشتدرمزدم وینه ابن عباس ایدر رعد سحابه موکل برملکدر امر اولنان مکانه انی صرف
ایدروماءنك بحوری انك نقرهٔ ابهامنده در واول الله تعالی یی تسبیح ایتدیکنده سماده هیچ برملك قالمزالا رفع
صوتله تسبیح ایدر واول حینده مطر دخی نزول ایدر (ویرسل الصواعق فیصیب بها من یشاء وهم یجادلون
فی الله) واول الله تعالی صاعقه لر ارسال ایدرکه اول برقدن نازل اولور عذاب مهلکدرایردیکی کمسه یی
احراق ایدر امدی اول صواعق خلقندن دیلدیکی کمسه یه ایرکورر حالبوکه الله تعالینك شاننده انلر جدال
ایدرلر * دینلدیکه صاعقه مسلم وکافره ایررالا اهل ذکره دکل * روایت اولندیکه عربك طاغیلرندن
بررجل وارایدی پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم انی الله تعالی یه ورسولنه دعوت ایچون صحابه دن برجماعت
کوندردی اول انلره دیدیکه بکا محمدك ربیسندن خبرویرلك که بنی اکا دعوت ایدر بزآلتوندن ویا کومشدن
ویا دموردن ویا باقردنمیدرانلراننك اول مقالهسن استعظام ایدوب کیروپیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه دوندیلر
وانی اکا خبرویردیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم انلری کیروا کا کوندردی اول ایسه انلره اولکی مقالهسن
دیدی اول حالتده کوردیلرکه باشلری برابرنده برسحابه پیدا اولدی رعد وبرقله برصاعقه کاوب اول کافری
یاقدی انی دعوته واران صحابیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه سعی ایدرك کلدیلر پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم
قتنده اولنلردن برطائفه انلری استقبال ایدوب دیدیلرکه شول دعوته واردیغکز کافر صاعقه ایله یاندیمی کلنلر
دیدیلرکه انی نیجه بیلدیکزدیدیلرکه زیرا پیغمبرمز صلی الله علیه وسلمه (ویرسل الصواعق) آیتی نازل اولدی

اندن بیلدك (وهو شدید المحال) اول الله تعالی شدید الاخذ شدید الحول شدید الحقد شدید القوه شدید العقوبة
شدید المکردر (له دعوة الحق) اول الله تعالینك دعاء حقی واردرزیرا اول عبادت اولنغه ویاعبادتنه دعوت
اولنغه حق اولور * ویاخود انك دعوت مجابه سی واردرزیرا هرکیم اکا دعا ایده اول اکا اجابت ایدر * ویاخود
حقله مراد الله تعالیدرزیراهردعا که اکا اوله دعوت حقدر (والذین یدعون من دونه لا یستجیبون لهم بشیء
الا کباسط کفیه الی الماء لیبلغ فاه وماهو ببالغه) شونلرکه الله تعالیدن غیری اصنامه عبادت ایدرلر انلر
طلباتدن برشیئله عبدهلرینه اجابت ایتمزلرالا صونك اجابتی کبی شول کمسه یه کیم اول ایکی کفنی صویه بسط
ایده کیم اول صوانك اغزینه ایریشه حالبوکه اول اکا ایریشوردکادر * ویاخود اول شول رجل کبیدرکه بترك
کنارنده اوتوروب ایکی اللرین بئره مد ایده حالبوکه اللری انك قعرنه ایرمیه که صو بندن اخذ ایده وصو دخی
یوکسلوب انك الینه کلمیه * اشبونك کبی اصنام دخی جماددرنه کندویه دعا اولندیغن بیلورونه اجابته قادر
اولور (وما دعاء الکافرین الا فی ضلال) کافرلرك اصنامه دعاسی ضیاع وخسارده در ویاخود کافرلرك رب
تعالی یه دعاسی ضلالده درزیرا که انلرك اصواتی الله تعالیدن محجوبه در (ولله یسجد من فی السموات
والارض طوعا وکرها وظلالهم بالغدو والآصال) سموات وارضده اولان ذوی العقولك کندیلری
وکولکهلری غدو وعشیده طوعلری وکرلك کرهلری حالنده الله تعالی یه سجود ایدرلر * اما ملائکه ومؤمنونك
کندیلری سجودی طوعا ایدرلرومنافقون وکافرون کندیلری سجودی کرها ایدرلر وبوایکی فرقه نك
کولکهلری الله تعالی یه سجودی طوعا ایدرحالبوکه فرقهٔ اولینك کندیلری اول سجودده طایعلردروفرقهٔ
ثانیه کارهلردروغدووعشی ایله مراد دوام اوزره سجودلریدر * وکولکه نك سجودی اراده اولنان شیء ایله
تذللدر (قل من رب السموات والارض قل الله) یامحمد مشرکینه دیکل که سموات وارضك خالق
ومدبری کیمدر اکرانلراعتراف ایتمزلرسه سن انلرقبلندن دیکل که الله تعالیدر (قل افاتخذتم من دونه
اولیاء لا یملکون لانفسهم نفعا ولا ضرا) یامحمد مشرکینه حجتی الزام ایچون دیکل که سموات وارضك خالقی
الله تعالی ایدوکنه اقراریکزوارایکن ینه انك غیری یعنی اصنامی اولیا اتخاذ ایدوب انلره عبادت ایدرمیسزکه
انلرکندیلرهنفع وضرره مالك اولمزلر * اویله اولسه غیرلك نفع وضررنه نیجه مالك اولورلر (قل هل یستوی
الاعمی والبصیر) دیکل که عبادتك حقیقتن وموجبن بیلین مشرکه انی بیلن موحد برابرمی اولور * ویاخود
سزدن غافل معبودله احوالکزه مطلع اولان معبود برابرمی اولور (ام هل تستوی الظلمات والنور)
ویاشرکله توحید برابرمی اولور (ام جعلوا لله شرکاء خلقوا کخلقه فتشابه الخلق علیهم) ویاخود انلرالله
تعالی یه انك مثلی خالقلری شرکامی قیلدیلرکه انلرك خلقی الله تعالینك خلقنه بکزدیکندن الله تعالینك
مستحق اولدیغنه انلردخی مستحقمی اولدیلر (قل الله خالق کل شیء) دیکل که الله تعالی هرشیئك خالقیدر
اندن غیری خالق یوقدرکه عبادتده اکا مشارك اوله (وهو الواحد القهار) حالبوکه اول الوهیتده متوحددر
وهرشیئه غالبدر * بعده حق وباطله ایکی مثل ضرب اولنوب بیورلدیکه (انزل من السماء ماء فسالت
اودیة بقدرها) الله تعالی سحابدن ویاجانب سمادن ویانفس سمادن ماء انزال ایدوب اول ماءدن نهرلر سیلان
ایتدی شول دکلو که الله تعالی انك نافع اولوب ضارد کل ایدوکن بیلور * ویاخود اول ماءنهرلك صغر وکبری
دکلو اولور (فاحتمل السیل زبدا رابیا) واول ماءدن حادث اولان سیل فوقنده خبث مرتفعی کوتوره
امدی ماء صافی باقیله مراد حقدر وذاهب زائل که اشجاره ویاجوانب اودیه یه تعلق ایدر انکله مراد باطلدر
ودینلدیکه سمادن نازل اولان ماء قرآنه مثلدر واودیه ایسه قلوبه مثلدرکه هربری یقین وعقل وشکك
وجهلی مقدار نجه قرآنی محتمل اولور * اشبو ایکی مثلك بریدر مثل آخر اشبودرکه ذکر اولنور (ومما یوقدون
علیه فی النار ابتغاء حلیة او متاع زبد مثله) وجواهردن حلی ویا متاع طلبیچون اوزرینه ناریقادایتدیککز
شیئی خالص ایتمکیچون ارتدیککزده ماءنك خبثی کبی انك دخی خبثی واردر * امدی اول جواهردن صافی
باقی قرآنك مثلیدرکه اول حقدر وخبث که انکله انتفاع اولنمزشك وباطلك مثلیدر * وجائزدرکه اشبو ایکی

مثل مؤمن وكافره مثل اوله مؤمنك عمل واعتقادی ماء صافی مثلیدر كه انكله انتفاع اولنور وكافرك عمل
واعتقادی زبد زائل مثلیدر كه هیچ بر وجهله اندن انتفاع اولنمز براغیلور (كذلك یضرب الله الحق والباطل)
اشبونك كبی بیانله الله تعالی حق وباطلی مثل ایله تبیین ایدر (فاما الزبد فیذهب جفاء) اما زبد كه سیل اوزره
اولور ضایع وباطل اولوب كیدر * یعنی باطل اگرچه بر وقتده عالی اولورسه ده وقت آخرده مضمحل اولور
(واما ما ینفع الناس فیمكث فی الارض) واما اول شیكه ماء وجواهردن ناس انكله نفعلنور كتمز یرده قالور
(كذلك یضرب الله الامثال) اشبونك كبی امثالی الله تعالی ذكر ایدر كه انكله مشتبهاتی ایضاح ایده * امدی
مشركلرك امری زبد كبیدر كه صورتده برشیء كورینور حالبوكه انك حقیقتی اولمز * ومؤمنلرك امری ایسه
شول مكانده مستقر ماء كبیدر كه انكچون بقا وثبات اولور (للذین استجابوا لربهم الحسنی) دنیاده طاعتله
ربلرینه اجابت ایدن مؤمنلر ایچون آخرتده مثوبت حسنی واردر كه اول جنتدر (والذین لم یستجیبوا له
لو ان لهم ما فی الارض جمیعا ومثله معه لافتدوا به) شونلر كه دنیاده ربلرینه اجابت واطاعت ایتمیوب
كافر اولدیلر اگر یریوزنده اولان اشیانك جمیعی انلرك اولسه وانك مثلی دخی اكا منضم اولسه یوم قیامتده
كندیلرین عذاب ناردن تخلیص ایچون انك جمیعن فدا ایدرلردی (اولئك لهم سوء الحساب) امدی انلره
یوم قیامتده سوء حساب اولور كه اول جمیع ذنوبیله حساب اولنوب هیچ بری مغفرت اولنمامقدر (ومأویهم
جهنم وبئس المهاد) انلرك مناقشه دنصكره مستقرلری جهنمدر انلره اول نه چركین فراش ممهود اولور (افمن
یعلم انما انزل الیك من ربك الحق كمن هو اعمی) شول كمسه كه ربك جل شانه دن سكا نازل اولان شیئك حق
ایدوكنی بیلوب اجابت ایدوب موجبیله عمل ایدر شول كمسنه كبیمیدر كه اعمی القلب اولوب نه حقی بیله
ونه موجبیله عمل قیله (انما یتذكر اولوا الالباب) اشبونكله متعظ اولمز الا انلر كه عقول كامله صاحبلریدر
(الذین یوفون بعهد الله) شونلر كه الله تعالینك امر وفرضنه وفا ایدوب مخالفت ایتمزلر (ولا ینقضون المیثاق)
وكندیلریله الله تعالی بیننده ویا عباد بیننده اولان مواثیقدن هیچ برین نقض ایتمزلر (والذین یصلون ما امر
الله به ان یوصل) وشونلر كه صلهٔ رحمدن وموالات مؤمنیندن وجمیع كتب ورسله ایماندن الله تعالینك
وصلیله امر ایتدیكنه وصلت ایدرلر قطع ایتمزلر * وبو معناده حقوق ناسك جمیعی مراعات مندرج اولور
لكن اكثر مفسرین دیدیلر كه انكله مراد صلهٔ رحمدر (قال النبی صلی الله علیه وسلم یقول الله تعالی
انا الله وانا الرحمن وانا الرحیم وهی الرحم شققت لها اسما من اسمی فمن وصلها وصلته ومن قطعها بتته)
پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم الله تعالیدن حكایت ایدردیكه بن اللهم ورحمانم رحم ایچون كندی اسممدن اسم
شق ایتدم اولكه اكا وصلت ایده بن اكا رحمتم وصل ایدرم واولكه اندن منقطع اوله رحمتمی اندن قطع ایدرم
(قال النبی صلی الله علیه وسلم ثلاثة تحت العرش یوم القیمة القرآن یحاج العباد له ظهر وبطن والامانة والرحم
تنادی الا من وصلنی وصله الله ومن قطعنی قطعه الله) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده اوچ شیء
عرش آلتنده اولور انك بری قرآندر عباده محاجه ایدر انك ظهری وبطنی اولور * وبری امانتدر وبری رحمدر
ندا ایدر كه دنیاده بكا وصلت ایدنه الله تعالی اكا بوكرنده رحمتن ایركوره دنیاده بندن انقطاع ایدنه الله تعالی
بوكونده رحمتن ایرغوره (قال النبی صلی الله علیه وسلم ما من ذنب احری ان یعجل الله له العقوبة فی الدنیا مع
ما یدخر له فی الآخرة من البغی وقطیعة الرحم) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر ذنوبده بغی وقطیعهٔ رحم كبی
ذنب یوقدر كه عقوبتی دنیاده تعجیل اولنمغه احری اوله آخرتده ادخار اولنان عقوباتله بیله (قال النبی صلی الله
علیه وسلم من احب ان یبسط له فی رزقه وینسأ له فی اثره فلیصل رحمه) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر اول
كمسه كه رزقنده بسط وكثرت وعمرنده طول ووفرت اولمسین دیلیه صلهٔ رحم ایلیه (ویخشون ربهم) ورب
تعالیدن قورقوب مناهیدن امتناع ایدرلر (ویخافون سوء الحساب) وسوء حسابدن قورقوب یوم قیامتده
حساب اولنمزدن اول دنیاده كندیلرین محاسبه ایدرلر (والذین صبروا ابتغاء وجه ربهم) ورب تعالینك
رضاسن استیوب نفسك مكارهنه وهوانك مخالفتنه صبر ایدرلر یعنی طاعاته ایورلر ومصائب ونوائبه صبر ایدرلر

ومعاصیدن صاقنمق بوانه كیدرلر (واقاموا الصلوة) ومكتوباتی مواقیتنده اركانی اقامت وسنن
وآدابنی رعایت ایله ادا ایدرلر (وانفقوا مما رزقناهم سرا وعلانیة) وبزم انلره ویردیكمز مالدن اوزرلرینه
انفاقی واجب اولان شیئی سرده ویررلر ماللهمعروف دكلر ایسه وعلانیه ده ویررلر ماللهمعروفلر ایسه
(ویدرؤن بالحسنة السیئة) وحسنه ایله سیئه یی دفع ایدرلر (قال النبی صلی الله علیه وسلم اذا عملت سیئة
فاعمل بجنبها حسنة تمحها السر بالسر والعلانیة بالعلانیة) پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم ایدر بر سیئه یی
ایشلدیكده انك عقبنده بر حسنه ایشلكل كه اول حسنه انی محو ایده سیئه یی سرده ایتمش ایسه حسنه یی
دخی سرده ایده سیئه یی علانیه ده ایتمش ایسه حسنه یی دخی علانیه ده ایده * دینلدیكه یعنی ذنبی توبه ایله دفع
ایدرلر ویاخود شره شری مقابل ایتمزلر بلكه شری خیرله دفع ایدرلر ویاخود انلره سفاهت اولنسه حلم ایدرلر
ویاخود محروم قیلنسه لر ویررلر ظلم اولنسه لر عفو ایدرلر * عبدالله بن المبارك ایدر اشبو سكز
خصلتدر كه جنتك سكز قپوسنه اشارت ایدر (اولئك لهم عقبی الدار) امدی انلر ایچون عاقبت دنیا اولور كه
اهلی انده اولمغه لایق اولور كه اول (جنات عدن یدخلونها) اقامت جنتلریدر كه انلر اكا كیررلر * ویاخود
عدن ایله مراد بطنان جنتدر (ومن صلح من آبائهم وازواجهم وذریاتهم) ودخی آباء وازواج وذریاتلرندن
صالح اولنلر اگرچه فضلده انلرك مرتبه لرینه ایرمشلر ایسه ده انلره الحاق اولنورلر تا كه انكله فرحلری كامل
اوله * اشبو دلیلدر كه اعمال صالحه دن مجرد اولان انساب نفع ایتمیه (والملائكة یدخلون علیهم من كل باب)
جنتك ویا قصورك قپولرندن انلره ملائكه داخل اولوردیرلر كه (سلام علیكم بما صبرتم فنعم عقبی الدار)
قورقدیغكز آفتلردن الله تعالی سزی سالم ایتدی شول سببدنكه دنیاده الله تعالینك امر وطاعتنه صبر
ایتدیكزدی اشبو جنت سزه نه كوزل عاقبت اولور كه ابدا انده دورایدرسز (والذین ینقضون عهد الله من
بعد میثاقه) شونلر كه الله تعالینك كندیلره اولان امر وفرضنه وفا ایتمیوب اقرار وقبولله ایثاقلرندنصكره
نقض عهد ایدرلر (ویقطعون ما امر الله به ان یوصل) والله تعالینك انلره وصلن امر ایتدیكی شیئكه اول
صلهٔ رحم وموالات مؤمنین وجمیع كتابلره ورسوللره ایماندر قطع ایدرلر (ویفسدون فی الارض) ویریوزنده
ظلم وتهییج فتن ایله افساد ایدرلر (اولئك لهم اللعنة ولهم سوء الدار) امدی انلره دنیاده وآخرتده رحمة اللهدن
طرد ودخی عذاب جهنم ویا سوء عاقبت دنیا واردر (الله یبسط الرزق لمن یشاء ویقدر) الله تعالی دیلدیكنه
رزقی توسیع ودیلدیكنه تضییق ایدر (وفرحوا بالحیوة الدنیا) اهل مكه دنیادن انلره بسط اولنانه
سوینورلر (وما الحیوة الدنیا فی الآخرة الا متاع) حالبوكه حیات دنیا آخرت جنبنده دكل الا بر متعه در كه دائم
اولمز عجاله راكب وزاد راعی كبی (ویقول الذین كفروا لولا انزل علیه آیة من ربه) كافرلر دیرلر كه نولیدی
اكا ربندن آیت نازل اولسه (قل ان الله یضل من یشاء) دیكل كه الله تعالی دیلدیكی كمسه یی معجزات
ظهورندنصكره اقتراح آیات ایله اضلال ایدر (ویهدی الیه من اناب) ودیننه ارشاد ایدر اول كمسه یی كه
عناددن رجوع ایدوب حقه اقبال ایدر (الذین آمنوا وتطمئن قلوبهم بذكر الله) كه انلر الله تعالی یه ایمان
كتوردیلر وقلبلری ذكر اللهله سكون بولور (الا بذكر الله تطمئن القلوب) اگاه اولك كه الله تعالینك ذكریله
قلبلر سكون بولور * اگر دینورسه كه سورهٔ انفال اولنده بیورلدیكه (انما المؤمنون الذین اذا ذكر الله وجلت
قلوبهم) مؤمنلر شول وصفلو كمسه لردر كه الله تعالی ذكر اولنسه قلبلرینه وجل ایرر بو محلده ایسه الله
تعالینك ذكری ایله قلبلر مطمئن اولور دینلدی حالت واحده ده طمأنینت ایله وجل نیجه جمع اولور * دینوركه
وجل حصولی انك وعید وعقابی ذكرنده در وطمأنینت ایسه انك فضل وثوابی ذكرنده در وكذلك الله
تعالینك عدلی وشدت حسابی ذكر اولنسه قلوبه وجل كلور وقچان انك فضل وكرمی ذكر اولنسه قلوبه طمأنینت
كلور (الذین آمنوا وعملوا الصالحات طوبی لهم وحسن مآب) شونلر كه مؤمن اولوب اعمال صالحه ایشلدیلر
انلر ایچون غبطه وسرور ویوم بعثده حسن منقلب واردر * دینلدیكه طوبی جنتده بر شجره در كه ظلی جناتك
كلنه ایرر * عبید بن عمیر رضی الله عنه ایدر طوبی جنت عدنده بر شجره در كه اصلی پیغمبرمز صلی الله علیه

اوسلك دارنده در * وهر داروغرفه ده اندن برغصن واردر هر لون وزهره كه الله تعالى انى خلق ايتمشدر
الا اول لون وزهره انده واردر الا سياه لونى انده يوقدر ودخى هر قنا كهه وثمره دن انده واردر كافور وسلسبيل
چايلرى انك اصلندن چيقارلر انك هر بر ورقه سى بر امتى كولكه لندير روهر ورقه اوزرنده بر ملك واردركه انواع
ذكر له الله تعالى يى تسبيح وتقديس ايدر اهل جنتك ثيابى انك اكمامندن بيتر وانك اغصانى جنتك سورى
وراسندن كورينور انك ظلنده راكب يوز ييل يورر * ابو هريره رضى الله عنه ايدر جنتده طوبى دينور
بر شجره واردركه الله تعالى اكا عبدمك ديلديكى شيئى كبدكدن چيقاردو يبور رعبد كوررركه ديلديكى صورت
وهيئتده فرس مسرج وملجم وراحله رحل وزماميله اندن چيقوب اوكنه كلور (كذلك أرسلناك فى امة
قد خلت من قبلها امم) أنبيايى امتلره ارسالمز كبى يا محمد سنى اشبو امته ارسال ايتدك كه اندن اوكدين
امتلر تقدم ايتديكه انلره رسوللر ارسال ايتمشدك (لتتلو عليهم الذى اوحينا اليك) تاكه سكا وحى ايتديكمز
كتابى انلره اوقويه سن (وهم يكفرون بالرحمن) حالبوكه انلر كافر اولورلر اول الله تعالى يه كه كيم رحمت
بالغه سيله هر شيئى احاطه ونعمتلرينى انلره واسعا ايتمشكن اكا شكر ايتمزلر * ديلديكه اشبو آيت مكه
مشركلرى شاننده نازل اولوبدركه انلره سورۀ فرقانده ذكر اولنديغى اوزره رحمانه سجده ايدك ديلدكده
ديديلركه رحمان ندر (قل هو ربى لا اله الا هو) ديكل كه اول رحمان بنم خالقم ومتولئ امرمدركه اندن غيرى
عبادته مستحق آله يوقدر (عليه توكلت واليه متاب) اكا اعتماد ايتدم توبه ومرجعم اكادر * روايت
اولنديكه مكه مشركلرى پيغمبرمز صلى الله عليه وسلمه ديديلركه اكر بزم سكا اتباعمزى ديلرسك قرآنكله مكه نك
طاغلرينى مكانلرندن كيدر كل كه ارض مكه كنشيله مزارعه فسحت كله وانده عيون وانهار آقتغل كه
انده اغاجلر ديكه وز واكينلر اكه وز حالبوكه سن ربكه داود عليه السلامدن اهون دكلسين كه اكا طاغلر
تسخير اولنمشديكه انكله بيله تسبيح ايدردى * ويا خود بزه ريحى تسخير ايت كه ميره وحوايجمز ايچون اكا
ركوب ايدوب بر كونده شامه واروب كله وز حالبوكه سن ربكه سليمان عليه السلامدن اهون دكلسين
اكا ايسه ريح تسخير اولنوب انكله ديلديكى مكانه واروب كلوردى ويا خود آبائمزدن قصى بن كلابى وياغيرينى
دير كوره سنكه اكا سنك امركدن سؤال ايده وز سوزك حقميدر ويا باطلميدر ديه وز حالبوكه سن زعمكده
ربكه عيسادن اهون دكلسين اول ايسه موتايى دير كوردى ديلديكى امرى انلردن سؤال ايدر جواب
آلوردى * اويله اولسه نازل اولديكه (ولو أن قرآنا سيرت به الجبال) اكر قرآن ايله طاغلر مكانلرندن ايرغورلسه
(او قطعت به الارض) ويا انكله يرلر شق ايديلوب اندن عيون وانهار آقيدلسه (او كلم به الموتى) ويا انكله موتى
سويلدلسه مشركلر اكا ايمان كتورميه لردى زيرا كه سابق علممزده انلر كفر اوزره تقرر اولنمشلردر (بل
لله الامر جميعا) بلكه بو اشياده وغيريده امر الله تعالى يه مختصدر وانلرك اقتراح ايتديكى آياتك اتيانه قادردر
لكن ارادتى اكا تعلق ايتمدى زيرا اشكيمه لرى انى قبول ايتمز ايدوكنى بيلور (أفلم ييئس الذين آمنوا أن لو يشاء
الله لهدى الناس جميعا) مؤمنلر بيلمديلرميكه الله تعالى ديلسه ناسك جميعنه هدايت ايدردى * لكن انلر هدايته
اهل اولمدقلريچون هدايت ايتمدى (ولا يزال الذين كفروا تصيبهم بما صنعوا قارعة) كافرلر ايشلدكلرى
كفر واعمال قبيحه لرى سببيله انواع بلايادن داهيه اصابتندن زائل اولمزلر كاهى جدب وكاهى سلبله وكاهى
قتل وكاهى اسرله * ابن عباس رضى الله عنه ايدر قارعه دن مراد سرايادركه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم
انى انلره كوندردى (او تحل قريبا من دارهم) ويا اول قارعه انلرك دارلرينه قريب موضعه نزولدن
زائل اولمز * اويله اولسه انلر اندن فزع ايدر وانك شررى انلره ايرر (حتى يأتى وعد الله) حتى الله تعالينك
وعدى كلوركه اول موت ويا قيامت ويا فتح مكه در (ان الله لا يخلف الميعاد) الله تعالى وعدنه خلف ايتمز
زيرا انك كلامنده كذب ممتنعدر (ولقد استهزئ برسل من قبلك فامليت للذين كفروا ثم أخذتهم فكيف كان
عقاب) يا محمد سندن اول نيچه رسل استهزا اولنديلر سنك استهزا اولنديغك كبى اول استهزا ايدن كافرلره
امهال ايتدم بعده دنياده قتلله وآخرتده نارله عقاب ايتدم * ايمدى كوركه بنم انلره عقابم نيجه در (أفمن هو

قائم على كل نفس بما كسبت) اول الله تعالى كه هر نفسك خير وشردن كسب ايتديكى شيء اوزره رقيب اولوب
اعمالندن برشيء اكا خفى اولميه وجزالرندن برشيء انك عندنده فوت اولميه اول وصف اوزره اولميان كبيميدر
(وجعلوا لله شركاء) شول نفع وضردن عاجز اشيايى الله تعالى يه شركا قيلورلر (قل سموهم) ديكل كه ايمدى
اول شركاكزى وصف ايدوب اندن انلره نظر ايدلك كه انلر عبادته مستحقى ويا شركته اهل اولورلرمى (أم تنبؤنه
بما لا يعلم فى الارض) يوخسه الله تعالى يه بيلمديكى شيء خبرمى ويررسز زيرا اول كنديه شريك
ويا كنديدن غيرى آله بيلمز (أم بظاهر من القول) ويا خود شول حقيقتى اولميان قول ظاهره مى تعلق ايدرسز
(بل زين للذين كفروا مكرهم) بلكه كافرلره شركالرى اسلامه اولان كيدلرى تزيين اولندى (وصدوا عن
السبيل) وسبيل حقدن صد اولنديلر (ومن يضلل الله فما له من هاد) اول كمسه كه الله تعالى انى مخذول ايده
انى هدايته توفيق ايدر اولمز (لهم عذاب فى الحيوة الدنيا) انلره دنياده قتل واسر وسائر مصيباتله عذاب
واردر (ولعذاب الآخرة اشق) حالبوكه عذاب آخرت شديد ودائم اولديغيچون اشقدر (وما لهم من الله
من واق) وانلرى الله تعالينك عذابندن منع ايدر مانع اولمز (مثل الجنة التى وعد المتقون تجرى من تحتها
الانهار) متقيلرك وعد اولنديغى جنتك مثلى اولدركه انك اشجارى التندن نهرلر جارى اولور (أكلها
دائم وظلها) انك ثمر ونعمتى دائمدر منقطع اولمز وظلى ظلمادر زائل اولمز (تلك عقبى الذين اتقوا) اشبو
جنت موصوفه متقيلرك مآلى ومنتهاى امريدر (وعقبى الكافرين النار) وكافرلرك مآلى ومنتهاى امرى
ناردر (والذين آتيناهم الكتاب يفرحون بما انزل اليك) اهل كتابدن اسلامه كلنلر عبد الله بن سلام رضى
الله عنه واصحابى كبى ودخى نصارادن اسلامه كلنلركه نجراندن قرق كمسنه وحبشه دن اوتوز ايكى ويمندن سكز
كمسه ايدى ويا انلردن عامۀ مسلمين سكا انزال اولنانه سوينورلر كتابلرينه موافق اولديغيچون (ومن الاحزاب
من ينكر بعضه) واهل كتابك كفره سندن رسول الله صلى الله عليه وسلم اوزره تحزب ايدنلركه كعب بن
الاشرف واشباعيدر انك بعضنى انكار ايدرلر وقتا كه پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم صلحنامه لرنده (بسم الله
الرحمن الرحيم) يازدى مكه مشركلرى ديديلركه بز يمامه رحماننندن غيرى رحمان بيلمزز كه انكله مرادلرى
مسيلمة الكذاب ايدى اول اجلدن (وهم بذكر الرحمن هم كافرون) ودخى (وهم يكفرون بالرحمن) آيتلرى نازل
اولدى انك بعضنه انكار ايدرلر ديو بيورلدى زيرا انلر الله تعالى ذكرنه انكار ايتمزلر بلكه انكارلرى رحمان
ذكرنه در (قل انما أمرت أن أعبد الله ولا أشرك به اليه أدعوا واليه مآب) انلره ديكل كه بكا انزال اولنانده امر
اولندمكه الله تعالى يه عبادت ايدوب وحدانيتن ذكر ايدمكه اول دينده جمده درا كا انكاره چاره كز يوقدر بلكه
انكاريكز شرايعكزه مخالف اولان اشيايه در واحال شرايعك وكتب الهيه نك جزئيات احكامده مخالفتى
امر بديعى دكلدر ايمدى بن خلقى انك توحيد ودينه دعوت ايدرم وجميع مهماتمده اكا دعا ايدر يلوارررم
هر حالده مرجعم اكادر (وكذلك أنزلناه حكما عربيا) اشبو مجمع عليها اولان اصول دياناتى مشتمل انزالمز كبى
بز محمده لسان عربى ايله مترجم بر حكم انزال ايتدك قضايا ووقايعده حكمت مقتضاسنجه انكله حكم ايده (ولئن
اتبعت أهواءهم من بعد ما جاءك من العلم ما لك من الله من ولى ولا واق) يا محمد اكر سن انلرك دينلرى تقريرنده
ويا قبله لرينه صلاة ايله هوالرينه اتباع ايدرسك انك نسخ اولديغن بيلديككدنصكره سنك ايچون الله تعالينك
عذابندن قورتارر ناصر ومانع اولمز (ولقد أرسلنا رسلا من قبلك) يا محمد سندن اول نوع بشردن سنك كبى
رسوللر كوندردك (وجعلنا لهم أزواجا وذرية) وانلر ايچون نسا واولاد قيلدق سنك ايچون قيلديغمز كبى
روايت اولنديكه مشركون ويا يهود ديديلركه محمد همتى دكل الا نسايه در اويله اولسه اشبو آيت نازل
اولوب كانه ديلديكه بز رسوللرى ملائكه دن قيلمدق كه اكل وشرب ونكاحدن مبرا اوله لر بلكه بشردن قيلوب
هربرين اشبو خصال ايله مبتلا قيلدق كه داود عليه السلامك يوز امرأه سى وار ايدى وسليمان عليه السلامك
اوچيوز امرأه سى وار ايدى (وما كان لرسول أن يأتى بآية الا باذن الله) هيچ بر رسولك وسعى اولمديكه
قومنه اقتراح ايتدكلرى آيتى كتوره مكر كه الله تعالينك اذنيله اوله ايدى يوخسه رسولك رأيى واختياريله دكل

زیرا کە اول اندن عاجزدر (لکل اجل کتاب) هر وقت و امد ایچون بر حکم واردر کە عباد اوزره استصلاحلری
مقتضاسنجه یازیلور یاخود کتب منزلەنك هر بری ایچون بر وقت معلوم واردر کە اول انده نازل اولور
(یمحو الله ما یشاء و یثبت) الله تعالی شرایع و فرائضدن دیلدیکنی نسخ و تبدیل ایدر و دیلدیکنی نسخ
ایتمز اثبات ایدر و یاخود الله تعالی رزق و اجل و سعادت و شقاوتدن غیری اشیادن دیلدیکن محو و دیلدیکن
اثبات ایدر عمر و ابن مسعود رضی الله عنه ایدر سعادت و شقاوت و رزق و اجلده دخی محو و اثبات اولور *
روایت اولندیکه عمر رضی الله عنه بر وقتده بیت شریفی طواف ایدوب اغلر و دعا ایدوب سویلرکه آلهی بنی
اهل سعادتدن یازمش ایسك بنی انده ثابت ایت و اگر اهل شقاوتدن یازمش ایسك محو ایدوب اهل سعادتده
تثبیت ایت زیرا سن دیلدیککی محو و دیلدیککی اثبات ایدرسن ابن مسعوددن دخی بونك کبی روایت
اولنمشدر بعض آثارده کلدیکه بعض کمسەنك اوتوز ییل عمری قالمشکن قطع رحم ایتمسیلە اوچ کونه
ردا ولنور و بعضنك ایسه اوچ کون عمری قالمشیکن صلهٔ رحم ایتمسیلە اوتوز ییلە مدا ولنور (قال النبی
صلی الله علیه وسلم ینزل الله فی ثلاث ساعات یبقین من اللیل فینظر فی الساعة الاولی منهن فی الکتاب الذی
لا ینظر فیه احد غیره فیمحو ما یشاء و یثبت) پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر کیجەدن اوچ ساعت قالدیغنده
انك اولکی ساعتنده الله تعالی شول کتابە نظر ایدرکه اکا اندن غیری نظر ایتمز اول کتابدن دیلدیکنی محو
و دیلدیککنی اثبات ایدر * دینلدیکە یعنی کراما کاتبین ملکلری بنی آدمك اعمال و اقوالنی یازرلر بعده
الله تعالی انلرك دفاترندن شول ثواب و عقابی اولمیان اشیایی محو ایدر ریدم ایچدم کیردم چیقدم و بونك
امثالی اقوال صادقه کبی و اما اول شیئکه انده ثواب و یا عقاب اوله اول ثابت اولور * ابن عباس رضی الله
عنه ایدر بر کمسه طاعات عملن ایشلیورکن معصیتە عودت ایدوب اول حالتده وفات ایدرا مدی انکله
اول طاعتی محو اولور و اما اولکه طاعات اوزره ایکن وفات ایده اول عملی ثابت اولور و یا خود الله تعالی ذنوب
عباددن دیلدیکن مغفرت ایله محو ایدر و مغفرت ایتمدیکی ثابت اولور و یا خود ذنوبدن دیلدیکن توبه ایله محو
ایدر و اول ذنوبدن بدل (فاولئك یبدل الله سیئاتهم حسنات) مصداقنجه حسنات ثابت ایدر * دینلدیکه
انکله مراد اروا حدرکە نوم عندنده الله تعالی انی قبض ایدر اولکه موتن اراده ایده انی محو و روحنی امسالك
ایدر و اولکه انك بقاسن اراده ایده انی ثابت و روحن اکاردایدر (و عنده أم الکتاب) اصل کتاب الله تعالی
عندنده درکه اول لوح محفوظدرکه آنده تبدیل و تغییر اولمز * ابن عباس رضی الله عنه ایدر لوح محفوظ
بشیوز ییللق مسیره درردهٔ بیضادندر یاقوتدن ایکی دفه سی وار الله تعالی اکا هر کونده اوچیوز التمش کره
نظر ایدر دیلدیکن محو و دیلدیکن اثبات ایدر کعب ایدر ام الکتابلە مراد الله تعالینك خلق ایتدیکی اشیایی
و مخلوقاتنك اعمالنی بیلمسیدر (و اما نرینك بعض الذی نعدهم او نتوفینك) اگر بز سکا اول کافرلره وعد
ایتدیکمز عذابك بعضنی وفاتکدن اول کوسترەوز یا خود انی کوسترمدین سنی توفی ایده وز حال نه منوال
اوزره دور ایدرسه ایتسون (فانما علیك البلاغ و علینا الحساب) سکا واجب اولان تبلیغ رسالتدر غیری
دکل یوم قیامتده حساب و جزا لری بز کندیمز تعهد ایتمشزدر اعدی انلرك اعراضنه احتفال و عذابلرینه
استعجال ایتمکل بز دیلدیکمزی ایشلرز (أولم یروا أنا نأتی الارض ننقصها من اطرافها) محمدن آیات
استیوب انی تکذیب ایدنلر کورمزلرمیکه ارض کفرەیی بز مسلمینە اخذ ایدرز نواحیسندن مسلمینە زیاده
ایتمزلە کفرەنك دیارندن اکسلدرز (والله یحکم لا معقب لحکمه) الله تعالی اسلامی غالب و عزیز
ایتمکلە و کفری ذلیل و مقهور ایتمکلە حکم ایدر انك قضاسن ردو حکمن نقض ایدر یوقدر (و هو سریع
الحساب) اول الله تعالینك حسابی سریعدر آخرتده انلری حساب ایدر دنیاده قتل و اجلا ایله عذاب
ایتدیکندنصکره (و قد مکر الذین من قبلهم) مکه مشرکلرندن اول کچن امم رسوللرینه مکر ایتدیلر و مکر
بر انسانه شعوری اولمدیغی حیثیتدن مکروه ایصالیدر (فلله المکر جمیعا) انلرك جمیع مکرنی خلق ایدن
الله تعالیدر خیر و شرانك یدنده در انك اذنسز کمسه یه مکری ضرر ایتمز (یعلم ما تکسب کل نفس)

هر نفسك خیر و شردن کسب ایتدیکن بیلور هر برینه جزاسن ایرکورر (و سیعلم الکفار لمن عقبی الدار)
کفار نار ه کیردکلرنده عاقبت دار آخرت کیملرك اوله جغن بیلیسرلردر (و یقول الذین کفروا لست مرسلا)
رؤساءیهود دیدیلرکه یا محمد سن خلقی اللهه دعوت ایچون مرسل دکاسن (قل کفی بالله شهیدا بینی و بینکم
و من عنده علم الکتاب) دیکل که بنمله سزلك بینکزده الله تعالی شاهد یتردخی اول کمسه که عندنده علم قرآن اوله
و یا علم تورات اوله عبد الله بن سلام رضی الله عنه کبی و یا اولکه عندنده لوح محفوظ اوله کە اول الله تعالیدر
یعنی بینمزده الله تعالی شاهد یترکه اول عبادتە مستحق اولور و لوح محفوظده اولان اشیایی بیلور والله اعلم
بالصواب

(سورة ابراهیم علیه السلام وهی احدی و خمسون آیة مکیة)

(بسم الله الرحمن الرحیم)

(الر) بن اول الله تعالی یمکه هر شیئك اوزره رقیبم (کتاب أنزلناه الیك لتخرج الناس من الظلمات
الی النور باذن ربهم الی صراط العزیز الحمید) یا محمد اشبو قرآنی سکا انزال ایتدك تا که ناسی رب تعالینك توفیق
و تسهیلی ایله ضلالات ظلماتندن هدایت نورینه چیقاره سن یعنی شول دینه کیم انی سز کیچون اختیار ایتدی
اول الله تعالی کیم امرینه مخالفت ایدنه انتقامله غالبدر افعالنده محمود در حمد اولنغه مستحقدر (الله الذی له
ما فی السموات و ما فی الارض) کە اول سموات و ارض و ما فیهمانك مالکی اکا مختصدر جمیعنده حکمی نافذدر
(و ویل للکافرین من عذاب شدید) انك عذاب غلیظ دائمندن ویل شونلره کیم اکا کافر اولوب ظلمات
ضلالتدن نور هدایتە چیقمدیلر (الذین یستحبون الحیوة الدنیا علی الآخرة) کە انلر حیاة دنیای فانیه یی
آخرت باقیه اوزره اختیار ایدرلر (و یصدون عن سبیل الله) و دین اللهی قبولدن ناسی منع ایدرلر (و یبغونها
عوجا) اول دین و ملت حقەیە اعوجاج و میل طلب ایدرلر کە انی قدح ایدەلر و یا خود دنیایی حقدن میل
طریقی اوزره جهت حرامله طلب ایدرلر (أولئك فی ضلال بعید) انلر بر ضلالده درکه صاحبی حقدن بعیددر
(و ما أرسلنا من رسول الا بلسان قومه لیبین لهم) امم دن هر امته ارسال ایتدیکمز رسولی قومنك لغتی
اوزره انلری دینه دعوت ایدر ارسال ایلدك کە انلره امر اولنان اشیایی تبیین ایدوب انلر دخی انی اندن سهولتله
فهم ایتدکلرندنصکره انی غیریه نقل و ترجمه ایدەلر (فیضل الله من یشاء و یهدی من یشاء) بوندنصکره
الله تعالی دیلدیکی کمسه یی ایماندن مخذول ایدر و دیلدیکنه ایمانی توفیق ایدر (و هو العزیز الحکیم) اول
ملکنده عزیزدر هیچ احد اکا غالب اولمز حکیمدر اضلال و هدایتی حکمتلەدر (و لقد أرسلنا موسی بآیاتنا
ان اخرج قومك من الظلمات الی النور) بز موسایی وحدانیتمزه دلالات ایدر علامتلریمز ایله کوندروب قومنی
ضلالات ظلماتندن هدایت نورینه چیقارغل دیو امر ایلدك (و ذکرهم بایام الله) و انلره وعظ و تذکیر ایت
الله تعالینك شول وقایعیله کە خیر و شردن امم سابقەیە ایردی تا کە کفر و عصیاندن رهبت و ایمان و طاعته
رغبت ایدەلر (ان فی ذلك لآیات لکل صبار شکور) بنم انلره ایتدیکم انعامده و شکری ترك ایچون اولان
انتقامده بلایه صبر و نعمایه شکر ایدنلر ایچون آیتلر و عبرتلر واردر (و اذ قال موسی لقومه اذکروا نعمة الله
علیکم اذ انجیکم من آل فرعون یسومونکم سوء العذاب و یذبحون أبناءکم و یستحیون نساءکم) ذکر ایلدك
شول وقتی کە موسی علیه السلام قومنه دیدیکه ذکر ایدك الله تعالینك سزه شول انعامنی کە سزی فرعون
و آلندن قورتاردیکه انلر سزه عذابك اشدنی ایدرلردی ابناء صغارکزی بوغازلرلر و بناتکزی استخدام ایچون
آلیقورلردی (و فی ذلکم بلاء من ربکم عظیم) انلرك بو فعلنده الله تعالیدن سزه بلاء عظیم واردر شول
حیثیتدنکه اول الله تعالیدن انلری ابتلادر (و اذ تأذن ربکم لئن شکرتم لازیدنکم) و دخی ذکر ایدك شول وقتی کە
موسی علیه السلام قومنه دیدیکه ربکز جل شانه سزه اعلام ایتدیکه اگر سزه انعام ایتدیکم انجا و غیری یه
ایمان و طاعتله شکر ایدرسکز نعمتکزه نعمتلر زیاده ایدرم (و لئن کفرتم ان عذابی لشدید) و اگر نعمتمه انکار
ایدوب شکر ایتمزسکز بنم نعمتمه منکر اولنلره آخرتده عذابم شدیددر (و قال موسی ان تکفروا أنتم و من

فی الارض جمیعا فان الله لغنی حمید) ودخی موسی علیه السلام دیدیکه یا بنی اسرائیل اکرسز وبریوزنده اولان
انس وجنك جمیعی الله تعالینك نعمتنه کافر اولوب شکرا یتمزسکز الله تعالی سزك شکر یکزدن غنیدر ذاتنده
حمده مستحقدر ملائکه اکا حمد ایدر ومخلوقاتك ذاتی لسان حال الله انك نعمتن ذکر ایدر امدی کفرانکز ینه
کندیکزه ضرر ایدرکه مزیدا نعامدن انی محروم ایدوب عذاب شدیده عرض ایدرسز (ألم یأتکم نبأ الذین
من قبلکم قوم نوح وعاد وثمود) یا اهل مکه سزدن اوکدین کچن قوم نوح وعاد وثمود خبری کلدیمیکه قوم نوح
غرقله وعاد ریحله وثمود صیحه ایله نیجه اهلاك اولندیلر (والذین من بعدهم لا یعلمهم الا الله) وانلردن صکره
کلان اقوامك عددین کثرتلری ایچون الله تعالیدن غیری احد بیلمز ابن مسعود رضی الله عنه اشبو آیتی
اوقویوب دیدیکه نسابلر کذب ایدرلر ابن عباس رضی الله عنه ایدر ابراهیم علیه السلام ایله عدنان بیننده اوتوز
قرن کچمشدر که انلری الله تعالیدن غیری احد بیلمز * پس بو اجلدن مالك بن انس رضی الله عنه ماضی
برانسابی حتی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمی ابا ابا حضرت آدم علیه السلامه دکین نسبن ذکردن کراهت
ایدردی (جاءتهم رسلهم بالبینات فردوا أیدیهم فی أفواههم) انلره رسوللری دلالات واضحه ایله کلدیلر انلر ایسه
رسوللرینه غیظلرندن اللرین اصردیلر ویاخود اکا تعجبلرندن اللرین اغزلرینه قودیلر ویاخود انلری
استهزا ایچون انی ایتدیلر تتکیم کشی اکا ضحك غالب اولدیغنده الین اغزینه قور ویاخود انکله رسوللره
سکوت ایلدیلر دیو اشارت ایتدیلر ویاخود اللرین رسوللرك اغزلرینه قودیلر که انلری سویلتمیهلر ویاخود
ایدیدن مراد اول رسوللرك ایادیسی اوله که اول انلرك مواعظیدر وحکم وشرایعدن سویلدکاریدر تجانکه
انلر تکذیب اولنوب قوللری رد ایدیله کانه اول انلرك سویلدکلری کیرو اغزلرینه صوقیلوبدر (وقالوا انا
کفرنا بما أرسلتم به) ودیدیلر که سزك ارسال اولندیغکز شیئی تصدیق ایتمزز بلکه اکا کافر اولمشزدر (وانا لفی
شك مما تدعوننا الیه مریب) وبزی شول دعوت ایتدیککز توحیددن شك وریبهده یز (قالت رسلهم افی الله
شك) رسوللری انلره دیدیلر که بز سزی الله تعالی یه دعوت ایدرز انده هیچ شك وارمیدر بلکه ادلهنك کثرتی واکا
ظهوردلالتی ایچون شکی محتمل دکلدر (فاطر السموات والارض) که اول سموات وارضك خالقیدر (یدعوکم
لیغفر لکم من ذنوبکم ویؤخرکم الی اجل مسمی) اول بزی سزه بعثله سزی ایمانه دعوت ایدرکه بعض ذنوبکزی
مغفرت ایده که اول سزکله انك بیننده اولان ذنوبدر زیرا که اسلام مظالمدن غیریسن جب ایدر ودخی سزی
آجالکزك استیفاسی حیننه دکین تأخیر ایدوب عذابی تعجیل ایتمیه (قالوا ان انتم الا بشر مثلنا تریدون
ان تصدونا عما کان یعبد آباؤنا فأتونا بسلطان مبین) کفره دیدیلر که سزدخی صورتده بزم کبی بشرسز دیلرسزکه
اباءمز عبادت ایتدیکی شیئدن بزی صد ایده سز امدی بزه برحجة واضحه کتورك که اول سزك فضلکزه
وبومرتبه استحقاقکزه دلالت ایده کانه اول رسلك اندن اول کتوردکاری حجج وبیناته اعتبار ایتمیوب تعنت
ولجاجلرنده انك اخراسنی اقتراح ایتدیلر (قالت لهم رسلهم ان نحن الا بشر مثلکم ولکن الله یمن علی من یشاء
من عباده) رسوللر انلره دیدیلر که نعم بزدخی سزك کبی بشرز لکن الله تعالی عبادندن دیلدیکی کسه یه رسالت
وحکمتله من ایدر اشبو دلیلدرکه نبوت ورسالت عطائیه اوله وبعض جائزاتك بعض اوزره ترجیحی مشیئة
الهیه ایله اوله (وما کان لنا ان نأتیکم بسلطان الا باذن الله) بزه صحیح اولمزکه سزه اقتراح ایتدیککز شیئی
کتوره وزتا که رسالتمزه اول حجت اوله مکرکه الله تعالی انی دیلیه زیرا اول برامردرکه انك مشیئتنه متعلق
اولورکه هرنبی بی آیاتدن برنوعله مختص قیلور (وعلی الله فلیتوکل المؤمنون) امدی سزك معانده
ومعاداتکزه صبرده مؤمنلر الله تعالی یه توکل ایتسونلر اول رسل توکل ایجاب ایدرشیئی اشعار ایچون امری
تعمیم ایدوب قصد اولی ایله انکه کندیلرین قصد ایتدیلر من بعد کاورقوللری دلالتیله که دیدیلر (وما لنا
الا نتوکل علی الله) بزم نه عذرمز واردرکه الله تعالی یه توکل ایتمیهوز (وقد هدینا سبلنا) حالبوکه اول بزه
تعریف ایتدی هدایت وتوکل ونجات یوللرینکه بزا کا سلوك ایدهوز (ولنصبرن علی ما آذیتمونا) والله بزه
ایتدیککز ایذایه بزصبر ایدرز زیرا بیلورزکه هیچ کسه یه الله تعالینك قضا وقدرنسز برشی ایرشمز بزایسه

اکا ایمان کتورمشز (وعلی الله فلیتوکل المتوکلون) امدی متوکلون توکللرندن استحداث ایتدکلری شیئ
اوزره ثابت اولسونلر (وقال الذین کفروا لرسلهم لنخرجنکم من ارضنا او لتعودن فی ملتنا) کفره رسوللرینه
یمین ایدوب دیدیلر که البته بز سزی ارضمزدن چیقاررز ویاخود ملتمزه دوندررز (فاوحی الیهم ربهم لنهلکن
الظالمین ولنسکننکم الارض من بعدهم) الله تعالی اول رسوللره وحی ایتدیکه بز اول کافرلری اهلاك ایدوب
انلردن صکره ارض ودیارلرینه سزی اسکان ایدرز (ذلك لمن خاف مقامی وخاف وعید) ظالملری اهلاك ایدوب
دیارلرینه مؤمنلری اسکان امری حقدر شول کسه ایچونکه یوم قیامتده بنم حضورمده قیامندن وکفار
ایچون اولان وعیدمدن خوف ایده (واستفتحوا) اول رسوللر اعدالری اوزره فتح طلب ایتدیلر ویاخود
کندیلرله اعدالری بیننده قضا طلب ایتدیلر ویاخود ایکی فریقدن هربری محقه نصرت ومبطله هلاکت
طلب ایتدیلر (وخاب کل جبار عنید) اولیله اولسه مؤمنلره فوز وفلاح ایروب هرجبار عنید متکبر
فلاحدن خائب اولدی (من ورائه جهنم) انك اوکنده موتندن صکره جهنم واردر دنیاده اول انك شفیرنده
واقفدرکه آخرتده اول اکا بعث اولنور (ویسقی من ماء صدید) واول انده ماء صدیددن سقی اولنورکه اول
اهل نارك جلودندن سیلان ایدن مادر (یتجرعه) اول ماء صدیدی مرارت وحرارتندن مرة واحدهده
تحسی یه قادر اولمدیغندن جرعه جرعه تناول ایدر (ولا یکاد یسیغه) والحال انی ابتلاعه قریب اولمز بلکه
حلقنده قالوب انکله عذابی طویل اولور (ویأتیه الموت من کل مکان) شدائد موت انی جمیع جهاتدن
احاطه ایدر (وما هو بمیت) والحال اول میت اولمزکه استراحت ایده (ومن ورائه عذاب غلیظ)
وانك امامنده عذاب غلیظ واردرکه اول نارده خلود درویا حبس نفسدر * دینلدیکه اشبو آیات قصه
رسلدن منقطعهدر اهل مکه شاننده نازل اولوبدرکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك دعوتیله انلره قحط
ایردیکنده فتح طلب ایتدیلر که اول مطر ایدی رجالرندن تخییب اولنوب مطردن بدل جهنمده ماء صدید سقی
اولنمغه وعد اولندیلر (مثل الذین کفروا بربهم اعمالهم کرماد اشتدت به الریح فی یوم عاصف لا یقدرون
مما کسبوا علی شیء) رب تعالی یه کافر اولنلرك دنیاده ایشلدکاری اعمال خیرلرینك مثلی شول رماد
مثلیدرکه ریح انی برشدتلی کونده صاوروب طاغیده امدی بو اعمال کفاره مثلدرکه انده الله تعالی یه
غیری اشراك ایتدکاری ایچون اول حبط اولوب آخرتده اول کسب ایتدکاری اعمالدن برشیئه قادر اولمزلر
(ذلك هو الضلال البعید) امدی کفارك عمللری ثوابندن ویا طریق حقدن بعدلری برضلال بعیدرکه غایتنه
ایرلمز (ألم تر ان الله خلق السموات والارض بالحق) بیلمزمیسنکه الله تعالی سموات وارضی خلق ایتدی
برحکمت ووجهله کیم اول انك اوزره خلق اولنمغه لایق اولور (ان یشأ یذهبکم ویأت بخلق جدید) دیلرسه
اول سزی کیدروب سزدن بدل اکا زیاده طاعت ایدر برقومی کتورر (وما ذلك علی الله بعزیز) اشبو فعل
الله تعالی یه متعذر ویا متعسر دکلدر زیرا اول ذاتنده قادردر قدرتی بر مقدوره مختص اولوب مقدورآخردن
منتفی دکلدر اولکه شانی بو اوله حقیقدرکه اکا ایمان کتوریله یوم جزاده ثوابی رجا اولنوب عقابندن خوف
ایدیله (وبرزوا لله جمیعا) یوم قیامتده الله تعالینك امر ومحاسبه سیچون قبرلرندن خروج ایدهلر (فقال
الضعفاء للذین استکبروا انا کنا لکم تبعا فهل انتم مغنون عنا من عذاب الله من شیء) کفرهدن اتباع که رأیده
ضعیفلردر رؤسالرینه کیم متکبرلری ومستغویلریدر دیهلر که دنیاده بز سزه تابعلر ایدك که سزك رأیکزله
رسوللری تکذیب ونصایحلرندن اعراض ایدردك اشبو حالتده الله تعالینك عذابندن برشیئی بزدن دفع
ایدرمیسکز (قالوا لو هدانا الله لهدیناکم) اول رؤسا انلره دیهلر که اکر الله تعالی بزی ایمانه هدایت ایتمش
اولسه بزدخی سزی اکا دعوت ایدردك لکن بزی ضلالتده قودی بزدخی سزکیچون انی اختیار ایتدك (سواء
علینا اجزعنا ام صبرنا ما لنا من محیص) بزه مساویدرکه کسه جزع ویا صبر ایدهلم بزه عذابدن مهرب ومنجا یوقدر
مقاتل ایدرکه کفره نارده بری برلرینه دیهلر که کاشکی جمیعمز جزع ایدهلم اولیه اولسه بشیوز ییل جزع ایدهلر اول
نفع ایتمیجك کاشکی صبر ایدهلم دیوب بشیوز ییل دخی صبر ایدهلر اولدخی نفع ایتمیجك کرك جزع ویا صبر ایدهلم

بزه مساویدر هیچ بریله عذابدن قورتلغه بزه چاره یوقدر دیه‌لر * محمد بن کعب رضی الله عنه ایدر بکا خبر ایردیکه
اهل نار خزنه یه استغاثه ایدوب رب تعالیدن دیلکز که بزه بر کون عذابی تخفیف ایده خزنه دیه‌لر که رب
تعالیدن بینات ایله سزه رسوللر کلمدیمی دیه‌لر که کلشدی خزنه دیه‌لر که اویله اولسه الله تعالی یه کندیکز
یلوارك خزنه دن بر مدد اولمیجق مالکه دیه‌لر که رب تعالیدن دیلکل که بزه موت ایرکوره اول ایسه انلره
سکسان ییل جواب ویرمیه ییل ایسه اوچیوز التمش کوندر و کون ایسه بیك ییلجه‌در بعده انلره ملاحظه
ایدوب سز نارده ماکثلرسز دیه چون اندن مایوس اوله‌لر بری برلرینه دیه‌لر که کاك صبر ایده‌لم شاید اول بزه نفع
ایده تکیم اهل جنت دنیاده طاعته صبرلری نفع ایتدی وقتا که مدت صبرلری طویل اولوب نفع ایتمدیکن
کوره‌لر بر مدت مدیده اتفاقله جزعه مشغول اوله‌لر انکله دخی نفعن کورمیجك کرکسه جزع و یا صبر ایده‌لم
عذابدن خلاصه مفید اولمامقده ایکیسی مساویدر دیه‌لر اول حالتده ابلیس طوروب من بعد کلان آیتده
ذکر اولندیغی اوزره انلره سویلیه وقتا که اهل نارانك مقالەسن ایشیده‌لر نفسلرینه مقت ایده‌لر اول حالتده
ندا اولنه‌لر که الله تعالینك سزه مقتی سزك نفسلریکزه اولان مقتیدن اکبردر زیرا سز ایمانه دعوت
اولندیغکزده کافر اولوردیکز بعده ایکنجی کره ندا ایدوب دیه‌لر که یارب بزه وعدایتدیکك عذابی کوردك
و رسوللریکك تصدیقی سندن ایشتدك بزی کیرو دنیایه کوندر کل که عمل صالح ایشلیه وز زیرا مشاهده
ایتدیکمزده شکمز قالمیوب بزه علم یقین حاصل اولمشدر انلره دینله کیم اکر بز دیلسه وز هر نفسه هداسن ویردك
لکن قضام ثابت و وعیدم سبقت ایتدیکه جهنمی جن و ناسله طولدیرم اوچنجی کره ندا ایدوب دیه‌لر که یارب
بزی اجل قریبه تأخیر ایتکه دعوتکه اجابت و رسوللریکه متابعت ایده وز انلره دینله کیم سز بوندن اول دار
دنیاده یمین ایدردیکز که الله تعالی موتایی کیرو دیرکورمز دیردیکز دردنجی کره ندا ایدوب دیه‌لر که بزی
دنیایه چیقارغل که ایشلیوکلدیکمز اعمال فاسده‌دن بدل عمل صالح ایشلیه وز انلره دینله کیم بز سزی معمر
ایتمدکمی بر عمر ایله که انده تذکر ایدن کشی تذکر ایدردی و سزه نذیر دخی کلدی امدی نار عذابنی ذوق
ایدك که ظالمره نصرت ایدر یوقدر بعده بر زمان مدیدمرور ندنصکره انلره دینله کیم بزم آیتلریمز سزه تلاوت
اولنمزمیدی سز ایسه انی تکذیب ایدردیکز انی ایشدیجك دیه‌لرکه الآن رحمت اولنورز اول حالتده
اعتذار وجهی اوزره دیه‌لر که یارب شقاوتمز غلبه ایدوب قوم ضالین اولدق بزی بو ناردن کیرو دنیایه چیقارغل
اکرمن بعد کفر و مخالفته عودت ایدرسه‌وز نفسمزه ظلم ایتمش اولورز اول حالتده انلرزجرله اسکات اولنور
ومن بعد بکا سویلمکزدینوراویله اولسه انکله رجاودعالری کسیلوب بری برلرینه قارشوط و روب نباح
ایتمکه بونلور جهنم دخی اول وقتده اوزرلرینه برکیلور (وقال الشیطان لما قضی الامر ان الله وعدکم وعد
الحق و وعدتکم فاخلفتکم) وقتا که امر عباددن فراغ ایدیلوب اهل جنت جنته و اهل ناره کیردیریله
نارده شیطا ایچون بر منبر قوریله انس و جنك اشقیاسنه خطیب اولدیغی حالده اکا صعود ایده کفار
ثمه‌لریله انك فتنه اجتماع ایده‌لر اول انلره خطاب ایدوب دیه کیم الله تعالی سزه وعد حق ایدوب اکا وفا ایتدیکه
اول موتدنصکره بعث و جزا اولنمکزایدی انجاز ایتدی و بن ایسه سزه بعث و حساب یوقدر دیو وعد باطل
ایدوب سزی الدادم (وما کان لی علیکم من سلطان) و بنم ایچون اوزریکزه تسلطم یوغیدیکه سزی کفر
و معاصی یه الجا ایدیدم (الا ان دعوتکم) الا بو که نسویله سزی اکا دعوت ایتدم اول ایسه تسلط دکلدر
(فاستجبتم لی) سز ایسه بکا اجابته مسارعت ایتدیکز (فلا تلومونی ولوموا انفسکم) امدی بنی دعوتم
سبیله لوم ایتمکز زیرا عداوتن تصریح ایدن بونك کبیله لوم اولنمز بلکه کندیکزه لوم ایدك که بکا اجابت
ایدوب ربکزه اجابتی ترك ایتدیکز (ما انا بمصرخکم وما انتم بمصرخی) نه بن سزه اغاثه‌یه و نه سز بکا اغاثه‌یه
قادردکلرز که بری بریمزی ناردن چیقاره بیله وز (انی کفرت بما اشرکتمونی من قبل) اشبو کونده تبری ایتدم
اندنکه الله تعالی یه عبادتده بوندن اول دنیاده بنی اکا اشراك ایدردیکز (ان الظالمین لهم عذاب الیم)
کفر و معصیتله نفسلرینه ظلم ایدنلره عذاب وجیع وار درا شبونك امثالنی حکایتده سامعینی ایقاظ وار درکه

انکله

انکله نفسلرین محاسبه و عواقبلرین تدبر ایده‌لر (وادخل الذین آمنوا وعملوا الصالحات جنات تجری من تحتها
الانهار) مؤمن اولوب اداء فرائض و انتهاء محارم ایتمکله صالح اولنلر جنتلره ادخال اولنورلر که اشجارینك
التندن اجناس مختلفه نهرلر جاری اولور (خالدین فیها باذن ربهم) الله تعالینك اذن و امریله انده دائمین
اولدقلری حالده (تحیتهم فیها سلام) انلرك انده بری برلرینه تحیتی و یا خود ملائکه‌نك انلره تحیتی سلامدر
(الم تر کیف ضرب الله مثلا کلمة طیبة کشجرة طیبة) یا محمد بیلمزمیسنکه الله تعالی نیجه ضرب مثل ایتدی کلمهٔ
طیبه‌یی که اول شهادت کلمه‌سیدر و یا هر کلمهٔ جمیله‌در تسبیح و تحمید و استغفار و توبه و اذان و دعوت کبی شجرهٔ
طیبه کبی قیلدیکه انکله مراد نخله‌در (اصلها ثابت وفرعها فی السماء) که اول شجره‌نك اصلی یرده ثابتدر
فرعی ایسه یعنی اعلا و رأس و اغصانی سما جانبنه مرتفعه‌در کذلك کلمهٔ طیبه‌نك اصلی مؤمنك قلبنده
معرفت و تصدیقله راسخدر و فرعی انکه انی تکلم ایده اول عروج ایدر الله تعالی عندنده محل قبوله ایرنجه اکا
حجاب و مانع اولمز (تؤتی اکلها کل حین باذن ربها) که اول شجرهٔ طیبه ثمرنی رب تعالینك اراده و تکوینی ایله
ویرر هر وقتده که اول انی اکا تعیین ایتدی * دینلدیکه اول حینله مراد سنهٔ کامله‌در زیرا که نخله هر سنه‌ده
بر کره میوه‌لنور و یا خود مراد انك وقت اطلاعندن وقت صرامنه دکیندرکه اول التی آیدر و یا خود حین
ظهورندن ادراکنه دکدرکه اول درت آیدر و یا خود اکل اولنمسی وقتندن صرامنه دکدرکه اول ایکی آیدر
و یا خود مراد هر غدوه و عشیه‌در زیرا انك ثمری لیل و نهارده صیف و شتاده یئنور یا تمر و یا رطب و یا بسر اولدیغی
حالده کذلك مؤمنك عملی نهارك اولنده و آخرنده صعوددن زائل اولمز و برکت ایمانی هر وقتده اکا ایرر
ابدا کسلمز * دینلدیکه ایمانی شجره‌یه تمثیلده حکمت اولدرکه شجره‌نك کینونتی اوچ شیئله‌در عرق
راسخ و اصل قائم و فرع عالی ایله‌در کذلك ایمانك تمامی اوچ شیئله‌در تصدیق قلب و قول لسان و عمل
ارکانله‌در * دینلدیکه کلمهٔ طیبه‌یی اشجار بیننده نخله‌یه تشبیهده حکمت اولدرکه زیرا نخله اشجارك انسانه
اشبه‌در شول حیثیتدنکه رأسی کسلسه قورر اما که سائر اشجار انکله قوریمز بلکه جوانبندن شاخلنور
و نخله‌نك یمیش ویرمسی القاحله‌در مرأه‌نك حملی جماعله اولمسی کبی و اول آدم علیه السلامك طینه‌
سی فضله‌سندن خلق اولنوبدر اول اجلدن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم عمه‌کز نخله‌یه اکرام ایدك دیمشدر
(ویضرب الله الامثال للناس لعلهم یتذکرون) الله تعالی ناسه ضرب امثال ایدر تا که انکله متعظ اوله
لر زیرا انی ضربده زیاده افهام و تذکیر واردر شول سببدنکه اول معانی یی تصویردر (ومثل کلمة خبیثة
کشجرة خبیثة اجتثت من فوق الارض ما لها من قرار) و کلمهٔ شرکك مثلی شجرهٔ حنظل و یا ثوم و کشوث
مثلیدرکه انك عروقی قریبه اولدیغندن فوق ارضدن اول اقتلاع ایدیلور یرده اصل ثابتی و یا سمایه صاعد فرعی
یوقدر اداناریح انی یرندن ایرغورر کذلك کلمهٔ کفرك خیرده اصلی و اعمال صالحه‌دن فرعی یوقدرکه
محل قبوله صعود ایده بلکه باطل اولدیغیچون عن قریب مضمحل اولور (یثبت الله الذین آمنوا بالقول
الثابت فی الحیوة الدنیا وفی الآخرة) الله تعالی مؤمنلری دنیاده و قبرده قول ثابت اوزره تثبیت ایدرکه اول
(لا اله الا الله) کلمه‌سیدر اما حیاة دنیاده ثباتلری اولدرکه فتان بر بلایه مبتلا اولسه‌لر دینلری اوزره ثابت
اولوب مرتد اولمزلر اکرچه انواع عذابله تعذیب اولنورلرسه‌ده اما آخرتده انك اوزره ثابت اولملری قبرده
منکر و نکیر بندن و دیننادن و نبیندن سؤال ایتدکلرنده ربم الله تعالیدر و دینم اسلامدر و نبیم محمددر
دیو جواب ویرملریدر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر عبد قبره قونوب اصحابی انك قتندن کتدکلرنده
هنوز نعاللری قرعنی ایشیده طورر کن ایکی ملك کلوب انی اقعاد ایدرلر اشبو رجل یعنی محمد حقنده
نه دیردك دیو سؤال ایدرلر مؤمن ایسه دیرکه شهادت ایدرمکه اول الله تعالینك عبد و رسولیدر بعده
اکا دینورکه نارده‌کی مقعدیکه نظر ایتکه الله تعالی اندن بدل مقعدیکی جنتده ایلدی اوله اولسه ایکیسنه
دخی نظر ایده اندن قبری طول و عرضدن یتمش ذراع ککیشدریله و اکر میت منافق و یا کافر ایسه اول رجل
حقنده نه دیرسن دینلدکده دیه که بیلمزم ناس دیدیکن بن دخی دیردم اکا دینله که بیلمدك اندن اکا دمور دن

مطرقه ایله برکزین اوریله انکله اول بر صیحه ایده که قربنده اولان ثقلیندن غیری انی ایشیده حدیث آخرده
ایدر اشبوذکر اولنانلردنصکره مؤمنه دینورکه امدی کویکو اویقوسین اویو غل که انی احب اهلندن غیری احد
اویارمز حتی بعثه دکین انده راحتده اوله ومنافق وکافرانی بیلمزم دیدیکنده اذن الهی ایله برانک اوزره
یومیلور حتی که اضلاعی بری برینه کیرر تا بعثه دکین عذابده قالور (ویضل الله الظالمین) الله تعالی نفاق
وکفرله نفسلرینه ظلم ایدنلری قبرلرنده جواب صوابه هدایت ایتمز (ویفعل الله مایشاء) بعضنی تثبیت
وبعض آخری تضلیلدن دیلدیککن ایشلر اکا اعتراض ایدر اولمز (ألم تر الی الذین بدلوا نعمة الله کفرا)
کورمزمیسن شونلری که الله تعالینک نعمتنه شکری کفره تبدیل ایتدیلر * دینلدیکه انلرله مراد
اهل مکه درونعمة الله ایله مراد محمد صلی الله علیه وسلمدر یعنی الله تعالی انلری حرمنده اسکان ایدوب
بیت شریفنک قوامی قیلدی وانلره ابواب رزقی توسیع ایدوب محمد علیه السلام ایله شرف ویردی انلر ایسه
بونعمتلره شکردن بدل کفری اختیار ایدیجک حق تعالی انلره یدی یل قحط ایرکوردی ویوم بدرده انلرک
کیمین مؤمنلره اسیر وکیمین قتل ایتدردی (واحلوا قومهم دار البوار) وکندیلره تابع اولان قوملرین
دار هلاکه انزال ایتدیلر (جهنم یصلونها) که اول جهنمدر اکا کیررلر (وبئس القرار) اول ایسه نه چرکین
قرارکاه اولور (وجعلوا لله انداداً لیضلوا عن سبیله) انلر الله تعالی یه امثال قیلدیلر که ناسی انک سبیلندن
اضلال ایده لر (قل تمتعوا فان مصیرکم الی النار) انلره دیکل که شهواتکزله ویا عبادت اوثانله تمتع ایدک که یوم
قیامتده قرارکاهکز ناردر (قل لعبادی الذین آمنوا یقیموا الصلوة وینفقوا مما رزقناهم سرا وعلانیة من
قبل أن یأتی یوم لا بیع فیه ولا خلال) بنم مؤمن قوللریمه دیکل که صلاتی ارکان وسنن رعایتیله ادا ایتسونلر
وبزم انلره ویردیککمز اشیادن سرده وعلانیه ده مستحقینه انفاق ایتسونلر یعنی صدقه یی سرده وواجبی
علانیه ده ویرسونلر شول کونک کلمسندن اول که انده مبایعتله انتفاع اولنمز بلکه لوجه الله انفاق ایله
اولنور ومخالّه ایله ده انتفاع اولنمز بلکه اعمال صالحه ایله اولنور (الله الذی خلق السموات والارض) الله
تعالی اول قدیردرکه سموات وارضی خلق ایتدیکه اول انک وحدانیتنه وکمال قدرتنه دلالت ایدر
(وانزل من السماء ماء فاخرج به من الثمرات رزقاً لکم) وسمادن یغمور ایندروب انکله انواع ثماردن
اخراج ایتدیکه دنیاده معیشتکزه اول سبب اوله ویاخود اول یغموریله سزه رزق اخراج ایلدیکه اول کرکسه
مطعوم ویا ملبوسدر (وسخر لکم الفلک لتجری فی البحر بامره) وسزکیچون سفاینی تسخیر ایتدیکه انک
مشیئتیله توجه ایتدیککز جانبه اول جاری اوله (وسخر لکم الانهار) وسزکیچون نهرلری دخی تسخیر ایتدیکه
انتفاع وتصرفکزه معد اوله * دینلدیکه اشبو اشیانک تسخیریله مراد اتخاذی کیفیتنی تعلیمدر (وسخر لکم
الشمس والقمر دائبین) وشمس وقمری دخی دائبین اولدقلری حالده سزه تسخیر ایتدیکه اول ایکیسنک ضوئیله
نفعلنورسز وجریانیله شهور وسنین حسابنی بیلورسز ومکوناتدن اصلاح ایتدیکی شیئله تعیش قیلورسز
(وسخر لکم اللیل والنهار) ودخی لیل ونهاری تسخیر ایتدیکه ضیا وظلمت زیاده ونقصانله تعاقب ایدرلر تاکه
لیلده منام واستراحت ایچون استقرار ایده سز ونهارده معاش وحوایجکز طلبنه کیده سز (وآتیکم من کل
ماسألتموه) وسزه هرشیئدن احتیاج اولوب لسان حال ایله سؤال ایتدیککز شیئی ویردی (وان تعدوا نعمة
الله لا تحصوها) اکرسز الله تعالینک سزه انعام ایتدیکی نعمتک انواعنی عد ایتمک مراد ایتسکز اکا طاقتکز
اولمیه دی فکیف که انک افرادنی عد ایده بیله سز زیرا که اکا حد ونهایت یوقدر (ان الانسان لظلوم کفار)
جنس انسان نعمته ظلم ایدیجیدر شکرندن غافل اولمسیله ویا نفسنه ظلم ایدیجیدر انی حرمانه عرض ایتمسیله
واول شدید الکفراندر رب تعالینک نعمتلرینی ستر ایدرکه اول جمع ومنع ایدر * دینلدیکه ظلوم اولدرکه اکا
انعام ایتمیانه شکر ایده وکفار اولدرکه منعمنی انکار ایده (فصل) امام ابو حامد محمد الغزالی علیه رحمة الله
علی التوالی احیاء علومنده ایدر معلوم اوله که هر شیئکه دنیاده خلق اولندی عبد ایچون آخرت سعادتنه
واصل اولمغه آلتدر اکر انی طاعتنده استعمال ایدرسه اول استعمال ایتدیکی اسبابده کی نعمتنه شاکر اولور

واکر

واکر استعمالی ترک ایدرسه ویا انی معصیت طریقنده استعمال ایدرسه اول نعمتنه کافر اولور هرکیم که برشیئی
ماخلق له سندن استعمال ایتمیه ویا مراد اولنمان وجه اوزره استعمال ایده انده کی نعمتنه کافر اولور اولکه
یدیله غیری ضرب ایده ید نعمتنه کافر اولور زیرا که یدلک ماخلق له سی کشی انکله کندیدن مهلکاتی دفع
ومنافعنی اخذ دریوخسه انکله غیره اضرار دکلدر واول که نامحرم یوزینه نظر ایده کوز وکونش نعمتنه کافر
اولور زیرا کورمک ایکیسیله تمام اولور والحال اول ایکیسنک ماخلق له لری دین ودنیایه نفعلو کوریله
وضررلودن صاقنله اول ایسه اول ایکیسن مراد اولنمان شیئده استعمال ایتدی زیرا که دنیاده واسبابی خلقله
مراد عباد انکله الله تعالی یه وصوله استعانت ایدرلر اکا وصول ایسه غرور دنیادن تباعد ایدوب اکا انس
ومحبتله درلکن انس دوام ذکرله ومحبت دوام فکردن حاصل اولور معرفتله دروذکر وفکره دوام ایسه بدنک
دوامیله دروبدنک دوامی ایسه ارض وماء وهوا وغذا ایله درو بونک تمامی ایسه ارض وسمانک وسائر اعضاء
ظاهره وباطنه نک خلقیله دروبونک کلیسی بدن ایچوندروبدن ایسه مطیة نفسدر والله تعالی یه رجوع ایده جک
طول عبادت ومعرفتله نفس مطمئنه در * معلوم اوله که اهل آخرت حقنده مال واهل وولد واقارب وعز
وجاهک نعمت اولمسی شول وجهندرکه اشبو اسباب جناح مبلغ وآلت مسهله مجراسنه جاری اولور
اما مالک نعمت اولمسی زیرا فقیرک کفایه سی اولمسه علم وکمال طلبنده مثلی شجاع مثلیدرکه سلاحسز
جنکه کیده اول اجلدن پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه مال صالح رجل صالح ایچون طاعتنه
نه کوکچک عون اولور برکسه که مالی اولمیه اوقاتی ضرورات معیشت طلبنده کچوررو انکله ذکروفکردن
قالوروا ما اهل وولد صالحه حاجتک وجهی خفی اولمز پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه مؤمن
حقنده مرأة صالحه دین امرینه نه کوکچک عون اولوروولد صالح حقنده دیدیکه برمؤمن وفات ایتسه اوچ
خصلتدن غیری عملی کسیلور انک بری ولد صالحدر انکیچون دعا قیلور واما اقارب کشی یه ال وکوز کبیدر
اقاربی کثیر اولان کشی یه امور دنیادن مهمات دفعیه انلر سببیله آسان اولوروا ما عز وجاهک نعمت اولمسی
زیرا انکله نفسندن ذل وضیمی کیدرر ظالم وعدودن خوفی واراتسه انکله دفع اولور اشبو قصد اوزره ملک
وسلطنتلری اولمیان انبیا سلاطین عندنده جاهلری اولمغه رغبت ایدرلردی علماء دین دخی کذلک یوخسه
تناول دنیا ایچون دکل معلوم اوله که انسانک فضائل بدنیه یه مثلا صحت وقوت وطول عمره شدت حاجتی
اولدیغنده خفا یوقدر زیرا علم وعملک تمامی انکله در فضائل بدنیه دن جمال برامر مستحقر قلیل الغنی ایکن نه
خیراتدندر دنیاده نفعی اولدیغنه خفا یوقدر وآخرتده نفعی ایکی وجهدندر بری بودرکه جمیلک حاجاتی اجابته
اقرب وجاهی صدورده اوسعدر وهرشیئکه قضاء حاجات دنیویه یه معین اوله انکله حاجات اخرویه یه دخی
ایریشیلور وجه ثانی اولدرکه اکثریا جمال کمال نفسه دلالت ایدر زیرا الجان نور نفسک اشراقی تمام اوله ظاهر
بدنه طلوع ایدر اول اجلدن اصحاب فراست مکارم نفس معرفتنده هیأت بدنه تعویل ایدوب وجه وعین
مرآت باطندر دیدیلر زیرا که غضب وسرور وغم اثری انده ظاهر اولور * دینلدیکه طلاقت وجه نفسده
اولان شیئک عنوانیدر زیرا پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم دیدیکه (اطلبوا الخیر عند حسان الوجوه)
کوزل یوزلولر عندنده خیر طلب ایدک وجمالدن مراد اول دکلدرکه شهوتی تحریک ایده زیرا که اول انوثتدر
بلکه انکله مراد ارتفاع قامتده استقامت ولحمده اعتدال واعضاده تناسب وخلقت وجهده تناصفدرکه
اکا نظردن طباع نفرت ایتمیه معلوم اوله که صحت بدن نعم آلهیه دن رتبه متأخرده برنعمتدر اکر انک اسبابی
استقصا اراده اولنسه اکا قدرت اولمیدی لکن اسباب صحتک برینه کا کادرانک تمامی اسبابندن برنده
ذکر ایده لم اکل برفعلدر وهرفعل حرکتدر وهرحرکت ایچون برجسم متحرکدن لابدرکه اول اکا آلت
اوله واول آلت ایچون حرکتنه قدرتدن لابدر وحرکت اراده دن ومراد علم وادراکدن واکل ایچون
مأکولدن ومأکول ایچون اصلدن وانی اصلاح ایدر صانعدن لابدر * اما اسباب ادراک خلقنده کی نعم الله
بیانی اولدرکه * حق تعالی نباتی خلق ایتدیکه اول وجودده حجر ومدر وحدید ونحاس وسائر نما واغتذانی

اولیان جواهردن اکملدرزیرا که نباتده برقوت خلق اولنوبدرکه انکله غذایی ارضده کی اصل وعروقی
جهتندن کندویه جذب ایدراکراصلی جهتندن غذایی منع اولنسه جهة اخرادن غذا طلبنه امکانی اولمز
قوررامدی اول انسانه نسبتله ناقصدرزیرا که الله تعالی انسانده غذاسنی طلب ایچون آلات احساس
وآلات حرکت خلق ایتدی امدی حواس خمسه که آلات ادراکدر هر برنده حق تعالینك خلق ایتدیکی نعم
وحکم ترتیبنه نظرایت که انك اولکیسی حاسهٔ لمسدر خلق اولندیکه نار محرقه ویاسیف جارح مس ایتسه انی
حس ایدوب اندن بعیداوله اشبو حاسه دن هیچ برحیوانك انفکاکی متصوردکلدر لکن بونکله بدنه ماس
اولان حس اولنور بوخسه بعید ومفارق اولان دکل اویله اولسه بدندن بعیدك ادراکنه حاسهٔ اخرایه
احتیاج اولدیکه اکا شم دینور انکله رایحه ادراك اولنورالا بوکه قنغی جانبدن کلدیکی بیلنمزاویله اولسه
بصرخلق اولندیکه انك جهتی کوریله لکن بونکله وراء حجابده کی شیء ادراك اولنمزحتی وراء حجابده عدو اولسه
یاننه کلنجه بیلنمز شرندن قاچوب قورتلنمزاویله اولسه حاسهٔ سمع خلق اولندیکه انکله وراء جدارده کی
اصوات وجریانات حرکات ادراك اولنه وبونك هیچ بری مفیداولمزدی اکرحاسهٔ ذوق اولنسه زیرا غذا واصل
اولدیغنده موافق ویامخالف ایدیککی ادراك اولنمسه مخالف شیء اکل ایله هلاك ایریشیلوردی بعده بونك
کلیسی مفیداولمزدی اکرمقدمهٔ دماغده حس مشترك دینورادراك آخرخلق اولنمسه که انده حواس خمس
مذکوره جمع اولورا کراول اولسه انسانه امرطویل اولوردی چقان برشیء اصفرا کل ایدوب انی مر
وطبعنه مخالف بولغله ترك ایتسه مرهٔ اخراده انی کوردیکنده مضرایدیکن بیلمزدی ثانیا ذوق ایتمینجه انك
مر وحلو ایدوکنی بیلمزدی امدی انی بیلمسی حس مشترکه دردزیرا عین انجق صفرتی وذوق انجق مرارتی
ادراك ایدرغیری دکل امدی برحاکم لازم اولدیکه عندنده صفرت ومرارت جمع اوله حتی که صفرتی ادراك
ایتدیکنده مرایدیکنه حکم ایدوب ثانیا تناولندن امتناع ایده بونك جمله سنده حیوانات انسانه مشارك
اولورزیرا بوحواسك کلیسی شاتده دخی موجوددر اکر بونکله قالنسه انسان سائرحیوانات کبی نقصان
اوزره اولوردی زیرا بهیمه حیله ایله طوتیلور بیلمزکه حیله یی نوجهله دفع ایده ویاقیداولدیغنده نیجه
قورتیله وکاهی حالده استلذاذ ایتدیکی شیئی اکالةٔ ثانیه حالده مریض ومردا ولور زیراکه عواقبی ادراك
ایتمزاویله اولسه حق جل وعلا انسانی سائرحیواناتدن تمییزایچون صفةٔ اخری ایله تکریم ایتدیکه اول
عقلدرکه انکله اطعمه نك ضرر ونفعن بیلوروعواقب اموری تأمل قیلور واطعمه نك اعداد اسباب وتألیف
وطبخی کیفیتن ادراك ایدوب سبب صحتی اولان شیئی اکلده عقل ایله نفعلنور اشبو عقلك اخس فوائدیدر
اما که انك فائدهٔ کبراسی حق تعالینك ذات وصفات وافعالی معرفتیدر اویله اولسه حواس خمس انك
حقنده جواسیس واصحاب اخبار وموکلین نواحی مملکت منزله سنده اولورانك بری اخبار الوان وبری اخبار
اصوات وبری اخبار روایح وبری اخبار طعوم وبری اخبار حرو برد ولین وصلابت امرینه موکل
اولور بعده هربری اقطار ارضدن اقتناص ایتدیکی اخباری حس مشترکه تسلیم ایدروحس مشترك
ایسه مقدمهٔ دماغده قاعد رباب ملکده صاحب قصص کبیدرکه نواحی عالمدن ورود ایدن قصصی جمع
واخذ ایدروطن اولنمسونکه بونکله حواس مذکوره نك عجائبی استیفا اولنه بلکه حواسك بریسکه
بصردرعین ایسه اکا آلتدر اون طبقات مختلفه اوزره ترکیب اولنوبدرانك بعضی رطوبات وبعضی
اغشیه دراول اغشیه نك بعضی نسج عنکبوت وبعضی مشیمه کبیدراول رطوباتك بعضی یومرطه
بیاضنه بکزروبعضی جمده بکزر واول طبقات عشره دن هربرینك برصفت وصورت وشکل وهیئت
وعرض وتدویروترکیبی وارد رحتی اکراول طبقاتك ویاهرطبقه نك صفاتندن برصفتنه خلل ایرسه
بصرمختل اولوب اطبا وکحالون انك علاجندن عاجزاوله لردی اشبو حاسهٔ واحده ده حاسهٔ سمعی وسائر
حواسی اکا قیاس ایت بلکه حس بصرده وطبقاتنده کی حکم ونعم ذکری ممکن اولمزکه برنیجه مجلداتده استیفا
اولنه حالبوکه انك جمله سی برجوزهٔ صغیره اوزره زیاده اولمز جمیع بدن وسائراعضاده اولان عجائبی اکا قیاس

ایت

ایت اشبوذکر اولنان ادراکات خلقنده کی نعم آلهیه ده مرامز درا ما ارادت خلقنده کی نعم الله ذکرنده ایدر
اکرغذایی ادراك ایچون بصرخلق اولنوب لکن طبعده اکا میل وشوق وشهوت خلق اولنمسه بصرمعطل
اولوردی نتکیم بعض مریض طعامی کورروا ول اکا انفع اشیاایدیکن بیلورایکن اکا شهوتی اولمدیغندن
انی تناول ایتمز بصروادراکی معطل قالوراویله اولسه حق جل وعلا انسانده شهوتی خلق ایدوب انسانی
اوزره انی تسلیط ایتدی تا که انکله طعام تناولنه مضطر اولوب غذا ایله باقی اوله اشبو امرده سائرحیوانات
دخی انسانه مشارکدر بعده اشبو شهوت حاجت دکاوبی اخذ تسکره ساکن اولسه اسراف ونفسنی اهلاك
مؤدی اولوراویله اولسه الله تعالی کراهتی خلق ایتدیکه شبع عندنده اکلی ترك ایده یوخسه زرع کبی اسافلنه
صب اولنان مائی جذب ایدر فاسد اولور وانسانده بدنی بقاسیچون شهوت اکل خلق اولندیغی کبی نسلی
بقاسیچون شهوت وقاع دخی خلق اولندی بوندن صکره جوانبدن کلان مهلکاتی دفع ایچون انسانده غضب
خلق اولندی زیرا اکرغضب اولسه آفاته عرضه اولوردی وغذادن حاصل اولندن الوردی زیرا انی
هرکشی اشتها ایدر بعده شهوت وغضب حالنده کی نفع وضرره داعی اولوب مالده کی به نفعی اولمدیغندن الله
تعالی عقل اشارتی تحتنده مسخره ارادهٔ اخری خلق ایلدیکه اول معرفت عواقبدرانکله انسان بهائمدن
ممتازاولدی * اما قدرت وآلات حرکت خلقنده کی نعم الله ذکرنده ایدرحسله ادراك اولنور وارادة ایله طلب
ویاهربه میل ایدیلورلکن آلات طلب وهرب اولمیجق میل نه یه مفیداولورنیجه زمن واردرکه شیء بعیده
مشتاق ایکن اکا ایاغی اولمدیغندن اکا وارمغه امکانی اولمزویاخود الی مفقود ویا مفلوج اولمغله انی المغه
چاره سی اولمزامدی آلات حرکته وحرکت قدرتنه احتیاج اولورتا که حرکتی طلبده ایسه مقتضای
شهوتله اوله وهربده ایسه مقتضای کراهتله اوله وطعام اراقده کوریلوب قتنه وارلق کفایت ایتمز
مادامکه اخذ اولنمیه اویله اولسه آلت باطشه خلق اولندیکه انکله اخذ ایدیله طویل اولدیککه اشیایه
مد ایدیله مفاصل کثیره یی مشتمل اولدیکه هرجانبه تحریك ایدیله مد اولندقدن صکره اکا کدریله ویدك
رأسنده کف عریض خلق اولنوب انده اصابع قیلندی وابهام برجانبده اربعهٔ باقیه یی دورایدراولدی اکر
مجتمعه ویامتراکمه اولسه انکله تمام غرض حاصل اولمزدی امدی بسط اولنسه مجرفه درضم وتثنیه اولنسه
مغرفه درجمع اولنسه آلت ضربدرنشر وقبض اولنسه آلت قبضدر بعده اصابعه اظفار خلق اولنوب رؤس
اصابع اکا اسناد اولندیکه اصابعك حاوی اولمدیغی اشیاء دقیقه یی التقاط ایده بعده چونکه طعام یدایله اخذ
اولنه مفیداولمز مادامکه معده یه کیرمیه اول ایسه باطنده درامدی ظاهردن اکا ایردهلیزه احتیاج اولدی
اویله اولسه فم طعام ایچون معده یه ایرکورمکه منفذ اولدی چونکه طعام فمه وضع اولنه حالبوکه ابتلاعی ممکن
دکل قطعهٔ واحده اولسه انی طحن ایدرطاحونه یه احتیاج اولدیغیچون ایکی عظمدن لحیین خلق اولنوب اکا
اسنان ترکیب ایدلدی واضراس علیا سفلی اوزره تطبیق اولندیکه انکله طعام طحن ایدیله وکاهی طعام کسره
وکاهی قطعه یه محتاج اولدقده اسنانك بعضی طحن ایچون عریض قیلندی اضراس کبی وبعضی قطع ایچون
حاد قیلندی انیاب کبی بعده لحیینك مفصلی متخلخل قیلندی برحیثیتله که فك اسفله تقدم وتأخرایدرتا که
فك اعلا اوزره دوزان رحی کبی دورایده اکربویله اولمسه تصفیق یدین کبی بری اول بریسنه ضرب ایله طحن
تمام اولمزدی امدی لحی اسفل حرکت دوریه ایله متحرك ولحی اعلا ثابت قیلندی چونکه طعام فضاء فمه قویله
طعام بنفسه تحت اسنانده تحرك ایدمز واسنان دخی انی کندویه جرایده مزویدایسه داخل فمده تصرف
ایده مزاویله اولسه لسان خلق اولندیکه جوانب فمده طواف ایده وطعامی وسط فمدن بحسب الحاجه تحت
اسنانه ردایده مجرفه کبی که طعامی رحایه ردایدر چونکه طعام قطع وطحن اولنه یابس ایسه ابتلاعه مجال
اولمز مادامکه حلق نوع رطوبتله متزلق اولمیه اویله اولسه حق تعالی تحت اسانده برعین خلق ایتدیکه
اندن لعاب فیضان ایدوب انکله حاجت دکا وطعام منعجن اولورچونکه طعام مطحون ومنعجن اوله انی فمدن
معده یه ایرکورمری وحنجره یی تهیئه ایتدی وانك رأسنده طبقات قیلدیکه اخذ طعام ایچون اچیلور

وبعد الاخذ بو ملوب صقيلور چانكه طعام معده يه ورودايده اول كرك خبز ويا فاكهه در اول هيئتده لحم وعظم ودم اولمغه صالح اولمز بلكه طبخ تامه محتاج اولور اوليه اولسه حق تعالى معده يى قدر هيئتنده خلق ايتدى طعام انكچون انك ايچنه واقع اولديغنده اعضاء باطنه نك حرارتيله اول طعامك هضم ونضجى تمام ومنطبخ ومايع اولوب تجاويف عروقه نفوذه صالح اوله ومعده ايله كبد بيننده عروقدن مجارى اولور اول طعام اكا منصب اولور حتى كبده ايريشور كبد ايسه طينهٔ دمدن معجونه دركه نه اول دمدر وانده عروق كثيرهٔ شعريه واردر اجزاء كبده منتشره درامدى اول طعام رقيق اكادوكلوب اجزاسنه داغيلور وقوت كبد اكا استيلا ايدوب انى دم لوننه دوندرر وانده ريثما مستقر اولوب انكچون نضج آخر حاصل اولور واندن اعضايه غذا اولمغه صالح دم صافى هيئتي پيدا اولور واول دمدن ايكى فضله تولد ايدركه برى درديه بكزر خلط سودا ويدر وبرى رغوه يه بكزر صفرادر اكراندن بو ايكى فضله تولد ايتمسه مزاج اعضايه فساد ايرردى اوليه اولسه مراره وطحال خلق اولنديكه مراره فضلهٔ صفراويه يى وطحال عكر سوداوى يى جذب ايدوب انكله دم صافى قالور بعده ايكى كليه خلق اولنوب هر برندن كبده متصل عنق طويل قيلنديكه كبدده كى عروق دقيقه دن طلوع ايدن مائيتي جذب ايده بعده عروق اقسام وهرقسمى شعب قيلنديغندن نصكره بدنك كليسنه ظاهر وباطننه منتشر ايدلدى بعده اول عروقدن سائر اعضايه دم صافى اجرا ايدلدى اكر مراره يه آفت ايرسه دم فاسد اولوب امراض صفراويه حدوث ايدر واكر طحاله آفت ايرسه خلط سوداوى يى جذب ايتمسه اندن امراض سوداويه حدوث ايدر امدى اكل ايچون اعداد اولنان اسبابده كى نعم بياننده بو دكاو ايله اكتفا اولندى اشبو ذكر اولنان نعم الله بحارينك بحر واحدندن برقطره دربلكه جميع خلقك نعم اللهدن بيلديكى بيلدكارينه اضافتله قطره دن اقلدر * معلوم اوله كه الله تعالينك اطعمه خلقنده كى نعمى كثيردر اكر هر طعامده كى عجائب نعم ذكر اولنورسه كلام طويل اولور زيرا اطعمه يا ادويه ويا فواكه ويا اغذيه دركه اصلدر امدى اغذيه جملهسندن حبه برى ذكر ايدوب ماعداسن ترك ايدهلم بركمسنه حبه ويا حبات بولسه اكر انى يرسه فانى اولوب كيدر وكندى آچ قالور يترا وليه اولسه احتياج اولديكه انى ارتوره وانكله حاجاتن بتوره الله تعالى حبهٔ حنطه ده قوت اغتذا خلق ايتديكه مائله غذا النور وانى عروق واسطه سيله باطننه جذب ايدر وحبه يه هرشئ غذا اولمز بلكه غذاء مخصوصه محتاج اولور حتى اول يتده ترك ايداسه اكا نما ايرمز زيرا اكا انده انجق هوا ايرر ومجرد هوا اكا غذا اولمز وكذلك ماده ويا ارضده ترك اولنسه كه انده ماء اولمسه انكله دخى اكا نما ايرمز بلكه اكا ارضدن لابد دركه انده ماء اوله وماء ارضله امتزاج ايدوب طين اوله بعده اكا ماء وتراب كفايت ايتمز زيرا كه اول برارض نديهٔ صلبه متراكمه ده ترك اولنسه هوا اولمديغيچون ينه اكا نما ايرمز بلكه لابد دركه برارض رخوهٔ متخلخله ده ترك اولنسه كه اكا هوا ايره وهوا ايسه اكا بنفسه تحرك ايتمز بلكه هوا ريحه محتاجدر كه هوايى سوره وقهرله انى ارضه كيرديره بعده بونك كليسى كفايت ايتمز چقان بردمفرطده اوله بلكه حرارت ربيع وصيفه محتاج اولور امدى غذا اشبو درت شيئله حاصل اولور نظر ايتكه هربرى نوجهله وجوده كلور الله تعالى بكارلرى تفجير ونهرلرى اجرا ايدركه ارض زراعته سوق ايديله ومياه ارتفاع ايتديكى ارض مرتفعه ده كى زرعى مياه امطارله انبات ايدركه ضايع اولميه وبولتلر اوزره يللرى تسليط ايدركه اقطار عالمه انى سوق ايده ونظر ايتكه طاغلرده صولرى نيجه حفظ ايدوب بحسب الحاجه تدريجله يريوزينه اندن بكارلر آقيدر اكر اول دفعة جيقسه بلادى غرق وزروع ومواشى يى هلاك ايدردى وماثله ارض ايكيسيدخى بارد اولديغندن حرارت حصول ايچون شمس تسخير اولندى تا كه حر وبردك هربرى حاجت دكاو اوله چقن نبات ارضدن مرتفع اوله فواكهده انعقاد وصلابت اولديغندن نضجى ايچون رطوبته احتياج اولندى اوليه اولسه انى ترطيب ايچون قمر تسخير ايدلدى اكر اشجار شمس وقمرك شروقنه مانع ظللده اولسه اول اشجاره فساد ونقص ايرر حتى برشجرهٔ صغيره نك اوزرينه برشجرهٔ كبيره اظلال ايتسه آز زمانده آنى افساد ايدر شمس تسخين وقمر ترطيبه تسخير اولنديغى كبى سماده كى هر بر كوكب

بروع

برنوع افاده يه تسخير اولنمشدر وبعيد اولمز كه انك هربرنده حكم كثيره اوله كه احصاسنه قوت بشر وفا ايتمه امدى غذاى نباتك تمامى ماء وهوا وشمس وقمر وكواكبله دروانلرك تمامى افلاكله دركه انده مركوزدر وافلاكك تمامى حركاتله در وحركاتك تمامى ملائكهٔ سماويه ايله دركه انى تحريك ايدرلر * اما انسانه اطعمه يى ايصال ايدر اسبابده كى نعم الله ذكرنده ايدر اطعمه نك كليسى هرمكانده بولنمز ناس ايسه وجه ارضده منتشرلردر كاهى انلردن اطعمه بعيد اولور بلكه انكله وانلر بيننه بحار وبرارى حائل اولور نظر ايتكه الله تعالى تجارى نيجه تسخير ايتدى قلبلرى اوزره ماله حرصى وديجه شرهى تسليط ايتدى حالبوكه غالب امرده اول انلره غنا ويرمز بلكه جمع ايتدكارندنصكره انكله يا سفينه لرى غرق اولور ويا قطاع طريق انى اللرندن الور ويا سلطان غصب ايدوب كنديلر محروم قالور احسن حاللرى بودركه اول انلرك وارثلرينه قاله والحال ورثه انلرك اشد اعداسيدر امدى نظر ايتكه حق تعالى انلره جهل وغفلتى نيجه تسليط ايدر حتى كه ربح طلبنده انواع شدائدى ارتكاب ايدرلر واطعمه وسائر حوائجى شرق وغربدن برارى وبحاردن دوه لر وكميلرله كتورمكه كيدرلر نظر ايتكه الله تعالى انلره سفاين صنعتن وانى يورتمسى كيفيتن نيجه تعليم ايتدى وحيواناتى خلق ايدوب برارىده ركوب وحمله نيجه تسخير ايتدى تا كه انكله اطعمه وسائر حوائجى بولنمان يردن الوب كتوره لر اول بولنديغى ديار اهلنك قتنه كتوروب حاجتلرين بتوره لر * اما اصلاح اطعمه ده كى نعم الله ذكرنده ايدر اطعمه نك جمله سندن رغيف واحده نظر ايتكه بذرى ارضه القادن اكله صلاحنه دكين نه دكلو عمله احتياج اولور امدى انك ابتداسى ارضى حراثتله اصلاحدر اندن نصكره اوزرينه تخم اكيله بعده اوكوز لازمدركه انكله برسوريله وصبان وسائر حفت آلاتيله بتوريله بعده برزمان اول صواريله واندن بيان اوتلرى كيدريله بعده بحله وخرمنده دوكيلوب صاووريله واوكوديلوب خمير ايديله وبشوريلوب اكله صالح اتمك اوله امدى تأمل ايت ذكر اولنان واولنميان افعالك عددينه كيم اكا لازم اولور واشخاص عددنه كيم اكا قائم اولور وحديد وخشب وحجر وسائر آلاتكه اكا احتياج اولور وآلات حراثت وطحن وخبز اصلاحنده نجار وحداد وسائر صناع اعمالنه كيم ايش انكله تمام اولور نظر ايت حق تعالى حدادى حديد ورصاص ونحاسه نيجه احتياج ايتدى وانك تحصيلنه جبال واحجار ومعادنى محل ايتدى اكر تفتيش وتأمل اولنسه بيلنوركه رغيف واحد اكله صالح اولنجه بيك صانعدن اكثر انده عمل قيلور ابتداسى ملائكدركه انزال ماء ايچون بولتلرى سورر وملائكه جهتندن اولان اعمال نهايتندنصكره نوبت انسان اعمالنه ايرر امدى تأمل ايت اول آلات تحصيلنده انسانك كثرت اعمالنه كيم اكر الله تعالى جمع بلادو تسخير عباد ايتمسه مثلا اكين بچمكه منجل عملنه احتياج اولندقده انك تحصيلنه برانسان عمرينى افنا ايتسه وفا ايتميدى نظر ايتكه حق جل وعلا برنطفهٔ قذره دن خلق ايتديكى عبدنه بونك كبى اعمال عجيبه وصنايع غريبه عملنه قدرت ويردى نظر ايتكه بلدلك اكر طحان ويا حداد ويا حايكدن ويا اخس اعمال اولان حجامدن ويا جملهٔ صناعك برندن خالى اولسه انسانه نيجه اضطراب وامورينه نه مرتبه تغير وانقلاب ايرردى امدى حق جل وعلا عبادنى برى برلرينه تسخيرله مشيئهٔ ازليه سن اتمام وحكمهٔ جليله سن اجرا ايله خلقه انعام ايتدى (اما اصلاح مصلحتده اولان نعم الله ذكرنده ايدر) صناع كه اطعمه وغيرى اصلاح ايدرلر اكر انلرى تفرق وطباعلرى تنافر ايتسه برى برلرينه نفع ايتميوب وحوش كبى برمكانده قرار ايتمزلر وغرض واحد اوزره اتفاق بولنسه كتمزلردى نظر ايتكه حق تعالى انلرك قلوبن نيجه تأليف واوزرلرينه انس ومحبتى تسليط ايتدى اول اجلدن اجتماع والفت ايتديلر مدينه لر وقريه لر بنا ايديلر مسكن ودارلرين برى برلرينه قريب وجار ايتديلر واسواق وخانات وسائر اصناف بقاعله بلده لرينى تزيين ايتديلر بعده اشبو محبت طبع آدمى مقتضاسنجه بعض اغراضدن مزاحمه ومنافسه لرى سببيله كيدر بلكه تقابل وتنافره ايرر اولديغيچون الله تعالى اوزرلرينه سلاطينى تسليط ايتدى وقلوب رعايا ده رعب القا سيله اول سلاطينه امداد ايتدى حتى كه رعايا انلره انقياد ايتديلر طوعا وكرها يوريلان يوله كنديلر نظر ايتكه حق جل وعلا سلاطينى اصلاح بلاد طريقنه نيجه ارشاد ايتدى حتى كه اجزاء بلدى

ترتیب ایتدیلر کانه شخص واحدك اجزاسی کبی غرض واحد اوزره بری برلرینه تعاون ایتدیلر پس
بو اجلدن رؤسا وقضاة وزعمای اسواق ترتیب اولندی خلق قانون عدله مضطر وتعاون وتساعده ملزم قیلندی
نظر ایتکه حق جل وعلا انبیایی نیجه بعث ایتدیکه سلاطینه رعایا اصلاحنی تعلیم ایدهلر وانبیایی ملائکه ایله
وملائکهیی بری برلریله اصلاح ایتدی حتی شول ملکه ایردیکه اول الله تعالی یه واسطهسز تقرب ایتدی اما
ملائکه خلقندهکی نعم الله ذکرنده ایدر اجزاء انساندن بلکه اجزاء نباتدن هر جزء اغتذا ایتمز الا کاملائکهدن
اقل مرتبهیدی ملك موکل اولمغله اونه ویوزه واندن اکثره ایرشنجه وغذا آخر امرده دم بعده لحم بعده عظم
وعرق وعصب اولوردمك اشبو اشیایه تحولی دکل الا صناعلهدر وصناع ایسه باطنده ملائکهدر
تنکیم ظاهرده صناع اهل بلدلردر امدی برملك غذایی لحم وعظم جوارنه جذب ایدر زیرا که غذا بنفسه
تحرك ایتمز وبرملك دخی انك جوارنده غذایی امساك ایدر وبرملك دخی اندن صورة دم خلع ایدر وبرملك دخی
اکا لحم وعظم وعرق صورتن کیورر وبرملك دخی حاجت غذادن فاضلی کیورر وبرملك دخی صفت
عظم اکتساب ایتدیکی شیئی عظمه وصفت لحم اکتساب ایتدیکی شیئی لحمه الصاق ایدرکه منفصل
اولمیه وبرملك دخی الصاقده مقادیری رعایت ایدر یوخسه ظن اولنمسونکه دم بالطبع کندی شکلنك
مهندسی اوله اول امور مذکورهیی طبیعه محال کورن اول دیدیکنی بیلمز جاهللردر امدی اشبو ملائکهٔ
ارضیهدرکه سکا مشغوللردر والحال سن نومده استراحت وغفلتده تردد ایدرسن انلر سنك
باطنکده غذاکی اصلاح ایدرلر سن ایسه اندن خبردار دکلسن اجزاء بدنك هر برنده حکیم بولنجیلندر
وملائکهٔ ارضیهنك مددی ملائکهٔ سماویهدندر وانلرك ایسه مددی حملهٔ عرشدندر وجمیعنی تأیید وهدایت
وتسدید ایدن حضرت رب العالمین جل شانهدر * معلوم اوله که هر نفسك انقباض وانبساطنده ایکی
نعمت واردر زیرا که انبساطله قلبدن دخان محترق چیقارا کر اول چیقمسه هلاك اولوردی وانقباضله قلبه
روح هوا جمع اولور اکر تنفسدن منع اولنسه قلب روح هوا انقطاعیله یانوب هلاك اولوردی بلکه لیل ونهار کیم
یکرمی درت ساعتدر هر ساعتده تقریبا بیك نفس وهر نفسده تقریبا اون لحظه اولور وهر لحظهده بدنك
اجزاسندن هر جزءده بلکه اجزاء عالمك هر بر جزءنده آلاف الف نعمت حاصل اولور نظر ایتکه انی احصا
هیچ تصور اولنورمی برکه که نعم الهی انجق مطعم ومشربنده بیلهانك علی قلیل وعذابی حاضر اولمشدر
اشبو مذکورلك جمیعی مطعم ومشربه راجع اولوربونکه سائر اشیادهکی نعمتك کثرتنی بیلنور زیرا بصیرلك
عینی عالمده برشیء اوزره واقع اولسه ویا خاطری برموجوده المام ایتسه الا انك اوزره انده الله تعالینك
برنعمتی متحقق اولور * معلوم اوله که هر شیئکیم اختیارمزله تعاطی ایدرز الله تعالینك نعمتلرندن
نعمت اخرادر زیرا که جوارح وقدرت وارادت ودعیهمز وسائر امورکه حرکتمزك اسبابیدر الله تعالینك
خلق ونعمتیدر اویله اولسه انك نعمتلرینك بعضیله بعضنه نیجه شکر ایدرز مثلا ملك بزه بر مرکوب
ویرسه اکا نوب ملکك مرکوب آخرینی اخذ ایتسهوز ویاخود ملك مرکوب اولد نصکره مرکوب
آخر ویرسه اول مرکوب ثانی مرکوب اولله شکر اولمز بلکه ثانی اولکی کبی شکره محتاج اولور وشکر ایچون
شکر ممکن اولمز الا نعمة اخری ایله بو تقدیر اوزره حق تعالی یه شکر محال اولمغه مؤدی اولور اشبو
خاطره داود علیه السلامه وکذلك موسی علیه السلامه خطور ایدوب دیدیکه الهی سکا نیجه شکر ایدرم
حال بوکه بن سکا شکره قادر دکلم الا نعمتلرکدن بر نعمت ثانیه ایله وسکا شکرم سندن بر نعمت
اخرادرکه انکیچون دخی اوزریمه شکر واجب اولور وحی الهی کلدیکه قچان انی بیلهسن بکا شکر ایتمش
اولورسن خبر آخرده کلدیکه قچان نعمتی بندن ایدوکن بیلهسن اول بکا شکر اولوب انکله سندن راضی اولورم
(واذ قال ابراهیم رب اجعل هذا البلد آمنا) ذکر ایت شول وقتیکه ابراهیم علیه السلام دیدیکه یارب اشبو مکهٔ
شهرینی قتل وغارت وسائر مخاوفدن محل امن قیلغل (واجنبنی وبنی أن نعبد الاصنام) وبنی وابنائمی
اصنام عبادتندن بعید ایت اشبو دیلادرکه انبیانك عصمتی الله تعالینك توفیق وحفظیله اوله وبو ظاهری

اوزره انك احفاد وجمیع ذریتی وبنی انطنده داخل اولمامقدر * ابن عیینه بو آیتله احتجاج ایدوب اولاد
اسماعیلدن هیچ بری اصنامه عبادت ایتمامشدر دیدی بلکه بیت شریفده حجارهلری اولوب انی دور ایدرلردی
وانلره دوار دیو تسمیه ایدوب اول بیتك حجارهسندن بری منزلهسنده دردیرلردی (رب انهن اضللن کثیرا من
الناس) یارب اول اصنام ناسدن کثیرینی طریق هدادن اضلال ایدوب حتی که انلر اول اصنامی معبود ایدندیلر
(فمن تبعنی فانه منی) اولکه بنم دینمه تابع اوله اول بنم دینم اهلندندر (ومن عصانی فانك غفور رحیم) واولکه
بکا عصیان ایدهسن قادرسنکه اکا مغفرت ورحمت ایدهسن یا اول امرده ویا توبهیه توفیقدن صکره ده
(ربنا انی اسکنت من ذریتی بواد غیر ذی زرع عند بیتك المحرم) یارب بعض ذریتمی بیت محرمك کعبه عندنده
براکین بیتمز وادیده اسکان ایتدم (ربنا لیقیموا الصلاة) تاکه انده نماز قیلهلر (فاجعل افئدة من الناس
تهوی الیهم) امدی افئدهٔ ناسك بعضنی اندهکی موضع شریفه مشتاق ایتکه اکا کلمکه سرعت ایدهلر (وارزقهم
من الثمرات) حوالیسنده اولان صولو واکینلو ومیوهلو قریه اهلنه ویردیکك رزقله انلری دخی رزقلندرغل
(لعلهم یشکرون) تاکه سکا شکر ایدهلر * روایت اولندیکه ابراهیم علیه السلامك زوجهسی ساره
رضی الله عنها هاجر نام جاریهسنی ابراهیم علیه السلامه باغشلیوب اندن اسمعیل علیه السلام وجوده کلمشدی
ساره رضی الله عنها اکا غیرتندن ابراهیم علیه السلامه الحاح ایدوب انی ارض شامدن اخراج ایتدی
اوغلی اسماعیل ایله ارض مکهیه ایلتدی واول ایکیسن بیت شریف موضعی عندنده زمزم فوقنده
قودی واول وقتده ایسه انده بنا ویا انسدن برشیء یوغیدی برجراب ایچنده براز خرما ایله برسقاده صو
آلیقودیغندنصکره کندی هاجر رضی الله عنها انك اردنه دوشوب یا ابراهیم بزی بویله خالی وادیده یالکز قویوب
قنده کیدرسن دیو سویلدی ابراهیم علیه السلام ایسه اکا التفات ایتمیجك هاجر اکا یوخسه الله تعالی سکا
بویلهمی امر ایتدی دیدی ابراهیم علیه السلام دیدیکه نعم هاجر ایتدی اویله اولسه اول بزی ضایع ایتمزدیوب
کیرو اسمعیل یاننه دوندی * ابراهیم علیه السلام ثنیه نام موضعه واردیغنده بیت شریفه استقبال ایدوب اشبو
کلمات مذکوره ایله دعا ایتدی اول وقتده اسمعیل علیه السلام طفل رضیع ایدی چون هاجر اول الیقونان
خرما ایله صویی ییوب وایچوب دوکندی کندی وطفلی صوسز قالوب بوکادیلرها جر حیرتندن سکردوب
صفایه چیقاردیکه برکسنه کوره اندن اسفل وادی یه اینوب انسان مجهود کبی سعی ایدرك کیدردی حتی که
مروهیه ایردی وانك اوزرنده دخی براز طوروب اطرافه باقنوردیکه برکسنه کوره بو منوال اوزره یدی کره
صفادن مروهیه مروهدن صفایه واروب کلدی انك اول فعلی بو امته واجب اولدی مروه اوزرنده ایکن
برصوت ایشتدی کورسهکه زمزم موضعنده برملك قنادیله اشردی حتی که اندن زمزم صویی ظاهر اولدی
هاجر اکا سوندی یانه اقسون ایچون جوانبدن برکیدردی واندن سقاسنی طولدرردی * پیغمبریمز صلی
الله علیه وسلم ایدر الله تعالی ام اسمعیله رحمت ایده اکر زمزمك جوانبین برکتمسه ویا اندن غرف ایتمسه ییکار
اولوب یریوزینه آقایدی ملك اکا دیدیکه قورقمغل که الله تعالی سزی ضایع ایتمز اشبو اراده قدیمدن بیت الله
واردرکه اوغلکله باباسی انی تجدید ایدهسرلر دروبیت شریف موضعی رابیه کبی ارضدن مرتفع ایدی
سیل کلدیکنده جوانبدن کچوب کیدردی چون اسمعیل وهاجر انده تمکن ایتدیلر بر وقتده جرهمدن
برجماعت اول ارایه اوغرایوب مکهنك اسفلنه نزول ایتدیلر کورسهلرکه برطائر اول اراده طولانور بری برلرینه
دیدیلرکه انك دولانمسی صو اوزره اولور بز ایسه بو وادییه بوندن اول کلمشز صوسز ایدیکن بیلمشز
اویله اولسه ارالرندن برینی اکا کوندردیلرکه کوره طائرلك نه سببدن طولاندیغن بیلوب کیرو انلره خبر
ایرکوره چون اول رسوللری واردی هاجر واسمعیلی صویاننده کوروب انی قومنه بیلدردی اول قوم هاجر
قتنه کلوب دیدیلرکه بزه اذن ویررمیسنکه بزدخی بو ارایه نزول ایدهوز دیدیکه نعم لکن بو صوده حقکز
اولمامق شرطیله انلر دخی نعم دیوب اول شرطه راضی اولدیلر هاجر انلرکه الفت ایتدی بعده انلر
متعلقاتلرینه دخی خبر ویردیلر حتی اول اراده برنیجه بیت اولوب قرار ایتدیلر اسمعیل علیه السلام دخی

بیوروب یکت اولیجق کندیلردن ا کابر قزوبردیلر بعده هاجر رضی الله عنها وفات ایتدی وبوندن ذکر کی قصه وماجرالری سورهٔ بقره ده جزء اولك حزب رابعنده کچدی (ربنا انك تعلم ما نخفی وما نعلن) یارب سر بزی بیلورسن علانیه مزی بیلدیککبی یعنی احوال ومصالحزی اعلمسن وکندیمزدن زیاده‌سن بزه ارحمسن اوبله اولسه حاجتمزذکرنه حاجت یوقدر بلکه دعا ایله مقصودمز اظهار عبودیت وانتهالدر وعندکده اولان فضل ورحمتك نیلنه استعجالدر (وما یخفی علی الله من شئ فی الارض ولا فی السماء) حالبوکه ارض وسماده الله تعالی یه برشئ مخفی دکلدر زیرا که انك علمی ذاتیدر هر معلومه نسبتی مساویدر (الحمد لله الذی وهب لی علی الکبر اسمعیل واسحق) اول الله تعالی یه حمد اولسونکه کبر سنم حالنده بکا اسمعیل واسحاقی هبه ایتدی دینلدیکه اسمعیلك ولادتی حیننده ابراهیم علیه السلام طقسان طقوز یاشنده ایدی واسحاقك ولادتنده یوز اون ایکیسنده ایدی (ان ربی لسمیع الدعاء) ربم جل شانه دعامی قبول ایدیجیدر بونده اشعار واردرکه اول رب تعالیدن ولد استیوب اجابت اولنمش اوله شول حیننده که اولاددن یأس کلمشیدی تا که اول اکا نعمت اجل واعلاسندن اوله (رب اجعلنی مقیم الصلوة ومن ذریتی) یارب بنی شول صلاتی ارکانیله اقامت ایدوب اکا مداومت ایدنلردن ایلکل وذریتمك بعضنی دخی آنجلاین ایلکل (ربنا وتقبل دعاء) ودعامی اجابت ویاخود عبادتمی قبول ایلکل (ربنا اغفرلی ولوالدی) یارب بنی ووالدیمی مغفرت ایلکل * دینلدیکه انك والدینیچون استغفاری مراد اسلامه کاوب توبه ایتملریدی ویاخود باباسنك حالی متبین اولمزدن اول ایدی عذری ایسه سورهٔ توبه آخرنده ذکر اولندی (وللمؤمنین) ودخی مؤمنلرك جمیعنی مغفرت ایت (یوم یقوم الحساب) شول کونده که حساب ایچون ناس قیام ایدر (ولا تحسبن الله غافلا عما یعمل الظالمون) الله تعالی یی ظالملرك عملندن غافل ظن ایتمکل بلکه ظالمك قلیل وکثیری اوزره لابد عقاب ایدیسردر (انما یؤخرهم لیوم تشخص فیه الابصار) بلکه انلرك عذابنی برکونه تأخیر ایدرکه انده کوزلر جلك اهوالدن کوزلر شاخص اولور (مهطعین) داعی‌یه مسرعین ویا ابصارلر یله مقبلین اولدقلری حالده برکیفیت اوزره که یمین وشماله باقمیه‌لر ومواطن اقداملرین بیلمیه‌لر (مقنعی رؤسهم) باشلرین رفع ایدر وکوزلریله اوکلرینه اقبال ایدرا ولدقلری حالده * حسن ایدر یوم قیامتده ناسك یوزلری سمایه متوجه اولوب هیچ کمسه کمسه‌یه نظر ایتمزاولور (لا یرتد الیهم طرفهم) اوکارنده اولان شیئه شغللرندن کوزلری شاخص اولوب کندیلره نظره بصرلری رجوع ایتمیه (وأفئدتهم هواء) حالبوکه قلبلری فرط حیرت ودهشتدن فهمدن خالیه‌در (وانذر الناس یوم یأتیهم العذاب) یا محمد ناسی انذار ایت برکوندن که انده انلره عذاب کاورکه اول یوم قیامتدر ویا یوم موتلریدرکه اهل ایام عذابلرینك اولیدر (فیقول الذین ظلموا ربنا اخرنا الی اجل قریب) شرك وتکذیب ایله نفسلرینه ظلم ایدنلر دیه‌لرکه یارب بزدن عذابی تأخیر ایدوب بزی دنیایه رد ایلکل وزمان قریبه دکین آجالمزی تأخیر ایلکل که (نجب دعوتك ونتبع الرسل) دعوتکه اجابت ورسوللریکه اتباع واطاعت ایده‌وز انلره دینله کیم (اولم تکونوا اقسمتم من قبل ما لکم من زوال) سز بوندن اول دار دنیاده یمین ایتمزمیدیکز که سزدنیاده باقیلرسز موتله زائل دکلرسز * ظن اولنورکه اول یمینلری بطر وغرورلرندن اوله شول حیثیتدنکه بناء شدید واملی بعید ایدرلردی ویاخود یمین ایدرلردیکه فوت اولدقلرنده حالت اخرایه انتقال ایتمزلر یعنی فنادن زائل اولمیوب بعثی اعتقاد ایتمزلردی (وسکنتم فی مساکن الذین ظلموا انفسهم) ودنیاده کفر وعصیانله نفسلرینه ظلم ایدنلرك مسکنلرنده ساکن اولدیکز (وتبین لکم کیف فعلنا بهم) وانلره ایتدیکمز عقوبتك کیفیتی مشاهدهٔ آثار وتواتر اخبارله سزه متبین اولدی (وضربنا لکم الامثال) وسزه بیان ایتدك که کفرده واستحقاق عذابده انلر کبیسز (وقد مکروا مکرهم) ابطال حق وتقریر باطل ایچون مکرلرین ایتدیلر (وعند الله مکرهم) حالبوکه اول فعللری عند الله مکتوبدر جزالرین ایدیجیدر (وان کان مکرهم لتزول منه الجبال) اکرچه مکرلری عظم وشدتده ازالهٔ جباله مساوی وعدیل ایسه‌ده * علی بن ابی طالب کرم الله وجهه دیمشکه اشبو آیت نمرود جبار شاننده درکه

اول دیدیکه اکر ابراهیم علیه السلامك سوزی حق ایسه قرار ایتمزم حتی که سمایه صعود ایدم وانده اولان اشیایه نظر ایدم اوبله اولسه درت نسر یاوروسی بسلیوب بیوتدی واعلا واسفل قپولو بر صندوق دوزتدی واول صندوقك درت جانبنه بر رخشبه دیکوب اوجلرینه لحم برکندی وانك هر جانبنه بر نسرك ایاغنه محکم باغلتدی ونمرود بر رجل ایله اول صندوقك ایچنه کیردی ونسرلره اول لحملری کوستروب هوایه اوچوردی هربری کندی جانبنده کی لحمه ایرشمك طمعیله صندوقی قالدروب سمایه صعود ایتدیلر برکون کندکلرندنصکره صندوقك بوقارو قپوسن آچدیلر کورسه‌لرکه سما نیجه اوایسه هیئتده در بعده انك اشاغه قپوسن آچدیلر کورسه‌لرکه ارض بربلیه کبی وجبال دخان کبیدر بعده برکون دخی کیدیجك ریح حائل اولوب نسرلر طیراندن قالدیلراندن قپولری آچدیلر کورسه‌لرکه سما نیجه اولکی هیئتده در ارض ایسه سواد مظلمه‌در برندا کلدیکه ای طاغی قنده کیدرسن مکراندن بیله لرنده اوق ویای وارایدی سمایه براوق آتدیلر قانه بولاشمش اوق ینه کیرو کندیلره کلدی مکر اول حالتده هواده کی بحردن بربالق کندویی لله فدا ایدوب اول قاندن ایدی بر قولده اول اوق برطائره ایردی * نمرود دیدیکه سما الهنك ایشن بتوردم اندن لحم اولان خشبه‌لری اشاغه دوندردیلر نسرلر دخی صندوقله ارضدن یکایه یونلدیلر جبال صندوقك شدتله هبوطی صوتن ایشیدیجك سماده برحادثه حدوث ایتدی ویا قیامت قوبدی ظنیله فزع ایتدی قریب اولدیکه مکانلرندن زائل اوله‌لر (فلا تحسبن الله مخلف وعده رسله) ظن ایتمکل که الله تعالی رسوللرینه اولان وعدنه خلف ایده که اول اولیاسنه نصرته واعداسنی اهلاکه وعد ایتمشدر اول ایسه (ان الله لا یخلف المیعاد) نحواسنجه هیچ برکسه‌یه ایتدیکی وعده خلف ایتمز نه کیف که وعدی رسوللرینه اوله (ان الله عزیز ذو انتقام) الله تعالی اعداسی اوزره غالبدر اولیاسیچون انتقام ایدیجیدر (یوم تبدل الارض غیر الارض) یا محمد ذکر ایت شول کونیکه اشبو ارضك انك غیری ارضه تبدیل اولنورکه اول برارض بیضا نقیه‌در اوزرنده بنی آدم اولمیوبدر وانده فساد وعصیان ایشلنمیوبدر * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده ارض خبزهٔ واحده اولور الله تعالی انی یدقدرتیله تقلیب ایدرکه اهل جنه نزل اوله سزدن بریکز خبزه‌سنی سفرده تقلیب ایتمسی کبی * دینلدیکه اول کونده مؤمن حسابدن فراغنه دکین تحت قدمندن اکل ایدر * دینلدیکه ارضك تبدیلیله مراد اولکی هیئتدن هیئت اخرایه تغییردرکه اول جبالنی تسییر ووادیلرینی تسویه ایدوب اشجار وبنادن خالی اولمسیدر (والسموات) واول کونده سموات دخی انك غیری سمواته تبدیل اولنور * دینلدیکه یعنی شمس وقمری تکویر اولنور ونجومی منتثر اولور واول سما کاهی دهان وکاهی مهل کبی اولور پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر ارض وسمواتك تبدلی حیننده ناس صراط اوزره اولور وبر قولده ظلمتده اولورلر بوخسه حبس اوزره‌دکل (وبرزوا لله الواحد القهار) قبرلرندن ناس محاسبه ومجازات ایچون وحدانیت وقهاریتله متصف اولان الله تعالی یه خروج ایده‌لرکه اول انلره دیلدیکن ایشلیه ودیلدیکیله حکم ایلیه (وتری المجرمین یومئذ مقرنین فی الاصفاد) واول کونده مشرکلری کوررسنکه عقائد واعماللرده مشارکتلر ایچون قیودده بربرلرینه قوشلمشلر ویا هر کافر برشیطانله برزنجیرده اوریلور (سرابیلهم من قطران) کوملکلری قطراندن اولور ویاخود اللری وایاقلری بیونلرینه دمورلنور ویاخود نحاس وصفر مذابدن اولورکه حری نهایتنه ایرمشدر (وتغشی وجوههم النار) ویوزلرینی نار قاپلیه زیرا انلرکه حقه توجه ایتمزلردی (لیجزی الله کل نفس ما کسبت) تا که حق تعالی هر نفسه خیر وشردن کسب ایتدیکیله جزا ایده (ان الله سریع الحساب) الله تعالی حسابده سریعدر زیرا انی برحساب حساب آخردن اشغال ایتمز (هذا بلاغ للناس) اشبو قرآن ویا سوره ویا انده کی وعظ وتذکیر ناسه موعظه ده کفایه‌در (ولینذروا به) تا که انلرله تخویف اولنه‌لر (ولیعلموا انما هو اله واحد) وتا که الله تعالینك وحدانیتنه دلالت ایدر آیاته نظر وتأمله انك آله واحد ایدیکنی بیله‌لر (ولیذکر اولوا الالباب) وتا که عقول کامله صاحبلری بونکله متعظ اولوب خصال ردیه‌لرندن ارتداع ایده‌لر

(سورة الحجر وهى تسع وتسعون آية مكية)

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(الر) بن اول الله تعالى يم كه هر شيئك اوزره رقيبم (تلك آيات الكتاب وقرآن مبين) اشبو سوره نك
وقرآن مبينك آيتلريدر * ديدلديكه كتاب ايله مراد كتب اولنانلردر وقرآن ايله مراد بعضى بعضنه جمع اولنانلردر
وياخود كتاب ايله مراد توراة وانجيل اوله وقرآن ايله مراد اشبو كتاب معهود اوله (ربما يود الذين كفروا لو كانوا
مسلمين) آزدر كه كافرلر مسلمين نصر نزولنده وياخود كنديلره موت حلولنده وياخود يوم قيامتده مسلمين اولمغى
تمنى ايتمه لر * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر چونكه اهل نار نارده اهل قبله دن نار داخل اولنلره ديه لركه
سز مسلمين ايكن نارده بزله بيله سز * اوبله اولسه اسلاميكز سزه نه شيئى مفيد اولدى انلر ديه لركه بزم ذنوبمز
وار ايدى اول اجلدن مؤاخذه اولنمشز * چون ماشاء الله زمان مرور ايتدكدنصكره الله تعالى فضل ورحمتيله اول
اهل قبله يه مغفرت ايدوب ناردن چيقاره اول حينده كافرلر مسلمين اولمغى تمنى ايده لر (ذرهم يأكلوا ويتمتعوا
ويلههم الامل فسوف يعلمون) يا محمد اول كفارى ترك ايتكه دنياده اكل ولذات وشهواتلريله تمتع ايتسونلر
وايمان وطاعتدن حظلرينى اخذدن امللرى انلرى اشتغال ايتسون * امدى انلر جزالرين كوردكلرنده سوء
صنيعلرين بيله لردر (وما أهلكنا من قرية الا ولها كتاب معلوم) هيچ بر قريه اهلنى بز اهلاك ايتمدك الا انك
لوح محفوظده يازيلو اجل معلومى وار ايديكه عذابلرى نه اول اجلى تقدم ونه اندن تأخر ايتدى (ما تسبق
من امة اجلها وما يستأخرون) هيچ برامت موتنى وياعذابنى وياجل مضروبنى تقدم وياتأخير ايتمز (وقالوا
يا ايها الذى نزل عليه الذكر انك لمجنون) مشركين مكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه تهكم طريقى اوزره
ديديلركه اى شول كمسه كيم اكا قرآن نازل اولدى سن مجنونسن (لو ما تأتينا بالملائكة ان كنت من
الصادقين) بزه ملائكه ايله كلسه دك كه صدقكه شهادت ايده لردى اكر نبوت دعواسنده صادقلردن ايسك
(ما ننزل الملائكة الا بالحق) بز ملائكه يى كفاره اينديرمزز الا عذابله (وما كانوا اذا منظرين) والحال
بز انلره ملائكه اينديرسه وز عذابلرنده امهال ايتمزدك (انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون) بز قرآنى تنزيل
ايتدك حالبوكه بز انى شياطيندن حفظ ايدرز كه اكا زياده ويا اندن نقص ايتميه لر وياانى غيريه تبديل وتحريف
ايتميه لر اما كه كتب متقدمه انك خلافنده ملابس ايديكه انلرك حفظنه تولى ايتمامشدى بلكه انلرى حفظه
ربانيون واحبار التزام ايتمشلردى اول اجلدن بينلرنده اختلاف واول كتابلرده تحريف وتبديل واقع
اولمشيدى (ولقد أرسلنا من قبلك فى شيع الاولين) يا محمد سندن اول بكن فرق وطوائفه كنديلردن
رسوللر كوندردك (وما يأتيهم من رسول الا كانوا به يستهزؤن) هر رسول كه انلره كلسه الا انلر انى استهزا
ايدرلردى قومكك سكا ايتدكلرى كبى امدى انلرك صبر ايتمسى كبى سن دخى صبر ايتكل (كذلك نسلكه فى قلوب
المجرمين) اشبو سلوك كبى قومك مشركلرى قلوبنه رسوللرينى كفر وتكذيب واستهزانى ادخال ايدرز * اشبو
دليلدركه الله تعالى انلرك قلوبنده باطل ايجاد ايدر (لا يؤمنون به وقد خلت سنة الاولين) انلر انى تصديق ايتمزلر
حالبوكه امتدن رسوللرينى تكذيب ايدنلرك شاننده اهلاكمز اولان سنة الهيه كچدى (ولو فتحنا عليهم بابا من
السماء فظلوا فيه يعرجون) اكر بز سمادن بر باب فتح ايتسه ك شول بزه ملائكه ايله كلسه دك ديدكلره واول بابدن
ملائكه نهارده نزول وعروج ايدوب اول كفار انى آشكاره كورسه لر (لقالوا انما سكرت ابصارنا بل نحن
قوم مسحورون) ديه لرديكه كوزلرمزانى كورمكدن منع اولندى بلكه بزه محمد سحر ايدوب كوردكمز
خيالدر حقيقتى يوقدر (ولقد جعلنا فى السماء بروجا) بز سماده اون ايكى برج خلق ايتدك كه هيئات وخواصده
انلر مختلفه در * شكيم اكا رصد وتجربه دلالت ايدر (وزيناها للناظرين) بز انى شمس وقمر ونجومدن
اشكال وهيئات بهيه ايله تزيين ايتدك شول كمسنه لر ايچونكه اكا عين اعتبارله نظر ايدوب انك مبدع وصانعنك
قدرت ووحدانيتنه انى دليل ايده لر (وحفظناها من كل شيطان رجيم) وبز اول سمايى هر شيطان
رجيمدن حفظ ايتدك * اوبله اولسه قادر دكللردر كه اكا صعود ايدوب اهلنه وسوسه ايده لر ويا انك امرنده

تصرف

تصرف واحوالنه اطلاع ايده لر (الا من استرق السمع فأتبعه شهاب مبين) مكر شياطيندن اولكه قطان
سمواتدن سرا اختلاس سمع ايده بينلرنده كى مناسبة جوهريه ايله وياخود كواكبك اوضاع وحركاتندن
استدلال ايله * اوبله اولسه عقبنجه اكا نار ساطعه دن بر شعله لاحق اولور * روايت اولنديكه شياطين
برى برلرينك اوزرلرينه بنوب سماء دنيايه ايررلر كه ملائكه دن استراق سمع ايده لر * اوبله اولسه انلره شهاب
آتيلور انكله كيمى قتل اولنور وكيمنك يوزى وياجنبى ويايدى وياخود ماشاء الله بر عضوى يانديريلور *
وكيمى غول اولوب بواديه كيدن ناسك يولن ازدرر * ابن عباس رضى الله عنه ايدر زمان اولده شياطين
سمواتدن منع اولنمزلردى عيسى عليه السلامك ولادتيله سموات اوچندن منع اولنديلر محمد عليه السلامك
ولادتيله كليسندن منع اولنديلر (والارض مددناها) صو اوزره يرى بسط ايتدك (والقينا فيها رواسى)
واول يرده جبال ثوابت القا ايتدك كه بر تحرك ايتميه * حالبوكه اندن اول يرچالقنوردى (وانبتنا فيها من
كل شئ موزون) واول يرده وكرك جبالده بر مقدار معينله مقدر شئ بتوردك * وياخود جبالده جواهر
بتوردك كه اول ميزانده وزن اولنور ذهب وفضه وحديد ونحاس وغيرى كبى (وجعلنا لكم فيها معايش)
وسزك ايچون اول يرده مطاعم ومشارب وملابسدن دنياده معيشت ايده جك اشيا خلق ايتدك (ومن لستم له
برازقين) ودخى انده عيال وخدم ومماليك ودواب وانعام خلق ايتدك كه انلرك رزقلرينى سز ويررسز ديو ظن
كاذب ايدرسز حالبوكه سزه وانلره رزقى ويرن الله تعاليدر يوخسه سزدكلسز (وان من شئ الا عندنا
خزائنه) هيچ برشئ يوقدركه الا اندن موجودك اضعافنى ايجاد وتكوينه بز قادرز (وما ننزله الا بقدر
معلوم) بز يغمورى يره مقدار معلوم اوزره ايندريرز * ديدلديكه سمادن هر قطره كه اينر الا انكله برملك
واردركه انى الله تعالينك اراده اولديغى مكانه سوق ايدر (وارسلنا الرياح لواقح) بز يلرى حوامل ارسال
ايدرز * ابن عباس رضى الله عنه ايدر هر باركه يل اسه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديز چوكوب ديرديكه
(اللهم اجعلها رحمة ولا تجعلها عذابا اللهم اجعلها رياحا ولا تجعلها ريحا) عبيد بن عمير ايدر ريح مبشره يرى
سوررر وريح مثيره سحابى اثاره ايدر وريح مؤلفه سحابى برى برينه تأليف ايدوب انى ركام
قيلور وريح لواقح اشجارى القاح ايدر * ديدلديكه سحابدن بر قطره يغموردوشمز الا انده درت ريح عمل
ايتديكندنصكره * صبا تهييج ايدر شمال جمع ايدر جنوب رد ايدر دبور تفرقه ايدر (فانزلنا من السماء ماء
فاسقيناكموه) وسمادن يغمور ايندروب انكله سزى صوارز (وما انتم له بخازنين) حالبوكه سز انى
يردن منع ايدرد كللرسز زيرا اول بزم خزائنمزده در (وانا لنحن نحيى ونميت ونحن الوارثون) حياتى قبول ايدر
اجسامده بز حيات ايجاد ايدرز * واول حياتى ازاله ايله اماته ايدرز خلايقك كليسى فانى اولديغندنصكره بز
باقيلرز (ولقد علمنا المستقدمين منكم ولقد علمنا المستأخرين) سزدن استقدام وكرك استيخار ايدنلرى
بيلورز * ديدلديكه انكله مراد اموات واحيادر وياأولين وآخريندر وياخلق اولنانلر وخلق اولنميانلردر
وياقرون اولى وامت محمددر وياطاعته سبقت ايدن وياطاعتدن بطؤ ايدنلردر * ويانماز صفلرينك ايلروسنده
اولان وكيروسنده اولنلردر * ويا غزاى اول وقتنده وآخر وقتنده قيلنلردر * وياقتالده ايلروده وكيروده
طورانلردر * وبا اسلامه كان وكلينلردر (وان ربك هو يحشرهم انه حكيم عليم) ربك جل شانه يوم
قيامتده انلرى انلردن بيلديكى حالت اوزره حشر ايدوب هر برينه عملنك جزاسن ايدر اول باهر الحكمه
افعالنده متقن دره رشيئه على واسعدر (ولقد خلقنا الانسان من صلصال من حمأ مسنون) بز انسانى طين
يابسدن خلق ايتدك كه اول نقر اولنديغنده اندن صوت ايشيديلور بر طيندنكه مايه طول مجاورتدن قراروب
متغير اولوبدر (والجان خلقناه من قبل من نار السموم) وآدمدن اول جانى ريح حاره دن خلق ايتدك كه
اول مسام انسانه داخل اولسه قتل ايدر * ديدلديكه سموم شول نار دركه دخانى اولميه ابن عباس رضى
الله عنه ايدر ابليس ملائكه دن جن ديو بر حيدن ايديكه انلر نار سمومدن خلق اولنديلر ابن عباس رضى
الله عنه ايدر جان ابو الجندر آدم ابو البشر اولديغى كبى * ديدلديكه جان ابو الجندر وابليس ابو الشياطيندر

١١٤ ن ل

جنده مسلم وكافر واردر ديرلر واولورلر * اما كه شياطينده مسلم يوقدر ابليس اولاديكنده انلردخی
اولورلر * وهب ايدرجن اصنافدر برصنفی انادن طوغرلر برلر ايچرلر ادميلر كبی وبرصنفی ايسه ريح
منزله سنده درانادن طوغمزلر عزلر ايچمزلر (واذ قال ربك للملائكة انی خالق بشرا من صلصال من حمأ مسنون)
ذكرايت شول وقتی كه ربك جل شانه ملائكه ارضه كه ابليس ايله بيله سكان ارض ايديلر ديديكه صلصال حمأ
مسنوندن بن بشر خلق ايديسرم (فاذا سويته ونفخت فيه من روحی) پس چانكه انك خلقتن تعديل ونفخ
روحه انی تهيئه ايدوب اكا روح نفخ ايدم حتی كه اول روحك آثاری تجاويف اعضاسنه جاری اوله
(فقعوا له ساجدين) اكا سجده يه واريكز (فسجد الملائكة كلهم اجمعون) اول ملائكه نك جميعی اكا
سجده يه وارديلر (الا ابليس ابی ان يكون مع الساجدين) الا ابليس ساجدين ايله اولمقدن ابا ايتدی
(قال يا ابليس مالك الا تكون مع الساجدين) الله تعالی ديديكه يا ابليس سكا نه عارض اولديكه آدمه سجده
ايدنلرله بيله اولمقدن امتناع ايتدك (قال لم اكن لاسجد لبشر خلقته من صلصال من حمأ مسنون) ابليس
ديديكه بكا صحيح اولمز وحالمه منافی اولوركه بن بشره سجده ايدمكه انی صلصال حمأ مسنوندن خلق ايده سن
حالبوكه بن ناری واول طينيدر نار ايسه طيندن افضلدر زيرا كه نار طينی اكل ايدر (قال فاخرج منها فانك
رجيم) الله تعالی اكا ديديكه امدی سمادن ويا جنتدن ويا زمرهٔ ملائكه دن چيقغل كه سن خير وكرامتدن
مطرودسن (وان عليك اللعنة الی يوم الدين) يوم جزايه دكين اوزريكه لعنت اولسونكه اول زمان لعنتك
غايتيدر زيرا انده عذابه ايريشوركه انك جنبنده لعن منسی كبی اولور (قال رب فانظرنی الی يوم يبعثون)
ابليس ديديكه يارب بكا انلرك بعث اولنلری كوننه دكين امهال ايت ديلديكه زمان اغواسی ممتد اوله
ويا موتدن نجات بوله زيرا وقت بعثدن صكره موت يوقدر (قال فانك من المنظرين الی يوم الوقت المعلوم)
الله تعالی اكا ديديكه وقت معلوم كوننه دكين سن امهال اولنانلردنسن * جمهور عندنده انكله مراد نفخهٔ
اولادر * ديلديكه ابليسك مدت موتی قرق ييل اولوركه اول ايكی نفخه ما بيننده در ديلديكه الله تعالينك
ابليسه اجابتی انی اكرام ايچون دكل ايدی بلكه بلا وشقاسی زياده اولسون ايچون ايدی (قال رب
بما اغويتنی لازينن لهم فی الارض ولاغوينهم اجمعين) ابليس ديديكه يارب بنی اضلالك ويا رحمتكدن تخييبك
حقيچون بن انلره دنياده كه اول دار غروردر اول دنيايی وسكا عصيانی ايتمكی تزيين ايدرم وجميعنه اغوامی
ايركورورم (الا عبادك منهم المخلصين) الا شول عبادكی دكل كه انلری طاعتكيچون خالص ايدوب شوائبدن
تطهير ايتدك كه بنم كيدم ومكرم انلرده عمل ايتمز اولمشدر (قال هذا صراط علی مستقيم) الله تعالی ديديكه
توحيد واسلام بكا ايركوردر بولدركه انده اعوجاج يوقدر مستقيمدر ولكه اخلاصله اكا اولك ايده هدايته
ايرر * ويا اخلاصله اكا اسلوك ايدنی رعايت بنم عهده مه در (ان عبادی ليس لك عليهم سلطان
الا من اتبعك من الغاوين) شول بكا اطاعت ايدن عبادمه تسلطك يوقدركه انلری برذنبه ايقاع ايده سنكه توبه
ايتدكارندن صكره عفوا اولنملری ممتنع اوله لكن بكا عصيان ايدوب سنك غوايتك يولنه كيدنلر دكل (وان
جهنم لموعدهم اجمعين) شول سنك غوايتك يولنه كيدنلرك جميعنك موعد ومصيری جهنمدر (لها سبعة ابواب
لكل باب منهم جزء مقسوم) اول جهنمك يدی طبقه سی واردركه بری برينك فوقنده درناس مخالفت وابليسه
متابعتده مراتبلری حسبنجه اكا نزول ايدرلر اول طبقاتدن هر بريسيچون اتباعدن جزء مقسوم واردر
اوّلكی طبقه ده موحدينك عصاتی اولوركه انلری دكلو انده عذاب اولنه قلرندن صكره چيقارلر * ايكنجيده
نصاری اوچنجيده يهود دردنجيده صابئون بشنجيده مجوس التنجيده مشركون يدنجيده منافقون اولورلر
(ان المتقين فی جنات وعيون) كفر وفواحشده ابليسه اتباعدن صاقننلر آخرتده جنتلرده وپيكارلرده نعيم
وصفاده درلر (ادخلوها بسلام آمنين) انلره دينوركه جنته سلامتله كيرك موت وخروج وافاتدن امن اوزره
اولديغكز حالده (ونزعنا ما فی صدورهم من غل اخوانا علی سرر متقابلين) بز انده انلرك صدورنده كی شحناء
وعداوت وحقد وحسدی نزع ايدرز بری برلرينه اخوان اولدقلری حالده سريرلر اوزره متقابلين اوتوررلر

بری

بری برلرينه ارداليني دونمزلر * خبرده كلديكه چقان جنتده برمؤمن برمؤمنه ملاقات مراد ايتسه هر بری
سريری اوزرنده ايكن صاحبنه ملاقی اولوب تحدث ايدرلر (لا يمسهم فيها نصب وما هم منها بمخرجين)
وانده انلره تعب ومشقت ايرشمز وانلر اندن چيقارلمزلر زيرا نعمتك تمامی خلودله در (نبئ عبادی انی انا الغفور
الرحيم) يا محمد بنم عبادمه خبرويركه انلردن توبه ايدنلره مغفرت ورحمت ايتمكده بن بليغم * روايت اولنديكه
پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم بروقتده اصحابی اوزره چيقه واردی انلر ايسه كولشورلردی * ديديكه اوكوزده
ناراولديغن بيلوركن نيچه كولرسز * اويله اولسه جبريل عليه السلام بو آيتله كلوب ديديكه يا محمد ربك جل شانه
سكا ديركه نيچون عبادمی رحمتمدن اقناط ايدرسن (وان عذابی هو العذاب الاليم) ودخی انلره خبرويركه توبه
ايتميلره بنم عذابم عذاب اليمدر * پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم ايدر الله تعالی جل شانه يوز رحمت خلق ايدوبدر
طقسان طقوزين عندنده امساك ايدوب برينی خلقك كليسنه ارسال ايتدی * اكر كافر الله تعالی عندنده كی
رحمتك وفرتن بيلمدی جنتدن مأيوس اولمزدی واكر مؤمن الله تعالينك عندنده كی عذابك كليسن بيلسيدی
اكا ناردن امين كلمزدی (ونبئهم عن ضيف ابراهيم) ودخی عبادمه ابراهيم عليه السلامك اضيافندن خبر
ويركه انلر ملائكه ايديلر الله تعالی انلری كوندرديكه ابراهيم عليه السلامه ولدی اولمسيله تبشير ايده لر * بعده
لوط عليه السلامك قومنی هلاك ايتمكه كيده لر (اذ دخلوا عليه فقالوا سلاما قال انا منكم وجلون) شول
وقتده كه اول ملائكه ابراهيم عليه السلامه داخل اولوب سلام ويرديلر اولدخی انلره رد سلامدن صكره اوكارينه
طعام كتوروب انلر ايسه اندن يمديلر * اويله اولسه ابراهيم عليه السلام اول حالتدن اوشنوب بز سزدن خائفلرز
ديدی (قالوا لا توجل انا نبشرك بغلام عليم) ملائكه اكا ديديلركه بزدن خوف ايتمكل بز سكا تبشير ايدرز
بر غلامله كيم اول كبرنده عليم اولوركه اول اسحاق عليه السلامدر (قال ابشرتمونی علی ان مسنی الكبر فبم
تبشرون) ابراهيم عليه السلام ديديكه كبرسنم حالنده بكا ولدمی تبشير ايدرسز نه عجب شیٔ تبشير ايدرسز
(قالوا بشرناك بالحق فلا تكن من القانطين) ديديلركه بز سكا انی الله تعالينك وعد صدقيله تبشير ايدرز امدی
ولدن مأيوس اولمغل * زيرا الله تعالی قادردركه بو نسنه بشر خلق ايده امدی اكا قادر اولان رب تعالیدن
استبعاد ايلمزكه شيخ فانيله عجوز عاقردن ولد خلق ايده * ابراهيم عليه السلامك استعجابی عادت اعتبارنجه
ايدی يوخسه قدرة الهيه دكل (قال ومن يقنط من رحمة ربه الا الضالون) ابراهيم عليه السلام ديديكه
رب تعالينك رحمتندن كيمدركه مأيوس اوله مكر انلر كه طريق معرفتی مخطيلردر * اويله اولسه انلر الله
تعالينك سعت رحمتن وكمال علم وقدرتن بيلمامشلردر (قال فما خطبكم ايها المرسلون) ابراهيم عليه السلام
انلره ديديكه ای الله تعالينك رسوللری بكا تبشيردن غيری مجیٔ ايله قصد ايلديكز ندر بكا خبرويرك (قالوا انا
ارسلنا الی قوم مجرمين) ملائكه ديديلر كه بز بر قوم مجرمينه ارسال اولنمشز كه كفر وطغيانلری سببيله
انلری اهلاك ايده وز (الا آل لوط انا لمنجوهم اجمعين) الا لوط عليه السلام اتباعی واهل دينی دكل بلكه بز انلرك
جميعنی هلاكدن انجا ايدرز (الا امرأته قدرنا انها لمن الغابرين) الا لوط عليه السلامك امرأه سنی تقدير
ايتدك كه اول كفره ايله عذابده باقيلردن اولوب انلركله بيله انی دخی هلاك ايده وز (فلما جاء آل لوط المرسلون)
وقتا كه ملائكه آل لوطه كلديلر (قال انكم قوم منكرون) لوط عليه السلام انلره ديديكه سز بزم بيلمديكمز
بر قومسز بز سزدن نفرت ايدرز شول ظنله كيم بزه شر ايله كلمش اوله سز (قالوا بل جئناك بما كانوا فيه يمترون)
ملائكه ديديلركه بز سكا بزدن نفرت ايده جك شيئله كلمامشز بلكه اعداكدن انتقام وسنی سويندرمكيچون كلمشز
زيرا سن انلری عذابله ايعاد ايدوب انلر ايسه انده شك ايدرلردی سنی تصديق ايتمزلردی (وآتيناك بالحق
وانا لصادقون) وبز سكا انلرك عذابندن يقينله كلمشز وبز سكا خبر ويرديكمز شيئده صادقلرز (فاسر باهلك
بقطع من الليل) امدی كيجه نك آخرنده اهلكله انلرك اراسندن چيقوب كتكل (واتبع ادبارهم) وسن اهلك
اثرنجه كتكل كه مشيده اسراع وحاللرينه اطلاع ايده سن واعدايه ايريشن مصيبتدن انلری تحذير ايده سن
(ولا يلتفت منكم احد) وسزدن بركسه التفات ايتمسونكه وراسنه نظر ايده نظر ايتديكی تقديرجه اهوالدن

شول طاقت كتورملزشئ كوررويا اعدايه ايريشن اكادخى ايريشور * وياخود برغرض ايچون اهلندن
بر كسنه تخلف ايتمسونكه ايدرسه اكادخى عذاب ايريشور (وامضوا حيث تؤمرون) وامر اولنديغكز
مكانه كيدك كه اول شام ويا مصردر (وقضينا اليه ذلك الامر ان دابر هؤلاء مقطوع مصبحين) بز لوطه
اشبو امرى وحى ايتدك كه قومك صباحه داخل اولدقلرنده انلردن هيچ كسنه قالميجه استيصال اولنورلردر
(وجاء اهل المدينة يستبشرون) سدوم كه لوط عليه السلام قومنك قريه سيدر * انك اهلى لوط عليه السلامك
اضيافنه فاحشه طمعيله برى برلرينه تبشير ايدرك لوط عليه السلامك منزلنه كلديلر (قال ان هؤلاء ضيفى
فلا تفضحون) لوط عليه السلام قومندن اكا كلنلره ديديكه اشبو انلر بنم اضيافمدر انلرك شاننده بنى افضاح
ايتمكز * زيرا كشينك ضيفنه اولان اسائت اول مضيفك كنديه در (واتقوا الله ولا تخزون)
الله تعاليناك عقابندن قورقوب انلرك سببيله بنى خجل وذليل ايتمكز (قالوا اولم ننهك عن العالمين) لوط
عليه السلامه قومى ديديلر كه بز سنى نهى ايتمدكمى كه عالميندن بركمسنه يى ضيافته الهسن وياخود مدينه مزه
غربادن بركمسه يى قويه سن بعده بزى انلره تعرضدن منع ايليه سن (قال هؤلاء بناتى ان كنتم فاعلين) لوط
عليه السلام انلره ديديكه قوملك قزلرينى سزه تزويج ايده يم اگر بنم ديديكمى ايشلرسكز (لعمرك) حياتك
حقيچون * مخاطب يا پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اوله وياخود لوط عليه السلام اولوب ملائكه اكا انى ديمش
اوله لر (انهم لفى سكرتهم يعمهون) انلر حيرت وضلالتلرنده متردد لردرسنك نصحكى ايشيدردكلردر * ابن
عباس رضى الله عنه ايدر الله تعالى به محمد صلى الله عليه وسلمدن اكرم كمسنه يوقدركه اندن غيرى هيچ كمسنه نك
حياتنه قسم ايتمويدر (فاخذتهم الصيحة مشرقين) انلرى شروق شمسه داخل اولدقلرى وقتده برصيحهٔ
هائله مهلكه اخذ ايتديكه اول جبريل عليه السلامك صيحه سى ايدى (فجعلنا عاليها سافلها) قوم لوط
مدينه لرينك اوستنى انلر اوزرنده ايكن دونديروب آلتنه كتوردك * روايت اولنديكه جبريل عليه السلام
انلرك مدينه لرينى يرندن قوپاروب قناتى اوزره سمايه قالدردى بعده اوستنى آلتنه دونديردى كندن صكره
برصيحهٔ شديده ايله جمعيسين هلاك ايتدى (وامطرنا عليهم حجارة من سجيل) واول قوم اوزره ويا انلردن
مكان آخرده بولنانلر اوزره بالچقدن دوزلمش طاشى يغمور كبى برى برينك اردنجه ياغدردق * تسكيم اشبو
قصه يى بوندن زياده تفصيل اوزره سورهٔ هودده ذكر ايتدك (ان فى ذلك لآيات للمتوسمين) اشبو قوم
لوطك اهلاكى ذكرنده عبرتلر واردر شول تفكر وتفرس ايدنلر ايچونكه نظرلرنده ثابت اولوب هر برشيئك
حقيقتين سمه ايله بيلورلر (وانها لبسبيل مقيم) قوم لوطك مدينه وقراسى طريق واضحده درناس اكا اوغرا
ايدوب آثارنى كوررلر (ان فى ذلك لآية للمؤمنين) اشبو انلرك احوالنى ذكرده عبرت واردر شول قوم ايچونكه
الله تعالى يى ورسولنى تصديق ايدرلر (وان كان اصحاب الايكة لظالمين) اصحاب ايكه شعيب عليه السلامك
قومى ايدى بر واديده اغاجلق اراسنده ساكن اولورلردى كافرلر ايديلر (فانتقمنا منهم) بز انلره عذابله انتقام
ايتدك روايت اولنديكه الله تعالى انلره يدى كون حر تسليط ايتدكدن صكره برسحابه كوندردى انلراندن روح
التماسيله اكا التجا ايديجك اول سحابه دن برنار چيقوب انلرى احراق ايتدى (وانهما لبامام مبين) قوم
لوط واصحاب ايكه مدينه لرى طريق واضحده در (ولقد كذب اصحاب الحجر المرسلين) اصحاب حجر كيم صالح
عليه السلام قوميدركه رسوللرى صالحى تكذيب ايتديلر حجر بر واديدركه مدينه ايله شام بيننده در صالح عليه
السلامك قومى ثمود انده ساكن اولورلردى (وآتيناهم آياتنا فكانوا عنها معرضين) بز انلره آيتلريمزى
ويردك كه اول ناقه وولديدر وياخود يالكز ناقه دركه انده آيات كثيره وار ايديكه اول انك صخره دن خروجى
وسائر حيواندن بيوك اولمسى وكنيدى مثلى ناقه طوغرمسى وسودلو اولمسى واكل وشرب ايتمسى ايدى
انلر ايسه اول آيتلردن معرضين اولديلر (وكانوا ينحتون من الجبال بيوتا آمنين) انلر جبالدن بيتلر
اويارلردى خرابدن واوزرلرينه جبلك وقوعندن ونقب لصوصدن وشر اعدادن وحوادث دهردن آمنين
اولدقلرى حالده انلر ايسه بو آياته كافر اولوب ناقه يى بوغزلديلر (فاخذتهم الصيحة مصبحين) اويله اولسه

صباح وقتنده انلرى صيحهٔ جبريل عليه السلام اخذ ايدوب هلاك اولديلر (فما اغنى عنهم ما كانوا يكسبون)
انلر كسب ايتدكارى اموال وعدد وتشييد بيوت الله تعالينك عذابن دفعه مفيد اولمدى * روايت اولنديكه
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم حجره اوغراديغنده ديديكه نفسلرينه ظلم ايدنلرك مسكنلرينه دخول ايدر اولسكز
باكين اولديغكز حالده دخول ايدك كه انلره اصابت ايدن سزه دخى اصابت ايتميه * بعده رداسيله باشنى
اورتوب اول وادى يى گچنجه يه دكين دابه سنى سرعت اوزره يورتدى (وما خلقنا السموات والارض وما بينهما
الا بالحق) بز سموات وارضى وايكيسى اراسنده كى مخلوقاتى صدقى ملابس خلق ايتدك (وان الساعة
لآتية) وقيامت كليسردر تا كه محسن احسانينك ثوابن ومسيء اسائتنك عقابن كوره (فاصفح الصفح
الجميل) انلردن اعراض حسنله اعراض ايتسكل يعنى حقد وجزع ايتمكسزين * اشبونى سيف آيتى نسخ
ايدوبدر (ان ربك هو الخلاق العليم) ربك جل شانه عدمدن ايجادده بليغدركه سنى وانلرى خلق ايتدى سنك
امرك وانلرك امرى انك يدنده درسنك حالكى وانلرك حالنى بيلور * امدى حقه قدركه اكا تكال ايده سن تا كه
بينكزى اول فصل ايده (ولقد آتيناك سبعا من المثانى) بز سكا يدى آيت ويردك كه اول فاتحه در وياخود يدى
سورهٔ طويله ويردك كه يدنجيسى انفال وتوبه در زيرا انك ايكيسى برسوره حكمنده در اول اجلدن ايكيسنك
اراسى بسمله ايله فصل اولنمامشدر * ديتلديكه يعنى يا محمد تم دنيادن بدل سكا مثانيدن يدى آيت ويردك كه اول
فاتحه دركه مثانى ديتلدى زيرا اول نمازك هرركعتنده اوقنور * وياخود اول الله تعالى يه ثنايى
مشتملدر وياخود اول يدى سورهٔ طويله نك الفاظنى ويا قصص ويا مواعظنك تكريدر * وياخود اول
بلاغت واعجازله مثنى عليهدر * وياخود الله تعالى يى صفات عظمى واسماء حسنادن اهل اولديغى شيئله ثنا
ايديجيدر (والقرآن العظيم) ودخى سكا سبع مثانيدن غيرى سائر قرآنى ويردك * وياخود سكا اشبو ايكى
صفتله موصوف شيئى ويردك * امدى قلبكله انك غيرى يه رغبت ايتمكل (لا تمدن عينيك الى ما متعنا
به ازواجا منهم) يا محمد عين رغبتله نظر ايتمكل اكا كه بعض كفاره اصناف مالدن ويرمشز * وياخود اكا كه
اصناف كفاره انى ويرمشز زيرا اول سكا ويريلنه اضافتله مستحقردر * ابو بكر رضى الله عنه
حديثنده ايدر (من اوتى القرآن فرأى ان احدا اوتى من الدنيا افضل مما اوتى فقد صغر عظيما وعظم صغيرا) *
بركمسنه كه اكا قرآن ويرلديكندن صكره شول دنيادن ويريلن نسنه يى كنديه ويريلاندن افضل شيء اكاويراش
اعتقاد ايده الله تعالينك تعظيم ايتديكى شيئى تحقير وتحقير ايتديكنى تعظيم ايتمش اولور * روايت اولنديكه
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم اذرعات نام موضعده بنو قريظه وبنى نضير يهوديلر يتشديكى قافله سنه راست
كلديكه انده انواع بز وطيب وجواهر وسائر امتعه وار ايدى مسلمون ديديلركه اشبو اموال بزم اولسيدى انكله
قوتلنور وسبيل اللهده خرجلنوردك پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديديكه سزه يدى آيت ويرلديكه اول
يدى قافله دن خيرلودر (ولا تحزن عليهم) ودنيادا انلره مشاركتنك فوتنه محزون اولمغل (قال النبى
صلى الله عليه وسلم لا تغبطن فاجرا بنعمته فانك لا تدرى ما هو لاق بعد موته ان له عند الله قاتلا لا يموت)
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ايدر فاجرك نعمتنه غبطه ايتمكل زيرا بيلمزسنكه اول موتدن صكره نه شيئه ملاقى
اولور زيرا الله تعالى عندنده انكيچون برقاتل واردركه اكا موت ايرشمز كه اول ناردر (قال النبى صلى الله عليه
وسلم انظروا الى من اسفل منكم ولا تنظروا الى من فوقكم فانه اجدر ان لا تزدروا نعمة الله عليكم) پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلم ايدر دنيا امرنده كنديكزدن اسفله نظر ايدك يوخسه كنديكزدن فوقه دكل * امدى
سزه اول جديردركه الله تعالينك اوزريكزده كى نعمتن ازدرا ايتميه سز * ديتلديكه اشبو آيت ماقبلنه
متصله دركيم الله تعالى پيغمبريمز عليه السلامه قرآنى ويرديكندن صكره دنيايه رغبتندن انى نهى ايتدى
(واخفض جناحك للمؤمنين) ومؤمنلره تواضع ورفق ايچون ايكى جانبك تليين ايت (وقل انى
انا النذير المبين) وانلره ديكل كه بن سزى تخويف ايدرم شول قرآنله كيم اگر ايمانه كلمزسكز سزه عذاب نزولن
بيلدورن (كما انزلنا على المقتسمين) اهل مكه يى انذار ايت شول عذاب مثليله كيم انى اهل كتابدن شول

يهود ونصاری اوزره انزال ایتمشیدك كه انلركتابلرندن اوقودقلرینی اقتسام ایتمشلردی بعضنه اقرار وبعضنه
تكذیبله * ویاخود مقتسمینله مراد شول قومدركه قرآنك حقنده انلرك بعضی سحردر وبعضی شعردر
وبعضی كذبدر وبعضی اساطیراولیندر دیدیلر * ویاخود مراد پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم حقنده كیمی
ساحر وكیمی شاعر وكیمی كاهندر دیو قوللرین تفریق ایدنلردر * ویاخود مراد مشركیندن اون ایكی
كسه دركه ایام موسمده مداخل مكه یی اقتسام ایدرلردیكه ناسی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه ایماندن
تنفیر ایدرلر الله تعالی انلرك جمیعن یوم بدرده هلاك ایتدی (الذین جعلوا القرآن عضین) انلر قرآنی
اعضا قیلدیلر بعضی تصدیق ایدوب حقدر تورات وانجیله موافقدر دیدیلر وبعضی تكذیب ایدوب باطلدر
تورات وانجیله مخالفدر دیدیلر * ویاخود قرآنه سحر دیو تسمیه ایتدیلر (فوربك لنسئلنهم اجمعین عما كانوا
یعملون) ربك جل شانه حقیچون انلرك جمیعنه ایشلدكاری كفر ومعاصیدن یوم قیامتده سؤال ایدوب
جزالرین ایركوررز (فاصدع بما تؤمر) یا محمد امر اولندیغك شیئی اظهار ایت ویا انكله حق وباطل بینی
فرق ایت (واعرض عن المشركین) ومشركلردن اعراض ایدوب سوزلرینه التفات ایتمكل اشبو آیتی
آیت قتال نسخ ایدوبدر (انا كفیناك المستهزئین) بزسنی استهزا ایدنلره كفایت ایدرز كه انلر رؤساء
قریشدن بش كسه ایدیلر بریسی ولید بن مغیره ایدی جبریل علیه السلام انك ساقنه ایما ایتدی
اوبله اولسه اول برنباله اوغرایوب تو بنه اندن برسهم تعلق ایتدی انی اخذ ایچون تعظمدن انعطاف ایتدی
حتی كه اول انك عقبنده برعرقه اصابت ایدوب قطع ایتدی اول سببدن هلاك اولوب یتدی وبریدخی عاص
ابن وائل ایدی * جبریل علیه السلام انك ایاغی اخمصنه ایما ایتدی اوبله اولسه اكا بردیكن باتوب اندن ایاغی
دوه بوینی دكاو شیشدی حتی كه اول سببدن مرداولوب یتدی * وبریسی اسود بن عبد المطلب ایدی جبریل علیه
السلام انك ایكی كوزلرینه ایما ایتدی وبریشل یبراغی اتوب انك كوزلرینه طوقندی اینده كوزلری اغریدی
حتی انك اغریسندن باشنی دیواره اوره رق هلاك اولدی * برروایتده اول براغاجك دیبنده برغلامیله
اوتورركن جبریل علیه السلام كاوب انك باشنی اول اغاجه اورردی اول ایسه غلامندن استغاثه ایدردی
غلام اكا بن هیچ كمسه كورمزم سكا ایذا ایدربلكه اغاجه باشكی كندك اورپرسن دیردی حتی كه اول
طریقله هلاك اولوب كتدی وبری اسود بن عبد یغوث ایدی جبریل علیه السلام انك قارننه ایما ایتدی اوبله
اولسه اندن ایچی سوروب حتی كه هلاك اولدی * برروایتده اول اهلندن چیقوب كیدركن اكا سموم اروب
لونی سیاه اولدی اهلنه كالدیكنده انلرانی بیلمدكارندن ایچرو یه قوعدیلر حتی كه هلاك اولوب كتدی
وبری حارث بن قیس ایدی جبریل علیه السلام انك انفنه ایما ایدوب اندن قیح سومكروب اول سببدن هلاك
اولدی برروایتده اول برطوزلو بالق ییوب اندن اكا زیاده عطش ایردی كثرت شربدن قارنی یاریلوب مرد
اولدی (الذین یجعلون مع الله الها آخر فسوف یعلمون) كه انلر الله تعالی ایله آله آخر اولمسین اعتقاد
ایدرلر امدی انلر دنیاده وآخرتده عاقبت امرلرین بلیسرلردر (ولقد نعلم انك یضیق صدرك بما یقولون)
بزبیلورزكه انلرك شركلرینه وقرآنه طعنلرینه وسنی استهزالرینه صدرك ضیق اولور (فسبح بحمد ربك)
امدی سكا نائبه ایردیكنده تسبیح وتحمیدله فزعك الله تعالی یه ایت كه اول سكا كافیدر وغمك كشفنه
وافیدر ویاخود الله تعالی یی انلرك مقالاتندن تنزیه ایت سنی حقه هدایت ایتدیكنه حامد اولدیغك حالده
(وكن من الساجدین) ومصلیندن ویا متواضعیندن اولغل (واعبد ربك حتی یأتیك الیقین) وربك
جل شانه یه موتك ایریشنجه عبادت ایت برلحظه اندن خالی اولغل

(سورة النحل وهی مائة وثمان وعشرون آیة مكیة (الا آخرنده اوچ آیت مكیه دكلدر)

(بسم الله الرحمن الرحیم)

(اتی أمر الله فلا تستعجلوه) الله تعالینك عذابی قریب اولدی امدی انی وقتی كلمزدن اول طلب ایتمكز
روایت اولندیكه (اقتربت الساعة) آیتی نازل اولیجق مشركون بری برلرینه دیدیلركه محمد زعم

ایدركه قیامت قریب اوله امدی تكذیب واستهزادن امساك ایدك كوره لم كه نه ظهور ایدر اندن برشی
ظاهر اولمیجق برشی كورمیورز دیدیلر اندن (اقترب للناس حسابهم) آیتی نازل اولوب اندن اشفاق ایتدیلر
بنه زمان ممتد اولیجق یا محمد بزی تخویف ایتدیكك شیئدن براثر كورمیورز دیدیلر اندن (اتی أمر الله) نازل
اولوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم یرندن طوری كالدی وناس دخی باشلرین قالدروب انی حقیقتده كالدی
ظن ایتدیلر (فلا تستعجلوه) نازل اولیجق اطمینان ایتدیلر * ابن عباس رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز
صلی الله علیه وسلمك بعثتی اشراط ساعتدن ایدی وقتا كه جبریل علیه السلام محمد صلی الله علیه وسلمه مبعوث
اولدیغی حالده اهل سمواته اوغرادیغنده الله اكبر قیامت كالدی دیدیلر * برقوم دیدیلركه اشبو امرله مراد
مكذبینك عقوبتی وسیفله عذاب اولنملریدر (سبحانه وتعالی عما یشركون) الله تعالی منزه وعالی اولدی
اندنكه مشركون اكا معبودلری اشراك ایدرلر (ینزل الملائكة بالروح من أمره علی من یشاء من عباده) الله
تعالی ملائكه یی امر وارادتیله عبادندن رسول ایدنمك دیلدیكی كمسه یه وحی ایله تنزیل ایدر * اكا روح دینلدی
زیرا انكله شول جهالله میت اولان قلوب حیات بولور * ویاخود دینده اول جسدده كی روح مقامنه قائم
اولور (ان انذروا انه لا اله الا انا فاتقون) ناسه بیلدرك كه بندن غیری اله یوقدر یا لكز بندن قورقكز (خلق
السموات والارض بالحق) اول الله تعالی سموات وارضی حق ایچون خلق ایلدیكه اول اكا نظر ایدوب اعتبار
اولنه انك وحدانیتی بیلنوب اشراكدن صاقنله (تعالی عما یشركون) اول مشركینك اشراك ایتدیكی
اشیادن تعاظم ایتدی (خلق الانسان من نطفة فاذا هو خصیم مبین) اول الله تعالی انسانی نطفه دن
خلق ایتدیكه اول برجماددركه انده حس وحركت یوقدر اول سیاله در * وضع وشكلی قبول ایتمز بویله ایكن
كوررسنكه اول مجادل مبین حجتدر * تسكیم ابی بن خلف بعثه منكر ایدی بروقتده پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلمه برعظم رمیم كتوروب دیدیكه یا محمد الله تعالی اشبونی بو حالته ایركوردكد نصكره دیركوررمی امدی
اشبونكله الله تعالی قدرتن بیان ایتدی وانلره نعم الله ظاهر ایكن جحدلریله اولان فعل قبحلرینی كشف ایلدی
(والانعام خلقها لكم فیها دفء ومنافع ومنها تأكلون) الله تعالی ابل وبقر وغنمی خلق ایتدیكه سزكیچون
انده حروبردن اكسیه واردیه واخبیه اتخاذیله استمتاع ونسل وذریتی ظهوریله سزه انتفاع وارد روانك لحوم
وشحومندن اكل دخی ایدرسز (ولكم فیها جمال حین تریحون وحین تسرحون) واول انعامده سزكچون
زینت واردر شول حینده كه انلری مرعادن مراحللرینه دوندررسز وشول حینده كه انلری مراحللرندن
مرعایه كوندررسز ادیدی بوایكی وقتده افنیه انعامله متزین اولور * واول انعامه نظر ایدنلرك كوزینه
اول انعام اهل جلیل اولور (وتحمل اثقالكم الی بلد لم تكونوا بالغیه الا بشق الانفس) واول سزك احمال
وزادكزی بربلده یه كوتورركه سزاكا ایریشوردكالرسز الا انفسلریكزه كلفت ومشقت ویرمكله (ان ربكم
لرؤف رحیم) ربكز جل شانه سزه رأفتلودركه اشبو انعامی خلق ایتدیكه انكله نفعلنه سز * ورحمتلودركه
اول نعمتلرك شكرینی ترك ایتمكزله سزه عقابی تعجیل ایتمز (والخیل والبغال والحمیر لتركبوها وزینة) ودخی
الله تعالی خیل وبغال وحمیری خلق ایتدیكه سزاكا ركوب وانكله تزین ایده سز * اشبو آیتله احتجاج ایتدی
اولكه لحوم خیلی حرامدر دیدی زیرا كه اول ركوب ایچون خلق اولنمشدر دیدیكه اول ابن عباس قولیدر
مالك وابو حنیفه اكا ذاهبدر * وبرجماعت ایسه لحوم خیلك اباحتنه ذاهب اولوب دیدیلركه آیتله مراد حل
وحرمت بیانی دكلدر بلكه مراد الله تعالینك عبادنه اولان نعمتلرینی تعریف وكمال قدرت وحكمتنی عد
وتوصیفدركه اول حسن وشریح وعطا وسعید بن جبیر قولیدر وشافعی واحمد واسحق اكا ذاهبدر * اشبو
دلیل ایله كیم پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم یوم خیبرده لحوم حمیرا كلندن نهی ایدوب لحوم خیله اكلنه رخصت
ویردی * وجابر رضی الله عنه ایدر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم عهدنده لحوم خیل یرلردی اماكه لحوم
بغال وحمیردن نهی اولنمشلردی اماكه خالد بن الولید رضی الله عنهدن مروی پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك
خیل وبغال وحمیر لحومی اكلندن نهی ایتدیكی حدیثك اسنادنده ضعف وارددینلدی (ویخلق الله مالا تعلمون)

ودخی سزك بیلمدیككز اشیایی خلق ایدركه اول جنت ونار درا نلرك ایچون خلق اولنان اشیادر ویاخود انی خلق ایدركه سزانك كیفیت خلقتنی بیلمزسز ثیابده كی سوس وقوا كهده كی دودكبی (وعلى الله قصد السبیل) الله تعالینك فضل ورحمتنه عائددركه حقه ایركورر طریق مستقیمی بیان ایده * ویاخود سبیلی اقامت وتعدیل اكا عائددر یاخود اوله قصد سبیله سلوك ایده لابد الله تعالی یه واصل اولور (ومنها جائر) سبیلك بعضی استقامتدن مائللردركه اول بدع واهواء طریقیدر * دینلدیكه اول یهودیه ونصرانیه وسائر ادیان كفره در (ولو شاء لهداكم أجمعین) اكر الله تعالی سزلك هدایتكزی دیلسه جمیعكزی قصد سبیله هدایت ایدردی (هو الذی أنزل من السماء ماء لكم منه شراب ومنه شجر فیه تسیمون) اول الله تعالیدركه سزه سحابدن ویاجانب سمادن یغمور ایندردیكه سز ایچون اندن شراب واردركه انی كندیكز ایچون وانعامكزه ایچوررسز * وینه اول یغموردن مواشیكزی رعی ایده جك شجر اولوركه انده مواشیكزی رعی ایدرسز دینلدیكه یرده بتن هرشیئه شجر دینور (ینبت لكم به الزرع والزیتون والنخیل والاعناب ومن كل الثمرات) الله تعالی سز ایچون اول یغمورله اكین وزیتون ونخیل واعناب وكل ثمراتك بعضنی بتورربوخسه ثمراتك كلیسی جنتده بتوریلور برده بتوریلان اول كالك بعضیدركه انی تذكیرایده (ان فی ذلك لآیة لقوم یتفكرون) سمادن ماء نزولنده وارضدن نبات خروجنده عبرت واردرشول قوم ایچونكه الله تعالینك صنع وحكمتن تفكر ایدرلر زیرا اولكه تامل ایدرشول حبه یه كیم یره دوشروا كانداوه ایرر * واتكله انك اعلاسی یاریلوب اندن شجره نك ساقی چیقار وانك اسفلی یاریلوب اندن شجره نك عروقی چیقار بعده نما بولوب اندن اوراق وازهار واكمام وثمار چیقار وانك هربری مختلفة الاشكال اجسامی مشتمل اولور مع هذا مواد متحددر وطبایع سفلیه وتأثیرات علویه دكلدر بیلوركه اول دكل الا برفاعل مختار فعلیله دركه اول اضداد وانداد منازعه سندن منزهدر (وسخر لكم اللیل والنهار والشمس والقمر والنجوم مسخرات بأمره) الله تعالی لیل ونهار وشمس وقمر ونجومی سزه تسخیر ایتدی سزك منافعكز ایچون تهیئه ایتمكله انك امریله مذللات اولدقلری حالده اول شیئكیم انكیچون خلق اولنمشلردر (ان فی ذلك لآیات لقوم یعقلون) اشبو مذكوراتك تسخیرنده دلالات واضحات واردرشول قوم ایچونكه ذهن انسانیتله فهم ایدرلر (وما ذرأ لكم فی الارض مختلفا الوانه) وكذلك سزه تسخیر ایتدی انی كه حیوان ونباتدن یریوزنده خلق ایتدی الوانی ویا اصنافی مختلف اولدیغی حالده (ان فی ذلك لآیة لقوم یذكرون) اشبونده آیت واردرشول قوم ایچونكه اتعاظ ایدرلر زیرا طبایع وهیئات ومناظرده اختلافلری دلالت ایدركه اول برصانع حكیمك صنعی اوله (وهو الذی سخر البحر) اول الله تعالیدركه سزه بحری تسخیر ایتدی برحیثیتله كه اندن ركوب واصطیاد وغوصله انتفاعه امكانكز اولور (لتأكلوا منه لحما طریا) تاكه سز اندن لحم طری یه سز كه اول سمكدر (وتستخرجوا منها حلیة تلبسونها) واندن لؤلؤ ومرجان وامثالی حلیه چیقاره سز كه نساكزه كیوره سز (وترى الفلك مواخر فیه) وانده سفینه لری ریح واحده ایله مقبله ومدبره حالنده یورر كوررسن (ولتبتغوا من فضله) وتاكه تجارت ایچون ركوبله سعة رزقندن طلب ایده سز (ولعلكم تشكرون) وتاكه الله تعالینك نعمتلرین بیلوب شكرنه قیام ایده سز (والقى فی الارض رواسی أن تمید بكم) والله تعالی ارضده جبال ثوابت القا ایلدی تاكه سزكله میل واضطراب ایتمیه (وأنهارا وسبلا لعلكم تهتدون) وارضده نهرلر ویوللر قیلدیكه مقاصدكزه ویامعرفة الله یه اهتدا ایده سز (وعلامات) ارضده یوللر ایچون جبال واشجار ومیاهدن معالم قیلدیكه حال سفرده انكله یوللریكزی بیله سز (وبالنجم هم یهتدون) وبراری وبحارده انلر نجمله اهتدا ایدرلر * محمد بن كعب ایدر علاماتله مراد جبالدركه اول علامات نهاردر ونجوم ایسه علامات لیلدر * قتاده ایدر نجوم اوچ شیء ایچون خلق اولنوبدركه اول سمایه زینت وطرقه معالم وشیاطینه رجوم اوله اولكه بونك غیرینی دیه بیلمدیكی شیئی تكلف ایدر (أفمن یخلق كمن لا یخلق) خلقه قادر اولان باری تعالی اولوا العاملدن خلقه قادر اولمیان كیمیدر فكیف كه عندنده علم دخی اولمیه (أفلا تذكرون) تذكر ایتمزمیسز كه انك وحدانیتن بیله سز (وان

تعدوا نعمة الله لا تحصوها) اكر سز الله تعالینك نعمتلرینی عدایتسه كز انك عددنی ضبط ایده میه جككز فكیف كه شكرنه قیامه طاقت كتوره بیله سز (ان الله لغفور رحیم) الله تعالی مغفرتلودركه نعمتلرینك شكری اداسنده تقصیركزدن تجاوز ایدر رحمتلودركه شكرده تفریطكز سببیله سزدن نعمتن كسمزواكا كفران اوزره عقوبتن تعجیل ایتمز (والله یعلم ما تسرون وما تعلنون) الله تعالی عقاید واعمالدن اسرار وكرلك اعلان ایتدیككز شیئی بیلور (والذین یدعون من دون الله لا یخلقون شیأ وهم یخلقون) شول آلهه كه مشركون الله تعالیدن غیری اكا عبادت ایدرلر برشیء خلقنه قادر اولمزلر بلكه انلر احجار وغیریدن خلق اولنورلر (أموات غیر أحیاء) اول آلهه امواتدر ابدا انلره حیات اعترا ایتمز ویاخود حالده ومآلده امواتدر بالذات احیا دكللردر والهه لایق اولوركه بالذات حی اولوب اكا ممات اعترا ایتمیه (وما یشعرون أیان یبعثون) والحال نوقتده بعث اولنه جقلرینی ویاخود عبده لرینك بعثی وقتنی بیلمزلر اویله اولسه انلر ایچون عبادتلری اوزره جزا وقتنی نیجه بیلورلر والحال الهه لایق اولان غیوبی عالم ثواب وعقابی مقدر اولمقدر (الهكم اله واحد) الهكز رب واحددر یالكز اكا عبادت ایدك كه آخرتده اول سزه جزا ایدر (فالذین لا یؤمنون بالآخرة قلوبهم منكرة وهم مستكبرون) شونلركه آخرته ایمان كتورمزلر قلبلری الله تعالینك وحدانیتن منكره در ویاخود خمیده دركه اكا معرفت دخول ایتمز وایماندن تعظم ایدیجیلردر (لا جرم ان الله یعلم ما یسرون ویعلنون) حقا كه الله تعالی انلرك اسرار وكرلك اعلان ایتدیكی شیئی بیلور (انه لا یحب المستكبرین) اول استكبار ایدنلری سومز فكیف كه استكبارلری انی توحیددن ورسولنه اتباعدن اوله (واذا قیل لهم ماذا انزل ربكم قالوا اساطیر الاولین) مكه مشركلرندن مداخل مكه یی اقتسام ایدنلره وافدون ویا مسلمون ربكز نه شیء انزال ایتدی دیسه لر سخریه ویا ناسی اضلال ایچون دیرلر كه احادیث باطله انزال اولندی (لیحملوا أوزارهم كاملة یوم القیامة ومن أوزار الذین یضلونهم بغیر علم) تاكه اول جوابلری سببیله یوم قیامتده كندیلرك اوزارنی كمال اوزره وجتسز اضلال ایتدكلرینك بعض اوزارنی كتوره لر (ألا ساء ما یزرون) نه چركین وزر اولور اولكه انی انلر كوتوررلر (قال النبی صلى الله علیه وسلم من دعا الى هدى كان له من الاجر مثل اجور من تبعه لا ینقص ذلك من اجورهم شیأ ومن دعا الى ضلالة كان علیه من الاثم مثل آثام من تبعه لا ینقص ذلك من آثامهم شیأ) پیغمبریمز صلى الله علیه وسلم ایدر بركمسه كه ناسی هدایته دعوت ایده اكا متابعت ایدنلرك اجرنجه انكیچون اجر اولور اول تابعلرك اجرلرندن برشیء اكسلمكسزین * واولكه ناسی ضلالته دعوت ایده اكا متابعت ایدنلرك وزرنجه انك اوزره وزر اولور اول تابعلرك وزرلرندن برشیء اكسلمكسزین (قد مكر الذین من قبلهم) اول مقتسمیندن اول كچن كافرلر رسوللر ینه مكر ایتدیلر ایدی (فأتى الله بنیانهم من القواعد) الله تعالی قصد ایتدیكه انلرك بنیانی اصولندن تخریب ایده (فخر علیهم السقف من فوقهم) اول بنیانلرینك اعلاسی فوقلرندن اوزرلرینه دوشدی (وأتاهم العذاب من حیث لا یشعرون) وانلره عذاب حسبانلری اولمدیغی جهتدن ایردی * دینلدیكه اشبونكله مراد نمرود بن كنعان ایدی بابلده برصرح یاپدیكه سمایه طولی بشبیك ذراع ایدی تاكه سما امرینه مطلع اوله الله تعالی بر ریحله انك رأسنی دریایه آتدی وماعداسن انلك قومی اوزره یقوب اتندده قالدیلر اول یقلدیغی حینده فزعدن السنه ناس تبلبل ایدوب یتمش اوچ لسان سویلدیلر برحیثیتله كه هر صنف آخرك لسانی فهم ایتمزدی حالبوكه اندن اول ناس انجق سریانیجه سویلرلردی اول اجلدن اول دیاره بابل دینلدی (ثم یوم القیامة یخزیهم ویقول أین شركائی الذین كنتم تشاقون فیهم) بعده یوم قیامتده الله تعالی انلری تذلیل ویانارله تعذیب ایدوب دیركه قانی شول شركائمكه انلرك شاننده مؤمنلره معادات ایدردیكز انلره نولدیكه كلوب سزدن عذابی دفع ایتمزلر (قال الذین أوتوا العلم ان الخزی الیوم والسوء على الكافرین) انبیا ویا علمادن شونلر كه انلری توحیده دعوت ایدوب انلر ایسه اول علمایه معادات ایدرلردی دیه لركه اشبو كونده ذلت وعذاب كافرلر اوزره در (الذین تتوفاهم الملائكة ظالمی أنفسهم فألقوا السلم ما كنا نعمل من سوء) كه انلر كفرله نفسلرینه ظلم ایدیجی اولدقلری حالده ملك الموت

واعوانى انلرى قبض ايچون كلدكلرنده انقياد واستسلام ايدوب بزد نياده كفر وعدوتدن برشئ ايشلمامشدك
ديوا عمال سيئه لريني انكار ايده لر اول ملائكه انلره ديه لركه (بلى ان الله عليم بما كنتم تعملون) بلى سز الله
تعالى يه شرك وسائر اعمال سيئه ايشلمشديكز الله تعالى سزلك ايشلديككزى بيلور (فادخلوا أبواب جهنم
خالدين فيها فلبئس مثوى المتكبرين) امدى جهنمك طبقاتنه كيرك انده مخلدين اولديغكز حالده اول نه چركين
مأوى ومستقر اولور شول قومه كيم دنياده ايماندن استكبار ايدرلردى (وقيل للذين اتقوا ماذا أنزل ربكم
قالوا خيرا) مداخل مكه ده اولان مؤمنلره وافدون ربكزنه انزال ايتدى ديلسه ديرلركه خير انزال ايتدى
روايت اولنديكه احياء عرب ايام موسمده مكه يه وفد كوندررلرديكه محمد صلى الله عليه وسلمك خبرين كتوره لر
چقان مقتسمينه اوغرايوب سؤال ايتسه لر اول وقتده وفده ديرلرديكه اول ساحر شاعر كاهن كذاب مجنوندر
بعده وافدون مكه يه داخل اولوب مؤمنلره ملاقى اولدقلرنده انلر اول وافدونه محمد صلى الله عليه وسلمك
صدق ومعجزاتن خبرويررلردى (للذين أحسنوا فى هذه الدنيا حسنة) اشبو دنياده الله تعالى يى توحيد ايدوب
امرنه اطاعت ايدنلر ايچون جنت ويا نصر وفتح ويا رزق حسن واردر (ولدار الآخرة خير) آخرت ثوابى انلره
دنيا ثوابندن خيرلودر (ولنعم دار المتقين) دار آخرت متقيلره نه كوزل دار اولور (جنات عدن
يدخلونها) كه اول جنات عدندركه انلر اكا كيررلر (تجرى من تحتها الانهار) كه انك اشجارى آلتندن
نهرلر جارى اولور (لهم فيها مايشاؤن) انلر ايچون اول جناتده انواع مشتهياتدن ديلدكلرى واردر
(كذلك يجزى الله المتقين) الله تعالى شركدن صاقننلره بونك كبى جزا ايدر (الذين تتوفيهم الملائكة
طيبين) كه انلر كفر ومعاصى ايله نفسلرينه ظلمدن طاهرين وياخود ملائكه نك انلره جنتله بشارتندن فرحين
وياخود نفوسلرى بالكليه حضرت قدسه توجهندن روحلرى قبضنه طيبين اولدقلرى حالده ملك الموت
واعوانى انلرك ارواحنى قبض ايده لر (يقولون سلام عليكم) اول حالتده الله تعاليدن ويا بزدن سزه سلام
اولسون بوندنصكره سزه مكروه ايرشمز ديه لر ويوم قيامتده انلره ديرلركه (ادخلوا الجنة بما كنتم تعملون)
دنياده ايشلديككز اعمال صالحه سببيله جنته كيرك اول سز كيچون اعدا اولنمشدر (هل ينظرون
الا أن تأتيهم الملائكة) ذكر اولنان كافرلر منتظر اولمزلر الا كه روحلرى قبضنه ملائكه كله لر (أو يأتى امر
ربك) ويا عذاب دنيا ويا عذاب آخرت كله (كذلك فعل الذين من قبلهم) انلرك شرك وتكذيب فعللرى كبى
انلردن اول كچنلر دخى ايشلمشلردى اول سببدن الله تعالى انلرى هلاك ايتمشدى (وماظلمهم الله ولكن كانوا
انفسهم يظلمون) الله تعالى انلره اهلاكله ظلم ايتمدى لكن اكا مؤدى اولان كفر ومعاصيله نفسلرينه ظلم ايتديلر
(فأصابهم سيئات ماعملوا وحاق بهم ما كانوا به يستهزؤن) انلره اعمال سيئه لرينك جزاسى اصابت ايدوب
استهزالرينك جزاسى انلرى احاطه ايلدى (وقال الذين أشركوا لوشاء الله ماعبدنا من دونه من شئ نحن
ولا آباؤنا ولا حرمنا من دونه من شئ) مشركلر ديديلركه اكر الله تعالى ديلسه كندميز وكرك آبائمز انك غيرى
برشيئه عبادت وانك حرام ايتديكندن غيرى برشئ حرام ايتمزدك انلرك بوكلامى ديملرى استهزا ايچون ايدى
وياخود بعثت وتكليفى منع ايچون ايدى متمسكين اولدقلرى حالده انى كه الله تعالينك ديلديكى واجب
ديلمديكى ممتنع اولور اويله اولسه بعثت وتكليفك فائده سى نه اولور * وياخود كنديلرا وزره انكار اولنان شركك
وتحريملرينك قبحنى انكار ايچون ايدى مجتمعين اولدقلرى حالده انى كه اكر اول مستقبحه اولسيدى الله تعالى
انك انلردن صدورينى ديلمويب خلافنى ديليدى انلرى اكا الجا ايلدى (كذلك فعل الذين من قبلهم) انلردن
اول كچنلر دخى انلر كبى الله تعالى يه اشراك وحلالى تحريم ورسوللرينى رد ايتمشلردى (فهل على الرسل
الا البلاغ المبين) رسوللر اوزره واجب اولان دكل الا حقى ايضاح ايدر ابلاغ دراكرچه الله تعالينك شول
هدا سن ديلديكى كسه ده رسول هداسنك تأثيرى اولمزسه ده * لكن توسط طريقى اوزره اكا مؤدى دراول
شئ كه الله تعالى انك وقوعن ديليه انك وقوعى واجب اولور * لكن مطلق دكل بلكه اسبابله دركيم اول انى
انكچون تقدير ايدوبدر * بعده الله تعالى بيان ايلديكه بعثت برسنة آلهيه دركه جميع امتلرده اول جارى

اولوبدرتا كه الله تعالينك شول هدايتن ديلديكى كسنه نك هداسنه سبب وضلالتن ديلديكى كسنه نك ضلالى
زياده سنه سبب اوله شول غذاء صالح كبى كيم مزاج سوى يه نفع ايدروقوتلندرر ومزاج منحرفه ضرر
ايدروفساد ايركورر اويله اولسه ديديكه (ولقد بعثنا فى كل أمة رسولا أن اعبدوا الله واجتنبوا
الطاغوت) هر امته بر رسول كوندردك كه اول انلره امر ايده كيم الله تعالى يه عبادت ايده لر واندن غيريه
عبادتدن اجتناب ايده لر (فمنهم من هدى الله) انلرك بعضنه الله تعالى ايمانى توفيق واكا ارشاد ايتدى
(ومنهم من حقت عليه الضلالة) وبعضنه ايسه ايمانى توفيق وهدايتن اراده ايتمديكندن قضاء سابقله اوزرينه
شقاوت واجب اولوب موتى كفر اوزره اولدى (فسيروا فى الارض فانظروا كيف كان عاقبة المكذبين)
امدى يا معشر قريش يريوزنده سير ايدوب نظر ايدك شول رسوللرى تكذيب ايدنلرك عاقبتنه كيم نيجه اهلاك
اولوب اماكنلرى تخريب ايدلدى * پيغمبرمز صلى الله عليه وسلم انلره بو آيتى اوقيوب انلر ايسه عنادلرندن
ايمانه كلميجك اكا تأسف ايتدكده نازل اولديكه (ان تحرص على هديهم فان الله لايهدى من يضل)
يا محمد اكرسن انلرك هداسنه حرص ايدرسك بيلكه الله تعالى ضلالن ديلديكى كسه يه هدايت ايتمز (ومالهم
من ناصرين) وانلرك عذابلرين دفع ايدر ناصرلرى اولمز (واقسموا بالله جهد ايمانهم لايبعث الله من يموت)
مشركلر الله تعالى يه اغلظ ايمانله يمين ايتديلركه اول موتايى بعث ايتمز (بلى وعدا عليه حقا) نعم اول الله
تعالى موتايى بعث ايدر زيرا اول انى ايجاب حقله نفسى اوزره ايجاب ايتمشدر (ولكن اكثر الناس لايعلمون)
لكن ناسك اكثرى بعث اولنور ايدكارين بيلمزلر شول سببدنكه اول عادة الله ده مراعاتى جارى مواجب
حكمتدن ايدوكنى بيلمزلر وياخود مألوفه نظرلرى قاصر اولديغيچون امتناعن توهم ايدرلر * امدى اول الله
تعالى انلرى بعث ايدر (ليبين لهم الذى يختلفون فيه) تا كه انلره دين اسلامدن وبعث موعوددن اختلاف
ايتدكلرى شيئى بيان ايده (وليعلم الذين كفروا انهم كانوا كاذبين) وتا كه كافرلر قبرلرندن خروجلرى عندنده
شول دنياده ايكن الله تعالى موتايى بعث ايتمز ديدكلرنده كاذبين ايدكلرين بيله لر (انما قولنا لشئ اذا اردناه
ان نقول له كن فيكون) چنانكه برشيئك حدوثن اراده ايتسه وزا كه حادث اول ديرز اول دخى سهولتله
فى الحال حادث اولور اشبو بياندركه الله تعالينك تكوينى محض قدرت ومشيتله دربوخسه مواد ومدد
سبقتنه متوقف دكلدر چونكه ابتداده ماده ومثال سبقتسز تكوين اشيا ممكن اوله من بعد اعاده وجهى
اوزره تكوينى دخى ممكن اولور (والذين هاجروا فى الله من بعد ماظلموا) شونلركه ظلم اولندقلرندنصكره فى الله
هجرت ايتديلركه انلكه مراد پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم واصحاب مهاجروندركه قريش انلره ظلم ايدوب
بعضيلرى حبشه يه اندن مدينه يه وبعضيلر ايسه ابتدادن مدينه يه هجرت ايتديلر وياخود مراد پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلمك هجرتندنصكره مكه ده حبس وعذاب اولنانلردركه انلر بلال وصهيب وخباب
وعمار وعابس وابو جندل وسهيلدر (لنبوئنهم فى الدنيا حسنة) بزانلرى دنياده منزلة حسنه يه
تنزيل ايدرزكه اول مدينه در (ولاجر الآخرة اكبر لو كانوا يعلمون) آخرت اجرى انلره خيرلودر دنياده انلر
ايچون تعجيل اولناندن اكر بيلورلر ايسه (الذين صبروا وعلى ربهم يتوكلون) كه انلر اذاى كفره ومفارقة وطن
شدائدينه صبر ايدرلر وخلقدن انقطاع ايدوب هر امرلرينى الله تعالى يه تفويض ايدرلر (وما أرسلنا من قبلك
الا رجالا نوحى اليهم) يا محمد سندن اول دعوت عامه ايچون ارسال ايتديكمز دكل الا سنك كبى بشر ايديلركه
ملائكه السنه سيله سكا وحى ايتديكمز كبى انلره دخى وحى ايدردك اكر انده شككز وار ايسه (فأسألوا اهل
الذكر ان كنتم لاتعلمون) تورات وانجيل اهلنه سؤال ايدك تا كه انلر سزه امم متقدمه يه كوندريلان رسوللرك
ملك اولميوب بشر ايدوكن بيلديره لر اكر سز انى بيلمز سكز * اشبو دليلدركه الله تعالى دعوت عامه ايچون نه مرأه
ونه ملك كوندرميوبدر واموردينده بيلمين شيئده علمايه مراجعت واجب اوله (بالبينات والزبر) بز اول
ارسال ايتديكمز رجالى معجزات وكتبله ارسال ايتدك (وانزلنا اليك الذكر) يا محمد بز سكا قرآنى انزال
ايتدك (لتبين للناس مانزل اليهم) تا كه اول ذكرده سنك توسطكله ناسه تنزيل اولنان امر ونهى ومتشابهى

انلره بیان ایده سن (ولعلهم یتفکرون) وتا که انده تفکر ایدوب حقایقه متنبه اوله لر (أفأمن الذین مکروا
السیئات) شو انلر که دین حقی ابطالده حیل قبیحه ایشلدیلر امانده می اولدیلر اندنکه (أن یخسف الله
بهم الارض) الله تعالی انلری یره کچوره قارونی کچوردیکی کبی (أو یأتیهم العذاب من حیث لا یشعرون)
ویاخود انلره عذاب بیلمدکلری جهتدن کله لوط قومنه اولدیغی کبی (أو یأخذهم فی تقلبهم فما هم بمعجزین)
ویاخود مسافر ومتاجر لرنده متقلبین ایکن اول انلری اخذ ایده اویله اولسه انلر انک عذابن فوت ایدر
دکللردر (أو یأخذهم علی تخوف) ویاخود انلری عذاب مخافه اوزره اخذ ایده الله تعالی انلردن اول
بر قومی هلاک ایدوب انلر اندن متخوفین ایکن انلری دخی عذاب ایده ویاخود انلرک انفس واموال لرنده
شیأ فشیأ نقص اوزره ایکن انلری عذاب اخذ ایده حتی اول حالت اوزره جمیعی هلاک اوله لر (فان ربکم
لرؤف رحیم) امدی ربکز جل شانه رأفتلو ورحمتلودر که عذابه مستحق اولانکزه امهال ایدر عقوبتن تعجیل
ایتمز (اولم یروا الی ما خلق الله من شئ) انلر عبرت نظرین ایتمزلرمی الله تعالینک خلق ایتدیکی هر جسم
قائمه کیم انک ظلی اولور تا که انکله انلره الله تعالینک کمال قدرت وقهری ظاهر اولوب اندن خوف ایده لر
(یتفیؤ ظلاله عن الیمین والشمائل) شمسک طلوع وغروبی حیننده یمین وشمالندن اول شیئک ظلالی برجانبدن
برجانبه دور ایدر اول نهارده برحال اوزره اولور بعده زواله دکین اکسیلور زوالدنصکره تدریجله ارته رق
آخر نهارده اول نهارده کی مقداره ایریشور (سجدا لله وهم داخرون) اول ظلال میلان ودوراً ایله
الله تعالی یه ساجدین اولدقلری حالده انک تقدیرینه منقادلردر (ولله یسجد ما فی السموات وما فی الارض
من دابة) سموات وارضده اولان هر شئ متحرک ویاغیر متحرکدر الله تعالینک اراده ایتدیکی شیئه منقاد
ومسخرلردر (والملائکة وهم لا یستکبرون) علی الخصوص ملائکه که الله تعالی یه سجود وانقیاددن
استکبار ایتمزلر ویاخود معنی سمواتده مخلوقاتک جمله سندن ملائکه وارضده کی مخلوقات جمله سندن
دواب الله تعالی یه سجود ایدر (یخافون ربهم من فوقهم) اول ملائکه خوف ایدرلر که رب تعالی انلره
فوقلرندن عذاب ارسال ایده (ویفعلون ما یؤمرون) وانلر طاعت وتدبیردن امر اولندقلرین ایشلرلر
اشبو دلیلدر که ملائکه مکلفون اولوب خوف ورجا بیننده مدارون اوله لر (وقال الله لا تتخذوا الهین اثنین
انما هو اله واحد فایای فارهبون) الله تعالی ایدر ایکی اله اتخاذ ایتمکز بلکه اول اله واحددر واول اله بنم
امدی بندن قورقکز بنم غیریدن دکل (وله ما فی السموات والارض) سموات وارض ومافیهما اول اله
واحدک خلق وملکیدر (وله الدین واصبا) طاعت واخلاص دائم وثابت اولدیغی حالده اول الله تعالی یه
مختصدر ویاخود جزا دائما اکا مختصدر که انک مؤمنه ثوابی وکافره عقابی کسلمز (أفغیر الله تتقون)
الله تعالینک غیریدنمی قورقارسز حالبوکه انک غیری ضره قادر اولمز نفعه قادر اولمدیغی کبی
(وما بکم من نعمة فمن الله) نعمتدن قنغی شئ که سزه متصل اولور اول الله تعالیدندر (ثم اذا مسکم الضر
فالیه تجأرون) اکر سزه قحط ویامرض ایرسه الله تعالی یه تضرع ایدرسز ویا کار فع صوتله دعا واستغاثه
ایدرسز (ثم اذا کشف الضر عنکم اذا فریق منکم بربهم یشرکون) بوندنصکره اکاسزدن اول ضر
منکشف اولسه سزدن کفار ویامنافقین فریقی ربلری جل شانه یه اشراک ایدرلر انک غیریه عبادتله
(لیکفروا بما آتیناهم فتمتعوا فسوف تعلمون) تا که بزم انلره ویردیکمز نعمایه وکشف ضر وبلایه انکار
ایده لر * امدی دنیاده بقیه آجالکزله تمتع ایدک که آخرتده عاقبت امریکزی بیلیسرسز (ویجعلون لما لا یعلمون
نصیبا مما رزقناهم) مشرکون بزم انلره ویردیکمز اموالدن شول جماد اولمغله علم اولمیان آلهه لر ایچون
نصیب قیلورلر (تالله لتسئلن عما کنتم تفترون) تالله یا مشرکین یوم قیامتده سؤال اولنورسز اندنکه
اصنامه حقیقتده آلهه در تقربه صالحلردر دیو افترا ایدردیکز (ویجعلون لله البنات) خزاعه وکنانه
ملائکه یی بنات الله دیو وصف ایدرلر (سبحانه) اول الله تعالی ولددن منزهدر ویا انلرک بو قولی عجیبدر
(ولهم ما یشتهون) حالبوکه کندیلر ایچون اولاددن استدکاری بنوندر بناتی سومزلر (واذا بشر احدهم

بالانثی ظل وجهه مسودا وهو کظیم) قچان انلرک بری مرأه سنک انثی ولادت ایتدیکی خبر ویرلسه غم
وکراهت وحیا وخجالتندن وجهی سواده متغیر اولور حالبوکه قلبی حزنله ومرأه سنه غیظله مملودر (یتواری
من القوم من سوء ما بشر به) اکا تبشیر اولنان ویا یوزینه ظاهر اولان شیئک سوءندن اوتانوب قومندن
استخفا ایدر (أیمسکه علی هون) متفکر اولدیغی حالده که اول تبشیر اولنان شیئی هوان اوزره حفظمی ایده
اکا میل وشفقت ایتمکسزین (ام یدسه فی التراب) ویاخود انی ترابه دفنمی ایده (ألا ساء ما یحکمون)
آگاه اولک انلر نه چرکین حکم ایدرلر که کندیلر ایچون بنون اولوب الله تعالی ایچون بنات اوله حالبوکه اول
ولددن منزه وعالیدر * دینلدیکه مضر وخزاعه وتمیم قبیله لری بناتلرینی احیا ایکن دفن ایدرلردی اول بناته
فقر خوفیله ویا اکفائه تزویج اولنمامق کراهتیله * اویله اولسه انلرک بری قچان بنتنی دفن مراد ایتسه
اکا صوف ویا شعردن جبه کیورر وصحرایه ایلتوب ابل ویاغنم کوتدرردی التی یاشنه ایردیکنده انی اناسنه
ایلتورم دیو اناسنه تزیین ایتدرردی حالبوکه اندن اول انکچون صحراده بر بئر قازوب حاضرلشدرر قچانکه
اول بئره ایریشه اردندن انی ایتوب ایچنه دوشوررردی * بعده اوزرینه طپراق دوکوب حتی که یره برابر اولنجه
بئری طپراغله طولدرردی (للذین لا یؤمنون بالآخرة مثل السوء) آخرتی تصدیق ایتمیوب یعنی انکار
ایدنلر ایچون صفت سوء واردر که اول الله تعالی یی ولد ایله وصفلریدر وبناتلرین احیا ایکن دفن ایتملریدر
حالبوکه انی تزویج ونسلی ایچون ابقایه محتاجین ایدیلر (ولله المثل الاعلی) والله تعالی ایچون صفت اعلی
واردر که اول وجوب ذاتی وغنای مطلق ووجود فائق وصفت مخلوقیندن نزاهتدر * وعلم وقدرت وبقا وسائر
صفات جلالدر (وهو العزیز الحکیم) اول الله تعالی اعداسی اوزره غالب وامر ونهینده حکیمدر
(ولو یؤاخذ الله الناس بظلمهم ما ترک علیها من دابة) اکر الله تعالی ناسی کفر وعصیانلریله مؤاخذه ایتسه
عقوبتلرینی تعجیل ایتمکله انلرک فعل خبیثلری شومیله یریوزنده یورر بر حیوان ترک ایتمیدی * نتکیم نوح
علیه السلام زماننده انی ایتدی انک سفینه سنده اولان حیوانلرک غیریسین هلاک ایتدی * ابن مسعود
رضی الله عنه ایدر قریب اولدیکه جعل ابن آدمک ذنبی سببیله جحرنده هلاک اوله * دینلدیکه یعنی اکر الله تعالی
آباء ظالمینی ظلملریله مؤاخذه ایتسه نسل کسیلوب یریوزنده یورر کمسه قالمیدی (ولکن یؤخرهم الی اجل
مسمی) لکن فضل وعفوله انلری منتهای آجاللرینه دکین تأخیر ایدر که توالد ایده لر (فاذا جاء اجلهم
لا یستأخرون ساعة ولا یستقدمون) قچانکه انلرک هلاک ویا عذابلری وقتی کله برساعت اندن تأخیر ویا تقدیم
اولنمزلر (ویجعلون لله ما یکرهون) شول کندیلر ایچون کراهت ایتدکلری شیئی الله تعالی ایچون قیلورلر که
اول بناتدر * وریاستده شرکندر ورسوللری استخفافدر وارذل اموالدر (وتصف السنتهم الکذب ان لهم
الحسنی) ومع ذلک السنه لری کذب ایدوب دیرلر که اکر محمد دیدیکی حقیقتده صدق ایسه بزم ایچون جنت
اولور (لا جرم ان لهم النار وانهم مفرطون) بلکه تحقیق انلر ایچون اولان ناردر وانلر ناره تقدیم اولنورلر
(تالله لقد ارسلنا الی امم من قبلک) یا محمد اشبو امته سنی ارسال ایتدیکمز کبی سندن اول کچن امتلره دخی
رسوللر ارسال ایتدک (فزین لهم الشیطان اعمالهم) شیطان ایسه انلره اعمال قبیحه لرین تزیین ایدوب
حتی که انک اوزره اصرار ورسوللری تکذیب ایتدیلر (فهو ولیهم الیوم) امدی اول شیطان اشبو دار دنیاده
ویا یوم قیامتده انلرک وامثاللرینک قرین ویا ناصریدر * حالبوکه انک انده کندی باشنه دخی نصرته قادر اولمز
(ولهم عذاب الیم) وانلر ایچون انده عذاب وجیع دائم واردر (وما انزلنا علیک الکتاب الا لتبین لهم الذی
اختلفوا فیه) یا محمد بز سکا قرآنی انزال ایتدک که ناسه توحید وقدر واحوال معاد واحکام افعالدن اختلاف
ایتدکلری شیئی بیان ایده سن (وهدی ورحمة لقوم یؤمنون) وتا که اول قرآن انی تصدیق ایدنلره هدایت
ورحمت اوله (والله انزل من السماء ماء فاحیی به الارض بعد موتها) الله تعالی سمادن ماء انزال ایدوب ارضی
یبسله موتندنصکره نباتله احیا ایتدی (ان فی ذلک لآیة لقوم یسمعون) اشبونده عبرت واردر شول
قوم ایچون که سماع تدبر وانصافله استماع ایده (وان لکم فی الانعام لعبرة) سزه کچون انعامده جهلدن علمه

عبور اولنور دلالت وار در که (نسقیکم مما فی بطونه من بین فرث ودم لبنا خالصا سائغا للشاربین) بز سزه اول
انعامك بطوننده اولاندن تفل کرشله دم اراسنده لبن خالص ایچوررز که اکا لون دم ویا رایحهٔ فرث
استصحاب ایتمیوبدر که اول حلقدن سهولتله مرور ایدر (ومن ثمرات النخیل والاعناب) وکذلك سزه ثمرات
نخیل واعنابدن ویا ایکیسنك عصیرلرندن ایچوررزانی که (تتخذون منه سکرا ورزقا حسنا) اندن خل
ونبیذ اتخاذ ایدوب وثمرندن ثمروزبیب ادخار ایدرسز (ان فی ذلك لآیة لقوم یعقلون) اشبونده آیت
واردر شول قوم ایچونکه عقللرینی آیات اللهده نظر وتأملده استعمال ایدهلر (واوحی ربك الی النحل ان اتخذی
من الجبال بیوتا ومن الشجر ومما یعرشون) ربك جل شانه بال آرولرینه الهام وقلبلرینه قذف ایتدیکه
طاغلرده واغاجلرده وناسك سزکچون دوزدیکی مکانلرده بیوت اتخاذ ایدك (ثم کلی من کل الثمرات) بعده
هر ثمره دن مرو حلوندن اشتها ایتدیککزی ییکز (فاسلکی سبل ربك) بعده اول اکل ایتدیککزی ادخار
ایدك شول مسالکه که انده رب تعالی قدرتیله اچی چیکدن سزك جوفکزده انی عسله تحویل ایدر ویا خود
طریقلره کیدکه عسل عملنده ربکز تعالی انی سزه الهام ایتدی (ذللا) جبالده وخلال اشجارده سهلة المسالك
اولدیغکز حالده ویاخود امر اولندیغکز شیئه ذلیل ومنقاد اولدیغکز حالده (یخرج من بطونها شراب مختلف
الوانه) اول آریلرك بطونندن عسللر چیقار ویا فصلك اختلافی سببیله ابیض واصفر واحمر واسود شراب چیقر
(فیه شفاء للناس) انده ناسه شفا وار در یا بنفسه امراض بلغمیه ده کی کبی ویا غیریله سائر امراضده کی
کبی زیرا معاجینده آزدرکه انك بر جزئی عسل اولمیه (ان فی ذلك لآیة لقوم یتفکرون) اشبونده
آیت وار در شول قوم ایچونکه تفکر ایدرلر * زیرا بر کمسه که نحلده اولان علوم دقیقه وافعال عجیبه یی
کماهو حقه تدبر ایده قطعا بیلور که اکا بر قادر حکیمدن لابد در که اکا انی الهام ایده وانی ایشلمکه تحمیل ایده
(والله خلقکم ثم یتوفاکم) الله تعالی سزی خلق ایتدی بعده صباوت ویا شباب ویا کهولتکز حالنده سزی
توفی ایدر (ومنکم من یرد الی ارذل العمر) وبعضیکز ایسه ارذل عمره رد اولنور که اول یتمش بش ویا سکسان
ویا طقسان یاشنده اولقدر (لکیلا یعلم بعد علم شیأ) تا بر شیئی بیلور کن بیلمز اوله زیرا اول بر حالتدر که نسیان
وسوء فهمده حال طفولیته شبیهدر (ان الله علیم قدیر) الله تعالی انلرك مقادیر اعمارنی بیلور قادر در که
شابی اولدیره وهرم فانی یی ابقا ایده (والله فضل بعضکم علی بعض فی الرزق) الله تعالی رزقده بعضیکزی
بعضکز اوزره تفضیل ایتدی کیمکزی غنی کیمکزی فقیر ایتدی * وکیمکزی موالی ایدوب کندیلرك وغیریلرك
رزقنه تولی ایدر قیلدی * وکیملریکزی ممالیك ایدوب حاللرین انك خلافی اوزره ایتدی (فما الذین فضلوا
برادی رزقهم علی ما ملکت ایمانهم فهم فیه سواء) شونلرکه ممالیکلری اوزره تفضیل اولندیلر شول سببدنکه
اول ممالیکه رزقلرین ویررلر * امدی اول موالی وممالیك بنم رزقده مساویدرز زیرا انلرك ممالیکه ویردکاری رزق
اول ممالیکك کندی رزقلریدرکه الله تعالی انی موالی ایله اول ممالیکه ایرکورر * اشبونده مشرکینه
انکار واردرکه انلر الله تعالی یه بعضی مخلوقاتی الوهیتده اشراك ایدرلر * حالبوکه کندیلر الله تعالینك
انعام ایتدیکی شیئده عبیدلریله مشارکت ومساواته راضی اولمزلر (افبنعمة الله یجحدون) انلر الله تعالینك
نعمتنی انکار ایدرلرمی شول حیثیتدنکه انکچون شرکاء اتخاذ ایدرلر * اول ایسه اقتضا ایدر که نعم الله ك
بعضی انلره مضاف قیلنه من عند الله ایدوکی انکار اولنه العیاذ بالله من ذلك (والله جعل لکم من انفسکم
ازواجا) الله تعالی سزکچون کندی جنسکزدن ازواج قیلدیکه بری برلریکزله موانسه ایدهسز * ویاخود
اولاد کزتا کمسزلك کبی اوله * ویاخود مراد حوانك آدم علیه السلامدن خلق اولنمسی اوله (وجعل لکم
من أزواجکم بنین وحفدة) دخی سزکچون ازواجکزدن بنون واولاد قیلدی وبنات قیلدی * دینلدیکه حفده
ایله مراد کشینك بناتی اوزره اولان اختانیدر ویا اصهاریدر ویا اعوانیدر ویا کاراولاددرکه انك عملنه
معین اولورلر * ویا رجلك مرأهسی ابناسیدرکه انلر زوج آخردن اولوبدر (ورزقکم من الطیبات) وسزه لذائذ
وحلالاتدن ویردی (افبالباطل یؤمنون وبنعمة الله هم یکفرون) انلر اصنامی تصدیق ایدوب توحید

واسلامه

واسلامه کافرمی اولورلر ویا خود شیطانك انلره بحیره وسائبه یی تحریمی امرنه تصدیق ایدوب الله تعالینك
تحلیل ایتدیکنه انکارمی ایدرلر (ویعبدون من دون الله ما لا یملك لهم رزقا من السموات والارض شیأ
ولا یستطیعون) مشرکون الله تعالیدن غیری بر شیئه عبادت ایدرلر که انلر ایچون سمواتدن مطر انزالنه
وارضدن نبات اخراجنه مالك اولمزلر ونفع وضره استطاعتلری اولمز (فلا تضربوا لله الامثال) الله تعالی یه مثل
قیلمیکز که انی اکا شریك ایدرمسز ویا بر شیئی اکا قیاس ایدرسز زیرا که ضرب مثل بر حالی بر حاله تشبیهدر
(ان الله یعلم وانتم لا تعلمون) الله تعالی سزك اکا قیاس ایله اولان قولکزك فسادنی بیلور که اول ملکك عبدنه
عبادت تعظیمده ملکك کندویه عبادتدن ادخلدر * ویا خود دافعا الکزده اولان عظیم جرمکزی بیلور حالبوکه
سز انی بیلمزسز اگر بیلسه ککز اکا جرأت ایتمزدیککز ویا خود اول اشیانك کنهنی بیلور سز بیلمزسز امدی دأبکزی
ترك ایدك ویا خودا کا ضرب امثال ایتمکز زیرا که اول ضرب امثال کیفیتنی بیلور سز بیلمزسز اندن انلره
ضرب مثل کیفیتن تعلیم ایچون کندویه و کندیدن غیری عبادت اولنانه مثل ضرب ایدوب دیدیکه (ضرب
الله مثلا عبدا مملوکا لا یقدر علی شیء ومن رزقناه منا رزقا حسنا فهو ینفق منه سرا وجهرا هل یستوون) الله
تعالی مثل ضرب ایتدی شول عبد مملوکی که تصرفدن عاجز اولوب بر شیئه قادر اولمیه ودخی شول
حر مالکی که الله تعالی اکا مال کثیر ویروب انی دیلدیکی کیفیت اوزره سرده وعلانیهده اندن انفاق ایده
ایکیسی مساویمی اولورامدی ایکیسی جنسیت مخلوقیتده متشارکلر ایکن ایکیسی بیننده اشتراك وتسویه
ممتنع اولیجق اعجز مخلوقات اولان اصنام ایله شول غنی قادر علی الاطلاق الله تعالی بیننده اشتراك وتسویه نك
امتناعی اظهر اولور * دینلدیکه اشبو کافر مخذول ایله مؤمن موفقه تمثیلدر وعبدی مملوکله تقییدك
فائدهسی انی حردن تمییزدر زیرا اول دخی انك کبی الله تعالینك عبدیدر وینه عبدی سلب قدرتله
تقییدی انی مکاتب ومأذوندن تمییز ایچوندر وانی مالك متصرفه قسیم قیلمسی دلالت ایدر که مملوك برشیئه
مالك اولمیه (الحمد لله بل اکثرهم لا یعلمون) حمدك کلیسی الله تعالی یه مختصدر که انك غیری اکا مستحق
اولمز زیرا که نعمتك کلیسی اول وبر غیری دکل بلکه ناسك اکثری انی بیلمزلر نعمتی غیره مضاف قیلوب
انك اجلیچون اکا عبادت دخی ایدرلر (وضرب الله مثلا رجلین احدهما ابکم لا یقدر علی شیء) الله تعالی
ایکی رجلی مثل ضرب ایلدیکه انك بری اخرس اولوب فهم وافهام ایتمز نقصان عقلیچون صنایع وتدابیردن
بر شیئه قادر اولمز (وهو کل علی مولاه) والحال اول ولیء امری اوزره عیال وثقلدر (اینما یوجهه
لا یأت بخیر) انی مولاسی قنده کوندرسه کفایت مهم وتحصیل حاجتله کلمز (هل یستوی هو ومن
یأمر بالعدل) اول مساویمی اولوراول کمسهیه کیم فهیم ومنطیق وذوکفایه ورشد اولوب ناسه نفع ایدر وانلری
مجامع فضائلی شامل عدله حث ایدر (وهو علی صراط مستقیم) والحال اول کندو طریق مستقیم
اوزره درتوجه ایتدیکی مطلبه اقرب سعیله ایرر والله تعالی اشبو مثلی ضرب ایتدیکه کندیله اصنام بیننده
مشارکتی ابطال ایده * دینلدیکه ایکی مثل دخی مؤمن وکافر ایچوندر وابکم له مراد ابی بن خلفدر
وعدلله امر ایدنله مراد حمزه وعثمان بن عفان وعثمان بن مظعوندر * دینلدیکه اشبو هاشم بن عمرو شاننده
نازل اولوبدر که اول قلیل الخیر اولمسیله رسول الله صلی الله علیه وسلمه عداوت ایدردی (ولله غیب
السموات والارض) سموات وارض غیبینك علمی الله تعالی یه مختصدر انك غیری انی بیلمز اول هر شیئدر که
اول ایکیسنده عبادلك محسوسی اولمیه واکا بر محسوس دخی دلالت ایتمیه ویاخود اول یوم قیامتدر که
علی سموات وارض اهلندن غائبدر (وما امر الساعة الا کلمح البصر او هو اقرب) قیام ساعتك سرعت
وسهولتده امری طرفك حدقهنك اعلاسندن اسفلنه رجعی دکلدر بلکه انك امری اندن اقربدر (ان الله
علی کل شیء قدیر) الله تعالی هر شیئه قادردر * امدی خلائقی دفعة احیایه قادر اولور تدریجیله قادر
اولدیغی کبی (والله أخرجکم من بطون امهاتکم لا تعلمون شیأ) الله تعالی سزی انالریکز قارنندن چیقاردی
حالبوکه سز هیچ بر شیء بیلمزسز (وجعل لکم السمع والابصار والافئدة لعلکم تشکرون) وسزکچون

سمع وابصار وافئده خلق ایتدی تا که سزه طورا بعد طور انعام ایتدیکی اشیایی بیلوب انکا شکر ایده سز (الم یروا
الی الطیر مسخرات فی جو السماء) نظر ایتمزلرمی شول قوشلره کیم ارضدن متباعد هواده طیران ایچون
مسخرلردر اجنحه وسائر اسبابدن خلق اولنان شیئله (ما یمسکهن الا الله) اول قوشلری هواده امساك
ایدن دکل الا الله تعالیدر زیرا جسدلرك ثقلی سقوطنی اقتضا ایدر فوقنده علاقه وتحتنده دعامه یوقدر که انی
امساك ایده (ان فی ذلك لآیات لقوم یؤمنون) قوشلرك جو سماده طیرانیچون تسخیرنده قوم مؤمنین ایچون
آیتلر واردر که اول انی بر خلقتده خلق ایتمشیدر که انکله انکا طیران ممکن اولور * وهوائی خلق ایتدیکه انده
طیران ممکن اولور وهواده انی خلاف طبعی اوزره دوشرمز طورغورر * دینلدیکه طیر هواده اون ایکی
میله دکین مرتفع اولور اندن فوقه ارتفاعه امکانی اولمز (والله جعل لکم من بیوتکم سکنا) الله تعالی سزه
بیوتکزدن مسکن قیلدی یعنی بیوت بناسنی سزه توفیق ایتدیکه وقت اقامتکزده انده قرار ایده سز
(وجعل لکم من جلود الانعام بیوتا) وسز ایچون جلود انعامك شعر وصوف ووبرندن بیوت قیلدی اول
کرك خیام ویا قباب ویا انطاعدر (تستخفونها یوم ظعنکم ویوم اقامتکم) سز اول بیوتی خفیف بولورسز
ترحالکزو قتنده حمل ونقلی واقامتکز وقتنده وضع وضربی (ومن اصوافها واوبارها واشعارها اثاثا
ومتاعا الی حین) وسز ایچون انعامدن غنمك صوفندن وابلك وبرندن ومعزك شعرندن لبس وفرش اولنور
وسائر اشیا که انکله انتفاع اولنور شیء قیلدی زماندن بر مدته دکین ویا موتکزه دکین ویا اندن اوطارکز
قضاسنه دکین (والله جعل لکم مما خلق ظلالا) والله تعالی خلق ایتدیکی اشجار وجبال وابنیه وغیریدن
سز ایچون ظلال قیلدیکه انکله شمسك حرندن قورینورسز (وجعل لکم من الجبال اکنانا) ودخی جبالدن
سز ایچون کهوف وبیوت منحوته دن مواضع قیلدیکه انده ساکن اولورسز (وجعل لکم سرابیل تقیکم
الحر) ودخی سز ایچون صوف وکتان وقطن وغیریدن ثیاب قیلدیکه انکله حر وبرددن قورینورسز
(وسرابیل تقیکم بأسکم) ودخی سز ایچون حدیددن درع وجوشن قیلدیکه انی لبسله سلاح اذاسندن
ویا عدوی محاربدن قورینورسز (کذلك یتم نعمته علیکم لعلکم تسلمون) اشبوذکر اولنان نعم متقدمه نك
اتمامی کبی سزه نعمتن اتمام ایدر تا که انك نعمتلرینه نظر ایدوب وحدانیتنه ایمان وحکمنه انقیاد وایقان
تحصیل ایده سز (فان تولوا فانما علیك البلاغ المبین) اکر انلر اسلامدن اعراض ایدوب حق قبول ایتمزلرسه
سکا ضرر ویرمز سکا واجب اولان بلاغدر سن ایسه تبلیغ ایتدك (یعرفون نعمة الله ثم ینکرونها واکثرهم
الکافرون) مشرکون الله تعالینك اشبو عد ایتدیکی نعمتلری وغیریی بیلدکارندنصکره انکار ایدرلر یعنی
اشبو نعمتلرك الله تعالیدن ایدوکنی اعتراف قیلرندنصکره انك غیریه عبادتله انی انکار ایدرلر ویاخود اول
نعمتلر بزه آلهه مزشفاعتیله در ویاشونك کبی سببله در دیمك ایله انکار ایدرلر ویاخود اول نعمتلرك
حقوقی اداسندن اعراضله انکار ایدرلر * دینلدیکه نعمة الله ایله مراد محمد صلی الله علیه وسلمك نبوتیدر که انی
معجزاتله بیلدکلرندنصکره عنادا انکار ایتدیلر وانلرك اکثری عنادا نعمتی جاحدلردر زیرا انلرك
بعضی نقصان عقلیچون ویا نظرده تفریطیچون حقی بیلمیوبدر ویاخود حدتکلیفه ایرشمدیکندن اوزرینه
حجت قائم اولمیوبدر (ویوم نبعث من کل امة شهیدا) ذکر ایت شول کونیکه انده بز هر امتدن رسولنی
شاهد بعث ایدرز که مؤمنلرك ایمانینه وکافرلرك کفرینه شهادت ایده (ثم لا یؤذن للذین کفروا) بعده
کافرلره اذن ویرلمز که اعتذار ایده لر زیرا که عذرلری یوقدر (ولا هم یستعتبون) وربتعالییی رضایه
دخی تکلیف اولنمزلر زیرا که آخرت دار تکلیف دکلدر ویا دنیایه رد اولنمزلر که توبه ایده لر امدی
استعتابده حقیقت معنی رضا طلبنه تعرضدر اول باب ایسه آخرتده کفار اوزره منسددر (واذا رأی الذین
ظلموا العذاب فلا یخفف عنهم ولا هم ینظرون) نیجانکه کافرلر جهنم عذابنی کوره لر انلردن عذاب تخفیف
اولنمز ومهلت دخی ویرلمزلر (واذا رأی الذین اشرکوا شرکاءهم) نیجن مشرکلر یوم قیامتده الله تعالییه شرکاء
ادعا ایتدکلری اوثانلرینی ویا انلری کفره حمله کفرده شرکلری اولان شیاطینی کوره لر (قالوا ربنا هؤلاء

ایتدیکنده نقضدن کف ایدرمسز دخی انجلین عهدیکزی نقض ایدرمز بعده عهددن کف ایتمزسز
ونه عهد ایتدیککزده ایکا وفا ایدرسز (تتخذون ایمانکم دخلا بینکم) ایمانکزی اراکزده دخل وخیانت
وخدیعه اتخاذ ایدرمسز * دینلدیکه دخل اولدرکه وفایی اظهار ونقضی ابطان ایده (أن تكون امة هي اربى
من امة) برجماعت جماعة اخرادن عددده ازید ومالده اوفر اولغله یعنی برقومه غدر ایتمکز کندیکزده کثرت
وانلرده قلت اولدیغیچون * مجاهد ایدر بونکله مراد اولدرکه انلر حلفالریله مخالفت ایدیشورلردی چونکه اول
حلفالری اعادیسنده شوکت کورسه‌لر اول حلفا ایله اولان عهدلرین نقض ایدوب اول اعادی ایله مخالفت
ایدرلردی امدی الله تعالی انلری اول فعلدن نهی ایتدی (انما یبلوکم الله به) الله تعالی سزی عهده وفا ایله امر
ونقض عهددن نهی ایله اختبار ایدر تا که نظر ایده عهده وفا حبلنی تمسک ایدرمیسز یوخسه قریشک کثرت
وشوکتنه ومؤمنینک قلت وضعفنه نظر ایله اغترار می ایدرسز (ولیبینن لکم یوم القیامة ما کنتم فیه تختلفون)
وتا که یوم قیامتده شول دنیاده اختلاف ایتدیککز شیئی سزه تبیین ایده چونکه اعمالکز اوزره ثواب وعقاب ایله
جزا ایده (ولو شاء الله لجعلکم امة واحدة) اکر الله تعالی دیلسه جمیعکزی ملة اسلام اوزره امت متفقه
قیلوردی (ولکن یضل من یشاء ویهدی من یشاء) لکن الله تعالی انلردن دیلدیکنی عدلیله مخذول ایدر
ودیلدیکنه فضلیله هدایت ایدر (ولتسئلن عما کنتم تعملون) ویوم قیامتده شول دنیاده ایشلدیککز اعمال
حسنه وسیئه‌دن سؤال اولنورسز (ولا تتخذوا ایمانکم دخلا بینکم) ایمانکزی اراکزده دخل وخیانت
وخدیعه اتخاذ ایتمکز که انکله ناس سزک ایمانکزه اغترار ایدوب امن اوزره اولدقلرندنصکره ایمانکزی
نقض ایدر اولمکز (فتزل قدم بعد ثبوتها) اویله اولسه اقدامکز محجهٔ اسلام اوزره ثبوتندنصکره طایینور
(وتذوقوا السوء بما صددتم عن سبیل الله) ودنیاده عذابی ذوق ایدرسز شول سببله کیم نقض عهد ایتمکزله
ناسه نقض عهد طریقنی تسهیل ایدوب انلری طریق اسلامدن صد ایدرسز (ولکم عذاب عظیم) وآخرتده سزه
عذاب عظیم اولور (ولا تشتروا بعهد الله ثمنا قلیلا) الله تعالینک عهدنی عرض یسیره استبدال ایتمیک بلکه
عهدکزه وفا ایدک (انما عند الله هو خیر لکم ان کنتم تعلمون) شول عهده وفا اوزره الله تعالی عندنده کی
ثواب سزه خیرلیدر اندنکه نقض عهد اوزره عرض یسیردن الورسز اکر علم وتمیز اهلندن ایسه‌کز (ما عندکم
ینفد وما عند الله باق) اعراض دنیادن سزک عندکزده اولان منقضی وفانی اولور اما که الله تعالی
عندنده جنتده کی ثواب اهلنه دائم وباقیدر (ولنجزین الذین صبروا اجرهم باحسن ما کانوا یعملون) فاقه به
واذای کفاره ویا مشاق تکالیفه صبر ایدنلرک اجرنی اعماللرندن احسن جزا ایله جزا ایدرز (من عمل صالحا
من ذکر او انثی وهو مؤمن) ذکر واناثدن برکسه که مؤمن اولدیغی حالده عمل صالح ایشلیه زیرا استحقاق ثوابده
کفره‌نک اعمالنه اعتبار یوقدر وبالکه انلرک انک اوزره متوقعلری تخفیف عذابدر (فلنحیینه حیوة طیبة)
بز انلری دنیاده حیاة طیبه ایله احیا ایدرز یعنی رزق حلال الله انی غنی قیلورز موسر ایدرسه‌وز یا که قناعت
وقسمته رضا ویررز اکر انی معسر ایدرسه‌وز (ولنجزینهم اجرهم باحسن ما کانوا یعملون) وایشلدکاری
اعمال صالحه‌نک اجرنی اندن احسنله جزا ایدرز (فاذا قرأت القرآن فاستعذ بالله من الشیطان الرجیم)
چونکه قرآن قرائتن مراد ایدرسن الله تعالیدن سؤال ایت که سنی شیطان رجیمک وساوسندن اعاذه ایده تا که
قرائتک حالنده اول سکا وسوسه ایتمیه * جمهور عندنده اول استحباب ایچوندر اشبونده دلالت واردرکه
مصلی‌یه نمازک هر رکعتنده استعاذه لازم اوله * ابن مسعود رضی الله عنه ایدر پیغمبر صلی الله علیه وسلم
قتنده قرآن اوقور اولدیغمده اعوذ بالله السمیع العلیم من الشیطان الرجیم دیدم پیغمبر صلی الله علیه وسلم
دیدیکه (اعوذ بالله من الشیطان الرجیم) دیکل جبریل علیه السلام بکا انی قلمدن واول لوح محفوظدن اویله
اقرا ایتدی (انه لیس له سلطان علی الذین آمنوا وعلی ربهم یتوکلون) اول شیطانک تسلط وولایتی
یوقدر شونلر اوزره کیم مؤمن اولوب ربلری جل شانه‌یه توکل ایدرلر * زیرا انلر انک اوامرینه اطاعت
ووساوسنه اقبال ایتمزلر مکر اول شیئده که احتقار اولنور وندور وغفلت اوزره ایشلنور اول اجلدن اندن

استعاذه ایله امر اولندیلر (انما سلطانه علی الذین یتولونه) بلکه انک تسلطی شول قوم اوزره درکه
انکا محبت واطاعت ایدرلر (والذین هم به مشرکون) وانک سببیله الله تعالی‌یه اشراک ایدرلر (واذا بدلنا آیة
مکان آیة) چونکه بر آیتک حکمنی نسخ ایدوب یرینه حکم آخر کتوره‌وز (والله اعلم بما ینزل) الله تعالی
احکامندن تبدیل وتغییرنده خلقنه اصلح اولانه اعلمدر * زیرا بر وقتده مصلحت اولان ممکندرکه وقت آخرده
مفسده اوله (قالوا انما انت مفتر) کافرلر دیرلرکه یا محمد سن الله تعالی‌یه افترا ایدرسن * بر شیئی
امر ایتدیکندنصکره امر آخر حسن کوریلوب انکی امرندن نهی ایدرسن (بل اکثرهم لا یعلمون) بلکه
انلرک اکثری احکامک حکمتن بیلمزلر وخطاسی صوابدن تمییز ایتمزلر (قل نزله روح القدس من ربک بالحق)
دیکل که انی جبریل علیه السلام ربک جل شانه‌دن صدقله تنزیل ایدوبدر (لیثبت الذین آمنوا) تا که مؤمنلر
اول انک کلامی ایدوکنه ایمان اوزره ثابت اوله‌لر وناسخی ایشتدکلرنده انده‌کی رعایة صلاحی تدبر ایدوب
عقیده‌لرنده رسوخ وقلبلرنده اطمئنان بوله‌لر (وهدی وبشری للمسلمین) ومسلمینه هدایت وبشارت
اوله (ولقد نعلم انهم یقولون انما یعلمه بشر) بز بیلورز که کفار مکه دیرلر که محمده قرآنی بر آدمی تعلیم ایدر *
دینلدیکه انکله مراد عامر بن الحضرمینک غلامی جبیر الرومی ایدی * ویاخود جبیر ویسار نام ایکی غلام
نصرانی ایدیکه عین اهلندن اولوب مکه‌ده سیوف دوزرلردی تورات وانجیل اوقورلردی * پیغمبر صلی الله
علیه وسلم ایسه انلره اوغرادیغنده اوقودقلرینی دکاردی * ضحاک ایدر کفار اکا ایذا ایتدکلرنده انلرک قتنه
واروب اوتوررو کلاملریله استراحت قیلردی مشرکون ایسه محمد اول ایکیسندن اوکرنور دیرلردی الله تعالی
انلری تکذیب ایدوب دیدیکه (لسان الذی یلحدون الیه اعجمی) شول رجلک لسانیکه اکا اشارت واماله ایدرلر
اعجمیدر (وهذا لسان عربی مبین) بو قرآن ایسه عربی لسان اوزره فصیح ومبیندر * تقریری ایکی وجهی
محتمل اولور بری بودرکه محمد صلی الله علیه وسلمک اول رجلدن ایشتدیکی کلام اعجمیدرکه انی نه اول ونه سز
فهم ایدرسز قرآن ایسه عربیدر انی تأمل ایله فهم ایدرسز اویله اولسه انک تلقیسی الله تعالیدن اولور
وبری دخی بودرکه طوتالمکه محمد صلی الله علیه وسلم اول رجلک کلامن استماع ایله معانیی اندن تعلم ایتدی
لکن لفظی اندن تلقف ایتمیوبدر * زیرا اول عجمی وقرآن ایسه عربیدر * وقرآن معنی اعتباریله معجز اولدیغی
کبی لفظ حیثیتندن دخی معجزدر ومع ذلک قرآنده علوم کثیره واردرکه انی تعلم ممکن اولمز الا مدة متطاوله‌ده
اول علومده فائق معلمه ملازمتله اولور * ایمدی انک جمیعی نیجه تعلم اولنور بر غلامدن وقیدکه بعض اوقاتده
اکا اوغرایوب اندن کلمات اعجمیه ایشیدملکه * اویله اولسه مشرکینک بونک امثالی کلمات رکیک ایله قرآنه
طعن واعتراضلری غایت عجزلرینه دلیل واضحدر (ان الذین لا یؤمنون بآیات الله) شونلرکه آیات قرآنیه‌نک
من عند الله ایدوکنی تصدیق ایتمزلر (لا یهدیهم الله) الله تعالی انلری حقه ویا سبیل نجاته ویا جنته
هدایت ایتمز (ولهم عذاب الیم) وآخرتده انلره عذاب وجیع واردر (انما یفتری الکذب الذین لا یؤمنون
بآیات الله) کذبی اختلاق ایتمزلر الا انلرکه الله تعالینک آیتلرینه ایمان کتورمیه‌لر * زیرا عقاب
خوفی ایتمزلر که انلری اندن ارتداع ایده (واولئک هم الکاذبون) وانلر حقیقتده کاذبلر وکذبده کامللردر
ویا کذب عادتلریدرکه انلری اندن دین ومروت صرف ایتمز * ویاخود سکا مفتریسن دیدکلرنده
کاذبلردر (من کفر بالله من بعد ایمانه) برکسه که الله تعالی‌یه مؤمن اولدیغندنصکره کافر اوله
الله تعالیدن غضب وعقابه مستحق اولور (الا من اکره وقلبه مطمئن بالایمان) الا شول کمسه
عذاب وعقابه مستحق اولازکه کفره اکراه اولنه حالبوکه قلبی ایمان اوزره ثابتدر * اشبو دلیلدرکه
ایمان قلبله تصدیق اوله (ولکن من شرح بالکفر صدرا) لکن اول کمسه که صدری کفرله منفتح اولوب
انی اختیار ایده (فعلیهم غضب من الله) ایمدی اول حاللو کمسنه‌لر اوزره الله تعالیدن غضب واردر
(ولهم عذاب عظیم) وآخرتده انلر ایچون عذاب عظیم واردر زیرا که کفردن عظیم جرم یوقدر * اشبو
دلیلدرکه مکره مکلف اولمیه واکراه کلمهٔ کفر تلفظنی مبیح اوله لکن قلبک ایمان اوزره طمأنینتی شرطیله

واكثر علما اشبو آیتله استدلال ایتدیلر که مکرههك طلاقی وعتاقی وهر قولی وفعلیکه اندن صدور ایدر صحیح
اولمیه * روایت اولندیکه قریش عماره ابوینی یاسر وسمیه یه ارتداد اوزره اکراه ایتدیلر اویله اولسه سمیه یی
ایکی دوه اراسنه باغلیوب سن رجال اجلیچون اسلامه کلدك دیو اوکندن حربه ایله اورمغله اولدردیلر
ویاسری دخی اولدردیلر اسلامده اول قتیل اول ایکیسی اولدیلر وعماره ایسه اکراه ایدوب کلمهٔ کفردن
دیلدکارین سویلتدیلر * پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه دیدیلر که یارسول الله عمار کافر اولدی
پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم دیدیکه عمار کافر اولوردکلدر بلکه عمار فرقندن قدمنه دکین ایمانله طولودر
ایمان انك لحم ودمنه خلط اولوبدر * بعده عمار اغلیهرق پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم قتنه کلدی * پیغمبر عز
صلی الله علیه وسلم انك کوزلری یاشن سیلوب دیدیکه اوشمکل اکر ینه سکا اکراه ایدرلر سه ظاهر لسان
ایله انلره موافقت ایلکل * اشبودلیلدرکه اکراه عندنده کلمهٔ کفری تکلم جائز اوله اکرچه افضل اولان دخی
اعزاز ایچون اندن اجتناب در یاسر له سمیه ایتدیکی کبی * روایت اولندیکه مسیلمة الکذاب مسلمیندن ایکی
کمسه یی اخذ ایدوب برینه محمد حقنده نه دیرسن دیدی اول دیدیکه رسول اللهدر یا بنم حقمده نه دیرسن
دیدی ایتدیکه سن دخی انجلین سن مسیلمه انی صالیوردی بعده اول برینه محمد حقنده نه دیرسن دیدی دیدیکه
رسول اللهدر بعده بنم حقمده نه دیرسن دیدی اول دیدیکه بن اصمم اوچ کره سؤالی اعاده ایدوب اول ایسه
ینه اواکی جوابی ویردی حتی که اول سببدن مسیلمه انی قتل ایتدی چون اول ماجرا پیغمبر عزصلی الله
علیه وسلمه ذکر اولندی دیدیکه اما اولکیسی رخصة اللهله عمل ایتدی * وایکنجیسی عزیمتله عمل ایتمش
دیوب جنتله تهنیه ایتدی (ذلك بانهم استحبوا الحیاة الدنیا علی الآخرة) اشبو وعید مذکور شول
سببدندرکه انلر حیاة دنیایی آخرت اوزره ایثار ایتدیلر (وان الله لا یهدی القوم الکافرین) الله تعالی علم
ازلیسنده کافر اولنلری ثبات ایمانی ایجاب ایدرشینه هدایت ایتمزوزیغدن دخی عصمت ایتمز (اولئك الذین
طبع الله علی قلوبهم وسمعهم وابصارهم) امدی انلر برقومدرکه الله تعالی انلرك قلوب وسمع وابصاری اوزرینه
ختم ایدوب حتی تأمل وادراکدن ابا ایتدیلر (واولئك هم الغافلون) وانلر غفلتده کامللردر * زیرا انلری
حالت راهنه لری عواقب تدبرندن اغفال ایتمشدر (لا جرم انهم فی الآخرة هم الخاسرون) حقا که انلر آخرتده
مغبونلردر زیرا که عمرلرین شول عذاب مخلده مفضی اولورشینه صرف ایتدیلر (ثم ان ربك للذین هاجروا
من بعد ما فتنوا) بوندنصکره ربك جل شانه شونلر ایچوندرکه عذاب واسلامدن منع اولندقلرندنصکره هجرت
ایتدیلر عمار واصحابی کبی ویاخود مؤمنلره عذاب ایتدکارندنصکره هجرت ایتدیلر حضرمی کبی که مولای
جبیره مرتد اولمغیچون اکراه اندنصکره ایکیسی دخی اسلامه کلوب مدینه یه هجرت ایتدیلر (ثم جاهدوا
وصبروا) بعده پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایله جهاد ایدوب اکا وساٸر مصائبه صبر ایتدیلر (ان ربك من بعدها
لغفور رحیم) امدی ربك جل شانه هجرت وجهاد وصبردنصکره اندن اول ایشلدکاری اعمال سیئه لرینی
مغفرت ایدروبعد ایشلدکاری اعمال حسنه لرینه رحمتیله جزا ایدر (یوم تأتی کل نفس تجادل عن نفسها)
ذکر ایت شول کونیکه اول یوم قیامتدر هر انسان کندینك اسلاف ایتدیکی خیروشر سببیله کندینك
خلاصنه سعی ایدوب ذاتنده خصومت وجدال ایدروغیرینك شانی انی اشغال ایتمز (وتوفی کل نفس ما عملت)
وهر نفس کرك صالحه ویا فاجره دردنیاده ایشلدیکی خیروشرك جزاسی اکا توفیه اولنور (وهم لا یظلمون)
انلرینه حسناتلرین برشیٔ نقصیله ویاسیئاتلری اوزره برشیٔ زیادهسیله ظلم اولنمزلر * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر
بو آیتك تفسیرنده یوم قیامتده ناس بیننده خصومت زائل اولمز حتی که روح جسده خصومت ایدوب دیرکه
یارب بنم یدم یوغیدیکه انکله یاپشیدم ویارجلم یوغیدیکه انکله یوریدم وعینم یوغیدیکه انکله کوریدم *
وجسد دیرکه یارب بنی خشب کبی خلق ایتدك بنم اعضامدن هیچ بری حرکت وعمله قادردکللرایدی حتی که
بو روح شمسك شعاعی کبی بکا کلیجك انکله لسانم سویلدی وعینم کوردی ویدم یاپشدی ورجلم یوریدی
اویله اولسه الله تعالی روح وجسده به کهسزلك مثلکز اعمی ومقعدمثلیدرکه ایکیسی برمیوهلو بوستانه

کیردیلر اعمی میوه یی کورمز مقعد ایسه اکا الی ایرمز اویله اولسه اعمی مقعدی ارقه سنه بندردی
حتی که مقعد اول میوه دن دیلدیکی دکاودوشردی بعده اول میوه یی ایکیسی اواشدیلر * ایمدی انك کبی
روحله جسدك عملده اشتراکاری ظاهر اولوب عذاب دخی ایکیسی اوزره ایجاب اولنور (وضرب
الله مثلا قریة) الله تعالی مثل قیلدی هر قومه ویا اهل مکه یه کیم الله تعالی انلره انعام ایدوب نعمت
انلری بطره ایر کوره اول نعمته کفران ایدهلر الله تعالی دخی انلره نقمتن انزال ایده برقریه یی که (کانت
آمنة مطمئنة) اهلی آمنه وقاره اوله انلری خوف ازعاج ایتمیه (یأتیها رزقها رغدا من کل مکان)
انك اقواتی وسعت اوزره هرمکاندن اکا کله (فکفرت بانعم الله) انلر ایسه الله تعالینك نعمتلرینه
کفران اولهلر (فأذاقها الله لباس الجوع والخوف بما کانوا یصنعون) اول صنعهلری سببیله الله
تعالی انلری جوع وخوفه مبتلا قیلدی * روایت اولندیکه اهل مکه قرآنه ومحمد صلی الله علیه وسلمه کافر
اولیجق الله تعالی انلری یدی ییل قحطله مبتلا قیلدی حتی که جوعدن مجهود اولدیلر عظام محرقه وجیفه
وکلاب میته ودمله معالجه یدیلر اهل مکه نك رؤساسی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه دیدیلر که رجالره
معادات ایدرسن نسا وصبیانك جرملری ندر اویله اولسه پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ناسه اذن ویردی
حتی که اطراف بلاددن مکه یه طعام کتوررا ولدیلر * مع هذا مشرکون ایدیلر وخوفدن مراد پیغمبر عز
صلی الله علیه وسلمك بعوث وسرایاسی ایدیکه مشرکینی نهب وغارت ایچون اطرافه کیدرلردی (ولقد جاءهم
رسول منهم فکذبوه فأخذهم العذاب وهم ظالمون) اهلی مکه یه کندیلردن محمد صلی الله علیه وسلم رسول
کلدی انلر ایسه انی تکذیب ایتدیلر * اویله اولسه انلری عذاب جوع ویا وقعهٔ بدر اخذ ایلدی حالبوکه انلر
شرکله ظالملردر (فکلوا مما رزقکم الله حلالا طیبا) امدی الله تعالینك سزه ویردیکی حرث وانعامدن
حلال طیب ییکز (واشکروا نعمة الله ان کنتم ایاه تعبدون) وانك نعمتنه شکر ایدك اکر انك
وحدانیتنه اقرار ایدروا کا عبادته راضی اولورسکز شول وجهله کیم انك حلال ایتدیککی تحلیل
وحرام ایتدیککی تحریم ایده سز * بعده محرماتی اندن اجتناب ایچون تعریف ایدوب دیدیکه (انما حرم
علیکم المیتة والدم ولحم الخنزیر وما اهل لغیر الله به) الله تعالی سزه میته ودم ولحم خنزیری
حرام ایتدی ودخی اول شیئی که انك ذبحنده الله تعالیدن غیرینك اسمی ذکر اولنه (فمن اضطر غیر باغ
ولا عاد فان الله غفور رحیم) بر کمسه که الله تعالینك اکا حرام ایتدیکی اشیادن برشینك تناولنه مضطر
اولوب حد ضرورتی تجاوز ایتمزویاسفر معصیته کیتمز اولدیغی حالده انی تناول ایده الله تعالی غفوردر
انك تناولی اوزره انی مؤاخذه ایتمز * رحیمدرکه انی تناوله اکا رخصت ویردی (ولا تقولوا لما تصف
ألسنتکم الکذب هذا حلال وهذا حرام لتفتروا علی الله الکذب) السنهکز کذبی وصف ایچون بوحلالدر
وبو حرامدر دیمکز الله تعالی بزه بونکله امر ایلدی دیوا کا کذبله افترا ایده سز * ابن العربی ایدر
امام مالك وبرقوم مفتینك مسائل اجتهادیه ده بوحلالدر وبوحرامدر دیو جوابی کریه کوردیلر بلکه
اول جواب قرآن ویا حدیثله منصوصه مسائلده اولور بوخسه اجتهادیه ده دکل (ان الذین یفترون
علی الله الکذب لا یفلحون) شونلر که الله تعالی یه کذبله افترا ایدهلر انلر آخرت عذابندن نجات بولمزلر
(متاع قلیل) دنیاده انلرك بقاء وعیشی تمتع قلیلدر (ولهم عذاب ألیم) وآخرتده انلره عذاب
وجیع واردر (وعلی الذین هادوا حرمنا ما قصصنا علیك من قبل) یهود اوزره بز حرام ایتدك آنیکه سورهٔ
انعامده سکاذکر ایتمشدك که اول (وعلی الذین هادوا حرمنا) ایتیدر (وما ظلمناهم ولکن کانوا أنفسهم
یظلمون) بز انلره تحریمله ظلم ایتمدك بلکه انلر کندیلره ظلم ایتدیلر شول حیثیتدنکه عقابی موجب شیٔ
ایشلدیلر (ثم ان ربك للذین عملوا السوء بجهالة ثم تابوا من بعد ذلك وأصلحوا ان ربك من بعدها لغفور رحیم)
ربك جل شانه شول جهالتله عمل سوء ایشلدکلرندنصکره توبه ایدوب عمل صالح ایشلینلره اول
سوئی مغفرت ایدیجیدر * وانابتی اوزره ثواب ویریجیدر (ان ابراهیم کان أمة قانتا لله حنیفا) ابراهیم

عليه السلام معلم خير ايديكه برامتده جمع اولان خصال حميده يالكز انده جمع اولمشدی * ناسك كليسی كفار
ايكن اول يالكز مؤمن ايدی هر ملت اهلی انی تولی ايد روانداندن راضی اولور * اول رئيس موحدين
وقدوۀ محققيندركه فرق مشركين ايله جدال ايدوب حجج دامغه ايله مذاهب زائغه لرينی ابطال ايتمشدر * الله
تعالی يه مطيع واوامرينه قائم ايدی دين اسلام اوزره مستقيم اولوب اديان باطله دن مائل ايدی (ولم يك
من المشركين) مشركلردن دكلدی زيرا قريش زعم باطل ايله زعم ايدرلر كه انلر ملت ابراهيم اوزره اوله لر
(شاكرا لانعمه) نعم قليله يه شاكر اولديغی حالده نكيف كه نعم كثيره يه (اجتباه) انی نبوته اختيار ايتدی
(وهداه الی صراط مستقيم) وانی دين حقه هدايت ايتديكه اول اسلامدر (وآتيناه فی الدنيا حسنة)
بز اكا دنياده حسنه ويردك كه اول رسالت وخلتدر ويا لسان صدق وثناء حسندر ويا كبری حالنده اولاد
ابراردر ويا جميع امه ده قبول عامدر * ويا بو امت نمازلرنده (اللهم صل علی محمد كما صليت علی ابراهيم)
ديملريدر (وانه فی الآخرة لمن الصالحين) واول آخرتده صالحلر ايله بنتنده در (ثم أوحينا اليك أن اتبع ملة
ابراهيم حنيفا) يا محمد بز سكا وحی ايتدككه ملت ابراهيمه اتباع ايده سن اديان باطله دن مائل اولديغك
حالده يعنی توحيدده واكا رفقله وملايمتله دعوتده ودلائلی مرة بعد اخری ايراده وهر كسنه ايله فهمی
حسنجه مجادله ده اكا اتباع ايت (وما كان من المشركين) اول مشركلردن اولمدی بلكه اول قدوۀ موحدين
ايدی * اهل اصول ايدر پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم شريعت ابراهيمله مأمور ايدی الا اولكه پيغمبريمز
صلی الله عليه وسلمك شريعتنده منسوخ اوليدی يوخسه نسخ اولنمیان انك شريعتيدر (انما جعل السبت
علی الذين اختلفوا فيه) يوم سبتی تعظيم وانده عبادته تخلی شول قوم اوزره فرض قلندیكه انلر انده نبيلرينه
اختلاف ايتديلر كه انلر يهوددر * برقوم ديديلر كه يوم سبت اعظم ايامدر زيرا كه حق تعالی يوم جمعه ده اشيايی
خلقدن فارغ اولوب يوم سبتده برشی خلق ايتمدی * وبرقوم ايسه اعظم ايام يوم احددر ديديلر * زيرا
الله تعالی انده اشيايی خلقه ابتدا ايتدی اوليله اولسه هر برقوم الله تعالينك فرض ايتديكی يومك تعظيمی
اختيار ايتديلر حالبوكه اوزرلرينه تعظيمی فرض قلنان يوم جمعه ايدی * روايت اولنديكه موسی عليه
السلام انلره يوم جمعه يی تعظيمه امر ايلدی ودیديكه هر هفته ده بركون لله تفرغ ايدك * امدی جمعه كوننده
عبادته مشغول اولوب دنيا شغلنی ترك ايدك سائر التی كونده دنيا حاجتنه وصنايعكزه اشتغال ايدك
انلر ايسه اندن ابا ايدوب برنسبت كوندن غيری يه تعظيم ايتمز ديديلر * اوليله اولسه اول اوزرلرينه فرض
قلنوب تشديد اولندی * بعده عيسی عليه السلام كلوب اول دخی جمعه كونی تعظيمله قومنه امر ايديجك
ديديلر كه استمزز كيم يهودك عيدی بزم عيدمزدن صكره كله * اوليله اولسه انلر تعظيم ايچون يوم احدی
اختيار ايتديلر * بعده الله تعالی يوم جمعه تعظيمی بو امت محمديه ويريجك قبول ايتديلر * واول انلره مبارك
قلنديكه انده كناهلری يارلغنور ودعالری قبول اولوب اوزرلرينه رحمت انزال اولنور (وان ربك
ليحكم بينهم يوم القيامة فيما كانوا فيه يختلفون) رب تعالی يوم قيامتده شول دنياده تحليل وتحريمده
وعبادت ايچون تعيين ايتدكلری كونده واوزرلرينه فرض اولنانك غيرنی تعظيمده اولان اختلافلرينی فصل
ايدوب هر فرقه يه مستحق اولديغی جزايی ايدر (ادع الی سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة) يا محمد
ناسی ربك جل شانه نك سبيلنه يعنی دين اسلامه دعوت ايت مقالۀ محكمه ايله كه اول بر دليلدر كه حقی
ايضاح ايدر وانكله شبهه كيدر * ودخی موعظۀ حسنه ايله كه اول مواعظ قرآندر * ويا ترغيب وترهيبله الله
تعالی يه دعوتدر وقول لين رفقدر (وجادلهم بالتی هی أحسن) وانلرك معاندلريله جدال ايت طرق
مجادله نك احسنيله كه اول رفق ولين وايثار وجه ايسر ومقدماتدر كه اول تسكين لهب وتليين شغب ايدر
(ان ربك هو أعلم بمن ضل عن سبيله وهو أعلم بالمهتدين) ربك جل شانه اعلمدر اكا كه دين حقدن خروج
ايدر * ودخی اكا كه دينده استقامت ايدر سكا واجب اولان ابلاغ ودعوتدر * يوخسه هدايت وضلالتك
حصولی الله تعالينك مشيئتنه عائددر (وان عاقبتم فعاقبوا بمثل ما عوقبتم به) اكر سز عقاب ايدرسكز

عقاب

عقاب اولنديغكز مثليله عقاب ايدك * ديلنديكه اشبو آيت شهداء احد حقنده نازل اولوبدر * وقتاكه
مسلمون يوم احدده قتلالرينه اولان فعلی كورديلر كه قارنلری دشلمش ومثله سيته ايدلمش * حتی كه
قتلای مسلميندن حنظلة بن الراهبدن غيری مثله سز كسه قالمامش شول سببدنكه باباسی ابو عامر الراهب
ابو سفيانله ايدی انك خاطری ايچون حنظله يی ترك ايتمشلردی * مسلمون ديديلر كه اكر الله تعالی بزی مشركين
اوزره غالب ايدرسه انلری برمرتبه مثله ايده لم كه عربدن كسه كسه يه انی ايتمش اولميه * وپيغمبريمز صلی الله عليه
وسلم دخی حمزه رضی الله عنهك ميته سنه ايتدكلری مثله يه نظر ايتديكه انف واذن ومذاكيرنی كسمشلردی
ديديكه اكر الله تعالی بزی انلر اوزره غالب ايدرسه سنكيچون انلرك يتمشنه مثله ايدم * اوليله اولسه الله تعالی
بو آيتی انزال ايله بيورديكه يا محمد ويا مؤمنين اكر سز لابد مشركينك موتاسنه جزا ايدر اولسكز انلرك سزه
ايتدكلری جزانك مثلی ايدك (ولئن صبرتم لهو خير للصابرين) واكر صبر ايدوب قصاصی ترك ايدرسكز اول
صبر متقيلره انتقامدن خيرليدر اوليله اولسه پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم كفارت يمين ايدوب كسه يه مثله
ايتمدی بلكه صبر ايدرم ديدی * كيا ايدر اشبو آيت دليلدر كه قصاصده مماثله رعايتی واجب اوله * امام نخعی يه
ديلنديكه بركسنه نك مالنه آخر خيانت ايدوب بعده اول مخون عليه خائنك مالندن انه كبرينه خيانت
اولنان دكلو سن آليقويوب باقيسن رد ايتسه جائز اولورمی ديديكه نعم وبو آيتله استدلال ايتدی (واصبر
وما صبرك الا بالله) يا محمد صبر اوزره دائم اولغل والحال سنك صبرك اول الله تعالينك معونتيله وتوفيقيله در
(ولا تحزن عليهم) انلرك سندن اعراضنه محزون اولغل (ولا تك فی ضيق مما يمكرون) وانلرك مكرندن
ضيق صدرده اولمغل (ان الله مع الذين اتقوا والذين هم محسنون) الله تعالينك نصرتی مناهيدن اتقا
ايدنلر ايچوندر ودخی اعمالرندن ولايت وفضله احسان ايدنلر ايچوندر * ويا خود الله تعالينك امرنی تعظيمده
اتقا وخلقنه شفقتله احسان ايدنلر ايچوندر

(سورة الاسرا مكية وهی مائة وعشر آيات)

(بسم الله الرحمن الرحيم)

(سبحان الذی أسری بعبده ليلا من المسجد الحرام الی المسجد الاقصی) اول الله تعالی يی تنزيه ايدك
هر عيبدنكه اعدا انی اكا مضاف قيلورويا انك امرندن تعجبه كلوركه اول عبدی محمد صلی الله عليه وسلمی
كيجه نك بعضنده مسجد حرامك كنددندن بيت المقدسه تسيير ايتدی (الذی باركنا حوله) كه انك
حوالنده كی بلاد واماكنی دين ودنيا بركاتيله تعميرايتدك كه موسی عليه السلامدنبروا اول مهبط وحی
ومتعبد انبيادر وانهار واشجارله محفوفدر (لنريه من آياتنا) تاكه بز محمد صلی الله عليه وسلمه شول
وحدانيتمزه دلالت ايدر بعض آياتمزی كوستره وزكه اول بركيجه نك بعضنده برآيلق مسافه يی قطع ايتمسيدر
وبيت المقدسی كورمسيدر وانبيا اكا تمثل ايدوب مقاملرينه واقف اولمسيدر (انه هو السميع البصير)
الله تعالی محمد عليه السلامك اقوالنی ايشيدروافعالنی كورر انك حسبنجه انی كرامات ودرجات عاليه يه
ايركورر * مقاتل ايدر پيغمبريمز صلی الله عليه وسلمك اسراسی هجرتندن بريل اول رجب ويا رمضان
آينده ايدی * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلی الله عليه وسلم ايدر بن بيت شريف عندنده حجرده نوم ويقظه
بيننده ايدم ويا خود امهانی بيتنده ايدم جبريل عليه السلام كلوب صدرمی شق ايتدی وقلبمی چيقاروب
زمزم صويله يودی وايمان وحكمتله طولی التون اكن كتوردی واول ايمان وحكمتی صدرمه افراغ
ايتديكندنصكره صدرمی اطباق ايتدی بعده سرجلو ولجاملو بكا براق كتورلديكه اول حماردن فوق
بغلدن دون بر دابۀ ابيض طويل ايدی حافرنی منتهای طرفی عندنده وضع ايدردی اكا بنوب جبريل عليه
السلامله بيت المقدسه ايردم وانی شول حلقه يه ربط ايتدمكه انبيا عليهم السلام دابه لرينی اكا ربط
ايدرلردی * بعده مسجد اقصايه كيروب ايكی ركعت نماز قيلدم اندن چقيجق بكا براناده خمر وبراناده لبن
كتوريلوب لبنی اختيار ايتدم * جبريل عليه السلام بكا يا محمد فطرتی اختيار ايتدك ديدی اندن كيدوب

جبریل علیه السلامله سماء دنیایه ایردك * جبریل علیه السلام انك فتحن دیلدکده دینلدیکه سن کیمسن
وبیلکیجه کیدر دیدیکه بن جبریلم بیلمجه محمد در دینلدیکه اول رسالتله مبعوث اولدیمی دیدیکه نعم اندن
ترجیب اولنوب ایچرو کیردیکمزده انده آدم علیه السلامی کوروب اکا سلام ویردم اول بکا رد سلامدنصکره
ترحیب ایتدی انك صاغنده ابیض وصولنده اسود وار ایدی صاغنه نظر ایتسه کولر وصولنه نظر ایتسه اغلر
جبریل علیه السلامه سؤال ایتدم دیدیکه اول انك ذریه سنك نسل نسمه سیدر صاغنده کیلر اهل جنت
وصولنده کیلر اهل ناردرلر اندن کیدوب ایکنجی سمایه ایردك منوال سابق اوزره سؤال وجوابدنصکره
انده یحیی وعیسایی کوردم اندن کیدوب اوچنجی سمایه ایردك انده یوسف علیه السلامی کوردمکه اکا حسنك
شطری ویرلمشدی اندن دردنجی سمایه ایردك انده ادریس علیه السلامی کوردم اندن بشنجی سمایه ایردك
انده هارون علیه السلامی کوردم * اندن التنجی سمایه ایردك انده موسی علیه السلامی کوردم بن انی تجاوز
ایدیجك اغلدی * دینلدیکه نیه اغلرسن دیدی اکا که اشبو بندنصکره مبعوث ایکن امتندن جنته کیرربنم
امتمدن کیرندن اکثر اولور اندن یدنجی سمایه ایردك انده ابراهیم علیه السلامی کوردم اندن بیت معموره رفع
اولندم جبریل علیه السلام دیدیکه اشبو بیت معموره هر کونده یتمش بیك ملك کیرر وچیقدقلرنده بردخی اکا
عودت ایتمزلر * اندن سدرة المنتهایه ایردمکه انك میوه سی هجرك دستولری کبی ایدی یپراغی فیل قولاغی
کبی ایدی چون قدرة اللهدن ماشاء الله انی غشی ایدیجك متغیر اولدی هیچ برمخلوق قادر دکادرکه انك صفتنی
وصف ایده بیله واول سدرة المنتهانك دیبندن دورت نهر چیقوب ایکیسی باطندر جنته کیدر وایکیسی
ظاهردر دنیایه چیقارکه اول نیل وفراتدر واول محلده بکا هر کونله کیجه ده اللی نماز فرض اولدی
موسایه نزول ایدوب انی ذکر ایتدم * دیدیکه رب تعالی یه رجوع ایدوب تخفیفن دیلکل که امتك اکا طاقت
کتوره مز بن سندن اول اکامتك اولوب ناسی تجربه ایله بیلمشم * اویله اولسه کرار رب تعالی یه مراجعت
ایدوب اول تخفیف ایدرك حتی که بش نمازه اینه دردی امدی یا محمد هر کونله کیجه ده بش نمازی فرض
ایلدمکه بن انی اللی نماز یازارم * برکسه که برحسنه یه قصد ایدوب ایشلیه بن انی برحسنه یازارم ایشلرسه
اون حسنه یازارم واکر برسیئه یه قصد ایدوب ایشلمزسه انی برشیء یازمزم ایشلرسه برسیئه یازارم
بعده اندن کیدوب جنته کیردرلدم واندن برمستوایه رفع اولندمکه انده صریر اقلامی ایشتدم امدن
اویانوب کندیمی مسجد حرامده بولدم * پس بو اجلدن معراج امرنده علما اختلاف ایتدیلر که اول منامده
وياخود یقظه ده میدی ووحیدن اول وياخود صکره میدی محققون دیدیلر که اول منامده رؤیا ایدی
الله تعالی اکا انی وحیدن اول کوسترمشدی * تشکیم اویانوب کندیمی مسجد حرامده بولدم دیمسی
اکا دلالت ایدر * بعده اول رؤیایی تحقیق ایچون وحیدنصکره هجرتدن بریل اول یقظه ده اکا ذکر اولندیغی
اوزره جسدیله اسراء ایتدردی تشکیم هجرتدن التنجی سنه ده عام حدیبیه ده رؤیاده مکه یی فتح ایتمش کوروب
تحقیقی اندن ایکی سنه صکره ده ظاهر اولدی * وقتا که پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم لیلهٔ اسرادن رجوع ایدوب
ذوطوی نام مکانه ایردی جبریل علیه السلامه دیدیکه بو اسرا امرنده قومم بنی تصدیق ایتمزلر دیدیکه
ابو بکر رضی الله عنه تصدیق ایدر اول صدیقدر * چون پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم لیلهٔ اسرانك صباحنده
اسراسنی ناسه خبر ویردی مسلمانلردن برطائفه اکا ایناغیوب مرتد اولدیلر ومشرکیندن برطائفه ایسه
ابو بکر رضی الله عنه یه سکردشدیلر * صاحبك محمد کندوبی بوکیجه ده بیت المقدسه واروب کلدی زعم ایدر
سن نه دیرسن دیدیلر دیدیکه اکر اول انی دیمش ایسه بن تصدیق ایدرم زیرا که اول صادقدر حالبوکه
بن انی اندن ابعد شیء اخبارنده تصدیق ایدرمکه اول غدوده ویاروحه ده سماء خبرین کتوررا اکا شبك
وتردد ایتمزم ایناوب تصدیق ایدرم اول اجلدن اکا صدیق دیو تسمیه ایتدیلر * بعده پیغمبریمز صلی الله علیه
وسلمه دیدیلر که قادر اولورمیسنکه بزه مسجد اقصایی وصف ایده سن نعم دیوب اولدیغی اوزره انی انلره وصف
ایدیجك کوزل بیلدك اصابت ایتدك دیدیلر * امدی ء رمزا حوالندن دخی خبر ویرکه اندن هیچ برشیئه ملاقی

اولدیغی اول بزه غیریدن اهمدر دیدیلر * دیدیکه نعم بنو فلانك عیرنه اوغرادمکه اول روحاده ایدی بردوه لرین
یتورمشلر انك طابنده ایدیلر بن صو صامشدم رحاللرنده برقدح صو بولوب ایچدم * بعده قدحی ینه یرینه
قودم کلدکلرنده انلره سؤال ایدك که اول قدحده صولر بن بولدیلرمی دیدیلر که امدی بزم عیرمزدن دخی
خبر ویرکه اول قنده ایدی عددلری وجمللری وهیئتلری وصاحبلری نه وصفلو ایدی نعم دیوب وصف
ایتدیکندنصکره انده فلان وفلان کسه لر وار ایدی * بن انلره تنعیمده راست کلمشیدم فلان کونده
کونش طوغه رق عیرك مقدمه سی برجمل اورق اولوب جملی دیکلمش ایکی غراره در اوزریکزه چیقه کاورد
اویله اولسه اول کونك صباحنده ثنیه جانبنه سکردشدیلر بو کسکاره چیقوب یوله باقشدیلر همان دم
بریسی اشته کونش طوغابوردیدی * وبرآخری اشته برجمل اورق کلیوردیو خبر ویردی حتی که
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك ذکر ایتدیکی علامتلرك جمعی ظاهر اولدی کوردیلر کفرلری اوزره اصرار
ایدوب بو سحر مبیندر دیدیلر (وآتینا موسی الکتاب وجعلناه هدی لبنی اسرائیل ألا تتخذوا من دونی
وکیلا) موسایه توراتی جملهٔ واحده ویردك وانی بنی اسرائیل ضلالتندن هدی ایتدك تا که بندن غیری رب
ایدنمیه لر که امرلرینه اول وکیل اوله (ذریة من حملنا مع نوح) رب ایدنمکزشول ذریتی که بز انلری
نوح له سفینه ده کوتورمشز که اول عیسی وعزیردر وياشونلرك ذریتی که بز انلری سفینه ده نوح له
ایمانلری سببیله غرقدن انجا ایتدك بندن غیری وکیل ایدنمکز حالبوکه سزا کا ایمان کتوروب سفینه ده
غرقدن انجا اولنلرك ذریتندنسز (انه کان عبدا شکورا) اول نوح علیه السلام عبد شکور ایدی مجامع
حالاتنده الله تعالی یه حمد ایدردی * اشبونده ایما واردر که انك وکرك اتباعنك نجاتی انك شکری برکاتنه
اوله وذریتنی اکا اقتدا یه حث اوله * ویا عبد شکورله مراد موسی علیه السلام اوله (وقضینا الی بنی
اسرائیل فی الکتاب لتفسدن فی الارض مرتین) بز توراتده بنی اسرائیله وحی مقضی مبتوتله وحی ایتدك که
والله سز شام وبیت المقدس دیارنده معاصی ایله ایکی کره فساد ایدرسز * اول ایکی فسادك بری احکام توراته
مخالفتلری وشعیا علیه السلامی قتللری یدر وایکنجی زکریا ویحیی علیهما السلامك قتللریدر * وعیسی علیه
السلامی قتله قصدلریدر (ولتعلن علوا کبیرا) والله تعالی یه طاعتدن استکبار ایدرویاخود ناسه
ظلم ایدرسز (فاذا جاء وعد اولیهما) پس چانکه اول ایکی کره وانك راسی عقابنك وعدی که (بعثنا علیکم
عبادا لنا أولی بأس شدید) اوزریکزه تسلیط ایدرزشول عبیدمزیکه انلر حربده قوت وبطش شدید
صاحبلریدر که انکله مراد جالوت انلزری وجنودیدر که انی داود علیه السلام قتل ایتدی * ویاخود
سنحاریب نینویدر ویاخود بخت نصر واصحابیدر که اول اظهردر (فجاسوا خلال الدیار) که انلر وسط
دیارده سزلك طلبکزده تردد ایدەلر * حتی که کبارکزی قتل وصغارکزی سبی وتوراتی احراق ومسجد اقصایی
تخریب ایدەلر (وکان وعدا مفعولا) اشبو قضاء کائن اولدیکه انده خلف اولمز (ثم رددنا لکم الکرة
علیهم) بوندنصکره یا بنی اسرائیل دولت وغلبه یی سزه چوین قیلورزشول قوم اوزره کیم سزلك اوزریکزه
بعث اولنمشلردی (وامددناکم بأموال وبنین وجعلناکم أکثر نفیرا) وسزه اموال واولادله امداد ایدرز
وعددکزی اولکیدن اکثر قیلورز (ان أحسنتم أحسنتم لانفسکم وان اسأتم فلها) اکر احسان ایدرسکز
کندیکزه احسان ایدرسزکه ثوابی کندیکزه عائد اولور * واکر اساءت ایدرسکز ینه کندیکزه اساءت ایدرسزکه
اوزریکزه وبالی یازیلور (فاذا جاء وعد الآخرة) پس چانکه اول ایکی کره نك اخیره سی عقابنك وعدی که
الله تعالی اوزریکزه فرس وروم دن خردوس وطیطوسی کوندررکه کبارکزی قتل وصغارکزی سبی ایدەلر
ودیارکزدن سزی اخراج ایدەلر (لیسوءوا وجوهکم) تا که یوزلریکزه آثار مساءتی ظاهر قیله لر (ولیدخلوا
المسجد کما دخلوه اول مرة) وتا که بیت المقدسه ونواحیسنه کیره لر اول مره ده کیردکلری کبی (ولیتبروا
ما علوا تتبیرا) وتا که غالب ایتدکلری قومی هلاك ایدەلر (عسی ربکم أن یرحمکم) قریب اولدیکه اشبو کره
اخیره دن صکره یعنی نزول شانه سزه رحمت ایدوب دولتکزی کیرو سزه رد ایده (وان عدتم عدنا) واکرینه

معصيته عودت ايدرسكز اوچنجي كره عقوبتكزه عودت ايدرز قتاده رضي الله عنه ايدر عودت ايتديلر
محمد صلى الله عليه وسلمي تكذيب وقتلنه قصد له الله تعالى دخي انلري عقوبتله قصد ايدوب اني انلر
اوزره تسليطله عودت ايتدي حتى كه قريظه يي قتل وبني النضيري اجلا ايتدي وباقيلري اوزره جزيه
وضع ايتدي اشبو انلرك دنياده كي عقابلريدر (وجعلنا جهنم للكافرين حصيرا) وكافرلره برجهنمي
محبس قيلدرز * حذيفه رضي الله عنه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمدن روايت ايدر وقتا كه بنواسرائيل
اعتدا ايدوب انبيالريني قتل ايتديلر الله تعالى انلرك اوزره فارس ملكي بخت نصري تسليط ايدوب بيت
المقدسي محاصره وفتحندنصكره يحيى عليه السلامك دمي اوزره بني اسرائيلدن يتمش بيك كشي يي قتل
ايتدي وساير اهاليسني سبي ايتدي وبيت المقدسك حليسني سلب ايدوب اندن يوز يتمش بيك عجله دوزدردي
وبنواسرائيلي سوروب بابله ايلتدي يوز ييل انلر انده مجوس يدنده اسير اولوب خدمت ايتديلر مع هذا اول
اسيرلرك برنيجه سي انبيا ايديلر * بعده الله تعالى انلره رحمتندن فارس ملوكندن كورش نام ملك
مؤمني كوندردي مجوس يدنده اسير اولان بنواسرائيلي الوب كيرو بيت المقدسه ايلتدي يوز ييل الله
تعالى يه اطاعت اوزره اولدقلرندنصكره كبر وعصيان وفساده عودت ايتديلر الله تعالى انلرك اوزرينه
انطيانوس نام ملكي تسليط ايتدي انلري اسير ايدوب بيت المقدسي ياقدي باقيلري برمدت طاعت اوزره
اولدقلرندنصكره ينه عصيان ومخالفته عودت ايتديلر اويله اولسه الله تعالى اوزرلرينه روميه ملكي قاقصي
تسليط ايدوب حتى كه بنواسرائيل بقيه سين اسير وبيت المقدسي تخريب ايتدي * محمد بن اسحاق ايدر حق جل
وعلا جهان بنواسرائيله بركسه يي ملك اتسه اكا برنبي دخي بعث ايدردي كه اول اني ارشاد ايده وتوراتك اوامر
واحكامن اول نبي بيان ايدوب ملك اكا انقياد ايده * روايت اولنديكه يحيى وزكريا وعيسى عليهم السلام بعث
اولنمزدن اول حق جل وعلا بنواسرائيل اوزره صديقه نام رجلي ملك ايدوب شعيا عليه السلامي اكا نبي
ايتدي اول وقتده بنواسرائيلك قرارگاهي بيت المقدس ايدي وقتا كه انلرده احداث عظيم اولدي الله تعالى
بابل ملكي سنجاريب نام رجلي التيوز بيك رايات ايله اوزرلرينه بعث ايدوب بيت المقدسك حولنه نزول ايتديلر
اول حالتدن ناس متحيرين اولوب خوفه دوشديلر ملك صديقه ايسه اول وقتده خسته ايدي شعيا عليه
السلامه وحي كلديكه صديقه يه بيلديره اجلي ايرديكن خبرويره تاكه ملوكته اهل بيتندن ديلديكي كمسه يي
طورغوره چون صديقه اني بيلدي تضرع ونياز ايله الله تعالى يه يونلدي وقلب خالص له حاجتن اندن ديلدي
شعيايه وحي كلديكه الله تعالى صديقه يه رحمتندن عمرني اون بش ييل دخي مدايلدي وعدوي سنجاريبه
كافي الاول كافي اولوب بنواسرائيل اوزرندن شرني دفع ايلدي اويله اولسه برصباحن كورديلر كه شهر
قپوسنه سنجاريبك جنودندن برجل فرياد ايله كلدي اشته جنودمزك كليسي هلاك اولوبدر انجق
سنجاريب ايله كاتبندن بش كمسنه قورتلوبدر ديدي چون صديقه ومسلمين چيقوب انلرك موتاسني
كورديلر الله تعالى يه حمد ايدوب سجده يه وارديلر بعده صديقه سنجاريبي واول بش كمسه يي استيو
مغازه يه كشيلر كوندردي حتى كه انلره ايرديلر انلري طوتوب قيدوبند ايله صديقه يه كتورديلر مكر انلرك
بريسي بخت نصر ايمش كورديلر * بعده شعيا عليه السلامه وحي كلديكه ملك صديقه يه امر ايده كيم انلري
بلادلرينه ايركوره لر تاكه انلري اهالي مملكتلرينه الله تعالينك مسلمينه اولان نصرتن وكنديلرك مصيبتن
خبرويره لر چون سنجاريب واصحابي بابله وارديلر ماجرايي اهالي مملكته خبرويرديلر حاللري ناسه عبرت
اولدي صكره كلنلراندن نصيحت الدي سنجاريب يدي ييل ياشيوب اولدي يرينه اوغلنك اوغلي بخت
نصر ملك اولدي * بعده اندنصكره ملك صديقه نك عمري دخي منقضي اولوب وفات ايتدي * ملك امرنه
تنافس ايدوب بري برلريله جداله دوشديلر اندن دخي تجاوز ايدوب قتل ايدشديلر شعيا عليه السلام انلره وعظ
ايدر انلر ايسه اني اندن قبول ايتمزلردي آخر امرده شعيا عليه السلام اوزره هجوم ايتديلر اول ايسه انلردن
قاجوب كندي برقواق اغاجي بولوب ايچنه كيردي انلر ايسه انك اكا كيرديكن كورديلر اول انده ايكن منشارله

يجوب اولدرديلر اندنصكره الله تعالى بنواسرائيله ناشيه بن اموص نام رجلي ملك بعث ايتدي واني
تسديد وارشاد ايچون ارميا بن حلقيا لي نبي ايتدي * ديرلديكه اول ارميا ايله مراد خضر عليه السلامدر بعده
بنواسرائيل بيننده معاصي عظيم اولدي ارميا عليه السلام انلره وعظ وتذكير ايتديكجه انلر مخالفتلرين
ارتورديلر وحي الهي كلديكه بن انلري يافث اولادندن برقوم يديله هلاك ايدرمكه انلر بابل اهليدر اويله
اولسه الله تعالى بخت نصري اوزرلرينه تسليط ايتدي بابلدن التيوز بيك رايه ايله چيقوب بيت المقدسه
كيردي وبنواسرائيلي قتله افنا ايدوب بيت المقدسي طپراغله طولدردي واطراف بيت مقدسده اولان
بنواسرائيلك صغير وكبيرين قتنه جمع ايلدي اول جمله دن يتمش بيك صبي اختيار ايدوب بيله سنجه اولان
ملوكك هربرينه اول صبياندن دردر بيك صبي قسمت ايتدي * بعده بنواسرائيلك بقيه سين اوچ فرقه
ايتدي برفرقه يي شامده تمكين ايتدي وبرفرقه يي ايسه اسير وبرفرقه يي قتل ايتدي * بعده بخت نصر
سلطنتنده ماشاء الله اقامتندنصكره بر رؤياي عجيبه كوروب لكن كورديكن اونوتدي مكر اول اسير ايتديكي
فرقه ده دانيال وحنانيا وعزاريا وميشائيل انبيا ذريه سندن ايديلر انلري قتنه چاغروب ديديكه بن بر رؤياي
عجيبه كوروب اونوتمشم امدي بكا اول رؤيايي وتأويلني خبرويرك يوخسه هربريكزه عذاب ايدرم * بعده
انلره مهلت ويروب قتندن كتديلر والله تعالى يه دعا وتضرع ايتديلر حتى كه الله تعالى اول رؤيايي وتأويلني
بيلدرديكندنصكره كيرو بخت نصر قتنه كلديلر وديديلر كه سنك كورديكك برتمثال ايديكه ايكي قدم
وساقلري نحاردن ايدي وايكي ركبه ونخذلري نحاسدن ايدي وبطني فضه وصدري ذهب وعنقي
حديددن ايدي سن اكا ناظر ايدي طورركن سمادن برصخره اينوب اني خرد ايتدي ديديكه كرچكسز كورديكم
رؤيا اولدر امدي تأويلن دخي بكا خبرويرك ديديلركه سكا ملوك كلنلري كوستريلوبدركه انلرك بعضي
الين وبعضي احسن وبعضي اشددر نحار اضعف ونحاس اندن اشد وفضه اندن احسن وذهب اندن
افضلدر وحديد ايسه سنك ملككدر جمله سندن اشد واعزدر واول صخره كه سمادن ايندي بر نبيدر كه الله تعالى
اني بعث ايدر انكله بو مذكورلك جمله سي زائل اولوب كيدر امرلك كليسي اكا ايرر وقتا كه الله تعالى بخت
نصرك هلاكن اراده ايلدي اول اسراء اولان بنواسرائيله ديديكه شول بيتكه تخريب ايتمشم
نه بيتدر وشول قتل ايتديكم ناس نه حاللولردر ديديلركه اول بيت بيت اللهدر وقتل ايتديكك ناس انبيا
ذريه لرندن انك اهليدر ظلم وتعديلري سببيله حق تعالى سني اوزرلرينه تسليط ايتديكه اول سموات وارضك
وجميع خلقك رب وخالقيدر * بعده انلره ديديكه بكا خبرويرك كه سمايه نه طريقله چيقلور تا كه انده اولان خلقي
دخي مقهور ايدم ارضده كي كبي انده دخي ملوكت وسلطنت ايدم ديديلركه خلايقدن هيچ كمسه اكا قادر اولمز
ديديكه اني ايدرسز يوخسه عذاب وقتله جمله كزه هلاك ايدرسز اويله اولسه هربري اغليوب نهايه
وارديلر يارب بزي بوظالمك شرندن قورتار ديو يلوارديلر الله تعالى دعالرينه اجابت ايدوب امريله اول
كافرك منخرنه بربعوضه كيردي حتى كه اول انك ام دماغنه ايردي انكله سكون وراحت كندي باشني چومغله
اورديروب اول عذابله يتدي انكله بنواسرائيلك بقيه سي انك شرندن قورتلديلر وبابلدن كيرو شامه
كلديلر حال بوكه بخت نصر توراتي ياقديغندن كنديلرده كتاب يوغيدي عزير عليه السلام دخي بابلده سائر
بنواسرائيل اسيرلريله ايدي شامه كلجك ناسدن عزلت ايدوب برمدت توراتك يتديكنه الله تعالى يه تضرع ايله
اغلديغندنصكره اول فضل ورحمتندن توراتي انك قلبنه القا ايتدي اول دخي اني انلره بيان ايتدي اندن اني
يازديلر عزيري سوب توراته سونديلر ماشاء الله زمانه دكين طاعت اوزره اولديلر عزيرك وفاتنه دكين
تورات حكمنه متابعت قيلديلر وقتا كه عزير عليه السلام وفات ايتدي بنواسرائيلده احداث حدوث
ايتدي شر وفساد ظهور بولوب خير وصلاح يتدي الله تعالى انلره رسوللر كوندروب كيمن تكذيب وكيمن قتل
ايتديلر حتى انبيادن انلره آخر بعث اولنان زكريا ويحيى وعيسى عليهم السلام ايدي عيسى عليه السلام
رفع اولندي وزكريا ويحيى عليهما السلامي قتل ايتديلر الله تعالى اوزرلرينه بابل ملوكندن خردوس

نام ملکی تسلیط ایلدی بابل اهلیله شامه کلدی رؤساء جنودندن صاحب فیله نبوزرادان دینوردی اکا
دیدیکه بن الله تعالی یه یمین ایتمشم که اکر بیت المقدس اهلنه ظفر بولورسم انلری قتل ایدم تا شول حده دکین که
قانلرین عسکرم اوزرینه سنه اقیدم مکرکه قتل ایده جک کمسه بولمیم امدی بنو اسرائیلی اول حده اریشنجه قتل
ایلکل * اندن نبوزرادان بیت المقدسه کیروب قربانلرین ذبح ایتدکلری موضعه واردی انده بر بقعه کوردیکه
انده قان قینادری بو قانک اصلی ندر بکا صدق اوزره خبر ویرک دیدی بنو اسرائیل دیدیلر که قبول اولمیان
قربانمزک قانیدر سکز یوز ییلدنبرو دکی قربانلر جمیعی قبول اولوب الا بو قبول اولمدیغندن بو حالته ایردی
شول سببدنکه ملک ونبوت ووحی بزدن کسلدی دیدیکه کذب ایدرسز وانلرک رؤساسندن یدی یوز تمش
کشی یی انک اوزره ذبح ایتدی انک قیناسی ساکن اولمدی * بعده انلردن یدی یوز غلام ذبح ایتدی ینه
اول ساکن اولمدی * بعده انلرک سبی وازواجندن یدی بیک کشی یی ذبح ایتدی ینه ساکن اولمیجق دیدیکه
یا بنی اسرائیل طوغری سویلکز رب تعالینک امرینه صبر ایلکز یوزنده چوق زماندنبرو دولت سوردیکز
بیلدیککزی ایشلرمز یوخسه ارکک ودیشیدن هیچ بریکز قالمینجه قتل ایدرم دیارکزی خراب ایدوب
کیدرم چون انک جد واقدامن ودقتله اهتمامن کوردیلر اشبو یحیی علیه السلامک قانیدر بو خبر ویردیلر
اول بزه الله تعالینک راضی اولمدیغی امور کثیره دن نهی ایدردی بز ایسه اکا طاعت ایتمزدک وسزلک اوزرمزه
تسلیط اولنه جغکزی خبر ویرردی بز ایسه انی تصدیق ایتمزدک حتی که انی قتل ایتدک اشبو انک قانیدر
نبوزرادان ایتدی الآن صدق ایتدیکز امدی بو انک جزاسیدر اکا ایردیککز اندن شهرلک قپولرین
امر ایلدی برکتدیلر وجیشدن اولنلری شهردن طشره کتدیلر وتنها اول قان اوزره واروب دیدیکه یا یحیی
رب تعالی بیلورکه سنک سببکله قومک مصیبته ایردیلر رب تعالینک اذنیله ساکن اولغل یوخسه
قومکدن برکسنه قالمینجه قتل ایدرم اول انی دیجک فی الحال قان ساکن اولدی بنو اسرائیلک ایمان
کتوردیکی رب تعالی یه بندخی ایمان کتوره شم دیدی اندن بنو اسرائیله دیدیکه خردوس بکا امر ایتمشدر که
سزی قتل ایدم حتی که قانکز انک عسکری اوزرینه سیلان ایده بن ایسه اکا مخالفت ایتمزم اندن امر
ایلدیکه بر خندق قازدیلر وآت ودوه وقاطر وصغر وقیونلرندن بوغزلیوب قانلرینی اول خندقه اقتدیلر
حتی که قان خردوسک عسکری اوزرینه ایردی بو طریقله بنو اسرائیلک بقیه سنی قتلدن قورتاردی * واول
ذبح اولنان مواشینک جیفه لری اوزره شول اوکدین قتل اولنان ناسک میته لرین قوردیکه انکله مواشینک
جیفه لری اورتلوب خردوس انک جمیعی ناس میته سی ظن ایلدی انکله ناسدن قتلی رفع ایدوب کیرو بابله
رحلت ایتدی * امدی بنو اسرائیله ایرشن ایکی وقعه نک اوکلیسی بخت نصر وقعه سیدر * وایکنجیسی اشبو
خردوس وقعه سیدرکه الآن ذکر اولندی بوندنصکره شام ونواحیسی ملکی روم ویونانیه انتقال ایتدی
وبنو اسرائیلک بقایاسنه ینه کثرت ایروب ریاستلری بیت المقدسده ونواحیسنده اولدی لکن ملوکت وجهی
اوزره دکل وسعت ونعمتده اولدیلر تا شول وقته دکین که احداث معاصی اظهار ایتدیلر الله تعالی اوزرلرینه
ططیوس رومی یی تسلیط ایتدیکه کلوب بلادلرینی تخریب وکندیلرینی اندن طرد وملک وریاستلرین نزع
ایتدی اوزرلرینه ذلت وصغار وجزیه وضع اولندی وبیت المقدس عمر بن الخطاب رضی الله عنه زماننه دکین
خراب قالوب مسلمون انی تعمیر ایتدیلر * وهب ایدر الله تعالی بخت نصرک صورتن برمدت نسره وبرمدت ثوره
وبرمدت اسده تحویل ومسخ ایتدی اشبو صورتلرده یدی ییل مستمر اولدی والحال اول مدتده قلبی قلب
انسان ایدی بعده الله تعالی اکا ملکنی کیرو ویروب ایمانه کلدی * وهبدن سؤال اولندیکه بخت نصر
مؤمن میدی دیدیکه اهل کتاب انک امرنده اختلاف ایتدیلر بعضیلر دیدیلرکه اول یهودیت اوزره وفات
ایتدی * وبعضیلری دیدیکه اول بیت اللهی احراق وانبیایی قتل ایتدیکیچون حق تعالی توبه سنی قبول ایتمدی
سدی ایدر وقتاکه حق تعالی بخت نصری مسخدنصکره کیرو اوکی صورتنه تحویل ایدوب ملکنی کیرو اکا
ویردی دانیال علیه السلام واصحابی اکا ناسک اکرمی ایدی مجوس اکا حسد ایدوب دیدیلرکه دانیال شرب

خمر ایتدیکنده تبول ایتامکه صبری اولمز اول حالت ایسه انلرک عادتنده عار ایدی اویله اولسه بخت نصر
طعام وشراب ایدوب دانیال واصحابنی اکا چاغردی وبوابه دیدیکه هرکه اول بوله چیقارسه انی اوروب
اولدوره سن اکرچه بن بخت نصرم دخی دیرسه ده چون یوب ایچدیلر بول ایچون طشره اول چیقان
بخت نصر ایدی بواب انی کوریجک اوزرینه یوریدی اول ایسه بن بخت نصرم دیه کوردی چاره
اولمیوب بواب انی اولدردی (ان هذا القرآن یهدی للتی هی اقوم) اشبو قرآن هدایت ایدر شول
طریقه یه کیم اول اصوبدر ویا شول کلمه یه کیم اول اعدلدرکه اول کلمهٔ توحیددر (ویبشر المؤمنین الذین
یعملون الصالحات أن لهم اجرا کبیرا) واعمال صالحه ایشلین مؤمنلره اجر کبیرله تبشیر ایدر (وان الذین
لا یؤمنون بالآخرة اعتدنا لهم عذابا ألیما) وآخرته ایمان کتورمینلره خبر ویررکه بز انلر ایچون عذاب الیم
اعداد ایتمشز (ویدع الانسان بالشر دعاءه بالخیر) انسان غضبی حالنده کندویه واهلنه ومالنه شرله دعا
ایدر خیر ایله دعا ایتدیکی کبی اکر الله تعالی انک اول دعاسنه اجابت ایتسه هلاک اولوردی لکن اول فضلندن اکا
اجابت ایتمز (وکان الانسان عجولا) انسان عجول اولدیکه قلبنه خطور ایدن هر شیئه مسارعت ایدر
عاقبتنه نظر ایتمز * دینلدیکه انسان ایله مراد آدم علیه السلامدرکه روح سره سنه ایریشجک نهوض قصدین
ایدوب دوشدی * روایت اولندیکه پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم سوده بنت زمعه رضی الله عنها یه بر اسیر
ویردی اول ایسه انک انیننه مرحمت ایدوب بندنی چوزدی مکر اول فرصته منتظر ایمش اندن قاچدی
پیغمبرمز صلی الله علیه وسلم اکا انجنوب الی کسلسون دیو بددعا سندنصکره اول فعلنه نادم اولدی
ودیدیکه الهی بن بشرم اول کمسه که اکا بددعا ایدرم انی اکا رحمت ایت (وجعلنا اللیل والنهار آیتین)
بز لیل ونهارک نسق واحد اوزره تعاقبن قدرت وحکمتمزه دلالت ایدر ایکی آیت قیلدق (فمحونا آیة اللیل) لیل
آیتنی بز اثر اقله محو ایتدک * ابن عباس رضی الله عنه ایدر شمس وقمردن هر برینک نوری یتمش جزء ایدی
الله تعالی قمرک نورندن التمش طقوز جزئنی آلوب شمسک نورینه الحاق ایتدی * روایت اولندیکه الله تعالینک
امریله جبریل علیه السلام قنادنی اوچ کره قمرک یوزینه یوریدوب انکله ضوئی منطمس اولوب نوری بر جزء
قالدی * علی کرم الله وجهه یه قمرده کی سوادن سؤال اولندقده دیدیکه اول محو اثریدر (وجعلنا آیة النهار
مبصرة) ونهار آیتنی مضیئه ویا ناسه مبصره قیلدقکه انکله اشیایی کوررلر (لتبتغوا فضلا من ربکم) تا که
بیاض نهارده اسباب ومعاشکزی طلب ایدوب انکله استبانهٔ اعماله توصل ایده سز (ولتعلموا عدد السنین
والحساب) واول ایکیسنک اختلافیله ویا حرکتیله ییللرک عددین واوقاتک حسابن بیله سز زیرا اکر الله تعالی
اول ایکیسنی خلق ایتدیکی حال اوزره ترک ایتسه نه لیل ونهار ونه وقت افطار ونه وقت حج ونه وقت حلول آجال
ونه وقت سکون وراحت بیلنوردی (وکل شیء فصلناه تفصیلا) دین ودنیا امورندن هر احتیاج اولدیغکز شیئی
بز سزه بیان غیر ملتبس ایله تبیین ایتدک (وکل انسان الزمناه طائره فی عنقه) هر انسانه بز عملنی وانکچون تقدیر
اولنانی عنقنده طوقلق کبی الزام ایتدک (ونخرج له یوم القیامة کتابا یلقاه منشورا) ویوم قیامتده انک
صحیفهٔ اعمالنی ویاخود اعمالنک آثاریله منتقشه نقشنی چیقاررز که اول منشور اولدیغی حالده اول انسان اکا
ملاقی اولور آثارده کلدیکه انسان برکسه وفات ایده کاتب ملکه امر اولورکه صحیفه سین دوره یوم قیامتده
نشر ایده (اقرأ کتابک کفی بنفسک الیوم علیک حسیبا) واکا دینورکه کتابکی اوقوغل که اشبو کونده
محاسب اولمغه نفسک یتر حسن ایدر واکه سنی نفسکه محاسب قیله عدل ایدر * دینلدیکه دنیاده قاری
اولمیان اول کونده قاری اولور (من اهتدی فانما یهتدی لنفسه ومن ضل فانما یضل علیها) اول که جهد
ایدوب هدایته ایره ثوابی کندویه اولور واولکه هواسنه اتباعله ضلالته ایره عقابی کندویه اولور * یوخسه انک
اهتدائی غیری انجا ایتمز وکذلک ضلالتی غیری اردا ایتمز (ولا تزر وازرة وزر أخری) حاملهٔ وزر اولان
نفس نفس اخرانک وزرنی تحمل ایتمز * بلکه انجق کندی وزرنی تحمل ایدر (وما کنا معذبین حتی نبعث
رسولا) بز هیچ بر امته عذاب ایدردکاز مادامکه اکا رسول کوندرمیه وز * زیرا که اوزرلرینه حجت قائم

وعذرلری منقطع اولمامشدر * اشبو دلیلدرکه قبل البعثه تکلیف اولمیه واطفال مشرکین ودعوتی
ایشتمین ناره کیرمیه (واذا اردنا أن نهلك قرية) چقان قضاء سابقمزی انفاذ ایچون بر قومك هلاکنه ارادتمز
تعلق ایده ویا انك وقت مقدری قریب اوله (امرنا مترفيها ففسقوا فيها) انلرك متنعملرینه رسولمز لسانیله
طاعتله امر ایدرز انلر ایسه طاعتدن چیقارلر (فحق عليها القول) وانك اوزره کلمهٔ عذاب واجب اولور اول
عذابك حلولیله ویا معاصیلری ظهوریله ویا معاصی به انهماکاریله (فدمرناها تدميرا) اولیله اولسه قریه لرینی
بز تخریب ایدرز اهالیسنی اهلاکله (وكم اهلكنا من القرون من بعد نوح) بز نوحدن صکره قرون کثیره اهلاك
ایتمشز عاد وثمود کبی (وكفى بربك بذنوب عباده خبيرا بصيرا) ربك جل شانه عبادنك ذنوبنه بواطن
وظواهرنه خبیر وبصیر کفایت ایدرکه انك اوزره عقاب ایده (من كان يريد العاجلة) برکسه که عملیله ثواب
دنیاسی مراد ایده (عجلنا له فيها ما نشاء لمن نريد) بز اکا دنیاده بسط وتقتیردن دیلدیکمزی ویررز شول کمسه
ایچونکه انك فعلنی ویا اهلاکنی اراده ایدروز (ثم جعلنا له جهنم يصليها مذموما مدحورا) وآخرتده بز اکا
جهنمی ایجاب ایدرزکه رحمتدن مطرود وهر خیردن مبعود اولدیغی حالده اکا کیرر (ومن اراد الآخرة وسعى لها
سعيها وهو مؤمن) وبرکسه که ایمان صحیحله مؤمن اولدیغی حالده عملیله آخرت اراده ایدوب کما هو حقه اکا
سعی ایده (فاولئك كان سعيهم مشكورا) امدی ذکر اولنان شرائط ثلاثه یی جمع ایدنلرك سعیلری عند الله
مقبول اولور (كلا نمد هؤلاء وهؤلاء من عطاء ربك) ایکی فریقدن هر برینه قسمت ایتدیکمز رزقی ویررز
(وما كان عطاء ربك محظورا) ربك جل شانه نك عطاسی دنیاده مؤمن وکافردن ممنوع اولمدی (انظر كيف
فضلنا بعضهم على بعض) یا محمد عین عبرتله نظر ایتکه بز طالب دنیایی وطالب آخرتی رزقده وعملده
بری برلرینك اوزره نیجه تفضیل ایتدك (وللآخرة اكبر درجات واكبر تفضيلا) حالبوکه آخرتده تفاوت
اکبردرکه اول جنت ودرجاتله ونار ودرکاتله در (لا تجعل مع الله الها آخر فتقعد مذموما مخذولا) الله
تعالی ایله بیله الله آخر قیلمغل که نارده مذموم ومخذول قالورسن نفسك اوزره ملائکه ومؤمنیندن ذمی والله
تعالیدن خذلانی جمع قیلورسن (وقضى ربك الا تعبدوا الا اياه) ربك جل شانه امر قطعی ایله امر ایلدیکه
اندن غیریه عبادت ایتمیه سز (وبالوالدين احسانا) ووالدینکزه احسان ایلیه سز زیرا اول ایکیسی وجودکزه
وتعیشکزه سبب ظاهردر (اما يبلغن عندك الكبر احدهما او كلاهما) اکر اول والد و والده کدن بری
ویا ایکیسی بیله سنك قاتنده هرمه ایریشه (فلا تقل لهما اف) انلره تضجر ایدوب قول ردی سویلمکل اول
کرك استقذار کدن ویا مؤنتلرینی استثقالکدندر (ولا تنهرهما) وانلری اعجاب ایتدیکك شیئدن اغلاظله زجر
ایتمکل (وقل لهما قولا كريما) وانلره تأفیف ونهردن بدل قول حسن جمیل لین سویلمکل * شول عبد مذنب
کبی که فظ غلیظ سیدینه سویلیه (واخفض لهما جناح الذل من الرحمة) وانلره رحمت وشفقتکدن تواضع
ایدوب جانب ذلکی الانه ایتمکل وانلره تعظیمکدن اوزرلرینه رفع ید ایتمکل (وقل رب ارحمهما كما ربياني صغيرا)
واکر مسلمر ایسه لر دیمکل که یا رب انلره رحمت ایلمکل وبنم قلبمه انلره مرحمت القا ایتکه انلری تربیه ایدم صغرم
حالنده انلر بنی تربیه ایتدیلری کبی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر الله تعالینك رضاسی والدینك رضاسنده در
وسخطی انلرك سخطنده در * روایت اولندیکه بر رجل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه دیدیکه والدینك
کبرلری حالنده خدمتلرینی ایتدم انلر بکا صغرم حالنده ایتدیلری کبی انکله اوزرمده کی حقلرینی قضا
ایتمش اولورمیم * دیدیکه قضا ایتمش اولمزسن زیرا انلر سکا انی حیاتك استیرایدرلردی سن ایسه انلرك موتنی
استیوب ایدوبسن (ربكم اعلم بما في نفوسكم) والدینکزه بر وعقوقدن ضمائر کزده اولان شیئه ربکز جل شانه
اعلمدر (ان تكونوا صالحين) اکر سز والدینکزه بر واحسان ایدر اولورسکز حقلرندن لازم اولان شیئه قیامده
قصور ایلکز دنصکره (فانه كان للاوابين غفورا) امدی اول الله تعالی شول ذنوبدن توبه ایدوب انك اطاعتنه
رجوع ایدنلره غفور اولدی * علماء اوابده اختلاف ایتدیلر دینلدیکه اول هرکسه درکه هرگاه ایشلدیکنده
توبه ایدر ویا اولدرکه خیره رجوع ایدیجیدر ویا الله تعالی یی تسبیح ایدیجیلردر ویا صلاة ضحایی قیلانلردر

ویا اخشامله بینوار اسنده نافله قیلانلردر (وآت ذا القربى حقه) ذو قرابتکه حقنی ویرکل که اول صلهٔ رحم
وحسن معاشره وانلره بر در ابو حنیفه رضی الله عنه دیدیکه انلر اکر محارم فقرا ایسه لر حقلری انلره انفاقدر
دینلدیکه ذو قرابه ایله مراد پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك اقاربیدر (والمسكين وابن السبيل) ودخی سائله
وضیفه حقنی ویرکل که اول اوج کونه انی اطعامدر (ولا تبذر تبذيرا) مالکی معصیته انفاق ایتمکل
مجاهد ایدر اکر بر کمسه جمله مالنی حق یولنه انفاق ایتسه تبذیر اولماز * واکر باطل یره بر مد انفاق ایتسه تبذیر
اولور * شعبی ایدر ابو اسحاقله کوفه ده کیدردك بر داره اوغرادقکه اول جص وآجرله یاپیلوردی اشبو
تبذیردر دیدی (ان المبذرين كانوا اخوان الشياطين) تبذیر ایدنلر شرارتده شیاطینك امثالیدر زیراکه
تضییع واتلاف شرردر ودخی انلرك اصدقا واتباعیدرز زیرا که اسرافده ومعاصی به صرفده انلره اطاعت ایدرلر
روایت اولندیکه انلر مالارینی سمعه ایچون انفاق ایدرلردی اندن نهی اولنوب قربانه انفاقله امر اولندیلر
(وكان الشيطان لربه كفورا) حالبوکه شیطان الله تعالینك نعمتنه جحود اولدی * امدی لایق دکلدرکه اکا
اطاعت اولنه * زیراکه اول کندینك عمل مثلنه دعوت ایدر (واما تعرضن عنهم ابتغاء رحمة من ربك
ترجوها فقل لهم قولا ميسورا) یا محمد اکر سن ذوی القربی ومساکین وابن السبیله ویرمکه بزسکا امر
ایتمشکن رددن حیا ایدوب سن انلردن اعراض ایدرسك الله تعالیدن رزقه انتظار ایله کیم انك سکا کلمسن رجا
ایدرسن تا که کادیکنده انلره ویره سن امدی انلره قول لین ویا وعد جمیل ایلمکل ویاخود الله تعالی بزه
وسزه ویره دیو سویلمکل یوخسه انلره جواب ترکن ایتمکل * دینلدیکه اشبو آیت مهجع وبلال وصهیب وسالم
وخباب حقنده نازل اولوبدرکه انلر احیانده پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن احتیاج اولدقلری شیئی سؤال
ایدرلردی اول ایسه اندہ بولمدیغنده رددن حیا ایدوب جواب ویرمزدی (ولا تجعل يدك مغلولة الى عنقك
ولا تبسطها كل البسط فتقعد ملوما محسورا) یا محمد شول الی بوینه تیررلنمش کبی حق یولنه انفاقدن بخل
ایدوب الکی امساك ایتمکل وعندکده اولان رزقك جمیعن ویرمکله بسط دخی ایتمکل که الله تعالی عندنده
وکرك ناس عندنده اسراف وسوء تدبیرله ملوم وقاتنده بر شیئ قالمامغله اول فعلنه نادم اولورسن * روایت
اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه بر صبی کلوب دیدیکه انام سندن دیلرکه اکا درع کیوره سن والحال
پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمك قمیصندن غیری یوغیدی * یا صبی بر ساعتدن بر ساعته دکین نه ظاهر اولور
کوره لم امدی وقت آخرده کل دیدی * صبی کیدوب کیرو کلدی ودیدیکه انام سندن دیلرکه اکنکده کی درعی
اکا کیوره سن نعم دیوب انی اکنندن چیقاردی وصبی یه ویروب کندی عریان اولوردی بعده بلال
اذان اوقیوب مسلمونا کا منتظر اولدیلرکه نمازه چیقه اول ایسه عریان اولدیغندن چیقمغه چاره سی
اولمدی * اولیله اولسه بو آیتله تادیب بیورلدی بعده انی تسلیه ایچون دینلدیکه (ان ربك يبسط الرزق
لمن يشاء ويقدر) ربك جل شانه عبادندن دیلدیکی کمسه یه رزقنی توسیع ایدر ودیلدیکنه تضییق ایدر
چقانکه صلاحی توسیعده ویا تضییقده اوله (انه كان بعباده خبيرا بصيرا) اول الله تعالی عبادنه خبیر
وبصیردر سر وعلنلرینی بیلور مصالحلرندن کندیلره خفی اولانی اکا ظاهردر وجائز اولورکه انکله مراد قبض
وبسط الله تعالینك امرندندرکه اول عبادك سرائر وظواهرنه عالمدر یوخسه عباده واجب اولان
اقتصاددر ویاخود الله تعالی کاهی بسط وکاهی قبض ایدر امدی انك سنتیله استنان ایدك یوخسه بسط
وقبضده افراط ایتمکز (ولا تقتلوا اولادكم خشية املاق) فقر خوفیله اولادکزی قتل ایتمکز که اول اهل
جاهلیت عادتی ایدیکه قزلرینی دیری ایکن دفن ایدرلردی فقردن خوفله اولیله اولسه الله تعالی انلری اندن نهی
ایدوب رزقلرینه ضامن اولدی ودیدیکه (نحن نرزقهم واياكم) انلره وکرك سزه رزقی بز ویررز (ان قتلهم
كان خطأ كبيرا) زیرا انلری قتل خطا کبیرا ولدیکه انکله تناسل منقطع اولور (ولا تقربوا الزنا انه كان
فاحشة وساء سبيلا) زنایه عزمله ومقدماتنی اتیانله قریب اولمکز که اول بر قبیح ظاهر فعل وچرکین طریق
اولدی زیرا اول عصی ایضاعدرکه اول قطع انسابه وفتن تهییجنه مؤدی اولور (ولا تقتلوا النفس التي حرم

الله الا بالحق) وقتل نفس ايتمكز كه الله تعالى اني سزه حرام ايتمشدر مكر كه اول نفسده اوچ خصلتدن
برى بولنه يا مؤمن ايكن كافر اوله ويا محصن ايكن زنا ايده ويا بر نفس معصومى عمدا قتل ايده او بيله اولسه
قتل اولنمغه مستحق اولور (ومن قتل مظلوما فقد جعلنا لوليه سلطانا) بر كمسه كه قتل اولنمسن ايجاب ايدر
حالى يوغيكن قتل اولنه بز انك وليى يعنى وفاتندنصكره امرنه ولى ايدن وارثيچون قاتل اوزره قوت وولايت
قيلورز مقتضاى قتله انى مؤاخذه ايدر ديلرسه قتيلك يرينه انى قتل ايدر ويا ديتن اخذ ايدر ويا عفو ايدر
(فلا يسرف فى القتل) قتيلك وليسى قتلده اسراف ايتمسون اشبو اسرافده مفسرون اختلاف ايتديلر
ديديلركه يعنى قاتلك غيرى قتل اولنمسون تكيم زمان جاهليتده قاتلك قتليله راضى اولمازلردى بلكه اندن اشرفى
قتل ايدرلردى ويا خود بر قتيلك يرينه بر جماعت قتل اولنمسون تكيم زمان جاهليتده قتيل شريف اولسه
يالكز قاتلك قتليله راضى اولمازلر بلكه انكله بيله اقرباسندن بر جماعتى دخى قتل ايدرلردى ويا خود قتلده مثله
ايدلمسون (انه كان منصورا) قتيل منصور اولدى قاتلنه قصاص ثبوتيله واول قتيلك خطاياسى
تكفيريله وقاتلنه نار واجب اولمسيله ويا خود ولى قتيل منصور اولديكه الله سبحانه وتعالى انكيچون قاتل
اوزره قصاص ايجاب ايتدى وولاة اوزره انكا اعانتى الزام ايتدى ويا خود امراله قتل اولنان منصور
اولديكه وليسى اندن قصاصى استيفا ايدر (ولا تقربوا مال اليتيم الا بالتى هى احسن) مال يتيمه قريب
اولمكز مكر شول خصلتله كيم اول احسندر كه اول يتيم ايچون انى حفظدر * وتعامل شرعى ايله تثمير وتربيه در
(حتى يبلغ اشده) حتى كه سن بلوغه اريشه (واوفوا بالعهد) وعهدكزه وفا ايدك اول كركسه كنديكزله ربكز
بيننده در ويا كنديكزله ناس بيننده در (ان العهد كان مسئولا) زيرا كه يوم قيامتده عهد صاحب عهددن
سؤال اولنور كه نه سبيله نقض اولندى بسن موؤدهنك نه سبيله قتل اولنمسنده سؤال اولنديغى كبى (واوفوا
الكيل اذا كلتم) مكيلاتدن برشىء غيرايچون كيل ايدر اولسكز كمال اوزره كيل ايدك بوخسه نقص ايتمكز
(وزنوا بالقسطاس المستقيم) وموزوناتدن برشىء غيرايچون وزن ايدر اولسكز ميزان سوى ايله وزن ايدك (ذلك
خير واحسن تأويلا) امدى كيل ووزنده وفا ايتمكز غدر ونقصدن خيرليدر وعاقبته احسندر (ولا تقف
ماليس لك به علم) حقيقتن بيلديكك شيئه حدس وظنله اتباع ايتمكل اشبونده تقليددن نهى واردر كه اول
صحت وفسادى بلنمين شيئه اتباعدر (ان السمع والبصر والفؤاد كل اولئك كان عنه مسئولا) سمع وبصر
وفؤادك عملندن صاحبى سؤال اولنور * روايت اولنديكه پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه بر رجل كلوب
ديديكه يا رسول الله بكا بر تعويذ تعليم ايتسكه انكله تعوذ ايدم ديدى ديكل كه (اعوذ بك من شر سمعى وشر
بصرى وشر لسانى وشر قلبى وشر منيتى) الهى سمع وبصر ولسان وقلب ومنيم شرندن سكا استعاذه ايدرم
(ولا تمش فى الارض مرحا) بطر وكبر وخيلا ايله يريوزنده يوريمكل (انك لن تخرق الارض ولن تبلغ
الجبال طولا) زيرا كه سن كبرله ارضى قطع ايدوب نهايتنه ايرر كاسن ويا انكله جباله تطاول وتساوى به
دخى قادر اولمازسن (كل ذلك كان سيئه عند ربك مكروها) اشبو ذكر اولنان يكرمى بش خصالك كاسى كه
(لا تجعل مع الله الها آخر) دن بو محله دكدر * الواح موسى عليه السلامده مكتوبه در * اندن هر منهينك اثم
ووبالى ربك جل شانه عندنده مكروه اولدى (ذلك مما اوحى اليك ربك من الحكمة) اشبو امر ونهى
اولنانلك كليسى حكمتدن ربك جل شانه سكا وحى ايتديكندندر (ولا تجعل مع الله الها آخر فتلقى فى جهنم
ملوما مدحورا) الله تعالى ايله بيله اله آخر قيلمغل كه مطرود وهر خيردن مبعود اولديغك حالده ناره القا
اولنورسن * اشبو پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه خطابدر لكن مراد امتيدر حق جل وعلا ملائكه بنات
اللهدر دين كفره يه خطاب ايدوب ديديكه (افأصفيكم ربكم بالبنين واتخذ من الملائكة اناثا) ربكز جل شانه
سزى افضل اولاد اولان بنون ايله تخصيص ايدوب كندى ايچون ملائكه دن بناتى اتخاذ ايتدى حالبوكه
بو خصلت عقوللكزك رأى وعادتنه مخالفدر (انكم لتقولون قولا عظيما) امدى سزا كا اولاد اضافتيله قول
منكر عظيم ديرسز كه زيرا اول سرعت زواله متصف بعض اجسام خاصه سيدر * وبوندنصكره كنديكزى

انك

انك اوزره تفضيل ايدرسز شول حيثيتدنكه كراهت ايتدككز شيئى انكيچون قيلورسز وبعده ملائكه اشرف
خلق الله ايكن بونلكزدن ادون قيلورسز (ولقد صرفنا فى هذا القرآن ليذكروا) اشبو قرآنده بز عبر وامثال
واحكام وحججى تبيين وتكرير ايتدك (وما يزيدهم الا نفورا) انلرك حقدن نفورلرين وقلت طمأنينتن آرتوردر
(قل لو كان معه آلهة كما يقولون اذا لابتغوا الى ذى العرش سبيلا) يا محمد مشركينه ديكل كه اكر انلرك
ديدكلرى كبى الله تعالى ايله بيله آلهه اوليدى انلر ذوالعرش اولان الله تعالى يه مغالبه وقهر ايله سبيل طلب
ايدرلرديكه انك ملكنى ازاله ايدهلر تكيم ملوك دنيانى بريبرلرينه ايدرلر ويا خود انكا تقربه سبيل
طلب ايدرلردى * ويا انك فضلنى بيلوب كنديلرين انكا تقريب ايدرشىء طلب ايدهلردى (سبحانه وتعالى
عما يقولون علوا كبيرا) الله تعالى مشركينك مقالهسندن تعالئ بعيدله تنزه وتعالى ايتدى * زيرا كه اول
مراتب وجودك اعلاسنده در كيم واجب الوجود والبقا در * واتخاذ ولد ايسه مراتب وجودك ادناسندندر
زيرا اول ممتنع البقا شيئلرك خواصندندر (تسبح له السموات السبع والارض ومن فيهن) سموات وارضونك
ذاتلرى اول الله تعالى يى لسان حالله وايكيسنك ايچنده اولان ملائكه وانس وجن لسان مقالله تسبيح
وتقديس ايدر (وان من شىء الا يسبح بحمده) حيوانات ونباتاتدن برشىء يوقدركه الا اول الله تعالى يى
حمدنه ملتبس اولديغى حالده لسان حالله لوازم امكان وتوابع حدوث اولان شيئلردن تنزيه ايدر شول حيثيتدنكه
اول امكان وحدوث ايله انك واجب الوجود صانع قديم ايدوكنه دلالت ايدر (ولكن لا تفقهون تسبيحهم)
لكن سز كندى لغات والسنه كز اوزره اولان تسبيحدن ماعدا انك تسبيحلرينى بيلمزسز (انه كان حليما غفورا)
اول الله تعالى حليمدر اكا شرك ايدنلرك عقوبتنه عجله ايتمز وانلردن توبه ايدنلره غفوردر (واذا قرأت القرآن
جعلنا بينك وبين الذين لا يؤمنون بالآخرة حجابا مستورا) يا محمد چن سن قرآن اوقويه سن سنكله آخرته
ايمانى اولميانلرك بيننه حجاب مستور قيلورز كه انلر قرائت ايتديككك شيئى فهم ايتمزلر * ويا خود مراد حجاب
ظاهر اوله * روايت اولنديكه وقتاكيم (تبت يدا أبى لهب) سورهسى نازل اولدى پيغمبريمز صلى الله عليه
وسلم ابو بكر رضى الله عنه ايله بر مجلسده اوتورلردى ابو لهبك مرأهسى بيله سنجه بر طاش المش كلدى
پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمى كورمه يوب ابو بكر رضى الله تعالى عنهه ديديكه صاحبك قانده در ايشتدم كه اول
بنى هجو ايتمش ابو بكر رضى الله عنه ديديكه والله اول شاعر دكلدر شعرى نه ايجاد ايدر ونه سويلر
مرأه ديديكه كلسه دمكه اشبو طاشى باشنه اورم اندن دونوب كتدى ابو بكر ديديكه يا رسول الله اول سنى
كورمدى ديديكه نعم زيرا بر ملك بنمله انك اراسنده پرده اولدى (وجعلنا على قلوبهم أكنة ان يفقهوه
وفى آذانهم وقرا) وبز انلرك قلوبنه غطالر قيلورز تا كه انى فهم ايتمهلر * وآذانلرينه ثقل وصمم قيلورز
تا كه انى سمع قبول ايله اصغا ايتمهلر (واذا ذكرت ربك فى القرآن وحده ولوا على أدبارهم نفورا) يا محمد
چن رب تعالى يى قرآنده لا اله الا الله دييو برليوذكر ايلسك سندن نفرت ايدر اولدقلرى حالده اردلرينه دونوب
كيدرلر (نحن أعلم بما يستمعون به) بز انلرك استماع طلب ايتدكلرى شيئى بيلورز (اذ يستمعون اليك واذهم
نجوى) چانكه سنى قرآن اوقوركن استماع ايدهلر شول وقتده كه سنك امرنده تناجى ايدرلر كيمى بو مجنوندر
وكيمى بو كاهندر وكيمى بو شاعردر وكيمى بو ساحردر ديرلر (اذ يقول الظالمون ان تتبعون الا رجلا مسحورا)
چن ظالملر كه انلر وليد بن مغيره واصحابيدر ديرلر كه سز بر رجل مطبوب مغلوب العقله اتباع ايدرسز (انظر
كيف ضربوا لك الامثال فضلوا فلا يستطيعون سبيلا) نظر ايتكه سنى نيجه مجنون وكاهن وشاعر وساحره
تشبيه ايدرلر اول مقالهده خطا ايدوب انكله طريق حقه وصوله استطاعتلرى اولمز (وقالوا أئذا كنا عظاما
ورفاتا أئنا لمبعوثون خلقا جديدا) انكار واستبعاد طريقى اوزره ديديلر كه بز موتمزدنصكره عظام وحطام
اولديغمزدنصكره آخرتده ديركوريلورميز (قل كونوا حجارة أو حديدا أو خلقا مما يكبر فى صدوركم) يا محمد
سن انلره ديكل كه قلوبكزده استشعار ايدك كه سز شدت وقوتده حجاره ويا حديد سز ويا صدوريكزده عظيم
اولور سما وارض وجبال كبى خلق آخرسز ويا موتك كنديسز ينه سزى اماته ايدوب بعث ايديسرم

(فسيقولون من يعيدنا قل الذى فطركم أول مرة) دييەجكلردركه موتدنصكره بزى كيم بعث ايدر ديكل كه
اول الله تعالى كيم اول مرەده سزى خلق ايتمشدر انشايه قادر اولان رب تعالى اعادەيه دخى قادر اولور
(فسينغضون اليك رؤسهم ويقولون متى هو قل عسى أن يكون قريبا) بعده استهزا طريقى اوزره باشلرين
تحريك ايدوب ديرلركه بعث وياقيامت نه وقتده اولور ديكل كه اول قريبدر لابدا اولور بعده ديرلركه اول
قريب نه وقتده در ديكل كه (يوم يدعوكم) شول كونده كه اول الله تعالى سزى قبورکزدن موقف قيامته
دعوت ايدر (فتستجيبون بحمده) اكا اجابت ايدرسز حامدين اولديغكز حالده بر وقتده كيم حمد كزسزه
نفع ايتمز (وتظنون ان لبثتم الا قليلا) وتيقن ايدرسزكه دنياده وياقبورده اززمان لبث ايدوبسز زيرا كه
انسان دنياده وقبردەكى كاوزمانكثير ايسه قيامت وخلوده مدتنده انى قليل عد ايدر * ديلديكه
الله تعالى ايكى نفخه بيننده انلردن عذابى رفع ايدركه انك مدتى قرق ييلدر * اويله اولسه عذابى اونودوب ظن
ايدرلركه قبردهمدت لبثلرى قليل اوله (وقل لعبادى يقولوا التى هى أحسن) يا محمد بنم مؤمنين قوللريمه
ديكل كه مشركاره احسن اولان كلمه يى سويلسونلر بوخسه انلرك سفاهتلرينه مكافات ايتسونلر * روايت
اولنديكه مشركلر مؤمنلره ايذا ايدرلردى * پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه شكايت ايديجك امر اولنديكه انلره
جواب حسن ايله جواب ويره لر بوخسه خشونتله دكل * ديلديكه يعنى انلره الله تعالى سزه هدايت
ايتسون ديمكله جواب ويره لر بعده قتال آيتيله نسخ اولندى (ان الشيطان ينزغ بينهم ان الشيطان كان
للانسان عدوا مبينا) شيطان انلرك بيننده مرآ وشرى تهييج ايدر مخاشنه ايسه انلرى عناده ايركورر انكله
غالبده شر وفساد ارتور ديتورر زيرا كه شيطان انسانه عداوتى ظاهر عدو اولدى (ربكم أعلم بكم ان يشأ
يرحكم أو ان يشأ يعذبكم) ربكز جل شانه سزلك امركزه اعلمدر ديلرسه سزه رحمت ايدر ايمانى توفيق ايتسيله
ويا ديلرسه سزى تعذيب ايدر شرك اوزره اولدرمسيله يعنى سز انلره كلمهٔ احسن سويلكز بوخسه انلره سز
اهل نارد نسز ديو تصريح ايتمكز زيرا اول قول انلرى شره تحريض ايدر مع هذا ختام امرلرى غيبدر انى
الله تعاليدن غيرى احد بيلمز (وما أرسلناك عليهم وكيلا) بزسنى انلر اوزره موكل ايتمدك كه ايمان اوزره انلره
قهر ايدەسن بلكه سنى بشير ونذير كوندرمشز امدى انلره مدارات ايت واصحابكه امر ايت كه انلردن اذابى
احتمال ايتسونلر * روايت اولنديكه مشركون انلره ايذاده افراط ايدوب پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه
شكايت ايتدكلرنده بو آيت نازل اولدى * ديلديكه انلردن بر رجل عمر رضى الله عنهى شتم ايديجك عمر
رضى الله عنه اكا قصد ايلدى امر الهى اولديكه اول انى عفو ايده * ديلديكه بو آيت قتال آيتيله منسوخه در
(وربك أعلم بمن فى السموات والارض) ربك جل شانه سموات وارضده اولان مخلوقاته واحوالرينه اعلمدر
نبوت وولايته ديلديكن اختيار ايدر راشدوقريشك استبعادنى رددركه ابو طالبك يتيمى پيغمبر اوله
واصحاب جوع اكا اصحاب اوله (ولقد فضلنا بعض النبيين على بعض) انبيانك بعضنى بعض اوزره فضائل
نفسانيه ايله وعلائق جسمانيه دن تبرى ايله تفضيل ايتدك بوخسه اتباع واموال كثرتيله دكل حتى
داود عليه السلامى اكا كتابدن وحى اولنمانله تشريف ايتدى بوخسه اكا ويريلان ملك ايله دكل اول اجلدن
ديلديكه (وآتينا داود زبورا) وداوده بز زبورى ويردك كه اول بر كتابدركه الله تعالى انى داود عليه
السلامه تعليم ايتدى يوز اللى سوره ايدى جميعى دعاوتمجيد وتحميد وثنا ايدى بوخسه انده حلال وحرام
وفرائض وحدود يوغيدى (قل ادعوا الذين زعمتم من دونه فلا يملكون كشف الضر عنكم ولا تحويلا) يا محمد
مشركينه ديكل كه الله تعاليدن غيرى آلهه زعم ايتدكلريكزى چاغرك كه سزه اصابت ايدن قحط وجوعى
سزدن كيدرەلر امدى بيلك كه اول آلهه كزسزدن نه ضررى كيدرەبكه ونه انى غيره تحويل ايتمكه قادر اولور
(أولئك الذين يدعون يبتغون الى ربهم الوسيلة) اول آلهه كه مشركون انلره دعا وعبادت ايدرلر وانكله رب
تعالى يه قربت طلب ايدرلر * ديلديكه وسيله بردرجهٔ عليادر انى طلبده الله تعالى يه تضرع ايدرلر وياخود
وسيله كشى يى الله تعالى يه تقريب ايدن هر شيئدر (أيهم أقرب) نظر ايدرلركه انلرك قنغيسى الله تعالى يه

اقربدركه انى وسيله ايدينه لر وياخود انلرك قنغيسى اقربدركه عمل صالحله الله تعالى يه ورسولنه وسيله طلب
ايده (ويرجون رحمته ويخافون عذابه) سائر عبادى كبى الله تعالينك رحمتن رجا وعذابندن خوف ايدرلر
اويله اولسه سز انلرى نيچه آلهه زعم ايدرسز (ان عذاب ربك كان محذورا) ربك جل شانه نك عذابى محذور
اولدى حقيقدركه هر احد حتى رسل وملائكه دخى حذر ايدەلر * ابن مسعود ايدر اشبو آيت عربدن بر طائفه
شاننده نازل اولوبدركه انلر جندن بر قومه عبادت ايدرلردى اول جنيلر اسلامه كلوب انلرك اسلامنى
اول انلره عبادت ايدن انسيلر بيلميوب كما كان انلرك عبادتن تمسك ايتديلر حق تعالى اول عبادت ايدنلرى
تعيير ايچون بو آيتى انزال ايتدى (وان من قرية الا نحن مهلكوها قبل يوم القيامة أو معذبوها عذابا شديدا
كان ذلك فى الكتاب مسطورا) بر قريه كه بز انى تخريب ويا اهالى موت ويا استيصال له يوم قيامتدن اول هلاك
ايدەوز ويا كفر وعصيان ايتدكارنده قتل وانواع بليه ايله تعذيب ايدەوز * ديلديكه مؤمنلر ايسه لر اماته ايله
هلاك كافرلر ايسه لر انواع عذابله تعذيب ايتمامز لوح محفوظده مسطور اولدى (وما منعنا ان نرسل
بالآيات الا ان كذب بها الاولون) قريشك اقتراح ايتديكى آياتى ارسالدن بزى صرف ايتمدى الا اولينك
تكذيبى كه طبعده بونلر انلرك امثالدر * اكر ارسال ايتسيدك انلرك كبى تكذيب ايدرلردى اويله اولسه
سنتمز مقتضاسنجه استيصاله مستحق اولورلردى والحال بز قضا ايتمشزدركه بو امته استيصال ايتمیه وز
زيرا انلردن نيچه لر ايمانه كلور ويا مؤمن اولادلرى اولور * بعده امم سابقه دن شول اقتراح ايتدكارى
آياتى تكذيبله هلاك اولنلرك بعضنى ذكر ايدوب ديديكه (وآتينا ثمود الناقة مبصرة فظلموا بها) بز ثمود
قومنه سؤاللريله ناقه يى ويردك اول ناقه بينهٔ ذات ابصار اولديغى حالده ويا انلرك كنديلرين ذوى بصائر
قيلدق اويله اولسه اكا كافر اولديلر ويا ناقه يى عقرلرى سببيله نفسلرينه ظلم ايتديلر (وما نرسل بالآيات
الا تخويفا) بز رسوللريمزى آيات مقترحه ايله ارسال ايدرسك الا عذاب مستأصلدن تخويف ايچوندر خوف
ايتمزلرسه اول انلره نزول ايدر * وياخود آيات غير مقترحه ايله معجزات كبى وآيات قرآن كبى ايله ارسالمز دكل
الا عذاب آخرتله تخويف ايچوندركه ايمانه كلمزلرسه آخرتده اول انلره ايرر (واذ قلنا لك ان ربك احاط بالناس)
ذكر ايت شول وقتى كه بز سكا وحى ايتدك ربك جل شانه علم وقدرتيله ناسى يعنى قريشى احاطه ايدوبدر انلر انك
قبضهٔ قدرتنده در امدى انلردن خوف ايتمكل تبليغ رسالتدن امرا وانديغك شيئى امضا ايلكل (وما جعلنا
الرؤيا التى أريناك الا فتنة للناس) ليلهٔ معراجده يا محمد سكا كوسترديكمز رؤيايى جميع خلقه ويا قريشه فتنه
قيلدقكه انلرك كيمى انى تصديق وكيمى تكذيب ايتدى اكثرون ديديلر كه انكله مراد پيغمبريمز صلى الله عليه
وسلمك ليلهٔ معراجده كورديكى عجايب وآياتدركه انى كوزيله كوردى * بر قوم ديديلر كه انكله مراد پيغمبريمز
صلى الله عليه وسلمك عام حديبيەده كورديكى رؤيادركه كندوبى واصحابنى مكه يه دخول ايدركوروب
اجل حلواندن اول مكه يه عجله ايله كيتدى * مشركون ايسه انى اندن صد ايدوب كيرو مدينه يه رجوع ايتدى
امدى اول ييلده اكا كيررم ديو خبرويرديكندنصكره كيرەمدين مدينه يه رجوعى بعض ناسه فتنه
اولدى بلكه عام قابلده داخل اولوب حقنده (لقد صدق الله رسوله الرؤيا) آيتى نازل اولدى (والشجرة
الملعونة فى القرآن) سورهٔ صافاتده ذكر اولنان شجرهٔ زقوم نام شجره يى دخى فتنه قيلدقكه انى اكل ايديجيلر
لعنت اولنمشلردر * وشجرهٔ ملعونه نك فتنه اولاسى شول وجهدندركه مشركون انى ايشيديجك ديديلر كه
محمد زعم ايدركيم جحيم حجاره يى احراق ايده بوندنصكره اول شجره جحيمده بتردىو خبرويرر والحال بيلمزلرميكه
سمندلك وبرنى ناردن ونعامه يى بلع ايتديكى جمرك اذاسندن حمايته قادر اولان رب تعالى قادردركه نارده
بر شجره خلق ايده كيم انى نار احراق ايتميه (ونخوفهم فما يزيدهم الا طغيانا كبيرا) بز انلرى انواع
تخويفله تخويف ايدرز حالبوكه بزم تخويفمز انلرك عتونى وحددن تجاوزلرينى آرتورر (واذ قلنا للملائكة
اسجدوا لآدم فسجدوا الا ابليس قال ءاسجد لمن خلقت طينا) ذكر ايت شول وقتى كه بز ملائكه يه آدمه
سجده ايدك ديو امر ايدوب ابليسدن غيريسى اكا سجده ايتديلر اول اكا سجودى انكار ايدوب ديديكه بن

اکا سجود می ایدرمکه انی من طینندن خلق ایدوبسن * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر الله تعالی ابلیسی
ارضه کوندردیکه انک عذب وملحندن بر کفه تراب الدی * اولکه انک عذبندن خلق اولنوبدر اول سعیدر
اکرچه اول کافر وکافره دن وجوده کاورسه ده واولکه انک ملحندن خلق اولنوبدر اول شقیدر اکرچه
اول مؤمن ومؤمنه دن وجوده کاورسه ده (قال أرأيتك هذا الذى كرمت على لئن أخرتني الى يوم القيامة
لاحتنكن ذريته الا قليلا) ابلیس دیدیکه یارب بکا خبرویر شوندنکه اوزریمه آنی تکریم ایدوب اکا سجودله
بکا امر ایدرسن نیچون انی بنم اوزریمه تکریم ایتدک اکر بنی یوم قیامته دکین تأخیر ایدرسک انک
ذریتنی اغوا ایله استیصال ایدرم الا انلردن از کسه لری دکل که انلرک شکیمه لرینه مقاومته قادر اولمزمکه
انلر عصمتکله مستثنالردر (قال اذهب فمن تبعك منهم فان جهنم جزاؤكم جزاء موفورا) الله تعالی ابلیسه
دیدیکه وار قصد ایتدیککی ایت انلردن اولکه سکا اطاعت ایدر جهنم سنک وانلرک وافر مکمل جزاکزدر
(واستفزز من استطعت منهم بصوتك) انلردن استطاعتک اولدیغی فساده دعوتله استخفاف واستزلال
واستجهال ایت * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر هر کسه که ناسی معصیته دعوت ایدر اول ابلیسک جندیدر
(وأجلب عليهم بخيلك ورجلك) رکبان ومشاتکله انلره صیحه ایت * دینلدیکه ابلیسک جن وانسدن رکبان
ومشاتی واردر که اول هر کسه درکه معصیتده قتال ایده یعنی سکا متابعت ایدنلرک اوزره مکاید وحیلکی جمع
ایت ورکبان ومشاتکی انلرک اوزره حث ایت (وشاركهم فى الاموال والاولاد) وانلره اموال واولادلرنده
مشارکت ایت اما انک مالده مشارکتی اولدرکه حرامدن حاصل اوله ویا حرامه انفاق اولنه * دینلدیکه
اول مشرکونک انعامدن حرام ایتدکاری بحیره وسائبه ووصیله وحامدر ودخی اولکه انی آلهه لری ایچون ذبح
ایده لر ویا حین ذبحده بسمله یی عمدا ترک ایده لروا ما انک اولادده مشارکتی اولدرکه زنادن حاصل اوله ویا اولکه
دیری ایکن دفن ایدیله ویا کفره اولادندن یهودی ونصرانی ومجوسی ایده لر ویا اول اولادکه تسمیه سز
جماعدن حاصل اوله * آثارده کادیکه وقتا که ابلیس جنتدن یره سورلدی دیدیکه یارب بنی آدم اجلیچون
جنتدن چیقاردک امدی بنی انک وذریتنک اوزره تسلیط ایت بیورلدیکه مسلط اولغل دیدیکه یارب زیاده
ایت بیورلدیکه انلردن استطاعتک اولدیغنجه فساده دعوتکله استخفاف ایت ورکبان ومشاتکله انلره
صیحه ایت وانلره اموال واولادلرنده مشارکت ایت * آدم علیه السلام دیدیکه یارب بنم وذریتم اوزره
ابلیسی تسلیط ایتدک بن ایسه اکا مقاومت ایدمزم الا سنک عون ونصرتکله بیورلدیکه هر ولدکه سندن
وذریتکدن وجوده کاور الا انک حفظنه ملائکه دن مؤکل قیلورم وحسناتکزی اون مثلیله وسیئاتکزی
بر مثلیله جزالندررم وروحلریکز جسدده اولدقجه توبه کزی قبول ایدرم خبرده کادیکه ابلیس دیدیکه
یارب پیغمبرلر وکتابلر کوندردک وناسه طعام وشراب ومسکن ومجلس ویردک وصید ایچون حبائل
ودعوت ایچون اذان بیلدردک بو انلرک مقابله سنده بکا نه تعیین ایتدک بیورلدیکه سنک رسولک کاهنلردر
وکتابلرک اشعاردر وطعامک ذکر الله سز ییلندر وشرابک هر مسکردر ومسکنک حماملردر
مجلسک چارسولردر وطوزاقلرک نسادر واذانک چالغولردر (وعدهم) وانلره مواعد باطله ایت
آلهه لرینک شفاعتی کبی وآبالرینک کرامتنه اتکال کبی وطول امله توبه یی تأخیر کبی (وما يعدهم
الشيطان الا غرورا) حالبوکه شیطان انلره غروری وعد ایدر یعنی خطایی صواب صورتنده کوستررر
اکر دینورسه که الله تعالی فحشا ایله امر ایتمز ایکن اکا نیجه جائز اولورکه ابلیسی اشبو اشیاء مذکوره ایله
عبادی اغوایه تسلیط ایده دینورکه اشبو امر اندن تهدید طریقی اوزره در عصاته (اعملوا ما شئتم) دیو تهدید
اولنمسی کبی (ان عبادى ليس لك عليهم سلطان) بنم عباد مخلصم اوزره سنک قدرتک یوقدرکه انلری
اغوا ایده سن (وكفى بربك وكيلا) ربک جل شانه حافظ یتر هر کسه به که اکا توکل ایدر (ربكم الذى يزجى
لكم الفلك فى البحر لتبتغوا من فضله) ربکز جل شانه سزکچون بحرده سفینه یی یوریدرکه انک رزقندن
ربح وانواع امتعه طلب ایده سز (انه كان بكم رحيما) اول الله تعالی سزه رحیم اولدی شول حیثیتدنکه

احتیاج اولدیغکز شیئی سزه تهیئه واسبابندن عسیر اولان شیئی تیسیر ایتدی (واذا مسكم الضر فى البحر
ضل من تدعون الا اياه) بچان سزه بحرده غرق خوفی ایرسه شول حوادثکزده دعا ایتدکاریکزک جمیعی
خاطرکزدن کیدر الا الله تعالی کتمز بلکه اول حینده شدتکزدفعیچون دعایه انک غیری خاطرکزه
خطور ایتمز (فلما نجاكم الى البر أعرضتم) وقتا که اول سزی غرقدن خلاص ایدوب بره ایرکوره توحیددن
اعراض وکفران نعمتده اتساع ایدرسز (وكان الانسان كفورا) انسان رب تعالینک نعمتلرینه کفور
اولدی والحال عاقله لایق اولان اولدرکه بر وبحرده رب تعالیدن خوفی مساوی اوله هر حالده انک قدرتی
مساوی اولدیغی کبی (أفأمنتم أن يخسف بكم جانب البر) خوف غرقدن خلاصله امنده می اولدیکز
اول رب تعالیدنکه جانب بردن سزلک اولدیغکز مکانی یره کچوره حتی که امنکز سزی اندن اعراضه حمل
ایتدی حالبوکه سزی بحرده غرقله اهلاک که قادر اولان رب تعالی قادردرکه خسفله ویا انک غیری وجهله
بردههلاک ایده زیرا انک قدرتنده جوانب وجهات مساویدر (أو يرسل عليكم حاصبا) ویاخود
سمادن اوزریکزه طاش یاغدره ویا بر ریح کوندره کیم اول سزلک اوزریکزه حصبا یاغدره (ثم لا تجدوا
لكم وكيلا) بوند نصکره سزی اندن حفظ ایدر وکیل بولیه مزسز زیرا انک فعلنی رد ایدر یوقدر (أم أمنتم
أن يعيدكم فيه تارة أخرى فيرسل عليكم قاصفا من الريح فيغرقكم بما كفرتم ثم لا تجدوا لكم علينا به تبيعا)
وکذلک رب تعالیدن امنده می اولدیکزکه اول سزی بعض دواعی خلقیله کیرو بحره رکوبی الجا ایدوب
رکوبکزده اوزریکزه ریح قاصف ارسال ایده حتی که سفینه کزی کسر ایدوب اشراک ویا کفرانکز
سببیله سزی اغراق ایده بوند نصکره سزی بزدن مطالبه ایدر ویا بزی سزدن صرف ایدر ثائر وناصر
بولیه سز (ولقد كرمنا بنى آدم) بز بنی آدمی بهائم اوزره برنیچه خصال الله تفضیل ایتدک که اول حسن صورت
ومزاج اعدل واعتدال قامت وتمییز بالعقلدر وافهام بالنطق والاشارة والخطدر واسباب معاش
ومعاده هدایتدر ووجه ارضه اولان اشیایه تسلطدر وانواع صناعاته تمکندر واسباب ومسببات علویه
وسفلیه نک منافعله انلره عودتیدر ودخی بو انلرک غیریدرکه افرادی احصا اولنور دکادر جملهدن بری بودرکه
هر حیوان طعامی اغزیله آلور الا که انسان الیله الوب تناول ایدر (وحملناهم فى البر والبحر) وانلری برده
دوابله وبحرده سفائنله طاشیرز تاکه انلره مشقت ایرمیه (ورزقناهم من الطيبات) وبز انلره طعام
وشرابک مستلذاتندن ویررز انک کیمی کندی فعللریله وکیمی غیرلک فعلیله حاصل اولور (وفضلناهم على
كثير ممن خلقنا تفضيلا) وبز انلری خلق ایتدکاریمزک کثیری اوزره تفضیل ایتدک ظاهر آیت دلیلدرکه بنی آدم
کثیر خلق اوزره تفضیل اولنمش اوله یوخسه کل اوزره دکل بر قوم دیدیلرکه ملائکه دن غیری جمیع خلق
اوزره تفضیل اولنمشدر * کمی ایدر خلقک کاسی اوزره تفضیل اولنمشدر الا ملائکه دن بر طائفه اوزره
دکل که اول جبرائیل ومیکائیل واسرافیل وملک الموت وانلرک اشباهیدر وملائکه نک بشر اوزره
تفضیلنده اختلاف اولندی جابر رضی الله عنهدن مرویدر حدیث مرفوعده ایدر حق جل وعلا آدم
وذریتنی خلق ایدیجک ملائکه دیدیلرکه یارب انلری اکل وشرب وقربان ایدر خلق ایتدک انلره دنیایی بزه آخرتی
ویر کل الله تعالی جل شانه دیدیکه شول یدمله خلق ایدوب روحمدن نفخ ایتدیکمی شول وجوده کل دیوامر مله
وجوده کان کبیی قیلورم اولی بودرکه عوام مؤمنین عوام ملائکه دن افضلدر وخواص مؤمنین خواص
ملائکه دن افضلدر بونه شول دلیل ایله کیم (ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات أولئك هم خير البرية) شونلرکه
مؤمن اولوب عمل صالح ایشلدیلر انلر خلائقک خیرلیسیدر دیو بیورلدی (يوم ندعوا كل اناس بامامهم) ذکر
ایت شول کونیکه بز آنده هر امتی امام ایتدکاری نبیلری ویادینده مقدملری ویا کتابلری ویا دینلری ویا تقدیم
ایتدکاری کتاب اعماللریله چاغررز زیرا انده انساب کسیلور واعماله نسبتلری قالور ویاخود انلری عقائد
وافعاللرینه تحمیل ایدن قوی ایله ویاخود امهاتلریله چاغریلور زیرا انده عیسی علیه السلامه اجلال
وحسن وحسین رضی الله عنهما نک شرفنی اظهار واولاد زنانک افتضاحدن صیانت واردر (فمن أوتى كتابه

بجینه فأولئك يقرؤن كتابهم) امدی چاغریلنلردن اول کمسه که کتاب اعمالی یمیننه ویریله انلر کتابلرینی سرور وابتهاج ایله اوقیه‌لر (ولا يظلمون فتيلا) اجورلرندن ادنی شیء نقص اولنمیه‌لر کتابك قرائتی یمیننه‌دن ویریلمسنه تعلیقده دلالت واردرکه کتابی شمالندن ویریلان اول کتابه مطالع اولدیغندن خجالت وحیرت انلری غشی ایدوب اسانلری قرائتندن محتبس اوله (ومن كان في هذه أعمى فهو في الآخرة أعمى) برکمسه که دنیاده اعمی القلب اولوب رشدنی کورمیه اول آخرتده دخی اعمی اولوب طریق نجاتی کورمز (واضل سبيلا) وطریقی اخطأ اولور استعدادی زائل وآلاتی مفقود اولدیغیچون (وان كادوا ليفتنونك عن الذي اوحينا اليك لتفتري علينا غيره واذا لاتخذوك خليلا) انلر قریب اولدیلر که سکا وحی ایتدیکمز قرآندن سنی صرف ایده‌لر تا که قرآنك غیری بی بزه اختلاق ایده‌سن والحال اگر انلرك مرادنه اتباع ایتسیدك انلر سنی ولی وصفی اتخاذ ایدوب بنم ولایتمدن خروج وعداوتمه دخول ایدردك * ابن عباس رضی الله عنهما ایدر ثقیفك وفدی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمه قدوم ایدوب دیدیلر که سکا متابعت ایدرز اگر اوچ خصلتده بزه اجابت ایدرسك بریسی نمازده رکوع ایتمیه وزو واصنامزی کندی الیمزله قیرمیه وزو برسنه لاته تمتع ایده وزاکا عبادت ایتمکسزین * پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم دیدیکه اول دینده خیر یوقدر که انده رکوع وسجود اولمیه واما اصنامکزی کندی الیکزله قیرمقدن امتناعکزده مخیرسز واما که لاته سزی تمتیع ایدردکام دیدیلر که سندن حاجتمز اولدر که بزی عربدن برکمسه یه روا ایتمدیکك خصلتی بزه روا ایتمکه بزی انلر بیننده ممتاز ایده‌سن اگر انلرك کراهتندن امتناع ایدرسك بکا الله تعالی بویله امر ایدوبدر دیکل * پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم سکوت ایدوب جواب ویرمدی انلر سکوتی اجابت ایده دیو انلره طمع ویریجك اشبو آیت نازل اولدی (ولولا أن ثبتناك لقد كدت تركن اليهم شيأ قليلا) اگر سنی عصمتمزله حق اوزره تثبیت ایتمسیدك قریب اولوردك که انلرك مرادنه اتباعه میل ایدیدك (اذا لاذقناك ضعف الحيوة وضعف الممات) اگر سن انی ایتسیدك دنیاده وآخرتده سکا عذابی مضاعف قیلوردق (ثم لا تجد لك علينا نصيرا) بوندنصکره سندن بزم عذابمزی منع ایدر ناصر بولمیدك (وان كادوا ليستفزونك من الارض ليخرجوك منها واذا لا يلبثون خلافك الا قليلا) اکثر اهل مکه سکا معادات‌له سنی ازعاج ایدرلرسه که سنی مکه‌دن چیقاره‌لر اگر سنی اندن چیقارسه‌لر سندنصکره انده بقالری آز زمان اولور فی الحقیقه انجلاین اولدیکه هجرتدنصکره بدرده قتل اولندیلر * دینلدیکه اشبو آیت یهود حقنده نازل اولوبدر که پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمك مدینه‌ده مقامنه حسد ایدوب دیدیلر که نبیانك مقامی شامدر اگر نبی ایسك انلره لاحق اولغل که سکا ایمان کتوره‌وز لکن سنی اکثر وجندن منع ایدن رومدن خوفکدر اویله اولسه انلرك اول سوزی انك قلبنه واقع اولوب مدینه‌دن برمرحله کتدی اول سببدن بو آیت نازل اولوب عسکیر ومدینه‌یه رجوع ایتدی بعده آز زمانده بنو قریظه قتل اولنوب بنو النضیر اجلا اولندی (سنة من قد أرسلنا قبلك من رسلنا) الله تعالی سنت ایتدی سندن اول رسوللره کیم امتلری انلری تکذیب ایتدکارنده رسوللری ارالرنده اولدقچه انلره عذاب ایتمیه بالکه ارالرندن چیقدیغنده عذاب ایدردی (ولا تجد لسنتنا تحويلا) سن بزم سنتمزه تحویل وتغییر بولمزسن (اقم الصلوة لدلوك الشمس الى غسق الليل) صلاة مفروضه‌یی اقامت ایت شمسك زوالندن کیجه‌نك ظلماتی ظهورنه دکین دینلدیکه اشبو آیت مواقیت صلواتی جامعدرکه دلوك شمس‌له مراد ظهر وعصردر وغسق لیل‌له مراد مغرب وعشادر (وقرآن الفجر) وصلاة صبحی دخی اقامت ایت (ان قرآن الفجر كان مشهودا) زیرا صلاة صبحك شاهندندرکه انده ملائکه لیل وملائکه نهار حاضر اولور ویاخود انده شواهد قدرت جمع اولورکه ظلمت ضیایه ونوم انتباهه تبدل ایدر ویا انده مصلیندن کثیر جمع اولور (ومن الليل فتهجد به نافلة لك) کیجه‌نك بعضنی نومکدنصکره صلوات‌له قائم اولغل که سکا ول صلوات مفروضه اوزره زائد فریضه ویا فضیله اوله وجوبی سکا مختص اولدیغیچون * روایت اولنمدیکه اوائل اسلامده صلاة لیل فرض ایدی پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم اوزره ودخی امت اوزره بعده صلوات خمسه‌له امتدن وجوبی نسخ اولوب استحبابی باقی اولدی اما که

پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم حقنده وجوبی باقی ایدی عائشه رضی الله عنها پیغمبر عزصلی الله علیه وسلمدن روایت ایدردیدیکه اوچ خصلت بزه سنت وبکا فرضدرکه اول وتر وسواك وقیام لیلدر (عسى أن يبعثك ربك مقاما محمودا) تاکه ربك جل شانه یوم قیامتده سنی مقام محموده ایرکوره که اول امتنه شفاعت مقامیدرکه اولون وآخرون انده اکا ثنا ایدر پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر موذنی اذان اوقور ایشتدیککزده انك کبی دیوب بعده بکا صلات ایدك برکمسه که بکا برکره صلات ایده الله تعالی جل شانه اکا اون کره صلات ایدر بعده بنم ایچون الله تعالیدن وسیله‌یی استکزکه اول جنتده برمنزلتدر عباد اللهدن برعبدك غیریه اول لایق اولماز رجا ایدرمکه اول عبدی بن اولم اول کمسه بنم ایچون وسیله‌یی استیه بنم انکچون شفاعتم واجب اولور * ابن عمر رضی الله عنهمادن مرویدر که یوم قیامتده کونش قریب اولدیغنده عرق ناسك قولاقلری نصفنه ایریشه اویله اولسه آدم علیه السلام اندن موسی علیه السلام اندن محمد صلی الله علیه وسلمدن استغاثه ایده‌لر که خلایق بیننده قضا ایچون شفاعت ایده اویله اولسه اول واروب حلقه بابی اخذ ایده حتی که رب تعالی انی مقام محموده بعث ایده کیم اهل جمعك کلیسی اکا ثنا ایده‌لر * مجاهد ایدر انك مقام محموده بعث اولنمسیله مراد الله تعالی انی عرش اوزره اقعاد ایدر * عبد الله بن سلام رضی الله عنه ایدرکه اول انی کرسی اوزره اقعاد ایدر (وقل رب ادخلني مدخل صدق واخرجني مخرج صدق) دیکل که یارب بنی قبره ادخال مرضی ایله ادخال ایت وبعث عندنده بنی قبردن کرامته ایریلور اخراجله اخراج ایت * دینلدیکه مراد مدینه‌یه ادخال ومکه‌دن اخراجدر ویاخود مکه‌یه اهلی اوزره ظاهرا ادخالیدر وینه مکه‌دن مشرکیندن آمنا اخراجیدر ویاخود انی غاره ادخالیدر وغاردن سالما اخراجیدر ویاخود بنی ارسال ایتدیکك نبوت امرنده مدخل صدق اولان جنته ادخال ایت وبنی دنیاده نبوت حقندن اوزریمه واجب اولان شیئی ادا ایتدیکم حالده مخرج صدقه اخراج ایت ویاخود بنی طاعتکه ادخال ومناهیدن اخراج ایت ویاخود بنی هرنه شیئه که ادخال ایدرسك صدق‌له ادخال ایت واندن صدق‌له اخراج ایت یعنی بروجه‌له دخول ایدوب وجه آخرله خروج ایدنلردن ایتمکل زیرا که ذوالوجهین اولان کشی عند الله امین اولماز (واجعل لي من لدنك سلطانا نصيرا) وبکا سنك عندکدن حجت قیلغل که بکا مخالفت ایدنلر اوزره اول بکا نصرت اوله ویاخود ملك قوی قیلغل که انکله اسلام کفر اوزره منصور اوله اویله اولسه الله تعالی اکا اجابت ایدوب وعد ایتدیکه فارس وروم وغیریدن ملکی نزع ایدوب اکا ویره تمکین اکا (ليظهره على الدين كله) ودخی (ليستخلفنهم في الارض وليمكنن لهم دينهم الذي ارتضى وليبدلنهم من بعد خوفهم أمنا) وبونلر امثالی آیتلر اکا دلالت ایدر (وقل جاء الحق وزهق الباطل) دیکل که اسلام کلوب شرك کتدی وبا عبادة الله کلوب عبادة اصنام کتدی (ان الباطل كان زهوقا) زیرا که باطل ذاهب ومضمحل وغیر ثابت اولدی * ابن مسعود رضی الله عنه ایدر پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم مکه‌یه یوم فتحده داخل اولدی حالبوکه بیت شریفك حوالنده اوچیوز التمش صنم وار ایدی النده کی مخصره ایله انلری بربر طعن ایدوب یقار وبو آیتی سویلردی حتی که اول اصنامك جمیعن یوزلری اوزره یقدی مگر خزاعه‌نك صفردن برصنملری کعبه فوقنده ایدی * علی رضی الله عنهه امر ایدوب دیدیکه انی اندن اشاغه آتغل ثم دیوب انی فوقندن آتدی صینوب یتدی (وننزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنين) بز قرآندن انی تنزیل ایتدك که انك کلیسی مؤمنلرك دینلرینی تقویم ونفسلرینی اصلاحده دواء شافی منزلتنده‌در انکله مختلف فیه متبین ومشکل متضح اولور وحیرتدن قورتلینور وقلوبدن جهل کیدریلور ویاخود انکله امراض جسمیه‌یه درمان ایدیلور فاتحه وآیات شفا کبی (قال النبي صلى الله عليه وسلم من لم يستشف بالقرآن فلا شفاه الله) پیغمبر عزصلی الله علیه وسلم ایدر برکمسه که قرآنله استشفا اعتقادین ایتمیه الله تعالی اکا شفا ویرمیه ودخی قرآن مؤمنلره رحمتدرکه انکله ایمانلری زیاده اولور (ولا يزيد الظالمين الا خسارا) وقرآن کافرلرك کفر وتکذیبلری سببیله خسارتن ارتورر زیرا هر آیت نازل اولدیغنجه انلرك تکذیبی متجدد اولوب خسارتلری متعدد اولور قتاده ایدر هرکمسه که قرآنه مجالست ایدر

اندن یازیاده و یانقصانله کیدر (واذا أنعمنا علی الانسان أعرض ونأی بجانبه) یعنی انسانه بز صحت
وسعتله انعام ایتسه وز الله تعالی یی ذکردن واکا تضرع والتجادن اعراض ایدرکانه اول اندن مستغنیدر
وجانبیله حقدن تباعد ودعا ایله اکا تقربی ترک ایدر وتعظم وتکبر ایدوب اکا التفات ایتمز اولور (واذا مسه
الشر کان یؤسا) وقچان اکا شدت وضرر ایرشسه الله تعالینک روحندن مأیوس اولور * دینلدیکه یعنی اول
شدت وضرری حالنده الله تعالی یه تضرع ودعا ایدر قچانکه اجابت تأخر ایتسه اکا یأس ایرر لکن مؤمنه
لایق دکلدرکه اجابتدن مأیوس اوله تأخری ایله دعایی ترک ایده (قل کل یعمل علی شاکلته) دیکل که هرکسه
هدی وضلالتده حالنه مشاکل طریقت اوزره عمل ایدر (فربکم أعلم بمن هو أهدی سبیلا) ربکز جل شانه
أعلمدر اکاکه طریقی واضحدر یعنی مهتدی وضالی بیلور هربرینه عملنه مشاکل وجهله جزا قیلور
(ویسئلونک عن الروح قل الروح من أمر ربی) یا محمد سکا شول روحدن سؤال ایدرلر که انکله انسانک بدنی
حیات بولور دیکل که روح ربم جل شانه نک ابداع ایتدیکی اشیادندر که ماده وتولدسز کن دیمکله وجوده کلمشدر
ویاخود انک علی الله تعالینک استیثار ایتدیکی اشیادندر * روایت اولندیکه قریش دیدیلر که محمد ارامزده
صدق وامانتله منتشیدر هیچ برکره بزانی کذبله اتهام ایتمامشز حالبوکه نبوت دعواسن ایده یور
مدینه نک یهودینه برکسنه کوندروب انک امرندن انلره سؤال ایدهلم انلر اهل کتابدر نبی علاماتن بیلورلر
دید کلریله عمل ایدهلم چون قریشک رسوللری یهودلک علماسنه واردیلر دیدیلر که اکا اوچ شیئدن سؤال ایدک
اکر انک کیسندن جواب ویررویا جواب ویرمزسه بیلک که اول نبی دکلدر واکر ایکیسندن جواب ویرر
برندن جواب ویرمزسه بیلک که اول نبیدر شول فتیه دن سؤال ایدک که زمان اولده انلرک دیلر قصه لری
نیجه ایدی شول رجلدن سؤال ایدک که اول ارضک شرق وغربنه ایردی نه حالده کسه ایدی ودخی روحدن
سؤال ایدک که ماهیتی ندر چون اول رسوللر پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلوب اول اوچ شیئدن
سؤال ایتدیلر دیدیکه ایرته سزه جواب ویره یم لکن انشاء الله دیمدی اوبله اولسه اون ایکی ویا اون بش
ویا قرق کون وحی لبث ایتدی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم اکا زیاده محزون اولدی بعده جبریل علیه
السلام (ولا تقولن لشیء انی فاعل ذلک غدا الا أن یشاء الله) برشیئی ایرته بن بونی ایشلرم دیمکل مکر انی الله
تعالینک مشیئتنه تعلیق ایدهسن دیو بیوریلان آیتله کلدی واول فتیه حقنده (أم حسبت أن أصحاب الکهف
والرقیم) آیتلری نازل اولدی وارضک شرق وغربنه ایرن رجل حقنده (ویسئلونک عن ذی القرنین)
دیو قصه سی نازل اولدی وروح حقنده (ویسئلونک عن الروح) آیتی نازل اولدی * دینلدیکه روحله مراد
جبریل علیه السلامدر ویا روح برملکدرکه انک یتمش بیک یوزی واردر هر یوزنده یتمش بیک لسانی واردرکه
کافه سیله الله تعالی یی تسبیح ایدر ویاخود روح بنی آدم صورتنده برنوع خلقدرکه اللری وایاقلری وباشلری
وارنه ملائکه ونه انسدرلر طعام یرلر * دینلدیکه الله تعالی عرشدنصکره روحدن اعظم شیء خلق ایتمه مشدر
اکر اول روح دیلسه یدی سموات ویدی ارضی واپچلرنده کی مخلوقاتی برلقمه ایدیدی بصورت خلق ملائکه
صورتنده در وصورتنک وجهی آدمیین صورتنده در یوم قیامتده عرشک یمیننده طورر یتمش حجاب عندنده
الله تعالی یه خلقک اقربیدر اهل توحید ایچون شفاعت ایدنلرک بریدر اکر انکله ملائکه بیننده نوردن
ستر اولمیدی انک نورندن اهل سموات محترق اولیدی * دینلدیکه روحله مراد قرآندر ویاخود عیسی
علیه السلامدرکه اول روح الله وکلمة اللهدر یوخسه یهود ونصارانک دیدکلری کبی دکلدر (وما أوتیتم من
العلم الا قلیلا) الله تعالینک علی جنبنده علمدن سزه ویریلن قلیلدرکه انی حواسکز توسطیله استفاده ایدرسز
زیرا عقلک معارف نظریه یی اکتسابی ضروریاتدندرکه احساس جزئیاتدن مستفاددر اول اجلدن
دینلدیکه حسی یتورن علمی یتوررو اشیانک اکثرینی ایسه حس ادراک ایتمز امدی اشیانک ذاتنی بیلمک حسک
احوالندن اولور اوبله اولسه روحک ذاتی بیلمک ممکن دکلدر الاعوارضله کیم اول انی التباسده تمییز ایدر اول
سببدن بوجوابله اقتصار اولندی اول اجلدن موسی علیه السلام (وما رب العالمین) دیو سؤالک جوابنده

اتک

انک صفاتنی ذکرله اقتصار ایتدی * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم روحدن سؤاللرینه بوبله
جواب ویریجک دیدیلر که بوخطابله بزمخصصلرزدیدی بلکه بزوسزانده تعمیم اولنمشز دیدیلر که شانک قاتی
عجیبدر برساعتده دیرسنکه (ومن یؤت الحکمة فقد أوتی خیرا کثیرا) اولکه اکا حکمت ویریله اول خیر کثیر
ویرلمشدر وبرساعتده ایسه (وما أوتیتم من العلم الا قلیلا) دیرسن اوبله اولسه سورۀ لقمانده کی (ولو أن
ما فی الارض من شجرة أقلام) آیتی نازل اولدی والحال انلرک دیدکلری سوء فهملرندندر زیرا حکمت
انسانیه حق وخیردن قوت بشریه نک وسعی اولان شیئی بیلمکدر بلکه معاش ومعادی منتظم اولان شیئی
بیلمکدر اول ایسه الله تعالینک نهایتسز معلوماتنه اضافتله قلیلدر انکله دنیا وآخرتک خیرینه ایریلور ومع
هذا اول اکا اضافتله کثیردر (ولئن شئنا لنذهبن بالذی أوحینا الیک ثم لا تجد لک به علینا وکیلا) اکر دیلسک
سکا وحی ایتدیکمز قرآنی مصاحف وصدوردن اذهاب ومحو ایدردک * بعده انی بزدن سنکچون مسطور
ویا محفوظا استرداده توکل ایدرکسه بولمیدک (الا رحمة من ربک) لکن ربک جل شانه دن رحمت اولوب
انک اذهاب ومحونی دیلمدی اوبله اولسه تنزیلی منتندنصکره ابقاسی منت اخری اولور (ان فضله کان
علیک کبیرا) انک سکا فضلی کبیر اولدی شول حیثیتله که سنی رسالتله کوندردی وسکا قرآنی انزال ایتدی
وکیدرمیوب حفظیله ابقا ایتدی (قل لئن اجتمعت الانس والجن علی أن یأتوا بمثل هذا القرآن لا یأتون بمثله
ولو کان بعضهم لبعض ظهیرا) دیکل که اکر انس وجن بلاغت وحسن نظم وکمال معناده اشبو قرآن مثلنی
کتورمکه اجتماع ایتسه لر اکا قادر اولمیه لر دی اکر انی کتورمکه بعضی بعضنه تظاهر ایدرلرسه ده
(ولقد صرفنا للناس فی هذا القرآن من کل مثل) اشبو قرآنده بزناس ایچون هر معنادن تقریر وبیانده
زیاده ایچون وجوه مختلفه ایله تکریر ایتدک (فأبی أکثر الناس الا کفورا) ناسک اکثری ایسه قبول
ویاشکردن امتناع ایدوب انک یرینه جحود وکفرانی اختیار ایتدیلر (وقالوا لن نؤمن لک حتی تفجر لنا من
الارض ینبوعا) وقتاکه مشرکینی اعجازی قرآنی بیانی واکا بعض معجزاتی الحاقله الزام ایتدی تعنت واقتراح
ایدوب دیدیلرکه بزسنی تصدیق ایدرد کالمرزمکرکه بزه ارض مکه ده بیکار آقیدهسن (أو تکون لک جنة
من نخیل وعنب فتفجر الانهار خلالها تفجیرا) ویاخود سنک خرما واوزم بوستانک اولوب اورطه سندن
نهرلر آقیدهسن (أو تسقط السماء کما زعمت علینا کسفا) ویاخود زعم ایتدیکک کبی اوزریمزه سمانی قطعه
قطعه دوشورهسن (أو تأتی بالله والملائکة قبیلا) ویاخود الله تعالی یی وملائکه یی ادعا ایتدیکک شیئک
صحتنه شاهد ودرکنه ضامن کتورهسن (أو یکون لک بیت من زخرف) ویاخود سنکچون التوندن بیت
اوله سن (أو ترقی فی السماء) ویاخود سمانک معارجنه صعود ایدهسن (ولن نؤمن لرقیک حتی تنزل
علینا کتابا نقرؤه) سنک سمایه صعودکه دخی تصدیق ایتمزمکرکه اندن بزه برکتاب ایندرهسنکه اول سنی
مصدق اوله وبزانی اوقویوب بعده سکا اتباع ایدهوز (قل سبحان ربی هل کنت الا بشرا رسولا) انلرک
اقتراحاتنی تعجبله الله تعالی یی تنزیه ایت اندنکه هیچ کمسه اکا تحکم ایده ویا قدرتنده مشارکت ایده
ودیکل که بن دکلم الا سائر ناس کبی بشر وسائر رسل کبی رسولم انلر ایسه قوملرینه کتورمزلر الا انی
کتوررلردیکه انلرک حالنه ملایم اولوب الله تعالی انی انلره اظهار ایدیدی یوخسه آیات امری اول رسوللره
مفوض دکلدر (وما منع الناس أن یؤمنوا اذ جاءهم الهدی الا أن قالوا أبعث الله بشرا رسولا) وحی
نزولندن وحق ظهورندنصکره ناسی ایماندن منع ایتمدی الا دیمللریکه الله تعالی رسالتله ملک بعث ایتمیوب
بشری می بعث ایتدی یعنی انلرک قرآن ومحمد صلی الله علیه وسلمه ایماندن منع ایدر شبهه قالمدی الا انکارلریکه
الله تعالی بشری رسول بعث ایده (قل لو کان فی الارض ملائکة یمشون مطمئنین لنزلنا علیهم من
السماء ملکا رسولا) امدی انلرک شبهه سنه جوابده دیکل که اکر یر یوزنده ملائکه بنی آدم کبی یوررواندنده
ساکن اولسه لر بز انلره سمادن رسالتله ملک تنزیل ایدردک انلرک انکله اجتماعه واندن تلقفه
تمکنلری اولدیغیچون اماکه انسک عامه سی ملکی ادراکدن واندن تلقفدن اعمالردر رسالت ایسه

نوع تناسب ومجانستله مشروطدر (قل كفى بالله شهيدا بيني وبينكم) ديكل كه الله تعالى بنمله سزك بينكزده
شاهد يتر كه دعوامه موافق معجزه اظهاريله بن انك سزه رسوليم ويا رسالتمى سزه تبليغ ايتمشم اكرچه سز
عناد ايدرسكزده (انه كان بعباده خبيرا بصيرا) اول الله تعالى عبادنك ظاهر وباطن احوالنه
خبير وبصيردر انك اوزره انلره جزا قيلور (ومن يهدى الله فهو المهتد) اول كمسه كه الله تعالى انى دين
اسلامه ارشاد ايده اول استقامت اوزره طريق حقده در (ومن يضلل فلن تجد لهم اولياء من دونه) واول كه
الله تعالى انى دينندن مخذول ايده سن انلر ايچون اندن غيرى انصار بولمزسنكه انلرى ضلالتدن طريق
حقه ارشاد ايده (ونحشرهم يوم القيامة على وجوههم) يوم قيامتده بز انلرى يوزلرى اوزره سوريوب
ويا يورر حشر ايدرز پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه ديندىكه يارسول الله كافرلر يوم قيامتده
يوزلرى اوزره نيجه حشر اولورلر ديديكه انلرى اياغ اوزره يوريدن بارى تعالى قادردركه
يوزلرى اوزره دخى يوريده (عميا وبكما وصما) كوزلرين شن ايدرشى كورمزلر وايشيدلمسى صفا وبرشى
ايشتمزلر وكنديلردن قبول اولور كلامى سويلمزلر اولدقلرى حالده زيرا كه دنياده آيات وعبره نظر ايتمزلر وحق
ايشتمكه قولاق طوتمزلر وصدق سويلمكى استمزلردى وجائزدركه اشبو حواسك فقدانى حسابدنصكره ناره
سورلدكلرنده اوله (ماويهم جهنم) انلرك مستقر ومنزلى جهنمدر (كلما خبت زدناهم سعيرا) هر باركه
اول انلرك جلود ولحوملرن اكل له لهبى ساكن اولسه بز انلرك جلود ولحوملرن تبديله انك توقد وتلهب
واشتعالن آرتوررز زيرا انلر فنادنصكره اعاده يى تكذيب ايدرلردى اويله اولسه الله تعالى انلرى اول وجهله
افنا واعاده ايتمك اوزره جزادن زائل اولمزتكيم بو معنايه اشبوكان آيت ايله اشارت ايدر (ذلك
جزاؤهم بانهم كفروا بآياتنا وقالوا أئذا كنا عظاما ورفاتا أئنا لمبعوثون خلقا جديدا) عذاب مذكور يوم
قيامتده انلرك جزاسيدر شول سببله كيم انلر بزم آيتلريمزه كافر اولورلردى بز عظام وتراب اولديغمزدنصكره
يوم قيامتده بعث اولنوب خلق جديدمى اولورز ديرلردى (اولم يروا ان الله الذى خلق السموات والارض قادر
على ان يخلق مثلهم) انلر بيلمديلرميكه سموات وارضى عظم وشدتده خلق ايدن الله تعالى قادردركه صغر
وضعفده انلرك مثلنى خلق ايده (وجعل لهم اجلا لاريب فيه) وانلرك عذابيچون بر وقت تعيين ايده كيم
انك كلمسنده مؤمنلر عندنده ريب اولميه كه اول موت ويا يوم قيامتدر (فابى الظالمون الاكفورا) كافرلر
ايسه حقك وضوحيله اندن امتناع ايدوب جحودى اختيار ايتديلر (قل لو انتم تملكون خزائن رحمة ربى
اذا لامسكتم خشية الانفاق) ديكل كه اكر سز ربم جل شانه نك رزق ونعمتلرى خزائننه مالك اولسكز
سز انى انفاق خوفيله امساك ايدوب انفاق ايتميديكز (وكان الانسان قتورا) غالب انسان بخيل اولدى
زيرا كه بناء امرى حاجت وفقرده واحتياج اولديغى شيئده ضنتده وبذل ايتديككى شيئده عوض
ملاحظه سنده اولدى (ولقد آتينا موسى تسع آيات بينات) بز موسايه طقوز آيت ويردك كه اول عصا ويد
بيضا وجراد وقمل وضفادع ودم وحجردن انفجار ماء وانفلاق بحر وفتق طور دردينلديكه اوج اخيركيدن
بدل طوفان وسنون ونقص ثمراتدر * صفوان رضى الله عنه ايدر بريهودى پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمه
اول طقوز آيتدن سؤال ايتدكده پيغمبريمز صلى الله عليه وسلم ديديكه اول الله تعالى يه شرك ايتميه سز وناحق
يره قتل نفس ايتميه سز وزنا واكل ربا وسحر ايتميه سز وبريرينى قتل ايچون سلطانه واروب غمز ايتميه سز واسراف
وقذف محصنه وزحفدن فرار ايتميه سز وخاصة يهود طائفه سى يوم سبتده اعتدا ايتميه سز (فاسئل
بنى اسرائيل اذ جاءهم) امدى يا محمد بنى اسرائيلك مؤمنلرينه اول آيتلردن سؤال ايتكه سكا خبرويره لر تاكه
انكله يقينك زياده اوله زيرا كه قچان ادله تظاهر ايتسه اول اقوى واثبت اولور وتاكه انكله بنو اسرائيلك مؤمن
اولميانلرى اوزره احتجاج ايده سن وكذبلرين اظهار ايده سن وانلره موسادن وانكله فرعون بينندهكى
ماجرادن سؤال ايت (فقال له فرعون انى لاظنك يا موسى مسحورا) شول وقتنكه موسى انلره آيات ايله كلدى
فرعون اكا ديديكه يا موسى بن سنى مسحور ظن ايدرم يعنى عقلكه خلل كلوب حقدن صرف اولنوبسن (قال

لقد علمت ما انزل هؤلاء الا رب السموات والارض بصائر) موسى عليه السلام اكا ديديكه يا فرعون بيلدك اول
آيتلرى انزال ايدن دكل الا سموات وارضك ربيسى جل شانه دركه انى بنم صدقمه بينات قيلدى لكن سن حق
ظهوروندنصكره عناد ايدوب انى قبول ايتمزسن (وانى لاظنك يا فرعون مثبورا) يا فرعون بن سنى خيردن
مصروف وشر اوزره مطبوع ظن ايدرم (فاراد ان يستفزهم من الارض) اويله اولسه فرعون ديلديكه
موسايى وبنى اسرائيلى ارض مصردن اخراج ايده (فاغرقناه ومن معه جميعا) بز ايسه انك مكرينى
كنديسنك اوزره تحويل ايدوب انى وقومنى مصردن اخراجدنصكره بحره غرق ايتدك (وقلنا من بعده
لبنى اسرائيل اسكنوا الارض) فرعونك هلاكندنصكره بنو اسرائيله ديدككه شول ارضده ساكن اولككه
فرعون سزى اندن اخراج اراده ايتمشدى (فاذا جاء وعد الآخرة جئنا بكم لفيفا) قچانكه قيام
ساعت كله انلرى وسزى مختلطين كتورر بعده بينكزى حكم ايدوب سعدا كزى اشقياكزدن تميز ايدرز
(وبالحق انزلناه وبالحق نزل) بز قرآنى انزالنى مقتضى حق ملتبس انزال ايتدك وقرآن دخى حق ملتبس نازل
اولدى ويا خود بز اول قرآنى سمادن انزال ايتدك ملائكه دن حارسلر ايله محفوظ اولديغى حالده وقرآن دخى
رسوله نازل اولدى تخليط شياطيندن ملائكه ايله محفوظ اولديغى حالده (وما ارسلناك الا مبشرا ونذيرا)
بز سنى طاعت اهلنه ثواب ايله تبشير ايدروب مخالفت اهلنى عقابدن تحذير ايدر ارسال ايتدك سكا واجب
اولان انجق تبشير وانذاردر (وقرآنا فرقناه) بز قرآنى ازمان مختلفه ده متفرق انزال ايتدك ويا بز انى تبيين
ايتدك ويا بز انى حق وباطل بيننى فارق قيلدق (لتقرأه على الناس على مكث) تاكه سن انى ناسه
مهل وتؤده اوزره قرائت ايده سن زيرا كه اول حفظه ايسر وفهمه اعوندر (ونزلناه تنزيلا) وبز انى
يكرمى اوچ ييلده حوادث حسبنجه تنزيل ايتدك (قل آمنوا به اولا تؤمنوا) يا محمد سن انلره ديدوعيد
طريقى اوزره ديكل كه قرآنه سزكك ايمان كتوركزويا ايمان كتورمكزنه ايمان كتورمكزانك كمالن آرتورر ونه
ايماندن امتناعكزانك كمالنه خلل ويرر (ان الذين اوتوا العلم من قبله) شونلر كه قرآندن اول ويا محمد صلى
الله عليه وسلمك بعثتندن اول كتب سالفه علمى ويريلنلر وحقيقت وحى وامارات نبوتى بيلنلر
ومحق ومبطل بيننى تمييزه تمكن ايدنلرويا كتب سالفه ده سنك نعتككى واول سكا نازل اولان شيئك صفتنى
كورنلر (اذا يتلى عليهم يخرون للاذقان سجدا) چن انلره اول قرآن تلاوت اولنسه الله تعالينك امرينه
تعظيم واول كتبده محمدك بعثتيله وا كاقرآن انزاليله اولان وعدى انجازنه شكر ايدوب ساجدين اولدقلرى
حالده يوزلرى اوزره دوشرلر (ويقولون سبحان ربنا) وديرلر كه ربمز جل شانه خلف وعددن منزه اولدى
(ان كان وعد ربنا لمفعولا) ربمز جل شانه نك وعدى لابد اولورانده خلف اولماز (ويخرون للاذقان يبكون
ويزيدهم خشوعا) يوزلرى اوزره سجده يه واررلر * حالبوكه اغلرلر وسماع قرآن انلرك خشوعن ارتورر
خرورك تكرارى حال وسببك اختلافيچوندر اولكيسى انجاز وعد عندنده شكرايچوندر وايكنجيسى مواعظ
قرآنيه نك انلرده تأثيرى ايچوندر (قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن) ديكل كه ربكز جل شانه يه الله ديو ويا رحمن
ديونداايدك (اياما تدعوا فله الاسماء الحسنى) اول ايكى اسمدن قنغيسيله اكا ندا ايدرسكز انك اسماء
حسناسى وارددر اول ايكيسى انك جمله سندندر سبب نزولنده دينلديكه اهل كتاب ديديلر كه سن رحمن اسمى
آز ذكر ايدرسن حالبوكه توراتده انك ذكرى كثيردر ويا خود مشركون پيغمبريمز صلى الله عليه وسلمى
ايشتديلر كه يا الله يا رحمن ديرديديلر كه سن بزى آلهه متعدده عبادتدن نهى ايدركن كندك ايكى الهه ندا
ايدرسن (ولا تجهر بصلاتك ولا تخافت بها وابتغ بين ذلك سبيلا) نمازده قرائتكى جهر ايتمكل تاكه
مشركلر انى ايشيديجك سب ولغو ايتملرينه تحميل ايتميه سن واخفا دخى ايتمكل تاكه خلفكده اولان
مؤمنلر انى ايشيده لر بلكه جهرله مخافته بيننده سبيل وسط طلب ايت زيرا جميع اموردة اقتصاد محبوبدر
روايت اولنديكه ابوبكر رضى الله عنه قرائتنده مخافته ايدوب ديرديكه ربم جل شانه يه مناجات
ايدرم اول ايسه حاجتم بيلور * وعمر رضى الله عنه ايسه قرائتنده جهر ايدوب ديرديكه انكله شيطانى

قمدن سوره رم واوبو یا نلری اویا ریرم اویله اولسه بو آیت نازل اولوب پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم * ابو بکر رضی الله عنهه امر ایتدیکه صوتن برمقدار رفع ایده * وعمر رضی الله عنهه امر ایتدیکه صوتن برمقدار خفض ایده دینلدیکه معناسی نه صلواتك کانده جهر ایت ونه انك کلنده مخافته ایت بلکه ایکیسی بیننده سبیل ابتغا ایدوب نهارده مخافته ولیلده جهر ایت (وقل الحمد لله الذی لم یتخذ ولدا) ودیکل که اول الله تعالی یه حمد اولسونکه ولد اتخاذ ایتمدی ویا ولد اتخاذ ایتمدیکنی بکا بیلدردی (ولم یکن له شریك فی الملك) وملکده شریکی اولمدی (ولم یکن له ولی من الذل) وانکچون ولی اولمدیکه مذلتدن انکله موالات ایده تا که موالاتله مذلتی کندیدن کیدره امدی الله تعالی کندیدن نفی ایتدی آنیکه جنسندن وغیر جنسندن کرك اختیار وبا اضطرار ایله اکا مشارك ویا معاون اوله وحمدی انك اوزره ترتیب ایتدی تا که اول انك جنس حمده مستحق ایدیکنه دلالت ایده * زیرا که اول کامل الذات منفرد بالایجاد منعم علی الاطلاقدر انك ماعداسی ناقص مملوك نعمت ویا منعم علیهدر (وکبره تکبیرا) انك تعظیمده معرفتك مقدارنجه مبالغه ایدوب خصال ثلاثهٔ مذکوره دن تنزیه ایت اول اندن کندوبی تنزیه ایتدیکی کبی * اشبونده تنبیه واردر که عبدنده کلو تنزیه وتمجیدده مبالغه وعبادتده اجتهاد ایدرسه ده ینه اول امرده حقنی ادادن قصورینه اعتراف ایتمسی لایق اولور پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر یوم قیامتده جنته اول چاغریلان سراده وضراده الله تعالی یه حمد ایدنلر اولور * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر شکرك رأسی حمددر عبد که الله تعالی یه حمد ایتمیه اکا شکر ایتمش اولمز پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم ایدر دعانك افضلی الحمد للهدر * وذکرك افضلی لا اله الا اللهدر روایت اولندیکه بر رجل پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمه کلوب دیدیکه یارسول الله بن کثیر الدین وکثیر الهم کمسه یم دیدیکه سورهٔ اسرا آخرنده (قل ادعوا الله) دن سوره آخرینه دکین اوقوغل بعده اوچ کره (توکلت علی الحی الذی لا یموت) دیکل * روایت اولندیکه پیغمبریمز صلی الله علیه وسلم بنو عبد المطلبدن بر غلام افصاح ایتدیکنده بو آیتی تعلیم ایدردی * پیغمبریمز صلی الله علیه وسلمدن روایت اولندیکه برکسه که بو سوره یی اوقیوب والدین ذکری عندنده قلبنه رقت کله انکچون جنتده اجردن برقنطار اولور قنطار ایسه بیك ایکیوز وقیه در

تم الجزء الاول من تفسیر التبیان ویلیه الجزء الثانی